78

27. v. to 6. l.

R. 30727

~~8-1 D-A et-1~~

Caja
A-3

Boetius de conſolatione.⁊
de diſciplina ſcholarium

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. 1. C. 20 N. 19

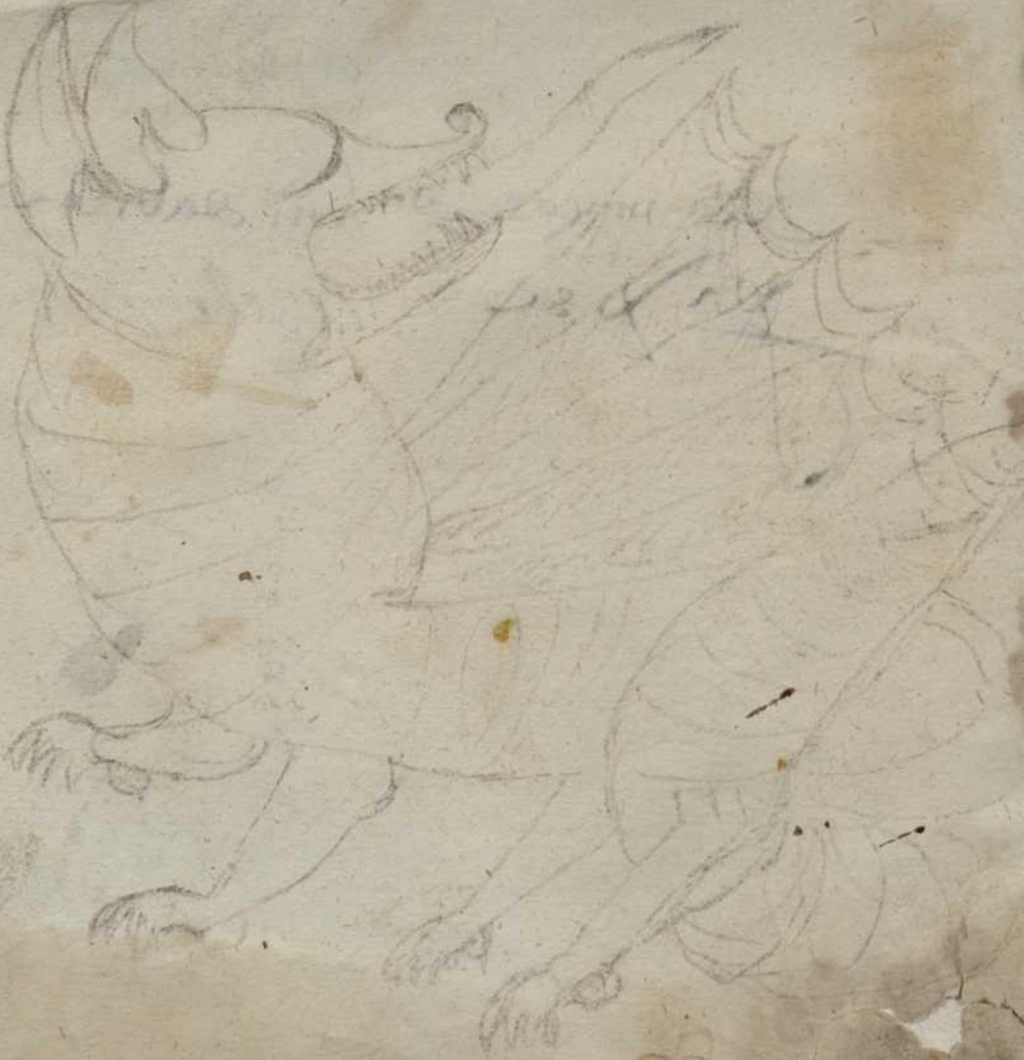

¶ Incipit tabula ſuper libris Boetii de conſolatione phi loſophie ſm ordinem alphabeti.

Accidioſi tardi ꝛ vicioſi arguuntur libro quar to metro ſeptimo.
Accuſatio crudelis. libro primo. proſa. 4.
Accuſatio Boetii erga regeȝ habuit tria vitia libro primo proſa quarta.
Actus quilibet requirit ordinem temporis ꝛ loci. libro pri mo. metro. 6. In vere flores ꝛ autũno vue colliguntur. lib. metro. vt ſupra.
Actus ſequitur conditionem potentie cuius eſt actus. lib. quinto. proſa quarta.
Admirationis exemplum de ſeptem ſtellis ꝛ eclipſi lune. li bro quarto. metro quinto.
Admirantur hoies de illo qd raro fit. ibidem.
Admirari fecit ſenes philoſophari. ibidem.
Aduerſa fortuna plus prodeſt ꝙ ꝓſpera. li. z. pſa. 8.
Aduerſa bonis. proſpera malis quare contingunt. libro q̃r to. proſa ſexta.
Aduerſa ꝛ proſpera adueniunt bonis ꝛ malis. libro quarto proſa ſeptima.
Aduerſitas veros amicos oñdit. lib. z. proſa. 8.
Aduerſitati fortune dolẽdum non eſt propter quincȝ. lib. ſecundo. proſa prima.
Aduerſitate nõ dȝ ſapiens moleſtari nec fortis multitudīe hoium terreri. libro quarto. proſa ſeptima.
Aduerſitate ꝛ in proſperitate vt ſe homo equaliter habeat hortatᷣ exemplis. libro quarto. metro. ſeptimo.
Affectiones quattuor. gaudium. ſpes. timor. dolor ipediũt cognitionem veri. libro primo. metro ſeptimo.
Affectus quattuor ſunt require infra cathene.
Ager mentẽ hoīs deſignat. libro tertio, metro. i.
Aliena probitas ꝛ pulchritudo hoiem non decorant. libro ſecundo. proſa quinta.
Amantibus qs dat legem. libro. tertio. metro. iz.
Amicitiam diſſimilitudo diſſoluit. libro. i. proſa. 3.
Amicorum triplex genus. libro ſecũdo. ꝓſa tertia.
Amicus verus. require aduerſitas ſupra.
Amicos fortuna. infortunium inimicos fac̃. li. 3. ꝑ. 5.
Amor diuinus tria fac̃ in hoibus. lib. z. metro. 8.
Anaxagoras phus ſtulticiam hoīum ſolem pro deo colen tium reprehendit. li. i. proſa tertia.
Anni ſunt quattuor partes. libro primo. metro. 5.
Anni partes quattuor. require regimen dei.
Anni transformatio peior eſt ꝙ corporis. lib. 4. me. 4.
Antiquorum etas fuit ſine cupiditate. lib. z. metro. 5.
Appetunt omnia permanere. require bonum eſt.
Appetitus. require permanentia.
Appetitus eſt duplex. libro tertio. proſa ſecunda.
Appetitus. require deſiderium.
Area fortune quare mundus dr̃. lib. ſcd̃o. ꝓſa. i.
Arma philoſophie. libro. i. proſa ſecunda.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Aſinus ad lyram eſt homo ſine attentione verba ſacra au diens. libro. primo proſa quarta.
Aſinus dr̃ piger ſeu tardus. libro. 4. proſa. 3.
Auari dicuntur canes. libro primo. proſa quarta. ꝛ idem habetur. libro ſcd̃o. metro ſecundo.
Auari inſatiabiles. libro tertio. metro tertio
Aues tenebrarum. require tenebre.
Auriga. require currus.
Auarus. require lupus.
Autumnus require. tempus autũnale.
Auxilium diuinuȝ in minimis debet inuocari. libro. tertio. ꝓſa nona.
Auxilii diuini inuocatio a Boetio. libro quar to metro nono.
Arbitonſor. require ſecuritas.
Beate tunc reſpublice ſunt ſi ꝑ ſapientes ꝛ ſtu dioſos regãtur. libro primo proſa quarta.
Beatitudo ſiue felicitas eſt duplex. libro. z. proſa. 4.
Beatitudo non eſt in dignitatibus. lib. z. ꝓſa. 6.
Beatitudo ſiue felicitas non ꝯſiſtit in bonis fortune. lib. ſcd̃o. proſa quarta. ꝛ ꝓbatᷣ tribus rõnibꝰ. ibidem.
Beatitudinis deſcriptio. lib. tertio ꝓſa ſecunda.
Beatitudinem ad veram oẽs vocãtur. libro. 3. metro. io.
Beatitudineȝ attingere. require ambulare.
Beatus ois deus eſt libro tertio. proſa decima.
Beatitudo. require patria. Item omnes. Item in verbo vo luptas.
Bellum iuſtum licet. libro quarto. metro quarto.
Beſtie non beatificantᷣ. libro. tertio. proſa ſeptima.
Bibliotheca vnde dicitᷣ. libro primo. ꝓſa quarta.
Boetio multa noia annectuntᷣ. in prohemio.
Boetiꝰ ordinauit actus ſuos ad cõem pacem ſeptem exẽ plis. libro primo. proſa quarta.
Boetius quare infirmus iudicabatur. lib. i. proſa. 6.
Bona corporis ſunt vilia. lib. tertio. proſa octaua.
Bona hominis ſunt ratio ꝛ intellectus non temporalia. li bro primo proſa ſexta.
Bona temporalia ſomniantur eſſe felicitas. libro quarto proſa prima.
Bona temporalia querens in varia incidit. libro tertio. pro ſa octaua.
Bona temporalia nec ſufficientiam nec potentiam preſtãt libro tertio. proſa nona.
Boni ſemper ſunt potentes mali vo impotentes. lib. q̃rto ꝓſa ſecunda.
Bonum eſt duplex. libro ſecundo. proſa ſexta.
Bonorum premia. require. premia.
Boni premio hic priuantur. require iuſti.
Boni viri imagines vbi inuẽiuntur. li. 3. ꝓſa nona
Bonum ꝛ vnum idem ſunt. require vnum.
Bonum. eſt qd oia appetunt. libro tertio. proſa. ii.
Bonum ſummum cuilibet videtur id qd appetit. lib. ter tio. proſa ſecunda.
Boreas ventus ſignificat phiam. lib. i. metro. 3.
Breuitas vite humane. lib. quarto. proſa quarta
Brutum. require vlixes.
Calamitas vnde dicatᷣ. lib. ſcd̃o. proſa. i.
Canis dicitur rixoſus ꝛ lupus auarus. lib. q̃r to. proſa tertia.
Caro nihil aliud eſt niſi ſanguis coagulatus libro primo metro primo.
Caſus non eſt euentus prouiſus. lib. qnto proſa. i.
Caſus diffinitur ibidem.
Cathene rationis ſunt quattuor affectus. libro primo. me tro ſecundo.
Cauſa mali. require nihil.
Celum quare dr̃ ſtabile. libro primo. metro ſcd̃o.
Celum mouetur duplici motore. ibidem.
Celum quare dicitur ſtare eiuſdem ſtelle. libro primo. me tro tertio.
Circulo comparatᷣ vita hois. libro tertio. metro ſecundo.
Circe dea. require vlixes.
Claritas ſolis. require prouidentia dei.
Cognitio ſummi boni fit per creaturas gradatim tranſcen dendo libro quarto. metro primo
Cognitio ſequitur naturam cognoſcentis libro quinto. pro ſa quinta.
Cognitionis veritatis ipedimenta. require. Turbationis.
Cognitio veri repellit cecitatem ignorantie. libro quarto. proſa quarta.
Cognitiua virtus aliter in nobis intellectiua ꝛ aliter ſenſi tiua. libro quarto. proſa tertia.
Cognoſcitur rotundum aliter viſu ꝛ aliter tactu. libro qnto proſa quarta.
Cognoſcit hoiem aliter ſenſus aliter imaginatio aliter rõ aliter intelligentia diuina. ibidem.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Color philoſophie. libro. primo proſa prima.
Comedere parentes in certis partibus laudabile eſt. libro ſecundo. proſa ſeptima.
Concordare non poſſunt mali cū bonis. nec etiam inter ſe libro quarto. proſa ſexta.
Concordia elementorum. require regimen dei
Concupiſcentia terrena ſupata homo fit diuinus. libro q̄rto. metro ſeptimo.
Confitere non abſcōdas ſi medicātis opus expectas. oportet ut vulnus detegas. libro prīo. proſa quarta
Conſcientie libertas ⁊ cōſcientia libera. li. i. ꝓſa. 4.
Conſcientia praua punit malum intrinſece ſi exterius non punitur. libro quarto. proſa quarta.
Conſolatio philoſophie. libro primo. proſa tertia.
Conſules electi ducti in pretorium ſm ꝯſuetudinē romanorum. libro ſecundo. proſa tertia.
Contemplatio ſupernorū eſt noſtrū cōtra ſtultos ꝓpugnaculum. libro primo. proſa tertia.
Contingens. require neceſſarium.
Conuictus. require damnari.
Crapula hominem debilitat. libro ſecundo. ꝓſa quinta.
Cupiditas multorum malorum cauſa eſt. libro ſecūdo metro quinto.
Cupiditas veri boni naturaliter eſt inſerta hominibus. libro tertio. proſa ſecunda.
Currus per aurigam neceſſario non vehitur. libro quinto proſa quarta.
Damnari nullus debet niſi cōuictus. libro primo proſa quarta.
Damnatorum pena. require pena.
Deſiderum ſiue appetitum eorū implere ſoli ſapientes poſſunt libro quarto proſa ſecunda.
Deſiderii ⁊ libidinis differentia. ibidem.
Deus intuet̄ omnia. libro quinto. proſa ſexta.
Deo ſunt preces offerende. ibidem.
Deus preſidet ut conditor mundi. libro. i. ꝓſa ſexta.
Deus commendat̄ de gubernatione celeſtium ⁊ terreſtriū libro primo. metro quinto.
Deus ſiue ſummum bonū nō inuenit̄ in terrenis ſicut nec aurum in arboribus. libro tertio. metro octauo.
Deus regit omnia. libro tertio. metro nono
Deus a nullo compulſus ſed ſua bonitate fecit omnia. ⁊ cōmendatur ex parte ſapientie ſue. ibidem.
Deus omnia gubernat. libro tertio. proſa. 12.
Deo omnia recta fiunt. libro quarto proſa prima.
Deus rotat orbem dicit parmenides libro tertio proſa duodecima.
Deus tonans. require tonitru.
Deus veriſſime eſt. require eſſe.
Deus fons omnis bonitatis p omnipotentiā: iudex equitatis per iuſticiam. libro quarto. metro ſexto.
Deum eternum omnes ſapientes dixerunt libro quinto ꝓſa ſexta.
Deus omnia videt libro quinto. proſa ſexta.
Dignitas ſiue poteſtas eſt duplex. libro ſecundo. proſa ſexta.
Dignitas reddit malos peiores ut pꝫ de romanis. libro ſecundo. proſa ſexta.
Dignitas reddit peiores patet de Nerone cuius ponit q̄tuor malitias. libro ſecundo metro ſexto.
Dignitas ſi eſſet bona non adueniret peſſimis. libro ſecundo metro ſexto.
Dignitas collata improbis non efficit dignos ſed oſtendit indignos. libro. ſecundo proſa ſexta.
Dignitas non reddit hominem honorabilem ſi non eſt virtuoſus. li. 3. proſa. 4. ⁊ probat quadruplici via.
Dignitas prefecture dignitas ſenatoria. ibidem.
Diſplicere malis laudabile eſt ⁊c̄. libro primo proſa tertia.
Diuitie in quinqꝫ conſiſtunt. libro ſecundo proſa quinta
Diuitie diſperſe minuuntur ſcientia vero diſperſa augmētatur. libro ſecundo proſa quinta.
Diuitie non ſunt appetende tribus rationibꝰ probat̄ ibidē ⁊ propter diuitias multi perierunt ibidem.
Diuites ſoli reputantur honore digni ibidem.
Diuitie non auferunt indigentiam. libro tertio. proſa tertia.
Diuinatio quid ſit libro quinto proſa quarta.
Diuina prouidentia. require ingenium.
Diuino amore tria reguntur. ſ. aſtra elementa et tempora libro ſecundo metro octauo.
Diuinus amor tria facit in hominibus. ibidem.
Dolendum non eſſe. require aduerſitati
Dolere faciunt tria Boetium. libro primo proſa quarta.
Dolor ira meror libro primo ꝓſa quinta.
Dolia duo vini in limite iouis. libro ſecundo proſa ſecunda.
Duo principia rerum bonum ⁊ maluꝫ. require pitagorici
Durare malum. require miſerior.
Ebetatur et ingroſatur mens humana tpalibus. li. i. metro ſecundo.
Ebrius volens ire domum ſic errans a felicitate. libro tertio. proſa ſecunda.
Eclipſis lune. require admirationis.
Eget omnis eo quod deſiderat. li. 3. ꝓſa tertia.
Elementorum concordia. require regimen dei
Eloquentia ſine ſapientia. et eloquentia cum ſapientia. libro ſecundo proſa prima.
Epicurri ſtoici. libro primo proſa tertia.
Equaliter ſe habere. require aduerſitate.
Error ſapientis eſt duplici de cauſa peior q̄ꝫ inſipientis. libro primo ꝓſa prima.
Eſſe malos ſimpliciter non conceditur ſed eſſe homines malos ſicut cadauer eſſe hominem. libro quarto proſa ſecunda.
Eſſe veriſſime habet primuꝫ ens. quanto ergo aliquis magis per vicia recedit a primo eſſe: tanto magis deſinit eſſe libro quarto proſa ſecunda.
Etas philoſophie libro primo proſa prima.
Etates quattuor per poetas diſtinguntur. libro ſecundo. metro quinto.
Eternitas deo attribuitur perpetuitas. mundo. li. quinto proſa ſexta.
Eternitatis diffinitio. libro quinto proſa ſexta.
Eternitatis cognitio habetur ex cognitione temporis ibidem
Eternitatis vocabulo multi ſunt abuſi. ibidem.
Eternum triplex. libro quinto proſa ſexta.
Euenire. require liberum arbitrium.
Euentus. require caſus. Item fortuiti.
Eufratis et tigris duplex origo libro quīto metro. primo
Exiliuꝫ. require miſeria.
Facies ſiue vultus philoſophie libro primo ꝓſa tertia.
Falli non poteſt deus. Require. prouidentia diuina.
Falſa felicitas dicitur mendax libro tertio proſa nona
Fama popularis non prouēit ex recto iudicio ratiōis. libro tertio proſa ſexta.
Familiaris inimicus efficaciſſima peſtis. libro tertio proſa quinta.
Familiares regum. require potens.
Fatalis ordo. libro quarto. proſa ſexta.
Fatum duplex notificatur. ibidem.
Fatum ad prouidentiam habet differentiam ibidem.
Fatum dependet a diuina prouidentia exemplum ibidem.
Fati diuerſe opiniones ibidem.
Fato omnia que ſubſunt etiam diuine prouidentie ſubſunt ibidem

ibidem.
Fatum ſe habet ad prouidentiam ſicut ratiocinatio ad itellectum ibidem.
Fatum incipit vbi motus: ⁊ quicquid ſupra motum eſt fatū eſt ibidem.
Felicitas eſt duplex. ſ. politica ⁊ ſpeculatiua libro primo metro primo.
Felicitas temporalis in tribus conſiſtit. libro ſecundo proſa quarta.
Felicitas nemini totaliter aduenit. ibidem.
Felicitas falſa. libro tertio. metro primo.
Felicitatem a vero bono errantes in quinqꝫ poſuerunt conſiſtere. libro tertio proſa ſecunda.
Felix quantuncunqꝫ quis ſit tamen alterius ſtatus apparet felicior. libro ſecundo proſa ſexta.
Figura ſiue forma hominis ⁊ etiam protorum. libro quinto metro quinto.
Finis cum ſit cauſa cāꝝ ideo nihil poteſt perfecte ſciri niſi fine cognito. libro primo. proſa ſexta.
Finis ⁊ principium in vnum coincidunt pꝫ in circulo: ergo cognito principio cognoſcitur finis omnium rerum. ſ. deus libro primo proſa ſexta.
Fletus duplex. verus ⁊ fictus ſiue adulatorius. libro primo metro primo.
Fons bonitatis. require deus.
Fortis. require aduerſitate.
Fortitudo ſiue potentia. vera require refrenare.
Fortune bona tranſitoria ⁊ deceptoria nulli ſeruant fidem libro primo. metro primo.
Fortuna caduca propter duo. duplicem habet faciem ante albam ⁊ retro nigram ibidem.
Fortuna ceca depingitur duplici fronte capilata ⁊ calua. libro ſecundo. proſa prima.
Fortuna non eſt in poteſtate hominis ibidem.
Fortuna depingitur cum rota. ibidem.
Fortuna non aſſueſcit in oppoſitum nec nā. ibidem.
Fortuna quelibet dupliciter conſideratur. libro quarto proſa ſexta.
Fortunam eſſe bonam vel malam ſtat in voluntate hominis. libro quarto proſa ſeptima.
Fortuna ſuperba: quia nulla veretur. libro ſecundo. metro primo.
Fortuna inuehitur contra auaritiam. libro ſecundo metro ſecundo.
Fortune bona non efficiunt quod promittunt. lib. tertio proſa tertia.
Fortuna omnis aut iucūda aut aſpera. libro quarto. proſa ſeptima.
Fortuiti euentus declarantur per flumia paradiſi. ſ. tigriꝫ ⁊ eufratem. quorum duplex eſt origo. libro primo. metro primo.
Fuga paſſionum ſiue affectionuꝫ. libro quarto. metro ſeptimo.
Futura ex neceſſitate eueniunt. require ſpes
GLoria mundana non dicitur beatitudo lib. tertio proſa ſexta.
Gloriandum non eſt in ueſtibus libro ſecundo proſa quinta.
Gloriandum non eſt in multitudine ſeruorū libro ſecundo proſa quinta.
Gloria ſiue fama non ſpectat ad virtuoſos. libro ſecundo proſa ſeptima.
Gloria humana non eſt appetenda propter quattuor lib. ſecundo. proſa ſeptima.
Gloria vana ex nobilitate ſanguinis. libro tertio. proſa ſexta.
Gubernatio celi ⁊ terre. require deus.
Gubernaculum quo deus regit mundum eſt bonitas dei libro primo. proſa ſexta.
Gubernare omnia. require deus.
HErculis labores duodecīꝫ. libro quarto metro ſeptimo.
Homo diuinus. require concupiſcentia.
Hominis bona ſunt ratio ⁊ intellect⁹ non temporalia. libro primo. proſa ſexta
Homini proprium. require ratiocinatio
Homines mali naturam amittunt humanam ⁊ in bruta cōuertūtur. libro quarto proſa tertia.
Hominis forma eſt ſurſum ad celos creata brutorum vō dōorſum ad terram. libro quinto metro quinto.
Homo non vilis ſed nobilis pars mundi. libro primo metro quinto.
Homo vere ſcit qui ſeipſum ſcit. ⁊ ignorat qui ſeipſū ignorat libro primo proſa ſexta.
Homo non eſt homo niſi rationalis. libro. q̄rto proſa tertia.
Humani act⁹ regūt̄ a deo lib. primo proſa quinta.
IGnorātia eſt duplex: interna ſiue naturalis ⁊ hec eſt iuuenū. externa ſiue extra naturam ⁊ h̄ eſt ſenum ⁊ negligentium. libro primo metro ſecundo.
Ignorantia ſuiipſius. require homo.
Ignorantia require cognitio veri.
Imagines veri boni. require boni veri.
Infeliciſſimi. require miſerrimi
Inclinatio capitis ſignum eſt profunde imaginationis. libro tertio proſa ſecunda.
Ingenium humanum non valet ordinem diuine prouidētie comprehendere. libro quarto proſa ſexta.
Impedimenta cognitionis veritatis. require turbationes.
Impunitas require pena.
Impuniti mali. require veritas.
Inſecuritas regie poteſtatis patet in Dyoniſio. libro tertio proſa quinta.
Intellectus. require ſol.
Inuenire deum. require deus.
Iudex equitatis. require deus.
Inuidus comparatur veſeno monti ardenti. libro primo metro quarto.
Ira quid ſit. libro primo proſa quinta.
Iudices mouentur ad miſericordiam duplici de cauſa. li. primo proſa quarta.
Iudicium vulgarium dicit infortunatum miſerum fortunatum felicem. libro primo proſa quarta.
Iudicium nāle ⁊ rōnale differūt. lib. quinto ꝓſa ſcđa.
Iuſtitia quid ſit libro ſecundo proſa prima.
Iuſti ſiue boni non ſolum hic premiis priuantur. ſꝫ a malis calcantur. libro quarto proſa prima.
Iuuentus viridis: ⁊ felix differunt. libro primo metro primo.
LAbores. xii. require herculis.
Lac require artes liberales.
Laborintus domus multis circulis cōſtructa libro tertio proſa duodecima.
Laudare preſentem dupliciter contingit. libro ſecundo proſa tertia.
Lecto ſiue thoro ſtudium aſſimilatur. lib. i. ꝓſa prima.
Letargia qualis infirmitas. lib. primo ꝓſa ſcđa.
Leuia documenta p̄cedere debent difficilia. libro primo proſa ſecunda.
Liberum arbitrium eſt in rationali creatura. libro quinto proſa ſecunda.
Liberum arbitrium aliter eſt in angelis aliter in hominibus bonis ⁊ aliter in prauis. ibidem.
Liberum arbitrium non neceſſitatur: ſed deus omnia proſpicit. ibidem.
Liberum arbitrium ſequuntur premia ⁊ pene. libro q̄nto proſa tertia.
Liberi arbitrii ⁊ ꝓuidentie diuine non eſt diſcordia ſicut aliqualiter apparet: libro quinto metro tertio.

Libero arbitrio poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire.libro quinto. proſa ſexta.
Libidinis a deſiderii differentia.libro quarto.proſa tertia.
Ligatus cathenis.require princeps malus.
Lumen.require tenebre.
Lupus dicitur auarus.libro quarto.proſa tertia.
Luxurioſi comparãtur rabiei maris.libro primo. metro quarto.
Luxurioſus.require porcus.
Magiſtratum quare aſſumpſit Boetius libro primo. proſa quarta.
Mala ſunt in mũdo.libro quarto .proſa prĩa
Mali ⁊ ſtulti non ſunt timendi.li.i.proſa .3.
Malos eſſe non ſimplr̃ ꝯceditur.require eſſe.
Malum poſſe ſiue velle.require poſſe.
Malicia eternaliter duraret.libro quarto.proſa quarta.
Malum nuſq̄ eſt.libro quarto.proſa ſexta.
Manus ph̃ie.lib.primo.proſa prima.
Malum nihil eſt.libro tertio proſa duodecima.
Medicus qualiter inueſtigat morbum.lib.primo proſa ſecunda.
Medica dicit̃ ph̃ia.libro primo.proſa tertia.
Medicus non ſolum per ſigna vrine querit morbũ. ſed et per interrogationes.libro primo.proſa ſexta.
Memorari.require recordari.
Mendacium eſt triplex.lib.prĩo.ꝓſa quarta.
Mendax.require felicitas falſa.
Meror.require dolor.
Meretrici aſſimilantur muſe poetice libro primo . proſa. prima.
Metro ⁊ proſa vtitur Boetius propter duo libro prĩo metro primo.
Miſeria ⁊ exilium.lib.primo proſa quinta.
Miſericordia.require iudices
Miſer eſt oĩs malus lib.quarto.proſa quarta.
Miſerior tanto qs q̃to ſupplicio dignior ibidẽ.
Miſeriores eſſent mali.ſi non punirent̃.ibidem.
Miſerrimi ſunt infeliciſſimi.ſi malicia eternaliter duraret. libro quarto. proſa quarta.
Mors require periodi.
Mons ethna ſemper ardet.lib.ſc̄do.ꝓſa quinta.
Mors libro ſecundo.metro ſeptimo
Mors felix ⁊ infelix ſm vulgares.libro primo.metro primo.
Mundus.require area fortune.
Mundus comparat̃ mali.lib.primo.proſa tertia:
Mundus.require deus.
Mũdũ ꝑſuit plato icepiſſe.libro.quinto.ꝓſa quinta.
Murem velle muribus dominari ridiculoſum eſt libro. ſecundo proſa ſexta.
Mutabilitas rerum probatur tribus exemplis.ſ.ſole floribus ⁊ mari.libro tertio proſa octaua.
Mutabilia oĩa p̃ter deũ.lib.quarto proſa.ſexta.
Natura non aſſueſcit in oppoſitum nec fortuna libro ſc̄do.proſa prima.
Natura eſt triplex.li.tertio.metro ſc̄do.
Natura humana paucis minimiſq̄ contenta eſt.libro.ſecũdo proſa quinta.
Natura ſi iterdum violentatur tñ q̃nq̄ ad id reddit. qđ naliter ſibi conuenit:vt patet de leone vegetabilibus ⁊ volatilibus.libro tertio metro.ſc̄do.
Naturale iudicium differt a ratiõali libro.quinto proſa ſecunda.
Neceſſitare.require preſcientia.Item require ſignum.
Neceſſitates ſunt due lib.quinto proſa ſexta.
Neceſſarium idem poteſt eſſe ⁊ contingens ad diuerſa relatum.libro quinto proſa ſexta
Neronis quattuor malitie require dignitas.
Neronis luxuria.lib.primo.metro quarto.
Neſcire.require homo vere.
Nihil eſt cauſa mali lib.quarto.proſa ſexta.
Ex nihilo nihil fieri quõ intelligitur libro quinto proſa prima.
Nigromanticum preſumpſerunt Boetiuꝫ propter duo li. primo.proſa quarta.
Nobilis quiuis preter illum qui deditus vitiis.libro tertio metro ſexto.
Nomen ſignificat ſubſtantiam cum qualitate.libro.quarto metro quarto
Non ens eſt duplex.libro quinto proſa ſexta.
Nouum antiquum.require pati.
Non eſt duplex accidentalis ⁊ nal̃.lib.i.met.tertio.
Obediunt deo cuncta naturaliter exiſtentia.libro quarto.metro ſexto.
Ocium dicitur ſtudium ſm vulgares libro. prĩo proſa quarta.
Oculi ph̃ie ratio ⁊ intellectus ⁊ triplici ratione dicuntur ardentes.lib.primo proſa prima.
Odium non habet locum apud ſapientes.libro.quarto ꝓſa quarta.
Omnes laborant lꝫ diuerſo calle ad vnum beatitudinis finem peruenire.lib.tertio.proſa ſecunda.
Omnes tendunt ad beatitudinem vi naturali compulſi ſed varie.libro tertio.proſa ſecunda.
Opinio vulgarium.require veritas.
Opus quod facere vis requiritur voluntas ⁊ poteſtas . libro.tertio.proſa quarta.
Orõ ſiue deprecatio qđ ſit.lib.quinto.proſa tertia.
Orationes ſiue preces ſunt deo porrigende.libro quinto ꝓſa ſexta.
Oratores qui ſint.lib.quarto.proſa quarta.
Ordo debitus temporis ⁊ loci debꝫ eſſe in quolibet opere ſiue actu.libro primo.metro ſexto.
Ordine debito ſeruantur res in ſuo eſſe.ibidem.
Ornamentis ornari eſt error.libro.ſecundo. proſa quinta.
Orpheus cithariſta.lib.tertio.metro. duodecimo.
Orphei fabule moralitas.ibidem.
Parentes.require comedere.
Paripatetici.libro primo.proſa tertia.
Paſſio eſt quidam motus cellule appetitiue libro primo proſa ſexta.
Paſſiones animi impediunt rectum ratiõis iudicium li.primo proſa ſexta. Et ibidem metro ſeptimo.
Pati ſapientes non eſt nouum ſed antiquuꝫ. libro primo. proſa tertia.
Patria eſt beatitudo:via ad eam ſunt virtutes.libro quinto proſa prima.
Paupertas duplex.libro ſc̄do metro quarto.
Paulinus ſenator romanorum libro ſecundo proſa ſecunda.
Pax ſeu tranquillitas mentis libro.primo proſa quinta.
Peccata.require vitia.
Pellende ſunt affectiones libro prĩo.metro ſeptimo.
Pena malorum bona ĩpunitas mala libro quarto proſa quarta.
Pene damnatorum ſiue purgandoꝝ non ſunt ediſſerende li.quarto proſa quarta.
Pene maloꝝ quare fieri ꝑmittuntur bonis et malis iocũda que debentur bonis.lib.quarto proſa quinta.
Pene require liberum arbitrium.
Pene mentis ſpeculatio rõnis lib.quarto proſa prĩa.
Periclitari.lib.primo metro ſeptimo.
Periodi mortis ſiue mete vite.li.q̃rto.metro q̃rto.
Permanentia eſt appetitus naturalis non voluntarius. libro tertio.proſa vndecima.
Piger.require aſinus.
Pitagorici poſuerunt duo principia rerum bonum ⁊ malum libro tertio.proſa vndecima.
Philoſophari.require admirari.
Philoſophia dicit̃ mulier propter tria.li.i.proſa.i.

Tabula

¶Philoſophie ſtatura. ibidem
¶Philoſophie partes tres mathematica: naturalis ⁊ metaphiſica. ibidem.
¶Philoſophie veſtes artes liberales. ibidem.
¶Philoſophie veſtes erant fillis tenuiſſimis. ibidem.
¶Philoſophia manibus ſuis texuerat veſtem ibideꝫ.
¶Philoſophie veſtes obſcurantur quia nõ vſitata ut gladi⁹ inquiete rubiginoſus erit. ibidem.
¶Philoſophie veſtis ſcindit̃ vario modo ibidem.
¶Philoſophia diuidit̃ in practicã ⁊ ſpeculatiuam. ibidem.
¶Philoſophia pratica habetur i ethica yconomica ⁊ politica ſed ſpeculatiua ſeu theorica triplex eſt. ſ. phiſica mathematica ⁊ metaphiſica ⁊ in talibus eſt ordo per modum ſcale ibidem.
¶Philoſophie ornamenta. ibidem.
¶Philoſophie ira. ibidem.
¶Philoſophia magiſtra omnium virtutum ⁊ eſt a deo. lib. primo. proſa tertia.
¶Philoſophia eſt via ad cognoſcendũ verum lumen. libro quarto. proſa prima.
¶Philoſophus fuiſſes ſi tacuiſſes. libro. 2. proſa. 7.
¶Plato require ſcire. Item require mundus.
¶Poeta. require meretrici.
¶Poetica ars a philoſophia fugatur. libro. i. proſa. i.
¶Popularis require fama.
¶Porcus dicit̃ luxurioſus libro. 4. proſa. tertia.
¶Poſſe malum peius eſt ꝗ̃ velle. libro quarto. proſa quarta qualiter intelligitur.
¶Poſſe malum non eſt poſſe. libro quarto. proſa ſecunda.
¶Poſſe implere. require deſiderium.
¶Potentia non poteſt in liberũ arbitrium. libro ſecũdo ꝓſa ſexta vt patet de illo qui momordit linguam.
¶Potentia vera. require refrenare.
¶Potentia: ſufficientia: reuerentia: claritudo: iocũditas ſũt vnum in re. libro tertio. proſa nona.
¶Potentia ligata. require princeps malus
¶Potentia plus. require actus.
¶Potentiũ familiaritate. Seneca ⁊ plures mortui ſunt lib. tertio. proſa quinta
¶Potentes huius mundi non ſunt timendi. libro prĩo metro quarto.
¶Potens ecõtra patit̃ potentiã exẽplũ de buſiride interfecto ab hercule. Item de regulo romão. li. 2. ꝓſa ſexta.
¶Poteſtas regia non eſt vera ptãs. li. 3. ꝓſa. 5.
¶Poteſtas gladio ſuper caput pendenti cõparatur. ibidẽ.
¶Poteſtatis inſecuritas. require inſecuritas.
¶Poteſtates concedũtur malis. li. quarto proſa. 6.
¶Poteſtas plus. require dignitas.
¶Preces. require orationes.
¶Premia nũꝗ̃ deſunt bonis nec malis ſupplicia. libro q̃rto proſa tertia.
¶Premia require liberum arbitrium.
¶Premiũ extrinſecum non curat bonus cum habeat in aĩo intrinſecum. libro quarto. proſa quarta.
¶Preſcientia dei. libro quinto proſa tertia.
¶Preſcientia dei nullam neceſſitatem dei imponit futuris. libro quinto. proſa quarta.
¶Preſcientia dei non mutat proprietatem rei li. quinto. proſa ſexta.
¶Preſentialiter oĩa ſunt in deo. li. 5. proſa. 6.
¶Pretorio inducebãt cõſules romani require cõſules.
¶Principia duo require pitagorici.
¶Principium maloruꝫ potentia ligata eſt multis cathenis libro quarto metro ſecundo.
¶Prodigium quid ſit. libro ſecundo. proſa prima.
¶Promittere. require ſapiens.
¶Propoſitionum veritas eſt ſuper naturã reruꝫ. libro quarto. proſa ſecunda.
¶Proprium bonum boĩum. require non recta.
¶Proſopopeia eſt fictio noue perſone. li. i. proſa. i.
¶Proſpera. require aduerſa.
¶Prouidentia dei ſolis claritatem excellit. libro quinto metro ſecundo.
¶Prouidentia diuina quo ad diuerſos actus hominis non fallitur. libro. quinto. proſa ſexta.
¶Proſa et metro vtitur boetius duabuſ de cauſis. libro primo. metro primo.
¶Prudens tria reſpicit tempa. libro ſecũdo. ꝓſa. i.
¶Pulchritudo quadruplex. libro ſecundo. ꝓſa q̃nta.
¶Pulchritudo corporis velociter rapitur. libro tertio proſa octaua.
¶Pulchrum videri non reddit natura. ſed oculorum debilitas ibidem. Exemplum de alcibiade.
¶Puniuntur alibi grauius mali ſic impuniti. libro quarto proſa quarta.
¶Puniri intrinſece. require conſcientia pura.
¶Puniri non. require miſereor.
QUies mentis. require par.
Quinqꝫ vnum in re. require potentia.
Quid nominis ⁊ quid rei differunt. libro quito proſa prima.
RAtio recta eſt homini proprium bonum. libro primo proſa quinta.
Rationalis require homo.
Recordari quid ſit. libro quarto. ꝓſa ſecũda
Refrenare animuꝫ eſt potentia vera. libro tertio metro quinto.
Regendũ tria requiruntur. libro ſecundo proſa ſeptima.
Regere. require deus.
Regimẽ dei in cõcordia elementorum apparet ⁊ in temporibus anni. libro quarto metro ſexto.
Reſpublica require. beate.
Rixoſus. require canis.
Rotare orbem. require deus rotat.
Ruge fiunt quare in ſenibus non in iuuenibus. libro primo. metro primo.
SAcrilegium. libro primo proſa quarta.
Sanitas corporis triduãe febri ſoluitur. libro tertio. proſa octaua.
Sapienſ ſe habet vniformiter ad vtramqꝫ fortunam. libro ſecundo. proſa prima.
Sapiens. require tetragonum.
Sapientis non eſt promittere que non poteſt implere. libro quarto. proſa ſecunda.
Sapiens require deſiderium. Iteꝫ require aduerſitate. Itẽ require odium
Sapiens non odit ſtultum. libro quarto proſa quarta.
Sapientis eſt declarare difficilia. libro. 4. proſa ſexta.
Sapientum eſt ſimplicibus arridere cum ſapientiaꝫ acquirat ibidem.
Scientia diſperſa augmentatur. oppoſitum de diuitiis. require diuitie.
Scientia diuina qualis ſit noianda. li. 5. proſa. 6.
Scire. require finis.
Scire ſeipſum. require homo vere. ſcit
Scire ſm platonem. libro quinto metro tertio.
Senes quare ſunt rugoſi. libro primo metro primo.
Senium generatur tripliciter. libro. i. metro ſecundo.
Senum multa incõmoda. ibidem.
Senſualitas contrariat̃ rationi. li. i. metro ſecundo.
Sermones accipiendi ſunt ſm materiam ſubiectam. libro tertio metro. duodecimo.
Serenitas veſpertina. libro. quinto. proſa quarta.
Sex doloroſa. require dolor
Signum oſtendit ſignatum non neceſſitat. libro quinto. proſa quarta
Socrates phus in nomine vnius dei bibit venenum: ⁊ nihil ſibi nocuit. libro primo proſa tertia.

Socrates docet ſemper pandere veritatem. libro primo ꝓ
ſa quarta
Sol quandoqꝫ ſignificat intellectum. libro primo metro
tertio.
Solis calor.lib.primo.metro ſecundo.
Solis claritas require.prouidentia dei.
Spes ⁊ deprecatio ceſſarent: ſi futura de neceſſitate eueni-
rent.lib.quinto.proſa ſecunda.
Statuſ non placens.require felicitas.
Stelle ſeptem. require admirationis.
Stoici vnde dicantur.libro quinto. metro quarto.
Item plus.require epicuri.
Studium duplex florens ⁊ aridum.libro primo.metro pri
mo.
Item plus require lecto. Item plus require ocium
Stupor quid ſit.libro primo proſa prima.
Stupor Boetii ibidem.
Stupor et pudor differunt.libro primo.proſa ſecunda.
Superbus comparatur fulmini. libro primo metro quar
to.
Contra ſuperbos vanam gloriam querentes.libro quinto
metro quinto.
Supplicia.require prima
TAciturnitas dupliciter prouenit. libro primo
proſa ſecunda.
Taciturnitas triplex.libro ſecundo proſa pri
ma.
Tactus.require cognoſcitur.
Tardus.require aſinus.
Temporalia ebetant ⁊ ingroſſant mentem humanaꝫ.libro
primo metro ſecundo.
Tempus vernale conuenit vite humane. ibidem.
Tempus autumnale dat vuas ibidem.
Tenebris aſſueti non queunt lumen intueri ut ſunt certe
aues.libro quarto.proſa quarta.
Terra habitabilis ſolum ad tr.es partes libro ſecundo.ꝓ
ſa ſeptima.
Terrēa bona excecant vulgares libro quarto.proſa quar-
ta.
Teſtis conditiones.libro primo.proſa quarta.
Tetragonum corpus comparatur ſapiēti. libro quarto.ꝓ
ſa ſeptima.
Tigris flumen.require eufratis.
Tireſia vaticinauit-require vaticinatio.
Tonitru dicitur deus tonare vt ſic diuina prouidentia re-
cogitetur.libro quarto metro ſexto.
Tranſſformatio require animi.
Tranſſformatꝰ require Ulixis.
Turbationes animi impediunt cognitionē veritatis.libro
primo.metro ſeptimo.
VAticinatio Tireſie.quod dicaꝫ hoc erit vel nō
erit libro quinto.proſa tertia.
Ubi nunc fabritius: vbi Catho libro ſecundo
metro ſeptimo.
Velle malum.require poſſe.
Venenum bibere require Socrates.
Venti quattuor principales a quattuor partibus mundi.q
libet duos habet collaterales.⁊ ſic ſunt duodecim libro
primo.metro tertio.
Ventorum generatio.libro primo.metro ſecundo
Veritas require Socrates.
Veritas.qualiter latet in principio in noſtro intellectu. li-
bro tertio.metro vndecimo.
Veritatem non omnes eodem modo capiunt.nam quidam
demonſtratiue: quidam auctoritatiue: quidam per modū
fabule.libro tertio metro duodecimo.
Veritas propoſitionum.require propoſitio.
Veritas contrariatur opinioni vulgarium qui putant ma-
los īpunitos felices.libro quarto.proſa quarta.
Vertex capitis tres habet partes: fantaſia in anteriori. co-
gitatiua in medio: memoratiua in occipite.libro primo.
proſa prima.
Veſpertina.require ſerenitas.
Veſtibus non eſt gloriandum.lib.ſcdo proſa quinta.
Via ad beatitudinem.require patria.
Vitia ſunt ſpernenda.lib.qnto.proſa ſexta.
Vitia non ſunt ſine penis.libro quarto proſa prima.
Vitioſus.require accidioſus.
Videre omnia.require deus.
Vini duo dolia in limite Iouis.libro ſecundo.proſa ſcda.
Virtutes ſunt colende.libro qnto.proſa ſexta.
Virtus interpretatur.libro quarto.proſa ſeptima.
Virtutes ſunt via ad beatitudinem.require patria.
Viſus.require cognoſcitur.
Vita humana.require tempus vernale.
Vita virtuoſa eſt ſtatus mediocris.propter ſimilitudinem
edificii.libro ſcdo metro quarto.
Vita hominis.require circulo.
Vita hominis require periodi
Ulixis ſocii per pocula Circis in bruta ſunt tranſſformati.
libro quarto.metro tertio.
Vires plus.require aduerſitas.
Unū ⁊ bonum idem ſunt.libro tertio.proſa vndecima.
Unum manet interim qd eſt vnum: ibidem.
Volitum nihil niſi cognitum.libro quinto.metro tertio.
Voluntas require opus.
Voluntas ⁊ poteſtas requiruntur ad omnem actum libro
quarto.proſa ſecunda.
Voluntas duplex.libro tertio proſa ſeptima.
In voluntate non eſt beatitudo.ibidem.
Voluntas coniugalis habet anxietatē annexam.vide exē-
plum notabile.libro tertio.proſa ſeptima.
Voluptas eſt ſicut ſtimulus apum.lib.tertio. metro ſepti-
mo.
Voluptatem quid mali ſequitur ibidem.
Vulnus detegere.require confiteri.
Vultus require facies.
Vultus reuerendi dicitur phīa: quia ſicut vultus honeſtus
facit hominē reuereri: ſic phīa amatores ſuos libro prī
proſa prima.

Finis.

¶ Omnes ſunt quaterni a b c d e f g h i k exceptis
l ⁊ m qui ſunt triterni.

¶ Eximii preclariſq3 doctoris Thome ſuper libris Boetii
de conſolatu philoſophico commẽtũ feliciter incipit.

Philoſophie ſeruias
oportet vt tibi contin
gat vera libertas.
Hec ſunt verba Se-
nece octaua epiſtola
ad lucillum: quia vo
cari philoſophiã ſci-
entiam veritatis re-
cte ſe habet ex ſecun-
do methaphiſice. et
philoſophia affert d̄
lectatiões mirabiles
firmitate ⁊ puritate
ex .10. ethicorum. Et
multis viſa eſt philo
ſophia res mirabilis
⁊ diuina ex de celo ⁊
mundo Ariſtotelis. Item ꝙ nulla ſcientia ſimilis eſt phi
loſophie que clarificat aniam ⁊ facit delectari eam in hoc
ſeculo in perfectiõe ⁊ rectitudine. ex libro de pomo ⁊ mor
te. Et philoſophia trahit hoiem ab obſcuritate ignorãtie
ad ſciam: a tenebris ſtulticie ad lucem ſapientie: ⁊ ad cla
ritatem intellectus. ex eodem libro ariſtotelis. Item quia
philoſophia a ſuperſtitione liberat: metu mortis non con
turbat ſm Tullium in lib. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ
Jo. Seneca has ⁊ cõſimiles cõditiones ⁊ effectus lauda
biles philoſophie aduertens: hortatur nos ad ſeruitium
philoſophie in propoſitione propoſita ſic dicens. ¶ Philo
ſophie ſeruias oportet. que quidem propoſitio poteſt pro
bari multis rõnibus. ¶ Primo ſic. illi oportet ſeruire per
cuius ſeruitutem homini cõtingit vera libertas. ſed philo
ſophia eſt huiuſmodi igitur. Maior nota. qꝛ libertas eſt
nobiliſſima conditio quam natura humana deſiderat ⁊
affectat. Minor patet per eundem Senecam: qui poſtq̃ꝫ
ꝑmiſit propoſitionem iſtam. philoſophie ſeruias oportet.
ſubiungit. vt tibi contingat vera libertas. ⁊ paucis inter
poſitis dicit. hoc .n. ſcilꝫ ipſum ſeruire philoſophie liber-
tas eſt. ¶ Probatur ſecundo ſic. illi oꝫ ſeruire quod animũ
perficit. vitam diſponit. actiones regit. agenda ⁊ obmittẽ
da demonſtrat. ⁊ ſine quo nemo eſt ſecurus. philoſophia
eſt hmõi. igitur ⁊c. maior nota. nam iſte conditiones ſunt
de perfectione hoĩs. minor declaratur per ſenecã. 16. epl'a
ad lucillum. qui loquens de philoſophia dicit ſic. Hec
animum format ⁊ fabricat. vitam diſponit. actiones regit
⁊ obmittenda demonſtrat. ſedet ad gubernandum erran-
tia. fluctuantium dirigit curſum. ſed ſine hac nemo eſt ſe
curus. ¶ Probatur tertio ſic. illi eſt ſeruiendũ quod tradit
cognitioni vltimi finis magnum incrementum: philoſo-
phia eſt hmõi. igitur ⁊c. maior nota. qꝛ cognitio vltimi fi-
nis magnum incrementum confert ad vitã. ex primo ethi
corum. Minor declaratur. nam vltimus finis vite huma
ne eſt beatitudo cuius cognitionem philoſophia tradit.
dicit enim philoſophia in tertio de conſolatione proſa ſe
cunda. qꝛ btitudo eſt ſtatus oium bonorum aggregatio-
ne perfectus. ⁊ in eodẽ tertio oñdit philoſophia in quo ſit
vera btitudo ⁊ quõ ad eam perueniatur. ¶ Probatur quar
to. illi oportet ſeruire quod facit hominem parem deo
philoſophia eſt hmõi. igiť ⁊c. Maior nota de ſe. Minor
pꝫ per ſenecã. 4ª. epl'a ad lucillum qui dicit. Hoc enĩ mi
hi philoſophia ꝓmittit ut me parẽ deo reddat. ¶ Probať
quĩto. illi eſt ſeruiẽdũ quod eſt magiſtra oim ſciaꝝ: nutrix
oim virtutũ. ſummũ ſolaciũ lapſoꝝ aioꝝ: quod ẽ preuiũ
veri luĩs. ⁊ cui⁹ exhortatio ẽ recta ſui auctoritate digniſſi
ma. philoſophia ẽ hmõi igiť ⁊c Maior nota. qꝛ rõnabilit
propter has ꝯditiones laudabiles alicui ſeruitur. Minor
declarať. nã philoſophia ẽ magiſtra oiꝫ ſciaꝝ: ex prio d̄ cõ
ſolatione proſa tertia. ipſa ẽ nutrix oim virtutũ. ſecũdo de
conſolatione proſa quarta: ipſa eſt ſummũ ſolatium lapſo
rum animoꝝ: tertio d̄ conſolatione proſa prima. ipſa eſt ꝑ
uia veri luminis. quarto de conſolatione pſa pria. ⁊ ei⁹ ex
hortatio ẽ recta ſui auctoritate digniſſima. quĩto de cõſo
latione proſa prima. Sic ergo pꝫ ꝓpoſitio declarata que
dicit ¶ Philoſophie ſeruias oportet. Sed diceres. quid mi
hi ꝓdeſt philoſophia ſi fatum eſt: quid mihi prodeſt phi-
loſophia ſi deus rector eſt: quid mihi prodeſt philoſophia
ſi caſus imperat. Ad hoc rñdit ſeneca. 12. epl'a ſua. Siue ĩ
exorabili lege fata nos ſtringant. ſiue deus arbiter vniuer
ſis cuncta diſponit. ſiue caſus actiones humanas ſine or
dine permiſcet. adhuc philoſophie inſiſtendum eſt. ¶ Phi-
loſophia enim nos tueri hꝫ. hec .n. exhortatur vt libenter
deo placeam⁹: vt ipm ſeqmur: vt ꝯtinue fortũe reſiſtam⁹:
⁊ vt caſum feramus. licet autem omnes hoies ſꝫ Ari. prio
methaphiſice natura ſcire deſiderẽt. tamẽ pauci (de quo
dolor eſt). philoſophie vacãt. quod ideo cõtingit. qꝛ pl'es
obmiſſis delectationibus interioribus ad delectatiões re
fugiunt corpales. Nõ tñ oportet delectationes corporales
eſſe eligibiliores inferioribus. qꝛ delectatiões corpales ĩ
pediunt a ſummo bono. interiores autẽ ad id ꝓmouẽt. vñ
boe. in tractatu de ſummo bono dicit. Dolere debent qui
delectationibus ſenſualibus detinenť bona interiora ob-
mittendo. Nã dediti bonis ſenſualib⁹ ſumma bona nõ at
tingũt. Quos hoies ſenſuales boe. quarto de conſolatiõe
proſa q̃rta. cõpat veſptilionibus. dicens. Nequũt enĩ ocu-
los ſuos tenebris aſſuetos ad lucẽ ꝑſpicue veritatis attol-
lere. ſimileſq3 ſunt auibus quaꝝ intuitũ nox illuinat dies
excecat. Et licet hoies ſenſuales ⁊ vulgares nõ magnificẽt
nomẽ phie. ſed magis blaſphement. nihilominus tamen
ipſa phia in ſua dignitate perſeuerat. teſte ſeneca. 14. epl'a
ad lucillũ. Nũq̃ꝫ inualeſcet ad tantũ malitia neq3 ad tan-
tũ excediť cõtra virtutes: vt non nomẽ phie ſacꝝ ⁊ venera
bile permaneat. Sed diceres pbari nõ valeo qꝛ paup ſuꝫ:
ſed ſi diuitias habuero totũ me philoſophie dabo. ⁊ hoc
videť rõnabile. quia natura per ſe non eſt ſufficiẽs ad ſpe
culandum. ſed oportet cibũ ⁊ potũ ⁊ reliquũ famulatũ pre
exiſtere. ⁊ ꝓ tãto ſacerdotes in egipto habitis neceſſariis
ꝓpter admirari ceperũt pbari. vt dicit Ariſ. primo metha
phiſice. Hec excuſatio rõne pauptatis ſi valet. audi Sene
cã. 17. epl'a ad lucillũ qui dicit. Non eſt quo nos pauptas
a phia reuocet. toleranda .n. eſt fames quã tolerauerũt q-
dã in obſidionibus. ⁊ quid aliud erat ꝑmiũ pacietie illoꝝ
q̃ꝫ in arbitriũ non cadere. ſ. inimicoꝝ: q̃to magis eſt qꝫ
ꝓmittiť ꝑpetua libertas. nulli⁹ hoĩs timor ⁊ qd aium li-
berat a furorib⁹. multis .n. ad pbandũ obſtitere diuitie.
¶ Pauptas autem expedita ſecura eſt. ſi vis aio vacari pau
per ſis oportet. aut paupi ſilis. qꝛ ſi põt ſtudiũ ſalutare fie
ri ſine cura frugalitatis. frugalitas ãt eſt volũtaria paup
tas hec Seneca. vex eſt igiť ad pbandũ exigũtur neceſſa-
ria ſed ſufficiũt hoi pauca. nõ enĩ oportꝫ futuꝝ felicẽ: deũ
terre: ⁊ maris eſſe. qꝛ natura paucis minimiſq3 cõtenta eſt
ex ſecũdo de cõſolatõe proſa qnta ¶ Proijce ergo oia a te ⁊
ad phiam magno curſu totiſq3 virib⁹ intende. hec ſeneca.
17. epl'a ad lucillũ. ¶ Phie ergo ſeruias oportet vt tibi con
tingat vera libertas. vt tibi contingat vera ſecuritas. vt ti-
bi innoteſcat felicitas. vt par deo fias. ⁊ ꝑcipue vt in aduer
ſitatibus ⁊ tribulationibus poſitus per ipam veriſſime cõ
ſolleris exẽplo boetij quẽ phia in exiliũ relegatũ ab oibus
bonis pulſũ: dignitatib⁹ exutũ. multis miſeriis afflictum
dulciſſime cõſolabať. de cui⁹ phie cõſolatiõe agiť in hoc
lib. boetij. qui intitulatur liber de cõſolatiõe phie. de quo
ad pñs noſtra eſt intentio. hec ſufficiãt de introductiõe h⁹
libri. ¶ Sed anteq̃ꝫ ad litterã accedam⁹ quinq3 ſunt ꝑmit
tẽda. primũ de cã ſuſcepti opis. ſcdm de cauſis h⁹ libri. ter
tiũ de titulo h⁹ libri ⁊ ei⁹ expõne. quartum de cauſa intitu
latiõis pñtis libri. qntũ de generali ſumma ⁊ ſnia h⁹ libri.
¶ Circa primum videlꝫ circa cãm ſuſcepti opis. q̃re boeti⁹
hunc libꝝ cõſcripſit. eſt ſciẽdũ. qꝛ boeti⁹ vir eximius. cõſul
romãus. fide catholic⁹ extitit. qui diſputãs de fide catholi

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ca ꝯ duos hereticos. ſ. ꝯ Neſtoriũ ⁊ Euticẽ. cũ nullꝰ eēt
qui eis reſiſteret boetiꝰ ipſos in cõi cõcilio deuicit ſicut pꝫ
in lib. ſuo de duabꝰ naturis in xp̄o. Tp̄e vero theodorici
regis gottoꝝ cũ idem Theodoricꝰ tyrannidẽ ſuã cõtra ro
mãos vellet exercere: ⁊ quoſlibet bonos opprimere. Boe
tiꝰ virtute dei armatꝰ plus oībꝰ aliis ſibi reſtitit. ⁊ quos ty
rãnica rabies iuaſerat: Boetiꝰ amore iuſtitie exponẽs ſe
ꝑiculis ipſos liberauit. Uidẽs autẽ Theodoricꝰ rex gotto
rũ ſolum ipꝫ Boetiũ ſibi reſiſtentẽ: cogitabat qualiter ipꝫ
ꝑderet. ⁊ cũ iuſtã cãꝫ cõtra eũ nõ iueniret duas falſas cau
ſas ꝯfixit. dixit. n. boetiũ ipediuiſſe quendã delatorẽ ſibi
litteraꝝ q̃ cõtinebãt accuſationẽ ſenatꝰ romãoꝝ vt ſic ſena
tus redderet̃ reꝰ leſe maieſtatis. Hãc cãꝫ tãgit boetiꝰ ꝓſa
quarta huiꝰ primi dicẽs. Delatorẽ ne documẽta deferret
quibꝰ ſenatũ maieſtatis reũ faceret ipediſſe criminamur.
Scd̄o accuſabatur boetiꝰ ꝙ quaſdã litteras direxiſſet ad i
peratorẽ cõſtãtinopolitanũ ꝑ quas reſtitueret libertatem
priſtinã ipſis romanis. Hãc cãm tangit boetiꝰ eadẽ proſa
ſic dicẽs. Nã de cõpoſitis falſo litteris quibꝰ libertatẽ ar
guor ſperaſſe romanã: qd attinet dicere. His ꝯ cauſis boe
tiꝰ ꝑ viles ꝑſonas ⁊ infames accuſatus. indefenſus. reus
ẽ iudicatus. ⁊ a rege Theodorico papie in exilium rele-
gatus. Boetius aũt i exilio poſitus preteritã proſperitatẽ
ſecũ reputãs ⁊ pñtẽ aduerſitatẽ conſiderãs: ne aliquis ho-
mo in ſimili ſtatu poſitus deſperaret: ſed vñ cõſolaret̃ ha
beret: pħicam cõſolationẽ cõpoſuit cõtra mutabilitatẽ for
tune. Ex quibus dictis patet ꝙ cã ſuſcepti operis eſt illa:
quatenus boetius ſe in exiliũ relegatũ ab oībꝰ bonis de-
pulſũ. dignitatibꝰ exutũ: per pħiaꝫ ſe tueret̃. volẽs cõſola
ri quẽlibet hoīeꝫ in ſimili ſtatu poſitũ: ne deſpet: ſilr eẽ cõ
tuẽdũ. ¶ Secũdo vidẽdũ ẽ de cauſis huiꝰ libri. cuiꝰ cauſa
efficiẽs fuit boetiꝰ q deſcribẽs materiã huiꝰ libri vtitur tã
ꝓſa q̃ꝫ metro. imitatus Martianũ felicẽ capellã qui in ꝯ
ſcribẽdo nuptias Mercurij ⁊ philologie hoc ſtilo vſus ẽ.
de quo fit mẽtio in theodolo vbi dicitur. Egregiã ſobolẽ
cui ꝑ ſtilbõtis amorẽ. Ui ſupeꝝ magna ſociaſti teſte capel
la. licet ille liber boetii multũ excellat librũ Martiani taꝫ
nobilitate materie q̃ꝫ priuilegio eloquẽtie. Boetius enim
nec tullio in proſa nec Uirgilio in metro minor reputat̃.
vtitur autẽ Boetius in hoc libro proſa in qua ponit rões
ad conſolãdũ Boetiũ: probãdo ꝙ nõ ſit dolẽdũ de amiſ-
ſione reꝝ temporaliũ. vtitur aũt metro delectabili. vt duꝫ
audiat̃ meror obliuioni tradat̃. Cã materialis huius libri
ẽ philoſophica cõſolatio ordinata ad cõtẽptũ mundanoꝝ
⁊ ad appetitũ ſumme felicitatis. Uel pħica cõſolatio per-
ſuadẽs neminẽ extolli in ꝓſperis. nec deprimi in aduerſis
vel aliter. cauſa materialis ſiue ſubiectũ huius libri eſt ſta
tus miſerabilis Boetij pħica cõſolatione ſuperinducta.
Cauſa formalis tractatus huiꝰ libri conſiſtit in eius diui-
ſione. de qua videbitur poſt. Cã aũt formal' tractandi eſt
modus agẽdi Boetij. ⁊ eſt dialogus. i. ſermo duoꝝ. In-
troducit eni Boetiꝰ in hoc libro duas perſonas. ſcꝫ ſeipm
ſuã miſeriã deplangẽtẽ. ⁊ pħiam ſibi cõdolentem: ⁊ ipm
ſuꝑ ſua miſeria conſolantẽ. ⁊ hoc eſt rõnabile. Nã ſm bea
tũ Grego. verus ordo cõſolatiõis eſt vt cũ volumꝰ aliquẽ
a merore ſuſpẽdere: primo ſtudeamꝰ luctui eiꝰ cõcordare.
vel ideo cauſa formalis eſt dialogus. quia in quadam pte
huius primi libri pħia introducit fortunam ipm Boetiuꝫ
alloquẽtẽ. vbi icidit q̃dã figura tropi q̃ vocat̃ ethopeia. de
qua dicit graciſmus: ac itroducit aliquos de ethopeia lo-
quentes. vt cum fortuna loquit̃ Boetiꝰ ipſa. vel põt dici
ſm cõmuniter loquentes ꝙ cã formalis tractandi eſt quin
tuplex. diffinitiua. diuiſiua. probatiua. improbatiua. exẽ-
ploꝝ poſitiua. ſicut videbit̃ in libro. Cauſa finalis huiꝰ
libri eſt. vt ipſo cognito noſipſos ⁊ quoſlibet alios i aduer
ſitatis ⁊ tribulatiõe poſitos philoſophica cõſolatiõe tuea
mur. Et ne extollamur in proſperis ⁊ deprimamur in ad
uerſis. ¶ Tertio vidẽdũ ẽ de titulo huiꝰ libri ⁊ de eius ex
poſitione. vnde ſciẽdũ ꝙ titulus ſm Remigiũ ſuꝑ dona-
to eſt clauis ſiue ingreſſus operis ſequẽtis. Et dicit̃ titulꝰ
a titan quod eſt ſol. ſicut enim ſol illuminat mundũ ſic titu
lus librũ. Et preponit̃ titulus libro ad conſummationem
operis. ⁊ ad laudẽ auctoris. Eſt ergo titulus ꝑ preſentis li-
bri talis. Auitij Manlij Torquati Seuerini Exconſulis
Patricij Ordinarij Boetij viri illuſtris incipit liber de
conſolatione philoſophie: ¶ Sed queritur quare tot no-
mina ꝓpria ponũt̃ in titulo. Dicunt aliqui ꝙ forte ꝯſuetu
do fuit romanoꝝ vt ſic nomina aſcriberẽt ſuoꝝ [illegible]ũ auoꝝ ⁊ ꝑ
deceſſorũ. Uel aliter poteſt dici ꝙ plura nomina ponũt̃ i
titulo ꝓpter honorẽ ⁊ laudẽ ipſius Boetij. quia ſm Sene
cã in lib. de clementia ad Neronẽ. Multa cognomia ho
nori data ſunt. Sicut. n. vilis perſona nõ vult nominari
niſi vno noīe. qꝛ quãto plus nominat̃: tanto plus cogno-
ſcit̃ ⁊ tanto magis ſordeſcit. ſic honeſta perſona vult noīa
ri pluribus nominibus vt ſic magis innoteſcat ⁊ clareſcat
aliis ſua fama. Nã oẽ bonũ in cõe deductũ magis eluce-
ſcit. Exponit̃ aũt iſte titulus ſic Boetiꝰ dictus Auitius a
quodã nobili romano ſic dicto de cuius genere ipſe fuit.
Uel dictus auitius quaſi inuictus ab a quod eſt ſine. ⁊ vi-
cos victoria. Nũq̃ꝫ enim Boetius vinci potuit vt flecte-
ret̃ a iure ad iniuſtitiã. ſicut ipſe teſtatur q̃rta proſa huius
libri primi dicẽs. Nũq̃ꝫ a iure ad iniuriã me quiſq̃ꝫ detra
xit. Secundo Boetius dictus fuit Manlius. quia de gñe
Manlioꝝ fuit qui erant nobiles romani. Tertio Boetiꝰ
dictus fuit Torquatus a quodã nobili romano ſic dicto.
qui cum ſingulare bellum iniret cum quodam de gallia
ipſum deuicit ⁊ torquem in collo habentem ſibi abſtulit:
cuius ratione dictus fuit Torquatꝰ. de cuius genere fuit
Boetius. Quarto Boetius dictus fuit Seuerinus a ſeue
ritate. Seuerus enim fuit cum Theodorico regi gottoruꝫ
ſe oppoſuit. Uel dictus fuit ſeuerinus quaſi ſequens veri
tatem nunq̃ꝫ enim in iudiciis vel amore vel odio flecti po
tuit a veritate. Quinto Boetiꝰ dictus fuit Exconſul quaſi
vnus ex conſulibus romanorum. vel exconſul quaſi extra
conſulatum poſitus quem prius habuit. Exconſulares di
cebantur qui iam depoſuerãt conſulatum: ⁊ licet ab hono
re conſulatus ceſſarent: tamen poſtea plus aliis i magna
reuerentia habebantur. Sexto dictus fuit Patritius a
nobiliſſimo romano ſic dicto de cuius genere fuit Boe-
tiꝰ. vel alio modo patricij dicebantur nobiles romãi qui
prouidebant reipublice ſicut pater filio quorum noīa ſcri-
pta erãt aureis lr̃is ⁊ ideo dicebãt̃ pr̃es. de quoꝝ numero
fuit dictus Patritius: propter quod boetius fuit dictꝰ pa
tritius. Septimo dicebat̃ Ordinarius. quia rempublicaꝫ
ordinauit. Uel aliter ordinarij dicebantur qui tante digni
tatis erant vt quolibet ordine digni eſſent. ⁊ ſic fuit boetiꝰ
Octauo nomine proprio dictus fuit Boetius. quod inter
pretatur adiutor quia in neceſſitate pauperibus ſubuenie
bat. ¶ Quarto videndum eſt de cauſa intitulationis hu-
ius libri. Intitulatur iſte liber de conſolatiõe philoſophi
ca. Ubi ſciẽdũ ꝙ philoſophica conſolatio dicit̃ rationabi
lis demonſtratio declarãs de cuius amiſſione nõ eſt do-
lendum. ⁊ de cuius poſſeſſione non ſit gaudendum. ⁊ qꝛ h
ꝑtractatur in preſenti libro ideo ſic intitulat̃. ¶ Quito vi-
dendum eſt de generali ſumma huius totius libri. vbi ſciẽ
dum ꝙ boetius in hoc libro oſtendit bona temporalia eẽ
tranſitoria ⁊ non conſiſtere totaliter in eis totalem verã fe
licitatem. ⁊ per conſequens non eſt dolendum de eorũ ab
ſentia. nec gaudendum de eorum preſentia. ⁊ neminem de
bere extolli in proſperis. nec deprimi in aduerſis. Oſtendi
tur etiam in preſenti libro quid ſit ſummum bonuꝫ vbi ſit
ſitum. ⁊ quomodo ad ipſum perueniatur. Etiam oſtendit̃
ꝙ boni ſemper ſunt potentes ⁊ mali ſemper ſunt impoten
tes. ⁊ ꝙ bonis nunq̃ꝫ deſunt ſua premia. malis nunq̃ꝫ ſua
ſupplicia. Poſt hoc oſtenditur quid ſit diuina prouiden-
tia quid caſus. quid fatum. quid liberum arbitriũ. Et po-
nit Boetius rationes quibus probat liberum arbitrium
non poſſe ſtare cum prouidentia diuia. ⁊ ponit quorũdã
falſam ſolutionẽ ⁊ eã iprobat. Poſtea oſtendit verã ſolu
tionẽ quã rationibus cõfirmat. Iſta ⁊ alia plura pulchra
determinantur in hoc libro ſicut patebit in ſequentibus.

¶ Anitii Manlii Torq̃ti Seuerini Boetii Or
dinarii Patricii viri excõſulis de cõſolatõe phi
loſophie liber primꝰ incipit.

Metrum primum.

Carmina qui quondam ſtudio
florente peregi:
Flebilis heu meſtos cogor ini-
re modos.

Carmina qui quõdã. pħs liber boetij pria ſui
diuiſione diuidit̄ in qnqȝ ptes. ſm ꝙ ponit
quinqȝ libros ptiales quos continet. In prio
cõquerit̄ ſe miſeriis ſubiectũ. In ſcđo ponit
remedia ꝯſolatiua. In tertio determiat de va
felicitate in quo ſit ſita ⁊ quõ ad eã pueniat̄. In q̃rto mo-
uet quaſdã q̃ões ipſi pħie. In quinto determinat de ca
ſu ⁊ prouidẽtia diuina. Primꝰ liber incipit hic. Carmina
Secũdus liber incipit. ibi Poſt hec pauliſp. Tertiꝰ ibi
Jam cantũ illa finiuerat: Quartus ibi. Hec cum pħia.
Quintus ibi. Dixerat orationiſqȝ curſũ. Quid ⁊ de quo
agat̄ in quolibet libro patebit loco ſuo. Primus liber
diuidit̄. in. 13. ptes quia huius primi libri ſunt ſeptem me
tra et ſex proſe. que ptes patebũt: que aũt ſit materia ⁊ in-
tentio cuiuſlibet ptis ſimiliter patebit. ¶ Notandũ autem
ꝙ primũ metꝝ huiꝰ primi libri vocat̄ elegiacũ. Eſt aũt me
tꝝ elegiacũ: quod cõſtat ex vno verſu exametro. i. ſex pedũ
⁊ alio penthametro. i. qnqȝ pedũ. Et dr̄ elegiacũ ab eleys
qđ eſt miſeria: elegia eni eſt miſeria. Metꝝ enim elegiacũ
inuentũ fuit ꝓ deſcribẽda miſeria. q̃uis eo hodie aliqui
vtũt̄ ad alia deſcribẽda. vñ oratiꝰ. vſibus impariter in cũ
ctis querimoniã primũ. Poſt hec incluſa ẽ voci ſenten-
tia compos. Quis aũt fuerit primꝰ adinuẽtor talis me-
tri elegiaci dubitat̄. vnde oratiꝰ. Quis tã exiguos eleyos
emiſerit auctor. Grãmatici certãt ⁊ adhuc ſub iudice liſ ẽ
Et diuidit̄ hoc primũ metrũ in q̃tuor ptes. Prio boetiꝰ
deplangit ſtatũ ſue miſerie ex pte pmutatiõis ſtudii. ſcđo
ex pte defectus corpalis. tertio ex pte prolõgatiõis vite mi
ſerabilis. quarto apoſtrophat cõtra ſuos amicos. ſecũda
ibi Gliã felicis. tertia ps ibi. Mors hoium felix. q̃rta ibi.
qd me felicẽ. Prio facit. qđ dictũ ẽ. ſecũdo approbat di-
ctũ ſuũ ibi. Ecce mihi lacere. dicit prio. Ego boetiꝰ: qui
quondã. tpe pſpitatis. ſtudio meo florẽte peregi. i. cõpo
ſui. carmina. ſupple delectabilia ⁊ iocũda. nũc. tpe aduer-
ſitatis. flebilis. i. dignꝰ vt deflcã. Uel flebilis. i. triſtis. co
gor inire. i. icħoare meſtos modos. i. triſtia metra đ mea
miſia. ¶ Notãdũ ſicut dictũ fuit prius. boetiꝰ vtit̄ in hoc
libro tã ꝓſa q̃ȝ metro. metro q: talis modꝰ ſcribẽdi magiſ
fuit cõueniẽs ſue materie. ſicut eni potio curatiua q̃ ama-
ra ẽ delectabilius ſumit̄ ſi fuerit aliqua dulcedine pmixta
ſic rões pħie in proſa tradite libẽtiꝰ a boetio ſuſcipiũt̄ ſi
fuerint iocũditate metri dulcorate. Et iõ boetiꝰ nunc vtit̄
metro nũc proſa q: alternatis vti đlectabiliꝰ ẽ. Uñ auctor
poetrie. Quod ſapit inſipidũ vitioſa frequẽtia reddit. Itẽ
nota ꝙ boetius potiꝰ incipit librũ ſuũ a metro q̃ȝ a ꝓſa
q: modus ſcribẽdi metricꝰ magis fuit vſitatus apđ anti-
quos q̃ȝ proſaicus. Uel ideo q: metꝝ eſt delectabilius ꝓ
ſa. vt ergo magis alliciat audiẽtes ad ſuũ librꝝ: iõ in prin
cipio libri ſui vtit̄ metro. Itẽ nota circa litterã. ꝙ carmina
vno modo dicũt̄ ſcripta metrica certis pedibꝰ mẽſurata.
Alio modo dicuntur quecũqȝ dicta vel ſcripta et ꝓſaica
q̃ ſũt de re đlectabili: boetiꝰ aũt florente ſtudio cõpoſuit vt
plĩmũ carmia ꝓſaica de re delectabili. Edidit eni quedã
carmia pħica. q̃dã logicalia. q̃dã theologicalia ſicut patꝫ
reſpiciẽti eius diuerſos libros. Tempore aũt aduerſitatis
cogebat̄. boetiꝰ ad cõponẽdũ carmina metrica triſtia.
¶ Itẽ nota ſtudiũ ẽ vehemẽs applicatio ani ad aliqd agen
dũ cum bona volũtate. dico cũ bona volũtate. q: i mali-
uolã aiam nõ itrabit ſapientia hec Salomon. Et pfectio
diſcipuli in tribꝰ cõſiſtit. ex boetio de diſciplina ſcolariuꝫ
in attẽtiõe. docilitate. ⁊ bẽiuolẽtia. homini eni nolenti ſciẽ
tiam ⁊ vt oportet ſtudenti ipoſſibilis ẽ poſſeſſio boni. eu-
ſtratius prio ethicoꝝ. ¶ Itẽ nota ꝙ duplex eſt ſtudiũ flo
rens. ⁊ aridum. ad ſtudiũ florens tria exigũt̄. Primo req
ritur iuuẽtus. quia iuuenes pſpicatiores ſunt ſenibus. ſe-
nes aũt magis ſunt immẽores. Secũdo requirit̄ habitus
neceſſarioꝝ. quia natura per ſe non eſt ſufficiens ad ſpecu
lãdũ. ſed oportet neceſſaria exiſtere. ex quarto ethi. Ter-
tio reqrit̄ animi tranqllitas. que cõtingit per ſedationem
paſſionũ. q: aia in q̃ete ⁊ reſidentia fit prudẽs. 7. phiſicoꝝ
Ubi eni paſſiones dñant̄: ibi itellectꝰ obſcurat̄. Ideo boe
tiꝰ in fine hꝰ primi libri hortãdo nos ad fugã paſſionũ dic
Gaudia pelle. pelle timorẽ. Spemqȝ fugato. nec dolor ad-
ſit Nubila mẽs ẽ. vinctaqȝ frenis. Hec vbi regnãt. Stu-
diũ autẽ aridũ ẽ. ad qđ cõcurrũt oppoſite cõditiões. ſ. ſe-
nectus. neceſſarioꝝ defectus: ⁊ ai pturbatio. ¶ Nota ꝙ
verſus de miſeria dicũtur meſti modi. dicũtur eni modi
a modulando q: pedibꝰ modulant̄. ⁊ dicũt̄ meſti rõne ma
terie quia ſunt de triſti materia ſcilicet aduerſitatis.
¶ Nota ꝙ in primis duobꝰ verſibꝰ notat̄ antitheſis. i. cõ-
trapoſitio. dicit̄ eni i prio verſu quondã pegi. cui ꝯ̃riat̄ in
ſecũdo verſu cogor inire. i. incħoare. Itẽ dicit̄ in prio ver
ſu florente ſtudio. cui ꝯ̃riat̄ in ſecũdo flebilis. Itẽ dicit̄ in
primo verſu. carmina ſupple iocũda. cui ꝯ̃riat̄ in ſecũdo
meſtos modos. ¶ Itẽ notãdũ ꝙ boetiꝰ rõnabiliter deplã
git ſtatum ſuũ ex pte pmutatiõis ſtudii pħici qđ verſũ fuit
in ſtudiũ poeticũ. quo nunc cogebat̄ vti. Propoſuit enim
Boetiꝰ dolorẽ ſuũ metrice cõſcribere ⁊ nõ pħice ꝯſolari.
Nã ſtudiũ pħicũ eſt ſtudiũ veritatis. q: ſcđo metaphi. vo
cari pħiam ſciam veritatis recte ſe hꝫ. ſtudiũ aũt poeticũ ẽ
ſtudiũ falſitatis. Nã ex ꝓhemio metaphiſice. ſm prouer-
biũ mentiunt̄ multa poete. Item per ſtudiũ pħicũ acqui-
ritur beatitudo. ex. 10. ethicoꝝ. Per ſtudiũ autẽ poeticũ
falſitatis certitudo. ex. z. metaphiſice.

¶ Ecce mihi lacere dictant ſcribenda camene:
Et veris elegi fletibus ora rigant.

¶ Ecce mihi lacere dictant ſcriben ⁊c. Hic Boetiꝰ appro-
bat dictũ ſuum. dixit eni ꝙ cogat̄ inire meſtos modos. ꝗđ
ipſe probat. Secũdo reſpondet queſtioni ibi. has ſaltem.
Primo dicit. Bene dixi ꝙ cogor inire meſtos modos. ec
ce demonſtratio huius ad ſenſum. Nã camene. ideſt mu-
ſe poetice. lacere. i. lacerãtes mẽtes hoium. ille dictãt mi-
hi dicta ſcribẽda. ſupple carmina metrica. ⁊ elegi ideſt ver
ſus miſerie quos muſe mihi dictant. illi inq̃ȝ elegi rigãt
ideſt humectant ora. i. faciem meã veris fletibꝰ. ¶ Notan
dũ ꝙ ſm poetas. 9. fingunt̄ fuiſſe muſe in monte Elicone
iuxta fontẽ caballinũ. de quo fonte loquit̄. pſius in prici
pio libri ſui dicẽs. fonte caballino ⁊c. que muſe finguntur
poetis miniſtraſſe ſciam cõponẽdi carmina metrica. ⁊ iſte
muſe poetice vocabant̄ camene: quaſi canẽtes amene eo
ꝙ multũ delectant hoies rõne metri. ¶ Nota ꝙ ille mu-
ſe poetice dicũt̄ lacere actiue. q: lacerant. i. diſtrahũt mẽ
tes hominũ ſubijciẽtes ipſas diuerſis paſſionibꝰ nũc paſ
ſioni amoris. nũc doloris ſicut patꝫ p Ouidiuꝫ de amore
tractantem. ⁊ p alios poetas. vel dicũtur lacere paſſiue rõ
ne poematũ ſuoꝝ q̃ poemata dicũtur lacera: q: nõ ſũt fir
mitate ⁊ rõne ſtabilita. vbi notãdũ ꝙ q̃dã carmia dicũt̄ in
tegra: quedã lacera. Integra ſunt carmia pħica nulla fal
ſitate pmixta: ſꝫ firmitate rationũ ſtabilita ⁊ aium firmãt.
Lacera ſunt carmina poetica q̃ nõ iſtruũt hoieꝫ nec cõſolã
tur: ſed lacerant. i. diſtrahũt mẽtes hominũ nũc reducen-
do homini ad memoriã voluptates: nũc dolorẽ nũc alias
paſſiones. ¶ Item notandũ verſus elegi principaliter in-
uẽti fuerũt. propter miſeriã deſcribẽdã. ⁊ q: hos verſus
muſe dictabant Boetio. p quos boetiꝰ magis ſuam miſe-
riã reduxit ad memoriã q̃ȝ p eos cõſolaret̄: iõ elegi erant
cã ipſi Boetio veri fletus. ¶ Itẽ notãdũ. duplex eſt fletus
adulatoriꝰ ⁊ verꝰ Adulatorius q̃ ẽ fictus qualis eſt fletus

IOTECA
UNIVERSITA
DE
GRANA

amaſie. Si enim dixerit amaſius ad amaſiam: non dili-
gis me: ipſa incipit flere: quare: vt per fletum firmius ipz poſſit tenere: cuz autem nummos non poterit extorquere ab ipſo dicit. vade garrio te non noui vere. Alius eſt fletus verus qui ex vero cordis dolore ⁊ ex vera pietate procedit ⁊ ad talem fletum Boetius prouocatus fuit per muſas di ctantes ſibi carmina. ¶ Notandū ꝙ hec dictio elegi pōt exponi dupliciter. vno modo ꝙ teneatur nomiatiue. ⁊ tūc eſt ſenſus. elegi. i. verſus miſerie rigant ora mea fletibus. Alio modo ꝙ teneatur genitiue ⁊ tūc eſt ſenſus camene rigant veris fletibus ora elegi. i. miſeri hominis. quia ele gus. a. um. i. miſer. ra. rum. ſm̄ Huguitionem.

¶ Has ſaltim nullus potuit peruincere terror
Ne noſtrum comites proſequerentur iter.

¶ Has ſaltē nullus ⁊c. Hic boetius reſpondet tacite qōni. Quereret aliquis quō muſe dictant tibi carmina ſcribēda cum ſis in exilium relegatus. qꝛ intraſti ſine omni comiti ua. ad hoc rn̄det boeti⁹ licet omnes amici mei derelinque rūt me in exilio propter timorē imperialē. tamē has mu ſas nullus terror imperialis potuit vicere qn ſequerent̄ no ſtrū iter. i. me vſqꝫ in exiliū dictātes nobis carmia. ¶ No tādū. licet bona exteriora pn̄t auferri ab hoie ꝑ violentiaz ſicut per furtū. per rapinā. per incendiū. tamē ſcia non pōt auferri ab hoie. non enī ſcia violentia auferꝫ. nec vetuſta te cōſumit̄ nec triſticia minuit̄. vnde Seneca. 9. epl'a ad lucillū recitat. ꝙ cū Stilbon capta patria: amiſſis liberis amiſſa vxore ſua ⁊ alijs bonis ſolus ab icēdio exierat: req ſit⁹ fuerat a Deometrico nūquid oīa ꝑdidiſſet. rn̄dit nihil ꝑdidi. ſed oīa bona mea mecū ſunt. iuſticia. virtus. ⁊ pru dentia. ⁊ hoc innuit boetius dicēs. Muſas ſe non reliqſſe vnde etiā Alanus de plantu nature de ſciētia dicit. ſuper oēz poſſeſſionē generoſa emanat poſſeſſio: que ſparſa col ligitur: erogata reuertit̄: publicata ſuſcipit incrementū. ꝑ quā nobilis theſaurus ſecretis penetralib⁹ naſcit̄: effectus eterne delectatiōis acquirit̄. Hec ē ſol ꝑ quē mēs dieſcit a tenebris: cordis oculus delicioſa animi paradiſus. Hec immortalē ex mortali facit. ⁊ caducū hominē in deū deifi ce mutationis auctoritate cōuertit. ¶ Nota circa hanc di ctionē ſaltim. ꝙ tres dictiōes proferri pn̄t ꝑ tiz que debe rent ꝓferri ꝑ tem: vnde ꝓferim⁹ ſaltim ꝓ ſaltē timpus ꝓ tēpus. extimplo ꝓ extemplo. quod eſt contra huguitionē. qui dicit. Tim tria deteſtor extimplo timpora ſaltim.

¶ Gloria felicis olim viridiſqꝫ iuuente.
Solantur meſti nunc mea fata ſenis.

¶ Gloria felicis. Hic boetius deplangit ſtatum ſuū ex ꝑte defectus corꝑalis. Et pmo proponit eū i generali. ſecūdo in ſpeciali. ſecūda ibi. Venit enī. dicit pmo quondā cōſola bātur me gloria felicis. ideſt ꝓſpere iuuētutis. ⁊ gloria vi ridis iuuente. i. delectabilis iuuētutis. ſed nūc fata. i. euen tus. meſti ſenis. ideſt triſtis ſenectutis. ſolant̄. ideſt conſo lant̄ mea. ideſt meā partem. quaſi diceret. prius cōſolabar dulci iuuētute. nunc autē conſolor triſti ſenectute. ſm̄ illā ſententiā ſic exponit̄ littera. Gloria felicis iuuente. i. pro ſpere iuuētutis. viridis. i. delectabilis iuuētutis. olim. ſ. quondā ſupple cōſolabat̄ me. nūc fata. ideſt euent⁹. meſti ſenis. ideſt triſtis ſenectutis ſolant̄ mea. ideſt meā partem ¶ Notādū ꝙ cōiter illa littera aliter exponit̄ referēdo eā ad muſas poeticas ſic. Camene que quondā tpe iuuentis erāt gloria felicis ⁊ viridis iuuētutis. quod dicitur pro tā to qꝛ iuuenes olim ſolebant informari in arte poetica in q̄ proficientes gloriabātur in vſu metrorūz ⁊ rigmorū. nūc autem camene ſolant̄ mea fata inquā meſti ſenis. ¶ No tandum ꝙ felix iuuētus eſt q̄ bonis exterioribus eſt ador nata. de qb⁹ bonis loq̄t Ariſtoteles circa principiū libri d̄ bona fortuna dicēs. Sine rebus exterioribus quorū for tuna eſt dn̄a non contigit eſſe felicem. Sed viridis. i. dele ctabilis iuuētus eſt illa que eſt bonis nature decorata. ſ. fortitudine. pulchritudie. ⁊ agilitate. vn̄ Ariſtoteles i ethi cis. Non omnino felix eſt qui ſpecie turpis aut ſolitarius aut carens prole. ¶ Nota ꝙ boetius repreſentat in ſe ſta tū miſerie cum dicit fata meſti ſenis ſe conſolari cū mini me hoiem cōſolāt̄ ſed magis ꝑturbāt. etiā cū dicit muſas poeticas ſe cōſolari ſimiliter rep̄ñtat ſtatū miſerie. qꝛ mu ſe poetice nō cedent alicui in ſolatiū. ſed poti⁹ in alimentū doloris. Itē de ſignificationib⁹ fati ponit Huguitio duos verſiculos dicens. Conſtellatio mors parce reſponſa deo rum. Euentus rerum ſignantur nomine fati.

Venit eni properata malis inopina ſenectus:
Et dolor etatē iuſſit ineſſe ſuam.
Intempeſtiui funduntur uertice cāni:
Et tremit effeto corpore laxa cutis.

¶ Venit enī ꝓperata malis. Hic boeti⁹ declarat in ſpecia li defectū corꝑalem. dicēs. Bene dico ꝙ fata meſte ſene ctutis nūc conſolant̄ me. enī pro qꝛ ſenectus inopina. i. in opinata ꝑ apocopam. ꝓperata. i. feſtinata venit in malis . i. cū ſuis malis ⁊ icōmodis. ⁊ dolor ſupple quē patior iuſ ſit ineſſe. i. induxit mihi ſuā etatē. per qđ innuit̄ ꝙ nō ſolū etas inducit dolorē. ſed ecōuerſo dolor iducit ⁊ cauſat eta tem ⁊ ſeniū. Et tūc boetius ponit duo ſigna ſue ſenectutis dicens. cani ſupple capilli itēpeſtiui. i. ante debitū tēpus. fundunt̄ in vertice. i. i capite meo. Aliud ſignuz ſenectutis ibi ꝙ cutis mea laxa. i. ſoluta tremit corꝑe ⁊ effeto. i. car ne conſumpta ⁊ euacuata. ¶ Nota ꝙ hoiem ſenē multa mala ⁊ icōmoda circunueniunt. Nam pellis eius ꝯ̄bitur. cor eius concutitur. pulmo eius debilitat̄. lumbi eius in durant̄. dorſum incuruat̄. mēbra tremūt. vn̄ poeta dixit. Optam⁹ ſeniū cum venerit eſt male ventū. hoc eſt gibbo ſum ſurdum cecūqꝫ moroſum. propter hoc dicit boetius ꝙ ſenectus venit mihi cū ſuis malis. Notandū circa illā ꝑtē. ⁊ dolor etatem. ꝙ triplex eſt cauſa ſenectutis. ſ. etas i firmitas. ⁊ aduerſitas. Senectus que inducit̄ per etatē na turalis eſt: que āt inducit̄ per ifirmitatem vel aduerſitatē accidentalis eſt. qualis ſenectus fuit i boetio. qui ſenuerat propter multitudinem doloris ⁊ triſtitie. ¶ Notādū ꝙ ca nicies boetij fuit intēpeſtiua. huguitio dicit. Intēpeſtiuū eſt qđ eſt incongruū. inconueniēs inutile. vel ſine tpe. vn de itempeſtiuū dicit̄ illud quod nō habeat idoneū temp⁹ vel quod non eſt conueniēs pro tpe. ⁊ qꝛ boeti⁹ iuuēis erat etate ⁊ cōſenuerat ex aduerſitate iā canicies eius fuit intē peſtiua. ¶ Notandum ꝙ in iuuenibus cutis eſt denſa pro pter multitudinem ſanguinis ex quo ſanguine generatur caro. ſed quia ſanguis diminuit̄ in ſenibus diminuit̄ ēt caro in eis. Ideo cutis ſenū eſt laxa. ¶ Notandum circa h̄ vocabulum effeto. quia ipſum tractum eſt a mulierib⁹ pre gnantibus. que cum pepierint. dicuntur effete. i. fetu eua cuate. Unde dicit huguitio ꝙ fetus eſt natus mulieris ad huc in vtero exiſtens. ⁊ dicitur a foueo eo ꝙ ibi foueatur. inde fetus. ta tū. i. plenus a. um. Inde effetus. i. debilis: quaſi ſine fortitudine virium vel viribus euacuatus. Inde fetoſus a. vm. i. plenus fetu. Unde in pſal. Oues eorū fe toſe. ideſt plene fetu. ⁊ ſenes pn̄t dici effeti: quaſi extra fetū poſiti. quia ſenectus non eſt apta ad generandum fetum.

Mors hoīum felix que ſe nec dulcibus annis
Inſerit: ⁊ meſtis ſepe vocata venit.
Heu heu ꝙ̄ ſurda miſeros auertitur aure
Et flentes oculos claudere ſeua negat.
Dū leuibus malefida bonis fortuna faueret
Pene caput triſtis merſerat hora meum.
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum:
Protrahit ingratas impia vita moras.

¶ Mors hominū felix. hic boetius deplangit ſtatum ſuuz ex parte durationis vite miſerabilis. ⁊ primo pmittit q̄ mors hominū ſit felix ⁊ que non. ⁊ dicit ſic. Illa mors ho minum eſt felix que nec inſerit. ideſt non immittit ſe dulci bus annis ideſt tpibus proſperis cum delectat hominem vinere

vıuere. Similiter illa mors eſt felix que ſepe vocata venit
meſtis ſupple annis.ideſt triſtibus annis . quia in annis
aduerſitatis miſeri ɔſueuerunt vocare mortē. Tunc oſtē
dit que mors hominum ſit crudelis. dicens. heu q̄ȝ ſurda
aure ideſt recluſa aure. ſeua mors. ideſt crudelis auertitur
ideſt ſpernit miſeros homines ⁊ negat. ideſt non vult clau
dere flentes oculos eorum. quaſi dicat crudelis mors eſt
que nō permittit miſeros mori: ⁊ dicit claudere flētes ocu
los. per hoc innuens q̄ in morte oculi hominum claudū
tur. Et tunc boetius deplangit prolongationē ſue vite di
cens. Dum fortuna malefida ideſt perfida mihi faueret.
ideſt arrideret. leuibus ideſt tranſitoriis bonis. triſtis ho-
ra ſupple mortis. pene merſerat ideſt oppreſſerat meū ca-
put. quaſi dicat tempore proſperitatis ſemper accelera-
uit mors opprimere me: nūc autē quia fortūa nubila ideſt
aduerſa mutauit fallacem vultum. impia. ideſt miſera vi-
ta. protrahit. ideſt prolongat. moras ſupple viuēdi. ingra
tas. ideſt odioſas mihi. quia propter miſeriā tedebat ipm
boetium viuere. ¶ Notandum q̄ licet ſm vulgares ⁊ ſm
apparētiā. hec ſententia de morte felici ⁊ crudeli videatur
vera: tamen ſm rei veritatem eſt falſa. quia mors etiā tē
pore ꝓſperitatis poteſt eē bona. Nā ſm Senecā. optimū
eſt mori cū delectat viuere. ⁊ tpe aduerſitatis poteſt mors
eſſe mala. q̄r aduerſitas ſepe inducit deſpationē. Boetius
aūt repreſentādo ſtatū miſeri hoīs: hanc ſentētiā ponit
tanq̄ȝ verā. ¶ Notandū q̄ mors vel compat̄ ad vitā pre
ſentē vel futurā: Primo mō illa mors dicit̄ felix. que fu-
git tpe ꝓſperitatis ⁊ accelerat tempore aduerſitatis. Si
āt compat̄ mors ad vitā futurā. tūc ipſa poteſt dici bona
⁊ mala tpe proſperitatis ⁊ ēt aduerſitatis q̄r ſi mors ducit
ad glīam dicit̄ bona. ſi ad penā dicit̄ mala. ¶ Notandū
ſm Remigiū ſup donatum heu aliquādo eſt monoſylla-
bū. aliquādo diſſillabū. ſicut metri neceſſitas reqrit. Un-
de in propoſito eſt diſſillabum dicēdo. heu q̄ȝ ſurda miſe
ros auertit̄ aure. ¶ Notandū q̄ hoc verbū auertor quan
doq̄ȝ eſt paſſiuū cōſtructū cum ablatiuo mediante prepo-
ſitiōe vt dicendo auertor a te ⁊ eſt idem quod remoueor.
Aliqñ eſt verbū deponens cōſtructū cū accuſatiuo vt dicē
do auertor te. ⁊ tūc idē eſt quod ſperno te. ⁊ ſic accipit̄ in ꝓ
poſito cū mors auertitur ideſt ſpernit miſeros. Vñ verſus
In vi paſſiui notat auertor remoueri. Si ſit dponēs auer
tor ſpernere ſignat. ¶ Notandū. boetius appellat fortunā
malefidā quia eſt deceptiua. Unde Seneca. Neminē ad-
uerſa fortuna comminuit niſi quē ſecunda decipit. ⁊ alibi
Seneca. fortuna nemini fidē ſeruat. nulli ſimul obeſſe cō-
tenta eſt quē nimiū fouet hūc ſtultum facit. ¶ Nota fortu
ne bona dicūt̄ leuia q̄r trāſitoria. Nō enī perdurant circa
hominē ſm Senecā. Illud nō eſt tuū quod fortuna fecit
eſſe tuū. donum enī quod dare potuit. potuit ⁊ auferre.
¶ Notādū q̄ boetius appellat fortunā nubilā ideſt obſcu
rā ſiue cecā. depingebat̄ enī antiquitus fortūa ceca. q̄r ex
improuiſo accedit ⁊ recedit. Uel quia cecum reddit homi-
nē extollēdo eum in proſperis ⁊ deprimēdo in aduerſis.
¶ Notādū q̄ boetius dicit fortunā olim circa ſe mutaſſe fal
lacem vultum. quia fortuna olim depingebat̄ duplici fa-
cie. anteriori alba. poſteriori autē parte nigra. p albā deſi
gnabat̄ ꝓſperitas p nigrā aduerſitas. mutauit ergo for-
tuna circa boetiū fallacē vultū ꝓſperitatis. poſtea oſtēdit
ei vultum aduerſitatis.

Quid me felicem totiens iactaſtis amici.
Qui cecidit: ſtabili nō erat ille gradu.

¶ Quid me felicem. hic boetius deplangit ſtatum miſerie
ſue apoſtrophando cōtra amicos dicens. O amici mei qd
ideſt propter quid iactaſtis. ideſt iactando dixiſtis me. to-
tiens. felicē. fruſtra enī hoc dixiſtis. quia felicitas mea nō
erat ſtabilis. quod patet ex hoc quia ego cecidi. ⁊ iſte qui ce
cidit de proſperitate ī aduerſitatē nō erat in ſtabili gradu
proſperitatis. ¶ Notādū duplex eſt felicitas politica que
conſiſtit in bonis exterioribus. ⁊ talis non eſt ſtabilis ſicu
ti nec bona exteriora. Alia eſt felicitas ſpeculatiua. que cō
ſiſtit in actu ſapientie. ſcilicet in ſpeculatione ſubſtantiarū
ſeparatarum. ⁊ talis felicitas eſt ſtabilis ⁊ immutabilis cū
ſit bonum optimum. pulcherrimum. delectabiliſſimū ex
primo ethicorum.

¶ Proſa prima.

Hec dum mecum tacitus ipſe reputarem
querimoniamq̄ȝ lacrimabilem ſtili offi
cio deſignarem: aſtitiſſe mihi ſupra ver
ticem viſa eſt mulier reuerendi admo-
dum vultus: oculis ardentibus: ⁊ vltra commu-
nem hominum valentiam perſpicacibus: colore
viuido: atq̄ȝ inexhauſti vigoris: q̄uis ita eui ple-
na foret vt nullo mō noſtre crederet̄ etatis. ſtatu
ra diſcretionis ambigue. Nam nunc quidem ad
communem ſeſe hominum menſuram cohibe-
bat. nunc vero pulſare celum ſummi verticis ca
cumine videbatur. que cum caput altius extuliſ-
ſet: ipſum etiam celum penetrabat: ſeſe reſpicien
tiumq̄ȝ hominum fruſtrabatur intuitus.

Proſa prima primi libri.

Hec dum mecū tacitus ipſe. Hic incipit ꝓſa pri
ma huius primi libri in qua boeti⁹ introducit
phiam ſup ſuā miſeriā conſolantē. ¶ Ubi no-
ta q̄ boeti⁹ dolens ⁊ ipſa phia ipm conſolans
non ſunt aliud niſi animus dolens ex oppreſſio
ne ſenſualitatis: ⁊ ratio conſolans ex vigore ſapientie. Et
diuidit̄. primo oſtendit boeti⁹ quō phia ſibi apparuit. ſcdo
quid circa ipm egerit. ſcda ibi. Que vbi poeticas muſas.
Primo deſcribit apparitionē philoſophie quo ad tps ⁊
ad locum. ⁊ deſcribit eius diſpoſitionē quo ad vultū: quo
ad aſpectū: quoad colorē ⁊ vigorē: ⁊ quo ad etatē. Scdo
deſcribit phiam q̄tū ad habitum exteriorē. Tertio quo-
ad ornamēta ⁊ inſignia que manibus geſtabat ſcda ibi. ve
ſtes erant. Tertia ibi. Et dextra quidē dicit primo. Dum
ego Boetius. hec que ſupra in metro dixi tacitus mecum
reputarem. i. cogitarē. ⁊ querimoniā lacrimabilem ideſt ꝓ
uocātē ad lacrimas deſignarē. ideſt deſcriberē officio ſti-
li. viſa eſt mihi mulier aſtitiſſe ſupra verticē. ideſt ſupra ca
put. admodū ideſt valde reuerendi vultus. oculis ardenti
b⁹ ⁊ ꝑſpicacibus. i. claris. vltra communē valētiā homi-
nū. ideſt vltra homines. que apparuit in colore viuido. i.
delectabili. ⁊ apparuit mihi tanq̄ȝ inexhauſti. i. inconſū-
pti vigoris. q̄uis ipſa foret ita plena eui. i. durationis vt
nullo modo crederet̄ eſſe noſtre etatis. ſtatura eius ambi-
gue. ideſt dubie. diſcretionis ideſt cognitionis. Nam nūc
ideſt aliquando cohibebat. ideſt extendebat ſeſe ad cōmu-
nē menſuram hominū. ideſt longitudinē. nunc ideſt aliqñ
videbat̄ pulſare. ideſt attingere celum cacumine ſūmi ver
ticis. ideſt altitudine capitis. que cum caput altius extuliſ
ſet ipſum etiam celum ſua longitudine penetrabat. ¶ No
tandū. q̄ boetius deſcribit philoſophiam ſibi apparuiſſe
ſub ſpecie mulieris: q̄r philoſophia apud grecos. ⁊ ſapien
tia apud latinos eſt generis feminī. vel ideo quia ſicut mu
lier infantes lacte nutrit: ſic philoſophia minus perfectos
nutrit facilibus doctrinis. Uel ideo q̄r boetius erat eger.
Mulier autem magis eſt cōpaſſiua ⁊ magis habilis ad
conſolandum egrū q̄ȝ vir. Nam ſm Salomonem. vbi nō
eſt mulier ibi ingemiſcit eger. ¶ Notandū. ſtare eſt erecto
modo ſe habere: ⁊ quia philoſophia erigit hoiem ad dele-
ctationes intellectuales faciens cadere ſenſuales: iō ipſa d
ſcribit̄ ſtetiſſe ⁊ dicit̄ ſtetiſſe ſupra verticem: quia philoſo
phia eſt in anima intellectiua que nō habet organum ī ver
tice. Nam anima intellectiua nullius organi corporalis
eſt actus. Uel dicit̄ ideo ſtare ſupra verticē: quia de ſupe-

ro cardine elapſa venit. vt dicit boetius tertia proſa huius
primi. ¶ Notandū phia dicit͛ reuerēdi vult⁹: qꝛ ſuos poſ
ſeſſores reuerendos facit. Nā ſm Tulliū ſola ſapientia ē
que meret͛ honores. Item ſm Tulliū reuerentia ē quedā
decēs ac matura grauitas: que habet͛ per philoſophiam
ergo dicit͛ reuerendi vultus. ¶ Notandū. illud quod ē ar
dens eſt penetratiuū. ⁊ qꝛ per rōnem ⁊ intellectum que ſūt
oculi philoſophie penetramus intima rerum ⁊ quiddita-
tes eaꝝ: ideo philoſophia dicit͛ apparuiſſe ardentib⁹ ocu
lis. Et quia per philoſophiam ſpeculamur ea que vulga
res ⁊ communes non ſpeculant͛. ideo dicit͛ habuiſſe ocu-
los pſpicaces vltra cōmunē hominū valētiā. ¶ Notādū
color viuidus eſt color naturalis pulcher ⁊ delectabilis. ⁊
qꝛ philoſophia in ſe pulcherrima eſt: cū ſit res mirabilis ⁊
diuina: ⁊ delectabilis qꝛ mirabiles affert delectatiōes: iō
deſcribit͛ apparuiſſe viuido colore. Itē philoſophia appa
ruit inexhauſti vigoris: quia philoſophia cum ſit perpe-
tua exhauriri non poteſt. Uel ideo eſt inexhauſti vigoris:
quia quātūcūqꝫ homo cognoſcat de philoſophia: adhuc
tamē reſtant plura cognoſcēda: quod pꝫ ex diuerſitate opi
nionum in philoſophia quaꝝ vna deſtruit aliam. Itē qꝛ
philoſophia eſt eterna ⁊ pceſſerat ipſum Boetiū: ideo di-
cit eam non fuiſſe ſue etatis. ¶ Notandum tres ſunt ptes
philoſophie eſſentiales. ex. 6. metaphiſice: naturalis: ma
thematica: ⁊ diuina ſm naturalē philoſophiā dicit͛ phi-
loſophia ſe cohibere ad cōmunē menſurā hominū īquātū
tractat de naturalibus que cōiter via ſenſus cognoſcūt͛. i
ter que natura hominis eſt ſummū ad quod peruenitur.
Dicit͛ autē philoſophia pulſare celū quo ad mathemati-
cā. ideſt quo ad aſtronomiā inq̄ztū tractat de motibus ⁊
⁊ figuris aſtrorum. Dicit͛ autē penetrare celū quo ad me
thaphiſicā inquātū dirigit in cognitionē dei ⁊ ſubſtantia
rum ſeparataꝝ. Et dicit͛ philoſophia fruſtrare intuitū ho
minū reſpiciētiū: quia perfectā cognitionē ſubſtantiarum
ſeparatarū in hac vita habere nō poſſumus. Nā ſicut ſe ha-
bet oculus nocticoracis ad lumen ſolis: ſic intellectus no
ſter ad manifeſtiſſima in natura ex ſcdo metaphiſice.

¶ Ueſtes erant tenuiſſimis filis: ſubtili artificio
indiſſolubiliqꝫ materia perfecte. quas vti poſt ea
dem prodente cognoui: ſuis manibus texuerat.
Quarū ſpeciem: veluti fumoſas imagines ſolet:
caligo quedam neglecte vetuſtatis obduxerat.
harum in extremo margine. P. grecum in ſu-
premo vero. T. legebatur itextū: atqꝫ inter vtraſ
qꝫ litteras in ſcalarum modū gradus quidā inſi-
gniti videbant͛: quibus ab inferiore ad ſuperius
elementum eſſet aſcenſus. Eandem tamen ve-
ſtem violentorum quorundā ſciderant manus: ⁊
particulas quas quiſqꝫ potuit abſtulerat.

¶ Ueſtes erant tenuiſſimis filis. Hic Boetius deſcribit
philoſophiā quantum ad habitū exteriorē. Primo q̄ztū
ad materiā veſtium. ſecūdo q̄ztū ad picturam veſtium. ter
tio q̄ztū ad violentiam veſtibus illatā: ⁊ legantur partes
ſimul dicit primo. veſtes philoſophie erant pfecte tenuiſ-
ſimis. ideſt ſubtiliſſimis filis. ⁊ erant ex ſubtili artificio. ⁊
ex materia indiſſolubili. quas veſtes ipſa texuerat ſuis. i.
propriis manibus vti pro ſicut ego cognoui eadem philo
ſophia prodente. ideſt reuelante mihi in tertia proſa hui⁹
primi. quarū ſupple veſtiū. ſpeciē ideſt pulchritudinē que-
dam caligo. ideſt obſcura ignorantia. neglecte vetuſtatis.
ideſt negligentie veterū. obduxerat ideſt obſcurauerat ve
luti ſolet ſupple obducere. caligo fumoſas imagines. ideſt
ſtantes in fumo. Nunc oſtendit quid fuerit depictum i ve
ſtibus eius dicens. In extremo margine ideſt in inferiori
parte harū veſtium. legebatur intextum. P. ideſt practi-
ca: in ſupremo ſupple margine. ideſt in ſuperiori parte ve
ſtium. erat intextum. T. ideſt theorica. quod interpretatur
ſpeculatiua. ⁊ inter vtraſqꝫ litteras. inter. T. ⁊. P. erant
quidam gradus inſigniti. ideſt impreſſi. in modum ſcalaꝝ
quibus gradibus aſcendebat͛ ab inferiori littera ad ſupio
rem. Nunc tangit violentiam veſtib⁹ illatam dicēs. Ean
deꝫ veſtem ſciderāt. ideſt lacerauerant. manus quorūdam
hominū violentoꝝ ſupple facientiū violentiā. ⁊ qſqꝫ ideſt
vnuſqſqꝫ. abſtulerat particulas a veſte quas poterat au-
ferre. ¶ Notandū q̄ per veſtes philoſophie intelliguntur
partes eēntiales ⁊ artes liberales. Sicut enim corpus ve
ſtibus ornatur: ſic philoſophia ſuis partibus decoratur.
Per fila autem ſubtiliſſima intelligunt͛ precepta philo-
ſophicalia ſiue prepoſitiōes philoſophicales. ſicut eni vnū
filuꝫ in veſtibus ordinat͛ circa aliud: ſic vna propoſitio iu
xta aliaꝫ. que propoſitiōes dicūt͛ ſubtiliſſime: quia per eas
homo ſubtilia inueſtigat. Dicūt͛ ⁊ huiuſmōi precepta ſub
tili artificio cōtexta rōne ornatus verboꝝ ⁊ ſententiaꝝ q̄
in eis inueniūt͛. ⁊ ſunt ex materia indiſſolubili: quia licet a
quibuſdā male exprimant͛: tū in ſeipſis habent veritatem
indiſſolubilē. ¶ Notandū. per manus philoſophie: per
quas ſuas veſtes texuerat: intelligunt͛ philoſophi qui pre
cepta philoſophicalia cōſcripſerunt. ⁊ dicūt͛ rationabili-
ter manus philoſophie: qꝛ niſi fuiſſent inſtructi preceptis
philoſophicis: ea exprimere minime valuiſſent. ¶ Notan
dū q̄ veſtes philoſophie dicūt͛ fuiſſe obducte quadam ca
ligine: quia tempore Boetij artes ad tantā negligētiaꝫ de
uenerant q̄ pauci eas curabant. Sed Boetius eas trāſtu
lit ⁊ expoſuit ſiue cōmentatus eſt. vel ideo veſtes philoſo-
phie fuerūt fumoſe: quia ab antiquis obſcure fuerit tradi
ta philoſophia. ab Empedocle poetice a Platone enig-
matice. ab Ariſtotele ſub verboꝝ obſcuritate. ¶ Notan-
dū qꝛ due ſunt partes principales philoſophie: ſcilꝫ prati
ca ⁊ theorica. Ideo in veſte philoſophie erant due littere i
texte ſcilꝫ. P. ⁊. T. P. autem erat in inferiori parte ve-
ſtis. ⁊. T. in ſuperiori: per quod innuit͛ q̄ philoſophia pra
ctica eſt inferior ſpeculatiua ordine dignitatis. Per gra-
dus autē medios qui erant inter vtraſqꝫ litteras intelligū
tur ſcientie eloquentie que ſunt grāmatica. logyca. retho-
rica. ¶ Notandū q̄ dicit͛ aſcenſum fuiſſe per grad⁹ a pra
ctica ad ſpeculatiuā. p hoc innuit͛ q̄ homo primo debet
eē ſufficienter inſtructus in practicis vt poſt aſcendere va
leat cōtemplatiuis. ¶ Notādū. quid ſit ſcidere veſtes phi
loſophie. illi tantū dicūt͛ veſtes ſcindere philoſophie qui
putant habētes vnā ſciētiā ſe eſſe perfectos philoſophos
ſine aliis. Si autē aliqui ſciant vnā artem ſine alia: dum-
modo ſe cognoſcāt non eſſe perfectos philoſophos: tales
non ſcindūt veſtes philoſophie. vel illi ſcindūt veſtes phi
loſophie. qui per extortas expoſitiones trahunt veras pro
poſitiones ad ſuas falſas opiniones.

¶ Et dextera quidem eius libellos: ſceptrum ve-
ro ſiniſtra gerebat.

¶ Et dextera quideꝫ eius. Hic Boetius deſcribit philoſo
phiam q̄ztū ad inſignia ⁊ ornamenta que manib⁹ geſta-
bat dicens. Et dextera manus philoſophie geſtabat libel
los. ſiniſtra vero geſtabat. ideſt portabat ſceptrum. ideſt
virgam regalem. ¶ Notandū q̄ omnis cura. ⁊ intentio vi
ri ſapientis verſatur vel circa contēplatiōeꝫ ſapientie que
deſignatur per libellos. vel circa regimen reipublice qđ ꝺ
ſignat͛ per ſceptrū. ⁊ quia cōtēplatio ſapiētie potior eſt q̄ꝫ
regimen reipubli. ideo phia dicit͛ in dextera habere libel
los. In ſiniſtra vero ſceptrum.

¶ Que vbi poeticas muſas vidit: noſtro aſſiſten
tes thoro: fletibuſqꝫ meis verba dictantes: com
mota pauliſper ac toruis inflammata luminib⁹
P. Quis inquit has ſcenicas meretriculas ad
hunc egrum permiſit accedere: que dolores eius
non modo nullis fouerent remediis: verum dul
cibus

cibus inſuper alerent venenis. He ſunt enī que infructuoſis affectuum ſpinis vberem fructibus rationis ſegetem necant. Hominumq; mentes aſſuefaciunt morbo: non liberant. At ſi quē p̄ophanū vti vulgo ſolitum: nobis blandicie veſtre detraherent: minus moleſte ferendum putarē. Nihil quippe in eo noſtre ope lederentur. Hūc vero eleaticis atq; achademicis ſtudiis enutritū alleriſtis. Sed abite potius ſyrenes vſq; in exitiū dulces: meiſq; eum muſis curandum ſanandūq; relinquite. Boeti⁹. His ille chorus increpitus deicit humi meſtior vultum: confeſſuſq; rubore verecundiā limen triſtis exceſſit.

¶ Que ibi poeticas muſas. Poſtq̄ Boeti⁹ oſtēdit quomodo philoſophia ſibi apparuit. Hic oſtendit quid circa ip̄m egerit. ⁊ primo oſtendit quomodo muſas poeticas fugauit. ſecundo oſtendit quomodo ipſe de hoc obſtupuit. tertio quō philoſophia ſibi appropinquās ſtatum eius d̄planxit. ſecunda ibi. At ego. tertia ibi. Tū illa. Dicit prio q̄ ſupple philoſophia. vbi pro poſtq̄. vidit poeticas muſas aſſiſtentes noſtro thoro. ideſt lecto. quia Boetius tanq̄ eger in lecto decubuit. ⁊ cū vidit muſas dictātes verba ideſt carmina meis fletibus ipſa philoſophia pauliſper. i. aliquantulum. cōmota ⁊ inflāmata. ideſt incenſa. toruis luminibus. ideſt crudelibus vel terribilibus oculis. inq̄t quis permiſit has meretriculas ſcenicas. ideſt vmbroſas. accedere ad hunc egrum. que dolores eius non modo. i. non tantū. fouerent ideſt ſanarent nullis remediis. i. medicamentis. verum pro ſed alerent ſupple dolores eius dulcibus venenis. He ſunt enī muſe que infructuoſis ſpinis affectuum. ideſt paſſionum. necant. ideſt ſuffocāt. vberem ideſt fertilem fructum rationis fructibus. ideſt in fructibus ſuis. ⁊ mentes hominū aſſuefaciūt morbo: non liberant. Nunc alloquitur muſas dicēs. O muſe ſi veſtre blādicie detrariſſent nobis. quē. ideſt aliquē virum prophanum. ideſt illitteratum. vti pro tanq̄. ſolitum. ideſt ſimilē vulgo ego putarē id ferendū. ideſt patiendū. minus moleſte quippe in hoc nihil lederent̄ noſtre opere. ideſt noſtre ſedulitates: ſed vos alleriſtis vobis hominē hūc enutritū ſtudiis. ideſt ſciētiis eleaticis. ideſt ariſtotelicis. atq; achademicis. ideſt platonicis. Nunc fugat eas dicens. ſed abite poti⁹. ideſt recedite. vos ſyrenes. dulces vſq; in exitiū. i. in mortem. ⁊ relinquite eum curādū meis muſis. ideſt doctrinis ſalutiferis. Tunc iſte chorus. ideſt turba muſaruʒ increpitus. ideſt redargutus. meſtior. ideſt triſtior exiſtens vultū ſuum deiecit. ideſt inclinauit. humi. ideſt terre. ⁊ rubore confeſſus verecundiā. triſtis exceſſit. ideſt exiuit. limē ideſt domū: in quo decubuit Boetius. ¶ Notandū q̄ iō muſe poetice dicebant̄ aſſiſtere thoro Boetij quia. B. ſtuduit metrice dolorem ſuum conſcribere. Item philoſophia dicit̄ pauliſper cōmota. per quod innuitur q̄ ira ſm̄ moderata non deb; cadere in virū ſapiētē: quia virtus cōſiſtit in moderatione paſſionū̄m. Unde lʒ iraſci ſit homini naturale: tamē iraſci quando oportet: ⁊ vt oportet: ⁊ q̄tuʒ oportet eſt hominis virtuoſi ⁊ ſapientis. Unde Seneca: quid crudelius ira. Similiter in de virtutibus cardinalibus. Eſto tardus ad iram. Item interrogatio quandoq; fit cauſa ignorantie alicuius. aliquando vt ex reſponſione facta aliquid probet̄. quandoq; fit propter increpationeʒ faciendam. ⁊ hoc vltimo modo philoſophia īterrogat. d. quis has ſcenicas meretriculas ⁊c. ¶ Notandū. q̄ muſe poetice dicūt̄ meretricule. ſicut enim meretrix allicit hominē delectando nihil vtilitatis ſibi cōferendo ⁊ cōmiſcet ſe cuilibet non ex amore ſed ſpe lucri: ita poete non ſcribunt amore ſcientie: ſed vt aliquid laudis vel premii cōſeq̄nt̄. ⁊ delectant rōne metri modicū vtilitatis conferendo ſed diuerſas paſſiones inducendo. Appellat auteʒ philoſophia muſas meretriculas ſcenicas: quia carmina poetica in ſcena conſueuerūt pronunciari. Ubi nota q̄ ſcena dicebat̄ locus vmbroſus in theatro vbi abſcondebant̄ perſone p̄nunciantes carmina tragica vel comica. vnde ſcena interpretatur vmbratio vel vmbra. Uel ideo muſe poetice dicūtur ſcenice. ideſt vmbratiles: quia ſunt vmbra ſcientie nō vera ſcientia cum obumbrent mentes hominum. Itē metrica deſcriptio doloris non ſanat dolorē ſed magis auget. quia cōſideratio miſerie eſt prouocatiua triſticie. vnuſquiſq; autem cum diligentia cōſiderat quod ſcribere vult Item metrica deſcriptio dicit̄ eſſe dulce venenū. quia placet ⁊ nocet. ratione metri placet. ſed propter recordationeʒ doloris nocet. Item affectus eſt vehemens animi paſſio animū torquens. ⁊ verum iudicium rationis impediens. Et ſunt quattuor affectus animi gaudiū: dolor: ſpes: ⁊ timor: qui dicuntur infructuoſe ſpine: quia ſuffocant ſegetem rationis. que eſt ſcientia ⁊ virtus. ¶ Item licet de oī errorē dolendū ſit. potius tamen de errore ſapientis q̄ īſipiē. nam error ſapientis alios exemplo corripit. error autem inſipiētis nō. q2 ab inſipiente non trahit̄ exemplum. propter quod dixit Saluſtius. Omnia mala exempla a rebūs bonis orta ſunt. Ergo dicit philoſophia. magis eſſet dolendum de errore Boetij q̄ alterius prophani. Item ſm̄ Huguitionē phanum idem eſt quod templum. Inde prophanus. ideſt ſacrilegus quaſi procul a phano. ideſt a templo. Prophanum etiaʒ dicitur quicq̄d non eſt ſacrū. vnde omnes laici ⁊ illitterati dicūt̄ prophani quaſi p̄cul a phano ſapientie. ¶ Item ſm̄ Huguitionem opera ope eſt ſedulitas in rebus agendis. Opera autem philoſophie eſt intentio: vel labor ad aliquid philoſophicū addiſcendū: Iteʒ eleys eſt ciuitas grecie in qua ſtuduit Ariſtoteles vnde ſtudia ſua dicūt̄ eleatica. Achademia autem fuit ciuitas vel villa in qua ſtuduit Plato. vnde ſtudia ſua dicūt̄ achademica. vtriſq; autem ſtudiis Boetius fuit enutritus. ¶ Item philoſophia muſas appellat ſyrenes ſicut enim ſyrenes dulcedine cantus attrahunt naues periclitādo eas. ſic muſe delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominum ⁊ rationem aliquo affectu ſubmergunt ⁊ obſcurant. ¶ Item q̄ vna philoſophia conuentū muſarum expulit ſignatur q̄ vnus ſapiens ſua virtute ⁊ ſapientia infinitos errores ſtultorum extinguit.

¶ At ego cui⁹ acies lachrymis merſa caligarat vt nec dinoſcere poſſem: que nam hec eſſet mulier tam imperioſe auctoritatis: obſtupui: viſuq; i terram defixo quidnam deinceps eſſet actura expectare tacitus cepi.

¶ At ego cuius acies. Hic Boetius oſtendit quomodo obſtupuit de actu philoſophie. dicens. At ego Boetius cuius acies. ideſt viſio merſa lachrymis caligarat. i. obſcura fuerat. vt nec poſſeʒ dinoſcere. ideſt inueſtigare. quenā ideſt que eſſet hec mulier tam imperioſe autoritatis. ideſt potentie. ego obſtupui. ideſt miratus fui ⁊ defixo. i. inclinato. viſu in terram tacitus cepi expectare. quidnam deinceps. ideſt cōſequēter eſſet actura circa me. ¶ Notandum quia Boetius doluit de amiſſione rerum t̄paliū. ei⁹ acies ideſt ratio ⁊ intellectus caligarat. ita q̄ non potuit cognoſcere philoſophiā. ¶ Nota q̄ licet Boetius de actu philoſophie obſtupuit. tamē tacitus expectauit quid deiceps facere vellet: per hoc innuen̄ ſe eſſe talem qui cōſolationē acciperet qui enim refutant alios audire. nec audita ratione acquieſcunt tales ſibiipſis obſtaculum conſolationis faciunt.

¶ Tum illa propius accedens in extrema lectuli mei parte conſedit: meumq; intuens vultum luctu grauem atq; in humum merore deiectum: his verſibus de noſtre mentis pertubatione con

quēſta eſt.

¶ Tum illa propius accedens. Hic Boeti⁹ oſtendit quo modo philoſophia ſibi appropinquans ſtatum ei⁹ deplā xit dicens. Tum illa philoſophia accidens propius conſedit in extrema parte lectuli. idest cordis mei. ⁊ intuēs meum vultum grauem. idest grauatum luctu. atq; deiectū. i. inclinatum. in humi. idest in terram. merore. idest triſticia conqueſta eſt his verſibus ſequentibus de perturbatione noſtre mentis. ¶ Nota ꝙ philoſophia dicitur ſediſſe in extrema parte lectuli. idest cordis Boetij Nam cum eſſet in triſtitia ⁊ doleret propter amiſſionem rerū temporaliū parum vel nihil ſapientie habebat. ⁊ quia tota cura eius erat circa terrena amiſſa. ideo dicitur habuiſſe vultum merore deiectum in humum.

¶ Metrum ſecundum primi libri

Eu q̄ precipiti merſa profundo.
Mens hebet: ⁊ propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras.
Terrenis quotiens flatibus acta
Creſcit in immenſum noxia cura.

Metrum ſecundum. primi libri.

Heu quā precipiti merſa profundo. Hic incipit metrum ſecundum huius primi libri. Quod vocatur metrum dactilicum a pede predominante ⁊ dicitur thetrametrum a numero pedum. a thetra quod eſt quattuor. quia quattuor pedes cōtinet ⁊ dicitur ypercalecticum propter ſyllabam habundantem poſt duos pedes in medio verſus. Verbi gratia. Primus pes eſt. Heu q̄ʒ ſecundus precipi. ſed ſyllaba ti huius nominis precipiti ſuperabundat. tertius pes eſt merſa ꝓ quartus fundo. Similiter eſt in aliis. In hoc ergo metro. philoſophia deplangit ſtatum boetii dolendo perturbationem ſue mentis. ⁊ facit duo. Primo vniuerſaliter philoſophia deplangit peturbationem mentis hominum. Secundo ſpecialiter conuertit planctum ſuum ſuper Boetium ibi. Hic quondam. Primo dicit. heu quā. idest quātum. mens hominum hebet idest obſcuratur. merſa precipiti profundo. idest cura rerum temporaliū que precipitat hominem. ⁊ talis mens relicta propria luce. idest contemplatione. tendit. idest laborat. ire in tenebras externas. id eſt in ignorantias exteriores. hoc autem contingit homini quotiens ſupple mens acta. idest agitata. terrenis flatib⁹ idest proſperitatibus vel euentibus cura idest ſolicitudo rerum temporalium. noxia idest nociua. creſcit in immenſuʒ idest ſupra modum. ¶ Nota ꝙ in nobis eſt duplex virtus rationalis ⁊ ſenſualis. ſenſus autem ſemper aduerſatur rationi. quia caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. cum autem ſenſualitas vincit rationem tunc homo eſt in malo ſtatu regiminis. ⁊ efficitur beſtial'. Unde Albertus ſuper tertio de anima dicit. Turpe eſt nobis abiicere regimen ſuperioris ⁊ induere regimen inferioris virtutis quod nobis commune eſt cum beſtiis. Ideo ſcribitur tertio ethicorum. in antiqua tranſlatione valde conandum ⁊ laborandum eſt nobis. Ut virtus noſtra concupiſcibilis ſubiecta ſit rationi: quemadmodum enim pueri peruerſe viuunt ſi non a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendum. ſic appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolentiam. niſi regula rationis fuerit coartatus. plures autem homines ſequuntur ſenſualitatem q̄ʒ rationeʒ inſudantes bonis exterioribus ⁊ delectationibus ſenſualibus per que impediuntur in ſpeculatione ⁊ cognitione ſūmi boni. ¶ Ideo philoſophia hoc deplangens dicit in metro. Heu q̄ʒ precipiti. ¶ Item cum anima ingerit ſe curis rerum temporalium profunde precipitatur ⁊ hebet. quia a cognitione rerum ⁊ ſui creatoris deſtituitur ⁊ deſtituta cadit in tenebras externas. idest in ignorantias exteriores. Ubi nota ꝙ duplex eſt ignorantia quedam naturalis que eſt in iuuenibus ⁊ decrepitis. ⁊ vocatur ignorantia interna quia ex naturali defectu contingit. Alia eſt ignorantia que cauſatur ex negligētia hominis. quando ſolicitatur circa exteriora. ⁊ talis dicitur externa. quia eſt ex̄ naturam. de qua dicitur ꝙ omnes homines naturaliter ſcire deſiderāt Prima ignorantia cum ſit naturalis non eſt vicioſa. quia turpes a natura nemo increpat neq; bonos laudat. Secūda eſt vicioſa cum ſit per hominis negligentiam de quo loquitur Boetius ſecundo huius li. proſa quinta. Ceteris animantibus ſeſe ignorare natura eſt. hominibus vero vicio venit. Item dicit noxia cura. Unde Seneca in prouerbiis. Magnam partem perturbationis ſibi dedit qui exterioribus ſe iniecit. Item ratio ⁊ intellectus dicūtur lux hominis. quia illuminā̄t hominem ad cognitionem creature ⁊ creatoris. dicuntur autem propria lux hominis quia ſolum genus hominum viuit arte ⁊ ratione ex prohemio metaphiſice.

Hic quondam celo liber aperto
Suetus in ethereos ire meatus
Cernebat roſei lumina ſolis.
Viſebat gelide ſydera lune.
Et quecunq; vagos ſtella recurſus
Exercet varios flexa per orbes.
Comprenſam numeris victor habebat.

¶ Hic quondam celo liber aperto. Hic philoſophia ſpecialiter conuertit ſe ad deplangendum Boetium. ⁊ primo oſtendit quanta contemplatione Boetius quondam viguit. Secundo oſtendit quomodo deſtitutus a tali contemplatione ſolum de terrenis cogitabat. ibi. Nunc iacet effeto. Primo philoſophia commendat Boetium ab Aſtronomia. Secundo a naturali philoſophia. Tertio a methaphiſica secunda ibi. Quinetiam cauſas. tertia ibi. Quis voluat ſtabilem. Primo dicit Boetius quondaʒ liber. i. ſolutus a cura rerum temporalium. celo ſibi aperto. per cognitionem. ſuetus fuit ire. per rationem. in ethereos meatus. idest in motus corporum celeſtium. ⁊ ipſe cernebat idest ſpeculabatur. lumina. idest radios roſei ſolis viſebat. idest cum deſiderio videbat. ſydera. idest conſtellationes. gelide. idest frigide lune. ⁊ ipſe boetius. victor ignorantie habebat omnem ſtellam comprehenſam numeris. id eſt certis computationibus. quecunq; ſtella. erratica. exercet. idest operatur. vagos. idest varios recurſus. nunc progrediendo: nunc regrediendo. ſtella in quā flexa. i. mota. per varios orbes. idest circulos.

¶ Nota ꝙ animo liberato a curis exterioribus conceſſum eſt philoſophari. Ideo quedam artes dicuntur liberales quia filij liberorum. idest nobilium qui erant liberati a curis temporalibus talibus artibus vacabant. Ideo dicit philoſophia ꝙ boetius quondam liber ⁊c.

¶ Nota. ꝙ dicit celo aperto. licet homo planetas celi corporaliter non attingat tamen ſpeculatione comprehendit. Hoc pulchre tangit Triſmegiſtus. dicens Magnum miraculum eſt homo ⁊ animal honorandum. hic anima itellectiua in naturam dei tranſit quaſi ipſe deus ſit. Hic per naturam anime dijs eſt coniunctus. hic demonum genus nouit. terram colit elementis commiſcetur acumine mentis. in maris profunda deſcendit. celum quod videtur altiſſimum animi ſagacitate metitur. Intentioneʒ animi eius nulla aeris caligo confundit: nec terre denſitas eius operationem impedit. non aque profunditas aſpectum ei⁹ obtundit.

¶ Nota ꝙ ſol in ortu ſuo apparet roſeus propter vapores īterpoſitos iter viſum noſtrū ⁊ ſolē. Nā albū viſū ꝑ fumuʒ apparet rubeum. Etiam licet in meridie vapores ſint interpoſiti: non tamen apparet tūc roſeus: eo ꝙ illi vapores non ſunt groſſi ſed ſubtiliati calore ſolis. ¶ Nota philoſophia dicit lunam eſſe gelidam: qđ non eſt intelligendū formaliter. quia prime qualitates que ſunt calidum. frigidū

humidum. ſiccum. non habent locum in corporib⁹ celeſtibus. cum non recipiant peregrinas impreſſiones. ſed dicitur luna gelida virtualiter vel effectiue: quia frigus ⁊ etiã humores efficit in iferioribus: propter qđ noctes quibus luna preeſt ſunt gelidiores ⁊ humidiores magis diebus. ¶ Nota ꝙ planete dicuntur habere vagos recurſus: quia mouentur duplici motu. ſcilicet primi mobilis ab oriente in occidentem: ⁊ proprio motu ab occidente in orientem. vel ideo quia quandoqꝫ apparent nobis ſtationarii. quandoqꝫ retrogradi. quandoqꝫ propinqui. quandoqꝫ aliqualiter remoti. ¶ Nota ꝙ ſtella erratica dicitur ſtera ideſt mota ꝑ varios orbes circulorꝫ ſcilicet deferẽtis ⁊ epicycli ratione quorum circuloruꝫ nũc dicuntur progreſſiui. nũc retrogradi. nunc ſtationarii vt dictum eſt. ⁊ habet videri in theorica planetarum vel aſtronomia.

Quinetiam cauſas: vnde ſonora,
Flamina ſollicitent equora ponti.
Quis voluat ſtabilem ſpiritus orbem.
Vel cur heſperias ſydus in vndas
Caſurum rutilo ſurgat ab ortu.
Quis veris placidas temperet horas:
Ut terras roſeis floribus ornet.
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autũnus grauidis influat vuis.
Rimari ſolitus: atqꝫ latentis
Nature varias reddere cauſas.

¶ Quinetiam cauſas. Hic commendat eum ex parte naturalis philoſophie dicens. Quinetiam pro certo Boeti⁹ ſolitus fuit rimari ideſt inquirere. cauſas vnde ideſt ꝓpter quas cauſas. ſonora flamina ideſt ſonoroſi venti. ſollicitẽt ideſt perturbent. equora ideſt planicieꝫ. ponti ideſt maris quaſi diceret. Boetius ſciuit cauſas generationis ventorꝫ qui cõmouent ipſum mare. ¶ Nota ꝙ ex libro metheororum patet ꝙ vent⁹ generatur ex vapore calido ⁊ ſicco eleuato per calorem ſolis qui perueniens ad locuꝫ nubiũ frigiditate nubis repercutitur. ⁊ repercuſſus fertur in latuſ ⁊ facit ſonum impellendo aerem. ⁊ quia aqua faciliter ẽ diuiſibilis de facili cidit ⁊ reuerberatur per ventos. Vel aliter poteſt intelligi. Antiqui enim dixerũt ꝙ ideo venti turbant mare. quia in ipſo mari generantur venti q non exeunt. ſed faciunt fluxum maris. lꝫ hec opinio non ſit vera. quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato ſicut bis in die naturali. venti autem generantur tempore indeterminato. ¶ Quis voluat ſtabilem. Hic philoſophia cõmendat. Boetiuꝫ a methaphiſica ⁊ iterato a naturali philoſophia dicens. Boetius etiam ſolit⁹ fuit rimari quis ſpiritus ideſt intelligentia voluat motu diurno ſtabilem orbẽ firmamenti. vel etiam cur ſydus ſolis vel aliud habens ortum. ⁊ occaſum. caſurum in heſperias vndas ideſt ĩ aquaſ maris occidentalis ſurgat ideſt iterum oriatur ab ortu rutilo ideſt ab oriente ſplendido. quaſi dicat. Boeti⁹ ſolit⁹ erat inquirere cur ſtelle que in occidente videntur occidere iterum reſurgant in oriẽte. etiam erat ſolitus rimari quis temperet placidas horas veris ideſt tẽporis vernalis. vt ornet terram roſeis floribus. Quis dedit ideſt ordinauit vt autũnus fertilis anno pleno ideſt fecundo ĩfluat ideſt influentiaꝫ faciat grauidis vuis ideſt botris repletis. etiã erat ſolitus reddere ideſt aſſignare. varias cauſas latentis nature ideſt rerum naturalium. ¶ Nota omne quod mouetur ab alio mouetur. ex ſeptimo phiſicorum ergo celuꝫ ab alio mouetur. Mouetur autem celum a duplici motore per commentatorem. iz. methaphiſice. ab vno coniuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligẽtia a quo mouetur effectiue. ab alio motore ſeparato qui eſt deus. a quo mouetur in ratione finiſ. Item dicit orbem celeſtem eſſe ſtabilem. licet enim moueatur ⁊ mutet locum ſm partes non tamen ſm totum: ⁊ quantum ad hoc dicitur eſſe ſtabilis ideſt immobilis. Item cauſa quare ſtelle que occidunt iterum oriantur non eſt alia niſi motus circularis primi mobilis. qui ſecum rapit omnes ſtellas tam fixas ꝙꝫ erraticas. Item heſperus eſt ſtella que de veſpere ſequitur ſolẽ occidentem a qua ſtella mare occidentale dicitur heſpericum mare. eo ꝙ ſol ⁊ heſperus ibi ſe mergant. non ꝙ ita ſit. ſed quia vulgares ſic opinantur. cum enim ſtelle occidunt propter interpoſitionem maris inter viſum ⁊ ſtellas videntur ſtelle mergi in mare. ¶ Item tempus vernale dicitur placidum. quia eſt conueniens vite hominis. Eſt. n. tempus veris calidum ⁊ humidum in quibus conſiſtit vita. ex libro de morte ⁊ vita. Et ideo illo tempore producuntur flores Nam materia florum eſt humidum aqueũ ſubtile bene coctum a calido aereo. quia igitur in vere dominatur calidum aereũ ⁊ humiduꝫ aqueum ſubtile quod parua indiget digeſtione: ideo in vere cui⁹ calor temperatus eſt: flores producuntur. ¶ Item vitis multum habundat de humido aqueo ⁊ groſſo: cuius ſignuꝫ eſt: quia tempore putationis diſtilat ab eis quaſi humidum lachrymabile: tale autem humidum groſſum multum reſiſtit digeſtioni: ideo vue ad maturitateꝫ tarde proueniunt ſcilicet tempore autũni. ¶ Item. Boetius conſueuit reddere cauſas latentes rerum naturalium: quod fuit indicium felicitatis. Nam ſm Virgilium. Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Nunc iacet effeto lumine mentis.
Et preſſus grauib⁹ colla cathenis:
Decliuumqꝫ gerens pondere vultum.
Cogitur heu ſtolidam cernere terram.

¶ Nunc iacet effeto. Hic oſtendit philoſophia quomodo Boetius deſtitutus erat predicta ſpeculatione cum de terrenis cogitabat: dicens. nunc ideſt tempore doloriſ. Boetius iacet ideſt proſtratuſ eſt. effeto ideſt euacuato. lumine ideſt ſpeculatione mentis. ⁊ ipſe preſſus colla ideſt ſm colla. grauib⁹ cathenis. paſſionum que mentem grauant. gerenſqꝫ decliuum vultum ideſt inclinatum ponderẽ amiſionis rerum temporalium. Heu cogitur cernere ſtolidaꝫ terram ideſt bona terrena. que homines ſtolidos efficiũt ¶ Nota cathena eſt ferreum inſtrumentum quo aliquid contra ſuam naturam detinetur. Quattuor autem affect⁹ que ſunt gaudium: ſpes: timor: dolor: ſimilitudinarie dicuntur cathene: quia animuꝫ hominis detinent ⁊ contra ſuam naturam. ⁊ rationem ad illicita trahunt. nam ratio ſemper deprecatur ad optima. ex primo ethicorum. Et ꝓpterea Boetius in fine huius primi hortatur fugam paſſionum. ibi. Tu quoqꝫ ſi vis. ¶ Iteꝫ nota non eſt eſtimãduꝫ ꝙ Boetius hic eſſet ita euacuatus lumine mentis ſicut littera ſonat. quia alias fuiſſet inſufficiens pro compoſitione huius libri. ſed philoſophia loquitur hoc compaſſiue. Ille enim eſt merus ſtultus qui inclinat ſe ad terrena diligendo ipſa. ⁊ non eleuando intellectum ſuuꝫ ad ſpeculabilia qualis nõ fuit Boetius. Unde dicit Auguſtinus Tales ſunt homines. qualia ſunt ea que diligũt quia dilectio tranſmuttat diligentem in ſimilitudinem rei quam diligit. Hec marquardus

¶ Proſa ſecunda primi libri.

Sed medicine inquit potius tempꝰ̃s eſt q̃ querele. B. Tum vero totis in me intenta luminibus. P: Tu es ne ille ait: qui noſtro quondam lacte nutritus noſtris educatus alimentis: in virilis animi robur euaſeras: Atq talia contuleramus arma: q̃ niſi prius abieciſſes: inuicta te firmitate tuerent Agnoſcis ne me: Quid taces: pudore an ſtupo-

re ſiluiſti: mallez pudore ſed te: vt video: ſtupo
oppꝛeſſit: B.

¶ Proſa ſecunda primi libri.

Sed medicine inquit potius. Hic. incipit ſcd̃a
proſa huius primi. in qua phia iueſtigat moꝛ
bum Boetii ex quibuſdaȝ ſignis. ſcd̃o conſola
tur ip̃m ne deſperet. ſcd̃a ibi. Cũq̃ȝ me non.
Primo dic̃ phia. O Boeti ego poſſez multa
cõqueri de perturbatiõe mentis tue. ſed nũc potius me
dicine tp̃s eſt q̃ȝ querele. vero pro ſed. tum. i. tunc. mulier
illa intenta in me totis luminibus. i. oculis. ait. es tu ne il
le qui quondã tp̃e. iuuẽtutis nutritus noſtro lacte. i. faci
libus documentis: ĩ etate aũt pfecta educatus. i. nutrit⁹
noſtris alimentis. i. doctrinis difficilioꝛibus. tu euaſeras
i. pueneras in robur. i. ĩ fortitudinẽ. virilis animi. atqui
pro certo. nos cõtuleram⁹ tibi arma talia. i. documenta:
q̃ niſi prius abieciſſes p obliuionẽ. ipſa tuerent̃ te. inuicta
firmitate. dicit phia. Agnoſcis ne me: qd taces: ſiluiſti ne
pudore. i. verecũdia. an ſtupoꝛe. i. mentis alienatione. ego
mallẽ. i. magis vellem. te ſiluiſſe pudoꝛe: ſed vt ego video
ſtupoꝛ oppꝛeſſit te. ¶ Nota q̄ phia in deplangendo Boe
tiũ non facit longã morã ne Boetius deſperet ſuper infir
mitate ſua ergo dicit phia magis eſſe tp̃s medicie q̃ȝ que
rele. ¶ Itez boni medici ẽ totis oculis diligenter reſpice
re faciem infirmi eo q̄ ĩ facie magis apparent ſigna pꝛo
ſticationis ĩfirmitatis. iõ phia dicitur eiſe intuita Boetiũ
totis luminibus. ¶ Item p arma phie intelligunt̃ prece
pta phicalia que pſuadent minime extolli in pſperis. nec
deprimi in aduerſis. Hortat̃ enim nos phia ad magnani
mitatẽ. Magnanimus autẽ eſt: qui contra difformes in
ſultus fortune vnanimi mentis cõſtantia militat. De his ⁊
ſilibus preceptis phicis Boetius oblitus fuit pp dolorẽ
¶ Nota taciturnitaſ qñq̃ȝ puenit ex pudore qñq̃ȝ eſt ex ſtu
poꝛe qñ. n. manifeſtat̃ alicui aliqd qd̃ vellet celari ipſe effi
cit̃ verecundus. ⁊ oculi eius deprimuntur: facies ei⁹ rubet
⁊ auertit̃. ⁊ lingua eius in loquendo ligatur. ¶ Nota q̄
ſtupoꝛ vno mõ eſt habũdãs ãmiratio mentis. vt ibi. Pa
pa ſtupoꝛ mũdi. Alio mõ eſt mẽtis alienatio. ⁊ ſic accipit̃
ĩ pposito. ⁊ inducit taciturnitatẽ. ex quo eni motuſ lingue
eſt ſm cõformitatẽ ad fantaſiam: turbata fantaſia ſicut cõ
tingit in alienatiõe mentis. prepeditur lingua in loquẽdo.
ergo dicit phia. pudore an ſtupoꝛe ſiluiſti. ⁊ q: taciturni-
tas pueniẽs ex ſtupoꝛe deterioꝛ eſt q̃ȝ que cauſat̃ ex pudo
re. cũ ipſa cauſet̃ ex aliquo defectu interioꝛi. iõ dicit phia
mallem pudoꝛe ſiluiſſes. ¶ Nota ſm Huguitionẽ pudoꝛ
eſt coꝛporis. ſed pudicitia eſt mẽtis. Eſt aũt pudoꝛ verecũ
dia ex aliquo caſu innata non auferens memoꝛiaȝ ſed ipe
diens linguã. Stupoꝛ aũt eſt caſus memoꝛiã auferens ⁊
linguã ĩpediẽs ⁊ pei⁹ ẽ tacere ſtupoꝛe: q̃ȝ pudoꝛe q: meli⁹ ẽ
memoꝛiã retinendo non loq q̃ȝ loqui ⁊ memoꝛia carere.
¶ Nota phia dicit Boetium habuiſſe nutritũ ſuo lacte: p
nutrimentũ lactis intelligit̃ triuiũ. ſ. gr̃amatica. loyca. ⁊
rhetorica. qbus iuuenes ſunt ſeriatim infoꝛmandi: tanq̃ȝ
facilibus documentis. ſic puer lacte nutrimento molli ⁊
facilis digeſtiõis nutrit̃. Sed per h̃ q̄ dicit virilis animi
robur euaſeras. ſ. ad ſciaȝ mathematicã: ⁊c̃ q̃ tãq̃ȝ p ſciaȝ
magis ſubtilem hõ pfecte etatis efficit̃. ¶ Nota. phia cõ
tulit Boetio arma nõ coꝛpoꝛalia. ſed ſpũalia ſicut ſũt v̾tu
tes ĩtellectuales q̃s enumerat Ariſtoteles. 6. ethi. ⁊ ſũt
illa. intellectus. ſapia. ſcia. ars. ⁊ prudẽtia. Et ſilr v̾tutes
cardinales que ſũt quattuoꝛ. Prudentia. iuſtitia. foꝛtitu-
do. tẽperantia. ⁊ dicunt̃ cardinales. q: quãdã pꝛincipali-
tatẽ ſibi vẽdicãt circa materiã circa quã hñt fieri. Illa. n.
arma abiecit Boetius qñ tpalib⁹ adheſit. appetitui ſenſi
tiuo ãnuens ⁊ ab attentatione celeſtium ſequeſtratus. ⁊ d̾
iſtis armis dicit apl̾us. Abiicite g° opa tenebraꝝ ⁊ indui
mini arma lucis ſic vt in die honeſte ambulemus.

¶ Cumq̃ȝ non mõ tacitũ ſed elinguem pꝛoꝛſus
me mutũq̃ȝ vidiſſet: admouit pꝛectoꝛi meo lẽiter
manum. P. Et nihil inqt periculi ẽ letargũ pa
titur: cõmunẽ illuſaꝝ mentiũ moꝛbũ. Sui pauliſ
per oblitus ẽ. Recoꝛdabit̃ facile ſui: ſiquidẽ noſ
ante cognouerit. Qd̃ vt poſſit agnoſcere pauliſ-
per lumina ei⁹ moꝛtaliũ reꝝ nube calligãtia ter-
gamus B. Hec dixit: oculoſq̃ȝ meos fletib⁹ in
undates contracta in rugam veſte ſiccauit.

¶ Cũq̃ȝ me nõ mõ tacitũ. Hic phia conſolat̃ Boetiũ ne
deſperet dicens: cuȝ phia vidiſſet me non mõ. i. nõ tm̃ ta
citũ. ſed pꝛorſus. i. totaliter elinguẽ. q̃ȝ pro. ⁊ mutũ ip̃a ad
mouit. i. appoſuit. pectoꝛi meo lenit̃ manũ. ⁊ iqt. i. dixit
nihil piculi eſt circa hũc hoiem. ipſe patitur letargum. i.
moꝛbũ obliuionis. moꝛbũ inquã cõem mentiũ illuſarum
ideſt deceptaꝝ. ⁊ ipſe paulisp. i. modicũ eſt oblitus ſui. ſed
facile ſui recoꝛdabit̃. ſiquidem p certo. cognouerit noſ
phiam. añ. i. pꝛius qd̃ vt ipſe poſſit facere. tergamus lu-
mina. i. oculoſ eius. caligãtia nube. i. obſcuritate. reꝝ moꝛ
taliũ. i. tpaliũ hec dixit phia. ⁊ veſte ſua cõcta. i. conuoluta
in rugaȝ ſiccauit oculos meos fletibus vndantes. i. hume
ctãtes. ¶ Nota q̄ tacitus eſt ille q nõ loqt̃: lȝ hẽat ptãtez
lingue ad loquẽdũ. ſed elinguis vel mut⁹ dicit̃ ille q non
ſolũ nõ loqt̃: ſed nõ hȝ ptãtez lingue ad loquẽdũ: ⁊ talis
fuit Boetius pp ſtupoꝛẽ. i. mentis alienationẽ. ¶ Nota
q̄ phia inuẽs ſe eſſe bonã medicã cõſolat̃ Boetiũ dicẽs,
nihil piculi eſt ĩ hoie iſto. q: ſm Senecã ĩ lib. de clemẽtia
ad neronẽ. Mali medici ẽ deſpare ne curet̃ eger. ¶ Nota
q̄ letargia eſt infirmitas cauſata ex oppꝛeſſiõe cerebꝛi cũ
obliuione ⁊ iungit̃ cõtinuo ſomno. ⁊ ſic letargus ẽ moꝛb⁹
inducens obliuionẽ ⁊ ſomnum. Inde letargicus eſt hõ q
patit̃ talẽ moꝛbũ. ⁊ d̾r a letes qd̃ interp̃tat̃ obliuio. etiaȝ
letes eſt fluuius infernal̾. Boetius g° patiebat̃ letargũ
. i. moꝛbũ obliuionis: q: ſi p̃cepa phie in memoꝛia habuiſ
ſet nũq̃ȝ de amiſſione rerum tpaliũ doluiſſet. Itẽ dicit le
targũ eſſe moꝛbũ illuſaꝝ mentiũ: q: mens illuſa eſt vbi ra
tio ẽ ligata pp defectũ fantaſie ſicut in freneticis vel pro
pter d̾fectũ memoꝛie ſicut ĩ letargicis. ¶ Notãdũ: hõ cũ
ponit̃ ex aia ĩmoꝛtali ⁊ coꝛpoꝛe moꝛtali ſȝ q: Boeti⁹ obli
tus fuit bonoꝝ aie: iõ d̾r fuiſſe ſui oblitus nõ totalit̃ ſed
paulisp: q: adhuc curã habuit de bõis terrenis que reſpi
ciũt coꝛp⁹. ¶ Itẽ hõ p phiam hȝ ſui ipſi⁹ pfectã cognitio
nẽ. ad cognoſcendũ aũt illud qd̃ p phiam cognoſcitur: oȝ
pꝛio phiaȝ cognoſcere. iõ dic̃ phia recoꝛdabit̃ ſui facile ſi
nos p̃us cognouerit. ¶ Itẽ p veſtes phie in rugã cõctas ĩ
telligũt̃ p̃cepta phicalia ĩ vnũ volumẽ cõgregata ſic in iſto
libꝛo qb⁹ ip̃a phia Boetiũ cõſolat̃. ¶ Nota q̄ ad medicũ
infirmũ curare volentẽ plures reqrunt̃ cõditõẽs. pꝛio vt q̃
litates ⁊ cõditiões reſpiciat: vt hũoꝛes nocẽtes cognoſcat.
Scd̃o ad loquẽdũ eũ moueat. Tertio ſi p̃ualida egritudi-
ne obmuteſcat vt manũ coꝛpoꝛi ĩfirmi adhibeat. Quarto
vt eũ verbis cõſolatoꝛiis reficiat. ſic phia videns doloꝛes
Boetii. pꝛio eũ inſperit. ſecundo ad loquẽdũ mouit. tertio
manum ſuum coꝛpoꝛi appoſuit. ⁊ quarto verbis conſola
toꝛiis refecit.

¶ Metrum tertium pꝛimi libꝛi.

Tunc me diſcuſſa liquer̃t nocte tenebꝛe
Luminibuſq̃ȝ pꝛioꝛ redit vigor.
Ut quum pꝛecipiti glomerantur ſyde
ra choꝛo.
Nimboſiſq̃ȝ polus ſtetit imbꝛibus:
Sol latet. ac nondum celo venientibus aſtris
Deſuper in terram nox funditur.
Hanc ſi traſcio boꝛeas emiſſus ab antro.
Uerberet: ⁊ clauſum. reſeret diem.

Emicat

Emicat. ⁊ ſubito vibratus lumine phebus.
Mirantes oculos radijs ferit.

¶ Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa liquerunt. Hic incipit tertiū
metrum huius primi libri cuius primus ver-
ſus vocatur metrū dactilicū exametrū. ſecun
dus dr̄ metrū alemanicū ab inuētore. tetrame
trum a numero pedum. dactilicū a pede p̄dominā̄te. ⁊ ca
ctalecticū: q2 nulla ſyllaba habūdat nec deficit in h̄ metro
Boetius declarat per quoddaʒ ſimile quomodo remotiſ
impedimentis vigorē cognitionis recupauit: ⁊ ē talis ſil-
tudo. Sicut choro flante nubes generantur: ⁊ per interpo
ſitionē nubium ſol ⁊ alia aſtra nobis occultant̄: ſic aduer
ſitate iminente homo afficitur diuerſis paſſionibuſ obſcu
rantibus intellectum: ⁊ ſicut auſtro flante diſſoluūt̄: ⁊ ra
dii ſolareſ reuertuntur. ſic ī aduerſitate adueniente cōſola
tiōe pħica paſſiones ſedantur. ⁊ intellectus illuminat̄. di
cit gͦ ī littera. Tunc cum pħia terſit oculos meos. tenebre
liquer̄t me diſcuſſa nocte. i. obſcuritate. ⁊ prior vigor. co-
gnitōis rediit luminibus meis. i. oculis. vt pro ſicut. ſol la
tet. i. occultatur. quū. i. qñ. ſydera. i. ſtelle. glomerant̄. i. in
uoluuntur precipiti. choro. i. tali vēto. ⁊ polus. i. celū. ſte-
tit. i. ſtare videt̄. nimboſis imbribus. i. pluuiis nubiloſis.
ac pro etiam. nox. i. obſcuritas. funditur deſuper. i. de nu
bibus in terram. nondum. i. adhuc aſtris. i. ſtellis venie̅
tibus. ideſt apparentibus in celo. Si boreas emiſſuſ ab
traicio antro. i. tracie regionis. verberet. i. depellet hanc
noctē. i. obſcuritatem. ⁊ referet clauſum dieʒ. tunc phebꝰ
. i. ſol emicat. i. lucet. ⁊ vibratus. i. fortificatꝰ. lumie ſuo fe
rit. i. ꝑcutit. oculos hominū. mirā̄tes ſubito lumine ſolis
poſt tenebras. ¶ Nota pħia trahit hominē ab obſcurita
te ignorā̄tie ad lucē ſepiētie. ex libro de pomo Ariſtotelis
⁊ ēt ꝑ metriſtam. Ars hominē format. nec ſinit eſſe maluʒ
Et gͦ cuʒ pħia ſiccaſſet oculos Boetii. fugatis tenebris
ignorā̄tie rediit vigor intelligentie. ¶ Nota q̄ttuor ſūt vē
ti principales qui flant a quattuor ꝑtibus mundi. ſ. ab ori
ente. occidente. ſeptentrione. ⁊ meridie quorū quilibet hʒ
duos collaterales. ⁊ ſic ſunt duodecim venti qui his verſi
bus continentur. flant ſubſolanus vulturnus ⁊ eurus ab
ortu. Atqȝ die medio notus heret affricus auſtro. Circiꝰ
occaſum zephiruſqȝ fauonius afflant. Sed veniunt aqlo
boreas ⁊ choros ab arcto. Choroſ ergo eſt ventus. q̄ flā̄te
generantur nubes ⁊ cōglomerā̄t ſydera ſic ꝙ ꝑ nubes oc
cultantur. ¶ Nota ꝙ polus eſt ſtella que ſemꝑ in codē lo
co videtur. ſed h̄ polus ponitur pro firmamēto: tanq̄ȝ ꝑs
pro toto per ſynodochen. ¶ Nota ꝙ polus. i. celuʒ dicit̄
ſtare qñ eſt obductum nimboſiſ imbribus: non ꝙ ſtet: ſed
quia motus eius tunc nobis non apparet. motuʒ eni celi
non percipimus niſi per motū alicuius ſtelle. cū aūt celuʒ
eſt coopertū obſcuris nubibus: nulla ſtella videri poteſt.
¶ Nota ſm̄ huguitionē. Nimbus eſt nubiū denſitas ex. in
tempeſtate orta. ⁊ ſic dicit Boetiꝰ hic nimboſis imbribuſ
. i. denſis pluuiis. ⁊ eſt rō. q2 tenuis imber nō impedit aſ-
pectum aſtroruʒ. ¶ Nota ꝙ boreaſ dicitur flare ab antro
traicio. q2 forte regio tracie eſt cauernoſa de cuius cauer-
nis exit ventus generatus ex vaporibus ſiccis in terra.
¶ Nota poſtq̄ȝ pħia terſit oculos. Boetii ⁊ eoſdem a fletu
labrymaꝝ cōpeſcuit: reſtitutus fuit priſtino vigori. ¶ Vñ
oculi ipſius Boetii vt rō ⁊ intellectuſ obfuſcati erant tene
bris ignorantie cū iſtis temporalibus adheſit ꝑpter amiſ
ſionem rerum temporalium: diuerſis fuit ſubiectus paſſio
nibus. Sed pħia oculoꝝ caliginem abiecit cū ipſius intel
lectum illuminauit: tenebras ignorantie fugando ⁊ lumi-
ne ſpirituali vt ſcientia illuminando.

¶ Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſticie nebulis diſſolutis
hauſi celum: ⁊ ad cognoſcendam medi
cantis faciem menteʒ recepi. Itaqȝ vbi
in eam deduxi oculos intuitumqȝ defixi: reſpicio
nutricem meam: in cuius ab adoleſcentia laribꝰ
obuerſatus fueram philoſophiam Et qd inquā
tu in has exilii noſtri ſolitudines: O omnium
magiſtra virtutum ſuperno cardine delapſa ve̅i
ſti. an vt tu quoqȝ mecum rea falſis criminatio-
nibus agiteris. P. An inquit illa te alūne deſe
rerem: nec ſarcinam quam mei nominis ob inui
diam ſuſtuliſti. communicato tecum labore par
tirer: Atqui philoſopie phas non erat incomita-
tum relinquere iter innocentis. meam crimina-
tionē vererer: ⁊ q̄ſi nouū aliqd acciderit ꝑhorre
ſcerē. Nū enim primū cēſes apud iprobos mo-
res laceſſitam periculis eſſe ſapientiam.

¶ Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſtitie nebulis. Hic incipit tertia
proſa primi libri. in qua Boetius oſtendit quō
pħiā cognouerit. ⁊ diuidit̄. q2 primo oñdit quō
pħiam cognouit. ⁊ q̄liter de p̄ntia eiꝰ admirari
cepit. ⁊ quō pħia ſibi rñdit. ſcdō ꝓbat pħia ꝑſecutionē ſa
pientum a vulgaribus nō eſſe nouaʒ. ſcda ibi. Nōne apd̄
veteres. Dicit prio. Haud ꝓ nō alit̄ nebulis triſticie mee
diſſolutis. i. fugatis per conſolationem pħie. qm̄ ſicut nu
bes diſſoluunt̄ per flatum boree. Sic ego Boetius hau
ſi. i. reſpexi. celum. i. ſurſum. ⁊ recepi mentē. i. vigorem rō
nis. ad cognoſcendā faciē medicantis. i. medici. Itaqȝ. ꝓ
ergo. vbi ideſt poſtq̄ȝ. ego deduxi. i. ꝯuerti oculos. qȝ. pro
⁊ defixi. i. ſtabiliui. intuitū in eam. reſpexi nutricē meam
pħiam. in cuius laribus. i. ſcholis fueram obuerſatus ab
adoleſcentia. i. a iuuentute mea. ⁊ inquā. i. dixi. O magr̄a
oīum virtutū qd. i. ꝓpter qd. tu veniſti lapſa. i. ꝓgreſſa.
ſuꝑno. cardine. i. de celeſti porta. in has ſolitudines. i. lo
ca deſerta. nr̄i exilii ideſt nr̄e relegatōis. i. an nunqd. ꝓpt̄
hoc veniſti. vt exiſteres rea. i. tāq̄ȝ culpabilis. mecū agite
ris. i. infeſteris falſis criminationibus. Illa pħia inqt. i.
dixit. o alūne. i. per me nutrite. an. i. vtrū te deſererē. q. d.
non. nec partirer. i. diuiderem tecū cōicato labore. ideſt di
uiſo labore. ſarcinā. i. pōdus. quā tu ſuſtuliſti ob inuidiā
mei nōis. i. rōne ſapientie Atq pro certo. nō erat. fas. i. ho
neſtum. pħie relinquere iter innocentis icomitatū. i. ſine
comite. ſupple ſi ego te dereliqſſem ego vererer: ideſt ti-
merem. meā criationem. i. meā dānationem. ⁊ valde ꝑ
horreſcerē q̄ſi aliqd nouū acciderit. ſupple circa te eni ꝓ
q2. nū. i. nunqd. tu cenſes. i. iudicas p̄mū ipſam ſapiaʒ eē
laceſſitā. i. infeſtatā. ꝑiculis. i. ꝑturbationibus apud ipro
bos mores. i. male morigeratos hoieſ. q. d. hoc n̄ ē nouū
¶ Nota pħia dicit̄ medica. ſicut eni medicus morbo fuga
to ſanitatē iducit. Sic pħia ignorā̄tia relegata vitā vtriuſ
qȝ ſeculi ꝯdonat. nā habet̄ in lib. de pomo Ariſtotelis. ꝗ
pħiam inuenerit vitā in vtroqȝ ſeculo inuenit. ⁊ alibi. Qui
me inuenerit vitam iueniet. ⁊ hauriet ſalutem a domino.
Et ideo dicit Boetius faciem medicantis. ¶ Nota ꝙ
Boetiꝰ nō ſolū deduxit ocl'os i pħiaʒ. ſʒ defixit i eā ituitū
ꝑ qd̄ inuit̄ ꝙ q vult pħari oʒ ſe totū tradere pħie ꝑ ꝯtinuū
ſtudiū ⁊ laborē. nā ſic̄ vna irūdo adueniēs n̄ fac̄ ver nec
vna dies cal'a fac̄ eſtatē. ſic nec vna ſpeculatio pħica fac̄
phʒ. ¶ Nota ꝙ tp̄s opportunū ad pħandū ē tp̄s adole-
ſcētie qd̄ iuuens Boetius dic̄ cuiꝰ laribꝰ ab adoleſcentia
fueram obſeruatus. Nam etas hoīs aſſimilatur cere q̄ ſi
nimis eſt mollis vel dura nimis: formā ſigilli nō recipit
nec retinet. ſi aūt eſt tꝑate mollis vel dura figurā recipit ⁊
retinet. Sic ſilr̄ etas nimiſ tenera. ſicut infantia nō recipit
doctrinā pħicā: nec etas nimiū dura ſicut decrepitas. ſʒ
etas temꝑata qualis eſt adoleſcētia que faciliter itelligit
⁊ intellecta memorie cōmendat. ¶ Nota per lares pħie

telligunť diuerſe ſecte pħoꝝ. ſicut Ariſtotelis. ⁊ platonis quos Boetius ab adoleſcentia fuit obſeruatus. Et dicit Huguitio q̄ obuerſari idem eſt qđ cōuerſari. ¶ Notādū q̄ pħia dicit̄ magiſtra oīuʒ virtutū: qꝛ oēs virtutes morales docet vt pʒ ex ethicis. ⁊ dico morales ꝓpter virtutes theologicales que ſūt fides. ſpes. ⁊ charitas. Et dr̄ pħia delapſa a ſupno cardine. qꝛ oīs ſapīa a dn̄o deo ē. Nā ſic ſcribit̄ in ꝓlogo libri de regimine pncipum. Deus eſt q̄ diuitias ſue ſapie influit animabus. i. ſtudentibus tribuit grām cognoſcendi cui nihil eſt difficile ⁊ ſine quo nihil ē poſſibile poſſideri. ¶ Nota vt poſtea patebit q̄ Boetius falſe criminabať de lr̄is cōpoſitis ⁊ de ipedimēto delatoris. ⁊ illud q̄ faciebat ſapīa dicebatur facere arte magica iđ dicit ad pħiaʒ. Nunqđ veniſti vt tu mecū rea falſis criminatiōibus agiteris. ¶ Nota pħia tangit tres rōnes ꝓpter quas non debuit derelinquere Boetiū. Prima qꝛ nutrix non debet derelinquere ſuū alūnum. Scđa qꝛ qui patitur ꝓpter aliū non decet vt deſerať ab illo. Tertia qꝛ non decet pħiam derelinquere innocentē. Boetius auteʒ fuit pħie alūnus ipſe patiebať iniurias ꝓpter pħiaʒ. ⁊ fuit innocens ergo ⁊c̄. ¶ Nota ſm̄ Huguitionē laceſſo. i. cū deſiderio lacero vel vero: vel iniuriis affligo.

¶ Nonne apud veteres quoqʒ ante noſtri Platonis etatem magnum ſepe certamen cum ſtulticie temeritate certauimus: Eodemqʒ ſuperſtite preceptor eius Socrates iniuſte victoriam mortis me aſtante ꝓmeruit. Cuius hereditateʒ cū deinceps epicureū vulgus ac ſtoicum ceteriqʒ pro ſua quiſqʒ parte raptū ire molirenť: meqʒ reclamantē renitentēqʒ velut in ꝑtem p̄de traherent: veſtem quā meis texuerā manibus diſciderūt: arreptiſqʒ ab ea panniculis totam me ſibi ceſſiſſe credentes abiere. In quibus qm̄ quedaʒ nr̄i habitus veſtigia videbanť: meoſ eſſe familiares imprudentia rata: nonnullos eoꝝ prophane multitudinis errore peruertit.

¶ Nonne apud veteres quoqʒ. Hic pħia ꝓbat ꝑſecutionē ſapientū a vulgaribus non eſſe nouā. ⁊ h̄ primo ꝓbat exēplis antiqs. ſcđo magis modernis. tertio oñdit quid ſit faciendū ꝯtra inſultus vulgariū. ſcđa ibi. Q̄đ ſi nec. tertia ibi. Qui ſi qñ cōtra. Primo dicit. Bn̄ dixit q̄ ꝑſecutio ſapientū a vulgaribus ⁊ a malis non eſt noua. Nōne apud veteres an̄ etatem nr̄i Platonis nos pħia ſepe certauimus magnum certamē cū temeritate ſtulticie. i. cum ſtultis ⁊ temerariis hoībus eodemqʒ platone viuente magiſter eius Socrates iniuſte ꝓmeruerit victoriaʒ mortis me ſibi aſtante: cuius ſocratis hereditatē. i. ſcientiam hereditarie relictam ſuis diſcipulis cū epicureum vulgus ⁊ ſtoicum ⁊ ceteri molirentur. i. laborarent. ire raptum. i. rapere vnuſquiſqʒ pro ſua parte: ⁊ cum ipſi traherent me pħiam in partem prede me reclamantem. i. contradicentē qʒ. pro ⁊. renitentem. ipſi diſciderunt veſtem meam quam texueram meis manibus. qʒ pro ⁊. arreptis. i. ablatis pāniculis abierunt credentes me totam ſibi ceſſiſſe. ⁊ qꝛ in iſtis videbantur. i. apparuerunt quedam veſtigia nr̄i habitus. i. prudentie. imprudentia vulgarium. rata. ideſt opinata. ipſos meos eſſe familiares. i. meos diſcipulos rōne ſapie. peruertit nōnullos eoꝝ. i. aliquos errore. i. perſecutione. ꝓphane multitudinis. i. indocti vulgi. ſicut vulgares ſolent peruertere doctos. ¶ Nota q̄ an̄ tp̄s Platonis multi ſapientes ꝑſecuti fuerunt a vulgaribus. ⁊ tp̄e Platonis Socrates magr̄ eius interiit ꝓpter ſuā ſapiaʒ Naʒ ipſe cognouit ſua ſapīa eſſe vnū deū: alios aūt colētes plures deos redarguit: qđ ꝑcipiens dux athenienſiuʒ noīe Anetus coegit ipm̄ bibere venenū in noīe vni⁹ dei ⁊ nihil ſibi nocuit. Poſtea coegit ipʒ bibere venenū i noīe pluriū deoꝝ ⁊ iteriit. ¶ Nota. mortuo Socrate diſcipuli ſui q̄ ſciam Socratis tāqʒ hereditariā ſibi vēdicabāt īceperunt diſſentire: in quo magī eoꝝ Socrates poſuiſſet ſūmuʒ bonū. q̄dam enim eoꝝ diſcipuloꝝ dicti epicuri dicebant ipm̄ poſuiſſe ſummū bonū in voluptatib⁹. Alii ſic ſtoici dicebant q̄ in virtutibuſ. ⁊ q̄libet eoꝝ pro defenſiōe ſue opinionis rapuit auctoritates pħie: ipās extorte exponēdo. ꝑꝑ qđ pħia dicit illud reclamaſſe: ⁊ ſic male exponendo ſciderunt veſtes pħie ⁊ ꝑticulas abſtulerūt: ⁊ qʒuiſ non eſſent veri pħi: qꝛ tamen videbantur eſſe multi coruʒ a vulgaribus occiſi ſunt.

¶ Quđ ſi nec anaxagore fugam: nec Socratis venenum: nec zenonis tormenta. quoniā ſunt peregrina nouiſti: at caninos: ac ſenecas: ac ſoranos quorum nec peruetuſta nec incelebris memoriā eſt. ſcire potuiſti. Quos nihil aliud in cladem detrarit niſi q̄ noſtris moribus inſtituti ſtudiis improborum diſſimillimi videbantur. Itaqʒ nihil eſt q̄ admireris: ſi in hoc vite ſalo circunſtantibus agitemur ꝓcellis: qbus hoc maxime propoſitum eſt peſſimis diſplicere. Quorum quidem tametſi innumeroſus exercitus: ſpnendus tm̄ ē: qm̄ nullo duce regitur. ſed errore tm̄ temere ac paſſim limphante rapiatur.

¶ Quđ ſi nec Anaxagore fugaʒ. Hic pħia ꝓbat ꝑſecutionem. Sapientum exemplis magis modernis: dicens. O Boeti ſi non nouiſti fugam Anaxagore: nec venenū Socratis. nec tormenta zenonis qm̄ iſta ſunt ꝑegrina. i. extranea ⁊ aliena. cum tu potuiſti ſcire caninos. i. ꝑſecutioneʒ cani. ac Senecas. ac Soranos. i. ſequaces ſorani quorū memoria non eſt ꝑuetuſta. i. valde antiqua: nec incelebris ideſt non ſine glīa. quos viros: nihil aliud detraxit in cladem. i. in mortem. niſi q̄ inſtituti. i. informati nr̄is moribus ipſi videbāť diſſimilimi ſtudijs iproboꝝ. itaqʒ nihil eſt. i. non eſt cā. q̄ tu admirere. i. debeas admirari ſi i hoc ſalo vite. i. amaritudine. nos ſapientes agitemur. i. veremur. ꝓcellis. i. aduerſitatib⁹ maloꝝ. circūſtātib⁹: quibus nobis ſapientib⁹ maxime ꝓpoſitū eſt. i. intētio diſplicere peſſimis. quoꝝ maloꝝ ⁊ ſi ſit numeroſus exercit⁹ tm̄ ē ſpnendus qm̄ nullo duce ſupple rōnis regiť: ſʒ tm̄ rapiť errore limphante. i. precipitāte eoſ ad modū limphe. temere ideſt ſtulte ac paſſiʒ. i. vbiqʒ: ¶ Nota q̄ Anaxagoraſ ſtulticiam hoīuʒ ſolē pro deo colentiū repħendit. dicens ſolē non eſſe deum ſed lampadem ardentē ꝓpter qđ reuſ iudicatus eſt. ⁊ in fugam compulſus. ergo dicit pħia Anaxagore fugam. ¶ Nota. dicit Socratis venenuʒ de quo dictum eſt ſupra quo veneno interit. Similiter zeno multa tormenta ratione ſue ſapientie ſuſtinuit. Nota q̄ canius Ceneca Soranus fuerunt nobiles romani ⁊ morib⁹ philoſophie inſtructi propter quod interierunt. Unde Canii dicebantur mutatores a magiſtro ſuo canio. Similiter. Soranii dicuntur a Sorano qui fuit poeta ⁊ eius ſequaces ab eo condēnantur. ¶ Nota de Seneca dicit Boeti⁹ in de diſciplina ſcholarium q̄ nero familiarem ſuuʒ preceptoremqʒ Senecam ad eligende mortis arbitrium coegit. ¶ Nota q̄ ſapientes diſſimiles ſunt ſtudiis iprobo- rum. quia dicit Seneca in lib. de amicitia. diſpareſ moreſ diſparia ſequūť ſtudia q̄ꝝ diſſimilitudo diſſoluit amicitiā nec vnqʒ improbi probis: nec probi improbis amici eſſe pn̄t non ob aliam cām niſi qꝛ tanta eſt inter ipſos diſtantia quāta eſſe pōt ſtudioꝝ malorūqʒ moꝝ diſtātia. ¶ Nota q̄ ꝓpoſitū ſapiētū ē diſplicere peſſimiſ: qꝛ dic̄ Seneca in de remediis fortuitoꝝ. Malis diſplicere laudabile eſt: ⁊ alibi virtus ſeſe diligit aſpernaturqʒ malum. Et poeta

Opto placere bonis prauis odioſus hꝰri. ¶ Nota ꝙ dicit
exercitū maloꝝ eſſe inumeroſum qꝛ ſm Salomonē. Stul
toꝝ infinitus eſt numerus: ⁊ puerſi difficiliter corrigunt
¶ Nota ꝙ mali nō regunt duce rōnis: qꝛ rō deprecat ad
optima. mali aūt opant peſſima. Ducūt .n. errore ſenſuali
tatis vitam beſtialē ꝓſequētes de qbus dicit in lib. ethi.
Quidam ſunt hoies vitā pecudū eligentes ſil'es ſardana
palo. Et ergo dicit phia ꝙ tales ſunt timēdi: qꝛ ex q̄ regū
tur per rōnem tunc coꝝ fatuitas faciliter diſſipatur.

¶ Qui ſi qñ contra nos aciem ſtruens valentior
incubuerit: noſtra quidē dux copias ſuas in arcē
cōtrahit. Illi vō circa diripiendas iutiles ſarci
nulas occupant. At nos deſup irridemꝰ viliſſi-
ma reꝝ queqꝫ rapiētes: ſecuri totiꝰ furioſi tumul
tus: eoqꝫ vallo mūiti: qūo graſſanti ſtulticie aſpi
rare phas non ſit.

¶ Qui ſi qñ ꝯ nos. Hic phia oñdit qd ſit faciendū ꝯ inſul
tus maloꝝ dicens. Si exercitus maloꝝ incubuerit. i. inſti
terit ſtruens. i. faciens aciem. i. bellū. ꝯ nos ſapiētes. qdē
ꝓ certo. nr̄a dux. i. rō. ꝯhit. i. colligit. copias. i. ſcias. ⁊ v-
tutes copioſas. in arcē. i. i altitudinē ſpeculatōis celeſtiūꝫ:
vero pro ſed illi mali occupant circa diripiendas. i. auferē
das inutiles ſarcinulas. i. diuitias corporales: que ſarci-
na. ⁊ pondus corporis ſunt inutile aīaꝫ ſubmergentes. at
nos ſapientes in cōtēplatione celeſtiū conſtituti irridemꝰ
malos queqꝫ viliſſima reꝝ nos ſecuri exiſtentes totius fu
rioſi tumultus. i. ꝯ furioſum tumultū maloruꝫ. qꝫ. ꝓ ⁊
ſup. nos ſumus muniti. eo vallo. i. munimine. quo nō ſit
fas aſpirare. i. accedere ſtulticie graſſāti. i. ipugnanti nos

¶ Notandū. Boetius hic nr̄am rōnem appellat ducem.
vñ rō diffinit ſic. Eſt habitus dirigens oēm actionē hūa
nam in vltimū ⁊ optimū finē. ¶ Item nota ꝑ arcem ipſe i
telligit altitudinē ſpeculationis celeſtiū. ⁊ ad hanc duc nos
rō. Et hoc eſt vltimū bonū humane vite. qđ nullus aufer
re pōt. ¶ Nota. copie in hoc loco dicunt appetitꝰ ſenſiti
ui. ⁊ dicunt copie quaſi cupie. qꝛ cupiūt res aliqñ ꝯtra ra
tionē. ⁊ tales copias dꝫ regere rō. ⁊ dꝫ ſe munire vallo hu
militatis ⁊ patiētie. ⁊ tunc oēs ipugnationes aduerſitates
⁊ miſerias equanimiter ſuſtinebit: ⁊ tēptationes ⁊ delecta
tiones noxias quas ſuggerit dyabolꝰ. ⁊ caro ipellit. ⁊ mū
dus cōmouet non timebit. Hec marquardꝰ. ¶ Itē nota
ille merito ē deridendus q maiori ⁊ meliori bono dimiſſo
eligit ⁊ occupat circa bona viliora. ſed ſapiētes eligūt bo
na aīe que ſūt maxime bona ꝑ10 ethi. Et vulgares eligūt
bona tpalia que dicunt viliſſima reꝝ: qꝛ ipediūt hoīeꝫ in
cognitiōe ſummi boni. ¶ Nota. arx arcis eſt altū edificiū
in quo hoſtes pugnant. Hic aūt accipit pro ꝯtemplatiōe
celeſtiū ⁊ ſpe futuroꝝ bonoꝝ. nā ꝑ hec duo ſapientes oēs
aduerſitatē maloꝝ ſupant ⁊ circa ꝯtēplatōnē diuioꝝ tota
intētio ſapientis verſat. Vñ Boetiꝰ in tractatu de ſumo
bono dicit. Phus maxime delectat in prīo pricipio ⁊ in
cōtemplatōe ſūme bonitatis. ⁊ hec ſola eſt recta delectatō
hec enim eſt vita phorum ſine qua nemo viuit vita recta.

¶ Nota de hoc noīe vallū dicit greciſta. Eſt vallus palus
circa caſtrū ꝑacutus. Nexio paloꝝ ſed murꝰ ſit tibi vallū

¶ Nota aſpirare ſm Huguitionē eſt anhelare conari vel
deuenire. Item ſm eū graſſor graſſaris per. g. i. inuadere
vel crudeliter impugnare.

¶ Metrum quartū primi libri:

Quiſquis compoſito ſerenus euo.
Fatum ſub pedibus egit ſuperbum.
Fortunamqꝫ tuens vtrāqꝫ rectus.
Inuictum potuit tenere vultum:
Non illum rabies mineqꝫ ponti:
Verſum funditus agitantis eſtum:
Nec ruptis quotiens vagus caminis
Torquet fumificos veſeūs ignes:
Haud celſas ſoliti ferire turres.
Ardentis via fulminis mouebit:

¶ Metrum quartum primi. libri.

Quiſqs cōpoſito ſerenus euo. Hic incipit q̄rtū
metrū huiꝰ primi. qđ vocat metrū valēticū ab
inuētore ⁊ cōſtat ex ſpōdeo dactilo ⁊ tribꝰ tro-
cheis. Vñ pt dici metrū trochaicū a pede ꝑdo
minante. In hoc metro phia oñdit qualr homo debeat ſe
hr̄e vt ꝑſecutiones improboꝝ nō ꝑualeant ꝯ ipm. ⁊ h̄ pri
mo declarat qbuſdam ſilibus. Scđo exclamat ꝯtra timē
tes tyrānos. ſcđa ibi. Quid tm̄ miſeri. dicit primo. Qui-
cūqꝫ homo ſerenus. i. clarus virtute. cōpoſito euo. i. ordia
ta vita egit. i. calcauit. ſub pedibus ſupbū fatū. i. euentuꝫ
reꝝ tpaliū. ⁊ quicūqꝫ tuens. i. reſpiciens. vtrāqꝫ fortunaꝫ
ideſt ꝓſperā ⁊ aduerſam. rectus. i. nō flexus potuit tenere
vultū. i. aluꝫ inuictū ita ꝙ non vincat ꝓſperitate ſe extol
lendo nec aduerſitate deprimēdo. illuꝫ hoieꝫ nō mouebit
ideſt turbabit. rabies pōti. i. inundatio maris. agitantis. i.
mouentis. funditus. i. fundo. eſtum verſum. i. ebulitionē
verſam: qꝛ in ebulitione maris aqua vertit per fluxum ⁊
refluxum. q. d. Impetus maris faciens ebulitōeꝫ nō no-
cebit illi homini q non extollit in proſperis: nec deprimit
in aduerſis: nec tali homini nocebit ignis vexeui montis
quotiens ille mons torquet. i. eminet. ignes fumificos ru
ptis caminis. i. cauernis ſuis. q. d. nec tali homini noce-
bit vagus veſeus ſuis ignibus. nec illuꝫ hoiem mouebit
via ardentis fulminis. ſoliti. i. cōſueti. ferire celſas turres

¶ Nota. phia tria tangit que non nocent homini q ꝯſtans
eſt in vtraqꝫ fortuna. Primū eſt rabies maris: ꝑ quā deſi
gnant luxurioſi. ſicut eni mare ſole ⁊ motu ſuo icaleſcit ⁊
fetet. ſic luxurioſi cōcupiſcentia ſua inardeſcūt ⁊ ꝑacta libi
dine fetent. de qbus dicit ſcriptura. Perierūt iumenta i
ſtercore ſuo. tales luxurioſi non nocebūt homini cōſtāti i
vtraqꝫ fortuna. Scđuꝫ qđ tangit eſt ignis vexeui montis
per quē deſignant auari ⁊ inuidi: ſicut enim ignis vexeui
montis ſemꝑ ardet: ita auari ardēt in cōcupiſcentia bono
rum exterioꝝ. ⁊ ſicut ignis eructuās qñqꝫ cōſumit loca vi
cina. ſic inuidi qñqꝫ nocēt verbis ſi non pñt factis. ⁊ tales
inuidi non nocebūt homini conſtāti. Tertiū qđ tangit eſt
ictus fulminis per quē intelligunt ſupbi: ſicut eni fulmen
generat in alto. ſic ſupbi alte ſe extollūt ⁊ mirabile videt
de ſupbis ꝙ cū aliis hoibus habitare nolūt ⁊ tñ ad celū
volare non pñt. tales ſupbi non nocebunt homini cōſtāti
Alii per rabiē maris intelligūt inuidos. ꝑ ignem iratos. ꝑ
fulmen ſupbos vt dcīū eſt. Alii per mare qđ ē ſonoroſum
intelligūt auariciā. per ignē penā corporis. ꝑ fulmen reꝝ
ablationē. ¶ Nota veſeus eſt mons Italie intrinſecus ar
dēs q qñqꝫ ruptis cauernis emittit igneꝫ qui loca vicina
conſumit. ¶ Nota circa h̄ ꝙ dicit ſerenus euo Seneca di
cit. Talis eſt aīus ſapientis qualis eſt mundus ſuplumi-
natus. talis aūt mūdus ſemꝑ eſt ſerenꝰ ⁊ ſic aīus ſapientis
in vtraqꝫ fortuna ſemꝑ eſt ſerenus. Vñ Ariſtote. in ethi.
dicit. Sapiēs bene ſcit ferre fortunas. quia ſe habet ſicut
tetragonum ſine vituperio.

Quid tantum miſeri ſceuos tyrannos.
Mirantur ſine viribus furentes:
Nec ſperes aliquid nec extimeſcas:
Exarmaueris impotentis iram.
At quiſquis trepidus pauet vel optat.
Qđ non ſit ſtabilis: ſuiqꝫ iuris.
Abiecit clypeum: locoqꝫ motus.
Nectit qua valeat trahi cathenam.

¶ Quid tantū miſeri ſeuos tyrannos. Hic phia exclamat
ꝯ timentes tyrannos. dicens. Quid. i. quare. miſeri ho
mines mirant timendo ſeuos tyrānos furentes ſine viri
bus. q. d. tyrāni ſunt ipotentes: qꝛ nō ꝑualēt niſi inquātū

hō̃ ſe ſubiecit eis ⁊ addit. Nec ſperes aliqd de bonis tpali
bus: nec timeas eos de aduerſitatib⁹ tūc tu exarmaueris
ideſt debilitaueris irā īpotētis tyrāni: ſed qcūqꝫ hō̃ trepi
dus pauet timore maloꝝ tpaliū. vel optat bōa tpalia: tal'
non eſt ſtabilis: ⁊ ſui iuris. i. ꝓprie libtatis: iṗe abiecͭ cly
peū ſecuritatis: ⁊ mot⁹ a loco ſtabilitatis: iṗe nectit. i. cō-
pōit cathenā affectionū: q̈ valeat trahi ad triſtitiā ⁊ dolo
rē mētiſ. ¶ Nota ptāſ terrēa ad nihil ſe extēdit niſi ad lar
giēdū bōa tpalia: vel ad auferendū ea ⁊ iō null⁹ ſubiacet
terrene ptāti niſi qui ſpat talia bōa: vel timet coꝝ ablatio
nē. qui aūt nec timet nec ſpat iṗe ē oīo ſupra vel ex̄ terrenā
ptātem: ⁊ p ꝯ̄ñs terrēa ptās ſibi nec ꝓficere nec obeſſe p̄t
pp qḋ pħia exclamat ꝯ̄ illos tāq̄ꝫ miſeros qui ſpe bonoꝝ
tpalium vel timore ablatōis coꝝ ſubiiciūt ſe terrenis pote
ſtatib⁹. dicēs. Quid tantū miſeri. ¶ Nota circa illḋ qſqs
trepidus ⁊c̄. Seneca dicit in libro de virtutibus cardinali
bus. Magnanimitas ſi inſit aīo tuo cum magna fiducia
viues intrepidus ⁊ alacer. magni animi ē nō vacillare: ſꝫ
conſtare ⁊ ſinē vite intrepide expectare: ſi magnanim⁹ es
nūq̄ꝫ iudicabis tibi ꝯtumeliā inferri ab inimico: ſꝫ dices
nihil mihi nocuit ſed aīuꝫ nocendi habuit. ¶ Nota tyrā
nus quondā dicebať qdam rex fortis: ⁊ dicebať a tiro. i.
fortitudine ſeu: illud nomē eſt cā appropriata pricipātib⁹
peſſimis: ⁊ dicunť a tyro. i. ab anguſtia quā inferunt ſuis
ſubditis. ¶ Nota clypeus ſumiť hic pro rōne hoīs: qꝛ ſicͭ
clypeus defendit nos ne ledamur a telis ⁊ a ſīlibus: ita rō
hoīs tuetur eum: ⁊ prouidet ſibi ne offendatur.

¶ Proſa quarta primi libri.

SEntis ne inquit hec atqꝫ aīo illabunť
tuo: expers es lire: alias, Es ne aſinus
ad liram: Quid fles: qd lachrymis ma
nas: confiteare mihi: ⁊ ne occultes ma-
la tua. Si operam medicantis expectas: opꝫ vt
vulnus detegas tuum. B.

¶ Proſa quarta primi libri.

Entis ne inquit hec. Hic incipit proſa quarta in q̈
6 pħia prio ingrit Boetiū ſup attentiōe predictoꝝ ⁊
hortať ipꝫ ad ſui morbi reuelationē. ſcḋo Boetius
reuelat morbū ſuū ibi Cū ego. Prio dicit. O Boeti nū-
qd ſentis. i. intelligis. ea que dcā ſūt atqꝫ illabunť. i. ipri
munť: aīo tuo: ⁊ ſubiungit grecū qḋ in latino valet. Es
ne aſinus ad lyrā: qd fles qd manas. i. fluis lachrymis: ⁊
ſubiūgit grecū qḋ tātū valet. Cōfiteare mihi ne abſcōdas
ſi expectas opam. i. diligentiam medicātiſ: oꝫ vt detegas
i. manifeſtes vuln⁹ tuū. ¶ Nota q̈ ꝓuerbiū erat apud
grecoſ cū aliqs audiuit v̈ba alicui⁹ ⁊ nō aduertit nec curat
intellectū v̈boꝝ: illi dicebať. Es ne aſinus ad liraꝫ. facis
enim ſicut aſinus poſitus circa lirā. audit ſonū lire: ſꝫ nō
pcipit melodiā: nec ꝓportionē ſonoꝝ itelligit nec dlectať
in ea. Sic aliqs audiens v̈ba ⁊ non curans intellectū eorū
dť eſſe aſinus ad liram. ¶ Nota ſi qs voluerit ſanari oꝫ
morbū vel vulnus ſuū detegere ⁊ manifeſtare Vñ Sene
ca. 3. dicit ep̄la. Nemo p ſe ſatiſ vꝫ vt emergat ſꝫ oꝫ vt ma
nū porrigat: ⁊ alius iṗm extrahat. tūc enī morbi ad ſanita
tē inclinant cū ex abdito erūpunt ⁊ vim ſuā ꝓferūt.

¶ Cum ego collecto in vires aīo. An ne adhuc
eges admonitione: nec p ſe ſatis eminet fortune
in nos ſeuientis aſpitas. Nihil ne te ipſa facies
loci mouet:

¶ Cū ego collecto in vires animo. Hic Boetius reuelat
morbū ⁊ dolorē ſuū ⁊ primo oñdit ſe eē pturbatū ex his q̄
iniurioſe agebanť circa iṗm: ſcḋo ex his que gñalr̄ vidit ī
aliis ibi. Videre aūt videor. Primo oñdit ſe pturbatū ex
ſui exilii relegatione. Scḋo ex meritoꝝ ſuoꝝ fruſtratōne.
Tertio ex iniuſta ſui ꝯdēnatiōe. q̄rto ex fame ſue leſione.
ſcḋa ibi. Quotiens. ego. tertia. ibi. Quibus aūt. q̄rta ibi
At v̈o hic. Adhuc. diuidiť. prio facit qḋ dcm̄ eſt. ſcḋo rn̄
det obiectioni ibi. Atqui tu. dicit primo ſic. Tum. i. tunc.
ego. Boetius collecto aīo in vires. i. reſumptis virib⁹
animi ſupple dixi. an ne ſatis eminet. i. apparet. aſperitaſ
fortune ſeuientis in nos. i. ꝯ̄ nos. nunquid adhuc eges
admonitione. i. declaratione. nunquid facieſ. i. diſpoſitio
huius loci. ſ. carceriſ mouet te.

¶ Heccine eſt bibliotheca quā certiſſimā tibi ſe-
dem in noſtris laribus ipſa delegeras: in q̈ me-
cū ſepe reſidens de humanarū diuinarūqꝫ reꝝ
ſcia diſſerebas. Tal' hit⁹ taliſqꝫ vultus erat cū
tecū nāe ſecreta rimarer: cū mihi ſyderū vias
radio deſcriberes: cū mores nr̄os totiuſqꝫ vite
rōnēꝫ ad celeſtis ordis exēplar formares Hecci
ne p̄mia referimus tibi obſequentes.

¶ Heccine. i. nūqd hec eſt bibliotheca. i. locuſ ſtudii quem
habui in patria: quā tu pħia delegeras. elegiſti tibi certiſ
ſimā ſedē in nr̄is laribuſ in qua bibliotheca: tūc mecū reſi
dens. ſ. morās vel ſedēs. diſſerebas. i. diſputabas. de ſcia
reꝝ diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ: nunqd erat mihi tunc talis ha
bitus. ſupple vilis. ⁊ talis vultus triſtiſ: cū ego rimarer. i.
inueſtigareꝫ. tecū ſecreta nature. cū deſcriberes mihi viaſ
ſydeꝝ. i. curſus ſtellaruꝫ radio. i. virga geometrali. cuꝫ tu
formares. i. formare docuiſti. mores nr̄os. i. mores hoīū
⁊ rōnem. i. diſpōneꝫ. totius vite ad exemplar. i. ſilitudinē
celeſtis ordinis: ſunt ne iſta premia que referim⁹. i. repor
tamus. tibi obſequētes. i. ſeruientes. ¶ Nota q̈ biblio-
theca eſt locus vbi reponunť libri. ⁊ dicit a biblo. i. iūco
in quo antiq ſcribebāt libros. talē bibliothecā hūit Boe
tius rome. marmoreis lapidibus politam: in q̈ ſtuduit de
rebus diuinis ⁊ humanis. ¶ Nota Boetius dicit pħiaꝫ
ſibi elegiſſe certiſſimā ſedē in bibliotheca: hoc dicit ꝓ tāto
qꝛ lꝫ Boetius eſſet diuerſis officiis ⁊ negociis occupatus
tn̄ nulli coꝝ tam certis tpibus. tā certa intentiōe vacabat
ſicͭ ſtudio in libris pħicis quos in certo loco repoſitos ha
buit. ¶ Nota pħia tractat de rebus diuinis ⁊ humanis.
Vnde Seneca. 31. Non pōt virtuſ pfecta eē neqꝫ equalis
tenor vite ſine pħia p quā diuina ⁊ humana cognoſcūtur
qua ſi te occupas incipis eſſe deoꝝ ſocius. ⁊ alibi diciť. O
lucille ſcio neminē bn̄ viueř poſſe. ⁊ tollerabilr̄ ſine ſtudio
pħie: qꝛ ſine ſtudio pħie anim⁹ eger eſt. ¶ Nota Boeti⁹
ſtuduit ī naturali pħia ꝓpter h̄ dicit. Cū tecū nature ſecre
ta rimarer. Studuit etiam in pħia morali ergo dicit. Cuꝫ
mores noſtros. Studuit etiā in aſtrologia ꝓpter h̄ dicit
Cum mihi ſydeꝝ vias radio deſcriberes. ¶ Vbi nota ra
dius ē virga geometralis qua geometri deſcribūt figuraſ
ī puluere ſuppoſito. ¶ Nota q̈ vita humana ⁊ mores ho
minū debent formari ad ſilitudinem celeſtis ordinis: ſicͭ
enim ſpere inferiores planetaꝝ obediūt ſpere ſupiori: ⁊ re
guntur motu firmamenti. ſic virtus nr̄a ſenſibilis dꝫ obe
dire virtuti rōnali ⁊ regi ab ipſa. turpe eniꝫ eſt abiicere re
gimen ſupioꝝ ⁊ induere regimē inferioꝝ: qḋ nobis cōeͤ
cum beſtiis: ſicut dicit Albert⁹ ſup tertio de aīa. Nota ex
quo Boetius rōne ſue ſapie in miſeriā fuit poſitus. ideo
dicit ad pħiam: ſunt ne hec premia que noſ referimus ob
ſequentes tibi.

¶ Atqui tu hanc ſententiam Platonis ore ſan-
xiſti: beatas fore reſpublicas ſi eas vel ſtudioſi ſa
pientie regerent: vel earum rectores ſtudere ſa-
piētie contigiſſet. Tu eiuſdē viri ore: hāc ſapiēti
bus capeſſunde reipublice neceſſariā cām eē mo
nuiſti: ne iprobiſ flagitioſiſqꝫ ciuib⁹ vrbiū relicta
gubernacula: peſtē bōis ac pniciē inferrēt. Hāc
igitur auctoritatem ſecutus: quod a te inter ſecrē
ta ocia didiceram: transferre in actū publice ad

miniſtrationis optaui:tu mihi ⁊ qui te ſapientiuꝫ
mentibus inſeruit deus conſcii eſtis. nullum me
ad magiſtratum niſi cōe bonoruꝫ omniū ſtudiū
detuliſſe. Inde cum improbis graues inexorabi
leſqꝫ diſcordie fuere:⁊ qđ cōſcientie libertas ha
bet pro tuendo iure ſpreta potentum ſemꝑ fuit
offenſio. Quotiēs ego Conigaſtū i ibecillis cu
iuſqꝫ fortunas impetum facientē obuius excepi.

¶ Atqui tu hanc ſententiaꝫ. Hic Boetius rñdet obiectio
ni. poſſet eniꝫ pħia ſibi obicere dicendo quale premiuꝫ ħ
buiſti reportare cū tu non ſtuduiſti ꝑꝑ cōe bonū ſꝫ ꝑꝑ va
nam glīaꝫ ⁊ ꝑꝑ ꝓpriam vtilitateꝫ: cui obiectioni rñdet
Boetius. d. O pħia tu ſanxiſti. i. cōfirmaſti hanc ſentētiā
ore Platonis: beatas reſpublicas fore ſi eas ſapiētes re
gerent. vel ſi rectores eaꝝ contigiſſet ſtudere ſapīe:⁊ cōfir
maſti ore eiuſdem Platonis neceſſariū eſſe reipublice ꝙ
a ſapientibus regerent: ne gubernacula. i. regimina cō
miſſa improbis. qꝫ. ideſt ⁊ flagitioſis ciuibus vrbiū infer
rent peſtem: ac. i. etiam ꝑniciem. i. dānum bonis hoībuſ.
igitur ego ſecutus hanc auctoritatē. i. ſniam: quod ego di
diceram a te pħia inter ſecreta ocia: ego optaui. i. curaui.
transferre. i. deducere. in actum. i. in opus. publice admi
niſtrationis. i. cōmunis vtilitatis. tu pħia ⁊ deꝰ ꝗ inſeru
it. i. īfudit te mentibus ſapientium eſtis mihi conſcii. i.
teſtes: nullū ſtudiū me detuliſſe ad magiſtratū niſi cōe ſtu
dium bonoꝝ. quaſi diceret nihil mouit me ad magiſtra
tū gerenduꝫ niſi cōis vtilitas. inde. i. ꝑꝑ hoc erant mihi
graues. i. difficiles. qꝫ. i. ⁊. inexorabiles. i. inexplicabiles
diſcordie cū improbis ⁊ ſemper fuit mihi ſpreta offenſio
potentum pro tuendo iure. i. pro iuſtitia defendenda. qđ
hꝫ libertas conſcientie. i. libera conſcientia. ſ. nullum time
re pro tuendo iure. ¶ Nota ſm Platonem. beata eſt reſ
publica cuius dñs pħus eſt: ⁊ vhe genti cuius dñs puer
eſt ⁊ ratiōabiliter. qꝛ pħia: ⁊ ſapientia vitā diſponit: actio
nes regit: agenda ⁊ omittenda demonſtrat. Vñ Seneca.
16. epl'a dic. ſi vis oīa tibi ſbiicere ſubiice te rōni. m'ltos. n.
reges ſi rō te rexerit. Et Ariſtoteles in ꝓhemio metha
phiſice. Sapientis eſt regere ⁊ ordinare: ex quibus pꝫ ꝙ
regimen reipublice ſpectat ad ſapientes: pro tanto dicit.
Tulliuſ in principio ſue rhetorice: ad rempublicam plu
rima ꝑtinent cōmoda: ſi moderatrix ⁊ regulatrix oīum re
rum preſto eſt ſapientia. ¶ Nota ꝙ ſtudioſi ſapīe dicunt
illi qui iam ꝑ ſtudiū adepti ſunt ſapīam. Illi aūt dicūtur
ſtudere ſapīe qui adhuc ſtudēdo acquirunt ſapīaꝫ. ¶ No
ta ꝙ Boetius ſtudium vocat ſecretū ociū: qꝛ in ſtudio ho
mo ociatur ab exteriori occupatione: de quo ocio ſiue qe
te loquit Seneca. 57. epl'a dicens. Nulla placida ē quies
niſi quā rō cōponit: ⁊ illa vera eſt tranquillitas in q̄ mēs
bona explicatur. ¶ Nota ꝙ deus īmittit ſapīam menti
bus ſapientū: hoc ſcribit in prologo de regimine pricipū
deus eſt qui diuitias ſue ſapīe influit in animas ſapientū
¶ Nota ꝙ libertas ꝯſcīe habꝫ nullum metuere: qꝛ dicit.
Macrobius: hoc hꝫ libera ꝯſcia propriuꝫ quod ſi qs poſ
ſideat nullū potentē metuat. Itē Seneca li. 4. Sapiens
ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatē hoīs: qꝛ ſecuri
tatē dei hꝫ. Et Seneca de quattuor virtutibus cardinali
bus dicit: vt iuſtus ſis non ſufficit ꝙ innocens ſis: ſed vt
innocentes ab iniuria ſerues. Et idem Iuſtitia eſt vincu
lum diuine ⁊ humane ſocietatis.

¶ Quotiens Triguillam regie prepoſitum do
mus ab incepta perpetrataqꝫ iam prorſus iniu
ria deieci. Quotiēs miſeros quos infinitis calū
nius impunita barbarorum ſemper auaricia ve
xabat: obiecta ꝑiculis auctoritate protexi. Nū
ꝙ̄ me a iure ad iniuriā qͥſꝙ̄ detraxit.

¶ Quotiens ego conigaſtū. Hic Boetiuſ oñdit ſe ꝑturba
tū ex meritoꝝ fruſtratione ſuoꝝ: ⁊ prīo tangit merita ⁊ be
neficia aliis exhibita. ſcđo tāgit fruſtrationē eoꝝ ibi. Sed
eſſe. Prima in ſeptem ꝑtes ſm ꝙ recitat ſeptē bñficia q̄
patebūt. Primo dicit. Ego Boetius multotiens īpm co
nigaſtū qui fuit officialis regis Theodorici obuius. i. cō
trarius: excepi. i. impediui ipſum facientē impetū. i. inſul
tum cōtra fortunas. i. ꝯ bona fortune: cuiuſqꝫ hoīs ībecil
lis. i. impotentis reſiſtere. Tunc ponit ſm bñficiū dicēs.
Quotiens ego deieci. i. auerti. triguillaꝫ ſic dcm̄ ꝓpoſitū
regie domus. i. regalis aule. ego ipſū deieci ab īcepta. qꝫ
ideſt ⁊ ꝑpetrata iniuria ipſis paupibus. Tūc ſubiūgit ter
tium bñficiū dicens. Quotiēs ego ꝓtexi miſeros. i. pau
peres: q̄s auaricia barbaroꝝ. i. crudeliū hoīum īpūita. i.
incaſtigata. vexabat infinitis calūniis. i. miſeriiſ. illoſ ego
ꝓtexi auctoritate mea obiecta. i. expoſita ꝑiculis. i. dānis
Nunꝙ̄ quiſꝙ̄. i. aliqs detraxit me. i. deflexit. a iure ad i
iuriam. ¶ Nota ꝙ Conigaſtus fuit qdam nobilis fami
liaris regis Theodorici qui ſuus officialis fuit ⁊ totus ty
rannus qui plures hoīes inuaſit potentes. ſ. ſua ipſis au
ferendo quē Boetiꝰ ſibi ꝯtrius a ſuo īpetu iniurioſo auer
tit. talis etiam erat triguilla ꝓpoſitus aule regie. ¶ Nota
ſm Huguitionē ꝙ barbarus idem eſt ꝙ crudeliſ. incultꝰ
⁊ ſtolidus. ⁊ eſt nomen crudelitatis. Vñ oli oēs ac vniuer
ſe gētes dicte ſunt barbare preter grecos ⁊ latinoſ. Et bar
baria dicit quedā terra iuxta greciaꝫ ſita ꝑꝑ crudelitatis
excellentiam. ¶ Nota Boetius dicit. Nūꝙ̄ a iure ad in
iuriā ⁊ hoc debet gloſari ſic. ego nec ſum retractus a iure
amore nec odio nec tiore nec ꝓprio cōmodo q̄ oīa ſolēt im
pedire veꝝ iudiciū. vñ dicit laborintus. Que nūmꝰ ꝑſo
na ꝑceſ de tramite recto ſi ducūt: Iudex ſydera laude ferīe

¶ Prouincialium fortunas: tum priuatis rapi
nis. tum publicis vectigalibus peſſundari: non
aliter quā qui patiebantur indolui.

¶ Prouincialium fortunas. hic Boetius ponit q̄rtū bñ
ficium dicēs. Ego indolui ſicut illi q patiebant fortunas
ideſt bona fortune. ꝓuincialiū. i. illoꝝ hoīuꝫ qui tū. i. ali
qñ. peſſūdari. i. ſubiici. priuatiſ rapinis. i. ocultiſ. tū. i. ali
qñ publicis vectigalibus. i. tributiſ. q. d. cum ꝓuinciales
nunc ſpoliarent: nunc in tributis. bōa īpoꝝ auferēdo ego
dolui tantū ſicut qui patiebant. ¶ Nota ꝙ oēm ciuitatē
vel regionē quā romāi expugnauerūt fecerunt tributariā
vel coloniā vel ꝓuinciā. Tributariam faciebāt qñ relictis
inhabitatoribꝰ terre ad tributū ſoluēdū hoīes ꝯpellebāt.
Coloniā āt faciebāt cū expulſis hitatoribꝰ alieos iſtitue
runt ad inhitandū. Prouinciā aūt faciebāt qñ aliquē ro
manū ꝓficiebāt illi terre. q collectis redditibꝰ eos romaꝫ
mitteret: ⁊ ibitatoreſ illiuſ terre dicebāt ꝓuinciales. Iſti ꝓ
uinciales aliqñ moleſtabāt priuatiſ. i. occultiſ. rapinis. i.
exactiōibꝰ ſuoꝝ ꝓfectoꝝ: aliqñ publicis vectigalibꝰ. i. tri
butis q̄ i debito mō ⁊ iniuſto exigebāt ab eis de q̄ Boe.
doluit. ¶ Nota vectigal ꝓprie dr tributū qđ dat ħ vectu
ra. ¶ Nota ſm Huguitionē ꝓuīcia ē regio ſubiugata ro
manis ⁊ tributaria fcā. Inde ꝓuincialis. i. tributarius.

¶ Cum acerbe famis tempore grauis atqꝫ inex
plicabilis indicta coemptio ꝓfligatura inopia cā
paniaꝫ prouinciam videretur: certamen aduer
ſum prefectum pretorii communis commodi ra
tione ſuſcepi: rege cognoſcente contēdi: ⁊ ne coē
ptio exigeretur euici.

¶ Cū acerbe famis tꝑe. Hic ponit q̄ntū bñficiū. d. Cum
tꝑe acerbe. i. magne famis eēt īdicta. i. iſtituta. grauis co
emptio. i. angaria: q̄ coemptio erat ꝓfligatura. i. ꝑuūtura
cāpaniā ꝓuīciā īopia. i. paupertate. ego Boe. ſuſcepi cer
tamen ꝯ ꝓfectū ꝑtorii q indixerat iſtā coemptioneꝫ ⁊ rōne
cōis cōmodi. i. boni. ego certaui rege cognoſcēte: ⁊ deuici
ne exigeret illa coemptio. ¶ Nota ꝙ coēmptio ē iſtitutio
ſuꝑ aliqua portiōe danda de re emēda vel vendēda: ⁊ vo
cat vulgariter vngelt. ⁊ talis fuit inſtituta ſuꝑ campaniā
prouinciam deſtruendam quam Boetius remouit.

Paulinum conſularē virū cuius opes palatini canes iam ſpe atq̃ ambitione deuoraſſēt. ab ipſiſ hyantum faucibus traxi. ne albinum conſularē virum preiudicate accuſationis pena corriperet. odiis me cypriani delatoris oppoſui. Satis ne in me magnas video exacerbaſſe diſcordias: ſed eſſe apud ceteros tutior debui. qui mihi amore iuſtitie nihil apud aulicos quo magis eſſem tutior obſeruaui.

¶ Paulinum conſularem virum. Hic ponit ſextum beneficium dicens. Ego traxi. i. liberaui paulinum virum conſularem cuius opes iam deuoraſſent ſpe ⁊ ambitione. i. cupiditate canes palatini. i. familiareſ regis ſimiles canib⁹: illū traxi a faucibus hyantium. i. apetentium opes paulini. ¶ Nota q̄ familiares regis qui preſidebant palatiis vocabantur canes palatini. ſicut enim canes habent ora hyantia ad cupidas eſcas: ſic iſti hyabant ad diripiendaſ facultates pauperum romanórum. ¶ Tunc ponit ſeptimum beneficium dicens. Ego oppoſui me odijs Cypriani delatoris. i. accuſatoris: ne pena preiudicate accuſationis corriperet. i. puniret. Albinum virum conſularem. ¶ Nota q̄ Cyprianus qui fuit de familia regis iniuſte accuſauit virum Albinum conſularem qui prius iudicatus fuit ad penam q̄ accuſatus: ⁊ ne iſta pena cui adiudicatus fuerat ipſum Albinum corriperet Boetius ſe opponens odijs Cypriani accuſatoris Albinum ſaluauit. ¶ Nota ex iſtis beneficijs enumeratis apparet q̄ Boetius non geſſit magiſtratum pro vtilitate propria. ſed pro cōi bono: ſi enī propriam vtilitatem intendiſſet vtiq̃ odium ⁊ offenſā potentum euitaſſet quod non fecit. Et prius dixit: nunq̃ me a iure ad iniuriam quiſq̃ detraxit. ex quo ſimiliter apparet ipſum non queſiuiſſe proprium commodum. tales enī frequentius de iure deflectuntur. Et ſubdit nunquid videor in me. i. contra me. exacerbaſſe. i. irritaſſe. ſatis magnas diſcordias opponendo me potentibus qua. di. immo. Sꝫ eſſe apd̄ ceteros tutior. Hic tangit fruſtrationem ſuorum bñficioꝝ dicens. Sed ego debui eſſe tutior apud ceteros: ſcꝫ romanos quibus impendi iſta bñficia: ⁊ tñ nō ſum tutus vt poſt videbit̄: lꝫ ego non meruerim ſecuritatem apud aulicos ideſt familiares regis aulam inhabitantes: opponēdo me eis amore iuſtitie. ¶ Nota q̄ vna cā perturbatiōis fuit fruſtratio ſuoꝝ meritoꝝ: q: amicitia ⁊ gratia iſtoꝝ fruſtrabat̄ circa ip̄m: quibus multa beneficia impēdit: ⁊ ꝓpter quos in multa odia ⁊ indignatiōes incidit

¶ Quibus autem deferentibus perculſi ſumus quorum vnus Baſilius olim a regis depulſus miniſterio. in delationem noſtri nominis alieni eris neceſſitate compulſus eſt. Opilionem v̄o atq̃ Gaudentium cum ob innumeras atq̃ multiplices fraudes ire in exilium regia cenſura decreuiſſet: cūq̃ illi parere nolentes ſacrarum ſeſe edium defenſione tuerentur. compertumq̃ id regi foret edixit: vt niſi infra preſcriptum diem a Rauenna vrbe decederent per notas inſigniti frontib⁹ pellerentur. Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui videtur. Atqui eodem die deferentibus eiſdem nominis noſtri delatio ſuſcepta eſt. Quid igitur noſtre ne artes ita meruerunt: an illos accuſatores iuſtos fecit premiſſa damnatio: Ita ne nihil fortunā puduit: ſi minus accuſate innocentie: at eſſe accuſantium vilitas pudori debuiſſet.

¶ Quib⁹ āt deferētibus ꝑculſi ſumus. Hic Boetius tangit ſuam ꝑturbationē ex iniuſta ſui ꝯdēnatione. ⁊ primo facit h̄. ſcd̄o expurgat ſe d̄ q̄buſdā ſibi obiectiſ. ſcd̄a ibi. quōvt. Prīo. oñdit iniuſtā ſui ꝯdēnationē ex accuſatiōe ꝑſonarū viliū. ſcd̄o ex falſitate cris ſibi īpoſiti. Tertio ex ſeueritate iudicū ⁊ ꝑuerſitate. ſcd̄a ibi. At cui⁹ cris. tertia ibi. Et cui⁹ vnq̃. Primo dicit. Nos ſumus ꝑculſi. i. ꝑcuſſi aulicis deferentibus. i. accuſantibuſ. q̄ꝝ vn⁹ erāt Baſili⁹ qui ꝑꝑ maliciā ſuā depulſus fuerat a miniſterio regis: ille cōpulſus pecunia ſuſcept⁹ ē in delationē. i. accuſatiōē nr̄i noīs. Alii duo accuſatores nr̄i fuerūt Opilio. ⁊ Gaudentius. q̄s cum rex Theodoricus ꝑꝑ inumerabiles fraudes ipſorū ordinaſſet ire in exiliū ⁊ ipſi nolētes parere. i. obedire. ſe tuerētur. i. defenderēt ſe itrādo ecclīas. cū illd̄ eſſet cōptū. i. reuelatū regi. edixit. i. ꝑcepit rex vt niſi īfra p̄ſcriptū. i. ſtatutū terminū decederent ab vrbe rauēna deberent repelli ⁊ prīo ſignari in frontibus cauterio ſic ſolēt ſignari malefactores. Et dic̄ Boe. q̄d videt̄ poſſe aſtrui ideſt ꝯformari huic ſeueritati. q̄ eodē die eiſdē deferētib⁹. i. accuſantib⁹ nos ſupple. ſuſcepta fuit delatio. i. accuſatio. nr̄i. noiſ. q̄d igit̄ o ph̄ia ē dicēdū: meruerūt ne h̄ arteſ noſtre: qua. di. nō. nūq̄d iſti iuſtificati ſunt ꝑꝑ nr̄ā accuſatōnē: qua. di. nō. nūq̄d nihil puduit fortunā d̄ tali accuſatione. q. d. imo debuit pudere fortunā ⁊ ſi nō puduit fortunā inocētia accuſati. tñ vilitas accuſantiū debuit eē pudor ipſi fortūe. ¶ Nota h̄ vocabulū ꝑculſus. dic̄ Huguitio ꝑcello. i. ꝑculi in p̄terito: ⁊ ꝑculſum in ſupino. eſt idē q̄d ꝑcutere vel poti⁹ terrefacere: ſed ꝑcutere ꝑtinet ad corpus: ſꝫ ꝑcellere ad aīaꝫ. ¶ Nota circa h̄ vocabulū deferētib⁹ q̄ defero tria ſignificat. Prīo idē ē q̄ deporto. īde delator. i. deportator. Scd̄o idē ē q̄ honoro. Inde delator. i. honoris exhibitor. Tertio. i. accuſo. Inde d̄lator. i. accuſator q̄ d̄tegit q̄d latebat ⁊ ſic vltio mō capit̄ h̄. vñ verſuſ. Accuſat. defert dat honorē fertq̃ deorſū. ¶ Nota ad teſtes idoneos ſeptē requirūt̄ ꝯditiōes que his verſib⁹ cōtinētur. Etas ꝯditio ſexus diſcretio fama. Et fortūa fides in teſtib⁹ illa reqres. Primo reqrit̄ etas: q: pueri ñ pñt eſſe teſtes. Scd̄o reqrit̄ ꝯditio libera. iō ſerui ñ pñt ꝑhibere teſtimoniū. Tertio requirit̄ ſex⁹ maſculin⁹: iō mulieres nō pñt eē teſtes. Quarto reqrit̄ diſcretio. iō furioſi ⁊ ſtulti nō pñt teſtari. Quito reqrit̄ fama iō ꝑſone īfames nō pñt teſtificari. Sexto reqrit̄ fortuna ꝓpt̄ q̄d paupes nō pñt teſtificari. Septimo reqrit̄ fides ꝑꝑ q̄d infideles non pñt ꝑhibere teſtimoniū. Inter illas ꝯditiōes due ſūt viliores. ſ. pauꝑtas ⁊ infamia. Boe. g° volēs oñdere ſuā ꝯdēnationem iniuſtā ex vilitate teſtiū accuſantiū ꝑꝑ quā repellēdi erāt a teſtimonio dic̄ i vno fuiſſe defectū fortūe ſcꝫ in baſilio. Sed in aliis duob⁹. ſ. in Opilione ⁊ gaudentio dicit fuiſſe vitiū infamie. ¶ Nota q̄ nihil videtur ſeuerius ⁊ nequs q̄ ꝑſonas viles ⁊ dānandas admittere in teſtimoniū ꝯtra inocētes. Quia dicit Seneca in de remediis fortuitoꝝ. Nō pōt hr̄e vllam auctoritatē ſnīa vbi. q̄ dānandus eſt male de te loquitur.

¶ At cuius criminis cauſa arguimur. ſummam queris. Senatum dicimur ſaluum eſſe voluiſſe Modum deſideras: delatorem ne documenta deferret: quibus ſenatum leſe maieſtatis reum faceret impediſſe criminamur. quid igitur o magiſtra cenſes. Inficiamur crimen ne tibi pudori ſimus. At volui: nec vnq̃ velle deſiſtam fatebimur. ſed impediendi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutem nephas vocabo: Ille quidem ſuis de me decretis vti hoc nephas eſſet effecerat: ſed ſibi ſemper mentiens iprudentia rerum merita non poteſt immutare. nec mihi ſocratico decreto phas eē arbitror: vel occuluiſſe veritatem: vel conceſſiſſe mendatium Uerū id quomodo ſit tuo ſapientumq̃ iudicio eſtimandum relinquo. Cuius rei ſeriē atq̃ ve-

ritatē

ritatem:ne latere poſteros queat ſtilo etiam me-
morieq̃ʒ commendaui.

C At cuius criminis cauſa arguimur ſummaʒ queris. ſena
tum. ꝛc. Hic boetius oſtendit iniuſtam ſui condẽnationeʒ
ex falſitate criminis ſibi impoſiti. ſecundo ex dictis infert
quandam admirationem. ibi qua in re. Prima in duas
ſm q̄ duo imponebantur boetio de quibus ſe excuſat. ſe
cunda ibi. Nam de compoſiti. Primum quod ſibi im-
ponebatur fuit q̄ impediuiſſet quendam nũcium deferen
tem regi accuſationem ſenatus. vt ſenatus redderetur re⁹
leſe maieſtatis dicit ergo in littera. O phia tu forte queris
ſummam. ideſt ſententiam criminis cuius criminis cauſa
arguimur. Nos dicimur voluiſſe ſaluare ſenatuʒ. forſan
deſideras ſcire per quem modum. dico q̄ nos crimina-
mur. ideſt arguimur impediuiſſe delatorem ne deferret
documenta. ideſt litteras regi quibus faceret ſenatuʒ reuʒ
leſe maieſtatis. quid igitur o magiſtra cenſes. i. iudicas in
ficiabimur. i. negabimus crimen iſtud ne ſimus tibi pudo
ri. atq ideſt ſed. ego volui ſaluare ſenatum nec vnq̃ʒ de-
ſiſtam velle. ſed opera ideſt diligentia impediendi delato
ris iſta ceſſabit. ideſt ceſare debet: q2 non eſt verum q̄ im
pediuerimus delatorem litterarum. nunquid eſt nephas
optare ſalutem illius ordinis. ſcʒ ſenatus. qua. di. non eſt
nephas. Iſte vero ſenatus qui conſenſit in meam damna
tionem effecerat hoc ſuis decretis. i. iudiciis. ac ſi. eſſet ne
phas ſaluare ipſum. ſed imprudentia ſibi ipſi mentiens. i.
in damnum ſuum mentiens. non poteſt imutare merita re
rum ita q̄ illud quod prius fuit meritoriuʒ poſtea fiat de
meritorium: nec puto eſſe licitum ſm preceptum ſocratis
occuluiſſe. i. occultaſſe veritatem. vel conceſſiſſe menda-
cium. ſed quõ illud ſit ego relinquo tuo. ꝛ ſapientum iudi
cio. veritatẽ autem huius rei ne lateat poſteros. i. ſucceſſo
res. ego commendaui ſtilo. i. ſcripto ꝛ memorie. C Nota.
accuſatio boetii fuit deteſtabilis quia facta per infames
perſonas. fuit irrõnabilis. q2 de bono accuſabatur. ſ. de
ſaluatione ſenatus quod erat bonum. etiam accuſatio ei⁹
fuit iniuſta. q2 falſa. accuſabatur enim impediuiſſe delato
rem. quod falſum fuit. C Nota. ille dicitur eſſe reus leſe
maieſtatis. qui contra regem vel alium principeʒ aliquod
malum machinatur. C Nota inficior aris. prime cõiuga
tionis deponentale. i. nego. Unde hugui. inficior aris ꝓ
prie eſt non fateri factũ qđ verum eſt. ſed contra veritateʒ
vti mendatio. vel eſt proprie inficiari ſm eum. reʒ debitã
denegare. cum a creditore depoſcit̃. ꝛ etiam. i. contendere
vel negare. C Nota dicit. in textu. nunquid optare ſalu
tem ſenatui nephas vocabo. duplex eſt ſalus. ſpũalis que
eſt anime temporal'. que eſt corporis. Salutem ſpũalem
tenemur omnibus velle. etiam malis ratione charitatis ꝑ
quam etiam mali diligẽdi ſunt licet nõ in eo q̄ mali Sa
lutẽ đo tpalẽ tenemur velle oib⁹ bonis ꝛ p̃cipue amicis.
amicorum vero peccantiũ tenemur ſalutẽ velle q̃ʒdiu ſa-
nabiles ſunt: ut recuperẽt virtutẽ amiſſam. ſed ſi propter
magnitudinem malitie ſint inſanabiles diſſoluit̃ amicitia
nec eſt optanda ſalus. ꝛ quia malitia ſenatus romanorum
erat ſanabilis. q2 forte ſenatus cõpulſus metu regio fuit
conſentire in damnationem boetii. Ideo optare ſibi ſalu-
tẽ nõ erat nephas licʒ boetio turbato hoc videret̃. C No
ta veritas non eſt occultanda ſm ſocratem. Nã qui tacet
veritatẽ aliis neſcientibus mentit̃. ꝛ qui mẽdaciis conſen
tit ſimiliter facit. C Nota mendaciũ nõ eſt cõcedendũ. q2
ſm ariſt. in ethiciſ mendaciũ ꝑ ſe prauũ ẽ ꝛ fugiẽdũ. ꝛ prio
elencoꝝ. duo ſunt opa ſapientis. nõ mentiri de his de qui
bus nouit. ꝛ mentientẽ poſſe manifeſtare.

C Nam de compoſitis falſo litteris quibus liber
tatem arguor ſperaſſe romanam (quid attinet di
cere) Quarum fraus aperta patuiſſet ſi nobis
ipſorum confeſſione delatorum que in oibus ne
gociis maximas habet vires vti licuiſſet. Nam
que ſperari reliqua libertas poteſt Atqʒ vtinam
poſſet vlla. Reſpondiſſem canii verbo: qui cum
a gayo ceſare germanici filio conſciuſ cõtra ſe fa
cte coniurationis fuiſſe diceretur: ſi ego inqt ſciſ-
ſem: tu neſciſſes.

C Nam de cõpoſitis falſo litteris. Hic Boetius excuſat ſe
de ſecundo crimine ſibi impoſito. Imponebat̃ eniʒ ſibi q̄
ſcripſiſſet litteras ad imperatorem conſtantinopolitanum
pro liberatione romanorum de manu regis theodorici.
vnde dicit in littera. Nam de compoſitis litteris falſo. q2
falſe hoc mihi imponit̃ quibus litteris arguor ſperaſſe ro
manam libertatem quid atinet dicere. cũ non det̃ mihi lo
cuſ defenſionis. q̃rũ litteraꝝ fraus ideſt fraudulẽtia. pa-
tuiſſet aperta. i. manifeſta. ſi nobis licuiſſet vti confeſione
. i. allocutiõe ipſoꝝ delatorũ. i. accuſatoꝝ. quod. ſ. vti exa
minatiõe accuſatoꝝ maximas vireſ habet ĩ omnib⁹ nego
ciis. ideſt cauſis iudiciariis. nam que reliqua libertas ſpe
rari poteſt romanis. q. d. nulla. tantũ eñi rex theodoricus
inualuerat q̄ nullus potuit vel audebat contra ipſum. vti
nam poſſet vlla libertaſ ſperari: vtiqʒ ita prudenter egiſſẽ
de negocio quod regi non innotuiſſet: ꝛ reſpõdiſſeʒ verbo
Canii. qui cũ accuſaret̃ a gayo ceſare filio germanici q̄
eſſet reus cõiurationis facte contra ſe. reſpõdit canius ſi
ego ſciſſeʒ tu neſciſſeſ. q. d. ſi eẽm reus ita prudenter celaſ
ſem negocium q̄ ad tuam noticiã nũq̃ʒ peruẽiſſet. C No
ta q̄ in cauſis iudiciariis teſtiuʒ ſiue accuſatorũ examina
tio maximas habet vires. quia ꝑ eã deuenit̃ ad rei verita
tẽ ſicut patet de daniele qui examinando duos preſb̃ros
falſe accuſantes Suſannã: ipſos de falſitate accuſationis
corã omni populo cõuicit. ſimiliter bo. ſi dat⁹ fuiſſet ſibi
locus examinãdi ſuos accuſatores vtiqʒ ipſos mendaces
reddidiſſet. C Nota. Canius fuit quidã romanus prudẽs
et ſapiens. accidit ut quidã ex romanis cõſpirarent ꝛ face
rent cõiurationẽ contra Gayũ ceſarẽ: et cum ceſar propo
neret Canio q̄ eſſet reus illius cõiurationis facte. reſpon
dit ſi ego ſciſſem tu neſciſſeſ. Sic Boe. reſpondiſſet. regi.
Theodorico ſi ſibi improperaſſet de litteris compoſitis
ſuper reſtituenda libertate ipſis romanis.

C Qua in re non ita ſenſus noſtros meror he-
betauit ut impios ſcelerata cõtra virtutem que-
rar eſſe mollitos: ſed ea que ſperauerint effeciſ-
ſe vehementer admiror. Nam deteriora velle:
noſtri fuerit fortaſſe defectus: poſſe autẽ contra
innocentiaʒ que ſceleratus quiſqʒ conceperit: in
ſpectante deo mõſtro ſimile eſt: vnde haud in iu
ria tuorum quidam familiariũ queſiuit. Siqui-
dem deus inqt ẽ: vñ mala: bona vero vñ: ſi nõ ẽ

C Qua in re non ita ſenſus. Hic Boetius ex dictis infert
quandã admirationẽ. ſecũdo inuehit̃ cõtra ſenatores qui
cõſenſerunt in ſuã damnationem ibi. ſed ſi phas fuerit.
Dicit primo. Ex quo a malis iniuſte acuſatus ſum: q̄ in
re. propter quod. nõ ita. ideſt nõ intãtũ. meror. ideſt triſti
cia hebetauit. i. oppꝛſſit. ſẽſus nr̃os ut ego q̃rar. i. cõq̃rar
ipios. i. malos molitos. i. machinantes ſcelerata. ideſt ne
quitioſa contra virturem. ideſt virtuoſos homines ſʒ ego
admiror vehementer. ideſt fortiter effeciſſe. ideſt ad effe-
ctum produxiſſe. ſup. illa que mali ſperauerũt. ideſt con-
ceperunt. Nam velle deteriora. ideſt mala. fortaſſe fuerit
noſtri defectus. ideſt ex noſtro defectu. ſʒ poſſe ſupple ꝑſi
cere malũ contra innocentiam. ideſt homines innocenteſ
que quiſqʒ ſceleratus cõceperit. ideſt cogitauerit deo hoc
inſpectante ſupple hoc eſt ſimile monſtro. ideſt admirabi
le. vnde. ideſt pro tanto quidam tuorum familiariuʒ. ideſt
philoſophorum. queſiuit haud iniuria ideſt non iniuſte.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

ſiquidem pro certo. deus eſt vnde mala ſupple proueniũt
vo ꝓ ſed. vnde. ideſt a quo bõa ſi deus nõ eſt. q. di. ex quo
iniuſte a malis accuſatus ſum propter hoc nõ in tantũ ſuꝫ
oppreſſus dolore ꝙ conquerar malos machinari mala
bonis: ſed admiror ꝙ illi qui mala cõcipiũt cõtra bonos
poſſunt producere ad effectũ. nam velle malũ eſt forte ex
noſtro defectu. ſed ꝙ malus poſſit ꝑficere malum contra
bonos deo hoc inſpiciente eſt ſimile monſtro. Unde qui-
dam philoſophus. Non iniuſte queſiuit. Si deus eſt vn
de proueniũt mala. et ſi deus nõ eſt vnde ꝓueniũt bona.
¶ Nota ex quarto huius duo requiruntur ad aliqueꝫ effe
ctum producendum. ſcilꝫ voluntas ⁊ poteſtas. Requirit̃
voluntas quia nullus aggreditur quod non vult. Requi
ritur poteſtas q: ſine poteſtate voluntas fruſtrat̃. ꝙ autẽ
mali habent voluntatẽ offendendi bonos nõ eſt mirandũ
ſed ꝙ habent poteſtatem producendi ad effectum ſuam
voluntateꝫ deo reſpiciente eſt ſimile monſtro. ¶ Nota ſi-
mile monſtro eſt quod contingit preter intentionem natu
re. Sicut ergo monſtra fiunt preter intentionem nature
ſic videbatur boetio ꝙ mala preter ordinem diuine pru-
dentie contingerent. quod non videtur rõnale. cum deus
ſit ſumme bonus ꝙ aliquo modo ſit cauſa mali. fieri er-
go mala in mundo deo inſpiciente videtur ſimile mõſtro
¶ Nota ꝙ deus non eſt cauſa effectiua mali. cum ſit ſũme
bonus. ſꝫ ſit cauſa mali permiſſiua. quia ꝑmittit fieri ma
lum. ⁊ ſic exponit̃ auctoritas prophetie. Ego dñs faciens
omnia hec faciẽs bonũ ⁊ creans malũ. ſup. ꝑmiſſiue. Ali
ter dicit̃ duplex eſt malũ ſcꝫ pene ⁊ malũ culpe deꝰ ẽ cau
ſa mali pene quod punit. ſed nõ eſt cauſa mali culpe. quia
hic eſt qui peccatũ non fecit.

¶ Sed ſi ꝓbas fuerit nepharios homĩes qui bo
norum omnium totiuſqꝫ ſenatus ſanguinem pe
tunt: nos etiam quos ꝓpugnare bonis ſenatuiqꝫ
viderant ꝑditũ ire voluiſſe. Sed nũ idem de pa
tribus quoqꝫ merebamur? Meminiſti ut opi
nor quoniã me dicturũ qd facturũ ne preſens ip
ſa ſemper dirigebas. Meminiſti inquam vero-
ne cum rex auidus cõmunis exitii maieſtatis cri
men in albinũ delatũ ad cunctũ ſenatꝰ ordinem
tráſferre moliretur: vniuerſi innocentiã ſenatus
quanta mei periculi ſecuritate defenderiꝫ. Scis
me hec ⁊ uera proferre: ⁊ in nulla vnq̃ mei lau-
de iactaſſe. Minuit eni quodãmodo ſe proban
tis cõſcientie ſecretũ. quotiẽs oſtentãdo quis fa
ctum recipit fame precium. Sed innocentiã no
ſtram quis exceperit euentus vides. Pro vere
virtutis ꝓmiis falſi ſceleris penas ſubimꝰ.

¶ Sed ſi ꝓbas fue. Hic Boetius inuehit̃ contra ſenatum
qui conſenſit in ſuam cõdẽnationem tangendo ſuã beniuo
lentiam quã habuit ad eos ⁊ dicit. Si ꝓbas fue. ideſt po
namus ꝓbas eſſe nepha. homines ideſt malos homines
conſulatus qui omniũ bonorum ⁊ totius ſenatus. ideſt ro
mane ciuitatiſ. petũt. ideſt deſiderant. ſanguinẽ. ideſt mor
teꝫ: nos etiaꝫ voluiſſe ire perditũ. ideſt ad perdendũ. quoſ
viderant ꝓpugnare bonis hominibus. qꝫ pro ⁊ ſenatui.
Sꝫ nũ ideſt nunqd. nos idẽ. ſcilꝫ perdere merebamur de
patribus ideſt de ſenatoribus quaſi di. nõ. ſed o philoſo-
phia meminiſti vt opinor quoniam me dicturũ. i. volentẽ
dicere. quid. ideſt aliquid de ꝓ vel. facturuꝫ ipſa ſemꝑ pre
ſens ſup. exiſtens dirigebas. ideſt regebas. ergo nec ver-
bis nec factis offẽdi ſenatũ. meminiſti inquã philoſophia
verone. ideſt apud veronã ciuitatem. cum rex theodori-
cus auidus exiſtens communis exitii. ideſt tormenti ſe-
natorum cum crimen leſe maieſtatis delatum in albi-
num ipſe rex moliretur. ideſt laboraret. tranſferre il-
lud crimen ad totum ſenatum. quanta ſecuritate ideſt tu
tela. mei ꝑiculi defenderim. ideſt liberauerim innocentiam
vniuerſi ſenatus. ideſt totius ꝯſulatus. O philoſophia
tu ſcis me proferre. ideſt loqui. vera ⁊ nunq̃ me iactaſſe
in vlla mei laude. eni pro. q: minuit quodãmodo ſecretuꝫ
conſcientie. probãtis. ideſt laudantis ſe. quotiẽs quis oſtẽ
tando ideſt manifeſtando factum recipit precium fame.
ideſt mercedeꝫ laudis ab hominibꝰ. Sed tu. p. vides quiſ
euẽtus exceperit. ideſt liberauit. noſtrã innocentiam. nos
ſubimus. ideſt ſuſtinemus. penas falſi ſceleris. ideſt fal
ſe nobis impoſiti pro premiis vere virtutis. ¶ Nota ſm
ſene. dolor duplicatur cuꝫ ab eo a quo bonuꝫ merueras
malum venit. cum igitur Boetius omnem beniuolentiaꝫ
exhibuerit ſenatoribus grauius doluit de ſua offenſione
¶ Nota in ciuitate verona cum Albinus eſſet accuſatus de
graui crimine ita vt diceret̃ reus leſe maieſtatis. illud cri
men rex theodoricus voluit tranſferre ad totum ſenatuꝫ
⁊ ipſum damnare. Sed boetius exponens ſe periculis ſe
natum liberauit. ¶ Item nota ꝙ ſecretuꝫ conſcientie eſt
virtus que minuit̃ cum aliquis virtuoſe operat̃ iactando
ſe ut conſequat̃ famã et laudẽ populi. Unde ſene. conſcien
tiam potiꝰ q̃ꝫ famã attende. Et dicit. macro. Sapiẽs glo
riam ſuaꝫ i conſcientia ponit ſtultus autem in laude hũa
na Uñ dicit Iſid. qui aliquod donũ a deo largitũ i laudẽ
ſuam cõuertit proculdubio virtutẽ in viciũ tranſire facit.

¶ Et cuius vnq̃ facinoris manifeſta cõfeſſio ita
iudices habuit in ſeueritate concordes: vt non
aliquos vel ipſe ingenii error humani: vel fortũe
conditio cunctis mortalibus incerta ſubmitte-
ret. ſi inflammare ſacras edeſ voluiſſem. ſi ſacer
dotes impio iugulare gladio. ſi bonis omnibus
necem ſtruxiſſe diceremur: preſentem tamẽ ſen
tentia confeſſum ⁊ cõuictum me puniſſet. Nunc
vero quingẽtis fere paſſuũ milibus ꝓcul moti at
qꝫ indefenſi ob ſtudiũ ꝓpenſius in ſenatũ morti
proſcriptioniqꝫ dãnamur. O meritos de ſimili
crimine neminẽ poſſe conuinci. Cuius dignitatẽ
reatus ipſi etiã qui detulere viderũt.

¶ Et cuius vnq̃ facinoris. Hic boetius oſtendit ſe ꝑturba
tũ ex iudicũ ſeueritate ⁊ inflexibilitate dicens. Cuiꝰ vnq̃
facinoris. i. peccati manifeſta confeſſio. i. cuiꝰ vnq̃ homi
nis peccatũ manifeſtũ habuit iudices ita cõcordes i ſeue
ritate. ut nõ aliquoſ eoꝝ vel ipe error humani ingenii ſub
mitteret. i. flecteret ad miſericordiã vel conditio fortune. i.
euẽtus fortuitus exiſtens incerta cũctis mortalibꝰ ſupple
hominibꝰ ſubmitteꝫ aliquoſ eoꝝ. Si diceremur voluiſſe
inflãmare. ideſt incẽdere. ſacras edes. ideſt eccleſias. et ſi
nos diceremur ſtruxiſſe. ideſt ꝓcuraſſe necẽ. ideſt mortẽ
bonis omnibus. ⁊ ſi diceremur iugulare. ideſt pũire ſacer
dotes impio gladio. tamẽ pro. ſed ſentẽtia. ideſt iudicium
damnaſſet me pñtem conuictuꝫ confeſſuꝫ crimine. ſꝫ nos
procul moti. ideſt abñtes quingentis milibus paſſuũ ⁊ in
defenſi ob propẽſius ſtudiũ. ideſt propter ſtudium intẽſiꝰ
nos damnamur. ideſt adiudicamur in ſenatũ morti. qꝫ ꝓ
⁊ proſcriptioni. Et tũc exclamat dicẽs. O meritos ideſt di
gnos vel beatos. iudicio neminẽ poſſe cõuici de ſimili cri
mine ſicut nec ego iuſte cõuictus ſum. cuiꝰ reatꝰ. i. crimis
dignitatẽ. ideſt innocentiam. ipſi ẽt viderũt. ideſt cognoue
runt. qui detulere. ideſt accuſauerũt me. ¶ Nota ꝙ iudi-
ces quãdoqꝫ mouent̃ ad miſericordiaꝫ duplici de cã. pri
mo mõ propter errorẽ humani ingenii. quia humanũ in-
geniũ ſepe fallit̃ in iudicio. quia ignorat vtrũ aliqſ iuſte
de re ſentiat vel non ⁊ timens deum ne iudicet mouetur
ad miſericordiã parcẽdo reo. Secũdo iudices mouent̃ ad
miſericordiam ꝑꝑ euentũ fortune. qui incertꝰ eſt homini
bus quod

bus. quod enī iudex in alio dānat ſibi facile p fortunā eue
nit. ⁊ illud debet recordari. ſed nulla illaꝝ cauſarū mouit
iudices ad miſerandū boe. ſed cōcorditer ipm damnabāt.
¶ Nota q̄ nullus deb₃ dānari etia₃ pro crimine q̄ztum-
cumq₃ enormi niſi ſit pn̄s cōuictus. vel crimē i iudicio cō
feſſus. b. aūt cū damnaret̄ nō erat cōuictus nec crimē cō
feſſus ⁊ erat abſens. q₂ in ſtudio athen̄. ſic ergo iniuſte erat
damnatus. ¶ Nota q̄ boe. cū damnaret̄ diſtabat a loco
iudicii quingētis milibus paſſuū. ⁊ cū mille paſſus faciūt
vnū miliare. ideo bn̄ diſtabat ad quingēta miliaria ¶ No
ta Boetius dānat⁹ fuit proſcriptiōi. Hug. dicit. pſcriptō
eſt iudicialis ſententia lata ꝯ aliquem cui⁹ nomē p ſcele
re de ſcriptura tabule enee delebat̄. Cōſuetudo eni roma
na fuit qd̄ noīa ſenatoꝝ quoꝝ ꝯſilio vrbs romana regeba
tur aureis litteris in tabula enea ſcriberet̄. vnde ⁊ patres
cōſcripti dicebātur. Et dr̄ proſcript⁹ quaſi procul a ſcri
ptura poſitus. Et ſic boetius erat proſcriptus: quia nomē
ſuum deletū fuit de tabula enea.

¶ Quam vti alicuius ſceleris admixtione fuſca-
rent: ob ambitū dignitatis ſacrilegio me conſciē
tiā meā polluiſſe mentiti ſunt: Atqui ⁊ tu inſita no
bis omnē rerū mortaliū cupidinē de noſtri ani-
mi ſede pellebas: ⁊ ſub tuis oculis ſacrilegio phas
locum eſſe nō erat. Inſtillabas. n. auribus cogi-
tationibuſq₃ quotidie meis pitagoricum illud.
Enpou thenō. i. deo nō diis ſeruiendū. nec cōue
niebat viliſſimoꝝ me ſpirituū preſidia captare.
quē tu in hanc excellentiam cōponebas vt cōſi-
milem deo faceres. Preterea penetral innocēs
domus: honeſtiſſimoꝝ cetus amicoꝝ: ſocer ſima
chus etiam ſanctus ⁊ eq₃ actu ipſo reuerend⁹ ab
omni nos criminis huius ſuſpitione defendūt.

¶ Quam vti. ⁊c. Hic boetius expurgat ſe de quibuſdā ob
iectis. ſcd̄o oſtendit vnde ſumpta fuit rō obiectionis. ſcd̄a
ibi. S₃ o nephas. ¶ Nota boetio obiiciebat̄ q̄ ipſe vſus
arte nigromantica ſacrificaret demonibus pro dignitati-
bus acqrendis. de hoc boe. excuſat ſe dicens. Quā ſup.
meam dignitatem. vti pro vt. fuſcarent. i. denigrarent
admixtione alicuius ſceleris: mentiti ſunt meam polluiſſe
conſcientiam ſacrilegio. ideſt demonum obſequio ob am
bitum. i. propter cupiditatem dignitatis acquirende atq₃
p certe. tu inſita. i. inſerta. nobis pellebas de ſede. i. de lo
co. omnem cupidinem. i. omnem cupiditatem rerum mor
talium. ⁊ ſub tuis oculis non erat phas eſſe locum ſacrile
gio. i. cultui demonu₃. q₃ pro ⁊. tu inſtillabas auribus q₃
pro ⁊ cogitationibus meis illud pitagoricū deo non diis
ſeruiendum. nec conueniebat me captare. i. optare. pſidia.
ideſt auxilia. viliſſimorū ſpirituum. ideſt demonum. quē
tu componebas. i. locabas. in hanc excellentiā ut conſimi
lem deo faceres. ptcrea innocens penetral. i. vxor domus
mee. cetus ideſt multitudo honeſtiſſimorum amicorum.
Et ſocer ſimachus ſanctus ⁊ eq₃ reuerendus ipſo actu de
fendūt nos ab oī ſuſpitione huiuſmōi crimīs. ¶ Nota q̄
conſuetudo inuidorum eſt cum non pn̄t alicui ſuam pbita
tem auferre nitūtur ipſam ſaltem aliquo vicio denigare
Et ſic fama. boe. denigrata fuit vicio ſacrilegii. ¶ Nota
q̄ ſacrilegium eſt ſacre rei furtu₃. ⁊ ponitur ſacrilegus p
homine ſcelerato. etiam ſacrilegium eſt cultura demonū
ſiue. idoloꝝ. Inde ſacrilegus. i. ydolatra ⁊ ſic capitur in p
poſito. ¶ Nota q̄ ambitus media pducta eſt cupiditas
honoris. Sed. ambitus media correpta eſt circuitus. ⁊ pri
mo capit̄ hic. ¶ Nota q̄ phia repellit omne₃ cupiditatē
honoru₃ exterioꝝ quod ſcribit̄ in. i. li. de plantis. q̄ phia
tria inducit. ſ. mentis illuſtrationē. felicitatis appetitū. ⁊
mollis affluentie contemptū. ¶ Nota. phia facit hominē
ſimilē deo. non ſiilitudīe omnimoda. ſed pricipatiua. ita q̄
homo pticipat̄ aliquid conditionis diuine. ſ. intelligentie
Unde ſene. Hoc mihi phia pmittit q̄ me parē deo reddit
⁊ alibi dicit. Uir ſpeculatiu⁹ eſt q̄ſi de⁹ in hūano corpore
hoſpitat⁹. ¶ Nota ſacrilegiū nō hab₃ locū ſub ocul'. phi
loſophie. q₂ phia p ſe oīa agenda ⁊ facienda ordinatiſſime
diſponit et nō pmittit hominē ad vana declinare. q₂ dicit
tullius in li. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ. p. a ſupſtitione
liberat. metu mortis nō cōturbat. ⁊ eſt ſupſtitio vana reli
gio. ſ. idoloꝝ cultura. ¶ Nota penetral. eſt ſecreta camera
vel locus ſecretus interior in domo vel in templo. vbi re
ponūt̄ clinodia vel aliqua talia. ⁊ ponit̄ hoc p vxore boe
tii p methaphorā ponēdo continens p cōtēto q₂ ipſa con
ſueuit morari in penetrali. ¶ Nota q̄ ſymachus fuit qdā
nobilis romanus ⁊ ſocer boetii cui⁹ filia₃ boe. duxerat no
mine elphe. qui ſymachus non fuit tantū ſcūs interius in
affectu. ſed etiā reuerēdus in exteriori actu ſic dicit. boeti⁹

¶ Sed o nephas. Illi vero de te tanti criminis
capiunt fidem. atq₃ hoc ipſo, vi debimur affines
fuiſſe maleficio: q₂ tuis inſtituti moribus imbuti
diſciplinis ſumus. Ita non eſt ſatis nihil mihi
profuiſſe tuam reuerentiam. niſi vltro tu potius
mea offenſione lacereris.

¶ Sed o nephas. Hic boetius oſidit vnde fuerit rō ſumpta
obiecti criminis. q₂ ex ipſa phia cui deditus erat. Unde di
cit exclamando. O nephas illi ſup. mali capiūt fidem tāti
criminis de te o phia atq₃ hoc. i. propter hoc. videbimur
fuiſſe effines maleficio ſacrilegii. q₂ nos ſumus imbuti. i.
inſtructi. tuis diſciplinis. i. doctrinis. ⁊ ſumus inſtituti. i.
informati. tuis moribus. ita non eſt ſatis tuā reuerentiam
nihil mihi pfuiſſe. niſi vltro. i. ſpōte tu potius lacereris
ab illis mea offenſione. hoc dicit boe. pro tāto. q₂ iniuria
ei ſūt ſibi pp phiam. ideomagis iniuriati ſunt phie q̄₃ ſibi
¶ Nota qn̄ boe. vacabat ſtudio. fugiebat cōſortia ſtultoꝝ
⁊ querebat ſecreta loca pp ſtudiū. ideo putabant ipm lo
qui cū demonibus ⁊ eis ſacrificare. ¶ Itē q₂ bo. fere om-
nia que volebat facere ſua ſapiētia faciebat. ideo putabāt
eum demonē habere familiarem ſibi obſequentem ſicut
apulegius opinatus ē de ſocrate q̄ haberet familiarē deū
de quo fecit librū quē intitulauit de deo ſocratis.

¶ At vero hic etiam noſtris malis cumulus acce
dit: q̄ eſtimatio plurimorum non reꝝ merita ſ₃
fortune ſpectat euentum: eaq₃ tantum iudicat eē
pniſa: que felicitas cōmēdauerit. Quo fit: vt exi
ſtimatio bona prima omnium deſerat infelices
Qui nunc populi rumores: q̄ diſſone multipli-
ceſq₃ ſententie: piget reminiſci. hec tantū dixeri
ego vltimam eſſe aduerſe fortune ſarcinā: q̄ dū
miſeris aliqd̄ crimen affigit̄: que perferunt me-
ruiſſe credunt̄. Et ego ſiquidem bonis omnibus
pulſus: dignitatibus exutus: exiſtimatione feda-
tus beneficium tuli ſupplicium.

¶ At vero hic etiam. Hic boetius oſ̄dit ſe eſſe pturbatū ex
fame ſue leſione dicens hic cumulus. i. augmētatio. acce
dit noſtris malis q̄ exiſtimatio. i. iudiciū. plimorū. i. vul
garium non ſpectat. i. non reſpicit. merita reꝝ ſicut homo
meret̄. ſ₃ ſpectat euentū fortune. i. iudicat hoīe₃ ſm̄ q̄ for
tuna ſe h₃ circa ipm. ⁊ ea tantū iudicat vulgus eſſe pniſa
a deo que ꝯmēdauerit fecilitas. i. pſpa fortuna. quo fit.
i. ex quo ſequit̄. vt exiſtimatio bona deſerat infelices. vñ
me piget. i. tedet. reminiſci qui nunc ſint rumores ppli de
me. ⁊ q̄₃ multiplices q₃ p ⁊. diſſone. i. diſcordātes ſenten
tie ſint de me. nā quidam dn̄t me reu₃ eſſe. quidā nō. Hoc
tm̄ dixeri. i. volui dixiſſe vltimā eſſe ſarcinā. i. grauiſſimū

pondus.aduerſe fortune ꝙ dū aliqđ crimē affigit̄.i. im-
ponit̄.miſeris.i.infelicib⁹.ipſi credūtur meruiſſe ſup.illa
que ipſi miſeri ꝑferūt.i.patiunt̄ Et ego bonis omnibus
pulſus.q: in exilium relegatus.⁊ exutus dignitatibus q:
damnatiōe ꝓſcriptus.⁊ fedat⁹.i.maculat⁹ exiſtimatione
ego q prius virtute honeſt⁹ reputabar.nūc ſcelere defor
mis reputor.⁊ tuli.i.recepi ſuppliciū.i.penā ob bn̄ficiuꝫ.
i.ꝑꝑ bn̄ficiū. ¶ Nota ꝙ vulgares nō iudicāt ſm̄ merita
ꝑerū vtꝝ homo mereat̄ aliqđ vel nō ſꝫ iudicāt ſm̄ euētum
fortune. Vn̄ hoiem bn̄ fortunatū iudicāt felicē.male for-
tunatū iudicāt miſeꝝ:ſꝫ tale iudiciū falſuꝫ ē.vn̄ dicit ſenc.
45.epl̄a. Non felicem hunc eſtimes.quem vulgus appel
lat felicem.ad quem pecunia cōfluxit ſed illum cui omne
bonum in aīo eſt erectum ⁊ extenſum. Itē bona eſtimatio
deſerit infelices.q: primum maluꝫ quod infelices incur
runt eſt ꝙ vulgus male de ipſis opinatur.credit enim vul
gus ea que miſeri patiuntur ꝙ ex merito talia patiant̄

¶ Videre aūt videor nephariās ſceleratoꝝ offici
nas gaudio leticieqꝫ fluitantes.ꝑditiſſimuꝫ quē
qꝫ nouis delationum fraudibuſ imminentē.iace
re bonos noſtri diſcriminis terrore ꝓſtratos.
flagitioſuꝫ quēqꝫ ad audendū quidē facinus ipu
nite:ad efficiendum vō p̄miis incitari. inſontes
autē nō mō ſecuritate veruꝫ ipſa etiam defenſio
ne priuatos. Itaqꝫ libet exclamare ad deū celi.

¶ Videre āt vi. Hic boe.oñdit ſe eſſe ꝑturbatū ex his q̄ vi
dit in mundo generalr̄.ſ.bonos deprimi ⁊ malos extolli.
d. Ego videor videre.i.cognoſcere nepharias officīas. i.
malas ſocietates ſceleratoꝝ hoīꝫ fluitātes gaudio.qꝫ.ꝓ ⁊
letitia.⁊ quēqꝫ ꝑditiſſimū.i. peſſimū. imminētē.i.iſiſtētē
nouis fraudib⁹ delationū.i.accuſationū. ⁊ video bonos
iacere ꝓſtratos.i. dep̄ſſos.terrore noſtri diſcriminis.⁊ ēt
video quēqꝫ flagitioſum.i.prauū hoīeꝫ.incitari ad auden
dum.i.ad p̄ſumendum.facin⁹.i. pctū impunite.i.ſine pe
na.vero ꝓ ſed.incitari p̄miis ad efficiendū.i.ad ꝑpetran-
dum.facinus.i.peccatū autē ꝓ ſed. Ego video inſontes.
.innocentes.nō mō.i.nō tantū.priuatos ſecuritate veꝝ ēt
defenſiōe. Itaqꝫ ꝓ ergo.libꝫ.i.placet mihi exclamare ad
deum celi.q̄re talia permittat in mūdo ut mali exaltētur
⁊ boni deprimant̄. ¶ Nota ꝙ boe.q erat turbate mētis ⁊
in ſtatu miſerie videbat̄ ꝙ mali in hoc mūdo eēnt poten-
tes ⁊ viuerēt impuniti.boni aūt impotētes ⁊ viuerēt irre-
mūerati.ſꝫ ꝓhia in q̄rto hui⁹ ipm̄ cōſolando.ꝓbat malos
ſꝑ eē īpotentes ⁊ bonos eē potentes.⁊ malis nūq̄ꝫ deeſſe
ſua ſupplicia ⁊ bonis nūq̄ꝫ ſua p̄mia. ¶ Nota ꝙ officine
dicūt̄ domus officialiū vbi reponuntur ea q̄ ad ipſos ſpe
ctant.⁊ ad coꝝ officia ſicut ſunt celaria ⁊ granaria ⁊ alia
hmōi. Hic autē accipiunt̄ officine pro cōgregatiōe malo
rum ⁊ dicuntur ab officio officis.qđ eſt noceo ces.

¶ Metrum quintum primi libri.

O Stelliferi conditor orbis.
Qui perpetuo nexus ſolio
Rapido celum turbine verſas.
Legemqꝫ pati ſydera cogis.
Ut nunc pleno lucida cornu
Totis fratris obuia flammis
Condat ſtellas luna minores:
Nunc obſcuro pallida cornu
Phebo propior lumina perdat.
Et qui prime tempore noctis
Agit algentes heſperus ortus:
Solitas iterum mutat habenas.
Phebi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brume
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida venerit eſtas.
Agiles noctis diuidis horas.

¶ Metrum quintum primi libri

O Stelliferi cōditor orbis. Hic incipit q̄ntū me
trum hui⁹ primi qđ dr̄ pindaricum ab inuēto
re.anapeſticū a pede p̄dñante. Eſt āt anapeſt⁹
pes ꝯri⁹ dactilo conſtans ex primis duabus
breuibus ⁊ tertia lōga ſillaba.⁊ ē metꝝ acha-
thalecticū.i.ſine defectu. In hoc āt metro boe. exclamat
ꝯ ꝓuidentiam diuinā admirās ꝙ oia regant̄ a deo pre
ter act⁹ hūanos:ſꝫ hoc falſuꝫ ſit.tñ hoc. ſic videbat̄ ſꝫ ſta
tū turbatū. Et diuidit̄.prīo cōmendat diuinā ꝓuidentiā
ex gubernatiōe celeſtiū ⁊ terreſtriū.ſcđo tāgit act⁹ hūanoſ
nō regi a deo.tertio rogat deū ut regat act⁹ hoim ſcđa ibi
Oia certo.tertia ibi q̄ſquis rex. Prīa diuidit̄. prīo ꝯmē
dat regimē diuīe ꝓuidētie circa celeſtia. ſcđo magis circa
terreſtria ibi. Tua viſ variū tꝑat. Prīo dicit. O ꝯditor.i.
creator.orbis ſtelliferi.i.ferētis ſtellas.q nex⁹.i.adiūctuſ
ꝑpetuo ſolio.i.eterne ſedi vſaſ.i.freq̄nter vertiſ celū.rapi
do turbine.i.veloci motu.⁊ cogis ſydera pati legē.i.debi
tuꝫ ordinē.ut ipſa luna.nūc.i. aliq̄ñ lucida pleno cornu ſi
cut in plenilunio.obuia.i.oppoſita totis flāmis.i.luibus
frīs.i.ſolis.ipa luna cōdat.i.abſcōdat.minores ſtellas.q̄
in pleniſlunio nō vident̄ ꝑꝑ maius lumē.⁊ tu cogis nūc.i.
aliq̄ñ vt ipa luna exñs pallida obſcuro cornu ipa exiſtens
ꝓpior phebo.i.ſoli ꝑdat.i.amittat.luia.i.lucē.q.d.tu fa
cis ut luna q̄nto magis recedit a ſole tāto magis illumina
tur ⁊ luie ſuo obſcurat miores ſtellas: ⁊ q̄ntomagis appro
pinq̄t ſoli.tātoplus obſcurat̄.⁊ tu cogis ut heſper⁹.i.ſtel-
la veſptina.q agit algētes.i.frigidos ortus tꝑe noctis.i.
in crepuſculo qđ ē prīa ꝑs noctis ſcđm ſolē.iſte heſper⁹
de mane lucifer dictus pallēs in ortu phebi iteꝝ mutat ſo
litas hēnas.i.ſolitos curſus .nā cū de veſꝑe ſeq̄t ſoleꝫ de
māe p̄cedit ipm̄:⁊ tu ſtringis.i.coartas.lucē.i.diē.breuio
re mora tꝑe brume.i.hyemis.frōdiflue.i.faciētis frōdes
fluere.cū feruida eſtas venerit.tūc tu diuidis.i.diſtinguiſ
agiles horas.i.breues horas.noctis.q.d.tu facis ꝙ tꝑe
hyemali noctes ſunt ꝓlixiores dieb⁹.i tꝑe eſtiuali ecōuer
ſo. ¶ Notādū. ꝙ deus dicit̄ cōditor ſtelliferi orbiſ.q: ab
ipſo depēdet celū ⁊ tota nā ex.12.metħ.⁊ dr̄ reſidere in ꝑ-
petuo ſolio.q: in celo qđ ē ꝑpetuū.nā celū eſt loc⁹ deoꝝ ⁊
ſpūuꝫ.⁊ oēs barbari ⁊ greci ⁊ q̄cūqꝫ putant deos eē:cū lo
cū q ſurſuꝫ ē deo attribuūt tanq̄ꝫ imortale imortalitati co
aptātes prīo celi ⁊ mūdi.⁊ dr̄ vertere celuꝫ rapido turbie.
mot⁹.n.firmamēti dr̄ rapid⁹.q: ſuo motu rapit ſecū aliaſ
ſperas. Vn̄ nota ꝙ verſo ē verbū freq̄ntatiuū ⁊ ſignificat
frequēter vertere ⁊ i hoc innuit̄ ꝙ celū ſꝑ mouet̄ ⁊ ñ ceſſa
bit.q: dicit cōmētator.nō eſt timēdū ꝙ celū ſtet. Et rō q:
mouens mouet ſine fatigatiōe ⁊ ſine pēa.12.metħa. ¶ Itē
deus eſt nexus ꝑpetuo ſolio.i.cōiunct⁹ ꝑpetuo celo. Vn-
de deus tripliciter eſt in vniuerſo.ſ.ēētialr̄ ſeu ꝑñtialr̄.ſa
cramentalit̄ ſeu miſterialr̄.⁊ miſericordialr̄. Eſſentialr̄ ē
in ſua vera claritate in q̄ ipꝫ homo nūq̄ꝫ vidit.ſicut dicit
ꝓphia.deū nemo vidit vnq̄ꝫ ſicut ipe eſt in ꝑpetuo ſolio.
Sacr̄alr̄ ſeu miſterialr̄.de⁹ ē i ſacr̄o eucariſtie qđ rata fi
de credimus. Sꝫ miſericordialr̄ deus ē vbiqꝫ.pꝫ ꝙ dicit
ſcp̄tura.mia dñi plena ē terra.⁊ iñ ꝓuenit dictum cōe ſm̄
ꝙ dicit ſcp̄tura.de⁹ eſt vbiqꝫ. ¶ Nota ſm̄ hugui. ſoliū ē
ſedes regal' ex ſolidis lignis facta.dicta a ſoliditate.i.a fir
mitate. ¶ Nota ꝙ deus cogit ſydera pati legē nō violēta
nec coacta motiōe.q: nullū violentū ꝑpetuū:ſed cogit ea
volūtaria ordinatiōe obſuare legē.i.determiatū motū ut
tꝑe eis ſtatuto oriāt̄ ⁊ occidāt. ¶ Nota ꝙ lūa d̄ ſe ē corp⁹
opacū recipiēs lumē a ſole.⁊ in ea ꝑte que eſt verſus ſolē
illūiat̄.cū āt directe oppoſita ſit ſoli ſicut i plenilunio tūc
luie ſuo obſcurat miores ſtellas eo ꝙ maius lumen obſu

ſcat

ſcat minus. ſed cū luna ē ī iſta pte celi in q̄ eſt ſol ſicut ꝯtin
git in coniunctiōe. tunc ſupior ps q̄ eſt v̄ſus ſolē eſt illuia-
ta. ⁊ inferior ps q̄ eſt v̄ſus nos ē obſcurata. ⁊ tunc nihil vi
demus de luna. ſed cū incipit elōgari a ſole tūc ps elonga
ta incipit modicū appere nobis. ⁊ tūc dicim⁹ eē nouiluniū
⁊ q̄ntoplus elōgat̄ tātopl⁹ appet nobis illūīata. ¶ Nota
bo. dicit ſolē eē frēm lune qꝛ ſm fabulas iupiter ꝯcubens
cū latona genuit ex ea duos gemellos. ſ. phebū q dr̄ ſol. ⁊
dianam q̄ dr̄ lūa. ⁊ ſic ſꝫ fabulaſ ſol ē frater lune. ¶ Nota
ſtella que de veſpe ſeqt̄ ſolē ⁊ de mane p̄cedit. hꝫ diuerſa
noīa. pꝫ p v̄ſum. Lucifer aurora ven⁹ veſper⁹ heſper⁹ idē
Quō āt ſit poſſibile q̄ eadē ſtella d̄ veſpe ſequat̄ ſolē ⁊ de
mane p̄cedat. dicūt. aliq q̄ hoc ñ ꝯtingit ī vna ⁊ eadē pte
anni. ſꝫ in diuerſ̄. dñt. n. q̄ ī eſtate ſeqt̄ ſolē: ⁊ in hyeme p̄
cedit: ſꝫ hoc ē ꝯ̄ oēs auctores dicētes. hoc eē ī eodē tpe āni
Alii dñt q̄ mercuri⁹ ⁊ ven⁹ ſint ſtelle ſilis coloris ⁊ q̄ntita
tis q̄ꝛ vna q̄n̄qꝫ ſeqt̄ ſolē alia p̄cedit. ⁊ ſic vr̄ eē vna ſtella
que ſeqt̄ ⁊ p̄cedit. ſꝫ hoc ñ ē. Hug. dicit q̄ ven⁹ ē altior ſo
le ⁊ loqt̄ ſm antiq̄s aſtrologos. q locauerūt venerē. ſ̄. ſolē
cū igit̄ ꝯtingit q̄ ven⁹ ⁊ ſol ſimul veniūt ad occaſuꝫ. qꝛ ve
n⁹ ē altior diuti⁹ videt̄ ī ſero q̄ꝫ ſol. eadē rōne citi⁹ videt̄ ī
mane q̄ꝫuis cito diſcurrant nam citi⁹ vident̄ aſcendētia
remota q̄ꝫ ꝓpinq̄ ⁊ diutiuſ vident̄ deſcendētia remota q̄ꝫ
ꝓpinqua. licet eq̄li motu incedāt. Sꝫ moderni aſtrologi
locant venerem ſub ſole Alii. dicūt q̄ vna eſt ſtella q̄ vno
tpe ſequit̄ ſolem alio tpe p̄cedit. Et dicūt ſm ptolomeū q̄
illa ſtella habet epiciclū in cui⁹ circūferētia defert̄ corpus
eius. Eſt āt epiciclus circul⁹ puus cui⁹ centꝝ ē in circūfe
rētia orbis deferētis. nūc āt ē ita q̄ epicicl⁹ veneris ſemp
ē cū ſole ita q̄ ſi ptrahat̄ līea a cētro terre p cētꝝ epicicli
veneris ad firmamētū eadē linea trāſibit p cētrum ſol. vel
non multum diſtabit ab eo. cū autem venus ferat̄ in cir-
cuitu epicicli aliq̄ñ erit in eadem linea cum ſole: aliq̄ñ p̄ce
dit aliq̄ñ ſeqt̄. Item mora ſolis ſup orizontem facit diē
cū dies ſit latio ſolis ſup terrā mora āt ſolis ſub orizonte
facit noctē. ⁊ qꝛ ſol longiorem facit moram tpe eſtiuali ſup
orizontem. ⁊ breuiorem ſub orizonte. ideo dies eſtiuales
longiores ſunt noctibus. in hyeme autem fit econuerſo ꝓ
pter quod dies hyemales breuiores ſunt noctibus.

Tua vis varium temperat annum.
Ut quas boree ſpiritus aufert
Reuehat mitis zephirus frondes:
Queqꝫ arcturus ſemina vidit
Sirius altas vrat ſegetes.
Nihil antiqua lege ſolutum.
Linquit proprie ſtationis opus.

¶ Tua vis va. ⁊c. Hic bo. cōmendat regimen diuine ꝓui
dentie magis circa terreſtria. ſ. circa ptes. anni. dicens O
de⁹ tua vis. i. virt⁹. tpat. i. ordinat variū annū. i. diuerſaſ
ptes āni. ut mitis zephir⁹. i. vent⁹ vernalis. reuehat. i. re
ducat frōdes q̄s aufert. i. diſtribuit ſpūs boree. i. flat⁹ bor
ree. et tua vis tpat. ut q̄qꝫ. i. q̄cūqꝫ ſemīa vidit arctur⁹ illa
ſtella: illas altas ſegetes. i. longas ſegetes. vrat ſirius. i.
ſtella canicula tpe eſtiuali. ⁊ ſubdit. Nihil ſolutū. i. ſegre
gatū. antiq̄ lege. i. eterna lege diuie ꝓuidētie. linqt. i. dere
liqt op⁹ ꝓprie ſtatiōis. i. ad qđ opandū eſt ſtatutū. ¶ No
ta q̄ q̄ttuor ſunt ptes. āni. ver. hyems. autūnus. ⁊ eſtas.
In vere flat ventus q dicit̄ zephirus q eſt collateralis fa-
uonii. ⁊ qꝛ flatus eius eſt lenis: iō dicitur mitis ⁊ produ-
cit viridia. In hyeme ⁊ maxime in principio viget flatus
boree. q eſt ventus collateralis aqlonis cui⁹ flatus eſt for
tis ⁊ frigidus. ⁊ deſtruit viridia dēudādo arboreſ. ¶ No
ta q̄ arcturus eſt ſtella circa maiorem vrſam q̄ dicitur vi
dere ſemīa. qꝛ tpe ſui ortus. quo orit̄ cum ſole tunc ſemi-
natur ſicut in autūno. ¶ Nota. ſirius ē ſtella q̄ alio nomi
ne dr̄ canicula. ⁊ dr̄ ſirius a ſirē qđ ē tractus pp lōgū trac
tum caloris. apparet cū ſol ē in cācro. ⁊ dr̄ vrere ſegetes
. i. maturare. ¶ Nota. d̄ arcturo dicit yſido. ī li. ethimol.
arctur⁹ ē ſid⁹ poſt caudā maioris vrſe poſitū. ⁊ orit̄ tpe au
tūnali. ſed vegeti⁹ dicit arcturum oriri poſt idus ſeptēbreſ
17. klās octobris. Itē dicit Iſido. cāicula ē ſtella ⁊ dr̄ ſiri⁹
q̄ eſtiuis mēſib⁹ in medio centro celi ē. ⁊ iuncta cū ſole du
plicat̄ calor eius. ⁊ diſſoluūtur corpa a qua ſtella dñr di
es caniculares in quibus moleſte ſunt purgationes.

Omnia certo fine gubernas.
Hominum ſolos reſpuis actus.
Merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices. premit inſontes
Debita ſceleri noxia pena.
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio: ſanctaqꝫ calcant
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris. iuſtuſqꝫ tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria: nil nocet ipſis
Fraus mendacii compta colore.
Sed cum libuit viribus vti.
Quos innumeri metuūt populi.
Summos gaudent ſubdere reges

¶ Oīa certo fi. ⁊c. In iſta pte boe. tangit actus hoīm nō re
gi a ꝓuidentia diuina ſꝫ derelictos regimī fortune dicēs.
O deus tu gubernas oīa certo fine. i. certo ordine ad finē
⁊ reſpuis. i. ſpnis regere ſolos act⁹ hoīuꝫ. g⁹ o rector de⁹
tu merito cohibere. i. coerceas. cur lubrica fortuna. i. iſta
bilis fortuna verſat. i. vertit̄. tātas vices. i. alternationes
qꝛ ipſa p̄mit inſontes. i. innocētes. noxia pena debita ſcele
ri. i. hoī ſcelerato. ⁊ puerſi mores. i. hoīeſ puerſi in morib⁹
reſident in celſo ſolio. i. alto loco. ipſi nocentes. i. mali cal
cant ſctā colla. i. colla ſctōꝝ hoīuꝫ īiuſta vice. i. iiuſta alter
natiōe. q ſancti poti⁹ deberēt calcare colla nocētū q̄ꝫ ecō
uerſo. ⁊ clara virtus. i. homo clare virtutis. latet condita.
i. abſcondita. obſcuris tenebris. i. ab hoībus vicio obſcu
ratis. ⁊ iuſt⁹ homo tulit. i. ſuſtulit. crimē iniqui hoīs. ⁊ p
iuria nil nocent ipſis iniqs. ne fraus compta. i. ornata.
mendacii colore. i. falſa apparentia nocet ipſis. ſꝫ cū pra
uis libuit vti viribus. i. exercere vires. quos prauos me-
tuunt innumeri ppli. i. vulgares. tunc ipſi gaudēt ſubdere
. i. ſuplantare ſummos reges ideſt bonos ⁊ ſapientes quo
rum eſt regere ⁊ alios gubernare. ¶ Itē deus oīa guber-
nat certo fine. qꝛ dicit cōmentator. io. meth. Deus eſt mē
ſura omnium ⁊ regula ⁊ infallibiliter verum metrū. ⁊ cō-
mentator dicit primo celi ⁊ mundi. Entia diuina nos gu-
bernant ⁊ regunt ⁊ nobis ſunt quaſi finis. ¶ Item illud
quod eſt ſapiētiſſimū regit certo fine cum ſapientis ē rege
re. ſed deus ē ſapientiſſimus eo q̄ ſapia a deo ꝓceſſit. vñ
ſcriptura. Oīs ſapia a deo eſt. ¶ Nota boe. vidit in mun
do bonos deprimi et malos exaltari. cum tamē poti⁹ fie
ret ecōuerſo. Ideo ſibi videbat̄ q̄ actuſ et opatiōes hoīuꝫ
non regerent̄ a deo. ſed magis a fortuna que hūc hūiliat
⁊ hunc exaltat. Ideo boetius deo conquerit̄.

O iam miſeras reſpice terras:
Quiſquis rerum federa nectis.
Operis tanti pars non vilis
Homines quatimur fortune ſalo.
Rapidos rector comprime fluctus.
Et quo celum regis immenſum
Firma ſtabiles federe terras.

¶ O iaꝫ mi. ⁊c. Hic boe. rogat ut deus regat actus hoīm.
⁊ homines ſicut regit celum. d. O quiſquis deus es tu q

nectis.i.coniungis.federa.i. concordias rerum : reſpice
miſeras terras.i.hoīes in terris habitantes. Nos enim
hoēs nō ſum⁹ vilis pars ſed valde nobilis tanti tui opis.
i.mundi. nos ꝯtimur.i.concutimur. ſalo.i.mari.⁊ amari-
tudine fortune.ideo tu deus comprime.i.reſtrige.rapi-
dos fluctus.i.magnos impetus fortune.⁊ eo federe. i.re-
gimine. quo regis immenſum celū firma.i.robora. ſta
biles terras.i.homines ſtabiles in terra. ¶ Nota hoe. di
cit hominem non eſſe vilem partem mundi. qꝛ ſcribitur
in prologo li. de pomo ariſt. Homo eſt digniſſima crea-
turarum ſimilitudo oīm ad imaginem dei factus.⁊ ſecun
do de aīa.quodāmodo aīa conuenit cum oībus creaturiſ
cū angelis in intelligendo: cum brutis in ſentiendo.cum
plantis in vegetando.cum lapidibus in eſſendo. ¶ Nota
bo.comparat fortunam ſalo.i. mari. Sicut enim nauis
vndis marinis iactatur in altum nunc: ⁊ nunc in profun
dum.ſic homo per fortunam nunc in proſperitate leuat᷑
nunc in aduerſitate deiicitur.

Proſa quinta primi libri.

Hec vbi continuato dolore delatraui.il
la vultū placido: nihilq̄ȝ meis queſti-
bus mota. P. Cum te inquit meſtum
lachrimanteq̄ȝ vidiſſem illico miſerum
exulemq̄ȝ cognoui. Sed ꝙ longinquum eſſet exi
lium.niſi tua ꝓdidiſſet oratio neſciebā. Sed tu
ꝙ ꝓcul a patria non quidē pulſus es: ſed aber-
raſti. At ſi te pulſum exiſtimari mauis: te potius
ipſe pepuliſti. Nam id quidem de te nunꝙ cuiꝙ
phas fuiſſet. Si enim cuius oriūdus ſis patrie re
miniſcaris: non vti athenienſium quondā multi
tudinis imperio regit᷑: ſed eius vnus dn̄s ē ⁊ vnus
rex: vnus ⁊ princeps qui regit eā. Qui frequētia
ciuiū non depulſiōe letat᷑. Cuius agi frenis atq̄ȝ
obtemperare iuſtitie ſumma libertas ē. An igno
ras illam tue ciuitatis antiq̄ſſimā legē: qua ſanci
tum eſt ei ius exulare non eſſe q̄ſquis in ea ſedem
fundare maluerit. Nam qui vallo eius ac muni
mine continetur: null⁹ metus eſt ne exul eſſe me-
reatur. At quiſquis inhabitare eam velle deſie-
rit pariter deſinit etiam mereri.

¶ Proſa quinta primi libri.

Hec vbi cōtinuato. Hic incipit quinta ꝓſa hu-
ius primi in qua boe.oſidit quō phīa ſe habuit
ad ſuam querimoniam ⁊ quid ex ea cognouerit
.2.phīa quedam dicta Boetii irrationabilia
ꝑuipendit.3.ſub breuitate recolligit ea q̄ ipſū
boetium ꝑturbant.4.phīa dat modum remedendi ipſū
boe.ſecunda ibi. Itaq̄ȝ non tam me loci huius. tertia ibi.
Et tu quidem de tuis. quarta ibi. Sȝ qm̄ pluribus. Dicit
primo poſtq̄ȝ ego bo. delatraui.i. contra rōem locutus
ſum.hec.ſup.predicta ꝯtinuato dolore.i.aſſidua turbatō
ne. illa.ſup.phīa placido vultu nihil mota.i.irata. meis
queſtibus. de meis querimoniis.inquit.i.dixit. Cū.i.qm̄
ego vidiſſem te boe.meſtū.i.triſtem.q̄ȝ ꝓ ⁊.lachrymantē.
i.flentem.illico.i.ſtatim cognoui te miſeꝝ.q̄ȝ ꝓ ⁊ exulem
.i.patientem exilium.ſed q̄ȝ longiquum.i.remotum.eſſet
illud exilium ego neſciebam. i. ignorabam. niſi tua orō
i.ſmo.mihi ꝓdidiſſet.i.reuelaſſet.ſȝ tu ſup.bo.qdē ꝓ cer
te.ñ es pulſ⁹ q̄ȝ ꝓcul.i. valde remote.a pr̄ia.i.a iudicio ra
tionis.ſed aberraſti.i.deuiaſti.at ꝓ ſed.ſi te mauis.i.ma
gis vis.exiſtimari.pulſum a patria potius ſup.tu ipſe pe
puliſti te. Bo. Nam pro qꝛ.quidem ꝓ certe.id ſup. repe-
lere te a pr̄ia nunq̄ȝ fuiſſet phas.i.licitum.cuiq̄ȝ ſup.hol

mini. Si enim remiſcaris.i.recorderis.cuius patrie.i.de
qua patria ſis oriundus.i.natus.non vti pro ſicut.ſup. ci
uitas athenienſium quondam regitur.imperio.i.ex prece
pto multitudinis.i.multoꝝ rectorū.ſeq᷑ grecū qd̄ tm̄ va
let in latino.ſed.vnus eſt dn̄s ⁊ vnus rex: vn⁹ ⁊ princeps
qui letat᷑.i.gaudet.de freq̄ntia ideſt frequenti inhabitatio
ne.ciuium.i.incolarum.⁊ non de pulſione.cui⁹ regis agi
.i.duci.frenis.i.ꝑceptis.atq̄ȝ pro.⁊ obtemperare.i.obedi
re.iuſtitie ſumma eſt libertas. An pro nunquid. ignoras
illā ātiq̄ſſimā legē.i.ſtatutū.tue ciuitatis.i.recte rōnis.q̄
ſancitum eſt.i.confirmatū eſt ius non eſſe.i.ad eum non
ꝑtinere exulare.i.exilium pati quiſq̄s.i.quicūq̄ȝ.maluerit
.i.optauerit.fūdare.i.locare in ea citate ſe.i. habitationē
ſuam.nam pro qꝛ.q continetur.i. comprehenditur vallo
ac munimine eius ſup.ciuitatis.nullus metus.i.timor.ē
illi ut mereat᷑ eſſe exul.at pro ſed. quiſquis deſierit.i.ceſ
ſauerit.velle inhitare eam ciuitatem pariter deſinit etiam
mereri.i.meritum conſequi. ¶ Nota ꝙ delatrare proprie
eſt canum.in propoſito autem delatrare eſt vrgente dolo
re ꝯ rōem loqui.⁊ ſic boe.qꝛ dixit actus hoīum non regi
a deo contra rationem loquebat᷑ ergo dixit ſe delatraſſe.
¶ Nota non eſt hoīs ſapientis moueri ex his q̄ dicuntur
ab inſipiente contra rōem.ſed magis debet inſipientem
inſtruere ⁊ ipm̄ ꝯſolari ergo philoſophia nō fuit mota ex
q̄ſtibus boetii.ſed magis ipm̄ ꝯſolabatur. ¶ Nota phīa
cognouit boetium eſſe miſerum ⁊ exulem: miſer eſt ille cu
ius animus ſequitur mutationem reꝝ tp̄aliū ita ꝙ extolli
tur in ꝓſperis.⁊ deprimit᷑ in aduerſis. Exul in propoſito
eſt ille non qui mutat regionem ſed q agit ꝯ rōem. ¶ No
ta ꝙ per lachrimas ꝑt cognoſci ꝙ rō hoīs eſt turbata.ſȝ
q̄ȝtum turbata ſit non cognoſcitur niſi ſermone dolentis
ergo dicit phīa lachrimis cognoui te eſſe exulē.ſed quā
tum eſſet exilium neſciebam: niſi tua orō mihi prodidiſſet
¶ Nota. ille pulſus eſt a pr̄ia qui oīno rōnem amittit.ſed
ille aberrat qui infra patriā in aliquo rōē retinet et in ali
quo amittit. Boe. autem non erat pulſus procul a patria.
quia non totam rationem amiſerat.credebat enī omnia
regi a deo.ſed in hoc aberrabat ꝙ actus hominum a deo
regi non putabat. ¶ Nota. de patria hoīs q̄ ē recta rō lo
quit᷑.ſen̄.in de remediis fortuitoꝝ dicēs Pr̄ia ē vbicūq̄ȝ
hō.bn̄ ē.illud autē qd̄ bn̄ ī hoīes eſt nō in loco ē: in hoīs
inquā ptāte ē. ſi ſapiens ē nō ꝑegrinat᷑.ſi ſtultus exulat
¶ Nota a patria rōis nullus boetium expulit niſi ipe ſeipm̄
qꝛ bo.ñ alieno īpetu ſȝ ꝓprio defectu termios ⁊ limites
rōnis exiuit. ¶ Nota citas athenieſiū regebat᷑ īpio multi
tudinis.primo.n.eā regebāt reges.poſtea.ſuccedente tp̄e
principes: tādē ꝓ regimine ei⁹ ſingul' annis eligebant᷑.38
ſapientes.ſȝ patria rōnis tm̄ vno principe regit᷑. ſ. deo q
eſt regl'a recte rōis. ¶ Nota hō dr̄ oriūdus a patria rōis i
q̄ȝtum aīa ei⁹ intellectiua.q̄ vtit᷑ recta rōne a deo oritur.
¶ Nota intm̄ hō manet in patria rōis iq̄ȝtū deo ſubiicitur
⁊ legi diue: ⁊ qꝛ deus in ſubiectione ſuoꝝ delectat᷑.iō le
tatur in multitudine ciuiū ⁊ ñ in expulſiōe eoꝝ. Repellit᷑
āt aliquis a patria rōis a deo rebellādo ⁊ a recta rōe rece
dendo. ¶ Nota.qui obtēꝑat ſe deo ē ſumme liber.qꝛ in-
q̄ȝtum aliquis agit ſm̄ rectā rōē intm̄ ē liber.ſȝ ꝑ obtem
perare ſe deo hō maxie agit ſm̄ rōē.g° tal' maxie liber ē.
vn̄ ſe.52.epl'a. dicit. Queris q̄ ſit libertas. libertas vā eſt
nulli rei ꝑterq̄ȝ deo ſuire.eq̄nimiter proſꝑa ⁊ aduerſa fer
re ⁊ fortunam in equū ducare.nota ꝙ a citate rōis nullus
exulat niſi ꝑ affectionē tp̄aliū.tal' āt affectio ē voluntaria
⁊ iō ſola voluntate aliquis exulat a tli citate ⁊ qꝛ tal's affe
ctio non poteſt hominē occupare q̄ȝdiu ē infra terminos
recte rōnis: iō dicit phīa.nam qui vallo eius. ⁊c̄.

¶ Itaq̄ȝ non tā me loci hui⁹: ꝙ tua facies mouet
Nec bibliothece potius comptos ebore ac vi-
tro pietes ꝙ tue mentis ſedē reqro. In qua nō
libros ſed id qd̄ libris ꝑciū facit: libroꝝ quondā

meoꝝ ſnias collocaui. Et tu quidẽ de tuis in cõe bonũ meritis vera quidem: ſ; ꝓ multitudine geſtorũ tibi pauca dixiſti. de obiectorũ ydẽ tibi vel honeſtate vel falſitate cũctis nota memoraſti. d̃ ſceleribus fraudibuſq; delatorũ recte tu quidez ſtrictiq; attingendum putaſti: ꝙ ea melius vberi uſq; recognoſcẽtiſ oia vulgi ore celebrentur. In crepuiſti ẽt vehementer iniuſti factum ſenatus. de nr̃a ẽt crimiatione doluiſti. leſe quoq; opioniſ damna fleuiſti. Poſtremo vo aduerſus fortunam dolor incãduit: ꝯq̃ſtuſq; ñ equa meritis p̃mia compẽſari: i extremo muſe ſeuiẽtis ut vtiq; celum terras quoq; pax regeret vota poſuiſti.

¶ Itaq; non tam. ꝛc. Hic pħia quedam dicta irrõnabilia bo. ꝑuipendit di. Ex quo aberraſti a patria rõis. itaq; ꝑ gͦ non tam. i. non tm̃. facies. i. diſpoſitio. huius loci. i. exilii. q̃ȝ. i. q̃ȝtuȝ. tua facies. i. interior diſpõ mentis tue. monet. i. ꝑturbat. me pħiaȝ q̃ diecta ẽ aduerſitate fortũe. ꝛ qꝛ ſuperius ꝯq̃ſtus fuit de carentia bibliothece librorũ. iſtã carentiam ꝑuipendens pħia di. Nec ego pħia requiro. i. inueſtigo parietes bibliothece. cõptos. i. ornatos ebore. i. oſſibus elephantum: ac pro etiam. vitro. i. gẽmis precioſis. q̃ȝ. i. inq̃ȝtũ. ſup. ego requiro ſedeȝ. i. tranquillitatẽ tue mẽtis. in q̃ mente non collocaui. i. ñ poſui libros ſed id. i. illud qd̃ facit pretium. i. p̃cioſitatem. libris. ſ. ſnias meorum librorum. ¶ Nota ꝙ Boetius ſupra conquerendo de ſtatu ſuo ſolum deplanxit incommoda corporalia nõ curans deiectionem animi ſui. Unde philoſophia contra hoc ſolum deplangit ſui animi deiectionem ꝛ incõmoda corporalia ꝑuidẽdit. ꝛ qꝛ ſupius q̃rta proſa dixit Boetius. Nunqd non mouet te facies huius loci. Ideo pħia hic ſibi rñdẽs dicit. multoplus moueor propter animi tui deiectionem q̃ȝ ꝑꝑ locum exilii in quo exiſti: homo enim fortis aïo oĩ loco vtitur pro pr̃ia. Vñ Ouidius in lib. de faſtis. Oẽ ſolum forti pr̃ia eſt piſcibus equor. ꝛ qa etiam conqueſtus fuit de bibliotheca rñdet pħia ꝙ ipa potius deplangat ſnias libroꝝ quas per obliuionem perdidit q̃ȝ carentiam bibliothece ꝛ librorum. ¶ Et tu quidez de tuiſ Hic pħia ſub breuitate recolligit que Boetium perturbauerunt dicens. Et tu Boeti dixiſti vera de tuis meritis. i. factis. in cõe bonum ꝛ propter oĩum hoĩum vtilitatem. ſ; ſup. dixiſti pauca ſup. beneficia. tibi eueniſſe pro multitudine geſtorum ideſt factorum tuorum. ꝛ tu memoraſti. i. recitaſti. nota. ideſt manifeſta cunctis hominibus de honeſtate. ideſt de ſaluatione ſenatuſ. vel falſitate. ideſt compilatione falſarum litterarum. obiectorum. i. imputatorũ tibi. quidem pro certe. tu ſtrictim putaſti. i. exiſtimaſti. attingendum ſup. eſſe recte. i. rationabiliter. de ſceleribus. i. de vitiis. q; pro. ꝛ fraudibus. i. deceptionibus. delatorũ i. accuſantium. ꝙ ea. i. oia iſta. celebrent̃. i. memorentur melius. q; pro. ꝛ vberius. i. copioſiuſ. ore. i. ſermone. vulgi recognoſcentis. i. memorantis oia. etiam tu Bo. increpuiſti. vehementer. i. fortiter. fcm̃. i. opus. iniuſti ſenatus ſup. totius. ꝛ tu etiam doluiſti de noſtra criminatione. i. vituperatiõe. ꝛ etiã tu fleuiſti. i. d̃fleuiſti dãna. i. crimina. leſe opiniõis. i. immaculate fame tue. Poſtremo. i. vltimo dolor incanduit aduerſus fortunam. i. contra fortunam: q; pro ꝛ. ſup. tu. Boeti conqueſtus es non compenſari. i. tribui. equa. i. digna premia. meritis. i. pro meritiſ. In extrẽo. i. i fine. ſeuiẽtis muſe. i. furiẽtis metri. tu poſuiſti. i. d̃diſti vota. i. p̃ces. ꝙ ea pax ſup. diuine ꝓuidentie. regeret. terras. i. hoĩes terrenos vtiq; pro ſicut regit celum. ¶ Nota ꝙ iſta oia fuerunt cauſa perturbationis mentis. Boe. ꝛ ꝑtractant̃ ea in q̃rta ꝓſa ꝛ in ñ. metri. o ſtelliferi.

¶ Sed qm̃ plurimus tibi affectuuȝ tumultus incubuit. diuerſumq; te dolor ira meror diſtrahũt: vti nunc mentis es: nondum te validiora remedia contingunt. Itaq; lenioribus paulliſper vtemur: vt que in tumorem pertubationibus influẽtibus induruerũnt. ad acrioris vim medicaminis recipiendam tactu blandiore moleſcant.

¶ Sed qm̃. Hic pħia dat modũ medendi ipm̃ Boe. dicẽs Sed quoniam plurimus tumultus. i. valde magna multitudo affectuum. i. paſſionum. incubuit. i. inſtitit tibi. ꝛ dolor ira ꝛ meror. i. triſticia. diſtrahunt te diuerſum. i. ad diuerſa. ſup. ideo vti pro ſicut. nunc mentis es. nondum contingunt. i. reſpiciunt te. validiora remedia. i. fortiora medicamenta. itaq; nos vtemur pauliſꝑ. i. modicum. lenioribus ſup. remediis. vt ea que induruerunt. i. indurauerunt in tumorem. i. inflaturaȝ. perturbationibus. i. triſticiis ai influentibus. i. euenientibꝰ ꝛ vt illa molleſcant. i. mollia fiant. blandiore tactu. i. leuiori medicina. ad recipiendam vim acrioris. i. fortioris medicaminis. ¶ Nota ꝙ Boe. fuit diſtractus multitudine affectionum. ſ. ira merore ꝛ dolore. Nam ira trahit hoĩem ad vindictam dolor ad deſperationem. meror ad totius mentis aggrauationeȝ ideo dicit pħia ꝙ ſua ꝑturbatio iam non poſſit ſuſtinere fortiora remedia. ſed velit ſibi adhibere lenia vt ꝑ talia p̃ꝑatus ꝛ diſpoſitus ꝯñter poſſet ꝑcipe remedia acriora.

¶ Metrum. ſextum primi libri.

Um phebi radiis graue
Cancri ſydus ineſtuat:
Tum qui larga negantibus
Sulcis ſemina credidit.
Eluſus cereris fide
Quernas pergat ad arbores.
Nunq̃ purpureum nemus
Lecturus violas petas.
Cum ſeuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec queras auida manu
Uernos ſtringere palmites:
Uuis ſi libeat frui
Autũno potius ſua
Bacchus munera contulit.

¶ Metrum ſextum primi libri.

Um phebi. radiis graue. Hic incipit. ſextum metrum huius primi qd̃ dicit̃ metrum gliconium ab inuentore coriambicum a pede predñante. Eſt autez coriambꝰ pes ꝯſtans ex prima ꝛ vltima longa et duabus mediis breuibꝰ Vñ primus pes huius metri eſt ſpondeus. ſecundus coriãbus. tertius pirrichius q eſt pes ꝯſtans ex duabus breuibus ꝛ loco eius aliqñ ponitur iambus q conſtat ex prima breui ꝛ vltima longa. In h̃ gͦ metro pħia ꝓbat dcm̃ ſuũ per exempla. Dic̃ enim ꝙ Boe. pro nunc non ꝯuenirent remedia fortia. ſ; alio tp̃e. probat gͦ ꝙ oia regrãt tp̃s determinatum ꝛ ſi fiant ex̃ ſuum tp̃s non ꝓſperant̃. ꝛ h̃ ꝓbat tribus exẽplis. ſcd̃o. tangit tp̃a nõ permiſceri q̃ deus diſtinxit. ibi. Signat tp̃a. Primũ exẽplum eſt de ſemine qd̃ ſi ſeminat̃ non debito tp̃e nõ ꝓfert fructum. Ut ſi qs ſeminaret in Julio vel in auguſto. vñ dic̃ ſic in lr̃a. Cum pro qñ. graue ſydus cancri illius ſigni. ineſtuat. i. ardeſcit radiiſ phebi. i. ſolis. tũ. i. i illo tp̃e q credidit. i. cõmiſit. larga ſemina. i. copioſa ſemina. ſulcis. i. cauerniſ. terre. negãtibꝰ ſup. ſpẽ meſſis. talis eluſus. i. fruſtratꝰ. fide. i. bñficio cereris. i. dee frugũ. ꝑgat. i. accedat. ad arbores q̃rnas. i. quercuũ. ꝛ veſcat̃ fructibus eaꝝ. Tũc ponit ſcd̃ȝ exẽplũ d̃

floribus q̄s hõ fruſtra q̄rit tp̄e hyemali cū tp̄s eorꝫ ſit in
vere. Uñ dicit in lr̃a. Tu lecturus.i.collecturꝰ violas .ta-
les flores nunq̄̄ petas.i.accedas purpureū nemus.i.flo
ridam ſiluam.cum ideſt qñ.campus ſtridens.i.ſonans cā
pus inhorruit.i.horribiliter appꝫuit. ſeuis aqlonibus.i.
crudelibus ventis hyemalibus Tunc ponit tertium exem
plum ⁊ eſt de vuis q̄ mature ſūt in autūno ⁊ iõ fruſtra q̄rā
tur tp̄e vernali. Uñ dicit in lr̃a. ſi libeat frui vuis ſ. q̄ras
auida.i.cupida manu ſtringere vernos palmites.i.verna
les vites.q: baccus deus vini.potius ꝯtulit ſua munera.
i.vuas autūno.i.tp̄e autūnali. ¶ Nota ꝙ ſyduſ cancri.dr̃
graue.q: ſole exñte in cancro hoīes grauāt̃ nimio calore
q̄ſ tp̄e nõ ē ſeminandū.q: ad h̃ ꝙ ſemen choaleſcat.reqrit̃
humor q calore ſolis feruido tp̄e reſoluit̃ ⁊ euaporat.
¶ Nota ſm̃ fabulas cū pluto rapuerat ꝓſerpinā mr̃ eius
ceres q̄rēs ipāꝫ i terris ⁊ ñ īueñēs denegauit hoībꝰ bñficiū
frugū.⁊ tūc hoīeſ ꝑgebāt ad arboreſ q̄rcuū ⁊ cōedebat glā
des.⁊ ſic loquit̃.p.in lr̃a. ¶ No.de h̃ ꝙ dicit ſtridens cā
pus dicit hu.ꝙ ſtrideo des.vel ſtridio dis.eſt fortiter ſo-
nare vel dentes concutere.

Signat tempora proprijs
 Aptans officijs deus.
Nec quas ipſe coercuit
 Miſceri patitur vices:
Sic quod precipiti via
 Certum deſerit ordinem:
Letos non habet exitus.

¶ Signat tp̄a ꝑ. Hic oñdit pħia tp̄a ñ ꝑmiſcere q̄ deus di
ſtinxit dicens. Deus ſignat.i.ornat.tp̄a aptās ea ꝓprijs
officijs nec ip̄e deꝰ patit̃ miſceri vices.i.alternatiões tem
porum ita ꝙ tp̄s vni officio deputatū ꝯueniat alteri q̄s vi
ces tempoꝝ ipſe coercuit.i.diſtinxit.⁊ addit ſic q̄rēs aliq̄
tp̄e non debito fruſtratur in q̄rendo.ſic illud quod deſerit
certum ordinem p̄cipiti.i. feſtina via. illud non hꝫ letos
exituſ.i.ꝓſpeꝝ euentum.ſic a ſili ſi pħia relicto debito tp̄e
miniſtraſſet boetio fortem medicinā:nõ fuiſſet proſꝑata i
medicando ip̄m. ¶ No.ꝙ ꝑ debitū ordinē reſ ꝯſuant̃ in
ſuo eē ⁊ i ſui nā.⁊ ꝙ deficit ab ordie ēt defic̄ ab eē.vñ boe.
q̄rto hꝰ ſcd̃a ꝓſa. Eſt.n.qd̃ retiet ordinē ſeruatqꝫ nāꝫ qd̃
ṽo ab h̃ deficit: eē qd̃ i ſua nā ſitū ē d̃relīqt. ꝑꝑ qd̃ debitꝰ
ordo in oībus ē obſeruādus.vñ poeta.ē ordo ſūma limes
ſapiētis i arte.ergo dic̄ pħia ꝙ p̄cipiti via. ¶ No.oē ageſ
i agēdo dꝫ ꝓſtituere ſibi bonū finē:q: rõne bõi finis agēs
meret̃.⁊ rõne mali finis demeret̃.vñ poeta ſ. dat̃ extem
plo bona pꝰ primordia merces cōgrua:ſꝫ rectus p̄mia fi-
nis hꝫ. Cū igit̃ iordiatio ipediat bõitatē finis iõ vitāda ē.

¶ Proſa ſexta primi libri.

PRimum igitur pateriſne me pauculis
rogationibus ſtatum tue mentis attin-
gere atqꝫ tentare: vt qui modus ſit tue
curatõis itelligā. B. Tu ṽo arbitratu
inquā tuo que voles vt rñſuꝝ rogato. P.

¶ Proſa ſexta primi lib ri

PRimuꝫ igit̃ pateris. Hic eſt ſexta ⁊ vltima ꝓ
ſa huius primi in q̄ pħia inquirit cāꝫ radicalē
īfirmitatiſ Boetij ex quibuſdā īterrogatiōibꝰ
Et p̄io pħia captat beniuolentiā Boetij.ſcd̃o
ponit ſuas interrogatiões ibi. Tū illa. Dicit
p̄io: O Boeti anteq̄̄ adhibeam tibi remedia.ne pro nun
qd.pateris.i.admittis.me pħiam.primū pauculis roga
tionibus.i.interrogationibus attingere ſup.per. cognitio
nem.atqꝫ tēptare.ideſt rimari.ſtatum.ideſt diſpoſitioneꝫ
tue.mētis vt intelligā.i.cognoſcam.qui ſit modus tue cu
rationis.i.ſanationis.ṽo.ꝓ ſed. Ego Boetius inquā .i.
dixi.tu pħia rogato.i.interrogato.tuo arbitratu.i.ſm̃ tuā
voluntatē.que voles.vt ꝓ ſicut.rñſuꝝ.i.volentem rñdere

¶ Nota ꝙ pħia more boni medici non ſolum ſcrutat̃ cās
doloris per ſigna extrinſeca ſicut medici per vrinā ⁊ pul-
ſum:q: hec ſigna qñqꝫ fallunt.ſed etiam ſcrutat̃ cās dolo
ris Boetij per rñſionē ad qõnes.⁊ primo captat eius be-
niuolentiam reddēdo ip̄m attentum ꝑ hoc ꝙ dicit paucu
lis rogatiõibꝰ. ¶ Nota ꝙ infirmi hñt naturalē īpotētiam
aliqd patiendi.ergo ex facili conturbantur: non ſolum ꝑ
multas iterrogatiões: ſꝫ ex vna ſola. Uolēs ergo pħia mo
uere paucas qõnes Boetio infirmo. primo. captat eius
beniuolentiam.

¶ Tum illa: huncceine inquit munduꝫ temerarijs
agi fortuitiſqꝫ caſibus putas: An nulluꝫ credis
ei ineſſe regimen rõniſ. B. Atqui iquā nullo exi
ſtimauerim modo vt fortuita temeritate tam cer
ta moueāt̃. Uerum operi ſuo conditorem preſi-
dere deū ſcio. Nec vnq̄̄ fuerit dies q me ab hac
ſentētie veritate depellat. P. Ita eſt iquit. Nā
id etiam paulo ante ceciniſti.hoīeſqꝫ tm̄ diuine
exortes cure eſſe deploraſti. Nam de ceteris qn
rõne regerentur nihil mouebare. Pape aūt ve
hementer admiror cur in tam ſalubri ſententia
locatus egrotes. Ueruꝫ altius perſcrutemur.ne
ſcio quid abeſſe coniecto.

¶ Tum illa. Hic pħia facit interrogatiões.ſcd̃o cās totiuſ
infirmitatis ex rñſionibus Boetij recolligit. tertio oñdit
ip̄m curabilem eſſe dando modū ꝓcedendi circa curatio-
nem eius.ſcd̃a ibi. Quare pleniſſime.tertia ibi. Sꝫ ſoſpi
tatis actori. Primo pħia querit de mundi gubernatione
ſcd̃o.de circunſtantijs gubernationis.ibi. Sed dic mihi
Adhuc diuidit̃: q: pħia q̄rit.ſecundo Boetiꝰ rñdet.tertio
pħia eius rñſionem approbat. Dicens ergo. O. Boeti pu
tas hūc mundum agi.i.regi temerarijs.qꝫ ꝑ ⁊. fortuitis
caſibus.i.euentibus.an.i.nunqd.tu credis nullū regimē
rõnis.i.prouidentie diuine ineſſe ei mundo. Ego Boetiꝰ
inquam.i.dixi .atq.i.certe.non extimauerim.i.putauerīꝫ
vllo mõ.vt tā certa ſup.entia moueant̃.i.regant̃ fortuita
temeritate.i.improuiſa ſtulticia.ſed ſcio deum conditoreꝫ
ideſt creatorem.preſidere ſuo opi.i.ſue creationi.nec dieſ
fuerit vnq̄̄.i.i aliquo tp̄e.que dies.depellat.i.remoueat
me Boetiū ab hac veritate ſnīe iam dicte Tunc pħia ap-
probās eius rñſionem.d. Pħia inquit.i. dixit ita eſt.nā
tu ceciniſti.i. dixiſti ēt illud pauloāte.i.in qnto metro hꝰ
primi.qꝫ ꝑ ⁊.tu deploraſti.i.planxiſti. tm̄.i. ſolūmodo.
ipſos hoīes eē exortes.i.carentes vel non ꝑticipes diuine
cure.i.diuie ꝓuidētie.nāqꝫ pro q:.tu nihil mouebare.i.
dubitaſti.de ceteris.ſup.creaturiſ.qn regerent̃ rõne ſup.
prouidentie dei.aūt pro ſed.pape eſt iteriectio admirātis
ego admiror vehementer ꝙ tu locatus.i.poſitꝰ. in tā ſa-
lubri ſnīa.egrotes.i.langues.veꝝ pro ſꝫ.nos ꝑſcrutemur
altius.i.ꝓfundius ego neſcio qd.i.aliqd ſup.ſit illud.qd̃
ego cōiecto .i.opinor.abeſſe tibi Boetio. ¶ Nota ꝙ īfir
mitas Boetij partim fuit ex i ordinata affectione.inquātū
enim Boetius doluit de tp̄alium reꝝ amiſſione. ⁊ partiꝫ
fuit ex falſa exiſtimatõe quātū ad duo. Eſtimabat enī ma
los hoīes eē felices ⁊ potentes.ſcd̃o eſtimabat hoīeſ nõ re
gi a diuina ꝓuidentia.ergo pħia inquirit cāꝫ radicalē ꝓ
pter quā Boetius incidit in iſtas icõmoditates.⁊ quia ra
dix totius morbi fuit diuine gubernatõis quātū ad hoīes
ideo p̄io querit de mundi gubernatiõe. ¶ Nota ꝙ Boe.
innuit duas rõnes ꝙ mūdus regat̃ a deo.p̄mā ibi. Tā
certa.q̄ talis ē. Ea q̄ ſūt certa ⁊ determiata ñ regūt̃ a caſu
⁊ fortūa.cū regimē taliū ſit incertū. Sed ētia huiꝰ mūdi ſt̃
certa.q: a certis cauſis ꝓducta. Scd̃am rõeꝫ innuit ibi.
Ueꝝ opi ſuo q̄ talis.ē Cauſatū regit̃ a ſua cā.ſꝫ deꝰ ē cā
mūdi.cū ab ipſo dependeat celū ⁊ tota nā ergo ⁊c̃. ¶ No
ta pħia rõnabiliter mirat̃ ꝙ Boe.credens mūdū regi a

deo putabat

deo putabat hoīes nō regi ab ipſo: q2 poſſet pħia ſic ar-
guere. deus regit mundū ƀʒ te Boe. ſed hoīes ſunt princi
palis pars mundi ſicut prius dixiſti in metro. operis tan-
ti pars non vilis. ergo homines reguntur a deo.

¶ Sed dic mihi qm̄ a deo regi munduʒ non am-
bigis: quibus etiam gubernaculis regatur ad-
uertis. B. Uix inquā rogationis tue ſententiaʒ
noſco nedum ad inquiſita reſpondere queam.
P. Nun me inquit fefellit abeſſe aliquid per
quod velut hiante valli robore in animum tuum
perturbationum morbus irrepſerit.

¶ Sed dic mihi. Hic pħia querit de circunſtantiis guber
nationis mundi. ſecundo quia res gubernate diriguntur i.
ſuū finem ideo ſecundo querit de fine reꝝ. ⁊ quia guberna
tio dei ſm rei veritatem etiam eſt circa homines. ideo ter
tio querit de cognitione hominis. ſecūda ibi. Sed dic mi
hi. tertia ibi. Sed hoc quoqʒ. primo dicit. ſed o bo. dic mi
hi pħie. qm̄ nō ambigis. i. dubitas mundū regi. i. guber-
nari a deo etiam nunquid aduertis. i. cognoſcis. quibus
gubernaculis mundus regatur. ego Boe. inquā. i. dixi.
vix noſco ſniam. i. itellectū. tue rogationis. i. tue interroga
tionis. nedum. i. adhuc nō. queā. i. poſſim. rn̄dere ad iqſi-
ta. i. ad interrogata. ſup. pħia inquit. i. dixit. nun fefellit
ideſt decepit me. ſup. pħiam abeſſe. i. deficere tibi aliquid
per quod velut hiante. i. patēte. robore. i. infirmitate. valli
. i. munitiōis morbus ꝑturbationum. irrepſerit. i. ſubin-
trauerit in tuum animum. q. d. nunqd eni veꝝ fuerit qđ ꝓ
dixi tibi aliqd abeſſe ꝑ qđ abeſſe ſiue ꝑ quē defectū dolor
intrauit te ſicut apertum oſtiū. ¶ Nota q̄ deus non regit
mūdū aliqbus gubernaculis extrinſecus: q2 ſic nō eſſet ꝑ
ſe ſufficientiſſimus ſed regit ipm̄ ſua potentia que attribui
tur patri. ſua ſapīa que attribuiť filio. ſua pietate ⁊ clemē-
tia que attribuiť ſpūi ſcō ⁊ de hoc patebit in ſcđo huius.

¶ Nota illud qđ aliqs hō vix intelligit aliquo mō intelligit
lʒ cū difficultate ex hoc ergo q̄ Boetius dicit ſe vix intel-
ligere interrogationem philoſophie: innuit ſe aliquo mō
intelligere: tamen cuʒ difficultate propter dolorem oppri
mentem rationem: ⁊ ideo reſpondere non potuit: ¶ Nota
quando robur valla alicuius munitionis hiat propter ali
quā rupturam in eo factam tunc hoſtes ingrediuntur mu
nitionem. Sic a ſimili qn̄ munimē rōnis quo aīus muni
tur tanq̄ʒ vallo hiat propter defectum alicuius cognitio-
nis: tunc neceſſario perturbationes affectuum ſubintrant
animum.

¶ Sed dic mihi: meminiſti ne quis ſit rerum finis
quo ve totius nature tendat intentio. B. audie-
ram inquā: ſed memoriā meror hebetauit. P.
At qui ſcis vnde cuncta proceſſerint. B. Noui
inquam deumqʒ eſſe reſpondi. P. Et quid fieri
poteſt: vt principio cognito: quis ſit rerum finis
ignores. Uerum hi perturbationum mores ⁊ ea
valentia eſt. vt mouere quidem loco hominem
poſſint: euellere autem ſibiqʒ totum extirpare nō
poſſint.

¶ Sed dic mihi ⁊c. Hic pħia querit de cognitiōne finis re
rū dicens. Dic mihi ne. i. an meminiſti. i. recordaris qs ſit
finis reꝝ ſup. oīum. ve pro vel. quo. i. ad quē finē. intentio
toti⁹ nature. tēdat. i. laboret. ego Boeti⁹ inquā. i. dixi au
dieram ſup. oli ſed meror. i. ꝑturbatio hebetauit ideſt ob
ſcurauit. memoriā. i. intellectū. Atqui pro certo ſcis vn̄ cū
cta. i. oīa entia. proceſſerint. i. principium ſuum habue-
runt. Ego Boetius inquā. i. dixi noui. qʒ ꝓ ⁊ rn̄di deum
eē ſup. pricipiū oīuʒ reꝝ. ⁊ dicit pħia ⁊ qd. i. qūo pōt fieri
hoc vt cognito. i. noto principio. ſ. oīum reꝝ ignores ideſt
neſcias. qs ſit finis reꝝ ſup. oīuʒ. veꝝ pro ſed hi. mores ꝑ-
turbationū ſunt. ⁊ ea valentia. i. vigor vel ptās ꝑturbatio
nū eſt. vt quidē. i. certe poſſint mouere hoīem loco. i. a ſta
bilitate ꝑfecte cognitōis. aūt pro ſed non poſſint euellere
ſup. radicitus. qʒ pro ⁊ extirpare. i. eradicare ſibi totū.

¶ Nota pħia rōnabiliter querit Boetium an cognoſcat fi
nē oīuʒ reꝝ. q2 finis eſt cā cāꝝ. ⁊ eſt optimū cuius gratia
alia fiunt. ꝑpter qđ ignorato fine. nihil ꝑfecte cognoſciť
eoꝝ que ſunt ad finē. nam ſm exigentiā finis cetera mode
rantur. ¶ Nota qn̄ principiū ⁊ finis coincidūt in vnum ſi
cut in circulo idem eſt principiū ⁊ finis: ⁊ tunc videtur mi
rabile q̄ tunc principiū cognoſciť ⁊ finis ignoreť. cū ergo
deus ſit principiū ⁊ finis oīum reꝝ cognito ipſo ſub rōne
principii videť etiā cognoſci ſub rōne finis. Q đ āt deus
ſit pricipiū oīuʒ pʒ: q2 ab ipſo deriuatū eſt ſingulis eſſe ⁊
viuere. primo celi ⁊ mūdi. Qđ aūt ſit finis oīuʒ pʒ: q2 grā
eius oīa fiunt ⁊ ad ipm̄ ordinanť. nam in rebus ꝯſtantib⁹
ex arte ⁊ natura ſemꝑ vilius eſt ꝑpter melius. Deus aūt ē
optimum eoꝝ q̄ i natura ſunt. ex prohemio metaphiſice.

¶ Nota lʒ ꝑturbati aliqualē cognitionē reꝝ hēant: tn̄ im-
pediūť ne ꝑfecte coguoſcāt. Licet ergo Boetius aliqualr
cognouerit deū eſſe principiū reꝝ. tn̄ q2 turbatus fuit: ꝑfe
cte naturam huius pricipii nō cognouit: ⁊ ideo ignorauit
ipſum eſſe finem rerum. ¶ Nota q̄ paſſio eſt motus par-
ticule appetitiue ſub fantaſia boni ⁊ mali ſm Euſtratiuʒ.
z. ethi. ⁊ hi ſunt mores paſſionum q̄ pn̄t homineʒ moue
re a ſtabilitate perfecte cognitionis ſed totaliter ipſum nō
poſſunt euellere ab omni cognitione.

¶ Sed hoc quoqʒ reſpondeas velim hominem
ne te eſſe meminiſti. B. Quid ni inquā memine
rim. P. Quid igitur homo ſit poteris ne pro-
ferre. B. hoccine interrogas an eſſe me ſciam
ratiōale animal atqʒ mortale. Scio ⁊ id me eſſe
confiteor. ⁊ illa. P. Nihil ne te aliud eſſe noui-
ſti. B. nihil. P. Jam ſcio inquit morbi tui aliā
vel maximam cauſam quid ipſe ſis noſſe deſiſti.

¶ Sed hoc quoqʒ rn̄deas velim. Hic pħia facit aliā iterro
gationē de cognitione humane nature dicens. Sed ego ēt
velim tu reſpondeas. i. reſponſum des hoc. i. ad hoc ne ꝑ
nunquid. tu meminiſti. i. ſcis te eſſe hominem. Ego Boe
tius inquā. i. dixi qd. i. ꝑpter qd ni. i. niſi: meminerim. i.
ſciuerim. ⁊ querit vlterius pħia. Igiť ne. i. nunqd. poteris
proferre. i. dicere. qd ſit hō. i. diffinitionē hoīs. rn̄det boe
tius nunqd pħia tu interrogas me hoccine. i. hoc. an. i.
vtꝝ ſcio me eē rōnale. atqʒ pro ⁊ mortale aīal. ego boeti⁹
ſcio ⁊ confiteor. i. fateor. me eſſe id ſup. aīal rōnale ⁊ mor-
tale. ⁊ illa ſup. pħia dixit. ne pro nunquid. nihil nouiſti te
eſſe aliud q̄ʒ aīal rōnale mortale dicit Boetius nihil ſup.
pħia inqt. i. dixit. iam ego ſcio aliam cauſā ſup. quā igno
rātiā diuine prouidentie. vel maximā cāʒ tui morbi. tu de
ſiſti. i. ceſſaſti noſſe. i. noſcere qd ſis. ¶ Nota lʒ hō ſit mor
talis ſm corp⁹ non tn̄ ſm aīaʒ itellectiuā que eſt dignior
pars hominis. Et q2 Boeti⁹ dixit ſe eē nihil aliud q̄ʒ ra
tiōale ⁊ mortale: iō nō queſiuit niſi bōa mortalia. de quo
rū bonoꝝ amiſſione doluit non curās partē imortaleʒ. ſ.
aīam: rōe cuius debuit appetere bona immortalia. ideo
pħia dicit q̄ Boetius ſe nō nouerit. ¶ Nota q̄ cā maxi
ma morbi hominis ē ſeipm̄ ignorare: q2 dicit Boetius ſe
cūdo hui⁹ ꝓſa qnta. Qđ conditio humane nature eſt vt ſe
cognoſcat q̄ ceteras res excellat. Cum aūt noſſe ſe deſierit
eadem natura infra beſtias redigať. nā ceteris aīantibus
ſeſe ignorare naturaliter eſt. hoibus vō vicio venit. Et di
cit: Temiſtius ſuꝑ de aīa. Quid turpius eſt aīe cū ſit alio
rū cognoſcitiua q̄ ſuiipſius eſt ignarra. aīa ſe ipſam igno
rās qūo đ aliis fida putabať cognoſcitiua. q. d. nullo mō

¶ Quare pleniſſime vel egritudinis tue rationeʒ

vel aditum reconciliande ſoſpitatis inueni. Nã quoniam tui obliuione confunderis:⁊ exulem te expoliatum proprijs bonis eſſe doluiſti. quoniã vero quis ſit rerum finis ignoras:nequã homines atqꝫ nepharios:potentes feliceſqꝫ arbitraris. Quoniam vero quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es: has fortunarũ vices eſtimas ſine rectore fluitare:magne non ad morbum modo:verum ad interitum quoqꝫ cauſe.

Quare pleniſſime. Hic phia ex dictis Boetii recolligit oẽs cãs totius infirmitatis eius dicens. Quare ꝓ igit. ego phia inueni pleniſſime.i.ꝑfectiſſime. rõnem.i. cauſã tue egritudinis.i.infirmitatis.vel inueni aditum.i.acceſſum reconciliande ſoſpitatis.i. recupãde ſanitatis tue qδ declarat. Nam pro q꞉.qm̃ tu confunderis.i.confuſus es obliuione ideſt ignorãtia tuiipſius.tu doluiſti te eſſe exulẽ qꝫ ꝓ ⁊.expoliatũ.i.priuatũ. ꝓprijs bonis.i.diuitijs.qm̃ pro quia tu ignoras.i.neſcis qs ſit finis rerũ oĩum.tu arbitraris.i.putas.nequã.i.malos.atqꝫ pro.⁊ nepharios .i.iniquos hoĩes eſſe potentes.qꝫ pro.⁊ felices.Qm̃ pro q꞉:tu oblitus es quibus gubernaculis.i.regiminibus.ipe mũdus regatur.tu eſtimas.i.opinaris.has vices.i. iſtas alternationes fortunarum.i.rerum fortuitarum.fluitare .i.diuagare ſine rectore: iſte ſunt magne cauſe non mõ.i.ñ ſolũ ad morbũ verũ pro ſed.ſũt ad interitũ.i.ad mortẽ vel ad ꝑditiões aĩe. ¶ Nota homo ſeipſum ignorans extra limites recte rõnis poſitus eſt:⁊ talis dicit̃ eſſe exul vt prius viſum ẽ. ¶ Nota hõ ſeipſũ ignorans tm̃ ſe eſtimãdo mortalẽ dolet de amiſſione bonorũ mortaliũ.ergo dicit phia q꞉ tui obliuione confunderis.exulẽ te ⁊ expoliatũ ꝓprijs bonis doluiſti. ¶ Nota ex aſſecutiõe vel ꝑditiõe vltimi finis homo dicitur potens vel impotens.ex quarto huius quia ergo Boetius ignorauit vltimum finem rerum ideo putabat malos eſſe potentes. ¶ Nota Boetius ignorauit quibus gubernaculis mundus regeretur ideo ignorauit ꝙ deus ſua bonitate omnia diſponeret.ergo putabat vices fortunarum eſſe ſine rectore.

¶ Sed ſoſpitatis auctori grates.ꝙ te nondum totum natura deſtituit. Habemus maximum tue fomitem ſalutis veram de mundi gubernatione ſententiam.ꝙ eam non caſuum temeritati. ſed diuine rationi ſubditam credis. Nihil igitur pertimeſcas.iam tibi ex hac minima ſcintillula vitalis calor illuxerit. Sed quoniam firmioribus remedijs nondum tempus eſt vti.⁊ eam mentium conſtat eſſe naturam.vt quotiens abiecerint mẽtes veras falſis opinionibus induantur: ex quibus orta perturbationum caligo verum illũ cõfundit intuitum: hanc pauliſper lenibus mediocribuſqꝫ fomentis attenuare temptabo: vt dimotis fallatium affectionum tenebris ſplendorẽ vere lucis poſſis agnoſcere.

¶ Sꝫ ſoſpitatis auctori grates. Hic phia oñdit Boetiũ eẽ curabilem dando modum ꝓcedendi circa curationẽ eius dicẽs. Tu des grates auctori ſoſpitatis.i.ſanitatis. ꝙ nõdum.i.non adhuc.natura.i. vigor naturalis deſtituit.i. deſeruit.te totum.i.totaliter.nos phia habemus maximũ fomitem.i.radicem.tue ſalutis.i.ſanitatis.ſ.veram ſentẽtiã.ideſt intellectũ. de mũdi gubernatiõe ꝙ tu credis cã ſup.gubernationẽ.nõ eẽ ſubditã.i.ſubiectã.temeritati caſuũ ſup.fortuitorum ſed diuine rõni.igit̃ nihil ꝑtimeſcas iam tibi Boetio ex hac minima ſcintillula.i.parua veritate.illuxerit vitalis calor.i.ardor mere veritatis aĩam viuificans. Tunc dat modũ procedendi circa curationẽ eius dicens. Sed qm̃ pro q꞉.nondũ.i.non adhuc.ẽ tp̃s firmioribus remedijs vti.⁊ conſtat.i.manifeſtũ eſt eam eſſe naturã mẽtium:vt quotiens abiecerint veras opiniones.induant̃.i.inuoluãt̃ falſis opinionibus.ex qbus falſis opinionibus. caligo .i.obſcuritas.ꝑturbationũ.i.paſſionum orta.i.creata confundit illum verũ intuitũ.i.cognitionem mentis.ego ſup.phia temptabo attenuare.i.remouere. pauliſper.i.modicũ hanc caliginẽ lenibus.i.facilibus. qꝫ pro ⁊ mediocribus fomentis.i.medicinis.vt dimotis.i.remotis tenebris fallatium affectionũ.i.falſarũ opinionum vel paſſionum.poſſis agnoſcere.i.intelligere.ſplendorem .i.claritatẽ vere lucis.i.lucide veritatis. ¶ Nota ſicut ſi in morbo corꝑali vigẽte pricipali membro puta corde põt ꝑ medicinas introduci ſanitas alijs mẽbris:ſꝫ naturali calore deſtituente ipſum cor fruſtratur ſpes ſanitatis:ſic ĩ morbo ſpũali manẽte ĩ Boetio cognitiõe illius pricipii.ꝙ deus gubernet mũdũ.poteſt ꝓcurari ſalus quãtũ ad errorẽ in alijs.ergo dicit phia q̃ſi congratulãdo Boetio debes reddere grates auctori ſoſpitatis. ¶ Nota qñ itellectus abijcit verã opinionẽ.ſtatĩ afficit̃ falſa opinione.q꞉ itellectus non abijcit verã opinionẽ niſi ꝓpter aliquã ꝑſuaſionẽ ꝑ ꝯtrariũ.nihil aũt ꝯtrariat̃ vero niſi falſũ.ideo intellectus nõ põt abijcere verũ niſi accipiẽdo falſũ. ¶ Nota tenebre affectionũ impediunt rectũ iudiciũ:q꞉ triſticia ſtupefacit ⁊ corrũpit naturã ex ethicis ſed amor ⁊ odium ꝑuertunt iudiciũ ſꝫm ptolomeũ in centilogo.⁊ ire ⁊ cõcupiſcentie venereorũ maxime tranſmutant corpus.⁊ qbuſdam inſanias faciũt 7.ethi.⁊ ĩpedit ira aĩuꝫ ne poſſit diſcernẽ verũ ſꝫ cathonẽ.

¶ Metrum ſeptimum primi libri.

Nubibus atris.
Condita:nullum
Fundere poſſunt
Sydera lumen.
Si mare voluens
Turbidus auſter
Miſceat eſtum.
Vitrea dudum.
Parqꝫ ſerenis
Unda diebus
Mox reſoluto
Sordida ceno.
Viſibus obſtat
Quiqꝫ vagatur.
Mõtibus altis
Defluens amnis
Sepe reſiſtit
Rupe ſoluti
Obiice ſaxi

¶ Metrum ſeptimum primi libri.

Nubibus atris. Condita nullũ. Hic incipit ſeptimũ ⁊ vltimũ metrũ huius primi qδ vocatur metrũ adonicũ ab inuentore.dimetrũ a numero pedum.dactilicum a pede ꝓdominante. In quo metro phia probat per exempla qδ dixit. dixit enĩ phia ꝙ caligo perturbationũ ĩpedit intuitũ veritatis.hoc primo ꝓbat phia tribus exemplis.ſcδo hortat̃ nos ad fugam ꝑturbationum ibi. Tu quoqꝫ ſi vis.prima in tres ſꝫm tria exempla que patebunt.dicit primo. Sydera cõdita.i.abſcõdita atris nubibus.i.obſcuris nubibus nullum lumen pñt infundere ad illuminandum terram. Tunc ponit ſecundũ exemplũ. Si turbidus auſter.i. obſcurus ventus.voluẽs.i.mouẽs mare.miſceat.i. commiſceat cũ ceno qδ eſt in fundo.eſtũ maris. ideſt feruorem: tunc vnda dudũ.i.prius vitrea.i.tranſparens ad modum vitri par.i.ſimilis.ſerenis.i.claris diebus.mox.i. ſtatim ſup.illa aqua facta ſordida per flatum venti reſoluto ceno.i.eleuato luto.obſtat.i.reſiſtit.viſibus.i.oculis nõ potentibus penetrare vndam maris. Tunc ponit tertiũ exẽplum. Amnis.i.fluuius qui de altis montibus vagatur ideſt diſcurrit.ille ſepe reſiſtit.i. reflectitur obiice.i.obiectione ſoluti ſaxi.i.rupti lapidis.rupe.i. de monte. ¶ Nota ſimilitudo quã phia pretendit eſt iſta. Sicut ſydera ꝯſueta nobis lucere ⁊ terram illuminare ceſſant hoc facere

cere

cere propter interpoſitionem nubium obſcuraꝝ.ſic intelli ctus ⁊ rō que lucent ⁊ illuminant hoīem in cognitione ve ritatis impediunť caligine perturbationū. ¶ Nota ꝙ ſili tudo ſecundi exempli in hoc conſiſtit. Sicut aqua maris manente clara ad modum vitri. viſus pōt eam penetrare ⁊ videre que ſunt ſub aqua. ſed ſi turbatur illa per ventum tunc obſtat viſui. ſic aius hoīs quietus non impedit iudiciū rōnis. ſed ſi moueatur ⁊ turbeť affectione tpaliū. ſtati obſiſtit rationi impediens eius iudicium. ¶ Nota ꝙ ſimilitudo tertii exēpli talis eſt. ſicut aqua currēſ de altis montibus libere recto tramite procedit. ⁊ p obſtaculū lapidis qui reſoluitur de monte impeditur ne recte ꝓcedat. ſic rō libera non impedita recte iudicat. ſi autē rō afficiť motibus affectuum īpeditur in iudicio ⁊ veritatis cognitiōe. ¶ Nota ꝙ rupes eſt moles lapidea ſiue mons lapideus. ſed ſaxum eſt pars reſoluta a rupe. i. a monte.

Tu quoqꝫ ſi vis	Lumine claro
Cernere verum.	Tramitte recto
Carpere callem.	Gaudia pelle.
Pelle timorem	Spemqꝫ fugato:
Nec dolor aſſit.	Nubilla mens eſt:
Vinctaqꝫ frenis:	Hec vbi regnant.

¶ Tu quoqꝫ ſi vis: Hic pħia hortať ad fugam ꝑturbationū ſiue affectionum animi dicēs. Si tu vis cernere. i. videre vel iudicare. veꝝ. i. veritatem. claro lumine. i. vera cognitione. ⁊ ſi vis etiā carpe. i. attingere. callem. i. viam veritatis, recto tramite. i. proceſſu rōnis. tunc tu pelle. i. repelle gaudia. ſ. que ſunt de bonis pñtibus. ⁊ pelle. i. remoue a te timorē ſup. de futuro malo. qꝫ pro ⁊ tu fugato ſpē ſup. que eſt de bona fortuna. nec ēt aſſit dolor ſup. qui eſt de preſenti amiſſione bonoꝝ. ſup. que eſt mens eſt nubila. i. obſcura vel aperta. qꝫ pro. ⁊ eſt vincta. i. ligata frenis. i. ligaminibus. vbi. i. in qua mente. hec ſup. ꝑdicta regnāt. i. dñantur. ſ. gaudium de preſentibus bonis. timor de futuro malo. ſpes de futuro bono. dolor de preſenti malo ¶ Nota ſicut prius tactum eſt affectio eſt motus particule ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali animum afficiens ⁊ rectū rōnis iudiciū impediens. Et ſunt quattuor affectioneſ tales pricipales ad quas oēs alie reducunť, ſ. gaudium. ſpes. timor. ⁊ dolor. quaꝝ ſufficientia ſic accipiť. Oīs paſſio vel eſt reſpectu boni vel mali. Si reſpectu boni hoc dupliciter. vel reſpectu boni preſentis. ſic eſt gaudium. quod eſt de preſenti bono. Si eſt reſpectu boni abſētis. ſic ē ſpes que eſt de futuro bono. Si aūt paſſio ē reſpectu mali. hoc dupliciter vel reſpectu mali preſentis ſic eſt dolor. qui eſt de preſenti malo. Si eſt reſpectu mali abſentis. ſic ē timor qui eſt de futuro malo. ¶ Nota ꝙ iſte paſſiones non ſūt pellende vt non ſint in animo hoīs. qr vix inueniť homo ſine ipſis. ſed ſic ſunt pellende vt non dñenť in hoīe vñ ſedare hmōi paſſiones vt non dñenť eſt hoīs virtuoſi. qr virtus conſiſtit in moderatione paſſionū. Si aūt regnāt ⁊ dominantur in hoīe. tunc īpediunt iudiciū rōnis. ꝓpter qđ dixit. Euſtratius ſuper lib. ethi. oꝫ reluctari ꝯ paſſiones ſenſitiuas que ſi preualuerint impediunt vires anime.

¶ Nota iſte paſſiones ⁊ affectiōes ſi ordinanť ad terrena. tūc ſunt nociue. attamē pñt eſſe meritorie ⁊ virtuoſe ſi fuerint ad debitos fines ordinate. Vñ richard᷒ in lib. iz. patriarcharum dicit. Ordinatū ⁊ veꝝ gaudiū tunc habemuſ qñ de veris ⁊ eternis boniſ gaudemus. Etiā timor eſt virtuoſus ſi fuerit ad deum ordinatus. qr ſcriptum eſt. Initiū ſapie timor dñi. Et idem richar. dicit. Prima virtutū proles ſine qua ceteras habere nō pt ē timor dei. Itē ſpes vt dič idem ricħ. efficitur ordinata. ſi de indulgentia vēie generatur. Vñ dicit vere ⁊ abſqꝫ dubio. quāto qs frequētius quātoqꝫ vehemētius de ſuo reatu interno dolore afficitur: tanto certior tantoqꝫ ſecurior per ſpem de indulgentie venia efficitur. Similiter dolor eſt virtuoſus quando fit ad deplangenduꝫ culpam. Unde ricħ. Quanto quis vehementius meruit penam quā meruit tanto acerbi᷒ plāgit culpam quā fecit.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit proſa prima ſecundi libri.

POſt hec pauliſper obticuiſſet atqꝫ vbi attentionem meaꝫ modeſta taciturnitate collegit: ſic exorſa ē. P Si penitus egritudinis tue cauſas habitumqꝫ cognoui. fortune prioris affectu deſiderioqꝫ tabeſcis: ea tm̄ animi tui ſtatū ſicuti tibi fingis mutata ꝑuertit

¶ Incipit ſecundus. Proſa prima

POſt hec pauliſp. Hic eſt ſecūdus liber Boe. de conſolatione pħie. qui ꝯtinuať ad librum ꝑcedentem in hunc modum. Poſtꝙ pħia i primo libro inueſtigauit cāſ radicales infirmitatis. B. in hoc ſecūdo ꝓcedit ad eius curationē. primo adhibendo ſibi remedia leuia. ſcđo remedia validiora in libris conſeqñtibus. Hūc enim modū medicandi pħia ꝓmiſit Boetio. Et diuidiť iſte liber. in. 16. partes qr ſunt octo proſe ⁊ octo metra huius ſecundi. que partes patebunt. quid āt in qualibet parte agatur ſimiliter videbitur. Prima proſa diuiditur. prio oñdit Boetius quid pħia egerit poſt predicta ⁊ reſumit vnam cauſam doloris Boetii. ſecūdo pħia ponit quendā effectum fortune. tertio excuſat ſe de quodā. quarto tangit opportunitatem medēdi Boetium. quinto ꝓcedit ad leuia medicamēta eiuſ. ſecunda ibi. Intelligo. tertio ibi. Sꝫ vt arbitror quarta ibi Sed tpſ eſt. qnta ibi. Quid eſt igitur o homo. Primo dicit. Poſt hec que dicta ſunt pħia obticuit. i. tacuit. pauliſp. i. modicū: atqꝫ pro. ⁊ vbi. i. poſtꝙ. collegit. i. intellexit. meā attentionē. i. diligentiā. modeſta taciturnitate. i. tempato ſilentio. exorſa eſt. i. incepit loqui. ſic. i. taliter. ſi pro quia ego cognoui cāſ. i. rōnes radicales. qꝫ pro. ⁊ habitū. i. diſpoſitionem egritudinis. i. infirmitatis. tu boeti tabeſcis. i. triſtaris affectu. qꝫ. ꝓ ⁊. deſiderio prioris fortune que fuit tibi proſpera. ea fortuna mutata. i. variata apud te. peruertit ideſt mutauit. ſtatum. i. diſpoſitionem tui animi. i. tue mentis ſicut tu tibi fingis. ¶ Notandum ꝙ pħia poſt predicta obticuit vt Boetius magis aīo deliberato vba pħie colligere poſſet. ⁊ ſibi rñdere qr ſꝫ Señ. i prouerbiis. Deliberare vtilia mora tutiſſima eſt. Deliberandum eſt diu quicquid faciendū eſt ſemel. diſcute qđ audias. ꝓba quid credas. Et ideo pħia obticuit tanꝙ laſſata ex qōnib᷒ prius motis. Unde Señ. in lib. de virtutibuſ cardi. non ſemper in actu ſis ſed interdū aīo tuo regeꝫ dato ⁊ requies illa plena ſit ſapientia. ¶ Nota de hoc qđ dicit modeſta taciturnitate. duplex eſt taciturnitas quedaꝫ moderata. alia ſupflua. Moderata taciturnitas eſt qñ tacetur qñ tacendū eſt. de qua loquitur. Señ. in prouerbiis dicens. Tene ſemp vocis ⁊ ſilentii tpamētū. tñ in hoc libentius incūbe vt libenti᷒ audias ꝙ loquaris. qui enim neſcit tacere neſcit loq. Supflua taciturnitas ē qñ taceť cū loquendum eſt. de qua dicit poeta. Nā nimiū tacuiſſe nocet. ¶ Nota ꝙ Boetius in ſtatu miſerie non erat magnanimus. quia habuit animum peruerſuꝫ fortuna. Magnanimus enim eſt qui contra difformes inſultus fortune vnanimi mentis conſtantia militat ſm Albertum ſuper primo lib. ethi. ⁊ Señ. in epľa ad lucillum dicit. Primū argumentū cōpoſite mentis exiſtimo poſſe cōſiſtere ⁊ ſecum morari. ¶ Nota ꝙ pħia dicit fortunā eſſe mutatā circa Boetium ſicut ipſe fingit. h̄ dicit ꝓ tāto qr ſm rei veritatē fortūa. ſi erat circa ipꝫ mutata ſič pħia infra ꝓbauit

¶ Intelligo multiformes illius prodigii fucos ⁊ eouſqꝫ cuꝫ his quos eludere nititur blandiſſimā familiaritateꝫ exercet. Dum intollerabili dolo

re confundat eos quos inſeperata relinquerit: Cuius ſi naturam mores ac meritum reminiſcare: nec habuiſſe te in ea pulchrum aliquod. nec amiſiſſe cognoſces.

¶ Intelligo multiformes. Hic phīa ponit quendã effectũ fortune dicens. ego intelligo. i. cognoſco. multiformes fucos. i. deceptiones. illius prodigii. i. fortune. ⁊ couſq̃. i. tãdiu. ſ. ipſa fortuna exercet blandiſſimam familiaritatem cum his quos nititur. i. laborat. eludere. i. decipere. dum. i. donec confũdat. i. ꝯtrahat. itollerabili dolore eos quos fortuna inſperata. i. ſine ſpe. reliquerit. i. dimiſerit. cuius. ſ. fortune. ſi tu Boeti reminiſcare. i. recorderis naturam mores ac pro etiam meritũ. i. dignitatẽ: nec ēt cognoſces te Boetium in ea fortuna habuiſſe aliq̄d pulchꝛ nec amiſiſſe. ⁊ per ꝯñs de amiſſione eius nihil eſſe dolẽdũ. ¶ Nota ꝙ prodiginm eſt miraculum preter ſolitum curſum nature proueniens. ⁊ dicitur prodigium quaſi porro producens homines in admirationem. Uel ſm Hugui. prodigium eſt monſtrum ad vaſtandum paratum dictum a ꝓdigo. gis. quod eſt vaſto ſtas. fortuna aũt pōt dici prodigium. primo q: ducit hoies in admirationem eo ꝙ bonis mala ⁊ malis bona tribuit. Uel dicit̃ prodigium ſecundo mõ q: vaſtat aliũ bois. ꝓſpera eni fortũa vaſtat aliũ bois per nimiã ſollicitudinẽ. aduerſa per nimiã deſolationẽm

¶ Nota fucus in vna ſignificatione dicit̃ color ſuprapoſitus naturali colori. ⁊ ponitur pro deceptione. q: talis color decipit viſum cũ facit mulierẽ deformẽ apparere pulchrã. ¶ Nota ꝙ fortuna ſua familiaritate decipit hoiem ⁊ cõfundit. q: dicit Señ. in lib. de conſola. filii elve. Neminẽ aduerſa fortuna cõminuit niſi quẽ ſecũda decepit. ⁊ dicit in ꝓuerbiis. fortuna quẽ nimiũ fouet hunc ſtultum facit. fortuna nulli ſemel obeſſe contenta eſt. fortuna vitrea eſt dum ſplendet frangit̃. Et Seneca. 3. epl'a dicit. Neminẽ eo fortuna prouerit vt non tantũ illi minaretur quantũ promiſerat: noli huius tranqllitari ꝯfidere. memẽto ꝙ mare euertit̃ ⁊ eodẽ die vbi luſerunt nauigia abſorbentur.

¶ Sed vt arbitror haud multum tibi hec in memoriam reuocare laborauerim. Solebas enim preſentem quoq̃ blandientem virilibus inceſſere verbis: eamq̃ de noſtro aditu prolatis inſectabare ſententiis. Uerum omnis ſubita mutatio rerum non ſine quodam quaſi conflictu contigit animorum. Sic factum eſt vt tu quoq̃ paulisper a tua tranquillitate diſceſſeris.

¶ Sed vt arbitror haud. Hic phīa excuſat ſe de quodam dicens. Sed vt ego phīa arbitror. i. opinor haud multum idest non multũ. laborauerim reuocare. i. reducere: tibi h̄ ſup. predicta de moribus fortune in memoriã. eni pro q: tu ſolebas. i. conſuetus fuiſti. pñtem. i. aſtantem fortunã. quoq̃ idest etiam blandientẽ. inceſſere. i. arguere virilib⁹ idest aſperis verbis. q̃ pro. ⁊ inſectabare perſequebaris. eam fortunam de noſtro aditu. i. noſtra informatione prolatis. i. pronunciatiſ ſententiis. verũ pro ſ3. omnis ſubita idest feſtina mutatio. non ꝯtingit. i. aduenit. ſine quodã conflictu. i. turbatione animorum. ſic. i. taliter. factum eſt ſc3 de te. vt tu diſceſſeris pauliſper. i. modicum. a tua trãquillitate. i. a tua mentis quiete. ¶ Nota ꝙ ſapiẽtis ⁊ magnanimi eſt cõtra fortunam conſtanter militare ⁊ nõ puſillo animo ſuccũbere. Unde Seneca in libro de clemẽtia dicit. O magnos viros qui maligne fortune ſuccumbere neſciunt ⁊ aduerſas res ſue virtutis experimenta faciunt. nã ſm Ariſto. primo ethi. Sapiens ſcit bene ferre fortunã quia h3 ſe ſine vituperio ſicut tetragonũ. Corpus enim tetragonũ quocũq̃ proiicitur firmiter ſtat ſicut animus ſapientis conſtans permanet quacũq̃ fortuna iminente.

¶ Nota ꝙ quies animi fit per ſedationẽ paſſionũ que cauſatur ex ordinatione rationis cũ deliberatione: ſed ſubite mutationes preueniunt deliberationem rationis ideo mutant ⁊ turbant animum. propter quod dicit phīa. Ois ſubita mutatio rerũ non contingit ſine cõflictu animorum.

¶ Sed tempus eſt haurire te aliquid ac deguſtare molle atq̃ iocundum: quod ad interiora tranſmiſſum validioribus hauſtibus viam fecerit. Aſſit igitur rhetorice ſuadela dulcedinis: q̄ tũc tm̃ calle recto procedit cum noſtra inſtituta non deſerit. Cumq̃ hac muſica laris noſtri vernacula nũc leuiores: nũc grauiores mõs ſuccinat.

¶ Sed tempus eſt haurire te aliq̄d. Hic phīa tangit opportunitatem medendi ip̄ꝫ boetiũ dicens. Sed tp̄s eſt. i. iſtat te boetium haurire. i. recipe. ac pro etiam. deguſtare aliquid molle. i. facile. atq̃ pro ⁊ iocundũ. i. delectabile. q̄d ſup. leue vel delectabile. tranſmiſſum ad interiora ſc3 tui animi. fecerit viam validioribus hauſtib⁹. i. fortioribus remediis. igit̃ pro ergo. ſuadela. i. ꝑſuaſio. rhetorice dulcedinis. i. rhetorici ornatus aſſit. i. pñs ſit. que rhetorica ꝓcedit tm̃. i. ſolũmodo. tunc recto calle. i. recta via cũ nõ deſerit. i. derelinquit. nr̃a inſtituta. i. documenta: Cumq̃ hac. ſ. rhetorica. muſica. i. arſmetrica. vernacula. i. famula noſtri laris. i. noſtre domus. ſ. aſſit ⁊ ſuccinat. i. decantet. nũc. i. aliq̄ñ leuiores modos. i. faciliores verſus. ⁊ nũc idest aliq̄ñ grauiores. i. difficiliores. ¶ Nota ꝙ phīa inuitat duas ſcientias ad curationẽ Boetii. i. rhetoricã ⁊ muſicam. Rhetoricam inuitat rõne proſe in qua vtitur rõnibus ꝑſuaſiuis rhetoricis coloribus adornatis. Muſicam inuitat ꝓpter metrũ. nã ſicut in muſica vtimur arſi ⁊ theſi idest cõcordi eleuatiõe ⁊ depreſſione vocis. ſic ſilr in metro vtimur eleuatione. q̄ñ ꝓducte ſyllabe eleuãt̃ ⁊ vtimur depreſſione. q̄ñ breues ſyllabe deprimũt̃ quadã ꝯcordia proportionali. ¶ Nota dicit Tullius in prohemio rhetorice ſue. ꝙ eloquentia ſine ſapia plerũq̃ obeſſe pōt nunq̄ȝ ãt prodeſſe. cũ igit̃ rhetorica ſit ſcia eloquẽdi ornate. ipſa nõ ꝓdeſt ſine ſapia. iõ dicit phīa ꝙ rhetorica tũc ꝓcedit. recto calle quando non deſerit noſtra inſtituta que ſunt inſtituta ⁊ documenta ſapientie.

¶ Quid eſt igitur o homo quod te in meſticiã luctumq̃ deiecit. Nouum credo aliquid inuſitatumq̃ vidiſti. Tum ſi fortunam putas erga te eſſe mutatam: erras. Hi ſemper eius mores ſunt: iſta natura. ſeruauit circa te propriam potius in ipſa ſui mutabilitate conſtantiam. Talis erat cũ blandiebatur: cum tibi falſe illecebriſ felicitatis alluderet. deprehẽdiſti ceci numinis ambiguos vultus. Que ſe ſe adhuc val[et] aliis tota tibi ꝓrſus innotuit.

¶ Quid eſt igit̃ o homo. Hic phīa adhibet Boetio leuia medicamenta. Ubi nota ꝙ leuia medicamẽta ſiue remedia dicũt̃ rõnes ſumpte ſm cõem vſum hoium. ꝑſuadẽteſ nõ eſſe dolendũ de aduerſitate fortune. Remedia aũt validiora ſunt rõnes que ſunt ꝯ cõem opinionẽ hoiũ. oſtendentes quid ſit ſummũ bonũ. ⁊ in quo ꝯſiſtat. ⁊ q̃uo ad ip̄m ꝑueniat̃. ⁊ ꝙ mali ſunt ĩpotentes ⁊ boni potentes ⁊ ſimilia. Prio ergo oñdit phīa nõ eſſe dolẽdũ de fortuna q: ſeruat propriã naturã circa ip̄m. ⁊ hoc oñdit q̄nq̃ rõnib⁹ perſuaſiuis: Scdam ponit ibi. Si probas Tertiam ibi. An vo. Quartã ibi. Q̄d ſi nec Quintã ibi. Poſtremo equo ⁊c. Prima rõ talis eſt. Nullus ĩ meſticiã ⁊ luctũ deiicit̃ niſi propter aliquid nouum vel inuſitatum ꝯtingens circa ip̄ꝫ ſ3 mutatio fortune non eſt aliq̄d nouũ vel inuſitatũ. ergo ei⁹ mutatio nullũ d3 deiicere in dolorẽ. Dicit ergo in lr̃a. Igit̃ o hõ idest tu Boeti q̄d eſt illud q̄d deiecit. i. proſtrauit. te

uit. te in meſticiam. q₃ pro. ⁊ luctum ego phia credo ꝙ tu
Boeti vidiſti aliqd nouū. q₃ pro ⁊ inuſitatū. i. inconſuetū
ſup. contingere. circa te tu. Boeti putas. i. eſtimas. ipſam
fortunā eē mutatam. i. peruerſam a ſua natura. erga. i. cir
ca te. erras. i. falſe eſtimas. qꝛ hi ſemper ſunt eius mores.
iſta ē natura eius ꝙ nunc ſit aduerſa nunc proſpera ipſa
fortuna ſeruauit circa te potius ꝓpriam conſtantiam in
ipſa ſui mutabilitate qꝛ mutatio fortune eſt ſua conſtantia
talis enim erat. ſ. mutabilis. cum tibi blandiebatur. i. adu
labatur. cum tibi alluderet illecebris. i. delectationibꝰ fal-
ſe felicitatis. i. ꝓſperitatis tu deprehēdiſti. i. cognouiſti.
ambiguos vultus. i. dubias facies ceci numinis. i. cece
dee fortūe. q̄. ſ. fortūa adhuc velat. i. occultat. ſeſe. i. ſeipſaꝫ
aliis ſup. hominibus tamen applaudendo eis proſperita-
te. ipſa tibi tota innotuit. i. manifeſta eſt. prorſus. i. oīo. ſ.
ꝓſperitate ⁊ aduerſitate. ¶ Nota ꝙ illecebra. bre. eſt dele
ctatio carnalis illicita hominem alliciens. lꝫ inueniatur ꝓ
quacūq₃ alia delectatione. ¶ Nota ſicut beſtia vel auicu-
la vel piſcis delectationis ſpe decipitur ſic homo delecta-
tione ꝓſperitatis fortune fallaciter irretitur. Unde Sene-
ca. 8. epl'a Clamo vitate quecūq₃ caſus tribuit ad omne
fortuitū bonū ſuſpicioſi pauidiq₃ ſubſiſtite. Naꝫ fera ⁊ pi
ſcis ſepe aliquo oblectante decipit̄. ¶ Nota delectatiōes
fortune ſunt falſe. Nā ſm bea. Aug. Proſpera huius mū
di aſperitatem hñt veram. iocunditatē falſam. certum do
lorem. incertam voluptatem. ¶ Nota phia appellat for-
tunam cecū numē. Hugui. dicit ꝙ numē ē virtus dei vel
ipſe deꝰ vel dei p̄tās vel maieſtas. Hic autem accipit̄ pro
dea. qꝛ antiq fortunā colebant pro dea. ¶ Nota ꝙ fortu-
nā dicit eſſe cecam. dicit Tullius in lib. de amicitia. fortu
na vt medicus ignarus multos excecauit. non ꝙ ipſa ce-
ca ſit. ſed eos cecos plerūq₃ efficit quos cōplexa ē. ¶ No
ta ꝙ fortuna antiquitus depingebat̄ duplici fronte. calua
⁊ capillata per caluam deſignando aduerſitatem. per ca
pillatam proſperitatem ergo dicit phia deprehendiſti am
biguos vultus fortune.

¶ Si probas: vtere moribus ne queraris. Si ꝑ-
fidiam perhorreſcis: ſperne atq₃ abiice pernitio
ſa ludentem. Nam que nunc meroris tibi cauſa
tanti eſt: hec eadeꝫ tranquillitatis eſſe debuiſſet.
Reliquit enim te: quā non relicturam nemo vn-
q̄ poterit eſſe ſecurus.

¶ Si probas vtere moribus. Hic ponit ſecundam rōnem
que talis eſt. de illius amiſſione non eſt dolendū quod eſt
pernicioſum. ⁊ quo habito homo nūq̄ eſt ſecurus. fortu-
na eſt huiuſmodi vt tangit in littera. ergo ⁊c. Dicit ergo. ſi
probas. i. approbas fortunā. vtere moribus eius ne que-
raris. i. cōqueraris ſi ꝑhorreſcis. i. ꝑtimeſcis. perfidiā eiꝰ
ſperne. atq₃ abiice fortunā ludentē. i. ludendo inferentem.
tibi pernicioſa. i. dānoſa. Nā fortuna que nunc eſt tibi cā
tāti meroris per ſui abſentiā. hec debuit eē tibi cā tranqlli
tatis. i. ſecuritatis per ſui preſentiā ſed non fuit. enim pro
quia fortuna reliquit te. quā non relicturā nemo vnq̄ po
terit eſſe ſecurus. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit pernicioſa lu-
dentem dicit Señ. Ludit fortuna cum ſuis moribus ⁊ q̄
dedit aufert. ⁊ que abſtulit reddit. nec vnq̄ tutius eſt illā
experiri q̄ cum locum iniurie non habet. ¶ Nota ꝙ ſecu
ritas maxime hominem delectat ꝓpter quod eſt appeten
da. Unde Seneca. 6. epl'a. Nec me res vlla delectabit licꝫ
ſit eximia ⁊ ſalutaris q̄ ꝙ mihi vni ſecurus ſum. ¶ No-
ta ꝙ ꝓſperitas fortune non reddit hominem ſecurum. qꝛ
dicit Señ. Munera fortune amica ne putetis: inſidie ſūt:
quiſq₃ veſtrum tutam vitam agere volet: q̄ plurimū pōt
fortune beneficia deuitet. in quibꝰ miſerrimi fallunt̄. ha
bere putamus honores. in precipitia curſus iſte deducit
Nota Seneca in de remediis fortuitorum. Exonerauit te
fortūa ſi intelligis: ⁊ tutiore loco poſuit: dānū putas reme
diū ē: clamas ꝙ opibus expoliatus es tuo vitio iſta tibi
iactura tam grauis eſt: non tam moleſte ferres ſi tanq̄ ꝑ
diuturus habuiſſes.

¶ An vō tu precioſam eſtimas abituram felicitatē
⁊ chara tibi eſt fortuna preſens: nec manendi fi-
da. ⁊ cum diſceſſerit allatura merorem.

¶ An vō tu precioſam eſtimas. Hic phia ponit tertiā rōnē
que talis eſt. Illud non eſt putandum precioſum ⁊ charuꝫ
qđ non eſt manſurum ⁊ ſuo receſſu eſt afflicturum. ſed for
tuna eſt hmōi. ergo non eſt reputanda precioſa ⁊ chara. ⁊
ꝑ ꝯñs non dolendum de eius amiſſione nec gaudenduꝫ đ
eius poſſeſſione. Uñ dicit in l'ra vō pro ſed. an tu eſtimas
felicitatem abituram. i. receſſuram ſup. eſſe precioſaꝫ ⁊ for
tuna pñs eſt chara tibi nec eſt fida manendi. ⁊ cum diſceſ-
ſerit eſt allatura. i. adductura merorem. q. d. non dꝫ eſti-
mari precioſa. ¶ Nota ꝙ appellat fortunam felicitatem:
qꝛ ſm Ariſt. fortuna vel eſt felicitas vel eſt proxima felici
tati. Unde in lib. de bo. for. dicit Ariſt. ꝙ non contingit eē
felicem ſine rebꝰ exterioribus quaꝝ fortuna eſt dña: ⁊ hoc
eſt intelligendum de felicitate pollitica ⁊ non ſpeculatiua
que conſiſtit in actu ſapie. ¶ Nota fortuna diſcedens in-
ducit merorem. qꝛ dicit Señ. in lib. de tranquillitate ani-
mi. Letiores reliquit quos fortuna nūq̄ reſpexit q̄ quos
deſeruit. Et Boetius poſtea dicit ꝙ īfeliciſſimū genus in
fortunii eſt felicem fuiſſe.

¶ Qđ ſi nec ex arbitrio retineri pōt ⁊ calamitoſos
fugiens facit. Quid eſt aliud fugax: q̄ future qđ
dam calamitatis indicium. Neq₃ enim quod an
te oculos ſitum: ſufficit intueri. Uerum exitꝰ pru
dentia metitur: eademq₃ in alterutro mutabili-
tas nec formidandas fortune minas nec exoptā
das facit eſſe blanditias.

¶ Qđ ſi nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartā rationeꝫ
que talis eſt. Illud qđ eſt indicium future miſerie nec eſt
charum nec precioſum nec per ꝯñs de ipſo dolendū: fortu
na eſt hmōi ſicut tangit in littera. vñ dicit ꝙ fortuna ſi nec
pōt retineri. i. haberi. ex arbitrio. i. ſm volūtatē. ⁊ ipſa fu
giens ideſt recedens facit calamitoſos. i. miſeros. qd aliđ
eſt ſup. fortuna fugax q̄ quoddam indicium. i. ſignum fu
ture calamitatis. i. miſerie. enim pro qꝛ neq₃ ſufficit intue
ri. i. inſpicere illud qđ ſitū. i. poſitū. ante oculos. i. qđ eſt
pñs: vex pro ſed prudentia. i. homo prudēs. metitur. i. mē
ſurat. exitus ideſt fines reꝝ. q₃ pro. ⁊ eadem mutabilitas.
. i. īſtabilitas in alterutro. i. ī aduerſitate ⁊ ꝓſperitate. nec
facit minas. i. inſidias. fortune eſſe formidandas. i. timen
das. nec ſup. facit blanditias eſſe exoptandas. i. deſiderā-
das. ¶ Nota calamitas eſt miſeria cum aliquis nihil hꝫ
nec in re nec in ſpe. ⁊ eſt dicta a calamo qui eſt vacuꝰ ⁊ ina
nis. ¶ Nota ꝙ non ſufficit intueri ſolum pñtia ſed etiam
futura: qꝛ lꝫ qñq₃ prima ſalua fiant iudicia vltima tñ alte
rius ſaporis ingnamēta permanebūt hec in fine de diſci
plina ſcholariū. Et tullius. z. rheto. dicit. Errant qui in
proſperis oēs impetꝰ fortune putant effugiſſe: ſapienter
cogitant qui in temporibus ꝓſperis cauſas aduerſas re-
formidant. ⁊ Seneca in de quattuor virtutibus cardinali
bus dicit. Si prudens es animus tuus tribus temporibꝰ
diſpenſet̄. pñtia ordina futura ꝓuide. ⁊ preterita recorda-
re. Nam qui nihil de preterito cogitat perdit vitam. Qui
nihil de futuro premeditat̄ per oīa incautus incedit. pone
añ aium tuum mala futura ⁊ bona vt iſta poſſis ſuſtinere
⁊ illa moderari. ⁊ Ganfredus ī poetria Exempla ſyrenes
habe docearis in illis. Sub meliori ſtatu ſemper peiora
caueto. Nulla fides rerum ſequitur poſt mella venenum
Et claudit nox atra diem nebule q₃ ſecretum.

¶ Poſtremo equo animo toleres oportet: quic-
quid intra fortune aream geritur: cum ſemel iu-
go eius colla ſubmiſeris. Quod ſi manendi

abeundiq; ſcribere legẽ velis et quã tu tibi dñaꝫ ſponte elegiſti: nonne iniurioſus fueris: ⁊ impatiẽtia tua ſortẽ exacerbabis quã permutare non poſſis.

¶ Poſtremo equo aio Hic ponit quintam rõnem que talis eſt. Quicũq; alteriꝰ iugo ſe ſubmittit. oportet ꝙ mores eius patienter ſuſtineat. ſed homo affectione temporalium ſubmittit ſe iugo fortune ergo. eꝫ ꝙ mores fortune patienter toleret. vnde ſicut iniuſte agit qui vult imponere legem dñe ſue: ita volens imponere legem fortune agit iniuſte hãc rõnẽ pretendit in littera. Secundo declarat dictũ ſuũ per quandam ſilitudinẽ ibi. Si ventis dicens. Poſtremo. i. vltimo dicã ꝙ oportet vt toleres. i. patiaris. equo aio .i. conſtanti aio quicqd gerit̃. i. fit intra aream fortune. i. intra mũdũ. cũ ſemel ſubmiſeris. i. ſubiugaueris. colla. ſ. tua iugo fortũe appetẽdo tp̃alia tãq; premia meritoꝝ tuorũ. ꝙ ꝓ ſed. ſi velis ſcribere. i. ſcribendo iponere. legẽ manendi ⁊ abeundi ei. quã tu tibi dñam ſponte elegiſti: nonne fueris iniurioſus impatientia. i. per tuam impatientiam. exacerbabis. ideſt argues. ſortem. i. fortunam. quã nõ poſſis permutare. ¶ Nota ꝙ pħia mundũ appellat areã fortune. qꝛ ſicut ĩ area tritulando torquẽter manipuli: ſic fortuna in mundo torquet homines nunc proſperitate. nunc aduerſitate rotando. Notandũ circa hoc ꝙ dicit. nõne iniurioſus fueris: ꝙ iuſticia eſt libertas animi tribuens vnicuiq; quod ſuum eſt ſꝫ ſuã dignitatem deo amorem ⁊ obedientiã. maiori reuerentiam. pari concordiam. ⁊ minori diſciplinam. Si ergo famulus velit imponere legem dñe ſue cui tenet̃ exhibere reuerentiam oparet̃ ꝯtra iuſtitiam.

¶ Nota quicunq; afficitur bonis exterioribus ⁊ mutat̃ ſꝫ mutationẽ eorũ dicit̃ eſſe ſubiectus fortune ⁊ colla ſua iugo eius ſubmittere. qꝛ fortuna eſt dña bonoꝝ exteriorum. talis autẽ fuit Boetius. ergo iniuriabat̃ fortune. volens ſibi imponere legem manendi ⁊ recedendi.

¶ Si ventis vela committeres: non quo volũtas peteret: ſed quo flatus impelleret promouereris: Si aruis ſemina crederes: feraces inter ſe ãnos ſterileſq; penſares. Fortune te regendum dediſti: domine moribus oportet obtemperes. Tu vꝰo voluentis rote impetum retinere conaris. At omnium mortalium ſtolidiſſime ſi manere incipit ſors eſſe deſiſtit.

¶ Si ventis vela committeres. Hic probat dictum ſuum per quedam ſimilia. ſ. ꝙ fortuna non ſit in poteſtate hominis dicit. Si cõmitteres vela ſup. nauis ventis: tu promouereris. i. duceeris: ñ quo voluntas tua peteret. i. deſideraret. ſed quo flatus venti te impelleret. Si crederes. ideſt cõmitteres. ſemina. aruis. i. agris tu penſares. i. iudicares. annos feraces. i. fertiles. q; pro ⁊ ſteriles. iter ſe ita ꝙ ñ haberes illos annos in ptãte tua. a ſili tu dediſſi te regendũ fortune. oportet ꝙ obtemperes. i. obedias. moribus dñe. vꝰo pro ſed. tu conaris. i. laboras. retinere impetum. ideſt curſum voluentis rote. ideſt mobilis fortune ⁊ fruſtra laboras. O ſtolidiſſime ideſt. ſtultiſſime. omnium mortaliũ. neſcis tu ꝙ ſi ſors. ideſt fortuna incipit manere. i. ſtabilis eſſe: qꝺ tunc deſiſtit. i. deſinit eſſe ſors. Sicut eni nõ ſimul ſtant ꝙ aliqs ſit hõ ⁊ non ſit rationalis. ſic non ſtãt ſimul ꝙ ſit fortuna ⁊ non ſit mutabilis. ¶ Nota ꝙ ſicut cõmittens velum vento amplius non eſt in ptãte ſua duci quo vult. ſed ſm impetum venti ducit̃. ⁊ ſicut committens ſemina agro non eſt in poteſtate eius ꝙ proueniant anni fertiles vel ſteriles. ſic a ſili qui cõmittit ſe fortune ñ eſt in ptãte ſua vt habeat fortunam proſperam vel aduerſam.

¶ Nota circa hoc ꝙ dicit voluentis rote ꝙ antiquitus fortuna depingebatur cum rota hac ratione. Nã in rota ſũt quattuor diuerſitates. Una pars eſt ſumma. Alia infima Tertia qua de ſummo deſcendit̃ in imum. Quarta qua de imo aſcendit̃ ad ſummũ. Similiter i hominibꝰ inueniũtur. quattuor varietates. quidã eni ſunt in ſumma proſperitate tales ſunt eleuati in rota fortune. Alii ſunt in ſumma aduerſitate tales iacent deiecti ſub rota. Tertii declinant de ꝓſpitate in aduerſitatẽ tales deſcendunt de ſummitate rote. Quarti procedunt de aduerſitate in proſperitatẽ tales aſcendunt rotã fortune. vñ eleuatꝰ in rota fortũe dicit glorior elatus. deſcendens dicit. Deſcendo mortificatus. deiectus dicit. Infimus axe rotor: aſcendens dicit. Letꝰ ad alta vehor. ¶ Nota ꝙ natura non aſſueſcit in ꝯtrariũ nã ſi lapis milleſies ꝓiiciat̃ ſurſum nõ aſſueſcit aſcẽdere ſurſum cum natura eius ſit deſcendere. Sicut ergo eſſet ſtolidiſſimus qui laboraret alicui auferre ſui naturam ſic ſtolidus eſt qui laborat fortune auferre mutabilitatem que eſt eius natura. ergo dicit pħia. at omnium ſtolidiſſime.

¶ Metrum primum ſecundi libri.

HEc cum ſuperba verterit vices dextra:
Et eſtuantis more fertur euripi.
Dudum tremendos ſeua ꝓterit reges.
Humilemq; victi ſubleuat fallax vultum.
Non illa miſeros audit: haud curat fletus.
Ultroq; gemitus dura quos fecit ridet.
Sic illa ludit ſic ſuas probat vires.
Magnumq; ſuis monſtrat oſtentum.
Si quis viſatur vna ſtratus ac felix hora

¶ Metrum primum ſecundi libri.

HEc cum ſuperba verterit vices dextra. Hic incipit primum metrum huius ſecundi qꝺ dicit̃ yponauticũ ab inuentore. qꝛ labor nautaꝝ cãtu hmõi metri ſubleuat̃: ⁊ dicitur metrum iambicum a pede predominante. Eſt autem iambus pes ꝯtrarius trocheo conſtans ex prima breui ⁊ vltima longa. ⁊ dicitur metrum trimetrum. lꝫ enim h̃ metrum hẽat ſex pedes tñ cõputando duos pedes pro metro erit metrum trimetrum. In quo metro pħia deſcribit mores fortune dicens. Cum hec. ſ. fortuna verterit vices. i. alternationes ꝓſpitatis ⁊ aduerſitatis ſuperba dextra. ⁊ cum fertur more euripi. i. maris. eſtuantis. i. inũdantis. tũc fortuna ſeua. i. crudelis: proterit. i. conculcat reges. dudum tremendos. i. metuendos. ⁊ ipſa fallax ſubleuat de aduerſitate humilem vultum. victi. i. depreſſi. nec ipſa audit fletus nec curat miſeros. i. pauperes. ⁊ ipſa exiſtens dura: quia non flectitur ad voluntatem hominum. ridet. i. deridet. vltro. i. ſpontanee gemitus ſup. miſerorum quos fecit. ſic illa ludit ſic ꝓbat. i. experit̃ i ſuas vires. ⁊ ipſa monſtrat ſuis magnũ oſtentũ. i. miraculũ. ſi quis viſatur vna hora ſtratꝰ. i. aduerſitate depreſſus ac felix. i. proſperitate eleuatus. q. d. fortuna videtur exhibere ſuis. i. hominibus. qui bonis eius inhiant magnum miraculum quando aliquis ſubito videtur mutari de aduerſitate in proſperitatem ⁊ ecõuerſo

¶ Nota ꝙ fortuna dicitur ſuperba eo ꝙ nullum veretur: nec aduertit probitatem nec malitiã alicuius ⁊ ſi vocatur more ſuperboꝝ obaudit. ¶ Nota ꝙ euripꝰ ſm aliquos eſt ventus turbinis: ⁊ dicit̃ euripus quaſi eurus rapidus. ⁊ ẽ eurus nomen venti: ſecundũ alios autem ⁊ forſan melius euripus eſt brachium vel ſinus maris cuius decurſus eſt ĩcertus. ⁊ ꝓpter incertitudinem ſui curſus frequẽter periclitãtur ibi naues. ⁊ dicit̃ ab eu qꝺ eſt bonum. ⁊ ripa quaſi bona ripa per ꝯtrariũ ſicut ergo curſus euripi eſtuantis eſt incertus ſic ⁊ mutabilitas fortũe. ¶ Nota ꝙ de opatiõe fortune qualiter hos eleuat ⁊ illos deprimit loquitur Allãus i anticlaudiano dicens. Precipitem mouet illa rotam motuſq; laboꝝ. Nulla qes claudit nec ſiſtunt ocia motu. hos ꝓmit hos eleuat. hos deiicit. erigit illos. Cogit ⁊ i varios hoies deſcẽdere caſus. Et ſamaricñ. al pau. hein. Quicqd agas qcqd dicas qcqd patiaris. ñ facis vt retrahas ꝗ mea

dextra trahit. Sic ergo primatū venerandaqꝫ ſceptra tenebo. Et pro velle meo. mel tibi felqꝫ dabo.

¶ Proſa ſecunda ſecundi libri.

Vellem aūt pauca tecum fortune ipſius verbis agitare. Tu igitur an ius poſtulet animaduerte.

¶ Proſa ſecunda ſecundi libri.

Vellem autem pauca. Hic incipit proſa ſecūda huius ſecūdi in qua pħia probat Boetio non eſſe cōquerendū de fortuna: q: nihil ſibi abſtulit: ⁊ introducit fortunā alloquētē Boetiū m. ⁊ diuiditur quia primo perſuadet Boetio introductionē fortune. ſcdo introducit eā ibi. qd tu homo. primo pħia dicit o boeti ego pħia vellem tecū pauca agitare .i. diſcutere verbis ipſius fortune. tu vō animaduerte an ius .i. iuſticia poſtulet hoc. ¶ Nota q̄ ſimilitudo oratiōis q̄ſi qꝫ generat faſtidiū iō q̄nqꝫ ipſam oꝫ mutari. Vñ Tullius 4. lib. rheto. dicit. Sermonem in dicendo cōmutari oꝫ vt facile ſacietas varietate vitetur. ideo pħia h̄ variat orationem per introductionem noue perſone vtendo proſopopeya. que figura a Tullio vocatur conformatio. perſuadet igit̄ pħia boetio introductionē fortūe. dicens. Vellē āt ⁊c.

¶ Quid tu o homo ream me quotidianis agis q̄relis. Quā tibi fecimus iniuriam. Que tibi detraximus bona. Quouis iudice de opum dignitatumqꝫ mecum poſſeſſione contende. Et ſi cuiuſꝗ mortalium proprium quid horum eſſe monſtraueris: ego ea tua fuiſſe que repetis ſponte concedaꝫ. Cum te matris vtero natura produxit nudum rebus omnibus inopemqꝫ ſuſcepi: te meis opibus foui. ⁊ quid te nunc impatientem noſtri facit. fauore prona indulgentius educaui. Et oīuꝫ que mei ſunt iuris affluentia ⁊ ſplendore circundedi. nunc mihi retrahere manum libet. habes gratias velut vſus alienis: non habes ius querele. tanꝗ̄ prorſus tua perdideris.

¶ Quid tu o homo. Hic pħia introducit fortunam alloq̄ntem Boetium que oſtendit querimoniam ipſius eſſe iniuſtam quia nihil ſibi abſtulit. primo ergo fortuna oſtendit q̄ nihil boetio iniuſte abſtulit. ſecundo quandam reſponſionem boetii excludit ibi An tu mores. primo facit quod dictum eſt. ſecundo reſpondet tacite queſtioni ibi. an ego. Primo dicit fortuna ad boetiuꝫ. O tu homo quid agis. i. vexas vel facis me ream quotidianis. i. aſſiduis querelis. q. d. facere non deberes. quā tibi fecim⁹ iniuriā. q. d. nullam. que tua bona tibi detraximus. q. d. nulla cōtende mecū in iudicio de poſſeſſione opū ⁊ dignitatum coram quocūqꝫ iudice. ⁊ ſi monſtraueris aliquid eſſe proprium hoꝝ bonoꝝ cuiuſꝗ̄ mortalium. ego ſponte concedam tibi ea que repetis fuiſſe tua: q̄ autem non ſint tua nec alicui⁹ hominis propria probo tibi. q: cū natura ꝑduxit te de vtero matris ego ſuſcepi te nudum ⁊ inopem. i. carentem omnibus rebus ⁊ foui te meis operibus ⁊ ego prona. i. ꝓ̄pta educaui. i. nutriui. te indulgentius. i. clemētius. fauore. i. grā mea. quid te nunc facit impatientem nr̄i. i. contra nos q: ſi boetius a principio non fuiſſet nutrit⁹ ꝓſperitate fortune nō fuiſſet ipatiens de amiſſione eius. Et ſubdit. Ego circūdedi te affluentia ⁊ ſplendore oīum bonorum que ſūt mei iuris. i. ptātiſ. nunc autem libet. i. placet mihi retrahere manū. tu habes gratiam. i. mihi referre grates tanꝗ̄ vſus alienis. non habes ius querele tanꝗ̄ tua perdideris

¶ Quid ergo ingemiſcis nulla tibi a nobis illata eſt violentia. Opes: honores. ceteraqꝫ taliuꝫ mei ſunt iuris. Dominam famule cognoſcunt: mecum veniunt. me abeunte diſcedunt. Audacter affirmem ſi tua forent que amiſſa cōquereris nullo modo perdidiſſes.

¶ Quid igitur ingemiſcis querulando. nulla tibi a nobis illata eſt violentia opes honores ⁊c. talia ſunt mei iuris. i. ptātis ⁊ famule mee. ſ. honores ⁊ ptātes cognoſcūt me dominam. mecum veniunt me abeūte deſcedunt. i. recedūt. audacter affirmē ſi tua forent que conquereris amiſſa nullo modo ea ꝑdidiſſes. ¶ Nota q̄ tota rō fortune in h̄ conſiſtit. nulli manet rōnabilis querimonia de eo q nihil alicui aufert. ſed ꝓpria pro ſuo libito diſpoſuit. ſed fortuna nihil abſtulit qđ erat boetii ſed ꝓpria diſpoſuit pro ſuo libito ergo ⁊c. ¶ Nota de hoc q̄ dicit que tibi tua. Seneca dicit in de remediis. Non eſt tuū qđ fortuna fecit eſſe tuū Alienum eſt oē quicqd optando euenit. ⁊ nihil ipſi⁹ ꝓpriū putari lꝫ qđ eripi pōt. ¶ Nota q: homo ꝓducit̄ nudus ex vtero matris. per hoc innuit̄ magna eius miſeria. Si enī homo nudus naſcit̄ ⁊ nullo idigeret minus eſſet miſer. ſꝫ q: nudus naſcit̄ nihil poſſidens ⁊ pluribus indigens. iō magis miſer eſt. Vñ pauper henric⁹. Primitus i mundo tecum tua quanta tuliſti. Nudus eras primo ⁊ poſtea nudus eris. ¶ Nota q̄ bona exteriora non ſunt propria hominis q: dicit. Sen̄. Nihil propriū ducas quod mutare poſſit fortuna repoſcit quod dedit donum quod dare potuit auferre potuit ⁊ quod fortuna non dedit non eripit.

¶ An ego ſola meū ius exercere ꝓhibeor. Licet celo proferre lucidos dies. eoſdemqꝫ tenebroſis noctib⁹ condere. licet anno terre vultum nūc floribus redimere: nunc nimbis frigoribuſqꝫ cōfūdere. Ius eſt mari nūc ſtrato equore blādiri. nūc procellis ac fluctibus inhorreſcere. Nos ad cōſtātiam noſtris moribus alienam inexpleta hominum cupiditas alligabit. Hec noſtra vis eſt. hunc continuum ludum ludimus. Rotam volubili orbe verſamus. infima ſummis: ſumma infimis mutare gaudemus. Aſcende ſi placet. ſed ea lege ne vti cum ludicri mei ratio poſcet deſcendere iniuriam putes.

¶ An ego ſola meū ius exercere. Hic rn̄det tacite q̄ōni. Diceret aliqs fortune. lꝫ bona exteriora ſint tua. tñ poſtꝗ̄ ea homini contuliſti non deberes amplius auferre. Huic q̄ſtioni reſpondet fortuna dicens q̄ hoc eſſet ꝯtra ius ⁊ cōtra naturam ſuā. quā nullus dꝫ ſibi auferre imo dꝫ vti ſicut ⁊ cetere res vtunt̄ ſua natura. Vñ dicit. Nūqd ego ſola prohibeor exercere ius meum: cū oīa alia exerceant naturam ſuam qđ declarat: qđ lꝫ. i. licitū ē. celo proferre lucidos dies eoſdēqꝫ condere. i. abſcondere tenebroſis noctibus. ⁊ lꝫ āno redimere. i. ornare. vultum. i. ſuperficiē terre nunc. i. aliqñ floribus ſicut in vere. nunc frugibus ſicut in eſtate. nunc confundere eā nimbis. i. pluuiis. ⁊ frigoribus ſicut in autūno ⁊ hyeme. Ius. i. natura eſt mari. nūc. i. aliqñ. ſ. tēpore ſereno blandiri. i. blandum eſſe. equore ſtrato. i. pacificato. ſed tpe tempeſtatis inhorreſcere. i. horridū apparere ꝓcellis ac fluctibus. i. inundationibus. nūquid inexpleta. i. inſatiabilis. cupiditas hoīum. alligabit nos ad ꝯſtantiā alienam noſtris moribus. q. d. non. enīꝫ hec eſt noſtra vis. i. naturalis ptās. hunc ludū ꝯtinuū. i. oī tēpore vel cōtinue ludimus. rotam verſamus volubili orbe. i. veloci circulatiōe. ⁊ nos gaudemus mutare infima. i. aduerſa ſummis. i. ꝓſperis. ⁊ ſumma infimis. i. proſpera aduerſis. Tu boeti aſcende rotam noſtram ſi placet: ſꝫ ea lege. i. ꝯditiōe. vti ne putes tibi fieri iniuriam ſi ꝯtingit te deſcendere cum rō mei ludicri ideſt ludi iocoſi h̄ poſcet.

Nota ꝙ quelibet res in ſua naturali operatiõe delectať. fruſtra ergo laborat qui naturã rei auferre conať. cũ natura non aſſueſcat i ↄtrariũ. Uñ pauper henri. Nõne ſua licet quiuis ſic vtitur arte. Q̃ d̃ ſibi ſors dederit vtitur oĩs hõ. Miles eqs piſcator aquis ⁊ clericus hymnis. Nauta fretis. pugiles marte. poete metris. Ruſticus arua parat. numerat mercator auar⁹. Uirgo legit flores: ſtultus amator amat. Seminat in ſpinis nature iura retractans.

Nota ꝙ dicit cupiditatem hominum eſſe inexpletam. qȝ dicit Ariſt. z. pol'. Infinita eſt cõcupiſcentia hominum ad cuius repletionem multi viuunt. Et Sen̄. 16. ep'la Naturalia deſideria finita ſunt ex falſa autem opinione naſcentia vbi deſinant non habent. ⁊. z4. ep'la Omnia aliquis cõtenere poteſt omnia autem habere non poteſt.

An tu mores ignorabas meos. Neſciebaſ Creſum regem lidorum Cyro pauloante formidabilem: mox deinde miſerandum rogi flammis traditum miſſo celitus imbre defenſum. Nũ te preterit. Paulum perſi regis a ſe capti calamitatibus pias impendiſſe lachrymas: Quid tragediarum clamor aliud deflet: niſi indiſcreto ictu fortunam felicia regna vertentem. Nonne adoleſcentulus ayon eyo eyot. i. duo dolia vini alterum quidem malum aliud autem bonum in iouis limine iacere didiciſti. Quid ſi vberi⁹ de bonorum parte ſumpſiſti. Quid ſi a te non tota diſceſſi. Quid ſi hec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cauſa eſt ſperandi meliora: tamen ne animo contabeſcas. ⁊ intra commune omnibus regnum locatus proprio iure viuere deſideras.

An tu mores ignorabas meos. Hic fortuna excludit quãdam rñſionem Boetii. Poſſet eniȝ dicere Boetius o fortuna ego cõqueſtus ſum de tua mutabilitate quia ignoraui mores tuos. hanc rñſionẽ excludit fortũa per plura nota Boetio ex quibus poterat perpendere mores ⁊ inſtabilitatẽ ſuam. ⁊ dicit nũqd tu ignorabas mores meos. q. d. nõne ſciebas quõ creſus rex lidorum qui prius erat formidabilis cyro regi perſarum. ſed poſtea captus fuit a cyro ⁊ traditus ignibus ad cremandũ. ſed imbre miſſo celitus fuit defenſus ⁊ euaſit. Nunqd etiam preterit te quõ paul⁹ ↄſul romanus fudit pias lachrymas ſuꝑ calamitatibus. i. miſeriis perſi regis quẽ captiuauerat. qd enim aliud deflet clamor tragediaruȝ. i. poematũ reprehendẽtiũ vitia hominũ niſi me fortunã ſubuertẽtẽ felicia regna indiſcreto ictu ideſt incerto euentu. nonne exiſtens adoleſcentulus didiciſti: iacere in limine. i. in domo iouis duo dolia vini: vnum bonum aliud malum. de qbus oportuit vnũquẽqȝ intrãtem guſtare. quid conquereris ſi vberius de bonorum parte ſumpſiſti. quid cõquereris ſi a te nõ tota diſceſſi. qd conquereris ſi hec ipſa mei mutabilitas eſt tibi iuſta cã ſperandi meliora. i. proſpera. tñ ne pro non cõtabeſcas. i. deficias. animo ⁊ tu locatus intra cõe regnum oĩbus. ſ. in mũdũ deſideras viuere ꝓprio iure qȝ hoc eẽ nõ põt vt eximaris a cõi lege hoiuȝ. Nota ꝙ cum creſus rex lidorum eſſet pugnaturus contra regem pſaꝝ ipſe ↄſuluit appollinẽ de ſucceſſu pugne qui rñdit ſibi hmõi verſiculo. Creſus ꝑdet alim trãſgreſſus plurima regna. Alim eſt fluuius quidam: quẽ verſiculum creſus ſic intellexit. ꝙ Creſus tranſgreſſus alĩ perdet. i. deſtruet plurima regna ipſius Cyri. ſed appollo ſic itellexit. Creſus tranſgreſſus alim perdet. i. amittet plurima regna ſua ⁊ hoc contigit. nam ipſe cũ trãſgreſſus eſſet alim victus ẽ a Cyro ⁊ i igneȝ poſitus. ſed tãta inundatio pluuie facta fuit. ꝙ extinctus fuit ignis ⁊ euaſit. de quo cum multum gloriareť: dixit filia ſua nomine ama. O pater expecta vltimum diem ante quẽ non ẽ gloriandum. Quadam vͦo nocte vidit Creſus in ſomno ꝙ eſſet ſuper altam arborem vbi iupiter cum rigabat. ⁊ pheb⁹ cum ſiccabat. quod ſomnum cum retuliſſet filie ſue reſpondit filia. Tu eris captus a cyro ⁊ in cruce ſuſpẽſus. vbi iupiter. i. pluuia te rigabit. ⁊ phebus. i. ſol te ſiccabit. quod ad vltimum contigit. ex quo poteſt perpendi mutabilitas fortune. Notandũ ꝙ paulus conſul romanus miſſus fuit pugnare contra regem perſarum qui erat ſuperbiſſimus hominum cum autem ipſum deuiciſſet conſiderans proſperitatem preteritam ⁊ aduerſitatem preſentem ei⁹ motus pietate fleuit ſuper ipſum ⁊ dimiſit eum. ex quo ſimiliter perpenditur mutabilitas fortune. Nota ꝙ tragedia eſt carmen reprehenſiuũ vitiorum incipiens a proſperitate: deſinens in aduerſitate. Et dicitur a tragos grece qd ẽ hircus latine. ⁊ odos cantus: quia cantus huiuſmodi carminiſ hirco remunerabatur. Inde dicuntur tragede poete qui antiqua geſta ⁊ facinora ſceleratorum regum luctuoſo carmine populo ſpectante. i. reſpiciente concinebant ſicut dicit Iſid. lib. ethimo. Nota Homerus volens oſtendere mutabilitatem fortune deſcribit in domo iouis iacere duo dolia vini vnum bonum: aliud malum. ⁊ omnes itrantes domum de vtroqȝ oportebat guſtare. ſed quoſdã plus de bono. quoſdam vͦo plus de malo. Et hec deſcriptio publice depingebatur athenis in templo iouis. vbi Boetius ſtuduit exiſtens adoleſcens ſicut ipſe teſtatur in de ſcholarium diſciplina. Per domum autem iouis. homerus ſignificabat mundum per duo dolia proſperitateȝ ⁊ aduerſitatem. ⁊ omnes qui viuunt in mundo de vtroqȝ guſtant. quidam plus de proſperitate: quidam plus de aduerſitate Nota dicit fortunam ſubuertentem felicia regna dicit. Ganfredus in poetria. Hoc vnum preſcire potes: ꝙ nulla poteſtas Eſſe moroſa poteſt: quia res fortũa ſecũdas Imperat eẽ breues: ſi vis exempla: priores Reſpice fortunas. enarrat illa priorum. florida proſperitas minos ſubuertit athenas. Ilion atrides. magne carthaginis arces. Scipio. ſed multi romani ſunt alia fati Tempora verſa breui breuis eſt diſtantia leti. Omnis ⁊ meſti nox eſt vicina diei. Hec aliena docẽt ⁊ te tua facta docebunt.

Metrum ſecundum libri ſecundi.

SI quantas rapidis flatibus incitus
Pontus verſat arenas:
Aut quot ſtelliferis edita noctibus
Celo ſydera fulgent.
Tantas fundat opes: nec retrahat manum
Pleno copia cornu.
Humanum miſeras haud ideo genus
Ceſſat flere querelas.
Quãuis vota libens excipiat deuſ
Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus
Nil iam. parta videntur:
Sed queſita vorans ſeua rapacitas
Alios pandit hiatus.
Que iam precipitem frena cupidinem
Certo fine retentent.
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis ardeſcit habendi.
Nunq̃ diues agit qui trepidus gemens.
Seſe credit egentem.

Metrum ſecundum ſecundi libri.

SI quãtas rapidis flatibus incitus: Iſtud eſt ſecundum metrũ huiuſ ſecundi. quod diciť aſclepiadiũ ab inuẽtore coriambicum a pede predominante.

minante.quis ſit pes coriambus prius habitum eſt. Et
conſtat illud metrum ex primo ſpondeo ⁊ duobus coriam
bis ⁊ pirrichio vel iambo: quale metrum eſt iſtius hym-
ni. Sanctorum meritis. Secundum metrum dicitur fer
regratiuum ab inuentore. conſtans. ex prīo ſpondeo. ſcđo
dactilo. tertio ſpōdeo vel trocheo. Jn hoc ergo metro for
tuna conqueritur de inexpleta cupiditate hominuȝ: dicēs
Si copia. i. fortuna quam gentiles deam copie appella-
bant. pleno cornu fundat hoībus tantas opes quātas are
nas verſat. i. voluit pontus. i. mare incitus. i. cōmotus. ra
pidis flatibus. i. impetuoſis ventis. ⁊ ſi fundat tātas opes
quot ſydera fulgent in celo edita. i. orta. ſtelliferis nocti-
bus. ⁊ ipſa copia nō retrahit manū auferendo opes haud
p̄non ideo humanū genus ceſſat flere. i. flendo propone-
re miſeras querelas. ⁊ q̄uis de⁹ prodigus. i. diues multi
auri. i. ad modum p̄digi multū aurum diffundēs ipe de⁹
libens excipiat vota hominum. ⁊ ornet auidos. i. cupidos
claris honoribus. tñ iam parta. i. acq̄ſita ⁊ poſſeſſa nil vi-
dent̄ eis. ſed ſeua rapacitas vorans q̄ſita. i. acq̄ſita pandit
. i. manifeſtat: alios hiatus. i. receptacula cupiditatis. ⁊
tunc q̄rit fortuna que iam frena retentent. i. detinebūt. cer
to fine cupidinem. i. auaritiam hoīum. precipiteȝ. i. preci
pitantem hominem cum ſitis. i. deſideriū habendi fluens
largis muneribus ardeſcit in hoīe. ⁊ ideo ille qui trepidus
terrore aduerſitatis. ⁊ gemens credit ſeſe egentem. ille nun
q̄ȝ diues agit. i. vitam ducit. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit
pleno copia cornu. q̄ cum hercules quodam tp̄e luctaret̄
cum acheleo. ⁊ achileus mutaret ſe in tauruȝ hercules ap
prehendens ipſum per cornu effregit illud ⁊ repletum po
mis ⁊ floribus odoriferis ſacrificauit illud fortune quod
cornu dicitur fortuna quibuſdam propinare plenum qui
buſdam vacuum. quibuſdam ſemiplenum ſm̄ diuerſum
ſtatum p̄ſperitatis ⁊ aduerſitatis hominum. ¶ Nota q̄
fortuna inuehit̄ contra auaritiam hominum. qđ Tullius
in libro tuſculanaruȝ queſtionum dicit. Auaritia ſtudiū
pecunie hȝ quam nemo ſapiens concupiuit. ea enim q̄ſi
malis venenis imbuta corpus animūq̄ȝ virilem offendit.
ipſa enim inſatiabilis manens neq̄ȝ copia neq̄ȝ inopia mi
nuitur ⁊ in eodem hoc dicit. Quid ē q̄ multi cupiditate
pecūie ferunt̄. quorꝫ ita p̄turbāt̄ animi vt nō multū abſint
ab inſania. Et dicit Seneca. 66. ep̄la. Auaritia nulluȝ ha
bet magis malum niſi q̄ ingrata eſt. ⁊. 62. ep̄la. auaros
comparat canibus dicens. Vidiſti aliquem canem miſſū
a dño panis fruſtū aut carnis apto ore captantem. quic-
quid arripit p̄tinus integrum deuorat ⁊ ſemper ad ſpem
futuri inhiat. Ideȝ euenit nobis quicquid nobis fortuna
expectantibus porrigit. illud ſine omni voluntate dimitti
mus ⁊ ſtatim ad rapinam alterius erigimur. ¶ Nota qui
credit ſe egentem. non eſt diues ſȝ paup̄. q̄ dicit. Señ. pri
ma ep̄la. Nō qui parꝫ habet. ſȝ qui plus cupit paup̄ eſt.
Quid enim refert quātuȝ illi in archa quantū in horreis
iacet ſi alieno hiatu imminet. ¶ Nota q̄ diuitie nō tollūt
auaritiam ſed augmentant. Unde Seneca. 16. ep̄la dicit.
Congerat̄ in te q̄cq̄d locupletes poſſiderunt vltra priuatū
pecunie modum. fortuna te prouehat. auro tegat. purpu
ra veſtiat. terraȝ marmoribus abſcondat accedant ſtatue
⁊ picture ⁊ q̄cq̄d vlla ars elaborauit maiora cupe ab his
non deſiſtes. vñ Juuenalis. Interea plēo dū turget ſaccu
lus ere Creſcit amor nūmi quantuȝ pecunia creſcit.

¶ Proſa tertia ſecundi libri.

His igitur ſi pro ſe tecum verbis fortu
na loqueret̄. quid profecto ꝯtra hiſce-
res non haberes. Aut ſi q̄d eſt quo que
relam tuam iure tuearis proferas oȝ.
dabimus tibi dicendi locum. B. Tum ego ſpe
cioſa quidem iſta ſunt inquam oblitaq̄ȝ rheto-
rice ac muſice melle dulcedinis. tum tm̄ cum au
diuntur oblectant. Sed miſeris maloruȝ altior
eſt ſenſus. Itaq̄ȝ cum hec auribus inſonare de-
ſierint: inſitus aīum meror pregrauat. P. Et
illa. ita eſt inquit. Hec enim nondum morbi tui
remedia: ſed adhuc contumacis aduerſum cu-
rationem doloris fomenta quedam ſunt Nam
que in fundū ſeſe penetrent. cum tempeſtiuum
fuerit admouebo.

¶ Proſa tertia ſecundi libri.
His igitur ſi ſe tecum fortuna. Hic incipit p̄ſa
tertia huius ſecundi libri. Jn qua p̄hia probat
Boetiū nō debere cōqueri de fortuna. q̄ mul
ta bōa ſibi contulit. Et primo iq̄rit p̄hia q̄d
ſentiat de dictis fortune. ſcđo bona fortune ſibi collata
enumerat. ibi verū tñ. Primo oñdit p̄hia q̄ Boetius ni
hil hēat loq̄ ꝯ fortunā. Scđo Boeti⁹ rñdet. Tertio p̄hia
ei⁹ reſponſionē approbat ſic̄ patebit. dicit primo. Si fortu
na loqueret̄ his tecum verbis pro. ſc. p̄fecto pro certe. tu
nō. haberes q̄d ꝯ hiſceres. i. nō haberes vñ apires os ad
reſpondendū fortune: aut ſi q̄d eſt quo tuā querelā iure tu
caris. oȝ. i. neceſſe eſt. vt p̄feras. dabimus tibi locum di
cendi. Tunc ego Boetius inquā. i. dixi vel rñdi. Specio
ſa q̄dē ſunt iſta que fortuna dixit. ⁊ ſunt oblita. i. delinita.
melle ideſt delectatōe rethorice dulcedinis. ſ. quātuȝ ad p̄
ſam ac pro ⁊. muſice dulcedinis. ſ. quātū ad metruȝ ⁊ tm̄.
tūc. i. tum. oblectant. i. delectant. anīum meum cū audiū
tur. ſed ſenſus. i. p̄ceptio maloꝝ eſt altior. i. profūdior mi
ſeris q̄ȝ iſti poſſint attigere. q. d. q̄uis verba fortune ſup̄
ficialiter me delectent. tñ ad p̄funditatem mei doloris nō
attingūt Itaq̄ȝ. i. ergo cum hec verba fortune deſierint. i.
ceſſauerint inſonare aurib⁹ meis meror inſitus. i. imiſſus
pregrauat animū meū. Tūc p̄hia approbat rñſionē Boe
tii dicens Ita eſt. hec enim verba fortune nōdū ſunt reme
dia tui morbi. ſed ſunt quedam fomenta. i. lenimenta. ad
uerſum curationem. i. ꝯtra ſanationē contumacis doloris
nam remedia q̄ penetrent. i. imittent ſeſe in p̄fundum per
turbationū expellendo cām radicalem tui morbi. iſta ad
mouebo. i. apponā cum fuerit tēpeſtiuū. ¶ Nota q̄ Boe
tius nihil habuit loqui contra verba fortune. q̄ verꝫ dixit
⁊ ꝯ veritatem non eſt loquendum. Nam vā oīa cōſonāt: ⁊
ueritas ſibiipſi atteſtatur ſȝ Ariſt. ¶ Nota hiſco ē verbū
inchoatiuuȝ. ⁊ profert̄ per ſyncopam. q̄ regulariter debe
ret dici hyaſco. vñ hiſcere. i. hiatum inchoare. cum aliquis
aperit os. ¶ Nota q̄ oblitus altera producta eſt p̄ticipiū
verbi obliuiſcor. Sed oblitus altera correpta deſcendit a
verbo oblinio. ⁊ oblitus. ideſt maculatus. vnde verſus.
Immemor oblitus notat: oblitus eſt maculatus. ¶ No
ta circa hoc q̄ dicit inſitus meror animum aggrauat. q̄
quis non doleret de infortunio nulli contigit niſi animo
multum eleuato ſupra fortunam. Q ⁊ dicit Seneca. 65.
ep̄la. Plus equo te dolere nolo. ſȝ vt non doleas. vix eri
gere audeo. nulli autē iſta firmitas animi contingit niſi
multū ſupra fortunam eleuato. ⁊ ſubdit illud agamus vt
iocunda nobis fiat amiſſoꝝ recordatio. nemo libenter ad
id reddit qđ non ſine tormēto cogitaturus ē. Nota q̄ per
rhetoricam ⁊ muſicam dulcedinē fortune Boeti⁹ adhuc
non fuit reſtitutus virtuti. ⁊ ſapīe. qđ atteſtat̄ eius meror
aggrauans animū. Nam virtus ⁊ ſapientia ⁊ dolorem ⁊
merorem opprimit. vñ Seneca. 65. ep̄la: Quemadmodū
minuta ſūma claritas ſolis obſcurat ſic dolores meſticias
iniurias. ſapīa ⁊ virt⁹ ſua magnitudīe elidit atq̄ȝ opprimit

¶ Verūtamen ne te miſerū exiſtimari velis an nu
merum modūq̄ȝ tue felicitatis oblitus es: Ta-
ceo q̄ deſolatum parente ſummorum te viro-
rum cura ſuſcepit delectuſq̄ȝ in affinitatē princi-
pum ciuitatis: qđ precioſiſſimum propinqtatis

genus eſt. prius charus ꝙ proximus eſſe cepiſti. Quis non te feliciſſimũ cum tanto ſplendore ſocerorum cum coniugis pudore cum maſculine quoq; prolis opportunitateq; ꝑdicabit.

¶ Ueruntñ ne te exiſtimari miſeꝝ velliſ. Hic pħia enumerat bona fortune Boetio collata rõne quoꝝ non debuit ſe eſtimare miſerum. Et primo enumerat bona ꝑterita q̃ ipſum felicem fecerũt. poſtea enumerat in quarta proſa bona q̃ ipſum in pñti felicem oñdunt. ⁊ Primo igiť pħia deſcribit felicitate; ſuam preteritaȝ. Scđo excludit quādã obiectionem ibi. Qđ ſi idcirco. ⁊ Primo enumerat quedã bõa cõmunia. ſcđo magis ſpecialia. ſcđa ibi. ⁊ Preterea libet. primo dicit. O Boeti ne. i. non velis te exiſtimari miſerum. nunqd oblit⁹ es numeꝝ. q; pro ⁊. modũ felicitatis tue. taceo. i. pertranſeo. ꝙ te deſolatum. i. priuatũ. parente. i. patre ⁊ matre cura ſummoꝝ viroꝝ. i. conſulu; romanorũ te ſuſcepit. ⁊ tu delectus. i. de aliis electus in affinitatẽ pricipum ciuitatis cepiſti prius eſſe charus ꝙ proximus. quod eſt precioſiſſimũ genus ꝓpinquitatis. quis non predicabit feliciſſimum cum tanto ſplendore tuoꝝ ſoceroꝝ. cum tanto pudore coniugis. i. vxoris. ⁊ cũ opportunitate. i. opportuna felicitate maſculine prolis. q. d. nullus eſt qui nõ iudicauerit te felicem in his. ¶ Nota ꝙ triplex eſt genus propinquitatis. ⁊ Primum qđ ꝯtrahiť ex genealogia: ⁊ in tali ꝓpinquitate aliqs ſimul efficitur proximus ⁊ charus. nam frater fratri eſt charus ⁊ ꝓpinquus. Alia ẽ ꝓpinquitas que ꝯ̄hiť ex matrimonio. ⁊ vocať affinitas: ⁊ in tali ꝓpinquitate aliquis prius efficiť ꝓpinquus ꝙ char⁹. tertia ꝓpinquitas contrahiť ex bonis moribus ⁊ virtutibus ⁊ h̄ eſt precioſiſſimũ gen⁹ ꝓpinquitatis: ⁊ in tali aliqs pri⁹ efficitur charus ꝙ propinqu⁹. ⁊ ſic Boetius ꝑus factus fuit romanis principibus charus rõne virtutis ꝙ ꝓpinquus matrimoniũ ꝯtrahendo cũ eis. ¶ Nota ꝙ pħia dicit Boetium fuiſſe felicem ſplendore ſocerorum in plurali. cum tñ non habuerit niſi vnum ſoceꝝ. Nam ſocer dicitur cuius filiam aliqs ducit ⁊ non legiť ꝙ Boetius habuit duas vxores. Ad hoc põt dici. ꝙ hic accipitur ſocer large. non tm̃ pro pr̃e vxoriſ. ſed ẽt pro fratre q large ẽt ꝑt dici ſocer. g⁹ diť pluraliť ſoceꝝ. ¶ Nota ꝙ ex trib⁹ pħia diť Boetiũ felicẽ fuiſſe. ex hõeſtate ſoceroꝝ. ex pudore cõiugis. ex opportunitate maſculine prolis. i. ſuoꝝ filiorum

¶ Preterea: libet eni; preterire cõia. aſſumptaſ in adoleſcentia negatas ſenibus dignitates: ad ſingulare; felicitatis tue cumulũ vẽire delectat.

¶ ⁊ Preterea libet eni preterire cõia. Hic pħia enumerat q̃dam bona ſpecialia: ex qbus Boetius non d; ſe eſtimare miſeꝝ. Et dicit ergo preterea. i. ꝑtranſire volo: q; mihi libet preterire cõia ſuple bona: ⁊ delectat me vẽire ad ſingularem. i. ſpecialem cumulum tue felicitatiſ. ſ. ad ſumptas dignitates in adoleſcentia negatas ſenibus. Et ſubdit.

¶ Si quis reꝝ mortaliũ fructus vllum beatitudinis põdus habet. poterit ne illius memoria luciſ quãtalibet ingruentium maloꝝ mole deleri. Cũ duoſ pariter conſules liberos tuos domo prouehi ſub frequentia patrum: ſub plebis alacritate vidiſti: cũm eiſdem in curia currules inſidentibus tu regie laudis orator ingenii gloriam facũdie meruiſti. cum in circo duorum medius conſulum circunfuſe multitudinis expectationem triumphali largitione ſatiaſti. dediſti. vt opinor verba fortune dũ te illa demulcet: dũ te vt ſuas delitias fouet. Munus qđ nulli vnꝙ̃ priuato cõmodauerat abstuliſti Uis ne ergo cum fortuna calculum ponere: Nunc te primu; liuenti oculo pſtrinxit. Si numerũ modũq; letorũ triſtiũ ve cõſideres adhuc te felicem negare non poſſis.

¶ Si quis fructus rerum mortalium h; vllu; pondus beatitudinis. i. ſi ꝑ aliquod tꝑale bonu; homo d; dici felix poterit ne memoria illius lucis. i. tue felicitatis. qua; iã dicam deleri quantalibet mole. i. quocũq; pondere ingruentium maloꝝ. q. d. non põt deleri. ⁊ que eſt illa felicitas cum tu vidiſti liberos tuos. i. filios tuos. pariter conſules electos. ꝓuehi. i. duci de domo tua. ſub frequentia. i. diligentia patru;. ſ. ſenioru;. ⁊ ſub alacritate. i. ſub gaudio plebis. ⁊ cum tu eiſdem filiis tuis iſidentibus currules. i. ſedes iudiciarias. orator. i. ꝑdicator regie laudis meruiſti gloriam ingenii ⁊ facundie cum tu medius in circo. i. in circundatione. duorum conſulum. ſ. filiorum tuoru; ſatiaſti expectatione; circumfuſe multitudinis. triumphali largitione. i. victoriali triumphatione. vt ego opinor tu dediſti verba. i. deceptiones fortune dum te illa demulcet dum te fouet vt ſuas delitias. tu abſtuliſti munus qđ nũꝙ̃ commodauerat vlli. i. alicui. priuato. i. extraneo. ⁊ Uis ne ergo cum fortuna ponere calculum. i. computationem nunc ipſa fortuna primũ pſtrinxit te oculo liuenti. idest inuido ſi conſideres numerum ⁊ modum letorum. ve pro vel triſtiũ. i. proſperitatis ⁊ aduerſitatis adhuc non poſſis te negare felice;. ¶ Nota pħia per hoc ꝙ dicit preterea ⁊ prius dixit taceo. vtitur quodam colore rhetorico. qui dicitur occupatio. ⁊ diffinitur ſic a Tullio. Occupatio eſt cu; dicimus nos preterire: aut neſcire: aut nolle dicere illud quod tñ maxime dicimus. ¶ Nota ꝙ mos erat romanorum ante. 30. ãnos nulli conferre aliquam dignitatem. niſi propter ſingulare; dignitatem vel probitatem. vel ꝑꝑ publice rei euidentem vtilitate;. Boetius autem in adoleſcentia ante. 30. ãnos elect⁹ fuit in conſulẽ. ⁊ hoc pħia vocat felicitatem cõem. non ꝙ cõiter oĩbus hoc concedereť ſed q; non ſolum Boetio ſ; aliis paucis hoc accidit. Refert. n. Tullius in li. de amicitia. ꝙ Scipio ante. 30. ãnos bis factus eſt conſul. Siľr germanicus iuuenis conſul factus eſt ante. 30. annos. ſed ſingulare; felicitatem Boetiſ tangit dicens. Cum duos pariter conſules. ¶ Nota ꝙ ſ; Iſido. in lib. ethymo. currules erant ſedes in qbus magiſtratus ſedentes iura reddebant. Et dicuntur currules a curru: q; tali ſede vtebanť in curru iudices quo vehebãtur vt expeditius ꝑpſo iudicia redderent. ¶ Nota ꝙ conſuetudo erat apud romanos in electione conſulum habere ſermonẽ ad ꝑplum de laudibus regum ⁊ electorum in magiſtratũ: ⁊ ſi bene predicabant: inde gliam conſeqbãť huiuſmodi ſermonẽ fecit Boetius in electõe ſuoꝝ filioru; in conſules: ⁊ ex inde ſua glia fuit geminata. Et q; ſimilis ſermo conſueuit fieri in triumphis in laudem eoꝝ qui obtinuerant victoriam: ideo huiuſmodi ſermonem vocat triumphalem largitione;. ¶ Nota qui bonum aliquod promittit ⁊ non adimplet: ille dat verba ⁊ non rem. ⁊ ſic decipit. ergo dicit pħia. dediſti fortũe verba. i. deceptiones ꝓmittendo ei aliquid bõi ꝙ ipſa te ita fouet. ¶ Nota ꝙ calculus in vna ſignificatione eſt paruus lapillus qui calcãdo non ledit. ⁊ q; talibus lapillis vtebantur antiqui in cõputando. ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro computare vel pro rõnem facere. ergo dicit pħia. vis ne cum fortuna calculum ponere quaſi dicat non debes ſi cõputabis cu; ea. ipſa inueniet te multo feliciorẽ ꝙ miſerũ.

¶ Quod ſi idcirco te fortunatũ eſſe non eſtimas qm̃ que tunc leta videbantur abierunt. Non eſt qđ te miſerũ putes: qm̃ q̃ nunc meſta creduntur pretereunt. An tu in hanc vite ſcenam nunc primum ſubitus hoſpeſq; veniſti. vllam ne humanis rebus ineſſe conſtantiam reris. cum ſepe ipm hoiem velox hora diſſoluat: Nã ⁊ ſi rara ẽ

fortuitis

foꝛtuitis manendi fides. vltimus tamē vite dieſ moꝛs quedam fortune eſt etiam manētis. Quid ergo referre putas. Tu ne illam moriendo deſeras: an te illa fugiendo deſerat.

¶ Quod ſi ideiro te foꝛtunatū eſſe. Hic pħia excludit quā dam obiectiōem. poſſet aliquis dicere. hec pꝛedicta bona non faciunt me felicem qꝛ ſunt ꝑtranſita. hāc obiectioneꝫ excludit pħia dicēs. Q. d. ꝓ ſed. ſi nō eſtimas te foꝛtunatū .i. felicem: qm̄ illa abierunt que tunc videbanť leta. etiam non eſt qđ. i. ꝓꝑ qđ. tu putes. i. eſtimes te miſeꝝ qm̄ q̄ nūc creduntᷣ. i. videntᷣ meſta pꝛetereunt. An nūc pꝛo nunquid tu. veniſti pꝛimum in hanc ſcenam. i. vmbꝛam vite. ſubitus. i. impꝛouiſus. qꝫ pꝛo ⁊. hoſpes. i. aduena. vt ignoꝛes que gerantur in hac vita. ne pꝛo nunqđ reris. i. opinaris vllam conſtantiā ineſſe humanis rebus. cum ipſum hominem ſepe diſſoluat velox hora moꝛtis. nam ſi foꝛtuitiſ rebus eſt fides ꝑmanendi. licet rara. tm̄ vltimus dieſ vite eſt quedam moꝛs foꝛtune. etiam manentis foꝛtune. quid igitur putas referre. i. diſtare. ne. i. an tu deſeras illaꝫ foꝛtunam moꝛiendo. an pꝛo vel illa te deſerat fugiendo. q. d. nihil refert quantum ad inconſtantiam foꝛtune: ſiue foꝛtuna hominē deſerat ſiue deſeratur. manifeſtum eſt ꝙ ꝑmanere non p̄t. ¶ Nota ꝙ in rebus humanis non ſit conſtantia. Cuius rō eſt. In iſto quod eſt genituꝫ nulla eſt cōſtantia: qꝛ nihil eſt genitum quod non eſt coꝛruptibile ⁊ non permanēs: ſed res humane ſunt genite ⁊ ꝓducte ergo ⁊c̄. ¶ Notandum ꝙ non eſt durabilis foꝛtūe pꝛoſperitas qꝛ ipſā cito fugat aduerſitas. vñ Gāfre. in poetria. Omnibus ne crede tuis. ⁊ tpe paruo. Illuxere tibi. moꝛ ſunt clauſura ſerenum. Nubila fata diem: inducentqꝫ crepuſcula noctem. ꝓꝑ quod non eſt adhibenda fides rebus foꝛtuitis. ¶ Nota ꝙ pħia tangit vnam rōnem ꝙ foꝛtuna nō ſit conſtans que talis eſt. Homo non eſt conſtans. ergo nec foꝛtuna: antecedens pꝫ: qꝛ hoiem ſepe diſſoluit velox hoꝛa moꝛtis. conſequentia pꝛobatur ex hoc qꝛ foꝛtuna nō habet eſſe niſi circa hominem: cum ſit in agentibus a pꝛopoſito. z. phico. gͦ dicit pħia nihil differt quo ad inconſtātiam foꝛtune. ſiue foꝛtuna derelinquat hominem fugiendo: ſiue homo derelinquat ipſam moriēdo quocunqꝫ modo fiat ſemper ipſa eſt inconſtans ⁊ non permanens.

¶ Metrum tertium ſecundi libri.

Cum polo phebus roſeis quadrigis
Lucem ſpargere ceperit.
Pallet albentes hebetata vultus
Flammis ſtella pꝛementibus.
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit roſiſ.
Spiret inſanum nebuloſus auſter
Iam ſpinis abeat decus.
Sepe tranquillo radiat ſereno
Immotis mare fluctibus.
Sepe feruentes aquilo pꝛocellas
Verſo concitat equoꝛe.
Rara ſi conſtat ſua foꝛma mundo.
Si tantas variat vices.
Crede foꝛtunis hominum caducis:
Bonis crede fugacibus.
Conſtat eterna poſitumqꝫ lege eſt:
Vt conſtet genitum nihil.

¶ Metrum tertium libꝛi ſecundi.
Cum polo phebus roſeis quadrigis. Iſtud eſt metrum tertium huius ſecundi. cuius. pꝛimu verſus dr̄ ſaphicus ab īuētoꝛe. trochaicꝰ a pede pꝛedn̄ante. Metrū āt ſecundi verſus dicitur gliconicum ab inuentoꝛe coꝛiambicum a pede pꝛedominante. In hoc ergo metro pħia declarat tribus exemplis mutabilitatem mundanorum. Pꝛimum exemplum eſt de coꝛpoꝛibus celeſtibus tale. Sole lucente in celo tunc obſcuratur lumen aliarum ſtellarum. Ecce mutatio ſtellarum quo ad lumen quod tamen plus apparebat tempoꝛe noctis: ſed ſole nobis lucente non apparet. vnde dicit in littera. Cum phebus. i. ſol ceperit. i. inceperit. ſpargere. i. emittere lucem. roſeis quadrigis ideſt roſeo curru. ſtella hebetata ideſt obſcurata. flammis ideſt luminibus ſolis pꝛementibus. ipſa pallet ideſt pallida fit ſm̄ albentes vultus. Secundum exemplum eſt in terre naſcentibus tale. zephiro flante terra oꝛnatur floribus: ſed auſtro flante floꝛes deficiunt. Ecce mutatio in terre naſcentibus. vnde dicit in littera. Cum ideſt quando nemus irrubuit vernis ideſt vernalibus roſis. flatu zephiri tepentis ideſt calentis. ſi auſter nebuloſus ſpiret ideſt flare inceperit. inſanum ideſt inſane. iaꝫ decus roſarū. abeat ſpinis ideſt recedat de ſpinis. Tertium exemplum eſt de mare tale. Quando mare nō agitatur ventis apparet trāquillum. ſed ventis agitatum efficitur tempeſtuoſuꝫ. Ecce mutabilitas, mariſ. vnde dicit ī littera. Sepe mare radiat ideſt ſplendet. tranquillo ſereno ideſt ſerena tranquillitate immotis ideſt non motis fluctibus Sepe aquilo concitat ideſt pꝛouocat. feruentes pꝛocellas ideſt tempeſtates. verſo equoꝛe ideſt moto mari. Tūc hoꝛtatur philoſophia ne credamus bonis foꝛtune: dicens. Si mundo conſtat ideſt permanet ſua foꝛma rara ut ex dictis patet ⁊ ſi mundus variat tantas vices. ideſt alternationes. tunc crede caducis. ideſt tranſitoꝛiiſ foꝛtunis hominum ideſt noli credere ⁊ loquitur ironice. debet enim intelligi per contrariū. crede ideſt noli. credere bonis fugacibus: qualia ſunt bōa foꝛtune. quod patet ex hoc: quia conſtat ideſt manifeſtum eſt ⁊ eſt poſitum ideſt ſtabilituꝫ. eterna lege. ideſt diuina lege ut nihil genitum conſtet. ideſt immutabiliter permaneat.

¶ Nota ꝙ poete attribuunt ſoli quadrigam. que dicitur a numero quattuoꝛ equoꝛum. Poete enim fingūt curruꝫ ſolis trahi quattuoꝛ equis. pꝛopter quattuoꝛ diuerſitates ſolis. Nam ſol cum oꝛitur eſt rubeus. hoꝛa tertia ſplendens hoꝛa meridiei eſt feruens: ſed hoꝛa veſpertina eſt tepens. Lune vero attribuunt bigam pꝛopter duas pꝛopꝛietates lune Nam luna virtualiter eſt frigida ⁊ humida.

¶ Nota circa hoc ꝙ dicit crede foꝛtuitis bonis: ſeneca dicit in li. de conſolatione filii helye. Nunqꝫ ego foꝛtune credidi: que cum mecum videretur pacem agere. omnia quecunqꝫ in me indulgentiſſime conferebat pecuniaꝫ. honoꝛes. gratiam. eo loco poſui. vnde poſſet ſine motu meo repetere. Interuallum magnum inter me ⁊ ipſam habui. itaqꝫ nec illa abſtulit nec euulſit. neminem aduerſa foꝛtuna comminuit. niſi quem ſecunda decepit. foꝛtuna foꝛtes metuit. gnauos expauit. opes auferre poteſt: animū aūt ſurripere non poteſt. ¶ Nota ꝙ philoſophia bona foꝛtune appellat caduca. quia dicit Senec̄. 78. epiſtola. Omnia iſta in que foꝛtuna dominiuꝫ exercet ſua ſunt ſicut pecunie honoꝛes imbecilla ſunt fluida moꝛtalia ſunt ⁊ paſſiones incerte. ¶ Nota dicit nulluꝫ genitum eſſe conſtās dicit ſeneca epiſtola pꝛeallegata. Omnia moꝛtalia minuūtur. cadunt. deſeruntur decreſcunt. exhauriuntur. itaqꝫ in illis in foꝛte cauſa incerta inequalitas eſt. diuinoꝛum autem vna natura eſt.

¶ Pꝛoſa quarta libri ſecundi.

Tam ego vera inquā cōmemoras. O virtutum omnium nutrix: nec inficiari poſſum pꝛoſperitatis mee velociſſimuꝫ curſum. ſed hoc eſt quod recolentem vehementius coquit. Nam in omni aduerſitate foꝛtune i

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

feliciſſimū genus eſt infortunii fuiſe feliceꝫ. P.

¶ Proſa quarta libri ſecundi.

Um ego vera inquam. Hec eſt quarta proſa huiuſ ſecundi. in qua philoſophia probat boetio non eſſe conquerenduꝫ de fortuna propter preſentia bona que ſibi dereliquit. Et primo boetius confitetur ſe fuiſſe felicem deplangēs preſentē infelicitateꝫ. ſecundo philoſophia oſtendit ipſum eſſe felicem in preſenti ibi. Sed ꝙ tu. dicit ergo boetius. O philoſophia nutrix omnium virtutuꝫ tu commemoras vera. nec poſſum inficiari. ideſt negare. velociſſimum curſum. ideſt receſſum mee proſperitatis: ſed hoc eſt quod coquit. ideſt anxiat. vehementer me recolentem preteritam proſperitatem. Nam in omni aduerſitate fortune infeliciſſimum genus infortunii eſt fuiſſe felicem ⁊ iam non eſſe.

¶ Nota philoſophia dicitur nutrix omnium virtutum. qꝛ omnis virtus conſiſtit in medio. medium non attingitur niſi recta ratiōe: que recta ratio eſt ſapiētie ⁊ philoſophie ¶ Item cum philoſophia diuidatur in practicam ⁊ ſpeculatiuam: ipſa includit prudentiam que eſt recta ratio agibilium ex. 6. ethi. prudentia auteꝫ colligata eſt omnibus virtutibus ex eodeꝫ. 6. propterea philoſophia dicitur nutrix omnium virtutum: ¶ Nota ꝙ recordatio preterite felicitatis coquit hominem. ideo dicit ſeneca. 65. epiſtola. Illō agamus ut iocunda nobis fiat amiſſorū recordatio. hoc autem contingit cum animus preparatus eſt ad amiſſionem eorum. ¶ Nota ꝙ duplex eſt infortunium. quoddaꝫ continuum. aliud interpollatum ſiue diſcontinuum. primum infortunium: eſt infelix. ſecundum eſt infeliciſſimuꝫ Infortunium enim continuum ex conſuetudine minuſ nocet. quia dicit ſeneca. in lib. de tranquil. aī. Tollerabiliuſ eſt bona non acquirere. quam acquiſita amittere. ideoqꝫ letiores videbis quos fortuna nunq̄ꝫ reſperit: quaꝫ quos deſeruit. Item dicit in lib. de conſoli. filii helye. vnuꝫ habet bonum aſſidua infelicitas. ꝙ illos indurat quos vexat Infortunium autem diſcontinuum eſt cum aliquis mutatur de aduerſitate in proſperitatem: ⁊ iterum de proſperitate in aduerſitatem. ⁊ tale eſt infeliciſſimum genus: qꝛ ſepe deiicit hominem in deſperationem. vnde Samarienſ. alias pau hein. O bona proſperitas vbi nunc es. nūc mea verſa eſt In luctum cythara. fit lachrymoſa lira. O mala dulcedo ſubitoqꝫ abſumpta veneno. Q ueque recōpenſas melleo fellegraui.

¶ Sed quod tu inquit falſe opinionis ſuppliciuꝫ luis: id rebus iure imputare non poſſis. Nam ſi te hoc inane nomen fortuite felicitatis mouet: quam plurimis maximiſqꝫ habundes mecum repures licet: Igitur ſi quod in omni fortune tue cenſu precioſiſſimum poſſidebas: id tibi diuinitus illeſum adhuc inuiolatumqꝫ ſeruatur: poteris ne meliora queqꝫ retinēs de infortunio iure cauſari. At qui viget incolumis illud precioſiſſimum humani generis decus. Symachus ſocer ⁊ quod vite precio non ſegnis emeres. Uir totus ex ſapientia virtutibuſqꝫ factus ſuarum ſecurus: tuis ingemiſcit iniuriis. Uiuit vxor ingenio modeſta: pudicitie pudore precellenſ ⁊ ut omnes dotes eius breuiter includam: patri ſimilis. Uiuit inquam tibi que tantum vite huius exoſa ſpiritum ſeruat. Quo vno felicitatem minui tuaꝫ vel ipſa conceſſerim. tui deſiderio lachrymis ac dolore tabeſcit. Quid dicam liberoſ conſulareſ quorum iam ut in id etatis pueris vel paterni vl' auiti ſpecimen elucet ingenii.

¶ Sed ꝙ tu inquit falſe opinionis. Hic philoſophia oſtendit boetium in preſenti eſſe felicem propter multa bona que adhuc poſſidet ſecundo probat felicitatem fortuitam nulli poſſe totaliter euenire. tertio probat veram felicitatē in bonis fortuitis non conſiſtere. ſecunda ibi. Q uis eſt enim. tertia ibi. Atqꝫ ut agnoſcas. Primo ponit philoſophia ꝙ non debet querulari boetius de infortunio. cum habundet adhuc pluribus bonis. ⁊ illa bona philoſophia enumerat. Secundo ipſa conſolatur eum ibi. Cum igitur Dicit primo. O boeti ꝙ tu luis. ideſt patiaris ſupplicium falſe opinionis id. i. illud non poſſis iure imputare rebus nam ſi mouet te inane nomen fortuite felicitatis. licet. id eſt licitum eſt. ut tu reputes. ideſt computes. mecum. q̄ꝫ plurimis. qꝫ pro et. maximis bonis habundes: ſi igitur illud bonum tibi ſeruatur diuinitus illeſum. qꝫ pro ⁊. inuiolatum quod tu poſſidebas precioſiſſimum in omni cenſu ideſt theſauro tue fortune. poteris ne. retinens queqꝫ meliora iure cauſari. ideſt conqueri de infortunio. quaſi di. non. Tunc enumerat bona eius atqꝫ pro certe. illud precioſiſſimum decus humani generis. ſcilicet Symachus ſocer tuus. iſte viget. ideſt floret vel viuit. incolumis. ideſt ſanus. quod ſupple decus nō ſegnis. ideſt nō tardus. emeres precio vite. quaſi di. tu tantum diligis eum ꝙ vitam tuam pro eo exponeres Symachus vir totus factus ex ſapientia ⁊ virtutibus. ille ſecurus ſuarum ſupple iniuriarum. ingemiſcit de tuis iniuriis. viuit vxor tua modeſta ingenio: precellens pudore pudicitie: ⁊ ut includam breuiter omnes dotes. ideſt virtutes eius. ipſa eſt ſimilis patri ſuo ſcilicet ſimacho. ⁊ ipſa exiſtens exoſa. ideſt tedioſa huius vite. tantum tibi ſeruat ſpiritum. ideſt tantum ipſa viuit propter te. quo. i. in quo vno ego conceſſeri tuam felicitatem minuſ ſuple ꝙ vxor tua tabeſcit ideſt triſtatur lachrymis ac dolore deſiderio tui: quid dicam liberos tuos conſulares. quorum ſpecimen. i. ſimilitudo ingenii paterni. ideſt tui vel auiti. i. aui ipſorum. ſcilicet ſimachi. qui fuit auus ipſorum ex parte matris. elucet ut in id etatis pueris. q. d. liberi tui ſunt ſimiles patri ⁊ auo ipſorum in prudētia inq̄ꝫtum etas permittit. ¶ Notandum ſicut inferius probabitur. ꝙ in rebus fortuitis non poteſt conſiſtere vera felicitas Ideo illi qui adeptione talium rerum felices ſe exiſtimabant. ⁊ ex amiſſione earum infelices falſa opinione decipiebantur. ⁊ licet in opinione eorum ſic eſſet: non tamen erat in re. Ideo dicit philoſophia ad boetium ꝙ tu falſe opinionis ſuplicium luis. id rebus imputare non poſſis. ¶ Nota ſupplicium falſe opinionis eſt in animo non in re. vnde ſene. 17. epl'a. Multis paraſſe diuitias non fuit finis miſeriarum: ſed mutatio animoruꝫ. nec hoc miror. non enim in rebus eſt vicium ſed in animo. ſepius enim opinione q̄ꝫ re laboramus. ergo infortunium boetii non erat imputandum rebus quia non erat. ſed imputandum fuit ſue falſe opinioni. ¶ Nota ꝙ phia oſtendit preſentem felicitatem in tribus conſiſtere. ſ. in amicis. in vxore pudica. ⁊ filiorum ſuorum prudentia. Primo. enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam amicus eſt precioſiſſimum genus diuitiarum ex. 8. proſa huius ſecūdi. Et. ariſto. 9. ethi. Nemo eligit viuere ſine amicis habens reliqua bona. Et ſm tulliuꝫ in lib. de amicitia. Qui amicitiam tollit de mundo ſolem tollere videtur. Et ſeneca in de remediis fortuitorum: nihil eſt peius q̄ꝫ amicos non habere ſi amicum perdidiſti alium quere. ⁊ ibi cum queras vbi inuenias. quere inter artes liberales. inter recta ⁊ honeſta officia. quere in laboribus. ad menſam iſta res non queritur. Secundo requiritur ad felicitatem politicam vxor pudica que rara eſt. vnde ſene. in de remediis fort. Multe inter probas matrimonialis ordinis ceperūt eſſe exempla meretricularum: q̄ꝫ multas ex coniugibus optimis peſſimas videmus. ex diligentiſſimis diſſolutiſſimas: ex liberaliſſimis rapaciſſimas. Etiam ſi bonaꝫ vxorem habuiſti:

rem habuiſti: non potes affirmare eam eſſe permanſurā
in illo propoſito. nihil tam mobile: nihil tam vagum q̄ꝫ
feminarum voluntas. Tertio requiritur ad felicitatem po
liticam proles. q꞉ ſm ariſt. primo ethi. Non omnino felix
eſt qui ſpecie turpis eſt: aut ſolitarius. aut prole carens.
¶ Nota ſm huguitionem ſpecimen eſt pulchritudo vel ſi-
militudo vel ſignum vel imago vel noticia vel experimen
tum vel bonum operis documentum. ſed in propoſito ac
cipitur pro ſimilitudine. ¶ Item ſm eundeꝫ auitus .ta.tū
.i. ab auo habitus vel poſſeſſus vel ad ipſum pertinens. ⁊
ponitur quandoqꝫ pro antiquo.

¶ Cuꝫ igitur precipua ſit mortalibus vite cura re
tinende: o te ſi tua bona cognoſcas felicem: cui
ſuppetunt etiam nunc que vita nemo dubitat eē
chariora. Quare ſicca iam lachrymas. Nondū
eſt ad vnum tibi omnis exoſa fortūna: nec tibi ni
mium valida tempeſtas incubuit quoniam tena
ces herent anchore: que nec pn̄tis ſolamen nec
futuri ſpem tempis abeſſe patiantur. B. Et he
reant inquaꝫ precor: illis namqꝫ manentibuſ vt
cumqꝫ ſe res habeant hūane. enatabimus. Sꝫ
quantum decus ornamentis noſtris deceſſerit
vides. P. Et illa promouimus inquit aliquātu
lum ſi te nondum totius tue ſortis piget. Sed de
licias tuas ferre non poſſum qui abeſſe aliquid
tue btitudini tā lūctuoſus atqꝫ anxius conq̄raris

¶ Cum igiť precipua ſit mortalib᷒. Hic phia ex dictiſ cōſo
latur boetium dicens. Ex quo hoībus eſt precipua cura.
i. maxima cura. retinende vite. i. ſaluande. vite. o te feliceꝫ
ſi cognoſcas tua bōa cui etiā nūc ſuppetūt. i. abūdant ta
lia bona. q̄ nemo. dubitat eē cariora ipſa vita quare iam
ſicca lachrymas. ⁊ noli flere. nōdū. n. oīs fortuna ē tibi
exoſa. i. aduerſa. ad vnū. i. oīno nec tibi incubuit. i. inſtetit
tempeſtas aduerſitatis nimium valida. qm̄ tenaceſ ancho
re. i. amici inſepabiles. herēt. i. firmiter manēt: que ſcꝫ an
chore non patianť tibi abeſſe ſolamen pn̄tis tpis nec ſpeꝫ
futuri tpis. Et. dicit boetius. p̄cor ut hereant. i. maneāt il
le āchore. q꞉ ipſis manētibus. utcūqꝫ. i. qualitercūqꝫ res
ſe habeāt. nos enatabim᷒ euadendo aduerſitatē fortūe. ſꝫ
o phia tu vides q̄ꝫtum decus noſtris ornamētis honoruꝫ
exterioꝝ quib᷒ ornabamur deceſſerit. Subiūgit phia. nos
promouimus aliquātulū animū tuū ad cōſolationē ſi nō
dū piget te toti᷒ tue ſortis q꞉ maior ps ſalua tibi māet ſed
non poſſum ferre tuas delicias: qui tā luctuoſus. i. ple-
nus luctu. atqꝫ anxius conq̄reris aliqd abeſſe tue btitu-
dini. i. tue felicitati. ¶ Nota q꞉ ſicut mors eſt oīuꝫ amariſ-
ſima. q꞉ oīa abſcindit. oīa deuorat ⁊ q꞉ aliqui indicant ſe
nō timere mortē: ⁊ tn̄ timēt ſꝫ Senecā in de remediis for.
Sic vita eſt oīm dulciſſima. oīa. n. apetūt eſſe ⁊ viuere ſō
vnūquodqꝫ nāliter nitiť ad ſaluandū vitam: qua nihil eſt
chari᷒. Si ergo boetius poſſedit bona q̄ chariora ſunt vi
ta: non debuit ſe exiſtiare miſeꝝ: ſed magis feliceꝫ. ¶ No
ta q꞉ phia amicos appellat anchoras. ſicut. n. tēpeſtate in
cūbente p anchorā nauis retineť ⁊ a pīclitatiōe ſaluať. ſic
imminēte aduerſitate fortūe homo fidelib᷒ amicis ne ſuc
cūbat infortunio ſubleuať. fideles eni amici retinent ho
minē impetu fortune agitatū ne totalr deficiať a ſua ſtabi
litate. ¶ Nota ſm huguitioneꝫ ſuppetere. ideſt ſubmiſtra
re vel ſupabundare. ſed pigere eſt piger eſſe vel penitere vł
grauare vel offendere.

¶ Quis eſt enim tam compoſite felicitatis: ut nō
aliqua ex pte cuꝫ ſtatus ſui qualitate rixetur. An
xia enim res eſt humanorum conditio bonoꝝ. et
que vł nunq̄ tota ꝓueniat: vel nunq̄ ꝑpetua ſub
ſiſtat. Huic cenſus exuberat: ſed eſt pudori dege
ner ſanguis. Hunc nobilitas notum facit: ſed
anguſtia rei familiaris incluſus eſſe mallet igno
tus. Ille vtroqꝫ circumfluus vitam celibem de
flet. Ille nuptiis felix. orbus liberis alieno cen-
ſuꝫ nutrit heredi. Alius prole letatus: filii filie ue
delictis meſtus illachrymat. Idcirco nemo fa
cile cum fortune ſue conditione cocordat. Ineſt
enim ſingulis quod inexpertus ignoret: exper-
tus exhorreat.

¶ Quis eſt enim tam cōpoſite felicitatis. Hic philoſophia
probat felicitatē nulli poſſe totaliter euenire. Secūdo oſtē
dit. q꞉ q̄ꝫto aliquis eſt felicior tanto leuiori aduerſitate ꝓ
ſterniť. Tertio concludit ex his felicitateꝫ fortuitā amarā
eſſe ⁊ miſerā. Quarto. inuehitur ꝯ homines. Secūda ibi
Adde q꞉ feliciſſimi. Tertia ibi. Quam multis. Quarta
ibi. Quid igitur o mortales. Primo dicit. Quis ē homo
taꝫ cōpoſite felicitatis. ideſt tam copioſe felix. ut non rixeť
ideſt diſcordet ex aliqua parte. cum qualitate. ideſt cuꝫ diſ
poſitione ſui ſtatus. ideſt ſue fortune. q. di. nullus ē ita fe-
lix. q꞉ cōditio. ideſt ſtatus humanoꝝ bonoꝝ ē anxia res. i.
miſera res. que nunq̄ꝫ homini tota proueniat. vel nunq̄ꝫ
perpetua ſubſiſtat. Tunc declarat q꞉ non tota proueniat
homini. q꞉ huic. ideſt alicui homini. exuberat cenſus. ideſt
habundat pecunia. ſed aliud ſibi deficit. quia degener ſan
guis. ideſt ignobilitas eſt ſibi pudori. hunc ſupple alium
hominem nobilitas facit notum: ſed ipſe incluſus angu-
ſtia rei familiaris. ideſt paupertatis. mallet. ideſt magis vel
let eſſe ignotus. Ille. i. alter homo. circunflu᷒. i. circunda
tus. vtroqꝫ. ideſt tam diuitiis q̄ꝫ nobilitate. ipſe defiet ce-
libem vitam. ideſt caſtam vitam: quia non poteſt forſan
ducere vxorem. ille. ideſt alter. felix nuptiis. ſcilꝫ haben-
do vxorem. orbus. ideſt carens liberis. i. pueris. ipſe nutrit
.i. congregat cenſum alieno heredi. Alius autem letatus
prole. ipſe meſtus illachrymat. i. ingemiſcit. delictis. i. pro
criminibus filii vel filie ſue Idcirco nemo facile ꝯcordat
cū conditiōe ſue fortune. Ineſt enim ſingulis ſupple hoi-
bus. aliqd quod ipſe inexptus ignoret. vel exptus ipm ex
horreat. ⁊ ſic rixať cum qualitate ſui ſtatus. ¶ Nota q꞉
non eſt homo tā felix: quin inueniat aliquā cōditioneꝫ in
ſe quā vellet non habere: propter qd̄ miſera eſt conditio
humanoꝝ bonoꝝ. q꞉ nunq̄ꝫ hoī tota ꝓuenit: q꞉ aliquis
cōtemnere oīa pōt. ſed oīa habere nemo pōt Et eliciť vna
ratio ex littera. Illi cōditio humanorum bonoꝝ non tota
prouenit. cui ſuus ſtat᷒ in aliquo diſplicet. ſed nullus inue
nitur. tam felix cui ſtatus ſuus nō diſpliceat in aliquo ſic
declarat in littera. ergo ⁊c̄. ¶ Item ſanguis ſeruilis condi
tionis diciť degener. q꞉ homines naturaliter liberi ſunt
ſed p ſeruitutē degnerāt a natura. ¶ Nota vita caſta dici
tur vita celebs: quaſi celeſtiſ: q꞉ in carne viuere ꝑter carnē
eſt vita celeſtis ⁊ angelica. ¶ Nota ſꝫ huguitionē illachri
mari eſt intus lachrimari vel cum dolore lachrimari ⁊ eſt
deponentis generis. lꝫ ſm antiquos inueniať neutrius
generis. ⁊ ſic. Boetius ponit hic in neutro genere: cuꝫ di
cit meſtus illachryimat.

¶ Adde q꞉ feliciſſimi cuiuſqꝫ delicatiſſimus ſen-
ſus eſt: ⁊ niſi ad nutum cuncta ſuppetant. omnis
aduerſitatis inſolens minimis quibuſqꝫ proſter
niť. adeo perexigua ſunt que fortunatiſſimis ſum
mam beatitudinis detrahunt. Quam multos
eſſe cōiectas q ſeſe. celo ꝓximos arbitrētur ſi de
fortune tue reliquiis pars eis minima contingat
Hic ipſe locus quem tu exilium vocas incolenti
bus patria eſt. Adeo nihil eſt miſerum niſi cum

putes: Contraqȝ btã ſors oĩs eſt equanimitate
tolerantis. Quis eſt ille tã felix qui cum dederit
impatientie manus: ſtatuȝ ſuũ mutare non optet

¶ Adde ꝙ feli. cuiuſqȝ. Hic oſtendit pħia qȝ hõ magis fe-
lix. leuiori aduerſitate proſternit̃: cũ hoc comparãdo boe-
tiuȝ ad alios. Et dicit̃ adde p̃dictis ꝙ ſenſus cuiuſqȝ hoĩs
feliciſſimi. i. fortunatiſſimi. eſt delicatiſſimus. i. ĩpatientiſ
ſimus niſi ad nutũ ſuũ cuncta ſuppetãt. ideſt abũdent. ipſe
erit inſolens. i. impatiens omnis aduerſitatis. ⁊ ꝓſternit̃
a ſua felicitate qbuſqȝ minimis aduerſitatibꝰ adeo perigua
ſunt. i. valde exigua. que fortunatiſſimis detrahunt. i. au-
ferunt. ſummam. i. ꝑfectioneȝ btitudinis. O boeti q̃ȝ mul
tos eẽ coniectas ideſt opinaris. qui ſeſe arbitrent̃ ꝓximos
eſſe celo. i. deo. ſi eis cõtingat minima ps de reliquiis. i.
de ꝑticulis tue fortune. Hic locus quem tu vocas exilium
eſt patria incolentibuſ. ideſt habitantibꝰ. ⁊ ita coꝝ iudicio
ſpectat ad felicitatem. vl' ergo de rebus fortuitis cõclu-
dit. Adeo nihil eſt miſerum niſi tu cum putes. i. niſi ex re-
putatione aĩ tui eſtimes qȝ ꝓ ⁊ ꝯ. i. ꝑ cõtrarium omnis
ſors eſt btã eq̃nimitate. i. patiẽtia aĩ tolerantis. Quis eſt
ille tã felix. qui cũ dederit manuſ impatientie. i. cũ fuerit fa
ctus ĩpatiens. quin ipſe nõ optet mutare ſtatum ſuũ. q. d.
nullꝰ eſt tã felix. ¶ Nota ꝙ forſan aliqs diceret. nulli hoĩ
placet ſtatꝰ ſuus ſi deeſt ſibi magnũ fortuniũ. Sed defe-
ctus modici boni non ĩpedit complacentiã ſtatus qn hõ
totalr' ſit felix. hoc excludit pħia dicẽs. Quãto aliqs eſt
felitior tanto ẽ delicatior. ⁊ q̃ȝto eſt delicatior tãto magiſ
grauat̃ ex defectu modici boni: ⁊ ſic feliciſſimis detrahit̃
cõplementũ btitudinis. ¶ Notãdũ ꝙ vna ⁊ eadẽ res eſt
quã vnus iudicat ſpectare ad miſeriaȝ: aliꝰ iudicat ſpecta
re ad felicitatẽ. ergo dicit pħia. locus quem tu exiliũ vo-
cas incolentibus eſt patria. ¶ Notãdũ q̃ȝtumcũqȝ ſit hõ
habũdãs rebꝰ fortuitis: ſi aliqd diſplicet ſibi in ſtatu ſuo:
ipſe optat ſtatũ ſuũ mutari. cõmendando ſtatũ alterius:
vñ miles emeritus laudat ſtatũ mercatoris. ecõtra merca
tor expertus pericula marina laudat militiã. Silr' legiſꝑiti
laudant agricolas. ⁊ agricole vrbanos. Simile exẽplum
patet in boetio de ſcolarium diſciplina de filio inconſtan
tie: q hñs diſplicẽtiã vnius ſtatuſ ꝑ aliũ ⁊ aliũ aſſumpſit.
¶ Nota ꝙ dicit nihil eſt miſerum niſi cũ putes. vñ dicit ſeñ
9. ep'a. Miſer eſt qui ſe beatũ non iudicat. licet mũdo im
peret non eſt beatus qui ſe beatum non eſſe putat.

¶ Quam multis amaritudinibus hũane felicita
tis dulcedo reſperſa eſt: que ſi etiam fruenti eſſe
iocunda videatur: tamen quo minus cum velit
abeat retineri nõ poſſit. Liquet igit̃ q̃ȝ ſit morta
liũ reruȝ miſera beatitudo: que nec apud equani
mos perpetua ꝑdurat: nec anxios tota delectat

¶ Quam multis amaritudinibus. Hic pħia oſtẽdit fortui
taȝ felicitatẽ eẽ amarã ⁊ miſerã dicẽs Quã multis ama
ritudinibus dulcedo hũane felicitatis eſt reſꝑſa. i. ꝑmixta
que etiã ſi videat̃ iocũda hoĩ fruẽti. tñ non poſſit retineri
quominus abeat ea cũ velit. i. non poteſt retineri ad volun
tatem homis. ⁊ liquet. ideſt manifeſtum eſt. q̃ȝ miſera ſit
beatitudo rerũ mortalium. que nec ꝑpetua ꝑdurat apud
equanimos ideſt apud conſtantes: vel patientes. nec ipſa
tota. i. ſiml'. delectat anxios. ideſt miſeros. ¶ Nota ꝙ feli
citas ⁊ dulcedo hũana nõ ẽ ſine amaritudine. qꝛ dicit bea
tus bernar. Nunq̃ȝ in honore ſine labore. nunq̃ȝ in p̃la
tione ſine tribulatione. nunq̃ȝ in ſublimitate ſine vanitate
qˢ eſſe poteſt. Item alanus in anticlaudiano dicit. Sed
nihil inuenio qđ in oĩ ꝑte beate viuat quin multas nobis
deferre querelas poſſit ſi noſtram velit accuſare minervã

¶ Quid igitur o mortales extra petitis intra vos
poſitaȝ felicitatẽ. Error vos inſcitiaqȝ cõfundit
Oſtendam breuiter tibi ſumme cardinem felici
tatis. Eſt ne aliquid tibi teipſo p̃cioſius: Nihil
inquies. Igitur ſi tui compos fueris. poſſidebis
quod nec tu vnq̃ȝ amittere vellis: nec fortũa poſ
ſit auferre.

¶ Quid igitur o mortales. Hic pħia inuehit̃ ꝯ homines ⁊
dicit. ſic. O mortales quare petitis. i. q̃ritis. extra. i. in re
bus exterioribus felicitatem poſitam intra vos. error ⁊ in
ſcitia. ideſt igorantia confundit vos. oſtendam tibi breui
ter cardinem ideſt radicem ſumme felicitatis. eſt ne aliqd
tibi precioſius te ipſo. nihil inquies. ſi igit̃ fueris cõpos
tui ꝑ tranquillitatem animi. tu poſſidebis qđ nunq̃ȝ amit
tere velis. ſcȝ delectationem in operatiõe ꝑfecte virtutis.
nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ Nota ꝙ duplex eſt bea
titudo. ꝑfecta ⁊ imꝑfecta. Perfecta beatitudo habet̃ poſt
hanc vitam. Et eſt vita eterna de qua loquit̃ beatuſ. Joh
d. Hec eſt vita eterna ut cognoſcãt te ſolum verum deum
⁊ quem miſiſti ieſum xp̃m. alia eſt beatitudo imperfecta: q̃
põt eſſe in p̃nti vita. quã pħi poſuerũt conſiſtere in opatio
ne optime virtutis. vñ radix talis beatitudĩs eſt tranqllitas
aĩ ex moderatiõe. ſedatione paſſionum ꝑ habitũ virtutis
per talem autem tranqllitatẽ homo efficit̃ ſui cõpos ut ñ
deiiciat̃ paſſionibus. iſta autẽ tranqllitas non eſt queren
da in rebus exterioribus. ſed ſolum hȝ eſſe in aĩo hoĩs. de
qua beatitudine ⁊ tranquillitate hic loquitur pħia dicens
quid igitur o mortales ⁊c̃. Et ſeñ. loquens de eadem feli-
citate. 9. ep'a dicit. Summũ bonum extrinſecꝰ inſtrumẽ
ta non querit: domi colitur: ex ſe totuȝ ẽ incipit fortune eẽ
ſubiectum ſi quam partem ſibi foris querit. Item Seneca
23. epiſtola felicitatis auiditas tuta eſt: que ſit aut vnde
proueniat queris. ex bona conſcientia. ex hõeſtis conſiliis
ex rectis rationibus. ex contemptu fortuitorum. Et. 31. epi
ſtola dicit. Illud bonũ eſt querendũ quod non fiet de die
in diem peius. quid eſt hoc: animus: ſed hic rectus. bonꝰ
magnus. quid aliud voces hunc animum quã deum in
corpore humano hoſpitatum. Et. 41. epiſtola dicit. Lau-
da bonum in homine quod eripi non poteſt: quod eſt pro
prium hoĩs. q̃ris quid ſit illud. animus ⁊ ratio ꝑfecta. ra-
tionale namqȝ animal eſt homo.

¶ Atqȝ vt agnoſcas in his fortuitis rebꝰ beatitu-
dinem cõſtare non poſſe collige. Si btitudo eſt
ſummum nature bonum ratiõe degentis: nec il-
lud eſt ſummũ bonum quod eripi vllo modo p̃t
qm̃ precellit id qđ nequeat auferri: manifeſtum
eſt ꝙ ad beatitudinem percipiendam fortune in-
ſtabilitas aſpirare non poſſit.

¶ Atqȝ ut cognoſcas in his. Hic pħia ꝓbat veram felicita
tem non poſſe conſiſtere in rebus fortuitis tribus rõnibꝰ
ſcđam põit ibi. Ad hec. tertia ibi. Et qm̃. Prima rõ talis
eſt. In illo nõ cõſiſtit felicitas hoĩs quod põt auferri ab
homine. ſȝ bona fortuita ſunt hmõi. ergo ⁊c. Maior nota
qꝛ ſummũ bonũ eſt propriũ hoĩs. bonũ autem qđ aufer-
ri poteſt non eſt ſummũ bonũ qꝛ illud qđ auferri non põt
melius eſt eo qđ auferri poteſt. Minor patet. bona fortui
ta poſſunt auferri cum ſint mutabilia. vñ dicit in lr̃a. Ut
agnoſcas beatitudinem non poſſe cõſtare in rebꝰ fortui-
tis ſic collige ꝑ tales ratiões. Si beatitudo ẽ ſũmũ bonũ
nãe degẽtis rõe. i. nãe rõnalis. nec illud eſt ſummũ bonũ
qđ vllo mõ põt eripi. i. auferri. qꝛ illud. ſ. bonũ qđ neq̃at
ideſt. non poteſt auferri hoc p̃cellit. i. melius eſt eo qđ p̃t
auferri. ſ. ex quo manifeſtum eſt ꝙ inſtabilitas fortune
non poſſit aſpirare. i. accedere ad beatitudinem accipien-
dam. ¶ Nota ꝙ beatitudo. ẽ ſummũ bonũ qꝛ ĩ tertio hu
ius ſcđa ꝓſa dr̃ ꝙ beatitudo eſt ſtatus ꝑfectus agregatio
ne omniũ bonoꝝ. ⁊ beatitudo ẽ ſummũ bonũ nãe degẽtis
ideſt viuentis rõe. i. nature rõnalis ſicut homis: qꝛ homi
nũ genus viuit arte ⁊ rõne. ex ꝓhemio metaphi. Nullũ

enl alioꝝ animaliū eſt felix.ex.io.ethi.Bruta.n. animantia nemo felicitabit.i.ethi.⁊ talis btitudo nō ꝯſiſtit in bonis exteriorib⁹.ſꝫ in actu ſapiētie.qꝛ dicit ariſto.in li.pol. Teſtis mihi ē de⁹ ꝙ in bōis exteriorib⁹ non cōſiſtit ſummum bonū.⁊ idē in eiſdē nos ſum⁹felices ⁊ dii.dii āt non ſunt felices bōis exterioribus.ergo nec hoies. ¶ Nota lꝫ ī bōis exterioribus fortuitis nō cōſiſtat felicitas formalr ⁊ eſſentialr:tamē felicitas cōſiſtit in eis orgāice:qꝛ deſeruiūt ad felicitatē verā.ſine.n.rebuſ exterioribus quaꝝ fortuna dn̄a eſt:nō contingit eſſe felicē.ſupple organice.ex ·li.de bona fortuna.⁊ ex. io.ethicoꝝ.Opus eſt exteriori ꝓſperitate oi enti.nā eni per ſe nō eſt ſufficiens ad ſpeculandū:ſed oportet cibū potū ⁊ reliquū famulatū ꝑſiſtere.

¶ Ad hec quē caduca iſta felicitas vehit.vel ſcit eam vel neſcit eſſe mutabilē. Si neſcit.que nam beata ſors eſſe poteſt ignorantie cecitati Si ſcit. metuat neceſſe eſt ne amittat qḋ amitti poſſe non dubitat:quare cōtinuus timor nō ſinit eſſe felicē An vel ſi amiſerit negligendum pntat: ſic quoqꝫ ꝑile bonū ē qḋ equo animo ferať amiſſum.

¶ Ad hec quem caduca iſta felicitas vehit.Hic pħia pōit ſcdam rōem que talis eſt.Jlle q felix eſt fortuita felicitate aut ſcit eā mutabilem eē:aut neſcit.ſi neſcit eſt ignorans.⁊ ꝑ cōſequens non eſt felix:ſi ſcit eā eſſe mutabilē: neceſſe ē ꝙ timeat ne eā amittat.cui autem ineſt continuus timor felix eē nō pōt vn̄ dicit in littera ſic ad hec.ſ.ꝑdita addaꝫ aliā rōnem.Nō quē vehit.i.ducit.iſta caduca. i .fortuita felicitas.vel ſcit eā eſſe mutabilē vel neſcit:ſi neſcit quenā ſors beata.i.que felicitas beata poteſt eſſe cecitati ignorātie.q.d.nulla.Si ſcit eā eſſe mutabilē neceſſe eſt ut metuat ne amittat illud quod nō dubitat poſſe amitti quare cōtinu⁹ timor nō ſinat ipm eſſe felicē. Et forſan diceres.homo non timet amiſſionē fortune.qꝛ nō curat vtrū eā amittat vel nō hoc excludēs pħia dicit.ſi amiſerit bonū fortuitū.⁊ putat illud negligendū.i.nō curandū.tūc illud bonū erit valde exille quod amiſſum ferať equo aīo.i.eq̄li animo.ſicut conſeruatū:⁊ ꝑ ꝯſequens illud nō eſt ſummū bonū. ¶ Nota ex tertio huius ꝓſa.9.Uera ⁊ ꝑfecta felicitaſ facit hominē potentē.reuerendū.celebrē ⁊ letū.ergo vera felicitas excludit timorē.⁊ per cōſequēs continu⁹ timor q excludit leticiaꝫ nō ſinit eē felicē.vnde. Sene.6.epla.Jlle beatiſſimus ē ⁊ ſecurus ſui poſſeſſor.qui craſtinū diē ſine ſolicitudine expectat. ¶ Jtem nota ex quo felicitas ꝯſiſtit ī ſpeculatione dei ⁊ ſubſtātiaꝝ ſeparataꝝ.ipſa excludit cecitatem ignorantie:in qua ignorantia felicitas eē nō poteſt.

¶ Et qm̄ tu idē es cui ꝑſuaſum eſſe atqꝫ inſituꝫ ꝑ multis demonſtrationibus ſcio mētes hominū nullo eſſe modo mortales.Cūqꝫ clarum ſit fortuitā felicitatem corporis morte finiri: dubitari nequit ſi hec afferre beatitudinem poteſt. quin omne mortalium genus in miſeriaꝫ mortis fine labať.Qḋ ſi multos ſcimus non morte ſolū verum etiam doloribus ſuppliciiſqꝫ btitudinis fructum q̄ſiſſe:quonam mō pn̄s vita facere btōs poteſt.que miſeros tranſacta non efficit:

¶ Et quoniam tu idē es.Hic.pħia ponit tertiā rōnem que talis eſt.Si beatitudo conſiſteret in reb⁹ fortuitis.cū bōa fortuita finiūtur morte hois:ſequiť ꝙ omnis hō in morte fieret miſer.quod nō eſt veꝝ.quia multi ꝑ mortē cōſecuti ſunt felicitatē.ſicut martyres ⁊ alii ſancti:qui perpeſſi ſūt maxima tormenta ut conſequerētur beatitudinē in anima dicit ergo ſic ī littera.Quoniā tu idē es hō cui ego ſcio eē ꝑſuaſum ꝑmultis .i.valde multis demonſtrationib⁹ mētes.i.animas hominū nullo mō eſſe mortales.Et cuꝫ ſit clarū.i.māifeſtū.fortuitā felicitatē finiri.i.termiari morte corꝑis hois.neq̄t.i.nō pōt dubitari.ſi hec fortuita felicitas poteſt afferre.i.dare beatitudinē.quin oē gen⁹ mortaliuꝫ.i.hominū.labať in miſeriā in fine mortis.Sꝫ ſi ſcimus multos.ſ.ſanctos q̄ſiſſe fructū beatitudīs nō ſolum morte.verūetiam doloribuſ.i.ſuppliciis quonā mō. i.ꝑ quē modū:p̄ſens vita ſupple bonis fortuitis ornata . pōt facere beatos.q̄ vita trāſacta.i.terminata.nō efficit miſeros.q.d.nullo mō. ¶ Nota cuius pn̄tia eſt cauſa felicitatis eiuſ abſentia eſt cauſa miſerie ⁊ infelicitatis.Sicut.n. nauta ꝑ ſui p̄ſentiā eſt cauſa felicitatis nauis:ſic ei⁹abſentia eſt cauſa ꝑiclitationis ei⁹.ex.2.phi.Si ergo bōa fortuita ꝑ ſui preſentiā eēnt cauſa beatitudinis. ꝑ ſui abſentiaꝫ eſſent cauſa miſerie.Cum autē in morte hominis bōa fortuita relinquūt hominem fugiēdo:⁊ homo relinquat ea moriendo.ois hō poſt mortē eſſet miſer ⁊ infelix.qḋ falſū eſt:nā multi poſt mortē conſequenť beatitudinē.⁊ qꝛ forſan aliquis diceret mortuo homine moriť ⁊ aīa eius.⁊ ſic poſt mortē hō nullā cōſequūť beatitudinē . hoc excludit pħia dicens ad boetium.tu es idē ille cui ꝑſuaſum ē multis demōſtratiōib⁹ aīas hominū eſſe imortales. ¶ Nota ꝙ oēs leges in hoc cōueniūt ꝙ aīa intellectiua hoīs ſit immortalis.ſeꝑať eni ab aliis ſicut ꝑpetuū a corruptibili.ex 2.de aīa.⁊ hoc eſt rōnabile:qꝛ aīa intellectiua imaterialis ñ ē educta de potentia materie.ſed ab extra.ſ.a deo Jpſa eniꝫ ſm btm̄ aug.creādo infundiť.⁊ infundēdo creať .ꝑꝑ qḋ cū abſciſio materie ſit cauſa ꝑpetuitatis ꝑ cōmentatorem primo celi ⁊ mundi.anima intellectiua immaterialis exn̄s ipſa eſt immortalis.

¶ Metrum quartum libri ſecundi.

Quiſquis volet perhennem
Cautus ponere ſedem.
Stabiliſqꝫ nec ſonori
Sterni flatibus euri.
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere pontum:
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Jllud proteruus auſter
Totis viribus vrget.
He pendulum ſolute
Pondus ferre recuſant.
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amene.
Humili domum memento
Certus figere ſaxo:
Quamuis tonet ruinis
Miſcens equora ventus.
Tu conditus quieti
Felix robore valli:
Duces ſerenus euum.
Ridens etheris iras.

¶ Metrum quartū libri ſecundi.

Quiſqs volet ꝑhennē.Hic incipit q̄rtū metrū huius ſecūdi.quod dr̄ metruꝫ anacremicū ab inuentore.iambicū a pede ꝑdominante. dimetrum a numero pedum.cathalecticum qꝛ deeſt vna ſyllaba ad complementum metri. huic metro adiungit feregratiū:ſic dictū ab inuentore de quo ſuperius dcm̄ ē.Jn hoc ergo metro pħia cōmēdat vitā mediocrē ꝑ talē methaphorā. Edificiū ꝯſtructū ī loco nimis alto vrgetur tēpeſtatib⁹ vētoꝝ.⁊ fundatū in loco arenoſo defluit.S

fūdatū in loco hūili ⁊ ſaxoſo vtrūq̨ꝫ uitat īcōmodū. ſic vi ta p̄ſens nimiū eleuata ꝓſperitate vel nimiū dep̄ſſa aduer ſitate frequēter euētu īopinato calamitatibꝰ defluit medio cris āt ſecura ꝑmāet. Dicit ergo in littera. Quiſq̨ꝫ hō cau tus volet pōere ſedeꝫ ꝑhennē. i. firmā māſionē ⁊ ipſe ſtabi lis exiſtēs. nec velit ſterni. i. deiici. ſonoris flatibꝰ euri illiꝰ vēti. q̄ſq̨ꝫ curat ſꝑnere pontū minantē fluctibꝰ. i. mare flu ctuans. ille vitet cacumē. i. ſummitatē alti montis. ⁊ vitet arēas bibulas. i. ſiccas. Tūc aſſignat cauſaꝫ q̄re debeat vi tari. in edificādo cacumē alti. mōtis. qꝛ illud. ſ. cacumē al ti montis vrget. i. infeſtat auſter ꝓteruus. i. ventus īpetuo ſus. Tūc aſſignat cām q̄re debeant vitari arene. qꝛ he. ſ. arene ſolute. i. diſiuncte ꝑ ſiccitateꝫ recuſant ferre. i. nolūt portare. pendulū pondꝰ. i. labile pōdꝰ. Tu ergo fugiens ꝑiculoſam. ſortē. i. euētū. amene. ſedis. i. amene māſionis ⁊ certus exiſtens memēto figere. i. ſtabilire domum tuā in hūili ſaxo. i. dep̄ſſo lapide. quāuis ventus miſcēs. equora i. voluēs. maria. tonet. i. ſeuiat. ruinis. i. flatibus ruinoſis tu felix cōditus robore. i. firmitate quieti valli. i. munitio- nis. ⁊ tu ſerenꝰ. i. trāquillus. duceſ. i. ages. euū. i. uitā tuā ridens. i. deridēs ⁊ ꝓ nihilo hñs iras. i. ꝑſecutiōes ethe- ris. i. aure vel vēti ſeuiētiſ. ¶ Nota ꝙ oīs vtuſ ſupfluitate corrūpit. vñ virtus cōſiſtat ī medio. Eſt enī virtutis habi tus electiuꝰ in medietate ꝯſiſtēs recta rōne determiatꝰ. iō oīs ſupfluitas tā quā vicioſa vitāda eſt. Phīa ergo do- cet vitare ſupfluā proſꝑitatē: quā deſignat ꝑ cacumē alti mōtis. q̄ ꝓſperitas plerūq̨ꝫ impugnat inuidia ⁊ potentia magnatū. q̄ ꝑ ventū īpellentē deſignat. Docet etiā vitare nimiam pauꝑtatē: quā deſignat bibula arena. que pauꝑ tas recuſat ferre indigentiam neceſſarioꝝ: que per pōduſ pendulū deſignat. Indigentia enim grauat hoīeꝫ ad mo- dum penduli ponderis. Nota ſecuritas ſꝫ Tulliū in rhe torica ſua. Eſt virtus incōmoditateſ imminentes ⁊ inebo are rei affines ñ formidās. que ſecuritas maxie appetēda ē. ꝑꝑ qđ phīa docet appetere vitam mediocrem q̄ reddit hoīem ſecuꝝ ſ̄m illud poeticū. Medio tutiſſimuſ ibis ⁊ ca tho. Tuta mage pupis eſt modico que flumine fert. quā vitā mediocrem deſignat ꝑ hūile ſaxū: in quo edificiū im petu venti non deiicit: nec inūdationibꝰ tanquā bibula arena diſſoluit. ¶ Nota ꝙ duplex eſt pauꝑtaſ. volūtaria ⁊ leta alia inuolūtaria ꝗ triſtis. ⁊ pria pauꝑtas. eſt appetē- da. ſcđa fugienda. De prima loquit ſeñ. in ep̄la. Hōeſta res eſt leta paupertas paupertas enī expedita ſecura eſt. Et. iS. ep̄la O lucille incipe cūꝰpaupertate hr̄e cōmertiū. aude cōtēnere opes. nemo alias ē deo dignus q̄ꝫ q opes cōtēpſerit. Secūda pauꝑtas. ſ. inuolūtaria. ⁊ triſtis fugiē da eſt. quia mortalis eſt: ⁊ ratione triſticie ſtupefacit ⁊ cor rumpit naturam.

¶ Proſa quinta libri ſecūdi.

SEd quoniam rationuꝫ iam i te mearū fomenta deſcendunt: paulo validiori- bus vtenduꝫ puto. Age. n. ſi iaꝫ caduca ⁊ momentanea fortune dona nō eſſent: qd in eiſ eſt quod aut veſtrū vnq̄ fieri queat. aut non perſpectum conſideratumq̨ꝫ vileſcat.

¶ Proſa quinta libri ſecundi.

Ed qm̄ rōnū iā i te. Hic incipit quita ꝓſa huiꝰ ſcđi. in qua phīa ponit remedia mouētia boe- tiū ad oñdēdū ꝙ bona fortune ſūt contēnēda: ⁊ minꝰ eē dolēdū de amiſſiōe coꝝ. Iſta aūt reme dia ſūt rōnes ſūpte ex cōditiōe ꝑticulariū bonoꝝ fortune. ſ. diuitiaꝝ. bonoꝝ poteſtatū: ⁊ glie. ⁊ pрio oñdit hoc đ diui tiiſ ꝙ ñ ſīt magnoꝑe appetēde: ponēdo vnā rōnē gñalē reſ piciētē oīa bōa fortūe. Secūdo ponit rōnes de diuitiis ibi diuitie. Prio itēdit talē rōnē. Nullꝰ magnoꝑe dꝫ illđ ap petere qđ nō pōt eē ſuū. ⁊ qđ in ſe cōſideratū ē vile: ſꝫ oīa bōa fortuita ſūt hmōi: qꝛ ſūt mutabilia. iō nō poſſunt eē ꝓ pria hoīs. ⁊ i ſe cōſiderata vileſcūt. ergo ⁊c. vñ dicit in litte ra. Quoniā fomēta. i. medicamēta mearū rōnū: in te de ſcēdūt. qꝛ ego video te paulati fortunā cōtēnere. puto eſſe vtēdū paulo validioribꝰ ſupple rōnibꝰ. i. magis mouenti- bꝰ. Age eſt aduerbiū hortādi. ſi. n. dona fortūe nō eēnt ca- duca. i. caſualia. ⁊ momētanea. idē trāſitoria ad modum momēti. qd ē i eis. qđ vnq̨ꝫ q̄at fieri veſtꝝ aut ꝑſpectum ⁊ in ſe cōſideratū nō vileſcat. q. d. nihil. ¶ Nota ꝙ bona fortūe ſūt caduca et trāſitoria. qꝛ dicit Seneca. 76. ep̄la. Oīa bōa fortune nobis accidūt ſꝫ nō adherēt. ⁊ ſi abducā tur ſine vlla noſtri lachrymatione diſcedūt. ex quo patet: ſi mutabilia ſunt ꝙ nō ſūt ꝓpria bona hōinis: qꝛ ſ̄m eundē Senecā. Nihil ꝓpriū dicas qđ mutari poteſt. ¶ Nota ꝙ bona fortuita in ſe conſiderata vileſcunt: qꝛ dicit Joānes criſoſto. Bona fortune in ſeipſis veteraſcūt ⁊ cōſummunt aut ab extraneis dolo vel violētia vel calumnia diripiūt.

¶ Diuitie ne vl' veſtri vel ſui nā ꝑcioſe ſūt Quid eaꝝ potiꝰ: auꝝ ne an vis cōgeſte pecūie: at q̄ hec effundēdo magiſq̄ coacervādo meliꝰ nitēt. Si- quidē auaritia ſemꝑ odioſos: claros largitas fa cit. Qđ ſi manere apud quemq̄ non pt qđ trāſ fertur in alterum: nec eſt precioſa pecūia cū trāſ lata in alios vſu largendi deſinit poſſideri.

¶ Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura ⁊c. Hic phīa pōit ra tiōes đ diuitiis in ſpeciali ꝙ nō ſūt magnoꝑe appetende. Scđo ꝓbat hoc gñaliter de diuitiis ibi Quid āt. Pria diuidit in quinq̨ꝫ partes ſ̄m ꝙ q̄nq̨ꝫ ſūt gña diuitiarū. q̄ ꝓbat non multū eē appetēda. ſcꝫ pecūia. gēme. poſſeſſio- nes. veſtes. ⁊ famuli. Prio oñdit propoſituꝫ de pecunia. Scđo de gēmis. ibi. An gemmaꝝ. Tertio de poſſeſſioni bus ibi. An vos. Quarto de veſtibus. ibi. Jam vō. Qui to de famulis. ibi. An vō. Primo duabꝰ ratiōibꝰ ꝓbat diuitias nō multū eē appetēdas. ſcđa ibi. An eadē. Pria ratio talis eſt. Illa nō ſit multū appetenda. q̄ nec ex ſui nā nec ex nā vtentis ſūt ꝑcioſa. diuitie ſunt hmōi ergo ⁊c. ma ior. nota: qꝛ nihil appetit niſi bonū ⁊ precioſuꝫ. Mior de clarat: diuitie nō ſūt bōe ex ſui nā. qꝛ nō faciūt bonū cum cui adueniunt. nec ſūt bōe ex ꝑte vtētis. qꝛ nō inq̄ꝫtū ꝯſer uant ſic enī faciūt hōinē auaꝝ. nec inq̄ꝫtū diſtribuūt. qꝛ ſic relinquūt hominē. dicit. n. in littera. Diuitie vel ſūt pre cioſe ſui nā: aut nā veſtri vtētiū eis. ⁊ quid eaꝝ eſt potiꝰ. i. precioſius. an aurū aut vis cōgeſte pecunie. i. cōgregate. Atq̨ꝫ ꝓ certe. hec. ſ. diuitie non ſunt precioſe cōſeruando eas: quia melius nitēt effundēdo. i. diſtribuēdo eas q̄ꝫ co aceruando. i. retinendo eas. ſiquidē auaritia q̄ pecuniam coaceruat. ſemꝑ facit homines odioſos. ⁊ largitas que pe cuniam effundit: facit claros. i. honeſtos. Subdit. ⁊ ſi illđ qđ trāſfert i alteꝝ nō pōt māere apud quēq̨ꝫ: tūc ē ꝑcio ſa pecunia loquēdo yronice. cū ipſa vſu largiendi trāſlata in alios deſinit poſſideri ¶ Notādū ꝙ aliquid eſt bonuꝫ dupliciter: vel ex natura ſui: vel ex natura vtentis. Illud dicitur bonum ex natura ſui. quod a ſe vel in ſe habet vnde ſit bonum: ⁊ cuicumq̨ꝫ aduenit facit ipſum bonum ſicut ratio recta. pax ⁊ ſimilia. Sed illud dicitur bonuꝫ ex parte vtentis: quo ſi aliquis conuenienter vtat aliquid boni inde ꝓuenit. ¶ Unde nota ſ̄m beatum berñ. Solus error hominum facit ꝙ aurum ⁊ argentum reputan- tur precioſa cum ſint niſi terra rubea ⁊ alba. ¶ Nota ꝙ Seneca. 88. epiſtola. probans diuitias non eſſe bonas ſic arguit. Quod bonum eſt bonos facit. diuitie non faciunt bonos. ergo diuitie. bone non ſunt. Item. illud quod po- teſt contingere contemptiſſimo et turpiſſimo bonum non eſt. diuitie autem ⁊ lenoni ⁊ laniſte contingunt. ergo bo ne non ſunt. Item bonum ex malo non fit: diuitie autem fiunt ex auaritia que mala eſt. ergo bone nō ſunt.

¶ At eadem ſi apud vnū q̄ta eſt vbiq̨ꝫ gentiū cō gerat: ceteros ſui inopes fecerit. Et vox quidem tota: tota pariter multorum. replet audituꝫ. Ue

ſtre vō

ſtre vero diuitie niſi cōminute in plures trāſire ñ poſſūt. Qđ cū factū eſt: paupes neceſſe eſt vt faciāt quos relinquūt. O igiť anguſtaſ inopeſq3 diuitias quas nec hře totas pluribus lʒ. ⁊ ad quēli bet ſine ceterox paupertate non veniunt.

¶ At cadē ſi apud vnū. Hic ponit ſcđam rōnem que talis eſt. Illa nō ſunt multū appetēda q̄ a plib⁹ nō pñt poſſideri. ⁊ nō tranſeūt ad aliū ſine paup̄tate alioꝝ diuitie ſūt huiuſmodi. ergo ⁊c. vñ dicit in littera. Si eadē pecunia q̄ta ē vbiq3 gentiū. i. apud oēs gētes. ſi illa cōgerať apud vnū hoiem. ipa fecerit ceteros hoieſ inopeſ ſui. i. carētes: ⁊ vna vox pariter tota. i. ſiľ replet. auditū multoꝝ. diuitie aūt nō poſſūt tranſire in plēs niſi cōminute. i. diuiſe in partes qđ cū factū ē. ſ. q᷑ cōminute trāſeūt in alios: neceſſe ē vt illos faciāt paupes quos relinquūt. Et tūc exclamat cōtra diuitias dicēs. O igiť ſupple dico diuitias eſſe anguſtas. i. arctas. q3 p̄ ⁊ inopes. q̄s nō licet plurib⁹ hře totas. ⁊ que nō veniūt ad quēlibet ſine paup̄tate ceteroꝝ. i. alioꝝ hominū. ¶ Nota q᷑ diuitie nō veniūt ad quēlʒ ſine alioꝝ paupertate: q2 dicit ſeneca in de remediis. Pecuniā p̄didiſti: quā vt haberes ali⁹ ante te p̄didit. p̄didiſti pecuniā habes vno p̄iculo minus quo te felicē ſi cū illa auariciā p̄didiſti. Et idē. 88. ep̄la dicit. Diuitie aīos inflant. ſup̄biā pariunt. inuidiā cōtrahūt: mētē alienāt. timorē inducūt. inſolentiam faciūt. nihil autem aliud inſolentia eſt q̄ ſpes falſe magnitudinis. ergo diuitie bone non ſunt.

¶ An gēmaꝝ fulgor oculos trahit. Sed ſi qđ eſt ī hoc ſplendore p̄cipui: gemmaꝝ ē lux illa nō hominū. Quas q̄dē mirari hoies vehemēter admiror. Quid ē eni carēs aīe motu atq3 mēbroꝝ cōpage: quod aīate rōnabiliq3 nature pulchꝛū eſſe iure videať. Que tā⁊ ſi cōditoris opa ſuiq3 diſtinctiōe poſtreme aliqđ pulchritudinis trahūt: infra veſtrā tamē excellētiā collocate admiratione veſtram nullo modo merebantur.

¶ An gēmaꝝ fulgor oculos trahit. Hic oſtendit p̄hia: q᷑ gemme nō ſūt appetēde tanq̄ p̄p̄riū bonū hois itēdens talē rōnē. Q uicqđ bonitatis vel p̄cioſitatis eſt ī gēmis: h̄ cōſiſtit in luce ⁊ ſplēdore gēmaꝝ. ſʒ lux gēmaꝝ nō eſt propriū bonū hois: ſed eſt bonū ipſaꝝ gēmaꝝ. ergo ⁊c. vñ dicit in littera. An fulgor gēmaꝝ trahit oculos hoīuʒ ſupple ad cōcupiſcēdū eas tanq̄ p̄p̄riū bonū: ſʒ ſi qđ eſt p̄cipui. i. precioſitatis in hoc ſplēdore: illa lux eſt gēmaꝝ ⁊ nō hoium: quas q̄dē gēmas vehemēter admiror hoies mirari. i. mirādo deſiderare tanq̄ bonū ſuū: quid. n. ē carens motu aīe atq3 cōpage. i. cōiūctione mēbroꝝ. q. d. qđ repitur in reb⁹ inaīatis qđ iure videať. i. videri debeat. eē pulchꝛ rei aīate. q3 p̄. ⁊ rōnabili nature. q. d. nihil. q̄ gēme tametſi p̄ q̄uis trahūt. i. recipiāt aliqđ poſtreme pulchritudinis. opera. i. diligētia cōditoris. q3 pro ⁊ ſui diſtinctiōe. i. ſpecifica formatiōe. tñ ipſe collocate infra vr̄aʒ excellentiā. i. dignitatē. nullo mō merebanť veſtrā admirationē.

¶ Nota q᷑ nō ē gliandū de gēmis tanq̄ de p̄p̄rio bono q2 dicit ſeneca. 41. ep̄la. Nemo gloriari dʒ niſi de ſuo qđ n. ē ſtulti⁹ q̄ in hoie aliena laudare: qđ eſt eo dementius qui ea mirať que ad aliū trāſferre p̄tin⁹ pñt. non faciunt equū meliorē aurei freni. ¶ Nota q᷑ quadruplex eſt pulchritudo. p̄ma ē aīaliū rōnaliū: ſcđa ē brutoꝝ ſenſibiliū tertia plantaꝝ vegetabiliū. quarta eſt reꝝ inaīataꝝ: ī quo genere gēme collocātur. pp̄ qđ dicit p̄hia. ſi gēme trahūt aliqđ poſtreme pulchritudinis. i. vltime pulchritudinis.

¶ An vos agroꝛuʒ pulchritudo delectat. Q. qđ ni. Eſt enim pulcherrimi operis pulchꝛa portio Sic quondam ſereni maris facie gaudemus: ſic celum: ſydera ſolem lunāq3 miramur. P. Nū te hoꝝ aliquid attingit. Nū audes alicuius talium ſplendore gloriari. An vernis floribus ipſe diſtingueris aut tua in eſtiuos fructus intumeſcit vbertas. Quid manibus gaudiis raperis. Quid externa bona pro tuis amplecteris. Nunq̄ tua faciet eſſe fortuna: que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. Sʒ ſi qđ nature ſatis eſt replere indigentiā velis. nihil eſt quod fortune affluentiam petas Paucis enim minimiſq3 natura contenta eſt. Cuius ſacietatē ſi ſuperfluis vrgere velis: aut iniocundum quod infuderis fiet aut noxium.

¶ An vos agroꝝ pulchritudo. Hic p̄bat p̄hia. idē de poſſeſſiōib⁹ ſicut de agriſ ⁊ itēdit hāc ſniā. Bōitas agroꝝ vł cōſiſtit in pulchritudine eoꝝ que delectāt aſpectū. ⁊ talis pulchritudo non magis eſt ipſi⁹ hois q̄ pulchritudo florū vel ſtellaꝝ: que etiā delectāt aſpectū hois. ⁊ tñ nihil ad hoiem pulchritudo iſtoꝝ. vel bonitas agroꝝ cōſiſtit ī vtilitate eoꝝ que eſt ad ſuſtentationē hois. ſed hec poſſeſſio agroꝝ nō ē multū appetēda vt ſit ampla: q2 natura paucis ē cōtēta. vñ dicit in lr̄a. An pulchritudo agroꝛuʒ delectat vos vt gaudeatis de ea tanq̄ de bono veſtro. ⁊ dicit Boetius. qđ ni. i. quare nō delectaret. Eſt. n. pulchꝛa portio op̄is pulcherrimi. i. mūdi. ſic nos gaudem⁹ facie. i. aſpectu. maris ſereni. i. trāq̄lli. ſic. i. eadē rōne miramur celū ſydera. ſolē. q3 p̄ ⁊ lunā. Rñdit p̄hia. Nū. i. nūqđ aliqđ hoꝝ attingit te tanq̄ propriū. q. d. nō nunqđ audes gl̄iari ſplendore alicuius taliū tanq̄ tuo. q. d. nunqđ tu ipſe diſtingueris. i. ornaris vernis florib⁹. q. d. certe non nūqđ tua vbertas. i. fertilitas. itumeſcit. i. ſup̄bit. ī eſtiuoſ fruct⁹. i. p̄ eſtiuos fruct⁹. q. d. nō qđ rapis. i. circūdaris. ī anib⁹ gaudiis. ſupple reputādo iſta eē tua bona. qđ amplecteris externa bona pro tuis. q. d. fruſtra hoc facis: q2 fortuna nūq̄ faciet eſſe tua que natura reꝝ a te fecit eſſe aliēa. Tūc dicit p̄hia. nō nego qn iſta poſſūt tibi eē vtilia fruct⁹ enim terraꝝ p̄culdubio debenť alimētis aīantiū. i. aīalib⁹ p̄ alimētis. ſed ſi velis replere indigentiā nature. qđ ſatis ē. i. ad ſufficiētiā nihil ē. i. nō oʒ q᷑ petas. i. deſideres affluentiā fortune ſuple ad dilatandū ⁊ ampliandum agros. natura eni paucis contenta eſt cui⁹ ſacietatē ſi velis vrgere. i. cogere. ſup̄fluis ſuple cibis ⁊ potibus. illud qđ ī fuderis ventri ſuperfluū. aut fiet iniocūdū. i. triſte. aut fiet noxiū. i. periculoſū. ¶ Nota q᷑ ex lr̄a pōt formari taľ rō. Si illđ qđ videť magis ieſſe nō ineſt: nec illud qđ min⁹. ſed magis videť q᷑ hō dʒ gloriari de pulchritudine celi ⁊ ſtellaꝝ ⁊ nō dʒ: q2 nihil hoꝝ ē ſuū. ergo minus dʒ gliari đ pulchritudine agroꝝ ⁊ aliaꝝ poſſeſſionū ¶ Nota q᷑ natura nō ē onerāda ſuperfluis. ſed eſt alēda paucis: q2 contenta ē. vñ Sen̄. 16. ep̄la. Si ad naturā vixeris nūq̄ eris pauper: ſi ad opinionem nunq̄ eris diues. Exiguū natura deſiderat. opinio do īmēſum. Et beatus Aug. dicit ſumenda ſūt alimēta tanq̄ medicamēta. Et Greg. Dum venter nimia ſacietate extēdiť. aculeus libidinis ſuſcitať. ¶ Nota q᷑ Ariſt. in quadam ep̄la ad Alexādrū dicit. Qui trāſgrediť debitum modum in pleno ⁊ in vacuo. non poterit euadere furorē egritudinis: ⁊ moleſtias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere ⁊ dñari: renūciet deſiderio p̄p̄rie voluptatis. nec comeſtionē comeſtioni ſup̄addat: q2 oīs icōtinēs volūtarie ē egrotāſ. z. eth. Et ſubdit Audiui ab Ipocrate q᷑ cōſeruauit dietas pro qb⁹ debilitatē corporis ſuſtinebat. Cū dixit ſuus diſcipulus. Doctor egregie ſi velles bñ comedere: nō ſuſtineres tantā corp̄is debilitatē. cui reſpōdit Ipocrates. Ego comedo vt viuam non viuo v.

comedam. vñ dicit Ariſt. ibidem. Alimentū propter dura
bilitatē eſt querēdū: non durabilitas ꝓpter alimentum.
Subdit. Multos noui qui diminuerūt de alimēto ⁊ com
meſtione abſtinentes a ſuis appetitibus ⁊ ꝑcentes gule
viuentes temperate per dietas qui fuerunt ſaniſſimi cor
poris longioris vite ⁊ boni appetitus.

¶Jam vo pulchrum varius fulgere veſtibus pu
tas. Quarum ſi grata intuitu ſpēs eſt: aut mate
rie naturam: aut ingenium mirabor artificis.

¶Jam vo hic pħia oñdit ꝙ non ſit gaudendū de pulchri
tudine veſtiū tanꝗ̃ de ꝓprio bono. ⁊ arguit ſic. De illius
pulchritudine non eſt gaudendū que non eſt hominis pul
chritudo. ſed pulchritudo veſtium nō eſt hoīs pulchritu
do. ſed eſt ipaꝝ veſtium igiꝉ ⁊c. vñ dicit in lr̄a. Jam pu
tas pulchrū eſſe. i. tue pulchritudini aſcribendum. fulgere
variis veſtibus. q. d. non debes hoc putare. quaꝝ. ſ. veſti
um ſi ſpēs. i. pulchritudo. ē grata. i. delectabilis intuitu.
ego mirabor naturā materie veſtium. aut mirabor igeniū
ideſt ſubtilitatē artificis veſtē formantis: nihil aſcribēdo
tibi. ¶ Nota ꝙ ſplendor habitus exterioris non facit ho
minē meliorē: niſi fulgeat habitus mentis interior ī eo. vñ
Sen. Nullus dicit gladium eſſe bonum ſi balthe⁹ eius ꝺ
auratus eſt: ⁊ vagina gēmis diſtincta. ſed gladi⁹ bon⁹ eſt
qui bn̄ incidit ⁊ bonū acumē hꝫ ⁊ mucro bonus eſt qui oē
munimē rupturus eſt. vñ ſunt verſus. Aurea nobilitas lu
team ſi veſtiat ollam. Nō ideo ſequiꝉ hāc minus eſſe lu
team. Jtem poeta inquit. Cinge caput lauro: tege corpus
gēmis ⁊ auro. Si fueris pridem remanebis ruſticus idē.

¶An vo te longus ordo famuloꝝ facit eſſe felicē.
qui ſi vitioſi moribus ſint pernicioſa domus ſar
cina. ⁊ ipſi dño vehemēter inimica. Si vo probi
ſint: quonāmodo in tuis opibus aliena probitas
numerabitur. Ex quibus omnibus nihil horum
que tu in tuis computas bonis: tuum eſſe bonum
liquido monſtratur. Quibus ſi nihil ineſt appe
tende pulchritudinis: quid eſt ꝙ amiſſis doleas
vel leteris retentis: Quō ſi natura pulchra ſunt:
quid id tua refert. Nam hec per ſe a tuis quoqꝫ
opib⁹ ſequeſtrata placuiſſent. Neqꝫ enim iccir
co ſūt ꝑcioſa ꝙ in tuas venere diuitias. ſed qm̄
ꝑcioſa videbāꝉ. tuis ea diuitiis ānūeraꝛ maluiſti

¶An vo te longus ordo famuloꝝ. Hic pħia oñdit nō eſſe
gloriandū de multitudine famuloꝝ tanꝗ̃ de ꝓprio bono
⁊ arguit ſic. famuli aut ſunt peruerſi in morib⁹: ⁊ ſic ſunt
nociui: aut ſunt bene morigerati: tunc nihil ad te: qꝛ hec
probitas eſt famuloꝝ ⁊ non tua. vñ dicitur ī lr̄a. An vo lō
g⁹ ordo famuloꝝ facit te eſſe felicē. qui. ſ. famuli. ſi ſint vi
tioſi moribus: tunc ſunt ꝑnicioſa ſarcina. i. periculoſū pō
dus ipſius dom⁹: ⁊ ſunt vehementer inimica ſarcina ipſi
domino. ſi vo ſint probi: quonā modo. i. per quē modū.
aliena probitas numerabiꝉ. i. cōputabiꝉ in tuis opib⁹. q.
d. nullo modo. ⁊ tunc concludit de oīb⁹ ꝑdictis dicens. ex
qbus oībus predictis monſtraꝉ liqdo. i. aperte. nihil ho
rum eſſe bonum tuū que tu cōputas ī tuis bōis: qbus ſi
nihil ineſt appetēde pulchritudinis ſupple que tibi aſcribi
poterit qd ē. i. quare eſt. ꝙ tñ doleas de amiſſis. vel lete
ris retentis. ꝙ pro ſed ſi predicta ſunt pulchra natura. i. ꝓ
pter naturā ꝓpriā. qd refert id tua. i. qd ꝑtinet hoc ad te.
q. d nihil nam hec ſequeſtrata. i. diuiſa a tuis opib⁹. ꝑ ſe
placuiſſent. nō. n. iccirco ſūt precioſa ꝙ in tuas venere di
uitias. ſed qm̄ tibi videbanꝉ precioſa ideo maluiſti ea ānu
merare tuis diuitiis. ¶ Nota ꝙ ſerui ꝑuerſi in moribus
ſunt familiares inimici dñi ⁊ totius domus: de qbus po
ſtea diceꝉ tertio huius. qnta pſa. Nō eſt peſtis efficatior
ad nocendū ꝗ̃ familiaris inimicus. ⁊ ſi videnꝉ aliqñ ami
ci: h̄ eſt rōne vtilitatis non rōne virtutis. de qb⁹ loqꝉ Se
neca in de remediis dicēs. Mel muſce ſequūꝉ: cadauera
lupi: frumenta formice. predam ſequiꝉ iſta turba non ho
minē. Jtē Seneca dicit. 41. ep̄la. Jn hoīe illud laudandū
ē qd ipſi⁹ ē. ſi familiam formoſam hꝫ ⁊ domū pulchram
ſi multum ſerit. ſi multū feneraꝉ nihil hoꝝ i ip̄o ē: ſed cir
ca ip̄ꝫ lauda i illo qd ꝓpriū ē: qd nec auferri nec eripi pōt

¶Quid aūt tanto fortune ſtrepitu deſideratis. fu
gare credo indigētiā queritis copiam. Atqꝫ hoc
vobis in contrarium cedit. Pluribus ꝗppe ad
miniculis opus eſt ad tuendam precioſe ſuppelle
ctilis varietatē. Verūqꝫ illud eſt permultis indi
gere eos: q permulta poſſident. Cōtraqꝫ mini
mo indigere qui habundantiā ſuaꝫ nature neceſ
ſitate: non ambitus ſui ſuperfluitate metiantur.

¶Quid aūt tanto fortune ſtrepitu. Hic pħia oñdit genera
liter diuitias non eſſe appetendas magnoꝑe. Et facit h
trib⁹ rōnibus. Secūdam ponit ibi. Jta ne tertiā ibi. Ego vo
nego. Prima rō ē iſta. Jlla nō ſunt multū appetēda ꝑ q̄
hō nō cōſeqꝉ ea ꝓpter que appetūꝉ. ſꝫ ꝑ diuitias hō non
cōſeqꝉ ea ꝓpter que diuitie appetūꝉ. appetūꝉ eni diuitie
ꝓpter fugam indigentie quā fugam indigentie hō nō con
ſeqꝉ ꝑ diuitias. ſicut declarat in lr̄a dicens. Quid aūt tan
to ſtrepitu. i. labore deſideratis. i. cū deſiderio iſiſtitis for
tune credo vos queritis fugare idigentiā copia. i. diuitiis
q. d. ideo deſideratis diuitias vt ſuppleatis veſtram indi
gentiā. ſed hoc cedit vobis in contrarium. qꝛ pluribus ad
miniculis. i. adiutoriis. eſt opus ad tuendam varietatem
precioſe ſuppellectilis. i. poſſeſſionis. verūqꝫ illud eſt. per
multis eos indigere qui ꝑmulta poſſident. ⁊ etiam ꝯ. i. ꝯ
ꝯtrariū. illi minimo indigent q metiantur. i. menſurāt ſuā
habundantiā. nō ſupfluitate ambitus. i. cupiditatis. ſed
neceſſitate nature. ¶ Nota ꝯm Senecam. ꝑmultis idigēt
qui permulta poſſident. ꝓpter ꝙ multe diuitie nō fugāt
indigentiam. ſed magis excitant. vnde poeta. Nulla dita
ri ratione poteſtis auari. Vos faciunt inopes quas cumu
latis opes. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit nimium indigent.
dicit Seneca. 62. ep̄la. Thaurus pauciſſimorum iugeꝝ
paſcuis impleꝉ. ⁊ vna ſilua pluribus elephātibus ſufficit
homo terre paſciꝉ ⁊ mari. qd igiꝉ tam inſatiabileꝫ ventrē
natura dedit nobis: cū tam modica corpora nobis dede
rit vt faſtidiſſimoꝝ edaciſſimorūqꝫ aīaliū auiditatem vince
remus. quātulum eniꝫ eſt qd nature datur: paruo illa edu
caꝉ. nō fames noſtri ventris nobis magno conſtat: ſꝫ am
bitio. ventri aūt obedientes loco animalium numeremur
non hominum.

¶Jta ne aūt nullum eſt propriū vobis atqꝫ inſitū
bonum vt in externis ac ſepoſitis rebus bona ve
ſtra queratis. Sic rerum verſa cōditio eſt: vt di
uinum merito rationis animal: nō aliter ſibi ſplē
dere niſi inanimate ſuppellectilis poſſeſſione vi
deatur. Et alia quidem ſuis rebus cōtenta ſunt
vos autem deo mente conſimiles: ab rebus infi
mis excellentis nature ornamenta captatis. nec
intelligitis quantam conditori veſtro faciatis in
iuriam. Jlle genus humanum terrenis omnib⁹
preſtare voluit. vos dignitatem veſtram infra
queqꝫ infima detruditis. Nam ſi omne cuiuſqꝫ
bonum: eo cuius eſt conſtat eſſe precioſius. cum
viliſſima rerum veſtra bona eſſe iudicatis: eiſ
dem voſmetipſos veſtra exiſtimatione ſubmitti
tis. quod qdē haud imerito cadit. Humane ꝗp
pe nature

pe nature iſta cõditio ē: vt tũ tm̃ ceteris rebus: cũ
ſe cognoſcit: excellat. Eadē tñ infra beſtias redi
gaꝛ ſi ſe noſſe deſierit. Nã ceteris animantibus
ſeſe ignorare natura ē hoib⁹ vͦo vitio venit.

¶ Ita ne aũt nullum. Hic ponit ſcðam rõnem. ſcðo cõclu
dit manifeſtũ errorem hoĩꝫ ibi. q̃ꝫ vͦo late. Et rõ talis eſt
Illa non ſunt appetenda qbus appetitis hõ putãs ſe tali
bus ornari: facit iniuriã ſuo creatori. ſed bona exteriora ſi
cut diuitie ſunt hmõi. vt declarat in lr̃a. ergo ꝛc. Et dicit
O hoies nũqd nullũ bonũ eſt ꝓpriũ atqꝫ inſitũ. i. natura
le ꝛ intrinſecũ vobis ita vt queratis bona veſtra ĩ externis
reb⁹. i. ĩ extrinſecis rebus. ꝛ in rebus ſepoſitis. i. a vobis
ſeorſum poſitis. q. d. imo in vobis eſt bonum ſi cõſidera-
re vultis. ſed ſic eſt verſa. i. mutata ꝯditio reꝝ vt aial diui
num. ſ. hõ qui eſt ſimilis deo: non aliter videatur ſibi ſplē
dere niſi in poſſeſſione ſuppellectilis inanimate. i. bono-
rum exterioꝝ que ſunt inaĩata: ꝛ alia quidem ab hoie cõ
tenta ſunt ſuis bonis: vos ãt hoies deo ꝯſiles mēte capta
tis. i. queritis ornamēta veſtre excellentis nature a rebus
infimis. ſ. inanimatis. qð erroneũ eſt nec intelligitis quã-
tã iniuriam faciatis veſtro cõditori. ſuple ꝑuertēdo ordi-
nē ab eo iſtitutũ. Ille. n. ꝯditor voluit humanũ genus pre
ſtare. i. ꝓcellere oĩb⁹ terrenis. ſed vos detruditis vr̃am di
gnitatē infra queqꝫ reꝝ infima. qð ꝓbaꝛ ex hoc. Nam oē
bonũ ē ꝓcioſius eo cuius eſt bonũ cũ vos iudicatis viliſſi
ma reꝝ ſicut ſunt dona fortune. eſſe veſtra bona. vos ſub
mittitis. i. ſubiicitis voſmetipſos eiſdē veſtra exiſtimatiõe
ſ. opinione. ꝛ hoc nõ imerito cadit. i. accidit hoi. Nã illa ē
ꝯditio hũane nature. q꞉ tum. i. tunc tm̃ excellat ceteris re
bus. cũ ſe cognoſcit. eadē tñ natura humana redigaꝛ ifra
beſtias ſi deſierit ſe noſſe. Nam ceteris animantib⁹ natu
ra eſt ignorare ſeſe. ſed hominibus venit. i. ꝓuenit ex vi-
tio. ¶ Nota q꞉ hoi eſt inſitũ ꝓpriũ bonum qð eſt recta rõ
que ſemꝑ deprecaꝛ ad optima. i cuius actu ꝛ ſpeculatione
conſiſtit felicitas. qꝛ ſapiens maxime eſt felix. io. ethi. ꝛ ho
mo curans intellectum deo amantiſſim⁹ videtur: ibidem
ideo non eſt querendũ bonum hominibus in rebus exter
nis. ¶ Nota q꞉ homo mente ꝛ rõne eſt ſiſis deo. qꝛ ſm ſe
necam. Rõ nihil aliud eſt q̃ꝫ pars diuini ſpiritus: merſa
in corpus humanum: Et dicit idem q꞉ animus rectus eſt
quaſi deus in humano corpore hoſpitatus. Et idem dicit
Diſce potius animũ extollere in immēſũ. nobilis eni ꝛ ge
neroſa res eſt. ¶ Nota q꞉ homo ſeipſum ignorans dete-
rior eſt beſtia. vñ Boetius in tractatu de ſummo bono al
legans cõmentatorem dicit. Ueh. vobis hominibus qui
de numero beſtiaꝝ cõputati eſtis. diuinum qð in vobis ē
non cognoſcentes ꝓpter qð ad ſuꝑiora aſcenditis: ꝛ deo
ſimiles eſtis. Et ſubdit. Diuinũ aũt in hoie vocat intelle-
ctum ꝛ rõnem. ¶ Nota q꞉ nihil ꝓhibet vnum ꝛ idem eſſe
nobilius ꝛ ignobilius quod diuerſificatur ſm conditionē
ſeu conſiderationem. Unde q̃ꝫuis homo ſm ſe ꝛ ſimplici-
ter ſit nobilior beſtiis. tñ inquãtum deficit ab aliquo qð ſi
bi debetur ſm naturam. ſ. cognoſcere ſe: quod non debe-
tur beſtiis ſic eſt ignobilior beſtia.

¶ Quã vͦo late patet veſter hic error: qui ornari
poſſe aliqd ornamentis exiſtimatis alienis. At id
fieri neqt. Nã ſi qd ex appoſitis luceat: ipſa qdē
q̃ ſunt appoſita laudãtur: illud vͦo his tectũ atqꝫ
velatũ in ſua nihilominus feditate perdurat.

¶ Quã vͦo late pꝫ. Hic pħia concludit manifeſtũ errorem
hominum dicens. O hoies q̃ꝫ late pꝫ veſter error q exiſti
matis aliqd poſſe ornari ornamētis alienis ſed illud fieri
nequit. Nam ſi aliqd luceat ex appoſitis ſibi ꝛ nõ ex pul-
chritudine ꝓpria: tunc appoſita illa laudanꝛ. ſed illud qð
ē velatũ ꝛ tectũ appoſitis illis: illud nihilominus ꝑdurat
ideſt ꝑſeuerat in ſua feditate. i. turpitudine. ¶ Nota ſi ali
quid eſt fetidum in ſe: eius feditas non tolliꝛ per ornatũ
extriſecũ. vñ dicit poeta. Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat
ollam. Nõ ideo ſequitur hanc minus eſſe luteam. Et qui
dam clericus reſpondens mulieri querenti vtruꝫ eſſet pul
chra: dixit. O dña pulchra ſunt tibi appenſa.

¶ Ego vͦo nego illud eſſe bonũ qð noceat haben
ti. Nũ id mentior: minime iquies: Atqui diuitie
poſſidentibus perſepe nocuerũt. Cum peſſimus
qſqꝫ eris alieni magis auidus: quicquid vſq̃ au-
ri gēmarũqꝫ eſt: ſe ſolũ qui hꝫ digniſſimum pu-
tat. Tu igitur qui nunc contum gladiũqꝫ ſollici-
tus pertimeſcis: ſi vite huius callē vacuus viator
intraſſes: coram latrone ſecurus cantares. O ꝓ
clara opum mortalium beatitudo quã adeptus
vbi fueris ſecurus eſſe deſiſti.

¶ Ego vͦo nego illud eſſe bonum. Hic ponit tertiã rõnē q̃
talis eſt. Illud non eſt multũ appetēdũ qð nocet poſſiden
ti. ſed diuitie ſepe nocuerũt poſſidentibus. quod declarat
ex duobus. Prio qꝛ diuitie faciunt poſſidentes de ſe fal-
ſa opinari vel exiſtimare. Scðo qꝛ faciũt poſſidētes amiſ
ſa ſecuritate timere. vnde dicit ĩ lr̃a. Ego pħia nego illud
eſſe bonum qð noceat hñti. nũ id mentior iqes minime. at
q pro certe. diuitie perſepe nocuerunt poſſidentibus: qꝛ qſ
qꝫ homo eo q꞉ ipſe ē auidus magis alieni eris ipſe putat
illũ hoium ſolũ digniſſimũ. qui hꝫ. i. poſſidet quicqd vſq̃
eſt auri ꝛ gēmaꝝ. Tu igitur homo qui in diuitiis conſti-
tutus nunc ꝑtimeſcis gladiũ. qꝫ pro ꝛ contuꝫ ſi intraſſes
callem. i. ſemitã huius vite. tanq̃ꝫ viator vacuus coraꝫ la
trone ſecurus cantares. Tunc inuehitur ꝯ diuitiaſ. O pre
clara beatitudo opum mortalium ꝛ loquitur ironice qua
ſi dicat minime preclara: quã tu hõ cũ adeptus fueris: ſe-
curus eſſe deſiſti. ¶ Nota diuitie nocent hñti. vñ Ariſt. ĩ
ethi. dicit. Talem qdem errorem hñt bona q꞉ multi cõtin
gunt detrimēta ex ipſis. multi. n. ꝓpter diuitias perierũt
¶ Nota q꞉ mali tm̃ diuites reputãt eſſe dignos. vnde dicit
Amb. Ita incubuerunt mores hoium in admiratione di
uitiaꝝ vt nemo niſi diues puteꝛ dignus. ¶ Nota diuitie
non reddũt hoieꝫ ſecuꝝ. vñ Iuuenalis poeta. Pauca
lꝫ portes argenti vaſcula puri. Nocte iter ingreſſus cõtuꝫ
gladiumqꝫ timebis. Et mote ad lunam trepidabis arun-
dinis vmbrã. Cantabit vacuus corã latrone viator. Et ſe
neca. i4. epl'a. di. Nudũ latro trãſmittit: etiã ĩ obſeſſa via
pauꝑi par ē. ꝛ. 74. epl'a dicit. Quiſqs ſe multũ fortũe de-
dit: igentē ſibi naturã ꝑturbatiõis fecit. vna hec via ē ad
tuta vadēdi externa deſpicere: ꝛ honeſto contētũ eſſe.

¶ Metrum quintum libri ſecundi.

Felix nimium prior etas.
Contenta fidelibus aruis.
Nec inerti perdita luxu.
Facili que ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande.
Nec bachica munera norat
Liquido confundere melle.
Nec lucida vellera ſerum
Tyrio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubres.
Potum quoqꝫ lubricus amnis.
Umbras altiſſima pinus.
Nondum maris alta ſecabat.
Nec mercibus vndiqꝫ lectis
Noua littora viderat hoſpes.
Tunc claſſica ſeua tacebant.

Odiis neqȝ fuſus acerbis.
Cruoꝛ boꝛrida tinxerat ar ma.
Quid enim furoꝛ boſticus vlla
Vellet prioꝛ arma mouere.
Cum vulnera ſeua videret.
Nec pꝛemia ſanguinis vlla.

C Metrum quintum ſecundi libri.

Felix nimiū pꝛioꝛ etas. Hinc incipit qntū metꝝ buius ſecūdi: qꝺ dicitur penticatū ab iuentoꝛe anapeſticū a pede pꝛedominante. ⁊ eſt dimetrū qꝛ quattuoꝛ pedū. nam duo pedes vnum metꝝ cōſtituūt ⁊ eſt catalecticū. qꝛ i quarto pede vna ſyllaba deficit ad cōplemētū metri. In quo metro pħia cōmēdat primā etatē que erat ſine cupiditate diuitiaꝝ: de plangēdo pn̄tem etatē i qua dn̄aꝛ: ⁊ regnat auaritia. Primo ergo cōmēdat etatē ātiquoꝝ. Scdo nr̄aȝ etatē deplangit: ibi. Utinā modo. Primo dicit. prioꝛ etas nimiū felix fuit contenta fidelib⁹ aruis. i. fideli agricultura: nec fuit pdita. i. depꝛauata. ierti luxu. i. graui ſupfluitate que etas ſolebat ſoluere. i. remouere. ſera. i. tarda ieiunia facili glāde. i. vili fructu. nec illa etas noꝛat. i. nouerat. confundere. i. miſcere bacbica munera. i. vina. liquido melle ad faciēdū mellicratū ſicut modo fit: nec etiam nouerat miſcere. i. intingere. lucida vellera. i. albam lanam. ſerum. i. illoꝛuȝ populoꝝ: tyrio veneno. ideſt ſanguine concbilioꝝ: quoꝝ copia apud tyrum inuenitur ad faciendū purpureū coloꝛē Herba dabat eis ſalubꝛes ſomnos: non enim doꝛmiebāt in lectis eburneis: ſed in herbis ⁊ lubꝛicus amnis. i. labil' aqua: dabat eis potum. ⁊ pin⁹ illa arboꝛ altiſſima dabat eis vmbꝛas. ideſt vmbꝛoſas babitationes. non enim i domib⁹ ⁊ in curioſis edificiis babitabant. Nondum boſpes aliquis exiſtens ſecabat. i. diuidebat nauigando alta. i. pfunda maris. qꝛ adbuc non erat vſus nauiū: nec mercib⁹ vndiqȝ lectis. i. collectis. viderat noua littora. i. alienas terras: qꝛ manebant in patria: tunc in illa etate tacebant ſeua claſſica. i. tube vel coꝛnua vocantia homines ad bellum. dicta claſſica a calo quod eſt voco: neqȝ cruoꝛ fuſus acerbis odiis tinxerat. i. madidauerat boꝛrida arma: quia tunc non erat vſus armoꝛum: quid eniȝ. i. ppter quid. hoſticus furoꝛ vellet prioꝛ arma mouere cū videret ſeua vulnera: nec videret vlla pꝛemia ſanguinis: qꝛ nihil erat pro quo pugnarēt. C Nota circa hoc qꝛ dicit prioꝛ etas quattuoꝛ etates diſtinguūtur ſm poetas. In pꝛima fuerūt homines boni ⁊ ſimplices paucis ꝯtēti: qui comedebāt glandes bibebant aquā. non colebant vineas. hanc etateȝ vocabant poete auream. ⁊ erat ſub ſaturno. de qua Boetius loqꝛ in lr̄a. Scda etas dicebaꝛ argentea que erat ſub Ioue cum hoīes magis aſtuti inuenerūt agriculturam. ⁊ ceperunt inbabitare domos ⁊ plantare vineas. Tertiaȝ etatē vocabant eneam. in qua homines ppter pꝛopriā curā rex ceperūt alios depellere: ⁊ ſic aliqualiter malitie dare Quartā etatē vocabant ferreā: qm̄ in tātū habūdabat malicia ⁊ auaricia hoīuȝ: qꝛ nec fides nec iuſtitia maneꝛt i terra: in q̄ etate nos ſumus: quā in fine Boetius deplangit C Nota circa hoc qꝛ dicit inerti luxu. qꝛ inertia ⁊ ociuȝ ſūt cā luxurie vnde poeta. Ocia ſi tollas periere cupidinis artes. Itē oꝛati⁹. Queriꝛ egiſtus quare ſit factus adulter. In pmptu cā eſt deſidioſus erat. Eſt āt triplex luxuria ex de ſcholarium diſciplina. quedam conſiſtit in coitu: q̄dā in crapula: ⁊ quedam in veſtitu: ⁊ quelibet eſt fugienda C Nota circa h̄ qꝛ dicit: lucida vellera ſcꝫ. ſeres ſunt qdaȝ hoīes apud quos conteriꝛ lana de arboꝛibus. fila ergo q̄ a vermibus qui dn̄r bonbices opanꝛ: illa vocat h̄ lucida vellera. C Nota qꝛ thyrus eſt vermis venenoſus in cuius ſanguine in tingitur purpura. Alii dicunt qꝛ ſit genus conchilioꝛum. in quoꝝ ſanguine intingitur purpura: quoꝛuȝ conchilioꝛum copia inuenitur apud thirum in inſula.

Utinam modo noſtra redirent.
In mores tempora priſcos:
Sed ſeuior ignibus ethne
Feruens amor ardet habendi.
Heu quis primus fuit ille.
Auri qui pondera tecti
Gemmaſqȝ latere volentes
Precioſa pericula fodit.

C Utinam modo noſtra redirent. Hic pħia deplangit pꝛeſentem etatē dicens. Utinā noſtra tpa. i. ꝯditiōes. noſtri tpis redirent mō. i. redigerenꝛ. i priſcos moꝛes. i. i moꝛes antiquos. ſed heu non eſt ita: ſed amoꝛ. i. deſideriū hn̄di. feruēs ſeuioꝛ. i. piculoſioꝛ. ignibus ethne. illius montis ardet. Heu qs fuit ille q prim⁹ fodit. i. effodit. pondera tecti auri. i. abſconditi: ⁊ effodit gēmas volentes latere que ſūt precioſa picula: qꝛ multi ppter coꝝ precioſitatē picula incidunt. C Nota Sen̄. in lib. de diuiſione ſcientiaꝝ commendans pꝛioꝛē etatē dicit. O felix pꝛioꝛ etas que tot ptulit ſapientes qb⁹ velut ſtellis fulgentib⁹ mūdi tenebꝛas irradiaret. ſed heu nunc alii terrenis curis iſeruiūt: alii tpalis dignitatis ambitiōe inardeſcūt oēs vere circa ſtudiū ſapie elangueſcūt. C Nota qꝛ ethna eſt mons ſicilie q frequēter ignibus inardeſcit: ad cuius ſilitudinē hȝ ſe auaritia ⁊ cupiditas hoīuȝ que inſatiabilis nūqȝ penitus extinguitur vn̄ Tullius in lib. de finib⁹ bonoꝝ ⁊ maloꝝ dicit. Cupiditates hoīuȝ ſunt iſatiabiles que nō mō ſingulares ſȝ vniuerſas familias euertūt. Ex cupiditatib⁹. n. odia ſeditiones diſcoꝛdie bella naſcuntur. ex quibus vitam amariſſimam neceſſe eſt effici.

C Proſa ſexta ſecundi libꝛi.

Quid aūt de dignitatib⁹ potentiaqȝ diſſeram: quas vos vere dignitatis ac ptātis inſcii celo exequatiſ. Que ſi i impꝛobiſſimū quēqȝ ceciderit: que icēdia flāmis ethne eructuantib⁹: qꝺ diluuiū tātas ſtrages dederit. certe: vti meminiſſe te arbitroꝛ: cōſulare iperiū: qꝺ libertatis pꝛicipiū fuerat: ob ſuperbiam cōſuluȝ veſtri veteres obolere cupierūt. Qui ob eandeȝ ſuperbiam pꝛius regiū de ciuitate nomē abſtulerāt. At ſi qn̄. quod perrarum eſt pꝛobis honoꝛeſ deferāꝛ. qd i eis aliud q̄ꝫ pꝛobitas vtentiū placet Ita fit vt non virtutibus ex dignitate ſed ex virtutibus dignitatibus honoꝛ accedat.

C Proſa ſexta libꝛi ſecundi.

Quid aūt de dignitatib⁹. Hec ē ſexta pꝛoſa h⁹ ſcdi. in qua pħia oſ̄dit qꝛ dignitates ⁊ ptātes n̄ ſunt magnope appetende. Et pꝛio pbat intētū de dignitate ⁊ ptāte ſil'. Scdo de ptāte diuiſim ibi. Que vo. Tertio iterato ſil' de dignitate ⁊ ptāte ibi Ad hec. Prio intendit rōnem talem. Illa non ſunt multū appetenda que cū adueniūt malis faciūt deterioꝛes: ⁊ bonos nō efficiunt melioꝛes. ſed dignitates ⁊ ptātes huiuſmōi ſūt: ſicut declarat i lr̄a. igiꝛ ⁊c. vn̄ dicit ſic. Quid diſſerā. i. dicā. de dignitatib⁹. qȝ p ⁊. potētia q̄s vos inſcii. i. ignari. vere dignitatis ⁊ ptātis exequatis. i. aſſimilatis. celo. i. ſūmo bono q̄ ſi ceciderit i quēqȝ ipꝛobiſſimū. i. vicioſiſſimū q̄ icēdia ethne illi⁹ mōtis dederit tātas ſtrages. i. picula flāmis eructuātib⁹. i. exeūtib⁹. ⁊ qꝛ diluuiuȝ dederit tātas ſtrages ſicut illi mali qb⁹ adueniūt dignitates. q. d. plura mala pueniūt ex dignitatib⁹ ⁊ ptātib⁹ maloꝝ q̄ȝ ex icendio ignis vel diluuio fluuij. ⁊ ſubdit pħia. vti pro ſicut arbitroꝛ te meminiſſe veſtri veteres. i. antiqores romani. cupierūt abolere. i. delere. iperiū ꝯſulare. i. dignitatē ꝯſularē pp ſupbiā ꝯſuluȝ: qꝺ ipiū ꝯſulare fuerat pꝛincipiū libertatis: qꝛ romani liberius viuebant ſub ꝯſulibus

lib⁹ q̄ꝫ ſub regib⁹ q romani ēt pri⁹ abſtulerāt de ciuitate nomē regiū pp eādē ſupbiā.ſ.regū. Ex quo pꝫ ꝙ dignitates faciūt malos deteriores Si autem poteſtas ꝛ dignitates deferant ꝓbis: qđ prax eſt: qd in eis aliud placet dignitatib⁹ q̄ꝫ ꝓbitas vtentiū.q.d.nihil ita fit.i.pp h̄ fit vt virtutib⁹ nō accedat honor ex dignitate: ſꝫ honor accedit dignitatib⁹ex virtute vtentiū eis.ꝛ ita dignitates nihil bo ni adiiciūt ipſis bonis. ❡ Nota duplex ē dignitas ꝛ poteſtas quedā mundana ſiue tpalis que ꝯſiſtit in bonis tpalibus exteriorib⁹.ꝛ in tali nō ꝯſiſtit vera felicitas cū ſit reſp ſa multis amaritudinib⁹. Alia eſt dignitas ꝛ ptās aie ſiue ſpiritual' q̄ ꝯſiſtit in ſciētiis ꝛ virtutib⁹.ꝛ illa nō pōt ſupari vitio nec aduerſitatib⁹ nec ꝓſperitatib⁹ in q̄ ꝯſiſtit btitudo ꝛ btā vita. Vñ Amb. in lib. de offi. dic. Dico beatā vitā ꝯſiſtere in altitudine ſapie. in ſuauitate ꝯſcientie ꝛ in vtutis ſublimitate. ❡ Nota ꝙ inſcii dignitates ꝛ ptātes mundanas adequant celo: qꝛ nō recte iudicant. iudicant eni ſꝫ ꝯcupiſcentiā ꝛ nō ſm rei veritatē. impiti.n. velut a longe diſtātes a veritate ſpeculāt prio elencoꝝ. ❡ Nota ꝙ mali dignitatib⁹ ꝛ ptātib⁹ prediti plus nocent q̄ꝫ ignis vel diluuium aquarum: quia mali dignitate ſua ꝛ ptāte extolluntur in ſuperbiam: alios iugo ſeruitutis opprimendo. pro quo exequēdo mouēt bella qb⁹ humanū gen⁹ pl⁹ offēdit q̄ꝫ igne vel diluuio. ❡ Nota ꝙ ciuitas romana a tpe romuli ſui conditoris a regib⁹ erat gubernata: poſtea romani erigēte malicia ꝛ ſupbia regū ipſos deleuerūt: ꝛ ꝯſules inſtituerūt qui ēt pp coꝝ ſupbiā erāt abiecti. ex quo pꝫ ꝙ dignitas ꝛ ptās maloꝝ eos effecit peiores. ❡ Nota ꝙ honor non debet alicui rōne dignitatis ſꝫ potius rōne virtutis. Vñ Ariſt. 4. ethi. Nō erit vtiqꝫ dignus honore prauus exñs. virtutis enim pmiū honor eſt. vñ ſm veritatem ſolus bonus eſt honorandus.

❡ Que vō eſt iſta veſtra expetibilis ac preclara potentia. Nonne o terrena animalia cōſideratiſ quibus preſidere videamini. Nam ſi inter mures videres vnum aliquē ius ſibi ac poteſtatē pre ceteris vendicantē quāto moucreris cachinno:

❡ Que vō eſt iſta veſtra. Hic ꝓbat ſpāliter de ptāte ꝙ non ſit multū appetenda duabus rōnib⁹. ſcđa ibi. Quid aūt eſt. Rō talis eſt. Illa ptās non eſt multū appetenda q̄ non eſt magne ꝛ fortis reputatiōis ſed tm̄ ē fragilis ꝛ imbecillis. ſed ptās tpalis eſt hmōi: qꝛ per eā homo nō pōt ſupra aiam: ſed tm̄ ſupra corpus ꝛ ſup ea bona que corporis ſunt. humano aūt corpore nihil eſt imbecillius. Dicit ergo in lrā. Que eſt iſta veſtra expetibilis. i. deſiderabilis. ac preclara. i. nobilis potētia. q. d. nulla eſt: nōne conſideratis terrena aialia quibus videamini pſidere. i. preeſſe. ſi enim inter mures videres vnum preceteris ſibi vendicantem. i. vſurpātē. ius ac ptātē ſup alios mures. o quāto cachinno. i. riſu tu moucreris. qꝛ deriſibile eēt. ꝛ talis ē ptās terrena. ſ. deriſibilis que nō extēdit ſe niſi ad corpus.

❡ Quid vō ſi ſpectes corpus ibecillius hoie repire q̄as: quos ſepe muſcularū quoqꝫ vel morſus vel in ſecreta queqꝫ reptantiū necat itroitus. Quo vō q̄ſq̄ ius aliqđ in quēpiam niſi in ſolum corpus ꝛ qđ eſt infra corpus: fortunā loquor: poſſit exercere. Nunqd vnq̄ libero imperabis animo. Nū mētē firma ſibi rōne coherentē: de ſtatu ꝓprie qetis amouebis. Cum liberū quēdam virum ſuppliciis ſe quidem tyrannus adacturuꝫ putaret: vt aduerſum ſe facte coniurationis conſcios proderet: linguam ille momordit atqꝫ abſcidit. ꝛ in os ſeuientis tyrāni abiecit. Itaqꝫ cruciatus quos putabat tyrannus in materiam crudelitatis. vir ſapiens fecit eſſe virtutis.

❡ Quid vō ſi tu ſpectes. i. ꝯſideres. corpus imbecillius. i. debilius hoie. q. d. nihil. quos hoies ſepe necat. i. interficit. morſus muſculaꝝ. i. puoꝝ vermiū. vel etiā introitus i ſecreta. i. in interiora hoīs. queqꝫ reptantiū. i. ſerpentiuꝫ quo vō. i. quō q̄ſq̄ poſſit exercere ius aliqđ in quēpiā niſi in ſolū corpus ꝛ in fortunā. i. in bona fortune que ſunt infra corpus. q. d. nullo modo nunqđ tu vnq̄ ipabis libero aio. q. d. non. nunquid tu amouebis de ſtatu ꝓprie qetis mētē ſibi firma rōne coherentē. q. d. nō. ꝛ h̄ ꝓbat exēplo cuiuſdā pħi: qui nullis tormētis ad hoc potuit cōpelli vt illud faceret qđ rō naturalis iudicabat nō faciendum vñ dicit. Cū qdam tyrānus putaret ſe adacturū. i. cōpulſurum. ſuppliciis quēdā liberū viꝝ. i. pħum vt ipſe proderet cōſcios facte cōiuratiōis aduerſū ſe. ille liber hō linguā momordit atqꝫ abſcidit ꝛ abiecit eam in os. i. faciē ſeuientis tyrāni. Ita illos cruciatus quos tyrānus putabat eſſe māꝫ. i. cāꝫ crudelitatis. vir ſapiens fecit eſſe māꝫ virtutis: qꝛ h̄ pro virtute non pro crudelitate ei reputatū eſt.

❡ Nota ꝙ muſcula ē diminutiuū huius noīs muſca. ꝛ per muſculā dat intelligere quecunqꝫ aialia venenoſa vel vermes venenoſos. ꝛ ab iſto loco recepit auctor floꝝ cū dixit debilius qd ſit mare quos nece muſcula pdit. ❡ Nota ꝙ aius hoīs liber ē ꝛ cogi nō pōt. vñ Señ. Errat ſi quis ſeruitutē credit tranſire in totū hoīem. non eni trāſit in animā. qꝛ libertas eſt aia. ❡ Nota ꝙ hō liber ꝛ ꝯſtās nullis ſuppliciis vinci pōt qꝛ dicit Señ. in lib. de clementia. magni animi ꝓpriū eſt placidū eſſe ꝛ tranquillū: ꝛ iniurias ꝛ offēſiones ſupbie deſpicere. ꝛ. 28. epl'a tringinta tyranni Socratē circūſteterūt nec potuerūt aium eius infringere.

❡ Quid aūt eſt qđ in alium q̄ſq̄ poſſit facere qđ ſuſtinere ab alio ipſe non poſſit. Buſiridē accepimus necare hoſpites ſolitum ab hercule hoſpite fuiſſe mactatum. Regulus plures penoruꝫ bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe victorum cathenis manus prebuit. Ullā ne igitur eius hoīs potentiā putas: q quod ipſe in alio poteſt ne id i ſe alter valeat efficere nō poſſit.

❡ Quid aūt eſt. Hic pħia ponit ſcđam rōneꝫ que eſt talis Illa ptās non eſt multū appetenda: per quā nemo pōt facere qđ alius non poſſit in ipſum qđ ipſe pōt in alium: ſed ptās tpalis eſt hmōi ſicut in lrā declarat ponens duo exēpla de buſiride ꝛ Regulo. Primū exemplū eſt de Buſiride. Buſirides fuit fili⁹ Neptuni ꝛ matre libia q hoſpites ſuos mactabat. Hercules aūt apud ipſum hoſpitatus ipꝫ ecōtra mactauit. Scđm exēplū eſt de regulo. Regulus fuit cōſul romanus qui cū multa bella ingeſſit cūꝫ carthaginenſibus multos ex eis captiuauit: ſed tandē ab eis fuit captus. Ex quo pꝫ ꝙ qcqd pōt aliqs in aliū facere pōt ēt illđ ab alio pati. Vñ Catho. Victorē a victo ꝛc. per ꝯñs nulla eſt potentia humana que h̄ intercipere non pōt. vñ dicit lrā. Quid eſt ꝙ quiſq̄ poſſit facere in alium qđ ipſe non poſſit ſuſtinere ab alio. q. d. nihil qđ declarat. Nos accepimus. i. cognouimus. Buſiridē ſolitum ideſt cōſuetū necare hoſpites. ipſum fuiſſe mactatū ab hercule hoſpite ſup. ſuo. Aliud exemplum ponit. Regulus conſul rōanus plures penoꝝ. i. cartaginēſiū captos bello coniecerat . i. poſuerat in vincula. ſed mox ipſe prebuit manus cathenis victorum. ideſt carthaginenſium. nunquid igitur vllam putas eſſe hominis potentiam qui non poſſit efficere ne alius valeat in ſe quod ipſe poteſt in alio. q. d. nulla reputanda eſt hec potentia.

❡ Ad hec ſi ipſis dignitatibus ac ptātib⁹ ineſſet aliqd naturalis ac proprii boni. nūq̄ peſſimis peruenirent: neqꝫ enim ſibi ſolent aduerſa ſociari. Natura reſpuit vt contraria queqꝫ iungātur

Jta cum peſſimos plerūq3 dignitatibus fungi dubiū non ſit:illud etiam liquet:natura ſui bona non eſſe que ſe peſſimis herere patiatur. Qđ quidem de cunctis fortune muneribus dignius exiſtimari poteſt que ad improbiſſimum queqꝫ vberiora perueniunt.

¶ Ad hec ſi ipſis dignitatibus. Hic probat pħia ſimul de dignitatibus ⁊ ptātibus: ꝙ non hñt in ſe aliquod naturale bonū ꝑꝑ qđ ſint appetende. ſcđo oñdit ꝙ idem pōt concludi de oib⁹ bonis fortuitis ibi. Poſtremo. primo. facit qđ dcm̄ eſt. ſcđo oñdit falſam nominationem exteriorꝫ bonorꝫ ibi. De qbus etiam illud. Rō quā itēdit eſt illa. illud qđ in ſe naturaliter eſt bonū non pōt adiūgi peſſimis. ſed dignitates ⁊ ptātes peſſimis adueniūt. ergo ⁊c. maior declarat̄ i lr̄a. Vñ dicit. Si ipſis dignitatib⁹ ⁊ ptātibus ineſſet aliqđ naturalis ⁊ ꝓprii boni: nunqꝫ ꝑuenirent peſſimis. neq3. n. aduerſa. i. oppoſita ſolent ſibi ſociari. qꝛ natura reſpuit. vt queqꝫ contraria iungant̄. i. ſtent ſimul. cū ergo non ſit dubium peſſimos plerūqꝫ fungi. i. vti dignitatibus illud ēt liquet. i. manifeſtū ē. ipſa nō eſſe bona ſui natura que ſe peſſimis patiant̄ herere. i. cōmanere. qđ quidem dcm̄ de dignitatibus ⁊ ptātib⁹ dignius pōt exiſtimari de cūctis mūerib⁹ fortūe. q. ſ. mūera vberiora. i. copioſiora ꝑueniūt ad quēqꝫ īprobiſſimū. ¶ Nota ꝙ duplex ē bonum. vnū qđ ꝯuertitur cū ente. ⁊ ſic dignitates ⁊ ptātes licet malis adueniant tñ ſunt bone. Aliud eſt bonum qđ ē quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus ⁊ vocatur bonum moris ⁊ ſic dignitates ⁊ poteſtates bone non ſunt. quia vt plurimum peſſimis ſociantur.

¶ De quibus etiam conſiderandū puto. ꝙ nemo dubitat eſſe fortem cui fortitudinez ineſſe cōſpexerit. Et cuicunq3 velocitas adeſt manifeſtu3 eſt eſſe volocem. Sic muſica quidem muſicos: medicina medicos: rhetorica rhetores facit. Agit eni cuiuſcūq3 rei natura quod propriū eſt: nec cōtrariarū rerū miſcetur effectib⁹: ⁊ vltro q̄ ſunt aduerſa depellit. Atq nec opes inexpletam reſtringere auaritiam queunt. Nec poteſtas ſui cōpotem facit quē vitioſe libidines iſolubilibus aſtrictūm retinent cathenis. Et collata iꝑrobis dignitas non modo non efficit dignos: ſed prodit potius ⁊ oſtentat indignos. Cur ita prouenit Gaudetis enim ſeſe res aliter habētes falſis cōpellare nominibus: que facile rerum ipſaru3 redarguuntur effectu. Jtaq3 nec ille diuitie: nec illa potētia: nec hec dignitas iure appellari poteſt

¶ De qbus etiam. Hic pħia ꝓbat ꝙ bona fortuita nō poſſunt in ſuū effectū. ⁊ ſic ꝑ ꝯñs hñt falſam denomīatiōem arguēdo ſic. Omne quod eſt natural'r bonū efficit qđ ē ei ꝓpriū ⁊ expellit ꝯtrariū. ſicut fortitudo facit fortem. velocitas velocē: ſed bona fortūe non efficiunt qđ videtur eſſe ꝓpriū quia diuitie non faciunt diuitē. cū non reſtringant auaritiā: nec potentia facit potētē: nec dignitas dignū: ꝓpter qđ diuitie falſe noiant̄. Vñ dicit in lr̄a. De qb⁹ bonis fortuitis illud etiā puto ꝯſiderandū ꝙ nemo dubitat illū eſſe forte3 cui ꝯſpexerit ineſſe fortitudinē: ⁊ illū eſſe velocem cuicūq3 adeſt velocitas. ⁊ ſic muſica facit muſicos medicina facit medicos: rhetorica rhetores. Natura eni cuiuſcūq3 rei agit qđ ſibi eſt proprium: ⁊ non miſcetur effectibus cōtrariarꝫ rerꝫ. ⁊ vltro ideſt ſponte repellit que ſūt aduerſa. i. ꝯtraria. atqui pro certe nec opes. i. diuitie queunt. i. pñt reſtringere. inexpletam auaritiā hoīum. i. inſatiabilem. nec ptās facit illum compotē ſui. i. potente3. quē vitioſe libidines retinent aſtrictum inſolubilibus cathenis. i. paſſionibus. ⁊ dignitas collata improbis non mō. i. nō tm̄. non efficit dignos. ſed prodit ⁊ oſtentat indignos. cur ita prouenit: ꝙ bona fortune non efficiunt quod videt̄ eis ꝓpriū. hoc eſt ideo. qꝛ vos hoīes gaudetis res ſeſe aliter hñtes q̄3 videantur compellare. i. denominare falſis nominibus que nominationes facile redarguuntur effectu ipſaru3 rerꝫ. Jtaq3 nec ille diuitie iure pñt appellari cū nō faciunt diuitem: nec illa potentia: nec hec dignitaſ iure appellari poteſt. ¶ Nota ꝙ diuitie non faciunt diuitem qꝛ non reſtringunt auaritiam. nam diuitie ſm Senecā. 27. epl'a. ſūt compoſita paupertas in lege nature. talis aute3 paupertas ſm legem nature excludit auaritiam que inſatiabilis eſt. Natura enim paucis contenta eſt. ¶ Nota ꝙ dignitas improborum oſtentat improbos: quia improb⁹ tanto a pluribus cognoſcitur quanto magis inoteſcit ei⁹ vitium: ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate conſtituitur tanto plus cognoſcitur: propter quod dixit. Sañ. in prouerbiis loco ignominie apud idignū ē dignitas.

¶ Poſtremo idem de tota fortuna concludere licet: in qua nihil expetendum. nihil nature bonitatis ineſſe manifeſtum eſt. que nec ſe bonis ſemꝑ adiūgit: ⁊ bonos qb⁹ fuerit adiūcta non efficit

¶ Poſtremo idem de tota fortuna. Hic pħia oñdit idem poſſe concludi de oīb⁹ bonis fortuitis dicēs. Poſtremo ideſt finaliter. licet hoc idem concludere de tota fortuna. i qua nihil eſt expetendu3. i. deſiderādū: nihil ineſſe ſibi nature bōitatis. i. naturalis. manifeſtum ē: que fortuna non adiungit ſe ſemꝑ bonis: ⁊ quibus fuerit adiuncta bonos non efficit. ¶ Nota ꝙ bonum fortune facit illud bonum cui additur. ſicut muſica facit muſicum: ⁊ virtus facit virtuoſum. ſed quia fortuna malos quibus aduenit non facit bonos. p3 quia nihil nature bonitatis ſibi ineſt: qualiter autem mali malos faciunt bonos patebit in quarto huius proſa ſexta.

¶ Metrum ſextum ſecundi libri.

Nouimus quantas dederit ruinas.
Vrbe flammata: patribuſq3 ceſſis.
Fratre qui quondam ferus iterēpto.
Matris effuſo maduit cruore.
Corpus ⁊ viſu gelidum pererrans:
Ora non tinxit lachrymis: ſed eſſe
Cenſor extincti potuit decoris.
Hic tamen ſceptro populos regebat.
Quos videt condens radios ſub vndas.
Phebus extremo veniens ab ortu.
Quos premunt ſeptem gelidi triones:
Quos nothus ſicco violentus eſtu
Torret: ardentes recoquens arenas.
Celſa non tandem valuit poteſtas
Vertere praui rabiem Neronis.
Heu grauem ſortem quotiens iniquus.
Additur ſeuo gladius veneno.

¶ Metrum ſextum libri ſecundi.

Nouimus quantas dederit ruinas. Jſtud ē ſextum metrum huius ſecundi: quod dicitur ſaphicum ab inuentore: trochaicum a pede predominante: ⁊ eſt vndecaſyllabum: quia quilibet verſus continet. 11. ſyllabas ⁊ eſt acathalecticum: quia nulla ſyllaba deficit ad perfectionem metri. Jn quo metro philoſophia declarat per exēplū ꝙ dignitates ⁊ ptātes malis aduenientes non faciūt eos bonos. ⁊ hoc declarat per Neronem qui quāto fuit potētior tāto

fuit peior

fuit peior. tangit aūt phīa quattuor malicias Neronis in hoc metro. Prima eſt ꝙ vrbem romanam incendit que arſit ſeptē dieb⁹ ⁊ ſeptē noctib⁹. vt ſpectaculo illi⁹ ignis cognoſceret quantus olim fuerat ignis quando troia capta arſerat. Secūdū malum eſt ꝙ Nero magnam partē ſenatus ſine vlla cauſa interfecit. Tertium eſt ꝙ propriū fratrē occidit vt ſolus ſecurius regnaret. Quartum ē ꝙ matrē ſuā occidi fecit vt videret locum vētris ī quo iacuit Dicit ergo ī lr̄a. Nouimus quātas ruinas. i. quanta pericula dederit. Nero vrbe. ſup. romana flāmata. i. incenſa. qꝫ pro ⁊ ceſis. i. occiſis. patribus. i. ſenatoribus qui Nero quondam ferus ideſt crudelis. interempto fratre. ipſe etiā maduit cruore matris effuſo. ⁊ deſignans eius crudelitatē circa matrē dicit. ⁊ ipſe. Nero perrans. i. tranſiens viſu gelidum corpus. i. infrigidatum corpus matris. non tixit. i. madidauit ora. i. faciem ſuā lachrymis. ſed ipſe potuit ſine oībus lachrymis eſſe cenſor. i. iudex extincti decoris. i. interfecte matris q̄ decora fuit. tñ hic Nero licet ita malus eſſet regebat populos ſceptro. i. imperiali dignitate. hos inquā populos rexit quos pheb⁹. i. ſol veniēs ab ortu extrēo. videt condens. i. abſcōdens. radios. ſuos ſub vndas. ⁊ loquit̄ more poetarū. q. d. ipſe rexit omnes populos q erāt ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum. Similiter regebat populos quos ſeptentriones. i. ſeptem ſtelle que ſunt in maiori vrſa que dr̄ triones. quaſi teriones qꝛ illā plagā terunt. gelidi. i. frigidi premunt. plaga enim ſeptentrionalis frigida ē. q. d. regebat omnes populos aquilōares ⁊ iſtos regebat quos nothus. i. ille ventus collateralis auſtro violentus exñs torret. i. cremat. ſicco eſtu. i. calore. nothus inquā recoquēs ardētes arenas. ideſt calidas. venit enim ille ventus a torrida zona. ⁊ ideo calidus eſt. q. d. Nero ēt regebat oēs pp̄los auſtrales. ⁊ ſic per quattuor plagas mūdi oñdit eius ptātem ſup oēs pp̄los. tandē celſa ptās. i. magna. non valuit vertere. i. mutare rabiem. i. crudelitatem praui Neronis. Et tunc deplangit ꝯiūctionē magne ptātis cuꝫ magna malicia. qꝛ multa mala ex ꝯueniūt dicēs. Heu ſup. dico eſſe grauem ſortem. i. euentum. quotiens iniquus gladius. i. iniqua ptās. addit̄ ſeuo veneno. i. venenoſe crudelitati. ¶ Nota ſm Ariſt. 5. ethi. pricipatus vir oñdit. malicia eni hoīs vel ꝓbitas oñditur pricipatu. ſicut pꝫ in Nerone: cui⁹ malicia ⁊ crudelitas in impio ſue dignitatis apparuit. pp qđ dixit Ariſt. Seuiſſima eſt iniuſtitia hñs arma. Et. 7. dicit Simile eſt igit̄ comparare iniuſtitiā homini iniuſto. eſt enim deterior beſtia decies milies plura enim vtiqꝫ mala faciet homo malus q̄ꝫ beſtia. ¶ Nota preter hec mala Neronis que tanguntur in littera multo plura ipſe perpetrauit. nam dicit phīa tertio huius quinta ꝓſa. Nero Senecam familiarē ſuū p̄ceptorem coegit ad eligendum mortis arbitriū. ⁊ qꝛ Nero fuit crudeliſſimus hominum ideo. Seneca ſcripſit quēdā libellū ad ipꝫ qui ītitulat̄ liber de clementia. ī quo hortat̄ eū ad fugā crudelitatis: ⁊ ad vſum clementie qui liber ſic incipit. Tibi ſcribere de clemētia Nero ceſar iſtitui

¶ Proſa ſeptima libri ſecundi.

T Um ego ſcis inquā ipſa minimum nobis ambitionem mortalium rerum fuiſſe dominatam. Sed materiam gerendis rebus optauimus: quo ne virtus tacita conſeneſceret. P.

¶ Proſa ſeptima ſecundi libri.

T Um ego ſcis inquā. Incipit ſeptima proſa huius ſecundi. in qua oſtendit philoſophia ꝙ gloria mundana non ſit multum appetenda. ⁊ primo inducit Boetium confitentem ſe non deſideraſſe multum predicta ſcꝫ ptātes ⁊ dignitates niſi inquantum ſunt materia rerum gerendaꝝ. ſecūdo oſtendit phīa ꝙ gloria ſit perexile bonuꝫ. ⁊ ſit non multuꝫ appetenda. ſecunda ibi. At illa Dicit primo. Tū pro tūc. ego Boetius inquā. i. dixi. o phīa. tu ipſa ſcis ambitionē. i. cupiditatem rerum mortaliū. de quibus dixiſti minimum nobis fuiſſe dominatam. ſed bene optauimus materiam rebus gerendis quo ne pro vt non. conſeneſceret in nobis virtus tacita. i. non excitata. Nota ꝙ in ſapiente ñ dominatur cupiditas rerum temporaliū. qꝛ phīa inducit mobilis affluentie contemptum ex lib. de plantis. Et Socrates cū Athenis ad ſtudiū ꝑgeret. magnum. pondus auri in mare proiecit dicens: mergam te ne mergar a te.

¶ Nota ꝙ materia reꝝ gerendaꝝ ſunt iſta: ſine quibus res ꝯueniēter geri non pñt. ⁊ ſunt tria. ſapientia. auctoritas. ⁊ potentia. Sine enim ſapientia nihil conuenienter geritur vt de ſe patet. Res etiam gerenda auctoritate ornatur. qꝛ homo autenticus libentius auditur ⁊ facilius ei creditur. Potentia vō mali deprimuntur ⁊ boni extolluntur. hāc materiam Boetius deſiderans potentiam ⁊ dignitates q̄ſiuit. ¶ Nota ꝙ Boetius materiam dignitatis ⁊ poteſtatis iō queſiuit ne virtus ſua tacita conſeneſceret. ideſt nedum ipſe ad ſenectutem proueniret. virtus ſua tacita eſſet dum nullus aliquid loqueretur de laude ſue virtutis vel ſcriberet. Tunc enim virtus tacita conſeneſcit. quando nō agit aliquis vnde alii loquantur. ⁊ dum nihil ſcribitur de ſuis beneficiis. quia virtus habentem proficit. ⁊ opus ei⁹ laudabile reddit.

¶ At illa atqui hoc vnum eſt quod preſtantes quidem natura mentes: ſed nondum ad extremam manum virtutum perfectione perductas allicere poſſit: glorie ſcꝫ cupido: ⁊ optimoꝝ in rem publicam famam meritorum. Que q̄ꝫ ſit exilis ⁊ totius ponderis vacua ſic conſidera.

¶ At illa atqui hoc vnum eſt. Hic philoſophia oſtēdit gloriam mundanam non eſſe appetendaꝫ. ⁊ primo premittit ꝙ cupido glorie multos allicit. Secundo probat eam eſſe exilem ⁊ vanam ibi. Omnem terre ambitum. Primo dicit ſic. Ex quo Boetius quandoqꝫ queſiuit dignitates ⁊ poteſtates: ne virtus ſua tacita conſeneſceret. videt̄ ꝙ iſta propter laudem ⁊ gloriaꝫ queſiuit: ideo dicit philoſophia Hoc vnum eſt. ſ. cupido glorie ⁊ fama optimoꝝ meritoꝝ in rempublicam: que fama poſſit allicere mentes hominum. natura preſtantes. i. excellentes. ſed nondum. i. ñ adhuc. perductas ad extremam manum perfectione virtutū. ideſt ad ſummā ꝑfectionē: que fama ⁊ gloria q̄ꝫ ſit exilis ⁊ vacua toti⁹ pōderis. i. p̄cioſitatis. ſic cōſidera ex ſequētib⁹. ¶ Nota ꝙ cupido vane glorie multos allicit ⁊ delectat. vñ Seneca. 61. epiſtola dixit. Illud precipue nos impedit ꝙ cito nobis placem⁹. ſi inuenim⁹ q nos bonos viros dicant q prudētes: qui ſanctos. non ſumus modica laudatione cōtēti. quicqd in nos adulatione ſine pudore cōgeſſerit tanq̄ꝫ debitum putamus: optimos nos eſſe ſapiētiſſimoſqꝫ affirmantib⁹ aſſentim⁹ cū ſciam⁹ nos ſepe multa mentiri adeo quoqꝫ indulgemus nobis vt laudari velimus in id cui cōtrariū maxime facimus. ¶ Nota ꝙ duplex eſt bonitas mentis. ſ. naturalis ⁊ acquiſita. Naturalis bonitas eſt ſm quā aliqui naturaliter ſunt pii manſueti ſobrii ⁊ caſti. ſed hec bonitas ſi non emendat̄ virtute ⁊ ſapientia cito extollit hominem ad inanē gloriā. Alia eſt bonitas acq̄ſita exercitio virtutum ⁊ ſcientiaꝝ que nō permittit hominē extolli vana gloria: qꝛ ſapiens fructū ſuuꝫ ponit in cōſciētia. Stultus autem in laude ſm Macrobiū Ideo dicit philoſophia: ꝙ cupido glorie allicit mētes natura preſtātes. nondū. i. nō adhuc virtutibus ꝑfectas.

¶ Nota ꝙ fama eſt frequēs laus optimorum meritorum in rempublicam. Sed gloria eſt clara noticia cum laude. vel gloria eſt late patens preconium. i. annunciatio.

¶ Omnē terre ambitū: ſicuti aſtrologicis demōſtrationibus accepiſti: ad celi ſpaciū puncti conſtat obtinere rationem: ideſt vt ſi ad celeſtis glo-

bi magnitudinem conferatur: nihil ſpacii prorſꝰ habere iudicetur. Huius igitur tam exigue i mūdo regiōiſ: quarta fere portio eſt: ſicut ptolomeo probante didiciſti: que a nobis cognitis animantibus incolatur. Huic quarte ſi quantum maria paludeſqꝫ premunt. quantumqꝫ ſiti vaſta regio diſtenditur: cogitatione ſubtraxeris: vix anguſtiſſima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc minimo igitur puncti quodam pūcto circunſepti atqꝫ concluſi de peruulganda fama d̄ proferendo nomine cogitatis. Ad quid hꝫ amplum magnificumqꝫ gloria tam anguſtis exiguiſqꝫ limitibus artata.

¶ Omnem terre ambitum. Hic philoſophia oſtendit gloriam mundanam eſſe exilem: nec multum appetendam. Primo oſtendit hoc ex parte ſpacii in quo dilatatur. Secūdo oſtendit hoc ex diuerſitate nationuꝫ ad quas non diuulgatur. Tertio oſtendit idem ex diuerſitate morum propter quos de eodem contrarie iudicatur. Quarto oſtendit idē ex breuitate durationis propter quā non perpetuatur. ſecunda ibi. Adde ꝙ hoc. tertia ibi. Quid ꝙ diuerſarum. quarta ibi. Sed qꝫ multos. Primo intendit talem rationem. Latitudo fame conſiſtit in latitudine terre ſuper quā dilatatur. ſed terra non eſt lata ſuper quā fit dilatatio fame: ſicut declarat in littera. ergo fama late non poteſt diffundi. ⁊ per conſequens eſt exilis nec multum appetenda. Unde dicit i littera. Tu accepiſti. i. didiciſti aſtrologicis demonſtrationibus omnem ambitum terre. ideſt ſpaciuꝫ terre. obtinere. i. habere rationem puncti. ad ſpacium celi ideſt ad magnitudinem celi. quod magis exponens dicit vt ſi terra conferatur. i. comparetur ad magnitudinem celeſtis globi: ipſa iudicet̄ prorſus nihil ſpacii habet̄. huius igit̄ tam exigue regionis. ideſt terre in mundo. fere q̄rta portio. i. quarta pars eſt que incolatur. i. inhabitat̄ ab animantibus nobis cognitis. ſicut tu didiciſti a ptolomeo hoc probante. ſi ſubtraxeris cogitatione. huic quarte parti terre q̄tuꝫ maria ⁊ paludes premūt. ideſt occupant. ⁊ quantum vaſta ideſt ampla regio. diſtenditur ſiti. ideſt ſiccitate. tunc vix relinquetur hominibus anguſtiſſima area i. arctiſſimus locus inhabitandi. in hoc ergo quodam minimo puncto puncti. ideſt minima portione terre. vos homines circunſcepti atqꝫ concluſi cogitatis de puulganda fama. de proferendo. i. extollendo. nomine. ideſt fama. ⁊ hoc fit inutiliter. ſed quid habeat. ideſt poteſt habere. gloria ampliū. qꝫ pro. ⁊ magnificum que artata eſt tam anguſtis ⁊ exiguis limitibꝰ. ideſt terminis. q. d. nihil habet magnificum. ¶ Nota ꝙ terra reſpectu celi nō eſt alicuiꝰ quātitatis ſenſibilis. ſed habet ſe ſicut punctus. quia orizon q terminat viſum noſtrum diuidit celum in duo media. qd̄ non eſſet ſi terra in comparatione ad celum haberet aliq̄ꝫ quantitatem. ¶ Item ſi terra eſſet alicuius quantitatis ſēſibilis reſpectu celi. tunc ſtelle nō ſemper apparerent nobis eiuſdem quantitatis. quod patet falſum. Quia in ea parte vbi terra eſſet magis gibboſa ⁊ propinquior celo apparerent ſtelle maiores: ⁊ oppoſita parte minores. ¶ Itē minima ſtella fixa viſu notabiliſ eſt maior tota terra. ſi ergo talis ſtella apparet nobis exiſtentibus in terra ſicut punctus: multomagis terra reſpectu celi erit ſicut punctꝰ. ¶ Item punctus eſt quoddam indiuiſibile: a quo linea eq̄liter diſtans facit circulum ⁊ quia celuꝫ ex omni parte eq̄liter diſtat a terra: ideo terra reſpectu celi habet ſe ſicut pūctus. ¶ Nota ꝙ tres partes terre ſunt inhabitabiles. vna propter nimium calorem: due propter nimium frigus. ſed quarta pars que eſt temperata in caliditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitatur. ſed quia adhuc non tota inhabitatur propter maria ⁊ paludes: ⁊ propter nimiam ſiccitatem. idō dicit philoſophia ꝙ quarta pars fere eſt habitabilis. vel dicit fere ſm alios. quia eſtus ſolis non facit torridam zonam totaliter inhabitabilem. cum quedam ciuitas dicta zenit ſupra quaꝫ ptolomeus dicitur fundaſſe aſtrolabiuꝫ directe ſit ſub equinoctiali. ſed dicitur inhabitabilis. quia eſt grauis inhabitationis. ſed vltra equinoctialem omnino eſt inhabitabilis: propter nimium calorem. ¶ Iteꝫ dicit quartam partem terre inhabitari ab animantibus nobis incognitis. hoc forſan dicit propter antipodes ſi ſunt qui nobis ſunt ignoti.

¶ Adde ꝙ hoc ipſum breuis habitaculi ſeptū plures incollunt natiōes. lingua: moribus: totius vite ratione diſtantes: ad quas tamen difficultate itinerum: tum loquendi diuerſitate: tum commertii inſolentia: non modo fama hominum ſingulorum: ſed ne vrbium quidem peruenire q̄at. Etate deniqꝫ Marci Tullii: ſicut ipſe quodaꝫ loco ſignificat: nondum caucaſum montem romane reipublice fama tranſcēderat. ⁊ erat tūc adulta: parthis etiam ceteriſqꝫ id locorum gentibus formidoloſa. vides ne igitur q̄ ſit anguſta: q̄ cōpreſſa gloria. quam dilatare ac propagare laboratis. An vbi romani nominis tranſire fama nequit romani hominis gloria progredietur.

¶ Adde ꝙ hoc ipſum breuis habitaculi. Hic philoſophia oſtendit gloriam non eſſe appetendaꝫ ex diuerſitate nationum ad quas non diuulgatur intendens talem rationem Diuerſe nationes ⁊ diuerſa idiomata non ſolum impediūt promulgationem fame hominum. ſed etiam vrbium: ſed in terra habitabili ſunt diuerſe nationes diuerſorum idiomatum ⁊ ergo promulgatio fame per talia impeditur: ⁊ per conſequens non eſt multum appetenda. vnde dicit in littera. Adde predicte rationi ꝙ hoc ipſum ſeptum. i. ſpacium breuis habitaculi. ideſt parui ſpacii. in quo nos habitamus. incolunt: ideſt inhabitant. plures natiōes. ideſt gentes. diſtantes ideſt differentes. lingua. ideſt idiomate ⁊ moribus ⁊ ratione totius vite. ideſt ratione modi viuendi. ad quas non poteſt peruenire. non modo. ideſt non tātum fama ſingulorum hominum. ſed etiam nec fama vrbium. tum ideſt tam difficultate itinerum. ideſt viaruꝫ. tū ideſt tam diuerſitate loquendi ideſt idiomatum. tum. ideſt tam inſolentia. ideſt inconſuetudine commertii. quia aliq homines non conſueuerunt cum aliis communicare i cōmertiis. quia etate. ideſt tempore. Marci Tullij. ſicut ipſe marcus tullius ſignificat. quodam loco. ideſt in quibuſdā ſuis ſcriptis. fama romane reipublice nondum tranſcenderat caucaſum montem. ⁊ tamen fama romanorum erat adulta. i. ab antiquo nota. etiam formidoloſa parthis. talibus hominibus. ⁊ ceteris gentibus. i. locorum circa caucaſum montem. vides ne igitur q̄ꝫ anguſta ſit gloria q̄ꝫ compreſſa. ideſt in modicum redacta. quam laboratis dilatare ⁊ propagare. an pro nunquid. gloria vnius hominis romani illuc progredietur. ideſt proūcict. vbi fama romani nominis. ideſt romane vrbis nequit tranſire. q. d. non. ¶ Nota partem terre habitabilem vocat ſeptum. qꝛ eſt ſepta circundata mari. Unde linconienſis in tractatu ſuo de ſpera. ⁊ etiam Macrobius dicūt ꝙ quarta portio noſtra habitabilis vndiqꝫ cingitur mari. ¶ Nota ꝙ inſolentia ſm ſeneccam eſt ſpecies falſe magnitudinis: ſed ſm huguitionem inſolentia eſt ſuperbia vel fatuitas. in propoſito autem poteſt exponi pro inconſuetudine. ⁊ tunc dicitur ab in quod eſt nō. ⁊ ſoleo quod eſt conſueſco. ¶ Nota ꝙ caucaſus eſt mons quidam ſitus in parte ſeptentrionis ad quem non peruenerat fama romane vrbis. lꝫ parthis ⁊ aliis gentibus aſſidentibus fama romanorum erat

formidoloſa

formidoloſa.ideſt formidabilis.

¶ Quid q; ſi diuerſarum gentiū mores inter ſe atq; inſtituta diſcordant: ut quod apud alios laude: apud alios ſupplicio dignū iudicetur. Quo fit ut ſi quem fame predicatio delectat: huic i plurimos populos nomen pferre nullo modo conducat. Erit igitur puagata iter ſuos glia quiſq; contentus: ⁊ intra vnius gentis terminos preclara illa fame imortalitas coartabitur.

¶ Quid. q; ſi diuerſarum. Hic oſtendit gloriā mūdanā eē exilem ex parte diuerſitatis morum. pp quos de eodem apud diuerſos contrarie iudicat. ⁊ intendit talem rationē Contrarietas inſtitutionū ⁊ legū impediūt fame dilatationē. ſed hoies contrariaꝝ inſtitutionū ⁊ legū terrā inhabitant. ergo diuerſitas inſtitutionū ⁊ legū ipediūt dilatationem fame. ⁊ p cōſequēs nō ē multū appetenda. Vñ dicit in littera. Quid ſupple eſt iudicandū q; mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſaꝝ gentiū inter ſe diſcordāt ut illud qđ apud alios iudicet dignū laude. apud alios iudicet dignū ſupplicio. quo fit. i. pp quod. ut ſi pdicatio. i. dilatatio fame delectat quem. i. aliquē nullo mō conducat. i. laboret. pferre nomen. i. famā ſuā. in plurimos ppl'os. q; licet ab aliquib' laudaret ab aliis tamē vituperaret. Erit igit qſq; cōtentus gloria puagata. i. dilatata inter ſuos: ⁊ illa pclara immortalitas fame: ⁊ loquit ironice: q; non eſt preclara: nec immortalis illa coartabitur. ideſt conſtringet intra terminos vnius gentis. ideſt vnius idiomatis. ¶ Nota q; tanta eſt diuerſitas morū in gentibus q; illud quod reputatur apud alios laudabile. apud aliquos reputat vituperabile reputat. n. apud ſyrios laudabile comedere parentes mortuos: ne comedant a vermibus in terra: qđ apud alios extraneos eſt execrabile. ſimilr apud iudeos reputatur laudabile ducere vxores cōſanguinitate proximas qđ apud xpianos probibet. Itē in triuallis laudabile ē occidere patrem ſexagenarium ⁊ cremare ipm: qđ apud alios eſt vitupabile Unde dicit poeta. Sūt loca ſūt gētes: qb' ē mactare parētes. ⁊ phas. ⁊ pietas dū lōga ſupueīt etas.

¶ Sed q̄ multos clariſſimos ſuis tempibus viros ſcriptorum inops deleuit obliuio. Quamq̄ quid ipſa ſcripta proficiunt que cum ſuis auctoribus premit longior atq; obſcura vetuſtas.

¶ Sed q̄ multos clariſſimos. Hic philoſophia oſtēdit exilitatem glorie ex breuitate durationis propter quam nō ppetuatur. Et diuidit in tres ptes. Primo oſtendit hoc ex hominū obliuione. ſecūdo ex tempis breuitate. ibi. voſ vero. tertio. oſtendit gloriam a viris virtuoſis non eſſe appetendam. ibi. Uoſ autem. Primo dicit q; fama ⁊ gloria nō ſit imortalis. patet q; q̄multos viros clariſſimos. ideſt glorioſos ſuis tēpib' deleuit inops. i. defectuoſa obliuio ſcriptoꝝ. q̄q̄ ēt ipſa ſcripta pficiant quid. i. paꝝ. q̄ ſcripta longior. i. obſcura vetuſtas tpis pmit. i. conſumit. cū ſuis auctoribus quoꝝ ſūt ſcripta. ¶ Nota q; p ſcripturā fama geſtoꝝ trāſmittit. ad poſteros. talis āt ſcriptura q̄n q; deficit vel pp inopiā ſcriptoꝝ: vel q; ipſa ſcripta in ſe vetuſtate cōſumūtur. Et ideo fama ⁊ glia in obliuionē perueniūt. Vñ Saluſtius in cathilinario conqrit res geſtas romanoꝝ min' eſſe famoſas pp inopiā ſcriptoꝝ. athenienſium vō maioris fame q̄ romanorū pp ſcriptoꝝ copiam

¶ Uos ergo immortalitatem vobis ppagare videmini: cum futuri famam temporis cogitatis quod ſi ad eternitatis infinita ſpacia ptractes. qd habes quod de tui nominiſ diuturnitate leteris. Unius enim hora momenti ſi decem milibus conferatur annis: quoniaz vtrumq; ſpaciuz diffinitum eſt: minimam lz: habet tamen aliquam pportionē At hic ipſe. numerus annoꝝ eiuſq; quantumlibet multiplex ad interminabilez diuturnitatem nec cōparari quidem poteſt. Et. n. finitis ad ſeiuicē fuerit quedam: infiniti vero atq; finiti nulla vnq̄ poterit eſſe collatio. Ita fit ut quanticumq; plixi tpis fama ſi cum inexhauſta eternitate cogitet. nō pua ſz plane nulla eē videat

¶ Uos ergo immortalitatem vobis. Hic philoſophia oſtēdit famā ⁊ gloriam non eſſe durabilē ⁊ imortalē ex tempis breuitate dicens. vos ergo homines videmini vobis ppagare. i. facere immortalitatē. cum cogitatis famā futuri tēporis. ⁊ in hoc fruſtra cogitatis. q; exilis ē duratio fame p tempus. quod. ſ. temp' ſi ptractes. i. cōpares. ad infinita ſpacia eternitatis quid habes q; leteris de tui nomis diuturnitate. id ē tue fame. q. d. nihil eſt. eteni mora vni' momenti ſi conferat. i. cōparet. io. milibus annis habz aliq̄ proportionē. licet minimā. i. valde paruā. quoniam vtrūq; ſpacium temporis eſt diffinitum: ſed hic numer' annorū. i. io. milia vel eius numeri q̄tumlibet multiplex ſicut duplū vel triplū non poteſt cōpari ad interminabilē diuturnitatē que eſt eternitas. eteni pro q; finitis ad ſeinuicē fuerit quedā collatio. ideſt compatio. Infiniti vero ⁊ finiti nulla vnq̄ poteſt eſſe collatio. i. compatio. Ita fit vt fama tempis q̄tumcunq; prolixi ſi cogitet cōparādo cū inexhauſta. ideſt infinita eternitate. ipſa videat nō parua ſz plane nulla eſſe. ¶ Nota q; omne qđ incipit in tempore neceſſario habet finē in tpe. cum tēpus ſit cauſa corruptionis tēpaliū. 4. ethi. cum igit fama ſit tēporalis incipiens in tempore ipſa deſinet in tpe. ⁊ p ꝯñs non eſt perpetua.

¶ Nota q; temp' q̄tūcūq; magnū cōparatū ad eternitatē minimū reputat. ⁊ quaſi nullius momenti. licet enim finitorū ad ſeinuicem poſſit eſſe cōpatio ⁊ inter ipſa poteſt eē pportio: tamen finiti ad infinitum nulla poteſt eſſe cōparatio. Cum igit eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exñs: ⁊ tps q̄tūcūq; magnū ſit finitū. temp' nullā habebit proportionē ad eternitatem: ⁊ per ꝯſequēs fama q̄tūcūq; prolixi tpis cōparata ad eternitatē nulla videt eſſe.

¶ Uos autē niſi ad populares aures inaneſq; rumores recte facere neſcitis: ⁊ relicta conſcientie virtutiſq; pſtantia: de alienis pmia poſtulatis ſermunculis. Accipe in hmōi arrogantie leuitatē q̄ feſtiue aliquis illuſerit. Nam cum quidam adorſus eſſet hominem ꝯtumeliis qui nō ad vere virtutis vſum: ſed ad ſupbam gloriam falſum ſibi philoſophi nomen induerat: adieciſſetq; iam ſe ſcituruz an ille philoſophus eēt: ſi quidez illatas iniurias leuiter patienterq; toleraſſet. Ille patiētiam pauliſp aſſumpſit: acceptaq; contumelia velut inſultans. iaz tandem inquit intelligis me eſſe philoſophum: Tum ille nimiuz mordaciter intellexeram inquit ſi tacuiſſes.

¶ Uos autē niſi ad populares aures. Hic philoſophia oſtēdit gloriam a viris virtuoſis non eſſe curandā. ⁊ hoc duabus rōnibus. ſecunda ibi. Quid autē eſt. Prima ratio ē illa. Illud quod ſpectat ad leuitatem arrogantie a ſapiētibus nō eſt curandū. ſed gloria propter quā homo recte facit pp laudes hominū illa ſpectat ad leuitatē arrogantie. ⁊ eſt digna deriſiōe. ergo. ⁊c. Quod aūt talis arrogantia ſit quedam deriſio declarat in littera. ⁊ dicit. Uos homines neſcitis recte facere. niſi ad populares aures. ideſt ad populoruz cōplacentias ⁊ ad inanes rumores. ⁊ laudes. ⁊ vos poſtulatis. ideſt deſideratis. premia de ſermūculis

alienis relicta.i.poſtpoſita.ꝓſtātia.i. dignitate vre ↄſcie ⁊ virtutiſ.pp quā deberetis recte opari.⁊ accipe.i.ↄſidera quā feſtiue.ideſt glorioſe. aliquis illuſerit. ideſt deriſerit quendam dicentē ſe eē philoſophū in leuitate hmōi arrogantie. Nā cū quidā tyrannus eſſet adorſus cōtumeliis ideſt incepiſſet alloqui contumelioſe quendam hominem: qui induerat.ideſt vſurpauerat.ſibi falſum nomen philoſophi non ad vſum vere virtutis.ſed ad ſuperbam gloriā ⁊ tyrannus adieciſſet.ideſt dixiſſet.ſe iam ſciturum an iſte eſſet philoſophus.ſi quidē illatas ſibi iniurias patienter leuiterqʒ toleraſſet. ille qui dixit ſe phm plauliſꝑ patientiā aſſumpſit.ſ.in principio.qʒ pro ⁊. accepta. ↄtumelia a tyranno velut ſibi inſultans inquit ad tyrannum. intelligis ne me eſſe phʒ.tunc ille tyrannus mordaciter inquit.intellexeram te phm eſſe ſi tacuiſſes. ¶ Nota ſm cōmentatorē in prologo.8.phiſico.verus phs debet eſſe ꝑfectus oib⁹ generibus virtutum ⁊ per ↄñs debet eſſe magnanimus. Sed ſm ſenecā in libro de clementia. magnanimi eſt iniurias ⁊ offenſiones ſupbi deſpicere.⁊ per conſequens verbis cōtumelioſis prouocari non debet Item phi eſt non vinci a paſſionibus ſed potius debet moderare ⁊ refrenare paſſiones.cum virtus conſiſtat in moderatione paſſionum. vñ Ariſt.4.ethicoꝝ dicit. Manſuetus vult iperturbatus eſſe ⁊ non duci a paſſione. Unde quidā phs contumelioſe ſibi inſultanti dixit. Tu didiciſti maledicere.ſʒ ego didici maledicta contemnere.

¶ Quid autē ē quod ad precipuos viros.de his enim ſermo eſt:qui virtute gloriam petunt:quid inqꝫ eſt quod ad hos de fama poſt reſſolutū morte ſuprema corpus attineat: Nā ſi qđ noſtre rationes credi vetant toti moriuntur homines:nulla eſt oino gloria.cum is cuius ea eſſe dr̄ non extet omnino. Sin vero bene ſibi menſ conſcia terreno carcere reſoluta.celum libera petit: nonne omne terrenum negocium ſpernet:Que ſe celo fruens terrenis gaudet exemptam.

¶ Quid autem eſt quod ad ꝑcipuos viros. Hic phia pōit ſecundam rōnem q̄ talis eſt hoīes virtuoſi vel totalr̄ moriunť corpe ⁊ aīa.vel aīa viuit poſt mortē.ſi totaliter moriūtur nihil ſpectat ad eos de gloria poſt mortē.ſi aīa eoꝝ viuit poſt mortem.illa petit celum ſpernens omne terrenū negocium ⁊ ſic nihil ad eam de terrena gloria ergo apud virtuoſos hoīes nulla debet eſſe cura de glīa. Dicit ergo in lr̄a.quid eſt qđ ad precipuos.i. ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutū corpus extrema morte.q.d. nihil de his enim viris eſt ſermo noſter.qui petūt.i. querunt gloriam virtute.i.operibus virtuoſis. Nā ſi homieſ toti moriūť corpore ⁊ aīa vt quidā putāt. Qđ tamē noſtre rōnes.i.phice rōnes. vetāt.i.prohibent credi. qꝛ ſm phiaʒ aīa intellectiua eſt immortalis: nulla eſt oino gloria poſt mortē.cū iſte oio nō extet.i.non ſit cui⁹ ea glia eē dicitur. Sin vo mens bene ſibi conſcia.i. illeſa. reſoluta.i. liberata.terreno carcere.i.a corpore poſt mortē.libera petit celum.nonne ipſa aīa que celo fruens gaudet ſe exemptam terrenis ipſa ſpernet omne terrenum negocium ⁊ ꝑ conſequens terrenam gloriā.q.di.ſic. ¶ Nota qꝫ ad virtuoſos nihil ſpectat de fama nec in ꝑſenti vita nec in futura: nō in preſenti.quia dicit ſeneca in ꝓuerbiis. Quāplurimi curant famā pauci autem conſcientiam tales pauci curantes conſcientiam ſunt virtuoſi ⁊ phi de quibus loqtur Boetius in fine tractatus de ſūmū bono dicēs. Pauci ſunt viri honorandi ſicut philoſophi qui contēnūt deſiderium ſenſus ⁊ ſequunť deſideriū intellectuſ. Plurimi autem ſunt qui curāt famā.ſicut ſunt vulgares qui relicta virtute conſcientie propter laudes hoīm recte faciūt de qbus dicit ſcriptura. Amen dico vobis receperūt mercedē ſuā. Nec etiā fama ſpectat ad viros virtuoſoſ in futura vita qui virtuoſi ſi totaliter moriuntur nihil ad eoſ de fama Si autem anima viuit poſt mortē iſta euolat ad celū ⁊ nihil curat de fama.ſpernet omne terrenum negociuʒ. ⁊ potius gaudet quia eſt exempta a curis terrenis ⁊ gaudio celeſt i fruitur in eternum.

¶ Metrum ſeptimum ſecundi libri.

QUicumqʒ ſolam mente precipiti petit
Summumqʒ credit gloriam.
Late patentes etheris cernat plagas
Artumqʒ terrarum ſitum:
Breuem replere non valentis ambituʒ
Pudebit aucti nominis.
Quid o ſuperbi colla mortali iugo.
Fruſtra leuare geſtiunt.
Licet remotos fama per populos means
Diffuſa:linguas explicet.
Et magna titulis fulgeat claris domus:
Mors ſpernit altam gloriam.
Inuoluit humile pariter ⁊ celſum caput:
Equatqʒ ſummis infima.
Ubi nunc fidelis oſſa fabricii manent.
Quid brutus aut rigidus catho:
Signat ſuperſtes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quid decorat nouimus vocabula.
Num ſcire conſumptos datur.
Iacetis ergo prorſus ignorabiles
Nec fama notos efficit.
Qđ ſi putatis longius vitam trahi
Mortalis aura nominis.
Cum ſera vos rapiet hoc etiam dies
Iam vos ſecunda mors manet

¶ Metrum ſeptimum ſecundi libri.

q Uicūqʒ ſolam mente precipiti petit. Hic incipit metrum ſeptimū hui⁹ ſcđi qđ dr̄ archiloycū ab inuētore.iambicū a pede predn̄ante. ⁊ cōſtat ex primo verſu trimetro ⁊ ſecundo dimetro.in quo metro phia docet quō gloria ſit cōtēnēda ex cōſideratiōe amplitudinis celi ⁊ ſtrictitudis terre dicens. Quicūqʒ petit: ideſt deſiderat ꝑcipiti mente ſolam gloriam.⁊ credit iſtam eſſe ſummū.i.pricipium inter appetenda.iſte cernat.i.conſideret.plagas etheris.i.ꝑtes celi.late patentes.⁊ cernat artū ſitum terraꝝ.ideſt ſtrictuʒ ſpaciū terre in comparatiōe.ad celum.ille.pudebit.i.verecundabitur aucti nominis.ideſt aucte fame ſue.non valentis.replere breuem ambitum.ideſt paruū ſpacium terre: Et tūc exclamat dicens. O propter hoc.miror. quid ideſt propter quid.ſuperbi geſtiunt.ideſt cupiunt.fruſtra leuare.ideſt extollere.colla ſua mortali iugo.ideſt mortali fama.licet enim fama diffuſa means.ideſt tranſiens ꝑ remotos populos explicet ſe linguas.ideſt per linguas populorum.⁊ licet magna domus tua.ideſt nobilis parentela.vl' familia fulgeat claris titulis.ideſt laudibus tamen mors ſpernit altam gloriā.⁊ mors pariter ideſt ſimul inuoluit humile caput.ideſt miſerum hominem ⁊ celſū.i. nobilem vel diuitem ⁊ mors equat infima ſummis nulli parcendo quod declarat. dicens. Ubi nunc manent oſſa fidelis fabricii. quid Brut⁹ rigid⁹ aut Catho: ſupple ē.q.di.qđ manet de gloria eorū poſt mortem: vtiqʒ modicū.ſ. illud manet quod tēuis fama.i.exilis ſupſtes.i.manēs.ſignat inane nomē eoꝝ pauculis litteris ſcriptis i epitaphiis.ſed qđ.i.ad qđ.nouim⁹ decora vocabula ſcripta.nūquid intelligiť ꝑ

telligit̃ p̲ ea ipſos eſſe cõſũptos.i.mortuos.q.d'.Imo Jacetis ergo mortui prorſus ignorabiles nec fama efficit vos notos: Et qꝛ aliqs diceret licet ipſi ſint mortui corpore.tñ viuũt ſm famã.dicit.pħia. Si putatis vitã veſtram longius trahi.i.ꝓlongari.aura mortalis nois.i.ſplendore mortal' fame cũ.ſera.i.vltima dies.vobis. hoc rapiet.i.famam auferet.iã vos manet.i.expectat.ſecũda mors q.di.ſi eſtis prius mortui corpe.i.fama manens eſt vita veſtra.illa ceſſante.ſecundario moriemini. ¶ Notandũ fabritius.fuit ꝯſul romanus qui cum mitteret̃ pugnare ꝯ pirrum regem epirotaꝝ. rex promiſit ſibi p̲tem regni ſui ut tranſiret ad ipm: qd̕ fabritius cõtẽpſit ſequẽti ãno pirr⁹ obtulit ſibi magnã pecuniam auri.ut traderet ſibi romanũ imp̲iũ.cui ait fabrici⁹.Roma nõ vult auꝝ ſʒ vult imp̲are habentib⁹ auꝝ.pp̲ hoc ipſe dictus fuit fidelis fabritius. Dicit̃ etiaʒ de fabritio.q cũ qdã ad eũ veniſſet ꝓmittens ſe pirruʒ regẽ occiſuꝝ.ſi fabriti⁹ ſibi pecuniã aliquã dare vellet. Ipſe vo fabritius hunc traditorẽ ligatũ miſit ad pirrum ꝓ tali ſcelere puniendũ cui tũc pirr⁹ dixit. Poſſibilius eſt ſolẽ a ſuo tramite deuiare q̃ʒ fabritiuʒ a via recte rõis diſcedere. ¶ Nota q brutus fuit prim⁹ preſul romanus q amore libertatis ⁊ iuſtitie pp̲ ſtupꝝ Lucretie plurima egit.⁊ multa bella pro romanis iniit. pp̲ qd̕ etiã famoſus fuit. Nota q catho dict⁹ eſt rigidus pp̲ rigorem ai.qui ad nihil turpe flecti potuit ⁊ tante iuſtitie fuit ut lucãus ipm diis compararet in iudicãda cauſa.q̃ fuit inter Juliũ ceſarẽ ⁊ pompeiũ dicens. Victrix cã diis placuit ſʒ victa Cathoni.⁊ de hoc magis pʒ quarto hui⁹ proſa ſexta.

¶ Proſa octaua libri ſecundi.

SEd ne me inexorabile contra fortunaʒ belluʒ gerere putes Eſt aliqñ cũ de hominibus illa fallax nõ nihil bñ mereat̃ tũ ſcʒ cũ ſe aperit.cũ frontem detegit moreſqʒ profitet̃.nondũ forte quid loquar intelligis Mirum eſt qd̕ dr̃e geſtio:eoqʒ ſententiam verbis explicare vix q̃o. Eteni plus reor hoibus aduerſam q̃ proſperam prodeſſe fortunam.

¶ Proſa octaua libri ſecundi.

Sed ne me iexorabile. Iſta ẽ octaua ⁊ vltia ꝓſa hui⁹ ſcdi.⁊ qꝛ pħia oñdit bõa fortũe nõ multũ
8 eẽ appetẽda: aliquis putaret q in fortũa nihil eẽt boi.iõ iã oñdit pħia cuiuſmõi bonũ ſit i fortũa ⁊ ꝓbat fortunã aduerſam plus eſſe bonã q̃ʒ ꝓſperã. ⁊ primo p̃mittit ſuã intentiõeʒ ſcd̕o ꝓbat intentũ ibi. Illa enim. Prio dicit. O boeti ex dictis patʒ q fortuna ẽ ꝯtẽnenda.ſed ne putes me gerere.i. facere bellũ inexorabile ideſt implacabile ꝯtra fortunã ſup.ſcias qd̕ aliqñ eſt.i.cõtingit.q ipſa fortuna fallax.nõ nihil.i.aliqd bene mereat̃ de hoibus eo q aliqd̕ bonũ euenit hoib⁹ p̲ eã.tñ.ſ.cũ fortuna ſe ap̲it.manifeſtãdo ſuã falſitatẽ.cũ detegit frontẽ p̲ ſui aduerſitatẽ.cuʒ profitet̃ mores ſuos p̲ inſtabilitateʒ.⁊ ſubdit pħia: nondũ forte intelligis quid loq̃r.qꝛ mirum ẽ qd̕ ego geſtio.i.cupio dr̃e.eoqʒ.i.iõ vix queo explicare ſẽtentiam verbis. Et eni ego reor.i.opinor aduerſã fortunã plus prodeſſe hoibus q̃ʒ proſperã. ¶ Nota qñcũqʒ in aliquo dicto videt̃ eſſe repugnãtia illud videt̃ mirabile dcũ ſed dr̃e fortunã aduerſam hoib⁹ prodeſſe. videt̃ eẽ quedã repugnãtia in dicto. Nam eẽ aduerſũ alicui.⁊ ſibi ꝓdeſſe adinuiceʒ repugnãt.iõ dicit pħia. Mirũ eſt qd̕ geſtio dr̃e ſcʒ fortunam aduerſam magis prodeſſe q̃ʒ proſperam.

¶ Illa eni ſemp̲ ſpẽ felicitatis cũ vr̃ blanda mẽtitur. hec ſemper vera cum ſe inſtabileʒ mutatiõe demonſtrat. illa fallit. hec inſtruit. Illa mendaciuʒ ſpẽ bonoꝝ mentes fruentiũ ligat: hec cognitionem fragilis felicitatis abſoluit. Itaqʒ illam videas ventoſam fluentem ſuiqʒ ſemp̲ ignaram hanc ſobriam ſuccintãqʒ et ipſius aduerſitatis exercitatione prudentem.

¶ Illa eni ſp̲ ſpẽ felicitatis. Hic pħia probat intentũ q fortuna aduerſa melior ſit q̃ʒ proſpera trib⁹ ratiõibus. ſcd̕a ibi. Poſtremo. tertia ibi. An hoc. prio dicit illa fortũa ꝓſpera ſemper mentit̃ cũ videt̃.i.aparet blanda ſpecie felicitatis.i.proſperitatis.ſed hec.i.fortũa aduerſa ſemp̲ vera eſt cum demõſtrat ſe eſſe inſtabilem ſui mutatõe. oſtendit enim ſe eẽ talẽ qualis eſt: ⁊ ita p̲ eã non decipiunt̃ homies ſed illa.ſ.proſp̲a fortuna cõfidentes in ſe fallit. hec autem aduerſa fortuna hominẽ inſtruit oſtendendo q nõ ſit ꝯfidendũ proſp̲e fortũe pp̲ ei⁹ mutabilitateʒ. Illa.ſ.ꝓſpera fortuna ligat.ſ.fallendo mentes.fruentiũ hoim.ſpẽ bonoruʒ mendaciũ. hec.ſ.aduerſa fortũa.abſoluit.i.liberat ſcʒ mentes hoim cognitiõe.fragilis.i. tranſitorie felicitatis. Et tũc recolligit effectus vtriuſqʒ fortune dicẽs. Itaqʒ.illam.ſ.proſperam fortunã videas ventoſam.i.ſup̲baʒ. fluentẽ.i. prodigã ⁊ ſuiipſius ignaraʒ.nã hoies in ꝓſp̲itate continua ſeipſos nõ cognoſcunt hanc.ſ.aduerſam fortunam tu videas ſobriã. ⁊ ſuccinctã.i.humilẽ non ſup̲bã.⁊ prudentẽ exercitatiõe aduerſitatis. ¶ Nota q ex iſta littera pñt formari tres rõnes q fortuna aduerſa melior ſit ꝓſpera. Prima rõ ẽ iſta. Bõa fortũa ſpẽ vere felicitatis decipit habentẽ ipam.ſʒ fortũa aduerſa ñ decipit.ſʒ vera ẽ oſtendẽs ſe talẽ qualis ẽ.ergo aduerſa melior ẽ q̃ʒ ꝓſp̲a. Scd̕a ratio eſt. Proſp̲a fortũa ligat mẽtes hoim mẽdacib⁹ bõis.ſʒ aduerſa liberat mẽtes a falſa felicitate.g° ẽ melior. Tertia rõ ẽ. Proſp̲a fortũa reddit hoies ſui ignaros ſed aduerſa facit hoies ſapientes.g° melior eſt q̃ʒ ꝓſpera

¶ Poſtremo felix a vero bono deuios blandiciis trahit: Aduerſa plerumqʒ ad vera bona reducens velut vnco retrahit.

¶ Poſtremo felix a vero bono. Hic pħia ponit ſcd̕aʒ rõʒ q̃ talis eſt. Q uecũqʒ fortũa trahit ad inq̃ſitionẽ veri boni illa melior eſt q̃ʒ q̃ retrahit a vo bono. ſed fortũa aduerſa ẽ hmõi.g°.⁊c. vñ dicit in lr̃a. Poſtremo felix.i.ꝓſpera fortuna cũ ſuis blandiciis. trahit deuios.i.errantes a vo bono.ſʒ aduerſa fortũa plerũqʒ retrahit. vnco.i.tenaculo.reducens ad vera bona. ¶ Nota q qꝛ ꝓſp̲a fortũa vr̃ eẽ ꝓpinq̃ felicitati: eo q ſine bonis fortune nõ cõtingit eẽ felicem ex de bõa fortuna: iõ ſuis blãdiciis trahit hominẽ ſenſualem a vo bono.qd̕ ꝯſiſtit in ſpeculatiõe dei aduerſa autem fortuna qꝛ oſtẽdit proſperã fortunã eẽ mutabileʒ ipſa reducit hoiem ad verum bonũ quod eſt immutabile.

¶ An hoc iter minima eſtimanduʒ putas q amicorum tibi fideliũ mentes hec aſpera: hec horribilis fortũa detexit: hec tibi certos ſodaliuʒ vultus ambiguoſqʒ ſecreuit. diſcedens ſuos abſtulit tuos reliquit. Quanti hoc integer ⁊ ut videbaris tibi fortunatus emiſſes: deſine nunc amiſſas opes querere. quod precioſiſſimum genus diuitiarum eſt amicos inueniſti.

¶ An hoc inter minima eſtimandũ putas. Hic pħia põit vltimam rõem que talis eſt. Illa fortũa eſt melior p̲ quã cognoſcunt̃ veri amici. ſed aduerſa fortuna eſt talis. ergo ⁊c. vñ dicit in littera. An ꝓ nũquid. putas hoc eſſe eſtimãdum inter minima bona. q hec aſp̲a.i. aduerſa fortuna. detexit.i.monſtrauit. tibi mentes.i.corda fideliũ amicoꝝ. q.d.illud eſt bonuʒ de maximis bonis.⁊ hec ſupple ꝓſp̲a fortuna. ſecreuit.i.diſtinxit tibi certos amicos ⁊ ambiguos vultus ſodalium.i.amicorũ.q.di.aſp̲a fortũa docuit te diſcernere inter veros amicos ⁊ falſos. qꝛ ꝓſp̲a fortũa a te diſcedens.abſtulit ſuos.i.qui erãt amici rõne ꝓſperitatis.⁊ reliq̃t tuos amicos q̲ te dilexerũt non pp̲ tua O.quã

UNIVERSITARIA
DE

ti.i.quãto ꝑcio.tu emiſſes hoc integer.i.in integritate for tune cõſtitutus.cũ videbaris tibi fortunatus ut potuiſſes cognoſcere veros amicos.nũc deſine.i.ceſſa q̃rere opes i.diuitias amiſſaſ.q: inueniſti veros amicoſ qđ ẽ ꝑcioſiſſimum genus diuitiaꝝ.¶ Nota in aduerſitate falſi amici fugiunt.ſed in tẽpore ꝓſperitatis manẽt.vñ Seneca in li. de remediis.Quẽ tu felicẽ credis illum multi comitant̃ ut mel muſce ſequũtur.cadauera lupi.frumenta formice. predã iſta turba ſequit̃ nõ hoiem.¶ Nota q̃ aduerſa for tũa oſtendit fideles amicos.vñ Seneca.20.ep̄la Turba familiaris cum a te paſci deſierit ipſa te non paſcet.⁊ qđ tu beneficio tuo ſcire non poteras paupꝝtate ſcies.illa veros amicos retinebit.diſcedit quicq̃ non te ſed aliud ſe quebat̃.Eſt autem pp̄ hoc vnũ amãda paupꝝtas q̃ a qb⁹ ameris oſtendit.Unde paupꝝ Henricus.Preualet hoc ſolo mala ſors q̃ monſtrat amicos.Qui bõi ǵ mali mõſtrat vtrãq; viam.Itẽ poeta.Tempore felici nõ cognoſcũtur amici.Sorte p; miſera que ſit dilectio vera.Item alibi.Cũ fueris felix multoſ numerabis amicos Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris.Itẽ Thobias.fluctuat ad cẽſus venalis amicus egenum.Sed verus renouat ut fabricatus amor.¶ Nota q̃ fidelis amicus eſt ꝑcioſiſſimũ gen⁹ diuitiarũ:q: amicus.9.eth.eſt alter ego.i.amicorum eſt idem velle ⁊ nolle.Nemo eni eligit viuere ſine amicis habens reliqua bona.Et ſeneca.9.ep̄la dicit.Sapiens ⁊ ſi contentus ſit ſeipſo tamen amicum habere vult.pp̄ nihil aliud niſi ut exerceat amicitiam:ne tam magna virtus lateat.Et tullius in lib.de offi.dicit.Honores diuitie et dignitates nunq̃ ſunt amicitie anteponende.

¶ Metrum octauum ſecundi libri.

Quod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices.
Q̃ pugnantia ſemina
Fedus perpetuum tenent.
Q̃ phebus roſeum diem
Curru prouehit aureo:
Ut quas duxerit heſperus
Phebe noctibus imperet.
Ut fluctus auidum mare
Certo fine coherceat.
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum ſeriem ligat
Terras ac pelagus regens:
Et celo imperitans amor.

¶ Metrum octauum ſecundi libri.
Quod mundus ſtabili fide.Hic incipit octauũ ⁊ vltimũ metrũ hui⁹ ſecũdi.qđ dr̃ gliconiũ ab inuentore.amphimacꝝ a pede predñante.⁊ ẽ amphimachrus pes antiquoꝝ conſtans ex prima ⁊ vltima longa et duabus breuib⁹ mediis dictus ab emphi.qđ ẽ circũ et macros longũ.quaſi hñs circũquaq; lõgã ſyllabam.In quo metro pħia cõmendat amorẽ ex quo dixit q̃ amici ſunt precioſiſſimum genus diuitiaꝝ.Et p̄io cõmendat amorẽ diuinũ Secũdo oſtendit quõ humana natura amicitia cõſeruat̃.ibi.Hic ſanctoſ Primo facit hoc qđ dcm̃ eſt.ſecũdo oſtendit q̃ ablato diuino amore oĩa corrũpũtur ibi.Hic ſi frena p̄io dicit.Amor diuinus regens terras ac pelagus ⁊ ip̄itans.i. frequenter imperans celo.ille amor ligat hanc ſeriem.i. concordiam rerũ.q̃ mũdus ſtabili fide variat cõcordes vices.i.alternatiões tempoꝝ anni noctis ⁊ diei.⁊ q̃ ſemina pugnãtia.i.elementa ꝯ̃ria.teneant ꝑpetuũ fedus.i.concordiam.ne vnũ totaliter aliud corrũpat.q̃ phebus.idẽ ſol.curru aureo ꝓuehit.i.ꝓducit.roſeũ diem.i.claꝝ diẽ idẽ amor facit vt phebe.i.lũa.imperet.i.preſit noctib⁹.q̃s noctes heſperus.ideſt ſtella veſꝑtina duxerit.i.adducit. et vt auidũ mare ad excundũ coherceat fluct⁹ ſuos.certo fine.i.determinato fine.ne liceat ſibi tendere.i.extẽdere.latos terminos.vagis terris.i.amplis terris.ſupple totaliter cooperiendo terrã.¶ Nota q̃ tullius loquẽſ de amicitia dicit Amicitia ẽ virtus mouens ſupꝑiora ad ꝓtectionẽ inferiorum ⁊ inferiora ad ſubiectionẽ ſuperiorum.Amicitia eni ſublata oĩs in vita tollit̃ iocunditaſ.¶ Nota q̃ elementa appellat ſemina:q: ex ipſis tanq̃ ex ſeminib⁹ elemẽta ꝓducũt̃.ſicut eni ſemẽ eſt principiũ fruct⁹ ſic elemẽta ſũt principia corporũ mixtorũ.⁊ dicit elemẽta pugnantia pp̄ ipſoꝝ cõtrarietatẽ.nã aliqua ſunt calida.alia frigida.qđã humida.qđã ſicca.Hec elemẽta diuino amore ordinante tenẽt propriũ fedus:q: grauitas inferioꝝ non aufert leuitatem ſuperiorum.nec econuerſo.⁊ ſimul totaliter ſe non corrumpunt.

¶ Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit.
Et quam nunc ſocia fide
Pulchris motibus incitant.
Certant ſoluere machinam.

¶ Hic ſi frena remiſerit.Hic oſtẽdit q̃ amore diuino ſubtracto oĩa corrũpunt̃ dicẽs.ſi hic amor diuin⁹ remiſerit frena.i.legẽ gubernãdi res.quicqđ nũc amat inuicẽ.i.cõcordat.illud cõtinuo geret bellũ.⁊ ipſa elemẽta.certãt.i. litigant ſoluere.i.deſtruere machinã.ſ.mũdanã quã nũc ſocia fide.ideſt concordi federe incitant pulchris motibus i.faciũt ordinarie mouere.¶ Nota q̃ ſublato amore ⁊ cõcordia oĩa diſſoluũt̃.vñ alanus in anticlaudião loqñs in ꝑſona amoris ⁊ concordie dicit.Si mea iura,meas leges mea federa mũduſ.Olĩ ſeruaſſet vel adhuc ſeruaret amoris.Uincula non tantis gemeret ſub cladibus orbis.

¶ Hic ſanctos populos quoq;
Junctos federe continet.
Hic ⁊ coniugii ſacrum
Caſtis nectit amoribus.
Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus
O felix hominum genus
Si veſtros animos amor
Quo celum regitur.regat.

Libri ſecundi de conſolatione philoſophie finis

¶ Hic ſanctos ppl̄os quoq;.Hic oñdit pħia quõ ꝑ amorẽ conſeruat̃ ⁊ conciliat̃ amicitia hũana dicẽs.hic amor cõtinet.i.õſeruat.ſanctos.i.virtuoſos ⁊ ppl̄oſ iũctos federe ſ.amicitie.⁊ hic amor nectit ſacꝝ.i.ſacramẽtũ cõiugii caſtis amoribus viri ⁊ vxoris ⁊ hic amor dictat iura ſua.i.i põit legẽ amicitie fidis ſodalib⁹.⁊ q: iſta ꝓueniũt ab amore oĩno tanq̃ a ſuo p̄ncipio.iõ ſubiũgit.O felix gen⁹ hoim ſup.dico ſi amor.ſ.diuin⁹ quo celũ regit̃.regat aĩoſ vr̃oſ ſup.cauſãdo in eis cõcordiã amicitie.¶ Nota q̃ amor dictat iura fidis ſodalib⁹.iura autẽ amicorũ ⁊ ſodaliũ inuit Seneca.3.ep̄la.dicens.Diu cogita an aliqs in amicũ ſit tibi recipiend⁹.ſ; cũ placuerit fieri toto illũ pectore admitte tam audacter cũ illo loquere q̃ tecum.Tu qdẽ ita viue ut nihil tibi comittas.niſi q̃ ẽt amico tuo cõmittere poſſis.Cũ aĩco tuo oẽs curas oẽs cogitatiões miſce ſi fidelẽ putaueris.Sũt.n.qdã q̃ amicis ſũt tñ ꝑmittẽda oĩbus narrãt.qdã chariſſimoꝝ cõſciam reformidãt nulli creditu ri.neutꝝ faciẽdũ eſt.vtrũq;.n.vitiũ ẽ:et oĩbus creddere ⁊ nulli.¶ Nota circa ꝑdicta q̃ amicitia ꝓprie dicta tñ inuenit̃ in reb⁹ rõnalib⁹.⁊ ut ſic amicitia eſt par volũtas bonoꝝ inter aliquos.ſ; large accipiẽdo amicitiam.ſic ẽt ẽ

i irrõnalibus

ĩrrõnabilibꝰ: ⁊ ut ſic amicitia eſt ꝯcoꝛdia diuerſarū rerū adinuicem. ❡ Explicit liber ſecundus:

❡ Incipit liber tertius proſa pꝛima.

IAm cantū illa finierat cuꝫ me audiē di auidū ſtupētemqꝫ arrectis ad hec auribus carmis mulcedo defixerat itaqꝫ paulopoſt o inꝗ ſummū laſſorūqꝫ ſolamē animoꝝ quantū me vel ſententiaꝝ pōdere vel canēdi ēt iocunditate refouiſti. adeo ut me iam poſthac imparē fortune ictibus nō arbitrer. Itaqꝫ remedia ꝗ pauloante acrioꝛa eſſe dicebas nō modo non ꝑhoꝛreſco: ſꝫ audiendi auidus vehemēter efflagito. P.

❡ Incipit tertius. Proſa pꝛima.

IAm cantū illa finierat. Iſte ē tertiꝰ liber Boetii de conſolatione phie. ⁊ ꝯtinuatˀ ad libros ꝑcedentes in hūc modū. Poſt ꝗꝫ phia in pꝛio libro ſcrutata eſt cauſas doloris boetii. ⁊ in ſecūdo li. adhibuit ſibi remedia facilia in ꝑſenti libro ⁊ in ſequentibꝰ phia adhibet Boetio remedia grauiora. ſunt āt remedia grauiora rōnes cōtra cōmunē opinionem hominū probantes ꝙ in bonis exterioꝛibꝰ nō conſiſtit vera felicitas oſtēdēdo in quo ſit felicitas vera ⁊ quō ad ipſaꝫ ꝑueniat. Et diuiditˀ iſte liber in vigintiquattuoꝛ ꝑtes. q: huiꝰ libri ſunt. iz. proſe. ⁊. iz. metra. ꝗ ꝑtes patebunt in proceſſu libri. qd āt ⁊ de quo determinetˀ in ꝗlibet iſtarū partiū ſilr patebit. Pꝛima proſa huꝰ tertii diuiditˀ in tres partes. Pꝛimo oſtēdit. Boetius quō poſt ꝑdicta allocutus fuerit phiaꝫ. Scdo pōit reſponſionē phie. Tertio boetiꝰ dirigit quādā petitionē ad ipaꝫ ſecūda ibi. Tuꝫ illa. tertia ibi. Tū ego. Dicit pꝛimo Iā illa phia finierat cantū. i. metrum quod erat de cōmendatione amoꝛis diuini ⁊ amicitie. ⁊ cum ego Boetius eſſeꝫ allectus dulcedine metri ad audiēdū cū auiditate et admiratōe verba phie auribus arrectis ego dixi. O phia que es ſummū ſolamē animoꝝ laſſorū quātū me refocillaſti tuis ꝓſis ⁊ metris in tantū ꝙ tam bene poſſum reſiſtere inſultibꝰ fortune. ⁊ iō dicit remedia que pꝛius dixiſti eſſe grauis nō timeo: ſꝫ ea audire diligēter expecto. ❡ Nota ꝙ boetius metrū vocat cantū. ſicut eni in cantu eſt eleuatio ⁊ deꝑſſio vocis. ſic ſimiliter in metro rōne quantitatis coꝛrepte ⁊ ꝓducte ſyllabaꝝ attenditˀ quedā eleuatio. ⁊ depreſſio q: rōne quātitatis ꝓducte fit eleuatio rōe ꝗ̃titatis coꝛrepte fit deꝑſſio ❡ Item q: metrū eſt ſubtilius ⁊ delectabiliꝰ ꝓſa. iō animū dimulcet. Unde auctoꝛ poetrie metrū comparat domicelle dicens. Uultqꝫ venire metrū tanꝗ̃ domicella cōpto crine nitente gena: ſubtili coꝛpoꝛe foꝛma egregia: Iō dicit boetius. mulcedo carminis. ideſt metri. ❡ Item homo debet eſſe auidus ⁊ ſtupens circa phiam. Auidus inquā q: dicit Seneca. i7. epla. Pꝛoiice omnia iſta ſi ſapis immo ut ſapias ⁊ ad phiam magno curſu totiſqꝫ viribus tēde. Etiā homo dꝫ eē ſtupens. ideſt admirās de phia. q: ipſa ē res mirabilˀ. ⁊ diuia ſꝫ Ari. in pꝛincipio libri ſui de mūdo. ⁊ phia ꝯfert mirabiles delectatiōes. i. ethico. Itē animi laſſi ſunt graui cura vel aduerſitate aliqua oppſſi. hoꝝ phia eſt ſummū ſolamen. q: ipſa perſuadet magnanimitatem qua ꝯ aduerſitates foꝛtune hō conſtanter debet militare. ❡ Itē ꝑ phiam hō bene poteſt reſiſtere ictibus foꝛtune: q: pꝛimo ethicoꝝ dicit ariſtoteles. Sapiēs bene ſcit ferre foꝛtunas. ⁊ hꝫ ſe ſine vituperio ſicut tetragonū. Unde dicit in littera. Iā illa ſupple phia finierat cantū. i. metrū de amore diuino. ⁊ cū mulcedo. i. ſuauitas carminis defixerat. i. ſtabilierat me auidū. i. cupidū audiendi. qꝫ pro et ſtupentē. i. admirantē. ſupple verba phie. auribꝰ meis. arrectis. i. eleuatis ad hec. ſ. verba. itaqꝫ paulopoſt ego inꝗꝫ. i. dixi. O ſummū ſolamē laſſoꝝ animoꝝ. ſupple ꝑ aduerſitatē ꝗn tū me refouiſti pōdere ſentētiarū ſup. ꝓſe vel ēt iocūditate canēdi. i. metri. adeo. i. intātū ut iā poſthac nō arbitrer me eē iparē. i. diſſimilē in reſiſtēdo ictibus. i. inſultibꝰ foꝛtūe. Itaqꝫ remedia illa ꝗ pauloāte dicebas eē acrioꝛa. i. grauia. ñ mō. i. ñ tm̄ ñ ꝑhoꝛreſco. i. ñ timeo. ſꝫ ego auidꝰ audiēdi ſup. ea vehementer efflagito. i. expoſtulo. ❡ Ubi. ſciendum ꝙ ſꝫ huguitionem effiagitare eſt valde flagitare expoſtulare. petere cum clamoꝛe poſcere.

❡ Tum illa ſenſi inquit cum verba noſtra tacitus attentuſqꝫ rapiebas: cumqꝫ tue mentis habitum vel expectaui: vel quod eſt verius ipſa perfeci. Talia ſunt quippe que reſtant: vt deguſtata quidē moꝛdeant: interius aūt recepta dulceſcāt Sed ꝙ tu te audiendi cupidū dicis quanto ardore flagrares: ſi quo nam te ducere agrediamur agnoſceres. B. Quo nā iquā. P. ad verā inquā felicitatē quā tuꝰ quoqꝫ ſomniat aius: ſed occupato ad imagines viſu: ipam illam non potes intueri. B.

❡ Tum illa ſenſi inqt. Hic ponit reſpōſioneꝫ phie dicens. Ego bñ ſenſi illud cū tu tacitus. i. attentus recepiſti verba noſtra. ⁊ cum ego ꝑfeci mentē tuā. talia eni ſūt remedia ꝗ adhuc raſtāt ut ipſa deguſtata pꝛio ſint amara ſed poſtea dulceſcāt. Sꝫ q: tu dicis te eē cupidū audiēdi vba nr̄a. O quanto deſiderio arderes: ſi cognoſceres quo laboꝛamus te ducere. ⁊ dicit boetius. Quo vis me ducere: Reſpōdet phia: ad cognitionem vere felicitatis quā animus tuus ꝗſi ſōniādo adhuc vix cognoſcit: q: eſt occupatꝰ imaginibꝰ falſe felicitatis. ❡ Nota ꝙ boetiꝰ tacitus verba phie rapiebat cōſilio Senece dicētis. Eſto verboꝝ tacitus auditoꝛ: auditoꝝ ꝓmptꝰ repetitoꝛ. ❡ Nota ꝙ ꝑcepta phicalia pꝛio ſunt amara poſtea dulceſcūt. ſm illud poete. Diſcere te ſit chaꝝ ꝗ̃uis pꝛio ſit amaꝝ. Et euſtratiꝰ pꝛio ethi. dicit. Sciunt docti quoniam laboꝛioſa ē poſſeſſio virtutū. ſed propter eius amaritudinē phia non eſt abiicienda. q: ſi ē dignus dulcoris acumine: q amaritudinis negt iuiſcari grauamie: ſꝫ Boetiū i de diſciplina ſcolariū. ❡ Nota ſicut ſōniās putat fantaſmata ſibi occurrentia eſſe veras res de qbꝰ ſomniat. ⁊ tamen non ſunt ipſe res: ſic boetius in iſtis tempoꝛalibus putauit eſſe veram felicitatem que tamen non eſt. ſed tantum ſunt quedam ſimilitudines vere felicitatis ſicut fantaſmata ſomnioꝝ ſunt ſilitudines reꝝ ❡ Nota ꝙ bona exterioꝛa vocat imagines vere felicitatis ſicut. n. imago eſt rei imitago ⁊ nō eſt ipſa. res. ſic bōa exterioꝛa videntˀ expꝛimere foꝛmā vere felicitatis. ſed vera felicitas nō ē i ipſis. vñ dicit in littera. Tū ꝓ tunc. illa ſupple phia inqt. ego ſenſi. i. noui. ſup. intentionē tuā. cū. tu tacitus. qꝫ ꝓ ⁊. attētus rapiebas verba noſtra. qꝫ ꝓ ⁊. cū ego expectaui. alia littera hꝫ expetiui. i. reuocaui habitum tue mētis. Uel qꝺ ē verius dicere cū ego ipſa habitū tue mentis ꝑfeci. qppe mire talia ſūt ſupple remedia. ꝗ reſtāt ſupple ſumēda. ut ipa qdē deguſtata pꝛio moꝛdeāt. i. diſpliceant. interiꝰ āt recepta dulceſcant. ſꝫ ꝙ tu dicis te cupidū audiēdi. ſupple illa remedia. O quāto ardoꝛe. i. deſiderio. flagrares. i. arderes. ſi agnoſceres. quonā. i. ad quē locū aggrediamur. i. incipimꝰ te ducere. Ego boetius inꝗꝫ: i. dixi. quonā ſup. vis me ducere. inqt ſupple phia. ad verā felicitatē quā tuꝰ animꝰ ſomniat. i. iꝑfecte cognoſcit. ſꝫ viſu. i. cognitiōe occupato ad imagines. i. ad bōa tempalia ꝗ ſūt imagines ⁊ ſimilitudo vere felicitatis. tu nō potes intueri. ideſt inſpicere. ipſam ſupple veram felicitatem.

❡ Tum ego fac obſecro: ⁊ que illa vera ſit: ſine cūctatione demonſtra. P. Faciam inquit illa tui cauſa libenter ſed que tibi cauſa notioꝛ eſt eaꝫ pꝛius deſignare verbis: atqꝫ infoꝛmare conabor: vt

ea perſpectat. cū in cōtrariā partem flexeris oculos: ⁊ vere ſpecimē beatitudinis poſſis agnoſcere
¶ Tu ȝ ego fac obſecro. Hic Boeti⁹ dirigit petitionē pħie ⁊ pōit cōſenſum ſue petitionis dicēs. O pħia rogo ut ſine dilatiōe demonſtres mihi q̄ ſit vera felicitas. ⁊ pħia conſentiens dicit libenter faciā tui cā ſed prius ego oſtendā tibi falſaȝ felicitatē tibi notiorē vt illa cognita p cōtrariuȝ poſſis poſtea agnoſcere veraȝ felicitatē. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit faciā tui cā libēter. q⁹ pħia petitiōes hominū admittit. vñ. Seneca. Nulli preclusa eſt virtus ſapiētie. oib⁹ pȝ. oēs inuitat oēs admittit. nō eligit donū neqȝ cenſū. ſed nudo hoīe contēta eſt. ¶ Nota innata eſt nobis via ꝓcedendi ex nobis magis notis ad min⁹ nota. pmo phiſicoꝝ ⁊ ſecundo de anima. Cū igit̄ bona exteriora ſint magis nobis nota in qbus aliqui poſuerūt cōſiſtere felicitatē q̄ȝ bona interiora. ideo pħia prio vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota q̄ ponit̄ in bōis exteriorib⁹ ipām extirpando. ut p eam agnoſcam⁹ veram felicitatem tanq̄ȝ per contrariuȝ. ¶ Nota q⁹ ſeneca in de virtutib⁹ cardinalibus dicit. Scire debes q⁹ quedā non videnē eē bona ⁊ ſunt: quedā videnē bōa ⁊ nō ſunt. quecūqȝ aūt ex reb⁹ tranſitoriis poſſides non hec magna exiſtimes non mireris qđ caducum eſt. Ex quo pȝ q⁹ vera felicitas non conſiſtit in bonis exterioribus. q̄ videnē eſſe vera bona ⁊ tñ nō ſunt. vñ dicit in littera. Tum pro tūc. ego ſupple Boe. dixi. ſo pħia obſecro. i. peto. fac. i. duc me ad illā felicitatē. ⁊ demōſtra mihi ſine cūctatione. i. ſine mora. que ſit illa vera ſupple felicitas. Illa pħia inquit. faciā libenter tui cā. ſȝ ego pri⁹ conabor. i. laborabo. tibi deſignare verbis. atqȝ pro et. informare. que cā. i. que felicitas habēs rationē cauſe finalis. ſit tibi notior. i. manifeſtior. ut ea ſupple falſa felicitate perſpecta. i. cognita. poſſis agnoſcere ſpecimē idest ſimilitudinē. vere beatitudinis. cum flexeris oculos ſupple cognitionis in contrariā partē falſe felicitatis.

¶ Metrum primū libri tertii.

Ui ſerere ingenuum volet agrum:
Liberat arua prius fruticibus.
Falce rubos filicemqȝ reſecat
Ut noua fruge grauis ceres eat
Dulcior eſt apium mage labor.
Si malus ora prius ſapor edat:
Gratius aſtra nitēt. vbi nothus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit.
Pulchra dies roſeos egit equos:
Tu quoqȝ falſa tuens bona prius.
Incipe colla iugo retrahere.
Uera dehinc animū ſubierint.

¶ Metruȝ primū tertii libri.
Ui ſerere īgenuū volet agrū. iſtud ē primū metrū huius tertii qđ dicit̄ metrū choriſtum ab inuentore. ⁊ dactilicuȝ a pede predominante. ⁊ prim⁹ verſus h⁹ metri ē ypcatalectic⁹ quia poſt primū pedem abūdat vna ſyllaba. ſ. re in hac dictione ſerere. ⁊ q⁹ pħia predixit q⁹ prius eſſet oſtendendū: que ſit falſa felicitas. ⁊ poſtea que ſit vera. iō pħia in hoc metro cōmendat hunc ordinē p quattuor exēpla. Primum eſt. quicūqȝ vult ſeminare bonū agrū oportet prius extirpare nociuas herbas vt ager bene fructificet. Similiter aliquis volens cognoſcere verā felicitatē oȝ prius extirpare falſaȝ vñ dicit in littera. Qui volet ſerere agrū ingenuum. i. nobilem. prius liberat arua. i. agros fructicibus. i. radicib⁹ que impediūt ne ſemen creſcat. ⁊ ille reſecat. i. pſcindit rubos. i. pnas arbores. q̄ pro ⁊ filicem. i. herbā inutilem. falce. i. falcaſtro ⁊ ut noua ceres eat. i. proficiat grauis. i. bonuſta fruge. ſcđm exemplum eſt. Sicut pguſtādo aliqđ amarū mel apparet dulcius. ſic pp cognitionē falſe felicitatis magis cognoſcitur vera felicitas. vñ dicit in littera. Labor apiū eſt mage dulcior. i. mel eſt magis dulce. ſi malus ſapor prius edat. i. inficiat ora. Tertiū exemplū eſt. ſic poſt tempus nebuloſū gratior eſt ſerenitas. ſic poſt cognitionem falſe felicitatis gratior ē cognitio vere felicitatis. Uñ dicit in littera. vbi pro poſtq̄ȝ nothus. i. vētus auſtralis. deſinit. i. ceſſat. dare imbriferos ſonos. i. flatus ꝓducentes imbres tunc aſtra nitent gratius. i. delectabilius. Quartū exēplū eſt. Sicut pulchra dies ſequit̄ tenebras noctis. ſic cognitio vere felicitatis ſequitur cognitionem falſe felicitatis. vnde dicit in littera. vt idē poſtq̄ȝ lucifer . i. ſtella matutina pepulerit. i. fugauerit. tenebras noctis. tūc pulchra dies agit. i. ducit roſeos equos ſolis. tū c applicat exempla ad propoſitū dicēs. Tu pri⁹ debes cōſiderare falſa bona. ⁊ extirpatis ipſis debes cognoſcere vera bona in quibus cōſiſtit felicitas. vnde dicit in littera. Tu quoqȝ pri⁹ tuēs. i. reſpiciēs falſa bōa. incipe retrahere colla iugo. i. iugo falſe felicitatis. dehinc. i. poſtea vera bona ſubierint. i. ſubitrahūt. animū tuū. ¶ Nota q⁹ ſicut prius extirpāda ſunt vitia: ⁊ poſtea inſerende virtutes: ſic ager prius eſt purgādus ⁊ poſtea ſemināduſ. vñ Thobias.
Spinis ⁊ tribulis purgari noualia debēt agri vt ſemē fructificari queat. Nota q⁹ frutex ſm huguitionem eſt denſitas virgulaꝝ vel arboꝝ vel ſpinaꝝ. vel ſcđm alios frutex ē arbor pua que terrā frōde tegit. ¶ Nota q⁹ filix eſt inutilis herba hñs folia ad modū filoꝝ. de q̄ dicit pſius. nō tñ iſta filix vllo mōſueſcit in agro. ¶ Nota q⁹ poſt amaritudinē dulcedo eſt gratior ⁊ ſenſibilior. vñ poeta. Dulcia nō meminit q nō guſtauit amara. Nāqȝ p oppoſitū noſcitur omne bonū. Hec paup henric⁹. Nota q⁹ Boeti⁹ hic dicit apiū ꝓ apum in genitiuo plali. qđ eſt ꝯ alexandrum q dicit. Um dat apis. ⁊c. Et q⁹ hic dicat̄ apiū ⁊ nō apū patȝ p metꝝ qđ ſp ꝯſtat ex tribus dactilis continuis. ſi āt poneret̄ apū nō eſſent tres dactili ꝯtinui. poſſet tamen dici q⁹ cauſa metri ponitur apium pro apum.

¶ Proſa ſecunda tertii libri.

Uȝ defixo paululū viſu: ⁊ velut ī anguſtā ſue mētis ſedē ī cepta: ſic cepit. P.

¶ Proſa ſecunda tertii libri.

Um defixo. paululum viſu. Hec ē pſa ſecūda huius tertii ī qua pħia ponit diuerſas opiniones circa falſam felicitatē. ⁊ primo Boetius oſtēdit quomō ſe pħia habuit p⁹ pdicta. ſcđo philoſophia oſtēdit q⁹ oēs homines nituntur puenire ad beatitudinē quā ipſa diffinit. tertio oſtēdit q⁹ homies ſepe abducūtur a vera felicitate diuerſis erroib⁹ quarto pōit errores ſiue opiniōes circa felicitatē. ſcđa ibi. Ois mortaliū. tertia ibi. Hunc vti. qrta ibi. Quorū quidem. dicit. Prio. Poſtq̄ȝ pħia pmiſit ordinē procedēdi de falſa felicitate ad veram. tum ꝓ tūc. ipſa paululū defixo viſu. i. inclinatis oculis. ⁊ recepta velut in anguſtā. i. nobilē ſedē mentis ſue. ſic cepit. i. incepit loq. ¶ Nota q⁹ capitis inclinatio eſt ſignū ſubtilis imaginatiōis. pp qđ ſubtiliter ⁊ profunde imaginātes caput inclināt. ⁊ qñqȝ non videt̄ delata corā oculis. Ideo pħia volēs ſubtiliter ſpeculari de felicitate cuius ſpeculatio difficilis eſt ipſa inclinato viſu cōtraxit ſe in nobilē ſpeculationē ſue mentis.

¶ Omnis mortaliū cura quā multipliciū ſtudioꝝ labor exercet. diuerſo qdē calle ꝓcedit: ſȝ ad vnū tamē beatitudinis finē nititur puenire. Id āt eſt bonū. quo qs adepto nihil vlterius deſiderare queat. Qđ qdē ē oim ſummū bonoꝝ: cunctaqȝ intra ſe cōtinēs bōa. Cui ſi qd abforet: ſummum bonū eē nō poſſet quoniā relinqueret extrinſecus

quod poſſet optari. liquet igit͛ eē bͣtitudinem ſta-
tum bonoꝝ oim̄ cõgregatione perfectum.

¶ Omnis mortaliū cura. hic pħia oñdit q̄ oēs homines nitunt͛ ꝑuenire ad vnū finem beatitudinis. quā bͣtitudinē ipa etiā diffinit ⁊ dicit ſic. Ois cura. i. ſollicitudo. mortaliū. i. hominum quā curā exercet labor multipliciū ſtudioꝝ. q: aliqui ſtudēt in litteratura. aliqui in mercantia. ⁊ ſic de aliis. illa cura procedit diuerſo calle. i. diuerſo mō viuendi. ſed tamen nitit͛ ꝑuenire ad vnū finem beatitudinis. Illud āt ad qđ homies nitunt͛ ꝑuenire eſt tale bonū quo qs adepto nihil vlterius queat deſiderare. qđ ſcʒ bonū ē ſummū oim bonoꝝ continēs intra ſe cūcta bona. cui ſcʒ bono. ſi quid. i. aliquid. abforet. i. deeſſet. nō poſſet eſſe ſummū bonū. q: relinqueret͛ aliquid extrinſecus. i. extra aliud bonū qđ poſſet optari. Ex quib⁹ dictis pħia cõcludit diffinitionē beatitudinis. dicēs. Liquet. i. manifeſtū eſt beatitudinē eſſe ſtatuʒ ꝑfectum cõgregatione omnium bonorum.

¶ Nota cognitio vltimi finis magnū incremētū cõfert ad vitā. pͥo. ethi. q: ſm exigentiā finiſ cetera moderātur ſm linconieſem. primo poſterioꝝ ideo pħia tradit nobis cognitionē vltimi finis. ſ. beatitudinis. ¶ Nota finis ē magis eligendus his q̄ ſūt pp finē vt pʒ p Ariſto. 3. topicoꝝ. Itē ibidē: cui⁹ finis eſt bonus ipm quoqʒ bonū. Itē oīa denoīanda ſūt a fine. Vñ poeta. ſi finis bon⁹ ē totū laudabile phas eſt. ¶ Nota finis in agibilib⁹ habet ſe ſicut principiū in ſpeculabilib⁹. ſic ergo intellectus noſter naturaliter adheret primis pͥcipiiſ ſic appetitus noſter nāliter adheret vltio fini qđ eſt ſūmū bonū. ¶ Nota q̄ duplex eſt finis. ſ. finis quo. ⁊ finis gratia cuius oīa fiunt. Ille. n. ē vnus ſicut deus vel beatitudo et iſte finis appetit͛ ab oīb⁹ ſub vna rōe inq̄ʒtū eſt bonū ſatians appetitū hominis. finis aūt quo eſt opatio q̄ homines nitunt͛ adipiſci finem gratia cuius. ⁊ talis finis ñ eſt vnus ſicut non eſt vna opatio omniū. Ideo dicit pħia q̄ cura hominū ꝓcedit diuerſo calle ad conſequendū vltimū finē. ¶ Nota illud ad qđ omnes homines nitūt͛ ꝑuenire eſt bonū. q: bonū eſt qđ omnia appetūt. pͥo ethicoꝝ. ¶ Nota q: beatitudo hʒ ratione vltimi finis ipa eſt tale bonū quo adepto nihil vlterius deſideraf͛. nā de rōne finis ē eſſe vltimū ⁊ vltra illud qđ eſt vltimū nihil eſt ergo ēt oʒ illud eē ſummū bonū. q: illud quo adepto nihil vlterius deſideraf͛ ē ſummū bonū tale aūt eſt beatitudo. ¶ Nota q: beatitudo eſt bonū optimū pulcherrimum ⁊ delectabiliſſimū. iō beatitudo eſt ſtatus ꝑfectus congregatione omnium bonoꝝ ꝯtinens in ſe oīa bōa. ſi. n. aliqđ bonū ſibi deficeret ñ eēt ſummū bonū

¶ Hunc vti diximus diuerſo tramite mortales omnes conant͛ adipiſci. Eſt eni mentibus hominum veri boni naturaliter inſerta cupiditas: ſed ad falſa deuius error abducit.

¶ Hunc vti dixim⁹. In iſta pte oſtēdit pħia q̄ hoēs a vera felicitate diuerſis erroribus abducunt͛ dicēs. Hūc. ſ. ſtatū beatitudinis. oēs mortales ſicut dixim⁹: conant͛ adipiſci diuerſo tramite. i. diuerſa via. q: cupiditas. i. appetit⁹ veri boni nāliter eſt inſerta mētibus hominū: ſed beatitudo eſt verū bonū q: ſummū. ſed deui⁹ error abducit homines ad falſa bona. ¶ Nota quia beatitudo aggregat in ſe oīa bōa. iō ei⁹ cupiditas nāliter eſt hoībus inſerta. Ubi tñ ſciendū. q̄ beatitudinē cõtinere oīa bona ꝑt intelligi dupl͛r Uno mō formaliter. ſic non continet oīa bona: q: felicitas formal͛r ⁊ eſſentialiter ꝑt eē ſine bonis exteriorib⁹ ut ſine diuitiis ⁊ ceteris boniſ. Alio mō intelligit͛ continere ea virtualiter ita q̄ beatitudo excellat oīa bona ⁊ ſic eſt vera. ¶ Nota q̄ pħia hic vtit͛ q̄dā figura q̄ dicit͛ epitheton dicēdo deui⁹ error. nullus. n. error eſt q nō ſit deui⁹. vñ poeta. ſiet epitheton ſi dicas triſtia bella. ¶ Nota cū mēſ humana nāliter deſideret veꝝ bonū. nunq̄ʒ tendit in falſū bonū niſi inq̄ʒtum ipm eſtimat eē veꝝ bonū. talis āt eſtimatio ē deui⁹ error. ergo deui⁹ error ad falſa abducit

¶ Quoꝝ quidem alii ſummū eſſe bonū nihil indigere credētes: ut diuitiis affluāt elaborāt Alii vo bonuʒ qđ ſit digniſſimū veneratione iudicantes adeptis honoribus reuerendi ciuibus ſuis eſſe nitūtur. Sūt qui ſummū bonū in ſumma potentia eſſe conſtituant. Hi vel regnare ipſi volunt. vel regnantibus adherere conantur. At quibus optimum quiddam claritas videtur: hi vel belli vel pacis artibus glorioſum nomen propagare feſtinant. Plurimi vero boni fructum gaudio leticiaqʒ metiuntur. Hi feliciſſimum putāt voluptate defluere.

¶ Quoꝝ q̄dē alii ſummū bonū eē. Hic pħia pōit diuerſas opiniones circa felicitatē: oſtendens quō hoies ꝑ errorem ad falſa bona ducebantur. ſcđo oſtendit q̄ in talibuſ hōis poſuerūt beatitudinē. tertio oſtendit q̄ nāliter eoꝝ intentio tendebat ad verā beatitudinē ſcđa ibi. Quibus oībus: tertia ibi. Sed ad hominū ſtudia. Primo oñdit quō homines errabāt circa falſa bona ſtatuēdo in eis finem. ſecūdo oſtendit quō quidā fines adinuicem ꝑmutabant. tertio alia bōa fortuita reducit ad ꝑdicta. ſecūda ibi. Sūt etiaʒ. tertia ibi. In his igit͛. primo dicit. Quorū ſupple hoiuʒ qui ducūtur ad falſa bona. alii credentes ſummū bonū eē nihilo indigere ipſi elaborant ut affluāt. i. habūdent diuitiis ponendo oēm ſufficientiam eē in diuitiis ⁊ in hoc errabant. Alii vo ſummū bonū iudicantes qđ digniſſimum ſit veneratiōe. i. honore. tales adeptis honorib⁹ nitunt͛ eē reuerendi ſuis ciuibus. putantes in honoribus tꝑalib⁹ verā dignitatē conſiſtere: ⁊ in hoc errabant. Sūt alii q ſummū bonū conſtituāt in ſumma potētia. hi vel ipſi volūt regnare: vel conant͛ adherere regnantibus tanq̄ʒ conſiliarii vel familiares eoꝝ. ꝑ hoc putātes ſe eē vere potentes ⁊ in hoc decipiunt͛. ſed qb⁹ claritas. i. fama. videt͛ eē optimū bōuʒ illi feſtināt propagare. i. dilatare. glorioſum nomē. i. pulchram famā artibus. i. ſtudiis. belli ſic viri militares. vel artib⁹ pacis ſicut ſapientes mūdi credētes ſe ꝑ hoc acquirere gloriā imortalē ⁊ decipiunt͛ ꝑ hoc. Plurimi vo. i. multi metiūt͛. i. mēſurāt fructū bōi: gaudio ⁊ letitia exteriori hi putāt. i. eſtimāt. feliciſſimū defluere. i. abūdare voluptate. i. delectatione corporali eſtimantes in hoc conſiſtere veꝝ gaudiū qđ ē erroneū. ¶ Nota qnq̄ʒ ſunt in qb⁹ errātes a vero bono poſuerūt cõſiſtere verā felicitatem ſcʒ diuitie. honores. poteſtates. gloria. ⁊ voluptates. Quoꝝ ſufficiētia ſic accipit͛. Cum finis habeat rōnem boni ſm diuerſitatē boni diuerſificat͛ finis. Eſt āt triplex bonum vtile delectabile. ⁊ bonū honeſtū ⁊ illi qui itēdebāt bono vtili poſuerūt felicitatē in diuitiis. ſed q intendebāt bono delectabili ponebāt voluptates. ⁊ in illis poſuerūt finem ⁊ felicitatē. qui aūt intendebāt bono honeſto iſti diuerſificabāt: q: bonū honeſtū ē bonū ſm rōnē. Ratio āt eſt duplex. ſcʒ ſpeculatiua ⁊ practica de bono hōeſto qđ cõſiſtit in ſpeculatiōe nō loq̄bant͛ iſti: q: tale bonū ē latēs. ipſi āt poſuerūt felicitatē in bono hōeſto qđ ē bonū ratiōis practice. tale ergo bonū vel cõſiſtit in opinione hominū. ⁊ ſic ē gloria. vel cõſiſtit i exercitio actus realis. ⁊ hoc ē dupliciter. vel eni cõſiſtit. in exercitio ꝓprii actus circa alios: ⁊ ſic ē ꝑtaſ vl ꝯſiſtit i exercitō act⁹ alioꝝ circa ſe. ⁊ ſic ē honor

¶ Sunt ēt q horū fines cauſaſqʒ alterutro permutāt: ut qui diuitias ob potentiaʒ voluptateſqʒ deſiderāt. vel qui potentiam ſeu pecunie cauſa. ſeu proferendi nominis petunt.

¶ Sunt etiā q horū fines. In iſta pte oñdit quō q̄dam iſtorū fines iā dictos ꝑmutabāt. ⁊ dicit. Sūt ēt aliq q fines. qʒ ꝑ ⁊ cāſ finales ꝑmutāt alterutro. i. adīuicē deſiderātes vnū pp alteꝝ. nam quidā deſiderāt diuitias ⁊ voluptates

ob.i.pp potētiā.⁊ ſūt alii qui potentiā petūt.i.deſiderant cauſa.pecunie.i.pp diuitias. vel cauſa ꝓferendi.nois .i. cauſa dilatationis fame. ¶ Nota ſm Ariſtote.3.ethico. Qualis vnuſquiſqꝫ eſt talis finis videtur ei.ſm ergo di. uerſam diſpoſitionem hominū diuerſi fines eligunt. Illud autē eligit pp aliquē finem p qd qs videt poſſe conſe q illū finē.cum igit ponentes finē eſſe diuitias magis pu tabāt ſe diuitias couſequi p potentiam.ipſi appetebāt po tentiā pp diuitias.⁊ ecōuerſo quib⁹ videbat ſe poſſe conſe q potentiā p diuitias.ipſi appetebant diuitias pp potētiā ⁊ ſic poſuerūt permutationē finium iſtorū adinuicem.

¶ In his igit ceteriſqꝫ talibus humanorū actuū votorumqꝫ verſat intentio: veluti nobilitas fauorqꝫ popularis: que vident quandā claritudinē cōparare. Uxor ac liberi que iocūditatis gratia petunt. Amicorū vo qd ſanctiſſimū gdē genus eſt: nō in fortuna ſꝫ in virtute numerat. Reliquū vo vel potentie cā: vel delectationis aſſumit. Iam vo corporis bona promptū eſt ut ad ſuperiora referantur. Robur eni magnitudoqꝫ vident preſtare valētiam: pulchritudo atqꝫ velocitas celebritatem: ſalubritas voluptatem.

¶ In his igit ceteriſqꝫ ta. Hic phia reducit oīa bōa fortune in quib⁹ ponunt homines felicitatē in predicta quinqꝫ ⁊ dicit. In his igit quinqꝫ bonis. qꝫ ꝓ et. ceteris talib⁹ .ſ. reducibilib⁹ ad predicta. verſatur intētio actuū hūanorū ⁊ votorū.i. deſideriorū.⁊ māifeſtat exēplariter q alia reducant ad ipſa dicens. veluti nobilitas. qꝫ ꝓ ⁊. fauor popularis que vident cōpare quandā claritatē. i. gloriam. ideo ſup. reducūtur ad gloriā. vxor autē ⁊ liberi.i. filii ſūt qui petunt gratia iocūditatis. i. cauſa voluptatis. ideo ad voluptatē reducunt. ſed ſanctiſſimū genus amicorū nō numerat inter bona fortune ſꝫ numerat in virtute. Reliquū vero qd cadit ſub exteriori fortuna illud aſſumit vel cauſa potētie. ſicut eſt adminiſtratio officiorū. vel aſſumit cauſa delectationis. ſic exercitiū ludorū. ſed bona corpis ꝓmtū eſt ut referant. ideſt. reducant etiā ad ſuperiora bōa. qꝛ robur. qꝫ ꝓ ⁊. magnitudo que ē ſignū fortitudinis corpalis. vident preſtare valentiā. ideſt potentiā. ⁊ ſic ad potentiā reducunt. ſic pulchritudo ⁊ velocitas vident preſtare celebritatē. i. gloriā ad quā reducunt. ſalubritas autē. ſ. ſanitas. videt conferre voluptatē ad quā reducit. ⁊ ſic omnia bona fortune reducunt ad ꝑdicta quīqꝫ. ¶ Nota indigentia alicuius boni auget deſideriū illius boni. iō ſm variā indigentiā hominū variat corū deſideriū. vñ ariſtot. i. ethi. dicit q egrotās ſanitatē: medicus diuitias: cōſcii autē ſibiipſis ignorātie eos q magnū aliquod habēt ſupra ſe admirātur. ſm ergo diuerſā diſpoſitionē hominū felicitas pōebat in diuerſis bonis fortūe. que tamē ſub ꝑdictis bonis quinqꝫ comprehendunt. ¶ Nota licet amici afferant iocunditatē tamē non ſunt cōputandi inter bona fortune. cum eni amicitia ſit virtus. oꝫ q amici virtute acquirātur. qd aūt virtute acqrit p virtutē conſeruat: ⁊ tale nō pōt eſſe bonū fortuitū. ¶ Itē amicitia fundata ſup bono honeſto eſt ſanctiſſima: ⁊ in virtute numerat. ſed amicitia fundata ſuper bono vtili ⁊ delectabili fortuita eſt.

¶ Omnibus oib⁹ ſolā beatitudinē deſiderare liqt. Nā qd quiſqꝫ preceteris petit id ſummū eē iudicat bonū. Sꝫ ſummū bonū beatitudinē eē diffinim⁹ qre beatū iudicat eē ſtatū quē preceteris qſqꝫ deſiderat. hēs igit āte oculos ꝓpoſitā fere formā felicitatis hūane: opes: honores: potētiā: gloriā: voluptates. Que qdē ſola ꝯſiderās epicur⁹ ꝯſequēter ſibi ſūmū bonū voluptatē eē ꝯſtituit q cetera oīa iocūditatē animo videant afferre.

¶ Quib⁹ oibus ſolā beatitudinē. In iſta pte probat phia q omnes ꝑdicti querebāt beatitudinē. in his bonis. ⁊ dic Omnib⁹ deſiderātibus ꝑdicta bona liquet. i. manifeſtū ē. ipſos deſiderare beatitudinē: nā illud bonū qd qſqꝫ petit i. deſiderat pre ceteris. illud iudicat eſſe ſūmū bonū: ſꝫ nos diffinim⁹ ſummū bonū eſſe beatitudinē quare ſtatū illū quē qſqꝫ deſiderat ꝑ ceteris iudicat eſſe ſtatū btū. i. btitudinem. Et tūc recolligit bona falſe felicitatis dicens. habes ante oculos tuos propoſitā formā humane felicitatis. ſ. opes: honores. potentia gloria voluptates. q̄ conſiderans epicurus cōſtituit voluptatē ei⁹ ſummū bonū. eo q oīa cetera vident afferre. i. dare. anio. iocunditatē. ¶ Nota q oēs appetētes ꝑdicta bōa appetebant beatitudinē. nā qcqd aliqs eligit ꝑ aliis hoc videt ſibi eē ſummū bonū. ſꝫ aliqs preceteris eligit diuitias. ergo diuitie videbant ſibi ſummū bonū. aliqs honores. ⁊ ſic de aliis. ergo oēs predicti appetebāt beatitudinē. ¶ Nota q ꝑdicta bōa videntur cōferre aliquā iocūditatē. oīa vident eē ordinata ad iocūditatē tanqꝫ ad finē. ⁊ qꝛ in voluptatib⁹ ē maxīe iocūditas ideo epicuri poſuerūt felicitatē conſiſtere in voluptatibus

¶ Sed ad hoīm ſtudia reuertor quorū animus ⁊ ſi caligante memoria: tñ bonum ſummū repetit: ſed velut ebrius domum quo tramite reuertatur ignorat.

¶ Sed ad hominū ſtudia reuertor. Hic oſtēdit phia q licꝫ hoēs in predicto mō errent. tñ eorū intentio ſemꝑ fert ad verā beatitudinē. ſecūdo oſtēdit vnde hoc ꝓueniat. ibi In quo quanta ſit. Primo ꝑmittit intentū ſuū. ſecūdo declarat ibi. Nam eni. Primo dicit. Ego reuertor ad ſtudia ideſt ad intentiones hominū quorū anim⁹: etſi pro q̄zuis memoria caligāte. i. obſcurata ſup. deſiderio ꝑſētiū bonorū tñ ſemꝑ repetit p nālē inclinationē ſummū bonum ſed ignorat quō illud repetat velut ebri⁹ q ignorat quo tramite. i. q̄ via reuertat domū. ¶ Nota ſicut ebrius ſit ſe habere domū. ſed propter defectū ratiōis neſcit quō ad eā redeat. ſic homines aliquo mō in generali ſciūt ⁊ cognoſcūt ſummū bonū et naturaliter inclinant ad illud tanqꝫ ad principiū a quo proceſſerūt ſed inebriati amore tempaliū bonorū neſciūt quō ad id perueniant.

¶ Nū eni vident errare hi q nihilo indigere nitūtur: At q nō ē aliud qd eque pficere beatitudinē poſſit: q̄ copioſus bonorū oīꝫ ſtatus nec alieni egēs ſꝫ ſibiipſe ſufficiēs: Nū vo labuntur hi qui qd ſit optimū id ēt reuerētie cultu digniſſimū putāt: minime Neqꝫ eni vile quiddā cōtēnendūqꝫ ē quod adipiſci oīꝫ fere mortaliū laborat itētio. An in bonis nō ē numerāda potētia: Quid igit. Nū imbecillū ac ſine virib⁹ eſtimādū ē qd oibus reb⁹ cōſtat eē preſtātius. An claritudo nihili pēdēda ē: Sꝫ ſeqſtrari nequit quin oē qd excellētiſſimū ſit id ēt videat clariſſimū. Nā nō eē anxiā triſtēqꝫ beatitudinē. nec doloribus moleſtiſqꝫ ſubiectā: qñid attinet dicere: quando minimis quoqꝫ rebus id appetit qd hēre fruiqꝫ delectet. Atqui hec ſunt q̄ adipiſci hoies volunt: eaqꝫ de cauſa diuitias: dignitates: regna: gloriā: voluptateſqꝫ deſiderant q per hec ſibi ſufficientiam: reuerentiam: potentiam: celebritatē: leticiā credunt eē venturā. Bonum ē igit q tam diuerſis ſtudiis hoies petunt.

¶ Num eni vident errare hi. Hic declarat intentū ſuū ſcꝫ q omnes querentes ꝑdicta bona querebāt aliqd qd proprie ꝯuenit

pſſe cõuenit,ſummo bono.⁊ primo oñdit hoc de diuitiis dicens. Nũ ꝓ nunquid.iſti videnť errare ꝑ intẽtionẽ a ſũmo bono qui nitũť nihilo indigere rõne cuius querebant diuitias.q.d.ñ errãt a ſũmo bono:qꝛ nihilo idigere maxime ſpectat ad ſummum a bonum.vnde dicit Atqui ꝓ certe.nõ eſt aliud quod eq̃ poſſit ꝑficere beatitudinẽ q̃z ſtat⁹ copioſus oĩum bonoꝝ:nec alieni egẽs ſ; ſibiipſe ſufficiẽs Tũc oñdit idẽ de honorib⁹ dicẽs. Nũ vo labunť ſupple ad intẽtionẽ ſummi boni.q illud qꝺ ſit optimũ putant id ẽt eſſe digniſſimũ cultu reuerẽtie.i. honoris.⁊ reſpondet. minime ſupple labũť.neq; eni eſt vile ⁊ ꝯtẽnẽdũ qꝺ ĩtẽtio oĩum mortaliũ laborat adipiſci.⁊ ſic querẽtes honorẽ querebãt aliqd qꝺ eſt in ſummo bono:eo ꝙ ſummũ bonũ eſt honorabiliſſimũ.Tũc oñdit idẽ de potẽtia dicẽs. An pro nũqd.in bonis.i.inter bona.nõ eſt nũeranda potentia.q.d.ſic. Quid igiť eſt dicẽdũ niſi ꝙ q̃rentes potẽtiã etiã tẽdũt ad ſummũ bonũ.cũ ſummũ bonũ ſit potentiſſimũ.nõ .n.iſtud eſt eſtimãdũ ĩbecillũ ⁊ ſine virib⁹.i.ſine potentia. qꝺ cõſtat eſſe ꝑſtanti⁹.i.potẽti⁹ oĩb⁹ reb⁹.Tũc oñdit idẽ de gloria dicẽs. An claritudo.i.glĩa eſt nihili pẽdenda ita vt querẽtes glĩam nõ tẽdãt ad ſummũ bonũ.q.d.nõ ẽ nihili pẽdẽda ſed neqt.i.nõ põt ſeq̃ſtrari.i.negari.qn oẽ qꝺ ſit excellentiſſimũ illud etiã videať eẽ clariſſimũ.i.glioſiſſimũ.Tũc oñdit idẽ de voluptate dicẽs. Quid attinet dicere.q.d.de ſe mãifeſtũ eſt btitudinẽ eẽ ñ anxiã ⁊ triſtẽ:nec ſubiectã dolorib⁹ ⁊ moleſtiis.ſ; ſupple magiſ ẽ plẽa voluptate.⁊ iocũditate ⁊ ꝑ cõſequẽs q̃rẽtes voluptatẽ ⁊ leticiã tẽdũt ad ſũmũ bonũ.qꝺ ãt iocũditas ⁊ voluptas ĩcludať,ĩ bono ſummo.ꝓbať ꝑ locũ a minori dicẽs.Qñ ĩ minimiſ rebus.ſ.appetẽdiſ p;:ꝙ aliqd appetitur quod delectat habere ⁊ ipſo frui. Hec igitur ſunt q̃ hoĩes volunt adipiſci.⁊ ea de cã deſiderãt.i.cupiũt vel q̃rũt diuitias dignitates. regna glĩam.⁊ voluptates.qꝛ ꝑ hec credũt ſibi eſſe venturã ſufficiẽtiã:reuerẽtiã:potẽtiã:celebritatẽ ⁊ leticiã. bonũ igiť eſt quod hoĩes petũt diuerſis ſtudiis.i.intẽtionibus.

¶ Nota ꝙ ex tota littera ꝑt formari vna rõ.ſ. ꝙ querẽtes ꝑdicta bõa querũt btitudinẽ. Rõ ẽ iſta. Illi tẽdũt ad beatitudinẽ q tendũt ad ſufficiẽtiã.reuerẽtiã.potẽtiã.celebritatẽ ⁊ letitiã.ſ; appetẽtes ꝑdicta bona.ſ.diuitias dignitates.regna.glĩam ⁊ voluptates:tendũt ad ſufficiẽtiã:reuerẽtiã.⁊ ſic de aliiſ.ergo tendũt ad btitudinẽ. Maior ẽ nota.qꝛ ſufficiẽtia reuerẽtia ſunt cõditiões btitudinis.q̃ ꝑfectiſſime repiũť in btitudine. Querẽtes ergo ꝓprietates btitudĩs tendũt ad btitudinẽ.minor p; ex lr̃a. ¶ Nota ꝙ querẽtes diuitias ꝓpter ſufficiẽtiã ferebãť in ſummũ bonum naturali appetitu.qꝛ ĩ ſummo bono eſt vera ſufficiẽtia ⁊ ĩ hoc ñ errabãt.ſ; qꝛ ſufficiẽtiã q̃ ẽ nulli⁹ ĩdigẽtie:putabãt ſibi ꝯuenire ꝑ diuitias in hoc errabãt. Similiter q̃rẽtes dignitates ꝓpter reuerẽtiã naturali intẽtione ferebãtur ĩ btitudinẽ. eo ꝙ btitudo eſt reuerendiſſima ſed qꝛ ſummam reuerentiã putabãt ſibi ſubuenire per dignitates tẽporales.ideo in hoc errabant ⁊ ſic intelligitur de aliis.

¶ In quo quãta ſit nature vis facile mõſtratur.cũ licet varie diſſidẽteſq; ſententie:tamẽ in diligendo boni finem conſentiunt.

¶ In quo q̃nta ſit nature vis. Hic oñdit phĩa vñ hoc ꝓueniat ꝙ q̃;tũcũq; intẽtio hoĩum ſit diuerſa.tñ intẽdit ĩ btitudinẽ.⁊ oñdit ꝙ hoc ꝓuenit ex vi nãľ inclinatõis que nulli auferri põt.⁊ dicit. In quo.ſ.appetitu boni vel btitudinis facile mõſtrať q̃nta ſit vis nature cũ l; ſint varie ⁊ diſſidẽtes.i.diſcordãtes ſnie hoĩum de ſummo bono tñ homines ꝯſentiũt.i.ꝯcordãt in diligẽdo.i.diligẽter appetendo finẽ boni.i.btitudinẽ. ¶ Nota ꝙ ſine exñte vno pñt diuerſificari actiões tendẽtes in illũ finẽ.ſi.n.ꝓpter diuerſitatẽ actionũ eẽt diuerſitas finiũ nõ eẽt euenire ad vnũ finẽ:ſ; ꝓcedereť in infinitũ in finib⁹.qꝺ p; falſum ex ſecundo metaphiſice.⁊ hoc ẽ verꝫ ꝺ fine cui⁹ grã oĩa fiũt ꝙ ille ẽ vn⁹ ⁊ nõ de finẽ quo vt pri⁹ viſu; ẽ l; ergo ſint diuerſe ſnie ⁊ ſtudia hoĩ;.tñ ꝯueniũt ĩ appetẽdo vnũ finẽ.ſ.btitudinẽ.

¶ Metrum ſecundum libri tertii.

Quantas rerum flectat habenas
Natura potens quibus immenſum
Legibus orbem prouida ſeruet.
Stringatq; rigans irreſoluto
Singula nexu:placet arguto
Fidibus lentis promere cantu.

¶ Metrũ ſecũdũ tertii libri.
Quãtas rerꝫ flectat hẽnas. Hic incipit ſcꝺ; metrũ h⁹ tertij.quod dř pĩdaricũ ab iuẽtore. anapeſticũ a pede ꝑdñante ⁊ ẽ dimetrũ.qꝛ ꝯſtat ex q̃ttuor pedib⁹ quoꝝ duo ꝯſtituũt vnũ metꝝ. ĩ q̃ metro qꝛ phĩa ſ͞.dixerat ꝙ vis nãe opať.ꝙ ĩtẽtio hoĩu; ſꝑ tẽdit ĩ bonũ.iõ hic ꝯmẽdat vĩ nature oñdẽs.ꝙ tãta eſt vis nature ꝙ q̃;tũcũq; res abducať aſſuefactiõe vel violẽtia ad aliqd qꝺ ẽ ſibi ꝑter nã;.tñ ſibiipſi ꝺrelicta ſꝑ redit ad illud qꝺ ĩeſt ſibi ꝺ; nã;.⁊ ꝑmittit ſuã ĩtẽtionẽ.ſcꝺo mãifeſtat ꝓpoſitũ ibi. Quãuis.prio dicit. Mihi phĩe placet ꝓmere.i.mãifeſtare.cãtu arguto.i.ſonoro.lẽtis fidib⁹.idẽſt cordis lẽte ſonãtib⁹ q̃ntas hẽnas.i.naturales inclinatiõeſ potẽs nã flectat.i.regat.qb⁹ legib⁹ prouida natura ſeruat.i.ꝯſeruat ĩmẽſũ orbẽ ⁊ qb⁹ legib⁹ natura ſtrigat ligãs ſingula irreſoluto nexu.i.ꝯiunctione indiſſolubili. ¶ Nota triplex ẽ natura. natura naturãs:naturãs ſicut ẽ deus a quo depẽdet celũ ⁊ tota natura. Alia ẽ natura naturãſ ⁊ natura ſimul.ſicut celũ qꝺ dř natura naturata inq̃;tũ ꝺpẽdet a deo.⁊ dicit nã naturãs ĩquãtũ ĩfluit naturis iſtoꝝ ĩferioꝝ. Alia ẽ natura naturata tñ.quã btũs aug.ſic diffinit. Natura ẽ q̃dã vis ⁊ potẽtia diuinitus inſita rebus creatis q̃ vnicuiq; rei ſuũ eẽ tribuit:q̃ cũ qſq; male vtitur malus eẽ iudicať. In ꝓpoſito dictũ phĩe ꝑt intelligi de natura tertio mõ dicta. lic; quidã exponãt ꝓ natura prio mõ ſũpta. ¶ Itẽ leges nature hic vocat determiatões ⁊ ꝓprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi cõſtitutas.

¶ Quamuis peni pulchra leones
Uincula geſtent:manibuſq; datas
Capterent eſcas:metuantq; trucem
Soliti verbera ferre magiſtrũ.
Si cruor horrida tinxerit ora.
Reſides olim redeunt animi.
Fremituq; graui meminere ſui:
Laxant nodis colla ſolutis.
Primuſq; lacer dente cruento
Domitorꝛ rabidas imbuit iras.

¶ Quãuis peni pulchra leones. Hic phĩa mãifeſtat ꝓpoſitũ ꝑ q̃ttuor exẽpla.ſcꝺo generaľr ꝯcluſit ſiľr eẽ in oĩbus aliis ibi. Repetũt. Pria ĩ q̃ttuor ꝑtes ſm q̃ttuor exẽpla q̃ patebũt. Primũ exẽplũ eſt de q̃drupedib⁹ ſicut de leonib⁹ q l; ex q̃ aſſuefactione domenť.ita vt miteſcãt metuẽdo ſuũ magiſtrũ.tñ ſi multũ offendãť redit coꝝ crudelitaſ nãľ.ita vt prio lacerẽt dẽtib⁹ magiſtrũ ſuũ. Vñ dicit ĩ lr̃a q̃;uis leones peni.i.libici. geſtẽt.i.portẽt pulchra vincula ſdẽ cathẽas ĩ collo.⁊ captẽt.i.recipiãt.eſcas datas.i. porrectas eis manib⁹ ſui magiſtri.⁊ q̃;uis metuãt trucẽ.idẽſt crudelẽ magiſtrũ leones iq; ſoliti ferre.i.pati verbera magiſtri.ſed ſi cruor tixerit. i.madidauerit.horrida ora.idẽſt colla leonũ ꝑ nimia verbera.tũc ani leonũ reſides.i. qeti redeũt ad naturalẽ crudelitatem ⁊ leones meminere ſui.i. nature.graui fremitu.i.magno rugitu.ipſi laxãt.i.ſoluũt colla ſolutis nodis.i.ruptis vicuľ.⁊ prim⁹ ſol⁹ domitor.ſ. magiſter.ille ĩbuit.i.recipit lacer.i.lacerat⁹.rabidas iras cruẽto dente.ſ.leonis. ¶ Nota ſm. Iſiꝺ.lib.ethimo.peni ſũt hoĩes carthaginẽſes. Eſt ãt carthago ciuitas libie: ꝓpter qꝺ leones libie vocat leones peni.⁊ hmõi leões li-

hic facilius domãtᷣ. ¶ Nota quantumcũqꝫ leões domẽtur ⁊ aſſuefactiõe ducantᷣ a ſua crudelitate. ſi tñ afficiantᷣ cruore vel ſanguine redeunt ad naturalẽ crudelitatem.

¶ Que canit altis garrula ramis
Ales cauee clauditur antro.
Huic licet illita pocula melle:
Largaſqꝫ dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret:
Si tamen arto ſaliens tecto.
Nemorum gratas viderit vmbras:
Sparſas pedibus proterit eſcas.
Siluas tantum meſta requirit.
Siluas dulci voce ſuſurrat.

¶ Que canit altis garrula ramis. Hic ponit ſcḋm exẽplum qḋ ẽ de volatilibꝰ: ⁊ ẽ tale. Auicula capta q̃ ꝑter naturaꝫ domeſticatᷣ quãtũcũqꝫ foueatᷣ delitiis hoiꝫ. tñ hita oportunitate redit ad ſilueſtritatẽ. vñ dicit in lr̃a. Ales garrula q̃ canit altis ramis ſi illa capta clauditᷣ in antro cauee. i. domũcule. ſup. vt ibi maneat ad ſolatiũ hoiuꝫ: licet ludẽs cura hoiuꝫ miniſtret huic aui pocula illita. i. illinita melle qꝫ pro ⁊ largas dapes miniſtret dulci ſtudio ſi tñ illa auis ſaliens ex arto tecto. i. ex arta domũcula. viderit gratas vmbras nemoꝝ. ipa ꝓterit pedibꝰ ſuis eſcas ſparſas ⁊ ipa meſta qꝛ fuit detẽta. reqrit ſiluas: ⁊ dulci voce ſuſurrat. i. cãtat in ſiluis. ¶ Nota natura non aſſueſcit in ꝯtriũ. ſi. n. lapis centies milleſies ꝓiiciatᷣ ſurſum. nõ aſſueſcit aſcendere ſurſum. licet ergo aliq̃ conſuetudine vel violẽtia natura poſſit ad tp̃s impediri. tñ ſp̄ inclinatᷣ ad propriũ opus

¶ Ualidis quondam viribus acta
Pronum flectit virga cacumen.
Hanc ſi curuans dextera remiſit.
Retro ſpectat vertice celum.

¶ Ualidis quondã viribꝰ acta. Hic ponit tertiũ exẽplũ de vegetabilibꝰ ſicut de virga creſcẽte qḋ tale eſt. ſꝫ virgula creata ꝑ violẽtiã incuruetᷣ. tñ relicta ꝓprie nature ipa ſurſum erigitᷣ. vñ dicit i lr̃a. Uirga quõdã acta. i. coacta. validis viribꝰ ſup. hois icuruãtis cã. ipſa flectit pronũ cacumẽ. ſꝫ ſi dextra curuãs remiſit hãc. ipſa ſpectat. i. reſpicit celũ recto vertice. q. d. depoſita violẽtia icuruãtis virga tẽdit ad naturalẽ rectitudinẽ. ¶ Nota ſꝫ natura reꝝ iaiataꝝ ñ facile aſſueſcat in ꝯtriũ tñ in hoibꝰ rõnalibꝰ multũ facit aſſueſcẽdo vel ꝯſueſcẽdo. qꝛ ſꝫ aliqs ſit male ꝯplexiõatus tñ ꝑ vſum ⁊ cõſuetudinẽ habilitatᷣ ⁊ cõplexio mutatᷣ Unde Seneca. Conſuetudo eſt altera natura.

¶ Cadit heſperias phebus in vndas
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus

¶ Cadit heſpias phebꝰ in vndas. Hic pħia probat intentũ ſuũ ponẽdo q̃rtũ exẽplũ i corpibꝰ celeſtibꝰ ⁊ ẽ tale. ſol motꝰ ab oriẽte in occidẽtẽ cadit i mare heſpicũ: ſꝫ natura li iclĩatiõe redit ad oriẽtẽ ſub nr̃o hemiſpio. Uñ dicit i lr̃a Phebꝰ. i. ſol cadit i vndas heſpias. i. occidentales. ſꝫ ſecreto tramite. i. ſecreta via. ſ. ſub terris. rurſus. i. iteꝝ. ṽtit currũ idẽ curſũ ſuũ ad ſolitos ortꝰ. i. ad ꝑtes oriẽtales.

¶ Nota qꝫ boetiꝰ hic loquitᷣ more poetaꝝ. q dicebãt ſolẽ tp̄e veſp̄tio dſcẽdere i mare occidẽtale vt ibi lauaretᷣ a ſordibꝰ ⁊ a puluere quo maculatꝰ fuit exñs in noſtro hemiſperio ſꝫ hoc non eſt veꝝ qꝛ ſic apparet ruditati hoium.

¶ Repetunt proprios queqꝫ recurſus
Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent.
Nec manet vlli traditus ordo.
Niſi quod fini iunxerit ortum.
Stabilemqꝫ ſui fecerit orbem.

¶ Repetũt ꝓprios q̃qꝫ recurſus. Hic pħia ꝯcludit idem eẽ i oibꝰ aliis entibꝰ. vꝫ qꝫ oia entia q̃cũqꝫ mõ ꝑ violẽtiã ſeu aſſuefactiõeꝫ a ſua abducãtᷣ natura: tñ ſibi derelicta ſp̄ redeũt ad illud qḋ ineſt eis ꝑ naturã. vñ dic̃ in lr̃a. Queqꝫ idẽ q̃libꝫ ẽtia repetũt proprios recurſus. i. naturales motus. ⁊ ſingula. i. oia entia. gaudẽt ſuo reditu. ſup. redeũdo ad illud. ſup. quod ꝯuenit eis ſcḋm naturã. Nec vlli manet idẽ adeſt traditꝰ ordo niſi quod ſuo fini iũxerit ortũ. i. pricipiũ. ⁊ fecerit ſtabilẽ orbẽ. i. circulatõnẽ ſui ꝯiũgẽdo finẽ pricipio. ¶ Nota qꝫ orbis i propoſito ẽ circulꝰ vel liea circũducta rediẽs ad idẽ pũctũ. vñ icepit eq̃liter diſtãs a medio. facit ãt hõ ſtabilẽ ſui orbẽ procedẽs a dõ tanq̃ꝫ a ſuo pricipio: trãſit ꝑ tp̄alia in quibꝰ nõ ſiſtit. ſed redit ad deũ tãq̃ꝫ ad ſuum finem per cõtẽplatiõnẽ mentis.

¶ Proſa tertia libri tertii.

Vos quoqꝫ o terrẽa aialia tenui lꝫ imagine vr̃m tñ pricipiũ ſõniatis: verũqꝫ illũ btitudiſ finẽ: lꝫ mime ꝑſpicaci: qualicũqꝫ tñ cogitatiõe ꝑſpicitis: eoqꝫ vos ⁊ ad verũ bonũ nãl' ducit itentio: ⁊ ab eodẽ multiplex error abducit. cõſidera nãqꝫ an ꝑ ea qbꝰ ſe hoies adepturos btitudinẽ putãt: ad deſtiatũ finẽ valeãt ꝑuẽire. Si. n. vel pecũia vel honoreſ ceteraqꝫ tale qd afferãt. cui nihil bonoꝝ abeẽ videatᷣ: nos quoqꝫ fateamur fieri aliquos hoꝝ adeptiõe felices. Nõ ſi neqꝫ id valẽt efficere qḋ ꝓmittũt: boniſqꝫ pluribꝰ carẽt: nõne liqdo falſa i eis beatitudinis ſpecies deprehenditur.

¶ Proſa tertia tertii libri.

Vos q̃ꝫ o terrena aialia. Iſta ẽ tertia ꝓſa hꝰ tertii: in q̃ ⁊ in aliiſ ſeq̃ntibꝰ oñdit qꝫ vera felicitaſ nõ ꝯſiſtit i ill' q̃ qdã putauerũt eẽ ſũma bõa. ſꝫ tñ ẽ falſa felicitas i ipis. ⁊ p̄io pħia ea q̃ dicta ſũt i metro adaptat ſpãlr ad hoies. ⁊ cũ h̃ propõit intẽtum ſuũ. ſecũdo ꝓbat itẽtũ ibi. Primũ igitᷣ. Dicitᷣ p̄io dictũ ẽ qꝫ oia repetũt ſuũ finẽ vos q̃ꝫ o terrena aialia. i. vos homines q eſtis traditi terrẽis. ſõniatis. i. ipfecte cognoſcitiſ vr̃m pricipiũ. lꝫ tenui imagine. i. exili ſilitudine. ⁊ ꝑſpicitis illũ veꝝ finẽ btitudinis lꝫ cognitiõe minime ꝑſpicaci. tñ q̃licũqꝫ cognitiõe eoqꝫ. i. iõ natural' intẽtio ducit vos ad verũ bonũ. ⁊ mltiplex error ab eodẽ vos abducit. ⁊ tũc ꝓpõit intẽtũ ſuũ dicẽs. Conſidera nãqꝫ o boeti an hoies valeãt ꝑuẽire ad deſtinatũ finẽ. i. ad btitudinẽ. ꝑ ea quibꝰ putãt ſe adepturos btitudinẽ. Si. n. pecunia vel honores ceteraqꝫ afferũt. qd. i. aliqd tl'e. cui nihil bonoꝝ videatᷣ abeſſe. nos fateamur aliquos fieri felices adeptiõe hoꝝ bonoꝝ: ſꝫ ſi ñ valẽt efficere. i. facere qḋ ꝓmittũt. ⁊ carẽt plĩbus bonis. nõne liqdo. i. manifeſte falſa ſpẽs btitudis in his dep̄hẽditᷣ. q. d. ſic ¶ Nota pricipiũ oim reꝝ qḋ ẽ deꝰ ẽ vera btitudo vt poſtea patebit. tale pricipiũ q̃ſi ſomniando cognoſcitᷣ ⁊ difficulter ad ipm deuenitᷣ. nõ. n. ꝑfecte i p̄ñti ſtatu ipm cognoſcimꝰ: qꝛ itellectꝰ nr̃ hꝫ ſe ad ipm ſicut oculꝰ noctue ad lumẽ ſolis. ex ſecũdo metaphiſice: Etiam ad talẽ btitudinẽ cũ difficultate ꝑuenitᷣ. vñ alanꝰ in anticlaudião dicit. Difficil' acceſſus ad hãc faciliſqꝫ receſſus. Acceſſus paucis caſus pꝫ oibꝰ. In quã vix aliqs tranſire põt. Ualet ois ab illa declinare via. q̃ paucis ꝑuia multis clauditᷣ arta. nimis itrãti largo ruine.

¶ Primũ igitᷣ teipm q pauloañ diuitiis affluebas iterrogo inter illas habũdantiſſimas opes. nunq̃ ne aim tuũ ꝯcepta ex qualibet iniũria cõfudit anxietas. B. Atq inq̃ tã libero me fuiſſe aio qn aliqd ſp̄ angeret reminiſci neq̃o. P. nõne qꝛ vel aberat qḋ abeẽ non velles: vel aderat qḋ adeſſe noluiſſes. B. Ita eſt inquam. P. Illius

igiť pñtiā huius abſentiā deſiderabas. B. cōfiteor inq̄. P. Eget vō inqt eo qđ qſq3 deſiderat B. Eget inq̄. P. Qui vō eget aliquo nō ē vſq3quaq3 ſibi ipſe ſufficiēs. B. mime iq̄. P. Tu itaq3 hāc inſufficientiā plenus inqt opibus ſuſtinebas. B. Quidni inquā. P. Opes igitur nihilo indigentem ſufficiētēq3 ſibi facere nequeūt ⁊ hoc erat quod promittere videbantur.

¶ Primū igiť teipm. Hic pħia probat intētū ſuū q̄ iſta bona nō efficiāt quod pmittūt. ⁊ p ɔñs in eis ē falſa btitudo. ⁊ p̄io oñdit hoc de diuitiis. p⁹ idē de aliis bonis. p̄io ergo pbat q̄ diuitie nō ɔferūt ſufficiētiā quā videnť promittere. ⁊ pp̄ter quā appetūť. Scđo pbat q̄ diuitie cōferūt indigētiā. tertio pbat q̄ idigētiā nō auferūt. ſecūda ibi. Atq tertia ibi: Quis aūt mod⁹. P̄io itēdit talē rōnē In illis nō cōſiſtit vera felicitas. q̄ nō reddūt hoiem ſibi ſufficiētē ſ3 diuitie ſūt hmōi. ergo ⁊c. maior ē nota. q2 felicitas eſt bonū ſufficiētiſſimū nulli⁹ egēs. minorē declarat ī lr̄a ⁊ pcedit pħia more didaſcolico. i. interrogādo ⁊ rñdēdo ⁊ dicit ſic. Primū igiť teipm boetiū iterrogo q pauloañ diuitiis affluebas. i. habūdabas. nūq̄3 ne anxietas. i. triſtitia cōcepta ex q̄libȝ iiuria ɔfudit aiuȝ tuū iter opes habūdātiſſimas ⁊ rñdet boeti⁹. Atq p certo. ego neq̄o remiſci me fuiſſe tā libero aīo. qn ſp angerer. i. offēderer aliquo. Et dič pħia. Nōne tibi aliqd aberat. qđ abeē nō velles vł tibi aliqd aderat quod adeē noluiſſes. Rñdet boe. Jta ē iq̄3. Tūc pħia cōcludit dicēs. Jō illi⁹ qđ aberat preſentiā ɔſiderabas: h⁹ āt qđ aderat deſiderabas abſñtiā. dicit boe. Cōfiteor iq̄3 pħia inqt. Eget vō. i. caret quod qſq3 deſiderat. Dič boe. Eget. ⁊ pħia. Qui vō eget aliquo ñ ē vſq3q̄q3 ſibi ſufficiēs. Dicit boe. Minime ſup. ē ſufficiēt ⁊ pħia. Tu itaq3 hāc iſufficiētiā ſuſtiebas plen⁹ opib⁹ cōcludit ergo pħia ex ɔceſſis dicēs. igiť opes neq̄unt facere nihilo idigētē ⁊ ſibi ſufficiētē: ⁊ h̄ erat q̄ pmittere videbāntur. ¶ Nota q̄ oīs appetit⁹ ē rōne carētie. vñ illđ q̄ qs hȝ pp̄rie nō deſiderat. ſ3 magis amat. vñ aug. 9. li. de trini. dič. Jdē appetit⁹ q̄ qs inhiat rei cognoſcende fit amor rei cognite. Jō dič pħia. eget vō q̄ qſq3 deſiderat. ¶ Nota pħia dicit. q eget ñ ē ſibi ſufficiens. Cōtra hoc diceret aliqs. ſapiēs eget: q2 idiget bonis exteriorib⁹ ſine qb⁹ viuere ñ p̄t. ⁊ tñ ſapiēs ē ſibi ſufficiēs p ſenecā. 9. epl'a. q̄ dič. ſapiēs ſeipo ɔtēt⁹ ē. Ad h̄ dicēdū q̄ ſapiēs idiget qbuſdā ad viuēdū: ſ3 ad btē viuēdū ſeipo ɔtēt⁹ eſt. Vñ dicit ſeñ. 9. epiſtola. Sapiēs ſeipo ɔtēt⁹ ē ad btē viuēdū ſ3 nō ad viuēdū. ad viuēdū. n. m'ltis reb⁹ illi op⁹ ē. ſ3 ad btē viuēdū tm̄ cōtētus ē aīo ſano. ⁊ erecto ⁊ deſpiciēte fortunam.

¶ Atq hoc quoq3 maxie cōſiderandū puto: q̄ nihil habeat ſuapte natura pecunia: vt is a quibus poſſideť inuitis neq̄at auferri. B. Fateor inquā P. Quid ni fateare cū eā quotidie valentior aliquis eripiat iuito. Vñ. n. forēſes q̄rimōie: niſi q̄ vel vi vel fraude a nolētibus pecunie repetūť erepte. B. Jta ē iquā. P. Egebit igiť iquit extriſecus petito preſidio quo ſuā pecuniā quiſq3 tueať. B. Quis id iquā neget. P. Atqui ñ egeret eo niſi poſſideret pecuniā quam poſſit amittere. B. Dubitari inquā nequit. P: Jn cōtrariū igiť relapſa res ē: Nā q̄ ſufficiētes ſibi facere putabāť opes: alieno potius preſidio faciunt indigentes.

¶ Atq hoc q̄q3. Hic pbat pħia q̄ diuitie ɔferūt idigētiā ⁊ p ɔñs nō ɔſiſtit ī eis felicitas. cū felicitas ſit bonū ſine oī indigētia. pbat āt ī lr̄a q̄ pecunia ɔfert idigētiā p hoc. q2 pecunia facit vt hō idigeat alieno p̄ſidio. quo pecuniā ſuā tueať ne p violētiā auferať. vñ ſubdit ī lr̄a. Atq p certo. ego puto hoc maxime ɔſiderādū q̄ pecūia nihil hēat ſuapte nā. i. in ſua nā. vt neq̄at auferri his iuitis. i. nolētib⁹ a qb⁹ poſſideť. Dič boe. fateor inq̄3. Et pħia qdni fateare q. d. o3 vt fatearis. cū quotidie aliqs valētior. i. fortior. eripiat eā iuito. i. nolēti. vñ. n. ſūt q̄rimonie forēſeſ. i. iudiciales. niſi q̄ pecunie erepte vi vel fraude repetūť ī iudicio. rñt bo. Jta ē iq̄3. ⁊ pħia. Egebit igiť qſq3 p̄ſidio. i. auxilio extriſec⁹ petito q̄ tueať ſuā pecuniā quā poſſet amittere. Rñt boe. dubitari neqt. Tūc pħia ɔcludit ex dictiſ. dicēſ. Jgiť res ē relapſa. i. mutata in ɔ̄riū. Nā opes q̄ putabantur ſibi facere ſufficiētes: faciūt poti⁹ idigētes alieno p̄ſidio. ¶ Nota illđ q̄ p violētiā acq̄riť p violētiā p̄t auferri. ſ3 pecūia p violētiā acq̄riť: q2 dič ariſ. i. ethi. q̄ oīs pecūioſus ē violēt⁹. g°. violēť aufert pecuniā pp̄ q̄3 violētiā fiunt querimonie forenſes. Vbi ſciendū q̄ forum ē locus rer venaliū. ſ3 for⁹ ē loc⁹ exercendarum litiū corā iudicio. Jnde forēſ: q̄ idē ē qđ iudicialis.

¶ Quis āt modus ē quo pellať diuitiis indigētia Nū. n. diuites eſurire neq̄unt. Nū ſitire nō pñt Nū frigus hibernū pecunioſoꝝ mēbra nō ſentiūt. S3 adeſt inq̄uies opulentis quo famē ſatiēt ſiti frigūſq3 depellāt. ſ3 hoc mō cōſolari quidem diuitiis idigētia p̄t: ſ3 auferri penitus nō p̄t. Nā ſi hec hiās ſp atq3 aliquid poſcēs opibus expleť: maneat neceſſe eſt q̄ poſſit expleri. Taceo q̄ nature minimum: q̄ auaritie nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſummouere indigētiā pñt ⁊ ipſe ſuaȝ faciūt. qc q̄uid eſt q̄ eas ſufficientiā p̄ſtare credatis.

¶ Quis aūt modus ē. Hic pħia pbat q̄ diuitie nō auferūt indigētiā ⁊ ſic p ɔñs nō ɔſiſtit ī eis felicitas. ⁊ dicit qs eſt mod⁹ quo idigētia pellať diuitiis: nūqd diuites neq̄ūt eſurire. q. d. ſic. Nūqd ñ pñt ſitire. q. d. imo. nūqd mēbra pecunioſoꝝ nō ſentiūt frig⁹ hibernū. i. hiemale. q. d. ſic. ſ3 tu inq̄es. i. dices. opulētis. i. diuitib⁹ adē. aliqd quo famē ſatiēt. ſiti q3 p ⁊ frig⁹ depellant. Rñdet pħia. hoc mō idigētia p̄t ɔſolari diuitiis: ſed penitus auferri nō p̄t. Nā ſi hec. ſ. idigētia. ſemp hiās. i. ɔſiderās ⁊ poſcēs aliqd expletur opib⁹. Neceſſe ē tñ vt maneat idigētia q̄ poſſit expleri q2 q̄3tūcūq3 ſitis diuitiis vel fames mitigeť. adhuc diues poſt ſitiet ⁊ eſuriet. ⁊ qđ nature minimū ē auaritie nihil ſatis ē: q̄re ſi opes nō pñt ibidē ſummouere. i. repellere idigētiā ſ3 faciūt idigētiā. qđ ē. id ē q̄ūo eē p̄ōt. q̄ credatis eaſ p̄ſtare. i. dare ſufficiētiā. q. d. nullo mō d3 credi. ¶ Nota q̄ oīs idigētia vel ē idigētia nature vel auaritie. Jndigentia nāe pauciſſimis ſuppleri p̄ōt eo q̄ natura paucis minimiſq3 cōtēta ē. Vñ pp̄ter nāȝ ñ o3 multū q̄rere diuitiaſ nec p diuitias idigētia nāe amoueri p̄ōt. ſicut nec ipſa natura mutari p̄t. indigētia vō auaritie ē: q̄ nullo mō expleri p̄t. ⁊ ita diuitie eā amouere ñ pñt. iō pl⁹ augēt: q2 dǐ. auarus ñ iplebiť pecunia. ¶ Nota q̄ diuitie nō ſolū nō iducūt ſufficiētiā ſ3 nec inducūt ſapiam. vt dicit ſeñ. Quid p ſunt ſtulto multe diuitie dū p eas nō poſſit fieri ſapiens.

¶ Metrum tertium libri tertii.

Quāuis fluente diues auri gurgite.
Nō expletur as cogat auarus opes.
Oneretq3 baccis colla rubri littoris
Ruraq3 centeno ſcindat opima boue.
Nec cura mordax deſerit ſuperſtitem.
Defunctumq3 leues non comitantur opes.

Quānis fluente ⁊c. Jſtud ē tertiū metꝝ h⁹ tertii qđ dǐ archiloicū ab inuētore. Jambicū a pede p̄dñante. cui ɔiūgiť metꝝ elegyacū. i quo metro pħia iuehiť ɔ̄ auaros quos in pñti vita ſol

llicitudo diuitiarū affligit ⁊ in morte derelinquitt ⁊ dicit. Quamuis diues ſup. auarus. fluente. i. habundante auri gurgite. i. multitudine cogat. i. ꝯgreget opes. ñ expletu ras ſuā cupiditatē: ⁊ q̄zuis diues oneret. i. premat colla ſua bacchis. i. gēmis p̄cioſis rubri littoris. i. rubri maris. q: gēme colligūẗ ī littore rubri maris. ⁊ q̄zuis ſcindat. i. diuidat arādo rura opima. i. agros fecūdos cēteno boue. i. cū centū bob⁹. adhuc cura mordax. i. ſollicitudo. nō deſerit ip̄m ſupſtitē. i. viuētē. ⁊ leues opes q̄ leuiter trāſeūt ñ cōmitāẗ ip̄z defūctū. i. mortuū. ¶ Nota q̄ circa lr̄az gurges ſ̄z Hugui. ⁊ iſidor. li. ethimol'. ē loc⁹ alt⁹. i. p̄fūdus ī flumie ⁊ ī ꝓpoſito ſignat habūdātē affluētiā auri. ¶ Itē ſ̄z Hug. bacca p̲ duplex. c. iuēiẗ poſitū p̄ fructu oliue vel lauri. vel p̄quolib̄z fructu. aliqñ āt iueniẗ p̄ gēma p̄cioſa ⁊ ſic ſumiẗ h̄. ¶ Itē diues auar⁹ duplici malo p̄miẗ ī preſēti vita ſemp̲ ſollicitaẗ ⁊ p⁹ mortē nihil ip̄z d̄ diuitiis cōſtatur. de quo diuite loqẗ alan⁹ ī li. de plāctu nāe dicens. Ut loculis varia nūmoꝝ fercula donet. Imponit ꝓprio diues ieiunia ventri. Itē oculaẗ ocellis diues in argento ſed venter p̄hari cogiẗ.

¶ Proſa quarta tertii libri.

Ed dignitates honorabilem reuerēdū q̄z cui prouenerint reddunt.

¶ Proſa quarta tertii libri.

Ed dignitates. Iſta ē q̄rta p̄ſa h⁹ tertii ī q̄ p̄bat
s phīa q̄ dignitates tp̄ales nō ꝯferūt honorē ⁊ reuerētiā quā p̄mittere videẗ ⁊ p̲ ꝯñs ñ ē ī eis vā btitudo ⁊ p̄io ꝓpōit q̄ dignitateſ faciūt honorabilē. ſc̄d̄o iprobat illd̄ ibi. Nū vis. p̄io dicit. S̄z dignitates reddūt hoīez honorabilē ⁊ reuerēdū cui p̄uenerit. ¶ Nota honor ē exhibitio reuerētie alicui in teſtimoniū v̄tutis. ſic accipiẗ ex. 4. ethi. vel aliter. honor ē opinionis bn̄factiue ſignū. vt dicit Ariſt. li. rhet. qñ. n. opinamur nob̄ poſſe bn̄ fieri ab aliquo ip̄m honoramus. ſed reuerentia eſt decens ac natura grauitas ſ̄m Tullium.

¶ Nū vis ea ē magr̄atib⁹ vt vtētiū mētibus virtutes iſerāt: vitia d̄pellāt. Atq nō fugare ſ̄z illuſtrare potius negtiaz ſolēt. Quo fit vt idignemur eaſ ſepe neq̄ſſimis hoībus cōtigiſſe. Uñ catulus l̄z i curuli. Nonium ſedentem. ſtrumātū appellat. Uides ne quātū dedecus mal' adiiciāt dignitates. Atq minus eoꝝ patebit idignitas ſi null' honoribus iclareſcāt. Tu quoq̄z nū tandē tot picul' adduci potuiſti: vt cū decorato gerere magr̄atuz putares: cum i eo mētē neq̄ſſimi ſecure delatoriſ q̄z reſpiceres. Nō. n. poſſumus ob honores reuerētia dignos iudicare quos ipſis honoribus iudicamus idignos. At ſi quē ſapia p̄ditū vides: nū poſſes eum vel reuerētia vl' ea qua p̄dit⁹ ē ſapia ñ dignū putare. B. Minime. P. Ineſt enim dignitas ꝓpria virtuti: quā p̄tinus i eos qb⁹ fuerit adiuncta trāſfūdit. Qd̄ q: pp̄l'ares facere neq̄ūt honores liquet eos propriā dignitatis pulchritudinē non habere.

¶ Nū vis ea ē magr̄atib⁹. Hic phīa iprobat ꝓpoſitū quadruplici via. ſ. q̄ dignitates ñ ꝯferūt honorē ⁊ reuerētiam. Prio q: malis ſepe eueniūt. ſc̄d̄o q: p̲ dignitates vitia iproboꝝ inoteſcūt. tertio q: opinione boiuz vileſcunt. q̄rto q: tp̄oꝝ mutatiōe deſinūt. ſc̄d̄a ibi. In quo. tertia ibi. Atq̄z vt agnoſcas. q̄rta ibi. S̄z h̄ apd̄. Prio dic̄. Nū p̄ nunqd ea vis. i. tal'. ē magr̄atib⁹. i. dignitatib⁹ vt iferāt v̄tutes mētib⁹ vtētiū eis vt depellāt vitia. q. d. nō. vñ ſ̄bdit. Atq p̄ certe dignitates nō ſolēt fugare negtiā. ſ̄z poti⁹ illuſtrare. i. manifeſtare. q̄ ñt. i. pp̄ qd̄ fit vt nos idignemur eas ſepe ꝯtigiſſe hoīb⁹ neq̄ſſimis vñ catulus q̲ erat vir ſapiēs ⁊ v̄tuoſus. Noniū q̲ erat hō vitioſus appellat ſtrumā l̄z viderit ip̄m ſedētē i curuli. i. ī ſede dignitatis iudiciaria. vides igiẗ q̄ztū dedec⁹ dignitates adiiciāt hoīb⁹ mal'. ⁊ māifeſtāt eos eē ꝯtēptibiles a bonis. Atq p̄ certe. indignitas. i. malicia eoꝝ min⁹ patebit ſi nullis honorib⁹ iclareſcāt. i. ſplēdeāt. O Boeti. nū. i. nūqd. tu potuiſti tot p̲iculis adduci. i. affligi. vt cū decorato. i. tali viro magr̄atū gereres cū i eo reſpiceres mētē neq̄ſſimi ſcurre ⁊ delatoriſ. q. d. ñ: nūqd poſſum⁹ iudicare dignoſ reuerētia ob honoreſ. i. pp̲ dignitates. q̄s iudicam⁹ idignos ipſis honorib⁹. i. dignitatib⁹. q. d. nō. At ſi quē videres p̄ditū ſapia. l̄z nō h̄ret dignitatē nūqd poſſes eū nō putare dignū reuerentia vel ſapia q̄ p̄dit⁹ ē. q. d. nō poſſes eū iudicare idignū ſapia ⁊ virtute ſua: q: ꝓpria dignitas ineſt v̄tuti. quā vt⁹ trāſfūdit in eos qb⁹ fuerit adiūcta. ⁊ q: pp̄l'ares honores h̄ facere neq̄unt. liq̄t. i. manifeſtū ē. eos ꝓpriā pulchritudinē dignitatis nō h̄re. ¶ Nota ex l̄ra pōt formari tal' rō. Illd̄ qd̄ adueniēs alicui nō ꝯfert ⁊ ñ adueniēs ñ aufert honorē illd̄ ñ fac̄ d̄e honorabilē: ſ̄z dignitates ñ ꝯferūt honorē cui adueniunt nec tollūt ſi nō adueniūt. ergo ⁊c. Maior p̄baẗ quia honor ſeqẗ v̄tutē ex. 4. ethi. Uñ vitioſū nullo honore dignū reputam⁹ in quacūq̄z dignitate fuerit. ſ̄z ſolū v̄tuoſū. ēt ſi nō ſit i dignitate. cū igiẗ dignitates tp̄ales nō ꝯferāt v̄tutē nec tollāt vitia māifeſtū ē q̄ honorabilē nō faciunt.

¶ Nota catulus erat vir ſapiēs ⁊ v̄tuoſus q̲ Noniū ſedentē i curuli ex aī idignatiōe vocabat ſtrumā: eo q̄ viro tam malicioſo collata fuit dignitas. Eſt āt ſtruma ꝯgeries humoꝝ i collo. ſub hac autē ſiīitudine ip̄m appellabat ſtrumā. q: i pectore hūit ꝯgeriē vitioꝝ. ¶ Nota q̄ rex theodoric⁹ voluit quēdā noīe decoratū violēter itrudere i magr̄atū vt vna cū Boetio rēpublicā regeret. c⁹ negtiā Boeti⁹ deteſtat⁹: recuſauit ſibi aſſociari: pp̲ qd̄ Boeti⁹ multis ī iuriiſ afflict⁹ fuit a rege Theodorico. ¶ Nota q̄ ſcurra ſ̄z Hugui. idē ē qd̄ lecator vel vaniloqu⁹. ꝓprie āt dr̄ q̲ ſeqtur curiā gr̄a cibi. ¶ Nota q̄ virt⁹ facit hoīez reuerēdū ⁊ nobilē: nō dignitas: q: dicit Señ. 44. ep̄l'a. v̄t⁹ nō accepit platonē nobilē ⁊ reuerēdū: ſ̄z fecit: qs. ē eni generoſuſ: virtuoſus ⁊ dign⁹ niſi q̲ ad virtutē ē bn̄ diſpoſit⁹. Non facit hoīez nobilem atriū plenū famoſis imaginibus ⁊ nūmis. ſed animus ⁊ virtus ſupra fortunam ſurgens.

¶ In quo illud eſt aīaduertendū magis: nā ſi eo abiectior eſt quo magis a pluribus quiſq̄z: cōtēnitur: cum reuerendos facere nequeat: quos pluribus oſtendat deſpectiores potius iprobos dignitas facit: Uex non ipune. Reddūt nāq̄z iprobi parē dignitatib⁹ vicē q̄s ſua cōtagiōe cōmaculāt.

¶ In quo illud ē. Hic phīa p̄bat ſc̄d̄a via q̄ dignitateſ nō faciūt hominē nobilē ⁊ honorabilē: q: vitia iproboꝝ manifeſtant dicens. In quo. ſ. q̄ dignitas aduenit mal'. illud ē magis aīaduertēdū q̄ ſi aliqs eo eſt abiectior. i. vilior. quo. i. quātomagis cōtēnitur a pluribus cum dignitas nequeat facere improbos reuerendos. ipſos facit deſpectiores quos pluribus oñtat. verū pro ſed. hoc non eſt impune. i. dignitas non facit hoc impunita. nāq̄z pro quia improbi parem vicem reddunt dignitatib⁹ quas ipſi commaculant ſua ꝯtagione. q. d. ſicut dignitas maculat iprobos. q: eoꝝ maliciam manifeſtat. ſic ecōtra improbi commaculāt dignitates. ¶ Nota p̲ dignitates vitia iproboꝝ innoteſcūt. q: p̄icipat⁹ viꝝ oñdit: cū igiẗ vitiū faciat hominē ꝯtēptibilem: tp̄alis dignitas adueniēs improbis facit eos deſpectiores. Uñ Iuuenal' poeta. Oē animi vitiuz tanto deſpectius in ſe crimen habet: quanto qui peccat maior Et Señ. Loco ignominie apd̄ idignū ē dignitas.

¶ Atq̄z vt agnoſcas veram illam reuerentiam p̲ has vmbratiles dignitates non poſſe cōtingere:

ſic collige

ſic collige. Si quis multiplici conſulatu functus in barbaras nationes forte deuenerit veneran dum ne barbaris honor faciet. Atqui ſi hoc naturale munus dignitatibꝰ foret ab officio ſuo quo quo gentiū nullo mō ceſſarent. Sicut ignis vbiqȝ terrarꝫ nunq̄ tamen calere deſiſtit. Sed quoniā id eis non propria vis ſed hominū fallax annectit opinio: vaneſcunt illico cum ad eos venerint qui dignitates eas eē nō eſtimāt.

❡ Atqȝ vt agnoſcas. Hic pħia probat tertia via q̄ dignitates non faciunt reuerendū: q2 opinione hoīuȝ vileſcūt. qui enim dignitatibus funguntᷣ q̄uis a ſuis honorētᷣ tamen apud extraneos hoīes non curantᷣ. vt ab illis qui ſunt alterius dyoceſis. Uñ dicit. Atqȝ pro certe. vt agnoſcas verā reuerētiā que eſt btitudo non poſſe cōtingere alicui homini p̄ has dignitates vmbratiles. i. tranſitorias ad moduȝ vmbre ſic collige. ſi qs hō functus. i. vſus multiplici ꝯſulatu. ideſt dignitate. deuenerit forte ī barbaraſ natiōes. i. extraneas gentes: faciet ne honor ꝯſulatus ipm̄ venerandū barbaris. q. d. non. At qui pro certe. ſi h. ſ. facere reuerēdū barbaris. foret. i. naturale munꝰ dignitatibꝰ. nullo mō ceſſarent ab officio ſuo. quoquo. i. quocūqȝ loco gentiū. Sicut ignis vbiqȝ terrarū nunq̄ deſiſtit calere. i. cremare. ſȝ qm̄ id ſcȝ reuerēdū facere. eis ānectit fallax oppinio hoīum ⁊ nō ꝓpria vis. illico. i. ſtatim vaneſcūt: cū ad eos venerint q non eſtimant eas eſſe dignitates. ſicut ſunt nationes barbarice. i. extranee. ❡ Nota q̄ res nō deſtruitur a ſua ꝓpria opatiōe cum enī opatio ſit finis hn̄tis opationē. ſ. do celi ⁊ mūdi. res deſtituta a ſua opatiōe deſtitueretᷣ a ſuo fine. ⁊ ſic eēt fruſtra. Si ergo facere reuerēdū eēt nālis opatio dignitatū. vbiqȝ gentiū facerent hoīem reuerendū. ſȝ videmꝰ q̄ dignitates q̄ faciūt aliquē reuerēduȝ apud ſuos. apđ extraneos non faciūt ipm̄ reuerendum.

❡ Sed hoc apud exteras natiōes. Inter eos vō apud quos orte ſunt: non perpetuo perdurāt. at qui prefectura magna olim ptās nunc inane nomen ⁊ ſenatorii cenſus grauis ſarcina. Si quis quondam populi curaſſet annonam magnus habebatᷣ. nunc ea prefectura quid abiectius. At eni pauloante diximus: quod nihil hȝ proprii decoris: opinione vtentium: nunc ſplendorem accipit nunc amittit. Si igitur reuerendoſ facere neque unt dignitates. ſi vltro improborum contagione ſordeſcūt: ſi mutatiōe temporum ſplendere deſinunt. ſi gentiū eſtimatione vileſcunt. quid eſt q̄ i ſe expetende pulchritudinis habeant: nedū aliis preſtent.

❡ Sed hoc apud exteras. Hic pħia ꝓbat quarta via que ſumitᷣ ex h q̄ dignitates tempoꝝ mutatiōe ſordeſcūt. qđ enī magna olim fuit dignitas moderno tpe pro nihilo reputatᷣ. Uñ dicit. Sȝ hoc qđ dixi verū eſt apud exteras nationes. i. extraneas. ſed īter eos apud quos dignitates orte ſūt nō ꝑpetuo durāt. Atq ꝓ certe. nā p̄fectura olī erat magna ptās apud romanos. ſed nūc ē inane nomē. ⁊ cēſuſ i. p̄cioſitatis ſenatorii nunc ē grauis ſarcina: que olim erat magna dignitas. ⁊ ſi qs quondā curaſſet ānonā ppli q dicebatᷣ p̄fectus ānone. ille magnus hēbatᷣ. nūc ea p̄fectura qđ ē abiectiꝰ. q. d. nihil. Ut. n. pauloante diximꝰ. Nihil enī hȝ ꝓprii decoris. qđ opiniōe utentiū nūc accipit ſplendorē nūc amittit. Et tūc epilogat dicens. Igitᷣ ſi dignitates nequeūt facere reuerēdos vt pȝ ex pria via ſi ſordeſcūt ꝯtagione. i. vitio īproboꝝ vt pȝ ex ſcđa via. ſi deſinūt ſplēdere mutatiōe tempoꝝ. vt docet quarta via. ſi vileſcūt eſtimatiōe gentiū vt pȝ ex tertia via. qđ ē qđ hēant in ſe expetende. i. deſiderāde pulchritudinis. nedū aliis p̄ſtent. q. d. nihil hn̄t in ſe pulchritudinis. ⁊ iō nec eā aliis p̄ſtare pn̄t. ❡ Nota q̄ p̄fectura quondā erat magna dignitas apud romanos ⁊ dicitᷣ ille p̄fectus q ceteris magr̄atibꝰ prefuit. ⁊ oēs dignitates in ciuitate romana antecellabat ſed poſtq̄. Iulius ceſar imꝑiū inuaſerat talis dignitas ad imꝑatorē trāſſerebatᷣ ⁊ diminuebatᷣ eiꝰ ꝑtās: ita q̄ nomē illiꝰ dignitatis māſit ſine re. ❡ Itē ſenatoria dignitas magna fuit apud romanos q2 offm̄ ſenatoꝝ prius fuit honeſtū. ſ. vtiliter ꝯſulere reipublice. ſed poſtea cōpulſi fuerūt ſenatores ad ſeruiēdū volūtati pricipis in dānū reipublice.

❡ Sequitur metrum quartū tertii lib.

QUāuis ſe tirio ſuperbus oſtro
Comeret: ⁊ niueis lapillis.
Inuiſus tamen omnibus vigebat
Luxurie nero ſeuientis.
Sed quondā dabat improbus verendis
Patribus indecores curules.
Quis illoſ igitur putet beatos.
Quos miſeri tribuunt honores.

❡ Sequitur metrum quartum tertii libri.
q Uāuis ſe tyrio ſuꝑbus oſtro. Hic incipit q̄rtuȝ metrū hꝰ tertii qđ dicitᷣ metrū valenticū ab inuentore dactilicū a pede p̄dn̄ante. tetrametrū a numero pedū. In quo metro pħia ꝯfirmat per exēplū q̄ dignitates nō faciūt vere reuerēdū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō ē btitudo querenda in eis q2 dignitates adueniebant neroni q peſſimꝰ erat: ⁊ ab eo aliis cōferebantᷣ. vñ dicit in lr̄a. Quāuis ſuꝑbus Nero ſeuientis luxurie comeret. i. ornaret. ſe oſtro tyrio. i. purpura tincta ī ſanguine tyri. ⁊ q̄uis comeret ſe niueis lapillis. i. albis margaritis tn̄ ipſe vigebat. oībꝰ inuiſus. i. odioſus. Nā iprobꝰ nero dabat verendis p̄ribꝰ. i. reuerēdis ſenatoribꝰ curules. i. tales dignitates. ꝑ q̄s ſedebāt in curulibꝰ idecores: q2 ab idigno dabātᷣ. Quis igitᷣ putet. i. reputet illoſ honores btōs. quos miſeri. i. iprobi ⁊ vitioſi tribuunt q̄ſi diceret nullꝰ. ❡ Nota dicit Neronem ſeuientis luxurie. q2 ep̄s linconnienſis noīe p̄culſus narrat. q̄ Nero oīa theatra Italie ⁊ grecie ꝑluſtrās aſſumpto vario decore veſtitus cytbariſtas tragidas ⁊ aurigas ſepe ſuꝑaſſe viſus eſt: tantis libidinibꝰ exagitatꝰ vt nec a matre nec a ſorore abſtinuiſſe videatᷣ reuerētia ꝯſanguinitatis. Uirū in vxorē duxerat ⁊ ipſe a viro in vxorē receptꝰ eſt. ⁊ fuit luxurie tā ineffrenate vt retibꝰ aureis piſcaretᷣ que purpureis funibꝰ extrahebātᷣ ⁊ lauabāt ea frigidis ⁊ calidis vnguentis que nunq̄ minꝰq̄ mille talētis ꝯfecit ⁊ nihilominus ipſe Nero tā vitioſus dignitatē ip̄ialē adeptꝰ ē imo ēt aliis dignitates largitꝰ eſt.

❡ Proſa quinta tertii libri.

AN vō regna regūqȝ familiaritas efficere potentem valent. Quid ni qn̄ eoꝝ felicitas ꝑpetuo perdurat. Atq plena eſt exēploꝝ vetuſtas: plena ēt p̄n̄s etas qui reges felicitatē calamitate mutauerit. O p̄clara potētia que nec ad conſeruationem quidem ſui ſatis efficax inuenitur.

❡ Proſa quinta tertii libri.

AN vō regna hec ē q̄nta proſa huius tertii in q̄ oñdit pħia q̄ regnū ⁊ regū familiaritas nō cōferant verā potētiā quā ꝓmittunt ⁊ ꝓpter q̄ appetūtᷣ. Et prio oñdit verā potētiā non eſſe in regnantibꝰ ſecundo q̄ non in regū familiaribus ibi. Nā qđ ego. Q đ aūt in regnantibus non ſit vera potentia ⁊ ꝑ ꝯn̄s non ſit vera beatitudo ꝓbat quattuor viis. Prima

ſumitur ex paruitate duratiõis regnãtiũ. Scd̾a ſumit̾ ex
paruitate extẽſionis. Tertia ex annexiõe timoris. Quar
ta ex defectu ſecuritatis. Scd̾a ibi. Q̃d ſi hec. Tertia ibi
Expertꝰ ſortis. quarta ibi. Atqui vellent. Primo ꝓponit
intentũ per modũ q̃ōnis dicens. An regna ⁊ regũ familia
ritas valent efficere potentem. ⁊ r̃ndet yronice. quidni. i. q̄
re non efficerent potentem. q̃ñ coꝝ felicitas. i. poteſtas ꝑ-
petuo ꝑdurat. qd̾ ſup. nunq̄ꝫ contingit. vñ ſubdit. Atq ꝓ-
certe. vetuſtas plena eſt exemploꝝ: ⁊ etiam p̄ſens etas qui
reges mutauerint ſuam felicitatem calamitate. Et ſubdit
O preclara eſt potentia loquẽdo yronice que nec iuenitur
ſatis efficax ad ꝯſeruationẽ ſui. ¶ Nota nulla felicitas ꝑ
petuo ꝑdurat ſaltem tꝑalis. hoc patuit prius exemplo ve
tuſtatis poſito de creſo rege lidoꝝ. hoc ẽt patet exẽplis eo
rũ qui erant tp̄e Boetii. ſicut de iꝑatoribus romanis q
crebro circa tp̄a ſua mutabant̾. nunc bellis nunc inſidiis
oppreſſi vel alio modo obiecti. Et idẽ teſtatur. Gãfredꝰ
in poetria dicens. Hoc vnũ preſcire potes q̄ nulla pote
ſtas eẽ moroſa põt. ſi vis exẽpla priores reſpice fortunas.
emicuit illa prioꝝ. florida ꝓſpitas. Mios ſubvẽtit athẽas

¶ Nõ ſi hec regnorũ ptãs btitudinis auctor eſt:
Nõne ſi qua parte defuerit: felicitatẽ minuat: mi
ſeriam importet. Sed q̄uis late humana tendã
tũr iperia: plures neceſſe eſt gentes relinqui qui-
bus regum quiſq̧ non iperet. Qua vo pte bea-
tos faciens deſinit ptãs: hac impotẽtia ſubintrat
que miſeros facit. hoc igitur modo maiorem re-
gibus ineſſe neceſſe eſt miſerie portionem.

¶ Qd̾ ſi hec regnoꝝ ptãs. Hic oñdit q̄ ptãs regia nõ ẽ ve-
ra ptãs nec btifica ꝓpter ꝑuitatẽ extenſionis eius dicens
Qd̾ ſi hec ptãs regnoꝝ eſt auctor. i. cã btitudinis. nonne ſi
qua pte defuerit regia ptãs. ipſa minuat felicitatẽ ⁊ impor
tet. i. inducat miſeriã. q. d. ſic ſed q̄ꝫuis humana impia la
te tendant̾. tñ neceſſe eſt plures gentes relinq. q̄bus q̄ſqꝫ
regum non imperet. nõ eni põt eſſe q̄ vnus oĩbus impet
q̄ vo parte deſinit ptãs faciens btõs: hac pte ſubintrat i-
potentia que facit miſeros. Hoc ergo mõ neceſſe eſt in re
gibus eſſe maiorẽ portionẽ miſerie q̄ꝫ felicitatis cũ in ma
iori pte ſit impotentes. ¶ Nota ſi ptãs regia efficit btm̃.
ergo vbi ẽ defectꝰ ptãtis regie: ibi erit defectꝰ btitudinis.
cũ igit̾ plures ſint gẽtes ſup quas nõ ẽ ptãs vnius regis
q̄ꝫ que ſubiaceãt ſue ptãti ſeq̄t̾ q̄ rex in maiori pte erit mi
ſer ⁊ nõ beatus. igit̾ in ptãte regia nõ ꝯſiſtit vera btitudo.

¶ Expertus ſortis ſue periculum tyrãnus regni
metus pendentis ſupra verticem gladii terrore
ſimilauit. Que eſt igitur hec poteſtas que ſollici
tudinum morſus expellere. que formidinum acu
leos vitare nequit.

¶ Expertuſ ſortis. Hic oñdit q̄ in regnãtibus nõ ſit v̾a po
teſtas ꝓpter annexionẽ timoris per exemplũ dicens. qui-
dam tyrannus. ſ. dyoniſius expertus ſue ſortis. i. fortune
quãtũ eſſet anxia ꝑiculũ metus. i. timoris ſui. ipſe ſimila-
uit. i. ſimilitudine demõſtrauit terrore gladii ſupra verti-
cẽ pẽdẽtis. Que eſt igit̾ hec ptãs que neq̄t expellere mor-
ſus. i. corroſiones ſollicitudinũ. nec põt vitare aculeos. i.
ſtimulos formidinũ. i. timoꝝ. q. d. exilis. i. parua eſt talis
poteſtas. ¶ Nota q̄ dionyſius fuit q̄dam rex qui cum re
quireret̾ a quodã ſuo familiari. quare ſemꝑ triſtaret̾ cum
tñ ſemꝑ haberet beatã vitã. iſte dionyſius volẽs ſibi deſi
gnare cãm ſue triſtitie iuſſit eum poni inter ep̃las lautas:
⁊ ſibi ſupra verticem iuſſit ſuſpendi gladiũ acutum tenui
filo. Iſte viſo gladio ꝑterritꝰ ep̃lari: nec letari potuit. cui
dixit dionyſius. talis enim eſt vita mea quã tu beatã puta
bas. ſemꝑ eni mortẽ mihi iminentẽꝫ ꝓuideo. Conſidera er
go q̃uo felix eſſe potuerit qui timere non deſinit.

¶ At qui vellent ipſi vixiſſe ſecuri: ſed nequeunt.
Dehinc de poteſtate gloriantur. An tu potentẽ
cenſes quẽ videas velle qd̾ non poſſit efficere.
Potentem cenſes qui ſatellite latus ambit: qui
quos terret ipſe plus metuit. Qui vt potens eẽ
videatur inſeruientium manu ſitus eſt:

¶ Atqui vellent ipſi. Hic ph̃ia oñdit idem quarta ratiõe q̄
ſumit̾ ex defectu ſecuritatis dicens: Atqui pro certe. ipſi
reges vellent vixiſſe ſecuri ſed nequeũt. i. non pñt. Dehic
ideſt ex quo ſequit̾ q̄ ſecuri eſſe nõ pñt. q̃uo gl̃iant̾ de ſua
poteſtate qd̾ nõ eſt faciẽdũ: qd̾ ꝓbat dicens. An. i. nunq̄d
tu potentẽ cenſes. i. iudicas illũ quẽ videas efficere. i. ꝑfi-
cere velle qd̾ nõ põt. q. d. non eſt potens. An. i. nunq̄d illũ
cenſes potentẽ. qui ambit. i. circũdat latus ſuũ ſatellite. i.
multitudine. qui plus metuit illos quos ipſe terret: qui vt
videatur potẽs ſitus. i. locatus eſt. in manu ſeruientiũ. q.
d. non eſt potens. ¶ Nota ex littera põt formari talis rõ.
illud qd̾ non facit hoĩeꝫ ſecuꝝ hoc nõ facit v̾e btũ ſed po-
tẽtia tꝑalis eſt hm̃õi. igit̾ ⁊c. Conſequẽtia ẽ nota q̄ quãto
maior potentia tanto minor ſecuritas. ¶ Nota reges ſecu
ri eſſe non pñt. q̄ icõmoditates iminẽtes nõ pñt non for-
midare. Narrat enim Ualerius de dioniſio ſupradicto.
q̄ in tãtũ timuit tonſores barbaꝝ q̄ filias ſuas docuit de
tondere barbas. ipſis aũt ſeneſcentibus p̄cepit vt barbaꝫ
⁊ capillos ſibi aburerẽt. ⁊ lectũ cubicularẽ i lata foſſa fec̃
i quẽ ſe ligneo põte r̃cepit. q̄ ſatellites ⁊ barbaros timuit

¶ Nã q̄d ego de regum familiaribus diſſeraꝫ cũ
regna ipſa tante imbecillitatis plena demonſtrẽ
quos q̄dẽ regia poteſtas ſepe icolumis: ſepe autẽ
lapſa proſternit. Nero Senecam familiarẽ pre
ceptoremq̧ ſuum ad eligende mortis coegit ar-
bitrium. Papinianum diu inter aulicos poten-
tem. militum gladiis antonius obiecit. Atq vter
q̧ potẽtie ſue renũciare voluerũt quoꝝ Seneca
opes etiam ſuas tradere Neroni: ſeq̧ in ocium
conferre conatus eſt. ſed dũ ruituros moles ipa
trahit. neuter. quod voluit effecit. Que ẽ igit̾ po
tẽtia iſta quã ptimeſcũt hñtes. quã nec cũ hr̃e ve
lis tutꝰ ſis. ⁊ cũ deponere cupias: vitare ñ poſſis.

¶ Nam quid ego de regum. Hic ph̃ia oñdit q̄ in familia-
ribus non conſiſtit vera potentia. ſcd̾o excludit quãdã ob
iectionẽ ibi. An preſidio. probat ergo q̄ familiaritaſ regũ
nõ facit eſſe vere potentẽ. cũ hm̃õi familiaritas non poſ-
ſit retineri ad nutum. ⁊ ipſa retenta frequenter vergat in
nocumẽtũ dicit ergo. Nã q̄d ego diſſerã. i. dicã de fami-
liaribus regũ cũ ipſa regna demonſtrẽ eſſe tante imbecilli
tatis quos. ſ. familiares regũ regia ptãs incolumis. i. ſa
na ſepe ꝓſternit. ⁊ ipſa regia ptãs lapſa etiam proſternit
ipſos. q̃uo aũt regia ptãs incolumis deſtruat ſuos fami
liares. docet per exempla dicens. Nero coegit Senecam
familiarem ſuũ preceptorẽ. i. magiſtrũ ad arbitriũ eligen
de mortis. Antonius imꝑator obiecit gladiis militũ. Pa
pinianum ſuũ familiarẽ diu potentẽ inter aulicos. Atqui
ꝓcerte vterq̧ Seneca ⁊ papinianus voluerunt renũtiare
ſue potẽtie ꝓpter crudelitatẽ principũ voluerũt ſe ſubtra
here ab eis: quoꝝ duoꝝ Seneca conatus ẽ opes ſuas tra
dere Neroni vt ipm̃ placarent. ⁊ voluit ſe conferre in ociũ
. i. i vitam ſolitariã: ſed dum ipſa moles. i. magnitudo po
tẽtie. trahit ipſos ruituros. i. caſuros. neuter efficit qd̾ vo
luit. que eſt ergo iſta potentia quam hñtes ptimeſcũt. quã
cuꝫ habere velis non ſis tuus. ⁊ cũ deponere cupias vita-
re nõ poſſis vt patuit de Seneca ⁊ papiniano. ¶ Nota ne
ro fingebat ſe magiſtrũ ſuũ Senecam timere poſtq̄ꝫ ipa-
tor factꝰ ẽ ſicut in pueritia. Uñ mãdauit ſibi vt genꝰ mor
tis eligeret: q̄ viuere non poſſet. Seneca cibo ⁊ potu ſatia

mus fecit aperire venam ⁊ bibens de anulo venenoſo inte-
riit. Antiqui enim potentes ⁊ nobiles ſub gēma anuli ve-
nenū portabant vt ſi quid aduerſi eis contigiſſet ad mortē
confugerent. ¶ Item antonius ex̄ns imperator in ſuos ty
rāizauit qui papinianum ſuū familiarē diu inter aulicos
potentem gladiis militū occidi fecit ex qbus p3 qn̄o regia
poteſtas incolumis ſepe ſuos familiares ꝓſternit. Qn̄o
aūt regia ptās lapſa ꝓſternat ſuos familiares ex h p3. cu3
enim familiares imitantur regia3 ptātem neceſſe ē vt ipa
deficiente etiam ipſi familiares deficiant.

¶ An preſidio ſunt amici: quos non virtus ſed for
tuna concilliatur. ſed quē felicitas amicu3 fecit i
fortunium faciet inimicum. Que vo peſtis effica
tior ad nocendū q̄ familiaris inimicus.

¶ An preſidio ſunt. Hic pħia excludit obiectionē. Poſſet
enim aliqs dicere q̄ homo pōt ↄſeruari in ſua potentia p
amicos. vn̄ q̄ aliqui pdāt ptātē eſt pp defectū amicorum
hoc excludit pħia dicens q̄ hoc non pōt eſſe ver3 de ami-
cis qui fortuna conciliant. de amicis aūt q de virtute cō-
cilianť non eſt h loquēdū. cum non cōputenť inter bona
fortune de qbus h loqť. vn̄ dicit in littera. An preſidio. i.
auxilio ſunt amici quos non virtus ſed fortuna conciliat
q. d. nō. hoc ꝓbat per locū ab oppoſitis ſic. Que felicitaſ
.i. fortuna fecit amicū. illum infortuniū faciet inimicuſ. q̄
vo peſtis ē efficacior ad nocēdū q̄3 familiaris inimicū. q.
d. nulla: q2 inimicitiam illius cauere non poſſumus cū ei
ↄſtēt ſecreta noſtra pp familiaritatē. ¶ Nota de amicis
ſophiſticis loqť. Seneca. 9. epl'a. Qui vtilitatis cā aſſum
ptus fuerit tādiu placebit q̄3diu vtilis fuerit. Amicor3 tur
ba florentes circūſedit: ſed circa euerſos ſolitudo eſt. vn̄
poeta. Nā precio queſitus amor cū mūere cedit. Inquā
tū durat largitio durat amicus. Alter poeta. Dū fortuna
tonat: fugientes terret amicos. Nā qſ amet qs nō vera p
cella docet. Et aliter poeta. Dum zephyrus flabat multis
comitabar amicis. Aſt ois aqlo turbie flāte fugat. Et ora
tius Horrea formice nūq̄3 ad inania tendūt. Nullus ad
amiſſas ibit amicus opes. Q d aūt familiaris inimicus
multū noceat dicit poeta. Plus nocet vt noſtis ad cūcta
domeſticus hoſtis. Et res ipſa docet qualiter ipſe nocet.

¶ Metrum quintum tertij libri.

Qui ſe volet eſſe potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla
Fedis ſubmittat habenis.
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremeſcat:
Et ſeruiat vltima tile:
Tamen atras pellere curas
Miſeraſq3 fugare querelas
Non poſſe: potentia non eſt.

¶ Metrum quintum libri. tertii.
Qui ſe volet eſſe potentem. Hic incipit metrum
q quintum huius tertii qd dicit̄ pamantiū ab i
uētore anapeſticū a pede pdn̄ante. catalecticū
q2 vna ſyllaba dficit ad metri pfectionē. i quo
metro pħia oſ̄dit qn̄o vera potentia ſit acqrenda dicens.
q̄ vera potētia ↄſiſtit in reprimēdo vitioſos motus vel cō
cupiſcentias inordinatas. q2 ſine h nullus ē vere potens
quātūcūq3 dominet̄. dicit ergo. Ille q volet ſe eſſe potētē
domet aios feroceſ. i. crudeles: q2 crudelitate hō aſſimilla
tur feris. nec ſubmittat colla victa libidie. i. cōcupīe. fedis
habenis. i. vitioſis motib9: l3 eni tellus indica. i. terra in-
die tremiſcat tua iura longe. i. licet ptās tua extēdat ſe ad
idiā. ⁊ l3 tibi ſeruiat vltima tile: que eſt inſula vltra brita-
niā vbi ſol facit ſolſticiū eſtiuū ⁊ vltra non ꝓgredit̄. tn̄ nō

poſſe pellere atras curas. i. obſcuras ſollicitudines ⁊ fuga
re miſeras q̄relas ꝓuenietes ex aduerſitate fortūe nulla ē
potentia. ¶ Nota q̄ vere potens eſt qui ſenſualitatē ſub-
iicit rōni vn̄ Sen̄. Si vis oia tibi ſubiicere: ſubiice te ra-
tioni. multos eni rexeris ſi rō te rexerit. Et Ariſt. 4. ethi.
Quēadmodū puer3 o3 viuere ſm p̄cepta pedagogi ita o3
cōcupiſcibile cōſonare rōni. Itē Seneca. Magnū iperiū
regit q ſibiipſi dn̄at̄. fortior ē q cupiditatē vincit q̄3 qui
hoſtē ſubiicit. Eſt. n. difficiliſſimū vincere ſeipſum. ⁊ Sa
lomon. fortior ē expugnator animi expugnatore vrbiu3.

¶ Proſa ſexta tertii libri:

Gloria vo q̄ fallax ſepe q̄ turpis ē. Vn̄
non iniuria tragicus exclamat. O glia
glia in millibus mortaliū nihil aliud fa
cta niſi aurium inflatio magna. Plures eni ma
gnū ſepe nomē falſis vulgi opinionibus abſtule
rūt quo qd turpi9 excogitari pōt. Nā qui falſo p
dicant̄: ſuis ipſi neceſſe ē laudibus erubeſcant.

¶ Proſa ſexta libri tertii.
Gloria vo q̄3 fallax. Iſta ē ſexta ꝓſa huius ter
tii i q̄ pħia oſ̄dit q̄ gloria mūdana nō ſpectat
ad verā btitudinē: nec fac̄ vere beatū. Et prio
oſ̄dit h de glia ꝓprie virtutis. ſcdo de glia q̄
ꝓuenit nobilitate ſāguinis ibi. Iā vo. Prio oſ̄dit intētū
de glia que ꝓuenit ex laude falſe virtutis. Scdo de illa
glia que ex veris meritis ꝓcedit ibi. Que ſi ēt. Prio oſ̄-
dit talē rōne3. Illud qd ē fallax nō ſpectat ad btitudine3:
nec facit btm̄: ſed glia falſe acqſita ē fallax: igit̄ ⁊c. Unde
dicit i lr̄a Glia vo q̄3 fallax ē ⁊ q̄3 turpis ſup. ſatis p3. q̄
aūt ſit fallax ꝓbat auctoritate cuiuſdā poete q tragedias
cōpoſuit dicens. Vn̄ tragic9 qda3 exclamat ⁊ ponit aucto-
ritatē eius in greco qd tantū ſonat i latino. O glia glia in
milibus mortaliū nihil aliud facta q̄3 magna auriū in-
flatio qd māifeſtat dicens. Plures eni magnū nomē. i.
gliam abſtulerūt. i. falſe recepūt. falſis opinionib9 vulgi. ⁊
oſ̄dit q̄ hmōi glia ſit turpis dicēs. Quo. ſ. iam dicto. ſ.
hec gliā falſis opinionib9. qd turpi9 excogitari pōt. q. d.
nihil. Nā q falſo predicant̄. i. laudant̄. neceſſe eſt vt ipi
erubeſcāt ſuis laudib9. ¶ Nota q̄ ſm Tulliū gloria ē fre
quēs fama cū laude. Et ē duplex vana ⁊ vera. vana glia
ē q̄ nullo ↄficiēte ꝓcedit in eſſe. Vera ē q̄ nullo cōficiente
non ꝓcedit in eſſe. fama aūt ē cognitio alicui9 nō ſolū in
ꝓpinquo. ſed ēt i remoto. ¶ Nota q̄ fama inducit glia3
falſam. glia falſa erubeſcentiā. Nā erubeſcētia eſt crimen
igloriatiōis cātū ex aliquo turpi ppetrato. Cū āt aliqs ſe
cognoſcat falſe acqſiſſe gliam tunc h timet manifeſtari ex
cuius manifeſtatiōe incidit gliationē ⁊ verecūdiam.

¶ Que ſi ēt meritis conqueſite ſint quid tn̄ ſapien
tis adiecerint cōſcientie: q bonū ſuū non popula
ri rumore: ſed conſcientie veritate metitur: Qd
ſi hoc ipſum ꝓpagaſſe nomē: nomen pulchrum
videt̄: cōſequēs eſt vt fedū non extendiſſe iudice
tur. Sed cum vti pauloante diſſerui plures gen
tes neceſſe ſit eē: ad quas vni9 fama hominis ne
queāt ꝓuenire: fit vt quē tu eſtimas eſſe glorioſu3
eſſe pro maxima parte terrar3 videatur inglorius
Inter hec vo popularē gratiā nec cōmemoratio
ne quidem dignam puto: que nec iudicio vero ꝓ
uenit: nec vnq̄ firma perdurat.

¶ Que ſi etia3 meritis conqueſite. Hic pħia ꝓbat q̄ glia
meritis acqſita non ſpectat ad btitudinē. intendēs talē rō
nē. Illud non ſpectat ad beatitudinē de quo nulla eſt cu-
ra ſapienti. ſed de glia ēt meritis acqſita nulla eſt cura ſa-

ꝓſenti ergo ⁊c. Maioꝛ eſt nota. Nam ſapiens maxime cū ſtat btitudinē cum ſit maxime felix. io. ethi. minorē pōit in littera dicens. Q uę. ſ. laudes ſpectantes ad gliam: lȝ ſint conquiſite meritis. qd tñ adiecerint ꝯſcie ſapientis: q bonuȝ ſuum metiť non rumoꝛe pplari ſed veritate conſcīe quaſi dicat nihil. Scdo ꝓbat idem per locū ab opoſitis dicens Qd ſi pulchrum eſt propagaſſe nomē. ergo miſerum ē nomen non propagaſſe: ſed cū pro magna parte terrarū neceſſe ſit nomen non eſſe ꝓpagatum neceſſe eſt pro maiori parte miſerum eſſe: dicit ergo. Q ď ſi h ipſum pulchrum videť ſcȝ propagaſſe. i. deuulgaſſe. nomen. i. gliam ꝯñs ē vt iudiceť fedum non extendiſſe nomē. ſed ſicut pauloante diſſerui. neceſſe ſit eē plures gentes. ad quas fama vnius hoīs nequeat ꝑuenire. fit. i. cōtingit. vt pro maxima parte terraꝝ ille uideať iglorius. quē tu exiſtimas glorioſum. ⁊ q2 aliqs dr̄et ſufficit ad btitudinē ꝙ homo ſit glīoſus i populo ſuo hñdo fauorem ppli. Dicit phīa inter hec bona q̄ ſunt in opatiōe virtuoſa non puto gr̄am popularē dignā cōmemoratiōe. que nec iudicio recte rōnis prouenit. nec vnq̄ȝ firma ꝑdurat. ¶ Nota ꝙ ſapienti non ē cura de gloria. q2 dicit Macrobius. Sapiens fructū in ꝯſciētia ponit ſtultus aūt in glīa. Et Seneca. Conſciētiā potius q̄ȝ famam attende. ſed pleriq̄ȝ famā. pauci ꝯſciam vereń.

¶ Nota ꝙ fama popularis nō ꝓuenit ex recto iudicio rationis. plus enim ppl's ſeqť inclīatione ſenſus q̄ȝ iudiciū rōnis. Nec etiam fama coꝝ ꝑpetue durat. q2 ſm diuerſas paſſiones vulgi variatur fama pplī. Vñ vulgares iudicāt ſm concupiſcentiā non ſm rei veritatē. Pro tāto ſimiles ſunt auibus quarum intuitū nox illuminat ⁊ dies cecat. ex quarto huius proſa quarta.

¶ Jam vo q̄ȝ ſit inane: q̄ȝ futile nobilitatis nomen quis non videat: que ſi ad claritudinem refertur aliena eſt. Videtur namq̄ȝ eſſe nobilitas quedā̄ȝ de meritis veniens laus parentum. Q uod ſi claritudinem predicatio facit: illi ſint clari neceſſe eſt qui predicantur. Quare ſplendidum te ſi tuā non habes: aliena claritudo non efficit.

¶ Jam vo q̄ȝ ſit inane q̄ȝ futile. Hic probat ꝙ gloria proueniens ex nobilitate ſanguinis etiam non ſpectat ad verā beatitudinē. Et pīo oñdit vanitateȝ hmōi glorie. ſcdo oñdit quid boni ſit in nobilitate. ibi ꝙ ſi quid. dicit primo. iā vo qs non uideat quam inane quam futile. i. labile ſit nomen nobilitatis. q. d. manifeſtū eſt. que. ſ. nobilitas. ſi refertur ad claritudinem. i. ad gloriam aliena eſt ab illis qui ſe nobiles eſſe gloriantur. qd ꝓbat per diffinitionē nobilitatis dicens. Nāq̄ȝ nobilitas videť eſſe quedam laus veniens de meritis parentū. ꝙ ſi predicatio. i. laus facit claritudinē: neceſſe eſt vt illi ſint clari. qui predicanť. i. laudātur hmōi aūt ſūt parentes non tu: quare ſi non habes tuā claritatē que ex laude tua ꝓueniat aliēa claritudo non efficit te ſplendidum. i. glorioſum. ¶ Notādū ꝙ nobilitas ſāguinis eſt iane ⁊ futile nomen. q2 nihil vē nobilitat hominē niſi virtus. Vñ alanus in lib. de planctu nature. Quid tibi nobilitas: qd claꝝ nomē auoꝝ. Si ſeruus vitiis fact᷒ es ipſe tuis. Itē nobilis eſt eni ſi qs virtute refulget. Degener eſt ſolus cui mala vita placet. Et paup Henricus. Non preſigne genus. non claꝝ nomen auoꝝ. Sed probitas vā nobilitate viget. Et Señ. Nemo eſt melioꝛ altero niſi qui rectius ingeniū hȝ altero. ⁊ ad bonas artes apti᷒.

¶ Qd ſi quid eſt in nobilitate bonum. id eſſe arbitroꝛ ſolum: vt impoſita nobilibus neceſſitudo videatur ne a maioꝛuȝ virtute degenerent.

¶ Qd ſi qd eſt ⁊c. Hic oñdit cuiuſmodi bonū ſit in nobilitate dicens. Si qd bonū eſt in nobilitate. illud ſolum eſſe arbitroꝛ. vt nobilib᷒ videať impoſita neceſſitudo ne a virtute maioꝝ. i. ꝓgenitoꝝ degenerent ſup. per moꝛes vitioſos. Melius eſt eni a patre ignobili deſcendere ⁊ moꝛigeratum eſſe q̄ȝ a nobili ⁊ per vitia degenerare. ¶ Notandū ꝙ gloriandū non eſt de nobilitate: q2 dicit Señ. Si pulcher es lauda naturā. ſi nobilis lauda parentes. ſi virtuoſus ⁊ ſapiens lauda teipſum. ſi diues lauda fortunā: ſi potens expecta pauliſper ⁊ nihil eris. ¶ Notandū ſm Tulliū optima hereditas a patribus traditur liberis ōi patrimonio preſtantioꝛ. ſ. gloria virtutum ⁊ decoꝛ reꝝ geſtaꝝ.

¶ Metrum ſextum libri tertii.

OMne humanum genus in terris
Simili ſurgit ab oꝛtu.
Unus enim rerum pater eſt.
Unus qui cuncta miniſtrat.
Ille dedit phebo radios.
Dedit ⁊ cornua lune.
Ille homines etiam terris.
Dedit ⁊ ſydera celo
Hic clauſit membris animos
Celſa ſede petitos.
Moꝛtales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitis.
Si primoꝛdia veſtra
Auctoꝛemq̄ȝ deum ſpectes:
Nullus degener extat.
Ni vitiis peioꝛa fouens
Proprium deſerat oꝛtum.

¶ Metrum ſextum tertii libri.

OMne humanū genus. Iſtud eſt ſextum metrū huius tertii qd diciť alamanicū ab inuentoꝛe dactilicū a pede ꝑdominante. trimetrū a nūero pedū. ypcatalecticū q2 vna ſyllaba ſupabundat. In q̄ metro phīa ꝓbat oēs hoīes eſſe nobiles preter vitioſos dicens. Oē genus humanū in terris cuiuſcūq̄ȝ ſit ꝯditiōis ſurgit ab oꝛtu ſimili. q2 ſm aīam oēs ſunt ab vno creatoꝛe. vnus. n. ē pater reꝝ. i. vnus creatoꝛ ſup. nobilis q cūcta miniſtrat. ſup. gubernando. ille vnus pater dedit phebo radios ſuos. ďdit lūe coꝛnua: dedit hoīes terris. i. habitare in terris. dedit celo ſydera ꝓpter oꝛnatū eius. Hic pater clauſit aīos mēbris ſup. coꝛpoꝛeis aīos in quā petitoſ. i. acceptos. celſa ſede. i. i celo. Igiť nobile germen. i. nobile pricipiū. edit. i. ꝓducit. cunctos moꝛtales. i. hoīes. O hoīes qd. i. ad qd. ſtrepitis. i. cū ſtrepitu iactatis genus veſtrum ⁊ proauos veſtros. ſi. n. tu ſpecteſ. i. cōſideres auctoꝛem deum ⁊ primoꝛdia veſtra nullus extat. i. eſt degener ideſt ignobiliſ. niſi fouens. i. opans peioꝛa vitiis ſuis deſerat ꝓpriū oꝛtū. i. deū a quo proceſſit. ¶ Nota ꝙ oēs hoīes ex ea pte qua ſunt hoīes. ſunt eque nobiles. cuȝ eni nobilitas ſit quedam excellentia ꝯtracta ab origīe. nobilitas hoīs ꝑcipue dȝ attēdi ex ea pte qua eſt homo. ſ. ex pte anime. Cū igiť in oib᷒ hoib᷒ ſit eadē oꝛigo aīe: q2 oēs anime ſunt a deo: oēs hoīes ſunt eque nobiles. Solū aūt illi ſunt ignobiles qui degenerāt a ſua oꝛigine. aīa aūt a ſua oꝛigine ꝓducta eſt a deo. ⁊ eſt ſimilis deo. ideo illi ſoli a nobilitate degenerant: qui vitioſis moꝛib᷒ ſilitudineȝ dei deturpant: quam ex oꝛigine ꝯtraxerunt. ¶ Nota dicit aīos celſa ſede petitos: h loqť moꝛe platōico. q voluit oēs aīas ſimul eē creatas in celo ⁊ poſtea mitterenť in coꝛpoꝛa qd non eſt veꝝ. ſed aīe creanť in coꝛpoꝛibus. ergo loqť moꝛe platonico ꝙ ďs aīas receptas i celo clauſit mēbris coꝛpoꝛeis ⁊ de h magiſ videbiť. 9. metro hui᷒ tertii. ¶ Nota ꝙ oīuȝ hoīuȝ eſt vna oꝛigo. q2 a deo ſūt creati quē p̄reȝ oēs vocamus. ⁊ oēs aīe ſunt a deo. ergo nullus eſt nobilioꝛ alio ſȝ creationē: lȝ ſm ingeniū hñ. q2 ſoli illi ſūt ignobiles qui degenerant ſuam genealogiam cum deſcendūt

a virtutibus

a virtutibus ⁊ adherent vitiis.

Proſa ſeptima tertii libri.

Uid aũt de corporis voluptatib⁹ loq̃r quaꝝ appetentia q̃dẽ plena eſt anxietatis: ſatietas v̈o pẽitentie. Quantos ille morbos. q̃ intolerabiles dolores q̃ſi quedã fructum neq̃tie fruentiũ ſolent referre corporibus: quaꝝ motus q̃d hẽat iucũditatis ignoro. Triſteſ v̈o eſſe voluptatũ exitus: quiſquis reminiſci libidinum ſuarum volet intelliget.

¶ Proſa ſeptima tertii libri.

Uid aũt ⁊c̃. Iſta eſt proſa ſeptima huius tertii, i
q qua p̃hia oñdit btitudinem non eſſe in voluptate. ⁊ p̃io oñdit hoc de voluptate general'r. ſc̃do de q̃dã voluptate ſpãliter. ſecũda ibi. Honeſtiſſima q̃dẽ. Primũ probat dupliciter ſm q̃ ponit duas rõnes. ſc̃da ibi. Que ſi btõs. Primo ĩtẽdit talẽ rõnem. In illis non ꝯſiſtit btitudo ad que ſequuntur multe incõmoditateſ. ſed ad voluptates ſequũẗ multe incõmoditates: ſicut declarat in littera ⁊ dicit. Quid loquar de voluptatibus corporis .i. delectationib⁹ corporalib⁹ quaꝝ appetentia .i. cupiditas plena ẽ anxietatis. q̃ hõ anxiaẗ cũ caret eo q̃d cupit. ſatietas v̈o .i. plenitudo voluptatum plena ẽ pnĩe. i. pene. cum igiẗ voluptatibus ſit coniuncta anxietas ⁊ penitentia in eis non ꝯſiſtit btitudo. ⁊ addit quãtos morbos ille voluptates ⁊ q̃ꝫ intolerabiles dolores ſolent referre corporibus fruentium eis. quaſi quẽdam fructum neq̃tie ſup. ſatis pꝫ quaꝝ voluptatũ motus .i. affectus. q̃d hẽat iucunditatis .i. voluptatis ignoro. q̃ſq̃s aũt volet reminiſci ſuarum libidinũ .i. voluptatum. ip̃e intelliget .i. cognoſcet. exitus .i. fines voluptatum eẽ triſtes. ¶ Nota q̃ duplex eſt voluptas. ſ. intellectualis ⁊ corporalis prima eſt ꝓſequenda. ſ. intellectualis: q̃ ꝯſiſtit in ſpeculatione animam beatificans. Sc̃da ẽ fugienda q̃ ꝯſiſtit in delectatione ſenſuali corpus mortificans. vñ Seneca. 52. epl'a dicit. Uoluptates precipue extirpa que latronũ more nos amplectũẗ vt ſtrangulent. ⁊ Tullius. Uoluptas impedit omne conſilium. atq̃ʒ: vt ſic dicam: oculos p̃ſtringit mentiũ. ⁊ inimica eſt rõni. nullũ vult cũ virtute hr̃e cõmertiũ. ¶ Nota q̃ voluptas plena eſt pnĩe: Narrat eñi Ualerius q̃ cum Demoſtenes. p̃hus quereret amoreꝫ Thaydis meretricis vt conſenſum ferret ei centũ talenta petentis. Demoſteneſ aſpiciens in celũ reſpondit. pro tanto precio nõ emã tantũ penitentie. ſciebat eñi q̃ voluptatẽ inſeparabiliẗ ſequiẗ penitentia. ¶ Nota q̃ voluptates multos morbos afferunt q̃: dicit Seneca ĩ quadã epl'a. Multos morbos multa fercula fecerunt. Et vult Ariſtoteles in ethicis q̃ laborantes in paſſiõibus venereis ⁊ crapule maxime tranſmutantur ſm corpus. crapula eñi plures occidit q̃ꝫ gladius:

¶ Que ſi beatos explicare p̃nt: nihil cauſe eſt q̃n pecudes quoq̃ꝫ beate eẽ dicanẗ: quarum oĩs ad explendam corporalem lacunã feſtinat intẽtio.

¶ Que ſi btõs. Hic p̃hia probat ꝯcluſionẽ prius poſitam alio mõ deducendo ad incõueniens. Et eſt rõ iſta. Si i voluptatibus ꝯſiſteret btitudo. ſeq̃reẗ q̃ pecudes eſſent beate q̃d eſt falſum. pecudes enim laborant ad explendã corporis voluptatem. vñ dicit. Que voluptates ſi poſſunt explicare btõs. nihil cauſe ẽ. i. nihil impedit. q̃n pecudes dicanẗ eẽ beate. quaꝝ oĩs intentio feſtinat ad explendã corporalem lacunã. i. ingluuiem ventris. ¶ Notandũ q̃ cuꝫ felicitas ſit bonũ nature rõnalis: nullas beſtias felicitabit: q̃ tm̃ genus holum viuit arte ⁊ rõne. ¶ Notanduꝫ q̃ ad fugam beſtialium voluptatum hortaẗ Ariſtoteles Alexandrum quadã epl'a dicens. O Alexander declina a cõatibus beſtialiũ voluptatũ que corruptibiles ſunt. carnalis enim appetitus inclinat ad corporales voluptates que cõtriſtant intellectũ. Et ſubdit. Conatus voluptatum generat carnalem amorem. Hic generat auaritiaꝫ hec generat deſiderium diuitiaꝝ. q̃d generat inuerecundiã. inuerecũdia preſumptionẽ. preſumptio infidelitatẽ. infidelitas latrociniũ ꝓpter que mala vitanda eſt voluptas.

¶ Honeſtiſſima q̃dẽ cõiugis liberorũq̃ꝫ foret iucũditas: ſꝫ nimis extra nãꝫ dictũ ẽ: neſcio quẽ filios inueniſſe tortores: quoꝝ q̃ ſit mordax quecunq̃ꝫ cõditio: neq̃ꝫ alias expertũ te: neq̃ꝫ nũc anxiũ neceſſe ẽ admonere. In quo euripedis mei ſentẽtiã ꝓbo. q̃ carẽtẽ liberis infortunio dixit eẽ felicem.

¶ Honeſtiſſima. q̃dẽ ⁊c̃. Hic p̃hia oñdit q̃ btitudo nõ conſiſtit in quadam ſpãli voluptate. ſ. in matrimonio que licita eſt ꝑ generationem prolis. intendens talem rõneꝫ. In illa voluptate non ꝯſiſtit felicitas que hꝫ anxietateꝫ ſibi annexam. ſed voluptas matrimonii. eſt hmõi ſicut tangit in littera vnde dicit. Jucunditas coniugis ⁊ liberorum foret honeſtiſſima: ſed nimis eſt extra nãm dictum: q̃ natura abhorret q̃d volo dĩe. q̃ neſcio. i. taceo. quẽ. ſ. aliquem inueniſſe. i. habuiſſe filios tortores. quoꝝ filiorũ q̃ꝫ ſit mordax. i. anxia quecũq̃ꝫ conditio ſiue bõa ſiue mala neq̃ꝫ neceſſe eſt te admonere al's expertuꝫ neq̃ꝫ neceſſe ẽ admonere te nunc anxium ideſt quo ego probo ſententiam. Euripedis mei philoſophi q̃ dixit carenteꝫ liberis infortunio felicem eſſe ¶ Notandum q̃ anxietas ineſt patribus propter malitiam filiorum. Narrat enim Euripedes tropius in hiſtoria romanorum q̃ demetrides in ſuos ſeuiens filios: duos ex eis interfecit. ⁊ cum perſequeretur tertium ille cõgregato exercitu obſedit patrem. Pater aũt videns ſe non poſſe euadere ſeipſum interfecit. Etiam pater anxiatur de bonis filiis ꝑ incenſam dilectionem eoꝝ ⁊ promotionẽ q̃bus ſi aliq̃s aduerſi contigerit. p̃r reputat ſe infelicem. Ex quo pꝫ q̃ voluptas coniugalis habet anxietatem ſibi annexam.

¶ Metrum ſeptimum tertii libri.

Abet hoc voluptas omnis
Stimulis agit fruentes:
Apiumq̃ꝫ par volantum
Ubi grata mella ſudit
Fugit: ⁊ nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

¶ Metrum ſeptimum tertii libri.

Abet h̃ voluptas oĩs Iſtud eſt metrũ ſeptimũ huius tertii q̃d diciẗ anacroanticũ ab inuentore. Jambicũ vel anapeſticũ a pede predominãte: q̃ hꝫ primũ pedem anapeſticum ⁊ reliq̃s iãbos. ⁊ eſt dimetrũ. i. q̃ttuor pedũ. catalecticuꝫ q̃ deficit ſyllaba. nã poſt tres pedes remanet vna ſyllaba de quarto pede. In quo metro p̃hia oñdit quid mali cõſequatur oẽm voluptatem. oĩs enim voluptas preter anxietatem ſibi annexiaꝫ eſt trãſitoria q̃d confirmat ꝑ q̃dam exemplum dicens. Omnis voluptas hꝫ hoc q̃d dicam. q̃ voluptas agit. i. vexat fruentes ſtimul'. i. punitionibus. ⁊ eſt par. i. ſimilis. ſtimulis apiũ volantum. vbi pro poſtq̃ꝫ apis ſudit grata mella. fugit ⁊ ferit corda icta. i. ꝑcuſſa anxietate. ⁊ nimis tenaci morſu. q. d. iocunditas voluptatis nimis eſt tranſitoria. ſed anxietas quam affert nimis eſt permanſura. ¶ Notandum licet oĩs voluptas corporalis primo delectet ⁊ poſtea pungat admodum apum. cuꝫ hoc maxime inuenitur in voluptate venerea. ad cuius fugam Ariſt. hortatur Alexandrum dicens. O clemens impator noli te multum inclinare ad coitum. q̃ coitus eſt quedaꝫ proprietas porcorum. que igitur tibi gloria ſi exerceas vitium beſtiarum ⁊ actus brutorum. Crede mihi indubitãter q̃ coit⁹ ẽ deſtructõ corpĩs abbreuiatõ vite. corruptio virtutuꝫ. legis tranſgreſſio. ⁊ generat femineos mores. Qua

liter autem ſit fugienda delectatio venerea docet alanus in de planctu nature dicens. Si venerem fugare velis. loca tempꝫ vita. Nam locus ⁊ temp⁹ pabula donat ei. Et paupꝫ henric⁹ loqns de amore dicit. Proſcribas igit̃ gladiis ⁊ fuſtib⁹ ipm. Et fugiendo fuga quē fuga ſola fugat.

¶ Proſa octaua tertii libri.

Nihil igit̃ dubium eſt qn he ad beatitudinē vie deuia q̄dā ſint: nec pducere eo quemq̄ꝫ valeant ad qđ ſe pducturas eē pmittunt. Quātis vo īplicate malis ſint breuiſſime mōſtrabo. Quid enī pecuniā ne congregare conaberis: ſꝫ eripies habenti. Dignitatib⁹ fulgere velis: danti ſupplicabis. Et qui preire ceteros honore cupis: poſcendi humilitate vileſces. Potentiam ne deſideras: ſubiectoruꝫ inſidiis obnoxius periculis ſubiacebis. Gloriam petis: ſꝫ p aſpera queqꝫ diſtractus: ſecurus eē deſiſtis: Voluptariā vitā degas: ſꝫ qs ñ ſpnat atqꝫ abiiciat viliſſime fragiliſſimeqꝫ rei corporis ſeruum

Proſa octaua tertii libri. Nihil igit̃ ⁊c̃. Iſta eſt octaua proſa hui⁹ tertii in qua pħia oſtēdit q̄ꝫtis maliſ ſint implicata predicta bona in quib⁹ aliqui poſuerūt felicitatem. ſecūdo oñdit q̄ꝫ exilia ſunt corpis bona ibi. Iā vo. Primo dicit. Nulli dubiū eſt predicta conſideranti quin he vie quib⁹ nituntur hoīes ad beatitudineꝫ puenire ſint quedā deuia. nec valeant quēq̄ꝫ pducere eo. i. illuc ad qđ promittūt ſe eē pducturas. q̄ꝫtis vo maliſſint implicate breuiſſime mōſtrabo. Quid enī ſupple iſtoꝫ eſt ſine malo. q. d. nihil. vnde ſubdit. Pecuniaꝫ cōgregare ne conaberis. i. laborabis. ſed eripies. i. recipieſ habēti: ⁊ ita implicaberis malo violentie. vel fulgere dignitatibus danti ſupplicabis. ⁊ qui cupis ceteros preire honore tu vileſceſ humilitate poſcēdi: potentiā ne deſideras. ſubiacebis piculis ſuboꝫ. gliam petis. ſed p aſpera diſtractus ſecurus eē deſiſtis. Voluptariā vitā degas ſed quis nō ſpernat atqꝫ abiiciat tanq̄ꝫ cōtēptibilē ſeruū viliſſime. qꝫ pro ⁊ fragiliſſime rei. ſ. corpis. ¶ Notandū q̄ homo querens pecuniā incidit in malū violentie. qꝛ omnis pecunioſus eſt violentus. prio ethi. Sꝫ querēs dignitates ⁊ honores humiliādo ſe aliis ſupplicabit. Sed dic̃ ſene. in li. de bñficiis Moleſtū eſt verbū ⁊ oneroſum demiſſo vultu dr̃e. rogo. Querens autē potentiā ⁊ gl'iam: oportet q̄ propter potentiam ⁊ gloriā defendendā pſecutionibus iproboꝫ ſe obiiciat. ⁊ ſic ſecurus eē deſiſtit. Querens aūt vitaꝫ voluptuoſam oꝫ q̄ corpi ſeruiat. Sed dicit ſene. Maior ſuꝫ ⁊ ad maiora genitus ſum q̄ꝫ q̄ ſim mancipium ideſt ſeruus mei corporis quod non aliter aſpiciam q̄ꝫ aliquod vinculum mee libertati circundatum.

¶ Iā vo q bōa p ſe corporis ferūt: q̄ exigua q̄ꝫ fragili poſſeſſiōe nitunt̃. nō. n. elephātes mole: thauros robore ſuperare poteritis. Nō tigres velocitate pibitis: Reſpicite celi ſpaciū: firmitudinē celeritatē: ⁊ aliqñ deſinite vilia mirari. qđ qdē celuꝫ nō his potius ē: q̄ ſua qua regit̃ rōne mirādū

¶ Jam vo. Hic pħia probat in ſpeciali q̄ꝫ vilia ſūt bōa corporis q̄ aliqui reputāt exilia bona. ſecūdo breuiter recolligit ſupradicta ibi. Et quib⁹ omnib⁹. Primo oſtēdit intētum de magnitudine. fortitudine. ⁊ corporis agilitate. ſecūdo de pulchritudine. ibi. forme vo. Primo oſtēdit. q̄ hō non debet mirari de magnitudine fortitudine ⁊ agilitate corporis qꝛ illa excellentius inueniunt̃ in brutis q̄ꝫ in hoībus dicens. Jam vo qui ferūt. i. cupiūt. bona corporis p ſe. i. gratia ſui tanq̄ꝫ ſint optia q̄ꝫ exigua. i. valde vilia. q̄ꝫ fragili poſſeſſione nitunt̃. i. laborant Nō enī elephantes mole. i. magnitudine. ſuperare. i. excedere poteritis. nec thauros robore. i. fortitudine. Non tigres preibitis velocitate. Reſpicite ſpacium. i. magnitudineꝫ celi. firmitudinem ideſt fortitudinem celi. celeritatem. i. velocitatem ei⁹ ⁊ aliquando deſinite. i. ceſſate. mirari vilia. i. īferiora bona. quod quidem celum non his predictis potius immo multominus mirandum eſt q̄ꝫ ſua rōne. i. intelligentia q̄ regitur. ſic ſimilr̃ in hoīe multomagis laudanda ſunt bōa rōnis q̄ꝫ bona corpis. ¶ Nota q̄ bona corporis ſicut magnitudo fortitudo agilitas non multum ſunt miranda. qꝛ dicit ſene. Non magnitudine ⁊ corporis velocitate magne res geruntur ſed virtute. Vñ catho. Conſilio pollet cui vim nā negauit. Item ſene. Excellentia ingenii poteſt latere ſub quacūqꝫ pelle. ¶ Nota ſm Iſidorum in li. ethimo. Elephantem greci a magnitudine corporis putant dictum. eo q̄ formā montis preferat. apud indos vo dr̃ barro eo q̄ vox eius barritus. dr̃. dentes ei⁹ ebur. roſtrū eius pmoſade dicit̃. ¶ Nota ſm iſidoꝫ. Tigris ē beſtia variis coloribus diſtincta. mirabilis velocitatis. ex cuius noīe q̄dā fluui⁹ tigris appellat̃ q rapaciſſim⁹ ē oīum fluuiorū. Et ſciendū q̄ p beſtia dr̃ hec tigris ī gētiuo tigriſ vel dis. ſed p fluuio dr̃ tm̄ hic tigris. ⁊ ī gtio hui⁹ tigris

¶ Forme vo nitor ut rapid⁹ ē: vt velox: ⁊ vernaliū floꝫ mutabilitate fugatior. Qđ ſi: vt ariſtoteles ait: linceis oculis hōīneſ vterent̃ ut coꝫ viſuſ obſtātia penetraret: nonne introſpectis viſceribus illud Alcibiadiſ ſupficie pulcherrimū corp⁹ turpiſſimū videreſ: Igit te pulchrū videri ñ tua nā ſꝫ oculoꝫ ſpectantiū reddit infirmitas. ſꝫ eſtimate q̄ vultis nimio corpis bōa. dū ſciatis hoc qđcumqꝫ mirami triduane febris igniculo poſſe diſſolui. Ex qb⁹ oīb⁹ illud ēt ī ſūma redigere lꝫ. q̄ hec q̄ nec pſtare. q̄ pollicētur bōa pñt. nec oīm bonoꝫ cōgregatōe pfecta ſūt. ea nec ad btitudinē q̄ſi qdā calles ferūt: nec beatoſ ipſa perficiunt

¶ Forme vo ni. Hic pħia oſtendit intētū de pulchritudine forme ſup. q̄ ſit exile bonum. qꝛ eſt tranſitoria. ⁊ qꝛ eſt tantum ſuperficialis. ⁊ dicit vero p ſed nitor. i. pulchritudo forme ut. i. q̄ꝫ rapidus eſt. vt. i. q̄ꝫ velox. i. velociter ē trāſiens. ⁊ eſt fugatior. i. mutabilior. mutabilitate floꝝ vernaliuꝫ. q. d. ſatiſ eſt euidens. Unde ſi hoīes vterētur linceis oculis vt ait ariſto. ita vt eorum viſus penetraret obſtantia. ſ. corpora. nōne illud corpus alcibiadis ſuperficie pulcherrimum introſpectus viſceribus turpiſſimum videretur. quaſi dicat ſic. Ex quo concludit pħia. Igitur te pulchrum videri. non reddit. ideſt facit tua natura. ſed infirmitas oculoꝫ ſpectantium. ⁊ ſubdit. Sed eſtimate q̄ꝫ nimio vultis bona corporis. duꝫ ſciatis. hoc quodcūqꝫ fuerit de bonis corpis poſſe diſſolui igniculo. i. calore febris triduane. febris enim acuta ſm medicos quandoqꝫ tertia die perimit. Et tunc breuiter recolligit ſupradicta dicens. ex quib⁹ oībuſ lꝫ redigere in ſummā. q̄ hec. ſ. pdicta bona. nō poſſūt pſtare ea q̄ pollicent̃. i. pmittūt. nec pfecta ſunt congregatione oīm bonoꝫ. nec ad beatitudinē ferunt q̄ſi quidā calleſ. i. via. nec ipſa pficiūt beatos. ¶ Notandū q̄ pulchritudo corpis non ē durabilis qꝛ dicit virgilius. O formoſe puer nimiū ne crede colori. Alba liguſtra cadunt vacinia nigra leguntur. ¶ Notandum q̄ cōiter diciturqꝫ viſus linceus obſtantia corpora penetrat: ſꝫ illđ nec ab ariſtotile nec ab aliquo autētico inuenit̃. vñ iſido. in li. ethimologiaꝫ loquens de lince dicit. q̄ linx dictus ē qꝛ in lupoꝫ genere numerat̃ beſtia maculis diſtincta. tergo vt pardus ſed ſilis lupo cuius vrinā cōuerti in duriciē precioſi lapidis dicūt qui ligurius appellat̃. Nihil āt dic̃ Iſido. đ penetratiōe viſus. ¶ Nota q̄ alcibiades mulier

fuit

fuit pulcherrima quā vidētes quidā diſcipuli ariſt. duxe-
rūt eā ad ariſtotelē ut ipſā videret. q̄ viſa dixit. Si hoīes
linceos oculos haberēt vt queq̧ obſtātia penetrarent itro
ſpectis viſceribus corpus quod apparet pulcherrimū tur
piſſimum videretur.

⁋ Metrum octauum libri tertii.

Eu heu que miſeros tramite deuio
Abducit ignorantia.
Non aurum in viridi queritis arbore:
Nec vite gemmas carpitis.
Non altis laqueos montibus abditis
Ut piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi
Tyrrhena captatis vada.
Ipſos quinetiam fluctibus abditos
Norunt receſſus equoris.
Que gemmis niueis vnda feratior.
Uel que rubentis purpure
Necnon que tenero piſce. vel aſperis
Preſtent echinis littora.
Sed quonam lateat ꝙ cupiunt bonum
Neſcire ceci ſuſtinent.
Et quod ſtelliferum trāſ abiit pol tum:
Tellure demerſi petunt

⁋ Metrum octauum tertii libri.
Eu heu q̄ miſeros tramite deuio. Iſtd ē octauū metrū huiꝰ tertii cuiꝰ primꝰ v̄ſus dr̄ metrū aſclepidiacū ab inuentore. coriābicū a pede p̄dn̄ante. Secūdꝰ verſus dr̄ metrū archilogicū ab inuētore: iābicū a pede p̄dn̄ante. In quo metro pħia deplāgit errorē hoīꝫ q in q̄rēdo minima bōa ſūt prudentes. ſꝫ in q̄rēdo ſummū bonū abducūt ignorātia. prio facit hoc. ſcd̄o p̄cat ut homines tediati falſis bōis redeant ad verꝫ bonum. ſcd̄a ibi. Quid dignū. Dicit ergo. Heu ē iteriectio dolentis ⁊ ē diſſillabū pp metꝫ. q̄ ignorantia abducit miſeros deuio tramite. i. tranſuerſa via ſup. a v̄o bono. vos hoīes nō q̄ritis auꝫ in viridi arbore. nec carpitis gēmas in vite. vos non abditis. i. nō abſcōditis. laq̄os ꝓ captura piſciū in altis mōtibꝰ: vt ditetis dapes piſce. ⁊ ſi vobis libeat ſeq capꝑas non captatis. i. nō acceditiſ vada tyrrhena. i. mare tyrrhenū qd̄ ē in ytalia. q̄uetiā ꝓ certe. hoīes norūt. i. nouerunt: ipſos receſſus abditos. i. abſcōditos fluctibꝰ equoris. etiā hoīes. norūt q̄ vnda ſit feracior. i. abūdātior. niueiſ gēmis. i. margaritis: vl̄ q̄ vnda ſit feracior rubētis purpure. i. cōchilioꝫ quoꝫ ſanguie fit purpura. ⁊ hoīes norūt q̄ littora p̄ſtent. i. abūdent. tenero piſce. vel aſpis echinis. i. talibꝰ piſcibꝰ. ſꝫ quonā. i. vbi lateat bonū. ſ. beatificū. qd̄ cupiūt neſcire ſuſtinēt ceci exn̄tes. ⁊ illud bonū qd̄ abiit trās polū ſtelliferū. illd̄ hoīeſ demerſi cecitate ignorātie. petūt tellure. i. q̄rūt in terra. ⁋ Notādū ſꝫ Iſido. li. ethimol. caprea ē agreſtis capra. q̄ q: acutiſſime videt greci eā midercuſcepō. i. dorcas appellauerāt. ⁋ Notādū ſꝫ iſidoꝫ ꝙ echinꝰ ē piſcis puus ſemipedalis q aderendo videt̃ retinere nauē ⁊ eſt piſcis aſprimꝰ admodū ericii ad edendū ſatis ſuauis.

⁋ Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer.
Opes honores ambiant.
Et cum falſa graui mole parauerint.
Tum vera cognoſcant bona.

⁋ Quid. ⁊c̄. Hic p̄cat̃ pħia vt pꝰ tediū falſoꝫ bonoꝫ hoīeſ redeant ad veꝫ bonū. Et dicit. qd̄ dignū ego iprecer ſtolidis mētibꝰ hoīm. q. di. nihil aliud niſi hoc ꝙ hoīes ambiant ipſos honores ⁊ opes ⁊ cū pauerint. i. acq̄ſiuerit ſibi falſa bōa. graui mole. i. tedioſa ſollicitudīe. tādē tedio du-
cti cognoſcāt vera bōa. ⁋ Notādū ꝙ iſta dep̄catio pħie n̄ ē ex maliuolētia. ſꝫ ex benignitate: ⁊ iō nō optat ꝙ hoīeſ ꝑmaneāt i deſiderio bonorū tpaliū. ſꝫ ut illd̄ deſideriū magis ſit eis mediū ꝓducēdi ad veꝫ bonū nec ipa imprecat̃ cupiditatem vel ambitionem honoris adeſſe ſed ut quibꝰ adeſt per hoc ad verum bonum deducantur.

⁋ Proſa nona libri tertii.

Hactenus mēdacis formā felicitatis oſ̄diſſe ſuffecerit quā ſi ꝑſpicaciter itueris ordo ē deinceps q̄ ſit vera mōſtrare. b. Atq̄ video inq̄: nec opibꝰ ſufficiētiā: nec regnis potētiā: nec reuerētiā dignitatibꝰ: nec celebritatē glīa nec leticiā voluptatibꝰ poſſe cōtingere. P. An et cās cur id ita ſit dep̄hēdiſti. b. Tenui quidē veluti rimula mihi videor ītueri: ſꝫ ex te cognoſcere apertiꝰ malim. P. Atqui promptiſſima rō eſt.

b

⁋ Proſa nona tertii libri.
Actenꝰ men. Iſta ē. 9. p̄ſa huiꝰ tertii l qua pħia vult oſ̄dere q̄ ſit vera btitudo. Et prio ꝯtinuat dicta dicendis. ſcd̄o aſſignat cām falſe felicitatis. tertio oſtēdit q̄ ſit vera felicitas. ſcd̄a ibi. Q. d. n. tertia ibi. Hēs igit̃ inq̄t ⁊ formā. Prio dicit. Hactenꝰ. i. huc uſq̧ ſuffecerit oſ̄diſſe formā mendacis felicitatis. i. falſe. q̄ꝫ ſi ꝑſpicacit̃ intueris. i. ꝯſideres. ordo ē. i. reſtat mōſtrare. deinceps. i. poſtea. q̄ ſit vera felicitas. Et dicit boe. Ego video nec opibꝰ ſufficientiam poſſe ꝯtingere. nec regis potentiā. nec dignitatibus reuerētiā. nec celebritatē glīa. nec leticiā voluptatibus q̄ tn̄ videt̃ ꝓmittere. Et ſic falſa felicitas eſt in eis. ⁊ dicit pħia. Nūq̄d tu dep̄hēdiſti. cās cur illud ita ſit. Et dicit boe. Ego videor ītueri. i. cognoſcere. tenui rimula. q. d. n̄ plene ſꝫ ipfecte video illaſ cās. ſꝫ apt̄iꝰ cognoſcere mali. i. magis vellē ex te. ⁊ dicit pħia Atq̄ pro certe. rō. i. cā falſe. filicitatiſ ꝓmptiſſima ē. ⁋ Nota ꝙ falſa felicitas dr̄ mēdax eo ꝙ n̄ adiplet qd̄ ꝓmittit. diuitie. n. ꝓmittūt ſufficiētiā. dignitates reuerētiā. quā nō ꝯferūt ſic pꝫ ex p̄dictis ⁋ Nota ꝙ cognitio falſe felicitatis vtilis ē: q: cognitio mali expediēs ē ad cautelā ſm alanū in de plāctu nāe. q: malū n̄ vitat̃ niſi cognitū. ⁊ q: noticia mali duc̄ in cognitionē bōi p oppoſitū. igit̃ vult pħia prio aſſignare cās falſe felicitatis. ⁊ tūc oſ̄dere q̄ ſit v̄a felicitas.

⁋ Qd̄ eni ſimplex ē idiuiſumq̧ nā: id error hūanus ſepat: ⁊ a v̄o atq̧ pfecto: ad falſuꝫ ipfectūq̧ traducit. An tu arbitraris hoc qd̄ nihilo idigeat egere potētia. b. Minime inq̄. P. Recte tu q̄dē nā ſi q̄d ē qd̄ i vlla re ibecillioris valētie ſit. i hac p̄ſidio neceſſe ē egeat alieno. b. Ita ē iq̄. p. Igit̃ ſufficiētie potētieq̧ vna eadēq̧ ē nā. b. Sic videtur. P. Qd̄ v̄o huiuſmōi ſit ſpnēdū ne eē cēſes an ꝯ rex oīm veneratōe digniſſimū. b. At hoc in q̄ꝫ nec dubitari q̄dē pt. p. Addamꝰ igit̃ ſufficiētie potētieq̧ reuerētiā. ut hec tria vnū eē indicemuſ b. Addamus ſiquidē vera volumus ꝯſiteri. p.

⁋ Quod. n. ſimplex ē. Hic pħia aſſignat cāꝫ falſe felicitatiſ ⁊ declarās eā oſ̄dit. ꝙ ſufficiētia. potētia. ⁊ reuerētia. glīa ⁊ leticia ſint vnū i re. ſecūdo oſ̄dit quō hoīes iſta ſepāt ab lvicē ſecūda ibi. Hoc igit̃ qd̄ ē vnū. Prio dicit ꝙ cā falſe felicitatis ē. ꝙ error hūanꝰ id qd̄ ē ſimplex. ⁊ indiuiſū nā ſepat. i. diuidit ⁊ error hūanuſ traducit a v̄o bono ⁊ pfecto ad falſum ⁊ ad ipfectū bonū. Et tūc declarat iſtā cāꝫ oſ̄dēs ꝙ reuerentia. potētia ⁊ oīa talia ſūt vnū ⁊ idē in re. ⁊ prio oſ̄dit potētiā idē eē cū ſufficiētia. ⁊ dic̄. An tu arbitraris illud qd̄ nihilo indigeat illud egere potentia. Et r̄ndet boe Minime inq̄. pħia approbat dicens. Recte tu q̄dē

rñdes. Nam ſi quid eſt quod ſit valẽtie ĩbecillioris.i. potẽ
tie debil' in vlla.i.in aliq̃ re.neceſſe ẽ q̄ hoc egeat alieo p̄ſi
dio. Et dicit boe.ita ẽ inq̃z. Cõcludit ergo pħia dicẽs:igi
tur vna ꝛ eadẽ ẽ natura ſufficiẽtie ꝛ potẽtie: ꝛ dicit boeti⁹
ſic videt̃. Tũc pħia oñdit dignitatẽ eſſe eandẽ cũ p̃dictis
dicẽs. Qđ vero hmõi ſit.ſ.ſufficiẽs.ꝛ potẽs.ne.i.nũqd il
lud cenſes.i.iudices ſpernẽdũ tãq̃z idignũ.an ꝯ nõ ſpnen
dũ ſꝫ digniſſimũ veneratiõe oĩm rex. Rñdet boe. Nõ pt
dubitari qn hoc ſit digniſſimũ oĩ veneratiõe.ꝛ pħia adda
m⁹ ergo ſufficiẽtie ꝛ potẽtie reuerẽtiã q̄ hec tria vnũ iudi
cem⁹ꝛ dicit Boe.addam⁹ ergo ſi volum⁹ v̄a ꝯfiteri. ¶ No
tãdũ q̄ potẽtia idẽ ẽ ſufficiẽtie q̄.n.aliqd oĩo ſit ſufficiẽs.
ita q̄ nulli⁹ egeat ꝛ q̄ careat potẽtia ꝯdictionẽ includit: ſi
carꝫ potẽtia reſpectu alicui⁹ poſ̄s nõ eẽt oĩno ſibi ſufficiẽs
¶ Notãdũ cuicũq̄z ineſt ſumma ſufficiẽtia.ꝛ ſumma poten
tia:eidẽ ineſt ꝛ ſumma reuerẽtia .inq̃ztũ.n.aliqd hꝫ rõnẽ
pricipii.intãtũ eſt dignũ reuerẽtia.vñ filii reuerẽt̃ p̄res.
q: ſunt pricipiũ eẽ eox.ꝛ ſerui dños.q: ſunt pricipia ſeruo
rũ in mãdato mouẽtia eos p ipſũ.ꝛ reueremur viros vir
tuoſos.q: ſũt pricipia gubernãtia vitã pollitică. Potẽtia
autẽ dicit rõnẽ pricipii. vñ illud ẽ maxime pricipiũ qđ eſt
potentiſſimum ꝛ ideo tale reuerendiſſimum.

¶ Quid vero inqt:obſcux ne hoc atq̄z ignobile
cẽſes eẽ:an oĩ celebritate clariſſimũ. Cõſidera ve
ro ne qđ nihilo indigere:qđ potẽtiſſimũ qđ hono
re digniſſimũ eẽ cõceſſũ ẽ egere claritudine: quã
ſibi p̄ſtare nõ poſſit:atq̄z ob id aliq̃ ex pte videat̃
abiectius. B. Nõ poſſũ inq̄ qn hoc vti eſt: ita
ẽt celeberrimũ eẽ cõfitear. P. Cõſeq̄ns igit̃ ẽ vt
claritudinẽ ſuperiorib⁹ trib⁹ nihil differre fatea
mur. b. Conſequit̃ inq̃z. p. Qđ igit̃ nullius egeat
alieni:qđ ſuis cũcta viribus poſſit:qđ ſit clarũ at
q̄z reuerẽdũ:nõne hoc ẽt cõſtat eẽ letiſſimũ. b. ſꝫ
vñ huic inquã tali meror vllus obrepat:nec cogi
tare quidẽ poſſuꝫ. Quare plenũ eẽ leticie ſiquidẽ
ſupiora manebũt neceſſe ẽ ꝯfiteri: P. Atqui illđ
quoq̄z p eadẽ neceſſariũ ẽ:ſufficientie potẽtie: cla
ritudis:reuerẽtie:iocũditatis:nomina quidẽ eſſe
diuerſa:nullo vero modo diſcrepare ſubſtantiaꝫ
b. Neceſſe eſt inq̄.

¶ Quid vero inqt. Hic oñdit p̄dictis eẽ annexã gliam et le
ticiã dicẽs. Quid vero cẽſes.i.iudices. Jllud qđ eſt ſuffi
ciẽtiſſimũ potẽtiſſimũ reuerẽdiſſimũ eſt ne hoc obſcux et
ignobile vel ẽ clariſſimũ oĩ celebritate.i.glia. Rñdet boe.
Ego ꝯfitear illđ eẽ celeberrimũ.i.glioſiſſimũ ſicut ẽ. Tũc
pħia cõcludit dicẽs. Cõſeq̄ns igit̃ ẽ vt fateamur claritudi
nẽ.i.gliam nihil differre a trib⁹ ſupiorib⁹.ꝛ dicit boetius
Cõſeqt̃ inq̃z. Tũc pħia oñdit idẽ de leticia dicens. Jllud
quod nulli⁹ alieni egeat.ꝛ qđ cũcta ſuis virib⁹ poſſit qđ ſit
reuerẽdũ ꝛ clax nõne hoc ẽ letiſſimũ.rñdet boe. nõ poſſũ
cogitare. vñ tali vllus meror obrepat.i.itret. Tũc ꝯcludit
pħia dicẽs. Si ſupiora manebũt vera neceſſe ẽ illud ple
nũ eẽ leticie.ꝛ p eadẽ cõceſſa neceſſe eſt eẽ noĩa diuerſa ſuf
ficiẽtie.potẽtie.claritudinis.reuerẽtie.ꝛ iocũditatis.ſꝫ ſub
ſtãtiã eox nullo mõ diſcrepare. qđ cõcedẽs boe. dicit ne
ceſſe eſt inq̃z. ¶ Notãdũ q̄ oẽs creature ꝯpant̃ ad deũ ſi
cut effectus ad ſuã cãm.ꝛ q: noticia cuiuſlibet cauſe relu
cet ĩ ſuo effectu neceſſe ẽ ipſi⁹ dei hr̃e noticiã p effectũ ꝛ no
ticiã cũ laude.q: effect⁹ dei rep̄ntat ipm ſub rõne bonita
tis ꝛ perfectiõis q̃ ẽ mã laudis.cũ aũt glia ſit clara cũ lau
de noticia neceſſe ẽ pricipiũ oĩum rex.qđ ẽ ſufficiẽtiſſimũ
potẽtiſſimũ ꝛ reuerẽdiſſimũ.ẽt eẽ glioſiſſimũ. ¶ Notan
dũ q̄ ſufficiẽtiſſimo nullũ bonũ deeſt.ꝛ tale hꝫ appetitum
qetatũ in bono adepto.qes aut appetit⁹ ĩ bono adepto ẽ le

ticia.ergo bonum ſufficientiſſimuꝫ ẽt eſt letiſſimũ. ¶ No
tãdũ q̄ oĩa iſta ſufficiẽtia.potẽtia reuerentia glia.ꝛ letitia
ſunt vnum in ſb̃a.non ãt ſunt vnũ in ſb̃a ſicut aggregatuꝫ
ex diuerſis reb⁹ tũc.n.eẽt ibi cõpoſitio q̄ repugnat potẽti
ſimo ꝛ digniſſimo eo q̄ ſimpliciora digniora ſunt cõpoſi
tis.ſed de hoc poſtea melius patebit.

¶ P. Hoc igitur qđ ẽ vnũ ſimplexq̄z natura pra
uitas hũana diſptit:ꝛ dum rei q̃ ptib⁹ caret par
tẽ conat̃ adipiſci.nec portiõeꝫ q̃ nulla ẽ: nec ipaꝫ
quã mime affectat aſſeqt̃.b. Quo nã mõ inquã.
P. Qui diuitias inqt petit penurie fuga de potẽ
tia nihil laborat vil' obſcuruſq̄z eẽ mauult. mltas
etiã ſibi naturales quoq̄z ſubtrahit voluptates:
ne pecuniã quã parauit amittat. Sꝫ hoc mõ nec
ſufficiẽtia qdẽ cõtingit ei quẽ valẽtia deſerit: quẽ
moleſtia pũgit:quẽ vilitas abiicit.quẽ recõdit ob
ſcuritas. Qui v̄o ſolũ poſſe ꝯſiderat: pfligat opeſ
ꝯſpicit voluptates honorẽq̄z potẽtia carẽtẽ gliaꝫ
quoq̄z nihil pẽdit. Sꝫ hunc quoq̄z q̄z multa defi
ciant vides:fit.n.vt aliqñ neceſſariiſ egeat:vt an
xietatibus mordeat̃. Cũq̄z hec depellere neq̃at.
etiã id quod maxie petebat.potẽs eẽ deſiſtat. Si
milr rõcinari de honoribus.glia voluptatib⁹ lꝫ:
Nã cũ vnumquodq̄z hox idẽ quod cetera ſit.qſ
qs hox aliqd ſine ceteris petit:nec illud quidem
quod deſiderat apprehendit.

¶ Hoc igit̃ ꝛc. Hic pħia oñdit qualr hoĩes illud qđ eſt vnũ
re diuidũt.ſecũdo mouet dubitationẽ ibi. Quid igit̃ inq̃z
Prio oñdit qũo hoĩes diuidũt illud quod eſt vnũ.ꝛ dicit
Jllud qđ eſt vnũ ꝛ ſimplex natura.illud diſptit.i. diuidit
prauitas hũana.i.prau⁹ error hoĩum querẽdo vnum ſine
alio.ꝛ dũ hoĩes conant̃.i.laborãt adipiſci ptẽ rei .que pti
bus caret hõ nõ aſſeqt̃ vllã portionẽ.i.ptẽ nec ipam rem
integrã quã affectat.ꝛ q̃rit boe. Quo nã modo diuidunt
hoĩes iſta dic̃ pħia.q petit diuitias ppter fugã penurie.i.
cã ſufficiẽtie nihil laborat de potẽtia.ſꝫ mauult.i.magis
vult eſſe vilis.i.indign⁹ꝛ obſcur⁹.i.inglius.ꝛ ita nihil cu
rat de dignitate ꝛ glia.talis ẽt ſubtrahit ſibi multas vo
luptates naturaleſ.ne amittat pecuniã quã pauit.i.lucra
tus ẽ.ſꝫ h̃ mõ ne ſufficiẽtia ꝯtigit ei.quẽ valẽtia.i. potẽtia
deſerit: quẽ moleſtia pũgit.quẽ vilitas.i.irreuerentia abii
cit.quẽ obſcuritas.i.infamia recõdit.q.d.nõ. Tũc oñdit
de potẽtia idẽ.d. Qui v̄o ſolũ deſiderat poſſe.i.potẽtiã il
le pfligat. i.diſpgit opes deſpicit voluptates ꝛ honorẽ ca
rẽtẽ potẽtia.ꝛ nihili pendit gliam.ſed vides hunc ſupple
potẽtẽ q̄z multa deficiãt.fit.n.aliqñ vt talis egeat neceſſa
riis.vt mordeat̃ anxietatib⁹.ꝛ cũ nequeat iſta depellere
ẽt illud qđ maxime petebat.deſiſtat eſſe potẽs. Silr licet
rõcinari de aliis tribus.ſ.de honorib⁹ de glia. de volu
ptatib⁹ ſicut de p̃dictis duob⁹.nã cũ vnũquodq̄z hox pfe
cte acceptũ ſit idẽ qđ cetera vt declaratũ eſt qſqs petit ali
qd hox ſine ceteris nõ apprehẽdit illud qđ deſiderat.
¶ Notandũ qui q̃rit ptẽ rei indiuiſibilis ptẽ nõ ĩueniet nec
ipam rem cui⁹ ptẽ querit.q: in rex natura indiuiſibile par
tẽ ñ hꝫ. cũq̄z igit̃ p̃dicta qnq̄z.ſ.ſufficiẽtia.reuerẽtia ꝛc.ex
pte rei ſint vnũ ꝛ ĩdiuiſibilia:licet differãt nominib⁹. q q̃
rit vnũ ſine alio nõ inueniet. ¶ Notandum q̄ iſta qnq̄z
put inueniũt̃ in rebus ſenſibilibus in qb⁹ hñt eſſe mõ im
perfecto ꝛ diminuto ſic vnũ inuenit̃ ſine alio. inquantuꝫ
aũt accipiũt̃ ẜm eẽ pfectũ.ꝛ ẜm eẽ ſummũ put inueniũt̃
in btitudine.ſic ſũt idem ĩdiuiſibilr.ꝛ vnũ nõ inuenit̃ ſine
alio q: ſumma ſufficiẽtia eſt btitudo.ſumma reuerẽtia eſt
btitudo.ſumma potẽtia ẽ btitudo.ꝛ ſic de aliis. ¶ Notã
dũ q̄ q: hõ nãlr deſiderat btitudinẽ.tũc vnũquodq̄z pre
dictox

dictoꝝ qñqȝ deſiderat ſm ꝙ ſpectat ad btitudinẽ. hoc aũt eſt ſm eẽ ꝑfectũ inquãtũ eadẽ ſunt btitudini. ⁊ qꝛ btitudo cũ ſit deꝰ ẽ indiuiſibilis. oĩa qñqȝ ꝑdicta ſũt vnũ indiuiſibiliter. Ex quo pȝ ꝙ qꝛ hoĩes querũt iſta ſm ꝙ ĩꝑfecta inqȝtũ ſunt in ſenſibilibus: ⁊ tñ deſiderant ea ſm ꝑfectionẽ. iõ homines non aſſequũtur ꝑ ea quod deſiderãt.

¶ B. Quid igiť inq̃. p. Si quiſ cuncta ſiľ cupiat adipſci. ſummã quidẽ btitudinis velit. ſȝ num in his eã repꝑiet que demõſtrauimus id qđ pollicentur non poſſe cõferre. b. Minime inq̃. p. In hiſ igiť q̃ ſingula q̃dã expetẽdoꝝ: pꝛeſtare creduntur btitudo nullo mõ iueſtiganda ẽ. b. Fateoꝛ inq̃ ⁊ hoc nihil verius dici poteſt.

¶ Quid igiť inq̃. Hic pħia mouet dubitationẽ. qꝛ. dcm̃ eſt iã ꝙ hõ querẽdo ſingula hoꝝ diuiſiȝ ipe fruſtrať btitudine. Põt ergo dubitari. vtꝝ querẽdo oĩa ſiľ q̃rať btitudo. dicit ergo hoc. in lr̃a. Quid. igiť iq̃. q. d. licet ſi q̃rať btitudo q̃rendo vnũquodqȝ diuiſim qd igiť erit ſiqs ſiľ cũcta cupiat adipiſci. nũqd ille ſic velit ſummũ btitudĩs. nũquid btitudinẽ repiet in his bonis que demonſtrauimus non poſſe cõferre. qđ pollicentur. i. ꝓmitũt Et rñdet boe. Minime inq̃. Cõcludit ergo pħia dicẽſ. In his ergo nullo mõ eſt inueſtiganda btitudo. q̃ creduntur ꝑſtare ſingľa expetendoꝝ. i. deſiderandoꝝ. Qđ boe. ꝯcedit dicens. Quod fateoꝛ. i. affirmo inq̃ ita eſſe. ⁊ hoc nihil verius dici põt.

¶ Notandũ ſi aliqs querit oĩa quinqȝ ſiľ ille q̃rit btitudinẽ in vlĩ. ſed errat in ꝑticulari q̃rẽdo eã ĩ iſtis tꝑalibus bõis ĩ qbus non inuenit. nõ. n. ſumma ſufficiẽtia nec potentia ĩuenit in eis. ⁊ ſic pȝ ꝙ q̃rẽs vnũ illoꝝ vel oĩa ſiľ ſm ꝙ inueniunť in rebꝰ ſenſibilibus cũ habeãt eẽ ĩ eiſ mõ ĩꝑfecto nõ ꝯſeqť btitudinẽ. q̃rẽs aũt vnũ iſtoꝝ ſȝ eẽ ꝑfectũ cũ oĩa ſint vnũ indiuiſibiliť oĩa querit ⁊ querit btitudinẽ.

¶ M. Habes igiť iquit ⁊ formaȝ falſe felicitatis ⁊ cauſas: deflecte nũc in aduerſũ mẽtis ĩtuitũ: ibi .n. verã quam ꝓmiſimus ſtati videbis: b. Atqui hec inq̃ vľ ceco ꝑſpicua ẽ: eamqȝ tu paulo añ mõſtraſti: dũ falſe cauſas apire conabaris. Nã niſi falloꝛ: ea vera ẽ ⁊ ꝑfecta felicitas: q̃ ſufficiẽtẽ potẽtẽ. reuerẽdũ. celebꝛẽ. letũqȝ ꝑficiat. Atqȝ ut me interius aĩaduertiſſe cognoſcas. q̃ vnũ hoꝝ: qm̃ idẽ cuncta ſũt. veraciť ꝑſtare pt. Hanc eẽ plenaȝ btitudinẽ ſine ãbiguitate cognoſco. p. O te alumne hac opiniõe felicẽ: ſiquidẽ hoc inqt adieceris. b. Quid naȝ inq̃. p. Eẽne aliquid ĩ his mortalibus caducisqȝ rebus putaſ qđ hmõi ſtatũ poſſit afferre. b. Minime inq̃ puto. atqȝ. a te nihil ut amplius deſidereť oſtẽſum ẽ. p. Hec igiť vel imagines veri boni: vel imꝑfecta q̃daȝ dare bona moꝛtalibus videť. verꝝ aũt atqȝ ꝑfectũ bonuȝ cõferre nõ poſſunt. b. Aſſentioꝛ inq̃.

¶ Habes igiť inqt. Poſtq̃ pħi aſſignauit cãȝ falſe felicitatis. hic oñdit que ſit vera felicitas. Scđo oſtẽdit ĩ quo ſit cõſtituta. ibi. Qm̃ igiť agnouiſti. Pꝛio pħia dič. Habes igiť iam cauſas. ⁊ formã falſe felicitatis. nũc deflecte intuitũ mẽtis tue in aduerſuȝ. ideſt in ꝯtrariũ falſe felicitatiſ hoc eſt ad verã felicitatem. ibi ſtati videbis verã felicitatẽ quam ꝓmiſimꝰ. Et dicit boe. At q ꝑ certe. vera btitudo ꝑſpicua. eſt. i. mãifeſta ex dictis ꝙ ẽt hoĩ ceco. q. d. tã manifeſta eſt vera btitudo ex dictis ꝙ etiã ceco ſi aliqd poſſet videre pateret. ⁊ tu pauloañ mõſtraſti eã ſuple verã felicitatẽ. duȝ conabaris apire. i. declarare. cauſas falſe felicitatis. ⁊ dicit boetius Niſi ego falloꝛ ea eſt vera ⁊ ꝑfecta felicitas. q̃ ꝑficiat ſufficientẽ potẽtẽ ⁊ reuerendũ. celebꝛeȝ ⁊ letũ. ut etiã tu pħia cognoſcas me boetiũ interius. i. plenius aĩaduertiſſe q̃ ſit vera felicitas: ego ſine ambiguitate cognoſco hãc eẽ plenã btitudinẽ. q̃ vnũ hoꝝ. ſ. ꝑdictoꝝ veraciter poteſt ꝑſtare. qm̃ idẽ cũcta ſunt. ⁊ dicit pħia quaſi ꝯgratulando boetio. O alumne hac opinione. te felicẽ ſupple dico. ſiqdẽ h̄ adieceris ſupple qđ mõ dicã ⁊ dič. B. qd nã inquã. i. dicã. Dicit pħia. Putas ne aliqd eẽ in his rebus moꝛtalibꝰ ⁊ caducis. i. trãſitoriis qđ poſſit afferre. i. dare hmõi ſtatũ. rñdet boetiꝰ Minime puto ⁊ illud oſtẽſum eſt a te ut nihil amplius deſidereť a btitudine. Cõcludit ergo pħia dicens. Hec igiť. ſ. ſufficientia. reuerẽtia ⁊c̃ q̃ in rebus caducis inueniũť vel ſunt imagines. i. ſiľitudines veri boni et videnť dare moꝛtalibus imꝑfecta bona. verꝝ autẽ ⁊ ꝑfectum bonũ cõferre nõ poſſunt. ⁊ dič boetiꝰ aſſentioꝛ inq̃. ¶ Nota ſufficiẽtia imꝑfecta que cõſiderať in rebꝰ tꝑalibꝰ nõ ẽ vera ſufficiẽtia. ſȝ tantũ ſiľitudinaria. Sufficientia autem ꝑfecta includit oĩa alia quattuoꝛ. ⁊ ſingulũ alioꝝ q̃tuoꝛ ꝑfecte alia icludit. ⁊ ideo illud quod dat vnũ perfectum dat oĩa. ſed illud quod dat oĩa facit vere ꝑfectum. ergo dicit boetius illud quod poteſt veraciter vnũ conferre illud cognoſco eſſe beatitudinem. ¶ Itẽ aſſentioꝛ eſt verbum deponentale: ⁊ idem ſignificat cuȝ verbo neutrali quod eſt aſſentio.

¶ P. Qm̃ igiť agnouiſti q̃ vera illa: ſit q aũt btitudinẽ mentianť: nũc ſupeſt ut vñ veraȝ hanc petere poſſiſ agnoſcas. p. Id q̃dẽ inq̃ iamdudũ vehemẽter expecto. p. Sȝ cũ vti in thimeo platoni inqt nr̃o placet. in minimis quoqȝ rebus diuinum ꝑſidiũ debeat imploꝛari. qd nunc faciendũ cẽſes ut illius ſummi bõi ſedẽ repꝑire mereamur. b. Inuocandum inq̃ rerum oĩm patrẽ: quo pꝛetermiſſo nullum rite fundatur exoꝛdium. p. Recte inquit. ac ſimul ita modulata eſt.

¶ Quoniaȝ igiť que vera. Hic oſtẽdit pħia in quo vera felicitas ſit conſtituta. ⁊ pꝛimo tangit oꝛdinẽ huiꝰ ꝑtis ad ꝑcedentia. ⁊ docet diuinũ auxiliũ eẽ imploꝛandũ ut cognoſcať in quo ſit vera beatitudo. ſecũdo inuocat diuinũ auxilium. tertio oſtendit intentuȝ in quo ſit vera btitudo. ſcđa ibi. O q ꝑpetua. tertia ibi. Qm̃ igiť. Pꝛio dicit pħia. O Boeti quoniã agnouiſti q̃ ſit vera btitudo ⁊ agnouiſti que mentianť beatitudinẽ. nũc ſupeſt ut agnoſcas vñ illaȝ veram beatitudinẽ petere poſſis. Et dicit boetius. Illud iaȝdudũ a te vehemẽter expecto. ⁊ dicit pħia. Cũ diuinũ ꝑſidiuȝ. i. auxiliũ in minimis rebus debeat imploꝛari ſič placet platoni nr̃o in thimeo: qd nũc cẽſes faciendũ ſupple in tã arduo negocio. Rñdet boe. Inuocãdũ ſup. cẽſeo patrem oĩm reꝝ. ſ. deũ ſine quo nullũ exoꝛdiũ rite fũdať. qđ appꝛobat pħia dicẽs. recte. tu inqt cenſes ⁊ ſiľ ſine interuallo pħia ita modulata eſt. i. ꝓpoſuit inuocationẽ dei metrica modulatione. ¶ Nota ꝙ in oĩbuſ diuinũ auxiliũ eſt imploꝛãdũ. qꝛ deꝰ eſt qui diuitias ſue ſapie influit in aĩas ſapientũ. ⁊ tribuit ſtudentibꝰ gr̃am cognoſcendi. cui nihil ẽ difficile. ⁊ ſine quo nihil poſſibile ẽ poſſideri. ita ſcribiť ĩ ꝓlogo de regimine pꝛĩcipũ: ⁊ omne datum optimũ ⁊ oẽ donũ perfectũ deſurſum eſt deſcẽdẽs a patre luminũ. ut dicit alia ſcriptura. Et dicit btũs aug. Nemo tã eruditꝰ: nemo tã dictꝰ q ſupna illuſtratiõe nõ ĩdigeat. ⁊ btũs grego. Niſi itus ſit q doceat: ĩ uanũ lingua doctoꝛiſ laboꝛat Ideo pħia volẽs oſtendere in quo ſit vera btitudo inuocat diuinũ auxiliũ. quo ꝑtermiſſo nullũ rite fundať exoꝛdiuȝ.

¶ Metrum nonum libꝛi tertii.

Qui perpetua mundum rõne gubernas
Terrarum celiſqȝ ſatoꝛ. q tempꝰ ab euo
Ire iubes: ſtabiliſqȝ manẽs das cũcta moueri.

UNIVERSITARIA DE GRANA

¶ Metrum nonū tertii libri.

Qui ꝑpetua mūdū rōe gubernas. Jſtud ē me
trū nonū hui⁹ tertii. qꝺ ꝺr omericū ab inuēto
re q: omer⁹ ipm adinuēit ⁊ ꝺr eroicū a mā. q:
geſta heroū. i. viroꝝ illuſtriū. hoc metro ꝺſcri
bebanꝫ ⁊ ꝺr ꝺactilicū a pede ꝑdñante. exame
trum a nūero pedū. q: ꝯſtat ex ſex pedibus. Jn quo metro
pħia inuocat ꝺiuinū auxiliū ad oñdendū i quo ſit vera btī
tudo. ⁊ quō ad ipaꝫ ꝑueniaꝫ. Primo ergo pħia captādo
beniuolētiā ꝺei ipm multiplr cōmēdat. ſcꝺo petitionē ſuā
exprimit. ibi. Da pr̄. Circa primū ſciēdū ꝙ tria reqrūtur
ad petitionē exaudiendā. Pꝛio reqrit potētia exaudiēdi.
ſcꝺo volūtas. tertio ſcia. De primis ꝺuob⁹ ꝺꝫ i qrto hui⁹
ꝓſa. z. ꝺuo ſūt in qb⁹ oīs hūanorū actuū effect⁹ ꝯſtat vo
luntas ⁊ ptās. quoꝝ ſi alteꝝ ꝺeſit nihil ē qꝺ explicari qat.
De ſcia pꝫ. q: ſine ea nihil rōnabilit geriꝫ. Volens ergo
pħia oñdē ꝙ ꝺe⁹ poſſit. velit ⁊ ſciat exaudire ſuā petitionē
oñdit ipꝫ eē potētē ex mūdi gubernatōe. ex celi ⁊ terre crea
tiōe ex tpis ꝓductiōe. Scꝺo oñdit ipꝫ volētē ſiue bēiuolū
ex ſui bōitate ⁊ clemētia q ꝓduxit cūcta. tertio oñdit ipm eē
ſapientē ex quorūdā effectuū ſpecialiū ꝓductiōe. ſcꝺa ibi
Quē ñ externe. tertia ibi. Tu nūeris. Pꝛio ꝺicit. O pater
q gubernas mūdū ꝑpetua rōne. i. ꝑpetua ꝓuidētia tua. q
es ſatoꝛ. i. creatoꝛ terraꝝ ⁊ celi: q iubes tps. ire. i. ꝓcedere
ab euo. i. a ꝑpetua ꝺuratione. tu manens ſtabilis. i. imuta
bilis. ꝺas. i. facis cūcta moueri. ¶ Notandū ꝙ tota iſta
lra. Qui ꝑpetua vſqꝫ ad illā ptē. ꝺa pr̄. ꝺꝫ legi ſuſpēſiue
⁊ pt o hic teneri vocatiue admiratiue vl ꝺeꝑcatiue. ¶ No
tandū ꝙ gubernare ē res in ꝺebitū ſui finem ordinare qꝺ
ſpectat ad ꝺiuinā bonitatē. regit āt prima cā oēs res ꝑter
hoc qꝺ cōmiſceaꝫ cū eis iſluēdo ſuꝑ eas virtutē vite ⁊ bōi
tatis ſm auctorē li. ꝺe cauſis. ¶ Notandū ꝙ mund⁹ ſm
ariſt. in li. ꝺe mūdo ē cōſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis q
in eis ſūt. quē mundū ꝺe⁹ gubernat ꝑpetua rōne. i. ſua ꝓ
uidentia ꝑpetua q nō ē trāſitoꝛia ſic ꝓuidētia hūana. ſed
permanet ꝺuratiōe infinita. ¶ Notādū ſic aliqs ꝺr ſatoꝛ
q ſemina plantaꝝ ⁊ arboꝝ ꝓiicit. ſic ꝺe⁹ ꝺr ſatoꝛ inqꝫtū
celū ⁊ terrā creauit ⁊ ꝓduxit. ꝑ celū autē et terrā ēt intelli
gunꝫ elemēta q ſūt in medio. ꝺicit autē ⁊ terraꝝ. ponēdo
nūerum plalem ꝓ ſingulari ꝑ antiteſim. ¶ Notādū ꝙ tē
pus ē ꝺuratio ſucceſſiua cū ſit numerus mot⁹ ſm prius
⁊ poſterius ex qrto pħicoꝝ. q ꝺuratio ꝓcedit ab euo Vbi
notandū ꝙ euū eſt ꝺuratio ꝑmanēs tota ſil nullā hñs ſuc
ceſſionē vel mutabilitatē annexā. ⁊ ē idē qꝺ eternitas. q ē
ꝓpꝛia ꝺuratio ꝺei. ſm quā ꝺe⁹ ē cā tpis. ſic. n. ꝺe⁹ ꝑ ſuuꝫ
eē eſt cā cuiuſlibet eē. ⁊ ꝑ ſuā bonitatē ē cā cuiuſlibet boni
ita ꝑ ſuā ꝺurationē eſt cā cuiuſlibet ꝺurationis. ¶ Notā
dū ꝙ ꝺe⁹ ē ſtabilis. i. imutabilis. q: nulla ſpecie mot⁹ mo
ueꝫ. nō generatiōe ⁊ corruptiōe cū ſit ingenerabilis ⁊ icoꝛ
ruptibilis. nec augmentatione ⁊ ꝺiminutiōe cū nō ſit qꝫt⁹
non alteratione nec loci mutatiōe cū ſit impꝑtibilis ⁊ ꝓbat
ariſt. 8. phi. ex oꝛdine mouentiū ⁊ mobiliū neceſſe ē ꝺeue
nire ad aliqꝺ primū oīno imobile ⁊ ꝑ ſe ⁊ ꝑ accñs. ¶ No
tandū ꝙ oīa a pꝛio ſunt mutabilia. vel ſm eſſe vel ſm ope
rationē. Si ſm eſſe hoc eſt ꝺuplr. vel ſm eē ſubſtāriale ſic
entia generabilia. ⁊ corruptibilia. vel ſm eſſe accñtale. ſic
coꝛpa celeſtia que licet nō muteꝫ generatiōe ⁊ coꝛruptiōe
tamē mutanꝫ ſm eſſe locale. Si autem ē mutatio ſm oꝑa
tionē. ſic intelligentie ſunt mutabiles. q: in ipſis eſt ſucceſ
ſio intellectionū. licet ergo ñ muteꝫ quo ad eē tñ quo ad
oꝑationē. Aliter exponiꝫ. Stabilqꝫ manēs ꝺaſ cūcta mo
ueri. vel oib⁹ ſpeciebus motuū. vel aliqb⁹ ſpecieb⁹ mot⁹.
accipiendo motū ſtricte vel large. Aliter exponiꝫ. Stabi
liſqꝫ manens ꝺas cūcta moueri. nō ꝙ oīa moueanꝫ. ſed
qcqd moueꝫ te ꝺante moueꝫ. ⁊ ſile genus locutionis. hꝫ
Joā. primo. Jlluiat oēm venientē in hūc mundū. ñ ꝙ oēſ
ſil illumineꝫ. ſed oēs qui illuīantur a ꝺeo illuminantur.

¶ Quē nō externe pepulerunt fingere cauſe
Materie fluitātis opus: veꝝ inſita ſummi
Forma boni liuoꝛe carens. tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo: pulchꝝ pulcherrimus ipſe.
Mundum mēte gerens: ſiliqꝫ imagine foꝛmans
Perfectaſqꝫ iubes ꝑfectum abſoluere partes

¶ Quē nō exter. Hic pħia oñdit ꝺeū eſſe beniuolū ex bōi
tate clemētie qua oīa ꝓduxit ⁊ ꝺic. quē. ſ. ꝺeū externe. i. ex
triſece cāe. nō pepulerūt. i. nō coegerūt. fingere. i. compo
nere. opuſ. i. creaturā fluitātis materie q fluit ꝺe eē ad nō
eē. ⁊ ēconuerſo ꝺe nō eſſe ad eſſe foꝛme. Veꝝ ꝓ ſꝫ inſita. i.
intrinſeca foꝛma. ſummi boni. i. ſumme tue bonitatis. ſ.
ſuꝑ. peplit te fingere opus fluitātis materie: O pr̄. tu ꝺu
cis. i. ꝓducis cūcta ab exēplo ſuꝑno. i. ab exēplari perpe
tuo tu ipſe pulcherrim⁹ ab oi ꝺefoꝛmitate elongatus ge
rens mēte. i. mēoꝛia. plenū mūdū ſeu pulchꝝ mūdū. ſ. ar
chiticū. foꝛmās. i. ꝓducēs ipm mūdū ſenſibilē. ſili imagi
ne ſic ꝑfuit in mēte tua. ⁊ tu iubes mundū ꝑfectū. i. ꝑfecte
ꝓductū. abſoluere. i. abſolutū tenere ſine ꝺefectu alicuius
ꝑfectas ꝑtes. i. elementa ⁊ elemētata. q ſpectāt ad integri
tatē mūdi. ¶ Notādū ꝙ oē qꝺ neceſſitaꝫ a cā extriſeca ne
ceſſitaꝫ ab efficiēte. vel a fine. q: nō ſunt plures cāe extriſe
ce. efficiēs aūt neceſſitat ꝺuplr. vel violētiā iferēdo. vt ꝓii
ciēs lapidē ſurſū. vel aliqd ꝯferēdo quo nālr moueaꝫ ſic
generās foꝛmā ꝺās leuitatis mouet ignē ſurſuꝫ ꝺ neceſſi
tate nāe ꝺe⁹ āt ñ neceſſitaꝫ ab efficiēte pꝛio mō. ſ. neceſſi
tate violētie: cū nihil ſit potēti⁹ eo. nec nečitate ſcꝺo mō
cū nihil ab alio recipiat. nec etiam neceſſitaꝫ neceſſitate fi
nis. q: qꝺ neceſſitaꝫ ab alio tanqꝫ a fine cōparaꝫ ad ipm
ſicut imꝑfectū ad ꝑfectū. eo ꝙ finis ē bonū ⁊ ꝑfectio illi⁹
qꝺ eſt ad finē. ꝺe⁹ aūt a nullo extriſeco ꝑficiꝫ. ¶ Notādū
ꝙ ſola bonitas ꝺiuina cogit ipm ad ꝓducēdū op⁹ fluitan
tis materie. nō aūt cogit ipm neceſſitando ſed libere mo
uēdo. Notandū ꝙ inuidia facit ꝙ aliqs bonū alteri non
cōicat q: iuidia eſt triſtitia ꝺe bono alteri⁹. ⁊ q: talis inui
dia in ꝺeo nō eſt. iō ſuam bonitatē per creationē aliis cōi
cauit. Vñ ꝺic plato i thimeo. Ab optimo inuidia lōge re
legata eſt. ⁊ ꝑ ꝯñs ſibi ꝺiſſilis ꝓut nālr cuiuſqꝫ capax btī
tudinis eſſe poterat: efficiqꝫ voluerit. Notādū ꝙ ſicut in
agētib⁹ ꝑ nāꝫ foꝛma rei ſiēde ꝑexiſtit in agēte ſm eē reale.
ſic in agētib⁹ ſecūdū itellectū foꝛma rei ꝓducēde preexiſtit
ſecundum eſſe intellectuale. ſicut artifex volens produce
re domū. oꝫ formaꝫ domus pꝛio in mēte preexiſtere tan
qꝫ exemplar ad cui⁹ imitationeꝫ faciat domū in materia.
cum igitur ꝺeus ſit agens ꝑ itellectū ꝓducēs mūdum ipe
prehabuit in mēte ſua exēplar mūdi ⁊ oium partiū ei⁹. ad
cuius imitatiōeꝫ produxit munduꝫ extra. ſupple q mund⁹
in mēte ꝺiuina ꝑexiſtēs ꝺr architipus ab archos quod ē
princeps ⁊ typos ſimilitudo quaſi principalis ſimilitudo
cuius imago ꝺr iſte mundus ſenſibilis.

¶ Tu nūeris elemēta ligas: vt frigoꝛa flāmis.
Arida cōueniant liquidis: ne purioꝛ ignis
Euolet: aut merſas ꝺeducant pondera terras.

¶ Tu numeris elemēta ligas. Hic pħia cōmendat ꝺeum
ex ꝑte ſapie quo ad ſpecialē effectuū ꝓductionē. et pꝛio ex
productiōe elemētoꝝ. Secūdo ex ꝓductiōe aie mūdi. Ter
tio ex ꝓductiōe noſtraꝝ aiaꝝ. ſecūda ibi. Tu triplicis ter
tia ibi. Tu cauſis. Pꝛimo ꝺicit. O pater tu ligas elemē
ta numeris: ideſt propoꝛtionibus numeralib⁹ vt elemen
ta frigida cōueniant. ideſt cōcoꝛdent flammis. ideſt calidiſ
elementis. ⁊ vt arida ideſt ſicca elementa conueniant liq
dis. i. humidis elementis. ne ignis purioꝛ inter elementa
euolet. ideſt exeat ſperam ſuam magis aſcendēdo ⁊ ne pō
dera. i. grauitates. ꝺeducant. ideſt magis ꝺeoꝛſum ꝺucāt
terras merſas. ideſt ꝺepꝛeſſas. ¶ Notandū ꝙ elemēta ha
bent propoꝛtionem numeralem inter ſe. ſicut eniꝫ ꝺuo nu
meri quadrati cōueniunt in vno numero medio propoꝛtio
nali. ſic ꝺuo elementa contraria in ꝺuabus qualitatibus
conueniunt in vno elemento medio ꝓpoꝛtionali vtriqꝫ.

Uerbi gratia. Numerus quadratus eſt qui conſtat ex du
ctu ſuiipſius in ſeipm. dicendo bis duo. tertria. bis duo in
quaternariũ: ⁊ ter tria in nouenariũ. ⁊ accipe vnum nume
rum mediũ proportionabilem. ſcꝫ ſenariũ qui ſm eandeꝫ
proportionē excedit quattuor in qua excedit a nouē. ſicut
enim nouem continēt ſex ⁊ mediã partē ſex. ita ſex cõtinēt
quatuor ⁊ mediam ptē quattuor. Sic ſimil'r eſt in elemen
tis. Nam ignis ⁊ aqua in duabus qualitatibus contrariã
tur. ignis. n. eſt calidus ⁊ ſiccus aq̃ frigida. ⁊ hũida q̃ col-
ligantur vno medio ſup. aere. qui conuenit cum igne in ca
liditate: ⁊ cum aqua in humiditate. ſimiliter eſt de aere ⁊
terra reſpectu aque. Secundum hanc ſententiaꝫ littera ſic
exponit: Tu ligas elementa numeris. ideſt proportionibꝰ
numeralibus. ut frigora. ideſt aque que frigide ſunt. con-
ueniant flammis. ideſt ignibus. qui calidi ſunt per vnum
elementum mediũ qđ eſt aer. ⁊ arida. ideſt terre que aride
ſunt conueniant liquidis ideſt ptibus aeris que humide
ſunt per elementum medium quod eſt aqua.

Tu triplicis mediam nature cuncta mouenteꝫ
Connectens animã per conſona mẽbra reſoluis.
Que cum ſecta duos motuꝫ glomerauit in orbes
In ſemet reditura meat: mentẽqꝫ profundam
Circuit: ⁊ ſimili conuertit imagine celũm.

Tu triplicis mediã nature cuncta mouenteꝫ: Hic philo
ſophia oſtendit ſapientiam ex anime mundi productione
vbi ſciendum ꝙ iſta littera cõmuniter exponitur ad inten
tionē platonis in thymeo. ſed quia iſta expoſitio eſt diffici
lima ⁊ modice vtilitatis ego eam ptranſeo: ⁊ ponaꝫ facilē
expoſitionem. que eſt de mente ariſtot. Ad cuius euiden-
tiam eſt notandum. ꝙ per animam mundi hic intelligit
intelligentia mouens orbem. que p motuꝫ virtuteꝫ ſuam
influit inferioribus. ⁊ hec intelligentia dicit media inter
deum ⁊ animam humanam. Sicut eni in dignitate ⁊ per
fectione excedit a deo ſic ipa excedit animã noſtrã. No
tandum ꝙ intelligentia huiuſmõi dicit eſſe triplicis na-
ture propter tres operationes quas habet. ſcilꝫ mouere or
bem. intelligere deum. ⁊ intelligere ſeipſam. Notandũ
ꝙ orbes celeſtes dicuntur conſona membra ĩtelligentie
quia per ipſos tanq̃ꝫ p organa et inſtrumenta intelligen-
tia influit inferioribus. licet eni intelligentia prima inten-
tione moueat propter ſe tamen ſecunda intentione mouet
propter inferiora. His pmiſſis littera plana erit. vnde di
cit ſic. Tu deus animam ſupple mundi que eſt intelligen
tia. mediam ſup. inter deum ⁊ animam humanam. tripli
cis nature. ideſt triplicis operationis. mouentem cuncta
ſupple inferiora per influxum illum tu connectens reſo-
luis. ideſt diſtinguis. eam per conſona membra ideſt per
conuenientes orbes que anima cuꝫ ſecta. ideſt diuiſa quã
tum ad operationes. glomerauit. ideſt impreſſit motum
in duos orbes ſup. in orbem primi mobilis. ⁊ in orbem
planetarum. ipſa reditura: ideſt reflexa meat. ideſt pro-
cedit in ſemetipſam ſupple intelligendo quod eſt vna ope
ratio. ⁊ ipſa circuit mentem profundam: ideſt mentem di
uinam deum intelligendo. que eſt alia operatio. ⁊ ipſa
cõuertit. ideſt mouet celũ. ſimili imagine. ideſt intellectio
ne. quod eſt tertia operatio eius. Adhuc nota licet cor-
pora celeſtia ſint diuerſa tamen ratione vnitatis ordinis
poſſunt dici vnũ corpus. Similiter intelligentie licet ſint
diuerſe. tamen poſſunt dici vna intelligentia propter vni
tatem ordinis in operatione mouendi ergo dicit in ſingu
lari animam ⁊ non animas.

Tu cauſis animas paribus: vitaſqꝫ minores
Prouehis: ⁊ leuibus ſublimes curribꝰ aptans
In celum terramqꝫ ſeris: quas lege benigna
Ad te conuerſas reduci facis igne reuerti.

Tu cauſis animas paribus vitaſqꝫ minores. Hic philo
ſophia cõmendat ſapientiam dei ex animarum noſtrarũ
creatione dicens. O pater tu prouehis ideſt producis ani
mas hominum. ⁊ minores vitas. ideſt animas brutorum
⁊ plantarũ paribus cauſis. quibus animam mundi pro-
duxiſti. ſcꝫ tu aptans ſublimes. ideſt animas rationales
hominum. leuibus curribus. ideſt celeſtibus ſtellis. tu ſe
ris eas in celum ⁊ terram. i. in corpora terrena. quas ani-
mas cõuerſas reduci igne. ideſt charitate reducēte. facis
reuerti ad te benigna lege. ideſt ordinatiõne tua. Nota
ꝙ anime beſtiarum ⁊ plantarum dicuntur minoris vite
reſpectu anime hominis. eo ꝙ non habent tot nec ita per
fectas operationes vite ſicut anime hominũ. Nota ꝙ
leues currus ſm intentionem platonicorum intelligit ſtel
las compares curribus. dixerunt enĩꝫ platonici. ꝙ deus
omnes animas ſimul creauerit ⁊ ſeminauerit eas in celo
delegendo eas ſtellis comparibus. a quibus poſtea dela
bantur in corpora. ſed hec opinio non valet. ſcꝫ ꝙ omnes
anime ſimul ſint create. immo omni die de nouo creant
⁊ create corporibus infundunt. Dicuntur autem anime
ſeri in celum propter virtuteꝫ celeſtem. ex qua vnio anime
ac corpus contrahit ſuam peryodum licet anima a deo p
ducatur in corpore. tamen vnio ex parte diſpoſitionuꝫ cor
poralium dependet a virtute celeſti. ideo dicit eas ſeri in
celum ⁊ terram. quia anime non coaptant corporibus ni
ſi mediante virture celeſti. Unde ſecundo phiſicoruꝫ. Ho
mo enim hominē generat et ſol. Nota ꝙ deus animas
creatas aptat leuibꝰ curribus ideſt ſtellis cõparibus qđ
ſic poteſt intelligi. quia anima creata comparitateꝫ ⁊ ſimi
litudinem habet cum ſtella. Sicut enim ſtella eſt nobilior
pars ſui orbis ⁊ eſt perpetua ſic anima rationalis perpe-
tua exiſtens eſt nobilior pars hominis. Uel ſic poteſt intel
ligi ꝙ deus animas creatas aptat leuibus curribus. ideſt
rationi ⁊ intellectui qui dicuntur currus anime qui ducũt
hominem in cognitionem reruꝫ. quas animas ſerit in ce
lum ⁊ terraꝫ. quia anima ratione ⁊ intellectu habet cogni
tionem celeſtium. ⁊ terreſtrium. Nota ꝙ per ignem
reduceꝫ intelligit ardorem charitatis: que homineꝫ auer
ſum a deo vitiis facit ipſum redire virtutibus. niſi eniꝫ ho
mo deum amet ipſum non querit niſi querat nõ inueniet.
niſi inueniat ad ipſum non reuertetur.

Da pater anguſtam menti conſcendere ſedeꝫ.
Da fontem luſtrare boni: da luce reperta
In te conſpicuos animi defigere viſus.
Diſſice terrene nebulas ⁊ pondera molis.
Atqꝫ tuo ſplendore mica. tu namqꝫ ſerenum
Tu requies tranquilla piis: te cernere finis.
Principium. vector. dux ſemita. terminus. ideꝫ.

Da pater anguſtam menti conſcendere ſedeꝫ. Poſtquã
philoſophia captauit beniuolentiam dei ipſum multiplici
ter commendando: hic exprimit ſuam petitionem dicēs.
O pater qui facis omnia predicta da. ideſt concede menti
ſup. humane. conſcendere anguſtam ſedem. ideſt nobilem
ſedem ſummi boni. da luſtrare. ideſt inueſtigando inueni
re fontem boni. i. deuꝫ qui eſt fons omnis bõi. da luce re
perta. ideſt cognitione prehabita in te defigere. ſcilicet per
amorem cõſpicuos viſus. ideſt claros intuitus. animi. i.
rationis ⁊ intellectus. O pater tu diſſice. i. diſperge nebu-
las ideſt obſcuritates. ⁊ põdera. i. grauitates terrene mo
lis. ideſt dilectionis terrene. atqꝫ mica. ideſt reſplēde tuo
ſplendore. tu namqꝫ es ſerenum quo ſupple omnia illu-
ſtrantur. Tu es tranquilla requies piis ſup. mentibus. te
cernere. ideſt videre. eſt finis ſup. omnium. tu idem exiſtēſ
es principium. quia origo omnium reruꝫ. tu es vector q̃
vehis nos p gratiam quo peruenire non poſſumus per na
turaꝫ. tu es dux ducens ab errore ignorantie ad veritatē
ſapientie. tu es ſemita cũ ſis via ⁊ veritas ⁊ per te ad teipm
peruenitur. tu es terminus vltra quem nihil queritur cuꝫ
ſis ſummum ⁊ perfectum bonum. Nota ꝙ ſedes ſũmi
boni dicit anguſta. i. ſubtilis. quia vix magno labore ad

ipſam ꝑuenit̄. vel dicit̄ auguſta. i. nobilis. qꝛ nihil ſibi cō parari pōt. ¶ Itē deū vocat fontē ſummi boni. ſicut enim riuuli hñt exiſtere ⁊ fluere a fonte ⁊ ipſe a nullo. ſic a deo om̄e bonū hꝫ eſſe. ipſe aūt a nullo. Nota ad hoc ꝙ ſedes ſummi boni ꝯſcendat̄. oꝫ ꝙ inueſtiget̄. ⁊ qꝛ nō ſufficit inueſtigare ſi non inueniat̄. nec inuenire ſi nō diligat̄. iō phia petit ꝑ amorē defigi viſum animi. ſ. rōnem ⁊ intellectū in ſummū bonū. ¶ Nota ꝙ qꝛ intellectus ⁊ rō impediunt̄ ⁊ obſcurant̄ per affectionē ⁊ deſideriū terrenoꝝ qꝛ corpus qḋ corrūpitur aggrauat aīam qñ corpori eſt ſubiecta ideo phia petit fugari nebulas terrene molis. ⁊ qꝛ non ſufficit fuga tenebraꝝ niſi aſſit lux illuminans: ideo petit illuminationē dicens. Atqꝫ tuo ſplendore mica. ¶ Itēꝫ diſſicio cis. i. diſpergo vel remoueo. ⁊ dicitur a dis prepoſitione inſeparabili ⁊ a verbo icio icis.

Proſa decima libri tertii.

Quoniā igitur ꝙ ſit imꝑfecti que ēt ꝑfecti boni forma vidiſti. Nūc demōſtrādum reor quonā hec felicitatis ꝑfectio conſtituta ſit. In quo illud primū arbitror ingrendū. an aliqḋ hmōi bonū: quale paulo ante diffiniſti: in reꝝ natura poſſit exiſtere. ne nos preter rei ſubiecte veritatem caſſa cogitationis imago decipiat. Sed quin exiſtat. ſitqꝫ hoc veluti qdaꝫ oīum fons bonoꝝ: negari nequit: Omne enim qḋ imperfectum dicitur eſſe: id diminutione ꝑfecti iperfectūqꝫ eſſe ꝓhibetur. Quo fit vt ſi in quolibet genere iꝑfectū quid eſſe videatur: in eo ꝑfectūm quoqꝫ aliqd eſſe neceſſe ſit. Etenim ꝑfectione ſublata: vñ illud qḋ imperfectum ꝓhibetur extiterit. ne fingi quidem pōt. Neqꝫ enim ab diminutis inconſumatiſqꝫ natura reꝝ cepit exordium: ab integris abſolutiſqꝫ ꝓcedens in hec extrema atqꝫ effeta dilabit̄. Qḋ ſi vti pauloante monſtrauimus: eſt quedam boni fragilis iperfecta felicitas: eſſe aliquam ſolidam ꝑfectamqꝫ nō pōt dubitari. B. Firmiſſime inquā veriſſimeqꝫ concluſum eſt. P.

¶ Proſa decima tertii libri.

Quoniā igit̄ ꝙ ſit imꝑfecti. Iſta ē decima ꝓſa hui⁹ tertii: i ꝙ phia oñdit vbi vera btitudo ſit ꝯſtituta ⁊ prio ꝯtinuādo ſe ꝓbat btitudinē perfectam eē in reꝝ nā. ſcḋo oñdit in quo ſit vera btitudo. ibi. Quo vō. Primo dicit O Boeti qm̄ vidiſti in precedentibus que ſit forma imꝑfecti boni. ⁊ que ſit forma ꝑfecti boni. nunc reor. i. opinor eē demonſtrandum. quonā. i. vbi hec ꝑfectio felicitatiſ. i. ꝑfecta felicitas. ſit cōſtituta. i quo ſup. inueſtigando. illud ego arbitror primū eſſe ingrendū. an aliquod hmōi bonū ꝑfectū quale paulo ante. ſ. octaua proſa diffiniſti. poſſit exiſtere in reꝝ natura ne caſſa. i. vana. imago. i. ſpēs cogitationis nos decipiat preter veritatem ſubiecte rei. i. exñtis rei. ſed negt negari qn exiſtat in reꝝ natura ꝑfectum bonū ⁊ ꝑfecta felicitas. ⁊ hoc bonū ſit veluti fons oīum bonoꝝ ⁊ tunc ꝓbat ipm eſſe tali rōne. In quocūqꝫ genere eſt reꝑire imꝑfectum in eodeꝫ eſt reꝑire ꝑfectum. ſed i genere reꝝ eſt reꝑire imperfectum bonum ⁊ imꝑfectā felicitatem vt pꝫ ex precedentibus. ergo in reꝝ natura erit dare ꝑfectū bonum ⁊ ꝑfectaꝫ felicitatem. hanc rōnem ꝑtractat in littera ⁊ dicit. Omne quod dicitur eſſe imꝑfectum illud ꝓhibet̄ imꝑfectū diminutione. i. ex defectu ꝑfecti. quo fit vt ſi in quolibet genere videatur eſſe quid. i. aliqd imꝑfectū in eo genere neceſſe ſit aliquid eſſe perfectum. ⁊ enim ſublata. i. circūſcripta ꝑfectione. nec fingi pt vñ extiterit. i. eſſe habeat. qḋ ꝓhibetur imꝑfectum. neqꝫ. n. natura cepit exordiū a diminutis ⁊ incōſummatis. i. ab imperfectis. ſed natura ꝓcedens ab integris ⁊ abſolutis. i. ꝑfectis. dilabitur in hec extrema. i. inferiora. atqꝫ effeta. i. infructuoſa ex hoc ergo accipit̄ maior rōnis in quocūqꝫ reꝑit̄ aliqd imꝑfectum. Tunc ſubiūgit minorem dicens Sicuti pauloante monſtrauimus ꝙ eſt fragilis boni ⁊ imꝑfecta felicitas. Et ponit ꝯcluſionē dicens ergo dubitari non pōt eſſe aliquā ſolidam ⁊ ꝑfectā felicitatē. quod ꝯcedens. B. dicit. veriſſime ⁊ firmiſſime concluſum eſt. ¶ Notandū ꝙ in tꝑalibus ⁊ ſenſibilib⁹ nō pt eſſe ſummū ⁊ ꝑfectū bonū ⁊ qꝛ multi ſunt qui non putant eſſe alia bona preter ſenſibilia. ideo ne aliqs putet nullum eſſe ꝑfectuꝫ bonū in reꝝ natur aphia prio anteꝗꝫ oñdat vbi ſit ſitum ꝑfectū bonū ꝓbat ipſum eſſe. ¶ Notandum ꝙ res ſubiecta eſt de ꝗ hētur ſermo ⁊ cognitio. hꝫ dū cogitamus de re que non eſt tūc eſt cogitatio caſſa preter veritatem ſubiecte rei decipiēs nos. ne aūt talis cognitio videat̄ eſſe ſummi boni. ideo primo ꝓbat ipſum eſſe in reruꝫ nā. ¶ Notandū ꝙ imꝑfectū non pōt eſſe principiū rerum. qꝛ perfectum prius eſt imꝑfecto. principio aūt non eſt aliqd prius. ex quo ſequitur ꝙ vbi eſt imꝑfectū ibi ē reperire ꝑfectū. ¶ Notandū ꝙ eſt deuenire ad aliqḋ ꝑfectū a quo natura incipienſ progredit̄ ad poſteriora iꝑfecta. eiuſmodi ſunt hec inferiora que dicuntur extrema ⁊ effeta. qꝛ ſunt vltima cauſatorum non cauſa aliis inferioribus.

¶ Quo vō ingt habitet ita cōſidera. deū reꝝ oīuꝫ principē bonū eſſe. cōis humanoꝝ cōceptio ꝓbat aīoꝝ. nā cū nihil deo meli⁹ excogitari ꝗat: id quo melius nihil eſt: bonum eſſe quis dubitat.

¶ Quo vō ingt. Hic phia oñdit in quo ꝑfectum bonum ſiue felicitas ſit ſita. ſcḋo ꝯcludit quoddam correlarium. tertio mouet dubitationeꝫ. ſcḋa ibi. Super hec. tertia ibi. At qui hꝫ ꝗꝫ. Primo dicit vel oñdit ꝑfectam felicitatē eſſe i deo cōſtitutā. ſecūdo oñdit ꝑ quē modū ſit in deo ibi. Sꝫ queſo primo ponit vnam ꝓpoſitionē notā. ſecundo ex ea ꝓbat intētū ibi. Ita vō. Primo dicit. Iam probatum eſt ꝙ eſt dare perfectum bonū quo vō. i. in quo habitet illud perfectum bonum. ita conſidera. Et tunc ſubiungit ꝓpoſitionē. Oīs conceptio cōis humanorum aīoꝝ: probat. i. ꝯcedit deum eſſe bonum principem oīum rerum ⁊ ꝙ de⁹ ſit quoddā bonū. ꝓbat per hoc: qꝛ deo nihil melius excogitari pōt. ⁊ qs dubitat illud eſſe bonū quo melius nihil eſt. q. d. nullus. ¶ Notandū ꝙ deum eſſe principem oīuꝫ reꝝ oēs ꝯcedunt. ſed qꝛ pitagorici duo poſuerūt eſſe principia reꝝ. vnum bonum aliud malū. ne ergo aliqs occaſione huius negaret deū eſſe bonum. ideo hoc probat ex eo ꝙ nihil poteſt meli⁹ excogitari deo. Vñ dicit btūs Aug. in lib. de doctrina chriſtiana. Omnes latine lingue ſcientes cuꝫ aures eorum ſonus tetigerit quo profertur deus: mouentur ad cogitandum excellentiſſimam quandam immortalem naturam. ita autem cogitatur deus vt aliquid quo nihil ſit melius.

¶ Ita vō bonū eē deū rō demonſtrat vt ꝑfectum quoqꝫ bonū in eo eē conuincat. nam ni tale ſit: rerum oium princeps eē nō poterit. Erit. n. eo preſtantius aliqd ꝑfectū poſſidēs bonū. qḋ hoc prius atqꝫ antiquius eē videat̄. Oīa nāqꝫ ꝑfecta minus integris priora eē claruerūt. ꝗre ne in infinitū rō ꝓdeat: confitendū ē ſummū deū: ſūmi perfectiqꝫ boni eſſe pleniſſimū. Sed ꝑfectū bonū veram eē btitudinē ꝯſtituimus. veram igitur btitudinem in ſummo deo ſitam eſſe neceſſe eſt. B. Accipio inqꝫ: nec ē qḋ contradici vllo modo queat. P.

¶ Ita vō bonum eſſe. Hic probat intentū ꝙ btitudo ſiue ꝑfectum

fectum bonũ ſit ſitũ in deo tali rõne. ¶Perfectũ bonum ẽ vera btitudo. ſed in deo eſt perfectũ bonum. ergo in deo ẽ vera btitudo. vñ dicit in lr̃a. Ratio iſta demonſtrat deũ eẽ bonum vt conuincat. i. infallibiliter ꝯcludat. in eo eſſe perfectum bonũ. nam ni. i. niſi deus ſit tale. ſ. perfectũ bonũ. nõ poterit eſſe pͥceps oĩuꝫ reꝝ. ſi enim non ſit perfectũ bonum erit aliqd preſtantius eo poſſidens ꝑfectũ bonum: quia oĩa ꝑfecta claruerunt. i. manifeſta ſũt eſſe priora minus integris. i. ꝑfectis. quare ne rõ ꝓdcat. i. ꝓcedat in infinitum confitendum eſt ſũmũ deũ eſſe pleniſſimũ ſũmi ⁊ ꝑfecti. bõi ⁊ ſic pꝫ mioꝛ rõis. ſ. ꝙ in deo eſt ꝑfectum bonũ. Tunc probat maiorem dicens. Sed ꝯſtituimus. i. probauimus nona proſa. ꝑfectũ bonũ eſſe veram btitudinem igiť reſtat concludere ꝙ neceſſe eſt veram btitudineꝫ ſitam eſſe in ſummo deo. Cui Boetius conſentiens dicit accipio. i. concedo inquã. nec eſt qđ vllo mõ queat ꝯtradici. ¶Notandũ ꝙ ſi deus non eſſet ꝑfectũ bonũ ſed impꝑfectũ procedereť in infinitũ ſic arguendo. Deus vel eſt ꝑfectũ bonũ vel imperfectũ. ſi perfectũ habeť ꝓpoſitum. ſi impꝑfectũ erit aliqd prius eo. cũ ꝑfectũ ſit prius ipꝑfecto. Illud ergo prius vel eſt ꝑfectũ bonũ vel imperfectũ. ſi ꝑfectũ illud erit deus. ⁊ habeť ꝓpoſitum. Si imperfectũ erit aliqd prius eo cum perfectũ ſit prius ipfecto. Iteꝝ queriť de illo priori. vel eſt ꝑfectũ bonũ vel ipꝑfectũ. ⁊ ſic ꝓcederetur in infinitũ. vel dabitur deũ eſſe ꝑfectũ bonũ. ⁊ hoc innuit in lr̃a cũ dicit. Quare ne in infinitũ ratio procedat.

¶Sed queſo inquit te. vide ꝙ id ſancte atqꝫ inuiolabiliter ꝓbes ꝙ boni ſummi ſummũ deũ diximus eſſe pleniſſimũ. B. Quonã inquã mõ. P. Ne hunc reꝝ oĩuꝫ patrem illud ſũmũ bonũ quo plenus eſſe ꝑhibeť: vel extriſec⁹ accepiſſe: vel ita naturalr̃ habere preſumaſ: quaſi btitis dei habiteqꝫ btitudinis diuerſam cogites eſſe ſubſtantiã. Nã ſi extrinſecus acceptũ putes: preſtantius id qđ dederit: eo qđ accepit exiſtimare poſſis. Sed hũc eẽ reꝝ oĩuꝫ ꝓcellentiſſimũ digniſſime cõfitemur. Qđ ſi natura qdẽ ieſt: ſed rõne diuerſum: cũ de reꝝ principe loquamur deo: fingat que põt quis hec diuerſa coniũxerit.

¶Sꝫ queſo te inqt. Hic ꝑhia oñdit ꝑ quẽ modũ vera btitudo ſit in deo. qꝛ non eſt in deo tãqꝫ aliquid diſtinctum ab ipſo ſicut accidens a ſubiecto. ſed eſt idẽ cũ ipſo. qđ ꝓbat quattuoꝛ rõibus. ſcđa ibi. Poſtremo. tertia ibi. Omnino enim. quarta ibi. Reſpice inquit. Primo premittit intentum ſuum cum quadam diuiſione cuius membra improbat dicens. O Boeti queſo te vide ꝙ id ſancte. i. firmiter ⁊ inuiolabiliter probes ꝙ diximus ſummũ deũ eſſe pleniſſimũ ſummi boni ⁊ dicit Boetius. Quonã modo ſup. hoc probatur. Tunc ponit ꝑhia diuiſionem dicẽs. ꝑſumas. i. putas ne hunc patrem oĩum reꝝ accepiſſe extriſecus illud ſummũ bonum quo ꝑhibeť eſſe plenus. vel preſumas ita naturaliter habere a ſe illud bonũ. quaſi cogites diuerſam eſſe ſbam dei btis ⁊ btitudinis habite. Et tunc improbat membra. primo ꝙ deus non accepit ſummũ bonũ ab extrinſeco dicens. Nam ſi putes bonũ qđ in deo eſt extrinſecus acceptum tunc tu poſſis. i. potes exiſtimare eẽ ꝑſtantius. i. melius illud bonuꝫ qđ dederit eo qđ acceperit ſup. deo qđ eſt falſum: qꝛ ꝯfitemur hunc precellentiſſimũ oĩuꝫ reꝝ. Tũc probat ꝙ ꝑfectũ bonũ in deo non eſt i ipſo naturaliter tanqꝫ differens a ſba ſua dicens. Qđ ſi natura. i. ꝑ naturã. ineſt deo ſummũ bonũ ſed eſt diuerſum ab ipſo rõne quiditatiua. fingat que põt qs hec diuerſa coniunxerit ſup. deum ⁊ ſummũ bonũ. q. d. non eſt dare aliquem priorem iſta diuerſa coniungentẽ. ¶Notandũ ꝙ rõ quaꝫ ꝑhia pretendit eſt iſta. Summũ bonũ qđ eſt in deo vel eſt acceptum ab extriſeco. vel ineſt ſibi naturaliter. ſi ab extriſeco aliquid erit preſtantius ⁊ nobilius deo: qꝛ dans ſummum bonũ preſtantius eſt recipiente ipſũ. ſi aũt ineſt deo naturaliter vel tanqꝫ idẽ ſibi. vel tanqꝫ diuerſum ab ipſo ſi tãqꝫ idẽ ſibi habeť ꝓpoſitũ. ſi tãqꝫ diuerſum ab ipſo: erit aliqd pri⁹ qđ iſta diuerſa ꝯiũxerit talia autem fingere eſt difficile.

¶Poſtremo qđ a qualibet re diuerſuꝫ eſt. id nõ eſt illud a quo itelligitur eſſe diuerſum. quare qđ a ſummo bono diuerſum eſt: ſui natura id ſummum bonum non eſt. qđ nephas ẽ de eo cogitare quo nihil cõſtat eẽ ꝑſtantius.

¶Poſtremo qđ a qualibet. Hic ꝑhia ponit ſcđam rõneꝫ ꝙ ſummũ bonũ in deo non differt ab ipſo. ⁊ eſt rõ talis. Illud quod eſt diuerſum ab alio non eſt illud a quo eſt diuerſum. Si ergo ſummũ bonũ eſſet diuerſũ a deo: deus ñ eſſet ſummũ bonũ quod nephas eſt dicere. vñ dicit ĩ lr̃a. Poſtremo illud quod eſt diuerſum a qualibet re. illud ñ eſt illud a quo intelligiť. i. videť eſſe diuerſuꝫ: quare quod ſui natura diuerſum eſt a ſummo bono. illud non eſt ſummum bonum. ſi igiť ſummũ bonũ ita ſit in deo ꝙ ſm naturam eſt diuerſum ab eo. ſeqť ꝙ deus non ſit ſummum bonũ: quod nephas eſt cogitare de deo. quo nihil cõſtat eẽ preſtantius. ¶Nota ſi aliqd eſſet in deo diuerſum ab ipſo: deus eſſet compoſitus. ⁊ non eſſentie ſimplicis quod ẽ falſum. ¶Itẽ qđ eſt in deo diuerſum ab ipſo. vel eſt accidens vel eſt pars eius. non accidens: qꝛ deus nõ ẽ ſubiectũ alicuius accidentis. ſi eſt pars eius cum pars precedat totũ aliqd erit prius deo: quod falſum eſt.

¶Oĩno enim nullius rei natura ſuo pͥcipio melioꝛ poterit exiſtere. Quare qđ oĩum pͥcipiuꝫ ſit id etiã ſui ſba ſummũ eſſe bonum veriſſima rõne concluſerim. B. Rectiſſime inquã. P. Sed ſũmũ bonum btitudinem eſſe conceſſũ eſt. b. ita ẽ iquã. P. Igitur inquit deum eſſe ipſam beatitudinem neceſſe eſt confiteri. b. Nec iquam ꝓpoſitis prioribus refragari queo: ⁊ ab illis hoc illatum conſequens eſſe perſpicio. P.

¶Omnino enim nullius rei natura. Hic ꝑhia ponit tertiã rationem que talis eſt. Illud quod eſt principiũ oĩuꝫ formaliter eſt ſummũ bonũ: qꝛ ſũmũ bonũ nõ poteſt eẽ pͥcipiatuꝫ: ſed deus eſt pͥcipiũ oĩuꝫ. ergo formalr̃ eſt ſummũ bonuꝫ: ſũmũ aũt bonũ eſt btitudo. ergo deus formaliter eſt ſumma btitudo. vñ dicit in lr̃a. Oĩno. i. generaliter nullius rei natura poterit exiſtere. i. eſſe melioꝛ ſuo pͥcipio q̃re qđ oĩuꝫ ſit pͥcipiũ ſicut deus illud etiã ꝯcluſerim veriſſima rõne. ſummũ eſſe bonũ ſba. i. per ſbam. cui aſſentiẽs Boetius dicit. Rectiſſime inquã ꝯcluſum eſt. ſed ſummũ bonũ eſſe btitudinẽ ꝯceſſum eſt dicit. Boetius: ita eſt inquã. Cõcludit ergo ꝑhia. Igiť neceſſe eſt deũ ꝯfiteri ipſaꝫ btitudinẽ. dicit Boetius. nec queo refragari. i. reſiſtere. prioribus ꝓpoſitis. i. premiſſis. ⁊ ego ꝑſpicio hoc illatuꝫ eſſe ꝯñs illis. i. ad illa. ¶Nota ꝙ pͥcipiũ oĩum reꝝ opꝫ eſſe ſummũ bonũ ſubſtãtialiter: qꝛ ſi aliqd aliud a pͥncipio eſſet ſũmũ bonũ ſubſtãtialiter ſicut aliqd pͥcipiatũ. ſequitur ꝙ pͥcipiatũ ſit nobili⁹ ſuo pͥcipio. nã bonũ ſubſtãtialiter nobilius eſt bono accidentalr̃. ¶Item ſi pͥcipiũ non eſt bonum ſubſtantialr̃ ſed accidentalr̃ cum oẽ quod eſt tale per accidens reducať ad aliqd tale per ſe: tunc pͥcipiũ reducereť ad aliqđ: ⁊ ꝑ ꝯñs non eẽt principium.

¶Reſpice inquit an hinc quoqꝫ idem firmius approbetur: ꝙ duo ſumma bõa que a ſe diuerſa ſint eſſe non poſſunt. Etenim que diſcrepant bona: nõ eſſe alterum quod ſit alteruꝫ liquet: quare neutrum poterit eſſe ꝑfectũ: cuꝫ alterutri alterũ de-

eſt. Sed qđ ꝑfectū non ſit: id ſummū nō eē manifeſtū eſt: nullo mō igitur que ſumma ſunt bona: ea pñt eſſe diuerſa. Atqui ⁊ btitudinē ⁊ deum ſūmū bonū eſſe collegimus. quare ipſam neceſſe ē ſūmā eſſe btitudinē q̄ ſit ſumma diuinitas. B. Nihil inquā nec re ipa verius nec ratiocinatiōe firmius. nec deo digni⁹ cōcludi poteſt. P.

¶ Reſpice inquit an hinc. Hic ponit quartam rationē ꝙ btitudo ī deo ñ differt ab ipſo. Si btitudo differret a deo cum vtrūqꝫ tā deus q̄ꝫ btitudo ſit ſūmū bonū: eſſent duo ſumma bona. quoꝝ vnū non eſſet alteꝝ. ⁊ cū vnum deſit alteri neutrū erit ꝑfectū ⁊ ſummū bonū: qꝛ ꝑfectū ē cui nihil deeſt. ergo neceſſe eſt btitudinē eſſe idē cum deo. vñ dicit in lr̃a. O Boeti reſpice an hinc qđ modo dicā illud qđ probatum eſt firmius approbet̄. duo ſumma bona eſſe ñ pñt que ſint a ſe diuerſa. etenim liquet. i. manifeſtū eſt. ꝙ bona que diſcrepant. non eſſe alteꝝ ſup. eoꝝ bonoꝝ: qđ ſit alteꝝ. quare cuꝫ alteꝝ deeſt alterutri. i. alteri. neutrum poterit eſſe perfectū: cū perfectū ſit cui nihil deeſt. ¶ Sed manifeſtum eſt. illud non eſſe ſummū bonū: qđ non eſt ꝑfectū igit̄ nullo mō pñt eē diuerſa ea que ſunt ſumma bona. Atqui pro certo. deū ⁊ btitudinē collegimus eſſe ſūmū bonum. quare neceſſe eſt ipſam naturā, que ſit diuinitas. i. naturam dei eſſe ſummā btitudinē. qđ Boetius approbans dicit. nihil verius eſt ipſa re nec ratiocinatione firmius: nec deo dignius concludi pōt. ¶ Notandū ex q̄rto topicoꝝ qđ per ſuphabundātiā dicit̄ vni ſoli conuenit cum igitur ſummū bonum dicatur ꝑ ſuperhabūdātiā nō erunt duo ſumma bona. ¶ Item ſi eſſent duo ſumma bona vel eſſent eiuſdem ſpeciei: vel differrent ſpē: ſi eiuſdem ſpēi erunt equaliter perfecta ⁊ vnū erit ſupfluū. ſi differūt ſpē vnum erit ꝑfectius altero. qꝛ impoſſibile ē duas ſpēs eſſe equalr̄ ꝑfectas: ſed qđ eſt imperfectius non eſt ſummum bonum. ergo non ſunt plura ſumma bona.

¶ Super hec inquit igitur veluti geometre ſolent demonſtratis propoſitis aliquid inferre que poriſmata ipſi vocant: ita ego quoqꝫ tibi veluti corolarium dabo. Nam qm̄ btitudinis adeptione fiunt hoīes bti. Btitudo vō ē ipa diuinitas: diuinitatis adeptōe fieri btōs manifeſtū eſt. Sed vti iuſtitie adeptione iuſti: ſapientie ſapientes fiunt: ita diuinitatē adeptoſ deos fieri ſimili rōne neceſſe eſt. Oīs igitur beatus deus ſed natura quidē vnus: ꝑticipatiōe vō nihil prohibet eſſe q̄ꝫ plurimos B. Et pulchrum inq̄ꝫ hoc atqꝫ precioſuꝫ ſiue poriſma ſiue corolarium vocari mauis. P.

¶ Super hec inquit. Hic pħia ꝯcludit ex dictis quādā concluſiōem corolariā dicens. Sup hec. ſ. p̄dicta ego tibi dabo corolariū. i. ꝯcluſionē corolariā. ita. ſ. ſicut geometre aliqd ſolent demonſtratis ſuis propoſitis inferre. que illata ipſi vocāt poriſmata. i. apitiōes. Et tunc ponit corolariū ꝙ oīs btūs eſt deus. qđ ſic infert. qꝛ adeptione btitudinis fiunt hoīes bti: btitudo vō eſt ipſa diuinitas vt probatū eſt manifeſtū eſt hoīes btōs fieri adeptiōe diuinitatis. ſed ſicut adeptiōe iuſtitie fiunt hoīes iuſti: ⁊ adeptione ſapiētie ſapiētes. ita neceſſe eſt adeptiōe diuinitatis eē btōs ſiue deos. igit̄ oīs beatus eſt deus. ſed natura quideꝫ vn⁹ deus eſt ⁊ nō plures: participatiōe vō nihil ꝓhibet pluresdeos eſſe. hanc concluſionem cōmēdās. B. dicit. Et pulchrum inq̄ꝫ hoc. ſ. qđ modo ꝯcluſiſti. atqꝫ p̄cioſum ſiue poriſma ſiue corolariū mauis. i. magis velis ipſum vocari. ¶ Notandum ꝙ oīs beatus eſt deus: hoc probatur ex lr̃a ſic. Hoīes fiūt bti adeptiōe btitudinis: ſꝫ btitudo ē diuinitas. ergo hoīes fiūt bti adeptiōe diuinitatis ſꝫ adeptione diuinitatis aliqs efficit̄ de⁹: ergo oīs btūs ē deus. vel pōt ſic argui. Adeptiōe diuinitatis aliqs efficit̄ de⁹. adeptiōe diuinitatis aliqs efficit̄ btūs cum diuinitas ſit ideꝫ cū btitudine: ergo omnis btūs ē de⁹. ¶ Nota ſm Hug. ꝙ porus. ri. eſt ſubtile foramen in corpore per qđ ſudor emanat. inde poriſma tis. i. aperitio vel illuminatio ſenſus. Dicunt̄ etiā poriſmata regule quas geometre ꝓponunt ad aliqd oñdendū eo ꝙ aperiant ⁊ illuminent mentē lectoris: ⁊ ipſe allegat Boe. in hoc libro de hoc noīe poriſma. ¶ Notādū ſꝫ eūdē Hug. a corona venit coronariū qđ eſt p̄miū victorie vel p̄miū belli vel certaminis. ſ. corona vel aliqd aliud vel coronariū ē vñ aliqs meret̄ honorē: vel adipiſcit̄ coronā. Et etiā allegat Boetiū in hoc loco de hoc noīe coronariū. ſed cōiter ipſū noīamus corolariū. ⁊ ē corolariū cōcluſio ſequens ex premiſſis. ¶ Nota aliqs diceret. Si oīs btūs eſt deus cū plures ſint bti. plures erūt dii. Rñdit Boetius ꝙ vnus eſt deus nālr ⁊ eſſētialiter: ſed participatiue. ſ. ꝑticipatiōe virtutis ⁊ imortalitatis pñt eſſe plures dii. vñ ps. Ego dixi dii eſtis ⁊ filij excelſi oēs. ¶ Itē innuit pħs. iz. metha. vbi ſic cōcludit. nō valet pluralitas pricipū. ſit ergo vnus priceps. ſ. ſm naturam ⁊ eſſentiā. Ergo dicit Seneca. Uir ſpeculatiuus eſt q̄ſi deus ī humano corpore hoſpitatus. ¶ Pro quo vlterius notandū ꝙ deus ē quadruplex. aliqs eſt de⁹ nuncupatiue vt idolum. Alius vſurpatiue vt demones cultū dei ſibi vſurpantes vt dicit ſcriptura. Oēs dii gentiū demōia Tertius ꝑticipatiue vt hoīes btitudineꝫ ꝑticipātes. Quartus eſt deus natura hñs eſſentie eternitatē. imutabilitatē ⁊ cōicabilitatē. primis tribus modis pñt bene eſſe plures dii. ſed non quarto mō. ¶ Ultimo nota deitatem ſiue diuinitatem ꝑticipare: non eſt niſi imortalitatē. impaſſibilitatem. ſubtilitatē ⁊ agilitatē adipiſci. Nā mortale additū nobis ſeparat nos a dijs: vt dicit porphyrius. ergo adeptione imortalitatis erimus dij.

¶ Atqui hoc quoqꝫ pulchrius nihil eſt quod his annectēdū eſſe ratio ꝑſuadet: B. Quid inquā. P. Cum multa inquit btitudo continere videat̄ vtrum ne hec oīa ī vnuꝫ veluti corpus btitudinis quadā partiū varietate coniungāt̄. An ſit eorum aliquid qđ btitudinis ſubſtātiā compleat. ad hoc vō cetera referāt̄. Vellē inquā id ipſaꝝ reꝝ commemoratiōe patefaceres. P. Nōne inquit btitudinē bonū eſſe cēſemus. B. Ac ſummū quidē ī q̄ꝫ. P. Addas inquit hoc omnibus lꝫ. Nam eadem ſufficientia ſumma eſt. eadem ſumma potētia. reuerentia quoqꝫ claritas ⁊ voluptas btitudo eſſe iudicatur. B. Quid igitur. P. Heccine oīa bona ſufficientia: potentia: ceteraqꝫ veluti quedā beatitudinis membra ſunt. an ad bonum veluti ad verticem cuncta referuntur. b. Intelligo inq̄ꝫ quid inueſtiganduꝫ proponas ſed quid conſtituas: audire deſidero. P.

¶ Atqui hoc quoqꝫ pulchrius nihil eſt. Hic pħia mouet circa p̄dicta quādā dubitationē. ſcđo ſoluit eā ibi. Cuius diſcretionem. Primo dicit. Ex quo dicis hoc corolariū eſſe pulchrum. Atqui pro certo hoc qđ iam dicam nihil ē pulchrius. qđ rō ꝑſuadet eſſe annectendū his. ſ. ſupradictis ⁊ dicit Boetius qd eſt pulchrum illud. dicit pħia. cū btitudo videat̄ multa ꝯtinere. videat̄ vtrū hec oīa cōiungant. i. ꝯſtituant veluti vnū corpus btitudinis. quadā varietate partium. an ſit aliqd eoꝝ quod cōpleat ſbām btitudinis. ⁊ ad hoc cetera referātur. Tūc Boeti⁹ petit hāc qōnē magis elucidari dicens. Uellem inquā vt patefaceres illud

res illud quod queris cõmemoratione ipſaꝝ reꝝ ſup. exẽ-
plificando. ⁊ pħia ꝯdeſcẽdẽs Boetio querit. Nõne cenſe
mus btitudinẽ eſſe bonũ dicit. B. Certe ſũmũ bonuꝫ cui
pħia. licet .i. licitũ eſt addas hoc ſup. ſummũ oĩbus his.
Nam btitudo eſt ſumma ſufficiẽtia. eadem eſt ſumma po
tẽtia. ⁊ iudicaꝉ eſſe ſumma reuerentia claritaſ. ⁊ voluptas
dicit. B. Quid igiꝉ ſup. eſtimas dicẽdũ. rñdit pħia. hecci
ne .i. nunqd hec oĩa .ſ. ſufficientia. potentia ceteraqꝫ. ſunt
veluti quedã membra btitudinis. an cũcta referũꝉ ad bo-
num veluti ad verticẽ .i. tanq̃ꝫ ad ſummã rõnem appeten
di oĩa alia. Tunc Boetius fateꝉ ſe itelligere qõnem ⁊ pre
ſtolari eius ſolutionẽ dicens. Intelligo qd ꝓponas inue
ſtigandũ: ſed deſidero audire quid ꝯſtituas .i. diffinias q̃
ſtionem diſſoluendo. ¶ Notãdũ ꝙ qõ quã pħia mouet ẽ
iſta. Utrum p̃dicta qnqꝫ .ſ. ſufficientia reuerẽtia ⁊c. conſti
tuant btitudinem ſicut diuerſa membra vnuꝫ corpus. vel
vtrum oĩa ſint eadẽ ⁊ referãꝉ ad aliquid vnũ .ſ. ad bonum
quod ſit rõ appetendi oĩa iſta. ¶ Notandũ qꝛ in btitudine
eſt ſummũ bonum. ⁊ ĩ btitudine eſt ſufficiẽtia. reuerentia.
potentia. gl̃ia ⁊ iocũditas. Ideo queriꝉ an iſta ſint in bti-
tudine tãq̃ꝫ diuerſa: aut ad vnũ relata .ſ. ad bonũ rõne cu
ius appetũꝉ. ¶ Nota ad primã ꝑtẽ qõnis dꝫ rñderi ꝙ nõ
qꝛ membra vnũ corpus ꝯſtituẽtia. dñt eſſe inter ſe diuer
ſa vt ſtatim ꝓbabiꝉ ĩ lr̃a ſequẽti. ſed illa .5. ſunt vnum vt
probatũ eſt ergo non pñt eſſe partes btitudinis ꝯſtituen
tes ipſam ſicut mẽbra vnũ corpꝰ ẽt ſi ſic ſequereꝉ ꝙ beati-
tudo ſeu deus non eſſet oĩno ſimplex qd̃ eſt impoſſibile.

¶ Cuius rei diſcretionẽ ſic accipe. Si hec oĩa bti
tudinis membra forent: a ſe quoqꝫ inuicem diſ-
creparent. Hec eſt enim partium natura vt vnũ
corpꝰ diuerſa cõponãt. Atqui hec oĩa idẽ eẽ mõ
ſtrata ſunt. minime igiꝉ mẽbra ſũt. Alioquin ex
vno mẽbro btitudo videbitur eſſe coniuncta. qd̃
fieri nequit. b. Idẽ inquã dubium non eſt: ſed id
quod reſtat expecto. p.

¶ Cuius rei diſcretionẽ. Hic pħia ſoluit qõnẽ. ⁊ primo oñ
dit ꝙ iſta qnqꝫ non ſunt ꝑtes ⁊ mẽbra btitudiniſ. ſcd̃o oñ
dit ꝙ oĩa referanꝉ ad bonũ ibi. Ad bonũ v̊o. Primo itẽ
dit talem rõnem. Membra ꝯſtituẽtia aliqd vnũ ad inicẽ
dñt eſſe diuerſa. ſed iſta oĩa qnqꝫ ſunt idem: ergo nõ ſũt
mẽbra ⁊ ꝑtes btitudinis. vñ dicit in lr̃a. Cuius rei ſup. ꝓ-
poſite in qõne. ſic accipe diſcretionẽ .i. diſcretã ſolutionẽ.
Si hec oĩa forent mẽbra btitudinis: tunc diſcreparent a ſe
inuicem. hec enim eſt natura partium: vt diuerſa cõponãt
vnũ corpus. Atq pro certo hec oĩa qnqꝫ monſtrata ſũt idẽ
eſſe ſup. in. 9. proſa. igiꝉ minime ſunt mẽbra btitudinis ſꝫ
ſi in eis ſalueꝉ rõ membri oĩa erunt vnũ membrũ. ⁊ tunc
ſeqꝉ btitudinẽ cõponi ex vno membro qd̃ eſt impoſſibile
⁊ hoc eſt ꝙ dicit alioqn .i. ſi aliter dicaꝉ ꝙ nõ ſũt membra
ſꝫ vnũ mẽbrũ: videbiꝉ btitudo eſſe ꝯiuncta ex vno mẽbro
qd̃ fieri neqt. Et dicit Boe. Id qdẽ qd̃ mõ cõcluſũ eſt nõ
eſt dubiũ ſed illud qd̃ reſtat de veritate alterius ꝑtis que-
ſtionis expecto. ¶ Notãdũ ꝙ btitudo eſt diuinitas vt pri
us viſũ ẽ. ⁊ qꝛ diuinitas ẽ oĩo ſimplex ⁊ idiuiſibiliſ. ⁊ ex nul
lo põt eſſe cõſtituta. cũ enĩ ꝯſtituẽs prius ſit ꝯſtituto: eſſet
aliqd prius deitate qd̃ abſurdum ẽ ergo btitudo non põt
eſſe cõſtituta ex pluribꝰ membris vel ex vno membro.

¶ Ad bonum v̊o cetera referri palam eſt. Id cir
co .n. ſufficientia petitur: qm̃ bonum eſſe iudicaꝉ.
Iccirco potentia: qm̃ id quoqꝫ eſſe creditur bo-
num. Idem de reuerentia: claritudine. iocũdita
te: coniectare licet. Omnium igitur expetendoꝝ
ſũma atqꝫ cã bonũ ẽ. Qđ .n. neqꝫ re neqꝫ ſimili-
tudine vllũ i ſe retinet bonũ: id expeti nullo mo-
do põt. Cõtraqꝫ ẽt q̃ natura bona non ſũt tñ ſi eẽ

uideanꝉ q̃ſi vera bona ſint appetunꝉ. Quo ſit vti
ſumma atqꝫ cã expetendoꝝ oĩum bonitaſ eſſe iu-
re credatur.

¶ Ad bonũ v̊o cetera. hic pħia oñdit ꝙ oĩa referãꝉ ad bonũ
tãq̃ꝫ ad cãm ꝓpter quã appetũꝉ. ſcd̃o ex dictis deducit q̃ſ
dam ꝯcluſiones ſuperius ꝓbatas vt melius intelliganꝉ.
ſcd̃a ibi. Cuius v̊o cã. Prio dicit. Palã ẽ cetera ſcꝫ qn-
qꝫ ſupradicta ad que oĩa appetenda reducuntur ipa refer-
ri ad bonũ. iccirco enim petiꝉ .i. appetitur. ſufficientia: qꝛ
bonum eſſe iudicatur. iccirco potentia deſideraꝉ: quia id
ẽt crediꝉ eẽ bonũ. idẽ licet cõiectare .i. iudicare. de reuerẽ-
tia claritudine .i. claritate. ⁊ iucunditate. ⁊ ſic vlr̃ cõclude-
re ꝙ bonũ eſt ſũma .i. ꝑfectio. ⁊ cã oĩuꝫ expetẽdorum .i. de
ſiderandoꝝ. qd̃ declarat ꝑ ſignũ dicens. illd̃ .n. quod ne-
qꝫ in re neqꝫ in ſimilitudine .i. apparẽtia. vllũ bonũ retinꝫ
in ſe. illud nullo mõ põt expeti .i. deſiderari. ⁊ ꝯtra .i. per
ꝯtrariũ illa que non ſunt bona natura ideſt ex natura. tñ
ſi videãꝉ .i. appareant eſſe quaſi vera bona ſint appetunꝉ.
quo ſit vti bonitas iure credaꝉ eſſe ſumma atqꝫ cã oĩum
expetendoꝝ. ¶ Notãdũ ꝙ bonum eſt cã oĩuꝫ deſideran-
doꝝ: qꝛ deficiente rõne boni in aliquo ſiue ſit bonum ſm
apparẽtiã ſiue exiſtentiã. tolliꝉ rõ appetibil'. poſita v̊o rõ-
ne boni in aliquo ſiue ſꝫ rẽ ſiue ſꝫ apparẽtiam ex quo ipſꝫ
eſt appetibile. propter quod dicit Ariſt. 3. de anima. Mo
uet enim appetibile hoc quidem bonum hoc autem ap-
parens bonum.

¶ Cuius v̊o cã quid expetitur. id maxime videtur
optari. Ueluti ſi ſalutis cã quiſpiam velit eqtare
non tam equitandi motũ deſiderat q̃ꝫ ſalutis ef-
fectum. Cum igiꝉ oĩa boni gr̃a petãꝉ non illa po
tius q̃ꝫ bonũ ipſum deſideranꝉ ab oĩbus. Sed ꝓ
pter qd̃ cetera optanꝉ btitudinem eſſe cõceſſimꝰ
quare ſic quoqꝫ ſola queritur beatitudo. Ex quo
liquido apparet ipſis boni ⁊ beatitudinis vnam
atqꝫ eandem eſſe ſubſtãtiam. b. Nihil video cur
diſſentire quiſpiam poſſit.

¶ Cuius v̊o cã. Hic ex dictis pħia deducit quaſdã ꝯcluſio
nes prius probatas vt melius intelligãꝉ ⁊ ſunt due. Pri
ma eſt ꝙ bonũ ⁊ btitudo ſunt idem. Secũda ꝙ deus ⁊ bo
num idem ſunt. deducens ergo prio ꝯcluſionẽ dicit. Illud
maxime videꝉ optari. cuius cã. qd .i. aliqd. expetiꝉ .i. deſi-
deraꝉ. vt ſi cã ſalutis .i. ſanitatis. qſpiam .i. aliqs. velit eq
tare non tam .i. non tm̃ deſiderat motũ eqtandi. q̃ꝫ .i. in-
quãtũ deſiderat effectũ ſalutis .i. ſanitatis. cũ igiꝉ oĩa pe-
tanꝉ .i. appetãꝉ gr̃a boni. illa nõ potius deſideranꝉ ab oĩ
bus q̃ꝫ ipſum bonum. ſꝫ nos ꝯceſſimus btitudinẽ eſſe ꝑꝑ
qd̃ cetera optanꝉ. quare ſola btitudo tãq̃ꝫ finis oĩuꝫ alio
rũ. queriꝉ .i. deſideraꝉ. ex quo liqdo .i. manifeſte apꝑet eẽ
eandem ſbam ipſius boni ⁊ btitudinis Boetius enim aſ-
ſentiens iſti deductioni dicit Nil video cur qſpiam poſſit
diſſentire. ¶ Notandũ quorũcũqꝫ ꝓprietas per ſe ẽ eadẽ
neceſſe eſt illa eſſe eadeꝫ. cum igitur bonũ ⁊ btitudo hẽant
vnam ⁊ eandẽ ꝑ ſe ꝓprietatẽ erunt eadẽ. Nam per ſe ꝓ-
priũ eſt btitudini. ꝙ oĩa ꝓpter eam deſideranꝉ ſimiliter
illa ꝓprietas eſt boni ꝙ oĩa appetũꝉ qꝛ bona. ergo bonũ
⁊ beatitudo ſunt idem. ¶ Notandũ ꝙ illud magis appeti
tur cuius cauſa aliquid appetiꝉ. qꝛ illud ꝓpter quod ali-
quid appetiꝉ prius eſt in cauſando motũ deſiderii q̃ꝫ illd̃
qd̃ appetiꝉ ꝑꝑ aliđ: qꝛ cã priaria prius influit q̃ꝫ ſecũda-
ria ⁊ iõ illud ꝓpter qd̃ aliqd appetiꝉ plus influit deſide-
rio q̃ꝫ illud qd̃ appetiꝉ ꝓpter aliud ſicut finis plus influit
q̃ꝫ ordinata in finẽ. ⁊ hoc declarat ꝑ exẽplũ i lr̃a de ſanita
te: que plus appetitur q̃ꝫ actus equitandi factus propter
ſanitatem.

¶ Sed deum veramqꝫ beatitudinem vnum atqꝫ
idem eſſe monſtrauimus. B. Ita inquam. P.

Securo igitur concludere licet dei quoqꝫ in ipſo bono nec vnꝙ̃ alio ſitam eſſe ſubſtantiam.

¶ Sed deum. Hic pħia ex ꝯcluſione prius probata deducͭ ſecūdā. ſcꝫ deū ⁊ bonum eſſe idē ſꝫ ſbam ⁊ dicit. Sꝫ demō ſtrauim⁹ deū ⁊ verā btitudinem eſſe idem ⁊ vnuꝫ dicit boe tius. ita eſt inquā. Ex quo ꝯcludit pħia dicēs. igitur ſecu re licet ꝯcludere ſbam dei ſitam eſſe in ipſo bono nec vſꝗꝫ alio. i. alibi. ¶ Nota ꝙ ex pria cōcluſione inferͭ ſcdā. ac- cipiendo primam cōcluſionē pro maiore. arguendo ſic. Bonū ⁊ btitudo ſunt idem ſm ſbam. ſed deus eſt vera bti tudo. ergo deus ⁊ bonū ſunt idem ſm ſubſtantiam.

¶ Metrum decimum tertii libri.

Huc omnes pariter venite capti.
Quos fallax ligat iprobis cathenis
Terrenas habitans libido mentes.
Hic erit vobis requies laborum.
Hic portus placida manens quiete:
Hoc patens vnum miſeris aſilum
Non quicquid tagus aureis arenis
Donat: aut hermus rutilante ripa:
Aut indus calido propinquus orbi:
Candidis miſcens virides lapillos
Illuſtrant aciem: magiſqꝫ cecos
In ſuas condunt animos tenebras:
Hoc quicquid placet excitatqꝫ mentes.
Infimis tellus aluit cauernis.
Splendor quo regitur vigetqꝫ celum.
Vitat obſcuras anime ruinas.
Hanc quiſquis poterit notare lucem.
Candidos phebi radios negabit.

¶ Metrum decimum tertii libri.

Huc oēs pariter venite capti. Iſtud eſt metrum 10. huius tertii qḋ dicitͭ valenticū ab inuentore ⁊ eſt vndecaſyllabū ꝯſtans ex ſpondeo ⁊ dacti- lo. ⁊ duobus vel trib⁹ trocheis: qꝛ vltimo loco pōt poni ſpondeus vel trocheus. In quo metro pħia poſt ꝗꝫ oñdit i quo ſit ſumma btitudo: hortatͭ ad iſtam btitudi dinē ꝑuenire dicēs. Oēs capti quos fallax libido. i. fallax delectatio. habitans. i. poſſidens. terrenas mentes. ligat iprobis cathenis. i. vitioſis cupiditatibus. venite pariter huc. i. ad ſūmū bonū qḋ eſt ſitū in deo. Tunc oñdit vtilita tem veniendi ad illud bonū dicens. Hic. i. i iſto bono qḋ eſt deus erit vobis requies laboꝝ. cū ipſe ſit premiū i hac vita laborantium. hic eſt portus. i. ſecuritas manens pla cida qete. hoc eſt aſilum. i. domus refugii. vnū. i. ſolū. qꝛ tm̄ ad deum eſt tutum refugiū. patens. i. aptum miſeris. Tunc cōparat iſtud bonū ad bona tꝑalia oñdens bona tē poralia eē dānoſa. qꝛ ſui cupiditate obtenebrāt aiam. d. Quicqd donat tagus fluuius iſte aureis ſuis arenis. qc- quid donat hermus fluui⁹ rutilāte. i. ſplendente ſua ripa aut indus fluuius a quo dicitͭ idia. ꝓpinquus calido orbi qꝛ vicinus torride zone. indus inꝗꝫ cōmiſcēs lapillos viri des. i. ſmaragdos. candidis. i. margaritis ſup. oīa illa nō illuſtrant aciem ſup. mentis. ſed magis cōdunt. i. iuoluūt cecos aios. in ſuas tenebras. i. ignorantias veri boni. hoc ſcꝫ bonum tꝑale. qcqd. i. qḋcūqꝫ placet. i. excitat mentes ad cupiditatē. illud tellus aluit infimis cauernis. i. profū dis. qꝛ in profundo terre gignūtur metalla ⁊ gēme. Tunc oñdit vtilitatē boni qḋ eſt deus in quo eſt vera btitudo di cēs. Splendor. i. beatitudo ſplendens. quo ſplendore re gitur celuꝫ. ille vitat obſcuras ruinas aie: qꝛ ſplēdor ⁊ ob ſcuritas ſe non cōpatiuntͭ in eodem. qſqs ergo poterit no tare. i. notā hr̄e hanc lucē ipſe. negabit. i. non curabit can didos radios phebi. i. ſolis. ¶ Notandū ꝑꝑ litterā ꝙ aſyl lū ſm Hugui. dicitͭ dom⁹ refugii quā romul⁹ fecit. ab a qḋ ē ſine ⁊ ſilon qḋ eſt tactus. quaſi ſine tactu. qꝛ non erat ꝑhas aliquē ibi tangere vel offendere. ¶ Notandū ſꝫ Iſi dor lib. ethimol. Tagus eſt fluuius quē cartago hyſpa- nie ſic nuncupauit. ex quo procedit copioſitas arēis aurife ris ⁊ ob hoc ceteris fluuiis hyſpanie eſt prelatus. Notan dū ſm Hug. ꝙ hermus eſt fluui⁹ aſie: q cāpos ſmirneos ſecat fluctibus. ⁊ eſt plenus aureis arēis. ¶ Indus autē ſꝫ Iſidor eſt fluuius orientis: qui rubeo mari excipitͭ: a quo india nuncupatͭ habundans margaritis ⁊ ſmaragdis.

¶ Proſa vndecima huius tertii libri.

Aſſentior iquā cuncta enim firmiſſimis nexa rōnib⁹ ꝯſtāt. P. Tū. illa quāti iqt eſtimabis ſi bonū ipſum qd ſit agnoue- ris. B. Infiniti iquā: ſiqdē mihi pariter deū quo qꝫ q bonū ē cōtingat agnoſcere. P. Atq hoc ve- riſſima inquit rōe patefaciā: maneāt mō que pau loante cōcluſa ſūt. B. manebūt inquā. P.

¶ Proſa vndecima tertii libri.

Aſſentior inꝗꝫ. Iſta eſt vndecima proſa h⁹ ter tii i qua pħia inducit Boetiū in cognitionem quorūdā q̄ pri⁹ faſſus fuit ignorare. ſ. quis ſit finis oīuꝫ reꝝ. ⁊ qbus gubernaculis mundus regatͭ. Primo ducit ipſum in cognitionem primi: ſcḋo ſcḋi in ſequēti ꝓſa. Primo pħia inueſtigat diffinitioneꝫ boni. ſecūdo ex hoc oñdit qs ſit finis oīum reꝝ ibi. Et il la nimiū. prio ꝑmittūtͭ q̄dā. ſecūdo pħia aggreditͭ ꝓpoſi- tū ibi. Nōne igt. Prio Boeti⁹ aſſentiens predictis dicit Aſſentior inꝗꝫ. ſ. iam dictis. cuncta enim cōſtant nexa fir miſſis rōnibus. qꝛ demōſtratiuis. Et pħia inquit. Q uā- ti. ſ. precii eſtimabis: ſi agnoueris quid ſit ipſū bonū. Rñ dit Boe. Infiniti. ſ. precii iquā eſtimabo. ſi quidē mihi pa riter contingat agnoſcere deū qui bonū eſt: dicit pħia. At q pro certe. hoc patefaciam veriſſima rōne. maneant. i. cō cedātͭ. modo. i. tm̄modo que ꝯcluſa ſunt pauloante. Et di cit Boetius manebūt ſine omni cōtradictione in ſui veri tate. ¶ Notandū ꝙ ad ꝓbandū aliquā concluſionē opor tet principia manere in ſui veritate ⁊ ea concedi. ſi eniꝫ ne garentur non poſſet ex eis concluſio deduci. volens ergo pħia ex eis q̄ cōcluſa ſtͭ tanꝗꝫ ex pricipiis concludere qd ſit bonum. dicit hoc velle facere manentibus his que ꝓ- bata ſūt ⁊ dicit Boetius ꝙ manebunt in ſui veritate.

¶ Nōne inquit monſtrauimus ea que appetuntͭ a pluribus: iccirco vera ꝑfectaqꝫ bona non eē: qm̄ a ſe inuicem diſcreparent. cūqꝫ alteri abeſſet alte rū: plenū abſolutūqꝫ bonū afferre nō poſſe. Tū aūt verum bonum fieri cū in vnā veluti formam atqꝫ efficientiā colliguntur: vt que ſufficientia eſt eadē ſit potentia: reuerentia: claritas atqꝫ iucūdi tas. Niſi vo vnum atqꝫ idem oīa ſint: nihil habe re quo inter expetēda numeretͭ. B. Demonſtra tū eſt iquā nec dubitari vllo mō poteſt. P. Que igitur cum diſcrepant minime bona ſunt: cuꝫ vo vnum eſſe ceperint. bona fiunt. Nōne hec vt bo na ſint vnitatis fieri adeptione cōtingit. B. Ita iquā videtur. P. Sed omne quod bonū eſt bo- ni ꝑticipatione bonū eē cōcedis: an minime. B. Ita eſt. Oꝫ idē eē vnū atqꝫ bonum ſili rōne con cedas. Eadē nāqꝫ ſubſtātia ē coꝝ quoꝝ naturalr̄ ñ ē diuerſus effect⁹. B. Negare inꝗꝫ neqo. P.

ℂ Nonne ſugit mōſtra.ea. Hic pħia aggredit intentū oſtendendo q̄d ſit bonū: ⁊ intendit pbare iſtā ↄcluſionē. bonū eſt illud qđ oīa appetunt: quā pbat tali rōne. Unum ⁊ bonū ſunt idē. ⁊ ſed oīa appetūt eē vnū. ergo oīa appetūt bonum. Circa iſtā rōnem ſic procedit. primo pbat maiorē. ſcđo minorē. tertio reſumpta maiore infert ↄcluſionē ſcđa ibi. Noſti ne igit tertia ibi. Eſt ne igit. probat ergo maiorem q vnū ⁊ bonū ſunt idē per modū q̄ōnis. Et p̄io querit dicens. Nonne ſupra monſtrauimus in nona pſa ea q̄ appetunt a plurib⁹ ſup. ſufficientia. reuerentia. potentia. idcirco non eſſe vera bona ⁊ pfecta. qm̄ diſcrepāt a ſe inuicem ſup. eo mō quo appetunt a pluribus ⁊ cū alterū abeſſet alteri non poſſe afferre plenū ⁊ abſolutū bonū: qđ nullo indigeat. tunc aūt ſup. monſtrauimus vnū vez bonū fieri cū colligunt in vnā formā btitudinis atq̄ efficientiam. i. in vnā cām efficientē. ſ. deū vt que ſit ſufficientia. eadē ſit potentia. ⁊ reuerentia. claritas ⁊ iucunditas. niſi vo oīa ſint vnū ⁊ idem: monſtratū eſt ea nihil hr̄e quo numerent. i. cōputent inter expetenda. i. deſideranda. Et dicit Boetius demonſtratū eſt inquā nec vllo mō dubitari pōt Ulterius querit. pħia. Illa que cum diſcrepant minime ſunt bona. ⁊ cum ceperint eſſe vnū ſūt bōa. Nonne hec cōtigūt fieri bona adeptione vnitatis. dicit Boetius. Ita videt inq̄. Et ſubdit pħia. ſed oē qđ eſt bonū participatione boni ↄcedis eſſe bonū an minime. Et dicit Boetius ita ē Tūc pħia ex ↄceſſis ↄcludit maiorē dicēs. igit ſili ratiōe oportet vt ↄcedas vnum ⁊ bonū eſſe idē: ⁊ ↄfirmat illam ↄcluſionem per locū ab effectu dicēs. Nāq̄ eadē ē ſubſtātia eoz. quoz non eſt naturaliter diuerſus effectus: q2 idē inquantum idem natum eſt facere idem. Boetius concedens dicit. negare inq̄ nequeo. ℂ Nota ex littera ſic pbatur q vnum ⁊ bonū ſint idē. Quecūq̄ non ſunt bona niſi q2 ſunt vnū illa nō ſunt bona niſi adeptiōe vnitatis. ſ3 oīa ſunt bona adeptione vnitatis: ergo vnū ⁊ bonū idē ſunt. vel aliter arguit ſic. Oīa ſunt bona adeptione bōitatis oīa ſunt bona adeptione vnitatis. ergo bonum ⁊ vnū ſunt idē Aliā rōnem innuit in lr̄a dicens. Illa ſunt vnū quoz nō eſt diuerſus effectus. q2 idem inquātum idem nō facit niſi idē. ex ſecundo de generatione. ſed vnius ⁊ boni non ē diuerſus effectus: q2 effectus vtriuſq̄ eſt bonū. ergo ſunt idē. ⁊ hec concluſio p3 ex. 4. methaphiſice. vbi Ariſto. vult q bonum. ⁊ vnum conuertantur:

ℂ Noſti ne igitur inquit omne qđ eſt tādiu manere atq̄ ſubſiſtere q̄diu ſit vnum. S3 interire atq̄ diſſolui pariter atq̄ vnum eſſe deſtiterit. B. Quonam mō. P. Ut in aīalibus inquit: cū in vnū coeūnt ac pmanent aīa corpuſq̄: id aīal vocat. Cū vo hec vnitas vtriuſq̄ ſeparatiōe diſſoluitur interire: nec iam eſſe aīal liquet. ipſum quoq̄ corpus cū vna forma mēbroz cōiunctōe pmanet: humana viſit ſpecies. At ſi diſtribute ſegregateq̄ ptes corporis diſtraxerint vnitatem: deſinit eſſe qđ fuerat. Eoq̄ mō pcurrenti cetera pculdubio patebit ſubſiſtere vnūq̄q̄ dum vnū ē. Cū vo vnū eē deſinit eſſe interire. B. Cōſideranti inq̄ mihi plura minime aliud videtur. P.

ℂ Noſti. ne igit omne qđ eſt. Hic pħia pbat minorem. ſ. q oīa appetunt eſſe vnū p talem rōnē. Unūq̄q̄ tandiu manet atq̄ ſubſiſtit q̄diu eſt vnum. ſed oīa naliter appetunt manere ⁊ ſubſiſtere. ergo oīa appetunt eſſe vnū. Illi⁹ rōnis p̄io declarat maiorē. ſcđo minorē ibi. Eſt ne igit. tertio reſumpta maiore ↄcludit intentū ibi. ſi qđ aūt iquit. Primo ergo declarans maiorē q vnūq̄q̄ tandiu manet q̄diu eſt vnū. dicit. Noſti o Boeti. oē qđ ē tādiu manere atq̄ ſubſiſtere q̄diu ſit vnū. ⁊ cū deſtiterit. i. deſinit eē vnū pariter ↄtingit diſſolui atq̄ interire. querit Boetius Quonā mō. pħia declarat in exemplo dicens. In aīalibus h̄ patet cū aīa ⁊ corpus in vnū coeūt atq̄ permanent vnū illud vnū vocat aīal. cum vo hec vnitas diſſoluitur ſepatione vtriuſq̄ ſup. aīe ⁊ corporis. liquet. i. manifeſtū ē aīal interire ⁊ non iam eē aīal. Ponit aliud exemplū. ipſum corpus humanū cū pmanet in vna forma coniunctiōe mēbroz tūc viſit. i. videt humana ſpēs. ſed ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate. i. ſepate ab inuicem. diſtraxerint vnitatē. corpus deſinit eē qđ fuerat. eodē mō percurrenti cetera pculdubio patebit vnumqđq̄ ſubſiſtere. i. permanere. dcum ē vnū. cū vo deſinit eē vnū interire videtur Et dicit. B. minime inq̄ videt mihi aliud ↄſiderāti plura. ℂ Nota q aliqs diceret. non videt q eſſe ⁊ eē vnū ſint eadē. q2 mali ſunt ⁊ tñ nō ſūt vnū. pbatio. vnum ⁊ bonū ſunt idē vt iā pbatum eſt. ſed mali nō ſunt boni. ergo nō ſunt vnū. Iſta rō ſoluit ex quarto huius negando maiorē q pħia quarto huius pbat malos non ſolū non eſſe potētes: ſed ſimpliciter nō eē. Uñ mali bene ſunt mali: ſed q ſimpliciter dicant eſſe non eſt verū ſicut hō mortuus ſimpliciter non eſt hō. ⁊ de hoc videbit in quarto.

ℂ Eſt ne igitur inquit quod inquantū naturaliter agat relicta ſubſiſtendi appetentia venire ad interitum corruptionēq̄ deſideret. B. Si aīalia inquā conſiderē: que hn̄t aliquā volēdi nolendi q3 naturā: Nihil inuenio quod nullis extra cogētibus abiciant manendi intentionē ⁊ ad interitū ſpōte feſtinēt. Oē namq̄ aīal tueri ſalutem laborat: mortem vo perniciēq̄ deuitat. Sed quid de herbis arboribuſq̄: quid de inanimatis oīno conſentiā rebus: prorſus dubito. P.

ℂ Eſt ne igitur inqt. Hic pħia probat ſeu declarat minorē. ſ. q oīa appetāt eſſe ⁊ pmanere. ⁊ p̄io oñdit h̄. ſcđo pbat q talis appetitus ē naturalis. ſcđa ibi. Neq̄ nunc nos. Primo oñdit intentū in aīalibus. ſcđo in vegetabilibus. tertio in rebus inanimatis. ſcđa ibi. Atqui nō ē. tertia ibi. Ea etiam. Primo dicit pħia. Eſt ne aliqđ q inquātū naturaliter agat. deſideret vēire ad interitū. i. ad mortē. ⁊ ad corruptionem relicta appetentia ſubſiſtendi. Rñdet Boe. Si ↄſiderem aīalia que hn̄t naturā. i. appetitū volendi. i. proſequendi ⁊ nolendi. in fugiendi aliqđ. nihil inuenio q abiiciant intentionē manēdi ſup. in rez natura. ⁊ feſtinent ſponte. i. voluntarie. ad interitū nullis cauſis extra cogentibus. q2 oē aīal laborat tueri ſalutem. ⁊ deuitat mortē ⁊ perniciem. ſed ego prorſus dubito qđ de herbis ⁊ arboribus ⁊ quid de rebus inanimatis oīo ↄſentiā ſup. an talia appetant eſſe ⁊ permanere. ℂ Nota Boe. nō dubitat quin aīalia appetant. pmanere cuius rōnem inuit. Illud qđ laborat tueri ſalutem ⁊ vitare mortē. h̄ appetit eſſe. ⁊ pmanere. ſed oē aīal eſt huiōi ergo ⁊c. Sed vtz ita ſit in vegetabilibus ⁊ in rebus inanimatis de hoc dubitat. ⁊ pōt eſſe rō dubitationis q2 in talibus non ſunt opationes ita manifeſte ſubſeruientes appetitui naturali pmanendi ſicut ī aīalibus que mouent ad percipiendū nutrimētū. ⁊ ad alia que pertinent ad conſeruationem vite.

ℂ Atqui non eſt q de hoc poſſis ambigere: cū herbas atq̄ arbores intuearis primum ſibi conuenientibus inaſci locis. Ubi quantū earū natura queat cito exareſcere atq̄ interire nō poſſit. Nam alie quidem: cāpis alie montib⁹ oriunt. alias ferūt paludes: alie ſaxis herent. aliarum fecunde ſūt ſteriles arene: quas ſi ī alia quiſpiā loca trāſferre conet: areſcāt. S3 dat cuiq̄ natura qđ conuenit. ⁊ ne dū manere poſſunt itereant elaborat.

❡ Atqui nõ eſt ꝙ de hoc. Hic pħia ꝓbat ꝙ vegetabilia ſicut herbe ⁊ arbores appetant eſſe ⁊ ꝑmanere. ⁊ hoc ꝓbat quattuor modis ſicut patebit: primo ex locoꝝ qualitate. qꝛ in talibus locis naſcunt̃ vbi diutius poſſunt cõſeruari in eſſe. Unde dicit. Atqui ꝓ certe. O boeti nõ eſt ꝙ poſſis ambigere. i. dubitare de hoc. vtrũ inanimata ⁊ vegetabilia appetãt eſſe primũ. i. prio ſigno. Cũ tu intuearis herbas atqꝫ arbores naſci in locis ſibi ꝯuenientibꝰ vbi quantũ earũ natura. i. vigor nature queat nõ poſſunt cito exareſcere ⁊ interire. nam alie campis oriũtur ſicut oliue: alie mõtibus ſicut cipſſi: alias ferũt paludes ſicut alnos ⁊ ſalices Alie herent ſaxis ſicut herbe que dicunt̃ capilli veneris ⁊ barba iouis. Aliaꝝ herbaꝝ ſunt ſecunde. i. habundantes ſteriles arene vt illiꝰ herbe que dicit̃ merica: quas ſi ꝗſpiam. i. aliquis conetur transferre in alia loca areſcant. ſed natura dat vnicuiqꝫ quod ſibi conuenit ⁊ elaborat ne intereant q̃zdiu manere poſſunt. ❡ Nota locus eſt principiuꝫ ḡnationis: qꝛ ſaluat ⁊ cõſeruat locatũ: ⁊ ipſo mediante virtus celeſtis īfluit ipſi locato. Cũ igit̃ vegetabilia ſicut herbe ⁊ plante requirãt determinata loca in quibꝰ ſaluant̃ ⁊ in aliis areſcant. pꝫ ꝙ ipſa appetant eſſe ⁊ permanere.

❡ Quid dicam: ꝙ omnes velut in terras ore demerſo trahunt alimẽta radicibus ac per medullas robur corticemqꝫ diffundunt. Quid ꝙ nobiliſſimũ quodqꝫ ſicuti medulla eſt in interiore ſemper ſede reconditur: extra vero quadam ligni firmitate. Ultimus autẽ cortex aduerſum celi intẽperiẽ: quaſi mali patiẽs defenſor opponitur. Jaꝫ vo quanta eſt nature diligentia: vt cuncta ſemine multiplicato propagentur: que omnia nõ mõ ad tempus manendi: verum generati quoqꝫ quaſi imperpetuum permanendi. veluti quaſdaꝫ machinas eſſe quis neſciat.

❡ Quid dicã ꝙ omnes velut in terras. Hic pħia probat idẽ alio ſigno quod ſumit̃ ex modo ſituationis partiũ ſm ꝯueniẽtiã ad attractionẽ alimẽti quo cõſeruat̃ eſſe eorum Et dicit quid dicã ex hoc ꝙ omnes. ſ. herbe ⁊ arbores trahunt alimẽta radicibus velut ore demerſo in terras: ⁊ diffundunt ſibi alimentũ ꝑ medullas. ꝑ robur ⁊ ꝑ corticẽ qḋ nõ eſt niſi propter appetitũ ꝑmanendi. Tũc ponit aliud ſignũ quod ſumit̃ de diſpõne partiũ ad prohibẽdũ nocumẽtũ extrinſecũ dicens. quid dicã ex hoc ꝙ moliſſimum qḋqꝫ ſicut eſt medulla ſemꝑ recondit̃. i. locat̃ in interiori ſede. i. in medio plante. extra vero tuet̃ quadã ligni firmitate. vltimus autẽ. i. exterior cortex arboris. quaſi patiẽſ mali. i. potens ſuſtinere mala opponit̃ defenſor verſus intẽperiẽ celi. i. aeris. Tunc ponit aliud ſignũ quod ſumit̃ ex propagatiõe ſeminis. que ordinat̃ ad cõſeruationẽ nature in alio ſimili in ſpecie cũ nõ poſſit manere idem nũero. Et dicit. Jã vero quanta eſt diligẽtia nature vt cũcta ꝓpagent̃ ſemine multiplicato ſup. conſidera que omnia ſemina quis neſciat eſſe tanq̃ꝫ quaſdã machias. i. inſtrumẽta manendi. non modo. i. nõ tm̃ ad tp̃s verũetiã manendi in ꝑpetuũ: generatim. i. ſucceſſiua generatiõe. q. d. nullus eſt cui hec nõ pateãt. ❡ Notãdũ ꝙ radices plantaꝝ ori ſimiles ſunt: cũ habeãt eandẽ operationẽ ſup. trahere alimẽtũ habent autẽ plante radices infixas terre. quia ex terra humorẽ trahũt ⁊ alimẽtũ quod primo diffundit̃ ī medulla. deinde in robur. deinde in corticẽ. eſt medulla molliſſimũ quod eſt in medio plante vel arboris. nõ potẽs pati intemperiẽ caloris ⁊ frigoris. ideo natura ipſaꝫ locauit in medio. quã circũdat robur quod eſt lignum arboris. robur autẽ circũdat̃ cortice exteriori tanq̃ꝫ defenſore ab intemperie aeris. ❡ Notandũ ꝙ quia vegetabilia non poſſunt idẽ nũero manere. iõ natura ꝓducit in eis ſemina per quoꝝ ꝓpagationẽ permaneãt idem in ſpẽ. ſ. in ſuo ſimili

❡ Ea etiam que inanimata eſſe credũtur: nonne quod ſuũ eſt queqꝫ ſimili ratione deſiderãt. Cur enim flammas quidem ſurſum leuitas vehit: terras vo deorſum pondus deprimit: niſi ꝙ hec ſingulis loca motioneſqꝫ cõueniũt. Porro autẽ qḋ cuiqꝫ conſentaneũ eſt: id vnũqḋqꝫ conſeruat. ſicuti ea que ſunt inimica corrũpũt. Jã vo que dura ſunt vt lapides adherẽt tenaciſſimis partibus ſuis. ⁊ ne facile diſſoluãtur reſiſtũt. Que vero liquentia vt aer atqꝫ aqua facile quidẽ diuidentibus cedunt: ſed cito in ea rurſus a qbꝰ abſciſa relabũtur. Ignis vero oẽꝫ refugit ſectionem.

❡ Ea etiã que ianimata. Hic pħia probat ꝙ etiã inanimata appetãt eſſe duobꝰ ſignis: Primo ex inclinatione naturali eoꝝ ad locũ. Et dicit ſic. Ea etiam que credũt̃ eẽ inanimata vt lapiſ. aer. ignis. nõne dſiderãt. i. appetũt. q̃qꝫ. i. omnia inanimata. qḋ ſuũ eſt. i. ſue nature conſonuꝫ eſt: ſimili rõne propter cõſeruatiõeꝫ ſui eſſe. q. d. ſic. Cur enim leuitas vehit. i. mouet flãmas ſurſum. ⁊ pondus. i. grauitas. deprimit terras deorſum non propter aliam cãm. niſi ꝙ hec loca ⁊ motiões cõueniũt ſingulis ſup. ꝓ ſaluatione eorum eſſe. ⁊ ſubdit. Porro illud qḋ eſt cõſentaneũ. i. cõueniẽs cuiqꝫ. illud ſup. cõſeruat in eẽ vnũquodqꝫ ſicut ea que ſunt inimica. i. cõtraria corrũpũt. Secũdo ꝓbat illud ꝑ aliud ſignũ ſumptũ ex cõſeruatione naturalis proprietatis hmõi eſt cõtinuitas quã quelibet res natural' nititur cõſeruare. Unde dicit. Jã ſup. iſta vero que dura ſũt vt lapides adherẽt tenaciſſimis. i. firmiſſimis ſuis partibus. ⁊ reſiſtunt per ſuã duritiẽ ne facile diſſoluant̃. q̃ vero ſunt liquentia. i. mollia. ſicut aer ⁊ aqua. facile cedunt diuidẽtibus. ſed cito relabũtur. i. redeũt in ea a quibꝰ ſũt abſciſa. ſed ignis refugit omnẽ ſectionẽ. ❡ Nota ꝙ hoc vltimũ ꝙ dicit ignẽ fugere oẽm ſectionẽ. dupliciter exponitur. Primo ſic aliqd ſecat̃ cum partes eius abinuicẽ ſeparãt̃ ita vt in nullo cõueniãt ſed partes ignis non ſic poſſunt ſecari. quin ſemꝑ ī aliquo cõueniãt: vt maxime patet de igne q ẽ flãma. Alio mõ exponitur ſic ꝙ ignis refugit oẽm ſectionẽ qꝛ ꝑꝑ vehemẽtiã ſue actionis corrũpit ipꝫ qḋ debet ſecare ⁊ igniendo ipm̃ in ſui naturam cõuertit.

❡ Neqꝫ nunc nos de voluntariis anime cognoſcentis motibus. ſed de naturali intentione tractamus. Sicuti eſt ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatione tranſigimus ꝙ in ſomno ipm̃ ducimus neſcientes. Nam ne in animalibus quidem manẽdi amor ex anime voluntatibus verum ex nature principiis venit: Nã ſepe mortem cogentibꝰ cauſis: quã natura reformidat: voluntas amplectit̃. Cõtraqꝫ illud quo ſolo mortaliũ reꝝ durat diuturnitas gignendi opus quod natura ſemper appetit: interdũ coercet voluntas: adeo hec ſui charitas non ex animali motiõe ſed ex naturali intentione procedit.

❡ Neqꝫ nũc nos. Hic pħia ponit ꝙ deſiderium eſſendi nõ ẽ appetitꝰ volũtariꝰ ſꝫ nãl'. Et dicit. Neqꝫ nos tractamus nũc de motibꝰ volũtariis aĩe cognoſcẽtis: ſꝫ de nãli itentiõe: ſꝫ nãle ẽ qḋ trãſigimꝰ. i. digerimꝰ. acceptas eſcas ſine cogitatiõe. ⁊ qḋ ī ſõno neſciẽtes ducimꝰ ſpiritũ. i. reſpiramꝰ. Nã amor. i. appetitꝰ. manendi. i. ſubſiſtendi in aĩalibuſ. ſ. non prouenit ex voluntatibus ſup. ſicut tu eſtimas qꝛ ſupius poſuiſti ſolũ in animalibus eſſe appetitũ manẽdi. ſed venit ex principiis nature. quia natura reperitur tã in animatis q̃ꝫ in inanimatis. Qḋ aũt appetitꝰ manendi non ſit

non fit ex voluntate. probat dupliciter. Primo probat 𝔥 quia voluntas ſepe amplectit̄ mortē que tollit eſſe indiui. dui. Unde dicit. Volūtas ſepe amplectit̄ mortē. quā natu ra reformidat. i. abhorret. cogentib⁹ cauſis. ſ. extrinſecis. ſi cut p3 de martirib⁹. Secūdo probat idē ex hoc. q volun tas q̄nq3 cohibet operationē cōſeruatiuā eſſe ſpecifici di cēs cōtraq3. i. ꝑ cōtrariū. illud opus gignēdi. quo ſolo du rat diuturnitas. i. ꝑmanentia rerū mortaliū. quod natura appetit. interdū coercet voluntas. ſicut patet in continen tibus. adeo hec charitas. i. appetitus ſui ſup. manendi nō ꝓcedit ex animali motiōe. ſed ex naturali intentione quā3 deus indidit nature.

¶ Dedit enim prouidentia creatis a ſe reb⁹ hāc vel maximā manendi cauſā vt quoad poſſunt na turaliter manere deſiderent. Quare nihil eſt q̄ vllo modo queas dubitare: cuncta que ſunt ap petere naturaliter conſtātiā permanēdi. deuita re perniciē. b. Confiteor inq̄ nunc me indubita to cernere. que dudum incerta videbantur.

¶ Dedit eni ꝓuidentia diuina reb⁹ creatis a ſe. hanc maxi mā cām manendi. vt deſiderent permanere naturaliter q̄3 diu poſſunt. quare nihil eſt q̄ vllo mō queas. i. poſſis du bitare. cūcta que ſunt naturaliter appetere conſtantiā per manendi. ⁊ deuitare perniciem. qd̄ boetius cōcedens dicit Cōfiteor inq̄3. nunc me cernere indubitato. i. ſine dubita tione que dudū incerta videbant̄ ſup. q̄ vegetabilia ⁊ ina nimata naturaliter appetūt ꝑmanentiā eſſendi. ¶ Notan dū q̄ duplex eſt appetitus naturalis ⁊ animalis. Natura lis eſt qui conſequitur formā naturalē. ⁊ quia prima ꝑfe ctio illius quod habet formā naturalē eſt eē. iō appetitus cuiuſlibet rei naturalis ē ad ſuū eſſe habendū ſi careat. vl̄ ad cōſeruādū ſi habeat. Appetitus aīalis eſt qui conſequit̄ tur formā apprehēſam. ⁊ ſi ē forma apprehēſa ꝑ ſenſus. ſic ē appetitus ſenſitiuuſ. qui ſemp tendit in cōueniētia na ture. ſi aūt eſt forma apprehenſa ꝑ itellectū. tunc ſemꝑ in clinatio conueniēs eſt appetitus rōnalis qui eſt voluntas ⁊ q̄ illud qd̄ ſm ſe eſt diſcōueniens nature ſibi eſt mors. illud homo apprehēdit quandoq3 tā q̄3 cōueniēs propter aliud annexū. ſ. propter premiū eterne vite. ideo voluntas ſepe amplectit̄ mortē quā natura reformidat ex quo p3 q̄ appetit⁹ eſſendi nō eſt primo ⁊ principaliter ex appetitu in tellectiuo. ſed ex appetitu naturali. Nam appetit⁹ intelle ctiu⁹ nō inuenitur in oīb⁹ in qb⁹ inuenit̄ appetit⁹ natural'.

¶ P Nō āt inquit ſubſiſtere ac ꝑmanere appe tit id vnum eſſe deſiderat. Hoc eni3 ſublato nec eſſe quidē cuiq̄3 ꝑmanebit. b. Uerū eſt inq̄. P: Oia igit̄ inquit vnū deſiderāt. b. Cōſenſi. P. Sed vnum idipm mōſtrauimus eē quod bonū eſt. b. Ita quidē. P. Cuncta igit̄ bonum petunt qd̄ quidē ita deſcribas licet: ip3 bonum eſſe qd̄ d ſideret̄ ab oibus. b. Nihil inq̄3 verius excogita ri poteſt: nā vel ad nihilum cuncta referuntur. ⁊ vno veluti vertice dſtituta. ſine rectore fluitabūt aut ſiquid eſt ad quod vniuerſa feſtinent. id erit omnium ſummum bonorum.

¶ Qd̄ autē inquit ſubſiſtere. Hic pħia reſumpta maiore concludit intentū dicens. quod aūt appetit ſubſiſtere ⁊ ꝑ maēre. illd̄ deſiderat eſſe vnū. hoc eni ſup. vno ſublato nō ꝑmanebit cuiq̄3 rei ſuū eſſe dicit Boetius verū eſt. cōclu dit ergo pħia. Oia igit̄ vnū eſſe deſiderant. Et boeti⁹ con ſentiēs dicit cōſenſi. ⁊ tunc maiorē principalis ſyllogiſmi reſumit vt cōcludat diffinitionē boni dicens. ſed nos mō ſtrauimus vnū eſſe idipm quod bonū eſt. dicit boetius ita quidē. tunc pħia concludit intentū formādo diffinitione3 boni dicens. igitur cuncta bonum petunt. qd̄ bonū 13. i. li citū eſt. vt ita deſcribas bonum eſt qd̄ deſideret̄ ab oib⁹ Et dicit boetius nihil veri⁹ excogitari pōt. q̄ vel ad nihi lū cuncta referūt̄ ⁊ deſtituta vno vertice. i. principio cun cta fluitabūt ſine rectore. Aut ſiqd̄ eſt ad qd̄ vniuerſa feſti nent. illud erit ſūmū oiu3 bonoꝝ. ¶ Notādū q̄ oē qd̄ ē vel appetit ꝑfici vel in ſua ꝑfectione ſaluari. cū igit̄ ꝑfici ⁊ in ꝑfectione ſaluari ſit bonū oia appetūt bonū. ¶ Notan dū cū dicit̄ omnia appetūt bonū ibi non accipit̄ bonū pre ciſe ꝓ bono morali. nec preciſe pro bono naturali. ſed pro bono cōiter accepto. quod bonū cōiter acceptū eſt eſſe eē tiale vel accidentale conueniens rei vt ꝑficiatur. vel in ſua perfectione ſaluetur.

¶ P. Et illa nimiū inquit O alumne letor. ipā3 enim medie veritatis notam mēte fixiſti. Sed in hoc patuit tibi quod ignorare te pauloante dice bas. b. Quid inq̄. P. Quis eſſet inquit rerum oium finis. Is eſt eni profecto qd̄ deſiderat ab oib⁹. quod quia bonum eſſe collegimus. oportet rerum oium finem bonum eſſe fateamur.

¶ Et illa nimiū inquit. Hic pħia ex dictis reducit boetiu3 in cognitionē cuiuſdā quod ſupra ſe ignorare confeſſus ē ſc3 quis ſit finis oium rerum. Et primo cōmendat dictu3 Boetii dicēs. O alūne nimiū letor. q̄ tu fixiſti. i. attigiſti notā. i. cognitionē. mente medie veritatis. i. perfecte veri tatis que eſt in medio. ſed hoc patuit tibi quod dicebas te ignorare pauloante ſup. in primo libro ſexta proſa. Et q̄ rit Boetius. quid inq̄3 ſup. eſt illud. dicit pħia. qs eſſet fi nis oium reꝝ. Et ſubdit. Is eni eſt finis omniū rerū quod deſiderat̄ ab omnib⁹. quod quia bonū eſſe collegimus: vt p3 ex diffinitiōe boni. oportet vt fateamur bonū eſſe fi nē oium reꝝ. Notandū q̄ ꝑ notam medie veritatis intelli git noticiā diuinā. ſicut pūctū eſt mediū circuli. a quo oēs linee ducūtur. ſic deus eſt mediū veritatis. a quo omnis veritas procedit. ¶ Notandū q̄ oia appetūt ſui finē cū fi nis ſit ꝑfectio rei. ⁊ res deſtituta ſuo fine fruſtrat̄. Cū igit̄ de ratiōe finis ſit eſſe bonū. quia auferentes finē auferūt naturā boni ex ſcdo methaphiſice. iō finis oīm reꝝ ē bonū.

¶ Metrum. xi. huius tertii libri.

Quiſquis ꝓfunda mēte veſtigat verum
Cupitq3 nullis ille deuiis falli.
In ſe reuoluat itimi lucem viſus:
Lōgoſq3 in orbem cogat iflectēs motus.
Animumq3 doceat quicquid extra molitur.
Suis retruſum poſſidere theſauris.
Dudum quod atra texit erroris nubes
Lucebit ipſo ꝑſpicatius phebo.

¶ Metrum vndecimum tertii libri.

Quiſquis profunda. Iſtud eſt vndecimum me trū huius tertii quod dicit̄ gliconicū ab iuen tore. iābicū a pede predñante. in quo metro pħia oñdit quō poſſum⁹ cognoſcere bonū ⁊ ve rū ⁊ puenire in cognitionē reꝝ. et quo boeti⁹ pri⁹ falſus ē ſe mō ſcire qd̄ pri⁹ ignorabat. Primo ergo oñdit modu3 quo poſſum⁹ deuenire in cognitione3 veritatis. Secundo aſſignat cā3 eius. ibi. Nō oē. dicit prīo. Q uiſqs veſtigat. i. iueſtigare vult. verū profūda mēte. i. ſubtili. q̄s pro ⁊ cu pit falli nullis deuiis. i. falſis opinionibus. que faciunt a vero deuiare. ille reſoluat in ſe. i. excitet intra ſe lucem. i. ſpeculationē. intimi viſus. i. rōnis ⁊ itellectus interioris. ⁊ ipſe cogat. ideſt reducat longos motus. ideſt operationes anime procedētes ab anima. inflectens eos motus in or bē. ideſt in circulum redeundo ad animā. ⁊ quicquid ani mū doceat molit̄. i. laborat ſpeculando extra. ideſt circa res exteriores. ille doceat aīm retruſū. i. ad ſe cōuerſum.

poſſidere ſuis theſauris.ideſt potētiis que ſunt memoriā
⁊ intellectꝰ.⁊ tūc illō qđ atra nubes.ideſt obſcuritas igno
rantie.dudū texit.i.occultauit.illud lucebit.i.apparebit
ꝑſpicatius.ideſt euidētius ipſo phebo.q.d.quod longo
tempore fuit obſcurū lucidū apparebit intellectui. ¶ No
tandū ꝙ qui vult cognoſcere verū dirigat rationē ⁊ītelle
ctū ad ipſam rez extra ⁊ ad rerū proprietates.⁊ ſi aliqd co
gnoſcit ex his nō ſtatim iudicet.ſed in ſe reuertatur deli
berando an ita ſit vel nō ſit.qꝛ ſepe videꝛ hoī eſſe quod ñ
eſt.⁊ non eſſe quod eſt.ſine enim deliberatione non eſt iu
dicandū.quod non eſt longa deliberatione probatū.ideo
dicit pħia.reuoluat in ſe lucē intimi viſus. Notandū ꝙ
orbis eſt linea circūducta rediens ad idem.inflectere ergo
longos motus in orbem eſt cum virtus anime ab anima
vſqꝫ ad ipſam rem diuertitur.⁊ ad animam reuertitur de
liberando an ita ſit vel non ſit ſm ꝙ cognouit.

¶ Nō omne namqꝫ mente depulit lumen
Obliuioſam corpus inuehens molem.
Heret profecto ſemen introrſum veri.
Quod excitatur ventilante doctrina.
Nam cur rogati ſponte recta cenſetis:
Ni merſus alto viueret fomes corde.
Qđ ſi platonis muſa perſonat verum.
Quod quiſqꝫ diſcit immemor recordatur.

¶ Non omne namqꝫ mente depulit lumen. Hic philoſo
phia aſſignat cauſam eius.qđ dictū eſt.ſcꝫ quare poſſu
mꝰ cognoſcere verū dicēs. Nā corpus inuehens.i.indu
cens obliuioſam molē.ideſt grauitatē qua homo fit obli
uioſus nō depullit omne lumē.ideſt cognitionem verita
tis mēte.ideſt de mente.qꝛ habitꝰ pricipiorꝫ manet in mē
te.⁊ ſubdit ꝓfecto.ideſt pro certo.ſemē.i.pricipiū veri.i.
veritatis.heret.i.manet introrſum.i.intrinſecꝰ in aīa.qđ
excitaꝛ ventilante.i.exercente doctrina.ꝙ autē ſemen ve
ri ſit in aīa ꝓbaꝛ ꝑ hoc ꝙ puer ignarus.quādo recte rñ
dit ad interrogata verū dualitas ſit numerus par vel im
par.vnde dicit. Nā cur rogati.i.interrogati cenſetis.i.iu
dicatis.vel reſpōdetis recta ſpōte.i.volūtarie.niſi fomes
i.radix veritatis merſus.i.latens viueret alto corde.i.ꝓ
funda mēte.⁊ ſubdit ꝙ ſi muſa.i.ſapientia platonis ꝑſo
nat verū illud qđ qſqꝫ diſcit.i.recordatur imemor.i.obli
tus. ¶ Notandū ꝙ platoni imponiꝛ ꝙ voluerit animas
oīa ſciuiſſe anteq̄ꝫ cōiungerenꝛ corpibꝰ:ſed adiuncte cor
poribus oīa tradidiſſe obliuioni.ſed per ſtudiū ⁊ exercitiū
ſapientiā recupaſſe.ergo voluit ꝙ ſcire non eſt aliud niſi
quoddā antiquorꝫ reminiſci ad quā intentionē videꝛ hic
loqui pħia ſed nō eſt dicendū ꝙ ſcire fiat per reminiſcētiā
ſed ſcientia de nouo acqriꝛ ꝑ inuentionē vel doctrinā. ve
rum eſt ꝙ intellectus noſter naturalr̄ habet ſe in cognitio
nē principiorꝫ:per que virtute intellectꝰ agētis ⁊ ꝑ doctri
nā deuenit in cognitionem principiatorꝫ. Vñ linconiēſis.
primo poſteriorꝫ dicit. Non ſolū vox doctoris exterius ſo
nans nec littera viſa docet.ſed hec duo mouent ⁊ excitant
Verus autē doctor eſt qui mentē vlterius illuminat ⁊ ve
ritatē oſtendit. ¶ Notandū ꝙ ſicut ſanitas quādoqꝫ cau
ſaꝛ a principio intrinſeco.ſ.a corde quandoqꝫ a pricipio i
teriori ⁊ exteriori puta a medico ⁊ corde.ſed nunq̄ꝫ cauſa
tur a principio exteriori ſine interiori ſic et ſcientia quan
doqꝫ acqriꝛ a principio interiori puta ab intellectu agen
te:ſicut patet in habētibus ſcientiā per inuentionē. qñqꝫ
acqritur a principio interiori ⁊ exteriori ſimul.ſicut a do
ctore:⁊ intellectu agente.nunq̄ꝫ autem acquiritur a prin
cipio exteriori ſiue interiori.

¶ Duodecima proſa tertii libri:

Tum ego platoni inq̄ꝫ vehementer aſſē
tior:nam me horū iam ſecundo cōme
moras:primum ꝙ memoriaꝫ corporea
contagiōe:dehinc cum meroris mole preſſus a
miſi.p. Tum illa ſi priora inquit conceſſa reſpi
cias:ne illud quidē longius aberit quin recorde
ris quod te dudum neſcire cōfeſſus es.b. Quid
inq̄ꝫ.p. Quibus ait illa gubernaculis mūdus re
gatur.b. Memini inq̄ꝫ me inſcitiā meam fuiſſe
confeſſum:ſed quid afferas licet iam proſpitiā:
planius tñ ex te audire deſidero.p.

¶ Proſa.iz.tertii libri.

Tum ego platoni inq̄ꝫ. Iſta eſt.iz.proſa ⁊ vltia
huius tertii in qua pħia reducit in cognitioneꝫ
Boetiū alterius cuius ignorantiā prius cōfeſ
ſus eſt.ſ.quibus gubernaculis mūdus regaꝛ.
Prio facit hoc.ſecūdo hoetiꝰ mouet quādā qōnē pħie.
ſcđa ibi. Ludis ne me.prio oñdit pħia ꝙ deus oīa guber
nat ſua bonitate. Secūdo oſtendit modū quo oīa guber
nat ibi. Sed quid dicā.tertio ex his concludit maluꝫ ni
hil eē ibi. Sꝫ vis ne. Primo Boetius aſſentit dictis pla
tonis in metro.⁊ oñdit pħia ipſum poſſe deduci in cogni
tionē cuiuſdā.cuius ignorātiā confeſſus eſt. Secūdo phi
loſophia reducit ipm̄ in cognitionē illius. ſecūda.ibi.mū
dū hunc.primo dicit. Tum ꝓ tūc.ego boetius inq̄ꝫ ve
hementer aſſentior.i.conſentio platoni. Nā me o pħia ho
rum ſup.ꝙ deus ſit finis oīum rerū ⁊ ſūmū bonū.ſecūdo
cōmemoras.ideſt recordari facis.primum ꝙ amiſi mēo
riā.i.quod erat in memoria corporea contagione.i.corpo
ris grauedine.⁊ me dehinc.i.ſecundo cōmemoror bonū
cū amiſi memoriā.preſſus mole.i.pōdere meroris. Tūc
pħia oſtendit ꝙ non tantū horū recordabitur ꝓpter dicta
ſed cuiuſdā alterius qđ ignorare ſe dicebat dicens.ſi illa
priora cōceſſa reſpicias nō aberit longius.ſ.a memoria
tua quin facile recorderis quod dudū cōfeſſus es te neſci
re.i.ignorare in primo libro. Et querit Boe. Quid inq̄ꝫ
dicit pħia quibꝰ gubernaculis mūdus regaꝛ.⁊ dicit boe.
Memini inquā me fuiſſe cōfeſſum inſcitiā.i.ignorantiaꝫ
meā.⁊ licet iā ꝑſpiciā.i.agnoſcaꝫ.tamē deſidero planiꝰ
audire ex te quid afferas.i.quid de hoc dicas. ¶ Notan
dū ꝙ boetius dicit ſe ſecūdo cōmemoratū ꝑdictorꝫ.q; deꝰ
ſit finis rerꝫ:⁊ quid ſit ſummū bonū. Primo poſtq̄ꝫ mo
le corporis oppreſſus eſt amiſit memoriā eorꝫ.⁊ poſtea ꝑ
ſtudiū recordatus eſt.ſecundo quia merore ⁊ triſtitia affe
ctus in ignorantiam eorum lapſus eſt.ſed poſtea per in
ſtructionē philoſophie ad memoriam reduxit.

¶ Mundū hunc inqt deo regi paulo añ minime
dubitandū putabas.b. Ne nunc quidem arbi
tror inq̄ꝫ:nec vnq̄ꝫ dubitandū putabo.qbuſqꝫ in
hoc rationibus accedā.breuiter exponā. Mun
dus hic ex taꝫ diuerſis cōtrariiſqꝫ ptibus in vnā
formam minime cōueniſſet.niſi vnus eſſet qui
tam diuerſa cōiungeret coniuncta vero naturarꝫ
ipſa diuerſitas inuicē diſcors diſſociaret atqꝫ di
uelleret:niſi eēt vnus qui quod nexuit cōtineret.
Non tā vero certo nature ordo procederet: nec
tam diſpoſitos motus:locis:tēporibus:efficien
tia ſpaciis qualitatibus explicaret niſi vnus eſſet
q has mutationum varietates manens ipſe diſ
poneret.hoc qcqd eſt quo cōdita manēt atqꝫ agi
tanꝛ vſitato cunctis vocabulo deum nomino.p.

¶ Mundū hunc inqt deo regi. Hic pħia vult oſtendere in
tentū.⁊ primo admonet boetiū de quodā prius conceſſo.
⁊ boetius illud fatetur ⁊ ratione cōfirmat.ſecūdo philoſo
phia oſtendit qbus gubernaculis regaꝛ mūdus.ibi. Tūc

ſlla inquit. Primo dicit. O boetii tu pauloante.ſ.in primo libro putabas minime dubitandū hunc mundū regi a deo. Dicit boetius minime arbitror dubitandū .nec vnquā putabo. ⁊ ego breuiter exponā quib⁹ rationib⁹ accedā ad hoc probandū. Et innuit boeti⁹ ratiōes ſuaſ dicēs.hic mūdus minime cōueniſſet in vnā formā ex taꝫ diuerſis ⁊ contrariis partibus.niſi eſſet vn⁹ qui tā diuerſa cōiūgeret ſup.qui eſt deus.⁊ ipſa diuerſitas naturarū huius mūdi diſcors inuicē diſſociaret.atqꝫ diuelleret cōiuncta.niſi eēt qui cōtineret.ideſt cōſeruaret qd nexuit.ideſt coniunxit qd ſup.eſt deus.ordo vo nature tam certus nō ꝓcederet.nec explicaret tam diſpoſitos motus. ideſt ordinatos motus locis temporib⁹ efficiētia ſpaciis.qualitatibus . niſi eſſet vnus q ipſe manens.ſ.immobilr diſponeret has varietates mutationum quicqd auteꝫ hoc eſt quo condita.ideſt creata manent ⁊ agitant.i.mouēt illud vſitato cūctis vocabulo nomio deū. ¶ Notandū ꝙ boe.innuit tres rōnes ꝙ mūduſ regat a deo Prima ſumit ex diuerſaꝝ reꝝ cōiunctiōe que talis eſt. Diuerſa ⁊ cōtraria nō vniūtur inuicem p ſe.cū igit mūdus vnitus ſit ex partib⁹ cōtrariis ut ex elemētis oportet ut aliqd ſit vniēs eas ⁊ hoc ē deuſ.ergo mūdus regit a deo. Hanc ratiōem tangit ibi. Mund⁹ hic. Secunda ratio ſumit ex contrariorū ſimul coniūctorum conſeruatione.que talis eſt. Diuerſa cōtraria ex proprietate ſue nāe diſſocient abinuicē niſi ab aliquo ꝯſeruētur.ſꝫ partes mūdi ſunt diuerſe ⁊ cōtrarie. ergo.⁊c. Hanc ratiōꝫ tangit ibi. Coniuncta vo. Tertia ratio ſumit ex ordinata motuum diſpoſitiōe que talis ē. Nihil certitudinaliter ⁊ regulariter mouet ſm diſpoſitionē loci tempis efficiētie. ſpacii ⁊ q̄litatis niſi ſit vnū rectificans ⁊ regulans ſꝫ motus coꝝ qui fiūt in mundo fiunt regulariter ſm p̄dicta quinqꝫ.ergo neceſſe ē ponere rectificantē ⁊ regulantē qd eſt deus.ergo mundus regit a deo. Hanc rationē tangit ibi. Non tā vo certus. ¶ Notādū ꝙ regulares motuſ fiūt in mūdo locis q̄ꝫtum ad proximationem ⁊ elōgationē ſolis in obliquo circulo.fiūt etiā tempibus q̄ꝫtum ad variationē diei et noctiſ. fiunt efficientia. qꝛ luna efficit augmētationem ⁊ diminutionē humidoꝝ ſm ſui creſcentiā ⁊ decreſcentiam ⁊ efficit fluxum ⁊ refluxum maris. fiunt ēt ordinati motus ſpaciis: qꝛ luna ⁊ alii planete maiori et minori ſpacio quādoqꝫ diſtant a ſole ⁊ ab inuicē. ēt fiunt q̄litatibus: qꝛ in eſtate cauſat calor. in hyeme frigus.

¶ Tum illa: cum hec inqt ita ſentias: paruam mihi reſtare operaꝫ puto. ut felicitatiſ cōpoſ patriā ſoſpes reuiſas: ſed que propoſuimus intueamur Nonne in beatitudine ſufficientiā numerauim⁹ deūqꝫ beatitudinem ipſam eē cōceſſimus. b. Ita quidem. p. Et ad mundū igitur inquit regēdum nullis extrinſecis adminiculis indigebit. alioqui ſi quo egeat plenam ſufficientiam non habebit. b. Id inq̄ ita eſt neceſſarium. p. per ſe igit ſolum cuncta diſponit. b. Negari inq̄ nequit. p. Atqui deus ipm bonū eſſe mōſtratus eſt. b. Memini iq̄ꝫ. p. per bonum igit cūcta diſponit. Si quidē p ſe regit omnia: quem bonum conſenſimus: ⁊ hic eſt veluti quidam clauus atqꝫ gubernaculū. quo mundana machina ſtabilis atqꝫ incorrupta ſeruatur. b. Vehementer aſſentior inq̄ꝫ: ⁊ id te pauloante dicturam tenui licet ſuſpitione proſperi. p. Credo inquit: iam eniꝫ ut arbitror vigilanti⁹ ad cernenda vera oculos deducis.

¶ Tum illa cū hec inquit ita. Hic phia ſuppoſito ꝙ mundus regat a deo probat. ꝙ ab ipſo regatur p ſuam bōitatem ⁊ dicit. O boetii cū hec ita ſentias ꝙ munduſ regitur a deo. puto mihi reſtare paruā operā. i. paruū laborē ut tu cōpos. i. potens felicitatis. ſoſpes. ideſt ſanus. reuiſas patriam. i. cognoſcaſ beatitudinē. Tūc ꝓbat ꝙ deus regat mundum ſua bonitate dicens. intueamur que propoſuimus. nōne numerauimus ſupra in. 9. proſa in beatitudie eſſe ſufficientiam ⁊ cōceſſimus deū eſſe ipſam beatitudinē dicit Boetius. Ita eſt inq̄ꝫ. ex hoc concludit philoſophia deum nullo indigere ad regendū munduꝫ. dicit ergo . ad mundū regendū deus nullis extrinſecis adminiculis idigebit. alioquin ſi ita eſſet ꝙ aliquo egeat. nō habebit plenam ſufficientiam. Et dicit Boe. Illud inq̄ꝫ ē neceſſariū Ideo concludit phia. deus cūcta diſponit. i. regit. p ſe ſolum. dicit boetius. negari nequit. ſed deus monſtratus ē eſſe ipm bonū: memini inq̄ꝫ dicit boe. ergo p bonū de⁹ cūcta diſponit: ſiquidē per ſe regit omnia. que conſenſimus eē bonū. ⁊ hic deus eſt veluti quidā clauus atqꝫ gubernaculum. quo machina mūdana ſeruatur ſtabilis ⁊ incorrupta. dicit boe. vehemēter. i. valde aſſētior. ⁊ illud te dicturam pauloante. proſperi. licet tenui ſuſpitiōe: dicit phia. Credo inqt ꝙ hec preuidiſti. iā eni ut arbitror vigilantius q̄ꝫ prius deducis oculos ad vera cernenda. ¶ Notandū ꝙ ex littera accipiunt due rōnes ad probādū intētū. prio probat ꝙ deus p ſe regit omnia et talis in beatitudine eſt ſumma ſufficiētia ſed de⁹ eſt beatitudo. ergo in deo ē ſumma ſufficientia tale autem non indiget extrinſecis gubernaculis. ergo per ſe deus regit omnia. Scda ratio ꝓbat ꝙ deus per ſuaꝫ bonitatē que nō diſtiguit a deo regit oia ſicut deus p ſe regit omnia vt viſum eſt: ſed deus eſt ipm bonū ergo per bonum regit omnia. ut patet de ſe quia ꝓ ſua bonitate ⁊ clementia.

¶ Sed quod dicam non minus ad contuendum patet. b. Quid inq̄ꝫ. p. Cum deus inquit omnia bonitatis clauo gubernare iure credat. eademqꝫ omnia ſicuti docui. ad bonum naturali intentione feſtinent. nū dubitari poteſt qn voluntarie regant ſeqꝫ ad diſponentis nutū veluti conuenientia contēperataqꝫ rectori ſponte conuertant. b. Ita inq̄ꝫ neceſſe eſt nec beatū regimen eſſe videret. ſiquidem detrectantiū iugum foret. non obtempantium ſalus. p. Nihil ē igitur qd naturā ſeruans deo cōtraire conetur. b. Nihil inq̄ꝫ. p.

¶ Sed qd dicam Hic ponit per quē modum deus omnia gubernat . Et primo oſtendit ꝙ omnia gubernat ſuauiter. qꝛ oia ſibi obediunt. Secundo ꝙ gubernat omnia qꝛ nihil ſibi reſiſtere poteſt. ſecūda ibi. quid ſi conet prio dic Illud quod dicā non minus patet ad contuendū. ideſt ad deſiderandū. ⁊ dicit boetius. quid inq̄ꝫ. Et dicit philoſophia : cum deus iure credat omia gubernare clauo bōitatis ſue. ⁊ oia feſtinent naturali intentione ad bonū . ſicuti docui prius in proſa decima. num pro nūquid. poteſt dubitari. quin voluntarie regantur et ſponte cōuertant ſe ad nutum diſponentis veluti conuenientia. i. obedientia. ⁊ cōtemperata. i. coaptata ſuo rectori. dicit boetius . Ita iq̄ꝫ neceſſe eſt. quia non videret beatū eſſe regimen dei. ſi foret iugū detrectantiū. i. recuſantiū ſicut bos laſciuus recuſat iugū ⁊ ſi nō eēt ſalus obtēperantium. ideſt obedientiuꝫ ergo dicit philoſophia: nihil eſt quod naturam ſeruans conetur. ideſt laboret cōtraire deo. Dicit boeti⁹. Nihil inq̄ꝫ. ¶ Nota ꝙ cū gubernare nihil aliud ſit niſi in fineꝫ ordinare. nec aliud eſt deū per bonitatē gubernare. q̄ꝫ p bōitatē in finē dirigere. ⁊ cum oia naturaliter tendant ad bonum tanq̄ꝫ in finē: manifeſtū eſt ꝙ omnia ſponte in fineꝫ dirigūtur ⁊ ita naturaliter omnia ſpōte obediūt gubernāti. ⁊ per conſequēs deus regit omnia ſuauiter. ¶ Nota ꝙ voluntariū ſm pfectam ſui ratiōem tantū inuenit in habētibus voluntatē. ſed extendendo voluntariū ad oēm ap

petitum nõ coactum ſicut poteſt reperiri in omnibus.⁊ ſic
accipitur hic. ¶ Nota q̄ nihil ſeruans naturã repugnat
deo licet enĩ peccator videaẜ deo repugnare ipſe non ſer-
uat naturã.q̃ peccatũ diminuit ⁊ deprauat naturã. Etiã
boe.loquiẜ hic de appetitu nature vt patet ex ſuperioribus

¶ Quid ſi coneẜ ait:nuꝫ tandẽ proficiet quicꝗ̃ ad
uerſus eum quẽ iure potentiſſimũ beatitudinis
eſſe cõceſſimus. B. Prorſus inq̃ nihil valeret
p. Non eſt igiẜ aliquid qđ ſummo huic bono vel
velit vel poſſit obſiſtere B. Non inq̃ arbitror.
p. Eſt igiẜ ſummũ bonum inqt quo regit cuncta
fortiter ſuauiterqꝫ diſponit. b. Tum ego q̃ inq̃
me nõ mõ ea que cõcluſa ſumma rationũ: veruꝫ
multomagis hec ipſa quibus vteris verba dele
ctant:ut tandem aliquando ſtulticiam magna la
cerantem ſui pudeat. p. Accepiſti inquit in fabu-
lis laceſſentes celũ gigantes:ſed illos quoqꝫ vti
condignum fuit benigna fortitudo diſpoſuit.

¶ Quid ſi conetur:ait num tandem. Hic oſtendit phia q̄
deus regit oĩa fortiter:q̃ nihil eſt quod poſſit ſibi reſiſte-
re. Secundo confirmat hoc ꝑ quandã fabulam.ibi acce
piſti. Primo dicit. Si quid coneẜ reſiſtere deo. nũquid
aliquid ꝓficiet aduerſus eũ quẽ cõceſſimus eſſe potentiſſi
mũ iure beatitudinis.i.ex eo q̄ ẽ beatitudo.dicit Boeti⁹.
Prorſus nihil valeret ſupple reſiſtere. Igitur dicit phia
non eſt aliquid quod huic ſummo bono vel velit vel poſſit
obſiſtere. Dicit boetius. Non arbitror. Ideo dicit philo-
ſophia ſummum bonũ eſt quod regit cũcta fortiter ſuauiẜ
terqꝫ diſponit.dicit Boetius q̃.i.q̃tum.me ea ſumma
rationuꝫ que modo concluſa eſt non modo.i.non tantũ-
modo me delectat.verum pro ſed hec ipſa verba quibus
vteris multomagis delectant me.ita ut ſtulticiã.ideſt me
ſtultum lacerantem.i.male reprehendentem.magna.ſ.q̃
tangunt diuinam gubernationem pudeat ſui. Tunc con
firmat per fabulam q̄ nihil poteſt reſiſtere deo que talis
eſt. Gigantes volentes expellere deos de celo poſuerunt
montem ſuper montẽ ut aſcenderent:quod videnẜ iupiter
ipſos fulmine deiecit ⁊ montibus depreſſit.⁊ hec in ſecun
do metamorpheos. Unde dicit. O boeti accepiſti.i. didi
ciſti in fabulis gigantes laceſſentes.ideſt lacerare volen-
tes celuꝫ.ſed fortitudo benigna.ſ.dei.illos diſpoſuit ⁊ de
poſuit vti condignũ fuit. ¶ Nota philoſophia hic alludit
verbis ſacre ſcripture que dicit Attingit ergo a fine vſq̃
ad fineꝫ fortiter et diſponit omnia ſuauiter:ideo dicit boe
tius ſe non tantum delectari in iſtis rationibus quantum
in ſuis verbis.

¶ Sed viſne rationes ipſas inuicem collidamus
forſitan ex hmõi conflictatione pulchra quedaꝫ
veritatis ſcintilla diſſiliet. b. Tuo inq̃ arbitratu
p. deũ inquit eſſe omnipotentem nemo dubita-
uerit. b. Qui quidã inq̃ mente conſiſtat: nullus
prorſus ambigat. p. Qui vͦ ẽ inquit omnipotẽs:
nihil eſt qđ ille non poſſit. b. Nihil inq̃. p. Nuꝫ
igiẜ deũs facere malum poteſt. b. Minime inq̃
p. Malum igiẜ inquit nihil eſt cum id facere ille
non poſſit:qui nihil non poteſt. b.

¶ Sed viſne rationes ipſas inuicem. Hic philoſophia con
cludit ex dictis q̄ malũ nihil ſit. Et primo petit aſſenſum
boetii.d. Uiſne ipſas ratiões.ideſt propoſitiões ratiõe ꝓ
batas.inuiceꝫ collidamus.ideſt cõponamuẜ forſitan ex cõ
flictatiõe hui⁹ diſſiliet.ideſt procedet.quedã pulchra ſcin
tilla veritatis. Et dicit Boe.fiat inq̃ tuo arbitratu.i.tua
voluntate. Tunc ponit propoſitionem manifeſtã dicẽs.
Nemo dubitauerit deum eſſe omnipotentẽ. Dicit boeti⁹
Nullus prorſus ambigat.qui mente conſiſtat.i.qui ſane
mentis ẽ Tunc aſſumit aliã propoſitionẽ dicens. qui vͦ
eſt oĩpotẽs.nihil eſt qđ ille non poſſit.dicit boetius nihil
inq̃. Tunc ponit aliam propoſitionẽ deus non poteſt fa
cere malũ.dicit.boe.minime.igiẜ cõcludit phia.malũ ni
hil eſt.cum illud facere non poſſit.ille qui nihil nõ poteſt
facere.ideſt oĩa facere. ¶ Notanduꝫ ſicut deus eſt cauſa
efficiens omniũ ita ẽ finis omniũ.vñ quicqd fit ab eo or-
dinaẜ ad ipm tanq̃ ad finẽ.ſi ergo de⁹ faceret malũ or-
dinaretur ad ipm tanq̃ ad finẽ.⁊ cum ipſe ſit bonũ malũ
ordinareẜ ad bonũ ergo deus non poteſt facere malũ tan
q̃ aliqd ꝑ ſe intentũ. Eſt ergo concluſio quã phia infert
q̄ malũ nihil eſt ratio cõcluſionis eſt. deus poteſt facere
omne quod eſt cũ ſit omnipotẽs.ſed deus nõ poteſt facere
malum.ergo malũ nihil eſt. Et ſi diceres ſi malũ nihil eſt
cuꝫ homo damneẜ pro malo danabiẜ pro nihilo. Dicen
dũ q̄ malum dicit defectũ boni.nõ negatiue ſed priua-
tiue.⁊ iõ malum eſt defectus boni quod debꝫ haberi.⁊ q̃
in poteſtate hominis eſt illud habere. ⁊ ſi nõ habet illud
bonũ cum debet habere.ideo damnaẜ ⁊ ponitur exẽplũ.
Aliquis teneẜ ſoluere centũ libras.⁊ ſi non ſoluat incarce
rabiẜ.certum eſt q̄ non ſoluere non eſt aliquid ſed nihil.
non tantum ſimplr dicitur aliquis incarcerari pro nihilo
ſed ideo quia nihil erat quod debuit aliquid eſſe.

¶ Ludis ne inq̃ me. inextricabilem laborintum
rationibus texens: Quo nec quidẽ qua egredia-
ris introeas:nũc vͦ quo itroieris egrediare. Ad
mirabilem quendam diuine ſimplicitatis orbeꝫ
cõplicas. Et enim pauloante a beatitudine inci
piens eam ſummum bonũ eẽ dicebas quam in
ſummo deo ſitam loquebare. Ipm quoqꝫ deum
ſummum eẽ bonũ plenamqꝫ beatitudinem diſſe
rebas.ex quo neminem beatũ fore:niſi qui pari-
ter deus eẽt quaſi munuſculum dabas. Rurſus
ipam boni formã dei ac beatitudinis loquebariẜ
eẽ ſubſtantiam. Ipſumqꝫ vnum idipſuꝫ eẽ bonũ
dicebas qđ ab oĩ reruꝫ natura petereẜ. Deum
quoqꝫ bõitatis gubernaculis vniuerſitatẽ rege-
rẽ diſputabas volentiaqꝫ cuncta parere illi. nec
vllaꝫ mali eſſe naturã. Atqꝫ hec nullis extriſec⁹
ſũptis:ſꝫ altero ex altero fidẽ trahente inſitis do
meſticiſqꝫ probationibus explicabas. P.

¶ Ludiſne inquit me. Hic boetius mouet queſtionem phi
loſophie.ſecundo phia ſoluit ibi. Tum illa. Prio boeti⁹
admirãs de cõnexione ⁊ conuolutiõe rationum quib⁹ phi
loſophia vſa ẽ querit vtrũ iſta cõnexio rationũ ſit ex delu-
ſione phie vel ꝓueniat ex natura rei.⁊ breuiter illas rõneẜ
recolligit ⁊ dicit. O phia ludis.i.deludis ne me.texens.
.i.formãs laborintũ.i.laborẽ difficilem rõnibus faciẽdo
rationes circulares.quo.ſ.laborinto egrediaris ea pte q̃ i
trocas ⁊ egrediare eo loco quo itroieris.tu complicas.q̃n
dam orbẽ admirabilẽ diuine ſimplicitatis.i.facis mira
bilẽ circulationẽ rõis inde diuia ſimplicitate.⁊ tũc breuiẜ
recolligit rõnes.d.tu.pauloañ incipiẽs a btitudie dicebaẜ
eaꝫ eẽ ſummũ bonũ quã beatitudinẽ tu loq̃bare eẽ ſitã in
ſummo deo.⁊ differebas deũ eẽ ſummũ bonũ et plenã btĩ
tudinẽ.ex quo dabas.i.iferebaẜ.quaſi munuſculũ.i.corre
lariũ neminẽ fore btũ niſi eẽt deus.rurſum tu loquebariẜ
formã boni eẽ ſubſtãtiã dei ⁊ btitudis.⁊ dicebas ipꝫ vnũ
eſſe idipm qđ bonũ.⁊ illđ bonũ dicebas eẽ qđ petereẜ ab
oĩ nã rex:⁊ tu diſputabas.i.diſputãdo ꝓbabas deũ rege
re vniuerſitatem gubernaculis bonitatis ⁊ cũcta volentia
parere.i.obedire deo.nec vllã eẽ naturam mali.⁊ hec oĩa
explicabas

explicabas nullis rationibus ſumptis extrinſecus.i. non
accipiendo pricipia extrinſeca.ſed inſitis.i.intrinſecis ⁊ do
meſticis ideſt propriis ⁊ conuenientibus probationib⁹ rei
de qua agebat altero aſſumpto trahente fidē.i.certitudi
nē ex altero. ¶ Nota laborintus dicebatur domus deda
li quā cum aliquis intendebat intrare exiuit.⁊ exeundo in
trauit.⁊ cōſueuit depingi circularibus protractionibus.⁊
tranſumit hic ad deſignandū circulationes ⁊ reuolutiōes
rōnū. ¶ Nota q circūuolutio.⁊ cōnexio rōnū qbus phia
vſa eſt nō eſt ſic circularis q vna ⁊ eadē ꝓpoſitio ſit prin
cipium ⁊ ꝯcluſio reſpectu eiuſdem.q2 ſic nō ꝯtingit demō
ſtrare circulo:ut pz pria poſteriorum.ſed dicitur cōnexio
circularis.q2 rōes ex inuicē dependent. ita q propoſitio
concluſa.in vna ſit principiū alterius cōcluſionis in alia.
nec propter iſtas diuerſas cōcluſiones eſt aliqua diuerſi-
tas in deo.ſed omnia ſunt idem ſimpliciter.

¶ Tum illa minime inqt ludimus rēqz oim maxi
mā dei mūere:quē dudū depcabamur exegim⁹.
ea ē.n.diuine forma ſubſtātie:ut neqz in externa
dilabat.nec i ſe externum aliqd ipa ſuſcipiat.Sz
ſicut de ea pmenides ait.oēm tu circulo adducis
ſpōte multitudinē.i.rex orbem mobilē rotat ſe i
mobilem ipa cōſeruat.Qd ſi rōnes quoqz nō ex
tra petitas:ſed intra rei quam tractabamus am
bitum collocatas agitauimus:nihil eſt qd admi
rere:cū platone ſanciente didiceris: cognatos
de quib⁹ loquūtur rebus oportere eſſe ſermones

¶ Tum illa minime inqt.Hic phia rñdet boetio ad qſtio-
nem.⁊ dicit. Minime ludimus.ſed nos exegimus.i.perfe
cimus munere dei quē dudum depcabamur rez maximā
oim rex.ea.n.i.talis eſt forma.i.diſpoſitio diuine ſubſtā
tie.ut neqz i externa.i.in exteriora.dilabat.i.cadat nec ſu
ſcipiat aliquid externū.i.extrinſecū in ſe.quod probat au
ctoritate pmenidis.quā prio ponit in greco deinde ſenſum
eius ſubiūgit in latino.d.Sed ſicut pmenides de ea ait.ſ.
ſubſtantia diuina.q diuina ſubſtantia rex orbē mobilē
rotat ideſt mutat res circulatione generationis ⁊ corruptō
nis.⁊ mutando res ipſa non mutat ſed ſe immobilē cōſer-
uat.O boeti ſi nos agitauimus.i.cōmouimus ratiōes.nō
extra.i.non ab extriſeco petitas.i.ſumptas:ſed collatas i
tra rei ambitū.quā rem tractabam⁹:Nihil.eſt q de hoc
admirere.ideſt admireris.cum.i.exquo tu didiceris.Pla
tone:ſanciente.i.confirmāte:ſermones oportere eē cogna
tos.i.proprios.cōuenientes rebus.de quibus ſup.rebus
loquūtur. ¶ Nota q ſermones accipiendi ſunt ſm mate
riam ſubiectam q2 certitudo nō eſt ſimpliciter querēda ra
tionibus ex primo ethi.vbi dicit q diſciplinati eſt tantum
inqrere certitudinē ſm vnūquodqz genus qtum natura
rei patit.Cum igitur deus ſic regat omnia preter hoc q
cōmiſceat cum eis ex li.de cau.ſermones de diuina ſub
ſtantia accipiendi ſunt ſm intranea diuine ſubſtantie ⁊ nō
ſm extranea cum nō commiſceatur cum eis.

¶ Metrum duodecimū huius tertii libri.

Felix qui potuit boni
Fontem viſere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terre ſoluere vincula.

¶ Metrum.12.terti libri.

Felix q potuit.⁊c.Iſtud eſt duodecimū metrū ⁊
vltimū hui⁹ tertii.qd dicit gliconicū.ab inuēto
re.coriambicū a pede predñante.Prio.n.pōit
ſpōdeus.dicēdo felix.ſcdo coriamb⁹ dicēdo q
potuit.tertio pirriche⁹ vel trocheus.i quo metro phia p⁹
qz oſtendit que ſit vera beatitudo ⁊ vbi ſit ſita.hortat nūc
ad pſeuerandū in contēplatione illius beatitudinis.⁊ pri-
mo ponit illū eē felicem qui relictis terrenis vacat diuine
contēplationi.ſcdo oñdit qd hmōi cōtemplationē ipediat
tertio.illud impedimētū vitare docet.ſcda ibi. Quōdā.
tertia ibi.Uos hec fabula.primo dicit.felix ſupple ē q po
tuit.viſere.i.deſiderabilir videre.lucidū fontē boni.i.deū
qui eſt fons ois boni.⁊ felix eſt qui potuit ſoluere vincu
la.i.affectiones.grauis terre.i.terrenoꝝ q ſua grauitate
trahunt hoiem deorſum. ¶ Notandū q felix ē q ſpeculat
fontē boni ⁊ q contēnit delectationes terrenas.vñ i libro
de pomo ⁊ morte ariſt.ſcribit.Beata eſt aia q nō ē infecta
prauis opib⁹ hui⁹ mūdi.⁊ intellexit ſuū creatorē.ipſa eſt.
que reuertet in locū ſuū in deliciis magnis.ve aūt aie que
nō hz poſſe redeūdi ad patriā ſuā.turpia.n.opa ⁊ delecta
tiones corporales impediūt aſcenſum eius ſurſum.

¶ Quondam funera coniugis
Uates thraicius gemens.
Poſtq flebilibus modis
Siluas currere mobiles
Amnes ſtare coegerat:
Iunxitqz intrepidum latus
Seuis cerua leonibus.
Nec viſum timuit lepus
Iam cantu placidum canem.
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vreret:
Nec qui cuncta ſubegerant:
Mulcerent dominum modi.
Immites ſuperos querens.
Infernas adiit domos
Illic blanda ſonantibus.
Cordis carmina temperans
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauſerat.
Quod luctus dabat impotens.
Quod luctum geminans amor
Deflet:trenera commouens.
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat.

¶ Quondā funera cō.Hic oñdit qd ipediat cōtēplationez
diuinorū q ē affect⁹ terrenoꝝ:qd declarat p qndā fabu-
lam.q talis ē.Orpheus filius calliope fuit cytariſta q tāta
dulcedine cythare reſonabat q nō tantū hoies.ſed etiaz
bruta allexit:⁊ intātū ea demulſit q ipet⁹ ſuos naturales
dimittebāt.ſiluas currere.fluia ſtar fecit.hic habuit vxorē
dictā euridicē quā cū paſtor ariſte⁹ adamare vellet ipa fu
giēs.p prata calcato qdā ſpēte interiit ⁊ ad iferos deſcēdit
quā orphe⁹ volens ab iferis reducere.dōs ſupnos ſua ci
thara placare cepit.ſz cū n ꝓficeret ad ifernū deſcēdit. ⁊ i
tātū dōs ifernales deliniuit.q ꝯceſſa ē ei vxor tali ꝯditōe
añqz exiret ifernū nō flecteret retro aſpectū vxorē reſpiciē
do.cū aūt iā ꝓpe exiuiſſet orphe⁹ amore allect⁹ retroſpe-
xit ⁊ ſic vxorē pdidit.Circa iſtā fabulā ſic ꝓcedit.prio oñ-
dit quō orphe⁹ ad iferos deſcendēs p vxore rogauit.ſcdo
quō mōſtra iferni placauit.tertio oñdit quō vxor. ei ꝯceſ-
ſa fuit ⁊ eā pdidit.ſcda ibi.Stupet.tertia ibi tādē.dic prio
Uates thraitius.i.orphe⁹ de thraitia ꝓuincia oriūd⁹. di
ctus vates.i.ſapiēs a multis.ille quōdā gemēs.i. deplo-
rans funera.i.mortē ꝯiugis poſtqz coegerat amnes.i.flu
uios ſtare.ſiluas currere mobiles poſt ipm flebilibus mo
dis.i.modulationib⁹ cithare.qs flēdo formauit ⁊ poſtqz
cerua iūxit itrepidū lat⁹ ſeuis leonib⁹.q2 cerua icedebat ſe
qndo modulatōz orphei.nec lep⁹ timuit canē viſū iā placi

dñ.i.placatũ cãtu.i.ſono citbare.q: lepꝰ ⁊ cãis ſilr ſeqbã
tur ipm. Cũ ãt feruoꝛ.i.amoꝛ flagrantioꝛ.i.ardẽtioꝛ vre
ret.itima.i.interiora pectoꝛis oꝛphei ⁊ cũ mõi.i. modula-
tiones: q cũcta ſubegerãt.i.ſubiecerãt ñ mulcerẽt.i.ñ pla
carẽt. dñz.ſ.oꝛpheũ.ipẽ querẽs ſupos.i.deos imites. qa
placari nõ poterãt. adiit domos infernas.i.infernales. il
lic tẽperãs blanda carmia ſonantibꝰ coꝛdis. ipẽ deflet.i.
flebiliter decãtat in cythara. qcqd hauſerat ex precipuis
fontibꝰ matris.ſ. dee caliope. ⁊ ipẽ deflet qđ luctus ipotẽſ
q facit hominẽ ipotentẽ. ſibi dabat.i.conceſſit. ⁊ deflet il-
lud qđ dabat ſibi amoꝛ geminans luctũ quomõ cõmouẽſ
trenera.i.inferna. ⁊ rogat dominos vmbꝛarum.i. infer-
nales. dulci. prece veniaz.i.relaxationẽ ſue vxoꝛis. ¶ No
ta ſm Ariſto.z.metb. ⁊ cõmẽtatoꝛem.z.celi ⁊ mundi nõ
oẽs accipiunt veritatẽ p eandẽ modũ. tũ pp diuerſaz con
ſuetudinẽ. tũ pp diuerſã nãz. tũ pp paucitatẽ inſtructiõis
in logica. Uñ qdã recipiunt veritatẽ per modũ demõſtra
tionis. quidã per modũ auctoꝛitatũ. quidã p modũ fabu-
larum. vt ergo pbia talibus ſatiſfaciat aliquando demon
ſtrationibus aliquando auctoꝛitatibꝰ vtitur aliquãdo fa
bulas iterſerit ſicut in ꝓpoſito. ¶ Notandũ q oꝛpheus
dicitur vates q: cariam compoſuit. dicitur autem vates
a vi mentis vel a video. ¶ Notandũ q trenera dicũtur q̃
ſi lamentabilia. a trenus ni. qđ eſt lamentatio. Et trena-
rus in ſingulari ẽ nomẽ cuiuſdam montis in quo dicit̃ cẽ
via ad infernum. in plurali trenera ſignificat loca inferna
lia. ſicut dicit Hug. Cõmuniter autem inuenitur hoc no
men ſcriptũ ſine.r. in pꝛia ſyllaba. dr̃ tenera vel tenerꝰ ſic
i doctrinali. Trenerꝰ ifernꝰ. tñ Hug. ſcribit tm̃ p.r. vt tre
nerꝰ ⁊ trenera. vñ foꝛſã ex vitio ſcriptoꝝ qñqz ſubtrabit̃.r.

¶ Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitoꝛ.
Que ſontes agitant metu
Ultrices ſcelerum dee.
Jam meſte lacbꝛymis madent.
Non irionium caput
Uelox pꝛecipitat rota.
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina tantalus:
Ultur dum ſatur eſt modis
Non traxit Ticii iecur.

¶ Stupet tergeminꝰ nouo. Hic oñdit qũo oꝛphꝰ mõſtra i
ferni placauit dicens. Janitoꝛ iferni qui dicit̃ cerberus q̃
ſi voꝛatoꝛ carnium: ille tergeminus.i.habens tria capita
canina. captus fuit nouo carmine.i.melodia pꝛius inau
dita. ⁊ ſtupet.i.admirat̃. tunc oñdit qũo alia monſtra ipla
cauerit dicẽs q treſ furie infernales Theſiphone Alecto
Megera q̃ ſunt vltrices ſcelerum inferentes metuz pecca
toꝛibus iſte lachꝛimabant̃. pp dulcedinem cythare. Uñ
dicit dee.i.furie tres vltrices ſcelerum.i.peccatoꝛũ. q̃ dee
agitant.i. vexant. ſontes.i.peccatoꝛes. metu.i.timoꝛe iam
meſte madent.i.fluunt lacbꝛymis. Tunc tangit remiſſio
nem pene quoꝛundã in inferno ⁊ pꝛio Jrionis. Ubi ſcien
duz q Jrion voluit concubere cũ Junone Cuz aũt Juno
interponeret nubem. Jrion pꝛoiecit ſemen in nubẽ ex quo
nati ſunt centauri. ipſe aũt adiudicatus inferno continue
voluitur in rota. que rota ſtetit oꝛpheo modulante. vñ di-
cit. Uelox rota non pꝛecipitat. i. nõ deicit: caput irioniũ.
i.irionis. ſup. oꝛpheo canente. Tunc tangit remiſſionem
pene tantali. ¶ Ubi ſciendũ q tantalus dicit̃ laceraſſe ꝓ
pꝛium filiuz: dans euz diis ad comedendũ pꝛo quo dãna
tus fuit. Dicit̃ autem in inferno habere aquã vſqz ad mẽ
tum. ⁊ poma pendentia ante os ⁊ tñ deficere ſiti ⁊ fame
cum enim vult ſumere aquã vel pomũ fugiunt ab eo. iſte
tantalus ſpꝛeuit flumina. oꝛpheo canente. vnde dicit tã
talus pditus.i.cõſumptus longa.i.magna ſiti. ſpꝛeuit flu
mina. Tunc oſtendit remiſſionem pene Ticii. Unde ſciẽ
dum q Ticius voluit concubere cum latona matre apol
linis. quẽ apollo interfecit ⁊ in ifernuz relegauit iecur vul
tur deuoꝛat. Oꝛpheo autẽ canente vultur ceſſauit lania
re iecur eius. vñ dicit. dum vultur eſt ſatur: modis.i. mo
dulationibus oꝛphei non traxit.i.non laniauit iecur ticii.

¶ Tandem vincimur: arbiter
Umbꝛarum miſerans ait.
Donemus comitem viro
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat
Ne dum tartara liquerit.
Phas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus
Maioꝛ lex amoꝛ eſt ſibi.
Heu noctis pꝛope terminos
Oꝛpheus euridicem ſuam
Uidit: perdidit: occidit.

¶ Tandem vincimur arbiter. Hic oñdit. qũo oꝛpheo vxoꝛ
ſua conceſſa fuit. ⁊ qũo eã pdidit dicens. Tandez arbiter
.i. iudex vmbꝛarum iſte miſerans.i.miſericoꝛdiã habens
ait. nos vincimur. donemꝰ.i. reſtituamꝰ. viro ſcz oꝛpheo
comitem coniugez. emptam. ideſt comparatã carmie ſuo.
ſed lex.i.cõditio. coerceat iſta dona. ne phaſ ſit ſibi dedu
centi vxoꝛem flectere lumina.i.oculos reſpiciẽdo vxoꝛẽ.
duz liquerit.i.relinquerit. tartara. ⁊ tunc exclamat dicens
Quis det.i.iponit legẽ amãtibꝰ. q.d. amoꝛ nõ dz coerce
ri lege. q: amoꝛ maioꝛ lex eſt ſibi.i. maioꝛ amoꝛ ẽ lege. Et
ſubdit: Heu ꝓpe terminos noctis.i.iferni. Oꝛpheuſ euri
dicẽ vxoꝛẽ ſuã vidit reſpiciendo a tergo eã pdidit ab iferis
nõ deducendo. occidit inferno eam relinquendo. ¶ No
tandũ q apud inferos arbiter.i.iudex vmbꝛaꝝ. dicit̃ ad-
amantus q cogit aĩas ad fatendũ peccata cõmiſſa: ⁊ vni
cuiqz ſm merita ſua penam diſtribuit Jſte adamãtus di-
xit donemus viro coniugẽ. ¶ Notandũ q amoꝛ non põt
lege coerceri. nam ex incenſo amoꝛe hõ ſepius trãſgredit̃
legem ⁊ amoꝛ foꝛtioꝛ eſt ad aliqd iplendum: q̃z lex ad co-
ercendũ. iõ dicit qs legẽ det amãtibus: maioꝛ lex eſt ſibi.
q.d. pp qd lex dat̃ amantibꝰ cũ p ſe dura lex ſit amare.

¶ Uos hec fabula reſpicit.
Quicunqz in ſuperum diem
Mentem ducere queritis.
Nam qui tartareum in ſpecus
Uictus lumina flexerit.
Quicquid pꝛecipuum trahit
Perdit: dum videt inferos.

¶ Uos hec fabula reſpicit. Hic pbia applicãdo fabulam
ad ꝓpoſitũ oꝛtat̃ nos vitare ipedimẽtũ ꝯtẽplatiõis ſũmi
boni ⁊ dic. O hoĩes qcũqz q̃ritis.i. vultis. ducere mẽtẽ.i.
mentis ꝯtẽplatiõez. in ſupeꝝ diẽ.i.i ſupnã claritatem hec
fabula iã dicta reſpicit vos. q: ad veſtrã iformatiõez indu
cta. Nã q victus affectu terrenoꝝ: flexerit lumina.i. ocu-
los rõnis ⁊ itellectꝰ in tartareũ ſpecus.i.i terrena que du
cũt ad tartareã ꝓfunditatẽ. Quicqd pꝛecipuum ideſt bo-
nũ. trahit.ſ.laborãdo. illud pdit. dũ vidit inferos.i. dũ i
tendit terrẽis.i.tpalibus q̃ ſũt infima. ¶ Nota q ꝯcupia
⁊ affectus terrenoꝝ ipedit ꝯtẽplatiõem ſũmi boni. Unde
Boetius i tractatu de ſũmo bono dic̃. Jnoꝛdiata ꝯcupia
multos ipedit a ſũmo bono. qſdã.n. pigritiã ſeq videmus
Quoſdã.n. dlectatiões ſẽſuales. Quoſdã.n. deſideria au
ri ⁊ argẽti exceptis paucis viris honorãdis pbis q ꝯtẽnũt
ſẽſus deſideria ⁊ ſequũt̃ dſideria itellectꝰ. ⁊ ꝓpe finẽ eiuſ-
dem tractatus dicit. Phus maxime delectat̃ i pꝛio prin
cipio in ꝯtẽplatiõe ſue bonitatis ⁊ hec ſola ẽ recta delecta
tio: hec

tio. hec enim eſt vita pħoꝝ ſine qua nemo viuit vita recta
Et ſubdit. Pħm aūt voco oēs hoīes viuentes ordine nāe
tendēs in alta ⁊ finiēs vitā acqrit vltimū finē ⁊ optimū vi
te hūane q̄ ē deus glorioſus benedictus in ſecula ſeculoꝝ
¶ Explicit liber tertius de conſolatione pħie.

¶ Incipit liber quartus. Proſa prima.

Hec cū philoſophia dignitate uul
tus. ⁊ oris grauitate ſeruata lenit
ſuauiterq; cecinīſſet. Tū ego non
dum penitus inſiti meroriſ oblit⁹
intētionē dicerē adhuc aliqd parā
tis abrupi. Et o iquā veri preuia
luminis q̄ vſq; adhuc tua fudit oratio tū ſui ſpecu
latione diuina: tū tuis rationibus inuicta patue-
runt. Eaq; mihi. ⁊ ſi ob iniurie dolorē nuper ob
lita: non tamē ante hac prorſus ignorata dixiſti.

¶ Incipit liber quartus. Proſa prima.

Hec cū pħia dignitate vultus. Hic incipit quar
tus liber de conſolatione pħie. cuius hec eſt ꝓ
ſa prima. in quo libro pħia aſſignat cauſas q̄re
mala cōcedant i regno dei: cū oiuz reꝝ rector
bōuſ exiſtat. ſ. de⁹. ⁊ probat bonos ſemꝑ eē po
tētes ⁊ malos impotentes. ⁊ ſicut vitia nūq̄ ſūt ſine pena
ita virtutes nūq̄ ſunt ſine premio. Probat etiam q̄ ois
fortuna tā proſpera q̄ aduerſa bonis eſt ad ꝑfectū. malis
āt ad interitū. Etiam probat q̄ omnia que fiunt a deo re-
cte fiunt ⁊ alia plura ſicut patebit. Et diuidit iſte liber in
14. partes. q: ſeptem ſunt proſe ⁊ ſeptez metra huius q̄rti
de q̄bus patebit in proceſſu. Primo ergo oñdit. Boetiuſ
q̄uō intentionē pħie adhuc pantis plura dicere interrupit
proponendo cāſ ſui doloris. Scdo pħia ꝓmittit ſibi per
fectam curaz. Tertio dat modum curandi ipſum ſcda ibi
Tum illa ⁊ eſſet. tertia ibi. Et qm̄. Et quarto proſequit
intentionem ipſum curando in ſequēti proſa. ibi. Tū ego.
Primo oñdit. q̄uō interrupit intētionē pħie volentis plu
ra loqui. Scdo ꝓbat cāſ ſui doloris. ſcda ibi. Sz ea ipſa
eſt. Primo dicit. Cum pħia cecinīſſet. i. decantaſſet. hec.
ſ. predicta. ſeruata leniter. i. delectabiliter. ⁊ ſuauiter. i. dul
citer: dignitate ideſt reuerentia vultus ſcilz ſui ⁊ grauita
te oris. i. ſermonis ſup. ſui. Tū. i. poſt hec. ego. i. Boeti⁹
nondū. i. non adhuc. oblitus. i. imemor. penitus. i. oīo. in
ſiti meroris. i. intrinſeci doloris. Ego Boetius abrupi. i. ī
terrupi. intentionem. i. ꝓpoſitum pħie parantis. i. intendē
tis. dicerē adhuc aliquid. Et inquam. i. dixi: O ꝑuia. i. pre
ambula. veri luminis. i. perfecte cognitiōis. ſ. illa que tua
oratio. i. tuus ſermo. fudit. i. locutus eſt. huc uſq;. i. ad iſtū
librum quartū. patuerunt. i. manifeſta fuerunt. inuicta. i.
inſolubilia. Tum. i. aliqñ. diuina ſpeculatiōe. i. ſancta cō
templatione. tum. i. aliqñ tuis rōnibus. i. demonſtrationi
bus. Et ea. i. illa predicta. ⁊ ſi pro q̄zuis oblita mihi nuꝑ
ideſt aliqñ determinationem ob dolorē iniurie ſup. quam
perpeſſus ſum a Theodorico rege gottorū. non tñ dixiſti
prorſus. i. oīo. hec. ſ. predicta. ignorata. i. ignota. antehac
ideſt hucuſq;. ¶ Nota q̄ dignitas. eſt honeſta ⁊ impioſa
auctoritas. dicit aūt pħia habere dignitatem vultus ꝑꝑ
ſui honeſtatem. q: ſm Tullium ſola ſapia eſt que meretur
honores. ⁊ ꝑꝑ ſui auctoritatem que digna eſt imitatione
Etiam pħia dicitur eſſe grauis ore. i. ſtabili ſermone. quia
ſermones philoſophici firmitate rōnum inſunt ſtabilitati
¶ Nota cuz pħia oñdiſſet quid ſit ſummū bonum ⁊ in quo
ſitum ſit. ⁊ feciſſet exhortationem ad illud querenduz intē
debat oſtendere modum quo ad illud ꝑuenit. ſed añq̄ ex
pleret illaz intentionem Boetius velut auidus ad ſciendū
quedam quorum ignorantia detinebat ipſum in merore.
interrupit intentionem pħie volentis plura dicere. ¶ No
ta q̄ philoſophia dicitur preuia veri luminis. q: ipſa clari
ficat animam ⁊ trahit eaz ab obſcuritate ignorantie ad lu
cem ſapientie ⁊ ad claritatem intellectus ex libro de pomo
Ariſto. Uel ideo dicit preuia veri luminis. q: per ipſam
tanq̄ per viam homo peruenit ad cognitionem veri lumi
nis quod eſt deus: quia ſcribitur in libro de pomo q̄ per
philoſophiam homo cognoſcit ſuum creatorem. qui de
nihilo fecit omnia. qui eſt inceptor omnium inceptorum.
⁊ omnium principiorum principium. Et ibidem ſcribitur
oportuit vt philoſophia mitteretur ad inſtruenduz igno
rantes. ⁊ eos qui non cognouerunt ſuum creatorem.

¶ Sed ea ipſa eſt vel maxima noſtri cā meroris:
q̄ cūm rerum bonuſ rector exiſtat vel eſſe omni-
no mala poſſint. vel impunita pretereāt. Quod
ſolum quanta dignum ſit admiratiōe: ꝑfecto cō
ſidera. At huic aliud maius adiungitur: Nam
imperante florenteq; nequitia virtus non ſolum
premiis caret: verū etiam ſceleratorum pedib⁹
ſebiecta calcatur: ⁊ i locum facinorum ſupplicia
luit. Que fieri in regno ſcientis omnia: potentis
omnia ſed bona tm̄ modo volētis dei nemo ſatis
poteſt nec admirari nec conqueri. P.

¶ Sed ea ipſa eſt. Hic Boetius proponit cauſas ſui mero
ris dicens. Sed ea ipſa eſt cauſa noſtri meroris ⁊ maxima
cauſa. q̄ cum rector rerum. ſ. deus bon⁹ exiſtat: vel eē ma
la omnino poſſint. vel pretereant impunita q̄d ſaltē ſi nul
lum aliud inconueniens ſequeret: conſidera quāta ſit di
gnum admiratione. At pro ſed. huic adiūgit. i. addit aliđ
maius ſup. admirandum. Nam pro quia. imperante. i.
precipiente. ⁊ florente. i. vigente. nequitia. i. nequitioſis ho
minibus virt⁹. i. homo virtuoſus. non ſolum. i. non tm̄
caret premiis veruz etiam ipſa virtus ſubiecta. i. ſubdita.
calcatur pedibus. i. potentiis. ſceleratorum. i. malorum ⁊
ipſa virtus luit. i. patitur ſuplicia. i. penas in locum faci-
noum. ideſt vitioſorū loco. que. ſ. predicta fieri. i. permit
tit in regno. i. in mūdo. ſcientis oīa. ſ. dei: ⁊ potentis oīa
ſed volentis. i. intēdentis. tm̄modo. bona. nemo ſatis vel
admirari nec conqueri pōt. i. querimoniā facere. ¶ Nota
q̄ mala fiunt i mundo patet quia ratio ſemꝑ deprecat ad
bonum. Cum ergo. mali non regantur iuditio recte rōnis
ſed vincantur paſſionibus ire ⁊ concupiſcentie ideo defici-
unt a bono. Item. ſuperhabundantia ⁊ defectus ſūt de
genere malorum. cum virtus conſiſtat in medio. cum igit
in pluribus ſit ſuperhabundantia ⁊ defectus. pz q̄ mala
fiunt in mundo. Cuz aūt oīa dependeāt a deo celuz ⁊ tota
natura. ⁊ deus eſſentialiter ſit bonus. mirabile ē q̄uō ma
la eſſe poſſunt. vel ſaltem ꝑmaneāt impunita. ¶ Nota q̄
quia boni attingunt finem omniū rerum. ſ. ſummū bonuz
ideo ſunt potentes. mali autē quia hoc ipſum attigere nō
poſſunt ſunt impotentes. Et q: Boetius in primo libro
ſexta proſa dixit ſe ignorare quis ſit finis omniū reꝝ. ideo
putabat bonos eē ipotētes. malos āt potētes. ⁊ de h̄ Boe
tius admiratur: vt pz in littera ⁊ iſta ē vna cā ſui doloris

¶ Tum illa ⁊ eſſet inquit infiniti ſtuporis omni-
buſq; horribilius monſtris: ſicuti tu eſtimas in-
tanti velut patriſfamilias diſpoſitiſſima domo:
vilia vaſa colerentur: precioſa ſordeſcerent. Sz
non ita eſt. Nam ſi ea que pauloāte concluſa ſūt
inconuulſa ſeruant: ipſo de cuius nunc regno lo-
quimur auctore cognoſces: ſemper quidem potē
tes bonos eſſe: malos vō abiectos ſemꝑ atq; im
becilles: nec ſine pena vnq̄ eſſe vitia nec ſine pre
mio virtutes: bonis felicia: malis ſemper infor-
tunata cōtingere: multaq; id genus q̄ ſopitis q̄-
relis firmate ſoliditate corroborent.

¶ Tuʒ illa ⁊c. Hic pħia promittit. B. ꝑfectam curam que cōſiſtit in ꝑtractatione huius materie. d. O Boetii ⁊ eſſet infiniti ſtuporis. i. admirationis ⁊ eſſet horribilius oībus monſtris. i. deformitatibuſ ſi in diſpoſitiſſima. i. ī ordinaˀtiſſima. domo. ſ. in mūdo. tāti patriſfamilias. ſ. dei. ſi ibi colerēt. i. honorarēt. vilia vaſa. i. mali hoīeſ. ⁊ ſi precioſa vaſa. i. boni hoīes ſordeſcerent. i. vileſcerent. ſic̄ tu eſtimaſ ſed non eſt ita. Nam ſi ea que pauloante concluſa ſunt. ſeruantur inconuulſa. i. integra in ſui veritate. tu auctore. i. doctore ipo deo. de cuiꝰ regno nūc loqmur cognoſceſ. ſē per bonos eſſe potentes: malos vō īpotentes nec vnq̄ꝫ vicia eſſe ſine pēa: nec ſine ꝑmio eē virtutes. ⁊ cognoſces bonis ſempꝛ ꝯtingere felicia. ⁊ malis īfortunata. ⁊ cognoſces multa id genus. i. huius generis. que corroborēt te firma ſoliditate. ſ. ꝯtra aduerſitatem fortune querelis tuis ſopitis ideſt remotis. ¶ Notandum ſicut poſtea patebit oīa q̄ fiunt recte a deo fiunt. Cum igitur ordo iuſtitie requirit vicia puniri: virtutes remunerari. ſi mali manerēt impuniti ⁊ boni irremunerati: ⁊ ſic peruerſus eſſet ordo ī domo dei ſcꝫ in mundo qđ eēt horribilius omnibus monſtris.

¶ Et qm̄ ṽe formaꝫ btitudinis me duduꝫ mōſtrāte vidiſti: quo etiam ſita ſit agnouiſti: decurſis oībus que pretermittere neceſſarium puto: viam tibi que te domum reuehat oſtendam. Pēnas etiam tue menti quibus ſe in altum tollere poſſit affigam: vt ꝑturbatiōe depulſa ſoſpes in patriaꝫ meo ductu: mea ſemita: meis etiam vehiculis reuertaris.

¶ Et qm̄ vere formā. Hic pħia dat modū curandi ipſum Boetium dicens. Qm̄ dudū. ſ. in tertio libro. vidiſti formam vere btitudinis me monſtrante. i. docente oībus decurſis. i. ꝑtrāſitis. que puto neceſſariuꝫ pretermittere. oſtēdendam tibi viaꝫ que te reuehat. i. reducat. domū. i. ad cognitionem vere btitudinis. ⁊ ego affigam. i. apponam tue menti. pennas. i. rōnes qbus menſ poſſit ſe tollere in altū vt depulſa ꝑturbatione contingente tibi ex affectu bonoꝝ temporaliuꝫ. reuertaris ſoſpes ī patriā meo ductu. mea ſemita. meis vehiculis. ¶ Nota q̄ per pennas quas pħia promittit affigere mēti Boetii itelligitur ſpeculatio rōnis ⁊ intellectus virtus ⁊ ſapientia. Sicut enim auis volando in altuꝫ deducitur auxilio pennarum. ſic mens hūana ſpeculatione rōnis ⁊ intellectus virtute. ⁊ ſapientia erigiť in contemplationem ſummi boni.

¶ Metrum primum quarti libri.

Unt et enim penne volucres mihi.
Que celſa conſcendant poli.
Quas ſibi cum velox mens iduit:
Terras peroſa deſpicit.
Aeris immenſi ſuperat globum.
Nubeſqꝫ poſt tergum videt.
Quiqꝫ motu agili calet etheris
Tranſcendit ignis verticem.
Donec in aſtriferas ſurgat domos
Pheboqꝫ coniungat vias:
Aut comitetur iter gelidi ſenis
Miles choruſci ſyderis.
Uel quocūqꝫ micans nox pingitur.
Recurrat aſtri circulum.
Atqꝫ vbi iaꝫ exhauſtum fuerit ſatis:
Polum relinquat extremum.
Dorſaqꝫ velocis premat etheris:
Compos verendi luminis.
Hic reguꝫ ſceptrum dominus tenet.
Orbiſqꝫ habenas temperat.
Et volucrem currum ſtabilis regit.
Rerum choruſcus arbiter.

¶ Metrum primum libri quarti.

Unt etenim penne. Iſtud eſt primū metruꝫ hꝰ quarti cuius primus verſus diciť metrum alemanicum ab inuentore dactilicū a pede ꝑdominante. ſecundus verſuſ diciť metrū archiloicū ab iuētore. iambicū a pede ꝑdominānte. In quo metro pħia oſtendit viā ꝑ quā ꝑueniť ad cognitionē ſūmi boni. ⁊ eſt per ꝯſiderationē creaturaꝝ que gradatim ſunt tranſcendende. quouſqꝫ inueniatur aliquid qđ ꝑemineat oī creature. ⁊ iſtam viam tradit ſub ſimilitudine auis volātis. Primo ergo tradit viam qua mēs ꝑueniat ad cognitionem ſummi boni. ſcđo oñdit quid mens iudicabit cū illuc ꝑuenerit. ſcđa ibi. Huc te. Primo dicit. dixi q̄ affigā pennas menti tue. Sunt etenim mihi penne volucres. i. veloces ſcꝫ virtus. ⁊ ſapientia. que conſcendāt. i. penetrent celſa ideſt alta poli. quas pennas cum mens velox. ſibi induit. i. aſſumit. ipſa peroſa. i. odio habens terras deſpicit eas querēdo vlterius creatorē ⁊ mens ſuperat globū. i. ſpericū corpus menſi aeris. cognoſcendo q̄ vltra aerē eſt creator. Nubes videt poſt tergum. q2 vltra nubes querit cognitionem ſummi boni. ⁊ tranſcendit verticē. i. ſumitatē ignis. q ignis calet agili. i. veloci motu. etheris. i. celi. ⁊ vlterius ꝑcedit mens. inueſtigando donec ſurgat. i. eleuetur in domos aſtriferas. i. in orbē plānetaꝝ. ⁊ ꝯiungat viaſ ſuas phebo. i. ſoli inueſtigando q̄ ſol non eſt deus. donec comitetur iter gelidi ſenis. i. ſaturni qui ē ſupra ſolē. mēs tnq̄ꝫ exiſtens miles choruſci ſyderiſ. i. dei qui ē ſplendidū ſydus. ⁊ vlterius aſcendit ſupra orbes planetaꝝ donec recurrat. i. ꝑtrāſeat. circulū aſtri. i. celū ſtellatū. quo. ſ. aſtro pingitur. i. ornatur nox micās: q2 nox ſtellis firmamenti illuminať. vbi. i. poſtq̄ꝫ ſatiſ fuerit exhauſtū. i. ſpeculatione euacuatum q̄ nulla ſtellarum eſt deus. mens vlterius tranſcendit donec relinquat extremuꝫ poluꝫ. i. vltimuꝫ celum ⁊ premat dorſa velocis etheris. i. firmamēti. ſ. cōpos ideſt potens reuerendi luminis. ſ. dei. hic ſupra vltimū polum. dñs regum tenet ſceptrum. i. impium. ⁊. tempat. i. moderať habenas. i. regimina orbis. ⁊ manens ſtabilis ī ſe. regit volucrem. i. velocem. currū. i. circulareꝫ motū corporum celeſtium. deus exiſtens corruſcus arbiter. i. ſplendidus iudex rex. ¶ Notandum q̄ dicit ignem calere motu celi. ex quo videť q̄ calor non ſit propria ⁊ per ſe q̄litas ignis. cum ſibi debeatur per motuꝫ celi. ſed dicendū q̄ locus non ſolum eſt cā conſeruatiua locati ſed omnium accidentium naturaliter conſequentiū. Unde quia celuꝫ eſt locus ignis non ſolum eſt cauſa ipſius ignis: ſed etiam ipſiꝰ caloris ignē ꝯſequentis. ⁊ quia propria diſpoſitio celi ſm̄ quam habet caliditateꝫ ſuper omnia ē motus eius. iō diċ ignē calere motu celi. non excludenſ per hoc qn calor ſit ꝑ ſe qualitas ignis. ¶ Notandū q̄ ſaturnum vocat gelidū ſenem. non q̄ ſit gelidus formaliter ſed effectiue. eſt. n. effectiuus gelu ⁊ frigoris. ⁊ dicitur ſenex. quia motus eꝰ tardus eſt ad modum ſenis. Nam curſum ſuum complet pluri tempore q̄ꝫ ſol vel luna.

Huc ſi te reducem referat via.
Quaꝫ nunc requiris immemor.
Hic dices memini patria eſt mihi.
Hinc ortus. hic ſiſtam gradum.
Quod ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere.
Quos miſeri toruos populi timent
Cernes tyranoſs exules.

¶ Huc

¶ Huc te ſi reducē. Hic oſidit pħia qđ mens iudicabit cū transſcendit creaturas ⁊ ꝑuenit in cognitionē dei dicēs O mēs ſi via ducat te reducē. i. reuertētē a tꝑalib⁹. huc. i. ad cognitionē dei. quā viā nūc imemor regris Tunc dices. Ego memini q̄ obnubilata fui affectu tēporaliū. hic. ſ. in cōtemplatione dei eſt mihi patria. hinc ſcʒ a deo eſt me⁹ ortus. qꝛ ad eius imaginē creata. hic. ſ. i cōtēplatōe dei ſi ſtam. i. figam gradū. i. ponam finalē quietē. Q ꝺ ſi placet tibi exiſtenti in cognitiōe dei viſere. i. cum deſiderio videre noctē terraꝝ relictā. tu cernes. i. videbis toruos tyrannos . i. crudeles principes. quos miſeri populi timēt. illos toruos eē exules a vera pr̄ia ſua. ¶ Notandū ſm apoſtolū ſi habemus hic manētē patriā: ſed futurā inquirim⁹. Hec enim eſt vera patria a qua aīa rōnalis per creationē a deo exiuit. ad quā niſi reuertat̄ eſſe qꝺ a deo accepit affectiōe terrenoꝝ deturpata prorſus amittit. ꝑꝑ qꝺ dixit in ſecūdo metro tertii libri: Repetunt ꝓprios queqꝫ recurſus. Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent. nec manet vlli traditus ordo. Niſi ꝙ fini iunxerit ortum. Stabilemqꝫ ſui fecerit orbeʒ

¶ Proſa ſecunda quarti libri.

TUm ego pape inquā vt magna ꝓmittis: nec dubito qn poſſiſ efficere tu mō quē excitaueris ne moreris. P.

¶ Proſa ſecunda quarti libri.

TUm ego pape inquā. Hic icipit ſcđa proſa h⁹ quarti. Circa quā eſt ſciendū ꝙ pħia in prio libro: ſexta pſa iueſtigādo cām ⁊ radicē infirmitatis Boetii: cognouit ꝙ Boeti⁹ ex ignorātia finis reꝝ malos hoies potētes. bonos vͦ ipotentes putabat. Itē qꝛ ignorabat qb⁹ gubernaculis mundus regatur fortuitoꝝ vices eſtimabat fluitar̄ ſine rectore. qꝛ vͦ pħia iā oñdit quis ſit finis reꝝ ⁊ qbus gubernaculis mundus regatur. Nunc pħia vult adhibere Boetio ꝑfectam curā remouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia premiſſoꝝ. Et prio. B. hoc petit a pħia ſcđo illud ꝓſeqr̄. ibi. Primū igitur. dicit prio. Tum igir̄. ſ. finito ſermone pħie. ego Boetius inquā pape eſt interiectio admirantis. O pħia tu magna ꝓmittis. nec dubito qn poſſis efficere. ideſt ad effectū ꝑducere. tu modo ne moreris. i. non ꝓtrahas me quē excitaueris. ſ. ad audiendum. ¶ Notandū ꝙ ſapiens nihil ꝓmittit quod adimplere non poſſit. qꝛ opus ſapientis eſt non mentiri. Ergo dicit Boetius pħie: ſicut magna promittis non dubito qn efficere poſſis.

¶ Primum igir̄ inqt boniſ ſemper adeſſe potentiam: malos cunctis viribus eſſe deſertos agnoſcas licebit: quoꝝ quidem alterum demonſtrar̄ ex altero. Nam cum bonum malūqꝫ contraria ſint ſi: bonum potens eſſe conſtiterit. liqt imbecillitas mali. atſi fragilitaſ clareſcat mali. bōi firmitas nota eſt. Sed vti noſtre ſententie fideſ habundantior ſit alterutro calle ꝓcedam: nūc hic nunc inde propoſita confirmans.

¶ Primū igir̄ inquit. Hic pħia ꝓſeqr̄ intentum. ⁊ prio ꝓbat bonos ſemꝑ eſſe potentes: ⁊ malos ipotentes. cui⁹ oppoſitum putabat Boetius: ⁊ tangit primo modū ꝑ quem vult hoc oñdere. ſecūdo oñdit ⁊ ꝓbat intentuʒ ſuū rōnib⁹ ibi. Duo ſūt. Prio dicit. O Boeti primū licebit vt agnoſcas bonis ſemper adeſſe potentiā. ⁊ malos eē deſertos. i. priuatos cūctis virib⁹. quoꝝ alteꝝ. ſ. bonis ſemꝑ adeē potentiam demōſtrar̄ ex altero. ſ. ex hoc ꝙ mali ſunt virib⁹ deſerti. ⁊ huius cām ſubdit dicens. Naʒ cū bonū ⁊ malū ſint ꝯtraria: ſi bonū eſſe potēs cōſtiterit. liquet. i. māifeſtū fuerit. ibecillitas. i. impotētia mali ⁊ ſi fragilitas clareſcat mali firmitas boni nota eſt. Sed vt pro ſicut. habūdātior ſit fides noſtre ſnie alterutro calle. i. vtraqꝫ via ꝓcedā cōfirmans ꝓpoſita nunc hinc. ſ. ex infirmitate boni. nūc ide ex fragilitate mali. Notandū q pħia dciū ſuū. q ſi boni ſunt potentes: mali ſunt ipotentes. ⁊ fundat ſuꝑ fūdatōeʒ topicā. ſi ꝓpoſitū in ꝓpoſito. oppoſitū in oppoſito. vt ſi ſanitas eſt bona egritudo eſt mala. dicit ꝙ velit procedere vtraqꝫ via ex potentia bonoꝝ ꝓbando ipotentiā maloꝝ. ⁊ ex impotētia maloꝝ potentiā bonoꝝ: qꝛ ſi tm̄ vnū iſtoꝝ probaret. ⁊ ex hoc reliquū ꝯcludere ꝑ locum a ꝯtrariis eēt argumentū veriſimile: ⁊ non neceſſariū ⁊ ideo vtrāqꝫ ꝑtē vult ꝓbare ⁊ ex vtroqꝫ reliquum concludere.

¶ Duo ſunt qb⁹ oīs humanoꝝ acutum cōſiſtat effectus: voluntas. ſ. ac ptās. quoꝝ ſi alterutrum deſit nihil eſt qꝺ explicari q̄at. Deficiente ⁊ eniʒ voluntate ne aggredir̄ qdem qſqꝫ qꝺ non vult. atſi ptās abſit voluntas fruſtra ſit. Quo fit vt ſi quem videas velle adipiſci qꝺ minime adipiſcar̄ huic obtinendi qꝺ voluerit defuiſſe valentiaʒ dubitare nō poſſis. B. perſpicuum eſt inquā. nec vllo modo negari pōt. p. Quem vero effeciſſe qꝺ voluerit videas nū etiaʒ potuiſſe dubitabis. B. Minime: p. Qꝺ vͦ quiſqꝫ poteſt in eo validus: qꝺ vͦ non pōt in hoc imbecillis eſſe cēſendus ē. b. Fateor inquam. p.

¶ Duo ſunt qbus oīs. Hic pħia ꝓbat intentum rōnibus. ſcđo excludit quandā dubitatiōem. ibi. Sed pſit. tertio cōfirmat principale intentū auctoritate. platonis. ibi. Ex qb⁹ oibus. Primo ꝓbat bonos ſemꝑ eſſe potentes. ⁊ malos impotentes duabus rōnibus. ſcđo ad idem oñdendū coacervat breues rōnes. ibi. Sed qm̄ te. Prima in duo ſm duas rōnes. ſcđa ibi. Rurſus iquit. Prio ꝑmittit duo neceſſaria ad primā rōnem. ſcđo ex his arguit ibi. Oēs igitur hoies. Primo premittit vnū neceſſariū. ſcđo aliꝺ. ibi Meminiſti ne. Primo dicit duo ſunt principia qbus cōſtat. i. ꝑmanet. oīs effectus humanoꝝ actuū. ſ. voluntas ⁊ ptās. quorum ſi alterū deſit nihil eſt qꝺ queat effectus explicari. i. fieri. qꝺ declarat. deficiente enim volūtate null⁹ effectus ꝑducir̄: qꝛ nullus aggredir̄ quod non vult. ⁊ ſi ptās abſit voluntas fruſtra fit. quo fit. i. ex quo ſequir̄. vt ſi videas aliquē velle adipiſci qꝺ minime adipiſcar̄: ſi poſſis dubitare huic ꝺfuiſſe valentiā. i. potentiam obtinendi qꝺ voluerit. ⁊ ideo dicit. Boetius perſpicuum eſt nec vllo mō negari pōt. Et ſubdit pħia. Q uē vͦ videas effeciſſe quod voluerit. nū dubitabis eum potuiſſe. i. nō habuiſſe potentiā. Et dicit Boetius: minime. Tunc pħia cōcludit tanq̄ʒ manifeſtū ex dictiſ dicēs. Illud quod qſqꝫ pōt in eo eſt validus. i. potens. quod vͦ non pōt in eo eſt cenſendus ideſt iudicādus ibecillis. i. ipotēs. ⁊ dic̄ boeti⁹. fateor. inq̄ʒ

¶ Notandū ꝙ pħia dicit nullus aggredir̄ qꝺ non vult. Contra: aliqs nolens interficit hoieʒ vel ledit hoieʒ. ergo aliqs agredir̄ quod non vult. Item aliquis cogitur facere aliquid ꝯtra voluntatem ſuā ⁊ ſic aggredir̄ quod nō vult. Dicēdū ꝙ pħia loquitur hic de effectu ſpontaneo: qui ex itentione procedit. non de eo qui caſu cōtingit. Vñ dicēdū ad primū ꝙ voluntas pōt cōparari vel ad ipſam actioneʒ quā aliquis prio aggreditur: ⁊ ſic non deficit volūtas. vel pōt comparari ad ꝯñs illā actionē ⁊ ſic pōt deficere volūtas. vt ſi aliquis nolens hoiem interficit. Ad ſecundū dicēdum. Illud quod qs coactus facit eſt voluntariū mixtum tm̄ ſimpliciter ē iuolūtariū. Aliqs eni coactus magis vult hoc facere q̄ʒ ſuſtinere penam vel perdere vitam. ⁊ ita reſpectu talis effectus nō deeſt voluntas: ſed quantum ad actū interiorem voluntas ſemꝑ libera eſt. ⁊ cogi non pōt.

¶ Meminiſti ne igitur iquit ſuperioribus rationibus eſſe collectuʒ: intentionē oēʒ volūtatis hūane. que diuerſis ſtudiis agir̄ ad btitudinē feſtina-

re. B. Memini inquã id quoqꝫ eſſe demõſtratũ P. Num recordaris btitudinẽ ipſuꝫ eſſe bonũ eoqꝫ mõ cum btitudo petiť ab oibus deſiderari bonũ. B. Minime inquã recordor qm̃ id memorie fixum teneo. P.

¶ Meminiſti ne igitur inquit. Hic pħia premittit ſecũduꝫ vtile ad rõnem ꝛ eſt reſumptio quorũdã pri⁹ dictoꝝ dicẽſ Meminiſti ne eſſe collectũ. i. ꝯcluſum ſuꝑioribus rõnib⁹ oẽm intentionẽ humane volũtatis. feſtinare. i. tendere ad btitudinem q̃ volũtas agiť. i. duciť diuerſis ſtudiis. Reſpondet Boetius. Memini inquã illud eſſe demonſtratũ Item querit pħia. nunqd recordaris btitudinem eſſe ipſuꝫ bonũ ꝛ eo modo deſiderari bonũ ab oibus. cũ btitudo petitur. i. deſiderať. Rñdit Boetius minime recordor. qm̃ pro. qꝛ. illud fixum teneo memorie. ¶ Notandũ ꝙ recordari eſt aliqd reducere ad memoriam qδ ꝑ obliuionem ẽ lapſum a memoria. ꝛ qꝛ btitudinẽ eſſe ipſuꝫ ſummũ bonũ non exciderat a mẽte Boetii. Sꝫ ſemꝑ remãebat i habitu iδ dicit ſe ñ recordari δ hoc. ſꝫ i memoria tãq̃ꝫ fixũ tenere

¶ Omnes igiť hoies boni pariter ac mali idiſcreta intentione ad bonuꝫ ꝑuenire nituntur. b. Ita inquam ꝯñs eſt. p. Sed certum eſt adeptiõe bõi bonos fieri. b. Certum. p. Adipiſcũť igiť boni qδ appetũt. b. Sic videť. p. mali vͦ ſi adipiſcerẽtur qδ appetunt bonum mali eſſe nõ poſſent. b. Ita eſt. p. Cum igiť vtriqꝫ bonum petant: ſi hi qdem adipiſcanť illi vͦ minime: Non dubium ẽ bonos quidem potentes eſſe: q vͦ mali ſũt imbecilles. b. quiſquis inquã dubitat: nec reruꝫ naturam: nec ꝯñtiam ꝑt ꝯſiderare rõnum. P.

¶ Omnes igiť hoies. Hic pħia arguit ex dictis ꝓbans bonos eẽ potẽtes ꝛ malos ipotẽteſ. tali rõe: qcũqꝫ adipiſcũť qδ volũt ſũt potẽtes: ꝛ q nõ adipiſcũť qδ volũt ſũt ipotẽtes. ex prio ꝑãbulo. ſꝫ bõi adipiſcũť qδ volũt. ſ. ſũmũ bonũ mali lꝫ velit nõ adipiſcũť ipꝫ. qꝛ ſi mali adipiſcerẽť ſũmũ bonũ ñ eẽnt mali. ergo bõi ſť potẽtes: mali ipotẽtes vñ dic̃ i lr̃a Oẽs hoies bõi ꝛ mali nitũť ꝑuẽire ad bonũ i diſcreta intẽtiõe. i. idiuiſa itẽtiõe. dicit. Boetius. Ita ꝯñs eſt ad dicta. Subdit pħia certũ eſt bonos fieri adeptõe boni. certũ eſt dicit Boe. Igiť ꝯcludit pħia: bõi adipiſcunť qδ appetũt. i. volũt. dicit Boetius: ſic videť. ait. p. ſi mali adipiſcerẽtur bonũ qδ appetunt nõ poſſẽt eſſe mali. Ita eſt dicit Boetiuſ. Igiť ꝯcludit pħia. Cũ vtriqꝫ petant bonuꝫ. ſed hi. ſ. boni illud adipiſcanť: illi vͦ mali minime. Non eſt dubiũ bonos eſſe potẽtes: qui vͦ mali ſunt imbecilles. i. impotentes. Rñdet Boeti⁹. Quiſqs. i. qcũqꝫ dubitat de h̃ non ꝑt ꝯſiderare naturã reꝝ: nec ꝯñtiã rõnũ

¶ Notandũ ꝙ qꝛ veritas ꝓpoſitionũ fundať ſuꝑ naturã reꝝ: qui negat veritatẽ ꝓpoſitionũ non põt ꝯſiderare nãꝫ reꝝ. ſilr̃ negans veritatẽ ꝓpoſitionũ nõ põt ꝯſiderare cõſequẽtiã rõnum. qꝛ ꝯñtia rõnuꝫ ſupra veritatẽ ꝓpoſitionũ fundať. iδ. dicit Boetius. Qui dubitat de ꝑmiſſis ñ ꝑt ꝯſiderare naturã reꝝ nec ꝯñtiam rationum.

¶ Rurſus inqt ſi duo ſint quibus ideꝫ ſcδm naturam ꝓpoſituꝫ ſit: eorumqꝫ vnus naturali officio idipſum agat atqꝫ ꝑficiat: alter vͦ naturale illud offm̃ minime adminiſtrare queat: alio vͦ mõ q̃ꝫ nature cõuenit: nõ qdem iplet ꝓpoſitum ſuum ſꝫ imiteť iplentẽ: quẽnã hoꝝ valentiorem eſſe decernis. b. Et ſi cõiecto inquã qd velis: plãius tñ audire deſidero. P. Ambulandi inquit motum ſcδm naturã eẽ hoibus nũ negabis: b. Minime inquã. p. Eiuſqꝫ rei pedum officium eſſe naturale nũ dubitas. b. Nec hoc qdẽ inquam. P. Si quis igiť pedibus incedere valẽs ambulet: aliuſ qꝫ cui hoc naturale pedum deſit offm̃ manibus nitẽs ambulare conet: quis iure hoꝝ valentior exiſtimari põt. b. Contexe inquã cetera: nã quin naturaliſ officii potens eo qui idem nequeat valẽtior ſit nullus ambigit. p. Sed ſummum bonuꝫ quidẽ eque malis boniſqꝫ ꝓpoſituꝫ boni quideꝫ naturali officio virtutem petunt. mali vͦ variã ꝑ cupiditatẽ qδ adipiſcẽdi bõi naturale offm̃ nõ eſt. idipſum conať adipiſci: an tu aliter exiſtimas b. Minime iquam: nam etiã qδ eſt ꝯñs patet. ex his enim que conceſſerim bonos quidẽ potenteſ malos vͦ eſſe neceſſe eſt imbecilles. p. Recte inquit ꝑcurris. idqꝫ vti medici ſperare ſolent: iudicium eſt erecte iam reſiſtentiſqꝫ nature.

¶ Rurſus inquit. Hic pħia ponit ſcδam rõnem dicens. Si ſint duo qbus ſit idem ꝓpoſitũ. i. eadem intentio faciendi aliqd ſm naturã: ꝛ vnus coꝝ agat idipſum ꝛ ꝑficiat ipſum naturali. offõ. i. naturali organo. alter vͦ minime qat adminiſtrare. i. adimplere illud offm̃. ſed alio mõ q̃ꝫ nature ꝯuenit. non impleat ꝓpoſitũ: ſed imiteť implentẽ quẽ hoꝝ duoꝝ decernis. i. iudicas eſſe valentiorẽ. i. potẽtiorem dicit Boetius. Etſi pro q̃ꝫuis ꝯiecto. i. ꝯſiderẽ qd velis. tñ ego deſidero planius audire. Tũc pħia declarat ſibi in exemplum dicẽs. Nũ negabiſ motũ ambulãdi hoibus ineẽ ſm naturã dicit Boetius minime nego. et pħia etiam nũ dubitas eius rei. i. act⁹ ambulandi. eſſe offm̃ naturale peduꝫ. dicit Boeti⁹. nec hoc dubito. ꝛ pħia. Si qs igiť ambulet valens incedere pedibus Alius autem cui h̃ offm̃ deſit manibus nitens. i. laborans: ambulare conẽť quis hoꝝ põt exiſtimari valentior. dicit Boetius. Contexe cetera. q. d. ꝓcede in rõne tua. qꝛ null⁹ ambigit qn potẽs i naturali officio ſit valentior eo qui nequeat. i. non põt in idem offm̃. Tunc pħia iſti ꝓpoſitioni ꝑmiſſe tanq̃ꝫ maiori adiungit vnam minorẽ dicens. Sed ſummũ bonũ qδ eque bonis ꝛ malis eſt ꝓpoſitũ: boni qdem petunt. i. adipiſcũtur. officio naturali. ſ. virtute: mali vͦ conãtur adipiſci idipſum per variam cupiditateꝫ reꝝ tꝑaliũ qδ non eſt officium naturale adipiſcendi bõi. An tu o Boeti eſtimaſ aliter. Cui Boetius. Minime inquã ꝛ Boetius q̃ſi ꝑcurrendo ꝯcludit principale intentum dicens Nam etiam illud qδ eſt ꝯñs patet mihi. Ex his enim que cõceſſerim neceſſe eſt bonos eẽ potentes: malos vͦ ibecilles ꝛ pħia applaudens Boetio dicit. Recte inquit ꝑcurris. ꝛ illud ẽ ſignum ſicut medici ſolent ſꝑare iudiciũ. i. ſignũ erecte nature ꝛ nature reſiſtentis ſuꝑ. ipſi morbo. ¶ Notandum ꝙ ex lr̃a formatur talis rõ. qñ duo intendũt aliqδ ꝓpoſituꝫ naturaliter qδ id ꝓpoſitum ꝯſeqť officio naturali eſt potens. ꝛ qδ non conſeqť illud ꝓpoſitũ naturali officio eſt i potens. ſed tã boni q̃ꝫ mali tendunt naturalr̃ ad btitudinem. ꝛ bõi ipſam conſequũtur naturali officio. ſ. virtute. mali autem non. ergo boni ſunt potentes mali vͦ impotentes. ¶ Nota circa vltimum ꝙ medici ſolent accipere ſigna prenoſtica ſanitatis ex egro qñ patiens erigit. ſe ꝛ ꝑ ſe nititur fortiori remedio. Sic in Boetio ſignum erat cõualeſcentie ꝛ ſanitatis: ꝙ ipſe rõnem pħie remediantem quaſi ꝑcurrens per ſe compleuit.

¶ Sed qm̃ te ad intelligendum promptiſſimum eſſe conſpicio: crebras coacervabo rões. Vide enim quanta vitioſorum hoium pateat infirmitas: qui nec adhoc quidem ꝑuenire queunt: ad

qꝺ eos naturalis ꝺucit ac pene compellit intẽtio. Et quid ſi hoc tam magno ac pene inuicto pre- euntis nature ꝺeſerũtur auxilio.

¶ Sed qm̃ te. Hic pħia coaceruat quaſdã alias rõnes bre ues ad ꝓpoſitum oñdendũ ⁊ ſunt quattuor rõnes. ſcꝺa ibi Conſidera ꝟo. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur. n. pri mo ꝺicit. Sed qm̃ te cõſpicio ꝓmptiſſimũ ad intelligendũ ego coaceruabo. i. componã crebras rõnes. vide. n. quan ta pateat infirmitas vitioſoꝝ hoīum. qui nec ad ħ queunt ꝑuenire. ad qꝺ ꝺucit ⁊ compellit eos naturalis intentio ⁊ quid eſſet ꝺe iſtis malis cenſendũ. ſi ꝺeſererentꝛ ħ auxilio nature ꝑeuntis tam magno ac pene inuicto. q. ꝺ. nihil ali ud cenſendũ eſt. niſi ꝙ ĩpotẽtie coꝝ hoc aſcriberetꝛ. ¶ No tandũ ꝙ tam boni ꝗ̃ mali vl̄r tendunt ad bonũ: ⁊ mali ꝺe ficiunt ab eo qꝺ cõpetit eis ſm̃ naturã. ex hoc arguitꝛ ſic maxima impotentia eſt ꝺeficere ab eo qꝺ natura intendit ſed hoc faciunt mali: ergo mali ſunt impotentes. ¶ Notã dũ ꝙ ꝺicit pene inuicto. ꝙ appetitus naturalis boni non hꝫ contrariũ repugnãs quo vincatꝛ. ſed tm̃ per ignorãtiaꝫ ⁊ errorẽ vitioꝝ ꝯuertitꝛ. ⁊ ita aliquo mõ vicitꝛ lꝫ nõ ꝺirecte.

¶ Conſidera ꝟo quãta ſceleratos hoīes hẽat im- potentia. neqꝫ enim leuia aut ludicra premia pe- tunt: que conſequi atqꝫ obtinere non poſſunt ſed circa ipſam reꝝ ſummã verticẽqꝫ ꝺeficiũt: nec in eo miſeris contingit effectus. quod ſolũ ꝺies no- cteſqꝫ moliuntur.

¶ Conſidera ꝟo quanta. Hic pħia ponit ſcꝺam rõneꝫ ⁊ ꝺi cit. Conſidera ex his que ꝺicam quãta impotẽtia habeat ſceleratos hoīes. neqꝫ enim petunt. i. appetũt ꝓmia leuia ⁊ ludicra. i. iocoſa. ſed ipſi ꝺeficiũt circa ipſaꝫ ſummã ſup. ꝑfectionẽ reꝝ atqꝫ verticem. Nec ꝯtingit ipſis miſeris ef- fectus boni in eo. i. ꝓꝑ hoc ꝙ ipſi moliuntꝛ. i. laborant ac ꝗrere ꝺies ⁊ noctes. i. tranſitoria ⁊ tꝑalia bõa. ¶ Nota ex lr̃a formatꝛ talis rõ. quanto maius eſt illud a quo aliqs ꝺe ficit. tanto maior eſt ſuus ꝺefectus ⁊ in maiorẽ impotẽtiã cadit. ſed illud a quo mali ꝺeficiunt. non eſt qꝺ vile ⁊ mo- dicũ ſꝫ ẽ ſũmũ bonũ. ergo maloꝝ maxima eſt ĩpotẽtia.

¶ In qua re bonoꝝ vires eminent. Sicut. n. eum qui pedibus incedens: ad eum locũ vſqꝫ perue- nire potuiſſet quo nihil vlterius peruium iaceret inceſſui: ãbulãdi potẽtiſſimũ eẽ cẽſeres: ita cũ qui expetẽdoꝝ finem. quo nihil vltra ẽ apprehendit: ꝓotẽtiſſimũ neceſſe ẽ iudices. Ex quo fit qꝺ huic obiacet: vt idẽ ſceleſti viribꝰ oībꝰ videãtꝛ eẽ ꝺeſerti.

¶ In qua re bonoꝝ. Hic pħia ponit tertiam rõnẽ ꝓbãdo bonos maxime eſſe potentes ꝯtractando exemplũ ſupra- poſitũ. ⁊ ex hoc ꝯcludit malos maxime eſſe impotentes. ⁊ ꝺicit. In qua re. ſ. aſſuctu die boni ꝺeſiderati eminẽt vires bonoꝝ ſup. ⁊ vires maloꝝ non. Sicut enim cenſeres. i. iu dicares. eſſe ambulandi potentiſſimũ: qui pedibꝰ incedẽs potuiſſet ꝑuenire vſqꝫ ad eum locũ. quo vlteriꝰ nihil par uium. i. manifeſtũ iaceret inceſſui. ita neceſſe eſt ꝙ eum iu dices potentiſſimũ: qui apprehendit finẽ expetendoꝝ. quo nihil eſt vltra. tales autẽ ſunt boni. Ex quo fit. i. ſequitur qꝺ huic obiaceat. i. ꝯtrariũ eſt. vt idẽ ſceleſti. i. mali videã tur ꝺeſerti oībus viribꝰ. ¶ Notandũ ꝙ ſicut viator aliqs ꝺicitur potens cũ ambulat ad eũ locũ vbi nihil amplius reſtat ꝺe via. ſic boni qñ ꝑueniunt ad finem ⁊ ad bonũ qꝺ trãſcendi nõ poteſt. ideo ꝺicuntur potentes. mali aũt quia ſꝑm attingere non poſſunt ꝺicuntur impotentes.

¶ Cur enim relicta virtute vitia ſectantur. inſci- tia ne bonoꝝ: ſed quid eneruatius ignorantie ce citate: an ſectanda nouerunt: ſed trãſuerſos eos libido precipitat. ſic quoqꝫ intẽꝑãtia fragiles qui obluctari vitio neqũt. An ſciẽtes volenteſqꝫ bo- num ꝺeſerunt: ad vitia ꝺeflectũtur. Sꝫ hoc mõ non ſolũ potentes eſſe: ſꝫ oīno eſſe ꝺeſinunt. Nã qui cõem oīuꝫ que ſũt finẽ relinquũt: pariter quo qꝫ eſſe ꝺeſiſtunt

¶ Cur enim virtute. Hic pħia põit quartã rõnẽ. ſcꝺo exclu dit quãdã ꝺubitationẽ. ibi. Qꝺ quidẽ. Rõ quã intendit in ſumma eſt iſta. mali qñ relicta virtute ꝺeclinant ad vitia aut ſciunt bonum eſſe adherere virtuti aut neſciunt. ſi ne- ſciunt peccant ꝑ ignorãtiã. nihil aũt eſt impotentius igno rantia. ergo mali peccantes ignorantia ſunt ĩpotẽtes. Si aũt ſciunt bonũ eſſe adherere virtuti ⁊ ꝺeclinant ad vitia aut volentes ꝺerelinquũt. bonũ aut nõ. Si nõ volẽtes ſed attracti libidine paſſionũ ꝯuertũtꝛ ad vitia. ſeqtur ꝙ ſunt ĩ potentes. qꝛ maxima impotentia eſt nõ poſſe reſiſtere paſ- ſionibus. Si aũt ſcientes ⁊ volentes relinquũt bonum. ſe quitꝛ ꝙ non tm̃ fiunt impotentes. ſed etiã ꝙ oīo non ſunt Cum enim oīs natura inquãtũ hmõi habeat ordinem ad finem: inquãtum aliquid ꝺeſiſtit ab ordine ad finem: intã tũ ꝺeficit a natura. ⁊ ꝑ ꝯñs ab eſſe ipſius nature. Iſtã ra- tionẽ pretendit in lr̃a. ꝺ. Cur enim relicta virtute mali ſe- ctantur vitia. ne pro nũqd. hoc eſt ex inſcitia. i. ex ignoran tia bonoꝝ. Sed qꝺ eſt eneruatius. i. ꝺebilius cecitate igno rantie. quaſi ꝺiceret nihil. an ipſi nouerunt ſectanda bona Sed ipſos tranſuerſos libido. i. concupiſcentia ꝑcipitat in vitia: ⁊ ſic ipſi fragiles intemꝑantia. i. ꝓꝑ itẽperantiam li bidinis: nequeũt vitio obluctari. i. reſiſtere. An ſcientes ⁊ volentes ꝺeſerunt bonum: ⁊ ꝺeflectũtꝛ ad vitia voluntate ⁊ ſcia. ſed hoc mõ non ſolum potentes eſſe ꝺeſinũt ſꝫ oīno ꝺeſinunt eſſe. Cuius aſſignat rõnẽ. nam ꝗ relinquũt cõeꝫ finem oīum que ſunt. ſ. ꝺeũ qui eſt ipſum eſſe. pariter eſſe ꝺeſiſtunt. ¶ Notandũ ꝙ primũ ens veriſſime habet eſſe. ipſum eſt cã eſſe oībus vt ſint. vt pꝫ ꝑ cõmẽtatorem. z. me thaph. ⁊ p̄lo celi ⁊ mũdi. Ab hoc ente ꝺeriuatũ eſt ſingu- lis eſſe ⁊ viuere. quãto ergo magis per vitia recedit a pri mo eſſe tanto magis ꝺefinit. Vñ btũs Greg. in lib. mora liũ. loquẽs ꝺe ꝺyabolo ꝺicit ꝙ ꝺiabolus bñ ꝺicitꝛ nõ eſſe qꝛ a ſumma eẽntia receſſit. ⁊ per ħ quotidie excreſcente ꝺe fectu tendit ad non eſſe: qm̃ ab eo qui eſt verũ eẽ cecidit.

¶ Notandũ ꝙ pħia tres aſſignat cãs ex qbus omne pecca tum ꝓcedit. Oīs enim peccans vel peccat ex ignorantia. ⁊ hunc modũ primo tangit. vel peccat ex impotentia reſiſtẽ di. ⁊ iſtum ſcꝺo tangit. vel ex voluntate ⁊ malitia. ⁊ illum modum quia grauior eſt vltimo ponit.

¶ Quod quidẽ cuipiã mirꝫ forte videatꝛ vt malos qui plures hoīuꝫ ſunt eoſdẽ nõ eẽ ꝺicamus. ſed ita ſeſe res habet. Nã qui mali ſunt eos malos eſſe nõ abnuo. ſed eoſdẽ eẽ pure atqꝫ ſimpliciter nego. Nam vti cadauer hoīem mortuũ ꝺixeris ſimpliciter aũt hoīeꝫ appellare non poſſis: ita vi tioſos malos quidẽ eſſe cõceſſerim. ſed eẽ abſolu te nequeã cõfiteri. Eſt enim qꝺ ordinẽ retinet ſer uatqꝫ naturaꝫ. Qꝺ ꝟo hac ꝺeficit: eſſe etiam qꝺ ĩ ſui natura ſitum eſt ꝺerelinquit.

¶ Qꝺ quidẽ cuipiaꝫ. Hic pħia excludit ꝺubitationẽ. Ali quis. n. ꝺubitaret. quõ aliqs poſſit eſſe malꝰ ⁊ tñ ꝺici nõ eſſe. hoc excludit pħia ꝺicens. Mirum forte videatur cui piam. i. alicui. vt malos qui plures ſunt hominum ꝺica- mus ipſos non eſſe. Sꝫ ita res ſeſe hꝫ ꝗuis mirꝫ videatꝛ. Nã qui ſunt mali eos eſſe malos non abnuo. i. nego. ſed ipſos ſimpliciter ⁊ pure eſſe nego. Nam ſicut cadauer ho minẽ mortuũ ꝺixeris. ſimplr̃ aũt hoīem appellare nõ poſ ſis. Ita vitioſos malos eſſe conceſſerim. ſed nequeã cõfite riꝰ ipſos abſolute eſſe ſine ꝺeterminatiõe ꝺiſtrahente. ⁊ re- plicat cãm prius ꝺictam ꝺicens. ſolum enim illud eſt qꝺ

UNIVERSITA DE

oꝛdīnē recte ſeruat ī natura. qȏ aūt ab hac natura ⁊ ab oꝛdine deficit: etiam qȏ in ſui natura ſitum eſt derelinquit.
¶ Notandū ꝙ malū eſt determīatio diſtrahēs ſicut ⁊ moꝛtuū. Unde ſicut ꝯcedendū eſt cadauer hoīs eſſe hominem moꝛtuū. tñ non ſimplr ꝯcedēdū eſt cadauer eſſe hoīem. ſic qȏcūqꝫ malum ꝯcedendū eſt eſſe malū: non tñ ſimplr eſt ꝯcedendū ipſum eſſe. Uñ ſicut patebit tertia proſa hoīes cōuerſi in malitiam humanam amiſerunt naturam. ergo per malitiam hoīes deſinunt eſſe quod fuerant.

¶ Sed poſſunt inquies mali. ne ego quidē negauerim: ſed hec quidem eoꝝ potentia non a viribꝰ ſed ab ībecillitate deſcendit. Poſſunt etiam mala que minime valerent ſi in bonoꝛum efficientia manere potuiſſēt. Que poſſibilitas eos euidentius nihil poſſe demonſtrat.

¶ Sed pñt inquies mali. Hic pħia excludit dubitationem contingentē circa pꝛīcipale ꝓpoſitum. Oſtenſum enim eſt ꝙ mali ſunt impotentes. Aliqs dubitaret quō verum ſit. cum tñ ꝯſuetum ſit dicere ꝙ mali pñt: hoc ſoluit pħia. ſecūdo oñdit ꝙ potētia maloꝝ nulla ſit. ibi. Nā ſi ſicuti. dicit primo O Boetitu inquies obiiciendo cōtra predicta: ꝙ mali pñt ſm ꝯſuetū modū loquēdi. Rñdet pħia: ego ñ qdem negauerī qn mali poſſint: ſed hec potentia ipſoꝝ ñ deſcendit a viribꝰ. ſed ab imbecillitate. i. a fragilitate. qȏ declarat. qꝛ mali pñt qdem mala que minime valerent. i. poſſent ſi potuiſſent manere in efficientia eoꝝ bonoꝝ. i. ſi efficientia maloꝝ eſſet talis qualis illa quā hñt boni. q̄ potiſſima eſt vt pꝫ ex dictis. Que poſſibilitas maloꝝ. q pñt mala. demōſtrat eos euidentius nihil poſſe. ¶ Notandū ꝙ dicit malos minime poſſe mala ſi ꝑmaneant in efficacia bonoꝝ. ex quo videꝭ ꝙ boni non pñt facere maluꝫ: nec per ꝯñs peccare. qȏ falſum eſt. cum iuſtꝰ ſepties in die cadat ⁊ foꝛtioꝛ reſurgit ſm ſcripturam. Adhoc dicēdū ꝙ boni nō pñt facere malum ex electione recte rōnis. que ſemꝑ deprecatur ad optima. lꝫ de potentia abſoluta poſſint facere malum. in quo tñ potentia eoꝝ ꝯiūgiꝭ voluntati ⁊ electiōi q̄ eligūt bonū ⁊ nō malū ſic dꝭ nō poſſe facere malū.

¶ Nam ſicuti pauloante collegimus: malū nihil eſt. cum mala tm̄modo poſſint nihil poſſe improbos liquet. B. Perſpicuum eſt. P:

¶ Nam ſicuti pauloante. Hic ꝓbat ꝙ potentia maloꝛum nulla ſit tripliciꝭ. ſcd̄a ibi. Atqꝫ vt itelligas. tertia ibi. huc accedit. Primo dicit. Sicut collegimus ante: malū nihil ē. ⁊ cū mali tm̄ poſſint mala. ex hoc liq̄t iꝑrobos nihil poſſe. Et dicit Boetius: ꝑſpicuū eſt. ¶ Notandū ꝙ ratio ſic formaꝭ. poſſe malū eſt poſſe nihil: cū malū nihil ſit: ſꝫ mali tm̄ poſſunt mala. ergo pñt nihil. ⁊ per ꝯñs nulla eſt eoꝝ potentia. ¶ Notandū de hoc ꝙ malū nihil ſit viſum ē prius. Et dicit beatus Augu. Cum vniuerſe nature ꝑ verbū dei facte ſint: iniquitaſ per ipſū facta nō eſt: quia iniquitaſ nulla ſubſtantia eſt: ⁊ peccatum non eſt natura ſed vitium nature appetentis illud qȏ non eſt ſui oꝛdinis.

¶ Atqꝫ vt itelligas quenā ſit huius potentie vis: ſummo bono nihil potentius eſſe pauloante diffiniuimus. B. Ita eſt inquam: p. Sed idem inquit malū facere nequit. b. Minime. p. Eſt igiꝭ inquit aliquis qui omnia poſſe homines putet. b. niſi quis inſaniat nemo. p. Atq idē poſſunt mala. b. Utinam quidē inquā non poſſent. p. Cuꝫ igiꝭ potēs bonoꝛū tm̄mō poſſit oīa. Nō vo q̄āt oīa potentes etiam maloꝛum: eoſdem qui mala pñt minus poſſe manifeſtum eſt.

¶ Atqꝫ vt intelligas. Hic probat idem alio modo dicens. O Boeti quenam ſit vis huius potentie qua mali dicūꭍ poſſe ſic ꝯſidera ex dicendis. Nos pauloante diffiniuimꝰ nihil eſſe potentius ſummo bono. ſ. deo. Ita eſt dicit boe. ⁊ pħia. Sed idem. ſ. ſummū bonū nequit. i. non pōt facere malum. Minime dicit Boetius. Et pħia. Eſt igitur aliquis q putet hoīes oīa poſſe. Nemo dicit Boetius niſi qſ inſaniat. ⁊ idem hoīes poſſunt mala facere: vtinam nō poſſent dicit Boetius. Igitur pħia arguit. Cū igiꝭ tm̄modo potens bonoꝝ poſſit oīa. non aūt queant. i. pñt oīa potentes maloꝝ. manifeſtū eſt eoſdem minus poſſe qui mala pñt. ¶ Notādū ꝙ poſſe malum magis arguit impotentiā q̄ꝫ potentiam. qꝛ ſi argueret potentiā: tunc deberet oīpotētiſſimo. ſ. deo qȏ falſum eſt. Uñ pōt argui ex littera ſic. Deus poteſt oīa: ⁊ non pōt malū. mali non pñt oīa. ⁊ pñt maluꝫ. ergo poſſe malū magis arguit īpotētiā q̄ꝫ potētiā

¶ Huc accedit ꝙ omnem potentiam inter expetēda numerandā: oīaqꝫ expetenda referri ad bonū velut ad quoddā nature ſue cacumen oſtendimus. Sed patrandi ſceleris poſſibilitas referri ad bonum non poteſt. Expetenda igitur non eſt. Atqui omnis potētia expetenda eſt: liquet igitur maloꝛum poſſibilitatem non eſſe potentiam.

¶ Huc accedit. Hic probat idē tertio modo dicens. Huc accedit ꝙ oēm potētiā eſſe numerandā inter expetenda. qꝫ pꝛo ⁊ oīa expetenda. i. deſideranda referri ad bonū velut ad quoddam cacumen. ideſt ad ꝑfectionē ſue nature. ſed poſſibilitas. i. potentia patrandi ſceleris. i. faciendi maluꝫ nō poteſt referri ad bonū. igiꝭ expetenda nō eſt. omnis āt potentia expetenda eſt. liquet igitur poſſibilitatē. i. valentiam ſiue potentiam maloꝝ non eſſe potentiam. ¶ Notādū ꝙ ratio ſic pōt formari ex lr̄a. Oīs potentia que eſt potentia natura eſt appetenda ⁊ refertur ad bonum. ergo potentia mali non eſt potentia.

¶ Ex quibus omnibus bonoꝝ quidem potentia: maloꝝ verū minime dubitabilis apparet īfirmitas: veramqꝫ illaꝫ platonis eſſe ſententiā liquet: ſolos quod deſiderarēt facere poſſe ſapientes. Iprobos vo exercere quidem qȏ libeat: qȏ vo deſiderent explere non poſſe. faciunt enim quilibet: dum per ea quibus delectantur id bonum qȏ deſiderant ſe adepturos putant. ſed minime adipiſcunꭍ qm̄ ad beatitudinē pꝛobꝛa non veniunt.

¶ Ex qbus oībꝰ bonoꝝ. Hic ex dictis ꝯcludit ꝯcluſionem pꝛīcipalem ꝯfirmando eam auctoꝛitate platonis dicens Ex qbus iam declaratis apparet minime dubitabilis potentia bonoꝝ. ⁊ infirmitas maloꝝ. ⁊ liquet veram eſſe illā ſnīam platonis. Solos ſapientes poſſe facere qȏ deſiderāt: iꝑrobos vero explere poſſe quod libeat. i. qȏ libidini placeat. qȏ vo deſiderent rōnali appetitu malos explere ñ poſſe. faciunt enim ſupple mali que. ſ. libido libet. i. expetit. dū putant ſe adepturos bonū quod deſiderant. per ea qbꝰ delectantur ſed minime adipiſcūꭍ. qm̄ pꝛobꝛa. i. vitia vel hoīes vitioſi non veniunt ad btītudinē. ¶ Notandum ꝙ deſiderium eſt appetitus rōnalis. libituꝫ aūt ſpectat ad appetitum ſenſualem. licet ergo mali affectent beatitudinem appetitu rōnali. tñ qꝛ faciunt qȏ libet ſequentes appetitum ſenſitiuū. ideo ad beatitudinem non perueniunt. Sapiētes aūt q ꝯtēnūt delectatiōes ſēſuales. ⁊ innituꭍ itellectualibꝰ ipſi ſūt q ꝑficiūt aīam ſuā ſcīa ſui creatoꝛis qui de nihilo fecit ens. vt ſcribiꭍ i lib. de pomo. Aīa nō triſtabiꭍ nꝫ ꝯturbabiꭍ cū recedit a coꝛpoꝛe: vt ſcribiꭍ i eodē.

¶ Metrum ſecundum libꝛi quarti.

Uos vides ſedere celſo
Solii culmine reges
Purpura claros nitente

Septos triſtibus armis:
Ore toruo comminantes:
Rabie cordis anhelos:
Detrahit ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus:
Iam videbit intus artas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis.
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens.
Meror aut captos fatigat.
Aut ſpes lubrica torquet.
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos.
Non facit quod optat ipſe
Dominis preſſus iniquis.

¶ Metrum ſecundum libri quarti.

Quos vides ſedere celſo. Iſtud eſt metrum ſcd̃z huius quarti. ⁊ eſt metrũ mixtũ. Primũ dicitur alemanicũ ab inuẽtore trochaicum a pede p̄dominante. ſcd̃m dicit̃ feregraciũ ab inuentore. ſpõdaicũ a pede p̄dñante. In quo metro ph̃ia oñdit quõ potẽtia maloꝝ ſit ↄſideranda: in q̃bus maxime videt̃ eẽ ſicut ſũt reges ⁊ p̄cipes. ⁊ dicit incipiẽdo ↄſtructionez ī ſeptimo verſu. Si q̃s detrahat. i. remoueat per ↄſiderationem ⁊ īrellectũ tegmina. i. tegimina vani cultus exterioris ſup̃bis regibus. Quos reges vides ſedere celſo culmine. i. altitudine. ſolii. i. cathedre. quos vides claros purpura nitente. ſeptos. i. circũdatos armis triſtibus. i. ↄtriſtantib⁹. reges inquã cõminantes. i. minas imponentes miſeris toruo ore. i. crudeli aſpectu. anhelos. i. cupidos vel feſtiuos rabie cordis. i. crudelitate mortis. Iam videbit dños tales ferre ītus. in aĩo artas cathenas. i. vincula vitioꝝ. qđ manifeſtat ſubdens. hic eni. i. ex vna p̃te. libido. i. cõcupiſcentia. verſat. i. p̄cipitat. corda taliũ tyrannoruz auidis venenis. Hinc. i. ex alia parte. ira turbida flagellat. i. punit. mentem ipſoꝝ. ira inquã tollens. i. excitans fluct⁹. i. diſturbia. aut captos infortunio aliquo meror ipſos fatigat. aut ſpes lubrica. i. vana torquet. Cũ ergo cernas vnũ caput. i. vnũ p̄cipem ferre. i. ſuſtinere. tot tyrannos. i. paſſiones tyrannizantes ipſe preſſus iniquis dominis. i. vitiis dñantibus. non facit qđ optat. ¶ Nota q̄ intentio ph̃ie ẽ dicere ſi quis viſu poſſet penetrare corda p̄ricipũ. quos videt ſedere in altis ſoliis ornatos claris indumẽtis. h̃ñtes arma terrentia. i. toruo vultu. reſpicientes miſeros. ſtatim viſu cognoſceret ipſos ligatos multis cathenis inſolubilibus. ſ. paſſionibus ire: ſpei. timoris ⁊ ſic ligati paſſionibus non faciunt qđ optant. ⁊ p ↄñs ſunt impotentes. ¶ Notãdũ q̄ dicit homo p̄ſſus iniquis dñis. i. vitiis dñantibus non facit qđ optat. dicit btũs Auguſti. in lib. de ciui. dei. Bonus etiam ſi ſeruiat liber eſt: malus aũt ſi regnat ſeru⁹ eſt: nec vnius hominis. ſed quod grauius eſt tot dominorum ſeruus eſt quot vitiorum.

¶ Proſa tertia libri quarti.

Vides ne igitur quanto in ſceno probra volutantur. qua probitas luce reſplendeat: In quo perſpicuũ ẽ: nunq̄ bonis premia: nunq̄ ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia.

¶ Proſa tertia quarti libri.

Vides ne igitur. Iſta eſt proſa tertia huius q̃rti in qua oñdit ph̃ia malis nũq̄ deeſſe ſupplicia ⁊ bonis nũq̄ deeſſe p̄mia. Et primo philoſophia continuando ſe ad p̄cedẽtia. primo p̄mittit intentum ſuũ. ſcđo pſequit̃ intentũ. ibi. Rerꝫ etenim. Primo dicit ſic. Vides ne igitur o Boeti in quãto ſceno. i. in quãta vilitate impotentie voluant̃. probra. i. hoĩes probroſi ⁊ vitioſi. vides etiam qua luce. i. qua claritate potentie reſplendeat pbitas virtuoſoꝝ hoĩuz. In quo ſicut in ſuo antecedente perſpicuũ eſt hoc ↄñs. ſ. nunq̄ bonis p̄mia: nunq̄ ſceleribus. i. hoĩbus ſceleratis deeſſe ſua ſupplicia. ¶ Notandũ q̄ mali dicuntur volui in ſceno. q̄ mali ⁊ maxime libidinoſi ſuibus aſſimilãt̃. ſicut poſtea patebit que voluũtur in ſceno. ſm illud. Sus magis in ſceno gaudet: q̄ȝ in fonte ſereno. De q̃bus dicit ſcriptura perierunt iumenta ī ſtercore ſuo pbi aũt luce reſplendent q̄ virtus eſt pbitas que vltra humanã nãz hoĩez pueh̃it ⁊ diis aſſimilat.

¶ Rerum etenim que gerũtur. illud propter qđ vnaqueq̄ res geritur eiuſdem rei premium eſſe non iniuria videri põt. Uti currenti in ſtadio propter quã curritur: iacet p̄miũ corona. Sed beatitudinem eſſe idipſum bonũ pp̄ter quod oĩa gerũtur oſtẽdimus. Eſt igit̃ hũanis actibus ip̄m bonũ veluti p̄miũ cõe ppoſitũ: atq̄ hoc a bonis non põt ſeparari. Neq̄. n. bonus vltra iure vocabit̃ q̄ careat bono. quare probos mores ſua premia non relinquunt. Quantũlibet igitur ſeuiant mali: ſapienti tñ corona non decidet: non areſcet: neq̄. n. pbis aĩs ppriũ decus aliena decerpit improbitas. Qđ ſi extriſecus accepto letaretur poterat hoc vel alius quiſpiam vel ipſe etiaz qui contuliſſet auferre. Sed qm̃ id ſua cuiq̄ probitas cõfert tũ ſuo premio carebit: cũ probus eſſe deſierit.

¶ Rerꝫ etenim que gerũt̃. Hic ph̃ia proſeq̄t̃ intentũ ⁊ primo pbat q̄ bonis nunq̄ deſunt p̄mia. ſcđo q̄ malis nũq̄ deſunt ſupplicia ibi. Que cũ ita ſint. Primo oñdit q̄ bonis nũq̄ deſunt premia. ſcđo oñdit qđ ſit illud p̄mium ibi. ad cuius p̄mii. Primũ pbat duabus rõnibus. ſcd̃m ponit ibi. Poſtremo. Prima rõ talis eſt. Oĩs res pp quã aliq̄d gerit̃ eſt p̄miũ illius rei que gerit̃. ſed pp bonũ oĩa fiunt ⁊ gerũt̃. ergo bonũ eſt premiũ oĩuz que geruntur ſꝫ bonũ a bonis ſep̄ari non põt. q̄ iam non eſſent boni. ergo bonis nunq̄ deſunt ſua p̄mia. Unde dicit in lr̃a. Rerũ que gerunt̃. i. fiunt illud pp̄ter qđ vna queq̄ res gerit̃. i. fit illud videri non põt iniuria eſſe p̄miũ illius. h̃ declaratur exemplariter Uti currenti in ſtadio. i. in aliquo ſpacio. corona eſt p̄miũ pp̄ter quã curritur. ſed oñdim⁹ p̄ri⁹ btitudinem eſſe idipſum bonũ. pp̄ter qđ oĩa geruntur. ergo ipſum bonum eſt veluti cõe p̄miũ actib⁹ humãis ppoſitũ: ſed hoc bonũ non põt ſepari a bonis. Non enim bonus iure vocabitur qui careat bono. quare pbos mores. i. hoĩes bene morigeratos. non relinquũt ſua premia. q̄ȝ tũcũq̄ ergo ſeuiãt mali ↄ̄ bonos. tñ ſapiẽti nõ decidet corona. i. p̄miũ nec areſcet. i. minuet̃. q̄ aliena improbitas ñ decerpit. i. non aufert ppriũ decus pbis aĩs. q̄ ſi boni accepto p̄mio extriſecus letarẽt̃ poterat hoc aliq̃s auferre ab eis. vel ſaltem ille qui ↄtuliſſet: ſed quia illud p̄mium ſua pbitas vnicuiq̄ ↄfert. tũc quilibet carebit ſuo p̄mio cũ deſierit eſſe pbus. ¶ Notãdũ q̄ ↄſuetudo fuerat apđ romanos currere in ſtadio. i. ī aliquo ſpacio. qđ vocabãt ſtadium ⁊ qui citius venit ad metã ſuſtulit p̄miũ. ſ. coronã vel aliq̄d aliud ſicut dicit ap̄ſ. Neſcitis. q̄ hi q̄ in ſtadio currũt: oẽs q̄dem currũt ſed vnus accipit brauium. ſic currite vt apprehendatis: ergo id pp̄ter qđ currit̃ ẽ p̄miũ currentiũ. ¶ Notandũ q̄ Boetius non põt carere p̄mio. q̄ illud a quo homo denõĩat̃ bonus eſt virt⁹ vel op̄atio virtuoſa. q̄ ſm Ariſt. z. eth. Oĩs virtus erit vtiq̄ habitus ex quo homo fit bonus pp̄ter qđ dignitas virtutis eſt p̄miũ

virtuoſe opantiū: ſed opans virtuoſe non pōt priuari vir-
tute: ergo bonus nō pōt carere ſuo pmio. ¶ Notandū q̄z
tūcūq̄z mali ſeuiant: tñ ſapiēti non decidet corona: q̄ ſm
Senecā. nunq̄z intantū vitium ꝯtrahit nec malitia inua-
leſcet ꝯtra virtutes qn nomē phie ſacrum ⁊ venerabile p-
maneat: ſic ſilr ē de malis ⁊ ſtultis reſpcū bonoꝝ ⁊ ſapiētū

¶ Poſtremo cum omne premiū iccirco appeta-
tur: quoniam bonum eſſe credatur quis boni cō
potem premii: iudicet expertem.

¶ Poſtremo cū oē pmiū. Hic pōit ſecundā rōnē q̄ eſt ta-
lis. Premiū nō habet rōnez pmii niſi inq̄ztū bonū q igit
ē cōpos boni eſt cōpos premii. dicit ergo in lr̄a. ¶ Po-
ſtremo cū oē premiū iccirco appetat q̄ credit eſſe bonuz
qs iudicet compotē boni exptē eſſe premii. q. d. nullus.
¶ Notandū q̄z argumētū phie ſimile eſt iſti: ac ſi arguatur
homo non hꝫ rōnē oīs niſi q̄ rōnalis. qcūq̄z igit eſt rōna
lis eſt homo. ſic ſimilr premiū non appetit niſi q̄ bonum
q ergo eſt cōpos boni eſt compos premii. ſed bonus eſt
compos boni. ergo non deeſt ſibi premium.

¶ At cuius premii omniū pulcherrimi maximi-
q̄z. Memento enim illius corolarii quod paulo
ante precipuum dedi: ac ſic collige. Cum ipſum
bonum beatitudo ſit. bonos oēs eoipſo q̄ boni
ſūt fieri btōs liq̄t: ſꝫ q bti ſūt deos eē cōuēit. Eſt
igit pmiū bonoꝝ qđ null⁹ deterat dies nulli⁹ mi-
nuat ptās. nulli⁹ fuſcet iprobitas. deos fieri.

¶ At cuius premii. Hic oñdit qd ſit illud premiū qđ boni
aſſequuntur. ſ. maximū ⁊ optimū. qđ eſt fieri deos. vñ di-
cit. At cuius premii. ſ. boni non ſunt expertes. i. carentes.
Rñdet phia: oīo pulcherrimi ⁊ maximi premii. qđ ꝓbat
ex quodam corolario ſupra declarato. d. Memento coro-
larii illi⁹ qđ precipuū ante dedi. ⁊ ſic collige. i. ex illo coro-
lario. ꝯclude. Cum ipſum bonū ſit btitudo: liquet oēs bo-
nos q̄ boni ſunt fieri beatos. ſꝫ qui beati ſunt eos ꝯuenit
eē deos igitur premiū bonoꝝ eſt fieri deos qđ pmiū bono
rū nullus dies deterat. i. cōſumit nulli⁹ ptās minuat. nul
lius ꝓbitas fuſcet. i. obſcurat. ¶ Notandū q̄ in iſta de-
ductione phia nō accipit btitudinē pro ſtatu quē boni ha-
bituri ſunt poſt hanc vitam: ſed pro ſtatu btitudinis: qua
lis in hac vita haberi pōt quē homo cōſequit p virtutes.
Vñ qui eſſentialiter eſt bon⁹ eēntialr eſt btūs ⁊ deus. ⁊ q
non eſt eſſentialiter bonus ſed participatiue hic etiam eſt
participatione beatus ⁊ deus.

¶ Que cum ita ſint: de maloꝝ quoq̄z inſeparabi-
li pena dubitare ſapiens nequeat: nā cum bonuz
malumq̄z. item pena atq̄z premium aduerſa frō-
te diſſideant: que in boni premio videm⁹ accide-
re: eadem neceſſe eſt in mali pena contraria par-
te rñdeāt. Sicut igit ꝓbis ꝓbitas ipſa ſit premiū
ita improbis nequitia ipſa ſupplicium eſt.

¶ Que cum ita ſint. Hic oñdit phia q̄ malis nunq̄z deſint
ſua ſupplicia. ſcđo oñdit quale ſit illud ſuppliciū ibi. Vide
autem. Prima in duas ſm duas rōnes ſcđa ibi. Iā vo.
Primo dicit. Que cum ita ſint. ſ. q̄ boni nunq̄z carent
pmiis. ſeqt q̄ nullus ſapiens poſſit dubitare de inſepara
bili pena maloꝝ. Nam cū bonum ⁊ malum pena ⁊ pre-
mium aduerſa fronte diſſideant. i. opponant abinuicem.
ea que in boni premio videmus accidere eadem neceſſe ē
q̄ rñdeāt ꝯtraria parte in pena mali. ſicut igit ꝓbis. i. bo
nis ipſa ꝓbitas ſit premiū. ita nequitia ipſa improbis ſup
plicium. ¶ Nota q̄ñcūq̄z ſubiectis ꝯtrariis inſunt contra
rie paſſiones. ſi vni ſubiectoꝝ oñdit ineſſe ſua paſſio. tunc
per locum a ꝯtrariis reliquo ſubiecto aſſignat ineſſe ſimi
liter ſua paſſio. Cum igitur bonum ⁊ malum ſint diuerſa
ſubiecta: pmiū ⁊ ſuppliciū ſicut diuerſe paſſiones: ſi oñdit
bonis nō deeſſe pmia: oſtēſū eſt malis nō deeſſe ſupplicia

¶ Iam vo quiſquis afficitur pena: malo ſe affectū
eſſe non dubitat. Si igitur ſeſe ipſi exiſtimare ve
lint: poſſunt ne ſibi ſupplicii expertes videri quos
omnium malorum extrema nequitia non affi cit
modo: verumetiam vehementer inficit.

¶ Iam vo qſqs. Hic ponit ſcđaz rōnē que talis eſt. Pena
non hꝫ rōnem pene: niſi ex hoc q̄ malum eſt quoddaz. er
go qui eſt affectus malo ipſe eſt affectus pena ſed mali ſūt
affecti imo īfecti malo: ergo ſūt affecti pena ⁊ p ꝯñs ſup
plicio. Vñ dicit i lr̄a. Iā vo qſqs afficit pēa: malo nō du
bitat ſe eſſe affectum. cū ſupple pena non habeat rationez
pene niſi q̄ mala. igit ſi ipſi mali ſeipſos exiſtimare velint
pñt ne ſibi videri expertes ſupplicii quos malos oīum ma
loꝝ extrema neqtia. i. maxima in genere mali. non modo
. i. tñmodo afficit. veꝝ pro ſed vehemēter inficit. q. d. non
¶ Notandū q̄ ſicut argumentū tenet ſub hac forma. ho
mo non eſt homo niſi q̄ eſt rōnalis. ergo qui eſt rōnalis.
eſt homo. ſic arguitur in propoſito. pena nō hꝫ rōnez pene
niſi q̄ malū eſt quoddā. ergo qui eſt affectus malo: ē affe
ctus pena. ſed mali ſunt affecti malo ergo malū non deeſt
malis ⁊ per conſequens ſupplicium.

¶ Vide autem ex aduerſa pte bonoꝝ que iprobos
pena comitet. Omne namq̄z qđ ſit: vnum eſſe
ipſumq̄z vnuz bonum eſſe: pauloante didiciſti.
Cui ꝯñs eſt vt omne quod ſit: id etiā bonum eſſe
videat. hoc igit mō quicquid a bono deficit eſſe ꝯ
ſiſtit: quo fit vt mali deſinant eſſe quod fuerant.
Sed fuiſſe hoīes adhuc ipſa humani corporis re
liqua ſpecies oſtentat. Quare verſi in malitiam:
humanam quoq̄z amiſere naturam. Sed cū vl
tra homines quēquā ꝓuehere ſola ꝓbitas poſſit
neceſſe eſt vt quos ab humana conditiōe deiecit
infra hominis meritum detrahat improbitas.
Euenit igitur vt quē transformatū vitiis videas
hominem eſtimare non poſſis.

¶ Vide aūt. Hic phia oñdit q̄le ſit premiū maloꝝ. ſ. tranſ
formatio i beſtialitatē. ſcđo oñdit quō per diuerſa vitia ho
mines transformant in diuerſas beſtias. ibi. Auaritia pri
mo dicit. Vide o Boeti que pena comitet improbos ex
aduerſa pte bonoꝝ. i. per ꝯtrariū ad bonos: didiciſti enim
pauloante. ſ. in tertio libro. Oē qđ eſt eſſe vnū: ⁊ didiciſti
vnum eſſe bonū. cui ꝯñs eſt vt oē quod ſit videatur eſſe bo
nū. Igit qcqd deficit a bono deſiſtit eſſe. quo fit vt mali
deſinant eſſe quod fuerant. ſed ipſa reliqua ſpēs humani
corporis adhuc manēs in eis oſtentat malos fuiſſe hoīes
Quare verſi in maliciā amiſere humanā naturā. ſed cum
ſola ꝓbitas poſſit quēquā hoīem ꝓuehere vltra hoīes. ſ.
i naturam diuinam. neceſſe eſt vt quos improbitas ab hu
mana conditiōe deiecit: ipſa detrudat hoīez ifra meritū. i.
dignitatē hoīs in naturā beſtialitatis. igit euenit vt non
poſſis eſtimare hoīem. ſed beſtiā quē videas vitiis tranſ-
formatū. ¶ Notandū q̄ cum gradus entiuꝫ diſtinguāt
ſm nobilitatē ⁊ ignobilitatem: q̄ non eſt accipe duas ſpe
cies eq̄ pfectas. ſed vna eſt dignior alia. ideo oꝫ quod oē
ens quod non eſt hō ſit ſupra hoīem vel infra hoīem. ma
li aūt vt probatū eſt per malitiā deſinūt eē hoīes. ergo ne-
ceſſe ē malos eē ſupra hoīes vel infra. cū aūt ſola ꝓbitas
vehat hoīez ſupra hūanā nāꝫ. ſ. ad nāꝫ deoꝝ ſeqt q̄ mali
tia deiiciat malos ifra nāꝫ hūanā. ſ. ad nāꝫ beſtialitatis.

¶ Auaritia feruet alienarum opum violentus
ereptor: ſimilem lupi dixeris. Ferox autem in

quietus liguã litigiis exercet: cani cõpabilis. In ſidiator occult⁹ ſurripuiſſe fraudib⁹ gaudet: vul peculis exeqꝫ. Ire intẽperãs fremit leonis aium geſtare credaꝫ. Pauidus ac fugax non metuenda formidat: ceruis ſilis habeaꝫ. Segnis ac ſtupidus torpet aſinum viuit. leuis ac icõſtãs ſtudia ꝑmutat nil ab auibus differt. Fedis imundiſqꝫ libidinibus imergiꝫ. ſordide ſuis voluptate detinetur. Ita fit vt q probitate deſerta homo eẽ deſierit: cum in diuinam conditionem tranſire non poſſit: vertatur in beluam.

¶ Auaritia feruet alienarum opum. Hic pħia oſñdit qualr hoĩes per diuerſa vitia trãſſormãꝫ in diuerſas beſtias dicens. Aliqs hõ feruet auaritia. ſ. violẽtus ereptor. i. ablator vel raptor alienaꝝ opum talez dixeris ſimilẽ lupi: ſed hõ ferox ⁊ inquietus qui exercet linguam litigiis talis cõparabilis eſt cani. Homo occultuſ inſidiator q gaudet ſubripuiſſe aliena fraudib⁹. talis exequeꝫ. i. cõpareꝫ vulpeculis. ſed homo intẽꝑans. i. ĩtẽperatus. ſ. ire fremit talis credaꝫ geſtare aium leonis. ſed homo pauidus ⁊ fugax qui formidat habeaꝫ ſilis ceruis. homo aũt ſegnis ⁊ ſtupidus ille torpet. i. tardus eſt. ⁊ talis viuit aſinũ. ſ. aſinine. Homo aũt leuis ⁊ incõſtans qui ꝑmutat ſtudia ſua. i. oꝑa nihil differt ab auibus. ſed homo q imergiꝫ fedis ⁊ immũdis libidinibus. ille detinetur voluptate ſordide ſuis. ideſt cõparaꝫ ſuibus. ⁊ ſic de ceteris vitiis ꝯtingit loq vñ ꝯcludit pħia dicẽs. Ita fit vt qui deſerta ꝓbitate deſierit eſſe homo cũ non poſſit tranſire in conditionẽ diuinã vertaꝫ ĩ beluã ideſt in beſtiam. ¶ Notandũ qꝛ in nobis eſt duplex virtus cognoſcitiua. ſ. intellect⁹ ⁊ ſenſus. Intellect⁹ eſt qd diuinum in nobis per quem ad ſuꝑiora aſcẽdimus ⁊ deo ſiles ſumus. Senſus aũt inquãtũ non obedit rõni eſt qd brutale in nobis per quẽ infra naturam humanam redigimur ⁊ beſtiis ſimiles efficimur. Ideo dicit Boetius in tractatu de ſũmo bono. Ve vobis hoĩbus q de nũero beſtiarum eſtis cõputati diuinũ qd i vobis eſt non cognoſcẽtes per quod ad ſuperiora aſcenditis ⁊ deo ſimileſ eſtis. diuinum aũt in homine vocat intellectum.

¶ Metrũ tertiũ q̃rti li.

V Ela naricii ducis
Et vagas pelago rateſ
Eurus appulit inſule.
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine.
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula:
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus:
Hunc apri facies tegit.
Ille marmaricus leo
Dente creſcit ⁊ vnguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat vlulat.
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen arcadis alitis.
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſoluerit hoſpitis:
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant.
Iam ſues cerealia
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis.
Sola mens ſtabilis: ſuper
Mõſtra que patitur gemit.

¶ Metrum tertium quarti libri.

V Ela naritii ducis. Iſtud eſt metrum tertiũ huius quarti qd diciꝫ gliconicũ ab inuentore. coriambicũ a pede ꝑdñante in quo pħia oſtendit trãſſormationẽ hoĩuz i beſtias ꝑ quandã fabulã. ſcdo oſñdit trãſſormationẽ mentis per vitia eſſe peiorẽ trãſſormatiõe corꝑis. ibi. O leuẽ. Fabula quã intẽdit ẽ de trãſſormatiõe ſocioꝝ vlixis. ⁊ ẽ talis. Vlixes poſt bellum troianũ. cũ redeũdo ad ꝓpria diu erraſſet in mari: ꝑuenit in quãdã iſulã quã ĩhabitabat quedã dea noie Circe: filia ſolis que ꝑ gramia ⁊ potiões cõſueuit hoſpites ſuos mutare in diuerſas beſtias: que ẽt ſocios vlixis qui ad ipam ꝑuenerãt ꝑ ſuas potões mutauit. ſꝫ mercurius dedit vlixi albũ florẽ ꝑ quẽ mutauit trãſſormatiões ⁊ potionẽ veneficã. Q̃uis aũt ſocii ſui eẽnt mutati i beſtias q̃ztũ ad figurã corꝑis: tñ remãſit i eis mẽs itegra excluſa oĩ beſtiali ſeuicia. Vñ dr̃ i lr̃a. Eurus ventus talis. appulit vela ducis naricii. i. vlixis q denoiatur naritius a loco vel a regiõe d̃ qua oriũdus erat: ⁊ appullit vagas rates. i. naues pelago. i. mari cuidã inſule. qua. i. in qua inſula reſidens pulchra dea. Circe edita. i. genita ex ſemine ſolis. illa miſcet nouis hoſpitib⁹. i. ſociis Vlixis pocula tacta carmine. i. icãtatione. quos. ſ. hoſpites. vt. i. poſtq̃z. man⁹ Circe herbipotẽs i. potẽſ herbaꝝ. vertit. i. mutauit ſotios vlixis i varios modos. i. in varias figuras beſtiaꝝ. Hũc. i. vnũ illoꝝ tegit facies apri. Ille. i. alius marmaricus leo. i. affricanus leo factus. creſcit dente ⁊ vnguibus. Hic. i. alius nuꝑ lupis additus. i. ꝯiũct⁹ dũ parat flere ꝓpter ſuã trãſſormationem ipſe vlulat. Ille. i. alius obãbulat. i. circuit tecta. i. dom⁹ mitis vt indica tigris. i. idie. ¶ Sꝫ lꝫ numẽ. i. deitas. arcadis. i. mercurii. q coliꝫ in arcadia q diciꝫ ales. eo qꝛ fingiꝫ habere alas i pedib⁹ ad deſignãdũ velocitatẽ ſui motus. Ille mercurius miſerãs ducẽ. i. vlixẽ obſitum. i. circũdatũ variis malis. ipſe ſoluerit. i. liberauerit eũ a peſte hoſpitis. ſ. circe. tñ remiges. i. ſocii vlixis. iã traxerãt. i. biberãt mala pocula ore. ⁊ iã ſues effecti. verterãt. i. mutauerant pabula cerealia. i. nutrimẽta: panis ẽ cibus hoĩuz glande. i. in glandes q ẽ cib⁹ ſuis. ⁊ nihil manet integrum. ſ. de figura humana. ipſis perditis. i. mutatis. voce ⁊ corꝑe. ſola aũt mens ſtabilis manens gemit ſupra menſtra. ideſt ſupra trãſſormationẽ corꝑis quã patiꝫ. ¶ Notãdũ qꝛ trãſformatio hoĩs in beſtiã remanẽte aĩa rõnali nõ ẽ poſſibilis ſm rẽ. qꝛ ſi eẽt poſſibilis. vel eẽt poſſibilis ſm trãſmutationẽ ſb̃alẽ vel accñtalẽ ñ ſꝫ ſb̃alẽ qꝛ ꝑ talẽ introducitur noua forma ſb̃alis. ⁊ ſic due forme ſb̃ales ſpecifice differẽtes. vt forma lupi ⁊ hoĩs ſil' iformarẽt idẽ corp⁹ qd falſũ ẽ nec ẽ poſſibilis ſm accñtia ꝓpria q̃ diſponãt mãꝫ ad determinatã formã. qꝛ ipoſſibile ẽ mãꝫ ſꝫ vnam ⁊ eandem diſpoſitionem proportionari diuerſis formis. Vñ omnino eſt impoſſibile animam intellectiuã vniri materie diſpoſite ad formam lupi. ergo tranſmutatio de qua hic loqtur ſi eſt poſſibilis erit ſolũ ſm accidẽtia indiuidui prouenientia ab exterioribus cauſis quẽadmodũ videꝫ cõtigiſſe de rege Nabuchodonoſor: de quo legiꝫ in Daniele. qꝛ ex hoĩb⁹ eiectus eſt ⁊ fenũ comedit vt bos. ⁊ rore celi corp⁹ eius infectum eſt: donec capilli eius creſcerent in ſilitudinem aqlaꝝ. ⁊ vngues eius quaſi vngues auiuꝫ. ⁊ qꝛ tranſmutatio ſm talia accidẽtia ducit ab expreſſa repreſentatione ſpẽi humane ꝓpter deformitatẽ figure. Ideo vt ſic põt dici tranſmutationẽ eſſe factã in beſtiã anima remanẽ

te. Alii dicunt ꝙ hmõi tranſmutatio non ſit poſſibilis ſꝫ rem: ſed ſm quandã apparitionẽ fantaſticã. vñ non videt̃ rõnabile ꝙ Nabuchodonoſoꝛ tranſtulerit ſe ad iumenta comedens fenũ niſi ꝙ quadam inania ⁊ apparitione fãtaſtica agitatus ſeipſum reputabat iumẽtũ aut beſtiã: ꝓpter qđ a cõſoꝛtio hominũ eiectus cum feris habitabat.

¶ O leuem nimium manum.
Nec potentia gramina
Membꝛa que valeant licet
Coꝛda vertere non valent.
Intus eſt hominum vigoꝛ
Arce conditus abdita.
Hec venena potentius
Detrahunt hominem ſibi.
Diraqꝫ penitus meant.
Nec nocentia coꝛpoꝛi
Mentis vulnere ſeuiunt.

¶ O leuem nimiũ manũ. Hic oñdit tranſfoꝛmationẽ mentis per vitia eſſe deterioꝛẽ tranſfoꝛmatione coꝛpoꝛis eo ꝙ mẽs nobilioꝛ eſt tanto coꝛpoꝛe ⁊ dicit. Ego dico manum circe. i. ptãtem eſſe nimiũ leuem. i. imbecillẽ. nec dico gramina eius eẽ potentia que lꝫ valeant vertere mẽbꝛa. ſ. coꝛpoꝛis. non tñ valent vertere coꝛda. qꝛ intus eſt vigoꝛ hominũ cõditus. i. abſconditus. arce abdita. i. in mente abſcondita. ſed hec dira venena. i. vitia potentius detrahunt hominẽ ſibi. que venena ſiue vitia penitus meant. i. ꝑtranſeũt ⁊ nõ nocẽtia coꝛpoꝛi ſeuiunt. i. ſeuire faciũt hoiẽꝫ vulnere mentis. ¶ Notandũ ꝙ qꝛ aĩa nobilioꝛ ẽ ⁊ excellẽtioꝛ coꝛpoꝛe tranſmutatio facta in aĩa de virtutibus ad vitia ſtante coꝛpoꝛe humano. ipſa eſt deterioꝛ q̃ꝫ facta tranſmutatione coꝛpoꝛis humani in ſpẽm beſtie aĩa remanẽte intrãſmutata qꝛ aĩa intrãſmutata dato ꝙ coꝛpꝰ trãſmutet̃ adhuc hõ dicit̃ hõ rõe aĩe. ſꝫ remanẽte coꝛꝑe hũano ⁊ aĩa trãſmutata eiã hõ nõ dr̃ hõ niſi equoce. ergo trãſmutatio aĩe peioꝛ ẽ trãſmutatiõe coꝛꝑis aĩa remanẽte itrãſmutata.

¶ Pꝛoſa quarta libꝛi quarti.

TUm ego fateoꝛ inquã nec iniuria dici video vitioſos tametſi humani coꝛpis ſpẽm ſeruẽt: i beluas tamẽ aioꝝ qualitate mutari. Sed quoꝝ atrox ſceleratаqꝫ mens bonoꝝ ꝑnicie ſeuit: idipꝫ eis licere noluiſſem. P. Nec licet inquit vti cõueniẽti monſtrabit̃ loco. Sꝫ tñ ſi idipſũ qđ eis licere credit̃ auferat̃: magna ex ꝑte ſceleratoꝝ hoĩuꝫ pena releuatur.

¶ Pꝛoſa quarta quarti libꝛi.

TUm ego fateoꝛ inq̃ꝫ. Iſta eſt quarta pꝛoſa huius q̃rti in q̃ pꝛĩcipalr̃ tria pꝛobat. Pꝛĩo ꝓbat malos eſſe miſerioꝛes qui cupita ꝑficiunt q̃ꝫ ſi ea nõ ꝑficerẽt. Scđo ꝓbat malos eẽ miſerioꝛes ſi ſint impuniti q̃ꝫ ſi ſint puniti. Tertio oñdit illos eſſe miſerioꝛes qui faciunt iniuriã q̃ꝫ illi qui patiũt̃ ſcđa ibi. Nam hoc quoqꝫ tertia ibi. Nam ne illud. Pꝛimo Boetius cõſentiẽs ꝓ̄dictis facit quoddã votũ ⁊ pħia ſibi rñdet ſcđo pħia ꝓſeq̃t̃ pꝛincipale intentũ. ibi. Etenim. Pꝛimo dicit. Tum ego Boetius finito carmine inq̃ꝫ. i. dixi ego fateoꝛ. i. ꝯcedo verũ eſſe qđ dcm̃ ẽ. nec iniuria. i. nõ iniuſte video dici vitioſos mutari in beluas. i. beſtias. qualitate. i. vitio aioꝝ tã ⁊ ſi ꝑ q̃ꝫuis. ſeruent ſpẽm humani coꝛpoꝛis. Tunc Boetius facit votum dicens. Sed eis quoꝝ mens atrox. i. crudelis ſeuit ꝑnicie bonoꝝ. idipſum noluiſſem eis licere. ſ. vt ſeuiãt mali in bonos. Rñdet pħia nec licet inq̃t vti monſtrabit̃ ꝯuenienti loco: tñ ſi idipſũ qđ credit̃ eis licere. hoc auferat̃ a malis. releuat̃ pena ſceleratoꝝ hominũ ex magna parte. ¶ Notãdũ licet credat̃ malis licere ꝙ ſeuiant ꝯtra bonos nõ tñ in rei veritate lꝫ qꝛ in ſexta pꝛoſa huius quarti oñdit pħia ꝙ nihil lꝫ mal' contra bonos niſi quantum ꝑmittit̃ ex oꝛdinatiõe diuine pꝛouidentie ad vtilitatem bonoꝛum.

¶ Eteni qđ icredibile foꝛte cuiq̃ videat̃: ifelicioꝛes eſſe neceſſe eſt malos cũ cupita ꝑfecerint q̃ꝫ ſi ea que cupiũt iplere nõ poſſint. Naꝫ ſi miſeꝝ eſt voluiſſe pꝛaua: potuiſſe miſerius eſt: ſine quo voluntatis miſere langueret effectus.

¶ Etenim qđ incredibile. Hic pħia ꝓſeq̃t̃ pꝛĩcipale intentum ꝓbando ꝙ impꝛobi ſunt miſerioꝛes qui cupita perficiunt q̃ꝫ qui perficere non poſſũt. ſcđo oñdit ꝙ in hac vita nihil eſt diuturnũ in cõparatione ad vitã eternã. tertio ponit admirationem Boetii ſuper quodam ſecunda ibi. Neqꝫ. n. tertia ibi. Tuꝫ ego. Pꝛimo dicit. Neceſſe ẽ malos eſſe infelicioꝛes. i. miſerioꝛes cum perfecerint cupita q̃ꝫ ſi non poſſint implere quod foꝛte videat̃ cuiq̃ꝫ. i. alicui incredibile. cuius pꝛobatio eſt. Naꝫ ſi miſeꝝ eſt voluiſſe pꝛaua miſerius eſt potuiſſe. ſine quo. ſ. poſſe. langueret. i. deficeret. effectus miſere voluntatis.

¶ Itaqꝫ cum ſua ſingulis miſeria ſit tripliciinfoꝛtunio neceſſe eſt vt vrgeãtur: quos videas ſcelꝰ velle poſſe ꝑficere. B. Accedo inquã. ſed vti hoc infoꝛtunio cito careãt patrãdi ſceleris poſſibilitate deſerti vehementer exopto. P. Carebunt inquit ocius q̃ vel tu foꝛſitan velis: vel illi ſeſe eſtiment eſſe cariturs.

¶ Itaqꝫ cũ ſingulis tribus. ſ. voluntati potentie ⁊ effectui. ſit ſua miſeria: neceſſe eſt vt illi vrgeant̃ triplici infoꝛtunio. i. malo quos videas ſcelus velle: ſcelus poſſe. ſcelus ꝑficere. dicit Boetius accedo inq̃ꝫ. i. ꝯſentio. ſed ego vehemẽter. exopto vt mali deſerti poſſibilitate patrandi ſceleris cito careant h̃ infoꝛtunio. ⁊ dicit pħia. Carebunt inq̃t ocius. i. citiꝰ q̃ꝫ tu foꝛſitan velis. i. velle doleas. vel q̃ꝫ illi eſtimẽt ſeſe. i. ſeipſos cariturs. ¶ Notandũ ꝙ pħia dicit ꝙ poſſe malum ſit peius q̃ꝫ velle malũ. h̃ videt̃ falſuꝫ qꝛ poſſe peccare non eſt malũ: ſed velle peccare. Unde ſꝫ Senecam. Omne peccatũ in actione eſt. ⁊ omnis actio eſt voluntaria. ergo omne pctm̃ eſt volũtariũ. pꝛo tanto etiã dicit Aug. Tolle voluntatẽ ⁊ infernus non erit. ergo peius eſt velle malum q̃ꝫ poſſe malum. cuius ꝯtrariũ h̃ dicit. ad hoc dicẽdũ ꝙ ſi poſſe ⁊ velle ſimͥſe ⁊ abſolute ꝯſiderentur. tũc peius eſt velle malũ q̃ꝫ poſſe malũ. Si aũt accipitur poſſe vt ſequens malam voluntatẽ ⁊ ſubſeruiens eidẽ. vt voluntas mala ꝑficiat̃ in exterioꝛi oꝑe ſic peius eſt poſſe q̃ꝫ velle. quia ſine tali poſſe langueret voluntatis effectus. i. non perficeretur opus eius extra. ſicut autem dicto modo peius eſt poſſe malum q̃ꝫ velle. ſic peius ẽ perficere malum q̃ꝫ poſſe ita ꝙ vnumquodqꝫ iſtoꝛum trium. velle poſſe perficere aliquid mali addit ſupꝛa pꝛecedens.

¶ Neqꝫ. n. ẽ aliq̃d i tã breuibꝰ vite mẽtis ita ſerũ qđ expectare longũ imoꝛtalis preſertim animus putet: quoꝝ magna ſpes ⁊ excelſa facinoꝝ machina repentino atqꝫ inſperato ſepe fine deſtruit̃. qđ qdem illis miſerie modũ ſtatuit. Nã ſi neq̃tia miſeros facit: miſerioꝛ ſit neceſſe eſt diuturnioꝛ neq̃ Quos infeliciſſimos eẽ iudicarẽ ſi nõ eoꝝ malitiã ſaltẽ moꝛs extrema finiret. Eteni ſi de pꝛauitatis infoꝛtunio vera concluſimus infinitam liq̃t eſſe miſeriam: quã conſtat eſſe eternam. B.

¶ Neqꝫ enim eſt aliq̃d. Hic pħia qꝛ Boetius optauit malos citius carere potentia patrandi ſceleris ꝓbat ꝙ i hac

vita nihil

vita nihil eſt diurnũ vel duratiuũ in cõparatione ad ꝑpetuã vitam dicens. Neqʒ enim eſt aliqd ſerũ.i.tardũ vel durabile. in tam breuibus metis. i.terminis preſentis vite qd ĩmortalis animus putet per longum tempus expectare.i. manere. quoꝝ maloꝝ magna ſpes quã habent de longanimitate vite ⁊ excelſa machina.i.magna potentia facinorum ſepe deſtruitur fine.i.morte fine inquã inſperatio ⁊ repentino. quod ſcʒ finiri morte ſtatuit ipſis malis modũ .i.terminũ ſue miſerie. qd ꝓbat per hoc. Nã ſi nequitia facit miſeros vtiqʒ ex dictis. neceſſe eſt vt diuturnior neqꝫ ſit miſerior. quos malos iudicarem infeliciſſimos. ſi non extrema mors eorum maliciam finiret. Si enim ꝯcluſimꝰ vera de infortunio prauitatis qd infortuniũ.i.malum tãto eſt maius quãto eſt diuturnius liquet miſeriam coꝝ eẽ infinitã: quã ꝯſtat eẽ eternam. Eſſet aũt miſeria maloꝝ eterna ſi morte non finiret. ❡ Notãdũ ꝙ de oppoſitis oppoſito modo iudicandum eſt. cum oppoſitoꝝ oppoſite ſint cauſe. Sicut ergo in bonis illud quod eſt diuturnius ẽ melius. ſic ĩ malis quod diuturnius eſt peius. Cum igit̃ malitia facit miſeros malos infinita eſſet eoꝝ miſeria ſi perpetuo ꝑduraret in vita: ſed quia mors terminat eoꝝ malitiam ideo eoꝝ miſeriam ⁊ infelicitatem diminuit.

❡ Tum ego mira qdem inquã ⁊ conceſſu difficiliſ illatio: ſed his eam que prius ꝯceſſa ſunt nimium cõuenire cognoſco. p. Recte inquit eſtimas: ſed qui concluſioni accedere durum putat equum eſt vel falſum aliquid preceſſiſſe demonſtret. vel collationem propoſitionum non eẽ efficacem neceſſarie concluſionis oñdat. alioqn cõceſſis precedẽtibus nihil prorſus ẽ qd de illatione cauſetur.

❡ Tum ego. Hic pħia ponit admirationẽ Boetii ſuper deductione pħie. d. O pħia mira eſt illatio tua. ⁊ ꝯceſſu.i.ad concedendũ difficilis. qua ꝓbat̃ miſeriã maloꝝ diminui ꝑ mortem. ſed cognoſco eã nimiũ ꝯuenire his que ꝯceſſa ſunt prius. dicit pħia recte inquã eſtimas. ſ. ꝙ ꝑdicte illationi difficile credit̃. ſed q durũ.i.difficile putat accedere ꝯcluſiõi ĩbaʒ ꝯcedẽdo. equũ eſt vt ipe demõſtret aliqd falſum ꝑceſſiſſe in ꝑmiſſis. vel oñdat collationẽ ꝓpoſitionuʒ neceſſarie ꝯcluſionis non eſſe efficacẽ. alioqn ꝯceſſis ꝑcedẽtibus nihil ẽ qd cauſet̃.i.cõqueraẽ de illatiõe. Vñ neceſſariũ eſt eã ꝯcedere quãtũcũqʒ videat̃ duꝝ. ❡ Notãdũ ꝙ ſi nõ ꝯſentit̃ cõcluſioni. hoc eſt vel ꝓpter pctm̃ in materia: vel propter peccatum in forma. ꝓpter pctm̃ in materia: vt ſi aliqua premiſſaꝝ ſit falſa. propter pctm̃ in forma vt ſi non ſit debita connexio propoſitionũ reſpectu concluſionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil iſtoꝝʒ accidit neceſſario ſequitur concluſio ex premiſſis.

❡ Nam hoc quoqʒ dicam non minus mirum videatur: ſed ex his que ſumpta ſunt eque eſt neceſſarium. b. Quid nam inquã. p. feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes ꝗ̃ ſi eos nulla iuſtitie pena coherceat. Neqʒ id nũc molior quod cuiuis veniat in mentem corrigi vltione prauoſ mores: ⁊ ad rectum ſupplicii terrore deduci. Ceteris quoqʒ exemplum eſſe fugiendi culpanda: ſʒ alio quodaʒ modo infeliciores eſſe improbos arbitror impunitos tametſi nulla ratio correctiõis nullus reſpectus habeatur exempli. b: Et quis erit inquã preter hos alius modus. p.

❡ Nam hoc quoqʒ qd dicam. Hic pħia ꝓbat malos eſſe miſeriores ſi non puniant̃ ꝗ̃ ſi puniant̃. ſcdo ſoluit quoddam dubiũ. tertio ponit quẽdã epilogũ ꝑdictoꝝ. ſcda ibi Sʒ queſo. tertia ibi. Id vo hactenus. Primo ꝑmittit cõcluſionem quã ꝓbare intendit excludendo quoſdã modos ꝓbationis qbꝰ ꝯcluſio ꝓbari poſſet. ſcdo ponit aliũ modũ ꝓbationis ab iſtis. ibi. Et illa. Primo dicit. Hoc quoqʒ qd dicã nõ minus videat̃ mirꝫ. ſed eque neceſſariũ videat̃ ꝯcludi ex his que ſumpta ſunt ⁊ querit Boetius. Quid nã eſt hͦ dicit pħia. Ego dico improbos eſſe feliciores luẽtes ſupplicia: ꝗ̃ ſi nulla pena iuſtitie eos coherceat.i.puniat. ſed ego nõ molior.i.nõ intendo nunc ꝙ alicui veniat ĩ mentẽ prauos moreſ.i.hoĩes praue morigeratos corrigi vltione.i.pena ⁊ terrore ſupplicii ipſos deduci ad rectũ ⁊ nõ itẽdo ceteris hoĩbus penam maloꝝ eſſe exemplũ fugiẽdi culpanda.i.mala. Sed preter iſtas duas cãs eſt alia a ꝑdictis qua arbitror ĩprobos eſſe feliciores pũitos tametſi pro ꝗ̃uis nulla rõ correctiõis ⁊ nullus reſpectus exẽpli hẽatur. ⁊ querit Boetius. Quis erit preter hos alius modus. ❡ Nota ꝙ due ſunt cauſe ꝓpter quas videt̃ melius malos eſſe punitos ꝗ̃ ĩpunitos: vna qꝛ ꝑ penã mali corrigunt̃. ⁊ reſipiſcũt a malo. Scda cã. qꝛ alii timore pene maloꝝ declinant a malo ⁊ ſic pena maloꝝ eſt exemplũ aliis fugiendi malũ: lʒ iſte due cauſe ſint vere tñ pħia de eis nõ intendit. ſed vult aſſignare aliam cãm ꝑter iſtas.

❡ Et illa bonos inqt eſſe felices malos vo miſeros nõne ꝯceſſimuſ. b. Ita ẽ iꝗ̃. p. Si igit̃ iqt miſerie cuiuſpiã bonũ aliqd addat̃: nonne felicior eſt eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſꝗ̃ boni admixtione miſeria eſt. b. Sic inꝗ̃ videt̃. p. Quid ſi eidẽ miſero q cũctis careat bonis: ꝑter ea qbuſ miſer eſt malũ aliud fuerit ãnexũ: nõne multo infelicior eo cẽſendus eſt: cuius iſortuniũ boni ꝑticipatiõe releuatur. b. Quid ni iquã. p. Habent igitur improbi cum puniuntur quidem boni aliquid annexũ. penam ipſam.i.que rõne iuſtitie bona ẽ. idemqʒ cum ſupplicio carent: eis ineſt aliquid alterius mali ipſa ĩpunitas: quã iniquitatis merito malum eſſe confeſſus es. b. Negare non poſſuʒ p. Multo igitur infeliciores improbi ſunt iniuſta impunitate donati ꝗ̃ iuſta vltione puniti.

❡ Et illa. Hic pħia ponit aliũ modũ ꝑter ꝑdictos ꝓbãdo malos ĩpunitos eſſe miſeriores ꝗ̃ punitos. ſcdo declarat quoddã aſſumptũ in ꝓbatione. ibi. Sed puniri. Primo reſumit qd ſupra ꝓbatũ eſt tertia proſa dicens. Nõne cõceſſimus bonos eſſe felices malos vo miſeros dicit Boetius ita eſt inquã ⁊ pħia. Si miſerie alicuius addat̃ aliqd bonũ nõne ipſe eſt felicior eo cuius miſeria eſt pura ⁊ ſolitaria ſine admixtiõe alicuiꝰ boni. dicit Boetius. Sic inꝗ̃ videt̃. vlterius querit pħia Si eidem miſero q cũctis careat bonis aliud malũ fuerit ãnexum nõne cenſendus eſt infelicior eo cuiꝰ infortuniũ.i.malũ releuat̃.i.tpatur ꝑticipatione boni. dicit Boetius qd ni inꝗ̃.i.quare nõ. igit̃ dicit pħia. improbi.i.mali cũ puniunt̃ hñt aliqd boni annexũ ſcʒ penã. que rõne iuſtitie bona eſt ⁊ cũ idẽ ĩprobi carent ſupplicio.i.pena ineſt eis aliqd alterius mali .ſ.ipſa ĩpunitas quã merito.i.iure iniqtatis ꝯfeſſus es eẽ malã dicit Boe. negare nõ poſſũ. Igit̃ cõcludit pħia ꝙ improbi multo ſũt ĩfeliciores donati.i.additi iniuſta ĩpũitate.i. mala ĩpunitate ꝗ̃ puniri iuſta vltiõe.i.pena. ❡ Notãdũ ꝙ rõ quã intendit eſt iſta. Cuiuſcũqʒ hoĩs malitie addit̃ aliqd boni ipſe felicior eſt eo cuius malitie nihil boni additur. ſed cum malus homo punitur ſue malitie additur aliquid boni.ſ.pena que rõne iuſtitie bona eſt. cum ãt nõ punitur eius malitie additur aliqd mali.ſ.impunitas que mala eſt ergo malꝰ punitus felicior eſt malo impunito.

❡ Sed puniri improbos iuſtum. impunitos vero elabi iniquum eſſe manifeſtum eſt. B: quis id neget. P. Sed ne illud quidem ait quiſquam

negabit. bonũm eſſe omne quod iuſtum eſt. contraqꝫ quod iniuſtũ eſt malũ liquet eſſe. b. Tum ego iſta quidem conſequẽtia ſũt eis que pauloante concluſa ſunt.

¶ Sed puniri improbos. Hic philoſophia declarat quoddaꝫ aſſumptum in probatione. ſcꝫ ꝙ pena maloꝝ ſit bona. ⁊ ꝙ impunitas ſit mala dicens. Manifeſtũ eſt ꝙ puniri improbos eſt iuſtũ. ⁊ iniquos elabi ideſt euadere impunitos eſt iniquũ. ideſt iniuſtũ dicit. Boe. Quis neget illud ſubiungit philoſophia. Nunquid illud aliquis negabit omne quod eſt iuſtũ eſſe bonũ. ⁊ econtra. ideſt per cõtrarium qđ iniuſtũ eſt. liquet. i. manifeſtũ eſt ipm̃ eſſe malũ. Ego Boe. dixi iſta iam dicta cõſequẽtia ſunt eis que pauloante cõcluſa ſunt. ¶ Notandũ ꝙ philoſophia innuit duplicem rationẽ. Prima talis eſt: pena maloꝝ eſt iuſta: ſꝫ iuſtũ eſt bonũ: ergo pena maloꝝ eſt bona. Secunda ratio ẽ impunitas maloꝝ eſt iniuſta. ſed iniuſtum eſt maluꝫ: ergo impunitas malorum eſt mala.

¶ Sed queſo inq̃ te: nulla ne animarum ſupplicia poſt defunctũ morte corpus relinquis. p. Et magna quidẽ inquit: quorũ alia penali acerbitate: alia vero purgatoria clementia exerceri puto. Sed nunc de his diſſerere conſilium non eſt.

¶ Sed queſo inq̃. Hic boetius ſoluit dubiũ. Querit eniꝫ Bo. philoſophiã queſo te inq̃. nunquid nulla animarũ ſupplicia poſt mortẽ quoꝝ malorũ alia ego puto exerceri . i. puniri penali acerbitate ſicut mala damnatoꝝ. Alia vero puniri purgatoria clementia. i. igne purgatorio. ſed diſſerere. i. diſputare de his penis que debent animabꝰ poſt mortẽ nũc non eſt cõſiliũ. ¶ Notandũ ꝙ peccatũ quãdo qꝫ ẽ tale ꝙ ꝑ ipꝫ habituat voluntas ad malũ. cuiuſmõi ẽ mortale peccatũ. peccantes ergo mortaliter ⁊ in tali peccato decedẽtes puniũt eterna pena poſt mortẽ. Nã ſm̃ bea. Grego. ad magnã iuſtitiã iudicãtis dei ꝑtinet vt nunq̃ careant ſupplicio: qui nunq̃ carere volunt peccato. Quãdoqꝫ autẽ peccatũ eſt tale ꝙ cõſtat cũ voluntate habituata ad bonũ: ſicut eſt peccatũ veniale: tale non punitur eternaliter poſt mortẽ: ſꝫ q2 ad iuſtitiã dei pertinet vt nullum peccatũ maneat impunitũ. idõ oꝫ vt hõ puniat ad tẽpus ꝓ peccato veniali. ⁊ q2 ꝑ talem penã aĩa purgat ad receptionem pleni premii. ideo illa pena dicit pena purgatoria.

¶ Id vero hactenꝰ egimus: vt que indigniſſima tibi videbat maloꝝ poteſtas: eam nullam eſſe cognoſceres. quoſqꝫ impũitos querebare: videres nunq̃ improbitatis ſue carere ſuppliciis. Licentiã quam cito finiri precabaris: nec longã eſſe diſceres: ifeliciorẽqꝫ fore ſi diuturnior. ifeliciſſimã vero ſi eſſet eterna. Poſt hec miſeriores eſſe improbos: iniuſta impunitate dimiſſos: quã iuſta vltione punitos. Cui ſententie conſequẽs eſt: vt tũ demũ grauioribus ſuppliciis vrgeantur: cum impuniti eſſe creduntur. b.

¶ Id vero ⁊c. Hic philoſophia ponit quendã epilogum ſupradictoꝝ ſecũdo oſtendit Boe. opinionẽ vulgi eſſe contrariã opinioni philoſophie. ibi. Tum ego. Primo dicit Id egimus. ideſt ꝑtractauimus hactenꝰ. i. huculqꝫ. vt poteſtas maloꝝ que tibi videbatur indigniſſima: nullã eam eſſe cognoſceres: ſicut oſtendimus in ſecũda proſa. et illos malos quos tu querebare impunitos. tu nunq̃ videres carere ſuppliciis ſue improbitatis: ſicut oſtenſum eſt tertia ꝓſa. Et nos etiam egimus vt licentiã ſeuiẽdi cõtra bonos quã tu cito precabaris finiri. diſceres eam nõ eſſe longaꝫ ⁊ infeliciorẽ eſſe potẽtiã ad malũ ſi eſſet diuturnior: ⁊ infeliciſſimã eſſe ſi eſſet eterna: ſicut in iſta proſa oſtenſum eſt poſt hec probatũ eſt eadẽ ꝓſa iprobos eſſe miſeriores. dimiſſos. i. relictos iniuſta impunitate: q̃ punitos iuſta vltione. Cui conſequẽs eſt cum credũtur eſſe impuniti vrgeant grauibus ſuppliciis. ¶ Notandũ circa predicta cũ dicit illũ eſſe miſeriorẽ qui peccat impune q̃ qui punitur pro peccato. hoc eſt intelligendũ de miſeria preſentis vite vtrobiqꝫ vt ſit conformis comparatio. Accipiendo enim miſeriam preſentis vite ex vna parte. ⁊ ex alia ꝑte miſeriã que eſt poſt mortẽ eſſet difformis compatio ⁊ extra ꝓpoſitum: quia hic nõ loqt de miſeria que eſt poſt mortem.

¶ Tum ego cum tuas inquã rõnes conſidero nihil dici verius puto. At ſi ad iudicia hominum reuertar: quis ille eſt cui hec non credenda modo. ſed ſaltem non audienda videant. Ita eſt inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris aſſuetos ad lucem perſpicue veritatis attollere. ſimileſqꝫ auibus ſunt: quarum intuitum nox illuminat: dies cecat. Dum enim nõ rerũ ordinem ſed ſuos intuentur affectus. vel licentiam vel impunitatem ſcelerum putant eſſe felicem. Uide autem quid eterna lex ſanciat. Melioribus animum ſi conformaueris nihil opus eſt iudice premiũ deferente. tu te ipſe excellentioribus addidiſti. Si ſtudiũ ad peiora deflexeris extra ne queſieris vltorem tu teipſe in deteriora detruſiſti. veluti ſi vicibus ſordidam humum celumqꝫ reſpicias cunctis extra ceſſantibus: ipſa cernendi ratiõe nunc ſceno nũc ſyderibus itereſſe videaris. At vulgꝰ iſta non reſpicit.

¶ Tum ego cum tuas inq̃ rationes. Hic boetius oſtẽdit opinionẽ vulgi eſſe contrariã opinioni philoſophie. ſecundo oſtendit philoſophia nõ eſſe cõſentiẽdũ opinioni vulgari. ſecũda ibi. Quid igit. Primo dicit. O philoſophia cum ego cõſidero tuas rationes. i. inquiſitiões. puto nil verius dici ſupple illis. Sꝫ ſi reuertar ad iudicia hominũ vulgariũ ſupple aliter videtur. Quis enim eſt ille cui hec ſupple dicta tua. non modo. i. non tantũ: videant credẽda ſed etiam non audienda. Dicit philoſophia. Ita eſt ꝙ vulgares nequeũt oculos rationis ⁊ intellectꝰ. aſſuetos. ideſt aſſuefactos. tenebris paſſionũ attollere. i. erigere ad luceꝫ ꝑſpicue veritatis. ſupple vt verũ videant iudicio recte rationis. ⁊ ſunt ſimiles auibus. ſ. noctuis ⁊ bubonibus quarũ intuitũ. ideſt viſum nox illuminat. ⁊ dies cecat. duꝫ. n. vulgares nõ intuent ordinem rerũ qui habet ſe ad modũ lucis: ſed intuent ſuos affectus. i. deſideria que habent ſe ad modũ tenebraꝝ. ipſi putant felicem eſſe impunitatem ſcelerum. i. malorum. vel licentiã ſupple ſeuiendi cõtra bonos quod tamen non eſt. Uide autẽ quid ſentiat. i. ſtatuat eterna lex. i. diuina prouidentia. ſi conformaueris animũ tuum melioribus. i. virtutibꝰ. nihil eſt tibi opus iudice exteriori deferente premiũ. quia tu teipſe addidiſti excellentioribus. ⁊ per conſequens factus es deus. Si autem ſtudiũ deflexeris ad peiora. i. ad vicia. ne ꝓ nõ queſieris extra vltorem. i. vindicẽ: q2 tu teipſe detruſiſti te in deteriora ⁊ per conſequens factꝰ es belua. hoc declarat in ſimili. veluti ſi reſpicias humũ ⁊ celũ. i. vicibꝰ viciſſiꝫ. nũc celũ nũc terrã cũctis ſup. iudiciis extra ceſſãtibꝰ. ipa ſola rõe cernẽdi videaris nũc intereſſe ſceno. i. terre nunc ſyderibus. i. celo ſupple eodẽ mõ. cũctis extra ceſſantibus ipſa ſola rõne operãdi bene vel male aſſequeris ꝓmiũ vel ſuppliciũ diuina iuſtitia hoc ordinãte. ſed vulgus iſta nõ reſpicit ꝓpter predictaꝫ cauſam. ¶ Nota ꝙ quia natura viſus requirit medium illuminatũ. ideo ſꝫ cõem naturã viſus noctue ⁊ bubones melius deberẽt videre in die q̃ in nocte. cuius

tamen

tamen contrarium accidit eis. vel propter debilitatem naturalem viſus. ſicut in noctuis de quibꝰ dicit Iſidorus q̄ orto ſplendore ſolis viſus noctue ebetatur. vel propter conſuetudinem ad tenebras ſicut creditur eſſe de bubone. Cum enim bubo habeat alias aues ſibi inimicas . ideo de die in cauernis latitat ⁊ aliis auibus quieſcentibus ꝓꝑ neceſſitatē victus de nocte volat. ¶ Notandū q̄ dicit. Uide qd eterna lex ſantiat. dicit beatus auguſtinus in libro de libero arbitrio. Lex eterna eſt qua iuſtuꝫ eſt ut omnia ſint ordinata. ⁊ ideo ſm ordinem eius nunquam iuſtus deſtituitur premiis. nec malus ſuppliciis.

¶ Quid igitur: his ne accedamus quos beluis ſimiles eſſe monſtrauimꝰ: Quid ſiquis amiſſo penitus viſu ipſum etiam ſe habuiſſe obliuiſceretur intuitū: nihilqꝫ ſibi ad hūanā ꝑfectionē deeſſe arbitraretur: nū videntes eadē cecos putaremꝰ.

¶ Quid igitur hiſne accedamus. Hic oſtēdit philoſophia non eſſe cōſentiendū opinioni vulgari dicēs. O Boeti qd igitur dicis: nūquid debemus accedere per conſenſum his vulgaribus quos mōſtrauimus ſimiles eſſe beſtiis. quaſi dicat non. ⁊ hoc manifeſtat per exemplum dicens. qd dicis ſi quis homo amiſſo penitus viſu: obliuiſceretur etiā ſe ipſum habuiſſe viſum et arbitraretur nihil deeſſe ſibi ad ꝑfectionem humanā. nunqd hoīes videntes. i. iudicantes eadem cū ceco. putaremus eſſe cecos quaſi dicat imo. ſupple ſimiliter ſi vulgares dicerent ſe recte iudicare. ⁊ ſe non eē beluas: adhuc nō eſſet eis conſentiendū. ¶ Notādū q̄ vulgares ⁊ imperiti iudicant tanq̄ longe diſtantes a veritate. quia iudicant ſm concupiſcentiā: non ſꝫ rei veritateꝫ ꝓꝑ quod non eſt ſtandū eorum iudicio. Unde. Seneca i de remediis fortuitorū dicit. Male opinātur homines de te: ſed mali. mouerer autem ſi ſapiētes hoc loquerētur: nūc auteꝫ malis diſplicere eſt laudari. Male de te loquūtur: mouerer ſi hoc iudicio facerēt. nūc autē morbo ignorantie faciunt. male de te loquūtur quia bene neſciunt loqui.

¶ Nam ne illud quidē acquieſcent qđ eque validis rationū nititur firmamētis: infeliciores eſſe eos qui faciant q̄ qui patiātur iniuriā. b. Uellē inq̄ has ipſas audire ratiōes. P. Omnē inquit improbū num ſupplicio dignum negas. b. Minime. p. Infelices vero eē qui ſunt improbi multipliciter liquet. b. Ita eſt inq̄. p. Qui igitur ſupplicio digni ſunt miſeros eſſe non dubitas. b. Conuenit inq̄. p. Si igitur cognitor ait reſideres: cui ſupplicium inferendum putareſ. ei ne qui feciſſet: an qui ꝑtuliſſet iniuriam. b. Nec ambigo inquam quin ꝑpeſſo ſatiſfacerem dolore facientis: P. Miſerior igitur tibi iniurie illator q̄ acceptor eē videretur. b. Conſequitur inquam.

¶ Nam ne illud quidem acquieſcēt. Hic philoſophia ꝓbat illoſ eſſe miſeriores q faciūt iniuriā q̄ qui patiūtur. ſecūdo ex hoc cōcludit q̄ iniuria non eſt ipſius patiētis ſꝫ inferentis. tertio inuehitur cōtra oratores. ſecūda ibi. Hac igitur. tertia ibi. Atqui nunc. Primo dicit nūquid vulgares non acquieſcent. ideſt credent. illud qđ nititur eque validis firmamētes rationū. ſcꝫ infeliciores eſſe eos qui faciūt iniuriam q̄ qui patiantur. Dicit boetius. Uellem audire haſ ipſas rationes tūc philoſophia intēdit duos ſillogiſmoſ ad probandū intentū quoꝝ primus ē. Omnis improbus eſt miſer: ſed omnis dignꝰ ſupplicio eſt iprobus ergo omnis dignus ſupplicio eſt miſer. ⁊ ꝑ conſequēs q̄to dignior eſt ſupplicio tanto eſt miſerior. Secundus ſyllogiſmus eſt. quāto aliquis eſt dignior ſupplicio tanto eſt miſerior. ſed faciens iīuriam dignior eſt ſupplicio q̄ patiens. ergo faciens iniuriā miſerior eſt q̄ iniuriā patiēs. Primo innuit primū ſyllogiſmū dicēs. nūquid negas omnē improbū eſſe dignū ſupplicio. boetius dicit. minime nego. ⁊ multipliciter liquet eos eſſe infelices qui ſunt iprobi. ita eſt dicit boetius. Igitur dicit philoſophia. qui digni ſunt ſupplicio non dubitas eos eſſe miſeroſ. dicit boetius. cōuenit inq̄ ſupple predictis. Tunc innuit ſecūdū ſyllogiſmū ꝑ modum interrogatōis dicens: O boeti ſi tu reſideres cognitor ideſt iudex cauſaꝝ. cui putares inferēdū ſuppliciū. vel ei qui feciſſet iniuriaꝫ. vel ei q ꝑtuliſſet iiuriā: dicit boetiꝰ nō ambigo. ideſt nō dubito. quin ego ſatiſfacerem ꝑpeſſo iniuriam dolore. ideſt cū ſupplicio facientis iniuriam Igitur dicit phīa. illator iniurie videretur tibi eſſe miſerior q̄ acceptor iniurie. dicit boetius. conſequitur inq̄. ſupple predicta. ¶ Notandū q̄ ad eandē cōcluſionē ſic poſſet argui Quicūqꝫ opatur malū ex ꝓpoſito magis peccat ⁊ miſerior eſt q̄ ipm ſuſtinens ſine ꝓpoſito et volūtate. ſed iferēs iniuriam peccat ex propoſito ⁊ ex volūtate. ſuſtinēs aūt ſuſtinet contra voluntatem. ergo inferēs iniuriam peior eſt ⁊ miſerior patiente iniuriam.

¶ Hac igitur aliiſqꝫ de cauſis ea radice nitentibꝰ quod turpitudo ſuapte natura miſeros faciat: apparet cuilibet illatam iniuriam non accipientis ſed inferentis eſſe miſeriam. P.

¶ Hac igitur aliiſqꝫ de cauſis. Hic philoſophia cōcludit ex dictis q̄ quelibet iniuria non eſt miſeria patiētis. ſꝫ inferētis dicens. Hac igitur de cauſa q̄ inferens iniuriā miſerior eſt patiente ⁊ ex aliis cauſis ea radice. ideſt fundamēto nitentibus. hoc. ſ. fundamēto. q̄ turpitudo facit homīes miſeros ſuapte natura. ideſt ſua ꝓpria natura. Ex hoc apparet iniuriam cuilibet illatam non eē miſeriā accipientis. i. patientis eā ſed inferentis. ¶ Notandū q̄ ex littera ſic poteſt argui turpitudo propria nā ſua facit hominē miſerū ſed turpitudo eſt in inferente iniuriā ⁊ non in patiente. ergo inferēs iniuriā eſt turpis ⁊ miſer. ⁊ per conſeq̄ns iniuria non eſt miſeria patientis. ſed eam inferentis.

¶ Atqui nūc ait cōtra faciūt oratores. pro his enim qui graue quid acerbūqꝫ ꝑpeſſi ſunt: miſerationem iudicum excitare conantur: cuꝫ magis admittentibus iuſtior miſeratio debeatur: quos nō ab iratis: ſed a propitius potius miſerantibuſqꝫ accuſatoribus ad iudicium veluti egros ad medicum duci oportebat: ut culpe morbos ſupplicio reſecarent: quo pacto defenſorum opera vel tota frigeret. Uel ſi prodeſſe hominibuſ mallet: in accuſationiſ habitū verteretur. Ipſi quoqꝫ improbi ſi eis aliqua rimula virtutē relictam fas eēt aſpicere. victorūqꝫ ſordes penaruꝫ cruciatibus ſe depoſituros viderent compenſatione adipiſcende probitatis: nec hoc cruciatus eē dicerēt: defenſorumqꝫ operam repudiarent ac ſe totos accuſatoribus iudicibuſqꝫ permitterent

¶ Atqui nunc ait. Hic philoſophia inuehitur cōtra oratores. ſecundo concludit ex dictis q̄ odium nō habet locuꝫ apud ſapientes. ibi Quo fit. Primo inuehitur ꝯtra oratores q inducūt iudices ad miſerādū patiēti iiuriā. cū tn̄ potius miſerādū ſit facienti iniuriam: ⁊ oratores. i. cauſidici quorū officiū eſt ꝑſuadere iudici. Iſti faciūt nūc contrariū. qꝛ ipſi conantur excitare miſerationē iudicū ꝓ eiſ qui perpeſſi ſūt graue ⁊ acerbū quid. cum magis iuſtior miſeratio debeatur admittētibus. i. facientibus malū. quos iniuriantes oportebat duci ad iudiciū: velut egros ad medicū. non ab iratis accuſatoribus. ſed a propiciis ⁊ miſerantibus. vt re

ſecarent morbos culpe ſupplicia.i.pena.Quo ſupple ordi
ne pacto ſi homines mouerentur miſericordia erga facien-
tes iniuriā.opera ideſt diligentia.defenſoꝝ.ideſt defende
re volentiū ipſos.illa tota frigeret.i.ceſſaret.vel ſi mallet
ꝓdeſſe hoībus iniuriātibꝰ tunc defenſio eoꝝ verteret in
habitū accuſatiōis.ita ꝙ ille q fuit defenſor fieret accuſa
tor Ipſi quoqꝫ improbi ſi eēt eis fas aſpicere virtutē reli-
ctam aliq̄ rimula.i.cognitiōe.ipſi viderent ſe depoſituros
ſordes vitiorū cruciatibus penaꝝ.cōpēſatione.i.cā adipi-
ſcēde ꝓbitatis.Nec ipſi differrēt.i.reputarēt cruciatibꝰ
ſed ipſi repudiarēt.i.ſpernerēt operā.i.diligentiā defenſo
rum ⁊ ſe totos ꝑmitterēt accuſatoribus ⁊ iudicibꝰ.¶No
ta ꝙ miſericordia ⁊ miſeratio ē virtus ſm quā aliqs cōpa
titur aliene miſerie.Cui ergo ineſt maior miſeria ei debet
maior miſericordia.ſꝫ declaratū ē maiorē eſſe miſeriā infe
rentis iniuriā q̄ꝫ patiētis:ergo ad miſerandū eis maxime
debent induci iudices.cuius cōtrariū faciūt oratores q̄ i
ducunt iudices ad miſerandū patientibus iniuriā.¶No
tandū ꝙ facientes iniuriaꝫ accuſandi ſunt nō ex ira ſed ex
cōpaſſiōe ⁊ miſericordia vt penali remedio morbus culpe
eoꝝ auferat.ſicut enim egris non eſt inſultandū ſed potiꝰ
condolendū.ſic ⁊ iſtis qui morbo vitioꝝ affecti ſunt:⁊ po
tius ſunt accuſandi q̄ꝫ defendendi ut penali acerbitate eo
rum malicia minuat.etiam ſi mali perpēderent ſordes vi
cioꝝ et dignitates virtutum nō reputarent cruciatus.ſed
ſe accuſatoribus ⁊ iudicibuſ voluntarie afferrēt pūiendos

¶Quo fit ut apud ſapientes nullus prorſus locꝰ
relinquat.Naꝫ bonos quis niſi ſtultiſſimus ode
rit:malos vo odiſſe ratione caret.Naꝫ ſicuti cor
poꝝ languor:ita vicioſitas eſt quaſi morbus ani
morū.Cuꝫ egros corpore minime dignos odio
ſed potius miſeratione iudicemus:multomagis
non inſequendi ſed miſerandi ſunt:quorum mē-
tes omni languore atrocior vrget improbitas.

¶Quo fit.Hic philoſophia ex dictis concludit ꝙ odium
non habet locū apud ſapienteſ ⁊ dicit.Quo fit.i.ex dictis
ſequit ut apud ſapientes nulluſ locus relinquat odio.Nā
qs oderit bonos niſi ſtultiſſimꝰ:malos vo odiſſe caret ra
tione.i.eſt irrationabile:nā ſicut languor eſt morbus cor
porū ita vicioſitas eſt morbꝰ animorū Cū ergo egros cor
pore minime iudicemus dignos odio:ſꝫ potiꝰ miſeratiōe
multomagis nō iſequēdi ſunt odio.ſed potius miſerandi:
quorū mentes vrget improbitas.i.malicia.exiſtens atro-
cior.i.crudelior omni languore corporali.¶Nota ꝙ ſa-
pientes non debent odire malos.q̄ dicit Seneca ad luci
lium.Hunc affectū ſapiētes habeāt aduerſus malos:quē
hꝫ medicus aduerſus egros ſuos q eos n̄ odio ſꝫ remedio
ſtudet contrectare:qui nec reliquias egrorum nec effuſa
dedignatur intueri.

¶Metrum quartum libri quarti.
Quid tantos iuuat excitare motus.
Et propria fatum ſollicitare manu.
Si mortem petitis:propinquat ipſa
Sponte ſua:volucres nec remorat equos.
Quos ſerpens.leo:tigris:vrſus.aper
Dente petunt:idem ſe tamen enſe petunt.
An diſtant quia diſſidentqꝫ mores.
Iniuſtas acies ⁊ fera bella mouent.
Alterniſqꝫ volunt perire telis.
Non eſt iuſta ſatis ſeuitie ratio:
Vis aptam meritis viceꝫ referre.
Dilige iure bonos ⁊ miſereſce malis.
¶Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus.Hic icipit
q̄rtū metrū huiꝰ quarti qđ dicit valēticū ab
inuentore ſcđꝫ dr̄ penthametrū ſiue elegiacū
in quo phīa exclamat ꝯ hoīes q bellicis moti
bus ex odio ſemetipſos ad mortē deducūt di
cens.Quid iuuat.i.q̄ vtilitas ē.excitare tantos motꝰ.ſ.
odii ⁊ qd iuuat ſollicitare.i.ſollicite exquirere.fatū.i.mor
tem propria manu.q.d.nulla eſt vtilitas.Eſt aūt ratio
hec.q̄ ſi mortē petitis.i.deſideratis.ſiue veſtraꝫ ſiue alio
rum propinquat ſponte ſua.nec remorat.i.retardat.volu
cres.i.veloces equos.Mirandū ē etiā ꝙ hoīes quos leo.
ſerpens:tigris:vrſus:aper dente petunt.i.inuadūt ꝙ idē
homines.petūt.i.inuadūt ſe enſe.ut ſe mutuo interficiant
Et querit phīa.Nū qd homines mouent iniuſtas acies
⁊ fera bella ⁊ volūt perire alternis telis.i.mutuis ſagittis
ideo q̄ mores eoꝝ diſtant et diſſident.i.diſcordant.Cer
te iſta ratio ſeuitie non eſt ſatis iuſta vis ergo referre.i.re
portare aptā vicē.i.viciſſitudinē meritis tā boni q̄ꝫ mali
dilige bonos et miſereſce malis.¶Notandū ꝙ dicit mor
tē nō retardare ſuos equos ꝑ equos mortis itelligūt par
tiales diſpoſitiones periodi ꝑ q̄s hō ad mortē tendit.Qui
libet eñ hō hꝫ certā ⁊ determinatā periodū ſue vite.eo ꝙ
forme omniū rerū ſūt in terminis.i.in corporibus celeſti-
bus virtualiter.ut pꝫ ſcđo de generatiōe.¶Notandū ꝙ
phīa hic non excludit licentiā gerēdi iuſtū bellū ſꝫ iniuſtū
q̄ dicit iniuſtas acies.bellū enim iuſtum conceditur.⁊ ideo
geritur ut aliquis nitens cōtra iuſtitiā ad iuſtitiā reducat

¶Proſa quinta quarti libri.
Hinc ego video inq̄ que ſit vel felicitas
vel miſeria in ipſis proboꝝ atqꝫ iprobo
rum meritis cōſtituta.Sed in hac ipa
fortuna populari non nihil boni maliue ineſſe ꝑ
pendo.Neqꝫ enim ſapientū quiſqꝫ exul:inops:
ignominioſuſqꝫ eē malit.potiuſq̄ꝫ pollēs opibus
honore reuerēdus potentia validus.in ſua ꝑma
nens vrbe florere.Sic enim clarius teſtatiuſqꝫ
ſapiētie tractat officiū:cū in cōtingētes populos
regentiū quodāmodo beatitudo tranſfunditur.

¶Proſa quinta quarti libri.
Hinc ego video.Iſta ē quita proſa huiꝰ q̄rti q̄
Boetius prius conquerebat bōis mala ⁊ ma
lis bona cotingere:ꝑꝑ qđ etiā reputabat iſtaꝝ
fortunaꝝ vices non ex ordine diuine prouiden
tie ſed ex caſu prouenire:ideo phīa ſuꝑ hoc ꝯſolat boetiū
aſſignando cauſas quare bonis mala ⁊ malꝰ bona contin
gant.Et primo boetius exprimit ſuū doloreꝫ in hoc ꝙ vi
ces fortunarū videnť confuſe et inordinate diſpōni.ſcđo
aſſignat phīa cauſaꝫ huius apparentie.tertio ipſū conſo-
lat aſſignando cauſas predictoꝝ.ſcđa ibi.Nec mirū.ter-
tia ibi.Ita eſt inquit.Prio boetius premittit quedā.Se
cundo exprimit cauſaꝫ ſui doloris ibi.Cū preſertim.Pri
mo dicit Ego video hinc.i.ex dictis q̄ felicitas ſit conſti-
tuta in meritis proboꝝ.ſcꝫ deos fieri.⁊ q̄ ſit miſeria conſti
tuta in meritis iproboꝝ.ſ.tranſformari in beluas.ſꝫ ego
perpēdo.i.iudico.nō nihil.i.aliqđ.boni vel mali.eē i hac
fortūa ppl'ari.i.i ꝓſꝑitate fortuita:qđ probat.Nec eñ qſ
q̄ꝫ ſapientiū.malit.i.magis vult eē exul.inops ignomi-
nioſus.i.infamis potiuſq̄ꝫ pollens opibus q̄ꝫ reuerēdus
honore.validus potētia.⁊ in ſua vrbe permanens florere
ſicut enim ꝑ huiuſmodi bona fortune officiū ſapientie.i.
ſapientis tractatur clarius.⁊ teſtatius ideſt cū maiori te
ſtimonio.q̄ talibꝰ plus credit.cū beatitudo regentiū trāſ
fundit.i.dilatat in populos cōtingētes.i.vicios.¶No
tādū ꝙ in bonis fortuitis eſt aliqđ boni.q̄ ꝑ ipſa ſapiēs
expeditius tractat officiū gubernandi ſubditos.Qui eniꝫ
diuitiis.potētia.⁊ fama p̄cellūt alios:aptiores ſunt ad re
gendam

gendaꝫ rempublicã qꝛ aptiores ſũt ad ſubueniendũ oppreſſis. ⁊ ad deprimẽdũ malos. ad protegẽdũ bonos. ad expugnandũ inimicos ⁊ ita ſapiẽti q tractat negociũ reipublice neceſſaria ẽ potẽtia ⁊ diuitiaꝝ habũdantia. Sed ſapiẽti qui vacat contemplationi: diuitie ſunt oneroſe qꝛ nimiã inde gerit ſolicitudinem.

¶ Cũ ꝑſertiꝫ carcer lex ceteraqꝫ legaliũ tormẽta penarũ ꝑniciosiſ potius ciuibus. propter quos ẽt cõſtituta ſũt debeãt. Cur hec igit verſa vice mutẽtur. ſcelerũqꝫ ſupplicia bonos premãt: premia virtutũ mali rapiant vehemẽter admiror. queqꝫ tã iniuſte cõfuſionis ratio videat ex te ſcire deſidero. Minus eteni mirarer ſi miſceri oĩa fortuitis caſibus crederẽ. Nũ ſtuporẽ meũ deꝰ rector exaggerat. q cũ ſepe bõis iocũda. maliſ aſpa: cõtraqꝫ bõis dura tribuat. malis optata concedat. niſi cauſa deprehendatur. quid eſt quod a fortuitis caſibus differre videatur. P.

¶ Cũ ꝑſertim carcer lex. Hic Boetius exprimit cauſaꝫ ſui doloriſ ⁊ admiratõis dicẽſ. Cũ lex ⁊ carcer ⁊ cetera tormẽta legaliũ penaꝝ. potius debeant ꝑnicioſis. i. malis ciuibus ꝓꝓ quos cõſtituta ſunt. Ego vehemẽter admiror cur hec tormenta viceuerſa. i. cõtrario mõ mutent ita ut ſupplicia ſcelerũ. i. malorũ. premãt bonos. ⁊ mali rapiant premia virtutũ. i. virtuoſoꝝ. ⁊ ego deſidero o phia ſcire ex te q̃ videat eẽ ratio. i. cã tã iniuſte cõfuſionis minus eni mirarer ſi crederẽ oĩa miſceri fortuitis caſibus. Nũc aũt deꝰ rector omniũ exaggerat. i. augmẽtat ſtuporẽ meũ. q deꝰ cũ ſepe bonis iocũda malis aſpera tribuat. ⁊ ↄ̃. i. ꝑ ↄ̃rium bonis dura tribuat. malis optata cõcedat. niſi dephendat. i. cognoſcat cã huiꝰ. qd eſt hoc qđ videat. differre a fortuitis caſibus. q. d. nihil. ¶ Notandũ ꝙ tormẽta legalia ſic carcer: mẽbrorũ mutilatio. flagellatio ⁊ hmõi ſũt iuẽta ꝓꝓ malos. ⁊ iſta ſepius videnẽ infligi bõis. malis euadẽtibus. ſup hoc admirat Boetiꝰ: cũ tñ deꝰ debeat punire malos. ⁊ remunerare bonos. ⁊ niſi huiꝰ rõ cognoſcat. q̃re hoc ↄtigat nihil ẽ qn talia videãt ↄtigere a caſu ⁊ a fortũa ⁊ nõ ſubiacere regimini ꝓuidẽtie diuie. quod abſurdũ eſt.

¶ Nec mirũ ingt ſi qd ordinis ignorata ratiõe temerariũ cõfuſumqꝫ credat. Sed tu q̃uis cauſaꝫ tante diſpoſitionis ignores: tñ qm̃ bonus mũdũ rector temperat: recte fieri cuncta ne dubites.

¶ Nec mirũ ingt. Hic phia aſſignat cauſã apparẽtie talis cõfuſionis. qꝛ ſic videt eẽ ꝓꝓ ignorantiã cãe. ⁊ dicit. Nec mirũ ſiquid credat cõfuſum ⁊ temerariũ. ſcꝫ caſuale i iſtiſ inferioribus. ignorata ratiõe ordinis. ſ. diuine prouidẽtie. ſed q̃uis tu ignores cauſã tante diſpoſitionis diuine tñ qm̃ bonus rector. ſ. deus tempat mũdũ ſua bonitate. iõ nõ dubites cuncta recte fieri. ¶ Notãdũ ꝙ mirũ ẽ cuius cã neſcit. ꝓ tanto eni multi mirãt de eclipſi ſolis. qꝛ cãm ignorãt. ⁊ qꝛ boetius ignorabat cãm huiꝰ cõfuſionis q̃re bõis mala ⁊ malis bõa cõtigãt: iõ hoc admirabat ⁊ cã admiratõis eiꝰ fuit ignorãtia diſpoſitiõis diuine prouidẽtie.

¶ Metrum quintũ quarti libri.

SIquis arcturi ſydera neſcit
Propinqua ſummo cardine labi.
Cur legat tardus plauſtra boetes.
Mergatqꝫ ſeras equore flammas:
Cum nimis celeres explicet ortus.
Legem ſtupebit etheris alti.
Palleant plene cornua lune
Infecta metis noctis opace:
Queqꝫ fulgenti texerat ore
Confuſa phebe detegat aſtra.
Commouet gentes publicus error.
Laſſantqꝫ crebris pulſibus era.

¶ Metrum quintum quarti libri.

SIquis arcturi ſydera neſcit. Iſtđ ẽ quĩtũ metrũ huiꝰ quarti qđ dicit alemanicũ ab inuẽtore dactilicũ a pede ꝑdñante. thetrametrum. i. q̃ttuor pedũ. yꝑcathalecticũ. i. habũdãs i vna ſyllaba in quo metro phia declarat quõ ea quoꝝ cãe nõ apparẽt videnẽ mira. ſecũdo oñdit quõ cognita cã ceſſat admiratio ibi. Nemo mirat flamina. Prio oñdit ꝙ ꝓꝓ latentiã cauſaꝝ hoies mirant. ⁊ inducit de hoc duo exẽpla. Primũ eſt de eo qđ accidit in ſtellis iuxta polũ ſeptentrionalẽ qꝛ ille ſtelle ceteris ſtellis remotioribus tardiꝰ mouent. et tñ velocius oriũtur. q aũt ignorat cauſam huiꝰ illi videtur hoc mirꝝ. vñ dicit. Si quis neſcit ſydera arcturi. i. maioris vrſe. labi. i. volui. propinqua ſummo cardine. i. cardini ponẽdo ablatiuũ ꝓ datiuo cã metri. i. polo ſeptẽtrionali. ille ſtupebit. i. admirabit. legẽ alti etheris. i. firmamẽti. Cur boetes. i. ſtella tarda. legat. i. ꝑtrãſeat. plauſtra ideſt ſtellas plauſtri. i. maioris vrſe. ⁊ mergat ſeras flammas equore. loquẽs more poetico q ſequẽtes iudiciũ vulgi. dicũt ſtellas tingi in mari qñ occidũt. ⁊ dicitur boetes mergere ſeras flãmaſ. i. lumina ſua tarda. qꝛ nũq̃ ea mergit ⁊ ẽ modꝰ loquẽdi id qđ nũq̃ fit tarde fit. cũ tñ boetes explicet ortus nimis celeres. eo ꝙ in pricipio noctiſ nobis ſtatim apparet. ¶ Secũdũ exẽplũ eſt de eclipſi lune. quaꝫ neſcientes cãm adeo aliq admirãtur. ꝙ putant eiꝰ eclipſim cõtigere ꝑ incantationẽ: ⁊ volentes auxiliari lune ⁊ ĩpedire ne audiat incantationẽ: cõcutiãt oĩa vaſa erea ⁊ ſonora tempore eclipſis: vñ dic̃ in litera. Cornua plene lũe palleant qꝛ incipiente eclipſi luna incipit apparere corniculata. cornua ĩfecta metis. i. terminis. opace noctis. i. vmbre terre. ⁊ phebe. i. luna. cõfuſa. ſcꝫ priuatione luminis. detegat. i. apparere faciat aſtra minora. q̃ texerat. i. latere fecerat. fulgenti ore. i. habundantia ſui fulgoris. Tũc publicus error quo putat luna incantari cõmouet gentes. ⁊ laſſant. i. fatigant era. i. vaſa erea vel campanas crebris pulſibus. ¶ Notandũ ꝙ arcturus dicit ab arctos qđ eſt vrſa. q̃ eſt qđdam ſignũ iuxta polũ ſeptentrionalẽ. qđ nos vulgariter plauſtrũ nominamꝰ. ⁊ ſic accipit beatus Gregoriꝰ ſup iob dicẽs. Arcturus ſeptẽ ſtellis marie lucet ſẽper monet. ⁊ nunq̃ mergitur. ¶ Notandũ ꝙ ſtelle circa polũ arcticũ mote ſic̃ arcturus. ⁊ alie ſtelle mouent tardiꝰ aliis ſtellis remotioribꝰ a polo arctico. qꝛ minorẽ circulũ ſuo motu deſcribũt. ⁊ ſtelle remotiores maiorẽ. vñ cũ ſtelle remotiores in eq̃li tempe ꝑtrãſeãt maiorẽ circulũ. i quo ſtelle propingores minorẽ. qꝛ ambo circũuoluũtur ſemel in die nãli. pꝫ ꝑ diffinitõnẽ velocitatis ⁊ tarditatis. ꝙ ſtelle propingores polo tardius mouẽtur ⁊ remotiores velocius. Illud eni mouet tarde qđ in equali tempe pertanſit minus ſpaciũ. ⁊ illud mouet velociter quod in equali tpe ꝑtranſit maius ſpacium. ¶ Notandum ꝙ luna recipit lumen ſuũ a ſole. ſi ergo corpus opacum interponit impediens ne lumen ſolis ꝑueniat ad lunã vel i toto vel in parte. neceſſe eſt lumen lune deficere vel in toto vel in parte. ⁊ hoc eſt lunam eclipſari.

¶ Nemo miratur flamina chori
Littus frementi tundere fluctu:
Nec niuis duram frigore molem
Feruenti phebi ſoluier eſtu.
Hic enim cauſas cernere promptum eſt.
Illic latentes pectora turbant.
Cuncta que rara prouehit etas:
Stupetqꝫ ſubitis mobile vulgus.

Cedat inſcitie nubilus error
Ceſſent profecto mira videri.

¶ Nemo miratur flamina chori. Hic oñdit phia q cognita cā ceſſat admiratio dicēs. Nemo miratur flamīa chori: ta lis venti: tūdere. i. pcutere littus fremēti fluctu. ſcʒ maris ⁊ hoc dicit p tāto. qr vēto flante aq̄ maris cedit et ad littus reſiſtens repcutitur. nec ēt aliqs miratur molē. i. magnitudinē niuis frigore durā. i. ꝯgelatā. ſoluier. i. ſolui. ⁊ hic ē pagoge. i. additio ſylabe ad finē dictionis pp neceſſitatē metri. ergo ponitur ſoluier pro ſolui. feruenti eſtu phebi. i. ſolis: hic enī. i. in iſtis exemplis promptū eſt cernere cās. quare vent⁹ impellit mare. quare ſol liquefacit niuē. ſʒ il. ſic in prioribus exemplis. latentes cāe turbāt pectora ſupple p admirationē. ⁊ mobile vulgus ſtupet. i. miratur. ſubitis. i. de ſubitaneis euētibus. ⁊ ſtupet cūcta q̄ prouehit. i. pducit rara etas. i. que raro eueniūt. ſed ſi vis caſſare admirationē. nubilus error inſcitie. i. ignorantie cauſarū cedat. i. recedat ⁊ accedat noticia cauſaꝝ. pfecto. i. p certo tunc ceſſent videri mira q̄ priuſ ſtante ignorantia videbātur mira. ¶ Notandū q ſacerdotes in egipto pp admirari inceperunt phari: vidētes enī eclipſes ſolis ⁊ lune: et ignorātes cauſas. mirabātur. cauſas earū inquirētes qb⁹ inuentis habuerūt ſcientiā earū eclipſiū. eo q ſcire eſt cauſam rei cognoſcere: cognita ergo cauſa cognoſcitur res. ⁊ per conſequens ceſſat admiratio.

¶ Proſa ſexta quarti libri.

Ta ē inquā. Sed cū tui muneris ſit latentiū reꝝ cauſas euoluere: velataſqʒ caligine explicare rōnes: queſo vti hic decernas: qm̄ hoc me miraculū marie pturbat ediſſeras. p. Tū illa pauliſp arridēs: ad rē me inqt omniū q̄ſitu maximā vocas: cui vix exauſti qcq̄ ſatis ſit. talis namqʒ mā ē ut vna dubitatiōe ſucciſa: innumerabiles alie velut hydre capita ſuccreſcant: nec vllus fuerit mod⁹: niſi qs eas viuaciſſimo mētis igne coherceat. In hac. n. ō. pnidentie ſimplicitate: de fati ſerie: de repētinis caſibus: de cognitiōe ac pdeſtiatōe diuia: de arbitrii libertate q̄ri ſolet. q̄ quāti oneriſ ſint ipe ppēdiſ.

¶ Proſa ſexta quarti libri.

Ta ē inqʒ. Hic incipit ſexta proſa hui⁹ q̄rti. i qua pſa phia cōſolādo Boetiū aſſignat cās predictoꝝ. q̄ videntur mira in diuia gubernatiōe pp ignorātiam cāe. ⁊ prio Boeti⁹ petit ſibi explicari iſtas cās. ⁊ phia tāgit difficltatē explicatiōis earū. ſecūdo promittit ſe velle aſſignare cauſas, ⁊ tertio eas aſſignat ſecūda ibi. Sed qm̄. tertia ibi. Oim generatio. Prio boetius cōcedit qđ dictū eſt de admiratione hominuʒ pp ignorantiā cauſarū dicēs. Ita eſt inquā. tunc petit explicari cauſas admirationis eorū que contingūt in diuina pui dentia ⁊ diſpoſitione dicens. O phia cū euoluere. i. elucidare cauſas latētiū rerū. ſit tui muneris. i. tue gratie ⁊ explicare rationes velatas caligine. i. rōnes obſcuras ⁊ difficiles. queſo ut hinc. i. de iſta difficultate. diſcernas. i. iudices ⁊ ediſſeras. i. diſputes. qm̄ hoc miraculuʒ maxime me pturbat. ſ. quare. malis bona ⁊ bonis mala eueniāt: ⁊ phia pauliſp arridens. Boetio inquit. ad rē maximā oim queſitu. i. ad maximā queſtionē. vocas. . i. incitas me. cui vix quicq̄ʒ exhauſti ſatis ſit ei ad quā exhauriēdā ⁊ ſoluēdā vix aliqd ſufficit. talis nāqʒ eſt mā quā petis declarari vt vna dubitatione ſucciſa. i. ſoluta. innumerabiles alie ſuccreſcāt. velut capita hydre. q̄ꝝ vno ablato tria ſuccreſcebāt. nec fuerit mod⁹. i. termin⁹ dubitationū niſi qſ eas coherceat viuaciſſimo igne. i. ardēti inueſtigatione mētis In hac enī mā q̄ri ſolet de prouidētie ſimplicitate: de ſerie fati. de repentinis caſibus. de pdeſtinatione diuina. de libertate arbitrii. q̄ oia quāti oneris. i. difficltatiſ ſint ad determinandū tuipſe perpēdis. ¶ Notandū q ſapientis eſt ſcire oia ut cōtingit ex phemio methaphice. ⁊ cū ſcire ſit p cām primo poſterioꝝ. Sapientis ē euoluere cās reꝝ latentiū: iō dicit boetius ad phiam. Tui mūeris eſt euoluere cauſas. ¶ Notandū q dicit phiaʒ pauliſp ſibi arriſiſſe p hoc phia innuit morē ⁊ habitū ſapientū q audita ſimplicitate imperitorū arrident eis cōgratulando q ipſi cū auiditate ſapentiā querūt. ¶ Notādū ſm fabulas hydra fuit ſerpens in lerna palude. habens plura capita quorū vno ſucciſo tria excreſcebant quem cum hercules. ſagittis interficere non poſſet greco igne ipſum conſumpſit.

¶ Sed qm̄ hec quoqʒ te noſſe quedā medicie tue portio eſt. quamq̄ angusto limite temporis ſepti: tamē aliqd deliberare conabimur. Qđ ſi te muſici carmis oblectamēta delectant hanc oportet pauliſper differas voluptatem. Dum nexas ſibi ordine contexo ratiōes. B. Ut libet inq̄. P. Tum velut ab alio orſa pricipio ita diſſeruit.

¶ Sʒ qm̄ hec. Hic phia promittit velle aſſignare cauſaſ dicens. Qm̄ hec noſſe te eſt quedā portio. i. pars tue medicine q̄ʒq̄ʒ ſim⁹ ſepti. i. cōcluſi. anguſto. i. breui limite tēporis. tn̄ aliquid deliberare conabimur: ſed ſi te oblectant delectamenta. i. ſuauitates. muſici carminis. i. metri. opʒ q differas pauliſp. i. modicū hāc voluptatē. dōec cōtexo. i. formabo rōnes ſibi nexas. i. cōiūctas ordine. dicit boetiuſ ut libet iq̄ʒ. i. vti tibi placʒ. tūc ipa phia orſa. i. icipiēs loqui velut ab aliquo principio. ita diſſeruit. i. diſputauit ¶ Notandū p hoc q dicit. Nos ſepti anguſto limite temꝑis. innuit phia preſentē mām adeo eſſe difficilem q totū temp⁹ pn̄tis vite quod breue eſt vix ſufficit ad predicta plenarie declaranda. ¶ Notandum q dicit phiam orſam fuiſſe ab alio principio. nam illa que phia prius probauit deducuntur ex hoc principio. q deus eſt pfectū bonū et vltimū finis omniū: que āt nūc vult demonſtrare deducūtur ex h̄ pricipio q de⁹ ē principiū effectuū omniū vt patebit.

¶ Oim generatio reꝝ cūctoſqʒ mutabiliū naturarum pgreſſus: ⁊ qūicquid aliquo mouetur mō cauſas ordinē formas ex diuine mētiſ ſtabilitate ſortitur. Hec in ſue ſimplicitatiſ arce cōpoſita: multiplicē reb⁹ gerēdis modū ſtatuit: qui modus cū in ipſa diuine intelligentie puritate conſpicitur pui dentia nominatur. Cū vō ad ea q̄ mouet atqʒ diſponit refertur fatum a veteribus appellatum eſt.

¶ Omniū generatio rerū. Hic phia pſequitur intentū volēs aſſignare cauſas: quare bonis mala ⁊ malis bona cōtingāt. ⁊ primo declarat quedā ad ſuā determinationē neceſaria. ſcđo ponit ſuā determinationē ſcđa ibi Que vō inges. Prio phia determiat de puidētia diuia ⁊ de fato. ſcđo oñdit q̄ ſint ea q̄ fato diſponūtur. ſcđa ibi. Ea ſeries. Prio oñdit qđ noiatur diuia puidētia. ⁊ qđ fatū. ſcđo tāgit differētiā iter ea aſſignādo diffinitiones vtriuſqʒ. Tertio ponit diuerſas opiniōes circa fatū. Quarto iſfert quādā ꝯcluſiōeʒ circa fatū ⁊ puidētiam. ſcđa ibi. Que licʒ diuerſa. tertia ibi. Siue igitur. quarta ibi. Quo fit. Primo dicit. Generatio omniū rerū. cunctoſq̄ʒ pgreſſus nāruʒ mutabiliū ⁊ quicqđ alio mō mouetur. illđ ſortitur cās generationis ⁊ mutationis. ⁊ ordinē generatiōis ⁊ mutationis. ⁊ formas quib⁹ generatur vel mouetur ſubſtātiales vel accidentales oia iſta ſortitur ex diuine mentis ſtabilitate. hec enī mens diuina cōpoſita. i. ſtabilita. in arce. i. in altitudine ſue ſimplicitatis. ſtatuit rebus gerendis. i. fiendis multiplicē modū. q mod⁹ cū conſpicitur. i. conſideratur. in ipſa puritate diuine intelligētie. i. ſm eē quod habet in intellectu diuino

ctu diuino

ctu diuino nominat̃ prouidentia. cū vo iſte modus refert̃ ad ea que mouet ⁊ diſponit. a veteribus. i. ab antiqs fatu3 appellatū eſt. ¶ Notandū q̄ oīa a p̄io ſunt mutabilia. aliqua mouētur ſm ſubſtātiā vt generabilia ⁊ corruptibilia q̄ſtum ad illa dicit. Omniū generatio rez. Alia autē ſunt mutabilia ſm locū ⁊ nō ſm ſubſtantiā. ut corpora celeſtia q̄ſtum ad illa dicit. Cunctoſq3 mutabilium naturarū progreſſus. Alia ſunt mutabilia ſolū ſm operatiōs ſc3 ſm intelligere nō ſm ſubſtantiā nec ſm vbi proprie ſic intelligētie. q̄ſtu3 ad illas dicit. Et quicqd aliquo mouet̃ mō. Aliter exponit̃ qd in rebus mutabilibus triplex eſt diſpoſitio vna eſt qua tranſeunt de non eē ad eē p generationem q̄ſtu3 ad hoc dicit. Omniū generatio rerū. Aut res pmanēt in exiſtentia per aliqd tēpus. poſtq̄ generate ſunt. q̄ſtum ad illas dicit. Cunctoſq3 mutabiliū naturarū progreſſus. Aut res procedūt de eſſe ad non eſſe p corruptionē. q̄ſtu3 ad illas dicit. Et quicqd aliquo mouetur mō. ¶ Notādū q̄ quidā dicūt fatū eſſe quandā diſpoſitionē derelicta3 in rebus inferiorib⁹ ex actiōe corporum celeſtium. ſm quam inferiora neceſſitant̃ ⁊ cōſtringūtur ad imobiles effect⁹. ⁊ ſic btūs Gregorius in omel. epiphanie iprobat fatū dicēs Abſit a fidelium cordib⁹ ut fatū eē aliquid dicam⁹. ſc3 neceſſitans inferiora. q: ſic oīa venirent ex neceſſitate. Alio mō accipit̃ fatū p diſpoſitiōe rez ſm quā res dependēt ex diuina voluntate ⁊ poteſtate. ⁊ ſic fatum concedit̃ aliquid eſſe Eſt ergo prouidentia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mēte diuia q̄ cūcta inferiora ſūt puiſa ſm ſtatu3 ſue nāe. fatū āt ē diſpoſitio diuia exiſtēs in reb⁹ mobilib⁹ q̄ ſingula ſuis annectunt̃ ordinib⁹. ut magis patebit.

¶ Que diuerſa eē facile liquebit. ſiquis vtriuſq3 vim mente conſpexerit. Nā prouidentia ē ipſa illa diuina ratio in ſummo oium principe cōſtituta q̄ cūcta diſponit. fatū vo inherens reb⁹ mobilibus diſpoſitio p quā prouidentia ſuis queq3 nectit ordinibus. prouidētia nāq3 cūcta pariter q̄uis diuerſa. q̄uis infinita ɔplectit̃. Fatū vo ſingula digerit in motū: locis: formis ac tempib⁹ diſtributa. Ut hec tempalis ordis explicatio: in diuine mentis adunata proſpectū prouidentia ſit. Eadem vero adunatio digeſta atq3 explicata temporibus fatum vocetur

¶ Que diuerſa eē facile liquebit. Hic ponit differentiam inter prouidentia3 ⁊ fatū. aſſignādo diffinitioneſ vtriuſq3. ſcdo oñdit q̄ vnū eoz dependet ex altero. ibi. Que l3 diuerſa. Primo dicit. Que duo. ſ. fatū ⁊ prouidentiā diuinam. liquebit. id eſt patebit eſſe diuerſa. ſi quis mente conſpexerit. i. conſiderauerit vtriuſq3 vim. i. naturā ⁊ eſſentiā. ⁊ diffiniens prouidentiā dicit. Prouidētia eſt ipſa diuia ratio. q̄ eſt in ſummo principe omniū rez conſtituta que. ſ. ratio cūcta diſponit. Tunc diffiniēs fatū dicit. fatum ē diſpoſitio inherens reb⁹ mobilibus. i. temporalibus per quā diſpoſitionē prouidentia nectit queq3 ſuis ordinibus Tūc declarat iſtas diffinitiones ex proprietatib⁹ vtriuſq3 intendens. q̄ prouidētia complectit̃ oīa ſimul ſed manifeſtū eſt q̄ oīa nuſq3 ſunt ſil' niſi in mēte diuina. ergo op3 q̄ prouidētia ſit ratio exiſtens in mente diuina. ad fatum vo ſpectat ut ea q̄ fato ſubdūt̃ diſtribuantur p tempa ⁊ loca. Ita q̄ ordo fatalis quandā ſucceſſionē tempalez iportat: talis autē ſucceſſio nō eſt. niſi in ipſis reb⁹ mobilibus: q̄re oʒ q̄ fatū ſit in rebus mobilib⁹. Unde dicit in lra. Prouidentia nāq3 cūcta complectit̃ pariter q̄uis diuerſa ⁊ infinita. fatū vo digerit. i. diuidit ſingula diſtributa in motum: locis: formis: tēporibus. ita. ſ. ut hec tempalis explicatio que ad fatū ptinet. adunata in proſpectu diuine mētis ſit prouidētia. Eadē vo adunatio digeſta. i. diuiſa ⁊ explicata temporibus. que ſucceſſionē iportant vocet̃ fatu3

¶ Notandū q̄ q: prius dixit q̄ diffinitio rerū faciendaru3 ut eſt in intellectu diuino dicitur prouidētia. ut autē refertur ad res mobiles dicit̃ fatum. Poſſet alicui videri q̄ fatū et prouidentia ſignificarent eādē rem ſub diuerſis rationibus. Ideo phia hoc excludens oſtēdit ea realiter diſtingui ponēs diffinitiōs vtriuſq3. ¶ Notādū q̄ cognitio dei h3 ſe ad res ſic cognitio artificis ad artificiata: ſicut ergo oīa artificiata. ſubdūtur ordini ⁊ rationi artis. ſic neceſſe ē oēs res ſubdi rationi ⁊ ordini diuine prouidētie pp qd oſtendit q̄ puidētia eſt diuina ratio que cūcta diſponit. ¶ Notandū q̄ diſpoſitio que ponit̃ in diffinitiōe fati accipitur pro ordine. ⁊ dicitur ille ordo inherens rebus mobilibus ad differentiā ordinis. qui eſt in ipſa rōne diuina quē iam vocamus puidentiam. ſm quē ordinē prouidentia diuina annectit queq3 ſuis ordinibus. ſc3 ut illa eueniāt illo tempe. ⁊ alia alio tempore. Hec prius illa poſterius.

¶ Que l3 diuerſa ſint. alterū tñ pendet ex altero. Ordo namq3 fatalis ex prouidentie ſimplicitate procedit. Sic eni artifex faciēde rei formā mēte percipiens mouet operiſ effectū: ⁊ qd ſimpliciter pſentarieq3 proſpexerat. p tempales ordices ducit. Ita de⁹ puidentia quidē ſingulariter ſtabiliter facienda diſponit: fato vo hec ipſa que diſpoſuit multipliciter ac temporaliter adminiſtrat.

¶ Que l3 diuerſa ſint: Hic oñdit q̄ l3 fatū ⁊ prouidentia differant tñ vnū dependet ex altero dicēs. Que l3 ſint diuerſa tñ alterū pendet ex altero ſc3 fatū dependet ex prouidentia. nam ordo fatalis pcedit ex ſimplicitate puidētie. ſic declarat in ſimili dicēs. Sic eni artifex puta edificator formā faciēde rei ſic dom⁹. mēte pcipiēs. i. pſpitiēs mouet. i. producit effectū operis. ⁊ qd ſimpliciter ⁊ pſentarie pſpexerat mente. ſ. formā domus cū ſuis partibus ſil' ducit per temporales ordīeſ ſupple ad effectū. p̄io fundamētum. poſtea parietes. vltimo tectū. Ita deus prouidentia ſua ſingulariter. i. ſimpliciter ⁊ ſtabiliter diſponit oīa facienda. l3 fato. i. p fatū ea q̄ diſpōit tempalit adminiſtrat. ¶ Notādū q̄ prouidētia diuina h3 eē in p̄ia cā. fatū vo ī rebus cauſatis. Itē prouidētia diuina h3 motu3 vnitum. q: eſt in vno ſimplici. ſc3 in mente diuina. fatū aūt habet motū pluralitatis. q: in pluribus cauſatis habet eſſe. Itē fatū dependet a prouidentia diuina. ſic effectus a ſua cauſa. ſed nō ecōuerſo. Sicut eni forma rei artificialis dependet a forma preexiſtente in mēte artificis. ⁊ non ecōuerſo ſic fatū dependet a prouidentia diuina non autē ecōuerſo

¶ Siue igitur famulantibus quibuſdā puidentie diuinis ſpiritibus fatum exerceat̃: ſeu aīa ſeu tota inſeruiente natura: ſeu celeſtib⁹ ſyderū motibus: ſeu āgelica virtute: ſeu demonū varia ſolertia. ſeu aliquibus hoz: ſeu oib⁹ fatalis ſeries texitur: illud certe māifeſtū ē imobilē ſimplicēq3 gerendaz formā rez eſſe puidētiā: fatū vo eoz q̄ diuina ſimplicitas gerēda eſſe diſpoſuit. mobilē nexū atq3 ordinem temporalem.

¶ Siue igitur famulātibus. Hic ponit diuerſas opiniōes circa fatum et dicit. Siue fatū exerceat̃ quibuſdā diuinis ſpiritibus famulantibus diuine prouidentie. ſiue exerceatur aīa ſiue tota natura inſeruiente. ſiue exerceatur motibus corporum ſyderum. i. celeſtium ſiue angelica virtute ſiue demonum ſolertia. ſiue aliquibus hoz. vel oibus. h eſt incertū. tñ iſtud eſt certum puidentiam diuinam eſſe ī mobilem et ſimplicem formam reru3 gerēdaz. i. ſiedaru3 ſed fatum eſſe mobile nexum idem diſpōnem. ⁊ ordinem temporalem eorum que diuina ſimplicitas diſpoſuit gerēda. i. pducenda. ¶ Notandum q̄ fatum eſt temporalis

diſpō reꝝ inquātū ea que prouiſa ſunt a deo producuntur
ad effectum mediantibus cauſis ſecundis adminiſtranti-
bus. de quibus cauſis diuerſe ſunt opiniones quas Bo.
tangit in littera: ſed nullam eaꝝ affirmat. Nā qdam anti
quoꝝ dicebāt fatū exerceri mediantibus diuinis ſpiritib⁹
deo famulantibus. Alii dicebant ipm exerceri ab anima
mundana: ſicut platonici. qđ alii exponūt de aīa humana
q: per ipſam tanq̄ȝ per cām ſecundā exercenť actus liberi
arbitrii qui ſub prouidentia cadunt. Alii dixerūt fatū exer
ceri tota nā inſeruiente. intelligentes per totā nāȝ ꝯplexio
nem oiuȝ elementoꝝ. Alii dicunt fatū exerceri motib⁹ cor
porum celeſtiū. ſicut aſtrologi. Alii q̄ ꝑ variam ſolertiam
demonū. ⁊ dicunť demōes in ꝓpoſito ſpūs habitātes cir
ca humectam partem aeris: ſm doctrinā quorūdā platōi
corum qui dicunť cacodemōes. i. malū ſciētes. Alii dicūt
fatuȝ exerceri angelica virtute. Ubi notandū q̄ in prima
opinione fatuȝ dicit exerceri mediantibus ſpiritibus deo
famulantibus: qđ eſt intelligendū de ſpiritibus oīa diſpo
nentibus: ſed imobiliter ꝑmanentibus. Qđ aūt dicit in
qnta opiniōe fatū exerceri virtute angelica: intelligenduȝ
eſt de angelis ſiue ſpiritibus applicantibus ſe diuerſis lo
cis miſſis in miniſterium. Angelus enim nuncius interꝑ-
tatur: ⁊ eſt nomen officii non nature ſm. b. grego.

Quo fit vt omnia q̄ fato ſubſūt ꝓuidētie quoqȝ
ſubiecta ſint cui ipſum ēt ſubiacet fatū. quedam
v̊o que ſub ꝓuidentia locata ſunt fati ſeriem ſu-
perent. Ea v̊o ſunt q̄ prime propiqua diuinitati
ſtabiliter fixa. fatalis ordinē mobilitatis excedūt

Quo fit vt oīa. Hic refert quandam ꝯcluſioneȝ circa fa
tum ⁊ prouidentiam. ſcđo declarat eam in exemplo ibi.
Nam vt orbium. Primo dicit ex quo dcm̄ eſt fatum de
ꝑendere a ꝓuidentia diuina. Quo fit. i. ex quo ſequiť vt
oīa que ſubſunt fato etiam prouidentie ſint ſubiecta. Cui
etiam prouidentie ipm fatum ſubiacet: ſed non econuerſo
q: quedam que locata ſunt ſub ꝓuidentia ſuperant ſerieȝ
fati. ſ. ea que imediate ꝑ deum adminiſtrantur ſicut crea-
tio rerum. ⁊ glorificatio creaturarum rōnaliuȝ. ea v̊o que
ſunt ꝓpinqua prime diuinitati ſtabiliter fixa. i. imobilia
Hec excedunt ordinem fatalis mobilitatis. i. mutabilita-
tis. Notandū q̄ q: fatum dependet a ꝓuidentia ſicut
effectus a ſua cā: neceſſe eſt illa que dependent a fato etiā
a ꝓuidentia dependere. non aūt ecōuerſo q: effectus non
adequať ſue cauſe: ꝓuidentia aūt ad diuinū intellectum
ſpectat: fatum v̊o ad ea que in creaturis geruntť.

Nam vt orbiū circa eundē cardinem ſeſe vertē
tium q eſt intimus ad ſimplicitatē medietatis ac
cedit: ceterorumqȝ extrema locatorū veluti car
do qdaȝ circa quē verſenť exiſtit. extrem⁹ v̊o ma
iore ambitu rotatus quāto a puncti media idiui
duitate diſcedit: tanto amplioribus ſpaciis ex-
plicatur. Si qd v̊o illi ſe medio ꝯnectat et ſociet
in ſimplicitatem cogiť. Diffunditqȝ ac diffluere
ceſſat. Simili rōne quod longius a prima mente
diſcedit maioribus fati nexibus implicať. ac tan
to aliqd fato liberꝝ eſt: quanto illum rerum cardi
nem vicinius petit. Quod ſi ſuperne mentis he-
ſerit firmitati motu carens: fati quoqȝ ſupergre
ditur neceſſitatem.

Nam vt orbium. Hic declarat illam ꝯcluſionē ꝑ exem
plum oſ̄dens quō quedam ſubiacent fato magis: quedaȝ
minus: ⁊ quedam totaliter excedunt fatū ſcđo ex dictis cō
cludit habitudinē fati a ꝓuidentia per quedā ſilia ibi. Igi
tur vti eſt. dicit prīo. Nam ſicut orbiū. i. circulorum. vertē
tium ideſt mouentiū ſe circa eūdem cardinem. i. axem. ille
q eſt intimus. i. vicinior ſiue ꝓximior axi accedit ad ſimpli
citatem medietatis. i. axis vel centri q: tardiori motu mo
uetur. ⁊ ideo magis accedit ad imobilitatē axis. ⁊ iſte cir-
culus reſpectu exterioris hȝ ſe ad modū cētri circa qđ exte
rior verſatur. vn̄ ſubdit q̄ eſt veluti qdam cardo. i. centrū
ceteroꝝ orbiū extra locatoꝝ circa quē verſenť. Sicut me
diolus in rota adheret axi ⁊ eſt ſicut cardo qdaȝ circa quē
voluunť cancri ⁊ radii: Extremus v̊o. i. vltimus orbis ex
terior rotatus. i. motus maiore ambitu. tanto explicať
amplioꝛib⁹ ſpaciis quāto diſcediť a media indiuiduitate
puncti. i. centri. Si qd v̊o illi medio ſe cōnectat illud cogi
tur. i. cōpelliť i ſimplicitatē. i. imobilitatē axis: ꝯceſſat dif
fundi ⁊ diffluere ꝑ magnū ſpaciū. Silr illud qđ lōgius a
prima mente diſcedit ſic creature corruptibiles. maioꝛib⁹
nexibus fati implicať ⁊ tanto magis aliqd ē liberū a fato
quanto vicinius petit. i. accedit illum cardineȝ reꝝ. ſ. deū
q̄ ſi firmitati ſuperne mentis heſerit ſupgrediť nec̄citatē
fati. Notandū q̄ quanto magis entia ſunt ꝓpinq̄ prīo
tāto minus ſūt mutabilia. ⁊ quāto remotiora tāto magis
mutabilia. qđ declarat pħia exemplo diuerſoꝝ circulorū
ab eodem centro ductoꝝ. in quibus circulus remotior a
centro eſt maior. ⁊ velocius mouetur. q: mai⁹ ſpaciū ꝑtrā
ſit i equali tp̄e. qui aūt eſt vicinior centro minor eſt ⁊ tar-
dius moueť minus ſpaciū ꝑtranſeundo. circuli v̊o medii
medio mō ſe habent ⁊ eſt optima comparatio cētri circuli
ad creatorem. Sicut enim centruȝ eſt indiuiſibile ⁊ ab ipo
poſſent plures circuli procedere: ita creator vnus ⁊ indiui
ſibilis exiſtens infinita creat ⁊ gubernat.

Igitur vti eſt ad intellectum rōcinatio: ad id
quod eſt id qđ gignitur: ad eternitatē tp̄s: ad pū
ctum mediuȝ circulus: ita eſt fati ſeries mobilis
ad prouidentie ſtabilem ſimplicitatem.

Igiť vti eſt. Hic pħia ꝯcludit habitudinē fati ad ꝓuidē
tiam diuinam ꝑ quedā ſilia ⁊ dicit. Series fati ita eſt. i. ita
ſe hȝ ad ſtabilem ſimplicitateȝ diuine prouidentie ſicut ra
tiocinatio ſe hȝ ad intellectū. Ubi ſciendum q̄ illud qđ i
tellect⁹ ſimplici veritate itelligit rōcinatio ꝑ modū diſcur-
ſus ⁊ ſucceſſiue apprehēdit. Etiā fatū ſe hȝ ad ꝓuidentiā
ſicut illud qđ gignitur hȝ ſe ad illud qđ eſt. Ubi ſciendū q̄
illud qđ gigniť eſt in q̄dā fluxibilitate ⁊ motu. qđ v̊o actu
eſt gēitū eſt i quadā ꝑmanētia. Etiā hȝ ſe fatū ad prouidē
tiam ſicut tp̄s ad eternitatē. Ubi ſciendū q̄ in tp̄e eſt ſuc-
ceſſio ꝑtiū tp̄is pn̄tis. p̄teriti ⁊ futuri. eternitas aūt eſt ſine
ſucceſſione tota ſimul exn̄s. Item fatū hȝ ſe ad ꝓuidentiā
ſicut circulus ad mediū punctū. Ubi ſciendūȝ q̄ circul⁹
diſtēditur ⁊ ꝑ ꝑtes diuidiť mobilis exn̄s. pūctū āt ē imo
bile ⁊ indiuiſibile. q: ex prīo euclidis pūctū ē cui⁹ ꝑs nō ē.

Ea ſeries celum ac ſydera mouet. elemēta i ſe
inuicem temperat: ⁊ alterna cōmutatiōe trāſfor-
mat. Eadē naſcentia occidentiaqȝ omnia ꝑ ſimi
les fetuū ſeminūqȝ renouat ꝓgreſſus. Hec act⁹
etiam fortunaſqȝ hoiūm indiſſolubili cārum con
nexione conſtringit. que cum ab imobilis proui-
dentie proficiſcanť exordiis. ipas quoqȝ imutabi
les neceſſe ē eſſe. Ita enim ref optime reguntur
ſi manens in diuina mente ſimplicitas indecli
nabilem cāruꝫ ordinem promat. Hic v̊o ordo
res mutabiles. ⁊ alioquin temere fluituras pro-
pria incommutabilitate coerceat.

Ea ſeries celū ⁊c̄. Hic pħia oſ̄dit que ſint illa que fato
diſponūť. ſcđo ꝯcludit q̄ illa que intellectui ꝯfuſa videť
in diuina gubernatione ſūt rōnabilr ordiata ibi. Quo fit
Primo dicit ea ſeries fati de qua dcm̄ ē mouet celū ⁊ ſy
dera. temperat elementa in ſeinuicē ne totalr ſe corrūpant
⁊ transformat ipa alterna cōmutatiōe. ita q̄ ex aq̄ fiat aer
⁊ ecōuerſo

⁊ ecōuerſo ⁊ eadē ſeries fati renouat oīa naſcentia ⁊ occidētia.i.mouētia.ꝑ ſiles ꝓgreſſus fetuum quo ad aīalia.⁊ ſeminum quo ad vegetabilia.⁊ fatū ēt ꝯſtringit indiſſolubili cōnexione cāꝝ actus.i.oꝑationes ⁊ fortunas hoīum q̄ oēs res cū ꝓficiſcanꝧ.i.ꝓcedāt ab exordiis diuine ꝓuidētie.neceſſe eſt eas eſſe imutabiles.ita eniꝫ res optime regūtur.ſi ſimplicitas manens in diuina mente ꝓmat.i.explicet.indeclinabilē.i.imutabilem ordineꝫ cāꝝ.Hic āt ordo diuīe ꝓuidētie coherceat ꝓꝑria icōmutabilitate res mutabiles ⁊ alioqn temere.i.caſualiter fluituras. ¶ Notandū ꝙ fatum cōſideraꝧ dupl'r.vno mō vt ē in cauſis ſcdis q̄ꝝ ordo ⁊ diſpoſitio diciꝧ fatū:⁊ ſic fatū ē mobile:⁊ res fato ſubiacentes ſūt mobiles.Alio mō ꝯſideraꝧ fatū ſm ꝙ dependet a prouidētia diuina:q̄ oīo imobilis eſt.⁊ ſic fatum ſortiꝧ imutabilitatē ⁊ ſic ēt res fatales vt ſic ſm ſubſtātiaꝫ ſunt imobiles. ¶ Notādū ꝙ ſi aliqd poſſet declinare ab ordine ꝓuidentiā:tunc ꝓuidētia diuina deficeret a ſuo effectu:⁊ hoc redundaret in potentiā regentis.Et ſi dicis ſi oīa ſubiacent ꝓuidentie diuine.ergo oīa eueniūt ex neceſſitate.dicendum ꝙ non:qꝛ deus prouidet res ſicut ſunt future quedam preuidet neceſſario euenire.⁊ quedam contingenter.⁊ de hoc videtur magis in quinto huius.

¶ Quo fit tametſi vobis hunc ordinem minime conſiderare valentibus:confuſa oīa perturbataq̄ꝫ videanꝧ:nihilominus tñ ſuos modos ad bonum dirigens cuncta diſponit:Nihil eſt eniꝫ qđ mali cā nec ab ipſis qdem iꝓbis fiat:quos vt vberrime demonſtratū eſt.bonuꝫ q̄rentes prauus error auertit:nedū ordo de ſummi boni cardine proficiſcens a ſuo quēquā deflectat exordio

¶ Quo fit.Hic phia oñdit ꝙ ea que apparēt in rebus confuſa:in diuina gubernatione ſunt ordinata dicēs.Quo fit ideſt ex hoc ꝙ diuina ꝓuidētia ineuitabilē ordinē reb⁹ cōſtituit.ſeqꝧ vt ⁊ ſi vobis minime valētibus ꝯſiderare hūc ordinē reꝝ videanꝧ vobis oīa ꝯfuſa ⁊ ꝑturbata.nihilominus tñ modus ſu⁹.i.ordo ꝓꝓri⁹ diuine ꝓuidentie.diſponit cuncta dirigens ea ad bonū.nihil enim eſt qđ cā mali fiat.nec etiā ab ipſis iꝓbis.quos bonū querentes prau⁹ error auertit.vt pri⁹ demonſtratū eſt.nedū.i.multo min⁹ ordo fatalis proficiſcenſ de cardine ſummi boni.i.ab ipō deo.deflectat a ſuo exordio.i. a deo qui eſt finis ⁊ pricipium oīuꝫ. ¶ Notādū ꝙ dicit malos nihil facere cā mali cuius oppoſitū pꝫ.multi enim mali ſeipſos interimūt dicendum ꝙ nullus oꝑaꝧ reſpiciens ad malū:qꝛ oīa bonuꝫ appetunt.Si aūt qs malū oꝑaꝧ:hoc ꝯtingit ſub fantaſia mali.Nam aliqs in magna anxietate exñs:eſtimat eē bonuꝫ fugere anxietatem.⁊ nihil aliud ipſa conſiderans ſeqꝧ hanc eſtimationem ſeipſum interficiens:⁊ talis priuans ſe bono ducitur fantaſia boni.quia tunc putat bonum eē effugere anxietatem priuatione vite.

¶ Que vō inqes pōt vlla iniqor eē cōfuſio:q̄ꝫ vt bōis tū aduerſa tū proſpera:malis ēt tū optata:tū odioſa cōtingant.Nū igiꝧ ea mentis integritate hoīes degunt.vt quos probos improboſue cenſuerint:eos quoqꝫ vti exiſtimant eſſe neceſſe ſit:Atqui in hoc hominū iudicia depungant.⁊ quos alii premio alii ſupplicio dignos arbitrāꝧ.Sed ꝯcedam⁹ vt aliquis poſſit bonos maloſue diſcernere.Nū igiꝧ poterit intueri illā intēperiē veluti in corporibus dici ſolet:animorum.

¶ Que vō inqes.Hic phia ſoluit queſtionē quare bona malis ⁊ mala bonis ꝯtingāt.⁊ primo oñdit hoc ī generali ſcđo magis in ſpāli.ibi.Sꝫ ſi aliqs.Primo aſſignat cām predicti accidētis ex defectuoſo iudicio hoīuꝫ.ſcđo ex ꝯtrario iudicio dei ⁊ hoīuꝫ.ibi.Nā vt pauca.Primo facit qđ dictū eſt.ſcđo declarat per ſimile.ibi.Nō enim diſſimile Primo dicit.O Boeti tu inqes que pōt eſſe vlla iniqor confuſio.q̄ꝫ ut bonis aliqñ ꝓſpera aliqñ aduerſa ꝯtingāt ideſt eueniāt:cū ſemꝑ bonis deberent ꝓſꝑa euēire:⁊ malis per ꝯtrarium aliqñ ꝯtingāt optata aliqñ odioſa:cū ſꝑ malis deberent odioſa euenire.dicit phia.Nūquid hoīes degunt.i.viuunt ea itegritate.i.integro iudicio mētis.vt neceſſe ſit eos eſſe probos quos ipi cenſuerit.i.iudicāt eē tales.Atqui pro certo in hoc depungant.i.ꝯtrarianꝧ iudicia hoīum.vt quos alii premio alii arbitranꝧ dignos ſupplicio:ſed ꝯcedam⁹ vt aliqs poſſit diſcernere bonos ⁊ malos.Nunqd ipſe poterit intueri illaꝫ intimā temꝑiem.i.interioreꝫ ꝯditionē ⁊ qualitatē aīoꝝ velut ſolet dici in corporibus.q.d.Ego loquor de animis ſm ꝙ hoīes ꝯſueuerunt loqui de corporibus. ¶ Notandū ꝙ ꝑꝑ defectuoſū iudicium hoīum ꝯtingit.ꝙ iudicant eos eſſe bonos q mali ſunt ⁊ econuerſo.Si ergo iudicant malos eē bonos.⁊ ſi illis eueniāt mala:putant bonis euenire mala.⁊ ſi bonis quos iudicant malos eueniāt bona.putant malis euenirꝫ bona.Et ideo ſepe putant bonos deprimi:cuꝫ mali deprimuntur iudicantes malos eſſe bonos:⁊ putant malos extolli.cū boni extollūtur:qꝛ iudicant bonos eſſe malos.

¶ Non eni diſſimile ē miraculū neſciēti cur ſaniſ corporibus:his quidā dulcia illis vō amara ꝯueniant.Cur egri etiā quidā leuibuſ quidā vō acribus adiuuanꝧ.Ad hoc medicus qui ſanitatis ipſius atqꝫ egritudinis modū tꝑamētumqꝫ dinoſcit minime miraꝧ.Quid vō aīoꝝ aliud ſalus videꝧ eē q̄ꝫ ꝓbitas:quid egritudo q̄ꝫ vitia.Quis enī alius vel ſeruator bonoꝝ vl' maloꝝ depulſor q̄ꝫ rector ac mediator mentiū deus.Qui cūꝫ ex alta ꝓuidentie ſpecula reſpicit:quid vnicuiqꝫ cōueniat agnoſcit:⁊ qđ cōuenire nouit.accōmodat Hinc iā fit illud fatalis ordinis inſigne miraculum:cū ab ſciēte geritur quod ſtupeāt ignorātes

¶ Non enim diſſimile ē miraculū.Hic phia declarat h̄ ꝑ ſimile dicēs.Iſtud miraculū non eſt diſſimile:imo valde ſimile ad ꝓpoſitū neſcienti alicui cur ſanis corporib⁹ his cōueniant dulcia his amara.ēt neſcēti alicui cur qdā egri adiuuanꝧ leuibus:qdā acerbis.lꝫ h̄ videaꝧ mirū neſciēti.tñ medic⁹ de h̄ nō miraꝧ:q cognoſcit modū ⁊ temꝑamentū ſanitatis ⁊ egritudinis.ſic ſimil'r lꝫ hō ignoret qd ꝯueniat malis ⁊ bōis.tñ deus q ē ſcrutator cordiū iſta cognoſcit videns ꝙ bonis aliqñ ꝯueniunt aduerſa.malis qñqꝫ proſpera.iō ſic eis diſtribuit ⁊ hoc eſt qđ ſubdit applicando ſimilitudinē ad aīum dicēs.Quid.n.aliud videꝧ.i.apparet eē ſal⁹ aīoꝝ q̄ꝫ ꝓbitas.⁊ qd aliud ē egritudo aīoꝝ.q̄ꝫ vitia.⁊ qs ali⁹ ꝯſeruator ē bonoꝝ.⁊ đpulſor maloꝝ q̄ꝫ de⁹ rector ⁊ medicator mētiū.q cū reſpicit ex alta ſpecula ꝓuidētie ipe agnoſcit.qd vnicuiqꝫ ꝯuēiat.⁊ qđ nouit ꝯuenire:h̄ accomodat.hic.i.ex h̄ qđ dcm̄ ē.fit iſigne miraculū ordinis fatalis.i.fit illđ qđ admirāꝧ hoīes in ordīe fatali cū ab ſciēte.i.a deo illđ geriꝧ.i.fit qđ ignorāteſ ſtupeant.i.admirenꝧ. ¶ Notandū ꝙ eſt bona cōꝑatio ſanitatis et egritudinis corporal' ad medicuꝫ et ꝓbitatis et vitii aīorum ad deū.ſicut enim medicus cognoſcens cās ſanitatis et egritudinis:ſcit qd ꝯueniat ſano et egro aliis ignorantib⁹ et mirantibus.ſic deus cognoſcens qualitatē aīorū ſcit qd bonis ꝯueniat et qd malis:et vnicuiqꝫ ſibi ꝯueniens tribuit qñqꝫ malis ꝓſpera:bonis aduerſa:de quo ſtupent ignorantes. ¶ Notādū ꝙ ſpecula dꝛ locus altus aptus ad circūſpiciēdū.et qꝛ de⁹ ꝑ ꝓuidentiā oīa circūſpicit.iō ſilitudinarie ipſa ꝓuidētia diciꝧ ſpecula. ¶ Notādū ꝙ qꝛ hoīes ignorāt q ſūt boni et mali ignorant etiā qd vnicuiqꝫ cōueniat.iō aliq̄ creduntꝧ conuenire bonis:q̄ tñ ſm

iudicium dei eis non conueniunt. ⁊ ideo homines mirant̄ quare deus eis non attribuat que vident̄ eis attribuenda. Ideo dicit pħia ex dictis contingit hoc miraculū ꝙ igno rantes ſtupent que fiunt a deo ſciente.

¶ Nam ut pauca que valet rō hūana de diuina ꝓfunditate perſtringam: de hoc quē tu iuſtiſſimū ⁊ eq̄ ſeruantiſſimū putas: oīa ſciēti ꝓuidētie diuerſu3 videt̄. Et victricē q̄dē cā3 diis. victā vō Cathoni placuiſſe familiaris noſter lucanus admonuit. Hic igit̄ q̄cq̄d citra ſpē videas geri: reb⁹ q̄dē rect⁹ ordo ē. Opinioni vō tue ꝑuerſa cōfuſio

¶ Nam vt pauca. Hic pħia oñdit ꝙ bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingūt ex ꝯtrario iudicio dei ⁊ hoīum dicens. Ut ego pauca ꝑſtringam que humana rō valet. ſ. accipere de diuina profunditate. illud ſupple declarabo. O Boetii d̄ h̄ ſupple hoīe quem tu putas eſſe iuſtiſſimum ⁊ ſeruantiſſimum equi. i. equitatis diuerſum videt̄. i. aliter videtur ꝓuidentie ſcienti oīa ideſt deo. quod ꝯfirmat auctoritate lucani. qui deſcribens bellum inter pompeum ⁊ Julium ceſarē cū quereretur ab eo cuius cā eſſet iuſtior: dixit. victrix cauſa diis placuit: ſed victa cathoni. Unde dicit victricem cā3. ſ. iulii ceſariſ placuiſſe diis. victam vō cām. i. pompei placuiſſe Cathoni. admonuit lucanus noſter familiaris ex quo concludit ea que contra ſpem hominum veniunt eſſe confuſionem in opinione hominum non tm̄ in re dicens. Quicq̄d igit̄ videas fieri. i. fieri vel euenire. contra ſpem hoīs cām ignorantis id in rebus eſt rectus ordo. ſed opinioni tue ē ꝑuerſa ꝯfuſio. ¶ Nota ꝙ Cathouticenſis pp̄ ſuam ſapientiam ⁊ virtutem maxime auctoritatis fuerat in populo. Cu3 aūt iulius pugnaret cōtra pōpeum. Catho iudicauit pompeū eſſe iuſtum attribuens ſibi cām victricem. Alii aūt iudicabant iuliū eſſe iuſtū attribuentes ſibi cām victricem ex quo patet ꝙ de eodē ꝯ̄rio mō iudicabant dii ⁊ hoīes ſapientes q̄ cathonē ſequebāt̄

¶ S3 ſit aliq̄s ita bene moratus: vt de eo diuinū iudiciū pariter hūanūq3 ꝯſentiat: ſ3 ē animi viribus īfirm⁹: ei ſi q̄d eueniat aduerſi: deſinet colere forſitā inocētiā ꝑ quā ñ potuit retinere fortūa3

¶ S3 ſit aliquis. Hic pħia aſſignat cās ſpeciales quare bonis ⁊ malis indifferenter eueniunt nunc proſpera nunc aduerſa. Scd̄o excuſat ſe de ampliori pertractatiōe hm̄ōi cārum: ſcd̄a ibi. Neq3 enim phas. primo declarat intētu3 ſuum. de bonis. ſcd̄o de malis. ibi Nam id quoq3. Prio aſſignat cām quare aliq̄bus bonis non eueniunt mala. ſecundo quare aliq̄ñ eis contingunt mala. ibi. aliis mixta. Primo oñdit quare bonis non contingant mala. ſecūdo quare contingant eis q̄ñq3 bona ibi. Fit aūt. Primo aſſignat duas cās quare bonis non eueniāt mala: ſecūda ibi Eſt alius. Prima cā eſt infirmitas animi alicuius boni cui ſi adueniret aduerſitas ipſe deteriorarēt̄ vñ dicit i lr̄a Sed ſit. i. ponamus ꝙ aliq̄s ſit ita bene moratus. i. morigeratus ꝙ diuinum ⁊ humanum iudicium conſentiat de eo forſan ipſe eſt infirmus viribus animi non potens reſiſtere aduerſitatibus. Cui ſi eueniat q̄d. i. aliq̄d aduerſi. forſitan deſinet colere inocentiam. i. exercere virtutē ꝑ qua3 non potuit retinere fortunam. q2 imputabit ſue inocentie ꝙ proſperitas ſua receſſit. quēadmodū legit̄ de Job. cui vxor ſua improperabat dicens. Adhuc permanens in ſimplicitate tua benedic deo ⁊ morere.

¶ Parcit itaq3 ſapiens diſpenſatio ei quem deteriore3 facere poſſit aduerſitas: ne cui non conuenit laborare patiatur.

¶ Parcit itaq3 illi ſapiens diſpenſatio. i. ꝓuidentia dei. quem aduerſitas poſſit facere deteriorem: nec patit̄ eu3 laborare aduerſitate cui non cōuenit. ¶ Notandū ꝙ quidā boni ſunt ita imbecillis animi ꝙ ex modica temptatiōe aduerſitatis mutarent̄: qd̄ videns deus parcit ipſis ne eos aduerſitate deiiciat. Unde apoſtolus. Fidelis deus qui ñ patitur vos tentari vltra id quod poteſtis.

¶ Eſt alius cunctis virtutib⁹ abſolut⁹ ſanctuſq3 ac deo ꝓximus: hūc cōtingi quibuſlibet aduerſiſ nephas ꝓuidētia iudicat: adeo vt ne corporeis q̄dē morbiſ agitari ſinat nā vt q̄dā me quoq3 excellētior ait: viri ſancti corp⁹ edificauerūt virtutes.

¶ Eſt alius cūctis virtutibus abſolut⁹. Hic aſſignat aliā cām quare quibuſdam bonis non adueniant mala dicēs Eſt alius homo abſolutus. i. perfectus cunctis v̄tutibus ⁊ ſanctus ⁊ ꝓximus deo. hunc hoīem. ꝯtingi. i. tangi aliq̄bus aduerſis. ꝓuidentia diuina iudicat nephas. adeo. i. i tantū. vt nec ſinat ipſum agitari morbis corporeis. qd̄ cōfirmat auctoritate cuiuſda3 pħi dicens Nam vt ait quidā pħuſ excellentior me cuius auctoritatem ponit. in greco q̄ tantū ſonat in latino. Corpus viri ſancti edificauerūt virtutes ſupple preſeruādo ipſum ab aduerſis. ¶ Nota ꝙ ſecunda cā quare aliquibus non adueniūt aduerſa eſt excellens ſanctitas ipſoꝝ. ſicut enim deus excellenter malos ñ tm̄ punit in futuro. ſed etiam in p̄ñti. ſic aliquos excellent̄ bonos nō tm̄ p̄miat in futuro ſed in p̄ñti ab aduerſitate cuſtodit. ¶ Notandū quare pħia dicat quidam excellentior me dixit. cum nullus ſit excellentior pħia. Dicendū ꝙ lr̄a ſic debet exponi. Nā quidam pħus excellentior aliis pħis me. i. per me pħiam dixit.

¶ Fit aūt ſepe bonis ſumma rerum regenda deferatur. Ut exuberans retundatur improbitas. Aliis mixta quedam pro aīorum qualitate diſtribuit. Quoſdam remordet. ne longa felicitate luxurient. Alios duris agitari vt virtutes animi patientie vſu atq3 exercitatione ꝯfirment. Alii pluſ equo metuūt quod ferre poſſunt. Alii plus equo deſpiciunt quod ferre non poſſunt. hos in experimentum ſui triſtibus ducit: Nonnulli venerandum ſeculi nomen glorioſe precio mortis emerunt. Quidam ſuppliciis inexpugnabiles exemplum ceteris pretulerunt: inuicta3 malis eſſe virtutem Que ꝙ̄ recte atq3 diſpoſite et ex eorum bono quibus accedere videntur fiant nulla dubitatio eſt.

¶ Fit autē ſepe. Hic oñdit quare bonis ſepe contingant bona dicens. Fit aūt. i. cōtingit ſepe vt ſumma reꝝ regēda. i. principatus regendi res deferat̄. i. ꝯcedat̄ bonis. i. probis non tm̄ pp̄ vtilitatem bonorum hominū. ſed vt improbitas exuberans. i. habundans maloꝝ. retundat̄. i. compeſcatur vel reprimatur. Tūc aſſignat cā3 quare bōis q̄ñq3 contingant mala dicens. Aliis. i. bonis deus diſtribuit q̄dam mixta. i. nunc bona nunc mala pro qualitate animorum. quoſdam enim bonos deus remordet aduerſitatib⁹ ne luxurient. i. ſuꝑbiant longa felicitate. i. ꝓſperitate. Alios bonos patiatur agitari. i. vexari duris. i. aduerſitatib⁹ vt virtutes aī ipſoꝝ ꝯfirment vſu ⁊ exercitatione patientie vt patet in Job. Alii plus equo metuunt qd̄ bene ferre p̄ñt. ſicut Thomas formidauit ingreſſū indie dicens. domine mitte me quo vis preterq̄3 ad indos. Alii plus equo deſpiciūt qd̄ ferre nō p̄ñt. q2 q̄ſi p̄ſumendo deſpiciūt tētatiōes q̄s tñ ferre nō p̄ñt. Ut ſāct⁹ petr⁹ q̄ dixit. Et ſi oportuerit me mori tecū non te negabo ad tētationē ⁊ accuſationē āncille xp̄3 negauit: hos viros de⁹ ducit. i. tētat triſtib⁹. i. aduerſitatib⁹. i experimētū ſui. i. i recognitiōe ſui. vt ſciāt q̄d poſſint ⁊ q̄d ñ poſſunt. ñ nlli. i. aliq̄ emerūt p̄cio mortiſ

venerandū

venerandū nomen ſeculi ſicut martyres. Quidā ī expugnabiles ſuppliciis ꝑtulerūt ceteris exemplū. virtutem eſſe inuictam a malis. que oīa ꝙ̄ recte ⁊ diſpoſite fiāt ex eoꝝ bono qbus accedere videnꝶ nulla eſt dubitatio. ¶ Notandū ꝙ qdam plus timēt ꝙ̄ timere deberent aliquā aduerſitatem. de qbus dicitur in pſalmo. Trepidauerūt timore vbi non erat timor. Talibus deus imittit aduerſitates quibꝰ reſiſtunt vt cognoſcant ſe gratia dei poſſe reſiſtere ei qd̄ timebant. Alii aūt ꝓſumentes de ꝓpriis viribus deſpiciūt tentationes quaſi potentes reſiſtere eis. illis deus tentationes imittit ⁊ ꝑmittit eos ſuccumbere vt cognoſcant ꝙ̄ fragilis ſit humana natura ſine diuina gratia.

¶ Nam illud quoqꝫ ꝙ improbis nunc triſtia nūc optata proueniunt: ex eiſdem ducitūr cauſis. ac de triſtibus quidem nemo miratur. ꝙ eos malo meritos omnes exiſtimāt. quorū quidē ſupplicia tum ceteros ab ſceleribus deterrent: tum ipſos quibus inuehuntur emendant.

¶ Nam illud quoqꝫ. Hic aſſignat cās quare malis qñqꝫ bona qñqꝫ mala ꝯtigant. Et primo oñdit quare malis cōtigant mala. ſcd̄o quare bona ibi. Leta vō. Primo dicit ex eiſdem cauſis ducitur. i. ꝓbatur. ꝙ improbis nunc ꝓueniūt triſtia. nūc optata. ſed de triſtibꝰ que malis eueniūt nemo miratur qꝛ oēs exiſtimant eos. ſ. malos eē meritos. i. dignos malo: quoꝝ maloꝝ ſupplicia ceteroſ deterrent. i. terrore retrahunt a ſceleribus. ⁊ ipſos malos emendāt quibus inuehūtur ſupplicia. ¶ Notandū ꝙ ph̄ia innuit tres cās quare malis eueniūt mala. Prima eſt qꝛ oēs homines eſtimant eos dignos malo. Scd̄a qꝛ per ſupplicia malorum alii a malo retrahūtur. Tertia cauſa quia mali ſuppliciis emendantur.

¶ Leta vō magnum bonis argumentum loquūtur. Quid de huiuſmodi felicitate debeant iudicare quā famulari ſepe improbis cernant. In q̈re illud etiā diſpenſari credo: ꝙ forſitan alicuiuſ tam preceps atqꝫ importuna natura eſt: vt eūm ī ſcelera potiꝰ exacerbare poſſit rei familiaris inopia: huius morbo prouidentia collate pecunie remedio medetur. Hic fedatam probris conſcientiām ſpectans ⁊ ſecum fortunam ſuaꝫ comparās forſitan ꝑtimeſcit: ne cuius ei iucundus vſus eſt ſit triſtis amiſſio. Mutabit igitur mores: ac duꝫ fortunā metuit amittere nequitiam derelinquit. Alios in cladeꝫ meritā precipitauit indigne acta felicitas. Quibuſdā ꝑmiſſū puniendi ius eſt vt exercitiuꝫ bonis: ⁊ malis eſſet cauſa ſupplicii.

¶ Leta vō magnum bonis argumentum loquuntur. Hic aſſignat cauſas quare malis bona eueniant. ſecundo ſoluit tacitam q̄onem ſiue obiectionem ibi. Nam vt ꝓbis. Primo dicit. Leta vō. i. ꝓſpera que malis eueniunt. loquūꝶ ideſt iudicant bonis magnū argumētū. quid iudicare debeant de hm̄oi felicitate. quā ſepe cernant famulari improbis. Habent enim probi ex hoc certiſſimū argumē tum ꝙ illa non eſt vera felicitas que malis aduenit: ſꝫ falſa deceptio. Tunc aſſignat primā cām quare deus malis cōcedit bona ⁊ ꝓſpera: ꝙ qdē mali per proſpera ꝑſeruantur a peioribus ſceleribus ne fiant fures vel raptores ⁊ dicit. In qua re ꝙ malis eueniant ꝓſpera illud credo diſpēſari. i. diſpenſatione ordinari. ꝙ forſitan natura alicuius mali eſt tā preceps ad malum ⁊ importuna. vt inopia rei familiaris. ideſt paupertas poſſit eum exacerbare. i. ꝓuocare. in ſcelera ſcꝫ ad furtū vel ad rapinam. huius morbo diuina ꝓuidentia medetur remedio collate pecunie. Tūc aſſignat ſecūdā cām talem ꝙ ideo malis eueniūt ꝓſpera vt ꝓſperitate emendent vitam quā timent ne ꝓpter malitiam amittant Unde dicit. Hic ideſt aliquis malus: ſpectans. i. conſiderans cōſcietiā ſuam fedatam ꝓbris. i. maculatā vitiis. ⁊ ipſe cōparans ſecū fortunā. i. ꝓſperitatem ſuā. forſitan ꝑtimeſcit: vt cuius rei. ſ. ꝓſperitatis iucūdus ē ei vſus illiꝰ fiat triſtis amiſſio. ⁊ dū metuit amittere fortunam derelinquit nequitiam. Tunc ponit tertiā cām dicens. Aliis malis aduenit ꝓſperitas vt incidant maiorem miſeriam aduerſitatis: qꝛ ſicut dictū fuit. ii. libro ꝓſa. iiii. In omni aduerſitate fortūe infeliciſſimuꝫ genus infortunii eſt fuiſſe felicem. Unde dicit in littera ꝙ felicitas īdigne aucta. Alia littera habet acta. i. inducta alios malos ꝓcipitauit in meritam cladē. i. in miſeriā. Et addit ꝙ quibuſdā malis permiſſū ē. i. conceſſum. ius puniendi. i. poteſtas vt ſit bonis cauſa exercitii in virtutibus ⁊ patiētia: ⁊ ⁊ malis ſit cā ſupplicii. ¶ Nota ꝙ felicitas quoſdam ꝓcipitat in cladeꝫ aduerſitatis. vnde ſamarienꝭ. Promouet iniuſtos fortuna volubiles: vt quos ſcādere precipites fecit ad ima rotet. Nā grauiore ruit turris tumefacta ruina. Et grauius pulſat alta cypreſſus humum. ¶ Et notādū ꝙ boni per aduerſitates in virtutibus. ⁊ patientia exercentur. Unde idem pauper henricus. Aſpera ferre decet maturant aſpera mentem. Et bene matura plenius vua ſapit. Per nimios eſtus gelidas tranſitur ad vndas. Sic qꝫ per oppoſitum dulcia querit homo.

¶ Naꝫ vt probis atqꝫ improbis nullū fedus eſt: ita ipſi inter ſe improbi nequeūt cōuenire. Quid cum a ſemetipſis diſcerpentibus conſcientiaꝫ vicūs quiqꝫ diſſentiant: faciantqꝫ ſepe que cum geſſerint non fuiſſe gerenda decernant.

¶ Nā vt probis. Hic ſoluit quādā obiectionē. ſcd̄o infert quādam concluſionem. ibi. Ex quo ſepe. Primo dicit. Aliqs diceret. dixiſti ꝙ malis eſt cōceſſū ius puniendi vt ſint cauſa ſupplicii aliis malis. hoc non videtur verum qꝛ malus non punit malum cū ſint ſimiles. hoc ſoluit ph̄ia dicens. Sicut probis ⁊ improbis nullum eſt fedus ideſt cōcordia. qꝛ ſemꝑ inuicē cōtrarianꝶ. Ita ipſi improbi nequeunt inter ſe conuenire. Quid ni. i. quare nō eſſet ita cū quiqꝫ. i. quilibet mali. diſſentiāt a ſemetipſis vitiis diſcerpentibus. i. diſtrahentibus conſcientiam ipſorum. ⁊ ſepe mali faciant: que cum geſſerint. i. fecerint. decernant. i. iudicent. non fuiſſe gerenda. i. facienda. ¶ Notandum ꝙ in tantū aliquis ē bonus inquātū ſeruat ordinem in vltimuꝫ finē qui finis ē ſūmū bonū. ⁊ qꝛ illū finē ⁊ ordinē oēs bōi ſeruāt. iō oēs boni in eo ꝙ boni ſunt īuicem cōcordāt. mali autem quia hunc ordinem non obſeruant ⁊ a ſemetipſis diſcordant mutuo ſibi concordare non poſſunt.

¶ Ex quo ſepe ſumma illa prouidentia protulit inſigne miraculūm: vt malos mali bonos facerent Nam dum iniqua ſibi a peſſimis quidē perpeti videntur noxiorūm odio flagrantes ad virtutis frūgem rediere: dum ſe eis diſſimiles ſtudent eē quos oderant: ſola eſt enim diuina vis cui mala quoqꝫ bona ſint: cum eis cōpetenter vtendo alicuius boni elicit effectum. Ordo enim quidem cūcta complectiꝶ: vt quod ab ſignata ordinis rōne deceſſerit: hoc idem in alium tamen ordinem relabatur: ne quid in regno prouidentie liceat temeritati: fortiſſimus in mundo deus cuncta regit cum omnia ſecula preuidet ac proſpicit.

¶ Ex quo ſepe ſūma illa. Hic infert quandā concluſionem dicens. Ex quo mali puniunt malos ex hoc diuina ꝓuidētia ꝓtulit īſigne miraculū. ſ. vt mali facerent malos bo

nos quod declarat. Nā dum quidam mali videntur perpeti iniq̄ a peſſimis. ipſi flagrantes. i. ardētes. odio noxiorum. i. dānorum ſuorum. ipſi rediere ad frugem virtutis. i. ad vtilitatē. dū tales ſtudent ſe eſſe diſſimiles illis malis quos oderant. ⁊ addit ꝙ ſola diuia vis talis eſt cui mala ſint bona. i. cedunt in bonuꝫ: ſicut cum malus facit malum bonum. vnde ſubdit. Cum deus vtendo competenter magis elicit effectum alicuius boni. Ordo enim fatalis cūcta complectitur. vt quod deceſſerit ab ſignata rōne ordinis. ſ. mali relabat̄ i aliū ordinem. ſ. boni. ne regno prouidentie dei liceat. quid. ſ. aliqd temeritati. i. iordinationi. ⁊ ponit auctoritatem in greco que tm̄ ſonat. Fortiſſimus in mundo deus omnia regit. ¶ Notandū ꝙ bonum ꝓueniens ex malitia improborum non ē imputandū ipſiſ improbis. ſed tm̄ diuine virtuti que nouit ex malis efficere bona ⁊ lꝫ deus malū dirigat ad bonū ſua intentione ⁊ poteſtate non tm̄ hō ideo eſt extra culpam. qui illud malum agit mala intētiōe. ¶ Notādū ꝙ ali⁹ ē ordo naturalis. alius ordo a deo prouiſus. Ordo nālis eſt vt deū ⁊ proximum diligamus. Ordo prouiſus eſt temporalis rerum diſpoſitio que fatum vocat̄. ⁊ lꝫ ordinem naturalē ſepe dimittamus aliquid plus deo diligendo ⁊ proximum odiendo. tamen ordinem prouiſum a deo nunq̄ effugimus. quia nunq̄ aliter prouenit q̄ deus prouidet. ⁊ ſi aliquid recedit ab ordine naturali relabitur in aliuꝫ: vt ſi aliquid eſt malum quo ad miſericordiam ipſum eſt bonum in comparatiōe ad iuſtitiam. ita ꝙ in regno diuine prouidentie nihil relinquit̄ temeritati. i. inordinationi.

¶ Neq; enim phas eſt homini cunctaſ diuie opere machinas vel ingenio comprehendere vel explicare ſermone. Hoc tm̄ proſpexiſſe ſufficiat qđ naturarum omnium proditor deus idem ad bonum dirigens cūcta diſponat. Dumq; ea que protulit in ſui ſimilitudine retinere feſtinat. Malum omne de republice ſue terminis per fatalis ſeriem neceſſitatis eliminat. Quo fit vt que i terris habundare creduntur: ſi diſponentem prouidentiam ſpectes: nihil vſq̄ mali eſſe perpendaſ. Sed video iam dudum te ⁊ pondere queſtionis oneratum: ⁊ rationis prolixitate fatigatum: aliq̄ carminis expectare dulcedinem. Accipe igitur hauſtū quo refectus firmior in vlteriora cōtēdas

¶ Neq; enim phas eſt homini. Hic philoſophia excuſat ſe de ampliori indagatione cāꝝ dicens. Neq; eni eſt phas homini vel ingenio cōprehendere vel ſermone explicare. cūctas machinas. i. cās vel diſpōnes opere diuine. i. diuini opis. hoc tm̄ ſufficiat ꝓſpexiſſe. qđ de⁹ proditor. i. productor oīuꝫ naturaꝝ diſponat cuncta dirigens ad bonum Et dum ea que protulit. i. predixit feſtinat retinere in ſilitudine ſui. i. in bono. ipſe eliminat. i. excludit. per ſeriem. i. p ordinem fatalis neceſſitatis: oē malū de terminis ſue publice rei. i. mūdi. quo fit vt mala que creduntur habundare in terris. ſi ſpectes prouidentiam diſponentem nihil perpendas vſq̄ eſſe mali. Tunc inuocat Boetium ad cōſolationē metricam dicens. Video te eſſe oneratum pondere queſtionis que difficilis eſt. ⁊ fatigatū prolixitate orationis. expectare aliquā dulcedinem carminis. Igitur accipe hauſtum dulcedinis metrice. quo refectus. i. recreatus firmior contendas. i. pergas in vlteriora. ¶ Notandū ꝙ dicit malum nuſq̄ eſſe in comparatione ad diuinaꝫ ꝓuidentiam. quia malum nō eſt aliqua natura neq; aliqua res. omnis enim natura ⁊ res appetit ſuam perfectionem Cum autem appetibile habeat rationem boni ſi malū eēt natura ⁊ res appetens perfectionem: malum eſſet bonum ¶ Notandum ꝙ nullum eſt malum ſimpliciter ⁊ totaliter in mundo quin in comparatione ad diuinam prouidētiaꝫ habeat rationem boni. vnde expedit multos defectus contingere in vniuerſo ne multa bona tollantur. Si enim non corrumperetur aer ignis non conſeruaretur. nec vita leonis conſeruaretur niſi occideretur agnus vel aſinus. nec qꝫ laudaret̄ iuſtitia nec patientia ſi nō eſſet iniquitas. Ex quo patet ꝙ multa in cōꝑatione ad nos ſunt mala que in cōparatione ad diuinam prouidentiam omnia diſponētē ſm ꝙ melius competunt vniuerſa bona ſunt.

¶ Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis
Pura ſolers cernere mente
Aſpice ſummi culmina celi.
Illic iuſto federe rerum
Veterem ſeruant ſydera pacem.
Non ſol rutilo concitus igne
Gelidum phebes impedit axem.
Nec que ſummo vertice mundi
Flectit rapidos vrſa meatus:
Nunq̄ occiduo lota profundo
Cetera cernens ſydera mergi.
Cupit occeano tingere flammas.
Semper vicibus temporis equis
Veſper feras nunciat vmbras
Reuehitq; diem lucifer almum.
Sic eternos reficit curſus
Alternus amor. ſic aſtrigeris
Bellum diſcors exulat oris.

¶ Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis. Iſtud eſt ſextuꝫ metꝝ huius quarti: quod ſm quoſdam dicitur adonicum. ſm quoſdam archiloycum. ab inuentore thetrametrum. Dactilicum a pede ꝑdominā te. In quo metro phia ꝯmendat diuinam prouidentiam i diſpoſitione rerum. ⁊ primo ex parte rerum que diuia diſpoſitione regūt̄. ſcđo ex ꝑte dei regentis ibi. Sedet interea ¶ Primo cōmendat diuinam prouidentiam in regimie corporum celeſtium. ſcđo in regimine elementoꝝ. tertio in regimine tempoꝝ. quarto in regimine generabilium ⁊ corruptibilium ſecūda ibi. Hec cōcordia. tertia ibi. Hiis de cauſis quarta ibi. Hec temperies. ¶ Primo dicit. Si tu ſolers. i. ſapiens vis pura mēte cernere iura. i. regimina qb⁹ mūdus regit̄. celſi tonātis. i. dei: aſpice culmina. i. altitudies ſūmi celi. Illic ſydera ſeruant veterē pacē. i. antiquā ꝯcordiā quā eis diuia ꝓuidētia indidit iuſto federe. qꝛ ſol ꝯcit⁹. i. ꝯmot⁹. rutilo igne. i. calore non impedit gelidum axē phebes. i. lūe. nec vrſa q̄ flectit rapidos meat⁹. i. mot⁹ circa polū ſeptētrionalē nūq̄ lota occiduo ꝓfundo. i. mari occidentali: cupit tingere. i. mergere. flāmas occeāo. i. mari. cernens cetera ſydera mergi in mare. ⁊ loquit̄ more vulgari. credit vulg⁹. n. ſtellas qñ occidūt deſcēdere i mare. ⁊ veſper. i. venus ſemꝑ eqs vicib⁹ tꝑis nūciat feras vmbras noctis. ⁊ eadē venus cr̄as lucifer reuehit diem almū. i. clarū. Sic alternus amor ꝓueniēs ex diuia ꝓuidētia. reficit eternos curſus ſyderum. ſic. i. p talē mutuā concordiā bellū diſcors exulat. ideſt expellitur ab oris aſtrigeris. ideſt a regionibus celeſtibus que gerunt aſtra.

¶ Notandū de hac dictione ſolers que ſm Iſidoꝝ interpretatur quaſi ſollicitus in arte vel vtilis et ſic dꝫ ſcribi p duplex. ll. Sed ſm Huguitionē dicit̄ a ſolon. qđ eſt totū vel multū. ⁊ ars tis. quaſi totus vel multus in arte. et ſic debꝫ ſcribi p ſimplex. l. ¶ Notādū ꝙ deus magis denoiat̄ tonans a tempeſtate tonandi. q̄ ab alia tempeſtate. qꝛ maior terror per eam incutitur mentibus hominum q̄ per aliam.

alſam. Unde per tempeſtatem tonandi hoīes magis inducuntur ad recogitandam diuinam potentiam. ¶ Notandum ꝙ vrſa habens ſeptem ſtellas circa poluz ſeptentrionalem mota nunꝙ̄ occidit ſed ſemper mobilis apparz. lz alie ſtelle nobis oriantur ⁊ occidant. de venere autem que de nocte ſequit̄ ſolē ⁊ de mane lucifer dicta precedit ſolez viſum fuit in primo libro metro ſecundo.

¶ Hec concordia temperat equis
Elementa modis. vt pugnantia
Uicibus cedant humida ſiccis.
Jungantqz fidem frigora flammis.
Pendulus ignis ſurgat in altum:
Terreqz graues pondere ſidant.
Hiſdem cauſis vere tepenti
Spirat florifer annus odores.
Eſtas cererem feruida ſiccat:
Remeat pomis grauis autumnus.
Hyemem defluus irrigat imber.
Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam ſpirat in orbe.
Eadem rapiens condit ⁊ aufert
Obitu mergens orta ſupremo.

¶ Hec concordia temperat equis. Hic pħia cōmendat regimen diuine ꝓuidentie in elementis dicens. Hec ↄcordia proueniens ex diuina ꝓuidētia. tempat elementa eqs modis vt humida elementa pugnantia. i. ↄtraria cedant. ſicciſ. vicibus. i. viceuerſa. ita ꝙ qñqz ꝑualeant humida. ⁊ qñqz ſicca. ⁊ ꝙ frigora. i. elementa frigida. iungant fidem. i. ↄcordiā flāmis. i. calidis elemētis. ne vnū totalr̄ aliud corrūpat. ⁊ hec ↄcordia facit vt pēdulus ignis ſurgat ī altū. i. moueatur ſurſum. ⁊ terre graues pondere ſidant. i. deorſum reſideāt. Tūc cōmēdat regimen dei circa tempora dicens. Hiſdem cauſis. i. ſilibus cauſis per diuinā ꝓuidētiā ordinatis annus florifer. i. in quo habūdant flores ſpirat odores ipſo vere. i. tempore veris. tepente. i. incaleſcente. eſtas feruida ſiccat. i. maturat. cererem. i. fruges. Autūnus remeat. i. reuertit̄. grauis. i. oneroſus. pomis. imber defluus irrigat hyemē. Tūc cōmendat regimen dei circa generabilia ⁊ corruptibilia dicēs. Hec tēperies. i. temperata diſpoſitio ꝓuidētie diuine alit ⁊ profert qcqd ī orbe ſpirat vitam. i. qcqd viuit ⁊ eadem temperies rapiens ea que fecit. condit. i. abſcondit. ⁊ aufert. ſ. ab eſſe mergens orta. i. ꝓducta ſupremo obitu. vltima morte.

¶ Notandum ſm̄ cōmentatorem. 8. phiſi. Primum antiquū nihil facit ſine ſcd̄o antiquo. i. celo. ergo pria cā generationē ⁊ corruptionē elemētoꝝ ⁊ oīum in mūdo ⁊ temporū diſtinctiōez opat̄ mediantibus corporibus celeſtibus. vñ in lib. de pomo Ariſto. ſcribit̄ ꝙ creator oīuz ſua ſapiētia ꝑparauit ſperas. ⁊ in q̄libet ſpera ſtellas lucidas. ⁊ dedit ipſis virtutem dñandi ī hoc mūdo faciendi bonū ⁊ malū mortē ⁊ vitam ⁊ incedunt ſtelle ſm̄ virtutez ipſis a creatore datā. ſm̄ deſideriū ⁊ voluntatē eius in aſcendendo ⁊ deſcendendo. nunc de oriente ad occidens. nunc de occidente ad oriens ſine ↄtradictione. ⁊ oēs ſtelle ſunt ſicut ſerui dño obedientes. ⁊ curſus ⁊ motus earum non eſt a ſei ipſis nec virtute earuz. ſed eſt creator qui facit eas moueri

¶ Sedet interea conditor altus:
Rerūqz regens flectit habenas.
Rex ⁊ dominus: fons ⁊ origo.
Lex ⁊ ſapiens arbiter equi:
Et que cum motu concitat ire.
Siſtit retrahens: ac vaga firmat:

¶ Sedet interea cōditor altus. Hic cōmēdat ꝓuidentiam diuinam ex ꝑte dei regentis dicens. Interea dum res ſic geruntur. altus ↄditor. i. ſummus creator rex deus. ſedet. i. in ſe īmutabiliter manet regens oīa. flectit̄. i. moderat̄ habenas rex. i. frena exñs rex per ſapientiam gubernationis. dñs per potentiā creationis. fons oīs bonitatis. ⁊ origo oīuz ⁊ ipſe a nullo: lex oīa ligans. ⁊ ſapiens arbiter. i. iudex. equi idest equitatis omnibus retribuens ſm̄ iuſtitiaz que. ſ. lex oīa regens. ↄcitat. i. excitat entia. ire. i. ꝓcedere ad eſſe motu. i. ꝑ motū ⁊ ſiſtit. i. ꝑmanere facit ad tp̄s in eſſe retrahens oīa ad non eſſe. ⁊ ipſa firmat per gratiam vaga. idest inſtabilia per naturam.

¶ Nam niſi rectos reuocans itus
Flexos iterum cogat in orbes.
Que nunc ſtabilis continet ordo:
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Hic eſt cunctis communis amor.
Repetuntqz boni fine teneri.
Quia non aliter durare queant.
Niſi conuerſo rurſus amore.
Refluant cauſe que dedit eſſe.

¶ Nam niſi deus reuocās rectos itus. i. rectū ꝓgreſſum q eſt ab eſſe ad non eſſe. cogat. i. reducat entia in flexos orbes. i. in quaſdā circulatiōes. ea que ſtabilis ordo diuine prouidentie cōtinet. ipſa diſſepta. i. ſeꝑata. a ſuo fonte. i. a ſuo pricipio qd̄ eſt deus. fatiſcant. i. deficiant ⁊ ad nihilum deuenient. Hic fons eſt cōis amor cunctis entibus. ⁊ cūcta repetunt. i. appetunt. teneri. i. ↄſeruari fine boni. i. ꝑ finem boni. q2 res aliter non q̄ant durare. i. in eſſe perpetuari. niſi ↄuerſo amore. refluant. i. redeāt cauſe. i. ad cām primā que dedit eis eſſe per creationē. ¶ Notandū ꝙ entia reguntur a deo ꝑ quādā circulationē ſm̄ quā quodaz mō perpetuant̄ in eſſe. verbi gratia. De⁹ ſic diſpoſuit res vt ex ſemine proueniat herba. ⁊ ecōuerſo ex herba producatur ſemen. ſic in generatione elementoꝝ fit qdam circulus dum ex aere generat̄ ignis ⁊ iterū ex igne aer. Item ī creaturis rōnalibus que progrediūt̄ a deo ꝓductiōe nāe. fit iterum reflexio ad ipſum deum per reductionez gratie vt ſic nihil ꝑmaneat in rebus ens ⁊ ꝑfectū niſi per quādā circulationem. ⁊ hoc innuit pħia in littera. ¶ Notandum ꝙ finis ad quē oīa naturali appetitu tendunt eſt ipſuz ſummum bonum quod eſt deus. hūc finez conſequuntur rōnales creature ꝑ oꝑationē intellect⁹ et volūtatis. Sed irrationales creature cōſequūtur ip̄m ſolū ꝑ hoc ꝙ ip̄m rep̄ſentant per quādā ꝑticipationez eēndi. ⁊ ideo eodē appetitu naturali quo aliqd appetit ſuū eſſe. eodem appetitu. tendit in ſuum vltimum finem. ⁊ hoc innuit in littera cum dicit. Hic eſt cunctis communis amor.

¶ Proſa ſeptima libri quarti.

Tam ne igit̄ vides qd hec oīa q̄ diximus cōſequat̄. B. qd nā inq̄. P. Oēm inquit bonā prorſus eſſe fortunā. b. Et q inquā fieri pōt. p. Attende inquit. cū oīs fortuna vel iocunda vel aſpera: tū remunerandi exercēdi ue bonos tū puniendi corrigendiqz īprobos cā deferat̄: pz ꝙ oīs bona quā vel iuſtā cōſtat eē vel vtilē. b. Nimis quidē inq̄ vera rō: Et ſi quā paulo ante docuiſti prouidentiam fatūue conſiderez: firmis viribus eſt nixa ſententia

¶ Proſa ſeptima quarti libri.

Tam ne igit̄ vides. Iſta ē ſeptima et vltima ꝓſa hui⁹ quarti in qua pħia deducit quandā cōcluſionē ex ꝑmiſſis. Et pr̄o facit hoc. ſecūdo ſubiungit quandam exhortationem. ſecunda ibi.

Quare inquit. Primo ponit cõcluſionē intentā. ſecundo cõpat eā ad opinionē vulgi. ſcđa ibi. Sꝫ eā. Primo dicit Uides ne iā o boeti quid cõſequaꝛ hec oia que diximꝰ. dicit boetiꝰ. Quid inq̄ꝫ ꝛ philoſophia. Oēꝫ fortunā prorſus eē bonā dicit boetiꝰ. ꝛ q inq̄ꝫ. i. quō hoc põt fieri. Cui philoſophia. Attēde inqt. Cū ois fortūa ſiue iocūda ſiue aſpera. deferaꝛ cā remunerādi vel exercendi bonos vel cā puniendi vel corrigēdi iprobos pꝫ ꝙ ois fortuna ē bona ꝗꝫ vel cõſtat eſſe iuſtā ſicut illa que punit malos. ꝛ pmiat bonos. vel cõſtat eſſe vtilē. ſicut que exercet bonos ꝛ corrigit malos. dicit boetius nimis. i. valde vera eſt ratio. ꝛ ſi ꝓuidentiā quā pauloante docuiſti. ꝛ fatū conſiderem. tunc ſententia eſt nixa. i. firmata firmis viribꝰ. i. rõnibus.

¶ Notandū ꝙ ex quo ſm diuinā prouidentiā bonis ꝛ mal' nūc proſpera nunc aduerſa eueniunt: bonis ꝓpter remunerationem proſpera: et propter exercitationem in virtutibꝰ aduerſa. pꝫ ꝙ ꝓſpera fortuna remunerans et aduerſa exercitans eſt bona. Item cum proſpera fortuna malos emendet vt viſum eſt prius et aduerſa ipſos corrigat et iuſte puniat patet ipſam etiam eſſe bonam.

¶ Sed eam ſi placet inter eas quas inopinabiles pauloan poſuiſti nũeremꝰ. P. Et quid inquit. B. Quia id hominū ſermo cõis vſurpat. ꝛ quidē crebro quorūdā malā eē fortunā. p. Uis ne inquit igiꝛ pauliſꝑ vulgi ſermõibus accedamus. ne nimium velut ab hũanitatis vſu receſſiſſe videamur. B. Ut placet inq̄ꝫ. p. Nonne igitur bonū cenſes eē qđ ꝓdeſt. b. ita eſt inq̄ꝫ. p. Que vo aut exercet aut corrigit prodeſt. b. fateor inquā. p. bona igitur: b. Quid ni. p. Sed hec eorum eſt: qui vel in virtute poſiti cõtra aſꝑa bellum gerūt: vel a viciis declinantes virtutis iter arripiūt. b. Negare inquā nequeo. p. Quid vo iocunda que in premiū tribuiꝛ bonis. Nū vulgus malā eē decernit b. Nequaq̄ꝫ. Uerū vti eſt ita quoqꝫ eſſe optimā cenſet. p. Quid reliqua que cuꝫ ſit aſpera ꝛ iuſto ſupplicio malos coherceat. Num bonam populꝰ putat: b. Immo omnium inquam que excogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimam. p.

¶ Sed eam ſi placet. Hic cõpat hanc cõcluſionē ad opinionē vulgi oſtendens eam vulgo eſſe inopinabilem. et ingrit quid vulgus ſentiat de qualibet fortuna. ſecūdo ex opinione vulgi concludit quoddam contrariū ipſi vulgo ibi. Uide igitur. dicit ergo. O philoſophia ſi placet eam opinionem ꝙ omnis fortuna bona ſit numeremus inter eas opiniones quas pauloante poſuiſti inopīabiles. dicit philoſophia quid. i. propter quid Boetius dicit. quia cõmunis ſermo hominū vſurpat iſtud. i. in vſum capit quorundā fortunā eſſe malam quorundam bonam. ꝛ dicit philoſophia. Uis ne o Boeti accedamus pauliſper ſermonibꝰ vulgi. ne nimiū videamur receſſiſſe a cõi vſu hominum dicit. Boetius. vt placet. ꝛ philoſophia nõne cenſes bonum quod prodeſt. dicit. boetius. ita eſt. ꝛ philoſophia. fortuna que aut exercet aut corrigit prodeſt dicit Boetius fateor inquā. Ideo cõcludit philoſophia. Omnis fortuna bona eſt que exercet ꝛ corrigit. Dicit boetius. Quid ni. ideſt quare non. Et addit philoſophia. Hec fortuna que exerceꝫ eſt eoꝝ hominū. qui poſiti in virtute gerunt bellū contra aſpera. ſed fortuna que corrigit eſt eorum hominum qui declinantes a viciis arripiunt iter virtutis. Dicit boetius. Negare nequeo. Querit philoſophia. Quid eſt de fortuna iocunda. que tribuitur bonis in premiū. nunqd vulgus decernit. ideſt iudicat eam eſſe malam. dicit Boetiꝰ Nequaq̄ꝫ: ſed cenſet. i. iudicat eam eſſe optimā ſicut eſt. q̄rit vlterius philoſophia. Quid eſt de reliqua fortuna que punit. que cum ſit aſpera ꝛ coerceat malos iuſto ſupplicio nunquid populus. ideſt vulgus putat eam eſſe bonam. dicit Boetius. Immo iudicat eam eſſe miſerrimam omniū que excogitari poſſunt. ¶ Notandum ꝙ omnis fortuna vel eſt ad exercendum bonos ꝛ corrigendum malos homines. vel eſt ad remunerandum bonos ꝛ puniendum malos. fortuna que eſt ad exercendum bonos ꝛ ad corrigendum malos homines vtraqꝫ eſt bona. etiam ſecundū opinionem vulgi. quod probat philoſophia. Illud quod prodeſt bonum eſt. ſed fortuna que exercet bonos homines ꝓdeſt bonis. ꝛ que corrigit malos prodeſt malis. ergo vtraqꝫ eſt bona. fortuna autem que exercet eſt bonorum qui gerunt bellum contra vicia. fortuna que corrigit eſt malorum qui declinant ad virtutes. fortuna autem que remunerat bonos. bona eſt etiam ſecundum vulgares. ſed que punit malos omniū peſſima eſt ſm vulgares. ꝛ hanc opinionem vulgi de vtraqꝫ fortuna philoſophia tāgit in lra.

¶ Uide igiꝛ ne opinionē populi ſequentes qđdaꝫ inopinabile valde confecerimus. b. quid inquaꝫ p. Ex his enim ait que cõceſſa ſunt euenit eorūꝫ quidē qui ſunt vel in poſſeſſione: vel in profectu: vel in adeptiõe virtutis oēm quecūqꝫ ſit bonā: in improbitate vero manentibus oēm peſſimam eſſe fortunam. b. Hoc inquam verum eſt: tametſi nemo audeat confiteri. p.

¶ Uide igiꝛ. Hic philoſophia ex cõceſſis a vulgo cõcludit quoddā inopinabile ꝛ cõtrariū vulgo. ſ. malā eſſe fortunā tantū maloꝝ. cū tñ opineꝛ vulgus ꝓ plurimū malā fortunā euenire bonis ꝛ dicit. Uide ne nos ſequētes opinionē populi. i. vulgi cõfecerimꝰ. i. cõcluſerimus quoddā valde inopinabile apud vulgū. Quid inq̄ꝫ dicit boetius et philoſophia. Ex his eni que cõceſſa ſunt ſm opinionem vulgarē euenit ꝙ eoꝝ qui ſunt in ꝑfecta poſſeſſione virtutis vel in ꝓfectu vel in adeptiõe virtutis. oēm fortunā eſſe bonā ſiue ſit proſpera ſiue aduerſa. manentibus aūt in improbitate oēm fortunā eſſe peſſimā. et dicit Boetius. hoc verꝫ ē ſm vulgares: q̄uis nemo audeat confiteri ſm veritatem. quia in rei veritate ois fortuna bona eſt tam bonorū ꝗꝫ malorum vt probaſti. ¶ Notandum ꝙ omnis fortuna bona vel eſt remunerans: vel exercens. vel corrigēs. fortuna remunerans eſt eorū qui ſunt in poſſeſſione virtutis. fortuna exercens eſt eorum qui ſunt in profectu virtutis. fortuna corrigens eſt eorum qui incipiunt eſſe virtuoſi. Ex quo relinquitur ꝙ eoꝝ qui permanēt in malitia ſit fortuna peſſima et hoc verū eſt ſm opiniones vulgares ¶ Nota ꝙ quelibꝫ fortuna poteſt dupliciter conſiderari. ꝛ Uno modo in cõparatione ad cauſam vniuerſalem que omnia regit et diſponit ordinando ſingula in fineꝫ eis cõuenientem. ſic omnis fortuna bona eſt vt probatū eſt. vel põt cõparari fortuna ad iſtum cui euenit. ꝛ ſic ſolum illa dicitur bona que aliquod bonum confert illi cui aduenit et illa mala que nihil boni confert.

¶ Quare inquit ita vir ſapiens moleſte ferre non debet quotiens in fortune certamen adducitur: vt virum fortem non decet indignari quotiens increpuit bellicus tumultus: vtriqꝫ enim huic quidem glorie propagande: illi vero confirmande ſapiētie difficultas ipſa materia eſt. Ex quo et enim virtus vocatur. ꝙ ſuis viribus nitens non ſuperetur aduerſis. Neqꝫ enim vos in prouectu poſiti virtutis diffluere deliciis: ꝛ emarceſcere voluptate veniſtis. Prelium cum omni fortuna nimis acre conſeritis. Ne vos aut tri-

ſtis opprimat: aut iocũdã corrũpat firmiſ mediũ
viribus occupate. Quicquid autem infra ſubſi-
ſtit: aut vltra progredit᷑: habet ꝛ cõtẽptũ felicita-
tis: ꝛ nõ hꝫ premiũ laboris. In veſtra eſt.n. ſituꝫ
manu qualẽ vobis fortunam formare malitis.
Omnis enim q̃ videtur aſpa niſi aũt exercet: aut
corrigit punit.

C Quare inquit ita. Hic philoſophia facit quandã exhor-
tationẽ dicens. Ex quo oĩs fortuna eſt bona ſapiens vir ñ
debet moleſte ferre. quotiẽs adducit᷑ in certamẽ fortũe. i.
cũ fortuna. ꝛ nõ decet fortez virũ indignari. i. turbari quo
tiẽs increpuit. i. inſonuit. bellicus tumultus. i. ſtrepitus.
Nam ipa difficultas bellandi ꝛ reſiſtendi fortune eſt vni-
cuiqꝫ viro forti ꝛ virtuoſo materia. i. cauſa glorie propagã
de. exercitiũ enim bellicũ eſt cauſa glorie viro forti. Illi ve
ro. ſ. viro virtuoſo reſiſtẽtia fortune ẽ materia. i. cauſa cõ-
firmande ſapiẽtie. i. virtutis. Ex quo. i. ex qua victoria ta
lis difficultas virtus vocat᷑. dicit᷑ enim virtus eo ꝙ ſuis
virib⁹ nitẽs non ſuperet᷑ aduerſis. ꝛ ſubdit. Neqꝫ. n. vos
poſiti in ꝓfectu. i. in via virtutis. veniſtis in mũdũ diffluе
re deliciis ꝛ emarceſcere voluptate: pretiũ nimis acre cen-
ſebitis. i. iudicabitis fieri cũ oĩ fortuna. ne triſtis fortuna
opprimat eiiciendo in deſperationẽ aut iocunda corrũpat
alliciendo ad voluptatẽ. occupate. i. tenete ergo mediũ vir
tutis firmis virib⁹. q꞉ qcqd ĩfra ſubſiſtit a medio virtutis
deficiendo. aut vltra ꝓgredit᷑. mediũ virtutis excedendo
illud hꝫ cõtẽptũ felicitatis. i. virtutis ꝛ nõ hꝫ p̃miũ laboriſ
ꝛ in veſtra manu. i. ptãte ſitũ eſt. qualẽ virtutẽ vobis ma-
litis. i. magis velitis formare. ſ. bonã vel malã. Oĩs. n. for
tuna que videt᷑ aſpera. aut exercet bonos ꝛ punit malos ꝛ
ſic bona eſt. C Notãdũ ꝙ phĩa hortat᷑ ſapientem ad ma
gnanimitatẽ cũ dicit. Sapiẽs nõ dꝫ moleſte ferre fortunã
Nã ſm ariſto. in ethicis. Sapiẽs bene ſcit ferre fortunas
q꞉ hꝫ ſe ſine vitupio ſicut tetragonũ. Corp⁹. n. tetragonũ
quocũqꝫ proiicit᷑ firmiter ſtat ꝛ magnanim⁹ eſt qui cõtra
difformes inſultus fortune vnanimi mẽtis cõſtãtia mili-
tat. C Notandũ ꝙ virtus conſiſtit in medio inter duo vi-
cia extrema ad quorũ vnum impellit ꝓſpera fortuna ad
aliud aduerſa. verbi gratia. Aduerſitas impellit ad deſpe-
rationez ꝛ timiditatẽ. ꝓſperitas aũt ad p̃ſumptionẽ ꝛ au-
daciã. inter que cõſiſtit mediũ virtutis cuius exceſſus vel
defectus eſt vicioſus. ꝛ hoc innuit phĩa ĩ littera: C Nota
ꝙ in ptãte hoĩs ẽ facere fortunã ſibi qualẽ vult. ſ. bonam
vel malã qđ declarat philoſophia in aduerſa fortuna. q꞉
ſi eã accipim⁹ bono aĩo ꝑ exercitio ꝛ correctiõe ipſa eſt bo
na. Si aũt eã toleram⁹ malo aĩo etiã pro pẽa ipa mala ẽ.

C Metrũ ſeptimũ quarti libri.

Bella bis quinis operatus annis.
Vltor atrides frigie ruinis
Fratris amiſſos thalamos piauit.
Ille dum graie dare vela claſſi
Optat: ꝛ ventos redemit cruore:
Eruit patrem: miſerumqꝫ triſtis
Federat nate iugulum ſacerdos.

C Metrum ſeptimum quarti libri.

Bella bis quinis. Hic incipit ſeptimum ꝛ vlti-
mũ metrũ hui⁹ quarti quod dicit᷑ ſaphicũ ab ĩ
uẽtore trochaicũ a pede p̃dñante. in quo phĩa
cõfirmat ſuã exhortationẽ exẽplo viroꝝ fortiũ
q ſpretis voluptatib⁹ magnos ſubierũt labores ſpe laudis
ꝛ glĩe. ꝛ p̃io põit plura exẽpla. ſcđo hortat᷑ nos ad imita
tionẽ coꝝ ibi. Ite nũc fortes. Prĩa pars poſſet diuidi in
tot partes quot exempla ponit que patebũt. Primũ exẽ-
plũ eſt tale. Paris filius priami regis troyanoꝝ in gre-
ciã ꝓfectus rapuit vxorẽ helenam Menelai. ꝛ duxit eam
in frigiã regionẽ. Menelaus autem cõqueſtus fratri ſuo
agamẽnoni hoc factũ agamẽnon cõuocatis p̃ncipib⁹ gre
corũ trãſfretauit in frigiã ꝛ obſedit troyã decẽ annis. quã
tãdẽ deſtruxit ꝛ maiorib⁹ interfectis populũ captiuauit.
Cũ aũt agamẽnon ꝓficiſceret᷑ verſus troyam deuenit in
quãdã inſulã vbi factus ẽ ei ventus cõtrari⁹. ꝛ reqſiuit va
tes qd eſſet faciendũ. qui dixerũt ꝙ nõ haberet vẽtũ ꝓſpe
rũ niſi placaret dianã ſacrificando ei ſuã filiã. Cui licet hoc
videret᷑ durũ ꝑꝑ pietatẽ paternã. tñ ſuadente vlixe ſpe lau
dis ꝛ glĩe ſuꝑ victoria obtinẽda cõſenſit vt eã immolaret:
quo facto obtinuit ventũ ꝓſperũ ad voluntatẽ. dicit ergo
in littera. Atrides. i. agamẽnon atride fili⁹ exñs vltor ope
ratus bella bis qnis. i. decẽ ãnis piauit. i. purgauit. vlci-
ſcẽdo amiſſos thalamos. i. vxorẽ cõtẽptã in thalamo fra
tris menelai. ruinis. i. deſtructiõibus. frigie. i. troye. que
ſita fuit in frigia. dũ ille agamẽnõ. optat dare. i. exponere
vela graie claſſi. i. naui grecali. ꝛ dũ redemit ventos cruo
re filie ſue. ipſe exuit. i. depoſuit. patrẽ. i. pietatẽ paternã
ꝛ ſacerdos triſtis exñs federat. i. fedare ſacrificat. miſeruꝫ
iugulũ. i. collũ vel guttur. nate. i. filie agamẽnonis: ſꝫ. n.
huguitionẽ iugulũ ẽ idẽ qđ guttur vel gutturis inciſio.

C Fleuit amiſſos ithacus ſodales.
Quos ferus vaſto recubans in antro
Merſit immani poliphemus aluo.
Sed tamen ceco furibundus ore
Gaudium meſtis lachrymis rependit.

C Fleuit amiſſos. Hic phĩa ponit ſm exẽplũ in quo decla-
rat fortia acta ipſi⁹ vlixis itẽdẽs talẽ fabulã. vlixes rediẽs
de bello troiano. x. ãnis errauit ĩ mari ſuſtinẽs multa ad-
uerſa: tãdẽ caſualiter vẽit ad antꝝ poliphemi qui erat ma
xim⁹ gigas hñs vnicũ oculũ in fronte. qui ſocios vlixis oc
cidit ꝛ vorauit: ſuper quo vlixes ꝯtriſtatus ſuſtinuit vſqꝫ-
quo p̃dict⁹ gigas cibo repletus obdormiret. quo dormien
te oculũ quẽ in fronte habuit eruit. qui euigilãs furibun-
dus queſiuit vlixem: ſed excecatus eũ inuenire nõ potuit.
Dicit ergo in littera. Ithacus. i. vlixes ab ithaca regione
vel ab auo ſuo ithaco ſic dictus ille fleuit. i. defleuit amiſ
ſos ſodales quos ferus poliphemus recubans. i. morãs
in vaſto antro. ideſt magno. merſit immani aluo. i. ma-
gno ventre. ſed tñ vlixes furibundus rependit. i. reſtituit.
gaudiũ meſtis lachrymis. i. ſuis triſtitiis. ore ideſt facie
poliphemi ceco. ideſt excecato.

C Herculem duri celebrant labores.
Ille centhauros domuit ſuperbos.

C Herculẽ duri. ꝛc. Hic ponit aliud exẽplũ in quo deſcri-
bit acta herculis ꝛ labores eius qb⁹ fingit᷑ meruiſſe celum
dicẽs. Duri labores aſſũpti. celebrant. i. celebrẽ reddunt
herculẽ. Cui⁹ põit primũ laborẽ. ſ. domationẽ centhauro
rũ dicẽs. Iſte hercules domuit cẽthauros ſuꝑbos qui eũ
cõtẽpſerũt. C Vbi notãdũ ꝙ cẽtauri monſtra quedã di-
cta ſũt ex medietate hoĩs ꝛ ex medietate thauri: quos poe
te fingũt genitos ex ſemĩe Ixionis qđ ꝓiecit in nubẽ. qua
Iuno circũdederat ſe fugiẽs a facie eius volẽtis cũ ea cõ-
cubere. hos cẽthauros hercules domuit. Cũ. n. ꝯueniſſet
ad ludũ paleſtine in monte folor. Hercules cõgreſſus cuꝫ
eis ipſos vſqꝫ ad effuſionẽ ſanguinis proſtrauit.

C Abſtulit ſeuo ſpolium leoni:

C Abſtulit ſeuo ſpoliũ. Hic ponit ſcđum laborẽ herculis
dicens. Hercules abſtulit ſpoliũ. i. pellẽ ſeuo leõi. C Vbi
notandũ ꝙ in ſilua Nenica fuit qdã leo crudeliſſimus q
homines totius regionis inuaſit: quẽ aggreſſus hercules
pro liberatione patrie ipſum interemit excorians ipſũ pel-
lem pro ſpolio abſtulit.

C Fixit ꝛ certis volucres ſagittis.

C Fixit ꝛ certis volucres ſagittis. Hic ponit tertium labo
rez dicens. Hercules fixit volucres. ideſt arpias certis ſa

gittis. ¶ Ubi notandum q rex fini⁹ filios ſuos excecauit qui nouercã ſuam de ſtupro accuſauerant ꝓpter quod inuidia deorũ ipſe eſt excecatus: ⁊ appoſite ſunt ei arpie. id eſt volucres virginei vultus. rapientes cibum de menſa eius quas hercules ſagittis ſuis frit ⁊ fugauit.

¶ Poma cernenti rapuit draconi.
Aureo leua grauior metallo.

¶ Poma cernenti rapuit draconi. Hic tangit quartũ laborem dicẽs. Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. cuſtodienti illa rapuit aureo metallo. ideſt cũ claua aurea Hercules inq̃ factus grauior. i. fortior. leua. i. manu. ¶ Ubi notandũ q ſeptem fuerũt filie athlantis habentes ortum aureum cũ pomis aureis que draco cuſtodiebat. Hercules autem ſupueniẽs draconi poma aurea abſtulit

¶ Cerberum traxit triplici cathena.

¶ Cerberum traxit triplici cathena. Hic ponit quintum laborem dicẽs. Hercules cerberum. i. canem infernalẽ traxit ab inferis triplici cathena. ¶ Ubi notandum q pirithëus volens ſibi deſponſare reginam inferni. herculeꝫ ⁊ theſeum ⁊ alteros viros fortes aſſumpſit quibus venientibus ad infernũ: cerberuſ ianitor inferni ipos latratu ſuo ĩpediuit. Hercules autem ipſum tribus cathenis vinxit: vl ẜm alios ipſum traxit de inferno triplici cathena. quia dicitur habere tria capita canina triplici cathena vincta.

¶ Victor imitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſeuis dominũ quadrigis.

¶ Uictor immitem. Hic ponit ſextum laborẽ dicens. Uictor. ſ. hercules fertur poſuiſſe immitẽ dominũ. ſ. diomedem in pabulum ſeuis quadrigis. i. equis quadrigam trahentibus. ¶ Ubi notandum q diomedes fuit rex tracie. qui equos ſuos pauit humana carne. quem herculeſ interfectum dedit ſuis propriis equis deuorandum.

¶ Hydra combuſto periit veneno.

¶ Hydra cõbuſto periit. Hic ponit ſeptimũ laborem dicẽs hydra. i. ſerpens periit combuſto veneno ſuo. ¶ Ubi notãdũ q in lerna palude fuit quidã ſerpẽs habens plura capita quoꝝ vno preciſo ſuccreſcebant tria. quẽ hercules aggreſſus ſagitando cum non videret ſe proficere collecta cõgerie lignorum ipſum cõbuſſit.

¶ Fronte turbatus achelous amnis
Ora demerſit pudibunda ripis.

¶ Fronte turbatus. hic ponit octauũ laborẽ herculis. vbi ſciendũ q cum hercules vellet deducere filiam cuiuſdam regis que dicebaẜ deianira fluui⁹ achelous quẽ debebat tranſire mutauit ſe in diuerſas formaſ pugnãdo cõtra herculem. cũ autem vltimo mutaſſet ſe in ſpeciẽ thauri. hercules ipſo deiecto abſtulit ſibi vnũ cornu. quod ſacrificauit copie. ideſt dee fortune. propter quod achelous verecundia confuſus fugit ⁊ in aquis latuit. vnde dicit in littera Achelous amnis. ideſt ille fluuius fronte turbatus propter ablationem cornu. ipſe demerſit in ripis ora pudibũda. qr latuit pre pudore in ripis.

¶ Strauit antheum libicis harenis.

¶ Strauit antheũ li. hare. hic ponit nonũ laborẽ dicens. hercules ſtrauit. i. occidit antheũ illũ gigantẽ harenis libicis. i. harenis libie regionis. Ubi notãdũ q antheus erat gigas de terra progenitus cuius erat talis virtus: q ſi aliquãdo ex fatigatione debilitareẜ tactu terre ſtatĩ recupabat vires. Qui cũ exerceret magnã tyrannidẽ in libia aduenit hercules ⁊ cõgreſſus cum eo diu ſimul luctabanẜ. Cum aũt antheus ſentiret ſe debilitari ſponte cecidit ĩ terrã. ⁊ ſic reſũpſit vireſ: quod hercules cognoſcẽs ipſuꝫ a terra eleuauit: ⁊ ſupra pectus ſuum ipſum tenendo oppreſſit quouſqꝫ ſpiritum exalaret.

¶ Cacus euandri ſatiauit iras.

¶ Cacus euandri ſatiauit iras. hic ponit decimũ laborem. Ubi notandũ q cacus fuit monſtrũ euomẽs ignẽ per os cui⁹ pater fuit vulcan⁹. manebat aũt cacus in monte auentino ſpoliãs ⁊ occidẽs homines ⁊ furto plurimũ inſiſtẽs: cum aũt hercules veniret de hiſpania ducens ſecũ multoſ boues. Cacus quoſdã boues herculis furabaẜ ⁊ traxit eoſ in antrũ ſuũ retrorſum ꝑ caudas ne furtum pateret: cũ ãt hercules quereret boues per mugitũ vnius bouis peruenit ad antrũ cachi. quo extracto ipꝫ interfecit: cuius morte placata eſt ira euãdri. quẽ idẽ cacus multũ offenderat. vñ dic. Cac⁹ ſupple morte ſua quã paſſus ẽ ab hercule. ſatiauit. i. cõpeſcuit iras euãdri quẽ cacus multũ offẽderat.

¶ Quoſqꝫ preſſurus foret altus orbis
Setiger ſpumis humeros notauit.

¶ Quoſqꝫ preſſurus. Hic ponit vndecimũ laborẽ hercul. Ubi notãdũ q in archadia erat quidã aper deuaſtans totã regionẽ: quẽ cũ hercules agitaret: aper ſibi inſultãs humeros herculis ſpuma maculauit. quẽ aprũ tandem iterfecit. vñ dicit. Setiger. i. aper gerens ſetas. notauit. i. maculauit humeros herculis. ſ. ſpuma vel ſaliua. quos hũeros altus orbis foret. i. erat preſſurus. quia vt ſtatim patebit. hercules humeris ſuis celum ſuſtulit.

¶ Ultimus celum labor inreflexo
Suſtulit collo. preciumqꝫ rurſus
Ultimi celum meruit laboris.

¶ Ultimus celũ labor inreflexo. hic ponit duodecimum ⁊ vltimũ laborẽ eius. vbi notandũ q athlas fingiẜ fuiſſe qdã gigas ſupportãs celũ humeris ſuis. hic fatigatus rogauit herculem vt celũ ſupportaret. quouſqꝫ ipſe reſpiraret: quod ⁊ hercules fecit ⁊ ꝑ hoc celuꝫ meruit. vnde dicit vltimus labor herculis fuit q ſuſtulit. i. ſupportauit celũ collo inreflexo. i. inclinato. ⁊ rurſus meruit celum tanq̃ ꝑcium vltimi ſui laboris.

¶ Ite nunc fortes vbi celſa magni
Ducit exempli via: cur inertes
Terga nudatis. ſuperata tellus
Sydera donat.

Finit liber quartus.

¶ Ite nunc fortes ⁊c. Hic hortatur philoſophia ad predictorũ fortiũ virorũ imitationẽ. d. Ite nũc forteſ. reſiſtẽtes aduerſitatib⁹. ite illuc vbi ducit via celſa. i. ardua. magni herculis. que eſt via virtutum ⁊ via magni exempli ad aggrediendum fortia: ⁊ tunc inuehitur contra tardos ⁊ vicioſos. d. Cur vos inertes. ideſt homines ſine arte. ſicut homines deſidioſi. cur nudatis terga. i. dorſa veſtra fugiendo labores ⁊ aduerſa. nam tellus. i. terrena concupiſcentia ſuperata donat homini ſydera. i. celum. quia ſuperata terrena concupiſcentia efficitur homo dignus celo quod eſt locus deoꝝ ⁊ ſpirituum. Nã ẜm ariſtotelẽ primo celi ⁊ mũdi. Oẽs cũ locũ qui ſurſum eſt deo attribuũt ⁊ barbari ⁊ greci quicũqꝫ putant deum eſſe. de quo loco dicit. Plato in fedrone. Uiri ſpeculatiui viuẽtes ẜm vitã contẽplatiuã: celeſtes ſedes recipiũt in quib⁹ felicitate deoꝝ potiũtur: qua felicitate nos faciat participes Jeſus chriſt⁹ q ẽ de⁹ ſup oĩa benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Incipit liber quintus. Proſa prima.

Dixerat: orationiſqꝫ curſum ad alia quedam tractanda ⁊ expedienda vertebat. B. Tũ ego. Recta quidem inquã exhortatio: tuaqꝫ prorſus auctoritate digniſſima. Sed q tu dudum de prouidentia queſtionem pluribus aliis implicitaꝫ eſſe dixiſti re experior. Quero. n. an eſſe aliquid omnino: ⁊ quidnam eſſe caſum arbitreris. p.

¶ Explicit liber quartus. Incipit quintus.
Iterat orationiſqȝ curſum. Hic incipit quintus
liber Boetii de cōſolatione philoſophie cuiꝰ h
eſt pria proſa: in qua philoſophia vult ſoluere q̄
dam dubia ſuam determinationē cōſequētia de fato ⁊ ꝓ-
uidētia: videt̄ enī ex dictis ꝙ caſus nō ſit. qꝛ ſi oīa ſūt ꝓ-
uiſa ita ꝙ nihil eueniat p̄ter ordinē ꝓuidētie diuine: vr̄ ꝙ
nihil caſualiter euēiat. qꝛ caſus īportat euentū īopinatū.
Itē videt̄ ex dictis ꝙ liberū arbitriū nō ſit. qꝛ oīa diſpo-
nunt̄ ſm ordinē fatalis neceſſitatis. liberū aūt arbitrium
neceſſitatē excludit. videt̄ ergo ſi ponit̄ prouidētia ⁊ fatuȝ
ꝙ oīno excludat̄ liberū arbitriū. Philoſophia ergo in p̄
ſenti libro inqrit vtrū caſus ſit ⁊ qd ſit: ⁊ inqrit vtrū liberū
arbitriū. ſupponendo argumēta quibꝰ liberū arbitrium
cū ꝓuidētia diuiſa nō videt̄ poſſe ſtare. poſt hoc ponit fal
ſam ſolutionē quorūdā quā iprobat ⁊ ponit propriā quā
rōnibus cōfirmat: ⁊ de eternitate determinat ⁊ alia plura
ſicut patebit. Et diuidit̄ iſte liber in vndecim partes. quia
ſex ſunt ꝓſe ⁊ qnqȝ metra eiꝰ: que partes ⁊ q̄ ipſis deter-
minant̄ patebūt in ꝓceſſu libri. In pria ꝓſa determinat
de caſu. ⁊ prio boetius tāgit acta phie cōmendās eius ex
hortationē factam: ⁊ mouet queſtionē de caſu. Secundo
phia excuſat ſe ab eius determiatione ⁊ boetius illā excu-
ſationē remouet. Tertio phia determinat de caſu: ſecūda
ibi. Tum illa feſtino. tertia ibi. Tum illo morē. Primo
dicit philoſophia dixerat hec p̄dicta: ⁊ vertebat curſū ora
tionis. i. ſermonis ad tractāda quedā alia atqȝ expediēda
Tunc ego boetius inquā O phia recta ē tua exhortatio fa
cta: ⁊ prorſus ē digniſſima auctoritate. ſȝ ꝙ tu dudū dixi-
ſti ſexta ꝓſa qrti libri. q̄ſtionē de ꝓuidētia iplicitā. i. iplica
tā eē pluribus aliis. ſ. queſtionibꝰ ego experior re. i. reali
ter. quero enī an arbitreris caſū oīno aliqd eſſe ſupple in
rerū natura; ⁊ quidnā arbitreris eſſe caſū ſupple in reruȝ
natura. ¶ Notandū ꝑ hoc ꝙ dicit boetius dixerat. innuit
phiam iam expediuiſſe que ad ſui ſpeculationē ſpectabāt:
⁊ ita determinaſſe pricipalē huiꝰ libri intētionē ⁊ phia ver
tebat curſū oratiōis. i. orationē currētē: qꝛ oratio phie nō
impediebat̄ ignorātia docētis; nec tarditate dicētis: hāc
orationē vertebat ad quedā alia tractāda. que aūt fuerūt
illa boetius nō exprimit. qꝛ forſitā ſua opinione minꝰ erāt
deſiderāda vel forſan q̄tū ad ꝓpoſitū extranea. Notādū
ꝙ dicit exhortatōeȝ phie fuiſſe rectā. qꝛ phia hortabat ad
virtutes ⁊ ad cōtēptū fortuitoꝝ. talis aūt exhortatio que
ſit ad bonū ꝓſequendū ⁊ malū fugiendū recta eſt. ⁊ dicit
exhortationē philoſophie eſſe digniſſimā auctoritate. qꝛ
qḋ a ſapiente dicit̄ auctoritate ſapiētis dignū reputat̄.

¶ Tum illa feſtino inquit debitū ꝓmiſſionis ab-
ſoluere: viamqȝ tibi quā patriā reueharis aperi-
re. Hec autē ⁊ ſi ꝑutilia cognitu: tamē a propoſi-
ti noſtri tramite pauliſꝑ auerſa ſunt. Verendum
qȝ eſt ne deuiis fatigatus ad emetiēdū rectū iter
ſufficere nō poſſis. B. Ne id iq̄ȝ prorſus verea
re. Nam quietis mihi loco fuerit ea qbus maxie
delector agnoſcere: ſil̄ cū oē diſputatiōis tue latꝰ
indubitata fide conſtiterit: nihil eſt quod de ſe-
quentibus ambigatur.

¶ Tum illa feſtino inqt. Hic phia excuſat ſe de huius opi
nionis vel q̄ſtionis determinatiōe. Et boetiꝰ illā excuſa-
tionē remouet dicēs. Phia inqt. Ego feſtino abſoluere.
i. ꝑficere debitū ꝓmiſſiōis. ⁊ apire tibi viā qua reueharis
ad patriā. Hec aūt q̄ tu queris de caſu. ⁊ ſi ꝓ q̄uis. ſunt ꝑ
utilia cognitu. i. cognitōe tamē pauliſꝑ auerſa ſūt a trami
te. i. via noſtri ꝓpoſiti ⁊ dicit pauliſꝑ. qꝛ nō ſunt totaliter
auerſa: ſȝ aliquātulū elucidant p̄miſſa: ⁊ eſt verendū. i. ti-
mendū. ne tu fatigatus deuiis. i. queſtionibꝰ extraneis. nō
poſſis ſufficere ad emetiēdū. i. trāſeūdū rectū iter. dic boe
tiꝰ. O phia ne illud vereare. i. nō timeas qꝛ hoc fuerit mi
hi loco qetis: agnoſcere ea quibꝰ maxime delector. ⁊ cū oē
latus. i. circūſtātia tue diſpoſitiōis mihi ꝯſtiterit fide indu
bitata nihil ē ꝙ ambigat̄ de ſequētibꝰ. ¶ Notādū ꝙ di-
citq̄ via reueharis patriā hic patriā vocat beatitudinē q̄ȝ
prius inuenire docuit. Illa aūt ꝑ que homo peruenit ad
ipām ſunt virtutes. de qbꝰ Boetiꝰ itēdebat agere nō in h
libro. ſed in vltimis libris muſice ſue agēdo de muſica hu
mana. intētionem autem ſuam non compleuit. quia a re
ge theodorico morte ꝑuentꝰ fuit.

¶ Tum illa. Morem inqt geram tibi: ſimulqȝ ſic
exorſa eſt. Siquidē inquit aliquis euētū temera-
rio motu: nullaqȝ cāꝝ cōnexiōe ꝓductū caſū eē d
finiat: nihil oīno caſū eē cōfirmo: ⁊ preter ſubie-
cte rei ſignificationē inanē ꝓrſus eē vocē decerno

¶ Tū illa morē inqt. Hic phia determinat de caſu ſoluen
do premiſſas cauſas ⁊ queſtiōes. Prīo ſoluit primam an
caſus ſit. ſecūdo ſecūdā. qd ſit caſus ibi. licet igit̄. Primo
oſidit qd ſignificet̄ ꝑ nomē caſus. ponēdo opinionē quo-
rūdā. Secūdo improbat illā opinionē ibi. Quis enī. Pri
mo dicit. O boeti ego gerā tibi morē. i. cōformabo me vo
lūtati tue. ⁊ ſil̄ ſic ē exorſa. i. ſic īcepit. ſi aliqs diffiniat quo
ad nomē dicēs caſū eē euētū ꝓductū motu temerario. i. i
prouiſo. ⁊ nulla cōnexiōe cauſaꝝ. Ego phia affirmo caſū
ſic oīno nihil eē. ⁊ decerno. i. iudico vocē caſus ꝓrſus eſſe
inanē. p̄ter ſignificatiōeȝ rei ſubiecte. ſicut hec vox chime
ra inanis eſt. ¶ Notandū ꝙ q̄uis queſtio ſi eſt precedit
queſtionem qd eſt. ſm ꝙ queſtio qd eſt. q̄rit de qdditate
rei. qꝛ qd eſt rei nulli debet̄ niſi enti. tamē q̄ſtio qd eſt q̄-
rens de quo qd ē nois ē pria cognitio. ⁊ ideo ex quo qd ē
nois. oȝ ſcire de aliquo ſi eſt. ꝓpter hoc phia ad q̄rēdum
de caſu vtrū ſit vel nō accipit quod qd eſt qḋ ſignificat̄ ꝑ
nomē. ⁊ dicit. Si aliq dicūt caſū eſſe euentum temerariū
ſine omni cauſa productū ego video vocem caſus eſſe ina
nem tanq̄ȝ ſibi nihil correſpondeat in re.

¶ Quis eni cohercente in ordinē cuncta deo: lo-
cus eſſe vllus temeritati reliquus poteſt.

¶ Quis enim coherccente. Hic philoſophia improbat opi
nionem iſtam oſtendens caſum nihil eſſe ſm eam. ſecun-
do ſoluit queſtionem ſm rei veritatem ibi. Ariſtoteles me
us. Primo ponit vnam rationem. ſecundo aliam ibi. nā
nihil. Antiqui dicebant ꝙ caſus eſt euentus temerarius.
i. improuiſus. Contra hoc arguit philoſophia ſic. Vbicū
qȝ omnia ſunt prouiſa ibi nihil eſt temerarium. ſed oia q̄
ſūt ꝓuiſa ſunt a deo ergo inter ea que ſunt nihil eſt teme
rariū. Hanc rōnē breuiter innuit in littera dicens. Quis
enim locus vllus poteſt eſſe reliquus. i. relictus. temerita
ti. i. improuiſioni. deo coherceute cuncta in ordinem. ſ. ꝓ
uiſum. q. d. nullus. ¶ Notandū ꝙ omnia a deo ſunt pro
uiſa cuius ratio eſt. Q uorūcūqȝ deus eſt cauſa omnia ta
lia prouiſa ſunt a deo. ſed deus eſt cauſa omnis entis. er-
go omnia entia a deo ſunt prouiſa. Quod autem deus ſit
cauſa omnis entis pȝ. qꝛ ab ipſo dependet celū ⁊ tota nā.
vt patet ex duodecimo methaphiſice.

¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſententia eſt:
cui nemo vnquā veterum refragatus eſt. Q̄ȝ id
illi nō de operāte pricipio ſed de materiali ſubie
cto: hoc eſt oīuȝ de natura rōnū quaſi quoddā ie
ceri fundamētū. At ſi nullis ex cauſis aliqd oria
tur: id de nihilo ortū eſſe videt̄. Quod ſi hoc fie
ri nequit. nec caſum quidē huiuſmodi eſſe poſſibi
le eſt qualē pauloāte diffiniuimus. B. Quid igi
tur inquā nihil ne eſt quod vel caſuȝ vel fortuitū
iure appellari queat. An eſt aliqd: tāctſi vulgus
lateat: cui vocabula iſta conueniant. p.

¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere. Hic ponit aliam rationem ꝓbantē ꝙ caſus nō pōt eſſe ſine omni cauſa productus ſicut dicebāt antiq. ⁊ arguit ſic. Quod eſt ex nihilo nihil ē ſed qđ ē ex nulla cauſa ex nihilo ē. ergo qđ ex nulla cauſa eſt nihil eſt. Sȝ ſm antiquos caſus ē ex nulla cauſa. q: eſt productus ſine omni cōnexione cauſaꝝ. ergo caſus nihil ē vnde dicit in littera. Uera ſnīa eſt cui nemo vnqȝ veterum refragatus eſt. i. ꝯtradixit. ſ. ex nihilo nihil. exiſtere. qȝ qȝ illi ātiqui illā propoſitionē ex nihilo nihil exiſtere iecerint . i. poſuerit quaſi quoddā fundamētū nō de operante principio. ſcȝ de deo creatore. q: ille ex nihilo aliqđ fecit. ſed intellexerunt hoc de materiali ſubiecto. i. de tota natura ſūdata in materia. ⁊ exponit ſeipm dicens. hoc eſt de natura omniū rationū. i. de materia que eſt ſubiectū formarum naturaliū. Sed ſi aliquid oriat̄ ex nullis cauſis. id videtur eſſe ortū ex nihilo. ſed hoc fieri negt vt aliqđ oriat̄ ex nihilo ergo nō eſt poſſibile caſum eſſe hmōi. i. taleȝ qualē paulo ante diffiniuimus ſm antiquos ꝙ ſit euentus temerarius ſine cōnexione cauſaꝝ. Quid ergo dicēdū ē de caſu q̄rit boe. Eſt ne nihil in rerū natura quod iure queat. i. poſſit appellari caſus vel fortuitū vel ē aliqđ. tametſi pro qȝ uis. lateat vulgus cui iſta vocabula conueniāt. ¶ Notandū ꝙ hec ꝓpoſitio ex nihilo nihil exiſtere vera eſt in comparatione ad cauſam ꝑticularē. que in ſua actione ꝑſuppōit materiā tamē in cōparatiōe ad cauſā vniuerſalē que ē cauſa totius entis non eſt vera. Unde dicim⁹ deum oīa creaſſe ex nihilo ⁊ fide tenem⁹. ſed antiqui de iſto modo productionis ꝑ creationē nō loquebant̄. ſed p̄io mō. vn̄ ariſtoteles p̄io phiſi. Impoſſibile eſt aliqđ fieri ex his q̄ nō ſūt de hac. n. opiniōe cōueniūt oēs qui de natura ſunt.

¶ Ariſtoteles meus id inquid in phiſicis ⁊ breui ⁊ veri ꝓpinqua ratione definiuit. b. quonaȝ inqȝ modo. p. Quotiēs ait aliquid cuiuſpiā rei gratia gerit̄ aliudqȝ quibuſdā de cauſis: qȝ quod intendebat̄ obtingit: caſus vocat̄. Ut ſi quis colendi agri cauſa fodiens humū defoſſi auri pondus inueniat. Hoc igitur fortūito quidē credit̄ accidiſſe. verū nō de nihilo eſt. Nā ꝓprias cauſas hȝ q̄rū improuiſus inopinatuſqȝ ꝯcurſus caſum videtur opatus. Nā niſi cultor agri humū foderet. inſi eo loci pecuniam ſuam depoſitor obruiſſet: aurū non eſſet inuentuȝ.

¶ Ariſtoteles me⁹. id iquit in phiſicis. Hic pħia ſoluit queſtionē de caſu ⁊ p̄io oñdit eā eē ſolutā ab ariſtotele ⁊ oſtēdit modū eius. ſcđo declarat ꝙ licet caſus nō habeat cauſas ꝑ ſe: hȝ tn̄ cauſas ꝑ accñs ibi. He ſunt igit̄. Primo dicit ariſtoteles meus. ideſt doctrina mea nutritus ⁊ deditus definiuit caſū in phiſicis. i. in ſecūdo phiſicoꝝ breui ratione ⁊ ꝓpinq̄ veri. i. veritati ⁊ q̄rit Boetius. Quonā i quā mō. dicit philoſophia. Quotiēs aliqđ gerit̄. i. fit gr̄a cuiuſpiā rei. i. alicui⁹ rei ⁊ aliud obtingit quibuſdā de cauſis quā qđ itēdebat̄ illud vocatur caſus. vt ſi aliqs cā colēdi agri fodiēs humū iueniat pōdus auri defoſſū: hec inuētio auri credit̄ fortuitu. i. a caſu accidiſſe verū ꝑ ſcđ. talis euētus caſualis nō ē de nihilo. i. de nulla cauſa. ſicut dicebat diffinitio antiquoꝝ. nā euēt⁹ caſualis. hȝ ꝓprias cās. quarū cōcurſus inopinatus ⁊ iprouiſus ſupple ab eo qui aliqđ fecit cauſa alteri⁹ rei. vr̄ opat⁹ eē caſū. niſi. n. cultor agri foderet humū que ſup. foſſio eſt vna cauſa inuentionis auri. ⁊ niſi eo loci. i. loco depoſitor obruiſſet. i. abſcōdiſſet pecuniā ſuā: que eſt alia cauſa iuētionis auri: aurū nō eēt inuētū. ¶ Notandū ꝙ caſus ſm ariſt. eſt qñ aliquid fit ꝓpter aliquē finē: vt foſſio agri propter ſeminationē: ſi aliqđ aliud euenit ex quibuſdā cauſis preter hoc quod intēdebat̄ hoc eſt caſus: vt inuētio theſauri caſualis eſt q̄ nō itēdebat̄ a foſſore agri. ex quo pȝ ꝙ inuentio theſauri eſt caſualis: nō iō ꝙ nō ē preuiſa a deo ſed q: nō ē ꝓuiſa ab homine ⁊ ita caſus. nihil ē quo ad deū: ſȝ eſt aliqđ quo ad hoieȝ ꝓter cui⁹ itētionem ⁊ ꝓuiſionē euenit.

¶ He ſūt igit̄ fortuiti cāe cōpendii: qđ ex obuiis ſibi ⁊ cōfluētibus cauſis: nō ex gerētis intētiōe ꝓuenit. Neqȝ. n. vel qui auꝝ obruit vel q agrum exercuit. vt ea pecunia repiret̄ itendit. ſȝ vt dixi quod ille obruit. nunc fodiſſe conuenit atqȝ concurrit.

¶ He ſunt igit̄. Hic oñdit philoſophia ꝙ lȝ caſus habeat cās non tn̄ hȝ cās ꝑ ſe. ſed per accidēs dicens. he igit̄ ſunt cāe fortuiti compendii. i. fortuiti euentus quod fortuitum cōpendiū ꝓuenit ex cauſis obuiis ⁊ cōfluentib⁹. nō ex intētione gerentis. nō enim ille qui aurū obruit uel qui agruȝ exercuit. i. fodit intendit ut ea pecūia reperiret̄: ſȝ vt dixi ꝓter gerentis intentionem euenit hunc fodere quā ille obruit pecuniā. ⁊ cōcurrit ſupple inuentio pecunie. ¶ Notādū ꝙ cā efficiēs non agit niſi moueat̄ a fine. finis aūt nō mouet niſi ſm ꝙ ē in intentione ⁊ ideo reſpectu illius effectus qui eſt in intentione agens eſt cauſa ꝑ ſe: ſed ſi aliqđ cōtingat in actione preter intentioneȝ agentis illius agēs eſt cauſa per accidens ⁊ ſic caſus: quia contingit preter intētionē agētis: nō hȝ cāȝ agētē ꝑ ſe ſȝ per accidens.

¶ Licet igitur diffinire caſum eſſe inopinatum. vt ex cōfluentibus cauſis in his que ob aliquid gerūtur: euentū. Concurrere vero atqȝ confluere cauſas facit ordo ille ineuitabili ꝯnexione procedēs: qui de prouidētie fonte deſcendēs cūcta ſuis locis temporibuſqȝ diſponit.

¶ Licet igit̄ definire. Hic philoſophia ſoluit ſecūdā q̄ſtionē oſtendēdo quid ſit caſus. Cōcludit ergo diffinitionem eius ex iam dictis. di. Licet igit̄ definire caſum eſſe euentum inopinatū ex cauſis confluentibus in his q̄ gerūt̄ ob aliqđ aliud. Tūc oñdit q̄o effect⁹ cauſalis cadit ſub ordine ꝓuidētie. dictū eſt. n. ꝙ caſus prouenit ex cauſis cōfluētibus. Qđ aūt cauſe confluant hoc prouenit ex ordine prouidētie. vnde dicit. Cās vo cōcurrere ⁊ confluere facit iſte ordo ſupple fatalis procedēs ineuitabili cōnexione. ſ. cauſaꝝ. qui deſcendēs ſupple ordo de fonte prouidentie cuncta diſponit ſuis tpib⁹ ⁊ locis. ¶ Notandum ꝙ diffinitio caſus eſt bona. quia per eā caſus diſtinguitur ab aliis. ꝑ hoc qđ dicit̄. caſus eſt euētus inopinatus excluditur effectus neceſſario eueniēs. velut frequēter ſicut ſolē oriri vl̄ hoiem naſci cū. 5. digitis in vna manu. Talia enim non eueniūt caſualiter ⁊ inopinate. ꝑ hoc quod dicitur ex confluentibus cauſis. excludit̄ caſus primo modo dictus. qui ſm antiquos ponebat̄ produci ex nulla cōnexione cauſarū per hoc aūt qđ dicit̄ i his que gerūt̄ ob aliqđ aliud per hoc excluditur a caſu cauſalitas per ſe. caſus enim ⁊ fortuna ſūt cauſe ꝑ accidēs. ⁊ fiunt preter intētionē agētis.

¶ Metrum primum quinti libri.

Rupis achemenie ſcopulis vbi verſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax
Tigris ⁊ eufrates vno ſeſe fonte reſoluunt
Et mox abiunctis diſſociātur aquis.
Si coeant: curſumqȝ iterꝝ reuocentur in vnum:
Confluat alterni quod trahit vnda vadi.
Conueniant puppes: ⁊ vulſi flumine trunci.
Mixtaqȝ fortuitos implicet vnda modos.
Quos tamen ipſa vagos terre decliuia caſus
Gurgitis ⁊ lapſi defluus ordo regit.
Sicqȝ permiſſis fluitare videtur habenis.

Fors patitur frenos. ipſaq₃ lege meat.

¶ Metrum primum quinti libri.

Rupis achemenie ſcopulis. Iſtud eſt primū iſti us qnti qđ dr metrū elegiacū. ⁊ primū metrū eſt dactilicū exametrū. ſecundū eſt trochaicuȝ pētbametrū. vel dactilicū penthametruȝ. In quo pħia oñdit quomō euētus caſualis ſe hȝ ad ꝓuidētiā diuinā. Eſt aūt materia exēpli. q tigris ⁊ eufrates ſūt duo fluii ab eodē fonte procedētes: qui poſtea abinuicem diui dunť. ⁊ ſi iteꝝ cōcurrāt neceſſe eſt naues ⁊ alia q̄ ꝑ iſta flu mina deferūtur cōcurrere. g quidē cōcurſus ꝓuenit inq̄ tum reguntꝫ decurſu iſtoꝝ fluuioꝝ. ⁊ tñ eſt preter intentio nem iſtoꝝ qui regūt naues eodē mō cōcurſus cauſaꝝ caſu alis. Quis ſit preter intētionē ipſoꝝ agentiū. tñ cōcurūt ſȝ defluxum ordinis fatalis ex regimine diuine prouidentie: ⁊ quis nobis ignorantibus ordinē diuine prouidentie vi deatꝫ aliquid caſuale et fortuitū. tamen in compatione ad deū omnia ſunt ordinata ⁊ prouiſa. vñ dicit in littera: Ti gris. ⁊ eufrates reſoluūt ſe vno fonte ſcopulis. i. ex cōcaui tatibus rupis achemenie. i. mōtis parthie. vbi. ſcilȝ in par thia fugax pugna verſa ſpicula. i. ſagittas figit pectoribus ſequentū. eſt. n. conſuetudo pthorum q fugiendo pugnāt ſagittando a tergo cōtra inſequētes. ⁊ mor. i. paruuȝ poſt ſpaciū tigris ⁊ eufrates diſſociantꝫ abiūctis aqs ſup. aliis ⁊ ſi dicti fluuii iteꝝ coeant. i. cōueniant. ⁊ reuocentꝫ in vnū curſuȝ cōfluant. i. oȝ confluere. illud qđ vnda alterni vadi. i. vtriuſq₃ flumis. trahit. i. ſecū ducit ⁊ ꝯueniant puppes ⁊ trūci. vulſi. i. eradicati. flumine. i. ꝑ flumen. et vnda mix ta. i. confluens. implicet. i. implicabit fortuitos modos. q vnda faciet concurrere fortuitu naues et truncos. quos tñ vagos caſus. i. caſuales euentus. regit ipſa decliuia ter re. ſ. depreſſio terre dans viā fluuio. ⁊ defluus ordo lapſi gurgitis. i. currētis aque regit illos vagos curſus ⁊ ita ē đ euētu caſuali reſpectu prouidentie vñ dicit. fors. i. caſus vel fortuna que videtꝫ fluitare pmiſſis ha. i. ſine regimine. il la patitꝫ fre. i. regimia ⁊ meat. i. tranſit ipſa le. i. ꝑ ipſaȝ legē diuine prouidētie. ¶ Nota q ſcribitur in geneſi. Tigris ⁊ eufrates ſunt flumina quoꝝ ortus eſt in padiſo. Sed hie ro. auctoritate Saluſtii dicit. q ortus tigris ⁊ eufrates de monſtratur in armenia. i. in partia. cui videtur boe. ꝯſenti re. Beatus autē auguſt. ſup geneſim ad litterā iſtā contra rietatem concordat dicens. Illud cōtingit in iſtis flumini bus quod in aliis exprimur. ſ. q aliqñ abſorbentꝫ a terra ⁊ iteꝝ oriūtur: ⁊ q hoc ſepe poteſt cōtingere. ideo de ortu ipſoꝝ fluuiorum diuerſa poſſunt dici. Q. ſ. n. moyſes di cit in geñ. q oriūtur in padiſo poteſt intelligi de prima origine eoꝝ ſed qđ dicitꝫ ab aliis q alias oriātꝫ poteſt. intel ligi de ortu eoꝝ ſecundario. ¶ Notandū q pthia eſt regio quedā que alio noīe dicitꝫ achemenia vnde dicuntꝫ homi nes pthi. qui vincūt hoſtes ſuos fugiendo. ſagittas a ter go mittendo. ⁊ ſic amor vincēdus eſt fugiēdo. vñ poeta di xit qua ſpē matris cedit victoria pthis. cipris ea pte ſimili quoq₃ vincitur arte cipris. i. venus que colebatꝫ in cipro. ⁊ paup. hen. ꝯſcribas igitꝫ gladiis ⁊ fuſtib⁹ ipm ſup. amo rem. ⁊ fugiendo. fuga. quē fuga ſola fugat.

¶ Proſa ſecunda libri quinti.

Animaduerto inquā: idq₃ vti tu dicis ita eſſe conſentio. ſed in hac herentium ſibi ſerie cauſarum eſt ne vlla noſtri ar bitrii libertas: an ipſos quoq₃ humanoꝝ motus animoꝝ fatalis cathena cōſtringit: p. Eſt inquit Neq₃ enim fuerit vlla rationalis nā quin eideȝ libertas aſſit arbitrii. naȝ qđ ratione vti nāliter poteſt: id habet iudiciuȝ quo quodq₃ diſcernat ꝑ ſe: igitur fugienda optandaue dinoſcit. quod vō quis optandū iudicat eē: petit. Refugit vō quod exiſtimat eſſe fugiendum.

¶ Proſa ſecunda quinti libri.

Animaduerto inq̄. Hic incipit proſa ſcđa hu iuſ quinti in qua incipit determinare de ꝯueni entia liberi arbitrii ad prouidentiā diuinā. et prio q̄rit an liberū arbitriū poſſit ſtare cū ꝓui dentia diuina: ⁊ pħia probat liberū arbitriū eē. ſcđo oſten dit quō diuerſificatꝫ in diuerſis: ⁊ tertio oñdit actus liberi arbitrii cadere ſub prouidētia diuina: ſcđa ibi. Sed hāc tertia ibi. Que tñ. Primo dicit. Animaduerto inquā. i. cognoſco. quō caſus ſtat cū prouidentia ⁊ ita conſentio ſic dixiſti. ⁊ querit boeti⁹. Eſt ne vlla libertas arbitrii in hac ſerie cauſaꝝ ſibi herentiū. an fatalis cathena. i. fatal' neceſ ſitas conſtringit motus. i. affectus humanoꝝ aioꝝ. Tunc pħia probat liberū arbitriū eē dicēs. Libertas arbitrii eſt nō obſtante predicta ꝯnexione cauſaꝝ. neq₃ enim fuerit. i. eſſe poterit vlla rationalis natura quin libertas arbitrii eidem aſſit. ⁊ accipitꝫ hic rationalis natura large ꝓ omni eo qđ habet cognitionem intellectiuā. probat autem q oī nature rationali inſit libeꝝ arbitriū dicens. Illud qđ po teſt naturaliter vti ratione: id hȝ iudicium quo diſcernat vnūq₃q₃. igitꝫ ꝑ ſe dinoſcit. i. diſcernit fugienda et optan da. quod autē quis iudicat optandū id petit. i. proſequitꝫ ⁊ refugit illud quod eſtimat fugiendum.

¶ Quare quibus ineſt ratio: ipſis etiam ineſt vo lendi nolendiq₃ libertas.

¶ Quare quib⁹ ineſt ratio. illis ineſt libertaſ volendi ⁊ nō lendi. poteſt ergo ſic ratio formari. Omne quod poteſt vti ratione habet iudiciū cognoſcendi fugienda ⁊ optanda: ſȝ quod quiſq₃ iudicat optandū proſequitꝫ. ⁊ qđ iudicat fugi endū. hoc refugit. ergo oē qđ pōt vti ratione hȝ libertatē volendi ⁊ nolendi. ¶ Notandū q dicit illud quod vtitur ratione hȝ iudicium quo diſcernat vnūquodq₃. hoc di cit ad differentiam iudicii nālis. qđ eſt in brutis. quo non iudicatꝫ vnūquodq₃ agendū ſed aliqđ pticulare. ſicut ouis non iudicat de quolibet fugiendo. ſed tātū de lupo. ⁊ apeſ non habēt induſtriā ad faciendū aliqđ opus. niſi ad fauoſ mellis. ſȝ iudiciū rōis eſt de quibuſlibet q̄ aguntꝫ. ¶ No tandū q dicit qđ habens rōnis iudiciū per ſe iudicat pro ſequendum vel fugiendū. lȝ eni bruta quodāmodo cogno ſcāt fugienda vel proſequēda. non tñ per ſe: quia non ſunt cauſa iudicii. Homo autem non ſolū cognoſcit finē ⁊ ordi nata in finē. ſȝ cognoſcit ea vniuerſaliter ꝑ modū collatio nis et per modū ſylogiſticū ēt homo ſuū iudiciū iudicat. et diſcernit quia intellectus eſt virtus conuerſa ſupra ſe.

¶ Sed hanc non in omnibus equā eſſe conſtituo Nam ſupernis diuiniſq₃ ſubſtantiis ⁊ perſpicax iudicium ⁊ incorrupta voluntas. ⁊ efficax opta toꝝ preſto ēſt poteſtas. Humanas vō animas li beriores quidem eſſe neceſſe eſt: cum ſe i mentis diuine ſpeculatione conſeruant: minus vero cū dilabuntur ad corpora: minuſq₃ etiam cum ter renis artubus colligantur: extrema vero eſt ſer uitus: cum viciis dedite rōnis ꝓprie poſſeſſiōe ceciderint. Nam vbi oculos a ſumme luce veri tatis ad inferiora ⁊ tenebroſa deiecerint. mox in ſtitie nube caligātꝫ. pniciosis turbātꝫ affectibus. Quibus accedēdo ꝯſentiēdoq₃ quā iuerere ſibi adiuuant ſeruitutem: ⁊ ſunt quodammodo pro pria libertate captiue.

¶ Sed hanc non in oībus. Hic oſtendit pħia quō liberum arbitriū diuerſificatꝫ in diuerſis. ſcȝ in angelis et hoībus dicens. Hanc. ſ. libertatē arbitrii non conſtituo eſſe equā. i. equalē in omnibus. q maior ē i ſubſtantiis diuinis q̄

in hominibꝰ. Nam ſupnis ⁊ diuinis ſubſtantiis ineſt perſpicax iudicium.i.infallibile iudiciū.⁊ ineſt eis icorrupta voluntas.ideſt inflexibilis ad malum. ⁊ in eis eſt preſto. ideſt parata.efficax poteſtas optatorum.qꝛ non eſt in eis impedimentū executiōis. animas vero humanas neceſſe eſt eſſe liberiores.quando conſeruant ſe in ſpeculatione diuine mentis.minus vero libere ſunt cuꝫ dilabuntur ad corpora.i.ad curam rerum corpalium: ⁊ adhuc minus libere ſūt cum colligantur terrenis artubus.i.affectibus.quibꝰ minus reſiſtere poſſunt paſſionibus inſurgentibꝰ. Extrema vero.i.maxima eſt ſeruitus animaꝝ. quando dedite viciis ceciderint a poſſeſſione proprie rationis. qua regi.i.dirigi deberent in agendo. Naꝫ vbi.i.poſtq̄ꝫ anime deiecerint oculos rationis.⁊ intellectus a luce ſumme veritatis. ad inferiora et tenebroſa.i.ad terrēa et carnalia. mox caligāt̄ ideſt obſcurant̄ nube inſcitie.i.ignorantie: ⁊ turbant̄ pniciosis.affectibus.i.paſſionibꝰ.quibꝰ accedēdo et conſētiēdo adiuuant.i.augmentant ſeruitutē. quā ſibi inuexere.i.induxerunt et anime vicioſoꝝ ſunt quodāmodo captiue ꝓpria libertate: ¶ Notādū ꝙ liberum arbitriū eſt libertas iudicandi ⁊ exequēdi res. Uel ſm boetiū ſup primo periarmenias. liberū arbitriū eſt de voluntate iudicium animi nullo extrinſeco aut violenter cogente aut violēter impediente: nullo cogente ad faciendū qd diſplicet nullo impediente ne fiat qd placet. ¶ Notandū ꝙ liberū abitriū in duobus conſiſtit in libertate iudicandi.⁊ in libertate exequendi iudicata. primū ſcꝫ libertatē iudicandi īpedit ignorantia ſed libertatē exequendi impedit impotētia executionis ⁊ corruptio voluntatis. Quandoqꝫ enim poſſumus perficere: tamen voluntate corrupta vicio non perficimꝰ. In ſubſtantiis aūt ſeparatis non eſt ignorantia iudicandi nec impotentia perficiendi: nec corruptio volūtatis. ergo in eis eſt maxima libertas arbitrii. Intelligentie eni in nullo falluntur. ergo habent pſpicax iudiciuꝫ ⁊ nunq̄ꝫ volūt niſi bonū. ergo in eis eſt incorrupta voluntas ⁊ poſſunt pficere quicqd deſiderant ergo in eis eſt efficax poteſtas optatorum. ¶ Notādū ꝙ quidam dixerūt fuiſſe de intentione platonis animas humanas ſil' eē creatas in celo .⁊ poſtea deſcēdere in corpa.⁊ in eis detineri tanq̄ꝫ in vinculis. ſm illos gradus libertatis aiarū humanaꝝ quas pōit in littera ſic diſtinguuntur. ſ. ꝙ cū ſint in celo create in cōtemplatione diuine mentis ſunt maxime libere. cum autē deſiderio corporū incipiūt deſcendere ad corpus ſunt minus libere. cū āt iam ſunt colligate corpibus adhuc ſunt minus libere. ſed minima libertas eſt in eis quando ſubduntur viciis. iſta tamen expoſitio non tenet ſcd̄m veritatem. ideo aliter exponit̄ ꝙ illas animas neceſſe eſt eē liberiores que cōtemplationi diuine inſeruiunt ut anime virtuoſoꝝ ⁊ contemplatiuoꝝ quoꝝ conuerſatio in celis eſt. ille autem ſunt minus libere q̄ dilabūtur ad corpa.i.que deſcendūt ad curā rerū tempalium. ſicut ſunt practici q negociantur circa bona tempalia ad cōmunem vtilitatē diſpēſanda. adhuc minus libere ſūt anie q̄ terrenis artubus colligantur.i.q̄ deſcendūt ad curandū propriū corpus et ad propriā vtilitatē. minime āt libere ſūt que ſubdite viciis rationem amittūt. vicioſus non vnius tantū dn̄i eſt ſeruꝰ ſed tot dn̄oꝝ quot vicioꝝ ſm beatū auguſtinum.

¶ Que tamen ille ab eterno cuncta proſpiciens ꝓuidētie cernit ītuitus. ⁊ ſuis q̄qꝫ meritis predeſtinata diſponit: omnia videt ⁊ omnia audit.

¶ Que tamē ille. Hic oſtendit pħia quō actus liberi arbitrii cadunt ſub prouidentia diuina. qꝛ pp hoc ꝙ diuina cognitio ſe extendit ad omnia dicens. Que oīa dicta quo ad diuerſos gradus libertatis ⁊ quo ad omnes actus inde prouenientes. cernit ille intuitus prouidentie diuine cūcta proſpiciens. ⁊ queqꝫ pdeſtinata diſponit ſuis meritis reddēdo bonis bona ⁊ malis mala. ⁊ hoc confirmat auctoritate greca q̄ ſonat in latino. Omnia videt deus ⁊ oīa audit vel ſm alios ſonat deus illuſtrat oīa clarius q̄ꝫ ſol.

¶ Notandum ꝙ lꝫ diuina prouidentia ab eterno oīa ꝓſpexit. non tn̄ pp hoc neceſſitat̄ liberꝫ arbitrium ad faciendum bonū vel malum qꝛ ſm ariſtot.3.eth. Homo eſt dominus ſuaꝝ opationū a pricipio vſqꝫ ad fineꝫ.⁊ ergo ſm merita operationū liberi arbitrii recipit penam vel pmiū.

¶ Metrum ſecundum quinti libri.

PUro clarum lumine phebum
Melliflui canit oris homerus.
Qui tamen intima viſcera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma perrumpere luce
Haud ſic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole reſiſtunt.
Non nox atris nubibus obſtat
Que ſint. que fuerint: veniantqꝫ
Uno mentis cernit iniectu.
Quem quia reſpicit omnia ſolus
Uerum poſſis dicere ſolem.

¶ Metrum ſecundum. quinti. libri.

PUro clarū lumine phebū: Iſtud ē metrū ſcd̄ꝫ huiꝰ quinti qd dicit̄ archiloicū ab inuentore dactilicū a pede pdominante. in quo pħia cōmendat excellentiam diuine cognitionis.i cōparatione ad ſolē materialem dicens. Homerus oris melliflui.i.dulcis eloquētie canit.i.deſcribit phebū.i. ſolē claruꝫ puro lumine. forſitan eni homerus fecit librū de claritate ſolis. q.ſ. ſol nō valet prumpere.i.penetrare .intima viſcera.i.ꝓfunda terre et pellagi.i.maris. Infirma.i. debili. luce radioꝝ. haud ſic.i.nō ſic hꝫ ſe cōditor magni orbis.ſ.deus: ſꝫ ipſe ſua cognitiōe penetrat oīa cuꝫ nihil poſſit ipm latere, huic.ſ.conditori tuenti.i.reſpiciēti cuncta ex alto.ſcꝫ celo. terre ſibi reſiſtunt nulla mole.i.magnitudine ſicut obſiſtūt radiis ſolis. nec etiā nox obſcura obſtat ſibi atris nubibus immo in vno ictu mētis.i.in vnico mentali intuitu. cernit que ſunt q̄ꝫtum ad pn̄tia que fuerūt q̄ꝫtum ad pterita. que vēiunt q̄ꝫtum ad futura quē .ſ.ꝯditorem. qꝛ reſpicit oia ſolꝰ. tu poſſiſ. dicere verū ſolē. ¶ Notandum lꝫ deus oīa cognoſcēdo puideat etiā illa q̄ fiunt ex libero arbitrio: voluit tamen quaſdā creaturas eſſe liberi arbitrii qꝛ hoc magis decet diuinā bonitatem. ſic̄ eniꝫ meliꝰ et nobilius eſt regnuꝫ in quo non tantū ſeruit̄ regi a ſeruis ſed etiam a liberis. q̄ꝫ vbi tantū ſeruit̄ a ſeruis. Sic meliꝰ erit regnū dei et decentius ex hoc ꝙ ſunt alique creature libere ſeruientes. ſicut homo et angelus: quā ſi eſſent ſole creature ſeruiliter operantes: cuiuſmodi ſunt omnes creature preter hominem et angelum. que ex determinatōne nature neceſſitant̄ ad ſua opera.

¶ Proſa tertia quinti libri.

TUm ego. En inq̄ꝫ difficiliori rurſus ambiguitate cōfūdor.p. Quenā igt iſta ē iā.n.qbus pturbare cōiecto. B.

¶ Proſa tertia quinti libri.

TUm ego. En inq̄ꝫ. Hic incipit tertia pſa huiꝰ qnti in qua boetiꝰ obiicit. cōtra pdicta: oñdēs nō poſſe ſil' ſtare ꝓuidētiā et liberū arbitrium Et prio pmittit ꝙ dicta poſſunt habere dubitationē ſecūdo ponit rōnē dubitationis ibi. Nimiū inq̄ꝫ. Primo dicit Tū ꝓ tūc finitis pdictis, Ego boetius inq̄ꝫ. O philoſophia rurſus ego cōfundor. difficiliori ambiguitate. Et q̄rit philoſophia quenā ē iſta ambiguitas. iā.n. cōiecto.i. iudico. quibus tu pturbare.i.pturbaris. ¶ Notādū ꝙ cōiectare ē ex aliqbꝰ ſignis aliquid putare. ⁊ ſic philoſophia coniectat per locū a cōiter accidentibus dubitationeꝫ boetii. quia

eſt.qꝛ cōiter quicūqʒ loquebantur de prouidentia ⁊ libero
arbitrio dubitant de compaſſibilitate eorum.

¶ Nimium inq̄ aduerſari ac repugnare videtur
prenoſcere vniuerſa deum:⁊ eē vllum libertatis
arbitriūm. Nam ſi cuncta proſpicit deus : neqʒ
falli vllo modo poteſt: euenire neceſſe eſt quod
prouidentia futurum eſſe preuiderit . Quare ſi
ab eterno:non facta hominū modo:ſed etiā con
ſilia volūtateſqʒ ꝑnoſcit : nulla erit arbitriū liber
tas: Neqʒ enim vel factum aliud vllum vel que
libet exiſtere poterit voluntas : niſi quam neſcia
falli prouidentia diuina ꝑſenſerit. naʒ ſi aliorſuʒ
q̄ꝫ prouiſa ſunt detorqueri valent:non iaʒ erit fu
turi firma ꝑſcientia: ſed opinio potius incerta.qđ
de deo nephas credere iudico.

¶ Nimiū inqʒ. Hic boetius exprimit ſuā dubitationē oſtē
dens prouidentiā ⁊ liberum arbitriū eē incōpaſſibilia. pri
mo facit hoc.ſecundo excludit quaſdam vias quibus aliq
conabanť defēdere.prouidentiā ibi. Quid igiť. Ad ꝓbā
dum ergo icōpaſſibilitatē ꝑdictoꝝ pōit tres rōes. ſcđa ibi
Ad hec.tertia ibi. Poſtremo prīo ponit primā rationē.ſe
cundo excludit quandā ſolutionē eiꝰ.ibi. Neqʒ.n. Prīo
modo dicit. Nimiū videť aduerſari ⁊ repugnare deum
prenoſcere vniuerſa.⁊ eſſe vllū libertatis arbitriū.Quod
autem iſta repugnāt:probat.nā ſi deus proſpicit cūcta.ne
qʒ vllo modo falli pōt.neceſſe eſt euenire illud quod ꝓui
dētia ꝓuiderit eſſe futurū.qđ ſi nō eueniret falleret ꝓuidē
tia. Quare ſi ab eterno nō mō.ideſt non tantū facta hoim
ſed etiam conſilia et voluntates ꝑnoſcit.nulla erit libertas
arbitrii.ſed omnia euenirēt de neceſſitate. Qđ aūt deus
ſua prouidentia omnia precognoſcat declarat. Neqʒ.n.
poterit exiſtere aliquod factuʒ vel aliqua volūtas niſi quā
preſenſerit.i.preſciuerit ꝓuidentia diuina.neſcia.i.nō po
tens falli nec poſſunt aliter euenire q̄ꝫ preuiſa ſunt.nam ſi
valent detorqueri aliorſum.ſ.ut aliter eueniāt q̄ꝫ preuiſa
ſunt.non erit iam firma preſcientia dei ſed potius erit in
certa opinio.quod iudico nephas credere de deo. ¶ No
tandum q̄ ex littera ſic formať ratio. Illa que prouidenť
infallibiliter de neceſſitate eueniūt ſed oīa prouideť a deo
infallibiliter ergo omnia de neceſſitate eueniūt.⁊ ſic perit
libertas arbitrii. ¶ Notandū q̄ ſcientia dei nō eſt opinio
qꝛ opinio eſt eoruʒ que ſic ⁊ aliter ſe poſſunt habere.ex pri
mo poſteriorum.ſcientia autem eſt eorum que non poſſūt
ſe aliter hr̄e ergo ſcientia dei non eſt dicenda opinio.

¶ Neqʒ enim illam probo rationem:qua ſe qdaʒ
credunt hunc queſtionis noduʒ poſſe diſſoluere
Aiunt enim non ideo quid eſſe euenturuʒ quoniā
id prouidentia futuꝝ eſſe proſpexerit :ſed ecōtra
rio potius: quoniam quod futurorum eſt id diui
nam prouidentiam latere non poſſit. Eoqʒ mo
do neceſſarium eſt hoc in contrariam relabi par
tem.neqʒ enim neceſſe eſt contingere que preui
dentur:ſed neceſſe eſt que futura ſunt prouideri.

¶ Neqʒ enim illā probo rationem. Hic phia excludit quā
dam reſponſionem que poſſet dari ad predictam rationeʒ
Et primo ponit eā.ſecundo eā excludit ibi Quaſi vō. Pri
mo dicit. Neqʒ enim probo.i.approbo illaʒ rationē.i.re
ſponſionē qua quidā credūt ſe poſſe diſſoluere nodum.
ſ.difficultatem queſtionis. Aiunt enim non ideo qđ eē vē
turum.qm̄ prouidentia ꝓſpexerit illud eſſe futurū.i. vētu
rum.ſed potius econtrario.i.econuerſo. qm̄ qđ futurum
eſt:illud non poſſit latere prouidentiam diuinam quaſi di
cat.euentus rei eſt cauſa preſcientie.⁊ non econuerſo.⁊ iđ
ex euētu debet concludi neceſſitas preſcientie non econuer
ſo.ſm eos. Et iſto modo neceſſarium eſt.hoc ſcʒ quod cō
cluditur de euentu relabi in cōtrariā parteʒ.ſ.ut quod cō
cluditur de euētu.hoc cōcludatur de ꝑſcientia. Neqʒ enī
neceſſe eſt contingere que prouidenť ſm eos.ſed que fu
tura ſunt neceſſe ē prouideri. ¶ Notandū q̄ prior ratio ꝑ
tendebat q̄ oīa futura de neceſſitate eueniant.qꝛ deus fu
tura infallibiliter preuidet.reſponſio autē quorundā dicit
contrarium. Dicit enim non iđ qꝛ deus ꝓuidet futura ne
ceſſario eueniūt:ſed qꝛ ventura ſunt iđ deus ea preuidet.

¶ Quaſi vō que cuiuſqʒ rei cauſa ſit preſcientia:
ne futuroꝝ neceſſitas ſit: an futurorū neceſſitas
cā preuidentie laboreť. Ac non illud demonſtra
re nitamur quoquo mō ſe habeat ordo cauſaꝝ:
neceſſariū eē euētum preſcitaꝝ reꝝ:ēt ſi preſcien
tia futuris rebꝰ euenīēdi neceſſitatē ñ videatur
inferre. Et enī ſi qſpiam ſedeat: opionem q̄ eū
ſedere coniectat veram eē neceſſe ē. Atqʒ ecōuer
ſo rurſuſ ſi de quopiā vera ſit opinio qm̄ ſedet eū
ſedere neceſſe eſt. In vtroqʒ igiť neceſſitas ineſt
in hoc quidē ſedendi.at vō in altero veritatis.ſʒ
non idcirco quiſqʒ ſedet:qm̄ vera eſt opinio: ſed
hec potius vera eſt:qm̄ quēpiam ſedere ꝑceſſit.
Ita cūʒ cauſa veritatis ex altera parte procedat
ineſt tm̄ cōmunis in vtroqʒ neceſſitas Similia đ
prouidetia futuriſqʒ rebus rōcinari patet . nam
etiam ſi idcirco quoniam futura ſunt prouidenť.
non vō ideo quoniā prouidentur eueniunt. nihi
lominus tm̄ a deo vel ventura prouideri vel pro
uiſa euenire neceſſe eſt quod ad perimendā ar
bitrii libertatē ſolum ſatis eſt.

¶ Quaſi vō. Hic excludit iſtam reſponſionē dicens . Iſta
reſponſio procedit quaſi laboraret querendo cuiꝰ rei cā
ſit ꝑſciētia.vtrū ſit cauſa neceſſitatis futuroꝝ: vel vtrū ne
ceſſitas futuroꝝ ſit cauſa ꝓuidentie.ſed nos nitamur.i. la
boremus hoc demonſtrare.ſ.neceſſariū eſſe euentū reꝝ ꝑ
ſcitarū quoquo mō.i.quocūqʒ modo ſe habeat ordo cāꝝ
Etſi ꝓ q̄ꝫuis.ꝑſcientia non videať inferre neceſſitatē eue
niendi rebꝰ futuris. Quod declarat in exēplo dicens. Si
aliquis ſedeat:neceſſe eſt opinionem eē verā q̄ cōiectat eū
ſedere.⁊ econuerſo ſi de aliquo vera ſit opinio quia ſedet
neceſſe eſt eū ſedere.igiť in vtroqʒ.ſ.in opinione ⁊ ſedente
eſt neceſſitas.in hoc.ſ.in ſedente eſt neceſſitas ſedendi.i al
tero.ſ.in opinione eſt neceſſitas veritatis:ſed non iccirco
quiſqʒ ſedet ſupple cauſaliter.qm̄ vera eſt opinio.quia ve
ritas opinionis non eſt cauſa ſeſſioniſ.ſed hec.ſ.opinio po
tius eſt vera.qm̄ preceſſit quēpiam.i.aliquem ſedere.⁊ ita
cum cauſa veritatis ex altera ꝑte procedat.tamē in vtroqʒ
eſt communis neceſſitas.et eodē mō contingit arguere de
ꝓuidētia et de his que prouidēter. vnde dicit.pʒ.i. māife
ſtū eſt.rōcinari de ꝓuidētia et de rebus futuris. Nam etſi
pro q̄ꝫuis iccirco prouidētur : quoniā futura ſunt. nō tamē
ideo eueniūt quoniā ꝓuidētur nihilominꝰ tamē neceſſe ē
a deo vel vētura prouideri: vel ꝓuiſa euenire.ita q̄ vtriqʒ
parti ineſt neceſſitas q̄ꝫuis alteriꝰ cauſalitas. quod ſolū ſa
tis eſt.i.ſufficit ad ꝑimendam libertatem arbitrii. ¶ No
tandū q̄ reſpōſio iſta quā innuit in literra videť fuiſſe ipſi
us Origenis.qui ſupra epiſtolā ad Ro.ſic dicit. Non ꝓ
pterea aliquid erit.qꝛ illud deus ſcit futurū:ſed qꝛ futurū
eſt ideo ſciť a deo anteq̄ꝫ fiat. Quod tamē poteſt intelligi
dupliciter. vno mō q̄ euentus rei ſit cauſa preſciētie ſm ra
tionem conſequētie.⁊ ſic reſpōſio eſt vera. Alio mō poteſt
intelligi q̄ euētus rei ſit cauſa preſcientie ſm exiſtētiā.⁊ ſic

eſt falſa.et hoc modo ĩprobat̃ hic a boetio. Primo ergo
oñdit boetius q̃ iſta rñſio non eſt ad ꝓpoſitũ.ſcd̃o oñdit
q̃ non includit veritatem ibi. Jam vero.

¶ Jam vͦ ꝙ̄ prepoſterũ eſt ut eterne preſcientie
temporalium rerum euentus cauſa eẽ dicatur.
Quid eſt autem aliud arbitrari.ideo deum futu
ra qm̃ ſunt euentura ꝓuidere:ꝙ̄ putare q̃ olim
acciderunt cauſam ſumme illius eſſe ꝓuidentie

¶ Jam vͦ. Hic pħia oñdit q̃ iſta reſpõſio includit falſita
tem.q: ponit q̃ aliquod temporale ſit cauſa eterni. dicũt
enim q̃ res future ſint cauſa ꝓuiſionis eterne vnde dicit.
Jam vͦ prepoſterum eſt.i.ꝑuerſum eſt.ut euentus rerũ
tempalium dicat̃ eſſe cauſa eterne p̃ſcientie.qd̃ dicitur in
iſta reſpõſione.vnde ſubdit.Quid eſt aliud arbitrari.deũ
ideo ꝓuidere futura qm̃ ſunt euẽtura.ꝙ̄ȝ putare que oliȝ
acciderunt.ſ.ipſa futura eſſe cauſaȝ ſumme prouidẽtie.q.
di.nihil eſt aliud dicere. ¶ Notandũ q̃ nullum tempale
eſt cauſa eterni ſed potius econuerſo. Indigni⁹ enim non
eſt cã dignioris.eo q̃ cauſa dignior eſt effectu.tempale ãt
indigni⁹ eſt eterno:ſic̃ corruptibile icorruptibili.ergo.ꝛc̃

¶ Ad hec ſicuti cum quid eſſe ſcio idipſuȝ eſſe ne
ceſſe eſt:ita cũ qd futurũ noui.idipſ̃ȝ futurũ eẽ ne
ceſſe ẽ:ſic fit igit̃ ut euẽt⁹ p̃ſcite rei neq̃at euitari.

¶ Ad hec ſicuti cũ quid eſſe ſcio. Hic ponit ſcd̃am reſpon-
ſionem ad probandũ ſcd̃am concluſioneȝ dicens. Ad hec
ſupple p̃dicta addenda eſt hec ratio.ſicuti cũ ſcio eſſe qd.
i.aliqd.neceſſe eſt idipſum eſſe:ita cũ noui quid futurum
neceſſe eſt idip̃m eſſe futuꝝ. ſic igitur fit.ideſt contingit.
ut euentus rei preſcite nequeat euitari. ¶ Notandũ q̃ ra
tio ſic p̃t formari.ſicut ſe habet ſcientia reſpectu ſcibilis
p̃ntis.ſic preſcientia reſpcetu effect⁹ futuri.ſȝ cũ ſcio i p̃nti
aliquid eſſe: neceſſe eſt ip̃m eſſe:ergo cum p̃ſcitur aliquid
futurũ eſſe.neceſſe ẽ ip̃m futurũ eẽ.ſed de⁹ preſcit oĩa fu-
tura.gͦ neceſſario euẽiũt:ꝛ ſic iteꝝ tollit̃ libtas arbitrii.

¶ Poſtremo ſi quid aliqs alioꝛſuȝ ꝙ̄ȝ ſe ſe res hȝ
exiſtimet:id non mõ ſciẽtia nõ eſt:ſed eſt opinio
fallax ab ſcie veritate lõge diuerſa. Quare ſi qd
ita futurum eſt ut eius certus ac neceſſarius non
ſit euentus:id euenturum eſſe preſciri qui pote-
rit. Sicut eniȝ ſcientia ipſa impermixta eſt falſi-
tati.ita id quod ab ea concipit̃ eſſe aliter ꝙ̄ conci
pitur nequit. Ea nãqȝ cauſa eſt cur mẽdacio ſci
entia careat.q̃ ſe ita rem quamqȝ habere neceſ-
ſe eſt:vti eã ſeſe habere ſcientia comprehendit:

¶ Poſtremo ſi qd aliquis. Hic ponit tertiã rõem ad idẽ
dicens. Si qs exiſtimet aliqd eſſe aliorſum.i.aliter ꝙ̄ȝ res
ſe habet.illud non modo.i.nõ tantũ non eſt ſcientia:ſed ẽ
fallax opinio longe diuerſa a veritate ſciẽtie.quare ſi ali
quid ita futurũ eſt.vt eius euẽtus non ſit certus ꝛ neceſſa
rius.quõ illd̃ poterit preſciri euentuꝝ.q.d.nullo mõ. Cu-
ius rõm aſſignat dicens. Sicut ipſa ſcientia eſt imp̃mixta
falſitati.ſic illud qd̃ concipit̃ ab ea non poteſt aliter eẽ ꝙ̄ȝ
concipit̃.q: ſi poſſet aliter ſe habere:tũc ſcientia poſſet eẽ
falſa.vñ ſubdit:iſta eſt cauſa quare ſcientia careat menda
cio.q: neceſſe eſt vnamquãqȝ rem ita ſe habere:ſicut ſciẽ
tia comprehendit eam ſeſe habere. ¶ Notanduȝ q̃ ratio
quam intendit eſt iſta. Quicũqȝ exiſtimat rem aliter eſſe
ꝙ̄ȝ eſt:eiuſ exiſtimatio eſt falſa ꝛ non eſt ſcientia:ſed fallax
opinio.ergo ſi deus preſcit aliquod futurũ eſſe.ꝛ ſi ipſuȝ
non neceſſario euẽit ſicut preſciuit preſcientia dei non erit
ſcientia ſed fallax opinio.ergo futura a deo preuiſa neceſ
ſario eueniunt .ꝛ ſic perit liberum arbitrium.

¶ Quid igitur. Quonammodo deus hec incer-
ta futura agnoſcit. Nam ſi ineuitabiliter euen-
tura cenſet que etiam non euenire poſſibile eſt:
fallitur.quod ſentire non modo nephas eſt:ſed
ẽt voce ꝓferre: At ſi ita vti ſũt:ita ea futura eẽ de
cernit:ut eq̃ vel fieri ea vl̃ ñ fieri poſſe cognoſcat
q̃ eſt hec preſcientia que nihil certum:nihil ſta-
bile cõprehendit:aut qd hoc refert vaticinio il-
lo ridiculo tireſie:qcquid dicã aut erit aut nõ.qd
ẽt diuia ꝓuidentia humana opiniõe preſtiterit:ſi
vti homies incerta iudicat quoꝝ ẽ incert⁹ euẽt⁹.

¶ Quid igitur. Hic pħia improbat modos quibus aliq ni
tunt̃ ſaluare prouidentiã.ꝛ p̃rio querit quõ poſſit ſaluari
prouidentia diuina.improbãdo duos modos qbus aliq
conabant̃ ip̃am ſaluare. Secundo ponit tertium modum
ſimiliter ip̃m improbãdo.ſecunda ibi. Nõ ſi apud. Pri
mo dicit. Quid igit̃ dicemus. quonãmõ dici p̃ot q̃ deus
prenoſcit hec futura incerta. Primus mod⁹ eſt.ut dicat̃
deũ ea q̃ prouidet iudicare ifallibiliter quãuis poſſint nõ
euenire.ſed id eſt incõueniens.q: tũc falleret̃ ſua ꝓuiden-
tia.vñ dicit. Naȝ ſi deus cenſet.i.iudicet euenire infallibi
liter q̃ etiam poſſibile eſt non euenire.fallit̃ ſup.deus.qd̃
nõ mõ.i.nõ tãtũ nephas ẽ ſentire de deo.ſed etiã nephas
eſt voce ꝓferre. Secũdus modus eſt ut dicat̃ deum pro
uidere futura indeterminate ſicut ſunt futura.ſed iſto mo
do ꝓuidentia dei non eſt certa vnde dicit. Si deus decer
nit iſta futura eſſe que prouident̃ indeterminate ſicut ſunt
vt.ſ.cognoſcat ea eque.i.equaliter poſſe fieri vel non fie
ri.q̃ eſt iſta p̃ſcia q̃ nihil certũ nihil ſtabile.ꝯp̃hẽdit.q.d.
talis prouidentia nulla eſt.ꝛ quid hec preſcientia refert.i.
differt ab illo vaticinio ridiculoſo. Tireſie.q dicebat.qc
qd dicã hoc erit vel non erit. Quid etiã.i.in quo diuia ꝓ
uidentia p̃ſtiterit.i.preualebit humana opinione.ſi iudi-
cat incerta ſicut homines ea quoꝝ euentus eſt incertus.
q.di.in nullo differt. ¶ Notandum q̃ cũ tireſia vidiſſet
duos ſerpentes.ſimul coire proiecto baculo ipſos ſepara
uit abinuicem ꝛ mutatus fuit in mulierez. Poſt ſeptimũ
iterum ſerpentes coeuntes baculo ſepauit.ꝛ mutatus fuit
in virum. Cum autem orta fuiſſet diſſenſio inter iouem et
iunonem an maior eſſet delectatio in coitu viri ꝙ̄ȝ mulie-
ris. Electus fuit tireſia in iudicem q expertus erat ſorteȝ
vtriuſqȝ ſexus. Cum autem diceret maiorẽ eẽ delectatio-
neȝ mulieris. Juno cõmota excecauit ipſum. Jupiter aũt
ſui miſertus in recõpenſam amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritũ
vaticinandi.fuit autem hec ſua vaticinatio.quicqd dicaȝ
erit vel non erit. Si ergo deus nõ aliter p̃ſciret futura in-
determinata.niſi quia erunt vel non erunt non differt ſua
preſcientia a preſcientia tireſie quod eſt ridiculoſum.

¶ Nõ ſi apud illũ reꝝ oium certiſſimũ fõtẽ nihil
icerti eẽ poteſt certus eorum eſt euentus que fu-
tura firmiter ille p̃ſcierit. Quare nulla ẽ hũanis
conſiliis actionibuſqȝ libertas:quas diuina mẽs
ſine falſitatis errore cuncta ꝓſpiciẽs ad vnum al
ligat ꝛ conſtringit euentum.

¶ Nõ ſi apud illũ rerum. Hic ponit tertium modũ conãtiũ
ſaluare prouidentiã. Et eſt ut ponamus omnia euẽire de
neceſſitate et auferamus liberum arbitriuȝ Prio ergo po
nit iſtũ modũ.ſecũdo oſtendit que incõuenientia ſequãtur
ad ip̃m ibi. Quo ſemel. Prio ergo cõcludit iſtum modũ
dicẽs. Nõ ſi apud illum certiſſimum fõtẽ omniũ rerum
nihil p̃ot eſſe incerti.certus eſt euẽtus eorum que ipſe fir
miter preſciuerit futura.quare nulla erit libertas hũanis
cõſiliis ꝛ actiõibus. quas diuina mens ſine errore falſita
tis cuncta proſpiciens alligat et conſtringit ad vnũ euẽtũ
¶ Notandũ q̃ nulla mutatio cadit circa fontẽ omniũ rerũ
quia cognitio eius non poteſt eſſe incerta.etiam ſi eẽt icer
ta eſſet ip̃fecta ꝛ diminuta.ſi ergo eſt certa reſpectu futu-
rorum

roꝝ. neceſſe ē ut oīa futura ꝓſcita a deo neceſſario eueniāt.

¶ Quo ſemel recepto quantus occaſus humanarum rerum cōſequat̃ liquet. Fruſtra enim bōis maliſq; premia peneue opponuntur. que nullus meruit liber ac voluntarius motus animoruz: Idq; omnium videbit̃ iniquiſſimū qđ nūc equiſſimū iudicat̃: vel puniri improbos vel remunerari probos: quos ad alterutrum non propria mittit volūtas: ſed futuri cogat certa neceſſitas: nec vicia igit̃ nec virtutes quicquā fuerint. ſed oium meritoruz potius mixta atq; indiſcreta confuſio

¶ Quo ſemel recepto. Hic ponit incōueniētia que ſequuntur ſi auferat̃ liberū arbitriū. Et primo oſtendit q̄ incōuenientia ſequūtur ex pte hominū. ſecūdo que ex pte dei. tertio que ex parte ꝯiunctiōis hominū ad deū. ſcđa ibi. Quo nihil. tertia. ibi. Igitur nec ſperandi. Incōuenientia ex pte hominū ſunt. ſi non ſit liberum arbitrium fruſtra ꝓponūtur hominis pene vel premia. ⁊ iniuſte puniunt̃ mali et ꝓmiant̃ boni. nec erūt vicia nec virtutes in hominibus. ſicut nec in aliis que agunt neceſſitate nature ⁊ nō libertate animi. vnde dicit. Quo ſemel recepto. ideſt. poſito. ſ. ut neget̃ liberū arbitriū. liquet. i. manifeſtū eſt quantus occaſus. i. quanta deſtructio humanarum rerum cōſequat̃. fruſtra enim proponuntur bonis premia et malis pene. ita ſtatuta ⁊ leges humane erunt inutiles que penas ⁊ premia ſtatuūt que nullus motus animoꝝ liber ac voluntarius meruit ⁊ illud videbitur iniquiſſimū omniū qđ nūc iudicat̃ equiſſimū. ſ. puniri improboſ ⁊ remunerari probos. quos ad alterutrum. ideſt ad probitatē vel improbitatē nō mittit ꝓpria volūtas. ſʒ cogit certa neceſſitaſ futuri: igit̃ virtutes ⁊ vicia non fuerit quicq̄ȝ. ſed potius erit mixta et indiſcreta confuſio oim meritorū. ſcʒ bonorū ⁊ maloꝝ. ¶ Nota q; omnes virtutes ⁊ vicia oriūtur ex libera electione boni ⁊ mali. ⁊ ſimilliter punitio et remuneratio fiunt ꝑꝑ liberam actionē boni vel mali. Si ergo tollit̃ libertas arbritrii nō erit libera electio. nec libera actio bona vel mala: ⁊ ꝑ cōſequēs nulla erit virtus ⁊ nullū viciū. ⁊ iniuſte malꝰ punietur cū ex neceſſitate malū operet̃ et iniuſte bonus premiabit̃ cū ex neceſſitate oꝑet̃ bonū qđ eſt abſurduz dicere

¶ Quoq; nihil ſceleratius excogitari poteſt. cum ex prouidentia reruz ois ordo ducatur: nihilq; liceat conſiliis humanis: fit ut vicia queq; noſtra ad bonorum oim referantur auctorem.

¶ Quoq; nihil ſceleratius. Hic oſtendit incōueniens qđ ſequit̃ ex parte dei ſcʒ q; deꝰ erit auctor malorū. vñ dicit. Cum ois ordo rerum ducat̃ ex prouidētia diuia. ⁊ ſi nihil liceat libere fieri ex hūanis ꝯſiliis. fit. i. ſequit̃ vt vicia noſtra referant̃ ad auctorē omniū. ſup. deū quo nihil ſceleratius excogitari poteſt. q̄ȝ deū dicere auctorē maloꝝ qđ tamen neceſſarium eſt ablata libertate. ¶ Notandū q; defectus in operatione qui defectus nō ē in poteſtate rei ut euitetur neceſſario eſt ab agente ⁊ a producēte. Si ergo actio volūtatis noſtre non eſt libera: defectus actiōis ſm voluntatem reducet̃ in deum ⁊ ſic deus erit cauſa defectuū noſtrorum quod eſt abſurdum.

¶ Igit̃ nec ſperandi aliquid nec deprecandi vlla ratio eſt. Quid enim vel ſperet quiſq; vel etiam deprecet̃ quando optanda oia indeflexa ſeries cōnectit. auferet̃ igit̃ vnicū illū inter homines deūq; cōmertiū: ſperandi. ſ. ⁊ deprecandi. Siquidē iuſte humilitatis precio ineſtimabilem vicē diuine gratie promeremur. qui ſolus modꝰ eſt: quo cuʒ deo colloq̄ homines poſſe videātur: illiq; iacceſſe luci prius quoq; q̄ȝ impetrent ipſa ſupplicādi ratione coniungi. que ſi recepta futuroꝝ neceſſitate nihil viriuz habere credātur: quid erit quo ſummo illi rerum principi cōnecti atq; adherere poſſimus: Quare neceſſe erit humanū genus vti pauloante cantabas diſſeptuʒ atq; diſiunctū ſuo fonte fatiſcere.

¶ Igit̃ nec ſperandi. aliqđ. Hic ponit incōuenientia que ſequntur ex cōiunctione hominis ad deum. q; tolleret̃ actꝰ deprecandi ⁊ actus ſperādi: quibꝰ maxie cōiungimur deo vnde dicit. Igit̃ ſi tollit̃ liberū arbitrium: nec vlla ratio ē ſperandi aliqđ nec deprecandi inter deū ut hoies. Quid enim quiſq; deꝑcetur vel ſperet. ſi ſerieſ indeflexa cōnectit omnia optanda. q. d. fruſtra fieret vtrūq;. igit̃ auferet̃ illud vnicū cōmertium. ſ. ſperandi ⁊ deꝑcādi inter deum et homies. vocat autem ſpem ⁊ deprecationē cōmertium. q; iſtis mercamur omnia beneficia. vnde ſubdit. ſiquidem ꝓcio iuſte humilitatis nos homies promeremur ineſtimabilem. vicem. i. retributionem diuine gratie qui modꝰ deprecandi ſolus eſt quo homines videant̃ poſſe colloq̄ cū deo ⁊ cōiungi inacceſſe. i. inacceſſibili luci ſub. deo priuſq̄ȝ homines impetrent quod petūt. prius enim ꝓces porrigimꝰ q̄ȝ effectum petitionis cōſequamur. que. ſ. ſpes et deꝑcatio. ſi nihil credantur habere virium. recepta. i. cōceſſa neceſſitate futuroꝝ. qđ erit quo cōiungi poſſimꝰ illi ſummo principio rerū. q. d. nihil. q̄re neceſſe erit genus humanū diſſeptū. i. diſiunctū ſuo fonte. i. a ſuo principio ſupple a deo fatiſcere. i. deficere. vti pauloante cantabas in ſexto metro quarti libri. ¶ Notandū q; actus deprecandi ſpectat ad intellectū. ⁊ ē oratio ſm Jo. dama. aſcenſus intellectus ad deū vel in deū. quo quidē actu inſinuamus deo indigentiam noſtram: nō q; deo ꝑ inſinuationem noſtrā aliqđ innoteſcat qđ priꝰ ignorauerit. ſʒ ut nos ipſa inſinuatione vtendo conſideremus in hiſ eē recurrēdū ad diuinū auxilium. Actus autem ſperandi pertinet ad voluntatem quia eiꝰ obiectū eſt bonū futurum. ꝑ iſtum actum adheremus deo tanq̄ȝ perfecto principio bonitatis: innitētes eiꝰ auxilio ad conſequēdū bonū quo indigemus. ſed ſi huiuſmōi bonum neceſſario eueniret uel impoſſibile eſſet euēire vterq; actus tā deprecandi quā ſperandi eſſet inutilis.

¶ Metrum tertium libri quinti.

Que nam diſcors federa rerum
q Cauſa reſoluit: quis tanta deus
Ueris ſtatuit bella duobus
Ut que carptim ſingula conſtent
Eadem nolunt mixta iugari.
An nulla eſt diſcordia veris:
Semperq; ſibi certa coherent.
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus.

¶ Metrum tertium quinti libri.

Que nam diſcors federa rerū. Hic incipit tertiū
q metrū huiꝰ quinti qđ dr̃ adonicū: vel ſm alios
archilogicū ab inuentore. dactilicū a pede ꝓdomināte. in quo facit exclamationē ſuper incōpaſſibilitate que apparet inter prouidentiā ⁊ liberū arbitriū. Et primo querit quare ſint incōpaſſibilia cū per ſe conſiderata ſint cōpaſſibilia. ſcđo pōit reſponſionē ad hoc. tertio cōtra reſponſionē obiicit. quarto obiectionem ſoluit. ſcđa ibi. An nulla. tertia ibi. Sed cur tanto. quarta ibi. Aut cum mentem. Primo dicit. Quenaʒ diſcors cā reſoluit. i. ſeparat federa. i. concordias rerum. ſcʒ diuine prouidentie. ⁊ liberi arbitrii. ne cōpatiant̃ ſe ſimul. aut quis deus tanta bel

la ſtatuit duobus veris vt ſingula vera que carptim.ideſt
ſigillatim vel diuiſim accepta.conſtent.ideſt permanent.
eadem tamen mixta.i.coniuncta nolunt iugari.i.copula
ri.ſeinuicē compatiēdo.Tunc ponit reſponſionē dicens.
Q ð iſtis duobus veriſ.ſ.prouidētie et libero arbitrio nul
la eſt diſcordia.ſed apparentia diſcordie prouenit ex debi
litate noſtri intellect⁹.vñ dicit.An eſt nota ſolutiōis: nul
la eſt diſcordia veris.ſemper certa coherent ſibi.ſed mēs
noſtra obruta.ideſt oppreſſa.membris cecis.ideſt cecanti
bus animā illa nequit igne.i.ſplendore.oppreſſi luminis
ſcꝫ intellectus noſcere tenues.i:ſubtiles.nexus.ideſt con-
iunctiones rerum que videntur diſcordare. ¶ Notandū
ſi cōſideremus prouidentiam diuinā ꝑ ſe:poſſibile eſt eaꝫ
eſſe.ſi conſiderem⁹ liberum arbitriū per ſe.etiam poſſibi
le eſt eū eſſe ut pꝫ ex dictis. Sed ſi conſiderem⁹ vtrūqꝫ ſil'
tūc videnᷓ incompaſſibilia ſicut patet ex rationibus ſupe
rioribus.ſm veritatem autem bene ſe compatiuntur.ſed
nobis non apparet.quia intellectus noſter oppreſſus mo
le corporis non poteſt ſe eleuare in huiuſmodi cognitionē
Nā ſm ſapientem.Corpus qð corrūpitur aggrauat ani-
mam.⁊ terrena habitatio opprimit ſenſū multa cogitantē

¶ Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas.
Scit ne quod appetit anxia noſſe:
Sed quis nota ſcire laborat.
Et ſi neſcit.quid ceca petit.
Quis enim quicꝙ̄ neſcius optet.
Aut quis valeat neſcita ſequi.
Quo ve inueniat:quis repertam
Queat ignarrus noſcere formam:

¶ Sed cur tāto flagrat amore.Hic philoſophia obiicit cō
tra ſolutionē.Si eniꝫ aīa ignorat iſtas ſubtiles cōiunctio
nes: vnde eſt ꝙ deſiderat eas ſcire:cuꝫ nihil ignotū poſſit
deſiderari.vnde dicit.Sed cur aīa flagrat.i.ardet.tanto
amore.i.deſiderio.repire notas tectas.ideſt notificatiōeſ
latentes.veri ideſt veritatis.Scit ne mens illud quod ipſa
anxia.ideſt ſollicita appetit noſſe.q.d.non.qꝛ nullus ap
petit ſcire illud quod ſcit.⁊ hoc eſt quod dicit.Quis la
borat ſcire nota.q.d.nullus.oportet igiᷓ dſe ꝙ neſciat.⁊
tunc ſequitur aliud incōueniēs.ſ.ꝙ aīa deſideret illud qð
neſcit.vnde dicit.Si neſcit illud quod petit.qd petit.id-
eſt deſiderat.mens ceca.i.ignorans.Quis enim neſcius
optet quicꝙ̄.Quis enim valeat.i.poſſit.ſeq neſcita.aut
quis neſcius poſſit noſcere quo inueniat ſup.illud quod q̄
rit ⁊ quis ignarus.i.neſcius queat.ideſt poſſit noſcere for
mam repertā.q.d.nullus.¶ Notandū ꝙ dictū eſt in re-
ſpōſione ꝙ aīa ignorat compaſſibilitatē prouidentie et li-
beri arbitrii.ſed deſiderat eam ſcire.Contra hoc arguit ſic
Nullus appetit ſcire quod ſcit.Si anima deſiderat ſcire
aliqd.vel ignorat illud vel ſcit.Si ſcit.ergo non deſiderat
ipm ſcire.qꝛ nullus appetit ſcire quod ſcit.cum oīs appe-
titus ſit ratione carentie.Si autem ignorat illud qð deſi
derat.quomō ignotū deſideraᷓ cum voluntaſ non querat
incognitū ideo ſi ignorat nunꝙ̄ cognoſcet.Quis enim
ignotū inueniet.Si enim paterfamillias quereret ſeruum
fugitiuū quē ignoraret poſſet ſibi multotiēs occurrere ꝙ
ipm nō inueniret ſic dicit Linconienſis ſup ꝑlo poſterioꝝ

¶ An cum mentem cerneret altam.
Pariter ſummam ⁊ ſingula norat
Nunc membrorum condita nube.
Non in totum eſt oblita ſui.
Summāqꝫ tenet.ſingula perdens.
Igitur quiſquis vera requirit:
Neutro eſt habitu.nam neqꝫ nouit.
Nec penitus tamen omnia neſcit.
Sed quam retinens meminit ſummam
Conſulit:alte viſa retractans.
Ut ſeruatiſ queat oblitas addere partes.

¶ An cum mentē cerneret altam.Hic ſoluit obiectionem.
Ubi notandū ꝙ plato poſuit animas eſſe in celo creatas
⁊ habere cognitionem omniū perfectam.ſed per lapſum
ad corpora eam obliuiſci cognitionem reꝝ in particulari
⁊ retinere eam in vniuerſali.⁊ poſtea per exercitiū recupa
re cognitionem reruꝫ in ꝑticulari vnde dicit ſic.An eſt no
ta ſolutionis:cuꝫ aīa cerneret.ideſt ſpeculareᷓ.altā mentē
ideſt ꝓfundam mentē dei.ipſa pariter.i.ſimul norat.i.no
uerat ſummā.ideſt vniuerſalem cognitionē.⁊ ſingula.i.
ſingularem cognitionem rerū.ſed nūc ipſa condita.i.te-
cta nube membrorū.nō ē oblita ſui in totū.i.totaliter.ſed
ipſa tenet ſummā.i.cognitionē vniuerſalem reruꝫ.perdēs
ſingula.i.ſingularem cognitionem igiᷓ quiſqs requirit.
i.inueſtigat cognoſcere vera.talis eſt neutro habitu ſup.
ut ꝑfecte cognoſcat vel ꝙ omnino ignoret vnde dicit.Nā
neqꝫ nouit.ſ.in ſpeciali ⁊ perfecte illud qð querit.nec peni
tus neſcit omnia.ſed ipſe meminit.i.in memoria habet.ſū
mam.ideſt vniuerſalem cognitioneꝫ.quam retinēs conſu
lit ſupple actuali conſideratione retractans.i.reuocanſ ꝑ
ſtudium alte.i.ſubtiliter.viſa.ideſt prius in ſpeciali co
gnita.ut ipſa queat addere oblitas partes ꝑtibus ſeruatiſ
ſupple in memoria.¶ Notandū ꝙ ſecunduꝫ iſtam viam
platonis ſolvereᷓ ratio prius tacta vel aīa ſcit quod deſi
derat.vel neſcit.Dico ꝙ neſcit i ſpeciali ⁊ in ꝓpria forma
ſꝫ ſcit in vniuerſali.Et cum diciᷓ nullus deſiderat notū:
verum eſt ſicut notū in vniuerſali.tamen deſiderat ipm
ut eſt ignotum in ſpeciali.Et cum diciᷓ ſi ignorat nūꝙ̄ in
ueniet.verum eſt ſi ignorat tam in generali ꝙ̄ in ſpeciali
⁊ ſi ignorat in potentia ⁊ in actu.ſi tamen ſcit in potentia ⁊
in vniuerſali.⁊ ignorat actu ⁊ in propria forma.poteſt.ipꝫ
inuenire ⁊ addiſcere.

Proſa quarta libri quinti.

Tum illa.vetus inquit hec eſt de proui
dentia querela:a Marco tullio cum
diuinationem diſtribuit vehementer
agitata.tibiqꝫ ipſi res diu prorſus mul
tūqꝫ queſita:ſed haud quaꝙ̄ ab vllo veſtruꝫ ha
ctenus ſatis diligenter ac firmiter expedita.Cu
ius caliginis cauſa eſt:ꝙ humane ratiocinatio-
nis motus ad diuine preſcientie ſimplicitateꝫ nō
poteſt admoueri.Que ſi vllo mō cogitari queat
nihil prorſus relinquetur ambigui.Quod ita de
mum patefacere atqꝫ expedire temptabo ſi pri⁹
ea quibus moueris expediero.

¶ Proſa quarta quinti libri.
Tum illa vetus inquit Hec eſt quarta proſa hu
iuſ quinti.in qua philoſophia incipit diſſolue
re queſtionem de paſſibilitate ꝓuidentie et li-
beri arbitrii Et primo tangit difficultatem hu
ius queſtionis ⁊ cauſam difficultatis:⁊ tāgit modū proce
dendi circa ei⁹ ſolutionē.ſcðo diſſoluit eā ibi.Q uero.n.
Primo dicit.Hec q̄rela.i.q̄ſtio hec de ꝓuidētia eſt vet⁹
et eſt vehementer agitata.ideſt pertractata a Marco tul-
lio.cum diſtribuit.ideſt diuidit.diuinationem.ideſt in li-
bro diuinationū vbi diuidit diuinationem in ſuas ſpecieſ
non ſolum hoc ſed tibiipſi eſt res multum diu queſita.Sꝫ
haud quaꝙ̄.ideſt.non alicubi.ab vllo veſtrū ſatis dili
genter.⁊ firmiter expedita cuius caliginis.ideſt difficulta
tis cauſa eſt ꝙ motus.ideſt actus humane rationis.non
poteſt admoueri.ideſt applicari ad ſimplicitatem diuine
prouidentie que ſi vllo modo excogitari queat nihil relin
queᷓ prorſus ambigui.qð.ſ.rationem ⁊ cauſam difficul-
tatis.ita

tatis. ita demum patefacere et expedire temptabo ſi prius expediero. ideſt declarauero. ea quibus tu moueris. ¶ Notandum ꝙ queſtio de prouidentia diuia ⁊ libero arbitrio eſt omnium queſtionū difficillima. de qua multi antiquorum dubitabant. ⁊ nonnulli modernoruꝫ propter eius difficultatem lapſi ſunt. qꝫ tullius in libro diuinationum ꝓ tractans non valuit diſſoluere eius difficultatem. negans penitus prouidentiam ⁊ preſcientiam futurorum a deo in predicto libro diuinationum.

¶ Quero enim cur illam ſoluentium rationē minus efficacem putes: que quia preſcientiam non eſſe futuris rebus cauſam neceſſitatis exiſtimat nihil impediri preſcientia arbitrii libertatem putat. Num enim tu aliunde argumentum futurorum neceſſitatis trahis niſi ꝙ ea que preſciuntur non euenire non poſſunt Si igitur prenotio nullam futuris rebus adiicit neceſſitatem quod tu etiam pauloante fatebare. quid eſt ꝙ voluntarii exitus ad certū rerū cogant̄ euentū: Et eni poſitionis gratia ut quid conſequatur aduertas. ſtatuamus nullam eſſe preſcientiam. Num igitur: qꝫtuꝫ ad hoc attinet. que ex arbitrio eueniunt ad neceſſitateꝫ coguntur. B. Minime. P. Statuamus iterum eſſe. ſed nihil rebus neceſſitatis iniungere: manebit ut opinor eadem uoluntatis integra atqꝫ abſoluta libertas.

¶ Quero enim cur illam ſoluentium rationem minus efficacem putes. ⁊c. Hic philoſophia accedit ad ſolutionem queſtionis. primo diſcutit motiua boetii. ſecundo ſoluit dubitationem ſiue queſtionem ibi. Quoniam igitur. Circa primum ſciendum. ꝙ duo fuerunt motiua boetii principalia circa hanc queſtionem. Primum quia videtur neceſſarium ſi deus preuidꝫ futura ꝙ neceſſario eueniant. Secundum motiuum. ꝙ futura quoruꝫ euentus eſt incertus ſicut ſunt futura contingentia non poſſunt a deo certa preuideri. Primo ergo pertractat primum motiuum. ſecundo ſecundum ibi. Sed hoc inquis. Primo oſtendit ꝙ ſi deus preuidet futura non propter hoc neceſſario eueniunt. Secundo mouet dubitationem ibi. Sed quifieri poteſt. Primo oſtendit ꝙ ex p̄ſcientia dei non infert̄ neceſſitas libero arbitrio. Secundo oſtendit ꝙ preſcientia dei non ſit ſignum neceſſitatis futurorum ibi. Sed preſcientia Circa primum ſciendum. ꝙ prius improbauit quandam reſponſionem. qua quidam nitebantur impedire rationem oſtendentem non eſſe liberum arbitrium ꝑꝑ preſciētiam diuiam. quam reſponſionem hic reſumit oſtendens eam aliquo modo eſſe bonam. qꝛ ſufficienter impedit intētionem aduerſarii. Nam aduerſarius. ex nullo alio probat neceſſitatem futurorum: niſi quia ſunt preſcita a deo cum igit̄ ex reſponſione habeat̄ ꝙ preſcientia nullaꝫ cauſalitatem habet ſuper futura. videt̄ ſufficienter oſtēſſuꝫ eē ꝙ ea que procedunt ex libero arbitrio nō ſunt neceſſaria. Primo ergo ponit iſtam reſponſionem reſumendo eius ſolutionem dicens: Quero enim cur iſtam rationem ſoluentiuꝫ putes minus eſſe efficacem. que putat libertatem arbitrii non impediri a preſcientia: quia exiſtimat preſcientiam non eſſe cauſam neceſſitatis futurorum. Quod autem per iſtam reſponſionem impediatur illatio neceſſitatis futurorum patet ex hoc qꝛ tu non trahis aliunde argumētum neceſſitatis futurorum niſi ꝙ ea que preſciūtur non poſſunt non euenire. Si igit̄ prenotio. i. preſcientia futurorum. nullaꝫ adiicit. ideſt imponit neceſſitatem rebus futuris. ut dicit reſponſio. ⁊ tu etiam fatebare pauloante qd eſt. i. quid eē poterit. ꝙ voluntarii exitus cogāt̄ ad certum euentū. ⁊ ita per iſtam reſponſionem excluditur neceſſitas futurorum ⁊ manifeſtat ſe in exemplo dicens. Ut aduertas quid cōſequatur gratia poſitiōis. i. exempli. ſtatuam⁹ ideſt ponamus ꝑ impoſibille nullā eſſe p̄ſcientiam futurorum. igit̄ hoc. poſito qꝫtū ad hoc. ideſt qꝫtum ad iſtam illationem. qua ex preſcientia concluditur neceſſitas futurorum. ea que eueniunt ex arbitrio coguntur ne ad neceſſitatem. dicit boetius. Minime. ⁊ philoſophia ſtatuamus iterum eſſe prouidentiam: ſed nihil neceſſitatis iniugere rebus futuris manebit ut opinor eadeꝫ libertas voluntatis integra ⁊ abſoluta ab omni neceſſitate. ¶ Notandum ꝙ prior ſolutio improbata fuit bona ⁊ mala in hoc fuit bōa quia poſuit preſcientiam non eſſe cauſam neceſſitatis futurorum. Dixit enim. Ideo futura eueniunt non quia de⁹ ea preuidet. Sed in hoc fuit mala. quia poſuit futura eſſe cauſam preſcientie dei. Dixit enim quia futura ſunt ideo deus ea preuidet. patet ergo ex reſpōſione antiquoꝝ ꝙ p̄ſcientia non eſt cauſa neceſſitatis rebus futuris.

¶ Sed preſcientia inquies tametſi futuris eueniēdi neceſſitas non eſt. ſignum tamen eſt neceſſario eá eſſe ventura. hoc igitur modo etiam ſi precognitio non fuiſſet: neceſſarios futurorum exitus eſſe conſtaret. Omne etenim ſignum tantū quid ſit oſtendit. non vero efficit quod deſignat. Quare demonſtrandum prius eſt non nihil ex neceſſitate contingere. vt prenotionem ſignum eſſe huius neceſſitatis appareat. Alioquin ſi hec nulla eſt nec illa quidem eius rei ſignum poterit eſſe que non eſt.

¶ Sed preſcientia inquies tametſi futuris eueniendi neceſſitas non eſt. ⁊c. Hic oſtendit philoſophia ꝙ preſcientia diuina non ſit ſignum neceſſitatis rebus futuris. Secundo oſtendit ꝙ modus probandi ex ſigno non eſt efficax. ibi. Jam vo. Primo dicit. Tu inquies. i. dicere poteris. et ſi pro qꝫuis preſcientia non eſt neceſſitas eueniendi rebus futuris tamen eſt ſignuꝫ ea neceſſario eſſe ventura. et ita ex p̄ſciētia poteſt inferri neceſſitas futuroꝝ tanqꝫ ex ſigno. Hoc igit̄ mō ponendo preſcientiā eſſe ſignuꝫ neceſſitatis futuroꝝ cōſtaret exitus ideſt euentus futurorum eē neceſſarios. etiam ſi non fuiſſet precognitio. quod probat ex natura ſigni dicens. Omne namqꝫ ſignum tm̄ oſtendit quid ſit. i. manifeſtat illud cuius eſt ſignum. ſed non efficit quod deſignat: quare vt prenotionem. i. prouidentiam appareat eſſe ſignum neceſſitatis futurorum demonſtrandum erat. prius nihil contingere non ex neceſſitate. i. oīa euenire neceſſario. alioquin ſi hec neceſſitas futoruꝫ nulla eſt nec illa preſcientia poterit eſſe ſignum eius rei que ſi eſt. ⁊ ita non valet hic arguere neceſſitatem futurorum ex preſcientia tanquam ex ſigno. ¶ Notandum ꝙ ſignum ſi eſt cauſa eius cuius eſt ſignum. Sed tantum manifeſtat ſignatum eſſe. vt circulus non eſt cauſa venditionis vini: ſꝫ tantum eſt ſignuꝫ venditionis. Si ergo preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futurorum. preſupponeret futura eſſe neceſſaria et ſic ad oſtendendum preſcientiam eſſe ſignum neceſſitatis futurorum oporteret prius oſtendere futura neceſſario eſſe futura: anteqꝫ preſcientia eſſet ſignuꝫ neceſſitatis futurorum. alias preſcientia eſſet ſignum alicuius rei que non eſt. quod eſt abſurdum.

¶ Jam vero probationem firma ratione ſubnixā conſtat non ex ſignis neqꝫ petitis extrinſec⁹ argumentis: ſed conuenientibus neceſſariiſqꝫ cauſis eſſe ducendam.

¶ Jam vero probationem firma ratione ſubnixam conſtat non ex ſi. ⁊c. Hic oſtendit modum probandi ex ſigno non eſſe efficacem. ⁊ dicit. Conſtat. i. manifeſtum eſt. rationem ſubnixam. i. firmatam demonſtratione. eam non eſſe di-

cendam ex ſignis neqꝫ ex argumentis extrinſecus petitis. ideſt acceptis. ſed firma ratio ducenda eſt ex conuenientibus. ideſt ex ꝓpriis ⁊ neceſſariis cauſis. Cū ergo predicta ratio proceſſerit ex ſigno non eſt efficax ⁊ demonſtratiua. cum ſit a poſteriori. demonſtratio autez que eſt probatio nuz ipſa eſt a priori cuz ſit ex cauſis per ſe immediatis prioribus ⁊ notioribus ⁊ pro tanto etiam demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire efficax ad probandum ex primo poſteriorum.

¶ Sed qui fieri. poteſt vt ea non proueniant que futura eſſe prouidentur. Quaſi vero nos ea que prouidentia futura eſſe prenoſcit: non euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur licet eueniant. nihil tamen vt euenirent ſui natura neceſſitatis habuiſſe: ꝙ hinc facile perpendas licebit: Plura enim duz fiunt ſubiecta oculis intuemur. vt ea que in quadrigis moderandis atqꝫ flectendis facere ſpectantur aurige: atqꝫ ad hunc modum ⁊ cetera. Num igitur quicꝙ̄ illorum ita fieri neceſſitas vlla compellitur. B. Minime. P. Fruſtra enim eſſet artis effectus: ſi oia coacta mouerentur. Que igitur cuz fiunt carent exiſtendi neceſſitate: eadem priuſꝙ̄ fiant ſine neceſſitate futura ſunt. Quare ſunt quedam euentura quorum exitus ab omni neceſſitate abſolut⁹ ſit. Nam illud quidem nullum arbitror eſſe dicturū: ꝙ que nunc fiunt: priuſꝙ̄ fierent euentura non fuerint. Hec etiam igitur precognita liberos habent euentus. nam ſicut ſcientia preſentium rerum nihil his que fiunt: ita preſcientia futurorum nihil his que ventura ſunt neceſſitatis importat.

¶ Sed qui fieri poteſt ut ea non proueniant que futura eē prouidētur. ⁊c̄. Hic philoſophia mouet quandam dubitationem ⁊ ſoluit eam. videtur enim ex dictis ſequi ꝙ aliqua poſſunt preſciri que tamen non neceſſario eueniunt. ſi autem non neceſſario eueniunt. poſſunt non euenire ⁊ ſic ſequitur ꝙ aliquod preſcitum a deo non eueniat. Primo ergo philoſophia dubitando de hoc querit dicens. Exquo ita eſt ꝙ ea que ſunt preſcita non ſunt neceſſaria. ſed poſſunt non euenire. qui. ideſt quō fieri poteſt. vt ea que prouidentur futura eſſe non proueniant. Tunc ſoluit dubitationem dicens ꝙ non negatur ꝙ preſcita non eueniant: immo oportet dicere ꝙ preſcita eueniāt. ſed tamen non eueniunt de neceſſitate. vnde dicit quaſi vero. q̄ ſi diceret. Iſta dubitatio procedit quaſi non credamus ea que prouidentia prenoſcit non eſſe euentura. ſed h non eſt verum. ſed potius arbitremur illud. ſcilicet ꝙ licet futura eueniant nihil tamē neceſſitatis habuiſſe in ſui natura vt euenirēt: ⁊ manifeſtat in exemplo quomō aliquid certe cōprehenditur quod tamen non eſt neceſſarium dicens. ꝙ aliquid cognitum eueniat ⁊ tamen non neceſſario. licebit ꝙ tu hoc perpendas hinc. ideſt ex tali exemplo. intuemur enim plura exempla oculis dum fiunt ideſt duz ſunt in fieri ſicut ea que ſpectantur. ideſt videntur aurige facere in moderandis ⁊ flectendis quadrigis ⁊c̄. Videmus ad hūc modum vt que fiunt in aliis actibus voluntariis. nūquid vlla neceſſitas compellit aliquod illoruz ita fieri ſicut oculis videtur. dicit Boetius. Minime. ⁊ aſſignat rationem Fruſtra enim eſſet effectuſ artis ſi omnia mouerentur coacta. ⁊ fruſtra eſſet ars flectendi quadrigaz ſi neceſſario flecteretur. igitur illa que cum fiunt carent neceſſitate exiſtendi. eadem ſunt futura ſine neceſſitate priuſꝙ̄ fiāt. Et quo concludit ꝙ quedam ſunt euentura quorum exitus. ideſt euent⁹ ſit abſolutus ab omni neceſſitate. Et ne forſan aliquis diceret ea que nunc fiunt non erant futura anteꝙ̄ eſſent. hoc excludit dicens. Nullum arbitror eſſe dicturū ꝙ que nunc fiunt euentura non fuerunt. hoc enim eſſet nimis irrationabille. ideo neceſſario concluditur ꝙ hec etiā precognita habent euentus liberos. quia ſicut ſcientia preſentium nihil importat neceſſitatis his rebus que fiunt in preſenti. ſicut patet in exemplo predicto de regimine quadrige. Ita preſciētia futuroruz nihil importat neceſſitatis his que ventura ſunt. ¶ Notandum ꝙ futura in comparatione ad diuinam prouidentiam: ſunt neceſſaria neceſſitate conditionata. nō tn̄ oia ſūt neceſſaria neceſſitate abſoluta. Multa enim libere eueniunt ſicut ea que fiunt ab arte ⁊ a voluntate. vt regimen quadrigarum. Si enim regimen quadrigarum neceſſario eueniret. fruſtra eſſet ars regendi quadrigam. ¶ Notandum ꝙ ſicut res actu fiūt ita erunt future. ſed quedam actu libere fiunt ergo erant libere future. ⁊ per conſequens non omnia ſunt neceſſario futura: licet neceſſitate conditionata inquantum comparantur ad prouidentiam diuinam non tn̄ in ſui natura cōſiderata neceſſario eueniunt neceſſitate abſoluta. ſicut poſtea videbitur vbi diſtinguet duplicem neceſſitatem. conditionatam ⁊ abſolutam.

¶ Sed hoc inquis ipſum dubitatur: an earum rerum que neceſſarios exitus non habent vlla poſſit eſſet prenotio. diſſonare etenim videntur: putaſqꝫ ſi preuideantur conſequi neceſſitatez. ſi neceſſitas deſit: minime preſciri. nihilqꝫ preſcientia comprehendi poſſe niſi certuz. quod ſi que incerti ſunt exitus ea quaſi certa prouidētur opinionis adeſſe caliginem non ſcientie veritatem. Aliter enim ac ſeſe reſ habeat arbitrari ab integritate ſcientie credis eſſe diuerſum.

¶ Sed hoc inquis. Hic phīa diſcutit motiuuz Boetii. vtꝝ futura incerta ſicut ſunt contingentia poſſint certe preſciri. ⁊ primo mouet dubitationem de hoc. ⁊ tangit rationez dubitationis. ſcd̄o aſſignat cauſam erroris ibi. Cuius erroris cauſa ē. dicit primo. Sed tu iquis o Boeti hoc ipz dubitatur. an poſſit eſſe vlla prenotio. i. preſcientia illarū rerum que non habent neceſſarios exitus. i. euentus. hoc enim nullo modo videtur poſſibile. Cum enim videntur hec diſſonare. ſ. preſcientia ⁊ contingentia. Tu eniz putaſ ſi preuideantur contingentia neceſſitatem ipſa conſequi. ⁊ ſi neceſſitas deſit minime ea preſciri. ⁊ putas nil poſſe cōprehendi preſcientia diuina niſi certum. Et ſi ea que ſūt īcerti exitus. i. euentus ſicut contingētia. ſi preuidētur illa quaſi certa. tu putas illud eſſe caliginem opinionis nō veritatem ſcientie. ⁊ in hoc tu deciperis. cuius deceptionis cā eſt error tuus circa iudiciuz cognitionis. Credis eni diuerſū eē ab itegritate ſcie alr̄ arbitrari rē ꝙ̄ ſeſe habeat. ⁊ in hoc erras. ¶ Notādū ꝙ qr nos nō poſſum⁹ futura cōtigētia certe ꝑcognoſcere. putam⁹ ſilr̄ deū hoc non poſſe. res eni eodē mō ſe hn̄s diuerſimode a diuerſis ꝑt cognoſci. vn̄ cognoſcere rē aliter ꝙ̄ ſe hꝫ ex pte rei cognite nō ē ſcientia. ſed cognoſcere rem aliter ꝙ̄ ſe habeat ex parte cognoſcētis bene ē ſcientia: ⁊ ſic futura ꝯtingētia lꝫ in ſe ſint incerta. poſſunt tamē preſciri a deo ſine errore falſitatis.

¶ Cuius erroris cauſa eſt: ꝙ omnia que quiſqꝫ nouit. ex ipſorum tm̄ vi atqꝫ natura cognoſci eſtimat que ſciuntur: qđ totum contra eſt. Oē. n. qđ cognoſcit: non ſcd̄m ſui vim ſed ſcd̄m cognoſcētium potius comprehenditur facultatem.

¶ Cuius

¶ Cuius erroris cauſa eſt. Hic aſſignat cauſam erroris. Ubi notandum ꝙ cauſa erroris quare putamus futura ĩ certa non poſſe certe preſciri. quia putatur ꝙ facultas cognitionis ſit ſm facultatem rei cognite. ⁊ non ipſius cognoſcentis. quod eſt falſum. Primo ergo premittit hmõi cauſam erroris. Secũdo improbat ipſam ibi. Nam ut h̃ breui. dicit primo. Cuius erroris cauſa eſt quia exiſtimat̃ ꝙ omnia que qſq̃ꝫ nouit illa cognoſcit tm̃ ex vi ⁊ natura ipſorum que ſciuntur ⁊ nõ ex vi cognoſcentis. qḋ totuꝫ eſt contra. ideſt per contrarium. quia res magis cognoſcunt̃ ſm naturam cognoſcentis. Omne enim quod cognoſcit̃ non comprehenditur ſm ſui vim. i. ſm modum ſue nature. ſed potius ſm facultatem cognoſcentis. ¶ Notanduꝫ ꝙ ſi cognitio eſſet ſm facultatem rei cognite. tunc res ab omnibus eodem modo cognoſceretur. ⁊ ſic aliquid comprehenderetur eodẽmõ ab intellectu humão ⁊ diuino. qḋ falſum eſt. quia que ſunt incerta comprehenſione humana. ſunt certa comprehenſione diuina. cognitio ergo potius attenditur ſm facultatem potentie cognoſcentis. ita ꝙ quanto potentia eſt efficatior ⁊ certior tanto certius ⁊ limpidius rem comprehendit.

¶ Nam vt hoc breui liqueat exemplo: eandẽ corporis rotunditatem aliter viſus aliter tact⁹ agnoſcit. Ille eminus manens: totum ſimul iactis radiis intuetur. hic vͦo coherens orbi atqꝫ coniunctus: circa ipſum motus ambitum rotunditateꝫ partibus comprehendit.

¶ Nam vt hoc breui exemplo liqueat. Hic probat ꝙ facultas cognitionis eſt ſm facultatem potentie cognoſcentis ⁊ non rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. Secundo probat hoc idem per rationem ibi. Neqꝫ id iniuria. Prima in duas ſm duo exempla. Secunda ibi. Ipſꝫ quoqꝫ. Primo dicit ꝙ cognitio ſit ſm facultatem cognoſcentis liqueat breui exemplo. Nam viſus aliter agnoſcit eandem corporis rotunditatem et aliter tactus. Ille enim viſus manens eminus. i. a longinquo. intuetur totum corpus ſimul iactis radiis viſualibus. hic uero ſupple tactus coherens ⁊ coniunctus orbi. i. rotunditati et motus circa ipſũ ambitũ. i. circa corp⁹ rotundũ. comprehendit. ſ. eius rotunditatem partibus. i. per partes. ¶ Notandum ꝙ innuit duplicem differentiam inter modum cognoſcendi viſus et tactus. Prima eſt ꝙ viſus a remotis exiſtens cognoſcit aliquod corpus rotundum Tactus autem nõ cognoſcit ipſum niſi coniunctus. Secunda differentia eſt ꝙ viſus totum corpus ſimul comprehendit. tactus autem ꝑ partes. Talis autem diuerſitas in cognoſcendo non eẽt ſi res cognoſceretur ex ſui natura. cum eadem res manet in vtraqꝫ cognitione. ¶ Notandum. quidam dixerunt viſionem fieri per emiſſionem radiorum viſualium ab oculis vſqꝫ ad rem viſam. Sed hec opinio eſt contra Ariſtoteleꝫ viſio enim non fit extra mittendo ſed intus ſuſcipiendo. patiente enim aliquo ſenſitiuo fit ipſum videre. z. de anima. Hic autem loquitur opinione antiquorum: cum dicit ꝙ viſus intuetur totum corpus iactis radiis.

¶ Ipſum quoqꝫ hominẽꝫ aliter ſenſus: aliter imaginatio: aliter ratio: aliter intelligentia contuet̃. Senſus enim figuram in ſubiecta materia conſtitutam. Imaginatio vero ſolaꝫ ſine materia iudicat figuram. Ratio vero hanc quoqꝫ tranſcendit: ſpeciemqꝫ ipſam que ſingularibus ineſt vniuerſali conſideratione perpendit. Intelligentie vͦo celſior oculus exiſtit. ſupergreſſa namqꝫ vniuerſitatis ambitum: ipſam illam ſimplicem formam pura mentis acie contuetur.

¶ Ipſum quoqꝫ hominem. Hic ponit ſecundum exemplũ in virtutibus cognoſcitiuis ſubordinatis. Secundo oſtendit quomodo iſte virtutes ſe habeant adinuicem ibi. In quo illḋ. Prĩo ergo declarat quomodo idẽ a diuerſis potentiis diuerſimode comprehenditur dicens. Senſus exterior aliter contuetur ipſum homineꝫ. aliter imaginatio. aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Senſus enim exterior ſicut viſus iudicat figuram hominis in ſubiecta materia. i. in ſenſibili materia. ſed imaginatio ſolam figuraꝫ iudicat ideſt diſcernit ſine materia. i. in abſentia rei materialis. Ratio vero hanc imaginationem tranſcẽdit. ⁊ ipſaꝫ ſpeciem. i. naturam ſpecificam hominis que ſingularib⁹ ineſt perpendit. i. diſcernit vniuerſali conſideratione. oculus vero. i. conſideratio intelligentie eſt celſior. qꝛ intelligentia diuina ſupergreſſa ambitum vniuerſitatis qui exiſtit in ſingularibus illam ſimplicem formam. ſ. ydeam hominis que eſt in mente diuina. contuetur pura acie. i. ſpeculatione mentis. ¶ Notandum ꝙ primuꝫ exemplũ fuit de virtutib⁹ cognoſcitiuis nõ ſubordinatis ſicut de viſu ⁊ tactu. Iſtud autem exemplum eſt de virtutibus ſubordinatis que ſunt quattuor. ſ. ſenſus exterior qui ineſt omnibus animalibus. imaginatio que tm̃ ineſt animalibus ꝑfectis. ratio que tm̃ eſt in hoĩbus. et intelligentia per quã intelligit diuinam cognitionem. Iſte virtutes habent diuerſum modum cognoſcendi eandem rem. ſ. homineꝫ. vt declaratur in littera quod non eſſet niſi cognitio fieret ſꝫ facultatem virtutum cognoſcentium ⁊ non rei cognite.

¶ In quo illud maxime conſiderandum eſt. Nã ſuperior vis comprehendendi amplectitur inferiorem. Inferior vero ad ſuperiorem nullo modo conſurgit. Neqꝫ eni ſenſus aliquid extra materiã valet: vel vniuerſales ſpecies imagiatio cõtuetur: vel ratio capit ſimplicem formam: ſed intelligentia quaſi deſuper ſpectans concepta forma que ſubſunt cuncta diiudicat: ſed eo mõ quo formam ipſam que nulli alii nota eſſe poterat: cõprehendit: Nam ⁊ rationis vniuerſum: ⁊ imaginationis figuraꝫ ⁊ materiale ſenſibile cognoſcit: nec ratione vtens: nec imaginatione: nec ſenſib⁹ ſed illo vno ictu mentis formaliter: vt ita dicam cuncta proſpiciens.

¶ In quo illud maxime. Hic oſtendit ph̃ia quõ ꝑdicte virtutes cognoſcitiue ſe hñt adinuicem. oñdens qcq̃d põt virtus inferior põt etiaꝫ ⁊ ſuperior ⁊ amplius. et primo h̃ oñdit de intelligentia reſpectu aliarum virtutũ. Secũdo oñdit idem de rõe. ſcḋa ibi. Ratio quoqꝫ. Primo dicit. In quo ideſt in ordine iſtaꝝ virtutum. illud eſt maxime cõſiderandũ ꝙ vis cõprehendendi ſupior amplectit̃ in ſe inferiorem. qꝛ virt⁹ ſupior cognoſcit oẽ illud quod iferior. Inferior aũt non cõſurgit ad ſupiorem. ita vt apprehendat illud qḋ ſupior. quod manifeſtat in exemplo dicens. Neqꝫ eni ſenſus aliq̃d valet apprehendere extra materiã: ⁊ imaginatio contuet̃ ſpẽs vl̃es. i. minus ꝑticulares. ſed rõ capit ſimplicem. i. vl̃em formam. intelligentia aũt diuia q̃ſi deſuper ſpectans. cum ſit in ſupremo gradu cognitionis ip̃a concepta forma ydeali diiudicat etiã cuncta que ſubſunt illi forme: et cognoſcendo ydeam hoĩs cognoſcit oĩa que ſunt in hoĩe. ſed eodem modo cõprehendit ipſam formã que nulli inferiori virtuti non eſſe poterit. nã ipſa cognoſcit vniuerſum. i. vl̃em formã rõis ⁊ figurã imagĩationis et materiale ſenſibile. quod ſpectat ad ſenſũ exterioreꝫ nõ vtẽs rõne: nec imaginatione: nec ſenſibus: ſed ꝓſpicieñſ cũcta vno ictu mẽtis. i. abſqꝫ decurſu cognoſcit. qḋ facit rõ. ¶ Notandũ ꝙ qꝛ virtus ſupior virtutẽ includit inferiorẽ ſicut tetragonũ ĩcludit trigonũ. vt pꝫ. z. de aĩa. iḋ qcq̃d põt virtus inferior põt et ſupior et magis. quia modo magis vniuerſali cõprehendit qḋ inferior modo magis ꝑti-

eulari.ſ3 non ecōuerſo.ideo que pōt intelligētia humana cōprehendere pōt ⁊ diuina intelligentia.ſ3 nō econuerſo.

¶ Ratio quoq3 cum quid vniuerſale reſpicit: nec imaginatione nec ſenſibus vtens: imaginabilia vel ſenſibilia comprehendit. Hec ē.n. que cōceptionis ſue vniuerſale ita definit homo eſt animal bipes rōnale. que cum vniuerſalis notio ſit: tū imaginabilem ſenſibilēq3 eſſe rē nullus ignorat ꝙ illa non imaginatione vel ſenſu. ſed rōnali conceptione conſiderat. Imaginatio quoq3 tametſi ex ſenſibus viſendi formandiq3 figuras ſūpſit exordium: ſenſu tamen abſente ſenſibilia q̄q3 colluſtrat: non ſenſibili ſed imaginaria ratiōe iudicandi. Uides ne igitur vt in cognoſcendo cūcta ſua poti⁹ facultate q̄3 eoꝝ que cognoſcūt vtāt.

¶ Ratio quoq3 cum quid vlē reſpicit. Hic oñdit idem de rōne. ꝙ ſicut intelligentia cōprehēdit alias tres ṽtutes inferiores: ſic ratio etiam cōprehendit ſub ſe alias duas virtutes. ſ. imaginationē. ⁊ ſenſum dicens. ꝙ cū rō reſpicit. .i. cognoſcit. quid vlē non vtens imaginatione nec ſenſib⁹ cōprehendit imaginabilia ⁊ ſenſibilia vli cōprehenſione hec enim eſt rō. que ita definit vlē ſue cōceptionis. homo eſt aīal bipes rōnale. que diffinitio cū ſit vlis notio. i. notificatio. tunc nullus etiā ignorat rem eſſe imaginabilem ⁊ ſenſibilem: que hac diffinitiōe explicat. Illa rō conſiderat vlē non vtens imaginatione vel ſenſu. ſed rōnali ꝯceptiōe Tunc oñdit ꝙ ſicut ratio cōprehendit imaginationē3 ⁊ ſēſum. ſic imaginatio ſenſū cōprehendit. dicens. imagīatio quoq3 tametſi pro q̄3uis. ſumpſit exordium ex ſēſibus viſendi ⁊ formandi figuras: tñ abſente ſenſu exteriori. i. imaginatiōe colluſtrat. i. cognoſcit queq3 ſenſibilia nō ſenſibili ſ3 imaginaria rōne iudicandi. ⁊ tunc ꝯcludit dicēs. Uides ne igitur qñ cūcta potius vtantur ſua. i. ꝓpria facultate ī cognoſcendo q̄3 facultate eoꝝ que cognoſcūt. ¶ Notandū ꝙ l3 rō in cōprehendendo ſuū vlē non vtat imagiatiōe ⁊ ſenſu. tñ in actu ſuo p̄ſupponit imaginationē ⁊ ſenſū q2 nihil eſt ī itellectu niſi fuerit in ſenſu. Silr l3 imagiatio in ſua opatione non vtat ſenſu: tñ preſupponit ſenſum fuiſſe in actu. quia fantaſia quā Ꝺ vocat imaginationem: eſt motus factus a ſenſu ſm actum. 2. de anima.

¶ Neq3 id iniuria. Nam cum iudicium ī iudicantis actu exiſtat. neceſſe eſt vt ſuam quiſq3 operam non ex aliena ſed ex propria ptāte perficiat.

¶ Neq3 id iniuria. Hic ꝯfirmat dcm̄ ſuum per rationem dicēs. Illud. ſ. ꝙ res cognoſcit nō ſ3 ſui naturā ſed ſm naturam cognoſcentis. illud non ꝯtingit iniuria. i. irrationabiliter. Nam cū oē iudiciū cognitiōis ſit actus ⁊ opatō iudicantis. i. potentie cognoſcitiue. neceſſe eſt vt qſq3 cognoſcens perficiat ſuam opam. i. ſuam opationem cognoſcendi. non ex aliena poteſtate. ſ. rei cognite. ſed ex propria poteſtate. i. ex virtute cognoſcentis. ¶ Notandū ꝙ ex lra formatur talis ratio. Omnis actus ⁊ opatio ſeqt cōditionem illius potentie cuius eſt actus ⁊ opatio. ſed iudicare ſiue cognoſcere eſt actus ⁊ opatio potētie cognoſcentis ⁊ ñ rei cognite: ergo iudicare ⁊ cognoſcere ſequitur modum ⁊ conditionem potentie cognoſcentis ⁊ non rei cognite.

¶ Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes:
Qui ſenſus ⁊ imagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi.
Ut quondam celeri ſtilo.
Mos eſt equore pagine
Que nullas habeat notas
Preſſas figere litteras.

¶ Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit. Iſtud eſt metrū q̄rtū huius q̄nti qđ dicitur gliconicū ab inuentore. coriambicū a pede p̄dñante: in quo metro ī probat opinionē ſtoicoꝝ ex qua videt ſequi contrariū dictis ſuis. fuit enim opinio ſtoicoꝝ ꝙ cognitio intellectiua ſolū pficeret ex hoc ꝙ corpora exteriora ſuas ſimilitudines ip̄rimāt in mentē. ita vt mens ſolu3 ſe habeat in rōne patientis: ⁊ res extra in rōne agentis. Ex quo ſeqt cū patiens trahat ad naturā agentis ⁊ non econuerſo ꝙ cognitio ſequeret naturā rei cognite. ⁊ non naturā rei cognoſcentis qđ eſt ꝯtra dicta: Primo ergo ponit opinionem ſtoicoꝝ ſcđo improbat eam ibi. Sed mens. Primo ergo dicit. Q uondā porticus attulit ſenes ſup. ſtoicos. q dicebāt ſenes pp maturitatē moꝝ: ſenes inquā nimiū obſcuros ſup. in ſententiis qui ſtoici credunt ſenſus ⁊ imagines. i. reꝝ ſenſibiliū formas ip̄rimi mentibus ex corporib⁹ extimis. i. exterioribus. ⁊ poſuerunt illa corpora eo modo imprimere imagines mentibus. vt quondā mos fuit alicui ſcribenti celeri ſtilo figere preſſas litteras. equore. i. in planicie pagine. que pagina nullas prius notas habeat.

¶ Notandum ꝙ ſtoici dicuntur a ſtoa greco quod eſt porticus latine. q2 athenis in manifeſtiſſima porticu ⁊ aliiſ locis publicis ſtoici diſputare ſolebant ⁊ illi poſuerunt ala3 tm̄ habere ſe in rōne patientis reſpectu rerū exteriorū. ⁊ q2 cognitio magis videtur ſequi virtutem actiuā3 q̄3 paſſiuā iō ſm eos cognitio potius debet attēdi ſm facultatem rei cognite que eſt actiua: q̄3 aīe cognoſcentis que eſt paſſiua

¶ Sed mens ſi propriis vigens
Nihil motibus explicat.
Sed tm̄ patiens iacet
Notis ſubdita corporum.
Ceſſaſq3 in ſpeculi vicem
Rerum reddit imagines.
Unde hec ſic animis viget
Cernens omnia notio.
Que vis ſingula proſpicit:
Aut que cognita diuidit
Que diuiſa recolligit.
Alternumq3 legens iter
Nunc ſummis caput inſerit.
Nunc decidit in infima.
Tum ſeſe referens ſibi.
Ueris falſa redarguit.

¶ Sed mens. Hic improbat hanc opinionem. ſcđo ponit ſuam veritatem. ibi. Hec eſt efficiens. Primo ergo deducit ad plura inconuenientia iſtam opinionē dicens. S3 ſi mēs vigens nihil explicat ꝓpriis motib⁹. i. ſi nullā actionē propriam habet. ſ3 tm̄ iacet patiens. ſubdita notis. i. ſimilitudinib⁹ corpoꝝ. ⁊ ſi ipa reddit. i. rep̄ſentat ceſſas imagines reꝝ. i. ſilitudines in vicem ſpeculi. i. ad modū ſpeculi. Tūc querit vñ viget hec notio. i. hec cognitio animis. que aīa eſt cernens oīa non tm̄ corporalia ſed etiam incorporalia. ¶ Notandū ꝙ primū inconueniēs eſt ſi cognitio intellectiua fieret ꝑ ſolam impreſſionē corpoꝝ in aīa tunc nō eſſet virtus per quā aīa cognoſceret incorporalia. q2 ꝑ ſolam ip̄reſſionē corpoꝝ tm̄ cognoſceret corꝑalia. nunc āt manifeſtū eſt ēt ꝙ incorporalia cognoſcit. Aliud incōueniēs ponit dicens. Si aīa tm̄ eſt paſſiua. que vis aīe ſingula ꝓſpicit. i. iudicat. aut que vis aīe cognita diuidit. aut diuiſa recolligit: aut que vis aīe legens. i. apprehendens.

alternū

alternum iter componendi ⁊ diuidendi: nūc inſerit caput ſūmis generaliſſimis aſcendendo a ſpecialiſſimis ad generaliſſima colligendo multitudinē. ⁊ nūc decidit vel decedit ſm aliam litterā.i.cadit in infima.i. in ſpecialiſſima procedendo a generaliſſimis ad ſpecialiſſima diuidendo. Tū.i.tandem aīa referens.i.comparās ſeſe ſibi redarguit falſa veris .i.per vera. ¶ Notandū q̄ ex littera talis formatur ratio. Illa aīa non eſt tm̄ paſſiua ſed actiua que iudicat cōponit ⁊ diuidit ⁊ veris falſa redarguit. ſed aīa intellectiua ē hmōi. ergo Maior nō ē q̄ iudicare. cōponere diuidere redarguere videt̄ eē opatiōes actiue. mior apparet aīa iudicat inter vex̄ ⁊ falſū. cōponit p̄dicatū cū ſbo aliq̄n diuidit p̄dicatū a ſbiecto. ⁊ falſas opiniōes redarguit.

¶ Hec eſt efficiens magis
Longe cauſa potentior.
Quod que materie modo
Impreſſas patitur notas.
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Viuo in corpore paſſio.
Cum vel lux oculos ferit:
Vel vox auribus inſtrepit.
Tum mentis vigor excitus:
Quas intus ſpecies tenet
Ad motus ſimiles vocans:
Notis explicat exteris.
Introrſumq̄ʒ reconditis.
Formis miſcet imagines.

¶ Hec ē ⁊c. Hic pbīa ponit veritatē. d. Hec mens eſt magis cā efficiens. que eſt cā longe potentior. q̄ʒ illa que mō materie.i. ſimilitudine materie patit̄ notas impreſſas. ⁊ q̄ aliqs crederet q̄ i aīa nulla eēt paſſio. Ideo ſubdit que dā paſſio. p̄cedit opationes aīe in viuo corpore excitans ⁊ mouens vires aīe ad opandū. vt q̄n lux ferit oculos tunc patitur viſus. vel cum vox inſtrepit.i.inſonuit aurib⁹ tunc patitur auditus ⁊ tandem vigor mentis excitus.i. excitatus vocās ſpēs quas intus tenet ad ſimiles mot⁹ applicat eas notis exteris.i. ſimilitudinibus exteriorībus. ⁊ miſcet .i. applicat imagines exteriores corpox̄ formis.i. ſpēbus introrſum.i. in aīa. ¶ Notandū q̄ Boe. hic vtitur ſententia platonica que ponit ſpēs rex̄ a p̄ncipio naīr īditas aīe. ſʒ aīa ſopita eſt in corpe ita q̄ non intelligit per eas niſi excitetur per immutatiōes ſenſuum exteriorum. excitata autē euocat ſpēm ſimilem illi quā ſenſus exterior īpſit ⁊ applicando eam rei exteriori. ſic intelligit per eam. ad hanc intētionē etiam loquitur linconienſis p̄mo poſterior̄ dicens Ratio in nobis ſopita non agit niſi prius per opatiōes ſēſuum quibus admiſcet̄ fuerit expercta. ¶ Notādū q̄ ex littera videt̄ q̄ intellect⁹ poſſibilis intelligendo etiam ſit actiuus cum ſit cauſa efficiens vt dicit in littera. Ariſt. aūt 3. de aīa vult q̄ intelligere ſit pati. ⁊ q̄ intellectus nullam habet naturā niſi q̄ eſt poſſibilis vocatus. Ad hoc dicunt aliq̄ q̄ q̄ aīa comprehendit tam intellectum poſſibilē q̄ʒ agentem in aīa eſt actiua imo cauſa effectiua intellectiōis rōne intellectus agentis. ſed eſt paſſiua rōne intellect⁹ poſſibilis: vel dicēdū q̄ intellectus poſſibilis eſt potentia paſſiua ſaltem quo ad primū eius actuʒ cum intelligere ſit pati: ſed omnis potētia paſſiua de neceſſitate requirit potentia actiuam q̄ reducat ipſam ad actū. Tale aūt actiuū nō poteſt eſſe res corporalis extra cum agens ſit p̄ſtantius paſſo. ideo tale actiuū ex parte anime erit intellectus agēs cuius opatio eſt facere potentia intellecta actu intellecta. ita q̄ a rebus extra virtuteʒ intellectus agentis imprimit̄ aliquid intellectui poſſibili per quod in actum intelligendi reducitur. Non eſt ergo intētio Boetii negare q̄n mēs ſit paſſiua rōne intellect⁹ poſſibilis. ſed vult q̄ mens ſiue anima magis habeat efficientiam in intellectiōe q̄ʒ ſit paſſiua ab ipſis corporibus extra. ⁊ per ꝯñs efficientia intellectus nō d3 attribui reb⁹ extra: qđ erat de itētiōe ſtoicox̄.

¶ Proſa quinta quinti libri.

Quod ſi in corporibus ſentiēdis: q̄uis afficiant inſtrumenta ſenſuū forīſec⁹ obiecte qualitates: aīqʒ agētis vigorem paſſio corpis antecedat que i ſe actū mētis p̄uocet: excitetq̄ʒ iterim q̄eſcētes itrinſec⁹ formas: ſi in ſētiēdis inq̄ corpib⁹ anim⁹ nō paſſiōe inſignit̄: ſʒ ex ſua vi ſubiectā corpori idicat paſſionē. quāto magis ea que cunctis corpox̄ affectiōibus abſoluta ſunt: in diſcernendo non obiecta extrinſecus ſequuntur: ſed actum ſue mentis expediunt.

¶ Proſa quinta quinti libri.

Quod i corpibus ſentiendis. Hec eſt q̄nta proſa huius q̄nti libri. In qua p̄bat ſpālr̄ diuinā cognitionē eſſe ſm modum cognoſcentis ⁊ nō rei cognite. Scđo oſtidit inſufficientiā eox̄ q̄ ex dō modo cognoſcēdi improbāt p̄uidētiā diuinā ibi. Quid igitur. Primo facit quod dcm̄ eſt. ſcđo infert duas ꝯcluſiones ibi. Hac itaq̄ʒ. Prīo dicit. Si i ſentiēdis.i.in cognoſcendis corporibus aīus noſter non tm̄ inſignit̄.i. afficit̄ paſſione corporis. ſed ex ſua vi iudicat paſſionē ſubiectā corpi: ita q̄ in cognoſcendo ſeq̄t̄ p̄priū motum. q̄uis q̄litates obiecte forinſecus afficiant.i. imutent iſtrumēta.i. organa ſenſuum. ⁊ paſſio corpis antecedat vigorem agentis animi. que paſſio prouocet actum mentis in ſe. ⁊ excitet formas intrinſecus quieſcentes. Si hoc eſt i animo noſtro multo magis ea que abſoluta ſunt cunctis affectionibus.i. qualitatibus corporum ſicut intelligentie ſeparate ⁊ p̄cipue deus: illa in diſcernendo non ſequūtur obiecta extrīſecus. ſed expediunt.i. pficiunt actum ſue mentis .i. opatiōnē ītellectiuā ſʒ nām p̄priā. ¶ Notādū q̄ ex littera ſic pōt argui. Si id de quo minus videt̄ ieſſe ineſt: ⁊ de quo magis. Sʒ min⁹ videt̄ q̄ aīus noſter in cognoſcēdo ſeq̄t̄ motū ſuū ⁊ non rei cognite ⁊ tñ ſeq̄t̄ facultateʒ ſue cognitionis. ergo multo magis ītelligētia diuīa ſeq̄t̄ i cognoſcēdo p̄priū motū ſue cognitiōis q̄ʒ ipſi⁹ rei cognite.

¶ Hac itaq̄ʒ rōne multiplices cognitiōes diuerſis ac differētibus ceſſere ſubſtātiis. Sēſus. n. ſolus cunctis aliis cognitiōibus deſtitutus immobilibus animātib⁹ ceſſet. quales ſunt conche maris q̄qʒ alia ſaxis herētia nutriūt̄. Imaginatio vero mobilib⁹ beluis q̄b⁹ iā ineſſe fugiēdi appetēdiue aliq̄s videt̄ affect⁹. Rō vō hūani tm̄ generis eſt ſicuti intelligētia ſola diuini. Quo fit vt ea notitia ceteris p̄ſtet q̄ ſuapte natura non mō p̄priū ſʒ ceterax̄ quoq̄ʒ noticiax̄ ſubiecta cognoſcit.

¶ Hac itaq̄ʒ rōne. Hic infert duas concluſiones ex p̄miſſis dicens. Ex quo cognitio ſequit̄ naturam cognoſcētis ⁊ non rei cognite. ⁊ cū cognoſcentia ſint diuerſa ſm nām oportet diuerſis cognoſcentibus conuenire diuerſas cognitiones. Unde dicit. Hac itaq̄ʒ rōne. q̄ cognitio ſequit̄ naturā cognoſcētis. multiplices cognitiones. ceſſere.i. ceſſerunt diuerſis ac differentibus ſubſtantiis. ſenſus. n. ſolus deſtitutus aliis cognitionibus. ceſſit aīantibus imobilibus. quales conche maris ⁊ quecūq̄ʒ nutriūt̄ herentia ſaxis. Imaginatio vō ceſſit mobilibus beluis que mouētur motu progreſſiuo. q̄bꝰ videtur ineſſe affect⁹.i. appetitus fugiendi malum vel appetendi bonum. Ratio vero per quā comprehendimus vlē tm̄ eſt humani generis. ſic

intelligentia eſt diuini generis. Tunc ponit ſecundaꝫ cõ-
cluſionẽ. ꝙ illa cognitio eſt notioꝛ ⁊ nobilioꝛ que non ſolũ
apprehendit ꝓpꝛiũ obiectũ. ſꝫ ẽt obiecta aliaꝝ notitiaruꝫ.
i. cognitionũ. Unde dicit. Quo fit vt ea noticia. i. cogni-
tio preſtet. i. nobilioꝛ ſit ceteris. que ſuapte natura. i. pro-
pria natura non modo. i. non tm̃modo. proprium obiectũ
cognoſcit. ſed etiam cognoſcit ſubiecta ceteraꝝ noticiarũ.
¶ Nota circa primã ꝯcluſionẽ ꝙ cum actus ⁊ opationes
diuerſificent̃ ſm̃ diuerſitatem agentiũ ⁊ operantiũ. ſequit̃
ſi agentia ⁊ opantia ſint diuerſa ꝙ habeãt diuerſas opa-
tiones ⁊ cognitiones. ꝓpter quod ſenſus ſine aliis cogni-
tionibus ceſſit animalibus imobilibꝰ. ⁊ accipit̃ hic ſenſus
ſtricte pro apprehenſione ſenſitiua. que ſolum imutat̃ ad
pñtiam ſenſibilis. Sic enim diſtinguitur contra imagina
tionem que non tm̃ apprehendit rem pñtem. ſed etiam ab
ſentem. ¶ Notandũ circa ſecũdã concluſionem ꝙ quecũ
qꝫ potentia plura cognoſcit videtur eſſe preſtantioꝛ ea que
cognoſcit pauciora. Si ergo aliqua potentia cognoſcit ꝓ
pꝛium obiectum ⁊ obiecta aliaꝝ potentiaruꝫ inferioꝝ. ſi-
cut eſt intelligentia diuina. ⁊ non econuerſo. ſeqtur ꝙ potẽ
tia ſuperioꝛ plura cognoſcens ſit nobilioꝛ inferiori.

¶ Quid igitur: ſi ratiocinationi ſenſus imagiatio
qꝫ refragentur. nihil eſſe illud vniuerſale dicen-
tes ꝙ ſeſe intueri ratio putet. Quod enim ſenſibi
le vel imaginabile eſt id vniuerſum eſſe non poſ-
ſe. aut igitur rationis verum eſſe iudiciũ nec quic
ꝙ̃ eſſe ſenſibile. aut qm̃ ſibi notum ſit plura ſenſi
bus: ⁊ imaginationi eſſe ſubiecta: inanem conce-
ptionem eſſe rõnis. que qꝺ ſenſibile ſit ac ſingula
re quaſi quoddam vniuerſale cõſideret. Ad hec
ſi rõ contra reſpondeat: ſe quidẽ ⁊ quod ſenſibile
⁊ qꝺ imaginabile ſit vniuerſitatis ratione conſpi
cere. Illa vͦo ad vniuerſitatis cognitionem aſpi-
rare non poſſe: qm̃ eorum notio corporales figu-
ras nõ poſſit excedere. De reꝝ vͦo cognitione fir
miori potius perfectioriqꝫ iudicio eſſe credendũ.
In huiuſmodi igitur lite nos quibus taꝫ rõcinã
di ꝙ̃ imaginandi etiam ſentiendiqꝫ vis ineſt: nõ
ne rationis potius cauſam probaremus.

¶ Quid igitur. Hic phĩa oñdit inſufficientiã coꝝ qui ex
modo cognoſcendi noſtro improbant diuinã ꝓuidentiaꝫ.
ſecundo hortat̃ nos ad conſiderandũ modũ diuine cogni
tionis. ibi. Quare i illius. pꝛio manifeſtat inſufficientiam
coꝝ per ſimile. ſcꝺo applicat illud ſimile ad propoſitum.
ibi. Simile eſt. Similitudo aũt qꝫ itẽdit talis eſt. Senſus
⁊ imaginatio ſunt cognitiones inferiores qꝫ ratio. Si er-
go ſenſus ⁊ imaginatio vellent iudicare modũ recognoſcẽ
di rõnis ex modo cognoſcendi proprio. ⁊ dicere ꝙ vniuer
ſale nihil eſſet quod rõ apprehendit. vel ſi veꝝ eſſet iudiciũ
rationis vel eſſet particulare ⁊ ſenſibile. rõ vͦo diceret con
trariũ. Manifeſtum eſt ꝙ nos qui vigemus vtraqꝫ cogni
tione potius aſſentiremus rõni iudicando motiuũ ſenſus.
⁊ imaginationis eſſe inſufficiens. dicit ergo. Quid igitur
ſi ſenſus ⁊ imaginatio refragentur. i. ꝯtradicãt rõni. dicen
tes nihil eſſe vniuerſale id quod rõ putat ſeſe intueri ſic ar
guendo. Quod enim ſenſibile aut imaginabile id non poſ
ſe eſſe vniuerſum. i. vniuerſale ſm̃ iudiciũ ſenſus ⁊ imagi-
nationis. Aut igit̃ iudiciũ rõnis neceſſe eſt eſſe verum. ⁊ ꝑ
ꝯñs nec quicqꝫ eſſe ſenſibile. quod eſt abſurdum. Aut qm̃
notũ ſit ſibi ſup. ſenſui ⁊ imaginationi plura eſſe ſubiecta
ſenſibus ⁊ imaginatiõi. q̃ neceſſe ẽ ſenſibilia. crederes ne
cõceptionem rõis eſſe inanem. q̃ ꝯſideret illud qꝺ ſit ſenſi
bile ⁊ ſingulare. quaſi quoddam vle. Ad hec ſi rõ rñdeat ſe
conſpicere in rõne vniuerſali quod ſit ſenſibile ⁊ imagina-
bile. Illa vͦo. ſ. ſenſum et imaginationẽ nõ poſſe aſpirare.
i. ꝑuenire. ad cognitionẽ vniuerſitatis. i. vniuerſalis. quia
notio. i. cognitio coꝝ nõ poſſit excedere figuras coꝛpales
⁊ diceret rõ potius eſſe credendum firmiori et ꝑfectiori iu-
dicio reꝝ. In hm̃õi igitur lite. ſ. inter ſenſum et imaginatio-
neꝫ ex vna parte. et rõnem ex altera parte: nos quibus in
eſt tã vis rõcinandi qꝫ imaginandi et ſentiendi. nonne po
tius probaremus cãm rõnis. et reputaremꝰ motiua ſenſꝰ
et imaginatiõis eẽ inſufficiẽtia. q. d. imo ¶ Notãdũ ꝙ iu
dicio nobilioris potentie potius eſt ſtandũ qꝫ iudicio potẽ
tie ignobilioris. cum igitur ratio ſit potentia nobilioꝛ qꝫ
ſenſus et imaginatio: eo ꝙ rõ comprehendit propꝛiũ obie
ctũ et obiectũ ſenſus et imaginationis et non econuerſo. er
go potius aſtãdũ eſt iudicio rõnis qꝫ potentiarũ inferioꝝ.

¶ Simile eſt ꝙ hũana rõ diuinã intelligẽtiam fu
tura niſi vt ipſa cognoſcit non putat intueri. Nã
ita diſſeris: ſi qua certos ac neceſſarios habere ñ
videãt̃ euẽtus: ea certo euentura preſciri neqũt.
Haꝝ igit̃ reꝝ nulla eſt ꝑſciẽtia: quã ſi etiã i his eẽ
credamus: nihil erit qꝺ nõ ex neceſſitate ꝓuẽiat:
Si igit̃ vti rõnis participes ſumus ita diuie iudi
ciũ mentis habere poſſemus ſicut imaginationẽ
ſẽſũqꝫ rationi cedere opoꝛtere iudicauimꝰ. ſic di-
uine ſeſe menti humanam ſubmittere rationem
iuſtiſſimum cenſeremus.

¶ Simile eſt. Hic applicat illud ſimile ad propoſitũ. et di-
cit. Illud qꝺ eſt dcm̃ de ſenſu et imaginatiõe reſpectu rõ
nis. ſimile eſt ei ꝙ humana rõ non putet diuinam intelli-
gẽtiã intueri: niſi vt rõ ipſa cognoſcat. qꝺ apparet ex ipõ
mõ arguendi. Nã ita diſſeris. i. arguis. ſi qua nõ videant̃
habere certos et neceſſarios euentus talia neqũt preſciri
certo euentura. Igit̃ taliũ reꝝ nulla ẽ ꝑſcia. quã ſcꝫ ꝑſciẽ
tiã ſi credamus eſſe in his. nihil erit qꝺ non proueniat ex
neceſſitate. Si igit̃ ſicut ſumus ꝑticipes rõnis. ita poſſe-
mus habere iudiciũ diuine mentis. ſicut nunc iudicauimꝰ
imaginationẽ et ſenſum opoꝛtere cedere rationi. ſic cenſe-
remus. i. iudicaremꝰ. iuſtiſſimũ humanã rõneꝫ ſeſe ſub-
mittere diuine menti. ¶ Notãdũ ꝙ ſimile eſt de iudicio
ſenſus et imaginatiõis reſpectu rõnis. et rõnis reſpectu in
telligentie diuine: Nam ſenſui et imaginatiõi videt̃ ꝙ rõ
aliter non poſſit comprehẽdere rẽ niſi ſicut ipa cõprehen-
dit qꝺ tm̃ falſum eſt. Sic ſimilr̃ videt̃ rõni hũane ꝙ intel-
ligentia diuina nõ poſſit res incertas cognoſcere alr̃ qꝫ
ipſa cognoſcit. qꝺ falſũ eſt. Nã que rõ humana icerte co
gnoſcit intelligentia diuina certa comprehendit.

¶ Quare i illiꝰ ſũme itelligẽtie cacumẽ ſi poſſimꝰ
erigamur. Illic. n. rõ videbit qꝺ i ſe nõ põt itueri
Id ãt ẽ: quo nã mõ ẽt q̃ certos exitꝰ nõ hñt: certa
tm̃ videat ac ꝺfinita ꝑnotio: neqꝫ id ſit opinio. ſed
ſũme potiꝰ ſcie nullis terminis icluſa ſimplicitas

¶ Quare i illiꝰ ſũme itelligentie. Hic phĩa hortat̃ vt eriga
mus nos ad cognitionẽ diuine itelligẽtie dicẽs. Quare
ſi poſſimꝰ erigamur ꝑ diligẽtẽ ꝯſiderationẽ i cacumen illi
us ſũme itelligẽtie ſup. diuie. Illic. n. rõ videbit qꝺ i ſe nõ
põt itueri. ſ. quõ certa et diffinita ꝑnotio dei cognoſcat il-
la q̃ nõ hñt certos exitꝰ. et illud nõ ſit opinio. ſed potiꝰ ſit
ſimplicitas ſũme ſcie nullis terminis incluſa. qꝛ ſimplici-
tas ſũme ſapie ẽ ifinita. ¶ Notãdũ qꝫ ſi cognitio ſequeret̃
facultatẽ rei cognite. et nõ virtutis cognoſcẽtis. tunc ſicut
rõ humana cognoſcit futura ꝯtingentia incerte ſic ſilr̃ itel
ligẽtia diuina ea incerte cognoſceret. ſed qꝛ facultas cogni
tionum eſt ſm̃ facultatem virtutũ cognoſcentiũ et itelligẽ-
tia diuina in cognoſcendo excedit rõnẽ humanã. poterit
ipſa certe cognoſcere que rõ humana icerte cognoſcit.

¶ Metrum quintum libri quinti.

¶ Quam

Quaȝ variis terras aīalia ꝑmeāt figuriſ
Namqȝ alia extento ſunt corpore pul-
ueremqȝ verrunt.
Continuumqȝ trahunt vi pectoris inci
tata ſulcum.
Sunt quibus alaruȝ leuitas vaga v̇beretqȝ vētoſ
Et liqdo longi ſpacia etheris enatet volatu.
Hec preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibus gaudent.
Uel virides cāpos trāſmittere vel ſubire ſiluas
Que variis videas lȝ oia diſcrepare formis.
Prona tamen facies hebetes valet igrauaꝛ ſēſ⁹.

¶ Metrum quintum quinti libri.
Uam variis terras. Hic incipit quintū metꝝ huius qnti. qꝺ dicit̃ archiloycum ab inuento re dactilicuȝ a pede ꝑdn̄ante in quo on̄dit hominē eſſe diſpoſitū ad ꝯtēplationē celeſtiū ex figura corporis ſui. ⁊ p̄io deſcribit figuram corporalem aliarum beſtiaꝝ. ſcꝺo figurā hois. ibi. Unica gens. Primo dicit. Animalia ꝑmeant terras q̄ȝ variis. i. valde variis figuris. nāqȝ alia aīalia extento corꝑe ſicut ſunt ſerpētes ⁊ reptilia. illa verrunt. i. vertunt puluerē. ⁊ incitata. i. mota vi pectoris. trahūt continuū ſulcū ſup. in puluere. Sūt alia aīalia qbus ineſt vaga leuitas alaꝝ que verberet ventos. ⁊ enatet. i. trāſñat liqdo volatu ſpacia lōgi etheris. i. aeris. Sunt alia que gaudent veſtigia preſſiſſe ſolo. i. terre greſſibus ſuis ⁊ trāſmittere. i. ꝑtrāſire virides cāpos ⁊ gaudent ſubire ſiluas. que oia aīalia: lȝ videas ea diſcrepare variis formis. tn̄ facies eoꝝ prona. i. ad terrā inclinata. valet ingrauare. i. ingrauatos oſtendere ſenſus hebetes. i. brutales. ¶ Notādū ꝙ phia tangit tria genera aīalium. ſ. reptilia. volatilia ⁊ greſſibilia que licet differant ī formis. qꝛ quedam formant̃ ad reptandū vt ſerpentes q̄dam ad volandū vt aues quedam ad gradiendū vt beſtie. tn̄ in hoc oia ꝯueniunt ꝙ hn̄t faciē iclinatā ad terrā.

¶ Unica gens hoīuȝ celſum leuat altius cacumē.
Atqȝ leuis recto ſtat corꝑe: deſpicitqȝ terraſ.
Hec niſi terrenus male deſipis admonet figura
Qui recto celum vultu petis: exeriſqȝ frontē.
In ſublime feras aium quoqȝ: ne grauata peſſū
Inferior ſidat mens corpore celſius leuato.

¶ Unica gens hoīum. Hic deſcribit figuram hominis. d. Unica gens hominū. i. ſolū genus humanū. leuat celſum cacumen. i. caput ſuum altius. ⁊ leuis ſtat recto. i. erecto corꝑe. et deſpicit terras vultu eleuato ad celum. tu homo terrenus. qui recto vultu petis celum. ⁊ exeris. i. erigis frōtem. hec recta figura admonet te. ꝙ tu male deſipis. niſi ēt feras. i. extollas aīum tuum in ſublime. i. in celeſtia. ne mēs grauata. i. grauedine depreſſa. peſſum. i. ſub pedib⁹ vel ſubtus. et eſt peſſum aduerbium loci. ne illa mēs ſidat. i. reſideat inferior corpore eleuato celſius. ¶ Notandum cum hō habeat figuram corporis erectam ad celuȝ. ſi aīa nō erigeretur ad ꝯtēplatiōeȝ celeſtium. videretur corpus eſſe nobilius anima. ¶ Notādū ſm Ariſto. 16. de animalibus. ꝙ homo inter oia aīalia habeat figuraȝ rectilinearem de qua figura etiam loquitur Ouidius in lib. metamorphoſeos. d. Pronaqȝ cum ſpectant animalia cetera terraȝ. Os homini ſublime dedit: celumqȝ videre Juſſit: ⁊ erectos ad ſydera tollere vultus.

¶ Proſa ſexta ⁊ vltima.
Uoniā igit̃ vti pauloante monſtratum eſt omne quod ſcitur non ex ſua ſed ex cōprehendentium natura cognoſcitur. intueamur nunc: quā fas eſt: quis ſit diuine ſubſtātie ſtatus: vt q̄ nā ēt ſciētia ei⁹ ſit poſſim⁹ agnoſcere. Deū igit̃ eternū eſſe: cūctorū rōne degentiū cōe indiciū eſt. Quid ſit igitur eternitas conſideremus. hec enim nobis naturam pariter diuinam ſcientiamqȝ patefacit.

¶ Proſa ſexta quinti libri.
Uoniam igitur vti pauloante. Hic icipit ſexta proſa et vltima huius qnti. in qua determinat veritatem de compaſſibilitate preſcie diuine et liberi arbitrii. Et primo ponit ſuam determiationē. ſcꝺo ſubiūgit vtilem exhortationē circa finem libri. ibi. Aduerſamini igit̃. Primo oñdit modū diuine cognitionis. ſecūdo ſoluit obiectiōes factas ꝯ̄ diuinā ꝓuidētiā. tertio ꝯcludit cōpaſſibilitatē liberi arbitrii cū ꝓuidētia diuina. ſcꝺa ibi. Quid igit̃ poſtulas. tertia ibi. Que cū ita ſint. p̄io. determiat de ſtatu ꝺi q eſt eternitas. ſcꝺo ex h̄ declarat modū diuie ſcie. ibi. Om̄ igit̃ oē iudiciū. p̄io ꝑmittit ꝙ determiādū ſit ad eternitate. ſcꝺo ꝺtermiat eā ibi Eternitas igit̃ ē itermiabilis. Prio dicit. Om̄ monſtratū eſt pauloante ꝙ oē ſcit̃ qꝺ cognoſcit̃. nō ex ſua nā. i. nō ex nā rei ſcite ſȝ ex nā cōprehēdētiū. i. cognoſcētiū. intueamur nūc q̄ꝫtū fas ē. qs ſit ſtat⁹ diuie eēntie vel ſb̄e vt poſſim⁹ agnoſcere q̄ ſit ei⁹ ſcia. et ſubdit ꝙ cōe iudiciū cūctoꝝ degentiū. i. vtentiū rōne eſt deū eē eternū. ideo cōſiderem⁹ qd ſit eternitas. hec. n. nobis patefacit nām et diuiaȝ ſciētiā. ¶ Notādū ꝙ viri degentes rōne ſūt viri ꝑditi luce ſapie. et oēs iſti cōcedūt deū eē eternū. Nā phs. 8. phy. ex eternitate mot⁹ oñdit eternitatē motoris. et oēs tam greci q̄ȝ barbari putātes deos eē eſtimāt eos imortales. ¶ Notādū qꝛ eternitas dei et nā et ſciētia dei nō differūt ſȝ ſubſtātiā. iō cognita eternitate cognoſcit̃ nā et ſcia dei.

¶ Eternitas igit̃ eſt interminabilis tota vite ſimꝉ ⁊ perfecta poſſeſſio.

¶ Eternitas igit̃. hic ꝓſeqt̃ de eternitate. Et p̄io ponit ei⁹ diffinitionē. ſcꝺo declarat eā. ibi Qꝺ ex collatiōe. p̄io dicit. eternitas eſt poſſeſſio vite iterminabilꝰ exn̄s tota ſilꝰ et ꝑfecta. ¶ Nota ſm alb̄. ſup lib. de cāis. Aliqd ē eternū ⁊ ē in eternitate. et ſūt ipſa eternitas ſic̄ de⁹. Aliqua ſūt et ē eterna i eternitate. ſȝ nō ſūt ipa eternitas ſicut ſb̄e ſeꝑate. alia ſūt eterna nō i eternitate nec ſūt ipa eternitas. vt motus tps et mūd⁹. ¶ Notādū cū dicit eternitas ē poſſeſſio vbi vtit̃ noīe poſſeſſiōis ad deſignādū imutabilitatē et indeficiētiā eternitatis qꝛ ipſa firmiter poſſidet̃ et qete hr̃. et dicit vite ad inuēdū ꝙ nō viuētia nō mēſurant̃ eternitate Et dicit itermiabilis ad differētiā illi⁹ vite q̄ hȝ terminū a ꝑte an̄ et a ꝑte p⁹. ſicut vita hois vel a ꝑte an̄ tm̄ ſicut vita āgeloꝝ et dic̄ tota ſilꝰ ad dr̃iaȝ vite āgelice. q̄ꝫuis. n. eē angeli ſm ſb̄am ſit totū ſilꝰ. nō tn̄ ſm oꝑationē. cū hēat oꝑatiōes ſucceſſiuas et itellectiōes. et dic̄ ꝑfecta ad deſignādū ꝙ eternitati nihil deeſt. perfectum enim ē cui nihil deeſt primo celi mundi.

¶ Qꝺ ex collatiōe tꝑaliū clarius liqt. nā qcqd viuit i tꝑe. id pn̄s a p̄teritis i futura ꝓcedit. Nihilqȝ ē i tꝑe ꝯſtitutū: qꝺ totū vite ſue ſpaciū pariter poſſit āplecti. Sed craſtinū quidē nōdū apprehēdit. heſternū v̇o iā ꝑdidit. In hodierna quoqȝ vita nō āpli⁹ viuitis q̄ꝫ i illo mobili trāſitorioqȝ momēto. qꝺ igit̃ tꝑis patit̃ ꝯditionē: lȝ illꝺ. ſic̄ de mūdo cēſuit ariſtoteles nec: cepit vn̄q̄ꝫ eē nec deſinat. vitaqȝ ei⁹ cū tꝑis ifinitate tendat̃: nondū tn̄ tale ē vt eternū eē iure credat̃. n̄. n. totū ſilꝰ ifinite licet vite ſpacium cōprehendit atqȝ complectitur ſed futura nondum trāſacta iā nō habet. qꝺ igit̃ intermiabilis vite plenitudinem totam pari

ter cõꝓhendit ac poſſidet: cui neqꝫ futuri quicquid abſit nec p̄teriti fluxerit: id eternũ ee iure ꝑhibeť. Idqꝫ neceſſe ẽ: ⁊ ſui cõpos p̄ſs ſibi ſꝑ aſſiſtere: ⁊ ĩfinitatẽ mobilis tp̄is hr̃e preſentem.

¶ Quod ex collatiõe. Hic declarat diffinitionẽ. ſecundo redarguit quoſdã qui vocabulo eternitatis abutebanť. ibi Unde nõ recte: p̃io ergo declarat diffinitionẽ eternitatis in cõparatiõe ad tp̄s dicens. Unde dictũ eſt ꝙ eternitas ẽ poſſeſſio tota ſimul interminabilis vite. qð liquet clarius ex collatione. i. ex cõparatiõe temporaliũ. Nã qcq̃d viuit. in tempore illud p̄ſs ex p̄ſs procedit per ſucceſſiuã mutabilitatẽ a p̄teritis in futura. ⁊ nihil eſt in tp̄e cõſtitutum. qð pariter poſſit amplecti. i. cõꝓhendere totũ ſpaciũ vite ſue ſed craſtinũ nõdũ appꝛehendit. heſternũ vero tẽp⁹ iã ꝑdidit. ⁊ in hodierna vita nõ amplius viuitis. i. nihil plus ẽ p̄ſs de hodierna vita. niſi ꝙ in iſto mobili ⁊ trãſitorio momẽto cõtineť de vita. ⁊ diciť momẽtũ illud indiuiſibile inſtãs quo futurũ copulať cũ preterito. qcq̃d igitur patitur tp̄is conditionẽ. i. ſucceſſiõeꝫ: lꝫ nũq̃ꝫ cepit ee. nec deſinat eſſe ſicut ariſt. cenſuit de mũdo. ⁊ lꝫ vita. i. duratio ei⁹ tẽdatur. i. extẽdať cũ infinitate tp̄is. nõdũ tñ tale ẽ vt iure credatur ee eternũ. q: nõ cõꝓhẽdit neqꝫ cõplectiť ſimul totũ ſpaciũ vite. i. ſue durationis: licet infinite. i. infinito tẽpore. duret ſed futura nõdũ hꝫ trãſacta. i. ꝑtrãſita ⁊ p̄terita nõ hꝫ. Quicq̃d igiť cõꝓhendit ⁊ poſſidet pariter totã plenitudinẽ interminabilis vite. cui nihil abſit futuri. nec aliq̃d fluxerit p̄teriti. illud iure ꝓhibetur ee eternũ. q: illud eternũ ſui cõpos eo ꝙ nihil ſibi deſit. neceſſe eſt ſemꝑ ſibi aſſiſtere p̄ſs. ⁊ eſt neceſſe p̄ntẽ habere infinitatẽ. i. infinitã durationẽ tp̄is mobilis. i. ſucceſſiui. ¶ Notandũ ꝙ q: ꝑ cognitionẽ tp̄is deuenim⁹ in eternitatis cognitionẽ. eo ꝙ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt: iõ ꝑ naturã ⁊ ſucceſſionẽ tp̄is declarat nobis naturã eternitatis. Sicut. n. rõ tp̄is ꝯſiſtit in ſucceſſione ⁊ appꝛehẽſiõe prioris ⁊ poſterioris ĩ motu. cui⁹ vna ꝑs p̄terit ⁊ alia ẽ futura. Sic rõ eternitatis ꝑ oppoſitũ cõſiſtit in apꝓhẽſione vniformitatis illi⁹ qð oĩno eſt extra motũ cõꝓhẽdẽs ſimul p̄teritũ ⁊ futurũ tãq̃ꝫ p̄ſs. ¶ Notãdũ ꝙ ipſi⁹ eterni nil tranſit ĩ p̄teritũ. iõ ſemꝑ ſibi p̄ſs aſſiſtit. q: ꝟo nũq̃ꝫ deficiet ſicut nec vnq̃ꝫ ĩcepit. cũ habeat vitã interminabilẽ neceſſe eſt ꝙ aſſint q̃libet differẽtie tp̄is ẽt ſi ponať tp̄s ĩfinitũ ⁊ q: eodẽ motu aſſiſtit differentiis tp̄m ꝑ quẽ motũ in ſe ſubſiſtit. motus autẽ in quo ſubſiſtit eſt p̄ntarius. ideo etiã aſſiſtit differentiiſ temporis per motũ preſentem. ideo dicit ꝙ neceſſe eſt eternũ preſentem habere infinitatẽ temporis mobilis.

¶ Unde quidã nõ recte. q cũ audiunt viſuꝫ platoni mundũ hunc nec habuiſſe initiũ tp̄is nec habiturũ eſſe defectũ hoc modo cõditori conditum mũdũ fieri coeternũ putãt. Alið ẽ. n. ꝑ ĩterminabilẽ duci vitã: qð mũdo plato tribuit: alið ĩterminabilis vite totã pariter ꝯplexã ee p̄ntiã: qð diuiṅe mẽtis ꝓpꝛiũ eſſe manifeſtũ ẽ. Neqꝫ deus cõditiſ rebus antiquior videri dꝫ tp̄is quãtitate: ſed ſimplicis potius proprietate nature.

¶ Unde nõ recte putãt. Hic ph̃ia ĩprobat quoſdã qui abutebanť vocabulo eternitatis. Secũdo docet ꝓpꝛiũ modũ loquẽdi ibi. Itaqꝫ ſi digna. p̃io facit qð dictũ eſt ſcðo manifeſtat quõ tp̄alia deficiũt a ſimplicitate diuĩe nature q̃ꝫ nitũtur imitari ibi. Hunc. n. ꝓ̃o dicit dictũ ẽ ꝙ eternitas nõ ſolũ dicit interminabilitatẽ. ſed ẽt ſimplicitatẽ. vñ nõ recte quidã putant qui cũ audiũt viſũ ee platõi. mũdũ nõ habuiſſe initiũ tp̄is nec habiturũ defectũ. i. finem hoc mõ putãt mundũ conditũ fieri coeternũ conditori. Cauſa aũt quare nõ recte putant eſt quia aliud ẽ duci ꝑ ĩterminabilẽ vitã cũ q̃dã ſucceſſiõe quod plato tribuit mundo. ⁊ aliud eſt pariter. i. ſimul eſſe cõplexã totã p̄ntiã vite ĩterminabilis quod eſt ꝓpꝛiũ diuine mẽtis. Et q: aliq̃s diceret. Si mũdus nũq̃ꝫ incepit videť ee coeternus deo. Ad qð reſpõdet. Qð d⁹ ẽ prior mũdo nõ antiq̃tate tempꝛis ſꝫ ſimplicitate nature. Unde dicit. Neqꝫ. n. deus dꝫ videri ãtiq̃or rebus ꝯditis quãtitate temporis ſed proprietate ſimpliciſ nature. ¶ Notandũ ſicut patet ex lib. thimei. Plato voluit mũdũ ĩcepiſſe ſꝫ finẽ nõ habere. ⁊ hoc idẽ ariſto. ſibi ĩponit in li. celi ⁊ mũdi. dicens ꝙ ſolus plato generat mũdũ. Quid eſt ergo quod dicit Boe. ꝙ plato non poſuit mũdũ incepiſſe. Ad hoc diciť ꝙ dũ plato dixit mũdũ habuiſſe initiũ ĩtelligiť ꝙ habuit initium inſtitutionis non aũt tempꝛis. ſicut ponit exemplũ de veſtigio pedis. vt ſi pes ab eterno ſtetiſſet in puluere pes eẽt cauſa veſtigii naturaliter precedens veſtigium licꝫ non tempore.

¶ Hunc enim vite imobilis preſentarium ſtatum infinit⁹ ille temporalium rerum motus imitatur Cumqꝫ eum effingere atqꝫ equare non poſſit ex immobilitate deficit immotum. Et ex ſimplicitate preſentie decreſcit in infinitã futuri ac preteriti quantitatem. Et cũ totam pariter vite ſue plenitudinem nequeat poſſidere: hoc ipſo ꝙ aliquo modo nũq̃ꝫ eſſe deſinit: illud qð ĩplere atqꝫ exprimere non poteſt aliquatenus videtur emulari: alligans ſe ad qualemcunqꝫ preſentiaꝫ huius exigui volucriſqꝫ momenti. que quoniam manentis illius preſentie quandam geſtat imaginẽ quibuſcunqꝫ contigerit id preſtat vt eſſe videantur. quoniam vero manere non potuit infinitum temporis iter arripuit. Eoqꝫ modo factum eſt vt continuaret vitam eundo Cuius plenitudinem complecti non valuit permanendo.

¶ Hunc enĩ vite ĩmobilis. Hic manifeſtat quõ tp̄alia deficiunt ſimplicitate diuine nature quam nituntur imitari. ille infinit⁹ motus rerũ tp̄aliũ imitať q̃ꝫtũ põt. hunc preſentariũ ſtatum vite ĩmobilis. i. eternitatis. ⁊ cũ eũ nõ poterit effingere. i. exprimere ⁊ equare. deficit ab ei⁹ ĩmobilitate ſucceſſiue acqrendo quod ſimul habere nõ potuit ⁊ ex ſimplicitate p̄ntie decreſcit ĩ infinitã q̃ꝫtitatẽ p̄teriti ⁊ futuri. ⁊ cũ nequeat poſſidere pariter totã plenitudinẽ vite ſue hoc ipſo aliquo mõ nũq̃ꝫ eſſe deſinit. videť aliquaten⁹ emulari illð qð implere nõ põt. alligans ſe. ſ. ſtatus tp̄alis ad q̃lẽcũqꝫ preſentiã hui⁹ momẽti. i. inſtantis. exigui. i. indiuiſibilis. ⁊ volucris. i. trãſitorii. que. ſ. p̄ntia ĩſtãtis temporis geſtat quandã imaginẽ manẽtis preſentie. i. eternitatis. ⁊ preſtat quibuſcũqꝫ cõtingerit vt illa eſſe videantur. Nam illa dicimus ee que ſunt in preſenti momẽto. quia vero nõ potuit manere. ſ. preſentia inſtãtis. ꝓpter naturã rei mobilis. ideo arripuit infinitũ iter temporis ꝑ ſucceſſionẽ. ⁊ eodẽ mõ factũ ẽ vt continuaret vitã eundo de vno eſſe ĩ alið cui⁹ plenitudinẽ nõ valuit. i. potuit cõplecti ꝑmanendo.

¶ Nota ꝙ infinit⁹ mot⁹ rerũ tp̄aliũ quãtũ põt imitať ſtatũ eternitatis. q: nõ põt eũ totaliter exprimere: q: ſtat⁹ tp̄aliſ eſt ſucceſſiuus. ſtatus eternitatis nõ. ⁊ ſtat⁹ tp̄alis reſpicit p̄teritũ ⁊ futurũ. ſtat⁹ eternitatis tñ p̄ſs. tamẽ in hoc imitať ſtatũ eternitatis: q: ſicut eternitas nũq̃ꝫ deficit: ſic infinitus motus rerum temporaliũ nunq̃ꝫ ee deſinit. ⁊ ſicut ĩ tp̄e eſt dare inſtans quod hꝫ quandã imaginẽ cũ eternitate. ita ꝙ ſicut in eternitate aliq̃d diciť ẽ. ⁊ ſicut illa dicim⁹ eſſe que ſunt in preſenti inſtanti. iõ ſtatus rerum tp̄aliũ lꝫ nõ poſſit imitari ſtatũ eternitatis p̄ſentialr̃ permanendo: tñ ipꝫ imitať ſuã durationẽ ſucceſſiue continuando.

¶ Itaqꝫ ſi digna rebus nomina velimus imponere platonem ſequentes: deum quidem eternũ mundum vero dicamus eſſe perpetuum.

¶ Itaqꝫ

¶ Itaqꝫ ſi digna. In iſta pte docet phia quõ proprie loq̄n-
dũ ſit de deo ⁊ de mũdo dicẽs. Si nos ſeq̄ntes platonem
velimꝰ imponere noia digna. i. ꝯueniẽtia rebꝰ dicamꝰ deũ
eſſe eternũ. mundũ vero dicamꝰ perpetuũ. Et hoc cõſo-
nat dicto auctoris greciſmi. Eternũ vero ſine principio ſi-
ne fine. Perpetuũ cui principiũ ſed fine carebit.

¶ Quoniã igitur omne iudiciũ ſcdꝫ ſui naturam
que ſibi ſubiecta ſunt comprehendit. Eſt autem
deo ſemꝑ eternus ac pñtarius ſtatus. Scientia
quoqꝫ eius oẽm tpis ſupergreſſa motionez in ſue
manet ſimplicitate p̃ſentie: infinitaqꝫ preteriti ac
futuri ſpacia cõplectens. Oia quaſi iam gerant
in ſua ſimplici cognitiõe cõſiderat. itaqꝫ ſi p̃ſcien
tiã penſare velis: qua cuncta dinoſcit: non eẽ pre
ſciẽtiã quaſi futuri ſed ſciẽtiã nunq̃ deficiẽtis in-
ſtãtie rectiꝰ eſtimabis. Unde nõ preuidẽtia: ſed
ꝓuidẽtia potiꝰ dr̃: ꝙ porro ab rebꝰ īfimis ꝯſtituta
q̃ſi ab excelſo rerũ cacumine cũcta proſpiciat.

¶ Quoniã igit̃ oẽ iudiciũ. Hic phia ex dictis oñdit modũ
ſcie diuine. Prio ergo oñdit qualis ſit ſcia diuina ⁊ qua-
liter ſit noianda dicens. Qm̃ oẽ iudiciũ ꝯprehẽdit ea que
ſũt ſibi ſbiecta. i. ſua obiecta. ſꝫ ſui nãz. i. ſꝫ nãz virtutis co
gnoſcẽtis. Natura aũt dei talis ẽ. ꝙ ſꝑ ipſi deo ẽ ſtatꝰ eter
nus ⁊ pñtarius. ex quo ſeq̃t ꝙ ſcia dei ſuꝑgreſſa oẽm mo
tionẽ tpis manet in ſimplicitate pñtie. ⁊ cõplectẽs infinita
ſpacia p̃teriti ⁊ futuri tpis. oia ꝯſiderat quaſi iã. i. p̃ſentia
liter gerãt in ſua ſimplici cognitiõe. Tunc oñdit quomõ
ſcia dei ẽ noianda dicẽs. Itaqꝫ ſi velis pẽſare p̃ſcientiã q̃
cũcta dinoſcit. nõ dices diuinã ſciẽtiã eẽ p̃ſciẽtiã q̃ſi futu
ri. ſꝫ rectius eſtimabis diuinã ſciam eſſe inſtãtie. i. p̃ſentie
nũq̃ꝫ deficiẽtis. qđ cõfirmat ꝑ ethimologiã huiꝰ nois ꝓ
uidẽtia dicẽs. Un̄ cognitio diuina nõ dr̃ ꝓuidẽtia: qꝛ illa
ĩportat ordinẽ ad futurũ. ſed dicit̃ ꝓuidẽtia. quaſi porro
. i. ꝓcul a rebꝰ infimis cõſtituta. ab excelſo cacumine reꝝ
cũcta ꝓſpiciat. ¶ Notãdũ ꝙ cognitio ſequit̃ modũ rei co
gnoſcẽtis idõ cognitio ⁊ ſcia dei ſeq̃t ſtatũ ⁊ diſpoſitionem
dei: ſtatus aũt dei eſt eternus ⁊ p̃ſentarius cũ eſſe diuinuz
menſuret̃ eternitate. ergo ſcia dei erit eterna ⁊ p̃ſentaria.
ita ꝙ oia q̃ ſunt preterita ⁊ futura cognoſcit quaſi ſint pre
ſentia. ¶ Notãdũ ꝙ aliqs diceret. nõ ens nõ põt alicui
eſſe pñs ſed p̃teritũ ⁊ futurũ ẽ nõ ens: ergo non p̃t eſſe pñs
cognitioni diuine. Dicendũ q: duplex eſt nõ ens. Quod-
dã quod nullo modo eſt ens. ⁊ tale nõ eſt realiter preſens
alicui cũ nihil ſit. Aliud eſt non ens non ſimpliciter ſed qꝛ
actu non eſt ens: ⁊ lꝫ hmõi non poſſit realiter coexiſtere
tpi pñti. tñ põt coexiſtere eternitati. qꝛ eternitas cũ ſit īfini
ta excedit tẽpꝰ pñs extẽdẽdo ſe ad p̃teritũ ⁊ futurũ ⁊ ſic p̃te
ritũ ⁊ futuꝝ ſunt eternitati coexiſtẽtia p̃ſentialiter: qꝛ ĩ eter
nitate nõ eſt ſucceſſio. vnde nõ ſeq̃t ſi aliq̃d coexiſtit eterni
tati: qđ pro tanto ſimplr̃ exiſtat qꝛ eternitas etiã extendit
ſe ad non exiſtens ſicut ad p̃teritũ ⁊ futurũ. ¶ Notandũ.
ꝙ deo oia ſunt preſentia ⁊ ſibi nihil eſt futurum. idõ ſciẽtia
ſua nõ eſt dicenda preſciẽtia que ſonat aliq̃d futuruꝫ. nec
dꝫ dici preuidẽtia propter eandem cauſam. ſed dꝫ dici ꝓ-
uidẽtia q̃ſi ꝓcul ꝯſtituta a rebꝰ inferioribus oia ꝓſpiciẽs.

¶ Quid igitur poſtulas vt neceſſaria fiant que di
uino lumine luſtrent̃: cum nec homines quidem
neceſſaria faciant eſſe que videant. Num enim
que preſentia cernis: aliquaꝫ eis neceſſitatem tu
us addit intuitus. B. Minime. P. Atqui ſi eſt
diuini humaniqꝫ preſentis digna collatio: vti vos
veſtro hoc tempario preſenti quedam videtis:
ita ille omnia ſuo cernit eterno.

¶ Quid igit̃ poſtulas. Hic ſoluit obiectiones ſuperius fa
ctas cõtra ꝓuidentiam. Primo ergo oñdit qualr̃ huiuſ-
modi obiectiõẽs ſoluant̃. ſecũdo reſumit primã obiectio-
nẽ ipſam fortificando vt formaliꝰ ſoluat̃. ſecũda ibi. Hic
ſi dicas. Circa primũ notandũ ꝙ tres erãt rõnes. quaruꝫ
pria ⁊ ſecunda fundant̃ ſuꝑ hoc. ꝙ nihil poteſt eſſe preſci-
tũ a deo niſi id ſit neceſſariũ. Tertia fundatur ſuper hoc
ꝙ euẽtus incertus non poteſt certitudinaliter cognoſci. fa
cit ergo duo. Primo oſtẽdit ꝙ preſciẽtia nõ ĩponit neceſ
ſitatẽ rei p̃ſcite ꝑ qđ ſoluit̃ pria ⁊ ſcđa rõ. Secundo oñdit
ꝙ ſciẽtia dei nõ mutat naturã rei: ſꝫ ſil' ſtant certitudo a
ꝑte ſcire ĩcertitudo a ꝑte euentꝰ. per qđ ſoluit̃ tertia rõ. ſe-
cũda ibi. Quare hec diuina. Prio dicit. Ex quo deꝰ co
gnoſcit oia tanq̃ꝫ pñtia: quid igit̃ poſtulas vt illa fiãt ne-
ceſſaria q̃ luſtrant̃. i. cõprehendũt̃. diuino lumine. i. diui
na cognitione. cũ nec homines faciãt ea neceſſaria que p̃-
ſentialiter videãt. verbi gratia. Quod hõ videt in preſen-
ti non facit eſſe neceſſariũ. nũquid enim intuitus tuus ad
dit. i. dabit aliquã neceſſitatẽ eis que tu cernis p̃ſentia. di
cit Boetius. Minime. Et phia. Si ẽ digna collatio diui-
ni ⁊ humani intuitus reſpectu pñtis ſicut vos videtis q̃dã
hoc pñti tempario. i. in preſẽti temporis ita deus ſuo eter
no intuitu omnia cernit tanq̃ꝫ pñtia. ¶ Notãdũ ꝙ intui
tus noſter rei pñtis nullã imponit neceſſitatẽ rei preſenti.
qꝛ viſio ſortis currẽtis nõ imponit neceſſitatẽ ſorti currẽti
qꝛ poteſt ſortes currere vel nõ currere. Sic ẽt intuitus di-
uinus qui oia pñtialiter cognoſcit nullã impõit rebꝰ neceſ
ſitatẽ ſed videt ea preſentialr̃: ſicut futura ſunt neceſſario
futura: ⁊ contingẽtia videt contingenter futura.

¶ Quare hec diuia p̃notio nãz reꝝ ꝓprietatẽqꝫ ñ
mutat. Taliaqꝫ apud ſe pñtia ſpectat. q̃lia in tpe
olim futura ꝓuenient. nec rerũ iudicia confũdit.
vnoqꝫ ſue mẽtis ĩtuitu tã neceſſarie q̃ ñ neceſſa-
rie vẽtura dinoſcit. Sicuti vos cũ ꝑiter ãbulare
ĩ terra hoiez. ⁊ oriri ĩ celo ſolẽ videtis: quãq̃ ſit ſi
mul vtrũqꝫ cõſpectũ tñ diſcernitis. ⁊ hoc volũta
riũ: illud eẽ neceſſariũ iudicatis. Ita igit̃ cũcta d̃
ſpiciens diuinus ĩtuitus: qualitatẽ rerũ minime
ꝑturbat apud ſe q̃dẽ p̃ſentiũ: ad conditionẽ vero
temporis futurarũ. Quo ſit vt hec nõ ſit opinio
ſed veritate potius nixa cognitio cũ exiturũ quid
eſſe cognoſcit. quod idem exiſtendi neceſſitate ca
rere non neſciat.

¶ Quare hec diuia p̃notio. Hic oñdit ꝙ circa cõtingen-
tia ſil' ſtãt certa cognitio dei ⁊ incertus euẽtus rei dicẽs:
Quare hec diuina p̃notio qua deus nouit futura illa. non
mutat ꝓprietatẽ reꝝ quo ad neceſſitatẽ ⁊ ꝯtingẽtiã. qꝛ nõ
ĩponit neceſſitatẽ rei que ꝯtingẽs eſt. ſꝫ talia apud ſe ſpe-
ctat pñtia qualia oliꝫ ꝓueniẽt futura: nec cõfundit rerũ iu
dicia vt ꝯtingẽs faciat nõ eẽ cõtingẽs. ſed vno intuitu mẽ
tis dinoſcit tã neceſſarie q̃ꝫ nõ neceſſarie ventura. i. futu-
ra. Qđ declarat in exẽplo dicẽs. Sicuti vos hoies q̃ñ pa
riter. i. in eodẽ iſtãti videtis hoiez ambulare in terra: ⁊ ſo
lem oriri in celo. lꝫ vtrũqꝫ ſimul ſit cõſpectũ: tñ diſcernitis
hoc eſſe voluntariũ. ſ. hominẽ ambulare in terra. ⁊ illud
eẽ neceſſariũ. ſ. ſolẽ oriri. Ita ſimiliter diuinꝰ intuitus cũ
cta deſpiciens. i. deorſum aſpiciens. minime ꝑturbat rerũ
qualitatẽ. ſ. cõtingentiã ⁊ neceſſitatẽ reꝝ. dico apud ſe pre
ſentiũ rõe eternitatis. ſed futurarũ ꝙd cõditionẽ tpis. quo
ſit vt cognitio futuroꝝ dei tãq̃ꝫ pñtiũ nõ ſit opinio. ſꝫ co
gnitio veritate nixa. i. cõfirmata. cũ cognoſcit aliq̃d eſſe ex
titurũ. i. futuꝝ qđ idẽ nõ neſciat. i. bene ſciat carere poſſet
neceſſitate exñdi. ¶ Notandũ de hoc ꝙ dicit̃ deũ pñtia-
liter oia cognoſcere. ſ. p̃terita ⁊ futura ponũt quidã exẽplũ
de baculo fixo in aqua. q ſucceſſiue toti fluuio preſens eſt

quia partibus eius. ſic eternitas ſimul eſt cū toto tēpore ⁊ cū oībus que fluūt in tempore. ita ꝙ totum tempus ⁊ quicquid eſt ſucceſſiuū in tempore. eſt pñs eternitati. vt ſi pōatur eternitas ſicut centrū: ⁊ totū tempus ſicut circūferētia tūc lꝫ circūferentia cōtinue moueatur ⁊ pars toti ſuccedat tamē in comparatiōe ad centrū vniformiter ſe hꝫ. Aliud exemplum ponitur de aliquo qui vadit per viam ⁊ non videt homines poſt ſe venientes. ſed ille qui de alta turri reſpiceret: videret totam viam ⁊ homines per eam tranſeuntes tā pcedentes qꝫ ſequētes. ſic de⁹ de ſpeculo ſue eternitatis reſpiciens oīa pñtialr videt tā preſentia qꝫ futura.

¶ Hic ſi dicas Quod euenturū deus videt: id nō euenire nō poſſe. quod autem non poteſt nō euenire: id ex neceſſitate cōtingere: meqꝫ ad h nomē neceſſitatis aſtringas. Fatebor reꝫ quidē ſolidiſſime veritatis: ſed cui vix aliquis niſi diuini ſpeculator acceſſerit. Reſpōdebo nāqꝫ idē futurū cū ad diuinam notionem refertur neceſſarium. cuꝫ vero in ſua natura perpenditur: liberū ꝓrſus atqꝫ abſolutum videri:

¶ Hic ſi dicas. Hic philoſophia redit ad primā rōnem ſuperius poſitaꝫ: ipſam fortificando: vt formalius ſoluat. ⁊ fortificat eā. Secūdo ſoluit. Tertio ſolutionē declarat ſecunda ibi. Reſpondebo. tertia ibi. Due enim. Primo dicit. Si dicas hic. ſ. obiiciendo illud non poſſe non euenire quod deus videt euenturum. quia tunc deus falleretur. quod autem non poteſt non euenire id ex neceſſitate poteſt ꝯtigere. et ſic aſtrigas me ad nomē neceſſitatis: vt ꝯcedā cōtigens aliquo modo eſſe neceſſarium. Ego fatebor rem ſolidiſſime veritatis cui vir aliquis acceſſerit eam concedendo. niſi ſpeculator diuini. i. diuine nature. Tunc ſoluit obiectionem dicens. Si coartaueris me vt concedā aliqꝫ neceſſitatem futurorum. Reſpondebo idem quod futurū eſt quo ad nos. cum refertur ad diuinam notioneꝫ cui ipꝫ eſt preſens. dico neceſſarium eſſe. ſ. neceſſitate conditionata. ſ. ratione preſentie. cum aūt idem futurum ppenditur ī ſui natura ratione cuius habet futuritionem et indeterminationem in ſui cauſa neceſſe eſt videri liberum. ¶ Notandum ꝙ ſicut illud quod in ſe eſt contingens quando eſt nobis preſens ratione preſentie ſortitur quandam neceſſitatē qua neceſſe eſt ipſum eſſe dum preſens ſit. quia omnia ſūt deo preſentia. ratione iſtius preſentie in ordine ad ipſam diuinam cognitionem ſortiuntur quandam neceſſitateꝫ: licꝫ in ſui natura prorſus videantur libera.

¶ Due ſunt enim neceſſitates: ſimplex vna: veluti ꝙ neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales. altera conditionis. vt ſi aliqueꝫ ambulare ſcias eū ambulare neceſſe eſt. Quod enim quiſqꝫ nouit: id eſſe aliter ac notuꝫ eſt nequit: ſed hec conditio minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc. n. neceſſitatem non propria facit natura. ſed conditionis adiectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem qꝫuis eum tamen cum graditur incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo ſi quid prouidentia preſens videt id neceſſe eſt eſſe. tametſi nullam habeat nature neceſſitatem. At qui deus ea futura que ex arbitrii libertate proueniunt: preſentia contuetur. Hec igitur ad intuitum relata diuinuꝫ neceſſaria fiūt per conditionem diuine notionis: per ſe vero cōſiderata ab abſoluta nature ſue libtate ñ dſinūt.

¶ Due enim ſunt neceſſitates. Hic philoſophia declarat ſolutionē per quādā diſtinctionem neceſſitatis. ⁊ eā applicat ad propoſitū. Secūdo concludit ex premiſſis ſimul ſtare ꝙ aliqua ſunt ſm ſe contingentia et incerta: que tamē eueniunt certitudinaliter inquātū a deo preuiſa. ſecunda ibi. Fient igitur ꝓculdubio cuncta. Primo dicit. Due ſūt neceſſitates. vna ſimplex que eſt neceſſitas nature. ſicut oēs hoies neceſſe eſt eē mortales. Alia eſt neceſſitas conditionis vt ſi ſcias hominem ambulare: illum ambulare neceſſe eſt. quia quod quiſqꝫ nouit. illud non poteſt aliter eē qꝫ notum eſt. ſed hec conditio. ideſt neceſſitas conditionata minime trahit ſecum ſimplicem neceſſitatem. quia neceſſitatem conditionis nō facit propria natura ſed adiectio cōditionis. Nulla enim neceſſitas cogit incedere ideſt ambulare voluntate gradientem. i. ambulantem. qꝫuis neceſſarium ſit ipſum incedere. i. ambulare tunc cum graditur ideſt ambulat. Hanc diſtinctionem applicat ad propoſitū dicens. Eodem modo ſi quid prouidentia diuina pñs videt illud eſſe neceſſe eſt. ſ. ea conditione qua prouiſum eſt et qua ponitur ſibi pſens. Quis nullam habeat neceſſitatem nature ſed deus ea futura contuetur tanqꝫ preſentia. que ex libertate arbitrii proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum fiunt neceſſaria per cognitionem diuine notionis. per ſe vero. i. in ſui natura non habito reſpectu ad diuinam cognitionem. ipſa non deſinunt ideſt deficiūt ab abſoluta. ideſt a perfecta libertate ſue nature. ¶ Notandum ſm intentionem boetii iſta ratio. quicquid eſt prouiſum a deo neceſſario euenit: ſoluitur dicendo. ꝙ verum ē ꝙ neceſſario euenit neceſſitate conditionata. ſed non neceſſitate abſoluta. Alii aliter ſoluunt. ꝙ illa propoſitio eſt vera in ſenſu compoſito: ſed falſa in ſenſu diuiſo. vnde cum dicit. Quicquid prouiſum eſt neceſſario euenit. verum ē in ſenſu compoſito: quia impoſſibile eſt prouiſum a deo ñ euenire. tamen in ſenſu diuiſo falſa eſt: quia euentus rei ſaltem contingentis in ſe non eſt neceſſarius.

¶ Fiunt igitur proculdubio cūcta que futura de⁹ eſſe prenoſcit. Sed eorum quedam de libero ꝓficiſcuntur arbitrio. que qꝫuis eueniant exiſtendo tamen propriam naturam non amittūt. quia priuſqꝫ fierent etiam non euenire potuiſſent.

¶ Fiunt igit̄ proculdubio cuncta que. Hic phia concludit ex predictis ꝙ iſta ſimul ſtant. ꝙ aliqua ſm ſe ſunt contingentia et incerta: que tamē certitudinaliter eueniunt inqꝫtum preuiſa a deo. Secundo obiicit cōtra hoc ibi. Quid igitur refert non eſſe neceſſaria cum. Primo dicit. Proculdubio cuncta futura ſunt que deus prenoſcit eſſe: alioquin falleretur diuina prouidētia: ſed quedam eorum proficiſcunt̄. i. ꝓcedunt de libero arbitrio. ita ꝙ quantuꝫ eſt de eſſe ipſorum poſſunt nō euenire. vnde ſubdit. que qꝫuis eueniant tñ nō amittunt propriam naturam libertatis. qr priuſqꝫ fierent potuiſſent non euenire. ¶ Nota ꝙ tota intentio Boetii fundatur ſuper hoc. ꝙ aliquid libere futurū ex ſui natura in cōparatiōe ad preſcientiā diuinam neceſſario euenit. et talis eſt neceſſitas conditionata. quia inquātum preuiſum eſt ſic neceſſario euenit. ſed non abſolute circumſcripta prouiſione.

¶ Quid igitur refert non eſſe neceſſaria cum propter diuine ſcientie conditionem modis omnib⁹ neceſſitatis inſtar eueniant. Hoc ſcilicꝫ ꝙ ea que pauloante propoſui ſol oriens ⁊ gradiens homo que dum fiunt non fieri non poſſunt: eoruꝫ tamē vnum prius quoqꝫ qꝫ fieret neceſſe erat exiſtere alterum vero minime. Ita etiam que pſentia deus habet: proculdubio exiſtunt. Sed eoruꝫ hoc quidem de rerum neceſſitate deſcendit illud vo de poteſtate facientium. Haud igitur iniuria di

ximus

ximus.hec ſi ad diuinam noticiam referantur ne
ceſſaria.ſi per ſe conſiderentur: neceſſitatis eſ-
ſe nexibus abſoluta. ſicut omne quod ſenſibuſ
patet:ſi ad rationem referas vniuerſale eſt: ſi
ad ſeipſa reſpicias: ſingulare.

¶ Quid igitur refert. Hic obiicit contra ſolutionem ⁊ ſol
uit.obiectionem. Secundo contra illam ſolutionem obii
cit.ibi. Sed ſi inquies.in mea ⁊c. Obiectio in hoc cõſiſtit
Ex quo futurum contingens preſcitum certitudinaliter
euenit ⁊ neceſſario:non videt̃ eſſe differentia inter contin
gens ⁊ neceſſariũ. vnde dicit. Quid igit̃ refert contingẽ
tia ⁊ libere futura non eſſe neceſſaria.cuʒ ipſa eueniant in
ſtar.i.ad ſimilitudinẽ neceſſitatis. Tũc ſoluit dicens. Qđ
inter euentum neceſſariũ ⁊ contingenteʒ hoc refert qđ ma
nifeſtum apparet per exempla que pauloante propoſuit.ſ.
ꝙ ſol oriens ⁊ homo gradiens que dum ſiunt non fieri nõ
poſſunt. Et ita vtrumqʒ eſt neceſſariũ ſub conditione pre-
ſentie.preſentia enim neceſſe eſt eſſe dum ſunt preſentia.
tamen vnum eoruʒ.ſ.ſol oriens priuſq̃ʒ fieret neceſſe erat
exiſtere.alterum v̊o ſcilicet homo gradiens minime habet
neceſſitatem fieri antequam fiat.ita etiaʒ illa que deus ha
bet preſentia proculdubio exiſtunt propter neceſſitateʒ cõ
ditionis qua ſunt preuiſa euenire tanquaʒ preſentia. Sed
eorum que ſic ſunt preuiſa hoc de rerum neceſſitate deſẽ
dit.ſicut ſolem oriri.illud de poteſtate facientium.ſciſʒ ho
minem ambulare.ex quo cõcludit.ideo nõ iniuria dixim⁹
hoc prius.ꝙ illa que contingenter eueniunt ſi referantur
ad diuinã noticiã ſunt neceſſaria.ſcilicet ex conditione di-
uine ſcientie. Si v̊o per ſe conſiderẽt̃ ipſa ſunt abſoluta a
nexibus.i.a vinculis neceſſitatis.quod manifeſtat per ſi
mile. ſicuti ſi id quod patet ſenſibus:referas ad rationem
tunc eſt vniuerſale.ſi autem referas ad ſenſum tunc eſt ſin
gulare. ¶ Notandum ꝙ ſi idem relatum ad diuerſa põt
eſſe vniuerſale et ſingulare:videtur ſimiliter ꝙ ideʒ com-
paratum ad diuerſa poſſit eſſe ꝯtingens ⁊ neceſſariũ. Nã
particulare habet rationẽ cõtingẽtis ⁊ vniuerſale rationẽ
neceſſarii. Sʒ videmus ꝙ humana natura comparata ad
intellectum agẽtem abſtrahẽtem a conditionibus indiui-
duantibus. ⁊ comparata ad intellectũ poſſibileʒ habet ra
tionem vniuerſalis.ſed cõparata natura humana ad ſen-
ſum qui particulariter comprehẽdit: hʒ rationem ſingula
ris Nam vniuerſale eſt duʒ intelligitur particulare v̊o dũ
ſentitur. Similiter erit de futuro contingenti ꝙ ipſum cõ
paratum ad diuinã preſcientiã ad neceſſariũ conditiona
liter.in ſe autem conſideratum habet ſe contingenter.

¶ Sed ſi in mea inquies poteſtate ſitum eſt muta
re propoſitum:euacuabo prouidentiam cuʒ que
illa prenoſcit forte: mutauero. Reſpondebo.
Propoſitum te quidem tuum poſſe deflectere:
ſed quoniam ⁊ id te poſſe:⁊ an facias.quoue con
uertas:preſens prouidentie veritas intuetur di
uinã te p̃ſcientiã non poſſe vitare. ſicuti p̃ſentis
oculi effugere non poſſis intuitum quãuis te in
varias actiones libera volũtate conuertas.

¶ Sed ſi in mea inquies. Hic obiicit contra ſolutionem iã
dictam.⁊ ſoluit illam obiectionem.ſecundo mouet dubi-
tationem ibi. Quid igitur. Primo dicit. Tu obiicies cõ
tra ſolutionem ſic. Si in poteſtate mea eſt mutare ꝓpoſi
tum meũ.ſcilicet currendo et non currẽdo. ego euacuabo
ideſt fruſtrabo prouidentiam diuinam.cũ ego mutauero
illa que prenoſcit eſſe futura.ipẽ ſoluit dicens. Ego reſpõ
debo te poſſe deflectere.ideſt mutare propoſitum tuum.
ſed veritas prouidentie illa intuet̃ illud te poſſe.ſ.mutare
propoſituʒ.⁊ an facias qđ propoſitũ mutes.⁊ intuet̃ quo
cõuertis tuuʒ propoſitũ.ideo ſcias te nõ poſſe vitare diui
nã preſcientiam ſicuti quãuis libera volũtate te conuertas
in varias actiones tu non poſſiſ effugere intuitum preſen-
tis oculi. ¶ Nota ꝙ licʒ homo poſſit mutare propoſituʒ
ſuum per hoc tamen non effugit preſcientiam diuinaʒ qꝛ
deus illam mutationem prenoſcit:poſito enim ꝙ deus
preuideret te cras iturum ad forum quãuis poſſis non ire
⁊ ꝓponas non ire.non tamen non ibis qꝛ de⁹ prouidet ſi
mul ⁊ propoſitum ⁊ poteſtatem non eundi.⁊ mutationem
propoſiti ⁊ actionem eundi:⁊ ideo nõ potes aliquo modo
effugere eius preſcientiam.

¶ Quid igitur inquies. Ex mea ne diſpoſitione
ſcientia diuina mutabitur:ut cum ego nunc hoc
nunc aliud velim.illa quoqʒ noſcendi viceſ alter
nare videatur. B. Minime. P. Omne nam
qʒ futuruʒ diuinus precurrit intuitus:⁊ ad preſẽ
tiam proprie cognitionis retorq̃t ac reuocat:nec
alternat:ut tu eſtimas:nunc hoc nũc illud preno
ſcendi vices:ſed vno ictu mũtationes tuas ma-
nens preuenit atqʒ complectitur. quam compre
hendendi omnia viſendiqʒ preſentiam: non ex
futurarum prouentu rerum.ſed ex propria deus
ſimplicitate ſortituſ eſt. ex quo illũd quoqʒ reſol
uitur quod pauloante poſuiſti: indignum eſſe ſi
ſcientie dei cauſam futura noſtra preſtare dican
tur. Hec enim ſcientie vis preſentaria notione
cuncta complectens.rebus omnibus modũ ipſa
conſtituit:nihil vero poſterioribus debet.

¶ Quid igitur inquies. Ex mea ne diſpoſitione ſcientia.
Hic mouet dubitationem dicens. Tu forte iquies. Quid
igitur contingat ex iſta ſolutiõe:mutabit̃ ne ſcientia diuia
ex mea diſpoſitione.i. ex mea variatione.ſ.cum ego nunc
velim hoc nunc aliud videt̃ ne preſcientia diuina ex hoc
alternare.ideſt mutare vices ſuas noſcendi.ideſt cognoſcẽ
di: ipſe reſpondet.minime contigit hoc ꝙ diuina ſcientia
mutetur.qꝛ diuinus intuitus precurrit omne futurum ⁊
retorquet illud ad preſcientiã ꝓprie cognitiõis cognoſcen
do omnia ſimul tanq̃ʒ preſentia.nec alternat.ideſt mutat
vices ſuas prenoſcendi.ideſt precognoſcendi nũc hoc nũc
illud.ſcilicet ſucceſſiue ſicut tu eſtimas.ſed manens liber a
mutatione vno ictu preuenit.⁊ complectitur tuas mutatio
nes.quã preſentiam cõprehẽdendi omnia tanq̃ʒ preſentia
deus nõ ſortit̃ ex rebus futuriſ.ſʒ ex ꝓpria ſimplicitate.ex
quo reſoluitur.ideſt declaratur illud quod pauloante po-
ſuiſti.ſ.indignum eẽ ſi futura noſtra dicãtur preſtare cau
ſam ſcientie dei.vis.ideſt virtus enim ſcientie diuine cun
cta complectẽs p̃ſentialiter.ipſa conſtituit.ideſt imponit.
modum omnib⁹ reb⁹.qꝛ ſcientia dei eſt cauſa rerum.ipſa
v̊o nihil debet ipſis rebus qꝛ nihil ab eis accipit ſicut nos
accipimus ſcientiam a rebus. ¶ Nota ſi deus ſimul non
cognoſceret ea que ſucceſſiue eueniunt in tẽpore:tunc ſciẽ
tia dei eſſet variabilis.ꝑꝑ hoc cognitioneʒ vnius ſuccede
ret cognitio alterius.ſed qꝛ omnia ſimul cognoſcit tanq̃ʒ
preſentia ideo in ſua ſcientia non cadit variatio: ut prius
neſciat eſſe alicuius ⁊ poſtea ſciat.vel ꝙ prius ſciat hoc ñ
eſſe ⁊ poſtea eſſe.immo ſimul oĩa cognoſcit.⁊ ideo ſil' ſcit
aliquid non eſſe in vna differentia temporis mẽſurantis
rem ⁊ eſſe in alia differentia temporis.

¶ Que cum ita ſint: manet intemerata mortali-
bus arbitrii libertas. Nec inique leges ſolutis
oĩ neceſſitate voluntatibus premia penaſqʒ pro-
ponunt. Manet etiam ſpectator deſuper cuncto
rum preſcius deus: viſioniſqʒ eius preſens ſem
per eternitas cum noſtrorum actuum futura q̈li

tate ꝯcurrit bonis premia malis ſupplicia diſpē
ſans. Nec fruſtra ſunt in deo poſite ſpes preceſ
qꝫ que cum recte ſint: inefficaces eſſe non poſſūt.
¶ Que cum ita ſint: manet itemerata mortalibus arbi. ⁊c.
Hic ↄ̄cludit ex premiſſiſ compaſſibilitatē liberi arbitrii
cū pſcientia diuina dicens. Que cum ita ſint ut predictuꝫ
eſt manet libertas arbitrii intemerata. i. incorrupta. Nec
leges proponūt hominibus penas ⁊ premia inique. ideſt
iniuſte voluntatibus noſtris ſolutiſ. ideſt liberatis ab om
ni neceſſitate. manet etiam immobiliter deus preſcius cū
ctorum. ⁊ preſens eternitas ſue viſionis concurrit cum fu
tura qualitate. ſ. bonitate ⁊ malicia noſtroruꝫ actuū diſpē
ſans. ideſt diſtribuens bonis premia ⁊ malis ſupplicia.
nec fruſtra ſūt poſite preces ⁊ ſpes in deo. que nō poſſūt eē
inefficaces cum ſint recte. ¶ Nota ex quo propter liberū
arbitrium poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire non iniuſte bōis
premia ⁊ malis ſupplicia proponūtur. nec ſpes ⁊ pces fru
ſtrantur. fruſtrarenē autem omnia hec ſi omnia vinculo
neceſſitatis vterenē ſicut patet ex dictis.

¶ Auerſamini igitur vicia: colite virtūtes. ad re-
ctas ſpes aīm ſubleuate. humiles preces in excel
ſa porrigite. Magna vobis eſt. ſi diſſimulare
non vultiſ: neceſſitas indicta probitatis. cuꝫ ante
oculos agitis iudicis cuncta cernētis.

FINIS.

¶ Auerſamini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas ſpes
Hic philoſophia ſubiūgit exhortationem vtilem dicens.
Ex quo ſic eſt ꝙ non eſtis coacti neceſſitate ad faciendum
aliquid. ſed manet in vobis libera volūtas. Ideo auerſa-
mini. ideſt ſpernite vicia. ne per ea iuſte incurratis penas
colite. ideſt exercete virtutes. pp quas merita cōſequami
ni. ſubleuate animū veſtrū ad rectas ſpes que in veraꝫ bea
titudinem tendunt. porrigite in excelſa. ſ. ad deum humi-
les preces. ⁊ hoc merito faciatis quia ſi non vultis diſſi-
mulare auertendo animum veſtruꝫ ab his. tunc magna
vobis eſt indicta neceſſitas probitatis. ideſt virtutis. q: il
lud quod agitis non poteſt latere illum qui eſt iudex actuū
veſtrorum. vnde ſubdit. Cum agatis ante oculos. ideſt cū
actiones veſtre ſint in proſpectu iudicis cuncta cernentis.
ſcilicet dei. ¶ Nota vicia ſunt ſpernenda. q: reddunt ho-
minem ſeruilem. Nam qui facit peccatū ſeruus eſt pecca
ti. Et Seneca dicit. Si ſcirem deos peccata ignoſcituros
⁊ hoīes ignoraturos: adhuc propter vilitateꝫ peccati pec
care erubeſcerem. Virtutes autem ſunt colende: quia vir
tus eſt que habentem perficit ⁊ opus eius bonum reddit.
Recte ſpes recte preces ſunt deo porrigēde. quia his deo
coniungimur ⁊ ipſum alloquimur. ⁊ ſi nō diſſimulamus
negligendo predicta: magnam virtutis neceſſitateꝫ nobis
indictam ⁊ promiſſam inde conſequemur quoniaꝫ omnia
que agimus ſunt in proſpectu dei cuncta cernentiſ. Sicut
enim ſcribitur ad Hebreos quarto. Omnia nuda ⁊ aper-
ta ſunt oculis eius. qui eſt deus benedictus in ſecula ſecu
lorum. Amen.

¶ Auicii Torquati. Seuerini Boetii viri nominis celebri
tate q̄ꝫ memorandi: tertius de philoſophie conſolatione
cum editione commentaria beati Tome de aquino ordi-
nis predicatoruꝫ.

Finit feliciter

¶ In diui. Seuerini. Boetii de ſcolarium. diſci
plina cōmentarium feliciter incipit.

Solū hominē nexū
fore dei et mundi. Her-
mes ipſe phor pater ad
Eſculapiū ſcribēs iā lō-
ge teſtatus eſt: eo ꝙ itel
lectū diuinum in ſe hꝫ p
quē aliqñ ſupra mōduꝫ
ita eleuatur ut ēt mundi
mā ſequaē ↄ̄ceptiones
eius. Et hoc in optie na
tis potiſſime videm⁹ ho
minibus. q ſuis anima
bus agunt ad corporuꝫ
huius mūdi tranſmuta-
tionem: ita ut miracula facere dicanē. Et iō in ea pte hō
ipſe ad dei imaginē factus: q̄ mūdo ipſo nectitur. nō mun
do ſubiiciē ſed preponiē ut rector ac gubernator. Et hoc
Dauid ille iuſtus pſalmoꝝ libro nouerat cū dixit. Mi-
nuiſti eū paulominus ab angelis. ⁊c. Oīa ſubieciſti ſub pe
dibus eius. Q ō equidē ⁊ tunc maxime fieri liquet cū do-
ctrinis diſciplinisqꝫ in mentis culmen trahitur: ibiqꝫ in
arce conſtitutus veluti ſpecula corp⁹ hoc mortale. qđ ani
mam aggrauat reſpicit dirigit ⁊ gubernat. Quas ob res
non abre eſtimandū putatur ut hoīes plus ceteris arte ⁊
ratiōe degentes naturaliter domini. ⁊ rectores alioruꝫ exi
ſtant. Verū tñ ſi vel per electioneꝫ aut inclinatiōis irrefre
nate affectū hō ipſe mundo ſe inferiorē fecerit iā q̄ſi hono
re humanitatis exutus ac ſi tandē in aliarū terga feraruꝫ
ſe tranſformans proprietatem beſtie accipit. Sic per con-
cupiſcentiam porcus efficitur p iraꝫ canis: per rapinā leo.
perqꝫ alia ⁊ alia in aliarum beſtiarum tranſmutatur nām
Et hanc tranſmutationem Plato ipſe ſecundā animoꝝ
incorporationem dicebat. At q nedum hanc mentis alte-
rationē putandū ē. verū qui ſic mundo inferiorē ſe fecerit
neceſſe eſt: ut etiam ab expreſſa membroꝝ ſpecieiqꝫ repre-
ſentatione quomodolibꝫ abducatur. Ex quo fit vt Ariſto
teles inquit in ethicis: ꝙ laborantes in paſſionibus vene
reis ⁊ crapule maxime ſecundū corpus alterantur. Et hu
ius ſignum eſt animalia multū coeūtia cito ſeneſcere: plu-
reſqꝫ gula q̄ꝫ gladio interiere. E laborandū ergo totis vi-
ribus totoqꝫ conamine ne ipſis concupiſcentiis atqꝫ indi
gnationum affectibus homo ipſe imago quidem atqꝫ ſpe
cimen ſui creatoris mentis ab arce detrahatur. vt ſic mun
do inferior fiat ſed perturbationes illas: quas greci pate
dicunt. concupiſcentias. ſ. atqꝫ inclinationū affectus aut
eradicet ⁊ extirpet: vel ſalteꝫ frangat moderet: regat: ⁊ q̄ſi
infrenes equos quibuſdam rōnis ipſi⁹ lupatis: vt ita dicā
coherceat. vt quod fragili caduceqꝫ nature negatum erat
magni Ipocratis exēplo ſtudio atqꝫ diſciplina conſequa
tur. Hui⁹ nēpe diſcipuli. Sicuti Ariſ. ait: atqꝫ poſt eū Al-
bert⁹ magn⁹: cū iā ei⁹ ſanctiſſimos mores diuinaqꝫ ſapien
tiā mirarētur vice quadā Philemonio phiſonomo ypo
cratis ymaginē ad iudicandū hominis mores detulerunt
Quaꝫ cū philemon arte inſpexiſſet atqꝫ membrū mēbro
comparaſſet. vimqꝫ ſignorum naturalium: que ſupra
corpus ⁊ animā ſignificare claruꝫ eſt. cautius aduertiſſet
pronunciauit q: vir luxurioſus eſſet deceptor atqꝫ coitus
amans. Illis vō indignātibuſ atqꝫ Philomonē inculpā
tib⁹ q̄ñ de optio viro. cui vir nā ſileꝫ efficere poſſet: tanta
cōuicia pnūciaſſet: iudiciū ypocrati ꝺtulerūt. ypocras aūt
morum ſuorū atqꝫ inclinationum cōſcius Philemonē
vera protuliſſe cōfeſſus eſt. verū ex phie amore atqꝫ hone
ſtatis cōcupiſcētias ſui cordis ſe viciſſe dixit. ⁊ ſic qđ natu
re negatū fuerat per phiam accepiſſe. Quā quidē nil aliud
fore. Ariſtot. docuit q̄ꝫ victoriā atqꝫ concupiſcibiliū abſti
nētiam. Plato autē donū dixit optimū: quo ad bñ beateqꝫ
viuendū nil melius excogitari poſſet. Tullius vero inuen

tum deorum

UNIVERSITATIS

tum deoꝝ referebat ⁊ item alius omniũ diſciplinarũ parentes atq; vite ducis alumina dixit: ad quã haud facile ſine diſciplinabilitate: qua homo plus ceteris animãtibus preſtare debet peruenire contingit. Has ob res. Seuerinꝰ Boetius ad martiani rogatum atq; erudiendorũ ꝓfectũ librũ edidit. cuius inſtitutis veluti quodã duce methodo atq; tramite quilibet in vberrimũ pħie campum a cunabulis. ut aiunt. propẽſius perducaẗ. Ad libri autem ſeriẽ priuſq̃ deueniaẗ auctorũ more ea premittenda ſunt que cãm ſuſcepti operis elucidant. titulum declarant. intentionem actoris. atq; philoſophie partem cui liber ſubordinetur demõſtrant. Circa primum igitur qm̃ nihil fit: ut Plato in thimeo cenſuit: cuius ortum non legitima cauſa ⁊ ratio precedat. cauſe libri quatuor enumerande ſunt finalis. ſ. prima que in intẽtione ponitur. formalis. efficiẽs: ⁊ materialis. Materialis que ⁊ ſubiectum dicitur. eo q᷑ circa ipſam actoris verſatur intentio. eſt aptitudo recipiendi doctrinam a docente. Circa hoc enim verſatur Boetii intentio ut erudiendum aptum reddat ad doctrinam preceptoris recipiendam. Cauſa finalis quoq; que etiam vtilitas libri dicitur eſt erudiendorũ vtilitas: que ẽ vt perlecto hoc libro a rudibus ipi ſuis inſtitutis ad veritatis pħice cognitionem perducantur. Cauſa efficiens duplex eſt mouens ⁊ mota. Mouens quorũdam opinione Martianus capella q ⁊ librũ nuptiarum mercurii ⁊ philologie conſcripſerat. quemq; ⁊ Boetius in conſolatu philoſophico in ſcribendo ſecutus fuiſſe diciẗ ſed tñ hoc parũ momẽti habere arbitrandũ eſt: cum martianus ipſe tanta doctrina atq; ſcribendi copia pre ceteris doctus euaſerat ut ſi quid cõſcribẽdum ad ſcolarium vtilitatem conſperiſſet non ſubrogatum quẽpiam ſed ſeipſum opus ipſum ſubiturum non dubitaſſet. verumtamen eſt: Martianum quendã quicunq; ipſe ſit Boetio tñ carũ eidẽ hoc opꝰ iniunxiſſe queadmodũ ex libri prohemio iuculenter innoteſcit. inquit enim Ueſtra nouit intentio. ⁊c̃. veſtris martiane petitionibus tentabo acquieſcere. ⁊ hec cauſa mouens atq; ſuſcepti operis eſſe poterit. Cauſa autem efficiens mota eſt ipſe Boetius vti in ipſiuſ libri titulo ſtatim ſubiũgetur. ſz cauſa formalis libri huius ſicuti ⁊ alioꝝ libroꝝ duplex eſt. vna enim eſt forma tractandi: alia forma tractatus. forma tractandi in mõ conſiſtit procedẽdi ⁊ hic modus diffinitiuus eſt diuiſiuꝰ atq; exemploꝝ poſitiuꝰ: quemadmodũ intuenti libri ꝓceſſum clarius innoteſcit. forma vo tractatus eſt libri diuiſio in capitula: atq; capituloꝝ in ſuas partes. ⁊ partiũ in particulas. Et hec de cauſis libri ſufficiant. Nunc de libri titulo diutius imorãdũ ẽ. vñ notandũ. Titulꝰ ẽ breuis annotatio eorũ q̃ diffuſius in ſequẽti opere ꝯtinenẗ. Et dr̃ a titan qḋ eſt ſol vel illuminãs quaſi titanꝰ. qm̃ librũ illuminat atq; ſequẽtia declarat. Titulus ergo libri hic eſt. Auitii. Manlii Seuerini. Torquati. Exconſulis Patricii Ordinarii. Boetii viri illuſtris de ſcolariũ diſciplina liber feliciter incipit. Sed forte querat aliquis q̃re tot noĩa Boetio īponanẗ. ad qḋ reſpondẽdũ eſt qm̃ conſuetudo romanorum fuit auoꝝ noĩa ſibi aſſcribere. uel q᷑ ob honorem ⁊ laudem hec ſibi imponũtur. Diciẗ ergo auitiꝰ a romano quodã eius nominis. vel auitius quaſi inuictus ab a qḋ ẽ ſine ⁊ uicos victoria. vici enim minime potuit: neq; enĩ vnq̃ i ꝓſperis elatũ ſe nouerat neq; depſſum in aduerſis. ſemp enĩ equo aĩo ſe pħuit veluti ſine vitupio tetragonum qḋ vbicũq; ꝓiciaẗ recte ſtat. ſic ⁊ Boetius nec amore nec odio vinci poterat. qḋ ⁊ ipſe teſtatus eſt lib. pħo pro ſa quarta cõſolatus pħici cũ inqt: nunq̃ a iure ad iniuriã me q̃ſq̃ detraxit. Manlius a manlio romano ſui generiſ dictus ẽ. Torq̃tus a torq̃to eadẽ rõne. Seuerinus a ſeueritate. ſeuerus enim fuit cũ Theodorico regi gottorũ ob rẽ ſaluandum publicã ſe oppoſuit pp qḋ papie in exiliũ miſſus miſto cruciatu vexabaẗ ſicuti ⁊ ipſe tangit in libri huiꝰ principio cum dicit ⁊ inhumani regis cruciatu corroſus. ⁊c̃. ⁊ plenius in lib. de cõſolatione pħie. quẽ ut cruciatus ſui miſeriã deplangeret. ad hoc aptiſſime conſcribebat.

Exconſul vo fuit q᷑ vnus ex ꝯſulibus romanis. vel excõſul q᷑ extra ꝯſulatũ poſitus. Patricius q᷑ vnꝰ ex patribus qui populo romano ſenatuiq; ꝑfuerant qui patreſcõſcripti dicbantur eo q᷑ coꝝ nomina litteris aureis in capitolium ſcribebantur. Ordinarius q᷑ tanta moꝝ atq; ſapie ꝓrogatiua excludit vt ⁊ cuilibet ordini dignus putaretur. Boetius vo dicebaẗ a boetꝰ qḋ adiutor ſonat diſcuſſor publicaꝝ rõnũ vt vult glo. in. l. Boeto. C. de tabulariis. libro. x. ⁊ hinc Boetius nomen cepit qm̃ fuit coadiutor ad publicas rationes diſcutiendas vt dicit Joan. de platea in dicta. l. Boetos. Hec ergo nomina vel agnomina. aut cognomina. Boetio attributa ſunt aut cognatiõe aut amicitia aut certo euentu neceſſe eſt ſicuti ⁊ reliqs rõanis nominũ pluralitas attribuebaẗ ſicuti. Marcꝰ tullꝰ cicero. P. Uirgiliꝰ Maro ⁊c̃. Addiẗ i titulo de ſcholarium diſciplina vt actoris inſinuetur intentio. Cũ enim vidiſſet ipſe Boetius innumeros pene erudiendos preter modum ordinem atq; regulam ad doctrinam anhelare ⁊ ea propter minime doctos euadere ipſe cõmuni miſertus vtilitati rudium vt tante inordinationi obuiam iret modũ atq; diſcendi formam inſtituit in hoc libro in quo ipſis rudibus primo prima elementa ſubminiſtranda cenſuit. ad ultos diſcipline magiſtratuiq; ſubiiciendos commonuit. elatos reprimit. proficientes ſagaci prouiſione refouet. puiſos magiſtratuiq; venerabiles reddit atq; tandem ipſorum magiſtrantium ſtatum erga ſubditos cocludit. Subditur in titulo feliciter incipit. feliciter tam ea felicitate que ſummum bonum eſt. q̃ que infortune bonis conſiſtit. Eſt enim liber iſte gradus atq; ſcala qua in cognitionem veritatis peruenitur que eſt ſapientia qua adepta oĩa bona tã fortune q̃ animi pariter cum illa adipiſcunẗ vt Salomon ipſe teſtatur. Poſtremo aũt cui parti pħie ſubordinetur videndum. ſubordinatur autem ethice quia de moribus diſcipuli erga magiſtrum loquitur quod ad ethicam reducitur. Declarata ergo ſunt hec quinq; ſi recte conſiderabis que actorum more in librorum principiiſ frequenter recitantur ⁊ in his metris comprehenduntur. Utilitas titulus intentio parſq; ſophie. Quatuor ac cauſe rem totã perficientes qua de re ad litteram accedamꝰ

Ueſtra nouit intentio de ſcholarium diſciplina compendioſum poſtulare tractatum: vtinam a ſpiritus mei paruitate: prout facultas ſuppetit: ingeniiq; decliuitas: erumnarumq; tenacitas amiciſ veſtris. O Marciane petitionibꝰ tentabo aquieſcere. Et licet duplici genere commentorum ſim impeditus non tamen omnino diuerſorum. in q̃dam Ariſtotelis: nec non aliorum philoſophorum editiones: proprioq; attenuatus ſtudio: ⁊ inhumani regis gottorum cruciatu corroſus: philoſophico me preueniente cõſolatu. extrema q; profunde trinitatis perſpicatione permolliꝰ.

Ueſtra nouit intentio. ⁊c̃. Preſens liber Boetii qui eſt de ſcholarium diſciplina prima ſui diuiſione in duas partes diuiditur ſcilicet in prohemium ⁊ tractatum. tractatus incipit. ibi Cum igitur indiſcreti. Prohemium in tres partes diuitur. Jn prima ponit intentionem ſuam atq; intentionis cauſam ſubiungit. Jn ſecunda ordinem dicẽdorum in hoc opere ſeruandum premittit. Jn tertia modum procedendi ponit. ſecunda ibi. Jn primis prima. tertia ibi. Hec autem. Prima pars in duo diuiditur. Jn primẽ facit quod dictum eſt intetionem ſuam ponens. Jn ſecundo cauſam intentionis aſſignat ibi. quid enim gynnaſiorum. Prima iterum in duas. in prima facit. quod dictum eſt. Jn ſecunda arrogantiam deuitat ibi. O vtinam.

Et dicit Boetius. ℂ O marciane ⁊ in hoc beniuolentiam captat ipſum proprio nominando nomine. veſtra intentio nouit poſtulare ideſt petere tractatum compendioſum. i. breuē ⁊ vtilem ⁊ hoc ad differentiam diſpendii dictum ē quod prolixum ⁊ inutile cenſetur. Hortaturq; in hoc auditorem ad docilitatem ex doctrine compēdio de ſcholarium diſciplina. ideſt diſcendi norma ⁊ in hoc auditorem attētū reddit ex doctrīe vtilitate. Et ſic ī hac pte pria tria facit beniuolentiam captat. ad docilitatem hortatur. atq; attentionem auditorum ſuſcitat. ⁊ ſequitur. O vtinam ſubaudi illud poſtularetur a paruitate mei ſpiritus ideſt ingenii. deuitat enim in hoc arrogantiā. Tunc Boetius ſcribendi onus acceptās dicit. Paruitate mei ingenii non obſtante ego Boetius tentabo acquieſcere. ideſt cōdeſcēdere amicis. ideſt amicabilibus tuis petitionib⁹. ⁊ hoc ꝓut ideſt inquantum facultas. ideſt ſapientia mea. ſuppetit ideſt ſubminiſtrat ⁊ inq̄tum decliuitas. ideſt debilitas ingenii mei. q; pro ⁊. tenacitas ideſt duricies vel compaſſio erumnarum mearum ideſt calamitatum mearum ſubaudi ſuppetunt. lʒ pro q̄uis ſim impeditus ſubaudi ſic vt id haud facile efficere poſſiʒ duplici genere ideſt manerie commentorum hoc eſt quorundam librorum expoſitorū tamen non omnino ideſt penitus diuerſorum commentorum dico in quaſdam editiones ideſt compilationes Ariſtotelis illius peripatetici ⁊ aliorum philoſophorum eas ſubaudi exponendo ac quaſdam e greco in latinuʒ tranſferendo. q; pro ⁊ lʒ ſim attenuatus. ideſt viribus exhauſtus proprio ſtudio vt ſic vir promiſſis vacare poſſim: ⁊ lʒ ſiʒ corroſus. i. attenuatus. ⁊ tranſumptiue loquitur. nam corrodere proprie eſt dentibus dilaniare. cruciatu. ideſt tormēto inhumani ideſt crudelis regis gottorum ſcilicet theodorici. ⁊ hoc philoſophico cōſolatu. ideſt libro queʒ de ꝯſolatione philoſophie ediderat perueniente. q; pro ⁊ lʒ ſim permolitus. ideſt attenuatus extrema. ideſt ſumma perſpicatione. ideſt ſubtilitate trinitatis. profunde. ideſt alte quo ad intelligendum. quaſi dicat licet omnibus his ſupra vires īpediar nihilomin⁹ qm̄ tāta vis ē inter nos amicitie vt nihil tuarū petitionum tibi negare queā propterea tuis petitionibus acquieſcere tentabo. ℂ Notādū Boetius librum ſuum nominat de ſcholarium diſciplina. vnde inter diſciplinam ⁊ facultatem hoc intereſt quoniam diſciplina a diſcendo dicitur quod ſcientiam recipere ſonat: quare diſciplina in diſcipulo eſt. doctrina vō in magiſtro. facultas autem eſt ſcientia vel profeſſio in vtroq;. diſciplina ⁊ doctrina in motu ſunt facultas in qete. ℂ Notanduʒ circa h̄ qđ dicit licet duplici cōmentorum. Boetius intelligens homines nedū ſibiipſis fore natos ſed amicis ⁊ patrie atq; communi omnium vtilitati. ſic nempe diuinus ille Plato architam tharentinum monuit vt non ſolum ſibi natum ſe memineret ſed patrie ⁊ ſuis vt perexigua pars ſibi relinquatur. quod proſpiciens Boetius vt poſteris memoriale quoddam eternum poſt ſe relinqueret: nunc in philoſophorum libris exponendis. nunc in grecis codicibus vt latine nobis coram loquerentur tranſferendis. nunc etiam in propriorum traditione dies nocteſq; expleuit qua in re tāto niſu tanta q; lucubratione indies tenebatur vt materiam ſue criminationi daret. Dum enim ſtudio atq; exponendorum librorum commentariis reliquiſq; omnibus que ad hec attinent ſedulo vacaret: moris ſui extitit vt hominum conſortia fugeret atq; in bibliothecam quā domi pbſe conſtituerat refertiſſimam ſe reciperet. quas ob res morum ſuorū emuli ipʒ demonibus alloquentem falſo criminabantur ad inſtar magni Socratis. de quo ⁊ Apuleius impune opinatus eſt q; familiarem deum haberet ſibi obſequētē de quo ⁊ librum eddidit queʒ de deo Socratis intitulauit a qua criminatione ſe excuſans Boetius libro primo de conſolatione proſa quarta philoſophiam ita alloquitur. Atqui ⁊ tu inſita nobis omnium rerum mortalium cupidinem de noſtri animi ſede pellebas ⁊ ſub tuis oculis ſacrilegio phas locum eſſe non erat. inſtillabas eniʒ aurib⁹ cogitationibuſq; quotidie meis pictagoricum illud. deo non diis ſeruiendum nec conueniebat viliſſimorum me preſidia ſpirituum captare queʒ tu in hanc excellentiam componebas vt conſimilē deo faceres. hec ille. ℂ Notandum ingenium eſt interior vis animi quo ſepe inuenim⁹ que ab aliis non didicimus dictum quaſi intus genitum ſcilicet a natura. ℂ Nota erūna. i. miſeria inopia calamitas. Et dicitur ab e. ⁊ rumen quaſi extra rumen. i. cibum inde erūnoſus. Item commentum eſt plurium ſtudio vel doctrina in mente habitorum in vnum collectio ⁊ ſm hoc quilibet liber poteſt dici cōmentum: ſed in noſtro vſu cōmentum dicitur liber expoſitorius. ſ. qui deſeruit expoſitioni ſentētie alicuius libri ⁊ non conſtructioni littere ⁊ ſʒ hoc poteſt ſic diffiniri. Cōmentum eſt expoſitio verborū iuncturam non conſiderans ſed ſenſum.

ℂ Quid enim in gymnaſiorū exercitu lucidius q̄ in artificiali ⁊ naturali ꝓgreſſiōe debita cognitō ⁊ q̄ virium intelligētie gradualis exhibitio. Eloquentie enim partes decenti artificialium ⁊ naturalium proceſſu ⁊ perſpicua intelligentie comprehenſione nouimus ſtabiliri.

ℂ Quid enim in gymnaſiorum. In hac parte. Boetius aſſignat cauſam intentionis ſue atq; ſuſcepti operis. primo enim dicit q; non obſtantibus impedimentis tum ſtudiorum atq; erūnarum multimodis. ſe velle iniunctuʒ onus aggredi. poſſet quis huiuſmodi cauſaʒ ſciſcitari cui vt ſatiſfaciat cauſaʒ reddit. Et duo facit nā primo cāʒ ſue intētionis atq; ſuſcepti operis explicat. ſcđo cauſam ipſaʒ cōfirmat. ſecūda ibi eloquentie enim. Dicit ergo primo antipophoriʒando iſto modo. quid eniʒ pro certe. eſt lucidius ideſt ſplendidius qua propter ⁊ vtilius in exercitu. i. exercitatione gynnaſior. i. ſtudiorum ⁊ tranſſumptiue loquitur q̄ʒ debita cognitio in ipſo diſcipulo ſciētiis doctrinis erudiendo in progreſſione. i. profectu artificiali. ⁊ hoc quo ad artes ⁊ doctrinas. ⁊ naturali hoc quo ad mores ſtudio cōformandos. Aliter etiam exponitur vt ad duplicem ordinem iſta referantur. ſ. ad ordinem doctrine quo a cōmunioribus ad ſpecialiora procedatur ſm quē dictum eſt primo phiſicor: Innata nobis via eſt ꝓcedēdi a cōmuniorib⁹ ad ſpecialiora ⁊ ideo dicit artificialium. quod autem ſubiūxit naturalium quo ad ordinem nature dicit quo a ſpecialioribus ad vniuerſaliora fit ꝓceſſus. ea enim que nobis ignotiora ſunt nature notiſſima eſſe dicuntur. quo fit vt ſecūdo methaphiſice dicitur. Sicut ſe habet oculus nicticoracis ad ſolis lumen ſic ſe habet intellect⁹ noſter ad ea que manifeſtiſſima ſūt nāe. Deide ſeqt̄ in textu. ⁊ inſup qđ eſt lucidius in ipſo magiſtrāte q̄ʒ exhibitio. i. ſubminiſtratio gradualis. i. bene ordinata. virium intelligentie. ſ. doctrinarum quaſi diceret nihil. Et huius rōnem ſubiungēs inquit enim pro quia ſupple nos. Boetius nouimus ſtabiliri. i. firmari partes eloquentie ī proceſſu. i. ordine atq; mō debito naturalium ⁊ artificialium. ſimiliter etiam in comprehenſione perſpicua. i. ſubtili intelligentia doctrinarū ℂ Notandum q; intentio Boetii fuit ruditati erudiendor obuiare atq; eos ab ignorantie nebulis ad apicē ſcientiarū trāſducere. Uerū q; moduſ ordo atq; regla in h̄ potiſſima fore noſcuntur iuxta illud. Eſt ordo ſumma lime ſapientis in arte. ⁊ item Oratius eſt mod⁹ in rebus ſunt certi deniq; fines. Ultra quos citra que neſcit conſiſtere rectum. ideo Boetius opus hoc ſcribendum aſſumpſit in quo modum atq; ordinem tradit quo quiſq; faciliter in culmen ſcientiarum eleuatur ibiq; conſtitutus ſplendidus celebris atq; glorioſus ſtabilitur. ℂ Notandum gymnas gymnadis pugna vel luta dicitur. Et dicitur a gymnos. i. nudus. quia nudi talibus in ludis ſueuerūt exerceri. inde hoc gymnaſium locus in quo talia quondam fiebāt ⁊ hinc facta tranſumptione ſtudium ſcholarium atq; magiſtro

rum

ſium gymnas dicitur atqꝫ locus ſtudii gymnaſium ⁊ quan doqꝫ ipſum ſtudium dicitur vt ī pꝛopoſito. quia ſicut oī paleſtra coꝛpus ſic ī ſtudio animus exercetur. ⁊ inde accidit ut omnium pene artium exercitium vel locus exercitii gymnaſium dicatur vt ſchola. ⁊ vt quidam dicunt gymnaſium grece latine exercitium dicitur. Notandum inter intellectum intelligentiam atqꝫ intelligibilitatem hoc intereſt. Nam intellectus pꝛopꝛie vis anime eſt compꝛehenſiua incoꝛpoꝛearum ſubſtantiarum foꝛmis ſubtractarum vel foꝛmarum circa eas. Intelligentia vero vis eſt anime q̄ aſpirat vt aliquid circa diuinam ſubſtantiam compꝛehendat. Intelligibilitas vero vis quedam eſt anime omnium foꝛmarum in quadam ſimplicitate complicatiua abſqꝫ oꝛdine naturali vel tempoꝛali ⁊ tali modo ſolus deus com pꝛehendit res quia eas omnes vno intuitu abſqꝫ ſucceſſione dicitur compꝛehendere.

¶ In pꝛimis ergo pꝛima. ſ. pueroꝛuꝫ oblectamēta ſunt pꝛelibāda. Secūdo videlicet qualꝛ adultoꝛum elatio magiſtratui ſubiicienda ſit ⁊ diſcipline connectanda. Tertio de eoꝛum elatione repꝛimenda exemploꝛum cōmēdatione diſtincte exponendo. Quarto de ſcholarium ſagaci pꝛouiſiōe eoꝛumqꝫ graduali ſtatione. Quinto q̄liter ſcholarium venerabilis ac ſincera deuotio ad magiſterium pꝛoferenda ſit. Sexto de magiſtrantium noꝛma trinaqꝫ diuiſione ſtatuqꝫ erga ſubditos modoqꝫ docendi pꝛecognito

¶ In pꝛimis ⁊c̄. Hec eſt ſecunda pars pꝛincipalis. huius pꝛohemii in qua poſtq̄ꝫ intentionem ſuaꝫ atqꝫ intentionis ſue cauſam explicuit. nunc oꝛdinem ſuſcepti operis ⁊ quicquid in toto libꝛi pꝛoceſſu peragendum ſit luculenter inſinuat Et diuidit̄ hec pars in ſex partes. In pꝛima mōſtrat quid in pꝛimo capitulo pertractandum ſit. In ſecunda q̄d in ſecundo ⁊ ſic de ſingulis. ſecūda ibi. ſecūdo vꝫ. tertia ibi tertio de eoꝛum. quarta ibi. quarto de ſcholariuꝫ. q̄nta ibi q̄nto qualiter. ſexta ibi. ſexto de magiſtrātium. ⁊c̄. Et dicit q̄ in pꝛimis. i. in pꝛimo cap̄lo oblectamina alias ē oblectamenta. i. documenta leuia pueroꝝ ſunt pꝛelibanda. i. p̄tractanda vel p̄mittenda. Et rōnem huius ponit Albertꝰ ſuper illo pꝛimi libꝛi phiſicoꝛum cum dicitur q̄ pueri pꝛimo appellāt omneſ viros patreſ ⁊c̄. q̄m ipſi pueri cerebꝛū hn̄t humidum ac frigidum ſic q̄ rerum ſenſibilium differentias minime capere poſſunt. ſed cum cerebꝛum in eis magis exſiccatur tunc in eis cognitio magis erit nota q̄re a facilioꝛibus ⁊ cōioꝛibus inchoandum erit oꝛdine ipſo doctrine ⁊ tranſeundum ad difficilioꝛa ⁊ ad ſpecialioꝛa. hec enim via nobis innata eſt pꝛimo phiſicoꝝ ſecundo vero videbit̄ hoc eſt in ſcd̄o cp̄lo qualiter elatio. i. ſupbia adultoꝛum id eſt etate iam maturoꝛum eſt ſubiicienda. i. ſuppo nenda magiſtratui ⁊ cōnectenda. i. coniungenda diſcipline. Elatio nempe atqꝫ ſuperbia diſcipulum nullo modo ſtudere permittit: cum ſapiens dicat. In maliuolam aīam non introibit ſpiritus ſapientie. ⁊ hic in tertio capitulo docetur de repꝛimenda. i. coꝛrigenda elatione eorū. ſ. adultoꝛum ⁊ hoc exponendo diſtincte. i. ſuccinte cōmendatione exemploꝛum ad pꝛopoſitum compꝛobandum. quarto aūt cap̄lo ſupple tractabitur de ſagaci. i. pꝛouida pꝛouiſione. ſ. rerum exterioꝛum ſine quibus difficulter philoſophari contingit pp̄ quod ⁊ ſacerdotes in egypto vt. Ariſto. in methaphiſicis teſtatus eſt acquiſitis rebus neceſſariis p̄pter admirari pꝛimo inceperunt philoſophari. Quinto ſupple capitulo determinabitur qualiter venerabiliſ. i. honorabilis ac ſincera. i. pura. deuotio. i. itentio ſcholariuꝫ eſt pꝛeferēda. i. exhibenda vel offerenda ad magiſterium. Sexto. i. vi. capitulo tractabitur de noꝛma magiſtrantiū q̄ꝫ pꝛo ⁊. trina diuiſione. i. partitione magiſtroꝛum. q̄ꝫ pꝛo ⁊. de ſtatu ipſoꝛum circa ſubditos. ⁊ hoc p̄cognito. i. p̄ſcito modo docendi. i. infoꝛmandi. ¶ Nota ſagax omnis generis idem eſt quod ingenioſus pꝛouidus aſtutus ⁊ pꝛeſcitus futuroꝛum. inde ſagacitas. Item ſincerus ſincera ſincerum vel ſinceris in eodem ſenſu. i. ſine cera. ſ. purus cōſtans mundus ſine vitio vel labe ⁊ pꝛoducit e. vnde Oratius in ep̄lis in fine ſecunde epiſtole. Sinceruꝫ niſi ſit vas quodcunqꝫ infundis aceſcit. Item Uirgilius in moꝛeto. ſubcidit ſincera foꝛaminibuſqꝫ liq̄t. emūdata ceres ⁊ cetera

¶ Hec autem ad intelligentie cognitionem ſuſcepimus peragenda pꝛiſtinum modū tractandi fere omittentes: nunquā leuioꝛi ſtilo peruſi: q̄m in maioꝛi parte pꝛo rudibus infoꝛmandis eſt executio ⁊ tanto leuioꝛ dilucidandi debet eſſe trāſlatio

¶ Hec autem ad intelligentie cognitionem. Hec eſt tertia pars pꝛincipalis. huius pꝛohemii in qua Boetius modū p̄cedendi in hoc libꝛo p̄mittit. Et diuiditur ī duas parteſ In pꝛima facit quod dcm̄ eſt. In ſecunda cauſam dicti aſſignat ſecunda ibi. Q̄m in maioꝛi ⁊c̄. Et dicit ſic. autem pꝛo certo nos Boetius ſuſcepimꝰ hec ſupꝛadicta. peragēda. i. perficienda ad cōmendationem intelligentie. nos in quam omittentes fere. i. totaliter modum pꝛiſtinum. i. per nos obſeruari ſolitum. tractandi. i. ſcribendi. nūq̄ꝫ. i. nullo tp̄e. peruſi leuioꝛi. i. planioꝛi ſtilo. i. modo ſcribendi. q̄m ⁊ hic cauſam dicti aſſignat. q̄ꝛ executio ſubaudi pꝛeſentis operis pꝛo maioꝛi parte eſt pꝛo rudibus. i. indoctis. infoꝛmandis. i. inſtruendis quo calle ad ſcientiarum apiceꝫ valeant pertingere. ſubaudi eapꝛopter hec tranſlatio alia littera habet tranſactio dilucidandi. i. declarandi hanc ſemitam atqꝫ callem erit tanto leuioꝛ. i. planioꝛ. ¶ Notandum in littera cōmittit̄ coloꝛ rhetoꝛicus qui vocat̄ lepos Et eſt ad aliquam ſingulareꝫ perſonam per verbum pluralis numeri cauſa honoꝛis vel oꝛnatus facta locutio: vt Cicero ſcribit. nos Boecius ſuſcepimuſ hec peragenda

¶ Finit pꝛohemium.

¶ Sequitur tractatus. Cap̄lm. i.

Cum aūt indiſcreti ⁊ impotentis ſeptennis infātia ducitur ad imbuendum: cauendum eſt: ne membꝛoꝛum indecens ſit diſpoſitio vt pote integraliuꝫ: et aeris intemperies vtpote cōſtringentis hyemiſ obtuſitas: ⁊ comburentis eſtatis pꝛofunditas periculi generet incrementum.

Cum indiſcreti ⁊c̄. finito p̄hemio conſequenē incipit tractatus. In quo ea que in p̄hemio pagēda pꝛomiſerat: nūc oꝛdinate exequit̄. Et diuidit̄ totuſ tractatꝰ in. vi. cap̄la. in quoꝝ pꝛimo oſidit q̄ manerie rudes atqꝫ indiſcreti ad diſcendum introducant̄ In ſecundo quō ſcholares ipſi magiſtratui ſubiicient̄. In tertio quō elatoꝝ ſuperbia cōpeſcat̄. In quarto. q̄liter ſcholaribus ipſis per reſ exterioꝛes quaꝝ foꝛtuna eſt dn̄a ſagaciter pꝛouideat̄. In quinto qualiter ſcholarium ſincera deuotio ad magiſterii celſitudinem ſubuehat̄. In ſexto magiſtrantium noꝛma plenius edocet̄. ſcd̄m ibi. Uiſis aūt ſcolarium rudimentis. tertiuꝫ ibi. Cum aūt diſcipulus. quartum ibi Oia ſiquidē. quintū ibi. Cū ad magiſtratus. ſextū ibi. Expeditiſ aūt his. ⁊ hec totius tractatus cōpetentioꝛ cenſet̄ foꝛe diuiſio. Conſtat enim Boetiū ip̄m in pꝛohemio hoc oꝛdine diuiſiſſe q̄uiſ pleriqꝫ exiſtant qui totalem ipſum libꝛum tribus partibꝰ arbitrentur partiendū Capitulum autē pꝛimum quod ē de pꝛimeua rudium atqꝫ indiſcretoꝝ introductiōe ī duas partes diuiditur. In quaruꝫ p̄ma de his q̄ circa exterioꝛa introducenda videlicet circa coꝛpus atqꝫ coꝛpoꝛi adiacentia attendūtur tractatur. In ſecūda vero de his q̄ circa aīm atqꝫ animum exoꝛnantia ⁊ fouentia vt ſunt doctrie ⁊ ſciē

tīe edocetur. ſecunda ibi. In primis igiť. ¶Prima harum
adhuc in duas. In ¶Prima determinatur de his que cir
ca corpus introducendum attendenda ſūt priuſq̄ꝫ doctri
ne mancipetur. In ſecunda que circa corpus ipſius atten
denda ſunt pertractatur poſtquā doctrine nouiter manci-
patus exiſtit. ſecunda ibi. Cibariorum autem. ¶Prima q̄
rum adhuc in duas. In prima facit quod dcm̄ eſt. ſecun
da hoc ipſum exemplis confirmat. ſecunda ibi. Legitur.
¶Prima harum iterum in duas. nam primo declarat illa
que circa corporis introducendi membra cauenda ſunt.
ſecundo que circa introductiōis tp̄s. ſecunda ibi. Et ne tē
poris intemperies. Dicit ergo Boetius primo ꝙ cum in
fantia. i. pueritia ſeptennis. i. ſeptem annorum ⁊ hac eta
te infantia finiť ac pueritia incipit. indiſcreti. i. indocti ⁊ i-
potentis ſubaudi virium corporis. duciť ad imbuendum
. i. erudiendum. cauendum. i. ꝓſpiciendum eſt ne diſpoſi-
tio ſubaudi naturalis membroꝝ ſupple corporis infanti
lis integralium. i. integrantium vt pote manuum ⁊ pedū.
ſimiliter ⁊ aliorum membrorum ſit indecens. i. incompo
ſita imperfecta diſproportionata aut naturalia turpis. ⁊
ſubaudi cauendum eſt cum indiſcretus ille ad imbuendū
ducitur ne intemperies. i. diſproportio ratione qualitatū
dominantiū temporis vt pote ſicut obtuſitas. i. duricieſ
hyemis conſtringentis propter exceſſiuum frigus cuius
natura eſt ꝯſtringere in homogeniis. vel profunditas. i.
exceſſus eſtatis comburentis pp caloris excellentiam ge
neret incrementum. ideſt augmentum periculi ſubaudi ip
ſi introducendo. hec enim ipſa niſi cautius ꝓuideanť ma
gna quidem incrementa ꝑiculi puerili adducunt tenerita
ti. ¶Notandum in hoc ꝙ dicit Boetius ſeptennis infan
tia. ⁊c̄. intelligere facit pueros ipſos i infantia litteris māci
pandos. Etas ipa ad hoc apta tunc eſt qm̄ parum adhuc
viderit: quare omnia ſibi noua. nouarumq̄ꝫ rerum aui
da. ⁊ quicquid audiat admireť dubitet ac interroget. ſicq̄ꝫ
poſt hac mentis ſumpto robore quod noua teſta ceperat
retineat firmius clariuſq̄ꝫ itelligat. hac nempe etate vt tā
git Quintilianus lib. primo inſtitutionum quicqd conci
pitur facilius radicať. Vn̄ varro in ſententiis. Sapiunt
vaſa quicqd prius acceperunt. ſic inquit eſt de infantibus
⁊ Auguſtinus libro confeſſionum primo de ſeipſo lamen
tabiliter fatetur iuuentutem ludis ⁊ non ſtudiis ſemper ex
poſuiſſe. in ſcholas inquit datus ſum ut litteras diſcerez
in quibus quid vtilitatis eſſet ignorabam miſer: ſed lude-
re delectabar. Et eſt infantia ipſa prima etatum hominiſ
que ſeptennio durat a quo incohans pueritia quaſi pura
ad gignēdum minime apta in quattuordecimum excurrit
annum a quo adoleſcentia adulta ad gignēdū apta que i
viceſimumoctauū prorogatur annum. a quo iuuentus in
cipit vſq̄ꝫ in quinquageſimum annū ꝓtenſa: ⁊ ab hoc ſe-
nioris etas quam greci p̄ſbytem vocant ſumēs originē in
ſenectam hoc eſt ſeptuageſimū annum progrediť q̄ nullo
annoꝝ numero perficiť ſed p⁹ q̄nq̄ꝫ illas etates q̄ꝫtūcū
q̄ꝫ vite ſupereſt ipſi in labore atq̄ꝫ dolore deputatur.
¶. Notantum ꝙ Boetius dicit ſummopere cauendum ne
litteris imbuendus membrorum diſproportiōez habeat.
hec enim membrorum inepta monſtruoſitas mōſtrum in
anima iudicare neceſſe eſt vti ¶Philemon. ¶Palemō. Lo
xus. Ariſtoteles ⁊ alii multi plurimi retulerūt. qm̄ anime
ipſe ſequuntur corpora ⁊ ſecundum ſe non ſunt impaſſibi
les a corporum motibus: ⁊ hoc manifeſtum fit valde in
ebrietatibus ⁊ egritudinibus. multum nāq̄ꝫ anime muta
te videntur a paſſionibus corporeis ex quo ⁊ illud vulga
re ſumpſit exordiū. Rusticus in corpore ruſticus ⁊ in ani
ma. Cum enim membrorum figura ⁊ habitudo. ⁊ generē
tur ⁊ nutrianť ex ſanguie. Similiter quoq̄ꝫ ⁊ ſpiritus qui
vehicula ſunt virtutū aie ex hūore ſanguinis generantur.
ꝯn̄s eſt vt ex ipſa membroꝝ habitudine inclinatiōes paſ
ſionum cognoſcantur ipſamq̄ꝫ animam vectam in multis
motum ſui vectoris ſequatur. pp quod ſapiens ptolome⁹
dixit ꝙ diuinās melius ⁊ verius pronunciat accipiens iu

dicium a ſtellis ſecundis ſecūdas vocās ſtellas figuras ⁊ ac
cidentia inuēta in rebus phiſicis que a ſuꝑioribus impreſ
ſa ſunt. hoc enim iam impreſſum ſcimus materie qua-
re pro certo ꝓnunciamus totum ad accidentia illa eſſe in
clinatum: quo fit vt molles quidem carne aptos mente
dicimus diſtortumq̄ꝫ vultum ſequiť diſtortia morum.
¶Notandum circa hoc ꝙ dicit. Et ne temporis intempe
ries ⁊c̄. ſicuti docet Auicenna ſecunda fen. primi canonis
capitulo quarto ſūme prime qđ eſt de iudiciis temporum
⁊ coꝝ mutationibus omne tempus qui complexionem hꝫ
ſanā ꝓportiōale ē ei ꝯueniēs. cū autē infantiū complexio
calore fere temperato ⁊ humiditate fere ſuperflua exiſtat
vt eodem canone fen. i. doctrine prime. caplo. z. cōueniť
eſt vt ipo imbuendo ꝓportionale tempus ſue eligatur na
ture. Ħ aūt inter quattuor anni tempora ver eſt a puncto
equinoctiali incipiens vſq̄ꝫquo in mediū thauri deueniēs
eſtate mutetur. Eſt enim in terris tempus hoc temperati⁹
qm̄ non tm̄ neceſſe ſunt res calefaciētes pp frigus vt ſit in
de multum curandum neq̄ꝫ euentatio pp calorez. ⁊ in ipo
quidem eſt principiuꝫ frondēdi arbores ⁊ eius tempus eſt
tempus apud medicos inter equalitatem vernalem exiſs
aut ante ipſam aut poſt ipſam parum donec ſol ſit in me
dio thauri q̄ꝫuis apud aſtronomos in eſtiuum tropicum
prorſus extendať poſt qđ tempus temperiei vicinus Au-
tūnus ē. reliqua autez duo tempora aut exceſſiuo frigore
aut habūdanti calore intemperiei ſunt ſubiecta. quo fit
vt imbecillis infantia aut vere aut autūno plus tamen ve
re litteris dūtaxat mancipetur.

¶Legiť eni thimothei filium lepra icumbente ca
ſtratum loripedem gibbo tumentē doctrine mā
cipatum plebeiam extitiſſe abiectionem ſuorūq̄ꝫ
ſociorum detractionem ridiculoſam. Similiter
pretoris ſuburbani filium canicula inſtigante lit
teris vidimus mancipatū. Cū autem ſolita non
gauderet vmbrella propria virtute deſtitut⁹ hi
etericie pena ꝑmollitus vitalibus tādē ſpiritib⁹
attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce
quantum difficultatis membrorum indecens in
diſpoſitio ⁊ aeris intemperies teneritati puerili
contulerunt.

¶Legitur enim timothei filium. In hac parte Boeti⁹ ſu-
pradicta exemplo corroborat. qualiter ſcꝫ minima ſuꝑio
rum obſeruatio magni periculi dederat incrementū. Et
diuiditur in duas partes ſm̄ ꝙ ponit duo exēpla. In pri
ma enim ponit exemplum quo ad corporis membra. In
ſcđa v̄o quo ad temporis intemperiem euitandam. Et ſe
cūda pars incipit ibi. Similr̄ pectoris. Et dicit ſic enim
pro certe legiť ſupple in exemplo filium thimothei caſtra
tū. i. teſticulis exutū. ⁊ hoc incumbente. i. imīnēte lepra il-
lo morbo. loripedem. i. claudum vel pede tortum. q̄ꝫ ꝓ ⁊.
tumētē gibbo. i. ſtruma in dorſo. mācipatū. i. traditū do
ctrine extitiſſe abiectionem. i. deſpectionē plebeiam. i. ple
bis: q̄ꝫ ꝓ ⁊. detractionē. i. ſubſanationem ridiculoſam ſo
ciorum ſuoꝝ. Similiter ſupple alio exemplo vidimus fi-
lium p̄torie. i. prepoſiti ſuburbani mancipatū litteris ca-
nicula illa ſtella iſtigāte. i. furēte. aūt ꝓ certe cum ſubau
di ille p̄toris filiolus nō gauderet. i. frueret. ſolita vmbrel
la. i. conſueta vmbra. ipſe deſtitutus. i. derelictus ꝓpria
virtute. q̄ꝫ pro ⁊. ꝑmollitus. i. afflictus. pena ideſt morbo
hictericie. tandem. i. finaliter. attenuat⁹. i. cōſūptus ſpi-
ritibus vitalibus. occubuit. i. vitaꝫ clauſit morbo limpha
tico. i. aquatico qui eſt idropiſis ⁊ reliqui ecce. i. vide quā
tum difficultatis indiſpoſitio membroꝝ ſupple in thimo-
thei filio ⁊ intemperieſ aeris ſubaudi in p̄toris filio contu
lerunt teneritati puerili. ideſt ille namq̄ꝫ abiectio plebis
extitit hic v̄o infirmitatibus diem vite ſue miſerabiliter
clauſit

clauſit. ¶ Nota circa hoc qđ dicitur canicula. Duplex in celo canis eſt maior ⁊ minor. Maior alio noīe dicit̄ Sirius ⁊ habet in forma ſtellas. 18. extra vo. 11. Minor anticanis noīatur ſtellarum. 2. Cum vo ſol canem maiorem intrat calor duplicatur ⁊ egritudines in humanis corporibus generant̄ qbus ad exitum multi pereūt ⁊ ab hoc canes dies caniculares dicti ſūt. Et de hoc Perſius inquit. iam ſicca canicula meſſes excoquit. ⁊ in hunc canē licentia poetica fingitur dicar caniculam fuiſſe mutatam. ¶ Notandum ꝙ lepra eſt morbus conſimilis corrūpēs figuram ⁊ formā ⁊ cōpoſitionem membroꝝ ⁊ ſic finalr̄ ipſum continuum ſoluens ꝓueniens ex materia melancolica diſperſa per totum corpus. Et hec aut introducitur ab vtero aut poſt. Si ab vtero hoc eſt qꝛ generatus eſt tpe menſtruorū aut qꝛ filius eſt leproſi: aut qꝛ leproſus concubuit cū muliere pgnante. Si poſt vterum hoc ꝑt eſſe: quia aut aer eſt malus ⁊ corruptus peſtilentialis aut continuauit cibaria melancolica. ſ. lentes ⁊ alia legumina ⁊ carnes melancolicas vt vulpes vrſi ⁊ apri ⁊c. ¶ Notandū eſt ꝙ Ictericia eſt vniuerſalis defedatio cutis ſicuti morphea eſt defedatio cutis maculoſa. ſed tñ differunt in hoc qꝛ morphea eſt ꝑꝑ errorem tercie digeſtiue: hec tercia ꝑꝑ errorem ſecūde. Et ſunt tres eius ſpecies. ſcilicet citrina viridis ⁊ nigra. ⁊ hunc morbum frequenter ydropis ſequitur q eſt error virtutis vnitiue in toto corpe ſequēs mutationē virtutis digeſtiue in epate. ⁊ ita ydropis eſt error virtutis digeſtiue in epate. ⁊ Itē loripes. i. claudus habens pedem tortū ad lori ſimilitudinē vel habēs pedē ligneū loris alligatū de quo Iuuenalis loripedē rect⁹ deridet ethiopē alb⁹. Item gibb⁹. i. ſtrūa ſꝫ intereſt. nā ſtruma i pectore ē: gibb⁹ i dorſo vñ Iuuēalis. ſtrumoſū. atqꝫ vtero parit gibboqꝫ tumētē.

¶ Cibariorum autem mediocris ſit facultas.
Potus autem ſit tenuis eiuſdemqꝫ parcitas.
Veſtium autem ſimiliter abſit penuria.

¶ Cibarioꝝ autem. In hac parte Boeti⁹ ꝑtractat de his que circa iam nouiter introductū reſpicienda ſunt. ſ. debita ciborum potus atqꝫ veſtimentoꝝ ſubminiſtratio ⁊ h̄ in generali. In tertio autem capitulo magis ſpecialius. ⁊ dicit autem pro certe facultas ciborum ſit mediocris. ſ. nec habundans neqꝫ deficiens. potus autem tenuis ſuppleſit. qꝫ ꝓ ⁊ parcitas. i. modicitas eius ⁊ penuria. i. carētia veſtium abſit. ¶ Notandū ꝙ natura ꝑ ſe non eſt ſufficiens ad ſpeculandum ſed oportet cibum ⁊ potū ⁊ reliquū famulatum preexiſtere. ſed hec nullo modo exceſſiua cuꝫ natura modicis minimiſqꝫ contenta ſit libro ſecundo de conſolatione pħie proſa quinta. Tolleranda ergo fames eſt vt inquit Seneca. 15. epiſtola quam tollerauerūt qdā in obſidione exemplo maiorum noſtrorum q terras luſtrabant ac maria non vt mulſum vinū precioſuſqꝫ cibus fauces eorum tranſiret ſed ſoli cōtemplationi dediti maluerūt potius comedere vt viuerent ꝗ̄ viuere vt comederent. Tirannides enim atqꝫ ſubuerſiones vrbium bellaqꝫ vel hoſtilia vel ciuilia vti Hieronymus in epiſtolis teſtatur non pro ſimplici victu olerum pomorūqꝫ excitari Diogenes aſſeruit ſed pro carnibus epularumqꝫ deliciis legamus ꝑ deceſſoruꝫ libros antiquoꝝqꝫ volumina Dicearchi xenophontis. Ioſephi. Euboli. reliquorūqꝫ pene omnium q hiſtoriam ſcribūt ⁊ nil aliud reperiemus ꝗ̄ vilibus cibis ⁊ his mediocriter veteres illos ob ſtudiuꝫ victitaſſe crapulam quoqꝫ atqꝫ delitias veluti contemplationum impedimenta penitus euitaſſe. ipſe enim delicie mentē humī deiciunt atqꝫ eam corporeis neruibus retentam ne in apicē cōtemplationis eleuetur ꝑpediunt. Modeſtia autem victualium econuerſo. quo fit vt Iuuenalis graculum eſurientē in celum eleuet. Perſius quoqꝫ flaccus. Pſitacum picas coruoſqꝫ noſtra inquit verba conari. dicit Iuuenalis de graculo. Graculus eſuriens ſi in celum iuſſeris ibit. ⁊ item de reliquis Perſius: Quis expediuit pſitaco ſuum chere. Coruos quis olim ſuum cōcauū ſalutare. Picaſ qꝫ docuit noſtra verba conari. Magiſter artis ingeniiqꝫ largitor Venter negatas artifex ſequi voces.

¶ In primis igitur figurarum elementa repreſentantium imprimenda eſt dilectio. coniungenda rumqꝫ litterarum non parum artificioſa coniunctio Nec tali laborioſo certamini multuꝫ eſt inſiſtendum: nec cito vt Seruio placet abeundum. qm̄ ſi viſus eſt in multis promptior: in aliis reperitur tunc ⁊ habilior:

¶ In primis ⁊c. hec eſt ſecunda pars principalis huius primi capituli in qua Boeti⁹ pertractat de his ſpecialiter q̄ circa erudiendi animuꝫ verſat̄ atqꝫ eū exornant fouentqꝫ vti ſunt doctrine ⁊ ſcientie quibus ipſi rudes iam primum litteris mācipati ſunt erudiendi. Et diuidit̄ hec ſecunda pars in tres partes. In quarum prima oſtendit in quib⁹ ipſi rudes primitus ſunt imbuendi. In ſecunda in quibus ſecundo ibi. Completo. In tertia in quibus tertio. ibi. Viſis autem leuitatum. Prima harū adhuc in duas ptes ſubdiuiditur. In prima oſtendit qūo rudes primit⁹ in grāmatica imbuantur poeſi. ⁊ rhetorica. In ſecunda cautelā circa hoc ſubminiſtrat. ibi cauendū. Prima iteruꝫ ī duas nam primo oſtendit qūo in grammatica erudiantur. ſcđo qūo in poeſi ⁊ rhetorica. ibi Senece traditio. Prima adhuc. in duas. nam primo facit quod dictū eſt quo ad prima grāmatice elementa ſcđo quo ad ſecūdaria fundamenta. ibi. Secundū laborioſi. Prima iteꝝ in duas. primo facit qđ dictuꝫ eſt. ſecūdo temp⁹ circa hoc ſtatuit quo huiuſmodi eruditioni ſit īmorandū. ibi. Nec tali laborioſo. Et dicit primo Boetius ꝙ dilectio figurarum repreſentantium elementa. i. litteras eſt imprimenda rudibus ī primis. i. in principio. qꝫ pro ⁊ coniunctio. i. combinatio coniūgendarum ſubaudi litterarum ad ſyllabas et dictiones faciendas: cōiunctio inquā artificioſa non parum. i. multum ⁊ tangitur ibi liptote. deinde. temp⁹ quo huic ſit īmorandū ſtudio adicit dicens. Nec eſt inſiſtenduꝫ. i. īmorandū multū tali laborioſo certamini. ſ. ſtudio. nec eſt abeundum. i. recedenduꝫ cito. vt Seruio illi magiſtro placet et eſt parenteſis. qm̄ ſubaudi ſi puer viſus fuerit promptior idest potentior ex frequenti ſupradictorum vſu in multis ideſt multo tunc reperitur habilior in aliis ſcientiis ſubaudi altioribus. ¶ Notandum ꝙ Boetius dicit rudes primum in grāmatica ibuendos ⁊ ratio huius ē qm̄ vt vult Alforabius ipſa grāmatica mater eſt aliarum artium que a litteris nomen acceperit. Dicitur enim grāmatica a grāma qđ eſt littera ⁊ icos ſcientia. ipſa enim eſt qua conceptus humani demum cuncte doctrine aptius liberiuſqꝫ ſignificantur. hanc neceſſitas adinuenit. cum enim ante ei⁹ inuētionem homines inordinate atqꝫ ꝓ libito et ſine arte loquerentur eueniebat vt minus bene conceptus ſuos exprimere: ſed et minus apte intelligere valerent. quo fiebat vt tardius ac difficilius ſcientias tradere poſſent. qua de re curauerūt ſapientes has incōmoditates tollere: tradiderūtqꝫ artificioſum loquendi modū vniformē ac congruū vt oēs conceptus humāi demū cuncte doctrine per eandē artē liberi⁹ ſignificarent̄ et adiſcerētur. ¶ Notādū ꝙ boe. vocat omnes litteras elementa et non incongrue. ſicut eniꝫ ipſa elementa principia ſunt omniū elementoꝝ: ſic lr̄e principia ſunt omnium dictionum et exinde orationuꝫ. quo fit vt ſicuti ex diuerſa cōmixtione elementorum diuerſe fiunt elementorum ſpecies. ſic quoqꝫ ex diuerſa combinatione litterarum diuerſa fit vocum dictionum et orationum rep̄ſentatio. Et has litteras multiplici manerie fore noſcim⁹ quaſdā enim hebreas: alias caldeas: alias egyptias: alias grecas: alias latinas. hebrearuꝫ litterarū quaꝝ primus ut dicunt inuentor erat moyſes: et ſunt numero. 22. Sirioꝝ autem et caldeoꝝ hebreis litteris numero et ſono cōcordātes ſolis caracteribus differētes litteras. Abraam inueniſſe creditur. Egyptiorum vo litteras. Iſis regia Inachi fi

lia de grecia veniens in egyptum reperit ⁊ egyptiis tradidit. Literarum autem grecarum vſum primum fenices reperierunt. vnde Lucanꝰ. fenices primi fame ſi credit̃ auſi Menſurã rudibus vocemq; ſignare figuris. Sed cadmꝰ Agenoris filius grecas litteras ex fenice. 15. attulit in greciam. quibꝰ Ipomades in troiano bello tres adiecit. poſt quẽ ſimonides artificialis memorie inuentor tres alias addidit. Latinas vo litteras. vt refert Iſidorus cui in his maior eſt auctoritas. Carmẽtis nympha prio Italicis tradidit verum. 17. Litteras ſolum exhibuit que ſũt. a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. ſ. t. v. Poſtmoduz autem. h. littera pro nota aſpirationis addita eſt. litteram etiam. q. in pro ceſſu temporis latini inuenerunt loco cuiꝰ veteres. c. ſcribebant. rurſus Saluſtius ludi magiſter primo. k. adinuenit loco cuius veteres. c. ſcribebant atq;. q. Inſuper ex tẽpore Auguſti. zo. littera aduncta ẽ. ⁊ poſtremo eiuſdẽ Auguſti tempore latini a grecis duas litteras mutuarunt. ſ. y. ⁊. z. pp nomina greca melius ſcribendũ qbꝰ oibꝰ adunatis latinũ ydioma. zz. litteris integrari manifeſtuz eſt.

¶ Secunduz laborioſi certaminis ſtat edificiuz i Probi Didimiq; traditõibꝰ: necnõ aliorũ philoſophoꝝ quos venerabilis commendat auctoritas. Animaduertendum eſt ãt in huiuſmõi vt fideli reſolutiõi ſubiaceat lata traditio: ⁊ adiſcentis idioma verbotenus explicatum ſit. fundamẽti enim tenacitatem in his oportet conſiſtere.

¶ Secundum liborioſi. In hac parte oſtendit quibus debent rudes informari poſt prima grãmatice elemẽta atq; elementorum combinationes. Et duo facit. naz primo facit quod dictum eſt. ſcdo circa hoc eruditiõis huiuſmodi modum tempuſq; decernit. ibi animaduertendum. Et dicit ſcdm edificium bene quidem edificium ſimilitudine q̃dam dictum. nam ſicuti ſapiens architector domum cõſtruendam ex minimis fundamentalibuſq; partibus ordinate itegrat. ſic ⁊ magiſter ipſe erudiẽdum ipſum ſingulis doctrinarum particulis fundamentoq; atq; baſe integrare debet. illud ergo ſcdm edificium laborioſi certaminis. i. ſtudii huius ſtat. i. firmatur in traditionibꝰ. ſ. ſcriptis ꝓbi q; ꝑ. ⁊ didimi boꝝ grãmaticoꝝ ⁊ alioꝝ. ſ. grãmaticorum quos auctoritas venerabilis cõmendat. Tũc modũ in huiuſmodi traditionibus obſeruandũ oſtendit. di. Certe animaduertendum. i. conſiderandum eſt. in huiuſmõi traditionibus ſtatim memoratis vt latina traditio ſubiaceat. i. correſpondeat fideli reſolutioni. i. expoſitioni ⁊ declarationi. vt. ſ. ignota ꝑ ignotiora vel vnũ pro reliquo non interp̃tent̃. Et aduertendũ eſt vt ydioma. i. loquẽdi ꝓprietas adiſcentis ſit explicatũ. i. declaratum verbotenꝰ. i. de vbo ad verbũ. enim pro q. tenacitatẽ. i. firmitatẽ fundamenti. ſ. grãmatice: ⁊ per ꝯñs oĩum aliaꝝ artium oportet. i. oportunũ ẽ ꝯſiſtere in his. ſ. ſupioribꝰ traditiõibꝰ q̃ſi dicat cũ hec ita ſint oportunũ ẽ vt hec fideliter ⁊ clare doceãtur. ¶ Notandum qꝛ noſtre grãmatice plures fuerũt p̃cipui ſcriptores ſicut Donatus cuius magiſter Didimus fuiſſe dicit̃ in littera poſitus. Priſcianus. Varro. ⁊ Quintilianus ⁊ reliq multiplurimi. inter quos poteſt numerari Ennius q metra compoſuit primꝰ. cui ſucceſſerũt Anacreõ. ſapho. Archilocꝰ. Simonides. calofonicꝰ. Aſclepiꝰ ⁊ multi alii quos longũ enarrare foret. hoꝝ ſcripta ⁊ ſi nõ oĩa tamen aliqua leuiora poſt prima elementa vidẽda ſũt.

¶ Nec mẽſtruoſo ſaltu phebes abeũdũ ẽ: nec ſolari curſu tm̃ cõfirmandũ: ſ; expleto mercurii iteruallo eodẽq; fere duplicato diligẽter imorãdũ. Diligẽtia n. cuiuſlibet opis obtuſitas pmollit̃.

¶ Nec menſtruoſo. Hic ſubdit quanto tpe in hoc ſecundo adiſcendi ordine imorandũ ſit. ⁊ dicit nec eſt abeunduz. i. recedendum ſubaudi a ſtudio ⁊ certamine p̃dictarum traditionũ menſtruoſo. i. defectuoſo ſaltu. i. curſu lune q curſus menſe completur. Nec eſt imorandũ tm̃. i. ſolũmodo curſu ſolari. i. anno. per annũ enim motus ſolis ꝑficit̃. ſ; ẽ imorandũ diligenter expleto. i. completo vel toto interuallo. i. motu mercurii illius planete: ⁊ non vnico ſ; eodẽ ſc; interuallo duplicato fere. ſ. quaſi. ⁊ quia mercurius annis duobus curſum ſuum ꝑficit quibus duplatis q̃ttuor efficiuntur: liquet quatenus ſuperioribus doctoꝝ traditionibus quattuor annis diligenter ſit imorandũ. Diligẽter inquã qꝛ obtuſitas. i. hebetudo cuiuſlibet operis pagẽdi permollitur. i. facilitat̃ diligentia. ¶ Notandum l; ſm phm octauo politicoꝝ vtile ⁊ cõmendabile ſit participare aliqñ liberales arteſ atq; mathematicas quaꝝ vſus ordiatur ad exercitiuz excellentiaꝝ doctrinaꝝ vſq; ad certuz terminum. tm̃ ꝯtinue ⁊ aſſidue exercere ſe in eis vſq; ad quãcunq; ꝑfectionem nonnũq̃; nociuũ eſt: qꝛ ꝯtinua ꝯſideratio in illis retrahit aut ſimpliciter aut pro ꝑte ab vſu virtutis moralis. quare eſt ſtatutus terminus quo ipſis ⁊ earum cuilibet erit imorandũ. ¶ Notandũ ſicut iã pluries l ꝑhiloſophicis atq; mathematicis ꝓbatũ eſt: corpora ipſa ſiderea tam planetarũ orbiuz q̃; octaui celi qd Ariſt. primum mobile arbitratus eſt. lumen atq; clraritatem a ſole recipere. ipſe enim eſt fons luminis vti corporis ſui teſtat̃ imenſitas: qua terram vti Ptholomeus docuit cẽties ſexageſies ſexieſ excedit. ſilr in eo virtꝰ eſt vnitiſſima qd corporis ſui ꝓbat compactio. ſilr quoq; in eo lux eſt diffuſior quod ſua in medio orbiũ oñdit ſituatio. verũtamen in mõ receptionis lucis huiuſmodi inter corpora eſt differentia. Nam alia q̃dem in profundo recipiunt: vti ſunt corpora tranſparentia ⁊ diafonica: ſicuti ſunt fere oĩum ſtellarum corpora Alia in ſuperficie tm̃ vti ſunt corpora opaca: quorum numero luna eſt. quocũq; tñ mõ ſint neceſſe eſt vt radiorum lucis proiectiõi ſint obiecta. ⁊ quãto magis ab huiuſmõi radioꝝ proiectione elongantur: tãto magis ab ipſa luce deficiũt quo fit vt lunã ſolũ mẽſtruã. i. defectiuã iter corpora celeſtia exiſtimemus tã quo ad nos q̃; quo ad rei veritatem. quo ad veritatem q̃dẽ cum terre diametralis interpoſitio ne radiis lucis illuminet̃ ipſam obnubilat qd in eclipſi manifeſtum eſt. quo ad nos autem cuz noua nobis reuoluit̃. tempus quoq; reuolutionis huius veteres meuſem noiauerunt a mene quod defectum ſonat. hinc menſtruoſam lunam dicimus quaſi mẽſe quolibet defectiuaz. Volens itaq; Boetius certum terminũ in grãmatice rudimẽtis adiſcendis cõſtituere dixit: nõ fore abeũdũ a ſtudio hoc lunari reuolutione lune quã mẽſtruoſã dixit. ſ. menſe defectiuam. nec ſolari curſu hoc eſt ãno. ſol enim vti aſtrologis conſiderationibus iam dudũ demõſtratũ ẽ die quolibet. 59. minutis. ⁊. 8. ſecũdis in zodiaco fere graditur. qbꝰ per. 365. dies ꝯgregatis atq; ad itegros gradꝰ reductis: 360. zodiaci gradꝰ conſtituunt̃ ⁊ his. 12. ſigna itegrãtur. quare manifeſtũ eſt ſolẽ totũ zodiacũ. 365. diebꝰ q annũ efficiunt indubie peragrare. neq; etiam illo ſpacio ab hoc certamine abeũdũ Boetius ſtatuit ſed imorãdum eſt quattuor annis quos per mercurii motũ explicauit.

¶ Senece traditio. inexpletio Lucani. Virgilii ꝓlixitas. ⁊ Statii vrbanitas. dura flacci tranſlatio durior Perſii editio. Martiani non indigna leſio. Naſonis diſcretio ſunt indaganda memorialiq; celule commendanda.

¶ Senece traditio. Lucani inexpletio. In hac parte Boeti. oſtendit quibus doctoꝝ traditionibus poſt ſuperius memoratas doctrinas rudes ipſi ſunt imbuendi. Et diuidit̃ in duas partes. In prima dicit qꝛ poſt ſupradicta in poetaꝝ traditionibus i qbꝰ maior pars grammatice cõſtituta eſt ipſi rudes erudiant̃. In ſecũda quatenus in rhetoricis inſtitutis que poetrie coniunctiſſima dinoſcunt̃ poſtea imbuentur. ibi. Ceteroꝝ aũt. Et dicit hinc. i. poſt ſupradicta ſunt indaganda. i. perquirenda hec. ſ. Senece traditio. ſ. editio.

editio. Lucani inexpletio. qm̄ anteq̄ librum ſuū pficeret morte preuentus eſt. Uirgilii prolixitas ſcilʒ in ſcribendo ſtacii vrbanitas. i. curioſitas. ſemper enim rerū vrbanaꝝ ſcriptor extitit. flacci. ſ. Oratii dura tranſlatio q̄ vitiorū reprehenſiua. Perſii flacci editio durior ſubaudi q̄ʒ horatii tā ſtilo q̄ʒ vitioꝝ reprehenſione. Martiani leſio. i. reprehenſio non indigna imo digna. Naſonis ſupple! Ouidii diſcretio. hec omnia indaganda ſunt atqʒ cōmendanda. i. imprimēda cellule memoriali. i. memoratiue. ¶ Notandum licet ars ipſa poetica inter ſcenicas computetur. atqʒ Plato poetas a ciuitate expelli iuberet eo q̄ dicebat eos virtutū inimicos in quo ꝛ cum Tullius libro ſecūdo tuſculanaꝝ q̄onū cōmendat: nihilominus vtilis eſt ſi fini debito initeť atqʒ vſu licito exerceatur. adiſcūť nēpe in ipſa verba valde vtilia. Auguſtino lib. primo confeſſionum teſte. ſententiis grauiſſimis referta ipſius etiā ſtudia iuuentutem agunt: ſenectutem oblectant. ſecūdas res ornant: aduerſis perfugium ac ſolatium pbent: delectant domi: non impediūt foris: pernoctant nobiſcum: peregrinantur: ruſticantur: nec mirum cū ꝛ democritus tradiderit bonos poetas diuino quodam ſpiritu inflammari ex quo cecinit. Ouidius. Eſt deus in nobis: ſunt ꝛ cōmertia celi. Sedibus etherèis ſpiritus ille venit. Ipſa etiam poeſis rhetorice eloquentie maximū preſtat additamētū quare ꝛ rhetorice cōiūctiſſima eſt atqʒ pene germana. Eſt. n. vt īquit cicero finitimus oratorum poeta: numeris aſtrictior paulo. verborum aūt licentia liberior. multis vō ornandi generibus ſocius ac pene par. Cum ergo omnia hec poetriā afferre Boetius ipſe agnoſceret hortatur vt maiorum veſtigia ſequentes rudes ipſi poetas ſummopere amplectentur ꝛ hos maxime quos in textu commemorat inter quos Mantuanus vates Uirgilius tanto excullit vt optimus poetarum dici mereretur.

¶ Ceterorumqʒ philoſophorū prout ingenii ſuppetit capacitas non ſub ſilentio eſt pretereunda moralitas: vt ſic ſentētioſa dictaminis vigeat ſerēitas: ꝛ metroꝝ floreat iocūditas. O q̄ Tullii venerabilis facūdia ſūmis deſideriis ē collocāda.

¶ Ceterorū aūt phoꝝ. In hac parte Boetius oſtendit quō poſt grāmaticā atqʒ poeſim rudes in rhetorica ſint erudiendi. Et diuidiť in duo. nam primo facit quod dictum eſt ſecūdo anthonomaſice circa. M. Tullii ciceronis facundiam verſandum ſtatuit. ibi. O quantum. ꝛ dicit. Etiāʒ ceterorum phoꝝ moralitas non eſt pretereūda ſub ſillentio imo eſt totis niſibus amplexanda: ꝛ hoc quantum capacitas. i. valentia ingenii ipſius erudiendi ſuppetit. vt ſic ſerenitas. i. ſplēdor dictaminis vigeat ſententioſa. i. plena phorū ſentētiis atqʒ iocūditas metrorū floreat. ꝛ ide ſubdit. O q̄tū facundia venerabilis Tullii ē collocāda ſūmis deſideriis. qm̄ ſicuti Ariſto. inter phos. inter poetas Uirgilius ſic quoqʒ ipſe marcus Cicero īter oratores excelluit. ¶ Notādū circa hoc q̄ dicit vt ſic dictaminis ſentētioſa ꝛc. Cicero ipſe ꝛ reliqui qui rhetoricā docuere faſſi ſunt eloquētiam ſine ſapientia obeſſe plurimū ꝛ prodeſſe nūq̄ʒ: ſapiētiā vō ſine eloquentia plurimū pfuiſſe. hoc iniquum arbitrantes eloquentiam nō debere iudicari atqʒ laudari verboꝝ ſolo ſplendore ſed ſm̄ grauiſſimas ſentētias a vera ſapientia ſapienter elicitas. Par ergo ſubſtātie vel virtutis aut ſolide pulchritudinis orationi afferre videť qui ſolum rhetorice ꝛ eloquentie vacat. veluti qui nuda ex aliena precioſaqʒ materia verba ligat. qua de re Marcus cicero in eo libro quē de oratore ad quintū frēʒ edidit ꝛ ipſe Quintilianus cū de inſtitutione oratoria ageret raꝝ aut nullum fatentur optimū eē ea etate oratorē cui⁹ rei aſſerūt nō inſulſam cauſam. nā oratorē in omni ſapientie genere pſuadere oportet: vt ſic que alibi didicit cū ſplendore dicēdi pferat ꝛ bene quidem. quo enim pacto in ſacris litteris pſuadebit qui eas nūquā legit. aut qs in naturalib⁹ q Ariſtotelē reliquoſqʒ philoſophos non viderit. certe nullo. Coniungenda eſt ergo ſapientia cum dictamine vt ſic qd̄ in aliena doctrina concipiť ſub decore rhetorico pferať.

¶ Cauendum autem in huiuſmodi ne contingat vt Jotario contingebat. ipſe enim triginta annis ignorantiam ſuam predictorum philoſophorū in gymnaſiis tradidit imbuendam. Cum vero dies vt preeſſet mediocribus aduenisſet: cuius vxor eſſet Eneas dubitaſſe ſe diutius aſſerebat quem in emiſtigiorum Uirgilii ſerenitate iueniſſet. Requiſituſqʒ a quodam ſuorum diſcipuloꝝ qualiter primam huius dictionis ſyllabam magiſter vertere verſu poſſet. reſpondit abſurdū eēt tanti nominis primam ſyllabam abbreuiari ſed potius acuto accentu pronunciari. Ecce quantū dure ceruicis obtuſitas pdidit tēporis et expēſe.

¶ Cauendū aūt eſt ꝛc. In hac pte Boetius cautelam circa omnia predicta ſubiungit innuēs p eas ſuperioribus doctrinis ardue diligenter atqʒ cum profectu inuigilandum. Et tria facit pᵒ ipm̄ inconueniens precauendū oſidit. ſcd̄o pdicta epilogat cōcludendo ibi. Ecce quantū ꝛc. Et dicit cauēdū eſt aūt in ſuperioribus traditionibus ꝛ circa eas addiſcēdas ne id cōtingat alicui qd̄ contigit. i. euenit iotario ſic dicto. ipſe enim ſcʒ iotarius tradidit ignorantiā ſuā imbuendā. ideſt erudiendā gymnaſiis. ideſt ſtudiis pdictorum phoꝝ ſubaudi tam grāmaticoꝝ q̄ʒ poetaꝝ ꝛ rethorū. 30. annis. i. ſpacio. 30. annoꝝ. Cū vō dies vt pēſſet ſcolarib⁹ mediocribus ſubaudi eos erudiēdo aduenisſet: ſcʒ poſt expletū ſtudiū. 30. annoꝝ aſſerebat. i. affirmabat ſe dubitaſſe diuti⁹ cuius vxor eēt eneas quē ſupple eneā inueniſſet ī ſerenitate carminis dico emiſtigioꝝ. i. verſuum imperfectoꝝ. Uirgilii. Et rurſum idē iotarius regſitus. i. interrogatus a quodā ſuorū diſcipuloꝝ qualiter. i. qua menſura poſſet vertere verſu. i. in verſu primā ſyllabaʒ hui⁹ dictionis magiſter. Reſpōdit ſubaudi iotari⁹ abſurdū. i. incōueniens fore abbreuiari. i. corripi. ſ. in metro primā ſyllabā tāti noīs. ſʒ ſupple arbitrat⁹ eſt eā pnūciari acuto accentu. i. prolatione longa. eſtimabat enim ob honoris cauſam abſurdum nimium primam ſyllabā eius corripi. Tūc epilogando cōcludit dicens. Ecce q̄tū tempus q̄. 30. annos ꝛ quantum expenſe perdidit obtuſitas. i. hebetudo dure ceruicis. ¶ Notandū qm̄ ois cognitio teſte tullio in dialogo ad hortenſiū multis eſt obſtructa difficultatibus. Eſt enim ꝛ in ipſis reb⁹ obſcuritas ꝛ in iudiciis noſtris infirmitas. qua ex re ſocrates ipē nihil ſe ſcire dicebat. Inuigilandū eſt igiť ſtudio ſine deſidia queadmodū veteres ipſi ſapiē ſtuduerūt: vt ſic quātū mens imbecilla atqʒ ceruicis excludit obtuſitas: tantū iugis atqʒ diligens vigilātia adducat. ſic ſocratis mēorati fuere ſtudia: qm̄ vt ait Ualeri⁹ li. 8. addiſcere quotidie non deſiſtebat. De pictagora etiā fertur q̄ doctrinis iugiter inſiſtebat. vnde ꝛ eunodius ait Artiū magiſter eſt inſtātia. Nouerca eruditionis eſt negligentia. Hinc catho moralis monuit. Inſtrue preceptis animum: ne diſcere ceſſes. Nam ſine doctrina vita eſt q̄ſi mortis imago: Non ſic iotarius cui⁹ mores precauēdos boetius aſſerit. Hic nempe licʒ annis. 30. ſtudio incubuiſſet: nulla tñ ſcia cōualuit: cū ſe receptione vt decuit tradēti cōcordia non ſociauit. ¶ Notandum virgilius poſt multa atqʒ diuerſa ſua opera tandem eneidem aggreſſus eſt. Libꝛ quidem nominibus ac rebus grecis et latinis cōem. reliqtqʒ in eo morte preuentus quedā imperfecta. et ob ea igni ipm̄ cōcremari iuſſit. ſed iſtud haud factum eſt. Auguſtus vero iuſſit tuccā atqʒ varrum viros ea etate excellentes hac lege ipm̄ emēdare vt ſuperflua demerent: nil adderent tamē. vnde ꝛ ſemiplenos inuenimus eius verſiculos quos emiſtigia dicunt. De qua re ſulpitii carthaginen-

ſis ēttāt hmōi verſ⁹. Juſſerat hec rapidis aboleri carmia
flāmis Uirgilius phrigiū que cecinere ducē. Tucca vetat
varruſq₃ ſimul. tu maxie ceſar. Nō ſinis et latiē ꝯſulis hi
ſtorie ⁊c. Et in his emiſtigiis lotari⁹ ipſe imbecilla mente
eneā reperiens ipm vxorē fore cuiuſdā eſtimabat neſciens
phrigie ducē. Anchiſe patre venere matre ꝓcreatū eneā₃.
¶ Nota ceruix ꝓprie poſterior ps colli eſt: ⁊ qn̄q₃ accipit
ꝓ ſupbia. qn̄q₃ pro toto capite: ⁊ hoc modo hic capi ꝑt cū
df duꝛ ceruicis. i. duri capitis ad recipiēdū alta doctrinaꝝ.

¶ Completo autē nō idebite hmōi gynnaſii rudi
mēto ad maioris iqſitionis ſcie limina ꝓcedēdū
ē. Sciētie inq̄ quā veri falſiq₃ nouimus idagatri
cē: ſolamq₃ ſcientiā ſcientiarū titulo ſubtilitatis
obſtipātē ſubiecta. Hec eſt inquā ſcalaris domi
na que penetranti veſtium natura ad ſciētiarū q̄
rūlibet faſtigia prebet icremēta virtutū. Quid
autem lucidius cognitione qnq₃ vniuerſalium q̄
eſt triuialium ſcientiarum magiſtra. quadriuiali
umq₃ potētia: collateraliū ſciarū plenitudo.

¶ Cōpleto aūt nō idebite. Hec eſt ſecūda pars ſecūde ptis
principalis hui⁹ primi capituli in qua poſtq̄ boetius oſ
dit quib⁹ p̄io ab ifantia imbuēdi ſunt iuuenes: nūc decla
rat in qbus erudiēdi ſunt ſecūdo. ſ. in ipſis primordialib⁹
logice artis iſtitutis. Et diuidit hec ps in duas ptes. In
quarū pria ſe prioribus cōtinuās vt iformādos ⁊ erudien
dos attētos faciat logicā apte cōmēdat. In ſecūda ordinē
modūq₃ i logica ꝓficiſcēdi demōſtrat. ibi. Ad h⁹. Pria
i duas. nā p̄io dicenda dictis ꝯtinuat. ſecūdo logicā ꝯmē
dat ibi. Scie inq̄. Et dicit ꝙ cōpleto ⁊ ptrāſito nō idebi
te ſubaudi ſicut iotarius ipſe ſine fructu: ſed diligēter rudi
mēto. i. noua inſtructiōe hui⁹ gymnaſii. i. ſtudii grāmatice
ſc₃ ⁊ poetrie atq₃ rethorice ꝓcedēdū eſt ad limina. i. introi
tus ſcie que maioris eſt inquiſitiōis. i. inueſtigatiōis. Tūc
ad ꝯmēdatiōe₃ ipſi⁹ logice accedit ibi. Scie inq̄. Et diui
ditur nā p̄io cōmēdat ip̄a₃ quo ad ſe totā. ſcd̄o quo ad par
tem. ibi. Quid aūt cognitione. Prio cōmēdat ipſam totā
uno mō. ſecūdo alio mō ibi. Hec eſt inq̄. Et dicit. p⁹ p̄di
cta accedendū eſt ad limina ſcie maioris inqſitiōis. Scie i
q̄ quā nouim⁹ ſolā eē idagatricē veri ⁊ falſi. ⁊ hec eſt ip̄a
logica cū verū ⁊ falſū nō indagant niſi argumētatiōe me
diante. ſola aūt logica arguere docet. quare ⁊ ipſam ſola₃
īuenim⁹ ſciam ſciaꝝ p anthonomaſiā rōne cōmitatis eius
atq₃ adminiſtratiōis adminiculat nempe oībus ſciis ⁊ ea
re cōmētator ip̄am modū ſciēdi vocat cū dicit. Impoſſibi
le eni eſt ſcia₃ ſil querere atq₃ ſciēdi modū. l₃ hoc aliqui ſo
lū de logica vtente itelligāt. ſciam inq̄ ſciaꝝ obſtipātē. i.
circūeūte₃ titulo. i. honore ſubtilitatis ſubiecta. i. obiecta
aliaꝝ ſciētiaꝝ. Poſt hec cōmēdat eā alio modo ⁊ dicit. h
ſc₃ logica. inq̄ eſt domina ſcalaris. i. gradualis p ipſam
eni ad culmina oīum aliaꝝ ſciaꝝ aſcendit. cū ipſa ad oīm
methodoꝝ pricipia viā habeat. ⁊ hoc eſt qd̄ ſubdit que ſc₃
logica prebet penetrāti. i. rimanti faſtigia. i. ſummitates
quarūlibet ſciētiaꝝ incrementa. i. augmenta virtutū ſc₃ at
tingendi. ⁊ hoc natura veſtium. i. premiſſarū. ſ. maiore ⁊
minore mediāte. Et uocat ipſas p̄miſſas. ſ. maiorem ⁊ mi
norem extremitates veſtes p ſile. ſicuti eni veſtes ipſe cor
pus circundant atq₃ ꝯtegūt: ſic ⁊ premiſſe ꝯcluſionē ip̄a₃
includūt. Qua ex re dictū eſt ꝙ ipſis premiſſis poſitis ⁊
cōceſſis neceſſe eſt aliud ſc₃ cōcluſionē euenire ex his que
poſita ſunt ⁊ conceſſa. Tūc cōmendat ip̄am quo ad parte₃
Et dicit. ſed quid eſt lucidi⁹ cognitiōe vniuerſalium. i. ea
pte logice que de vniuerſalibus eſt que ſc₃ cognitio eſt ma
giſtra. i. magiſtratū tenēs triuialiū artiū. i. inter triuiales
artes que ſunt grāmatica logica rhetorica. q₃ ꝓ ⁊. eſt po
tētia. i. vis quadriuialium artiū ſc₃ ariſmetrice geometrie
aſtrologie ⁊ muſice. ipſe nāq₃ ſteriles mute atq₃ impoten
tes ſunt ſine logica. q₃ pro ⁊. ipſa eſt plenitudo artiū colla
teraliū ſc₃ oīum aliaꝝ. ¶ Notandū logica inter artes libe
rales ſecūda ponitur q̄uis Boetius ipſam poſt rhetoricā
moneat addiſcēdam. Et rōnalis dicit. ipſa eni₃ diffinire
docet atq₃ diuidere verūq₃ a falſo diſcernere. neceſſaria
certe ⁊ vtilis ars. quia ſm̄ hugo. in didaſcolicon p eā ſub
tilibus obiectionibus latens veritas reperitur. Hanc ſa
pientiſſimus Salomon in ꝓuerbiis addiſcēdā admonet
dū nos hortat vt intelligam⁹ ſermones prudētie verſu
tiaſq₃ verboꝝ nec nō pabolas ⁊ obſcuꝝ ſermonē. ⁊ dicta
ſapiētū ſil ⁊ enigmata. que oīa vti hyeronim⁹ ad magnum
oratorē ait dialetica ſunt. Auguſtinus etiā inter ceteras
artes logicā cōmēdat q₂ exercitatiora potioraq₃ reddit in
genia. Hec nēpe diſciplina eſt vt dicit Iſid. lib. 2. q̄ ad diſ
ſerendas reꝝ cāas ē adinuenta. quapropter ſciētia ſciaꝝ ē ſi
ne qua nulla aliaꝝ ſciaꝝ pfecte haberi pōt. ¶ Notādū ꝙ
vniuerſale ē qd vnū verſū i multis: ⁊ hoc duplici quidem
rōne phyſica ſc₃ atq₃ logica. phyſica nēpe rōne eſt ipſa cō
munis natura apta nata in multis repibilis ⁊ ab eiſdē pti
cipabilis equaliter vt hūanitas ſecūdū quā dictū ē ꝙ pti
cipatiōe ſpeciei plures hoīes ſunt vnus homo ex natura
rei ⁊ ibidē Genus quidē potētia multas i ſe h₃ ſpēs: actu
vero nullas Logica vero rōne ē ipſa vniuerſalitatis inten
tio prout intellectu cōficit vt genus ſpecies. ⁊c. ⁊ ſ₃ hanc
dictū eſt. Intellectus eſt qui facit vniuerſalitatē in rebus.
Et ſunt harū intentionū vniuerſalium quinq₃ manerics.
vna qdem gen⁹. ſpēs alia. tertia differentia. quarta pro
priū. accidens qnta. quaꝝ certe cognitiōe nihil vtili⁹ exi
ſtit quapropter ⁊ eadē nihil lucidius. vtilius inq̄ tam ad
p̄dicamētorū Ariſtotelis doctrinā cū nihil in ipſa coordi
natione p̄dicamētali ſituetur niſi aut gen⁹ aut ſpecies. ⁊c.
Deſcendēti enim a genere generaliſſimo ad ſpēm ſpecialiſ
ſimā plato iubet qeſcere. Silr ad diffinitionū aſſignationē
cū diffinitio qd eſt eſſe rei indicet. Eſſe autē rei nihil aliō
q̄ ſua quiditas eſt quā certe differentia generi aduenicns
cōſtituit ⁊ ex his diffinitio integrat et rurſum ad ea que in
demōſtratiōe ſunt vtilia videlicet diffinitō. et reliqua. In
textu ibi rudimento. ideſt nouo iudicio noua inſtructione.
et dicitur a rudio. is. Itē ibi limina. limen terminus do
mus vel ediū eſt. limes vero regionū. vnde Proſper an
guſto virtus limite celſa petit. Item ibi faſtigia. ideſt alti
tudines ſummitates. Eſt etiam faſtigium honor.

¶ Ad huius autem imperialis domine apice₃ ſcā
dendum eſt hoc ordine. In primis igitur termi
norum intrinſeca cognitio: eorumq₃ in propoſi
tione non latens copulatio: propoſitionumq₃ nō
indigna connexio ſunt apponenda. Terminorū
autem determinationes quas ſincathegoreuma
ta appellamus: memorialiter menti ſunt impri
mende vtpote que ſophiſtice non parum deſer
uiunt fantaſie. Horū āt notitia₃. Trebatium vi
rum meminimus prudentiſſimum: ſed in hoc im
peritum quaſi indignam ſcientiam relatu ſub ſi
lentio preteriſſe. Die autem conflictus aduenie
te eundē miſerrime ab his ſophiſtica vicente de
tentum vidimus: ⁊ indecenter a ſuorum colle
gio ſequeſtratum. Quid vlterius: anguſtia pudo
ris confuſus: quod prius cenſebat indignum elo
quio: poſtea ſociatim mendicabat.

¶ Ad huius autem imperialis. In hac parte poſtq̄ boeti⁹
logice commendationem premiſerat. nunc vero qualiter i
ea erudiendū ſit manifeſtat. Et diuidit in duas partes.
In pria ordinē in ea procedendi demōſtrat. In ſecūda vo
modū ꝓcedēdi circa ordinē ip̄₃ ſubiūgit. ſcd̄a ibi. Ad iſto
rū ⁊ ceteroꝝ. Prima i duas. nā p̄io facit hoc qd̄ dictū ē
circa logicā poſitiuā. ſcd̄o vero circa ſophiſticā ſiue priua
tiuā.

tiuā. ibi. Huiꝰ aūt ip̄ialis. Prīa ī duas. nā prīo facit hoc circa terminos cathegoreumaticos. ſecūdo circa ſincathegoreumaticos ibi. Terminoꝝ aūt. Prīa ī tres ſecūdū tres ordines circa eā obſeruādos. Et dicit prīo ſcādendum. i. gradatim aſcendendū eſt ad apicem. i. firmitatē. huiꝰ domine ip̄ialis ſcꝫ logice: hoc ordine. ſ. quī ſeq̄r. q̄m cognitio itrīſeca terminoꝝ. ſ. ip̄lexoꝝ vti noīs ⁊ verbi ſubiecti ⁊ p̄dicati. ⁊ hoc quo ad primū ordinē. qꝫ pro. ⁊ copulatio. i. vnio nō latēs eoꝝ. ſ. terminoꝝ p̄dictoꝝ in ꝓpoſitiōe. ⁊ hoc quo ad ſm ordinē. qꝫ ꝓ ⁊ cōnexio. i. cōiūctio non indigna propoſitionū. ſ. in ſyllogiſmo. ⁊ hoc quo ad tertiū ordinē hec ſupple predicta oīa ſunt in introitu logice aponenda idest applicanda rudibus. ¶ Notandū q̄ itrinſeca cognitio terminoꝝ de qua in lr̄a nil aliud eſt q̄ꝫ noſſe qd ſit nomē ⁊ quid verbū apud logicos ⁊ qua manerie ꝓpoſitionē igredi valeāt. quidqꝫ terminus cōis ⁊ qd ſingularis ⁊ quid genus: quos termīos incōplexos dicimꝰ. Copulatō vero hoꝝ nil aliud eſt q̄ꝫ eoꝝ in propoſitione apta poſitio atqꝫ tunc cōplexionē igrediūr. rurſuꝫ ꝓpoſitionē cōnexio ſyllogiſmus eſt ſiue ſit cathegoricus ſiue hypoteticus ſimpliciter dictꝰ. demōſtratiuus probabilis vel ſophiſticus. De quibꝰ omnibus abunde in libris Ariſtotelis porphirii atqꝫ boetii tractatū eſt. Uerū q̄r diuerſe atqꝫ varie hmōi propoſitionū ꝯnexiōes minime fieri poſſunt ſine ſincathegoreumatū noticia que propoſitiones taꝫ in qualitate q̄ꝫ in quātitate diuerſificant. terminoſqꝫ ipſos cathegoreumaticos nunc ampliant nūc reſtringūt nūc artant aliaqꝫ ⁊ alia faciūt q̄ in logicis inſtituta ſunt. qua de re boetiꝰ horū notitiam p̄tereūdā minime monet: rōne atqꝫ exemplo dicta cōfirmās. Dicit. n. determinatiōes. i. ſigna tam vniuerſalia q̄ꝫ p̄ticularia etiā reliqua terminoꝝ. quas. ſ. determīatiōes appellamꝰ ſincathegoreumaticas. i. cōſignificatiuas ſunt imprimēde menti memoraliter. Et rōnē ſubdit dicens. q̄m deſeruiūt nō parum imo multū ſophiſtice fantaſie. i. illi parti logice. ⁊ ſubaudi nondū ſophiſtice ſed ⁊ cuilibet logice parti. Deinde exemplo predicta ꝯfirmat dicēs certe nouimꝰ Trebatiū virū prudentē ſꝫ ip̄eritū. i. hꝫ ſcꝫ p̄teriſſe. i. trāſiuiſſe ſub ſilentio. i. nulla facta mentione noticiā hoꝝ. ſ. terminoꝝ quaſi ſciaꝫ idignā relatu. ſꝫ die cōflictus. i. diſputationis adueniēte vidimus eundē detētū. i. ad metā redargutiōis deductū miſerrime ab his. ſ. ſincathegoreumatibus ſophiſtica. ſ. arte vincente. ⁊ vidimus eūdē indecēter. i. opprobrioſe ſequeſtratum. i. diuiſum a collegio ſuorum. ſ. ſociorum. quid vltra ſubaudi accidit. idem trebatius anguſtia cōfuſus. idest turbatus mendicabat. i. mendicando impetrabat poſtea ſociatim. i. per ſocios illud quod cenſebat. i. reputabat prius indignuꝫ eloꝗ. ſ. notitiā termīoꝝ ſincathegoreumaticorū. ¶ Notādū ſincathegoreuma. idest conſignificatiuum a ſin idest con ⁊ cathegoreuma. vn̄ oēs alie partes orationis a nomīe ⁊ verbo ſm logicos dicūtur ſincathegoreumata. ¶ Notandū fantaſia eſt de cognitis ſpecies in animo figurata ſed fantaſma eſt de icognitis. ⁊ hinc tractū eſt vt ſophiſtica fallacia dicatur fantaſia: cum appareat aliud q̄ꝫ ſit. ſunt enī ſophiſtici elenchi non veri elenchi q̄ꝫuis ita videantur. ſed paralogiſmi primo elenchorum.

¶ Huius autem imperialis domine fimbriis dotata ars ſophiſtica. petulanti animo confuſa: nugatoriiqꝫ loquacitatis eulogio perfuſa: mulieris fuco vultu perfuſa barbaras natiōes obliquo ſidere reſpiciebat: quam in cōmentariis Alexandri ⁊ noſtris nouimus decoratam ⁊ tranſlatione perfectam ſummopere eſſe curandam.

¶ Huius aūt imp̄ialis dn̄e. Poſtq̄ꝫ boetius oſtēdit in ſuperiori parte modum procedendi circa logicā poſitiuam. nūc facit hoc idem circa ipam logicā ſophiſticā. Et dicit aūt pro certe. ars ſophiſtica. i. ars illa que eſt de ſophiſticis elenchis dotata. i. decorata fimbriis. idest extremitatibus que fimbria premiſſarū dicunť. ⁊ bene cōſonū illi eſt quod ſupple proximo dixerat. que penetranti veſtiū natura. ⁊c. huius domine. ſ. logice imperialis. etiam confuſa. i. ꝯplixa petulanti. i. ſuperbienti audaci laſciuienti ⁊ importune potenti animo. ⁊ hec omnia bene poſita ſunt ad ſophiſtarum cautelas inſinuandas. Debet enim habere ſophiſta confuſum atqꝫ prolixū in diſputando morem vt nemo ſuas rationes intricatas repetere valeat. ſimiliter ſit petulans atqꝫ audax vt vult Ariſto. in elenchis. ⁊ ſequitur. qꝫ pro ⁊ perfuſa. i. p̄fecte vſa eulogio. i. teſtimonio nugatorie. i. ficte loquacitatis. i. garrulitatis. etiā cautela ſophiſtarū ē vt loqui multiplicent vt ſic a circunſtātibus docti videātur. qꝫ ꝓ ⁊. ꝓfuſa. i. irrigata vultu. i. oſtentatione fuco mulieris idest apparentia vere ſapientie q̄ꝫuis non ſit. reſpiciebat barbaras. i. ignaras natiōes ſidere. idest oculo obliquo. quā. ſ. artem nouimus decoratā in cōmētariis alexandri. ſubaudi peripatetici ⁊ noſtris ſupple cōmentariis. quāqꝫ etiā p̄fectā. i. cōpletam trāſlatiōe ſubaudi hac qua de greco ipſam in latinū vertimꝰ nouimus curandam ſūmopere. i. diligenter. ¶ Notādū ſophiſtica ars duplex ē nam quedā docens eſt altera vero vtēs. Docēs quidē que docꝫ cognoſcere ſyllogiſmū ſophiſticū eiuſqꝫ p̄cipia cauſas atqꝫ paſſiones. Et hec eſt vera ſciētia veruſqꝫ habitus demōſtratione acquiſitus. Alia autē vtens per quā ſyllogiſmo ſophiſtico vtimur ad diſputatiōes. Et de hac in propoſito. hanc tamē vtendā Boe. minime cōmonet ſꝫ ad verſucias deceptioneſqꝫ euadēdas ſophiſticas ſummopere adipiſcēdā ſuadet. ipſa enī nulla ſapientia eſt ſed in loquendo deceptio verborū intricatio apparens ſapientia non exiſtēs. De hac Gregorius loq̄r cum dicit. Sillogiſtica inquit diſputatio quid aliud eſt q̄ꝫ verbis cōtēdere. ⁊ audientes ſubuertere ⁊ in ea vt Auguſtino placet. victoria verboꝝ ⁊ oſtentatio ambitioſa querit̄. nec mō tardos ſed plerumqꝫ ingenioſos decipit. quapropter in libro de doctrina xp̄iana vſum ſophiſtice diſputandi dicit execrabilē libidineqꝫ rixandi: ſtudende tamē ſunt verſucie non vt q̄ſ q̄ꝫ exerceat ſed vt valeat ſummopere precauere. ¶ Itē fimbria dicit̄ extremitas ueſtis vel filū quod appendit̄ in decorē veſtiū. hic vero capit̄ aut pro extremitatibus ſillogiſticis p̄ ſimilitudinē vel appendiciis logicalibus quibꝰ vtitur ſophiſta in ſuis argumētis. Item eulogiū ſapiētia vel bona fama vel teſtimonium dicitur. Item fucus color eſt adulterinus inde fucata vt dicit papias depicta ticta adulterino colore contaminata ficta non vera apparentia.

¶ Ad iſtorum ⁊ ceterorum perfectionem triplici ſolemus vti recordatione quarum prima eſt vocalis: ſecunda mentalis: tertia vero communis: vocalis ſophiſticum facit: mentalis iudicium: cōmunis ſi continuata fuerit facit perfectum. vocalis cecitateꝫ: mentalis ſcientiaꝫ: communis vſū. vſus autem ad magiſterium properare feſtinat. Sicut enim prudentia ſine iuſtitia parum vel nihil prodeſt: iuſtitia autem ſine prudentia multū: ſic ſcientia ſine vſu prodeſt parum: vſus autem ſine ſcientia prodeſt multum.

¶ Ad iſtoꝝ ⁊ ceteroꝝ. In hac parte Boe. poſtq̄ꝫ ordinē ꝓcedēdi in ipſis primordiis logicalibꝰ oſ̄dit. nunc v̄o circa ordinē ip̄m modū atqꝫ normā obſeruandos ſubiungit. Et diuidit̄ ī duas p̄tes. nā p° fac̄ qđ dictū ē. ſcđo cuidā tacite q̄ōni r̄ndet. Si v̄o. Prīa ī duo nā prīo mō p̄oīt quo ī acq̄rēdis logice īſtitutis vtēdū ſit. ſcđo v̄o tres effectꝰ ex hꝫ ꝓcedētes oſ̄dit. ibi vocalis. Et dic̄ q̄ nos ſolemꝰ vti triplici recordatiōe ad iſtoꝝ. ſ. ſupradictoꝝ ac ceteroꝝ. ſ. dicendoꝝ p̄fectionē. vult dicere ī oī ſcīa adipiſcēda triplici vtimur recordatiōe q̄rū prīa ē vocalis. i. nuda dictio nō retētio. ſcđa mentalis. i. vocum ſentētie recordatio. tertia cō-

munis.ſ. ex voce ⁊ ſententia conſiſtens.⁊ ſubiungens effe
ctus harū triū recordationū tria facit per ordinē.nam pri
mo primos tres effectus ponit.ſecundo ſecundos tres effe
ctus ſubiungit.tertio tertiam recordationē pre ceteris con
firmat.ſecunda ibi.Uocalis cecitatē.tertia ibi. Sicut.n.
Dicit ergo ꝙ recordatio vocalis facit ſophiſticū.i.apparē
tez quoniā nuda voce aures replet quid nominis ignorās
Mentalis facit iudicium.i.certitudinem.alia littera ha
bet rudem.quoniā facit intellectum inter verum ac falſū
diſcernere cum impotens ſit hanc diſcretionem voce ſi
gnificare. Communis vero ſcilicꝫ que tam vocum ꝗ ſē
tentiarum eſt ſi fuerit continuata ſcilꝫ comparando rez ad
vocem facit perfectum ſubaudi in arte.quoniam ſicuti ipē
mentali recordatione conceperat:ſic vocali cōparata voce
ſignificat.Exinde ponit ſecundos tres effectus prefatarū
recordationū. Et dicit vocalis recordatio generat cecitatē
ideſt hominē ignorantem.ꝗuis enim voces ipſas cogno
ſcat:virtutes tamen ipſarum vocum minime recordat̄ :ꝗ
propter de facili paralogizat̄ primo elenchoꝝ.Mentalis
generat ſcientiam.ideſt hominē ſciētē reddit:ſed impoten
tez cum ea que mente nouerat verbo explicare non queat.
Communis vero recordatio vſum generat quia potentem
facit.ſicut eniꝫ natura facit habilem:ars facilem:ſic quo
qꝫ vſus vti victorino viſum eſt potentem reddit.vſus autē
feſtinat.i.accelerat properare ad magiſteriū.quare de pri
mo ad vltimū cōmunis recordatio ad magiſtratū feſtinat
⁊ hoc cōfirmās per ſimile ſubdit.ſicut eni prudētia paruꝫ
vel nihil prodeſt ſine iuſtitia.iuſtitia autem ſine prudentia
multū.ſic ſcientia ſine vſu prodeſt paꝝ.vſus vero ſine ſcié
tia multū. ¶ Notandū circa hoc ꝙ dicit prudentia ſine iu
ſtitia parū vel nihil prodeſt. Cuius ratio eſt:qm̄ iuſtitia
oīum aliarum virtutū eſt contētiua.malorumqꝫ oīum de
ſtructiua ꝗre ⁊ plus ceteris mūdo neceſſaria. primum eſt
phi.5.ethicorum vbi dicit.iuſtitia eſt quodāmodo omniſ
virtus.⁊ ſubdens rōnē dicit. Et in eo ꝙ includit in ſe actꝰ
oīuꝫ virtutū. Et tulli.lib.3.officiorū iuſticia eſt vna oīm
domina reginaqꝫ virtutū. Secūdū patet quoniā ipſa eſt
omnium malorum inhibitiua.ergo per locū ab oppoſitiſ
Iniuſticia eſt maloꝝ permiſſiua:quare eſt perfectum ma
lum.perfectum autem malum ſeipſū deſtruit quarto ethi
corum.ergo.⁊c.Tertium autem declaratur.per iuſtitiam
tutatur innocentia.punit̄ malitia.frenatur audacia.atteri
tur ſuperbia.ſecura redduntur omnia.quare hec virtus ſꝫ
Iſidorū.5.ethimologiarū non immerito regina nuncupa
tur.quapropter Auguſtinus libro ſecūdo de ciuitate dei.
ca.18.de ipſa iuſtitia pleniſſime tractans concludendo di
cit.Hoc veriſſimū eſt ſine iuſtitia rempublicā regi non poſ
ſe.⁊ pro tanto. Tullius aſſeruit ꝙ nil eſt tam amicū ciuita
ti vel regno ꝗ iuſtitia ob ꝗs res cetere virtutes ſine ipſa
parū aut nihil proſunt.Atqꝫ ſile ē de vſu atqꝫ ſcientia. nā
vt dicit Seneca nihil odibilius eſt ſciētia vbi ſola eſt:intel
ligens ipam parū aut nihil prodeſſe ſine vſu eiꝰ.quod hī
ſubdens idem Seneca inquit.Quid enim prodeſt ſcienti
bus conſumere dies in his que nec domi nec militie nec
foro nec in curia neqꝫ alicubi proſint niſi duntaxat in ſco
lis.ſcientia ergo ſine vſu nihil prodeſt atqꝫ infecunda eſt.
ipſa enim vſu ſumit incrementū ⁊ exercitio ſicuti ars queli
bet.ff.de legatis.3.l.legatis.§.ornatricibus.quod ſi ſcien
tia ab vſu diſiuncta fuerit certe vtilior eſt vſus expers artiſ
ꝗ ars que ſui vſum nō habet vt refert policrates libro.5.

¶ Si vero bone indolis ſciētie tirunculus totam
nequeat ſeriatiꝫ cōprehendere orationē ſaltē pri
mam capiat pronunciationem donec gradatim
ꝑcedendo continuum producere poſſit effectū.

¶ Si vero bone ſcientie. Hic Boetius antipophorizando
cuidam tacite reſpondet queſtioni. Poſſet enim aliquis
dicere.O Boeti cōgruum bene eſt adiſcere volenti ſingu
la que monueras mente capere.ſed quid cum ea omnia or
dine quo tu diſpoſueras retineri tum ingenii paruitate
tū etiam alia quauis occaſione minime valebunt.Cui reſ
pondens ait.certe ſi tirunculus.ideſt nouus ſcolaris ne
queat.i.non valeat comprehendere ſeriatim.ideſt vtiliter
intente ſedulo totam orationē.i.lectionē bone ſcientie ra
piat ideſt potenter capiat ſaltem.ideſt ad minus primā ꝓ
nunciationem.⁊ hoc procedendo gradatim ſubaudi pri
mo parum:ſecūdo plus capiendo ⁊ hoc tandiu donec ipē
tirunculus poſſit producere.i.propalare effectum conti
nuum.i.orationē totam. ¶ Notandū ꝙ aīa ipa a ſue crea
tionis primordio vt in Ariſtotele ſecūdo de anima viſum
eſt:facta eſt tabula nuda in qua nihil depictū eſt depingi
tamen apta nata.Hec autem depingendi aptitudo nō tu
multuoſo ſtrepitu neqꝫ magna confuſaqꝫ ſpecierū mole a
principio in actum reducenda eſt ſed paſſim atqꝫ graduali
ordine ſcientiarum floſculis adornanda:reficitur enim in
tellectus atqꝫ tandem fida conceptorum ſeruatrix memo
ria ⁊ laboris pars maxima detrahitur.ſi non vno ſpiritu
audita lecta conceptaqꝫ paſſim memorie demandentur:
diuturno etiam iugiqꝫ hoc labore mens animuſqꝫ confi
cietur.nam que concepta ſunt niſi repetita fuerit fluxa ve
luti.⁊ caduca euaneſcunt: ¶ Nota.tiro grece latine fortis
dicitur inde hic tiro.nis:ideſt nouus miles nouiter electꝰ
ad militiam. quia fortis ad hoc eligi ſolet ⁊ per ſimilitudi
nem tiro dicit̄ quilibet ignarus ⁊ rudis cuꝫ aliqd exercē
dū aggredit̄:inde tirunculus diminutiuum. Item ſaltem
coniunctio aduerſatiua eſt cū diminutione ⁊ eſt tractum
a captiuis qui loqui pre timore non valentes dicebant ſal
tem: quaſi dicerent vt vitam ⁊ ſalutem non amitterent.

¶ Uiſis autem leuitatum ſcientiis:de ſpeculatio
ne porphiriana quinqꝫ vniuerſalium que ab Ari
ſtotele monſtra vocantur attendendum.eſt:ad
ipſius cathegorias neceſſaria:que luce expoſitio
nis in commentariis noſtris his patefecimus.
O quantum vtilitatis habetur in his ſi intrinſe
ca habeatur cognitio. Nonne litteralis ſofroni
ci facultas eſt vicio notanda. Inquam.

¶ Uiſis autem leuitatū ſciētiis. Hec eſt tertia pars ſecūde
partis principalis huius primi capituli in qua hoe.poſt
ꝗ oſtendit in quibus ipſi pueri primo imbuēdi ſunt ⁊ in
ꝗbus ſecundo:nūc vero oſtendit in quibꝰ tertio inſtruendi
ſunt: Et vult ꝙ poſt ſupradicta que omnia ſunt quaſi ru
dimenta ſcientiarū erudiendi ſunt ipſi ſcolares in ſciētiis ꝗ
maioris ſunt inquiſitionis videlicet in ſciētia vniuerſaliuꝫ
⁊ predicamētorū ⁊c. Et diuidit̄ hec in duas partes . nam
primo ponit modū atqꝫ ordinem quibus circa partem lo
gice magis ſpeculabiliorē ſit inſiſtendū.ſecūdo quoddam
prius repetit vt precedentibus addat.ibi. Nec dum hec.
Prima in tres ſm ordines librorum circa hanc partem
neceſſarioꝝ ſcꝫ vliuꝫ atqꝫ predicamentoꝝ ex parte vna di
uiſionum atqꝫ topicoꝝ Boetii ex parte alia.⁊ poſt h oīuꝫ
reliquoꝝ libroꝝ noue logice Ariſto.ſ.priorum poſterioꝝ.
⁊c.ſecunda ibi Noſtriſ quoqꝫ.tertia ibi Ariſ.quoqꝫ. Pri
ma in duas.nam primo erudiendum monet in libris ꝑdi
dicabilium porphirii.ſecundo ex vtilitate ſui ipſa predica
bilia recommendat ibi.O quantum. Et dicit.Uiſis ſciē
tiis leuitatū.ideſt leuiū documentoꝝ ſubaudi que leuiter
ducunt in cognitionē logice:attēdēdū eſt de ſpeculatione
ideſt ſpeculatiua conſideratione porphiriana.i. porphirii
qnqꝫ vniuerſaliū.ſ.generis ſpeciei ⁊c.de qbꝰ ſunt omnes
ſciētie.primo poſterioꝝ:que ſcilꝫ uniuerſalia vocant̄ ab
Ariſtotele.ſ.primo poſterioꝝ monſtra.i.res extra naturaꝫ
exiſtentes.vniuerſalia dico neceſſaria.i.vtilia ad cathego
rias.i.predicamenta.Ariſtotelis.que vniuerſalia nos boe
tius patefecimus .i.declarauimus his in commentariis
noſtris.⁊ hac luce expoſitionis.i. declaratione expoſito
ria.deinde uniuerſalium ſcientiam ex ſui vtilitate cōmē
dat. Et duo facit nā primo facit quod dictū ē.ſecūdo erro
res ab

tes ab eadē remouet ibi. Nōne litteralis. Et dicit. O q̄ntum vtilitatis habeṫ in his.ſ. vniuerſalib⁹ ſi cognoſcātur noticia intrinſeca.i.intranea. Poſtea errorē remouēs dicit. nōne.i.nūq̄d facultas litteralis.i.ſola vocalis doctrina ſofronici illius magiſtri eſt notanda vicio.i. reprehendēda inquā.i. dico.q.d. doctrina illa ſofronici quoniā ſolas verboꝝ garrulitates docuit que ſophiſtā atqꝫ apparentem faciūt in boꝝ vniuerſaliū doctrina penitus abolenda eſt atqꝫ verboꝝ vis attēdēda. Notādū prout refert ariſtoteles in multis paſſib⁹. opinio Platonis fuit ipſa vniuerſalia eē eſſentias p ſe exiſtētes ⁊ ab ipſis ſingularib⁹ ſeparatas ſm eſſe. dantes tamē nomē ⁊ rōnē ipſis ſingularibus. quā quidē opinionē platonis tanq̄ʒ erroneam atqꝫ vere philoſophie diſſonam Ariſtoteles ipſe in.7. methaph. multis impugnat rōnibus quare ipſam ridiculo tenēs primo poſterioꝝ inquit in hūc modū. Gaudeāt genera ⁊ ſpecies. qm̄ ſi ſic ſiunt ſubaudi queadmodū plato poſuit: mōſtra ſunt. quapropter in prohemio de aīa dicit vniuerſale ſcꝫ platonicū nihil eſt aut eſt poſterius ſuis ſingularibus ⁊ ad hoc propoſitū locutus ē Boe. cum dixerat q̄ ab Ariſtotele monſtra vocanṫ. ſubaudi in deriſionem Platonis

¶ Item cathegoria eſt predicamentum vel predicatio vel ſignificatio. vnde predicamenta Ariſto. cathegorie dicūṫ.

¶ Noſtra quoqꝫ volumina ſtili ſcemate decorata non ſunt omittenda.

¶ Noſtraqꝫ volumina. In hac parte tangit ſm ordinē libroꝝ in hac parte adiſcendoꝝ. Et dicit etiam volumina noſtra.ſ.per nos facta vti eſt liber diuiſionū atqꝫ liber topicorum decorata ſcemate.i.nobilitate ſtili non ſunt omittēda poſt lectionē vniuerſaliū.q.d. qm̄ in his magnū emolumentum conſiſtit. vnde ſcema ſcematis neutris generis nobilis honoꝛ dignitas corona vel ornamētū ſignificat. vnde iuuenalis. Scemata quid faciunt.⁊c.

¶ Ariſtotelis quoqꝫ tota ſuccita breuitas licet voce tedioſa non tamen infructuoſa. malui enīꝫ potius fideli deſeruire tranſlationi quam arrogantie reprehendi temeritate. Quid enim Ariſtotelis lucida veritate ſerenius.

¶ Ariſtotelis quoqꝫ ſuccinta. In hac parte boe. ponit tertiū ordinem libroꝝ in hac parte adiſcendoꝝ. Et diuidiṫ i duas partes. nam primo facit quod dictū eſt. in ſecunda ipſos libros auctoris nobilitate cōmendat ibi. Quid.n. Ariſtotelis peripatetici. Prima in duas. nā primo facit quod dictū eſt. Secūdo cuidā tacite queſtiōi que ex p̄libatis elici poſſet reſpondet ibi. malui vero. Et dicit etiā breuitas. alia littera habet veritas ſuccinta. ſubaudi quoniaꝫ plus ſententiaꝝ q̄ verbis abūdabat licet tedioſa voce. i.tediū generatiua propter duritiam tranſlationis nec tamē infructuoſa ſubaudi ſentētiarū vbertate ſupple non ē omittenda. Et his autem verbis poſſet quis occaſionē querendi ſumere. cur tam duro atqꝫ inculto ſtilo tanti philoſophi verba verterit ⁊ ſic equo ſcemate atqꝫ ſtili alacritate q̄bus in greco iacet haud quaquā trāſferebat. Cui boetius certe malui.i. magis volui ſubaudi ego boetius deſeruire fideli trāſlationi vt ſic verbum verbo cōmutarem q̄ reprehendi temeritate.i. preſumptiōe arrogantie.i. ſuꝑbie. inde cōmendat doctrinā ariſtotelis. enim pro q꞉ q̄d eſt ſereni⁹.i. tranq̄lli⁹ lucida veritate ariſtotelis.q d. nihil. ¶ Notandū vti refert Laertius Ariſtoteles platonis diſcipul⁹ plurimos libros: tum in logicis: tū in phiſicis. tuꝫ quoqꝫ in mathe. atqꝫ aliis ſcripſit vt ſic librorum numerus tricētos aſcendat: atqꝫ alibi dictū eſt ipm̄ tractat⁹ mille edidiſſe quorū tamē voluminū aut tranſlatoꝝ inopia aut alia q̄dā occaſione copiā oēm non habemus. ex his tamen que ad nos deuenerūt ex logicis ſunt liber cathegoriarū perihermentas. prioꝝ. analeticoꝝ. topicorum elencorū quorū lꝫ fuerit durus iterpres: veritate tñ refectiſſimi exiſtūt q̄ ex re dem̄ ē.q ab ariſtotele recedit. a ueritate recedit aue rois. natura enim ⁊ idem inquit auerrois ingenerauit nobis vix illum vt per eū ſecreta philoſophie nobis reuelarenṫ quapropter nō īmerito nature regulam ipm̄ appellare pbas eſt. De quo vtili ariſtotele Platonē diuinitatis ſecretariū ſepius clamitaſſe legimus cum lectorio nō affuerat. intellectus abeſt. ſurdum eſt auditorium. hui⁹ ergo doctrina nequaq̄ꝫ omittenda eſt.

¶ Nec dū hec gerūṫ grāmatice fructuoſitas nullatenus eſt oblinquenda per eaꝫ enim cuiuſlibet artis cōmendabilis redditur poſſeſſio iocunda. Rhetoriceqꝫ lepos: quadriuialiuꝫ quoqꝫ honoꝛ ſtudii cōpatiōe acquiſita pro poſſe nō debet omitti. In his aūt ſtudii ꝓteruitas florē gnāt: fructū qꝫ pturit. ſi dubitatiōi ꝑmixta fuerit ⁊ tēpeſtiua.

¶ Nec dum hec gerūṫ. In hac parte boetius p⁹ p̄dicta q̄dā prius dictum repetit vt ipm̄ p̄cedētibus addat. Et duo facit. nam primo facit quod dictū eſt. ſecūdo dubiū quod dā remouet ibi. Quadriuialium. dicit ergo cū oīa ſupradicta que logice ſunt gerūṫ ſcꝫ. aīo. fructuoſitas grāmatice non eſt relinquenda aliquo modo. Et rationē huius reddit dicēs. qm̄ poſſeſſio cuiuſlibet artis cōmēdabilis.i. laudabilis reddiṫ iocūda ꝑ eaꝫ. ipſa.n. vti ſuperius viſum ē. mater eſt omniū artiū ſine qua omnes alie ſcientie penit⁹ obmuteſcūt. qꝫ pro ⁊ lepos rethorice.i. ornatus rhetorice ſubaudi nullaten⁹ relinquēdus eſt ratione ſupradicta. Exinde quoniam dubitari poſſet qm̄ hec oīa que mōſtrata ſūt circa triuiales artes peragūtur: de quadriuialibus artib⁹ q̄d exiſtimandū ſit. quam dubitationē ſoluens dicit. Etiā honoꝛ.i. dignitaſ quadriuialiū artiū.ſ. ariſmetrice geometrie. aſtrologie. atqꝫ muſice acquiſitus comparatione.i. coemptiōe ſtudii nō dꝫ omitti. Et rōnē reddēs inquit. qm̄ ꝓteruitas.i. furioſa curioſitas ſtudii in his.ſ. ſcientiis mathematicis generat florem ſubaudi ſciētiarum. qꝫ pro ⁊ parturit fructuꝫ. ⁊ hoc ſupple ſi ſtudii huius proteruitas mixta fuerit dubitationi. quoniam dubitatio magnū ſciētie preſtat incrementū. Ex quo illud philoſophi. Dubitare autē de ſingulis nō omnino inutile eſt atqꝫ etiā ſub. florem fructūqꝫ parturit ſi fuerit tēpeſtiua.i. congrua tempore ſuo. quoniā ſicuti decens ⁊ in certuꝫ terminū in mathematicis protenſa occupatio magnū ſcientiarū preſtat documentum. ſic econtra in ipſis aſſiduitas execrabile inducit detrimētū. quoniā vt ſupra dictū eſt cōtinua in illis cōſideratio maxime aut ſimpliciter aut pro parte ab vſu retrahit virtutis. ¶ Notādū Plato in.7. de republica mathematicas diſciplinas quas quadriuialium nomine cenſemus ad veri cognitionē ⁊ demonſtrationem in primis dixit eē neceſſarias. ſunt enim in primo certitudinis gradu dixitqꝫ eas eſſe tanq̄ʒ gradus ad ſuperiora cognoſcenda. his enim diſciplinis inquit in omnibus anime inſtrumentum ꝑditū: vt ſic dixerim: aliiſqꝫ execatum exercitiis expurgaṫ ⁊ in melius erigiṫ. has Ariſtoteles methaphiſice cōnumerat ⁊ cum illa cōueniūt. vtraqꝫ enim cōſiderat de quantitate ſed diſpariter. methaphiſic⁹.n. omnes quātitates prout ſūt entia cōſiderat quarto methaphiſice. mathematicus vero de ipſa tanq̄ʒ de ſubiecto agit. mathematice autem diſcipline quattuoꝛ ſunt. quapropter ⁊ quadriuiales dicuntur. quoniā omnes quattuoꝛ circa quantitatem verſantur. inter quas ſubiecti nobilitate aſtrologia prioꝛ ē: quā vti policrates ait: natura induxit: ratio ꝓbat ⁊ vtilitatis experientia approbat. ipa nempe lex eſt que corporū ſupernoꝝ curſus figuras ⁊ habitudines circa ſe ⁊ circa terram indagabili rōne pcurrens veritates eorū: ⁊ qualiter agant in omnibus infra ſperam lune demonſtrat. p⁹ hanc muſica eſt que cōſonam multitudinem ꝓportionuꝫ ſuaꝝ i q̄dā equalitate vocum cōſiliat. Hanc plato potentiſſimā artiū nominat. huius.n. in thimeo inq̄t armonia: virtus eſt ad mitigandos dolores animaꝝ humanaruꝫ ipſaſqꝫ letificādas. hāc Socrates ſener didicit atqꝫ adole

ſcentes in ea erudiri iuſſit. Hāc ſequitur ariſmetrica quaꝫ
doctrinarū ſcriptores primā fore decreuerunt. quoniam
vt ſic ipſa nulla alia indiget diſciplina vt ait Boeti⁹. Ars
certe magne virtutis cum ſuos cultores ad omnes diſcipli
nas acutiores reddat. Sicuti Plato in. vii. de republica
aiebat. Animaduertiſti enim inquit ſocrates eos q a natu
ra ariſmetrici ſunt ad omnes fere diſciplīas acutiores ap
parere qui aūt ingenio hebetiores fuerint ſi in hac erudien
tur etiam ſi nil amplius vtilitatis conſequantur. ſeipſis tñ
ingenioſiores effici ſolent. Ultima inter has Geometria
dicit̄ ab egiptiis primū reperta. inundāte nāqꝫ vti Stra
bo in libro de orbis ſitu pertractat parte. 15. flumine nilo:
⁊ oībus poſſeſſionibus eius limo obductis initiū terre di
uidende per lineas ⁊ menſuras nomen arti dedit. que dei
de latius acumine ſapientum expanſa eſt.

Capitulum ſecundum

Viſis autem ſcolarium rudimentis ⁊ vir
tutum incrementis: nūc de eorum ſubie
ctiōe erga magiſtros breuiter eſt ordiē
dum: quoniā q ſe nō nouit ſubici non noſcat ſe
magiſtrari. Miſerum eſt enim eum fore magi-
ſtrum qui nunq̄ ſe nouit eſſe diſcipulum.

Capitulum ſecundum.

Viſis autem ſcolarium rudimentis. Hoc eſt ſe-
cūdū caplm hui⁹ libri de diſciplina ſcolariū.
In quo poſtq̄ꝫ Boetius docuit de aptitudine
quā ſcolaris habere debet circa ſciarū oblecta
menta ſibi imprimenda que in ordinato proceſſu ad ſcias
ipſas conſiſtit nunc conſequenter in hoc ſcd̄o caplo deter
minat de aptitudine q̄ ē reſpectu ſciam ſcolarib⁹ miniſtrā
tis. ⁊ hec in ſubiectiōe ſcolariū erga magiſtrū conſiſtit. Et
diuidit̄ totū hoc capitulum in duas partes principales.
In prima facit quod dcm̄ eſt. In ſecūda vero ponit impe
dimēta quedā que euenire poſſunt ad ſcolariū ſubiectionē
remouēdā ibi. Non ſit aūt diſcipulus. Prima in duas.
nam primo dicta dicēdis cōtinuat. ſecūdo intentū ſuū pro
ſequit̄ ibi. Debet aūt diſcipuli. Pria harū adhuc i duas
nā primo dicta dicēdis cōtinuat. ſecūdo huius cōtinuatio
nis cām reddit. ibi. Qm̄ qui nō nouit. Et dicit primo ſic.
Viſis rudimentis hoc eſt leuioribus documētis atqꝫ icre
mentis virtutū hoc eſt perfectionib⁹ aliarum ſciarum ipſorum ſco
lariū. ſubaudi. ꝑut in ſuperiori caplo expoſita ſunt. Nūc
ideſt in hoc ſecūdo capitulo eſt ordinandū. i. ordinate edo
cendū. alia litterra hꝫ ordiendū. i. inchoandū breuiter de
ſubiectione. i. ſubmiſſione eorum. ſ. ſcolariū erga magiſtrū
Et huius ratione ſubiungens dicit. quoniā qui nō nouit
ſubiici. ſe. i. ſubmiſſum fuiſſe hic ideꝫ neceſſe eſt vt ſe non
noſcat magiſtrari. quod confirmās dicit. Quod ſi contin
gat eūdē qui ſe nō nouit eē diſcipulū fieri magiſtrū: h̄ tñ
miſerū eſt. i. deteſtabile. Notandū prout refert. Hugo.
in didaſcolicon parte ſecūda ex his que ſtudendo maxime
proſunt mens humilis atqꝫ ſubiecta diſcipulo maxime ne
ceſſaria eſt: que quidē aliud nihil eſt q̄ꝫ tradētis ⁊ accipien
tis iuſta ⁊ approximata concordia. de qua loquens quīti
lianus lib. i. inſtitutionū ait. Sicut officiuꝫ preceptorū do
cere eſt: ſic diſcipulorum dociles ſe prebere. Scia. n. cōuale
leſcere nequit niſi tradentis ⁊ accipientis concordia ſocia
ta fuerit. ſic ſub dyogene ſocrates qui vt refert. Tullius
lib. 5. tuſculanarum queſtionū. Philoſophiam deuoca-
uit e celo ⁊ in vrbibus collocauit. ſicqꝫ ſub ſocrate. Pla-
to diuinitatis ſecretariū atqꝫ ſub platone. Ariſ. peripate-
ticorū dux. ſic tandem ſub reliquis reliqui humili ⁊ ſubie-
cta mente extiterunt: vt exinde philoſophie ampliſſimi fō
tes dici mererentur.

Debet autem diſcipuli ſubiectio in tribus con
ſiſterē ſcilicꝫ in attentione. beniuolentia. ⁊ docili-
tate. Attentus inquā exercitio. Docilis ingenio.
Beniuolus animo Attentus inquā ad audiēdū
Docilis ad intelligendum beniuolus ad retinē-
dū. Iſta vero tria ad pfectionē cōcurrūt ꝑmutati.

Debet autem diſcipuli ſubiectio in tribus conſiſtere. ſ. in
attentione beniuolētia ⁊ docilitate. Attentus ⁊c. Poſtq̄ꝫ
Boetius dicta dicendis cōtinuauit. nunc intentum ſuum
proſequitur circa ſubiectionem diſcipuli erga magiſtrū. ⁊
diuiditur in duas partes. nam primo ponit in quo conſi
ſtit iſta ſubiectio. ſecundo hoc magis declarat ibi. Ut ſit
attentus. Et dicit primo ꝙ ſubiectio diſcipuli debet conſi
ſtere in his tribus. ſ. in attentionē. beniuolentia. ⁊ docilita
te. Et hoc declarans ſubdit. ſ. vt ſit ſubaudi ſcolaris attē
tus in exercitio. i. in labore ſtudii ſtudioſe animum verbis
magiſtri accomodando. hoc enim exercitiuꝫ facilitat quē
libet operantem. ſit etiam beniuolus animo atqꝫ ingēio
docilis. quod declarans ſubdit. Ego inq̄ꝫ ꝙ diſcipulus
ſit attentus ad audiendum verba magiſtri. nō vt ex verbis
rē capiat ſed ex rebus in verborum ſeriem deueniat. ⁊ inquā
ꝙ diſcipulus ſit beniuolus ad retinendū ſupple audita. ⁊
hec beniuolentia adiſcendi amor eſt quo doctrina fortius
īprimitur: ⁊ inquā ſit docilis ad intelligendū. vero pro ſed
iſta tria. ideſt attentio beniuolentia. atqꝫ docilitas concur
runt. i. conueniunt ad perfectionem. ſubaudi diſcipuli per
mutatim. i. ordine diuerſo ac permutato. vt. ſ. nunc atten
tus ſit. nunc docilis nunc autem beniuolus non attēto qd̄
eorum primo ſtatuatur. Notandū ꝙ tria hec attentio
beniuolentia atqꝫ docilitas diſcipulum maxime magiſtro
atqꝫ doctrine ſubmittunt. maius tamen horum adiſcendi
amor eſt quo corda erudiendorum ad doctrinam capeſcē
dam fortius alliciūt̄. Et hic amor ex tribus conſtare dicit̄
videlicet: erudientis dilectione viſceroſa: fruct⁹ reficientiſ
adeptione: atqꝫ naturalis appetitus ſcientie terminatiōe
Dilectione enim intima erudientis audita credibiliora ad
duntur in recipiente. ⁊ hec dilectio in timore atqꝫ reueren-
tia tradentis ſita eſt. de qua dictum ad Hebreos. iz. Pa
tres carnis noſtre hui⁹ eruditores ⁊ reuerebantur eos. i.
reuerenter timebant. Et hinc Catho. Magiſtrū metue.
Huius exempla in traiano atqꝫ alexandro conſpici-
mus Traianus namqꝫ imperator plutarchuꝫ preceptorē
ſuum vt legitur ſummopere reuerebatur. ſic ⁊ Alexander
ſocratem quē cum ſemel obuiam habuiſſet de curru proſi
liens ipſum reuerenter recepit. Secūdū quo amor adiſcen
tis ſtabilitur eſt fructus recipientis adeptio qua ad diſci-
plinā diſcipulus allicitur. fructus autem ſapientie eſt do
num inquā dei vt auguſt. dicit. iz. de ciuitate dei. cui ni-
hil occurrit preferendū nulli precio poteſt comparari. de
qua Tullius libro ſecūdo officiorum. Quid eniꝫ poſt deos
optabilius qd p̄ſtātius. quid melius. quid omnino digni⁹
ſapientia. q. d. nihil. Tertiū vero quo amor adiſcendi ſta
bilitur eſt naturalis appetitus ſcīe terminatio. de hoc ap-
petitu primo methaphiſice dicitur. Omnes homines na-
turaliter ſcire deſiderant. finis vero atqꝫ terminatio appe
tit⁹ huiuſmodi non niſi intelligere eſt cuius perfectio in ſo
la veritatis cognitione conſiſtit non in ſolius ſuperficiei
comprehenſione. non enim adiſcenti ſufficit vt ſuperficia-
liter legat niſi intelligat atqꝫ intus latētia preuoluat ac ea
memorie reddat. Et ad hoc optime facit quod tranſum-
ptiue ſcribit hyeronymus in canone marchiō ⁊ Baſilides
. i. q. i. vbi dicitur. Nec putemus in verbis ſcripturarum
fore euangelium: ſed in ſenſu: nec in ſuperficie ſed in me-
dula non in ſermonum foliis ſed in radice rationis. Tūc
enim diſcipulus proficit cum attente aduertit: audita do-
ciliter intelligit: atqꝫ intellecta beniuole ſcrutinio cordis
recommendat.

Non ſit autem ſcolaris diſcolus. Dicitur
enim diſcolus quaſi a ſcola diuiſus. Scola enim
grece dicitur vacatio latine. inde diſcolus qua-
ſi vacatione diuiſus. Diſcolus autem dicitur

ille q discurrit ꝑ vicos ⁊ plateas ⁊ tabernas ⁊ me
retricum cellulas: per publica ſpectacula: per pō
pas ⁊ coreas. ⁊ per commeſſationes ⁊ per publi-
cas cenas. ⁊ hoc vagis oculis ⁊ effrena ligua. pe
tulanti animo. vultu incompoſito. omnibus his
ſcola poſtponitur.

¶ Non ſit autem ſcolaris diſcolus. Dicitur enim diſcolus
quaſi a ſcola diuiſus. Scola. n. Hec eſt ſecunda pars prin
cipalis huius capituli in qua Boetius quedam ponit im
pedimenta que circa iſtam aptitudinem. ſ. ſubiectioneȝ di
ſcipuli erga magiſtrum euenire poſſent. Et diuiditur ī treſ
partes ſecunduȝ qꝰ ponit tria īpedimenta videlicet diſco-
lie. violentie: ⁊ luxurie. ſecunda ibi. Non ſit autem violen
tus tertia ibi. Luxurie autem. Prima adhuc in duas.
Nam primo ponit impedimentum diſcolie cautius euitā
dum. Secundo hoc exemplo confirmat ibi. Quodam ve
ro tempore. Prima adhuc in duas. nam primo facit qđ
dictum eſt. Secundo quid ſit diſcolus declarat ibi. Diſco
lus autem ⁊c. Et dicit primo ſcolaris apicem ſcientiarum
cupiens attingere non ſit diſcolus. ideſt a ſcola diſcors vł
diuerſus. Et hanc expoſitionem ſubiungens dicit. Diſco
lus dicitur quaſi a ſcola diuiſus. Scola enim grece vaca-
tio dicitur latine. Inde diſcolus quaſi a ſcola diuiſus. De
inde vt vicium diſcolie clarius euitandum demonſtret di
cit. Diſcolus eſt ille qui diſcurrit per vicos et plateas ⁊ ta
bernas ⁊ meretricum cellulas. per publica ſpectacula. i.
loca publica. vbi ludi exercentur. Sunt enim ſpectacula lo
ca. vbi ludebant quondam comedi ⁊ tragedi vt dicūt gre
ci. Et habetur in autentica de conſulibus. l. qui per pom
pas. ideſt publica oſtentamenta. per coreas. ideſt tripudia
per commeſſationes. ideſt conuiuia per cenas. ideſt ſeroti-
nas commeſſiones. publicas. ideſt apertas. ⁊ hoc ab anti
quis tractum eſt qui in patulo cenabant. ⁊ hoc vagis ocu
lis. ideſt hinc illincqȝ reſpicientibus vultu incompoſito. i.
immorigerato atqȝ diſtorto effrenata atqȝ diſſoluta lin-
gua. omnibus enim his ſcola poſtponitur. ¶ Notandum
prout dicit azo ſtudium eſt vehemens ⁊ aſſidua ad aliquā
rem agendaȝ cum ſumma voluntate animi applicatio. ex
qua voluntate labor in opus defertur ⁊ perdit laboris te-
dium verſum in oblectamentum. hec autem aſſidua vehe
mentia ſi interrupta fuerit certe nullum commodum erit
allatura. Interrumpitur autem multis que boetius con-
numerat. ſ. vicorum atqȝ platearum frequentia taberna-
corea atqȝ omni publico ſpectaculo. in his enim omnibus
inquietatur animus qui ſolum quieſcendo prudens fit at-
qȝ ab eo quod inceperat longius elongatur: quod maio-
res noſtri preſcientes elegerunt loca ſolitaria veluti ſtudio
atqȝ contemplationi aptiſſima. vnde. A. gellius libro. prio
noctiū acticarum. Socrates a ſolis ortu vſqȝ ad occaſum
immobilis ſtudio vacabat atqȝ oculis in celum erectis ſo
lum contemplationi inſiſtebat. de mundi ſollicitudine ni
hil curans. Et Oratius de ariſtippo ſic inquit. Nollet ari
ſtippus ſi poſſet regibus vti. Relinquerunt enim veteres
vt in epl'is refert Hieronymus ob ſtudium frequentias vr
bium: ⁊ ortulos ſuburbanos ne per luxum ⁊ habundan-
tiam copiarum animi fortitudo molleſceret ⁊ eius pudici
tia conſtipparetur. Sic pictagorici deſertis locis habitare
preelegerant atqȝ platonici in temploruȝ lociſ. Plato aūt
ipſe cum eſſet diues elegit ſibi academicam villaȝ ab vrbe
procul non ſolum deſertam ſed ⁊ peſtilentem quidem vt
cura atqȝ aſſiduitate morborum libidinis frangerentur i-
petus: diſcipuliqȝ ſui nullam aliam ſentirent voluptatem
niſi earum rerum quas diſcerent. omnibus enim uolupta
tibus aliis ſchola poſtponitur. ¶ Nota circa hoc qꝰ dicit
⁊ hoc vagis oculis ⁊c. Tullius lib. ſecundo officiorum in
quit. Adoleſcentis cōmendatio ꝓficiſcit a modeſtia ⁊ di-
ſciplina parentum ⁊ de facili in bonum deflectitur ſi cum
bonis ⁊ honeſtis aſſiduus fuerit. quos ſi fugiat ac libidini
bus mundanis hereat mores atqȝ ingenia deſidioſe iuuē
tutis torpere neceſſe eſt. Componendi ergo ſunt in morībꝰ
ſcholares ipſi atqȝ bonis vſibus nō moꝝ diſtortia neqȝ
animi petulantia. ſed his in qbus in poſteꝝ vitam ducere
cupiunt ſummopere dirigendi iuxta preceptum ſapientis.
eccleſiaſtici vndecimo. Letare iuuenis in adoleſcentia tua
⁊ in bonis ſit cor tuum in diebus iuuentutis tue. nam in
his delectari eſt nobis naturale in quibus ab infantia de
lectari incepimus quinto ethicorum. Item petulans luxu
rioſus laſciuus importune petens pluries petens idem. in
de petulantia. i. laſciuia libido. importunitas.

¶ Quoddam vo tempore cum cauſa ſanitatis re
cuperande ⁊ ob aeris intemperiem rituſqȝ gallo
ruȝ facetos matronarumqȝ pios affatus: nos ad
galliam tranſtuliſſemus: multos diſcolos: vt me
minimus: viſu ꝑcepimus in ciuitate Iulii ceſariſ
que Pariſiuſ dicebatur. Multos autem artes
mendicare proſperimus: nullis eis pocula philo
ſophie adminiſtrantibus.

¶ Quodam vo tempore cum cauſa ſanitatis recuperande
⁊c. In hac parte Boetius ſubiungit exemplū de diſcolia
plurimoꝝ expertum per ſeipſum. Et diuidit in duas par
tes. Naȝ primo facit hoc in generali. ſecundo in ſpāli ibi
flauos enim dicens. Cum nos Boetius tranſtuliſſemus
nos in galliam. i. in franciam vt ſic totuȝ pro parte ſuma
tur quodam tempore cauſa ſanitatis ſubaudi vel conſer-
uande vel reſumende: ⁊ ob aeris intemperiem. i. infectio-
neȝ qua patria ſua turbata extitit. qȝ pro ⁊ facetos. i. hone
ſtos ritus ideſt mores gallorum. illarum gentium. qȝ pro
⁊ pios affatus ideſt affabilitates matronaꝝ. ſubaudi galli
carum. Et hō totum ad laudem gallie dcm̄ eſt. nos vt me-
minimus. i. recordamur. parentheſis eſt: ꝑcepimus viſu
multos diſcolos in ciuitate. Iulii ceſaris que dicebat pa
riſius atqȝ ꝓſperimꝰ multos mendicare. i. mendicando in
quirere artes tn̄ nullis magiſtris adminiſtrantibus eis po
cula. i. documenta phie ſubaudi vitio diſcolie detentis.
¶ Notandum gallia europe eſt prouincia vt refert Iſido.
lib. 9. a cādore populi gallia dicta. gelac. nempe grece lac
dicitur latine. Et hinc Sibilla gallos candidos recitat di
cens. Tunc lactea colla auro humectantur. Et huius ma
gna pars francia eſt a francis dicta qui eam partem pri
mo inhabitarunt vel a franco carnifice qui pariſius in re-
gem ſucceſſit. hec cum multas ac nobiles habeat ciuitateſ
pariſius tamen que quondam lucotecia ciuitaſqȝ Iulii nō
quia eam fundauit. ſed quoniam ampliauit dicebatur: pri
cipatum tenet. Nam ſicuti quondam athenarum ciuitas
mater liberalium artium atqȝ fons oīum ſcientiaꝝ greciaȝ
adornauit: ſic pariſius noſtris temporibus non ſoluȝ frā
ciam imo totius europe parteȝ reſiduam in ſcīa ⁊ moribꝰ
ſublimauit. in cuius laudem Architrinius in fine libri ſe-
cundi ſic loquit. Exoritur tandem locus altera regia phe
bi. Pariſius cirrea viris. Criſea metallis: Greca libris
Inda ſtudiis. Romana poetis. Actica phis: mundi roſa
balſamus orbis. Sidonis ornatu: ſua mēſis. ⁊ ſua potu.
Diues agris: fecunda mero: māſueta colonis. Meſſe fe-
rax: inoperta rubis. nemoroſa racemis. Plena feris: pi-
ſcoſa lacu: volucroſa fluentis. Munda domo: fortis dño
pia regibus aura: dulcis amena. ſitu bona quelibet: oē
venuſtum. omne bonum. ſi ſola bonis fortuna faueret.

¶ Flauoſqȝ britones ſtudii precio romam com
meātes grauiter indoluimuſ: qꝛ athenienſiuȝ ſci
tillulis minime paſcebant. Tādē aūt gallica lin-
gūa grecari inceperūt: Quod ſi aliquid aliud ꝙ
tortuoſa volumina lucretii in partibus ſuis inue
niſſēt ꝯſilio noſtro nō tantū operis perdidiſſent.

¶ flauosq britones. In hac parte facit hoc quod proxime ſupra in generali peregit. Et diuiditur in duas partes. In prima facit id quod dcm̄ eſt. in ſecūda cuidam tacite q̄oni reſpōdet ibi. De noſtris. ⁊ primo Boetius tria facit ƺ tria ſcholarium genera: quos pariſius vitio diſcolie detentos proſperit. ſecunda ibi. Germanici furoris paucos. tertia: ibi. Magice. ⁊ dicit. Certe nos indoluimus. i. grauiter do luimus. Britones ſcholares illius gentis. flauos ab effectu. cōmeantes. i. proficiſcentes romam pcio ſtudii. i. ob ſtudium. qm̄ paſcebāt. i. inſtruebant. minime ſcintillulis. i. documentis. Athenienſium. i. philoſophoꝝ athenienſiū tandem tm̄ ne totum tempus ſuperuacue atq; ocio conſumerent idē Britones ceperunt grecari. i. grece loqui gallica lingua quā pariſius didicerunt: ſed noſtro iudicio. i. nobis iudicantibus non tm̄ temporis perdidiſſent. ſi in ſuis partibus inueniſſent aliud documentum q̄ꝫ tortuoſa volumina lucretii illius magiſtri: qui obſcura obliquo calle ſcholares ſuos inſtituit. quare ⁊ ſua volumina tortuoſa. i. in diuerſum flexa. i. obſcura dicebantur. ¶ Notandū brittānia. vt dicit. Oroſius occeani inſula eſt paſſuum mille. 80. in longum. in latum vero ducentoꝝ. Et vt refert Plinius lib. quarto capitulo decimoſeptimo. iter ſeptētrionē ⁊ occidentem ſita. hec inſula a germanis ſaxonibus bello victa atq; poſſeſſa. Anglia. ab angela ducis ſaxonū filia poſtea nominata eſt: quapropter ⁊ Britones anglicos nominare phas eſt. Gens equidem libera atq; ferox. colore flaua. i. alba rubea mixta. color quidem medius eſt qui ⁊ vulgo ꝓprie blundus dicitur. ſic dicti ſūt flaui anglici germani atq; flandrenſes. hanc inſulam quidam deſcribens ſic inqt. Anglia terra ferax ⁊ fertilis angulus orbis. Inſula prediues que toto vix eget orbe. Et cuius totus indiget orbis ope. Anglia plena iocis gēs libera ⁊ apta iocari. Libera gens cui libera mens ⁊ libera lingua. Sed ligua melior: liberiorq; manus.

¶ Germanici furoris paucos inſperim⁹ ītitulari

¶ Germanici furoris. In hac parte Boetius ponit ſcd'm genus ſcholarium quos vitio diſcolie deprauatos pariſi⁹ nouerat dicens. Et nos Boe. inſperimus paucos ſcholares germanici furoris. i. germanos furioſos intitulari. i. titulo magiſterii decorari. ¶ Notandum vt refert Iſidorus li. 15. ethimologiaꝝ Germania nobilis ac generoſa regio eſt tam viribus q̄ꝫ diuitiis ac bellicoſis populis cōſtipata. vnde a fecunditate gignendoꝝ populoꝝ a germinādo germania dicta eſt. Eius regionis incole germāi dicti ſunt. Immania hñtes corpora. viribus fortes. audaces vo aīo atq; feroces: quapropter ⁊ furore notati ſunt. Uenationibus cantibus atq; ſaltibus plus q̄ꝫ litteraꝝ ſtudio occupati facie decori ⁊ formoſi. comati coma flaui. liberales aīo hilares ⁊ iocūdi ⁊ hoꝝ potiſſime ſaxōes: hec ille. mores aūt illos ex celi rigore traxerunt: quoniam ſeptentrionales maxime ſunt.

¶ Magice autem deluſionis arte de hiberia multos vidimus magiſtrari.

¶ Magice aūt deluſionis arte de hiberia ⁊c. In bac parte Boetius ponit tertiuƺ genus ſcholarium quos vitio diſcolie detentos pariſius conſpexit. Et dicit. nos etiā Boeti⁹ inſperimus pariſius multos ſcholares de hiberia. i. hiſpania magiſtrari arte deluſionis magice non autē ī aliis ſciētiis ſalutaribus. ¶ Notandū hiſpania ab hiberio amne primitus hiberia fuit vocitata ⁊ poſtmodū heſperia ab heſpero ſtella qui ibi occidit. tādē vo hiſpania ab hiſpalo fluuio dicta eſt ⁊ ad talem ſenſum Boetius loquēs hiſpaniā hiberiā noīat. ¶ Notādū q̄ ars magica nihil aliō ē q̄ꝫ humanoꝝ ſenſuum dyabolica illuſio vt ſecundū hoc icredibiles rex mutationes fieri videanī. vt. ſ. terre cumulus caſtrum videaī lapillus talentum atq; ſeges cohors militum galleata. hec ars ſi ars dici mereaī in tantū hominū ſenſus pſtauciat atq; preſtringit vt ſic per eam miracula poſſe fieri videanī. Et de hmōi letificationibus apuleius in ſuo libro metamorphoſeos qui ſic incipit. Certus qdē erā. quedā nōie Socratem ſic de quadā maga loquētem introducit. Saga inquit ⁊ diuina potens celum deponere ⁊ terram ſuſpendere. fontes durere ⁊ montes defluere: mães ſublimare. deos īfirmare. ſydera extinguere. tartarum illuminare. De hac arte idem apulei⁹ in libro quē de aſino aureo edidit ſic inquiens q̄ artem ipſam libentiſſime didicerit aſſeuerat ſed male ſibi ceſſit ex hoc. q2 dum artē illam volebat adiſcere in aſinum: vt ſibi videbaī conuerſus eſt. Ars vo hec vt ferī ab antiqs plurimū exerceba tur q̄uis lege. 12. tabulaꝝ vt inquit Cicero li. de republica ꝓhibita fuerit. hec ars a pſis ad romanos allata diciī qua ēt pictagoras vſus eſt: vnde vt refert Ualerius maximus lib. 8. poſtq̄ꝫ pictagoras egyptū petēs coꝝ ſciam didicit ad perſas profectus magicā artē pcepit. huic arti tetrice hiſpani multum inuigilarunt ⁊ intantū in ea inualebant vt nedum que artis limite complexa ſunt exercere. ƺ ⁊ multas alias enormes ſpurcitias in quadaƺ cauerna hiſpanie in chriſti blaſphemiam humani generis ſeductore miniſtro attentare conati ſunt.

¶ De noſtris autem lippictibus patet ⁊ cōuulſis oculis. Sƺ hec hactenus de diſcolo ſufficiant.

¶ De noſtris aūt. In hac parte Boetius rñdet cuidam tacite queſtiōi. Poſſet nāq; aliquis dicere. O Boeti exempla hec quibus diſcoliam refutandā cōmones noſtra ſaƺ ſunt quid aūt de romanis cenſes. nūqd etiam hoc vitio denotātur. Ad hoc rñdens dicit. de noſtris. i. romāis ſcholaribus. patet. i. manifeſtū eſt etiam lippientibus oculis, ⁊ cuulſis. vult dicere diſcolia romanoꝝ ſcholarium tam patens eſt cunctis atq; manifeſta: vt nedum bñ videntibus. ƺ etiam lippientibus ⁊ penitus cuulſis oculis innoteſcat. Fuerant enim nedum hoc vitio diſcolie deprauati romani ſed ⁊ quolibet alio vt ſic haud aliquid nouū in vitio attētari poſſet. hinc ⁊ Iunius Iuuenalis vitia clamans romanorum hunc in modū romanos alloquiī. Oē in pcipiti vitius ſtetit nihil eſt quod noſtris morib⁹ addat poſteritas: q̄ſi diceret poeta. omne vitiū quod excogitari pōt iam totū ꝑpetratur. Deinde Boetius finem huius vitii diſcolie faciens ſubiungit concludendo hanc partem. ſed hec ſupradicta de diſcolo ſufficiant. hacten⁹. i. hucuſq;. ¶ Nota lippitudo oculoꝝ eſt infirmitas. et eſt quaſi lachrymatio vel putredo oculi. inde lipp⁹ lippiēs qui hƺ oculos lachrymantes et marcore plenos. Et diciī lippus a pus. i. putredo vt deriuatio ab vltima ſyllaba ſumatur.

¶ Ne ſit autē diſcipul⁹ violentus erga magiſtrū.

¶ Ne ſit autem diſcipulus violentus. Hec eſt ſecūda pars ſecunde partis principalis huius capituli in qua poſtq̄ꝫ Boe. remouit vnum ipedimētū de ſubiectione debita que cōſiſtit in habitudine debita diſcipuli ad magiſtrum. nūc remouet ſecundū impedimentū. ſ. violentiā. Et diuiditur in duas partes. primo facit quod dcm̄ eſt. ſcd'o exemplo dcā cōfirmat ibi. Uiolentie autem. Et dicit q̄ diſcipulus non ſit violentus magiſtro ſuo. qm̄ violentiam hanc multa mala conſequunī et ipſum maxie: qm̄ qui magiſtro violentus extiterit nullatenus ſcientie verus erit poſſeſſor.

¶ Notandū q̄ Boetius ſcholares quatenus pceptori violentiam non inferant maxime monet vt ſic eos verbo non blaſphement atq; opere non offendant. Hec autem vt lenius deuitētur propulſanda ſunt ea que ad hoc maxie ſūt īducentia veluti eſt temeraria de ſeipſo pſumptio. ꝓprie excellētie ambitio. atq; ꝓprie fragilitatis inconſideratio. Primum eo maxime vitandum eſt. q2 auxiliū dei ſubtrahit. Iudit. 6. dn̄e oſtende q̄ non dimittis glorIantes in te et de ſua virtute gloriantes humilias. Uitanda etiam eſt tantopere proprie excellētie ambitio quātopere cōtra deū eſt et proximum. apud deum enim nulla perſonaꝝ acceptio eſt ſed ſolum meritorum cum omnes vno eodem patre creauerit. vt atteſtatur Boetius in de conſolatu philoſophico. 5. Omne hominum genus in terris: ſimili deſcendit

ſcendit ab ortu ⁊c̃. Uitanda inſuper eſt ſummopere incon ſideratio. Cõſilio ſaluatoris. Mathei ſeptio. Primo eiī ce de oculo tuo trabem poſtea feſtucam elicies de oculo fratris tui. Unde ⁊ vulgo dicit. Ceſſet in alterius oculo reprehendere labē. qui ſolet in proprio lumine ferre tra bem. Hec cum deuitata fuerint nulla certe violentia com mitenda admittitur.

¶ Uiolentie aũt Albinus albei fili⁹ pdeat in exem plum: qui cũ eſſet filius dilectionis magis võ infe licitatis pcurſor magr̃o ſuo Grillo qñq; balbu tienti manus iniecit ſceleratas. ac caniciem eius venerabilem fedo pedũ maculauit acceſſu. Que tanti ſceleris cauſa fuit q: ad primam aeris im preſſionem totam nequit comprehendere conſti tutionem. Prob dedecus prob fit infelicis di ſcipuli in caput felicitatis acceſſus. Tam ſcelera to nero gaudeat herede: tam coinquinato Ane tus ſucceſſore. Grillus võ cũ ſocrate ſenece gau deat appetitu. Non eſt ergo dignus ſcientia qui ſcientie inſurgit preceptori.

¶ Uiolentie aũt Albinus. In hac parte Boetius quodam exemplū pmiſſoꝝ. ſ. violentie inducit ⁊ duo facit. nã pri mo exemplum proponens albinum quēdam violentũ di ſcipulum introducit. ſecundo ꝯ ipſum exclamando inueht tur ibi. Prob dedecus. Prima adhuc in duas diuidit. nã primo facit quod dcm̃ eſt. ſcd̃o cãm huius ſceleris ſub nectit ibi. Que tãti ſceleris cã. Et dicit fili⁹ albei prodeat in exemplum violentie. qui Albinus cum non eſſet filius dilectionis. q: magiſtrũ ſuum minime diligebat ƺ magis foret precurſor. i. nuncius infelicitatis iniecit quãdoq; ſce leratas man⁹. ⁊ hoc ab effectu dcm̃ eſt. magiſtro ſuo Gril lo balbutienti. i. titubãti. atq; maculauit caniciem. i. ſene ctam venerabilē. i. reuerendã huius ſui magiſtri fedo. i. turpi. acceſſu pedum. Et cãm huius ſceleris ſubiungẽs dicit q̃ cã eſt tanti ſceleris. q. d. qua de re hoc tantũ ſcelus in ſuũ magiſtrũ perpetrauit. Et reſpondens ad hoc dicit. q: ipſe albinus nequiuit comprehendere totam cõſtitutio nem. i. lectionem ad primã aeris impreſſionẽ. i. ad primã pronũciationem dicti ſui magiſtri. Poſt hoc inuehendo dicit. Prob dedecus que interiectio dolentis atq; vitu perantis ē Et eam ipſam ex nimia indignatione repetens dicit prob acceſſus ſubaudi ſceleratus infelicis diſcipuli. ſ. albini fit in caput felicitatis. ſup. grilli. Et ſubiũgit. Ne ro ille iperator Senece diſcipul⁹ ꝯſimili atq; ſceleratõi la borãs vitio gaudeat. ironice loqtur tã ſcelerato herede. ſ. albio. atq; anetus ille Socratis dicipul⁹. ſupple gaudeat tã coinqnato. i. maculato ſubaudi eodẽ facinori herede. ſ. albino. Grillus autē cũ Socrate gaudeat appetitu. ſub audi mortis Senece hinc concludẽdo dicit diſcipul⁹ ergo non eſt dignus ſciẽtia qui inſurgit violenter pceptori ſcie ¶ Notandum Socrates magnus qui primus vniuerſam phiam ad corrigendos cõponẽdoſq; mores feciſſe memo ratur tpe aſſueri regis aſſirioꝝ athenis claruit habuitq; multos diſcipulos quoꝝ anetus vt dicit dux athenienſiũ vnus extitit. eo aũt tpe cum ſapientes plurimi a vulgari bus pſequerent qm̃ vnum deum pdicabant Socrates iſte deprehenſus eſt: atq; ab aneto athenienſiũ duce eiuſq; di ſcipulo ſibi dato mortis poculo ipſo nõ aliter q̄ȝ quodã i mortalitatis aſſumpto medicamẽto interiit. Et de hoc tul lius lib. tuſculanarum qõnum loquẽs inquit. Cicuta ma gnum Socratem interfecit. Ipſe autem Nero quadã die reſpiciens Senecam magiſtrum ſuũ ⁊ verbera q̃ ſibi ī pue ritia intulerat ad memoriam reuocans infremuit ac tanq̄ȝ iniuriaꝝ vltionem de ipſo cupiens pcepit. vt qdcũq; gen⁹ mortis vellet eligeret. Seneca igitur quaſi ſuaue gen⁹ mor tis arbitrans in balneo mori vtriuſq; brachii vene inciſio ne elegit. vnde ⁊ quodã pſagio bene vocatum eſt nomen eius. Seneca. i. ſe necans. Et hunc ſanctus hieronymus ſanctoꝝ cathalogo cõnumerauit illius epiſtolis puocat⁹ que leguntur pauli ad Senecam atq; Senece ad Paulũ bene ergo Boetius dicit. tam ſcelerato gaudeat Nero he rede: tam coinquinato anetus ſucceſſore. qm̃ ſicuti Nero atq; Anetus ſic ⁊ ipſe albinus in gehẽnã dimerſi ſũt. Gril lus aũt cũ Socrate gaudeat Senece appetitu. qm̃ melio rem ptem elegerat cũ ſanctorum cathalogo ꝯnumeratus ſit. ¶ Nota balbutiens atq; balbus idem qd̃ titubans qui vba non exprimit ſed frangit a balbando dictus. ſed bleſus eſt qui litteras imperfecte profert.

¶ Luxurie a feruore ſtudeat ſe diſcipulus alienare

¶ Luxurie a feruore ⁊c̃. Hec eſt tertia pars huius ſecunde partis principalis huius capituli. i qua pſequit de ſecũdo impedimento ſubiectionis. ⁊ per ꝯñs aptitudinis diſcipu li erga magiſtrum qd̃ eſt luxuria. Et diuidit in tres ptes ſm̃ tres luxurie ſpẽs. ſcd̃a ibi. Cõmeſſationib⁹. tertia ibi Tertia võ ſpẽs. Prima in duas. nã primo luxuriã in cõi fugiendam pponit. ſcd̃o eam diuidens vnam eius ſpẽm proſequitur. ibi. Quã triplici. Et dicit q᷑ diſcipulus ſtu deat ſe alienare a feruore luxu. ¶ Notandũ luxuria in p poſito largo capit vocabulo vt dicat in coitu ſupfluitatis in cibo atq; veſtitu. Et ƺ hoc ſatyri triplicẽ luxuriã poſue runt vt ſtatim ſubiiciet. quecũq; tñ luxuries ſit. ſũmopere euitanda eſt: ⁊ ea ſpecialr̃ que ī coitu eſt. qm̃ ipſa mentẽ oc cupat. totum corpus extenuat. ⁊ tandē vires ſingulas de ſtituit. ideo didimus ad alexandrũ. Nos iquit bragmãni membra libidini non damus. Ea quoq; que in cõmeſſa tionibus eſt diligenter cauenda qm̃ aiam ad praua allicit ⁊ more ſerpentino occulta ſua venena diffundit. iuxta il lud Uirgilii in bucco. Trahit quẽq; ſua voluptas. ⁊ ſe qtur. Qui legitis flores ⁊ humi naſcentia fragra. frigi dus o pueri fugite hic latet anguis in herba. q: ſ. i vita de licata ⁊ guloſa venena latitant que ipſam aiam demergũt in gehẽnam. Rurſum ea que in veſtitu ponit nõ min⁹ fu gienda eſt. qm̃ non habitu exteriori ſed interiori gloriãdũ eſt. vnde Seneca dicit. Nullus quidem dicit gladium eẽ bonum ſi baltheus eius deaurat⁹ eſt: ⁊ vagina gẽmis di ſtincta. ſed gladius bonus dicitur qui bene incidit ⁊ bonũ acumen habet. vñ ſunt verſus. Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat ollam. Non ideo ſequit hanc minus eſſe lutum.

¶ Quam triplici ſatyrici partitione diuiſerunt. Quandam in ornatu veſtium dicentes conſiſte re. Aliam in coitu. Tertiam võ guloſitatis aſſi ſtricem. Cuiuſlibet võ rabie feculenta frequẽter nouimus laborare ſubiectos.

¶ Quã triplici. Hic Boetius luxuriã ipſam ſatyricorum more diuidens primã eius ptem diſſuadẽdã aggredit. ⁊ duo facit. nam primo ipſam luxuriã tribus ſpẽb⁹ diuidit ſecundo primã eius ſpẽm exemplo penitus abhorrendam demõſtrat. ibi Cõtumelioſo. Et dicit ſatyrici ſubaudi poe te criminũ atq; vitioꝝ rephenſores diuiſerũt hãc luxuriã triplici partitione. i. tribus ſpeciebus dicentes quãdam lu xuriam cõſiſtere in ornatu ſup. veſtium. aliam in coitu. ter tiam võ dicebant aſſiſtricem. i. ſociam fore guloſitati illi vitio crapule. Et nos Boe. nouimus ſubiectos. i. ſchola res laborare frequẽter feculẽta rabie. i. fetido furore cuius libet haꝝ luxuriaꝝ. Poetaꝝ quidam lirici dicti ſunt. qdã comedi. alii tragedii. ſatyrici alii a ſatira dicti, quod ē car mẽ rephenſorium vel rephenſio correctoria. q: ad hoc rep hendit vt corrigat. Et ſatyric⁹ ſatyraꝝ deſcriptor. Et hic ſatyrici luxuriam in tres ſpecies diuiſerũt vt patet in litte ra. Item feculentus ta. tum. i. fece plenus ⁊ fetidus.

¶ Contumelioſo coitus appetitu ſanguineũ lu cretii filium: zenoniſq; diſcipulum tota roma fle uit inuiſcatum: qui tñ clariſſimis ortus fuit nata-

libus: quātitatis procere ⁊ ſāguinee qualitatis: mire ſi quidē eloquētie: perſpicacis ingenii: ſed quotidianis ⁊ vltra debitum nuptiis gaudebat: patre penam deferēte. patrimonium enim parentumqꝫ cenſus illicite conſumebat cunctiſqꝫ zelotipis eminebat. Aleis autē ⁊ meretricum cellulis ſemper inhiabat: Proprio autem aduc non deſtitutus pruritu. poſtea a parentibus eiectus: tandem ab amicis ⁊ conſortibus deſtitutus. creditoribus vndiqꝫ fatigatꝰ: notis ⁊ ignotis furtim ſtuduit aſſiſtere: crucis ab āguſtiis a patre creberrime redemptus: vltimo tamen parentis pecūia redimi non potuit. Cruci ergo adductus eundē ad ſe venire lachrymis compellebat: oſculumqꝫ voce querula petebat. Pietatis autē motio ad filii petitionem patrem erexit: erectiqꝫ filius naſum morſu ſecuit acutiſſimo dicens. Quare a meis primis erroribus incaſtigatus euaſi. Vt qd magiſtri mei documentis non obediui: ſocioſqꝫ meos contempſi. Filii patrem neceſſe eſt indulgere caſtigationi: magiſtrumqꝫ diſcipulum mores informare.

¶. Contumelioſo coitus appetitu. In hac parte Boetius prime ſpeciei luxurie. ſ. coitus feculentiā diſſuadēs exemplum ponit. Et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt ſecundo ex propoſito exemplo hanc ſpēm ſummopere deteſtandā ꝯcludit ibi. Ecce quātū. Prima adhuc ī duas nā primo facit qꝺ dcm̄ ē. ſecūdo circa hoc notabile qꝺdā ſubiungit ibi. filii patrem. Et dicit. prima ſpēs luxurie q̄ in coitu ꝯſiſtit oīo ſpernēda eſt. ⁊ hoc ne nobiſ ꝯtingat quēadmodū ſanguineo lucretii filio zenonis diſcipulo quē inuiſcatum. i. captum ⁊ detentum ꝯtumelioſo appetitu coitus tota roma fleuit. ⁊ ibi roma pro pplo romano poſita ē. q ſcꝫ ſanguineus erat ortus clariſſimis natalibus. i. parentibus. eratqꝫ quātitatis. procere. i. forme qualitatis. i. complexionis ſanguinee. mire quidem eloquentie. i. facundie īgenii perſpicacis. i. ſubtilis. ſed ipſe gaudebat quotidiānis nuptiis. i. venereis actibus ⁊ hoc vltra debitū. i. ſupra vires nature ſue. patre deferente. i. reportante penā huiꝰ enormitatis vt ſtatim ſubiūget. Patrimoniū enī ⁊ cēſus ideſt reditus ac diuitias parentū ꝯſumebat. qꝫ pro. ⁊ eminebat. i. ſupcellebat ſubaudi in hoc vitio cunctis zelotipiſ ideſt mechis. ſemperqꝫ inhiabat. ideſt adherebat aleis. i. ludo alearum atqꝫ cellulis meretricū. quid vltra. i. ſanguineꝰ adhuc non deſtitutus. i. dimiſſus ꝓprio pruritu. i. luxu illo itercutāeo a pentibꝰ eiectꝰ ⁊ deſtitutꝰ ꝯſortibꝰ. i. ſodalibus ⁊ amicis ⁊ fatigatus vndiqꝫ a creditoribus tandē ſtuduit inſiſtere. i. adherere notis ⁊ ignotis furtiꝫ. i. vitio furtiuitatis. quo in vitio idem ſanguineus deprehenſus atqꝫ ſepius ac ſepius patibulo adiudicatus atqꝫ creberrime a pr̄e ab anguſtiis crucis. redēptus. ſ. prece vel precio vltimo redimi non potuit ⁊ hoc penuria parentis ſubaudi impediente. ſed quid cū ampliꝰ redimi a crucis patibulo minime potuiſſet inter carnificis manꝰ compellebat eundū. ſ. ſuum parentem lachrymis venire ad ſe oſculūqꝫ ſupple paternū petebat voce querula. motio aūt pietatis paterne erexit patrem ad filii petitionem ſed filiꝰ ſecuit naſum erecti. ſ. patris morſu acutiſſimo dicēſ indignanter vah me miſeꝝ quare ego miſer euaſi incaſtigatꝰ: i. non correctus ſupple a te pater a meiſ. i. de primis meiſ erroribus ſubaudi qbus ī īfantia peſſime enutritus extiti. vt qd ideſt quare non obediui documētis mei magiſtri. ⁊ quare contempſi meos ſocios ſubaudi eos non imitādo ī bonis quaſi dicat. ſi oīa hec feciſſem certe huic nephādo crucis patibulo adiudicatus minime fuiſſem. Exinde hoc poſito exēplo quoddā notabile ſiue quādā ſniam generalem ex ipſo elicit dicens. Qui cauere velit ne predicta eueniant neceſſe eſt patrē ipſum indulgere. i. vt pater indulgeat. i. operam det caſtigationi. i. correctioni filii ⁊ hoc ex parte patris. ſilr neceſſe eſt magiſtruꝫ ipſum informare. i. ꝙ magiſter informet. i. doceat diſcipuluꝫ mores ⁊ h̄ ex pte magiſtri dictum eſt. ¶ Notandū vt refert. fulgentiꝰ ſecundo mirologiaꝝ q̄uis in oībus libidiniſ amor turpiſ ſit: turpior tn̄ eſt in honeſtis. naꝫ ipſa luxuria maieſtati cōtraria eſt. Turpiſſima ergo ſanguinei qui in argumētū: ducit libido eſt cum clariſſimis ortus natalibus mirificis nature dotibus ꝑpolebat. ſed qm̄ vltra nature debitū coitu vtebat ꝯn̄s erat vt viam ꝑditionis ingrederet. amor eniꝫ ille exicioſus atqꝫ fetidus concordat cum periculo: ⁊ dum ad illud ſolum vacat qꝺ diligit nūq̄ꝫ videt quod expedit. qr luxurie amor cecus eſt. q̄ꝫobrem veteres libidineꝫ ſpreuerūt tanq̄ꝫ honoris inimicaꝫ. ſic Scipio naſica ꝓhibuit theatra locaqꝫ meretricia. referēte Auguſtio libro de ciuitate. Item zelotipus. i. zelo plenus. ſ. inuidioſus vel ſuſpicioſus. ⁊ accipitur tam in actiua q̄ꝫ paſſiua ſignificatione quorum omnium quinqꝫ ſunt que hoc verſu continentur. Hoſpes zelotipus conuiuaqꝫ vector alumnus. Actum ſiue pati ſignare nomina poſſunt. dicit etiam qn̄qꝫ zelotipia mechia. ⁊ zelotipus mechus. ⁊ hoc modo ſumit in ꝓpoſito. Itē pruritꝰ ideſt prurigo ⁊ dicitur ardor vel aduſtio carnis cogens ad ſcalpendum. hic aūt pro luxuria ſumit ⁊ non inepte. Item indulgeo diuerſa ſignificat. indulgere enim gratis dare ſonat ſic papa indulget ꝑtātē. Et ſignificat remittere. vt indulge nobis peccata. ſignificat quoqꝫ operam dare. vnde Indulgere gule noli que vētris amica eſt. ⁊ in hac ſignificatione ſumitur in propoſito cū dicitur filii patrem ⁊c̄.

¶ Ecce quantū deteſtabilis eſt meretricū incurſus. Eſt autem meretrix nonaria inferni ianua: via iniquitatis: ſcorpionis percuſſio: viſcariū ſcelerum: puteus interitus. ⁊ ſi qua eſt alterius luxurie ignominia: ſpēs qualibet alia grauior ſcelere deteriorqꝫ. Interitus autem Iacinctinuſ cūctis patet ⁊ Iouinus. Et alibi meretricis labia fauū diſtillant ſed abſinthiū eius nouiſſima ſubminiſtrant. Cōmeſſationibꝰ ⁊ ebrietatibus ſcda ſpēs luxurie dotata permutati tāq̄ cā ad cauſatū cū ꝑdicta gaudet ſuſtineri. pp coitum. n. fit ebrietas relatiue: necnō ⁊ ceteroꝝ viciorū genera. Vinū āt modice ſūptū itellectui videt cōferre acumen: nō āt modice ſumptū rōnem pturbat. intellectū ebetat: memoriā eneruat: obliuionē imittit: errorē infūdit: ad ignorātiā ꝑducit. Vbi eni ebrietaſ ibi furor dominatur. vbi furor dn̄atur ibi nulla ſapientia ſꝫ inſipientia ꝑuagat. Huius āt rationis quotidiana patent exēpla ⁊ virtutuꝫ detrimenta.

¶ Ecce quātum deteſtabilis. In hac pte exemplo ſuperiori inductus. Boe. hoc vitiū luxurie ſūmopere deteſtādum ꝯcludit. Et duo facit: naꝫ prio facit quod dcm̄ eſt quo ad coitū ordinatū. ſecūdo quo ad inordinatū atqꝫ beſtialeꝫ ſiue ſodomiticū ibi. ⁊ ſi qua. Et dicit ecce. i. vide exēplo ſuperiori quātū ē deteſtabilis. i. abbominabilis incurſus. i. acceſſus meretricū. qm̄ ipa meretrix nonaria. qr nouem penis punit in inferno. vel dic nonaria vt infra proximo dicam eſt ianua inferni. via iniquitatis. ꝑcuſſio. i. punctura ſcorpionis. viſcarium. i. retiaculū. ſceleꝝ. i. peccatoꝝ. puteus interitus. i. mortis tā aie q̄ꝫ corporis. ⁊ ſi qua ē alterius

terius luxurie ignominia hoc ē ſpēs inominanda ob dede
cus enorme illa ſpēs ē grauior qualibet alia atq̄ʒ deterior
oī ſcelere. interitus aūt iacinctinus.i.iacinti illius ſchola-
ris atq̄ʒ iouinus.i.iouini patet cunctis qm̄ potius mori
maluerūt q̄ʒ hoc deformitatis vitio defedari. ¶ Notādū
vt fert helinandus inter omnia ſpectacula que delecta-
tionē in ſuis libidinibus admittunt deterius eſt turpium
feminaꝝ collegium pro ſolo vitio congregatū. ꝓpriā eniʒ
carnem venditioni exponūt ⁊ p̄textu vite fornicatione vi-
ctū ſibi acquirunt q̄ nec amant nec amare querūt ſʒ ex fe-
diori luxurie ꝑte ſue execrabili cupiditati ſubſeruiunt. de
his Teodolus inq̄t. Mens robuſta viri leuitate cadit mu
liebri. q̄r. ſ. femina impudica laqueus eſt viri. ⁊ ideo ſub-
dit. Deflent aſſirii ꝙ crediderunt mulieri. Et inſuꝑ q̄daʒ.
femina corpus opes animum vim lumina voceʒ. Pollit
anichilat necat eripit orbat acerbat. ⁊ alibi. Corpus opeſ
aīam conſortia federa famam. Debilitat perdit necat odit
deſtruit aufert. Et haꝝ amor teſte hieronymo ꝯ iouinianū
prout ex dictis Ariſtotelis ⁊ Plutarchi colligit. rōnis eſt
obliuio ⁊ inſanie proximus turbans conſilia. altos ⁊ gene
roſos ſpūs frangens. hoieſq̄ʒ queruloſos iracundos teme
rarios facit quapropter non imerito fugiendus eſt Demo
ſtenis exemplo qui Taydis meretricis mām̄as ioco palpi
tans queſiuit quāti hoc eſt que ait mille denariis. cui De
moſtenes. ego precio tanto dolorē non emo ⁊ merito. nā
ſtultuʒ eſt emere precio cui dolor ſuccedit. Itē nonaria me
retrix eſt. ⁊ dicitur a nona. q̄r ante nonā nō licebat ei exire
de proſtibulo. ante enim illam horam mos erat antiquis
de cōmodo reipublice diſputare. quare vetitum erat mere
tricibus vſq̄ʒ hinc latere ne iuuenes ad turpes delectatio
nes inclinarent. Item viſcarium a viſco venit quod glutē
eſt quo aues capiuntur. Inde viſcarium. Iteʒ ignominia
infamia eſt quaſi ꝯtra nomen. Eſt etiam peccatum taʒ ſce
leratum vt nominari deteſtabile ſit vt in ꝓpoſito. Cōmeſ
ſationibus ⁊ ebrietatibus. In hac parte Boeti⁹ poſtq̄ʒ pri
mām luxurie ſpēm deteſtandā cōmonuit. nunc facit h̄ idē
circa luxurie ſpēm alteram que cōmeſſationib⁹ atq̄ʒ ebrie
tatibus explet. Et diuidit in duas partes. nam prio facit
qd̄ dcm̄ eſt. ſcd̄o comparat hanc ſecundā luxurie ſpēm ad
primā ⁊ tertiam. ibi. hec aūt. Prima iteꝝ in duas. primo
ꝑſuadet ipſaʒ fugiendā atq̄ʒ deteſtandā fore cuilibet ⁊ h̄ i
ſemetipſo. ſcd̄o facit h̄ idē i alio ibi. q̄ ēt ꝯſorte. pria adhuc
in duas. primo itētū ſuū ponit. ſcd̄o ꝯditiones deteſtabileſ
ebrietatis inſinuat. ibi. Nō modice. Pria inſuꝑ i duas. nā
prio facit qd̄ dcm̄ eſt ſcd̄o quoddā documētū valēs ad ſe
quentia ſubnectit. ibi. Uinum aūt. Et dicit ꝙ ſcd̄a ſpēs lu
xurie dotata cōmeſſationibus. i. cōmeſtionib⁹ ſuꝑfluis
⁊ ebrietatibus. vult dicere ꝙ ſcd̄a ſpēs in voluptatib⁹ gu
le conſiſtit ſicuti prima in coit⁹ voluptate gaudet ſuſtineri
cum p̄dicta ſpecie. ſ. prima. ꝑmutatim. i. ordine ꝑmutato
ſicut cā ad cauſatū. Et rōnem aſſignans dicit. qm̄ ebrie
tas fit ꝑꝑ coitū necnon ꝑꝑ genera ceteroꝝ vitiorū ⁊ hoc re
latiue. i. reciproce. qm̄ ſicuti ebrietas ꝑꝑ coitū fit ſimiliter
quoq̄ʒ ⁊ coitus ꝑꝑ ebrietatē. illud q̄dē vt ꝑꝑ finē. hoc aūt
in genere cauſe efficientis. ⁊ documentū ſubiungens dicit
Uinum aūt modice ſumptū videt̄ ꝯferre acumen. i. pene
trabilitatem cognoſcendi intellectui. ⁊ deinde conditiones
ebrietatis cōnumerans dicit. Uinum autem ſumptū non
modice ſed exceſſiue perturbat rōnem ne verū cernere po
ſit. intellectū ebetat. i. obtuſum reddit i ſpeculatione reruʒ
atq̄ʒ ſubſtantiaꝝ. memoriā eneruat. i. extenuat. ⁊ deſtruit
qm̄ obliuionē inducit: qd̄ ad memoriā referas. erroreʒ in
fundit qd̄ ad rōnem applica. atq̄ʒ ad ignorātiaʒ perducit:
qd̄ intellectui ꝯforma. Et rōnem hoꝝ annectēs dicit. qm̄
vbi ebrietas ibi dn̄atur furor. nā teſte. Ouidio in libro de
arte. Uina parant animos faciūtq̄ʒ caloribus aptos. Tūc
veniunt vires ⁊ pauꝑ cornua ſumit. ſed vbi furor ibi nulla
ſapientia ſed inſipientia ꝑuagat̄. qm̄ ſapientia non furore
ſed manſuetudine poſſidet̄. ſedendo eni ⁊ quieſcenddo aīa
fit prudens Ariſtoteles. Huius aūt rōnis patent exempla

quotidiana atq̄ʒ exinde ſupple patent non imerito detri-
menta. i. minoramēta virtutū. ¶ Notandū ſicuti modera
tus victus honeſtatē corporiſ ſanitatē quoq̄ʒ atq̄ʒ mentis
ꝓſperitatē cauſat ac ꝯſeruat: ſic eius imodeſtia neceſſe eſt
vt eam corrumpat. Cauenda eſt ergo ſummoꝑe ſcholaſti
ciſ imoderata crapule frequētia ne illud pſalmiſte eis obii
ciat̄. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt ſicut ebrius ⁊ oīs ſapientia
eoꝝ deuorata eſt. Copia eni ciboꝝ ⁊ potuū vt refert. Sene
ca ſubtilitas impeditur. qm̄ teſte Hieronymo epl'a. 61. n̄
eſt eiuſdem hoīs vina deguſtare ac ꝓꝑhas intelligere.
Crapulla nempe venerē excitat cū vent̄ mero eſtuans cito
in libidinem deſpumet. 35. di. §. i. Et ſicut venus mentem
obnubilat. ſic ⁊ crapula ipſam offuſcare neceſſe ē. Abſit
igit̄ a ſcholaſticis viris crapula. nā veteres cū parcimōia
vixiſſe legūtur. Socrates tēperatiſſim⁹ extitit ⁊ vnica refe
ctione ſerotina ꝯtentabatur ſciens paucis minimiſq̄ʒ nām
cōtentari. nihilq̄ʒ viro iſto congruentius arbitrāſ ſobrieta
te q̄ corporis ac mentis proſperitas roborat̄. Inde Euno
dius ſobrietas ſemꝑ ſtudiis referat̄ honeſtis. Nulla fides
letis itegra nec dubiis. Amplector ſanas que dant bona
ſemina frondes. Poſt culpaſ, aīe ſunt holocauſta dei. Et
Augelius libro prio inq̄t ꝙ parcimonia apud veteres ro
māos ⁊ vict⁹ atq̄ʒ cenaꝝ temeritas n̄ ſolū dōeſtica obſer
uatiōe ac diſcipliā. ſed etiam publica aīaduerſione legum
cuſtodienda eſt.

¶ Que ēt peſtis ꝯſorte vinoſo deterior: q̄r ſi ſtude
re neq̄at ceteros gymnaſiis inhiare volētes cor
rodit: errorem litis cōfouet vel pugnis opeʒ orat
O q̄lis ꝑmixtio ſtudētib⁹ eſt cū diſſoluto. Eiiciat
ergo ab itegritate cōſortii taleſ prudētū diſcretō
ordine irregreſſibili ⁊ hoc tempore determinato

¶ Que ēt conſorte vinoſo. In hac ꝑte Boetius oñdit ſum
mopere fugiendā hanc ſecūdā luxurie ſpēm precipue cōſi
ſtentē in cōſortibus ꝓpterea qm̄ magnū ſtudioſis ipis cō-
ſocii crapuloſi atq̄ʒ vinoſi inducunt ſtudii detrimentū. vt
in littera. Et dicit. Que peſtis. i. qd̄ vitiū deterior ē con
ſorte vinoſo. i. pleno vino. q. d. nulla. Et rōnem adnectēs
dicit. qm̄ vinoſus cōſors ſi ſtudere nequeat tn̄ corrodit. i.
impedit vicio ebrietatis ceteros volentes ihiare. i. itēdere
gymnaſiis. i. ſcholaſticis exercitiis. aut enim errorem litis
fouet. i. nutrit vel ſaltē ceſſus. i. percuſſus pugnis orat. i.
dep̄cat̄ opem. q. d. q̄cq̄d vinoſus ille agitat ſemꝑ ingetu-
dine torquet̄ atq̄ʒ ceteros torquet. O de⁹ exclamatio eſt q̄
lis ꝑmixtio. i. ꝑplexio atq̄ʒ deſolatio ē ſtudentib⁹ cū tali vi
noſo. Ergo diſcretio prudētiū ſupple ſcholariū eiiciat. i. re
pellat tales. ſ. vinoſos ab itegritate ꝯſortii. i. ſocietatis. ⁊ h̄
ordine irregreſſibili. vt. ſ. haud. i. quaq̄ʒ reuertatur. ⁊ ſup
ple reiiciat ipſos non tꝑe ebrietatis ſed terminato. i. cū ad
ſobrietatē reuerſi fuerint. ¶ Notādū licet ebrietas pluri-
ma mala oper̄ vti ſuperius iam expoſitum eſt. habet tn̄ h̄
ipſa vt ipſa mentem ebetet. ſecreta reuelet. geſtuſq̄ʒ detur
pet. eloquium enim ſcandalizat. nunc lites generat ac cor
poris vires extermīnat. cadere iubet. bene agere prohibet
requiem impedit. ſenſum alienat. obliuionem inducit li-
bidinem mouet: nauſeam prouocat. viſum minuit. ⁊ ab oī
virtute hoīem deſtituit. vnde Gualterus in alexādreidoſ
Rōis vile ſepulchrū ebrietas. hic. Seneca epl'a. 82. nihil
aliud eſt ebrietas q̄ʒ voluntaria inſania. oē vitiū intendit
⁊ detegit. verecūdiā remouet. verba dubia: oculos incer
tos. greſſuʒ errantē: vertigineʒ capitis ⁊ cetera hmōi cāt
nā. ſero oīa ꝓmittūt ebrioſi ſed mane obliuioni tradūt vn̄
Martialis coquus. Oīa ꝓmittis cū tota nocte bibiſti nō
faciāt quēq̄ʒ pocula noſtra rex. Bn̄ ergo dcm̄ ē a Boe-
tio ꝯſorte vinoſo nil poſſe deteri⁹ exiſtiari. Itē vioſus ſa.
ſū. i. vio plen⁹ ebri⁹ vel ebrioſuſ: ⁊ cōparat̄. cui⁹ ſuꝑlatiuū
Plautus ponens ait. Quid opus ē verbis. vioſiſſima ē
¶ Hec autem ſecūda ſpecies prime quādoq̄ʒ pre

ambula poſterioris autem pediſſequa appetiti-
ua. o quantũ erroris imittit ebrietas in mẽtẽ di
ſcipuli niſi freno ſobrietatis caſtigetur ad vnguẽ

¶ Hec autẽ. In hac parte Boe. hãc ſpẽm luxurie ad primã ⁊ ad tertiam comparat Et dicit ꝙ hec ſpẽs. ſ. que in cõ- meſſationibus ⁊ ebrietatibꝰ ꝯſtare ꝓbatur eſt pambula ideſt anteceſſoria prime. ſ. ſpẽi que ĩ coitu ꝯſiſtit. ⁊ rõ huiꝰ ſumitur ex antedictis: cũ ĩquit ipſũ coitũ ex ebrietate cau ſari. ⁊ eadẽ hec ſecũda ſpẽs eſt pediſſequa. i. ꝯcomitanſ ⁊ famula appetitiua. i. deſideratiua poſterioris. i. tertie ſpẽi luxurie que in veſtiũ ornatu ponit̃. Exinde cũ hec ita ſint exclamãdo ꝯtra hoc vitiũ inuehit̃ dicẽs. O quãtũ erroriſ ebrietas ipa imittit ĩ mẽtẽ diſcipuli niſi caſtiget̃. i. refrene tur ⁊ reſtrigat̃ ad vnguem. i. ad plenũ freno ſobrietatis.

¶ Tertia ſpecies luxurie eſt concupiſcẽti aque or
natibus inhiat parentumqꝫ progeniei maritata
conſiſtit: qbꝰ paupertatis tuta facultas cedit iuicta

¶ Tertia vero luxurie ſpẽs. In hac parte Boetius poſt pri mas duas luxurie ſpẽs deteſtandaſ tertiã ipſaꝫ fugiendaꝫ oñdit. Et diuidit̃ hec pars in duas. nam primo docet ter tiam ipſam ſpẽm fugere. ſcđo verificat dicta ſua exemplis ibi. Cum quondam. Prima adhuc in duas nam prio ip ſam fore fugiendã oñdẽs circa quos ipſa pricipalr verſat̃ demonſtrat. ſcđo vero in qbꝰ ꝯſiſtit declarat. ibi hec autem gaudet. Et dicit primo ꝙ ipſa tertie luxurie ſpẽs ẽ ꝯcupia ideſt cupiditas quedam que inhiat. i. intendit ornatibus atqꝫ ꝯſiſtit. i. eſt maritata. i. ꝯiuncta ꝓgeniei potẽtũ. i. ma gnatũ ⁊ diuitũ ornatibus dico qbus tuta facultas. i. ſtatꝰ paupertatis cedit. i. locũ dat inuicta. i. non ſupata eoꝝ vani tate. ¶ Notandũ ꝙ hec tertia ſpẽs luxurie que ornatibꝰ inhiat non niſi extollentia eſt aut corporis ornatuuꝫ ⁊ q̃ corporis ſunt. ſ. aut tandem veſtimentoꝝ. queciiqꝫ tamen ſit ſupbia quedam eſt atqꝫ vanagloria. que vt Saluſtio ĩ iugurtino videt̃. ſicut etiã experientia cõprobat̃ cõe plus no bilitatis malũ eſt q̃ʒ humiliũ. humiles nãqꝫ caſas paup tas inhabitat feriuntqꝫ ſummos fulgura montes Paup tas inquã tuta que veſtem non appetit corporis ſʒ animi affluẽtiã. de qua dcm̃ eſt per poetã. O vere tuta facultas Paupis anguſtiqꝫ laris. O munera nõdũ. intellecta dei

¶ Hec autem veſtium gaudet varietate frequen
ti carũqꝫ in ſigillatione membratim. pectinis be
neficio ceſariem polire: ⁊ calamiſtri tortuoſitate.
florũqꝫ diuerſitate ſeriatim laſciuire: gulamqꝫ
ſuam fuco perfundere: nouaculeqꝫ frequenti ca
ſtigationi inhiare. ſinum aromatibus adiplere:
gẽmatis colla monilibꝰ partorũqꝫ cingulis vẽtre
caſtigatuꝫ plebi oſtendere roſtratis tabulatiſqꝫ
calceis vt regina incedere colloqꝫ elato: guture
inflato: ſupercilio mutilato. oculo impudico.
faſtuoſoqꝫ inceſſu ſemicirculariter incedere gau
det. raris autem parũqꝫ modeſtis ſermonibus
ampulari. appoſitiſqꝫ cibariis omnia faſtidire. li
tibus ſeruientes: probris affines: cruciatibꝰ igno
tos affligere: vltimo raroqꝫ ſcholis intereſſe: pa
rumqꝫ prodeſſe. primo eiſdem abeſſe feſtinat. O
qualis quantaqꝫ vitiorum eſt permixtio

¶ Hec autem gaudet. In hac parte Boetius oſtendit in q bus hec tertia luxurie ſpẽs vt plurimum poſita eſt ⁊ dicit ꝙ hec tertia luxurie ſpecies gaudet in frequenti varietate veſtium atqꝫ eaꝝ ſigillatione. i. pictura mẽbratiꝫ. i. de mẽ bro ad mẽbrũ. ⁊ ſupple gaudet polire. i. ornare ceſariem. ideſt capitis comam. ⁊ ꝓprie virorũ. eſt vt dicit. Hugui tio. beneficio pectinis. i. illius inſtrumenti. atqꝫ tortuoſita te calamiſtri. i. illo inſtrumento tortuoſo ab effectu cũ ad criſpandum crines principaliter excogitatũ ſit. ⁊ gaudet laſciuire. i. luxuriari vel laſciue ſe gerer̃ diuerſitate floꝝ. ſe riatim. i. in ſerto poſitoꝝ. ⁊ gaudet ꝑfundere. i. ꝑfundẽdo tingere gulam. i. faciẽ. ⁊ hic pars ꝓ toto poſita eſt ꝑ ſino dochẽ fuco. i. colore ficto vt etiam ſupra caplo prio expoſi tuꝫ eſt in eo loco quo de logica ſophiſtica dicitur. vultũqꝫ mulieris fuco ꝑfuſa. ⁊c̃. Etiã gaudet inhiare frequenti ca ſtigatiõi nouacule. huius cultelli ad radendũ barbas ordi nati. Et dr̃ a nouo as. qꝛ hoiem nouat. vñ iudicuꝫ. iꝫ. No uacula non aſcendet ſup caput eius. Et pſalmiſta. q̃ſi no- uacula acuta feciſti dolum. ⁊ gaudet adimplere ſinũ. i. gre miũ ſuũ aromatibꝰ. i. rebꝰ odoriferis. Et dcm̃ eſt ab ara aroma. qꝛ aris impoſitũ diuinis inuocationibus aptũ. eſt etiã aroma in alia ſignificatiõe vnguentũ qđdam ꝓcioſuꝫ ex thure mirra nardo calamo cynamomoqꝫ ꝯpoſitũ. vñ v̾ ſus. Contere thus mirram nardũ calamũ cynamomum. His ſupinfundas oleum ſic fiet aroma. Et ſeq̄t̃ in lr̃a. ⁊ gaudet oſtendere plebi colla ornata monilibus illis orna mentis gẽmatis. i. plena gẽmis. ventremqꝫ caſtigatuꝫ. i. reſtrictum cingulis. i. balthcis parthoꝝ illaꝝ gentiuꝫ. qꝛ a parthis cinguli illi ꝓcioſi romam adducebantur. Mõile vt dicit Iſidorus ornamentũ ex gẽmis eſt qđ ſolet femina rũ ꝑdere collo. hoc etiã ſerpentũ dicit̃ qm̃ conſtat ex am phorulis quibuſdã aureis ⁊ variis gẽmis in modum fa- cture ſerpentis. Sumit̃ tñ pro quolibet ornamento. Et ſe quit̃ etiam gaudet incedere calceis. i. ſotularibꝰ roſtratis ⁊ tabulatis. i. depictis vt regina. Gaudetqꝫ icedere collo elato. i. in faſtũ eleuato. gutture inflato. ſupcilio. i. illo or dine piloꝝ qui ſupra oculos eſt. mutilato. i. truncato vel ꝓciſo. oculo impudico. i. laſciuienti ⁊ ad quẽlibet circũgi rãti: faſtuoſo. i. ſupbo iceſſu. i. tranſitu. gaudet inſup am pulari. i. verbis inflatis ſuperbis atqꝫ ſexquipedibus vti ⁊ illis raris. ⁊ ſermonibus paꝝ modeſtis. imo intempatis penitꝰ. ⁊ appoſitiſ cybariis gaudet faſtidire. i. faſtidio hr̃e omnia ſupple appoſita. ⁊ gaudet affligere ſeruienteſ litibꝰ ideſt rixis. cõtinuos affines. i. vicinos probris. atqꝫ igno- tos cruciatibus. gaudetqꝫ intereſſe ſcholis raro. ⁊ ſi aliqñ tñ vltimo atqꝫ paruꝫ ꝓdeſſe ſed feſtinat ab eiſdem abeſſe primo. His ⁊ aliis multis cõmotus. Boe. qbꝰ hec tertia luxurie ſpẽs dedititiſſima eſt inuehẽdo ꝯtra ipam exclamat O qualis ex vitii enormitate ⁊ quãta ex eius magnitudie eſt ꝑmixtio vitioꝝ. ſubaudi ĩ hac tertia ſpecie. faſtidio ire quaſi horrere ſpernere contemnere tedere. inde verbalia ⁊ hoc faſtidium ⁊ faſtidioſus.

¶ Cũ quodã tempore me athenis cauſa diſcendi
recepiſſẽ Ganimedẽ Pirri dictatoris filium oi
bus predictis laborantem inſperi. qui qñqꝫ pedu
lis libatis: qñqꝫ caligis maculatis: per horaꝫ ce
drinis tibus elatus nudiſqꝫ pedibus ꝓceſſit ario
pagumqꝫ vt ſtomacatus impetiit. Cauteqꝫ ſepiſ
ſime prouidi ne mihi inſurgeret quia alienigena
eram. Quid plura dicã ad tãtã licet inuitus de
uenit inopiã ꝙ ea que prius faſtidiendo cõtẽpſit:
mendicãs corrogando compoſuerit fortũe mea
tu permutato. ſʒ hec hactenus dicta ſufficiant.

¶ Cum quodam tpe. In hac parte Boe. quãta ex hmõi vi tio mala eueniant exẽplo corroborat dicẽs. Cũ ego boe. quodam tpe recepiſſem me athenis in hac ſcilꝫ vniuerſali ſchola grecie cã diſcendi inſperi. Ganimedeꝫ filiũ Pirri dictatoris laborantẽ oĩbus ꝓdictis qui. ſ. Ganimedes ni mia huiꝰ vitii fedatus laſciuia neſciens qũo ſe gereret in ceſſit. qñqꝫ. i. nunc. pedulis. i. ſotularibus deſup conſciſſis et limbatis. qñqꝫ. i. nunc caligis maculatis. i. diuerſorum colorum maculis ꝯſtrictis. atqꝫ proceſſit elatus tibiis ce drinis. i.

ſrinis.i.ad modū cedri erectis pedibus nudis.qȝ ꝑ.⁊ vt
ſtōacatꝰ.i.tumoꝛe ſupbie īflatꝰ ipetiit.i.indignāter petiuit
Ariopagū illum virū athenieſem quo ſtudiū exercebat a
quo ⁊ dyoniſius ſanctus ariopagita appellatus eſt ⁊ ego
quoqȝ Boetius prouidi caute ⁊ ſepiſſime ne mihi iſurge
ret qm̄ erā alienigena.i.alterius gētis. Et dr̄ alienigena
q̄ſi alia regione vel gēte natus.⁊ dicitur ab alion.i.alienū
⁊ genios nā vel gn̄atio ſic ⁊ francigena terrigēa que oīa ta
lia ſunt cōis generis. Et ſequitur his oībꝰ viſis.⁊ enarra-
tis qd plura dicā idē Ganimedes ad tātaȝ deuenit inopiā
q̄ꝫuis inuitus vt pmutato meatu.i.trāſitu fortune de pro
ſperitate in aduerſitatē mendicās coꝛrogando.i.petendo
compoſuit ea que prius.i.tpe ꝓſperitatis contēpſit faſti-
diendo.i.faſtu.⁊ ſupbia ſpernēdo.ſed hec hactenꝰ.i. huc
uſqȝ ſufficiāt ¶ Notandū ſimile exēplū apud Ualerium
maximū legit̄ de adoleſcēte polemōe q̄ꝫuis nō ſicuti ga
nimedes in faſtu atqȝ ſupbia dies cūctos ad vltimū cō
ſumeret.hic eni ꝑ Polemo vt refert. Ualerius li.6.ca. de
mutatione moꝛum.tantis illecebꝛis deditus extitit vt ipa
infamia gauderet.cūqȝ ſemel ex conuiuio poſt ſolis oꝛtuȝ
ſurrexiſſet vino grauis ⁊ vnguētis optimis delibutꝰ ami
ctus veſte plucida ⁊ ſertis capite redimito ⁊ Xenocratis
ſcholas aptas vidiſſet ante q̄s caſu tranſibat itrauitqȝ vt
prudentiſſima p̄cepta temulentie laſciuiis derideret.cūqȝ
oēs ꝯſidētes indignarent̄ Xenocrates vultu maturo omiſ
ſa re de q̄ diſſerebat de modeſtia atqȝ tēperātia loq cepit.
cuiꝰ grauitatē ſermonis polemo audiens primo detractā
de capite coronā ꝓiecit.poſtea palliū depoſuit ⁊ cōuiualis
oꝛis hilaritatē expreſſit.ad vltimū totā luxuriā depoſuit
ſicqȝ vniꝰ oꝛationis medicia ſanatꝰ ex infami pbꝰs euaſit.
Jtē libare.i.oꝛnare ide libatus ⁊ a libus dr̄ quā nos oꝛna
turam dicimus.ē.n.faſciola q̄ viſtiū extremitatē ābit aut
ex filis aut ex auro ꝯtexta. ¶ Nota ſic refert rabanꝰ ſuper
pſalterio. Cedrus arboꝛ ē altiſſima oīuȝ arboꝝ dn̄a ⁊ regi
na aſpectu pulchꝛa ſp retinēs viroꝛē ſuū cuiꝰ odoꝛ ſerpen
tes fugat.⁊ vt dic̄ Jſidoꝛꝰ lignū eiꝰ nūq̄ȝ teredie extermiat̄
īde cedrinus na.nū.i.ex cedro vel ſilitudinē credri habēs.

¶ Capitulum tertium

Um āt diſcipulꝰ ad pfectionē tendere te
c neat̄ effectiuā cām pfectiōis vt pote ꝯtiui
tatis ꝯſtātiā ꝑut facultas ſuppetit mēti di
noſcat̄ iprimere. Quid.n.in dilectionis opuſcu
lo lucidius cōſtātia: Quid incōſtātia negus: pꝛia
parit.ſcōa parta diſſoluit. ꝑ Pꝛia ꝓcedit.ſcōa re
trocedit.pꝛia colligit: ſecūda collecta diſpergit.

¶ Capitulum tertium.

Um āt diſcipulꝰ. Hoc eſt tertiū capitulū huiꝰ to
c talis libꝛi. Jn quo boe.poſtq̄ȝ i p̄cedētibꝰ docuit
quō pꝛia oblectamēta ſcolaribꝰ ipis miſtrāda ſint
atqȝ qualit̄ iā adultoꝝ ſcholariū elatio magiſtratui ſubdē
da eſt atqȝ diſcipline cōiūgēda.nūc vo demōſtrat elationē
ſtudētiū ſūmope repꝛimēdā.⁊ ad hoc pſuadēdū introdu-
cit ipſā incōſtātiā elatiōis atqȝ ſupbie pediſſequā: ⁊ coniū
ctiſſimā atqȝ pene germanā ut ſic ea penitꝰ ſpreta atqȝ cō
futata ad cōſtantiā ipſam anhelet̄. Et diuidit̄ hoc capitu
lū in duas ptes pꝛicipales.nā pꝛio p̄mittit intentū ſuum
ſecūdo exēplū ipm incōſtātie introducit.ibi. Cū in gymna
ſiis. ꝑ Pꝛia in duas.nā pꝛio oñdit ipam ꝯſtantiā ſūmope
amplexādā.ſcōo ipſam ꝯpat ad incōſtātiā ibi. Quid.n.
lucidiꝰ.⁊ dicit. Cū diſcipulꝰ ipe teneat̄ tēdere ad pfectōeȝ
dnoſcat̄.i.cognoſcat̄.iprimere.i.qꝛ iprimere debeat mēti
cām effectiuā pfectionis utpote.i.ſic cōſtantiā cōtinuita
tis ſupple in ſtudio.hec.n.eſt q̄ opꝰ inceptū pficit atqȝ in
optatū finē pducit.vñ illud vulgare ſumptū eſt. Cōtinua-
ta vigent.diſcōtinuata pibūt. ¶ Notādū qm̄ nullū opus
laudabile aut inter coꝛonata merita cōputādū putat̄ ſi cō
ſtantia cōtinuitatis atqȝ pſeuerantia abeſſe noſcant̄. qm̄
vbi cōſtās qs pmanet ſui opis preciū adipiſci meret̄. Le
gitime nāqȝ certāti atqȝ vſqȝ infinē pſeuerāti coꝛona da-
bit̄.nō.n.ex actibꝰ ſic nudo gñat̄ habitꝰ niſi affuerit opis
pſeuerantia Studēdū eſt ergo pſeuerāter cū int̄ occupa-
tiones hūanas nil delectabiliꝰ q̄ȝ ſcias iugiter meditari.
varietates cōtēplari atqȝ actibꝰ delectari.ſed foꝛe inges ſi
ſp ſtudio intendere te poſſe: cū ⁊ ipm interrūpe aliis nece
ſe ē. Huiꝰ dubitationi rñdēſ dico oībꝰ in agēdis modū fo
re adhibendū.ut enim pſeueres nō oȝ ut laboꝛibꝰ inceſ
ſanter aſſiſtas. ſufficit.n.ſi continuo ſtudio ipſo intēdere
neq̄as ſaltem dū intendis diu pſeueres ut habituſ qdē in aīo
tuo radicet̄.iuxta illud ſenece in edippo. Q ð ſepe fieri nō
pt fiat diu.⁊ hoc eſt qð ait qntilianꝰ li.4.de iſtitutiōe oꝛa
toꝛia. ꝑ Perſeuerādum ſaltē eſt qꝛ ſepiꝰ ⁊ ſi vires deficiūt
aīo tñ intētēdū ē. Nihil eni ut in lr̄a boe.ſubdit ē luciduſ
in opuſculo dilectionis ipſa ꝯſtātia.i.pſeuerātia.⁊ p ꝯriū
nihil negus inconſtantia qm̄ pꝛia parit.i.acquirit pfectio
nem ipſi diſcipulo.ſcōa.ſ.incōſtantia parta.i.acquiſita
diſſoluit.pꝛia ad pfectōȝ ꝓcedit.ſcōa ab ipa recedit.pꝛia
colligit.i.accumulat pfectionem.ſcōa collata diſpgit iux
ta vulgare ꝟ. Continuata vigēt diſcontinuata pibunt.

¶ Cum āt gymnaſiis inſudare decreuiſſemꝰ ma-
giſtratuſqȝ vicē dignū diximus obtinere.filiū in
conſtantie: imo ut verius dicā ipſammet incon-
ſtantiā: foꝛtuna noſtris aſſignabat p̄ceptis imbuē
dū. Qui ſatiricis inhiabat atramētis menſurnꝰ.
Hiſtoꝛiographis pſepe diurnus. Elegiacis an
nuus. Ratione vo differendi Ariſtotelē lamēta
bat̄ nocturnus: in editiōibꝰ philoſophicis mēſur
nus duodeciqȝ tabularum cōpilationibꝰ quaſi in
ſtantaneus: Oibus ſiquidem in bꝛeui extiterat
faſtiditus. Si vo libroꝛum inſpectionum eorū
qȝ ſcripture aliquātulū idulſiſſet: q̄ȝ pluresſ p ho
ꝛā inſperiſſet.nulliqȝ licȝ bꝛeuiſſimo tempoꝛe ma
nus imponeret perficientes.

¶ Cum autēȝ gymnaſiis inſu. Hec eſt ſcōa ps pꝛincipalſ hꝰ
capituli tertii. Jn q̄ boe.q̄ de incōſtātia i cōpatione ad cō
ſtātiā p̄miſerat nūc eaipa exēplo ꝯfirmat. Et didit̄ hec pſ
in duas ptes.in pꝛia facit qð dictuȝ ē.ſcōa ex exēplo ꝓpo
ſito ipam iconſtātiā pēitus fugiendā ꝯcludit ibi.lit gͦ.pꝛia
adhuc in duas ſcōm quadruplex genꝰ diuerſiōis ⁊ muta
bilitatis ipſiꝰ incōſtātie filii.ſcōa ibi. Tandē mercatoꝛ ter
tia ibi. Cratoniſqȝ ſtudiis.q̄rta ibi. Cū igit̄ iſtaꝝ queſtio
num Et pꝛio dicit ipſe boe.introducēs ipam incōſtātiam
ſiue incōſtantie filiū hoc mō. Cū nos boe.decreuiſſemus
inſudare.i.vacare gymnaſiis.i.ſcolaſticis exercitiis.atqȝ
duximus.i.reputauimus dignū obtinere vicē.i.qꝛ obti
neremus uicē.i.locū magiſtratus ob ſtudii noſtri cōple
mentū: foꝛtuna ipſa aſſignauit nobis filiū incōſtātie.imo
ut veriꝰ dicamus pentheſis ē.ipſammet incōſtātiā ibuen
dā.i.erudiendā.nr̄is p̄ceptis.i.doctrinis q.ſ.incōſtantie
filius inhiabat p̄ceptis.i.documentis ſatiricis.i.poetaꝝ
ſatiricoꝝ ⁊ vicia rephendentiū menſurnus.i.menſe.⁊ in-
hiabat hiſtoꝛiographis.i.hiſtoꝛiaꝝ ſcriptoꝛibꝰ ſic dictis
ab hiſtoꝛia ⁊ graphoſ ſcriptura.pſepe cōpoſitū ē.i.ſepiſſi
me diurnꝰ. Elegiacis.i.ſcriptoribus elegiaꝝ annuus.i.
p annū.vo ꝓ ſed lamētabat̄.i.lamentando inhiabat ⁊ cō
ſequebat̄ Ariſtotelē nocturnꝰ.i.ſola nocte ⁊ hoc non niſi
ſola rōe differēdi.i.diſputādi cogēte. Jn editiōibꝰ quoqȝ
phicis.i.in libꝛis phie atqȝ i ꝯpilationibꝰ.xii.tabulaꝝ q̄
ſi inſtātaneꝰ verſabat̄.vnde hec lex.xii.tabulaꝝ totiꝰ iuris
origo fuit ſm glo.inſtituta de iure nāli geñ.§.ex non ſcri
pto in verſiculo.origo.et.ff.de origine iuris.l.ii.§.i.et dr̄
lex ſcripta in.xii.tabulſ quaꝝ.x.a ciuitatibꝰ athenieſiū ⁊ la
cedemonioꝝ a.x.viris fuerūt allate.et due ad illaꝝ decla
rationē p eoſdē poſtea addite ut vult glo.l.c.moiſes de iu

delis. diſ. 7. Oib⁹ āt in breui faſtidit⁹ extiterat. ℭ Notādū ꝙ hic inconſtātie filius q a boe. in argumētū introducit̄ ſi milis illis extitit q vna die vota ieiunioꝝ celebrāt ⁊ altera ſtudio ipſ diſpēſant. orare nūc ꝓmittūt ⁊ ꝯtinere in poſte rū ꝓordināt de quib⁹ in epl'is. Horati⁹. Q uos petiit ſp̄nit repetit quoſ nup amiſit. Eſtuat. ⁊ vita diſcōuenit ordi ne toto. Talib⁹ vtiqꝫ ꝓdeſſet pl⁹ ſi ſtuderēt in bōis ceptiſ aios ſuos cōtiuare ꝙꝫ ſic nouitatū deſideria ꝓuoluere. ſicu ti eni hoc auctorizante vulgari. Nō fuit hirſut⁹ lapis ꝑ loca volutus. ſic neqꝫ aius plibuſ ac diuerſis nūc his nūc illis aduertens doctrinaꝝ floſculis pullulare ꝓhibet̄.

ℭ Tandē mercator incepit eſſe nauigio. Prime vō noctis ſpacio nauſee in hiatum ſentina cogente ꝓuocatus: ⁊ demū ponti inſultu ꝑterritus mundātis ortolanus eē cupiebat: Deficiēte vō legumine militie ſe tranſtulit exercitui Viſis aūt hoſtium incurſibus fuge terga comendabat.

ℭ Tandē mercator incepit eē. In hac pte Boe. ꝫ gen⁹ diuerſionis atqꝫ mutabilitatis icōſtātie filii oſ̄dit di. Idē i cōſtatie fili⁹ cū oīa ſupradicta ſicut ꝓmiſſū ē faſtidierat tā dē ad ſecularia negotia ſe trāſferēſ icepit eē mercator naui gio. ſed qd p̄ie noctis ſpacio ꝓuocat⁹ i hiatū nauſee. i. vo mitus. ⁊ hoc cogēte. i. iſtigāte ſentina illo loco i quē nauiſ ſuꝑfluitateſ recipiūt̄. ⁊ demū ꝑterrit⁹ ſaltu. i. iactu inūdā tis. pōti. i. mariſ cupiebat eſſe ortolan⁹ qd vltra dficiēte legumie ſupple ad ſeminādū trāſtulit ſe exercitui militie. ⁊ ampli⁹ viſis incurſib⁹ hoſtiū prim⁹ ꝯmēdabat terga fuge ꝑeligēs cū dedecore fugere. ꝙꝫ honore corp⁹ i victimā exhi bere. ℭ Notandū. Hora. li. ſermonū cōtra hoc gen⁹ incō ſtantie atqꝫ mutabilitatis loq̄ns ita ingt. Q ui fit. Mece nas ut nemo quā ſibi ſorte Seu rō dderit ſeu ſors obiece rit illa Cōtent⁹ viuat: laudent diuerſa ſequentes. o fortūa ti mercatores grauis ānis. Miles ait multo cōfract⁹ mē bra labore. Cōtra mercator nauē iactantib⁹ auſtris. Mili tia eſt potior. quid enī concurritur hore. Momento cita mors venit aut victoria leta. hec ille.

ℭ Cratoniſqꝫ ſtudiis tutius inhiabat cuius ſemi circuli capacitas multis formidabat̄ queſtiōib⁹: Superioris vō circuli latitudo zodiaci formata planicie dragmis arriſit ſeptēplicibus:

ℭ Cratonis quoqꝫ ſtudiis. In hac pte. boe. tertiū diuerſio niſ atqꝫ mutabilitatis gen⁹ incōſtantie filii oſ̄dit. Et dicit cū ipe icōſtantie filius tā iſta ꝙꝫ ꝑcedētia faſtidiret: diuer tit ſe poſtea ad cratonis illi⁹ phi ſtudia. cui⁹ cratōis capa citas ſemicirculi ſubaudi cathedre. formidabat̄ mltis qōi bus. vñ crato ille ꝙndā habebat cathedrā deſup i modū ſemicirculi arcuatā. in q̄ arcuatiōe multa qōnum gn̄a tri plici ſpacio cōſcribebant̄. Et diuiditur hec ps i tres ptes ꝺm triplicē q̄ſtionū in ſede ipſa cratonis deſcriptaꝝ loca tiōeꝫ. ſcd̄a ibi. Circuli mappa ſcd̄i tertia ibi. Vitia ſemicir culi planicies. Pria haꝝ in. 7. ſcd̄m. 7. qōneſ i ip̄a pria ſe micirculi planicie deſcriptas ꝓut ingt in lr̄a. Latitudo ſu perioris circuli. formata. i. diſpoſita. planicie. i. ꝺm plāiciē zodiaci arriſit. ſup. intuētes. draginiſ. i. qōnib⁹. ſeptēpli cibus. i. ſeptē maneriꝝ. ℭ Notandū eſt ꝙ auctor iſte dicit ipꝫ ſemicirculū in ſede cratōis fore latū ad zodiaci formā diſpoſitū vt cuitare facit illud incōueniēs quod obiici poſ ſet. ſ. circulus ē linea: ꝫ linea ē longitudo ſine latitudine atqꝫ ꝓfunditate. ergo ad hoc excludendū dicit ipſaꝫ ſemi circularē latitudinem formatam ad modum zodiaci qui zodiacus. iz. graduū latitudine diſtenditur ut ſic circulus pro ſuperficie circulari non pro circumferentia capiatur.

ℭ Prima vō litteralis protractio queſiuit vtrum celi empirei dominatio terrenitatis aliqua pticipe natura poſſit obfuſcari.

ℭ Pria vō litteralis ꝓtractio. Hic ponit primā qōem in ſupiori pte ſemicirculi ſedis cratōis deſcriptā ⁊ dicit. p̄ia ꝓtractio lrālis in hac ſede q̄ſiuit vtꝝ dn̄atio. i. de⁹ a quo celū ac tota nā depēdet. iz. metha. ipſius celi empirei poſ ſet offuſcari. i. obūbrari aliq̄ nā ꝑticipāte terrēitatis. i. cor ruptibilitatis. ℭ Notādū duplex ē h⁹ tituli qōis expoſi tio. vna qdē phoꝝ aſſertio incōgru. altera theologice ve ritati. ꝓpinq. Ei⁹ autē quā phica aſſertio cōplectit̄ mēs ē Vtꝝ de⁹ ipſe cognoſcere poſſit vilia ⁊ hoc nobilitati ſue ñ repugnet. Ad cuius ptē primā pꝫ rñſio ꝙ ſic. nā q̄nto aliq̄ virtus actiua ē fortior tāto in remotiora ſuā actionē extē dit ut ēt in ſenſibiliū actiōibus apparet. vis aūt diuini i tellect⁹ in cognoſcēdo res ſimilat̄ virtuti actiue. itellectus eni diuinus nō recipiedo a reb⁹ cognoſcit. ꝫ magis ꝑ hoc ꝙ eis influit. cū igit̄ ſit ifinite virtutis in itelligendo oꝫ ꝙ ei⁹ cognitio vſqꝫ ad remotiſſima extēdat̄. Sꝫ gradus no bilitatis ⁊ vtilitatis in oībus entib⁹ attēditur ſcd̄m ꝓpin q̄tatē ⁊ diſtantiā a deo q ē eſt ifinite nobilitatis. ergo. quā tūcūqꝫ viliſſima i entib⁹ de⁹ pp maximā virtutē ſui intelle ct⁹ cognoſcit. neqꝫ h veritas repugnat ex dictis phi. ii. me tha. nā ibi intēdit oñdere ꝙ diuin⁹ intellectus nō intelli git aliud a ſe qd ſit ſui intellectus ꝑfectio q̄ſi p̄icipale co gnitū. ⁊ ꝺm hoc dicit ꝙ vilia meli⁹ ignorāt̄ ꝙꝫ cognoſcāt̄ qñ. ſ. eſt alia cognitio viliū ⁊ nobiliū ⁊ viliū ꝯſideratio no biliū conſideratiōem ipedit. Nec tñ vilitas cognitoꝝ in co gnoſcentē redūdat ꝑ ſe. hoc eſt. n. de rōne cognitionis ut cognoſcēs cōtineat ſpēs cogniti ꝺm modū ſuū. ꝑ accidēs āt pt redūdare in cognoſcētē vilitas cognitoꝝ vel eo ꝙ dū vilia cōſiderata nobiliorib⁹ abſtrahitur cogitandis. vel eo ꝙ ex cōſideratione viliū in aliq̄s indebitas affectiones in clinat̄. q̄ qdē oīa in deo eē nō pñt q̄re ⁊c. Et huic cōſonat qd d̄r ſapie. 7. de dina ſapia ꝙ attigit vbiqꝫ pp ſuā mūdi ciā ⁊ nihil inq̄natū icurrit in illa. pt ēt titul⁹ qōis itelligi ve q̄rat vtrū de⁹ poſſet ſibi aſſumere hūanitatē. Et ad hāc ſa tis rñſuꝫ ē Ioā. i. Et vbū caro fcm̄ ē. vbi caro ꝑ hoīe ſūit̄ ꝫ auguſt. ſupponēda ergo ē pars iſta queſtionis affirma tiua apud fideles veluti fidei xp̄iane p̄icipali⁹ fundamētū

ℭ Secūda vtrū ſpirituū vitalis ſeruitus terrene fecis ābitu queat nature ſubſidio denigrari

ℭ Scd̄a vtrū ſpirituū. Hec ē ſcd̄a qō p̄ie ptiſ ſemicirculi ca thedre cratōis cui⁹ titul⁹ ſicuti ⁊ p̄ie duplicē recipit iter ꝑtationē q̄re et duab⁹ rñſiōib⁹ abſoluet̄ ꝺm primā expōeꝫ qōis. totalis mēs ē. Vtꝝ ſbe ſepate vti ſunt angelus atqꝫ demōes hūana corpa aſſūere poſſint. q̄tū vō ſcd̄e expōi ꝯueīt tm̄ ſōare v̄r: vtꝝ aia ipa itellectia corpi hūano vniri poſſit vt forma. quo ad primā qōis expōneꝫ lr̄a h mō ſup plēda ē. Scd̄a iꝗꝫ qōnū i ſupiori pte ſemicircli poſitaꝝ h ē. Vtꝝ fuit⁹. i. famulat⁹ vitalis ſpirituū. i. āgeloꝝ deo fa mulātiū aut demonū imo ipſemet ſp̄us q̄at. i. poſſit deni grari. i. obſcurari vel detegi aut circūdari ābitu. i. circui tu et veſtimēto terrene fecis. i. corpis et h ſubſidio. i. auxi lio nāe. et ad h rñdēdū ē ꝙ ex dina ꝑmiſſiōe tā bōi ꝙꝫ ma li ſp̄us corpa terrena aſſūere pñt. De bōis qdē māifeſtū ē in hiſtoria thobie ⁊ p̄cipue ca. iz. vbi dēm ē angelū ipm raphaelē cōdiſſe: qd vtiqꝫ act⁹ corpis ē. De mal' ſilr̄ māi feſtū ē in incubis atqꝫ ſuccubis quos piloſos qdā vocāt ſunt. n. demōes luxurioſiſſimi q ꝑmiſſiōe dei ad opprimē das feias vel ſe ſupponēdiſ viris corpa aſſumūt. Sicuti er go iſtis ſic ⁊ religs ꝓculdubio vel ad temtādos bonos vel ad caſtigandos malos aſſumere corpa ꝑmiſſum eſt. De monum. n. tota intentio eſt aut ad bonoꝝ fatigatiōeꝫ aut ad maloꝝ retētioneꝫ: q̄re et clementa ſepe ꝑturbāt. tēpeſta tes in mari ⁊ in aere ſepe ꝯcitāt fruct⁹ terre corrūpunt ⁊ de uaſtāt. Apocalipſ. 7. Afflictōes eni iuſtoꝝ ſp appetūt. ſed ſi a deo ptātē ñ accipiūt ad tētatiōis articulū nullaten⁹ cō ualeſcūt. Quātū vō ad ſcd̄aꝫ tituli expōneꝫ lr̄a hec ſonat. Vtrum ſeruitus vitalis. i. vitā tribuens ſpirituum. ſ. aiaꝝ queat denigrari. i. vniri ⁊ veſtiri ut forma ābitu terrene fe cis. i. ipo corpore. auxilio nature. i. nāliter. Pro cui⁹ ſolu tiōe notādū eſt inter phos diuerſas d hac re extare opinio nes. nā

nes. nā

nes. nā ut refert ariſ. p̄rio de aīa. ⁊ metha. Plato poſuit ī
tellectum vniri corpi nō ut formā mãe ſ3 ut motorē mobi
li: eo mō quo nã vnit̄ naui atq̄3 intelligentia orbi. nō p̄
modū informatiōis. ſ3 p̄ cōtactū virtutis qm̄ hoc ꝯtactu
indiuiſibile tāgere p̄t diuiſibile. q̄re dic̄ plato q̄ hō ip̄e n̄
eſt aliqđ vnū p̄ ſe cōpoſitū ex corp̄e ⁊ aīa intellectiua ſ3 ē
ip̄ſa aīa intellectiua vtēs corp̄e ſicut hō vtit̄ indumēto. cō
mentator āt. tertio de aīa inq̄t q̄ copulat̄ nobis ītellect⁹ p̄
cōtinuationē intētiōis ītellecte. q2 eadem eſt intentio infor
mans intellectū ⁊ virtutē imaginatiuā. ſ3 q2 he poſitiōes ī
p̄tinentes ſunt ut3. Pria. n. ip̄tinēs ē iō qm̄ mobile n̄ h3
eē formal'r per motorē q2 eſſe mobile p̄ri⁹ eſt nāl'r in actu
anteq̄3 moueat̄. qđ. n. mouet̄ eſt ī actu. 5. phiſicoꝝ ſ3 hō
h3 eē formal'r p̄ intellectū ut liq̄t: ergo aīa intellectiua nō
vnit̄ corpori ut motor ut voluit plato. neq̄3 etiā vnit̄ ip̄i p̄
fantaſmata intellecta actu ut vult ꝯmētator. p̄bat̄ ſpecieſ
intellecta comparat̄ ad fantaſma ſicut ſpēs viſibilis ad co
lores. ſm cōmētatorē. z. ⁊. 3 de aīa. ergo ſilis eſt ꝯtinuatio
intellectus poſſibil' p̄ ſpēm ītelligibilē cū fantaſmate ī no
bis. ⁊ potētie viſiue per ſpēm viſibilē cū colore in lapide. ſ3
hec cōtinuatio nō facit lapidē videre. ergo cōtinuatio intel
lectus poſſibil' ī nobis cū fantaſmate n̄ facit nos intellige
re. ergo ⁊c̄. q̄re dicēdū ē cū ariſt. q̄ aīa ītellectiua vnitur
corpi ſubſtātial'r p̄ informatōe3. ita q̄ ē forma ſubſtātial'
corp̄is hūani nō ſolū dās operari ſicut intelligentia orbi:
ſ3 etiā eē ſpecificū ⁊ eēntiale. p3 q2 dr̄ntia ſpecifica ꝯſtituēs
aliquā ſpēm ſumit̄ a forma illi⁹ ſpēi ſic̄ p3 ex mēte p̄hi. z
metha. dicētis q̄ ꝯria ꝯn̄tia mām nō faciūt differentiā in
ſpē ſ3 ꝯria ꝯn̄tia formā. mō differētia p̄p̄ria hōis ē rōna
le. ergo ſumit̄ a forma hūana. ſ3 rōnale ſumit̄ ab eo qđ ē
intellectiuū ⁊ rōcinatiuū. ergo ītellect⁹ ē forma corp̄is hu
mani. q̄re ut dictū eſt in l̄ra ſeruit⁹ vitalis. i. vitā dās. ipſa
enī aīa act⁹ eſt corp̄is organici p̄hici vitā in potētia hn̄tis

Tertia āt an iudaice trine diuiſiōi polorum an ariſtotelice ſimplici acq̄eſcendum ſit partitioni.

Tertia an Judaice trine diuiſioni. Hec eſt tertia q̄ōnum
in ſuperiori p̄te cathedre cratonis poſitarū. ⁊ talis eſt. An
potius ſit acq̄eſcendū. i. obtēperādū trine diuiſiōi iudaice
poloꝝ. i. celorū: an vō ſimplici partitiōi. i. diuiſiōi ariſto-
telice. Notandū vti h3 hebraica traditio vltra planetaꝝ
orbes. 3. celoſ cōſtare. ſ. celū ſtellatū. aqueū ſiue criſtallinū
atq̄3 celū empireū. qb⁹ oīb⁹ ſupereſſet celū ip̄m trinitatis
theologi nr̄i auctumāt qđ idē eſt ſm rem cū deo differēs
rōe. nihil. n. aliud eſt q̄3 virtutis dei excellētia q̄ cōtinet ⁊
ābit oīa creata. poſt hoc celū empireū eſt īter oīa corpora
ſimplicia nobiliſſimū iōq̄3 a ſc̄tis igneū nūcupatū nō ab
ardore ſ3 p̄p̄ corp̄ale lumē in eo diffuſum: ad cui⁹ intelligē
tiam nulli p̄hoꝝ deuenerūt niſi forte iuxta damaſceni ſen
tentiā illi ſolū q̄ dogmata moyſi legentes ea ſibi attribue-
runt. hoc celū vniforme eſt qm̄ ſic̄ an̄ multa neceſſe ē vnū
exiſtere. ſic quoq̄3 nā multiforme neceſſe eſt vniforme con
ſtare. eſtq̄3 ip̄m īmobile qm̄ vniforme bonitatē participās
S3 forte di. oē corp⁹ h3 motū ſibi nālem. Rn̄deo veꝝ eſt
corp⁹ ad ḡnationē ordinatū. Empireū āt celū eleuatū eſt
ſuper hmōi ordinē. Tertiū vō celū aqueū eſt ſiue criſtalli
nū qđ albertus opinādo concedit qm̄ inter doctores mul
ta de ip̄o ſit diuerſitas ex luce exiſtere ſicut ex cōplemento
ſui ⁊ ex p̄ſpicuitate tanq̄3 ex diſpōne materiali. Et hoc pri
mū motui ſubiacet q̄re ⁊ ip̄m p̄rimū mobile apud aſtrolo
gos ꝯpetebat nominari. Ip̄mq̄3 p̄hi ſm ſenſum ſolū lo-
q̄ntes ſm rōis cōuenientiā ſcrutati ſunt tā ex p̄te motoris
q̄3 mot⁹ ac etiā vniformitatis. poſt qđ celū firmamentum
eſt qđ ariſto. l3 falſo p̄rimū mobile opinat⁹ ē. ⁊ nimiꝝ fal
ſo qm̄ ut ābroſius ait p̄hs ille in multis que ſup̄ra lunam
ſunt errauit q̄re nimirū ſi in hoc errauerit celo ip̄m p̄rimū
mobile dicēdo. q̄ de re ꝯcludēdo dicim⁹ non ariſtotelic
ſ3 iudaice aſſertiōi circa hoſ celos ⁊ potiſſime theologoꝝ
traditōi acq̄eſcendū. ⁊ rō eſt qm̄ ſpere ac celi oēs hn̄t quā
dā bonitatē p̄portiōatā ipſi p̄rimo aut ergo hn̄t ip̄am pro
portionatā ſine motu ⁊ erit vtiq̄3 nobilius. q̄re celū ip̄3 em
p̄ireū aut h3 ip̄am bonitatem p̄portionatā ipſi p̄rio p̄ mo
tum ⁊ hoc vel motu diuerſo ⁊ erit ip̄m firmamētū qđ du
plici mouet̄ motu. ergo neceſſe erit fore aliud qđ h3 boni
tatem p̄portionatā ipſi p̄rio per motū vnū hoc autē eē nō
poterit celū empireū qđ imobile ē. neq̄3 firmamentum qđ
duos mot⁹ ꝯtinet. ergo erit quoddā p̄ri⁹ firmamento ac
poſterius empireo. ⁊ hoc eſt ip̄m celum aq̄um ſiue criſtal-
linū de quo dictum eſt. ⁊ diuiſit aquas ab aquis. ⁊c̄.

Quarta ſi iudaice an termini ſint ex ip̄is an in ipſis an q̄libet ſigillati: ⁊ ſi ariſtotelice cū p̄tes to tius localiter moueantur: quare totu3 nō mouet̄.

Quarta ſi iu. Hec eſt q̄rta q̄ōnū in ſuperiori parte ſedis
cratōis poſitaꝝ q̄ correllario q̄dā ex tertia elicit̄. et dic̄ q̄
ſi iudaice aſſertioni acq̄eſcendū ſit q̄t̄ripl̄ex celū diſtinguit̄
an tūc. termi. i. extremitates ſiue ſup̄ficies eoꝝ celoꝝ ſint
ex ip̄iſ. i. ꝯtinui vel ſint ī ipſiſ. ſ. cōtigui vel ſalti q̄lib3. ſ. ho
rum terminoꝝ ſit ſigillati. i. ꝯn̄r ſe habēs. Si vō acq̄eſcen
dū ſit ariſtotelice traditioni q̄ poſt planetaꝝ orbes ſolum
octauū circulū collocat q̄re cū p̄tes celi totaľr moueant̄ to
tum ip̄m celum local'r ſil' non moueat̄. vn̄ ad p̄rimā haꝝ
q̄ōnum dicendū eſt breuiter ip̄os celos eſſe cōtiguos ⁊ nō
ſolum celi ſuperiores: ſ3 ⁊ planetaꝝ orbes. Hoc. n. motus
ip̄ſe diuerſus ſperaꝝ inuehit atq̄3 de⁹ optim⁹ ſic fore diſ
poſuit. ſic̄. n. nō cōtiuari p̄t mobile cū imobili ſic nec ip̄3
p̄rimum mobile cū empireo celo p̄t ſolidari. neq̄3 etiam
octauus circul⁹ q̄ motui diurno renitit̄ ip̄o p̄rio mobili
quōlib3 cōtinuat̄ qđ certe īpedit motus ip̄i⁹ a p̄rio diuer
ſitas atq̄3 motuū multitudo. eadē etia3 manerie in plane
taꝝ orbibus rōcinari p̄t. ꝓp̄ motuū eoꝝ diuerſitatem
atq̄3 etiam ſperaꝝ ecentricitatem q̄ q̄dē oīa cōtinuationē
ſup̄ficieꝝ nullo mō permittūt. Ad reliquā āt q̄ōnē facile
p3 rn̄ſio. Ip̄m. n. celū totū moueri ad alium locū duplici-
ter itelligi pōt. vel motu circulari et dico ip̄m totū moueri
ſil' ⁊ ſemel ab oriēte in occn̄s qualib3 die nāli ſemel vel ip̄o
motu recto. Et dico q̄ nullo mō cū mot⁹ ille p̄p̄ celeſtis
corp̄is ſūmā p̄fectionē ī celū cadere nō poſſit cū ꝯriu3 ha
beat. ſeq̄ret̄ etiā illđ abſurdū ex̄ celū locū fore atq̄3 vacuū
qđ falſū eſt cū ex̄ ip̄3 nihil ſit n3 loc⁹ neq̄3 tp̄s neq̄3 vacuu3
ſ3 ibi ſunt entia optimā vitā ducētia quā p̄ficiūt ī toto eter
no. Nota ſigillati. i. ſingulariter p̄ vnūquēq̄3 ſep̄atim. ⁊
dr̄ q̄ſi ſingulati. Priſcian⁹ ip̄am a ſingulis accipit ſicut
ab hoſtiatim. cōiter ergo ſigillati3 p̄ ſingulatim dr̄. vn̄ p̄
pheta. Qui finxit ſigillatim corda eoꝝ ⁊c̄.

Quīta cur ꝯtiua elemētoꝝ ſit tranſmutatio ⁊ an eadē ſūt q̄ p̄rio fuerūt elemēta an alia cōſiſtant.

Quinta cur elemē. Hec ē q̄nta q̄ōnū ſup̄ioris partis ſe
dis cratonis q̄ q̄rit̄. Cur tranſmutatio elemētoꝝ ſit cōtiua
Ad h⁹ q̄ōnis ſolutionē notādū q̄ elemētoꝝ q̄dā ſimbola
ſunt q̄dā diſſimbola. Simbola ſunt q̄ cōueniūt in aliq̄ q̄-
litate p̄ria ut ignis ⁊ aer in calido. Diſſimbola vō ſūt que
nō cōueniūt ut ignis ⁊ aq̄. Vn̄ dico rn̄dēs q̄ōi q̄ elemēta
iō trāſmutant̄ ꝯtinuo qm̄ apta nata ſūt ad trāſmutādum
h āt aptitudo. p̄uēit aut ex ꝯuēiētia coꝝ ī q̄litatib⁹ p̄miſſiſ
aut ex ꝯrietate anexa q̄ q̄dē īter actiua ⁊ paſſiua ſp̄ exiſtit q̄
re dictū eſt q̄ in ſimbolū hn̄tib⁹ facilior ē trāſmutatio n̄ q̄
dē rōne velocitatis ſ3 rōe paucitatis corruptoꝝ qm̄ diſſim
bola p̄p̄ ꝯrietatem annexā citius trāſmutatiō3 ingrediūt̄
Sed dico rōne paucitatis corruptoꝝ ip̄a3 trāſmutatiō3 fo
re faciliorē. qm̄ ī ſimbolū hn̄tib⁹ vnū ſolū corrūpit̄ ut ſi ex
igne ḡnat̄ aer ſolū ſiccitas ignis corrūpit̄. ſi vō ex igne ⁊
aq̄ duo. ſ. caliditas ⁊ ſiccitas. natura ergo nō tātū laborat
in trāſmutatiōe ſimboloꝝ ſicut in diſſimbolis q̄3uis ī diſ
ſimbolis velocior p̄p̄ ꝯrietates ānexas vt dictū ē trāſmu
tatio fit. Et inde ſc̄da p̄s q̄ōis p̄ric̄ p̄tis q̄ſi correlaria orit̄
ſc3 h. Cū ergo elemēta ꝯtinue trāſmutēt̄ vtꝝ cōſiſtāt. i. p̄
maneāt nūero eadē q̄ p̄ri⁹ erāt vel n̄. vbi notare cōuēit q̄
aliq̄d eē idē qđ p̄ri⁹ fuerat tripl'r itelligit̄ vno mō p̄p̄rii-

UNIVERSITAT DE GRANADA

ſime qꝛ nec ĩ toto nec ĩ pte ẽ ſubſtãtialr̃ variatũ ⁊ ſic de⁹ vł intelligentie ſũt eadẽ nũero ꝙ pri⁹ fuerũt ſcđo ꝓpe qꝛ pſ principalioꝛ ei⁹ nec in toto nec in pte ẽ ſubſtãtialiter variata. ⁊ ſic hõ ẽ illđ qđ pri⁹ fuit. tertio large. qꝛ diſpões accñales nõ ſũt notabilr̃ ⁊ ſenſibilr̃ variate ⁊ ſic defũctũ dñt eſſe eũdem ꝙ prius. hoc viſo dico ꝙ ſic nulla entia ĩaiata ſic neqꝫ elemẽta ꝑ totã ſuã ꝑiodũ manẽt eadẽ nũero ſcđo mõ ſꝫ bñ tertio mõ. pꝫ qꝛ cuiuſlibet taliſ noua forma ꝑtialiſ ⁊ noua ꝑtialꝭ mã acqrit̃ ⁊ ſilr̃ deꝑdit̃. manet tñ ꝯſilis multitudo diſpõnũ accñtaliũ: q̃re lꝫ nullũ pedale hoꝝ elemẽtoꝝ exñs añ milleſimũ annũ fuerit: tñ hec elementa dñr ꝯtiue fuiſſe qꝛ ꝯtiuo apꝑauit cõſilis diſpõ accñtaliũ diſpõnũ ĩ eis. ¶ Notandũ elementũ dĩ q̃ſi ilemẽtũ ab ile. i. pꝛioꝛdiali mã. de⁹. n. pꝛio creauit ile ⁊ ex ile ſegregauit. 4. elemẽta

¶ Sexta cum vnum elementoꝛuꝫ contrarium ut aqua accidentalem accipiat qualitatem ut caliditatẽ quare ñ ignis accidẽtalẽ accipiat frigiditatẽ

¶ Sex. cũ vnũ ele. Hec ẽ ſexta qõnũ ſuꝑioꝛis ꝑtiſ cathedre crato. cui⁹ thema hoc ẽ. Cũ vnũ elementoꝝ ꝯtrioꝝ ut aq̃ accipiat accidentalẽ caliditatẽ. q̃re ñ eꝯ ignis accñtalẽ frĩtateꝫ ſuſcipe poſſit. Et ad hoc dđm ẽ qm̃ ignis iter oĩa elementa maioris ẽ actiuitatis ꝑꝑ abundantiã forme q̃ fit ut oĩa alia in qbus ñ tãta reꝑit̃ actiuitas ſꝫ magis paſſibilitas ꝑꝑ habundãtiã mãe q̃ ſubiectũ ẽ trãſmutatiõis atqꝫ paſſibilitatis in ſui nãm facile reducere poſſit: facilius tñ quo ad ꝓprietates appropꝛiatas ꝑꝑ ꝯrietateꝫ q̃ꝫ ꝓprias lꝫ ex ꝯñti ẽt ipas propꝛias tranſmutare poſſit. neqꝫ tñ eꝯ alia elementa in ignẽ ita fortit̃ agere valẽt ut ei⁹ caliditatẽ ad frĩtatẽꝫ reducãt ⁊ h̃ ĩſufficiẽtia actiuitatiſ ꝓhibẽte.

¶ Septima an aliqua zona a noſtra ſit hitabilis. Que hitantium pꝛimeua natiuitas: qs acceſſus eorum: qualiſqꝫ receſſus permutatio.

¶ Septima an ali. ⁊c̃. Hec eſt. 7. ⁊ vltia qõnũ circuli ſuꝑioꝛis ſedis cratonis qua querit̃ an ſit aliqua zona. i. hemiſperiũ hitabilis alia a noſtra. ideſt. noſtro hemiſꝑio. ⁊ ſi ſic q̃ tñ erat pꝛimeua natiuitas hoꝝ ibi hitantiũ cũ clarũ ſit adã protoplauſtũ ad has ꝑtes haud q̃q̃ꝫ declinaſſe. ⁊ in ſuꝑ qs ſit acceſſus ad eas ꝑtes atqꝫ receſſus. ¶ Notãdũ qõnem hanc ſpãlr̃ ꝑꝑ antipodes fore motã. vñ antipodeſ ꝑpłi ſubterranei ſunt ꝯ nos pedes hñtes ut qdã putant. papias vo dicit antipodes dictos eo ꝙ ꝯrii nr̃is veſtigiiſ putãt̃. Quia ſciẽdũ ꝓ qõis ſolutiõe ãtipodes exiſtere dupłr intelligit̃ vel ut in hemiſꝑio inferioꝛi hitẽt. vel nobiſcũ in nr̃o. quo ad primũ intellectũ dico ãtipodes nullo mõ ꝯ nos poſſe cõſiſtere cũ hec ps quã hemiſpiũ inferius dicimus aqs totalr̃ ſit ſubmerſa q̃re ⁊ ſepta terra dĩ eo ꝙ oceano circũambit̃ Inſulaqꝫ aſſatides vocat̃ ſic marcus cicero in ſomnio ſcipionis. Oĩs terra q̃ colit̃ a vobis laterib⁹ latioꝛ ꝑua q̃dã inſula circũfuſa illo mari qđ atlãticuꝫ qđ magnũ qđ oceanũ appellatiſ. ⁊c̃. Cũ ergo ꝑſilla ſbmerſa ſit ꝯñs ẽ vt ſolũ ea q̃ aqs ſupertat. quãqꝫ incolim⁹: ſola hitatione ꝑagrat̃. q̃ꝫtũ vo ad ſm̃ itellectũ ut ipſi antipodes in nr̃o hemiſꝑio hitent vel ſaltiꝫ hitare poſſint ñ rõni abſonũ eſt. Nõ tñ ſm̃ regionũ latitudinẽ q̃ auſtro in ſeptẽtrioneꝫ ad maximũ iuxta tholomei ſniaꝫ ad. 80. gradũ ꝓtendit̃. qm̃ directã ꝯpõnem q̃ mediũ regrit circuli latitudĩs terre breuitas ipediret: ſꝫ ſm̃ regionũ longitudinem q̃ ab oriẽte vſqꝫ ad occidentales foꝛtunatarum inſulas. 180. gradib⁹ qđ ẽ mediũ circuli extẽdit̃ nõ ipoſſibile ẽ antipodes collocari. nã exñtibus ĩ vltimis orientis finib⁹ meridiãus coꝝ. 90. gradib⁹ ab equoctiali diſtat. ſilr̃ ⁊ exñtib⁹ in vltimis occidẽtalib⁹ locis. q̃re ſit cũ meridianus ſit circulus ſperã ĩ duo eq̃lia ſecans ꝑ vtroꝛũqꝫ capita ac pedes ſpꝫ ꝓtẽdi ꝑtib⁹ ex oppoſitis. ꝯñs ergo ẽ occidẽtales ipos oriẽtalib⁹ ꝑ diametꝝ ꝯponi. ⁊ hoſ ãtipodes vel antigões cõuenit appellari. neqꝫ obſtat ſi diceret̃ ꝯrioꝝ nã ẽ ſi vnũ ꝯueniẽs ſit reliquũ inconueniens erit. ſi ergo hitatio oriẽtis erit ꝯueniẽs ⁊ ſalubris vite aĩantiũ. ergo ſibi ꝑ circulũ oppoſita erit diſcõueniẽs. Rñdet̃ qđ illud veꝝ ẽ ĩ formaliter oppoſitis. nõ ãt ſitualr̃ ſic in propoſito. facilr̃ g° adiũctũ qõi ſoluit̃ quo q̃rit̃ q̃ ſit pꝛimeua hoꝝ natiuitas. dico adam ſicut ⁊ alioꝝ. ⁊ ſilr̃ adiunctũ alteꝝ. qs acceſſus ⁊ q̃liſ ab eis receſſus. Dico talis q̃lis ad reliq̃s niſi gẽtiũ barbaries atqꝫ itineꝝ ignota ſpacia luſtrantes valeant ipedire.

¶ Circuli vo mappa ſcđi nouenaria oculos intuẽtium detinebat inſpectione. Quarum pꝛima zodiaci latitudine modificantem continebat circulorum qualitatem inſpectiue colurorũqꝫ terminos diffinitie totiuſqꝫ forme quãtitatẽ ꝓgreſſiue

¶ Circuli vo mappa. In hac ꝑte boe. põit ſm̃ ordinẽ qõnũ in cathedra cratõis deſcriptaꝝ ad q̃s poſt pꝛias filius in cõſtãtie ſe diuertit. Et dĩdit̃ in. 9. ꝑtes ſm̃ nouẽ qõnũ genera. ꝑtes ĩ proceſſu patebũt. Et dicit p°. ꝙ mappa. i. planicies forma ſeu diſpõ ſcđi circuli ſedis cratoniſ detiebat oculos intuentiũ nouenaria inſpectiõe. i. iſpectiõe. 9. qõnũ q̃ꝝ. ſ. nouẽ qõnum ſiue nouenaꝝ inſpectionũ. pꝛia qõ ꝯtiebat latitudinẽ zodiaci. illius celeſtis circuli modificãtẽ. i. mẽſurãtẽ q̃litatẽ circłoꝝ. ſubaudi ceteroꝛũ ſpaliũ vti ſt̃ duo tropici duo polares atqꝫ vnus oĩm medi⁹ quẽ eq̃torẽ ſiue eqnoctialẽ dñt ⁊ dico modificantẽ iſpectiue. i. ſꝫ apꝑentiã. qꝫ pro ⁊. modificãtẽ diffinitiue. i. eẽntias oñdẽdo coluroꝝ. illoꝝ ſemicirculorũ. qꝫ ꝓ ⁊. modificãtẽ ꝓgreſſiue. i. ſm̃ rõis ꝯñtiã q̃ꝫtitatẽ toti⁹ forme ſubaudi mũdiał.

¶ Notãdũ. n. eſt ꝙ toti⁹ h⁹ lr̃e mẽs ẽ ipſaꝫ ſecũdã ꝑtẽ ſemicirculi cathedre cratonis q̃ſiuiſſe. circuloꝝ vl̃is mũdi machine deſcriptõꝫ. atqꝫ tãdẽ ex his forme q̃ꝫtitatis mẽſuratiõnẽ. Pro quoꝝ oĩm abſolutione notãdũ ẽ in ipa mundiali machina q̃ſdã maioreſ iaginãdũ fore circuloſ. q̃ſdaꝫ vo mĩores. maiores inq̃ꝫ q ipaꝫ ſpã ad duo ſecãt eq̃lia. minores vo duo ad ieq̃lia didũt. ex maioꝛib⁹ zodiac⁹ ẽ queꝫ circulũ vite ſiue aĩaliũ dñt. a zoes qđ ẽ aĩal. qm̃ ĩ ipo. 12. ſigna noĩb⁹ aĩaliũ nũcupata figurãt̃. Et hic ſua lõgitudie ſicuti qlibꝫ ſpalis circul⁹. 360. grad⁹ aſtronomica diuiſiõe ꝯtiet. Latitudie vo. 12. q̃s. 12. liea q̃dã ꝑ mediũ ĩ lõgũ ſecat eclipticã ꝯuẽit appellari. Didit̃ qꝫ h̃ circul⁹ ſꝫ poꝛtões lõgitudinũ ꝑtib⁹. 12. q̃s ſigna vocam⁹ quaꝝ ĩitiũ ab ariete ſumẽs ꝑ thauꝝ: geml̃ cãcꝝ: leonẽ virginẽ. librã. ſcorpiũ. ſagittariũ. capꝛicoꝛnũ. et aq̃riũ. diuertit̃ q̃uſqꝫ ĩ finẽ piſciũ atqꝫ tãdẽ caput arietis iterũ cõtigat ꝑuenire. q̃ ĩtelligẽdũ ẽ ex raptu firmamẽti ꝑtes ipas zodiaceas q̃ſdã ſine dubio circulos ꝯtiuo dſignare. ñ qdẽ reales atqꝫ colore q̃dã vel alia iduſtria depictos ſꝫ itellectuales ſolũ atqꝫ mathẽatiſcos q̃ꝝ maxius ab vtriſqꝫ polis eq̃ diſtãs et ab oriente in occñtẽ: iterũqꝫ ĩ oriẽtẽ ꝑ caput arietiſ ⁊ libre extẽſ⁹ eq̃toꝛ dĩ veꝝ qꝛ ſicuti ab ipo arietis atqꝫ libre capitib⁹ ꝑ reuolutionẽ diurnã circul⁹ h̃ ꝯſignat̃ ñ ꝯ min⁹ ꝑ cãcri atqꝫ capꝛicoꝛni circũferẽtias duo tropici dſcribũt̃. Tropici iq̃ꝫ q̃ſi ꝯuerſiui qm̃ cũ ſol eos circulos dueneꝛit vel ad nos reuertit̃ vł ſaltẽ motu ſuo ꝓprio a nob̃ retrocedit ⁊ nꝫ tñ hi circłies maioꝛib⁹ ſt̃ qm̃ ad iequalia ſpã ſecãt. iſuꝑ ſicuti ab extremis zodiaci ꝑtib⁹ duos tropicoſ dſcribi ꝯcedim⁹. ſic qꝫ qm̃ zodiac⁹ circuli obliqu⁹ ẽ atqꝫ alios a polis mũdi polos ſuos hꝫ: quẽdã articũ qꝛ circa arctos. q̃ndã vo ãtarticũ qꝛ circa illã ꝑtẽ q̃ ꝯ arctos põit̃ circulos ꝑ poloꝝ ipoꝝ zodiaci diuturnã reuolutiõꝫ dſcribi fatẽdũ ẽ: quoꝝ tãta a mũdi polis ẽ eq̃ diſtãtia q̃nta ipſoꝝ a tropicis diſtãtia reꝑit̃. rurſũ. qꝛ ꝑ motũ ſolarẽ ꝓpriũ nũc eqnoctia nũc vo ſolſticia ꝯtigit fieri: nece ẽ arc⁹ q̃ſdã tã eqnoctia q̃ꝫ ſolſticia diſtiguẽteſ iagiari. h̃ ẽ ꝑ caput arietis atqꝫ libre ⁊ mđi poloſ q̃ ad eqnoctia. ſilr̃ ꝑ cãcri ⁊ capꝛcoꝛni atqꝫ ẽt mđi poloſ trãſcũtes. ⁊ hos coluroe q̃i ſemicirculi appellãt. h̃ ãt oĩa a zodiaco ut vĩ modificatiõꝫ atqꝫ dſignatiõꝫ capiũt. q̃ ⁊ ſufficiẽt q̃ꝫuis breuit̃ qõni ſatiſfactũ fore putat̃. Itẽ mappa pictura vł foꝛ°. dĩ. ſic ⁊ mappã mđi dicim⁹ ẽt togilla dĩ a man⁹ q̃ſi mãupia. i. manũ piãſ. iñ mappella. le. dimiutiuũ

¶ Scđa an ſtelle fixe ſint ĩ celo ſuꝑioꝛi an ĩ ꝓpꝛiis

circulis

círculis cõmeátes planetaꝝ ad iſtar pꝛeuagari
diſcernantur.

¶ Secũda an ſtel. Hec eſt ſcḋa nouẽ qõnũ in altera pte ſe
micirculi cathedre crato. poſitaꝝ. ꝛ ꝗrit an ſtelle. ſ. ille q̃ i
octauo celo motu dei oꝛdiate ſĩt ſint fixe. i. imobilr locate
ſic ꝙ nllo mõ moueãt ꝗꝫ motu ſui celi i ſuperioꝛi loco. ſ.
octauo celo vl' ſalti ꝯmeãtes. i. mote diſcernãt ꝑuagari. i.
moueri ad inſtar. i. ad ſilitudinẽ plãetaꝝ. hoc ẽ an mouea
tur alio motu a motu firmamẽti. Pꝛo ſolutiõe qõnis hꝰ
aduertẽdũ queadmodũ pꝫ ex aſtrologicis demõſtratiõibꝰ
deꝰ ipẽ factoꝛ atqꝫ genitoꝛ vlis creature a q̃ qdẽ ois iuidia
relegaẽ vt i thimeo plato cẽſuit ñ niſi pulcꝝ facere volens
machinã ipſam mũdanã ad diuerſaꝫ iferioꝝ generatiõeꝫ
ac ſtellis diuerſis atqꝫ inumerabilibꝰ adoꝛnauit: q̈ſdã fi
xas ſtatuẽs: q̈ſdã vero eraticas. fixas eqdẽ ñ qꝛ nullo mõ
moueãt ſꝫ qm̃ i ſuo celo tã clauate atqꝫ firme ꝯſiſtunt vt ñ
alio ꝗꝫ ſui celi motu circũferãt ſub qbꝰ oꝛbiũ diuerſitate
ſtellas locauit erraticas. i. planetas q̃ſi planutas qḋ erro
rẽ icutiẽs ſonat. Errãt eqdẽ nõ ꝓpꝛie ſꝫ qm̃ motꝰ ſui a mo
tu tã pꝛimi mobil' ꝗꝫ ẽt firmamẽti qualibꝫ die atqꝫ momẽ
to diuerſificãt q̃ quidẽ diuerſitas moꝛtalibꝰ erroꝛẽ incute
re vꝫ. hoꝝ ãt plãetaꝝ qlibꝫ ꝓpꝛio oꝛbe circũfert. oꝛbe i ꝗꝫ
aggregatiõe vno ſꝫ plibꝰ circul' ſꝫ motꝰ cuiuſlibꝫ diuerſita
tẽ diuerſo. put h oia apḋ aſtrologicas obſuãtias ptolo
mei. alfragãi. thebith. albategni. ꝛ alioꝝ demſata ſũt. q
hꝰ ergo ſicut ꝑnotata ſũt collectis atqꝫ ſingulũ ſinglo colli
bꝛatis facile mota qḋ abſoluit qua q̃ſitũ ẽ an ſtelle fixe ꝓ
pꝛio vel ſalti planetaꝝ motu moueant. Inter ſtellã ac ſidꝰ
dħ itereſt qm̃ ſtella q̃libꝫ ſingularis dr. ſidꝰ vͦo pliũm ſtel
laꝝ collectio. hec tñ noia apḋ auctoꝛes crebꝛo cõfundun
tur vt ſtellã ꝓ ſidere: ſidꝰ quoqꝫ ꝓ ſtella ſumãt ꝛ dr ſtella
a ſtãdo q̃re ꝛ ſtelle ꝓpꝛie ſunt que in firmamẽto ſituant.

¶ Tertia an cõete ꝓdigialr rubẽtes circulariter
cũ ceteris plãetis ꝑcurrãt an deſtructiue creatu
re i ſuũ chaos reuertãt nã ꝑmiſſiõe naturãtis.

¶ Tertia an comete ꝛc. Hec ẽ tertia e nouẽ qõnibꝰ ſcḋe p
tis ſemicirculi cathedꝛe crato: q̃ ꝗrit an cõete. i. ſtelle co
mate rubẽtes. i. lucẽtes quodã ruboꝛe ꝓdigialr quoad fu
turi cuiuſdã magni ſignificãtiã ꝑcurrãt. i. moueant circu
lariter. i. motu circulari cũ ceteris planetis ꝛ ad eoꝝ ſilitu
dinẽ: an vero ipſe ſubaudi comete exiſtes deſtructiue. i. an
nihilatiue creature. i. iſtoꝝ iferioꝝ reuertant in ſuũ cha
os. i. in ſuã materiã a q̃ gñãte ſunt: ꝛ hoc ꝑmiſſiõe nãe na
turãtis. i. dei glioſi. ¶ Nota. qḋ h nõ aliud ꝗrit ꝗꝫ vtꝝ co
mete ſint ſtelle vel iꝑſſiões i aere gñate. ꝛ ad hoc rñdẽdum
dico apud ãtiquos de cometa magnã fuiſſe diuerſitatẽ.
Pictagoꝛici. n. dicebãt cometã vnã de. 7. eẽ ſtell' erraticiſ
Anaxagoꝛas ãt ꝛ Democritꝰ dicebãt ipam de natura celi
ſꝫ qm̃ ois ꝑs celi ꝑpetua ẽ ſeqt cometas foꝛe ꝑpetuas. qḋ
eſt falſuꝫ. quare dicẽdũ ẽ cũ Ariſt. pꝛio metheoꝛoꝝ ꝙ cõe
ta ẽ exalatio ignita de natura elemẽtari. pꝫ qꝛ cõeta ñ ẽ
ignis nec aer cũ ſit mixtũ iꝑfectũ: nec vapoꝛ cũ nõ aſcẽdat
ad tantã altitudinẽ. ergo ẽ exalatio. ꝯñtia pꝫ qꝛ nõ videtur
eẽ aliud. Scḋa ãt ꝑs pꝫ qꝛ vel cometa ẽ de natura celi vel
de nã elemẽtari. ſꝫ nõ de nã celi ergo de natura elemẽtari
pꝫ ꝯñtia cũ maioꝛi: ꝛ mioꝛ declarat. qꝛ nulla ꝑs celi gñat
vel coꝛrũpit pꝛio celi. ſꝫ q̃libꝫ cometa gñat ꝛ coꝛrũpit. er
go ꝛc. Ex his ergo facile qõni rñdet cometas nõ eẽ ſtellaſ
ſꝫ exalatiões. Et ſi dicat cometa mouet motu circulari:
nulla ãt elemẽta mouent hac ſpẽ motꝰ quare ꝛc. Rñdet
ꝙ lꝫ elemẽta nõ moueãt niſi vno motu ab itriſeco dedu
cta fuga ꝯrii. ſ. motu recto. tñ pñt moueri naturalr ab extri
ſeco circulariter ꝑ iſluẽtiã celi qua ẽt iſluẽtia mouet come
ta ſilr cũ aere in ſuꝑioꝛi regiõe circulariter. Itẽ i textu ibi
ꝓdigialr ꝓdigiũ gñi. i. mõſtꝝ turpe ꝛ ad vaſtãdũ patũ ꝛ ſi
militer ibi deſtructiue. ¶ Nota comete appitiões ſꝑ ma
gnoſ ac malos ꝑſignare effectꝰ. ſignificat. n. vt vult hyla.
i ꝯmẽto vltie ꝓpõnis cẽtiloquii ptolomei atqꝫ ariſt. in pꝛi
mo metheoꝛoꝝ ſiccitates magnas terre naſcẽtiũ. ſterilita
tẽ. terremotũ atqꝫ vẽtoꝝ copiã. inũdationes aquaꝝ moꝛ
tẽ atqꝫ epidimiã. ꝑlia trãſlatiões regnoꝝ. ꝛ legũ imutatio
nẽ ſeu nouitatẽ ſectaꝝ. ꝛ h oia ſm diuerſã cometarũ ma
gnitudinẽ figurã coloꝛẽ motũ locũ atqꝫ durationeꝫ. inde ſe
ne. li. naturaliũ qõnũ duas inſulas ꝑnũciãte cometa ſub
merſas dicit. ꝛ vt refert iuſtinꝰ anno quo mitridates naſce
bat cometa viſa eſt q̈ttuoꝛ hoꝛis tãto fulgoꝛe celũ replẽs
vt q̃ſi ardere videret ac ſol radii obũbrarent. Hic aũt mi
tridates. 46. ãnis cũ rõanis bella geſſit attrocia: vt igt va
leriꝰ maximꝰ de ſtudio ꝛ iduſtria qḋqꝫ ſolinꝰ autumat li.
ſuo de mirabilibꝰ mũdi. Quid vltra regnãte nerone ſeniſ
mẽſibꝰ appuit cõeta ꝛ idẽ refert ſene. vbi ſupꝛa. ſꝫ qd pe
iꝰ illis tꝑibꝰ eẽ potuit ꝗꝫ viuẽ ſub dño tã crioſo de q̃ loqt
Joã. ſolobꝛiẽſis in policratõe li. i. tãta mole ipſi oẽꝫ poſuꝰ
ẽ grauitatẽ vt phiaꝫ ꝑſeq̃nt q̃ſi maieſtatiſ ipſi iimicã: ꝛ no
biliora ingenia veritus ſe cõſiliis ſubdit hiſtrionum.

¶ Quarta an inferioꝛis nãe cõplexionata virtutẽ
ſiue eclipſim cõtra cõtrahant ex plãetis an ex pꝛi
mis gñantibꝰ. Si ex plãetis an ſcḋꝫ necitatẽ an
ſcḋꝫ euẽtũ. Si vͦo ex gñantibꝰ cũ vnũ gñantiũ ſit
albũ ꝛ aliḋ nigꝝ q̃re gñatũ ex his albũ ꝛ nigꝝ nõ
ẽ: ꝛ q̈re gñatũ qñꝫ in extrẽitatibꝰ aſſimilat patri:
in ceteris ꝑturiẽti: qñꝫ neutri generantium.

¶ Quarta an nature inferioꝛis. Hec ẽ q̃rta qõnũ ſecũde ꝑ
tis ſemicirculi q̃ ꝗrit. an ꝯplexionata. i. oia ipa gñata in
ferioꝛis nãe. ſ. elemẽtoꝝ ꝯ̈hãt virtutẽ. i. exñtiã ſiue eclipſiꝫ
. i. defectũ ex plãetis. i. ex iſluxu celeſti an ex pꝛimis gene
rãtibꝰ. i. parẽtibꝰ. qḋ ſi ex planetis aut hoc ſꝫ neceſſitatẽ
aut ſaltẽ ſm euentũ. i. a caſu. ſi vͦo ex gñãtibus. cũ vnum
gñãtiũ aliqñ ſit albũ aliud q̃ꝫ nigꝝ ꝛ eꝯ q̃re gñatũ ex illis
nõ eſt albũ ꝛ nigꝝ. ꝛ ſimiliter ſi ſic. q̈re generatũ aſſimilat
qñꝫ i extremitatibꝰ ſuꝑ. coꝛꝑis. vt mãibꝰ pedibꝰ ꝛ reliqs ſi
militer q̃ꝫ ſexu pr̃i ꝛ in ceteris moꝛibꝰ aſſimilat parturiẽti
qñqꝫ vero neutri gñantiũ ſubaudi aſſimilat. ꝓ abſolutiõe
hꝰ qõis atqꝫ q̈rũlibꝫ ꝑtiũ eiꝰ aduertẽdũ eſt ꝙ in rebꝰ ipſis
gñandis atqꝫ ꝓducẽdis i eẽ triplex aſſignandũ ẽ foꝛmale
ꝑicipiũ. ſ. ipꝫ ꝑicipiũ primũ ꝛ pꝛicipale qḋ ẽ ipa cã pꝛia
q̃ ẽ regẽs moderãs atqꝫ oꝛdinãſ ipſaſ cãs ſecũdas vt aptiſ
ſime Boe. in. 3. li. de ꝯſolatiõe metro nono iſeruit cũ dicit
O q ꝑpetua mũdũ rõne gubernas. Terraꝝ celiqꝫ ꝛc. Ab
hoc qdẽ ꝑicipio depẽdet celũ ꝛ tota natura. ſꝫ. meth. atqꝫ
ab eo cũctis deriuatũ ẽ eẽ et viuere. his tñ clariꝰ his vͦo ob
ſcuriꝰ. Eſt et aliud ꝑicipiũ inſtrale. vꝫ ipſa coꝛꝑa celeſtia
per q̃ lꝫ deꝰ optimꝰ per ſe ſolũ cũcta diſponat vti ſacra te
ſtatur auctoꝛitas. tñ ꝗꝫtũ ad executionẽ iferioꝛa ꝑ ſuꝑioꝛa
diſpẽſat. qua de re dciñ ẽ pꝛio metheoꝛoꝝ. ꝙ oꝫ iſtũ mun
dũ iferioꝛẽ eẽ cõtiguũ ſuꝑioꝛibꝰ latiõibꝰ. vt tota eiꝰ virtꝰ in
de gubernet. Eſt ẽt tertiũ rebꝰ ꝑicipiũ qḋ ſemiarũ dico
hoc ãt ꝑicipiũ virtꝰ ẽ i aiatoꝝ ſemie ꝯſiſtẽs ſicut in artifi
ciato artifex. et vocat hec a qbuſdã phis virtꝰ foꝛmatiua:
a qbuſdã diſſiictiua: a qbuſdã vͦo ymago mũdi: hec ãt tria
ꝑicipia ſic ſe hñt i aiatoꝝ ꝓductiõe vt iferioꝛi ꝑ ſuꝑiꝰ in
fluat et nõ cõuertit. q̃re ꝗꝫtũ hic ſufficit dicẽdũ ẽ ꝙ oia
ẽt gñãta virtutẽ ipaꝫ ꝑiodũ atqꝫ eclipſim ſumunt ab ipſo
ꝑicipio ſemiario veluti ꝑicipio q̃dã imediate moto ab in
fluẽtia celeſtiũ coꝛꝑũ nutu ac volũtate cãe pꝛie. neqꝫ tñ ni
ſi ipſa cã pꝛia ſic diſpoſuerit h quadã coacta neceſſitate fie
ri eſtimãdũ ẽ. qm̃ ipꝛeſſiões cãꝝ naturaliũ in effectibꝰ ſm
recipiẽtiũ modũ recipiũt. iferioꝛa ãt ſunt fluxibilia. et nõ
ſꝑ eodẽ mõ ſe hñtia ꝑꝑ ipaꝫ mãꝫ q̃ eſt in potẽtia ad plures
foꝛmas et hoc ẽ vt refert Albertꝰ pꝛio mineraliũ qḋ plato
voluit cũ dicit foꝛmas ipſas ſm merita materie recipi. et
hinc ptolomeꝰ in alarba. effectꝰ ſtellaꝝ icertos et diuer
ſos eẽ. qꝛ iferioꝛibꝰ influxi ꝓueniũt ꝑ aliḋ et ꝑ accñs ꝑ ali
ud qꝛ ꝑ virtutes elemẽtares q̃s pꝛio iformãt. ꝑ accñs qm̃
nõ ꝑueniũt ad iferioꝛa niſi ꝑ eẽ vle qḋ ẽ ꝯfuſũ et incertaꝝ
diſpoſitionũ. et idẽ ptolo. i quadriptito. Rurſus nec eſtia
re debemꝰ ꝙ ſuꝑioꝛa ꝓcedũt icuitabilr vt ea q̃ diua diſpõ

ne contingūt ⁊ q̄ nullatenꝰ ſunt vitāda necnō q̄ veraciter ⁊
ex necitate ꝓueniūt. In cētilogio etiā dicit. hec iudicia q̄
tibi trado ſunt media inter neceſſariū ⁊ poſſibile abſoluta
ergo hec qōiſ ꝑs ē an cōplerōata ipſa ex planetis vel a pri
mis ꝑentibꝰ ꝟtutes atqꝫ ꝑiodū ſuſcipiāt qm̄ tā ab his ꝙꝫ
ab illis lꝫ diuerſa rōe. ſilr ſi ab ipſis planetis aū neceſſita
te vel a caſu. Reſtat ergo vt diuerſa natoꝝ erga ꝑentes aſ
ſilatio quōlibet abſoluat̄. ⁊ dōm cām aſſilatiōis hoꝝ vel
diſſilatiōis tā ex īfluētia celeſtis corꝑis ꝙꝫ et māeriei reci
piētis has ipreſſiōes ſilr multas cās cōcomitātes atqꝫ ſu
ꝑiorībꝰ āneras ꝯfirmari. ⁊ hinc ypocras dicit vt refert ga
lienꝰ ꝙ oīs ſuba ſit ligata. ⁊ ꝯiūcta in planetis ⁊ ſignis ⁊
nexibꝰ q̄ttuor elemētoꝝ. Et iō nectanabꝰ naturalis alexan
dri pater cū matre ſua olimpiade tꝑs obſeruās coiuit ſole
leonē intrante ⁊ ſaturno in thauꝝ a quibꝰ planetis filium
ſuū volebat recipere figuram ⁊ poteſtatem.

¶ Quinta que proportio motus ad motum ꝑ planetas ⁊ que eorum connexio.

¶ Quinta q̄ eſt ꝓportio. Hec ē q̄nta qō ſcōe ꝑtis ſemicircu
li ſedis cratonis q̄ q̄rit̄ q̄ ſit ꝓportio. i. hītudo motꝰ ad mo
tū ꝑ planetas hoc eſt q̄ hītudine ſe habeat motꝰ vniꝰ pla
nete ad motū alteriꝰ. ⁊ q̄ ſit ꝯnexio. i. ordiatō eorūdē. ſ. pla
netaꝝ vt. ſ. qs eoꝝ ſub vel ſupra in corꝑe celeſti ordinet̄.
Pro qōis hꝰ ſolutiōe notādū ꝙ motꝰ planetaꝝ diuerſus
ē queadmodū eoꝝ orbes diuerſi demōſtrant̄. ex diuerſita
te enim motuū neceſſario in diuerſitatē orbiū deuēiri pħiſ
viſum eſt. Inter aūt oēs planetas Saturnꝰ oium tardior
eſt quapropter ⁊ ipm ſenē ꝑꝑ motꝰ ſui tarditatē dicūt qm̄
curſum ſuum annis. 30. ſolū ꝑficit. Iupiter vero poſt hūc
planetā bēiuolus motū ſuū ānis. 12. cōplet. Mars tribus
Sol vero oium mediꝰ āno vno. ſilr ⁊ venꝰ. Mercuriꝰ ſilr
iter oēs laborioſus āno. Luna vero ſupioꝝ ſex atqꝫ infe
rioꝝ puritas mēſe tm̄. Quare puto cōcludēdū cū querit̄
q̄ ꝓportio motꝰ vniꝰ planete ad motū alteriꝰ ꝙ eadē ē ꝓ
portio q̄ ē nūeri cuiuſlibet ad quēlibet. Hʒ aūt curioſiꝰ ida
gāti ad arithmetricoꝝ recurrēdū ē codices atqꝫ geometro
rū. i his. n. nedū hoꝝ ſʒ ⁊ quorūlibet ꝓportio vberrime ꝑ
docet̄. Ordo āt planetaꝝ ſub octauo circulo his verſibus
cōiter memoratur. Octo ſūt ſpere q̄s ſic poteris retinere.
Celū ſtellatū ſaturnꝰ iupiter ⁊ mars Sol venꝰ ⁊ mercuriꝰ
vltīa luna ſubeſt. ¶ Itē nota ꝓportio nihil aliud ē ꝙꝫ dua
rū q̄ꝫtitatū quātecūqꝫ ſint eiuſdē generiſ certa alterius ad
alterā hītudo. Et dr̄ eiuſdē gn̄is vt nūeri ad nūeꝝ. linee re
cte ad lineā rectā. ſupficiei ad ſupficiē corꝑis ad corpꝰ nō
. n. linea ſupficiei vel corꝑi ꝓportiōat̄. q̄re et nulla diame
tri ad coſtā ꝓportio repit̄ q̄ꝫuis repcribil' vt vult Ariſt.

¶ Sexta cū ſaturnꝰ inter plāetas ſit ſeniſſimꝰ. venuſqꝫ bēigniſſimus: an bēignitas vnius malignitatē retardet alterius ex oppoſito aduenietis.

¶ Sexta cū ſaturnꝰ inter plane. Hec ē qō ſexta hꝰ ſcōe par
tis ſemicirculi ſedis cratonis q̄ q̄rit̄. Cū ita ſit ꝙ ſaturnꝰ
inter planetas ſeniſſimꝰ ſit venuſqꝫ benigniſſimꝰ an beni
gnitas vniꝰ. ſ. veneris veniētis ex oppoſito ſupple aſpectu
q eſt per diameꝝ circuli retardet. i. tēperet atqꝫ refrenet
malignitatē alteriꝰ ſupple ſaturni. Pro hꝰ qōnis ſolutio
ne dōꝫ. Inter planetas quoſdā maliuolos: q̄ſdā vō beni
uolos iuxta traditiōes ſapiētū dici. maliuolos vt ſaturnꝰ
q ⁊ falce armatꝰ depingit̄ veluti nature viuētis inimicꝰ ac
martē quē deū belli ponūt. ⁊ ob eoꝝ malignitates eos in
fortūas vocāt qm̄ nato atqꝫ cuilibet exordio infortunā ma
chinant̄. Bēiuolꝰ vō iouē quē ⁊ heroū atqꝫ magnatum
ſignificatorē dn̄t ſilr ⁊ venerē totiꝰ bēiuolētie ſignificatricē
quaꝑꝑ eos fortūas dn̄t. ⁊ ex his ſolū in p̄nti de ſaturno ⁊
venere qō ē. ad quā rn̄dēdū ꝙ venꝰ nullo mō ex oppoſito
aſpectu malitiā ſaturni minuit qm̄ maxia ē apō ſapientes
ꝙ fortune cū aſpiciūt malos minuūt eoꝝ ipedimētū ⁊ hoc
ſi ex amicabili aſpectu aſpiciāt. amicabilis āt aſpectus ſo
lū trinꝰ ac ſextilis ē. Mali āt cū bonos aſpexerint ex q̄rto
vel oppoſito bonoꝝ bēiuolētiā fortiter ipediūt qm̄ aſpectꝰ
maloꝝ atqꝫ ab aſpectū malo. Et tātū de hac qōne.

¶ Septima cū chorus naturalr frigidꝰ ⁊ ſiccus ſit quare nobis cōtrarius apparet.

¶ Septima cū chorus. Hec ē ſeptima qōnū ſcōe partis ſe
micirculi ſepe dicti qua q̄rit̄. qm̄ chorꝰ. alia lr̄a hꝫ nothꝰ
⁊ veriꝰ. ille ventꝰ auſtralis ſit nālr frigidꝰ ⁊ ſiccꝰ cū a parte
auſtrali ⁊ a polo antartico deueniat cur nobis apparet cō
trariꝰ. ſ. humidꝰ ac calidꝰ. Pro cuiꝰ qōnis ſolutiōe notā
dū. 12. eē vētos ſm pħꝫ ſcōo methcoroꝝ ⁊ hoc ſm. 12. celi
ſigna ſub qbꝰ ſol diſcurrens ꝯmouet ⁊ facit ceſſare vētos.
⁊ hi cōiter his verſibꝰ recitāt̄. Sūt ſubſolanꝰ vulternꝰ ⁊ eu
rꝰ eoi, Circiꝰ occaſu zephirꝰ fauoniꝰ afflāt. Atqꝫ die me
dio nothus heret affricus auſtro. Ac boreas aglo veniūt ⁊
chorꝰ ab alto. Atqꝫ oim ventoꝝ mā eſt exalatō calida atqꝫ
ſicca quaꝑꝑ nulli ex ſuba ſua dicūt̄ frigidi atqꝫ hūidi. ſed
ſolū rōne mixtionis eorundē cū aere. ⁊ ad illiꝰ mixtiōis ꝓ
poſitū loq̄t̄ littera cū dicit. cū nothꝰ ſit naturaliter frigidꝰ
quātū eſt de ſua primordiali mixtiōe cū aere frigido qm̄ in
zona frigidiſſima iuxta polū antarticū orit̄ q̄ ꝑnimia eiꝰ
frigiditate inhītabilis dr̄ quare ergo nobis apparet cali
dꝰ. Dico qm̄ dū ꝑflat zonā torridā q̄ ſub eqnoctiali ē calo
rē ſibi aſſumit. ⁊ qꝛ verſꝰ meridiē vēit vbi ē maior aquaruꝫ
copia ⁊ loca vapore ⁊ rore plena humiditatē ꝯhit ⁊ acqrit
alienā vn̄ apō nos cal's ⁊ hūidus repit̄ ⁊ ipſo flante aer ꝑ
dicto vapore repletꝰ in pluuias frequētius reſoluitur.

¶ Octaua q̄ ſit elemētoꝝ ꝯnexio ꝓportiōalis.

¶ Octaua qō que ſit ele. Hec ē octaua qōnū ſcōe partis ſe
pe dicti ſemicirculi cathedre cratōis. qua q̄rit̄ q̄ ſit ꝯnexio
idē ꝯiūctio ꝓportionalis elemētoꝝ. Pro cuiꝰ qōnis ſolu
tiōe aduertēdū ipſa elemēta ꝓportiōibꝰ q̄buſdā colligari
atqꝫ ordiari nūeralibꝰ ꝓut etiā Boe. iſe i de ꝯſolatu pħi
co li. 3. metro nono teſtat̄ cū iq̄t. Tu nūeris elemēta ligaſ
vt frīda flāmis. Arida cōueniāt liquidis. ne purior ignis
Euolet ac merſas deducūt pōdera terras. Sicut eni duo
nūeri cōueniūt i vno nūero ꝓportiōali medio. ſic duo ele
mēta ꝯria i duabꝰ qualitatibꝰ ꝯueniūt i vno elemēto me
dio ꝓportiōali. Exempli grā i nūeris quadratis bis duo
ſūt q̄ttuor. ter tria ſūt nouē. Accipe ergo vnū nūerū q ſic ex
cedat quattuor primū quadratū ſicuti ſecūdꝰ. ſ. nouē exce
dit nūeꝝ inuētū. ⁊ eſt. 6. ſm eādem proportionem. Et dici
tur ꝓportio ſex q altera vel emiola ſicut. n. 6. cōtinēt quat
tuor ⁊ mediū de quattuor: ſic nouē ꝯtinent. 6. ⁊ mediū de
. 6. Eadē eſt elemētoꝝ ꝓportio. nā ignis ⁊ aqua i duabuſ
qualitatibꝰ ꝯriis ſūt. ⁊ hʒ colligāt̄ vno medio. ſ. aere q ſic
cōuēit cū aqua in humiditate ſic etiā conuenit cū igne i ca
liditate. quare ſequit̄ qōni ꝓpoſite fore ſatiſfactum.

¶ Nona qs ſit ſolis ⁊ lune meatus ⁊ effectus.

¶ Nona qō quis ſolis. ⁊c. Hec eſt nona ⁊ vltia qōnū ſecun
de partiſ ſemicirculi cathedre cratōis qua ſolis lūeqꝫ mea
tꝰ atqꝫ eorūdē effectꝰ mirabiles indagāt̄. Pro cuius eno
datiōe materie ſtandū arbitror potiſſime ſapiētū aſtrolo
goꝝ aſſertiōi q a veritatis tramite haud quaq̄ꝫ deuiātes
deū optimū maximū inter ceteras ſtellaſ duo lumiaria. ſ.
ſolē ⁊ lūaꝫ mūdo ꝑfeciſſe autumāt: qō et ſacra atqꝫ vetu
ſta teſtat̄ auctoritaſ atqꝫ quotidiana ꝯprobat expiētia. tri
buitqꝫ eis motū inter ſe difformē ſicuti ⁊ aliis q̄nqꝫ plāe
tis ſub ſignoꝝ cingulo. q̄nqꝫ. n. a terra ⁊ ſeiuicē elongata
ſūt q̄nqꝫ approximāt. q̄nꝫ ſeipſis cōiūgūt q̄nꝫ elōgantur.
aliaſqꝫ ⁊ ad alia diuertūt̄ motu ꝓut i theoreumatibꝰ aſtro
logoꝝ ⁊ ꝑcipue Ptolomei iā dudū certiſſime demr̄atū
ē. Inſuꝑ dedit eis ꝑtātē oiuꝫ gn̄andoꝝ atqꝫ gn̄atoꝝ ſilr ſu
ꝑ eoꝝ defectu: quos orbes n̄ abſurde dictū ē ab Ariſ. cū i
q̄t. Scōm acceſſū ⁊ receſſū ſolis i octauo circulo fiūt gn̄a
tiōes ⁊ corruptiōes i iſtis iferioribꝰ. Opꝰ. n. ſōe ſolis ma
ximū eſt tū ꝑꝑ corꝑis ſui magnitudineꝫ q̄ terrā centies ſe
xageſies ſexies excedit vt etiam ſupra dixīmꝰ. ſilr ⁊ luīs ſui
formalitatem. ab ipſo enim veluti a fonte indeficienti ce
tera ſidera lumē certū eſt mutuare. Que ⁊ alia pauciſ me
triculis ꝯplecti cupiēs martianꝰ capella ſic ſolē alloquit̄

Ignoti vis

Ignoti vis celſa patris vel p̄ria ꝓpago. Fomes ſenſificus
mētis fōs lucis origo. Regnū nature deꝰ atqꝫ aſſertio di
uū. Mūdanuſqꝫ oculꝰ fulgor ſplēdētis olimpi ⁊c. quare
⁊ ſcōm pictagoricos cor celi dicebat̄. Lūa aūt maris ⁊ aq̄
rū ⁊ oium que eis ſunt dn̄a atqꝫ moderatrix conſtituta eſt
qd̄ pluribꝰ expimētis tam in mari ⁊ fluminibꝰ q̄ꝫ ēt i vege
tabilibꝰ acceptū eſt. hoꝝ. n. hūiditas maxima ē vti cucur-
bitarū atqꝫ medullarū humanorū oſſiū ac oiuꝫ viuētium
aſtrorūqꝫ ſapiētes res mltas i ſuis virtutibꝰ expti ſūt quē
admodū ſuis ſcriptis poſteritati reliq̄rūt. ſilr ⁊ medici cer
tificātes oēs egritudies aut ad bonū aut ad malū ſm. 16.
loca circuli q̄s luna ꝑtergradit̄ quōlibꝫ termiari quo ſpū
prio ꝓnoſticoꝝ ait ypocras. Et qd̄dā celeſti i quo oꝫ ipꝫ
medicū ꝓuidē. Cuiꝰ ſi tāta ē prudētia mirabil' ē nimirūqꝫ
ſtupēda. ⁊c. Mis āt oibꝰ vt ꝑmiſſa ſunt itellectꝰ ꝯn̄s arbi-
tror vltimā hꝰ ſcd̄e ptis ⁊ ſimiliter oēſ alias abſoluiſſe qō
nes quare ad tertiā ⁊ vltimā ſemicirculi ptē ē accedēdū.

Ultima ſemicirculi planities ꝓponebat.

Ultima ſemicirculi planities. In hac parte Boetiꝰ oñ-
dit tertium ordinē qōnū in cathedra cratonis deſcriptaꝝ
ad quas ſicuti poſt primas ad ſecūdas filius icōſtātie ar-
ripiēdas ſe diuertit. ſic quoqꝫ ad has tam primis q̄ꝫ ſcd̄iſ
faſtiditus tandē ſe deuoluit. Et diuidit̄ hec pars ſm qōnū
numerū in hac vltima ſemicirculi parte deſcriptaꝝ. parteſ
patebunt in proceſſu: Et dicit ꝙ vltima planicies. i. ſup
ficies ſemicirculi ꝓponebat ſubaudi qōnes que ſequūt̄.
Notādū ꝙ fere ſiles qōnes ſunt q̄ apud Uirgilium his
verſibꝰ mēorāt̄. Uñ tremor terris q̄. vi maria alta tume-
ſcāt. Obicibꝰ ruptiſ. rurſuſqꝫ i ſeipſa reſidāt. Defectꝰ ſolis
varios luneqꝫ labores Uñ hoiuꝫ genꝰ ⁊ pecudū: vñ ym-
ber ⁊ ignis. Arcturū pliadas hiadas geminoſqꝫ triones.
Quid tm̄ occeano ꝓperēt ſe tigere ſoles. Hibernis ⁊ q̄ tar
dis mora noctibꝰ obſtet. Pōtqꝫ prima ps lr̄e nr̄e metro
legi ſic. Cur tremor in terris cur concremat aera fulgur.
Cur maris exundat rabies guſtuſqꝫ malignus ⁊c.

Cur tremor in terris.

Cur tremor in terris. Hec ē qō pria hꝰ vltime ptis q̄ cā
terremotꝰ ſuſcitant̄. Et dicēdū ꝙ cū de terremotu fit ſer-
mo nō eſt itelligēdū ꝙ totiꝰ elemēti terreni aſcēſus fiat ſi
ue deſcenſus. neqꝫ ēt eſtimādū terrā ipſam moueri circu
lariter ⁊ celū qeſcere ⁊ ſic de ſingulis. qm̄ terremotꝰ hꝰim
poſſibiliſ oino ē: qm̄ vt ex mēte vult auerrois ēt ſi oēs diſ
deſcenderēt terrā h̄ mō mouere nō poſſent: ſꝫ eſtimādū ē
terremotū ipm eē ruinā tremorē atqꝫ titubationē pulſio-
nē pforationē ſciſſioneꝫ ⁊ ſubuerſionē vti vult Albertꝰ ex
exalatiōe cal'a ⁊ ſicca in terra ꝑcluſa atqꝫ petens exitū. vñ
ꝯſiderādū qm̄ ſol ⁊ ſtelle calefaciētes generāt ex terra exa
latiōes multas q̄ iterdū nō hn̄tes facilē exitū rōne frigidi
tatis aut pluuiaꝝ claudētiū ſeu ꝯſtrigētiū poros iuicē fu-
giētes ꝯ̄riū ꝯgregāt̄. ⁊ fortificate p antipariſteſim violēter
cū magno ipetu exeūt cāntes terreotū. Pōt ēt fieri terre-
motꝰ ab exalatiōibꝰ vētoſis itrātibꝰ trā d̄ nocte pp fugā ꝯ̄
rii q̄ faciūt ꝯſileꝫ motionē clauſis poris tre a frītate noctiſ

Cur concremat aera fulgur.

Cur cōcremat aera fulgur. Hec ē qō ſcd̄a hꝰ vltime ptis
⁊ ea q̄rit̄ q̄re fulgur ꝯcremat ab effectu aera h̄ tm̄ q̄rere ē
q̄ ſit cā gn̄ationis fulguris atqꝫ corruſcatiōis. vñ nota ſꝫ
Ariſ. i metheoris corruſcatio cōphēdit fulgur ⁊ fulmē. nā
ꝓprie dicta corruſcatio ē apparitio ſbita vaporis ſubtilis
iflāmati euaneſcētis i aere ſine deſcenſu ad terrā. Fulgur
vō ē ignis ſbtilis groſſior tm̄ corruſcatiōe ad terrā d̄ſcēdēs
q̄ herbas penetrat atqꝫ res molles. vt refert̄. 3. phiſice Al
gazelis. fulmē vō ē vapor ignitꝰ cōpactꝰ ⁊ ſolidꝰ ipetuoſe
cadēs maioris viſ q̄ꝫ fulgur. pcutit. n. qd̄ tāgit. penetrat ⁊
vrit. diuidit. ſcindit. ⁊ nihil corpale ei reſiſtit: q̄re dic̄ Iſi-
dorꝰ ꝙ fulgere. ideꝫ ē qd̄ ferire. h̄ tm̄ tria n̄ differūt eēntia
liter: cū ſint de eadē mā ſpē de eadē cā effectiua ſpē. ſ. ca-
liditate ⁊ frītate. Solū aūt accn̄talr differūt vt ſupra dcm̄
ē. q̄re expliſſa cā gn̄atiōis vniꝰ oiuꝫ gn̄atio ꝓdita ē. q̄re di-
cēdū cū Ariſ. ꝙ h̄ oia cānt̄ ex vapore aggregato i nubibꝰ
et eaꝝ vehemēti colliſione attrito ⁊ iflāmato. et ſm diuer
ſitatē hꝰ vaporis pp admixtiōeꝫ diuerſaꝫ terreſtreitatis vl̄
nō diuerſificāt̄ ſolū accn̄taliter vt dictum eſt. q̄re ⁊c.

Cur maris exundat rabies.

Cur maris exundat rabies. Hec ē tertia qō hꝰ ptis q̄ q̄ri
tur q̄re rabies. i. eſtus maris exūdat habūdāter excreſcit ⁊
decreſcit Uult dicere q̄ ē cā fluxus ac refluxus maris. Et
aduertēdū. mare fluere atqꝫ refluere tripl'r intelligit̄. vno
mō ab aqlone i auſtrū et ecōuerſo. ſcd̄o agitatiōe ventoꝝ
tertio nāl'r regulariter oi die nāli bis. Primꝰ fluxꝰ ac re
fluxus ē. pp aq̄rū i eis locis habūdātiā atqꝫ eleuationē:
et iō cū aq̄ nāl'r fluit in locū decliuiorē neceſſe ē aquā i au
ſtrū fluē. Ecōtra vō fluit ab auſtro i aqlonē pp aquā ibi
multū tumefactā et ꝯn̄ter vtute ſoliſ multū eleuatā. Scd̄s
fluxꝰ violētꝰ ē ad oēm diaꝫ poſitionū. tertius aūt fluxus
ē ab ifluētia lune q̄. tā lumine q̄ꝫ influentia hmōi cāt flu
xū ac refluxū: Et ꝙ h̄ ſit verū q̄ ad lumē pꝫ qm̄ rarefactio
et tumefactio maris vidētur eē rōne luminis lune cū oē lu
mē ſit calefactiuū et rarefactiuū. Quātū vō ad ifluētiā ſil'r
patēs ē. qm̄ lūa ſuo ſolo lumine hūc fluxū cāre nō poſſet.
pꝫ. q ſi ſic tūc in q̄draturis maior eēt fluxꝰ ⁊ refluxꝰ q̄ꝫ in
ꝯiūctōe. qd̄ expientia falſū ē. neceſſe ergo eſt vna cū lumi
ne ifluētiā coagere. vt ſic lumē cū ifluētia ſint cāe fluxꝰ at-
qꝫ refluxꝰ hmōi. Eſt igit̄ dicēdū ꝙ ſic aīa p caliditateꝫ al
terat cibū et p aliā vtutē ipm attrahit ita cū fluxꝰ dicat tu
mefactionē et alterationē lūa mediāte lumie tūc. facit ma
re et p virtutē occultā ipm attrahit ſic magnes ferrum ab
oriēte i meridiē atqꝫ occn̄te ad āgulū noctis. a meridie āt
i occn̄s et ab āgulo noctis i oriēs refluit q lūa ſuis vtuti-
bus per amplius directe non reſpicit mare. et ſic quodā-
modo priuatiue dicit̄ cā refluxus. quare etc.

Guſtuſqꝫ malignus.

Guſtuſqꝫ malignus. Hec q̄rta qō de ſalſedine maris q̄
rit vñ cāet̄. Quare iuxta Ariſ. ſniaꝫ. notādū ꝓut ipſe vult
i li. de ſenſu et ſenſato. Sapor ē paſſio hūidi a ſicco terre-
ſtri ita ꝙ ex alia et alia mixtiōe ſicci terreſtris cū hūido re
ſultat alius et alius ſapor. q cū ſalſedo ſapor ſit neceſſa-
rio ꝓuēit ex mixtiōe ſicci terreſtris cū hūido ſꝫ nō ſimpl'r
ſicci ſꝫ aduſti. qd̄ pꝫ in liſiuio qd̄ non fit excellenter ſalſuꝫ
niſi fiat fortis calefactio et aduſtio cineꝝ. et ſil'r de vria vti
apud medicos ꝓbatiſſimū eſt q poſita eternitate mundi
neceſſario ponit̄ mare eē ſalſū. in eo. n. ē multuꝫ terreſtre
aduſtū derelictū exalatione calida et ſicca eſt ibi quodam
modo aqua pura admixta ſupueniente calore ſolis deco-
quentis et facientis humidū eleuari: vt pꝫ ad expientiam
g° etc. Et bn̄ dicit poſita eternitate mūdi qm̄ ſi mūdꝰ crea
tus fuerit poſtea p magnū tp̄s mare ſalſū neq̄q̄ꝫ exiſtebat

Que ſit natura pēnatoꝝ eſtiualiū i hyeme defi ciētiū ⁊ cōuerſim. Quid grādinis rotunditas.

Que nā ſit pennatoꝝ. Hec qō qn̄ta q̄rit de his auibꝰ q̄
hyeme recedūt a nobis et eſtate reuertūt̄. Ad qd̄ dicendū
ꝙ ex his auibꝰ ſunt cōiter hirundo atqꝫ ciconia et id genꝰ
et ſunt ex auibꝰ paꝝ caloriſ nālis hn̄tibꝰ q̄ minime a frigo
ribꝰ ꝑſeruari pn̄t cedūtqꝫ i itroitu hyemis ad regiones ca-
lidiores: qbus tā victu q̄ꝫ aeris ſalubritate cōfoueri poſ-
ſint duce natura. Quid grandis rotūditas. Ad hāc qō
nē ſextā dicendū grandinē ꝯtinuo ad rotunditatē declina
re eo ꝙ gn̄āt̄ ex nube diuiſa i guttas q̄ fugientes ꝯ̄riū ten
dūt ad rotunditatem q̄ eſt figura pria atqꝫ pfectiſſima vt
alias hꝫ declarari. Et eſt ipſſio q̄ nō gn̄at̄ niſi i media re
gione aeriſ: qm̄ nō i ſupma pp exceſſiuū calorē nec in infi
ma pp remiſſam frigiditateꝫ ex reflexione radioꝝ ſolariū.
multa eni et groſſa materia non niſi per exceſſiuū frigꝰ cō
gelari pōt. q ſolū in media regione aeris generatur.

Niuis prolixitas. Nebule potentia.

Niuis ꝓlixitas. i. longitudo qm̄ non ſic grādo ad rotū-
ditatē tēdit. Ad hāc qōnē ſeptimā dico qm̄ nix gn̄at̄ ex va

poſt eleuato furſū ad pncipiū ſcđe regionis aeris ⁊ ibi iſte vapor ɔgelat̄ pp frigiditatē: nō tñ exceſſiuā: ⁊ pp defectū ſolis ipm ad ſupiorē ptē vel mediā ſcđe regiōis attrahere nō valētis. q̄pp cadit i terrā ita debilr̄ cōgelata ⁊ ſpōgioſa atq͛ rara de quo qđ q̄ſiuit. ¶ Nebule pō. Ad hāc octauā qōnē dicēdū ꝑut refert Ariſt. nebula ē ipreſſio fcā ex reſolutiōe nubiū reſoluta᷑ i aquā pluuialē. vapores. n. ſic reſoluti diſꝑſi ꝑ ſingulas aeris ptes ac diffuſi nebulā gignūt ⁊ iducūt. ⁊ quāto terre ē vicinior tāto ſpiſſior ē ⁊ obſcurior. a terra vō eleuata magis ē ſolis puia. ⁊ iō minꝰ frigida ⁊ obſcura. ipſa aūt totalr̄ a ſole attracta in materiā nubis cōuertit̄. ⁊ iō future pluuie eſt ſignificatiua ⁊c.

¶ An virtus lapidum ex cōplexione ſit an ex materia. An adamātis attractio ex cōponētibꝰ ſimul ſit an ex vnius incurſu tm̄.

¶ An virtus lapidū. Hac qōne de virtute lapidū q̄rit̄ an. ſ. lapidū virtꝰ ex cōplexione lapidū ſit vel ex ipſa mā. Pro cuiꝰ qōnis ſolutiōe pmittēdū ē id qđ a pħis pitiſſimis iā lōge ɔſuꝫ ē. ois lapidis materiā eē aut ſpēm cuiuſdā terre aut ſpēm quādā aq̄. vincit. n. i lapidibus alterū iſtoꝝ ⁊ ſm diuerſā victoriā diuerſi lapides gn̄ant̄ occurrēte ſuper ipſa duo virtutē mineraliꝫ lapidū quā formatiuā dicūt. ſic et. n. i ſemine aīalis qđ ē ſupfluū nutrimēti deſcēdit a vaſis ſeminariis vis formatiua aīalis q̄ format ⁊ efficit aīal ⁊ ē i ſemie ꝑ modū illū quo artifex ē i artificiato. ſic ē et i mā ipſa aptata lapidū vtꝰ formās ⁊ efficiēs lapides ⁊ ꝑducēs ad formā lapidis hꝰ vel illius. ħ āt virtꝰ formatiua i mā ipa lapidū gn̄at̄ ⁊ cāt̄ ex virtute ſtellaꝝ iſuſa ipſi loco: ⁊ ħ oia i fractiōe ⁊ cōmixtiōe lapidū repta ſunt: quare qōni ſatiſfaciēdo dicimꝰ cū virtꝰ ipſa elemētaris q̄ mā lapidis eſt pauciſſimas poſt ſe relinquat opatiōeſ atq͛ pene ſurdas atq͛ ēt ifinitas pene ⁊ nobiliſſimas vtutes. vt effugare venena: pellere antraces ⁊ ſilia q̄ ex virtute elemētari eē nō pn̄t i lapidibus ɔſiſtere claꝝ ē: ɔcludit̄ neceſſario virtutē lapidū eē ab ipſa forma ſbali pīo ſcētata a nā atq͛ ab ipa vtute formatiua a vtute celeſti loco iſuſa i materiā ipaꝫ elemētarē itroducta. nō qdē ab elemētis vt̄ ab alexādro greco pipatetico opinat̄. qm̄ elemēta opari nō pn̄t niſi q̄litatibus pmis. virtutes aūt lapidū ad qualitates prias reduci nō pn̄t neq͛ ēt ab ipſis ydeis vtus lapidū ē vt Plato voluit q oia iferiora ydeata dicit a ſupiorībꝰ ydeis quas ſepatas ⁊ mire potētie eē dicebat. Ille. n. ſūt q̄ generant q̄cqd gn̄at̄ vt aſſerit: lꝫ falſo: vti de ħ alias iālonge diſputatū ē ſꝫ vt ptactū ē ꝑut ēt vult hermes pħoꝝ pr̄ ⁊ plures indorū vtus lapidū pīo ex vtute ſtellaꝝ et imaginibꝰ earū ē ſꝫ modū iā dcm̄ ꝑ iſuſionē circuli alat̄. deſcēditq͛ hec virtꝰ i reſ nāe nobiliter ⁊ ignobilr̄. nobilr̄ qm̄ māe recipiētes has virtutes fuerint ſupiorībꝰ magis ſiles in lumine ⁊ pſpicuitate. Ignobilr̄ qn̄ māe fuerit ɔfuſe et feculēte i qbꝰ q̄ſi opprimit̄ virtus celeſtis. ſic ſꝫ diuerſitatē influxus illoꝝ ſuperioꝝ diuerſas vtutes lapidū fore ɔſtat. ſic ſaphirus ſuā diamas ſuā. Carbūculus q͛ atq͛ magnes qlibꝫ ſuas opatur vtutes. q̄re ēt dicēdū adamātinā vtutē ex hac ſupiori ɔſtare vtute. n̄ āt ex approximatiōe ferri ad ipaꝫ q̄uis vt vtutē opet̄ approximatio iſta regrat̄ et tm̄ de hac qōne.

¶ Quid pluuie dulcedo. Putei hyemalis caliditas. Eſtiualis frigiditas.

¶ Quid pluuie dulcedo. Hac qōne q̄rit̄ cā dulcedinis pluuiaꝝ. Ad qđ dicēdū q̄ calor ſolis attrahēs ſupius aquā ⁊ vapores ipſos calefacit atq͛ digerit. ex qua digōne gn̄at̄ dulcedo i aq̄s illꝰ ſic attractis q̄s aq̄s pluuias appellamꝰ.

¶ Putei hyemalis calitas ¶ Ad hāc qōnē dicēdo ſꝫ ſniaꝫ Alberti magni lꝫ diſſonā quaſi ab Ari. ſnia notādū ipꝫ elemētū terre duas hꝫ cruſtas vnā iteriorē q̄ ē calida pp eralatices illic icluſas. et aliā exteriorē q̄ ē frā pp friditatem ad eā expulſaꝫ a clitate cruſte iterioris. Et tūc dico q̄ aq̄ fōtiū i eſtate frigidior eſt q̄ꝫ hyeme. Et rō eſt q̄ in eſtate cruſta exterior terre ē multū frigida pp duplicē ātiparisſtaſim. ſ. extriſecā aeris calidi et intrinſecā cruſte iterioris calide. In hyeme āt ē calida pp caliditatē expulſam ad eū frigiditate aeris circūſtātis pp qđ aq̄ illic exn̄s et ide exiēs i hyeme tepida reddit̄ vbi i eſtate eſt excellēter frigida. Et ſilr̄ rō reddi pōt de aq̄ puteali. et hec eſt ſn̄ia Alberti:

¶ Viſus triplex emiſſio. Colorūq͛ cōcretio.

¶ Viſus tri. etc. Hec qđ q̄rit q̄ ē triplex viſus emiſſio. qđ tātū ſonat ex quo videtiū triplex genꝰ ē aliq. n. acute vidēt alii acutius. tertii acutiſſime q̄ cā reddit̄ tā diuerſoꝝ viſuū Et ad ħ r̄ndēdū: notabilr̄ aduertēdū ē q̄ i organo viſꝰ q̄dā neruꝰ ē quē opticū dicūt i q̄ virtꝰ viſiua ɔſiſtit non q̄ ſi ocli eruerēt ocli adhuc viderēt qm̄ oculi hois ſūt vidēdi iſtra ſꝫ qm̄ in neruo illo fortitudo ē viſiōis vt et aliis ptibꝰ corpis nerui corpei ſuſtētatio ſūt corpis atq͛ robur. vn̄ dicēdū q̄ illi q̄ hn̄t oculos i ſupficie capitis maxie ab ħ neruo diſtēſos veluti q̄dāmō a ſua fortitudie elōgatos acute vidēt nō q̄ acutū excellētiā dicat ſꝫ viſionē ipaꝫ duntaxat pōat. Illi āt q̄ hn̄t oculos aliquātulū fixos vidēt acutius ſicuti ad neruū opticū magis appropinquātes. Illi vō qui oculos hn̄t bn̄ fixos atq͛ i capite q̄ſi incluſos qm̄ lineā et neruū opticū q̄ ē viſiōis fortificatio ꝓxia attigūt acutiſſime vidēt. vel poſſet alr̄ r̄nderi q̄ hec diuerſitas orit̄ ex diuerſitate organoꝝ viſus i magnitudie atq͛ paruitate. oculi nēpe magni et extēſi debiliꝰ vidēt q̄ꝫ pui pp dilatationē atq͛ diſiūctiōeꝫ ipoꝝ radioꝝ viſualiū cū ois viſio fiat ꝑ radios vt i pſpectiua hꝫ declarari. adunatio gꝰ vel diſiūctō radioꝝ viſualiū debilitatē vel fortitudinē viſiōis gnāt. cū certū ſit oēm vtutē vnitā fortiorē ſeipſa diſꝑſa fore etc. colorūq͛ ɔcretio. i. iſpectio vt ħ nomē verbale a ɔcerno derīuet̄. Et q̄rit ħ qđ de ipſiꝰ viſꝰ obiecto qđ ē color. nō qdem ſtricte ſūptꝰ vt. ſ. ē extrēitas pſpicui i corpe terminato ꝑut ipm diffinit Ariſ. in. 2. de aīa. et i pīo de ſenſu et ſenſato. vt albedo et nigredo et hmōi q̄litates reſultātes et mixtōe q̄ttuor q̄litatū priaꝝ q̄uis tūc lux ꝑ ſe nō videret̄ ſꝫ color ipſe cōiter ſumptꝰ q̄ ē q̄litas ꝑ ſe imutatiua viſus ſb rōne viſus. et ſic lux et lumē dicūt̄ colores a pħo. 2. de anīa. ſic ēt de colore loq̄t̄ pħs pīo de ſēſu ⁊ ſenſato: dicēſ. Oia corpora colore pticipāt. nec nō ēt aſtrologi dicētes aſtra diuerſis colorībꝰ colorari. Et tm̄ de hac et ſcđꝫ ꝑ ɔñs de oībꝰ qōnibꝰ i ſede cratiōis diuerſas ſemicirculi partes motis atq͛ depictis. ad q̄s pſoluēdas filius icōſtātie faſtidiēdi aio minime valebat. ad aliud huiꝰ icōſtātie genus ſe diuertit ꝑut i textu proximo apparebit.

¶ Cū igit̄ iſtarū qōnū difficiliū ſolutio aiuꝫ mutatiōis nō poſſet adiplere vxori ꝑpoſuit ſubiugari ꝑdictis poſtpoſitis. Viſis vndiq͛ virgibꝰ i tedium ductꝰ parētibꝰ ſic r̄ndit: iprobo corruptas: lectos dteſtor aniles. Nil mihi cū torua virgie. ſolꝰ ero. Sptiſq͛ ꝑdictis vt pote ſolutiōibꝰ qōnū difficilibꝰ ptholomei decetero ꝑceptiſ inqt inſiſtā. Sꝫ ſi gnoꝝ gradꝰ plāetarūq͛ diſcurſꝰ ſine turris altitudine facili viſu ɔphēdi n̄ pn̄t: qd decetero faciā. Miſerū ē me eē hoieꝫ: vtinā hūanitatem exuere poſſē ⁊ aſinitatē induere ſpē hois pmutata.

¶ Cū igit̄ etc. In hac pte Boe. pꝰ pdcā q̄rtū diuerſionis ſiue mutabilitatis genꝰ icōſtātie filii oñdit dicēs. cū ſolutio iſtaꝝ qōnū difficiliū ſubaudi ꝑdcaꝝ nō poſſꝫ adiplere. i. ꝑficer aiuꝫ mutatiōis. i. filii icōſtātie poſtpoſitis. i. dimiſſis ꝑdictis oibꝰ. ꝑpoſuit ſup. aio ſbiugari vxori. ħ ē mrimōiū ɔhere: ſꝫ qd ductꝰ tediū. i. attediatꝰ vndiq͛ ab oi pte vginibus. r̄ndit parētibꝰ his verſiculis. Improbo corruptas lectos deteſtor aniles. Nil mihi cū torua virgine: ſoliuſ ero Corruptas q̄ ad viduas dicit. Aniles vō lectos q̄ ad vetulas refert. qđ aūt de torua virgine dicit expone. i. aſpa ſꝫ Huguitionē vgies. n. aſpe ad corrūpēdū ſunt. et his oībꝰ refutatis atq͛ ſpretis ɔcludit ſolꝰ ero: ſupple ſine cōiugio

Spretiſq͛

Spretiſq; p̃dictis. ⁊ hic q̄ntū inſtabilitatis genus ipſius i-
cōſtantie filii adnectēs dicit. Spretis p̃dictis vtpote. i. ſic
ſolutionib⁹ difficilib⁹ ſup. q̄onū p̄miſſaꝝ filius inconſtā-
tie īq̄t. ego īſiſtā. i. itendā decetero. i. deiceps aduerbiū eſt
difficilib⁹ p̄ceptis. i. documētis. ptolomei illi⁹ aſtrologo
rū p̄icipis. ſed ſup. īq̄t cū gradus. i. ille portiōes ſignoꝝ
ſup. celeſtiū atq; diſcurſus. i. varii mot⁹ plāetaꝝ ſine altitu
die turris nō p̄nt cōp̄hēdi facilr̄ viſu q̄d faciā. ⁊ ꝓrſus de
ſperās. Miſerū īq̄t ē me eē hoiem. vtinā. optantis ē poſ
ſez exuere humanitatē atq; aſinitatē. i. nām aſini iduere ⁊
h̄ ſpē p̄mutata. ℭ Notādū ꝙ Ptholome⁹ de quo in litte
ra noniagi filius regis egypti extitit. de q̄ Aug. 18. de ciui
te dei dicit ꝙ multos iudeos ī egyptū trāſtulit neq; phila
delphus quē ⁊ ſtudioſiſſimū dicūt ſed vir Alexandrinus
philudenſis ſapiaꝝ almageſti digniſſimus demōſtrator
atq; mltoꝝ voluminū aſtrologie. ſ. Quadripartiti Allar
he. coſmographie: opticoꝝ: plāiſperii: imaginū atq; alio
rū plurimoꝝ editiōes nobiliſſimas poſteritati reliq̄t. hic
īdē Ptholome⁹ ſicuti ⁊ ſui p̄deceſſores plurimi hermes
. ſ. atq; Azarchelus ⁊ alii totalem celeſtē circulū duodeciz
ſignorū imaginibus quo ad eā p̄tem quā zodiacū dicim⁹
cōpleri deſcripſit. q̄dlibet aūt ſignū. 30. gradib⁹ ſecuit. ad
quoꝝ graduū noticiā cū filius incōgātie faſtidio retētus
peruenire minime valuit. ſilr̄ quoq; planetaꝝ motū hūa
nitatem in aſinitatē optabat p̄mutari eſtimās melius ſub
rudi atq; indocili aſinitate vitā beſtialē degere q̄ȝ ſub dei
imagine creatoris mirabilia indagare.

ℭ Sit ergo diſcipuli ſūma magr̄atui ſbiectio exer
citii attētio cū ai beniuolētia ⁊ ingēii docilitate: ſpe
cieꝝ luxurie euitatō feliciſq; ꝯſtātie d̄bita ꝓfeſſio

ℭ Sit ergo diſcipuli ſumma ⁊c: In hac p̄te Boetius ex exē
plo p̃introducto totius p̃cedētis capl'i ſeriē epilogādo cō-
cludit dicēs. Nc oia iſta q̄ p̄miſſimus tā de icōſtātie filio
q̄ȝ aliis ī h̄ atq; p̃cedenti capl'o exēplariſ recitatis cuiq̄ȝ
cōtingāt ſit diſcipuli ſumma ſubiectio magr̄atui: ſitq; di-
ſcipuli attētio exercitii: ⁊ h̄ quo ad p̄mū ī quo ſbiectio ipa
ꝯſtare dinoſcit̄ cū ai beniuolētia. ⁊ illud ꝓ ſcdo. atq; doci-
litate igēii quo ad tertiū. q; ꝓ ⁊. euitatio. i. fugatio ſpēꝝ lu
xurie. ſ. q̄ in coitu que ī ornatu atq; q̄ ī crapula atq; cōmeſ
ſatōib⁹ ꝯſiſtūt ꝑut h̄ atq; alia ī ꝓrio p̃cedēti capl'o edocta
ſūt atq; ſit diſcipuli ꝓfeſſio debita. i. ordinata felicis ꝯſtā
tie Et bn̄ felicis qm̄ hec ſola ē q̄ q̄s p̄miū ſui laboris di-
gne ꝯſeq̄t̄. ꝯſecutūq; felicius ſtabilit̄ ꝑut hec ⁊ alia ī p̄ici
pio capl'i hui⁹ nō icōgrue adducta ſunt quare de hoc capi
tulo tertio atq; precedentibus dicta ſufficiant.

ℭ Capitulum quartum.

Omnia ſiq̄dē ſupius expedita d̄ ſchola-
riū informatiōe ſūt infixa. Nūc de eo-
rū ſagaci ꝓuiſiōe breuiter ē tractādū.
Cū ergo hūani corpis cōplexio flegmate ſāgui-
ne colera ⁊ melācolia ꝯſiſtat ſuffulta: ab aliquo p̃
dcōꝝ neceſſe ē quēlibet elicere preeminentiam.

ℭ Capitulum quartum.

Omnia ſiq̄dē ſupi⁹ expedita ⁊c. Hoc ē capl'z q̄r
tū h⁹ libri totalis. In quo boeti⁹ poſt ſupradcā
determinat de ſagaci ſcholariū ꝓuiſiōe. Et di
uidit̄ h̄ capl'z ī duas p̄tes p̄icipales. nā ī p̄ia
determīat de ſagaci ſcolariū ꝓuiſiōe. ⁊ h̄ q̄ ad eos ſchola-
res q̄ rerū copiis p̄ſtāt: atq; neceſſariis oib⁹ pleno cornu
habūdāt ī ſcda v̄o facit h̄ idē: ſ; q̄ ad illos q̄ pauptate gra
uati quotidianū victū labore atq; īduſtria mēdicare cogū
tur. ibi. Nc pauptatis. Pria p̄s adhuc ī tres p̄tes diuidi
tur. nā p̄io facit h̄ q̄d dcm̄ ē q̄ ad ea q̄ ꝯplexiones ſchola-
riū reſpiciūt. ī ſcda q̄ ad ea q̄ res ipſas exteriores pſonam
ſbſidiātes ⁊ famulos ꝯcernūt. ī tertia v̄o q̄ ſocios fideles
ꝯtigūt. ſcda ibi. Cū āt idiſcrepās. tertia ibi. Prudētis v̄o
Pria adhuc ī duaſ. nā p̄io fac̄ q̄d dcm̄ ē. ſcdo q̄dā p̄i⁹
dcm̄ circa ſbiectiōez diſcipl'i erga magr̄uz reaſſumit ibi.
Felicis diſcipl'i ⁊c. Pria adhuc ī q̄ttuor ſ; q̄ttuor cōplexio
nū gn̄a. Partes patebūt. Et p̄io ꝯtinuās ſe p̃cedētibus
dic̄ ꝙ oia q̄ ſupi⁹ expedita ſt̄ ipſa ſūt ifixa. i. data ⁊ dcā ad
ſcholariū iformationē. nūc v̄o qm̄ ipſa nā p̄ ſe nō ē ſuffi-
ciēs in ſpeculādo niſi affuerit res ſcde: q̄rū fortūa ē dn̄a:
iō tractādū ē breuiter de ſagaci ꝓuiſione ſcholariū. ⁊ h̄ ne
penuria atq; egeſtate a doctria atq; ſtudio q̄olib; retra
hāt̄. ſ; cū cōplexio hūani corpis ꝯſiſtat ſuffulta. i. munita
ſ. ſāguie colera ⁊ melācolia. his dico q̄ttuor hūorıbus
corpeis nec̄e ē quēlib;. ſ. hoiem elicere. i. extrahere ſup. ex
hiſ q̄ttuor hūorib⁹ p̃eminētiā. i. dn̄iū quoddā quo d̄noiet̄.
vult dicē ex quo hūanū corp⁹ ex his q̄ttuor hūoribus cō
ſtituat̄: nec̄e ē cū hmōi hūores alt̄ ad alteꝝ ſūt ꝯrii q̄dā
ī ipſo corpe dn̄ari q̄d ip̄m denoiet vt. ſ. ſit aut melācolicū
aut flegmaticū aut colericū aut ſāguineū. ℭ Notādū hūo
rē corpoꝝ ſenſibiliū materiale p̄icipiū: Et ſūt ī corpe hūa
no q̄ttuor vt iā dcm̄ ē q̄ vt dic̄ Joānıti⁹ vocāt̄ elemētoꝝ fi
lii: eo ꝙ vnuſq̄ſq; eoꝝ ex eoꝝ originalr̄ cōſtet q̄litate. hi q̄t
tuor humores ī quātitate ⁊ q̄litate eq̄litatē ꝓportiōe debi
ta obſeruātes oia corpora ſanguinē hn̄tia ꝯficiūt nutriūt
ac cuſtodiūt in debita ꝯſiſtētia ſanitatis: ſicut ecōtrario ex
eoꝝ ineq̄litate ſiue īfectiōe īfirmitatē generāt ⁊ īducūt. fue
rūt. n. hi hūores neceſſarii vt dicit Galien⁹ ſup amphoriſ
mis ypocratis eos Chimos vocās neceſſarii multum ad
corporis ꝯſtitutiōez. ad ipſi⁹ regimē ⁊ ꝯſeruatiōez atq; cō-
tinētie dep̄ditoꝝ in corpe reſtauratiōez: neq; tn̄ eq̄lib⁹ vir
tutib⁹ ſimplr̄ ī corpore ſt̄ ſubſiſtētes cū oppoſiti eēnt ergo
ſil' ſtare nō potēteſ ſ; ſolū ꝓportōali eq̄litate vt ſic iter eos
vn⁹ illorū dn̄iū obſeruet q̄re dcm̄ ē ī lr̄a nec̄e ē quēlib;
elicē p̃eminētiā ⁊c. i. hr̄e q̄ndā hūorē ī ſe pl⁹ cetis dn̄antē.

ℭ Melācolico v̄o pigricici timoriq; ſubiecto lo-
cis ſecretis ⁊ āguloſis ſtrepituq; carētib⁹ luciſq;
parū recipiētib⁹ ſtudere ē oportunū. Saturita-
tēq; decliuē ſeraſq; cenas p̃cauere. Potibuſq;
mediocribus gaudere ad nature ſtudiū ꝑut ſtu-
dii deſiccatio exegerit. plenaria potus receptiōe
ad mēſurā cōfoueri ne nimii ſtudii ꝓteruitaſ tiſiz
generet anhelam thoraciſq; ſtrictitudinem.

ℭ Melancolico v̄o pigriciei ⁊c. In hac p̄te Boe. oñdit ſpā
liter q̄uō diſcipul' ac ſcholarib⁹ ſm̄ ſuā ꝯplexionē dz ꝓui
deri circa ſtudiū victu veſtitu atq; loco quo ad eoſ ſpālr̄ q̄ ī
hūore melācolico plus ceteris ſupſtare noſcūt̄. Et dic̄ ꝙ
oportunū ē. i. ꝯgruū melācolico ſbiecto pigriciei ſtudere
locis ſecretis ⁊ āguloſis. i. āgulis pleniſ qm̄ ipſi ſūt timidi
nālr. ⁊ iō ſi in latis atq; ſpacioſis domib⁹ ſtudio vacarēt
atq; a longe vmbras reſpicerēt ī timorē poſſent adduci at
q; tādē ſtudio fruſtrari. locis ēt carētib⁹ ſtrepitu ⁊ h̄ p̄p d̄
bilitatē cōplexiōis q̄ nō ē capax tumult⁹: locis ēt paꝝ lu-
cis recipiētib⁹ h̄ ē obſcuriſ. ⁊ h̄ ob viſus debilitatē ⁊ ſūma
rie oib⁹ ī locis ſolitariis ⁊ his q̄ huic cōplexiōi magis ꝯue
nire noſcūt̄. Inſup oportunū eſt ipſi melācolico p̃cauere
ſaturitatē. i. ciboꝝ replctionē decliuē ab effectu. i. oneroſā
et h̄ p̄p debilitatē virtutis digeſtiue cū in ipſis calor nāl'
tenuis ſit atq; paucus. natura v̄o frigida ad modū ſup̄ha
būdet. ⁊ ſilr̄ oportunū ē ipſi p̃cauere cenā ſerā. i. tardaz et
oportunū ē ei gaudere potib⁹ mediocrib⁹. vt. ſ. acuitatem
atq; fumoſitatē nō hēant vt ē vinū fumoſū q̄d oio ꝯtrium
eſt ſue nature ſicuti ⁊ cuilibet. ip̄m. n. ſicuti et ī p̃cedentib⁹
iā edoctū ē ſtudiū atq; ꝯtēplationez obnubilat atq; a via
doctrine ꝓrſus adducit. ſ; nihilomin⁹ oportunū bn̄ ē ip̄z
ꝯfoueri. i. nutriri plēaria. i. copioſa receptiōe pot⁹ et h̄ ꝑut
deſiccatio ſtudii req̄rit. ne ꝓteruitas. i. curioſitaſ nimii ſtu
dii ſup. q̄d exſiccatiuū hūoris ē radicalis ſicuti et q̄lib; cu
ra gn̄et tiſiz hūc morbū anhelā. i. anhelātē ſtrictitudiemq;
thoracis. i. pectoris. ℭ Notādū melācolic⁹ a melancolia
dict⁹ ē: q̄ ē ſāguiniſ nigri cū felle mixtio. ⁊ ē ꝯplexionū peſ

ſtima dꝛ nēpe a melā. qđ ē nigꝝ ⁊ chole fel eo ꝙ ē ex nigri
ſāguis fece admixta habūdātia fellis. Inde melancolicus
cuiꝰ ꝓprietates ⁊ mores atq̄ nā cōiter his verſibꝰ recitāꝛ
Inuidus ⁊ triſtis fallax luteiq̄ coloris. Nō expꝰs fraudis
timidus dextreq̄ tenacis. qm̄ ꝑeus eſt. Aſſimilaturq̄ hec
cōplexio terrene cōplexiōi q̄ fr̄a eſt ⁊ ſicca: ſic ⁊ melancoli-
ca. Et lꝫ hec cōplexio teterrima ſit vt ꝑdcm̄ ē nō eo minus
affirmādū ē pene oēs viros claros q̄ aliq̄d laude dignum
poſteris reliquerūt hac cōplexiōe habundaſſe cū comple-
xio hec bonam preſtet memoriā ꝓpter aquā ⁊ terram vt
ex mente probat Raymundus lulli in ſuo oꝑe aſtrologie
aq̄ enim vt inq̄t ē reſtrictiua auara ⁊ ipreſſiua ⁊ terra ē ſub
iectū ſpiſſū in quo durat ipreſſio ſpēꝝ que memorate ſunt
homines ergo melancolici marie diſponūꝛ ad magnas
ſclas acq̄rendas ⁊ h̄ ꝑꝑ multiplicationē pluriū ſpēꝝ hicq̄
nō abſurde putādū eſt maiorē ꝑtē ph̄oꝝ melācolicos exti-
tiſſe. qđ attēdēs ph̄s lib. ꝓbleumatū ait. Quicūq̄ excellē
tes fuerūt viri aut ſꝫ ph̄iam aut politicā aut poeſim aut ar
tes vocēꝛ melancoli. eteni hercules fuit hꝰ nāe. ⁊ occupāꝛ
ab egritudibꝰ q̄ ſūt a nigra colera. iō epilēticoꝝ egritudi-
nē ab hercule antiq̄ ſacꝝ morbū ⁊ herculeum vocabant.
¶ Nota tiſis ē vlceratio pulmonis cū ꝯſumptiōe totius cor
poris ſtringit nēpe hec vlceratio cānā pulmonis q̄ fit iſpi-
ratio atq̄ reſpiratio aeris ⁊ hinc tiſſim anhelā. i. anhelan
tē ꝯuenit appellari vt in lr̄a. inde ptiſicꝰ. Itē thorax pectꝰ
ē vel pectoris ꝑs illa q̄ ē a collo vſq̄ ad ſtōm quā nos di-
cimus archā. q2 ibi archanū ſit. i. ſtratū quo cetera arcenꝛ
Dicíꝛ ēt thorax lorica alias. vñ. Iob. 12. Subſiſtere non
poterit nec haſta nec thorax. ⁊ deſinit accuſatiuꝰ i em vel i
a idifferenter. vt thoracem vel thoraca. ⁊ accuſatiuus plu
ralis in es vel i as vt thoraces vel thoracas vñ. Virgiliꝰ i
10. Tela trūcata viri ⁊ bis ſex thoraca petitum ⁊c.

¶ Flegmaticus vō licet ſtrepitu vigentibus edi-
bus luciſq̄ capaciſſimis ꝑceptis ſtudiis pōt ifor
mari. Poculis plenioribus poteſt ſuſtētari. Ci-
bariis oigeniſq̄ confoueri. Venereoq̄ acceſſu ſi
phas ē dicere mēſurnus ꝑmolliri deberet.

¶ flegmaticꝰ ⁊c. In hac ꝑte Boetius inſinuat q̄s locꝰ ſtu
dii ⁊ q̄ diſpō nutrimēti cōpetat flegmatico. Et dic̄ vō ꝓ ſꝫ
flegmaticꝰ pōt informari ꝑceptis ſtudii i edibꝰ. i. domibꝰ
vigētibus ſtrepitu h̄ ē murmure atq̄ clamore atq̄ domi-
bus capaciſſimis lucis h̄ ē domibꝰ āplis aptis atq̄ luci-
dis. Et hec q̄ ad locū. pōtq̄ ſuſtentari. i. ꝯfoueri poculis
plenioribus. ſ. plenis ⁊ habūdātibus. ⁊ h̄ ꝯtinēs ꝓ ꝯtēto
poſitū ē poculū ꝓ poto. ⁊ pōt ꝯfoueri cibariis oigenis. i.
oium geneꝝ. ⁊ hec quo ad victū dcā ſunt. ⁊ ſequiꝛ ⁊ ſi eſſet
phas. i. licitū dicere ipſe flegmaticꝰ deberet ꝑmolliri mē-
ſurnꝰ. i. i menſe ſemel acceſſu venereo. i. coitu. ¶ Notādū
ex q̄ ꝯplexio h̄ flegmatica aq̄ ſimilima ē iō fr̄a ⁊ hūida col
locaꝛ. q̄re ſōni multū appetitiua ex ſuphabūdātia aq̄ a fri
giditate. hinc nō imerito ꝯgruū reputaꝛ flegmaticū locis
tumultuoſis atq̄ lucidis iformari. qm̄ ſi i locis q̄etis atq̄
obſcuris ſtudio icūberet citiſſime nā cōplexionis iſtigāte
ſomnolentia detinereꝛ. ſꝫ qm̄ cōplexio ſua ꝓpter frigꝰ at-
q̄ hūidū obliuionis germana ꝯſiſtit ꝯueniēs eſt ipm̄ pocu
lis atq̄ cibariis calidis atq̄ oigenis. ſilr ⁊ actu venereo q̄
ꝯfricatiōe ſua calorē excitat cōfoueri atq̄ demolliri vt ſic
qđ nā negatꝰ ciboꝝ atq̄ potuū diuerſa ⁊ oppoſita tribuat
exhibitio hn̄tq̄ ſꝑmatis habūdātiā q̄ꝑꝑ nō idecēs ē tꝑoſ
poſt menſem actu venereo exhilarari. Cōditiōes ēt fleg-
maticoꝝ atq̄ nā ſilr ⁊ mores his verſibus memorātur. hic
ſōnolētus piger in ſputamine multus. Nil retinens ſenſu
pinguis facie color albus.

¶ Sanguineus āt cuiꝰ cōplexionis fauorabilior ē
cōpago: oibꝰ edibꝰ vel locis pōt adaptari: quē lu
dēdo ſepius nouimus ꝯfoueri grauiſſima qōe ꝙ̄
ſi obliquātibꝰ hirq̄s parietes ſolus occilaret. Tn̄
in hoc ſemꝑ nō ē ꝯfidēdū hūc cibariis letioribꝰ
potibuſq̄ gratiſſimis decet hilarari.

¶ Sāguineus āt. In hac ꝑte Boetius oñdit q̄s locus ſtu-
dii ⁊ q̄ diſpō nutrimēti cōpetat ſanguineo. Et dicit. San-
guineꝰ āt cꝰ cōpago. i. ꝯiūctio vel cōpoſitio cōplexiōis eſt
fauorabilior. i. melior ceteris. q2 tꝑatior atq̄ purior ꝑꝑ ſā
guinis dn̄ium pōt adaptari oibꝰ edibꝰ vel locis. ⁊ hꝰ ſignū
q̄ſi ſubdēs ait. Q m̄ ipꝫ. ſ. ſāguineū nouimꝰ ſepiꝰ cōfoue-
ri qōne grauiſſima. i. difficilima ludēdo ꝙ̄ ſi occilaret. i.
videret atq̄ reſpiceret parietes hirq̄s. i. oculꝰ obliquātibꝰ
i. obliq̄s. q. d. qm̄ nouimꝰ ſepiꝰ plus ꝓficere ſāguineos lu
dēdo ꝙ̄ ꝓfūde meditando. Debīc reſtringēs h̄ qđ dixe-
rat dicit. tn̄ nō ē ſꝑ ꝯfidendū in h̄ ſup. ꝑnarrato: ⁊ decet
. i. decēs ē ⁊ oportunū hilarari. i. letificari hūc. ſ. ſāguineū
cibariis gratiſſimis atq̄ potibꝰ leuioribꝰ: ſic eni ſua ꝯple
xio expoſtulat q̄ leuitatibꝰ gaudet atq̄ leticia cū aerea ſit
calida atq̄ hūida ex nā. ¶ Nota ex q̄ ſāguineus hilarita-
tē atq̄ leticiā ꝯtinuo deſiderat ꝑꝑ bonitatē ſue cōplexiōis
q̄ calida ē ⁊ hūida quibꝰ. ſ. caliditate ⁊ hūiditate vita hōis
plꝰ ꝯſtat ꝯueniēs ē ipm̄ oibꝰ locis amēis letis atq̄ mūdis
adaptari. Illđ āt qđ dꝛ ſanguineū plꝰ ludēdo ꝙ̄ meditā-
do ꝓficere nō abſurdū ē. fac̄ nēpe h̄ igenii ſui viuacitas q̄
i ſbiecto molli ſue imaginatiōis radicaꝛ. neq̄ tn̄ ita ſtabi-
liter itellecta atq̄ cōꝑhēſa retinet ſicuti melācolicꝰ ꝑꝑ cō-
plexiōi admixtā hūiditatē q̄ potiꝰ obliuiōis ꝙ̄ memorie
mr̄ ē. plꝰ tn̄ flegmatico retinet ꝑꝑ calorē hūiditati admixtū
Et hoꝝ ſāguineoꝝ ꝯditio nā atq̄ mores facile his metris
denotanꝛ. Largꝰ amans hilaris ridēs rubeiq̄ coloris. cō
ſtās carnoſus ſatis audax luxurioſus. Alia littera hꝫ. Cā
tās carnoſus ⁊c. ¶ Notādū ꝓut refert Suetōius hirquꝰ
ē oculoꝝ āgulus vbi putredo colligiꝛ: ⁊ q2 q̄dā ex nimia
laſciuia ſolēt retorq̄re oculos ad hircos. ide dꝛ hircꝰ hirci
caper aial laſciuū cꝰ oculi ad libidinē i trāſuerſum aſpici-
unt ⁊ ad hircos retorq̄nꝛ. Itē hilaro. i. letifico. vñ Ma-
crobiꝰ. verba nō minꝰ ꝙ̄ vinū hilarāt ꝯuiuiū ⁊ corripit la.
vñ oratiꝰ i eplis. Oderūt hilarē triſtes triſtēq̄ iocoſi. ⁊c.

¶ Colericus vō pallide effigiei plerūq̄ ſubiectus
ſollitudini ſupponaꝛ: ne nimii ſtrepitꝰ auditu bilē
ifūdat in totā cohortē ſicq̄ magr̄atus venerabi
lē ledat maieſtatē. O ꝙ̄ magr̄atus leſio vitāda ē
Hūc cena grādiori nouimꝰ ſuſtētari: potuq̄ for
tiori deliniri. Cauēdū ē aūt ne litis horror potꝰ
adminiſtratiōe iſtiꝰ rabidis mentibꝰ extrahaꝛ.

¶ Colericꝰ vō pallide. In hac ꝑte oñdit Boetiꝰ q̄s locꝰ ſtu
dii ⁊ q̄ diſdō nutrimēti cōpetat colerico. ⁊ dic̄. Colericus
vō ſubiectꝰ plerūq̄. i. ſepiꝰ pallide effigiei. i. faciei ſuppōa
tur. i. ſubmittaꝛ. ſꝑ. i. ꝯtinuo ſolitudini. i. loco ſolitario. ⁊
h̄ ne ipe ꝯmotꝰ auditu nimii ſtrepitꝰ effūdat bilē. i. irā i to
tā cohortē. i. ſocietatē ⁊ ſic ledat. i. offendat venerabilē ma
ieſtatē magr̄atꝰ. ⁊ exclamās i leſionē magiſterii inquit. O
ꝙ̄ vitāda ē leſio iſta magr̄atꝰ ⁊ hec circa locū dcā ſunt. hic
circa nutrimētū verſaꝛ. d. Et nos nouimꝰ ſuſtētari hunc
grādiori cena atq̄ deliniri. i. nutriri potu fortiori. Et cir
ca h̄ cautelā obſuādā oñdit. d. ſꝫ tn̄ cauēdū ē ſup. i exhi-
bitiōe cibi atq̄ potꝰ hmōi ne extrahaꝛ. i. exciteꝛ ex mētibꝰ
rabidis. i. furioſis iſtiꝰ. ſ. colerici error. i. ꝯfuſio litis ⁊ h̄ ex
potꝰ hmōi miſtratiōe. q. d. ſummoꝑe ꝑuidēdū ē ne nimia
potꝰ exhibitio colerā eiꝰ nimiū cōmoueat atq̄ accēdat ne
ſociis lis atq̄ guerra hoꝝ occaſiōe ſuſciteꝛ. ¶ Nota ꝓut
dic̄ Cōſtātinꝰ i pategni. li. 2. c. z. Si corꝑi dn̄eꝛ colera cu
tis erit glauca vel citria. ⁊ h̄ ē qđ i lr̄a dꝛ. colericꝰ ſbiectus
pallide effigiei ⁊c. ſꝛq̄ ipi q̄ dn̄iꝫ h̄ i hūore patiūꝛ gn̄alr
iracūdi aio imāſueti leues iſtabiles ipetuoſi. q̄ ſobres ſolitu
di abdicari iubēꝛ ꝓut lr̄a ſonat ne bilē i ſocios offēdāt. ⁊
expone bilē. i. irā. Eſt. n. bilis vt volūt grāmatici ire ſedes
vel amaricatio ex fellis cōmotiōe ꝓcedēs. Sic ⁊ i ꝑſio tur
geſcit vitrea bilis. i. ira. Proprietates āt atq̄ mores hꝰ
colerici

colerici cōiter his verſibus memorant̄. Hirſut⁹ fallax ira ſcens prodigus audax. Aſtutus gracilis ſiccus croceiqꝫ coloris. ¶ Nota cohors lꝫ ꝓprie multitudinē ruſticoꝝ ſignificet vt ſic maior cohors .500. mior v̓o .300. ꝯticeat cōiter tn̄ ꝓ q̄libꝫ mltitudie ꝯuēit accipi ſicuti ⁊ i lr̄a acceptū ē

¶ Si autem qualitates aſſignare ignorans ſit ſocietas: theoricos conſulat ſeqꝫ ſic cognoſcat. Pluribus v̓o mentibus itiatū ē gnotyſelithos:

¶ Si aūt ⁊c. In hac pte Boetius antipophorizando cuidā tacite q̄ōni r̄ndet. Poſſet. n. qs dicere multa ſatis de cōplexionū manerie ꝑmiſſa ſunt o Boeti. qua aūt via i cognitionē haꝝ determinate deueniēdū ſit haud quaq̄ꝫ demonſtrat̄ gd āplius. Cui q̄ōni Boe. r̄ndēs ait ꝙ ſi ſocietas ſcholariū ſit ignorās aſſignare. i. diſcernere q̄litates. i. ꝯplexiones q̄ ex q̄ttuor q̄litatib⁹ deriuant̄ vt ſupra mōſtratū ē. ꝯſulat theoricos. i. ſapientes medicos ⁊ his ꝯſultis ſine dubio ſe cognoſcat atqꝫ ꝯplexionē ſuā. Plurib⁹ aūt mentibus eſt intimatū grecū illd̓ gnotyſelithos' qd̓ in latinū verſū tn̄ ſonat q̄ꝫtū cognoſce teipꝫ. qd̓ de celo proceſſiſſe legit̄. vn̄ Macrobi⁹ li. i. de ſōnio Scipiōis. de celo ingt deſcendit Gnotyſelithos. i. ſcito teipſum.

¶ Feliciſqꝫ diſcipuli diſcretio magr̄atui gaudeat ſubiici eūqꝫ metuendo diligat. fideliſqꝫ exiſtat. Nec ei ſub picturate dilectiōis obtuitu albinus exiſtat detrahēdo. Quid eni detractore negus. Vhe magr̄atus detractori. Etiā ſi fuerint mille cū eo veniēti magr̄o aſſurgat ꝓ loco ⁊ tpe ſalutādo caputqꝫ iclinet: eūqꝫ ſi iubeat aſſequat̄: māſioniqꝫ eius ſi poſſit ſe iſerat cohabitādo. vt ſic caſtigatus nō ſolū ſe remordeat verūetiā ſi locus aſfuerit ad eum confluat inquirendo.

¶ Feliciſqꝫ diſcipuli diſcretio. In hac pte Boetius qd̓dam pri⁹ dcm̄ circa ſubiectionē diſcipuli erga magiſtrū reaſſumit ſm ꝙ ſubiectio ipſa potiſſimū ad aptitudinē eius circa magiſtrū adminiculat̄. Et duo facit. nā prio debitam diſcipuli erga magiſtrū ſubiectionē vberius q̄ꝫ an̄ ꝯmonet. ſcd̓o circa h̄ cuidā tacite q̄ōni r̄ndet ibi. Si aūt. Et dicit prio diſcretio felicis diſcipuli gaudeat ſubiici. i. ſuppōi magr̄atui. i. magr̄o. qꝫ ꝓ et. diligat eū metuēdo ⁊ exiſtat. ſ. ſit fidelis ei ſup. tā verbo q̄ꝫ ope. nec exiſtat ei albinus. i. non inſeq̄t̄ mores atqꝫ violentiā albini q nephando ſcelere magr̄o ſuo vti ſupius iā explicatū eſt man⁹ iniecit violētas. ſ. detrahēdo ei ſub obtuitu. i. aſpectu dicte dilectionis. Et deinde q̄ſi iuehēdo cōtra tales dicit. qd ē ergo negus. i. pei⁹ atqꝫ ſcelerati⁹ hmōi detractore. vhe iteriectio ē execrātis vel maledicētis. vhe detractori magiſtrat⁹. inde reuertēs ad ꝑſuadēdū ſcholaris reuerētialē erga magiſtrū ſubiectionē dicit. Scholaris ēt aſſurgat. ſ. reuerenter magr̄o ſuo venienti ēt ſi fuerit mille cū eo i ꝯſortio: ⁊ h̄ ſalutādo eū ꝓ loco ⁊ tpe. qꝫ ꝓ ⁊ ſcholaris ipſe iclinet caput ſuū in obediētie ſignū. qꝫ ꝓ ⁊ aſſequat̄ eū. ſ. magiſtrū, ⁊ h̄ ſi iubeat. i. mādet. qꝫ ꝓ ⁊. ſupple ſcholaris iſerat. i. imittat ſe māſioni. i. habitatiōi ei⁹. ſ. magiſtri cohabitādo cūꝫ ipo ſi pōt. vt ſic ipſe ſcholaris caſtigat⁹. ſ. magiſtri p̄ntia n̄ ſolū ſe remordeat. i. caſtiget atqꝫ mores cōprimat. veꝝ ꝓ ſꝫ ēt ꝯfluat. i. accedat ad eū igrēdo ſupple d̓ dubiis occurrētib⁹. ⁊ h̄ cū loc⁹ ⁊ tp̄s. i. oportunitas circa hec affuerint. ¶ Notādū ē ſicuti in ſupiorib⁹ tactum ē. ad h̄ vt magiſter metuat̄ atqꝫ reuereat̄ dꝫ i ſe q̄ttuor hr̄e p̄ncipalit̄. primū ꝙ ſit ſcia illuſtrat⁹: ⁊ h̄ ē qd̓ ſapie. xvii. dcm̄ ē. Anqꝫ loq̄riſ ſ. docēdo diſce pri⁹ audiēdo. ſcd̓m ꝙ humilis ⁊ benignus ⁊ h̄ dic̄ Grego. in canone. h̄ hꝫ. xxvi. di. tertiū ꝙ ſit inocētia decoratuſ qm̄ vt ait Grego. omel'. vi. lib. ii. Cū vita docentis deſpicit̄ ⁊ ei⁹ q̄qꝫ doctrina contēnit̄. hinc Seneca epl'a. vii. Plus hoies oculis q̄ꝫ virib⁹ credunt. quartum ꝙ ſit expientia certificat⁹. vt. ſ. recte doceat ⁊ artificialr̄.

vnūquēqꝫ ſm ſuā capacitatē ⁊ ſm cuiuſlibet artis exigentiā. ⁊ hec oia clari⁹ i p̄ricipio. vi. capl'i h⁹ declarabūt̄.

¶ Si aūt diſcipulus magr̄o ſuo ſemꝑ vt neceſſariū ē nequeat exhibere p̄ſētiaꝫ. tū ꝓpter māſiōis diſtātiā: tum ꝑꝑ alteri⁹ rei cām: dicticas ſemꝑ lateri ſuo habeat promptiores cedulas de quibus diligēter imprimat qd̓ cōſcie ꝓprie nouerit intimatū: eiuſqꝫ explicite iquirat dubitatum.

¶ Si aūt diſcipulus. In hac pte Boeti⁹ cuidā tacite q̄ōni r̄ndet. Et dicit ꝙ ſi diſcipulus neq̄at adhibere magr̄o ſuo p̄ntiā ipedit⁹ ac retract⁹: tū ꝑꝑ māſiōis diſtātiā: tū ꝑꝑ cāꝫ alterius rei ſicuti tn̄ eēt neceſſariū ſm pri⁹ dcā. gd agēduꝫ ſcholaris ipſe. ſupple ſi hec facere neq̄at: hēat ſemꝑ dicticas has tabulas ꝓmptiores. i. ꝓmptas lateri. de pro vel cedulā. ſ. papireā vel pecorinā. gb⁹. ſ. vel dictica vel cedula ip̄rimat. i. inſcribat diligēter id qd̓ ſenſerit. i. nouerit itimatū. i. declaratū. ſup. a magr̄o vel alio quouis ꝓprie ſue cōſcie. i. itellectui quoqꝫ ꝓ ⁊. iq̄rat. i. iterroget eū. i. magiſtri habuerit copiā explicite. i. māifeſte dubitatū. ¶ Notādum dictica eſt multifoliaris tabula dictatoribus apta. ⁊ dicitur a dicto as. quod rethorum eſt. vnde quidam. Clerice dicticam lateri teneas vt amicam.

¶ Cū aūt indiſcrepās ꝯueniēſqꝫ affuerit cōnexio cōmēſaliū ānua: vel citior ſcd̓m ꝓpoſitū cōmorādi voluntas: ſalis lignorūqꝫ i eſtate fragmēta: autūnoqꝫ copiā vindemie meſſe triturā in capricorno cōgerie carniū: O q̄ꝫ ꝓficiēs eſt ſanitatiqꝫ cōſentaneū ſcd̓m facultatē i vnū cōponere: ne artocopi mucore anxionarius anhelitū infirmet: ⁊ vini iſipidi acor cordis ſecreta ꝯfundat: carniūꝫ laniſte rācor: ſaliſqꝫ tritura fetor icluſus iteſtina corrūpat: lignorūqꝫ defectuſ membra ꝯtrahat ⁊ qd̓ deterius eſt: ne aſſiduis icurſib⁹ igraſſetur anxionarius. Magna v̓o diſcipuli ē cōmoditas ꝓut facultaſ ſuppetit magr̄atui neceſſaria exhibere ne dū ei⁹ ibiat executiōi reꝝ vēaliū idugleat cōparationi. O q̄ꝫ abſurdū ē magiſtratus egeſtas.

¶ Cū aūt indiſcrepās ꝯueniēſqꝫ ⁊c. In hac pte ſecūda prime ptis p̄ncipalis h⁹ capl'i poſtq̄ꝫ Boeti⁹ oñdit q̄uo ſcolarib⁹ ꝓuidēdū ſit ſagaciter i his q̄ cōplexionē coꝝ reſpiciunt: nūc v̓o demōſtrat q̄uo ꝓuidēdū eiſdē ſit i his ⁊ circa ea q̄ res exteriores ꝑſonas ſubſidantes ⁊ famulos ꝯcernunt. Et duo facit. nā prio facit qd̓ dcm̄ ē circa res ipſas ſcd̓o circa ꝑſonas ibi. Lotricū ⁊c. Et dicit. O q̄ꝫ. i. quātū ꝯſentaneū. i. ꝯgruū atqꝫ ꝓficiēs ē ſanitati. ſ. ſcholariū cōponere. i. coaceruare in vnū ſm facultatē. i. diuitias ſubaudi ſuo determinato tpe vꝫ in eſtate fragmēta ſalis atqꝫ lignoꝝ. in autūno. i. in h̄ āni tpe copiā vindemie. i. vini. in meſſe. i. tempore meſſis trituram. i. bladum. In capricorno v̓o. i. in ea pte āni qua ſol capricornū ingredit̄ ꝯgerieꝫ ſ. copiā carniū ⁊ h̄ dico cū idiſcrepās. i. cōcordās atqꝫ cōueniēs ꝯnexio. i. ꝯiūctio cōmēſaliū affuerit ānua vel citior. i. breuior volūtas ſꝫ ꝓpoſitū cōmorādi. Et h⁹ cāꝫ ſubiūgēs ait. Et ꝑdcā iō ita ꝯgrēda ſuis ſūt tpib⁹: ne āxionari⁹. i. reuēditor iſirmet anhelitū ſup. ſcholaris mucore tali lanugine artocopi. i. panis. ⁊ ne acor. i. corruptio iſipidi vini ꝯfūdat ſecreta cordis. Silr̄ q̄ꝫ ne rancor. i. rancīditas carniū laniſte. i. macellarii corrūpat. qꝫ ꝓ ⁊ defect⁹ lignoꝝ cōtrahat. i. gelu ꝯſtrigat mēbra. ⁊ qd̓ ē deterius ne anxionarius. i. reuēditor ingraſſet̄. i. dītet̄ aſſiduis incurſibus. i. acceſſib⁹ ꝓ reb⁹ neceſſariis pticulariter i dies cōparādis. Deinde cuidā tacite q̄ōni r̄ndēs dic̄. forte. d. tu ea q̄ diximus circa ꝓuiſiōes faciēdas tā ꝓ ſcholarib⁹ q̄ꝫ coꝝ ꝯmē

ſalib⁹ nõne ẽt cõmoda ſunt ſi magr̃o ĩpartiãt̃. Cui rñdẽs ait. q̃ exibere magr̃atui. i. magr̃o neceſſaria. ſ. q̃ ad victũ corporis ꝓut facultas. i. copia ſcholaris ſuppetit. i. regrit eſt magna diſcipuli cõmoditas. Et rõnẽ ſubiungẽs ĩqt. ⁊ h̃ iõ ne dñ magr̃ ipſe inhiat. i. intendit executiõi. i. informationi eius. ſ. diſcipuli indulgeat. i. vacet cõpatiõi reruꝫ venaliũ. ℭ Nota citus. a. vm. i. velox breuis vel repenti h⁹ ſic in Ouidio de arte. Arte cite veloqꝫ rates remoqꝫ regũt̃. Arte leuis currus arte regẽdus amor. ⁊ Oratius in ſermonib⁹: Cita. n. mors venit aut victoria leta. ℭ Nota iter acorẽ mucorẽ nidorẽ atqꝫ pedorẽ h̃ intereſt ꝓut h̃ metro cõtinet̃. Mucor panis. acor vini. rãcor q̃qꝫ carnis. nidor ab aſſata fit carne. ſꝫ pede pedor. Itẽ artocopuſ panis dr̃ cũ labore fact⁹. ab artos qđ ẽ pãis ⁊ copos labor. dr̃ ẽt alio ſignificato piſtor q̃ſi artifex panis. ſic apđ Iuuẽalẽ ſumitur cum ait. Salua ſit artocopi reuerẽtia. Indulgere ⁊ inhiare in ante habitis expoſita ſunt.

ℭ Lotricum aũt vetularũ remotio ſummopere ẽ appreciãda: earumqꝫ acceſſus quanto rarior tã to ſalubrior: ne dum venerit ſuggerat aliqd ĩquinatum: vel mancipio aliquid extrahat permollito. Qm̃ mancipiorum raro inuenit̃ clemẽtia: rariorqꝫ in agonia conſtantia repitur. Ve seducenti mancipio in quo plenarie confidit dñantis dilectio. Quid eſt tali fedius ⁊ qd tãto ſcelere graui⁹

ℭ Lotricum aũt vetularꝫ. In hac parte Boetius poſt p̃dicta oñdit qua manerie ſcholarib⁹ ipſis in pſonis famulãtibus ꝓuidẽdũ ſit. Et duo facit. nam primo facit qđ dcm̃ eſt quo ad vetulas lotrices. ſcđo quo ad famulos ſubſidiãtes. ibi. Hoſpicium ⁊c. Et dicit primo remotio. i. elongatio vetularꝫ lotricũ. i. pãnos lauantiũ eſt appreciãda ſummope qꝫ pro ⁊. acceſſus. ſ. earꝫ vetularꝫ quãto eſt rarior. i. tardior tanto ſalubrior. Et rõnem ſubdens inqt. qm̃ nedũ ſupple ipſa venerit ſuggerat. i. latenter in aurem ſcholaris cõſulat aliqd ingnatũ. i. pollutũ quo. ſ. animus ſcholaris a ſtudio verteret̃ vel etiam ne ipſa extrahat a mãcipio. i. famulo pmollito. i. inclinato verbis vetule. ſ. ex ſubſtantia dñi. Et hoc ideo qm̃ clementia mancipiorꝫ rara repit̃ ſed ĩ agone. i. neceſſitate in qua amicus comprobat̃ rarior cõſtãtia mancipiorꝫ repit̃. Ve iteriectio maledicentis eſt. Ve inq̃ꝫ mancipio. i. famulo ſeducenti. i. decipienti in quo. ſ. famulo dilectio dñantis. i. dñi ɔfidit plenarie. ⁊ inuehendo ɔtra talẽ dicit. Quid tali fedius. i. deteſtabili⁹ qm̃ vti Seneca refert. ipſo nihil efficatius ad nocendũ [illegible] repetitur cum ſit familiaris inimicus. Quid etiam tanto ſcelere graui⁹. q. d. nihil. ℭ Nota agõ onis. pugna mortis dr̃ vñ canit̃. In agone triũphali. ⁊c. hic ãt p neccitate captũ ẽ

ℭ Hoſpicium mundum: ſupellex mũda: ⁊ thoral dealbatum mancipii prudentia rerꝫ exitus conſiderantis ſedulitati dominice ſemper aſſiſtentis decenti vultu ſunt componenda.

ℭ Hoſpicium mundũ. In hac pte Boetius de ꝓuiſiõe famulorꝫ ſubſiſtentiũ exeqt̃. Et duo facit. nam p̄io facit qđ dcm̃ ẽ. ſcđo ɔtra infidelitatẽ malorꝫ famulorꝫ inuehitur. ibi. Quid mancipio ⁊c. Et dicit primo q̃ hoſpicium ideſt habitatio munda. ſupelex. i. vtenſilia domus mũda thora. i. lecti cooperimẽtũ dealbatũ ſupple oĩa iſta ſunt cõponẽda. i. procuranda atqꝫ diſponenda decenti vultu. i. decenti ordine atqꝫ diſpoſitione prudentia mancipii. i. famuli. cõſiderantur exitus. i. fines rerꝫ dñicarꝫ. mancipii dico aſſiſtẽtis. i. intendẽtis ſemp ſedulitati. i. cure dñice. i. domini. q. d. q̃cũqꝫ ꝓcuranda atqꝫ diſponẽda ſũt in ſcholariũ maceritiis atqꝫ neceſſariis hec oĩa cõponẽda ſũt atqꝫ ꝓcurãda prudẽtia atqꝫ ſolertia fidelis famuli. nõ famuli ĩfidelis atqꝫ neq̃ꝫ qui faci⁊ picturata operas preſtat dño. qm̃ vt ſubdit in littera nil crudelius mancipio ſubtrahente ⁊ infideli. ℭ Nota ſupellex lis. dicitur ſubſtantia vel facultas ⁊ omne inſtrumentum ⁊ ornamentũ domus ⁊ ſcribitur vno p. qm̃ primam ſyllabam corripit. vnde Oratius. v. iam dudum ſplendet focus tibi munda ſupellex. Item thoral a thoro dcm̃ eſt. ⁊ eſt longa mapa vel quicqd in lecto ſternit̃

ℭ Quid mancipio ſubtrahente fedius. Cunctoſ terreat infelix elimax ab elimando dictus nomen ex re contrahens qui cum nicoſtrati munera ſuſcepiſſet primo ei vultu ſeruiuit blandiori omnia ad nutum adminiſtrans: fideliſqꝫ per omnia exiſtens fideliorem ſe promittẽs: quicquid nicoſtrati fidelitas poſſedit ipſius commiſſum eſt infidelitati. Quid plura cum nequiſſimi elimacis infelix prouidentia cũcta vidiſſet ſibi ſuppeditari. carnium alimenta: piſciumqꝫ fomenta: ceterarum rerũ venalium commertia cuncta in duplo q̃ eſſent appretiata dominicis auribus itimabat: ſic qꝫ totius ſubſtantie exauſit incrementa. nicoſtratumqꝫ in ſummam traxit egeſtatem ⁊ creditoruꝫ diuturnam exclamationem. Qua nihil amarus menti imprimitur. Ve creditoris inſaniei. Maxima vo nicoſtrati penuria cum in mancipii errorꝫ cognitionem perduxit. Tarde vo elimacem ſuper errore ſuo conuenit. quo audito ſtatim ĩ cõtumelioſa verba prorupit: dominiqꝫ in viſceribus mucronem ſepeliuit. ⁊ que prius obmiſerat ſecum aſportauit: dominicumqꝫ corpus canib⁹ reliquit deuorandum. En quantum deteſtabiliſ proditoris impietas ſcelus perpetrauit.

ℭ Quid mancipio ſubtrahente ⁊c. In hac parte Boetius poſt premiſſam bonorꝫ famulorꝫ prouiſionem nunc inuehendo contra malos ⁊ quãtum cauendi ſunt ꝓſequit̃ ponens tria genera ex his pre ceteris fore fugienda. Et diuidit̃ in tres partes ſm̃ hec tria famulorꝫ genera. nam in prima docet fugiendos ſeruos latrões: ſecũdo bilingues ibi Seru⁹ biliguis. tertio crudeles ibi. Seruorꝫ ſiquidẽ Prima ĩ duas nã p̄io facit quod dcm̃ eſt. ſecũdo ꝓpoſito exẽplo ɔfirmat ibi. Cũctos terreat. Et dicit p̄io q̃ famulus latro atqꝫ fur ſummope ab hoſpicio remouendus eſt. qm̃ nihil hoc mancipio ſubtrahente crudelius reperit̃ qđ exẽplo elimacis confirmans ſubdit. q̃ ſi exempla petis ĩfelix elimax ille ſcholaris infidelis dictus ab elimando. i. corrodendo. ⁊ hoc dico ɔtrahens. i. accipiens nomen a re. ſ. corrodendo. hic elimax terreat cũctos ſupple dños ne ſibi ſimiles ĩ famulatũ coemãt. hic nempe elimax cũ recepiſſet munera nicoſtrati illius ſui magiſtri p̄io ſeruiuit ipſi vultu blandiore. i. blando atqꝫ placito. ⁊ hoc miniſtrans. i. ꝓcurans oĩa ſuperius de fideli famulo dicta ad nutũ. i. voluntatẽ ſupple dñi. qꝫ. ⁊ ſeruiuit dico exñs fidelis p̄io tẽpore atqꝫ ẽt ꝓmittens ſe fideliorẽ fore in futurũ ſed mẽte ſubdola. quare qcqd fidelitas nicoſtrati p̃dicti poſſedit cõmiſſum eſt ſubaudi ad diſponẽdũ infidelitati ipſius. ſ. climacis. ſed quid plura cum ĩfelix ꝓuidẽtia. i. aſtucia atqꝫ caliditas nequiſſimi Elimacis vidiſſet cuncta ſibi ſuppeditari. i. gubernanda atqꝫ diſponenda cõmitti ipſe elimax ĩfidelitatis ſeruus intimabat. i. inſinuabat auribus dñicis ideſt ipſi dño oĩa alimenta carnium oĩa fomenta piſcium ceterarũqꝫ rerꝫ venaliũ cõmertia fore appreciata. i. empta plus duplo q̃ꝫ eẽnt. qua qdem infidelitatis rabie tanto inſiſtit vt ſic hauſit. i. in ſuos vſus ɔuertit incrementa totius ſubſtantie. i. facultatis dñice. qꝫ pro ⁊. traxit nicoſtratũ ipꝫ in ſummã. i. extremã egeſtatem atqꝫ diuturnã. i. quotidianã exclamationẽ et infeſtationẽ creditorꝫ qua. ſ. exclamatiõe ⁊ moleſtatione nihil menti. ſ. debitoris. imprimitur amarius

amarius. ve ergo inſaniei. i. furori creditoris. cū aūt oia hec nicoſtratus. tū extremā egeſtatem atq3 creditoꝝ furores incidiſſet tandem penuria ſua ipſum in cognitionem erroris. i. facioris ſui elimacis ꝑduxit. vō ꝓ ſ3. ipſe nicoſtratus cōuenit. i. in cām vocauit elimacē ſup errore. i. facinore ſuo ſ3 tarde. quo. i. qua ꝯuētiōe audito. i. ꝑcepta elimax ipſe ꝓrupit ſtatim ī vba ꝯtumelioſa. i. iniurioſa. q3 ꝓ ₇. ſe pelliuit. i. infodit mucronē. i. enſem in viſceribus dñi ₇ que pri⁹ obmiſerat. i. reliquerat hic ſecū aſportauit. q3 ꝓ. ₇ reliquit corpus ipſum dñicum. i. dñi deuorandū. i. lacerandū canib⁹. Deinde inuehens Boe. ꝯtra hunc elimacē dicit. en. i. ecce q̄ꝫtū ſcelus. i. pctm̄ impietas deteſtabilis. i. deteſtāda ꝓditoris ꝑpetrauit. ſ. magiſtrū ſuū nedū bonis ſingulis expoliādo verūetiā ꝯtumeliis afficiendo atq3 tandē poſt necem nephariā corpus dilaniantiū atq3 deuorantium rabiei relinquendo. ¶ Notandu3 eſt ꝙ ꝯuenire multa ſignificat que his metris cōiter recitaꝛ. Conuenit alloquitur decet id ſil' aſſimilaꝛ. Exigit ad cām vocat ₇ cōpellit in eſtq3. Pangit adunatur ₇ adunat ꝯueniens eſt. Item mucro cuiuſq3 rei acumen eſt. Et dꝛ a macros qđ eſt longū. vñ ſepe ꝓ gladio poniꝛ. Et ſunt ſinonima enſis gladius mucro ſpata romphea ꝛc.

¶ Seruus bilinguis ꝓcul expellaꝛ ₇ ipſius nequitia ſtati3 depōatur l3 ꝯſanguinitatis proximitate coniunctus exiſtat.

¶ Seruus bilinguis ꝓcul expellaꝛ ꝛc. In hac pte Boe. h3 genus iproboꝝ ſeruoꝝ fugiendum fore oñdit. Et dicit ſeruus bilinguis. i. fallax ₇ duplex expellaꝛ ꝓcul. Et nequitia. i. fallacia ipſius ſerui bilinguis eminente. i. apparente deponaꝛ ſtatim. i. mox. q̄ꝫuis etia3. i. non obſtāte ꝙ ſi exiſtat ꝯiunct⁹ ſupple dño ꝓximitate ꝯſanguinitatis vel alio quocūq3 vinculo ꝓximitatis. ¶ Notandū ꝙ nulla peſtis ad nocendū efficatioꝛ eſt q̄ꝫ ſeru⁹ neq̄ꝫ atq3 dño duplex ₇ inimicus. ipe eni noſcit ꝯſciam dñi atq3 ſecreta familie mediteꝛ: ſeducit dñ3 atq3 ꝑ adulatiōes ipedit ne videat orientē ſc3 ne veritatē agnoſcat. ſuadetq3 occidētis ītuitū ₇ opa tenebraꝝ. ¶ Nota bilinguis a bis ₇ lingua dꝛ ſicuti trilinguis. ₇ dicit q duas linguas loqꝛ ₇ ꝑ ſilitudinē bilingues fallaces ₇ duplices dicūꝛ q aliud in corde aliud in ore hñt vnde greciſta. Duplicis ac cordis hō dꝛ eſſe bilinguis.

¶ Seruorum ſiquidem crudelitate multos vidimus ſociorum incurrere iacturam.

¶ Seruoꝝ ſiqde3 crudelitate. In hac pte Boe. tertiū gen⁹ ſeruoꝝ iproboꝝ fugiēdū fore declarat. ₇ dicit ſeru⁹ crudelꝭ ēt fugienduſ eſt qm̄ qdē nos Boe. vidimus multos ſociorū. i. ſcholariū incurrere iacturā. i. graue dānū crudelitate. i. malicia hoꝝ ſeruoꝝ crudelium. ſunt enim litiū exſuſcitatiui atq3 pacis deſtructiui. ¶ Nota l3 iactura ꝓprie nautorum ſit: tñ pro quocūq3 dāno alicui per violentiam illato capi pōt. ₇ ſic in propoſito captum eſt.

¶ Creditoribus āt ſumma exhibeaꝛ debiti cōmēdatio: dieiq3 pꝛefixe ſemp ꝓ poſſe debiti fiat ſolutio. Scholari vō cui pleno cornu copia non arriſit o quam dulcis eſt creditoris trāſlatio affiniūq3 ſuffragii exhibitio.

¶ Creditoribus aūt ſumma. In hac pte. Boe. circa ꝑdicta atq3 etiam dicenda quoddā de creditoribus ſcholariū inſerit vt oñdat qua manerie circa hos agendū ſit dicēs. Cū neceſſitas ipa coegerit vt ſcholaris ipſe a creditoribus res ipſas ꝓ vite ſuſtentaculo mutuo recepit: qđ agendū ſcholaris ſquā ſummopere ꝓſpiciat vt cōmēdatio ſumma ſui exhibeaꝛ creditorib⁹ h̄ eſt vt ſe ſummope creditorib⁹ ſuis exhibeat cōmendatū. q3 ꝓ ₇ caueat vt fiat ſolutio. i. ſoluat debitū ꝑfixe. i. ſtatute diei. i. termino pagamēti atq3 ſolutionis. ſcholari. n. cui copia. i. fortuna non arriſerit ſup. ī bonis ipſis exterioribus q̄ꝫ ipſa eſt dña. pleno cornu. i. habūdāter ₇ affluenter o quā dulcis eſt tranſactio. i. ꝑſtatio creditoris. q3 pro ₇ exhibitio. i. traditio ſuffragii. i. adiutorii affiniū. i. amicorū. ¶ Notādū circa h̄ qđ dꝛ pleno cornu ꝙ cū Hercules vellet deducere filiam cuiuſdā regis q̄ dicebaꝛ deianira fluuius achelous quē tranſire debebat in diuerſas formas ſe mutauit. Cū aūt vltio in thauri ſpēm ſe transformaſſet Hercules ipſo deiecto vnū ſibi cornu abſtulit. qđ copie. i. dee fortune ſacrificauit: q̄ qdē cornu fortuna mortalibus res exteriores ipartiret. ₇ hinc tractum eſt qđ dicitur fortunam pleno arridere cornu ꝛc. ¶ Notandum creditor dicꝛ q alienam fidem ſequitur mutuatam pecuniam numerando. Generaliter aūt dicꝛ ille qui ex cā quacūq3 alienam fidem ſequiꝛ. ₇ dꝛ creditor qui credit debitori. debitoꝛ vō dicitur cui creditur.

¶ Prudētis ēt ſcholaris ꝯſtantia ſp aliquo ꝯſorte gaudeat ſpāli cui ꝓpriā poſſit detegere ꝯſcia3 q nubila exñte fortuna diligenter ſubueniat: morboq3 vigēte ſedulū ſe exhibeat Et ſi tetra mortiſ caligo affuerit ſuperſtites facultates diſponat. ſi vō viuus euadat. ab eo poſſit ſuſtentari. paſci: deliniri ₇ ꝯſolari: cubitū duci. diuerſis ēt partibus ꝓcurari. vigente autem valitudine libellis gaudeant ꝑmutatim: q̄ſtiunculis certatim cōmendabili recordatione gradatim: caſtigationis felicitate cōuerſim: diuerſis etiā variiſq3 iocorū generibus dulciter obſequendo. Sicq3 iter eos mutue dilectiōis ꝑmaneat itegritas: vt primeui temporis ros ſit inſtillans in medio inundans in fine vero inebrians exiſtat.

¶ Prudentis vō ſcholaris. Hec eſt tertia ps prime partis principalis h⁹ q̄rti capituli. In q̄ Boe. poſtq̄ꝫ oñdit q̄liꝛ ſcholarib⁹ ipſis ſagaciter ꝓuidendū ſit tā circa ea q. ſ. ei⁹ cōplexionē reſpiciūt q̄ꝫ ēt. ſ. in his q̄ res ipſas exteriores reſpiciūt vt ſunt pſone ſubſidianteſ ꝯcernūt. Nūc ī hac pte facit h̄ idē q̄ ad ſocios. ₇ diuidiꝛ hec ps ī duas pteſ. nā primo facit qđ dcm̄ eſt. ſcđo dcā ſua exemplis ꝯfirmat. pria ī duas nā pꝛio facit qđ dcm̄ ē. ſcđo vtilitates dcoꝝ enarrat ibi. i. qđ melius etc. dicit pꝛio. Cōſtantia prudētis. i. ſapiētis. ſcholaris gaudeat ſp aliq̄ ꝯſorte. i. ſocio ſpāli bono ſ ficto neq3 adulatōis nota deprauato cui. ſ. ſocio poſſit detegere. i. apire ꝯſciam. i. mentē ꝓpriā qq3. ſ. ſoci⁹ ſbuēiat. i. ſuccurrat ſupple ſcholari fortuna exñte nubila. i. aduerſa. q3 pro et. q. ſ. ſocius exhibeat. i. ꝑbeat ſe ſedulū. i. diligētem iñſidio ſup. ſcholari vrgēte. i. ꝑmēte morbo. ſ. aliquo et q diſponat. i. ordinet facultates. i. res ipſas ſcholaris ſupſtiteſ. i. relictaſ. ₇ h̄ ſi tetra. i. fera caligo mortiſ affuerit Qđ ſi euadat viuus. i. ꝯualeſcat poſſit ſuſtētari paſci. i. ali dliniri. i. ꝯfoueri ꝯſolari. i. pſtolari cubitū duci. diuerſiſ ēt ptib⁹ ꝓcurari. i. diſponi ₇ ordinari ab eo. ſ. ſocio. ₇ hec in aduerſa valitudine dcā ſunt. vigente vō valitudine. i. ſanitate ₇ roboꝛe gaudeāt. i. gaudere valeāt libellis ſup. ſuis ꝑmutati vt ſic āboꝝ oia cōia ſint ₇ gaudere valeāt q̄ſtiūcul' ideſt dubiis ₇ iterrogatōib⁹ doctrialib⁹ iter eos cā diſcēdi exortis certati. ſ. nūc arguēdo nūc replicādo aliaq3 et alia pagēdo q̄ ī ſcholaſtico certamine vtilia dinoſcūꝛ. q3 pro et gaudeant gradati. i. ordiarie cōmēdabili recordatiōe đ qua in primo caplo ſufficientꝛ dcm̄ eſt cū triplex recordatio decebaꝛ. et dico gaudeāt ꝯuerſim. i. mutuo et alternatim felicitate caſtigatiōis. i. felici caſtigatiōe vt. ſ. ſe mutuo ī enormibus: caritatiue corrigant caſtigent atq3 reprehendāt. et his oibus gaudeāt dico obſequēdo dulciter. i. plane ſine oi diſturbio variis et diuerſis generib⁹ iocoꝝ cō ſilio cathonis inquientis Interpone tuis interdum gaudia curis. vt. ſ. mens amenitatibus atq3 gaudiorū iocis alternatim refoueatur. q3 pro et vt integritas mutue dilectiōi. i. ſocialis amoris. ſic. i. tali mō maneat. i. ꝑmaneat

inter eos. vt. ſ. ros. i. amoꝛ primeui tp̄is ſit inſtillans. i. cō tinuo infundens vel inguttans. i medio āt tempoꝛis ſit in undans. i. effluens. vō ꝑ ſed amoꝛ ille ſocialis exiſtat in ebrians. i. ſaciās ⁊ replens in fine. Vult dicere. Boe. ta lis ſit amor inter eos ſicͭ ros ꝗ primo iſtillat. ſcd̄o mūdat. tertio inebꝛiat ſic quoqꝫ amoꝛ eoꝝ in dies excreſcat. ¶ No tandū ꝙ ſocius hic de quo Boe. i lr̄a loqͭ n̄ diſcolꝰ n̄ bili guis neqꝫ crudelis foꝛe debet ſed ille de quo Sene. lo quens ait nullius boni poſſeſſio iocūda eſt ſine ſocio: qui certe ꝯditiōes ꝓpꝛietateſqꝫ q̈s fidelis amicus in ſe hr̄e dꝫ q̈ꝝ prima eſt ꝙ ſui ⁊ ſocii idē nolle idēqꝫ velle exiſtat. de q̄ ꝓbuſ. S. politicoꝝ. Amicoꝝ idē nolle ⁊ velle ē ⁊ Tullius ꝯ Saluſtium. Amicoꝝ eſt ſi veri amici fuerint idē velle ⁊ idem nolle. Scd̄a eſt moꝛi ꝓ ſocio. de quo Varro in ſen tentiis. Pꝛo amico ſepe mori ꝯtingit. Tertia inſeparabi liter ꝯſocio adhereͭ. de quo Sextus pictagoricꝰ. Amicus minime errat ille ꝗ ꝓ amico aliq̄n niſi moꝛs īteruenıat ſe patur. Quarta eſt noxia ꝑcauere. de quo Apulegius pla tonicus li. de politico. ⁊ ciuili. Socius vulpinus eſt ꝗ ſo cio ſuo non ꝑcauerit a ꝑiculo ⁊ delicto. Perfectus gͦ ſo cius eſt ꝗ ſocio ſuo circumſpectiones adhibet ⁊ cautelas.
¶ Notandū Boe. appellat foꝛtunā nubilā. i. obſcurā ſiue cecam. depingebaͭ. n. foꝛtuna antiq̄tus ceca q̄m ex ipꝛo uiſo accedit ⁊ recedit. vel qꝛ cecū reddit hoīeꝫ extollendo eū in pꝛoſperis. ⁊ depꝛimēdo in aduerſis ⁊ eadē pene v̄ba ſūt in de ꝯſola. lib. i. metro. i. cum inquit. Nunc qꝛ fallacem mutauit nubila vultum ⁊c̄. ¶ Nota teter tra. truꝫ. i. niger vel ſerus ſic in cantico. Tetrum cahos illabitur.

¶ Quid dulciuſ. q̄d ꝑclarius: q̄d certe melius: pꝛe ſtātis. n. amoꝛiſ nulla fauoris adoptio ꝑſtat finē. inidia v̄o ſi ſcd̄m q̄d euenerit in diſcēdo videlicet gratuita eſt: ſimplex āt ꝓpꝛii auctoꝛis cōſūptiua ē

¶ Quid. n. dulcius. In hac p̄te. Boe. ponit vtilitates que ex cōgnitione ſocii fidelis oꝛiūͭ dicens. Quid. n. dulcius. i. iocūdius ē. q̄d ve ꝑclarius. i. lucidius: q̄d q̄ꝫ meliꝰ ſubau di h̄ ſociali amoꝛe atqꝫ ꝯſoꝛtio. q. d. nihil. ⁊ rōneꝫ hꝰ ſb̄iū gēs ait. q̄m nulla adoptio. i. ꝯiūctio amoꝛiſ ꝑſtātis. i. veri ⁊ ꝑfecti ꝑſtat. i. admittit finē. i. terminū fauoꝛiſ ſubaudi: ſꝫ in eū eſt duratura. Et tunc antipophoꝛizando ⁊ cuidā taci te q̄ōi rn̄dēdo dic̄. Poſſet. n. q̄s dicere ſupꝛa ꝓꝛie dixiſti ꝙ mutua īter ſocios dꝫ eē q̄ſtiūculaꝝ certatio. verū ſi hec certatio quādā inidiā īgeſſerit nūq̄d hec ſocialis nexꝰ erit diſſolutiua Ad h̄ rn̄dens dic̄ ꝙ ſi inidia fꝫ q̄d īꝑfecta eue nerit ī dicēdo: h̄ certe gratuita ē. q̄m ē itellectꝰ acuitia q̄re ſocietatis hmōi nullo mō deſtructiua. ſi v̄o ſimplex. i. ꝑfe cta inuidia irrepſerit q̄d in vera ſocietate haud quaq̄ꝫ ꝯtin gere ꝓbas ē. hec certe ē ꝯſumptiua ꝓpꝛii auctoꝛis. ¶ No tandū Boe. in lr̄a ꝑtendit talē rōnem. Illud cuiꝰ fauoꝛ ⁊ tranq̄litas in euū eſt duratura illo nihil ē lucidiꝰ. amoꝛ verus ſocialis eſt hmōi gͦ ⁊c̄. maioꝛ nota minoꝛ. pꝫ in lr̄a.
¶ Notandum circa h̄ ꝙ dicit inuidia ſimplex ꝓpꝛii aucto ris eſt ꝯſumptiā. īter oīa vitia minus excuſabilis ē iuidia q̄m v̄tutū ſꝑ ē īpugnatia. hīc tulliꝰ ī rhetoꝛica v̄tutiſ comeſ eſt inuidia. ⁊ itē alius. Semꝑ v̄tutes inuidia ſeqͭ feriūtqꝫ ſummos fulgura mōtes. Hoc vitiū demōes hn̄t hūane i uidentes ꝓli. quoꝝ filii ꝑditiōis ſūt hoīes mūdi alterius bonū ꝑferre dolētes. q̄bꝰ mos eſt oē ꝓrimoꝝ appetere di centes illud Ouidii pꝛio de arte. Fertilior ſeges eſt alienis ſꝑ in agris. Vicinūq̄ꝫ pecus grandius vber hꝫ. Cuiꝰ q̄dē vicii rabiē acerbi liuoꝛis vt Claudianus ait ī maioꝛi. Nul la q̄es placare pōt ꝑterq̄ꝫ auctor ꝓpꝛius. ⁊ inde Oꝛatiꝰ ī epl̄is. Inuidus alterius rebus marceſcit opimiſ. Inuidiā ſiculi non inuenere tyranni. Maius toꝛmentū: q̄m vt in lr̄a Boe. ait pꝛopꝛii auctoꝛis conſumptiua eſt.

¶ Cū āt parētis mei ꝓuidentia eiuſ colloq̄o vt aſ ſolet diebūs paucis ꝓmittēs cōſolari: ait athenaſ ſtudii ob cauſam me miſiſſet. vnicū cuſtodē vite mee inuēi noīe fauoneū nō a vēto ſed a fauore de noſatum. Hic cū me inſperiſſet iti nere fatigatuꝫ diuerſa cōſiderantē: creberrime ſuſpirantē: q̄ſiuit cuias eſſem: ſecūqꝫ me adduxit curialr̄ cōſolans breuiter ingrendo ſi ob ſtudii cāꝫ illuc veniſſem: cuiuſqꝫ pꝛofeſſionis eē̄m: cuiuſqꝫ facultatis: poſt triduū: noīa vicoꝝ oſ̄dēdo angipoꝛtoꝝ cōfraga dicens hic vigent ꝑſagia caldeorum ptholomei non latens glīa. Ariſtotelis ſincera veritas: pla tonis pꝛobata diuinitas. zenonis cōcretio: peri bonii dilectio: pictagoꝛe pꝛomiſio. Hōeri ylios. ⁊ laboꝛ Theſeos: euclidis theoreumata: dare tis poꝛiſmata. Hypocratis ſcrutinia. hic viget ariopagi efficatia: legū ꝑitia ypodromii confu ſa gloꝛia: circi victoria: paleſtre potentia: ceſtus fulminatio. miſſilium elatio. nautarum exclama tio: iuuente peruagatio. coree conuentio.

¶ Cum āt mei parentis. In hac p̄te Boe. ſupꝛadcā exēplo a ſeipſo accepto ꝯfirmat. d. Cū ꝓuidentia mei parētis mi ſiſſet me athenas ad has ſcholas vl'es grecie ob cāꝫ ſtudii ꝓmittens vt aſſolet parēteſis ē. i. vt fieri ſolet ꝯſolari me ſupple Boe. eius alloq̄o. i. eius lr̄is paucis diebꝰ. i. infra paucos dies ego Boe. inueni athēis vnicū cuſtodē ⁊ du cem vite mee noīe fauoniū denoīatū. ſ. nō a vento fauōio ſed a fauore. i. amoꝛe. Hic nēpe fauoniuſ cū iſperiſſet pꝛio me ſup. Boe. fatigatū. i. feſſuꝫ itinere. ⁊ vidiſſet me cōſide rātem. i. meditātē diuerſa atqꝫ inſperiſſet me ſuſpirantem creberrime. i. ſepiſſime. tādē q̄ſiuit cuias eē̄m. i. cꝰ gentis qꝫ ꝓ ⁊ adduxit me ſecū ꝯſolans me curialr̄. ⁊ h̄ dico īgren do breuiͭ ſi ob ſtudii cauſam illuc. ſ. athenas veniſſem ⁊ cꝰ facultatis ſupple ſi diues aut pauꝑ cuiuſqꝫ ꝑfectiōis. i. ſcie. oſ̄dendo mihi Boetio poſt triduū. i. poſt tres dies noīa vicoꝝ athenienſiū atqꝫ ꝯfraga. i. toꝛtuoſitates angi poꝛtoꝝ illoꝝ vicoꝝ ſtrictoꝝ vbi ſchole ſtabāt atqꝫ ſcie exer cebāͭ vt q̄dā ſanctiūt: vl' ꝯfraga. i. clamoꝛes aut loca cla moꝛoſa angipoꝛtoꝝ illoꝝ poꝛtuū vel vicoꝝ. Cape q̄d libꝫ di. hic demōſtratiue loqͭ. hic. i. in hac p̄te vigent. i. docē tur ꝑſagia. i. futuroꝝ ꝑſciētia. Caldeoꝝ haꝝ gentiū ꝗ plꝰ ceteris diuinatiōibꝰ inſiſtebāt. hic. i. i hoc loco viget nō la tēs imo famoſa glīa. Ptholomei illius aſtrologi. h̄ ſup. viget ſincera veritas Ariſto. ⁊ bene ſincera q̄m ꝗ ab Ariſt. recedit a veritate quoqꝫ recedit cōmētatoꝛ. hic ſup. viget pꝛobata diuinitas. i. diuina ſapīa platonis. Hic nēpe pla to tāta de diuinitate docuerat vt ⁊ diuinꝰ appellari mere retur. hic. i. in alio loco. ſ. viget cōcretio. i. rōnum cōpila tio zenonis illius ꝑhi rōnum inq̄ꝫ quibꝰ q̄dratura circuli nitebaͭ cōprobare. Peribonii quoqꝫ illiꝰ magr̄i dilectō. i. doctrīa quā d̄ dilectōe ꝯſcripſerat ſup. viget h̄. h̄. ſ. alio loco viget ꝓmiſſio pictagoꝛe hꝰ ꝑhi Italici ꝗ ꝑmitꝰ aīas ī uenit foꝛe imoꝛtales et de aliis coꝛꝑibꝰ trāſire ꝓmittebat di. pꝛimo ſe fuiſſe euforbiū. ſcd̄o talidē. tertio hermotinuꝫ q̄rto pirrū. vltīo pictagorā. ⁊ hāc opinionem ſecutꝰ. Oui dius methamoꝛphoſeos lib. i5. de pictagoꝛa ſic inq̄t. Ipe ego memini troiani tp̄e belli Pātoida euforbiꝰ erā cui pectoꝛe quōdā Heſit in aduerſo grauis haſta minoꝛis at ride. Et Oꝛatius in carminibꝰ. Hn̄tqꝫ tartara pātoidem iteꝝ iā orco demiſſū ⁊c̄. Et h̄ volēs Boe. iq̄t. pictagoꝛe ꝓ miſſio. Homeri ylios ſup. viget h̄. h̄ ē doctrina Homeri quā de bello troiano ꝯfinxerat. h̄ q̄ꝫ vigēt theoꝛeumata. i. regule et ꝓpoſitiones geometricales euclidis hꝰ ꝑhi atqꝫ geometre. vn̄ theoꝛeuma diligēs et apta v̄boꝝ deſcriptio vel regl'a ē inde regule geometre theoꝛeumata q̄ſi aptiōes dicte ſͭ ſicuti hec. oē totū eſt maiꝰ ſua p̄te. ſili' ſi ab eq̄libꝰ eq̄lia demanͭ remanētia erūt eq̄lia. h̄ v̄o ſup. vigēt Anxio mata. i. ſophiſmata michaſi hꝰ ꝑhi q̄ de muſica ediderat. vn̄ anxioma ſm̄ Huguitiōeꝫ ꝯcatenatio loquēdi dͭ ſic ſūt

ſophiſmata

ſophiſmata. ¶Papias vo dicit q̄ ſunt ꝓloga ⁊ maxie ꝓpō
nes i topicis. h aūt ſup. vigēt aporiſmata alia lr̄a h3 poriſ
mata ⁊ veriꝰ.i.apte ꝓbationes ⁊ dr̄ a porrꝰri.qđ ē aptio
q̄dā daretis illius hiſtoriaꝝ troianaꝝ ſcriptoris qui aiam
poſt exutū corpꝰ ſolā vmbrā fore aſſerebat. h q̄3 vigēt ſcru
tinia.i.inq̄ſitiones ypocratis illiuſ medici.⁊ bn̄ inq̄ſitioneſ
ypocratiſ documēta noīnat qm̄ p multas iq̄ſitiones ⁊ expi
menta i artē opatiuā medicinalē deuentū ē. h.i.in h loco
ſup. viget efficatia.i.vigor arriopagi.i.vici vbi ſcole pho
rum ↄſiſtebāt.a q̄ vico ⁊ dioniſiꝰ ſanctꝰ ariopagita dictꝰ ē
Et dr̄ ab ares qđ eſt vtꝰ ⁊ pagos qđ ē villa qm̄ i vico illo
ſcia de nā diſcebat.q3 ꝓ ⁊ pitia.i.ſapia legū viget h.⁊ ꝓ
prie iuris pitia dr̄ ⁊ iuriſpitꝰ.poſt h ↄuertēſſe ad publica
ſpectacula oñdēdo ex ordie ſibi ſingula ingt h ē ↄfuſa glia
.i.inanis ypodromii illius loci q̄ ꝓbant eq ad luctā.⁊ dr̄
ab ypos qđ ē equus ⁊ dromos grece qđ curſus ſonat inde
ypdromꝰ .i.locꝰ q̄ eq curſu ꝓbāt vel ƒ3 alios ypodromiī
.i.loci deambulatorii ſup. ſupra quē hoies ābulāt. ⁊ ↄpo
nit ab ypos qđ eſt ſub ⁊ dromos curuitas. vel ab hyp qđ
eſt ſupra ⁊ dromos curſus q2 deſup hoieſ currūt ⁊ ābulāt
qm̄ ſt arcꝰ deambulatorii palacioꝝ. vn̄ dr̄ in legenda ſctī
Sebaſtiani tūc iuſſit eū in ypodromio palacii tādiu fuſti
gari ⁊c. vn̄ ypodromiq3 decꝰ ꝑcit locꝰ hic ſit duodenꝰ. vi
ctoria circi illiꝰ loci viget h. ¶Palcſtra .i.locꝰ lucte viget h
⁊ fulminatio.i.iactio ceſtus hꝰ inſtrī viget hec. eſt.n .ceſtꝰ
us.ui. coriū cū plūbo iſuſo qͦ manꝰ ſuas pugilles mūiūt
⁊ ſeinuicē cedūt.⁊ dr̄ vulgari vocabulo plūbata. Elatio.i.
eleuatio miſſiliū.i.teloꝝ viget h. exclamatio nautaꝝ vi
get hic Coree.i.ludicris ſaltationiſq3 ↄuentio viget h ⁊c.

¶Cū ergo hec ⁊ alia multa fauonii mihi intimaſ
ſet liberalitas q̄ nā mihi eēt facultas q̄ſiuit quāte
q3 expenſe loculi mihi poſſet ſufficere numeroſi
tas: cuiuſq3 diſcipline eēt mihi ꝓmptior mētiſ in
tentio. Oibꝰ ſibi igit̄ p ordinē rn̄ſis qđdā memo
ria dignū amicis auribus iſtillauit. qđ.ſ. ꝑcitati
pecunie diligēt iſiſterē3: qm̄ pudori ↄſentaneū ē
ſtulte cōmiſſa dilapidare: cogenteq3 neceſſitate
pudore me repatriare confuſū. aliud ēt noua via
rōnis exorbitanſ ꝓpalauit: vt ſi alicuiꝰ diſcipline
me inſererē. prius diligenter inſpicerem ſi bonis
moribus obediret. liberalium artiūq3 vbertate ti
tulis polleret: rēotaq3 oi negligētia ſuoꝝ ꝓfeſſio
nis vt p triduū eū diligēt audirē. cūctaq3 ↄſidera
rē vt ſi bonꝰ eēt l3 balbuciēs n̄ tn̄ ab eo diſcederē

¶Cū gͦ hec ⁊ mlta alia.i hac ꝑte Boe. poſtq̄3 oñdit qūo
fauonius ipſi cūcta q̄ athenis publica forēt oñdit atq3 di
uerſas phoꝝ ſectas: qbuſq3 in lociſ ſtudia ſua exercebant
monſtrauit. h ↄſiter ſbiūgit qūo fauonius ipſe Boetiū in
ſtruit qͦ ſtudio atq3 q̄ manerie i his atq3 circa q̄lib3 gerere
d3. Et diuidit in duas ꝑtes. nā prio dat ei plura documē
ta. ſcđo circa ea oia qđdā notādū ſubiūgit ibi. n̄ ē āt digna
pria in duas. nā prio fac̄ qđ dcm̄ ē. ſcđo Boetius ponit
tp̄s ip̄m in q̄ athenas ſtuduit ibi. fidelit̄ ⁊c. Et dic̄ cū me
ra liberalitas fauonii ſupra noiati itimaſſet.i. demōſtraſ
ſet mihi hec oia ſupradcā atq3 alia plurima q̄ forte breui
tatis cā ſiētio ꝑterinit. q̄ſiuit ſupple fauoniꝰ a me boetio
q̄ nā eēt mihi facultas.i.reꝝ copia. q3 p ⁊. iterrogauit cuiſ
diſcipline itētio mee mētis eēt ꝓmptior tādē oibꝰ ſibi p
ordinē reſpōſis qđdā memoria dignū amicis.i.amicabi
libus auribus iſtillabat meis. Et h primū documētū eſt
qđ ſibi tradidit.ſ. vt parcitati pecūie ſp diligēt iſiſteret nō
qdē illi parcitati q̄ ꝓdigalitati oppoſita eſt ſ3 mediocritatiſ
Et rōnem ſbiūgēs di. dilapidare.i.iutilit̄ expēdere cōmiſ
ſa ſupple a parētibꝰ ↄſentaneū.i.ↄſonū ē pudori.q.d.pu
dor ē cōmiſſa ſtulte iutiliterq3 expendere ⁊ cogēte.i. vrgēte
neċitate repatriare ↄfuſus pudore. Deīde ſm documētū
ſbdit dicēs. Jdē ēt fauoniꝰ ꝓpalauit aliud n̄ exorbitāſ.i.
aberrās. vel deuiās a rōnis via h.ſ. vt ſi ego Boe. inſere
rē.i.imitterē me diſciplie alicuiꝰ.ſ.magr̄i q̄ reſpicerē priꝰ
bn̄ ⁊ maturo ↄſilio ↄq̄rerē ſi magr̄ ille obediret bōis ⁊ ſctīs
moribꝰ atq3 polleret.i.reſplenderet. tituliſ.i.inſigniis libe
raliū artiū. atq3 ſi ipſe magr̄ idulgeret.i. vacaret ꝓmotōi
ſuoꝝ ſcholariū ⁊ h remota oi negligentia ingrerē ⁊ ꝓſpi
cerē cꝰ ꝑfectiōis eēt atq3 p triduū cum audirē cūctaq3 ↄſi
derarem vt ſi bonꝰ eēt nō diſcederē ab eo l3 balbuciēti.i.
male loquēti. vel ſi cecitas.i. ignorātia.ſ. magr̄i illius exi
ſtēs nouerca.i. ↄria ſbtilitatis detineret aures ſtultorū.i.
idoctoꝝ ſimulacro.i. fictōe falſa ſilitudine efficerer retro
gradꝰ ſic vt eū dimitterē ſup. admōuit. fauoniꝰ. hic qđdā
notabile dcm̄ hiſ adiiciēs igt ſiqdē ꝓ certe malo.i. magis
volo reliniri.i. edoceri fructu.i. doctria balbutientis l3 te
dioſa.i. tediū igeneret q̄3 gliari dulcore.i. ficta dulcedie
ſeducētiſ.ſ. dcipiētiſ cecitatis.i. ignorātie. ¶Notādū. B.
ꝓſpiciēs ꝓdigalitatē ſcholaribꝰ ſicuti et cuilibet nimiū eē
dānoſam atq3 i miſerie egeſtatis iteritū atq3 tādē pudorē
atq3 fabule nedū notis ſ3 et ignotiſ iductiuā ſūmopere ꝑci
tatē h ē liberalitatē q̄ i modeſtia ⁊ tēperātia ↄſiſtit. cōmōet
āplectēdā. Cōſilio cathōis q his vſibꝰ q̄ſi idē ꝑcipit. Ne
tibi qd deſit q̄ſitis vtere ꝑce. Utq3 qđ ē ſerues ſp tibi de
eſſe putato. ¶Notandum circa hāc ꝑtem vbi dicit prius
diligenter iſpicerem etc̄. Libros euoluere ſeu legere ꝓ ſtu
dio n̄ ſuffic̄ ſ3 doctores idōeos audire ↄgruit. Si qs gͦ do
ctꝰ fieri cupiat doctū viꝝ eligat cū doctoꝝ inſufficiētia viā
diſciplie claudat doctū iq̄3 illū varrone ↄſule elige quem
magis mireris i ſuis q̄3 in aliēis. nil.n. magnifice doce
bit q a ſeipſo nil didicerit qđ ēt Boe. ipſe in iferioribꝰ at
teſtās ait. Miſerrimi qppe igēii ē vti iuētis ⁊ nō iueniēdis
¶Nota circa h qđ dicit. Malo ſiqdē balbutiētis ⁊c. Ne
mo ƒ3 exteriorē apparētiā quā nā ſibi indidit aſpernendꝰ
ē qn̄ ignoratur vtus intranea auctoritate eccliaſteſ.ii. Nō
laudes viꝝ i ſpē ſua neq3 ſpnas hoie3 viſu ſuo. ⁊ catho mo
raſ. Corporis exigui vires ↄtēnere noli. Cōſilio polet cui
vi nā negauit. Jnterdū.n. ꝑcioſiora ſūt ꝑui corpuſculi va
ſcula vti gēme lapilliq3 teſtant̄. Sic ēt q̄ ſagax nā balbu
tiēti ligue vitio ſubtraxerat qn̄q3 ↄſilio atq3 itelligētia vbe
riore reſartit. Jnde vulgare h. Meliora ſunt vulnera dili
gētis q̄3 fraudulenta vba blandientis. ¶Nota balbuciē
tis in ſuperioribus expoſitum eſt.c.z.i ea parte cū de vio
lentia agebatur. Simulacrum imago vel effigies dicit̄. ⁊
dicitur a ſimulo as. quaſi rem aliter oſtendens q̄3 ſit.

¶Feliciter āt his ⁊ aliis ſecretis inſtructus ānis
duobus de viginti athenis cōualui. qcqd mali
exptus ad boni tn̄ veſtigia ſp fui anhelās. Non
enim ē dignus dulcoris acumine qui amaritudi
nis nequiuit inuiſcari grauamine. Herodiani
Ariſtoteliſq3 diſcipline ſp adherens. aliorumq3
ſcintillulas diligenter menti mee cōmendaui.

¶Feliciter āt his et aliis ſecretiſ. Jn hac ꝑte B. oñdit q̄to
tp̄e poſt ſupiorē iſtructionē fauonii athēis in ↄtiuo ſtudio
ꝑmāſerat doctrinis phoꝝ inſiſtēdo dicēs. ego Boetiꝰ in
ſtructus.i. iformatꝰ his ſup. ꝑdictis et aliis ſecretis. ſbau
di ab ip̄o fauonio ↄualui.i. ꝑmāſi athēis ānis duobꝰ de
viginti elegātia ē.i. ānis.18.q ſūt vigīti dēptis duobꝰ. an
helās.i. itēdēſ ſp ad faſtigia.i. ſūmitates bōi.i. virtutis et
ſciaꝝ qcqd ēt mali.ſ. aut egeſtatis aut pēurie aut ēt oppro
brii expꝰ fui.i. paſſus fui. et ide qđdā ſbdēs ꝓuerbiū igt
et his. Jlle.n. nō ē dignꝰ acumīe dulcoris qui nequiuit i
uiſcari.i. irretiri grauamine amaritudinis iuxta illud. dul
cia nō meruit qui nō guſtauit amara: et ſeqt̄ q̄ꝝ phoꝝ do
cumētis atq3 iſtitutis tāto tp̄e inuigilauit dicēſ. et ego B.
adherens ſp iſtitutis atq3 traditōibꝰ herodiani illius phi
atq3 Ariſtotelis illiꝰ phi cōmēdaui mēti mee ſcintillulas

.i. documēta ⁊ traditōes alioꝝ phoꝝ etc̄. ¶ Notādū ꝙ herodianꝰ ſūmꝰ fuit ille grāmaticꝰ atheniēſis vti quibuſdaꝫ viſum ē quē ⁊ appolloniū pſcianus iſecutꝰ ē. fuerūt. n. illi duo vt pſcianꝰ ipſe i maiori teſtaꝛ excellentiſſimi apđ grecos grāmatici. ſꝫ de Ariſtotele atqꝫ eiꝰ laude ſatis i ſupioribus dicta ſunt cum de logicis inſtitutis ꝑtractatū ē: ſilr quid faſtigium ſit ibidem dictum eſt quare ibi videas.

¶ Ne pauptatis facultati pn̄tis operis deroget ſimplicitas. ꝯfundat deſpatio: affligat deſolatio quoddam cunctorum nature cōe dignū duximꝰ examini cōmittendum.

¶ Ne pauptatis facultati pn̄tis opis. Hec eſt ſcđa ps pricipalis hꝰ capl'i i ꝗ poſtq̄ꝫ. B. determiauit de ſagaci ſcholariū ꝓuiſiōe. ⁊ h̄ ꝗ ad eos q reꝝ copiis p̄ſtāt atqꝫ neceſſariis oībꝰ pleno cornu habūdāt. nūc vo facit h̄ idē de hiſ q pauptate grauati quotidianū victū labore atqꝫ īduſtria ꝓcurare cogūꝛ. Et diuidiꝛ hec ps ſcđa in q̄ttuor ptes. nā p̄mo ꝓmittit pauptati ipi ꝯſulere atqꝫ documētis quoad poſſibile fuerit obuiare. ſcđo plurſa enarrat ꝗ vt plurimū ſcholaribꝰ penuriā atqꝫ egeſtatē inducūt. ⁊ h̄ iō vt facilꝰ remedia in ꝯ̄riū ſbmiſtret. tertio ꝯ̄ qđlibꝫ p̄dictoꝝ ꝯſiliū adminiſtrat. q̄rto ex his oībꝰ qua manerie pferēdū pauptas exiſtat ꝯcludit. ſcđa ibi. Cū ēt. tertia ibi. i. Parentuꝫ deteſtabilis. q̄rta ibi. Sit gͦ tuta paupertas. ⁊ p̄io dicit nos Boetius dignū duximꝰ cōmittendū examini. i. declarationi illud qđ cōe eſt nature cunctoꝝ. ⁊ h̄ ne ſimplicitas pauptatis deroget facultati pn̄tis opis atqꝫ deſpatio ꝯfūdat atqꝫ ne deſolatio affligat. q̄ſi diceret. Sūt plurimi q forte ob inopiā atqꝫ expenſaꝝ carētiā ſtudio vacare deſpiciūt atqꝫ ſic qđ nā donauerat egeſtate atqꝫ reꝝ penuria d̄prauaꝛ: ne quēq̄ꝫ pauptas hec ab hoc ſcō ꝓpoſito ſbtrahat nos. B. duximꝰ dignū ⁊ rōni ꝯſonū pauptati ſcholariū quoad poſſumꝰ remediis obuiare. Itē duco plura ſignificat vt h̄ metro. notaꝛ. Duco deſpōſat reputat trahit ⁊ ꝓpriū dat littera vo idēꝫ qđ reputare ſignificat ſic in litteris ſcribiꝛ. dignū duximus vobis intimandū ⁊c̄.

¶ Cū āt ſcholaris egeſtas diuerſo ꝓcedat ītuitu tū pp affiniū tenacitatē: tū pp coꝝ iundātis ꝓcelle penuriā. tū pp vitrici iuuaminis icōſtantiā. tū pp germane nubilitatis inſtantiam: tum propter ipſius priogeniti militie nimiam icuriā. tū pp familiariſ aduſtionis verſutiam: generali ſtemate peruſi dignum duximus conſulendum.

¶ Cū aūt ſcholaris egeſtas. In hac pte Boe. enumerat ea que vtplurimū ſcholareſ in penuriā atqꝫ egeſtatē ptrahūt ⁊ diuidiꝛ ſm ꝙ ponit ptes eoꝝ ꝗ egeſtatē cauſant. Et dic̄ aūt ꝓ ſꝫ cū egeſtaſ. i. penuria ſcholaris procedat. i. cauſeꝛ diuerſo intuitu h̄ ē ex diuerſis cauſis. tū. ſ. p̄io pp tenacitatē. i. parcitatē affiniū. i. tā parentū q̄ꝫ amicoꝝ. tū ſupple ſcđo pp penuriā iundantis ꝓcelle. ⁊ fluctuātiſ ⁊ piclitātiſ miſerie corūdem. tū ſup. tertio pp icōſtātiā iuuaminis. i. adiutorii vitrici. i. patrini vel patriaſtri. tū ſup. q̄rto pp inſtantiā germane nubilitatis h̄ eſt pp deſpōſationē ſororis tū. i. q̄nto pp incuriā. i. negligentiā militie. i. dn̄atiōis primogēiti. tū. i. ſexto pp verſutiā. i. prauitatē atqꝫ deceptiones aduſtiōis familiaris. Cū gͦ ſupradcā oīa ſint ꝗ plerūq̄ꝫ penurā ſcholariū ꝓcurēt. nos B. dignū duximꝰ. i. reputauimꝰ ꝯſulendū ſup. ſcholariū iopie gn̄ali ſtemate. i. diſcendi ordine. ¶ Nota vitricus patrinus vel patriaſter eſt. ſ. q vxorē ex alio viro filiū vel filiā hn̄tē duxit ⁊ corripit penultimā. vn̄ Ouidius de remediis. Vitricis ⁊ gladiis ⁊ acuta dimicet haſta. Nouerca aūt ē ꝗ maritū et alia vxore filium. vel filiā hn̄teꝫ duxit q̄s vtplurimū iniuſtas dicimus vn̄ quidam. Gaudet in afflictos ſeuire nouerca ptāſ

¶ Parentū deteſtabilis adūca tenacitas p̄cum inſtātia ꝑmolliꝛ: tedioſiſqꝫ affatibꝰ plerūqꝫ diſſoluiꝛ: fletibuſqꝫ tēpeſtiuis deliniꝛ: ꝓmiſſis fallacibus plerūqꝫ excitaꝛ: munuſculis affectuoſis diſſoluiꝛ: adulatiōe ſi tēpeſtiua fuerit pforaꝛ: ſi minꝰ ſolidaꝛ: adamātina lꝫ fuerit exemplari cōmonitu deſtituiꝛ: aliorumqꝫ rogatibus excitatur:

¶ Parentū deteſtabilis ⁊c. In hac pte. Boe. poſt enarrationē eoꝝ qbus ſcholaribus ipſis vt plurimum pauptas īmittiꝛ nunc remedia ad ꝗlibet oportuna ſbiungit. Et diuidiꝛ in ſex ptes ſm ſex remedia ſex cauſis pauptatē inducentibꝰ appropriata. ſcđa ibi. Inundantis. tertia ibi. obſego. q̄rta ibi. Germāici feſtinantis. q̄nta ibi. Germane nubilibꝰ ſexta ibi. Tēacitatis induſtrie. pōit gͦ p̄io remediū ꝯ̄ primū qđ ē parentū tenacitas ꝗ q̄n̄qꝫ tāta exiſtit vt ēt niſi arte ⁊ obſego flecteret filios in extremā labi ꝑmitteret egeſtate. Cuius tenacitatis moderamē. B. ſcholaribꝰ miniſtrans his īqt vbis. Deteſtabilis. i. odioſa atqꝫ adūca. i. auara tenacitas ⁊ bn̄ adunca ex ſilitudine dcm̄ ē adūcū. n. curuū ſonat vn̄. Curuū ſe p̄bet qđ edūcū creſcere oꝫ Auaritia q̄ꝫ nimia ſua īflexibilitate ⁊ tēacitate merito curua dici dꝫ. vn̄ adunca tenacitas. i. auara parcitas parētū ꝑmolliꝛ. i. dulceſſit ⁊ flectiꝛ inſtātia ſbaudi multa p̄cū. i. ſupplicationū. qꝫ ꝓ ⁊ dulceſſit ⁊ ꝑmolliꝛ tedioſis vbis ſbaudi dep̄catiuis frequēter geminatis ⁊ ex ꝯ̄ti nimia replicatione tediū igerentibꝰ. et plerūqꝫ. i. ſepe ſupple tenacitas ipſa parentū diſſoluiꝛ affatibꝰ. i. ornatiſ et politis pſuaſionibꝰ filioꝝ. qꝫ ꝓ et deliniꝛ. i. ꝑmolliꝛ fletibꝰ tēpeſtiuis ſup. ꝓ loco et tpe. atqꝫ q̄n̄qꝫ tenacitas ip̄a excitaꝛ fallacibꝰ. i. falſis ꝓmiſſis. ſilr diſſoluiꝛ interdū munuſculis. i. donis affectuoſis. i. affectatis. et pforaꝛ. i. ingrediꝛ ſepiuſ adulatiōe. i. blādimētiſ. et h̄ ſi tēpeſtiua fuerit ſup. loco et tpe atqꝫ ꝯgrua manerie. ꝙ ſi minꝰ. i. nō fuerit ſbaudi tēpeſtiua ipſa adulatio: certe tenacitas ip̄a ꝯſolidaꝛ in penis. et īſuper tenacitas ip̄a parētū pēitꝰ deſtituiꝛ monitu. i. pſuaſione exēplari. i. exēpla adducēte. lꝫ ꝓ q̄ꝫuis ēt fuerit adamātia. i. auariſſima ꝑ ſilitudinē dcm̄ ē. ſic. n. adamas ferrū attrahit. ſic q̄ꝫ pcꝰ ⁊ auarꝰ ꝯ̄tinuo rebꝰ non hītis īſiſtit. ſilr quoqꝫ tēacitas parētū ēt excitaꝛ. i. cōmoueꝛ ſepiꝰ rogatibꝰ. i. itercesſiōibꝰ alioꝝ. ſ. amicoꝝ. ¶ Notandū ſcholares ipſi circa pētes ⁊ amicos tenaces ⁊ pcos q difficili flecti q̄unt ſicuti gutta circa lapides duriſſimos ſe hr̄e dn̄t reſpiciāt. n. nō vi caſꝰ atqꝫ pōderis guttā cauere lapidē ſꝫ aſſiduitate ⁊ inſtātia. ſic ēt parētū pcitas lꝫ nō vna ſola iſtātia flecti atqꝫ deliniri poſſit ipſa ſalti nūc decies imo pluries gemiata valeat deliniri. qđ ſi huic aſſiduitati ⁊ iſtātie ars affuerit certe i meliꝰ opꝰ ꝓſꝑabiꝛ. nā vt īqt. Pāphilꝰ. arſ aioſ frāgit ⁊ fortes diruit vrbes. Arte cadūt turres arte leuaꝛ onꝰ. ⁊ itē. Oui. đ arte. Arte cite veloqꝫ rates rēoqꝫ regūꝛ Arte leuis currꝰ arte regēdꝰ āor. ¶ Notādū ſꝫ thomā ſcđa ſcđe. q. 115. Inter placidū adulatorē ⁊ blāditorē h̄ itereſt. Placidꝰ. n. ille ē q ſola ītētiōe dlectādi loqꝛ. Sꝫ blāditor ītētiōe lucri cōſeq̄ndi. Adulator vo cōiꝛ vtriſqꝫ attribui ſolꝫ. verū tn̄ ē ꝙ vnū ꝓ reliq̄ apđ auctoreſ ſepiꝰ ſ̄ptū ē

¶ Inundātis ꝓcelle penurie ꝑ laboriſ incremēta ꝓpriu obtēperādū ē ſcriptitādo: trituras colligendo: areas mūdādo: ad tp̄s ſeruiēdo. ſi tn̄ ingēioſa ſcribendi facultas motū coegerit voluntarium: necitatis ſtimulū dignū duximus inhibere.

¶ Inūdātis ꝓcelle penurie. In hac pte. B. pōit ſcđꝫ remediū ꝯ̄ ſcđꝫ qđ ē parentū inopia atqꝫ paupertas. et duo facit. nā p̄io remediū pōit. ſcđo qđdā circa h̄ notādū cōmodius ſbnectit. ibi. Cauendū ē. n. et dicit ꝙ ſi parētū torq̄at egeſtas obtēperandū. i. ꝯſulendū ē penurie. i. miſerie inūdantis. i. habūdātis vel piclitantis et fluctuātis ꝓcelle ꝑ incremēta. i. augmēta laboris videlꝫ ſcriptitādo. i. ſcribēdo alia lr̄a hꝫ ſcriptitādo trituraſ. i. meſſeſ colligēdo et dr̄ tritura a tero. qꝛ teriꝛ in area. Areas. i. domoꝝ et alioꝝ locoꝝ planicies mūdādo: ſilr ſeruiēdo ad tp̄s ſꝫ tn̄ iter oīa h̄

nos

nos duximꝰ.i.reputauimꝰ dignũ ĩhibere.i.cohibere et reſeruare ſtimulũ.i.pũcturã necitatis.i.ĩdigẽtie ſbaudi ſcriptura.et h̃ ſi facultas.i.ars ingenioſa coegerit.i.ĩpulſerit motũ volũtariũ.i.ĩpaʒ volũtatẽ ſup.ad h̃ faciẽdũ. ¶ Notandũ paupertas hmõi de q̃ in h̃ ſcdo remedio intẽdit et ſi ſupra vires intẽdat patienter tñ ſufferẽda eſt. Exẽplo maioꝝ nroꝝ q paupertatẽ placidã atqꝫ acceptã ob amorẽ phie ĩ dies excoluerũt. ſic Diogenes phuſ vt refert. Sene. paupertate gaudere voluit, paupertateqꝫ potẽtias ſeculi ſupare. Erat nẽpe Alexãdro oia poſſidẽte potẽtioꝛ cũ plus eẽt qd iſte nollet accipe q̃ʒ qd Alexãder dare poſſet. Uſus.n.ſolus erat vt Hieronymꝰ ↄ̃ Iouinianũ refert duplici pallio pp frigꝰ. Perã p cellario habuit atqꝫ clauã ob frigiditatẽ ſenectutis ſuſtentãdã. verũtñ qm̃ nã ĩpa aliqbꝰ indiget qbꝰ ad phandũ validiꝰ ſuſtẽtet̃ ↄgruũ ẽ vt qd fortũa ex rebꝰ exterioribꝰ aſſũpſerat laboꝛe atqꝫ induſtria ↄgrat̃ vt ſic ſicuti in ſupfluis nã nõ habũdat ſic q̃ʒ in neceſſariis haud q̃q̃ʒ deficere dinoſcat̃. laboꝛes vo ꝛ induſtrie qbꝰ hec neceſſitaſ reprimit̃ ſũt q̃s lr̃a cõnumerat qbuſqꝫ ĩ remediũ ad egeſtatẽ ſi puſuſ fueriſ nullo tibi tpe nãc cõmoda deeſſe videbis. Itẽ area locuſ eſt ad excutiendũ frumẽta aptꝰ vl' dr̃ tabulaꝝ eq̃litas: vel domoꝝ latitudo. ĩde areola diminutiuũ. quocũqꝫ tñ mõ capiat̃ bñ ĩ pposito applicatũ puta.

¶ Cauendũ ẽ tñ ne delicioſus mẽtẽ excitet appetitus. lucrũqꝫ eneruet ſirenoſuʒ: cõiter ſcribẽtiũ pdiga raroqꝫ fidelis defraudet adulatio: familiariſqꝫ ſiniſtra viſu vel auditu ebibat quicquid ſcribentis dextra permollitur.

¶ Cauendũ eſt tñ ne delitioſuſ. Hic. B. circa prio dcm̃ remediũ qddã notabile obſeruãdũ ſbnectit. ꝛ diuidit̃ ĩ duo nã prio facit qd dcm̃ ẽ ſcdo exẽplo dcã explanat. ibi. Glebeonis negtia. Et dicit B. q in his ſupradictis ꝛ p̃cipue in ſcribẽdo ſummope cauendũ eſt ne appetitꝰ delicioſus. i. voluptuoſus. ꝛ luxurioſus tã ea luxuria q̃ ĩ oꝛnatibꝰ eſt q̃ʒ ea q̃ in cõmeſſatiõibꝰ atqꝫ coitu ↄſiſtit: iuxta ſatiricorũ partitiões qcũqꝫ tãdẽ ſit cauendũ eſt ne mẽtẽ ſcholaris excitet. i. cõmoueat ſup. ad aliqd turpe pagẽdũ atqꝫ ſic eneruet. i. exhat fundituſ ꝛ eradicet lucrũ ſirenoſuʒ. i. attractiuũ ꝛ deceptoꝛiũ. cauendũ q̃ʒ ẽ ne adulatio. i. blãdities pdiga. i. larga q̃ ad exceſſum. qꝫ p ꝛ raro fidelis defraudet ſup. mentẽ ſcholaris. q.d. cauẽdũ eſt ne adulatiõe ꝛ fictis oblectamentis ſcriptoꝝ tanto inuiſcet̃ vt ſic ſtudio ſe poſteriorem ↄſtituat. qꝫ p ꝛ ſũmope caueat̃ ne ſiniſtra ſup. manꝰ h̃ ẽ infidelitas familiaris ebibat. i. ſbtrahat viſu vel auditu qcqd. i. oẽ illud qd p̃mollit̃. i. lucrat̃ dextra. i. laboꝛ ꝛ fidelitas ſcribẽtis. ¶ Notãdũ circa lr̃am tria ſũt mala que pꝛĩcipalr̃ ſcholares ſicuti ꝛ quẽlibet ab abuſu cõq̃ſtoꝝ terrere dñt. Primũ ẽ ſpũalium bonoꝝ ↄtẽptꝰ q abuſuʒ hũc ↄſeqt̃ vti pʒ de eſau. geneſis. z5. q. p. lẽtis p̃mogenita vendidit oia. Scdm eſt paupertas vſqꝫ ad mẽdicitatem. hoc pʒ ĩn filio pdigo. luce. 15. q poſt diſſipatã ſbam ad tãtã penuriã deuenit q cupiebat replere ventrẽ de poꝛcoꝝ ſiliqs ſʒ nemo illi dabat. Tertiũ eſt rapie pctm̃ ꝛ h̃ tãgit cathocũ dicit. Utere q̃ſitis ſʒ ne videaris abuti. Qui ſua cõſumũt cũ deeſt aliena ſequũt̃. ¶ Notandũ circa h̃ q dicit ſirenoſum lucrũ. Sirena vel ſiren monſtrũ marinũ eſt qd dulcedine ſui cantus nautas ad ſe trahit ꝛ ſubmergi facit hic a ſirẽ. i. tractu dcm̃ ẽ. Sic q̃ʒ lucrũ dulcedie ſua hoĩes ad ſe attrahit atqꝫ tandem attractos in gehẽnã perducit. quar̃ dcm̃ eſt. Pecũia tua tecũ ſit in pditionẽ. bñ gͦ lucrũ ſirenoſum. dicit̃. i. attractiuũ ꝛ doloſum.

¶ Glebeõis negcia: nõ obſtãte parẽtele gr̃a quantũ diſcẽdi ĩcõmodũ v̇tutũqꝫ d̉cremẽtũ mihi ↄtulit ſub herodiano militãti. Deficiẽte plerũqꝫ paterni ſẽſus igniculo moꝛe p̃taxato meroꝛẽ cautiꝰ duximus mitigare aliqd ĩpꝛimẽdo arbitrãtes tutiꝰ egere q̃ʒ uelle lõgi laboꝛiſ itiera r̃patriãdo ſui tus arripet̃. Affinibꝰ. ĩtimauit glebeõis nequitia me peſtiferiſ ſcriptoꝝ ſedibꝰ ibui lucroqꝫ ſeducẽti diutiꝰ gloꝛiari. Ad malũ plerũqꝫ parẽtis pmptioꝛ intẽtio igne euaporauit intrinſeco ſolitoqꝫ priuauit ſubſidio: ꝛ priuſq̃ʒ exitꝰ acta pbaſſet: nõ declinauit amentia. p̃cumqꝫ in nullo pꝛofecit inſtantia. poſt bimatum delatoꝛiſ notoꝛia traditio remanſit. ſed non inulta receſſit.

¶ Glebeonis negcia nõ obſtãte. Hic B. exẽplũ p̃dictis ſbnectit dicẽs: quãtũcũqꝫ ꝛ incõmodũ diſcẽdi ꝛ v̇tutis decremẽtũ negtie glebeõis. illiꝰ ſcholaris nõ obſtãte gr̃a. i. fauoꝛe. parẽtele. i. parẽtis mei q ſibi gratioſus extitit ↄtulit ſup. vt ſtatĩ ſbiunget̃ mihi B. militãti. i. ſtudẽti ſub herodião. i. ſub ĩpo magr̃o. nihilominꝰ nos. B. deficiẽte nobiſ plerũqꝫ. i. ĩterdũ igniculo. i. adiutoꝛio paterni cẽſuſ dignũ duximꝰ mitigare moꝛe. i. remedio p̃taxato. i. p̃miſſo meroꝛem. i. triſtitiã paupertatis aliqd ĩprimẽdo. i. ſcribẽdo arbitrãtes tucius. i. ſecurius detegere nos inuitũ. ſ. in laboꝛe ꝛ paupertate q̃ʒ arripe itinera lõgi laboris repatriãdo. Deinde. B. ĩcõmoda ſibi a p̃fato glebeone illata enumerans dic̃. ſʒ qd cũ nos B. vitã noſtrã laboꝛe manuũ ſic vt p̃fertur lucraremur. negcia ꝛ ſiniſtra prauitaſ glebeonis itimauit. i. notificauit affinibꝰ. i. parẽtibꝰ atqꝫ amiciſ. ſup. meiſ ĩbui. i. inſtrui me Boetiũ peſtiferis ſedibꝰ. i. in cathedꝛis peſtẽ inferẽtibꝰ ſcriptoꝝ. ſ. cathedrãtiũ atqꝫ intimauit me gliari. i. q gloꝛiarer diutiꝰ lucro. i. in lucrũ ſeducenti. ſup. quẽadmodũ ſupius dñſum eſt. qd vltra intẽtio. i. amoꝛ parentis exñs plerũqꝫ. i. ſepiꝰ pmptioꝛ ad malũ ſup. opinãdũ de filio q̃ʒ ad bonũ euaporauit. i. euanuit ꝛ exalauit. igne. i. ab igne intrinſeco. i. ab ira incẽſa ſuboꝛdinante glebeone ſupꝛadcõ. qꝫ p ꝛ ſup. itẽtio parẽtis ſic vt p̃fert̃ euaporata atqꝫ q̃ſi exalata priuauit me ſbſidio ſolito. i. ↄſueto ꝛ h̃ priꝰ q̃ʒ exitꝰ. i. finis ꝛ rei vitas pbaſſʒ. i. manifeſtaſſet acta p me ppetrata. ꝛ itẽ amẽtia. ſ. parentũ nõ declinauit imo ĩ dies ĩualuit. qꝫ p ꝛ. inſtãtia p̃cũ pẽitꝰ pꝛofecit ĩ nullo. qd ãplius traditio delatoꝛis. i. accuſatoꝛis. ſ. glebeoniſ remanſit notoꝛia. i. manifeſta pꝰ bimatũ. i. pꝰ ãnos duos ſʒ traditio ĩpa ñ receſſit. i. euaſit inulta. i. ĩpunita. ¶ Notandũ q inť vitia cetera detractiõis vitiũ maxĩe odibile cenſendũ eſt qm̃ pꝛimũ lacerat atqꝫ cõfundit. aut. n. bõa diminuit aut oculta denegat. aut falſa crimina ĩponit. q̃s obꝛes ſapiens admõet eccl'iaſtici. zz. ne h̃ vitio inuiſcatiſ ↄſoꝛtes nos exbibeamꝰ: ne foꝛte aſſiduitate ſua infamari ĩ pꝛopium ppetramur. Cauendũ gͦ ſũmope ſcholaribꝰ eſt ne talibus ſe aſſocient. vt ſic qd B. glebeone ſuboꝛdinante contingit ſe a ſilibus peniteant non cauiſſe. Item bimatus. i. ſpaciũ duoꝝ ãnoꝝ. ſ. bieniũ. Et dr̃ a bimꝰ ma. mũ. qd cõponit̃ a bis ꝛ annus q̃ſi duoꝝ ãnoꝝ ꝛc̃. Iteʒ delatoꝛ. i. accuſatoꝛ. et dr̃ defero. i. accuſo. vñ. z. machabeoꝝ. 4. Simon aũt p̃dictus pecuniaꝝ ꝛ patrie delatoꝛ ꝛc̃.

¶ Obſequio vitrici ſi neq̃at cõſolari facultas: minis derogetur: tractuqꝫ tempeſtiuo cõminuatur vt iocoſa pꝛoculi docet tranſactio.

¶ Obſego vitrici ſi neq̃at ↄſolari facultas. In hac pte ĩpſe Boe. ponit tertiuʒ remediũ ↄtra tertiũ qd eſt vt plurimũ egeſtatis ſcholariuʒ pcuratiuũ. ſ. vitricũ atqꝫ auoꝝ tenacitas. Et dic̃ q ſi facultaſ ſup. ſcholaris neq̃at ↄſolari. i. iuuari auxilio. i. ſubſidio vitrici. ſ. ꝛ auoꝝ qd agendũ. dico q tenacitas hoꝝ deroget̃. i. diminuet̃ minis. i. cõminatõnibus qꝫ p et cõminuet̃ ſup. quẽadmodũ p̃miſſum eſt. tractu. i. motu tẽpeſtiuo. vt. i. quẽadmodũ iocoſa trãſactio. i. opatõ pculi illiꝰ magr̃i docʒ. itẽ d̉rogo as. re. maledicet̃ d̉trahet̃ vl' diminuet̃ p pte ñ ĩ toto ẽ. ff. d̉ v̇. obli. l. d̉rogatoꝛ

¶ Germani feſtiuantis incuria exemplari mitigetur eulogio: ipſiuſqꝫ pꝛopinquitatis ammonitũ coꝛrigatur verſutia vel amentia depꝛimatur.

¶ Germani feſtiuantis incuria. In hac pte Boe. ponit tertiū remediū ꝯ tertiū ipedimentū qd etiā vt frequenter penurias ſcholarib⁹ imittit di. Incuria. i. negligētia germani. i. fr̄is feſtiuātis. i. feſta q̄tidiana ꝓdigaliter celebrātis mitiget. i. caſtiget. eulogio. i. ſermōe pſuaſiuo blādo atq3 dulci ſermone iniquā exēplari. i. exēplorum pleno. q3 ꝑ 7. verſucia. i. aſtuta negcia ffaudi germani pfati. corrigat āmonitu. i. āmonitiōe ꝓpingtatis vl' deprimat amētia. i. ſtulticia incurie. h̄ eſt negligentie. ¶ Notādū qm̄ pr̄ filio eſſendi cā ē nutriendi atq3 diſcipline inſ oia q̄ correctioni atq3 eruditioni filioꝝ magis ꝓficere atq3 ꝓdeſſe vident ſola eſt paternalis a tenera etate filiorū correctio atq3 eruditio. nā q bn̄ erudiūt in etate tenera qn̄ ꝓfecti ſunt de facili ad bōa iclinant. nō eſt tn̄ ſue correctōis regule nimia feritas inſerenda. qm̄ l3 filios corripe bonū ſit: extermina re tn̄ ipſos non l3. q: tunc paternalis diſciplia ꝓdeſt qn̄ clemētia adeſt. ſed proh dolor in h̄ inſtanti tpe neq3 diſciplia neq3 clemētia ſtudii corrigūt. q̄ fit vt qn̄ ſperāt ex eorum letari opibus quolibet deſolant. q: ſi tarda atq3 ſera tūc adhibeat correctio hec non arduo ſed blando ſolū eulogio miniſtret. Itē germani ꝓprie dicunt q bn̄t eādē matrem ſed diuerſos patres quaſi ab eadē genitrice manantes. dicunt tn̄ etiam qui eundem patrem 7 matrem bn̄t. Item euolgiū expoſitū eſt ſupra vbi de ſophiſtria agebat

¶ Germane nubilibus annis affini quantocitius obtemperandum ē: ne per incurie vitiū roſa primula pollice carpatur indigno.

¶ Germane nubilib⁹ ānis affini. In hac pte Boe. ponit. aliud remediū ꝯ qntum ipedimentū paupertatis ſcholariū inductiuum qd eſt ſororis nubilitas. 7 diuidit in tres ptes nam primo remediū ponit cū cauſe ſubnerione. ſcdo ꝯ eos inuehit qui ob incuriā pudori caſtitatis nō indulgēt. ibi. O. q3. Tertio quodam exemplū circa pdicta ſubiūgit ibi. obtēpande. 7 dicit primo. Qd ſi ſcholaris in penuria exiſtat atq3 tps nubilitatis germane. i. ſororis ꝓpinquū ſit dz ſupſedere ꝑ ea vice vt ſorori d matrimonio ꝓuideat qm̄ germane. i. ſorori affini. i. exiſtēti ꝓrie nubilib⁹ ānis. i. annis pubertatis q āni ad nubēdū habiles ſunt obtēperandum ē. i. ſuccurrendū eſt quātocitius. i. valde cito. 7 rōnem ſubdens dicit. 7 h̄ iō ne pmula roſa h̄ ē vginitas ipa carpat. i. auferat 7 ꝓprie fructuū ē. indigno pollice. tranſumptiue poſitū eſt. i. indigna manu 7 idigno amatore ꝑ vitiū incurie. i. negligentie. ¶ Notandū circa h̄ q: dicit pmula roſa. Uirginitas ipſa nomē honorabile eſt q̄re nō imerito roſe cōpat nō qdē ſimplr̄ ſ3 honorabili⁹. ſ. ſi bōis opib⁹ illuſtret nā in euangelio. vgines qnq3 fatue legun tur q̄re ex ſua vginitate itroitum ad ianuam celeſtem meruiſſe non creduntur. pulchrum g° eſt eſſe vginem. ſed pulchrius multo ſi cū vginitate opib⁹ floreāt ſacris: nūc oroni nūc meditationi ſedulo mētē exponendo his enim Hieronymo ad Euſtobium teſte vgines debent eē occupate.

¶ O quam ſororis cōmendanda pudoris profeſſio: dolēdaq3 ꝯtrarii cōmiſſio: veluti vultum deturpantis pudore plena pulpe reſecatio.

¶ O quā ſororis cōmēdanda eſt pudoris 7c. In hac pte inuehit ꝯ eos q ob negligentiā caſtitati nō ꝓuidēt 7 dicit. O q3 cōmēdāda eſt pfeſſio. i. obſeruātia pudoris ſororis q3 ꝑ 7. q3 dolenda eſt cōmiſſio ꝯtrarii. ſ. ipudicitie dolēda iq3 veluti reſecatio. i. pciſio pulpe illi⁹ carniſ ſupflue d turpantis vultū pudore. ¶ Notandū deus nā in mulieribus verecūdiā poſuit vt ipſe ad pctū 7 ipudicitiā ꝓuocare formidēt. qd attendētes antiq3 plurime in tn̄ ſm carnem viuere cupiētes pri⁹ mori maluerūt q3 vginitatis florem fedo cōmaculare acceſſu. nec ſolū chriſtiaoꝝ glia exēplis hac referta ē: ſ3 7 paganoꝝ chriſtū ꝓrſus ignorātiū. ſic apud valeriū maximū greca qdā hippo vitā pdere maluit q3 pudicitiā deturpare. ſic 7 pelagia q̄ vt refert. Ambroſius. c. 3. de vginitate cū eſſet ānoꝝ. 15. 7 pdonib⁹ circū ſeptā ſe videret matre abſēte ſuiſq3 ſociab⁹ i aquā ſe ꝓiecit malens mori q3 violari. ſic q3 romanoꝝ Lucretia quā i epitaphio Ouidius his vſib⁹ cōmendat. Cū foderet gladio caſtū lucretia pectus. Sanguinis 7 torrēs egrederet ait. Teſtes ꝓcedāt nō me fauiſſe tyrāno. Ān vix ſanguis ſpūs añ deos. Q uā bn̄ ꝓducti ꝑ me poſt fata loquētur. Alter apud manes alter apud ſupos. Et l3 hec viro nupta fuerit. maluit tn̄ gladio occumbere q3 ſuam pudicitiā alterius cōmaculare thoro. Eſt g° ſūme commēdanda ſororis pudicitia atq3 ipudicitia quolibet condolenda.

¶ Ob tempande germāitatis inſignia ſcōi theofraſti ſimacū yconomū ſub ſilētio cōmittēdū nō ē: q vtroq3 parentum viā vniuerſe carnis igreſſo iminētis iſamie germāe ꝯſtātiā dotis bn̄ficio maritauit: ſeq3 fortūe meatib⁹ obnire cōmēdauit. Eliſie marito naufragiis ſurrepto ſimacum frēm ſoror iſeqbat: eliſia i multis ſeruiēdo: meritoꝝ ſimulacro cūcta ſimaco miniſtrabat. Nā ꝑ ꝓpie carnis illecebris dū deeſſet facultas ſecretius florē exponebat. Maluit eni3 incurie vitio clam eliſia ſuccumbere q3 fraterne fedus ꝯſtātie ſe viua dirumpe. nec ab iceptis retrograda pmāſit quouſq3 incohoata fine terminauit idoneo.

¶ Obtēpande germāitatis inſignia. In hac pte exēplo qdā ſupiora corroborat. exēplo inq3 a ſimaco yconomo accepto q ꝑ maritāda ſorore oīa bōa tradidit. q. d. ſic 7 a ſcholari vt ſororis coualeſcat pudicitia atq3 iuſto mrīmonio cōiunct patiēda atq3 ſupportanda ꝑ tpe ē penuria ne forte vt ſupra dixerat vginitas alieno atq3 idigno viro maculet. dicit ergo ñ ē cōmittendū ſilētio. i. ñ ē tacēdū ſimacū yconomū filiu ſcōi theofraſti illi⁹ hōis ſup. q̄to amore atq3 fidelitate ſe habuerit erga ſororē ſuā Eliſiā mrīmōio collocādā. 7 h̄ ob iſignia tpande germāitatis. q. ſ. ſimac⁹ vtroq3 parēte igreſſo viā vniuerſe carnis h̄ ē mortuo vtroq3 parēte. 7 ē elegās ſatiſ locutō. maritauit ꝯſtātiā: qm̄ vt legit iā ꝑ maria iſamia extitit germāe. i. ſororis iminētis. i. iā machiāte iſamie bn̄ficio dotis. q3 ꝑ 7. ſup. idē ſimac⁹ cōmēdauit ſe meatib⁹ fortune in totū. q. d. totā facultatē ſimac⁹ ipſe ſorori dotē ꝯſtituit nihilq3 plus retinēs meatib⁹ ſe fortūe cōmēdauit. ſ3 qd vltra. Marito ſororis. ſ. heliſie ſurrepto a naufragio heliſia inſeqt. i. vndiq3 ſeqt fr̄e3 ſuū ſimacū i multis ſeruiendo. q3 ꝑ 7 heliſia ipſa miniſtrabat fratri ſimaco quaſi ad inopiā deuēto cūcta neceſſaria ſimulacro. i. ſilitudine meritoꝝ h̄ eſt i recōpēſam miniſtrate dotis. nāq3 ꝑ q: cū deeſſet facultas vt ãplius fratri nil miſtrare poſſet. exponebat. ſ. heliſia ſecretius florē ꝓprie carnis illecebris. i. luribus atq3 delectationibus venereis ſ. vt vitā fr̄i lucraret. Ipa nēpe maluit. i. magis voluit ſuccūbere vitio icurie. i. luxurie q3 diſrumpere fedus. i. amorē fraterne cōſtātie. ſc. ſ. heliſia viua pmanēte. neq3 etiam ipſa heliſia permanſit retrograda ab inceptis. ſ. premiſſis donec 7 quouſq3 terminauit inchoata fine idoneo. i. decēti. q. d. heliſia hec 7 ſilia intātū exegit atq3 his oīb⁹ inſtituit quouſq3 fratē a ſuis miſeriis ꝓrſus liberauit. ¶ Notandū circa hoc qd dicit ſimacū yconomū. hoc. n. forte ſibi nomē fuit. vel qm̄ diſpēſator extitit. yconomus eni vel economus 7 verius q pecunie frugum 7 omniū que poſſidentur eſt diſpenſator. inde econom⁹ ma. mū. Xenophōtis pulcher liber eſt q nobis gubernationem ville vel diſpenſatione vniuerſe domus Tullio interpretante deſignat

¶ Tecacitatiſ iduſtrie rudimēto aduſtiōi dōeſtice ſuccurrēdū ē ne mutuate pecūie diligētia hilē iſū dat. alteri⁹ eā ve rei afflict⁹ caſum oferat. qcqd ſub hiſ ſiat caute ꝯferēdū ē ne puſilla rex tēacitas vultū ruboriſ iudicio i poſterū obſtipet. tabulata

n.pleſq; fortia vni⁹ſcitullule leſiõe rue̅ dignoſcu̅t
¶ Tenacitatis induſtrie. In hac parte Boetius ſextuȝ ⁊
vltimu̅ remediu̅ co̅tra ſextu̅ ipedime̅tu̅ paupertatis ſchola-
riu̅ inductiuu̅ ponit. Et diuiditur i duas ptes ſm duo re
media. ſecu̅da ibi. Nu̅gd ſub his ⁊c. Prio dicit q̅ ſi do-
meſtica fuerit co̅ſu̅ptio facultatis atq; penuria imine̅s qd
age̅du̅. ſuccurre̅du̅ iqua̅ ⁊ huic domeſtice aduſtioni. i. pau
ptati rudime̅to. i. docume̅to iduſtrie. i. aſtutie ⁊ cautela te
nacitatis. i. pcitatis ſbaudi ne. ſ. cuiq; pecu̅ia mutuet. Et
ſ io̅ ne diligetia pecu̅ie mutuate. i. pſtite ifu̅dat. i. imittat
bile̅. i. ira̅. biliſ. n. p ira ſepe poſita e̅ vt hec e̅t ſupius expo
ſita ſt ⁊c. p vel ſupple ne diligetia co̅ferat ca̅ȝ co̅flict⁹. i.
tribulationis pugne vel diſſentionis alterius rei. Deinde
ſm remediu̅ ſubde̅s dicit q̅ ſi ſcolaris hoc agere minime
poſſit qn oporteat ipm pecu̅ias ſuas mutuo dare. quicqd
tu̅c fiat: cu̅ ſupple hoc neceſſariu̅ fuerit caute co̅ſiderandu̅
e̅ ſub his. i. i his pſtatio̅ib⁹. ne puſilla. i. pauca ⁊ modica
tenacitas reru̅ i poſteru̅ obſtipet. i. iclinet vultu̅ indicio. i.
ſigno ruboris. i. verecundie. ⁊ dico ruboris quoniam ſicut
mors palloris ſic verecundia ruboris eſt cauſatiua. Vult
dic̅e Boetius cu̅ ipſe ſcolaris neceſſario pecunias ſuas p
ſtare cogat: caueat tame̅ reb⁹ ſuis vt aut fideiuſſor aut pi
gnore ſecur⁹ exiſtat. Et no̅ obſta̅te q̅ȝto modica fuerit mu
tui copia. qm̅ pleru̅q;. i. ſepi⁹ fortiora tabulata. i. edificia
dinoſcu̅t ruere leſio̅e vni⁹ ſcintillule. nimiru̅ ergo ſi pua.
¶ Nota̅du̅ Boetius in hac parte ſummopere diſſuadet pe
cuniaꝝ preſtatione̅ atq; mutui datione̅ licet ad hoc ta̅ di-
uina qua̅ etia̅ humana obligamur lege: q̅ȝ obre̅ etia̅ a ca-
thone ia̅ lege co̅ſultu̅ eſt. Mutuu̅ da. ſȝ Boe. co̅tra quid
tande̅ reſpondem⁹. Reſpo̅det lȝ ea ita ſint vt proximo in
dige̅ti ad mutui pſtatione̅ legib⁹ ta̅ diuinis qua̅ naturali-
bus teneamur vt neceſſitatib⁹ ſuis caritatiue his median-
tibus conſulamus Boetius tame̅ reſpicie̅s pleru̅q; ex hu
iuſmodi preſtatione lites ⁊ diſcordias exoriri iuxta vulga
re illud. Si rem co̅cedas non rehabebis. Si rehabebis n̅
tam cito. Si tam cito no̅ tam caꝝ Si tam caru̅ vere per-
des amicu̅. hinc boetius admonet hanc mutui preſtatio-
ne̅ ſummopere deneganda̅. ne occaſione beneficii maleſi
cium ingeratur vt in exemplo proxime ſeque̅ti clare videt

¶ Quid de caluo milite luce ſapientie predito ſen
ſerit canicies cognoſcat: qui primeuo militie flo-
re tranſitum faciendo latenter ſub birro ampho
ram quandam ſecum detulit: mancipiiq; gratie
co̅mendauit. ſtatuq; leui permutato alterius vi-
cem elegit cohortis: de ollaq; fictili cocum co̅ue
nit. Rixe rancoriſq; freno diſſoluto indigne co-
cus rancore̅ perfere̅s caniciem fictili percuſſit: q̅
licet poſtmoda̅ hedera decorata eſſet nullius ta-
men decetero ſucci co̅nexui priſtinum ſtatum po
tuit reuocare leſione̅: ex incurſu fictilis pba ſibi ſi
mulq; ſtirpi contrahendo.

¶ Quid de caluo milite luce ſapie̅tie pdi. ⁊c. In hac parte
Boetius circa hoc vltimu̅ remediu̅ ipſius paupertatis q̅
aliqn̅ ex mutui datione co̅tingit exemplu̅ ad ſuuȝ docume̅
tu̅ corrobora̅du̅ de Caluo milite ſubiungit dice̅s. cogno-
ſcat ſupple exemplo quid canities. i. antiquitas ſenſerit d
caluo milite. predito. i. nobilitato luce ſapie̅tie. hic nempe
caluus miles faciendo tranſitum ſupple in expeditionem
qua̅da̅ in primeuo flore militie. i. cum adhuc militia flore
ret. detulit ſecu̅ latenter. ideſt claȝ ſub birro ideſt clamide
amphora̅ qua̅da̅ ſubaudi arge̅tea̅ vt quida̅ autuma̅t. alii
lutea̅ ⁊ verius prout ſequit. de ollaq; fictili ⁊c. vel caſu
inuenta̅ fortuito vel forte ſi qua neceſſitas ingrueret ea me
diante co̅moditati co̅ſuleret: qua̅. ſ. amphoram co̅menda
uit. i. tradidit gratie. i. benignitati mancipii. ideſt famuli.
ſed quid pmutato leui ſtatu. ideſt modico tempore tranſa
cto caluus ipſe elegit vicem. i. locu̅ alterius cohortis. ideſt
ſocietatis. atq; conuenit ſupple verbis amicabilibus cocu̅
de olla fictili vt ea̅ reſtitueret: ſed diſſoluto freno rancoris
⁊ rixe. i. iurgii. ſupple inter militem caluu̅ atq; cocum. co-
cus ipſe perferens ideſt patiens rancore̅ percuſſit canicie̅
ſupple militis fictili. ideſt cum fictili olla ſic q̅ opprobrio
ſe caput militis offendit. que canicies licet poſtmodum.
eſſet decorata. ideſt ornata ad triumphalis militie gloria̅
hedera hac herba ſemper vire̅ti. tame̅ decetero miles ipe
non potuit reuocare hoc eſt reducere leſione̅. ideſt pcuſſio
ne̅ ſibi facta̅ in priſtinu̅ ſtatum ſcilȝ prout prius fuerat vt
ſcilȝ nulla cicatrix permaneret. reuocare inqua̅ connexu.
ideſt co̅iunctione vel medicamine vllius ſucci. ideſt herba
ru̅. contrahendo nihilominus ex icurſu ideſt iactu atq; p
cuſſio̅e fictilis amphore probra. i. opprobria ſibi ſimulq;
ſtirpi. ideſt progeniei. ¶ Notandu̅ circa hoc vbi dicit. he
dera eſſet decorata ⁊c. Mos apud antiquos extitit vt poe
te clariores ob dignitatis meritu̅ atq; ingenii acume̅ in ſi
gnum virentis memorie atq; intellectus hedera coronare̅
tur: veluti predictu̅ eſt ob dignitatis meritu̅. vel ſaltim vt
vapores caput aſcendere impediret. hec enim herbe hu
ius natura eſt vt humores fumoſos a ſtomacho ebulien-
tes nequaq̅ȝ caput aſcendere permittat. Sic apud virgiliu̅
legitur. Paſtores hedera creſcente̅ ornate poeta̅. Et apd
pſiu̅m. Quoru̅ imagines lambunt hedere ſequaces. hoc
autem non ſolu̅ erga poetas obſeruatu̅ extitit. ſed etia̅ apd
milites cu̅ quid gloria dignu̅ bello geſſeru̅t. ex quo coro-
na̅ vel hedere vel lauri meruеru̅t. ¶ Nota birruȝ eſt groſ
ſum veſtimentum. Et dicitur a greco birros. Item Co
hors in ſuperioribus expoſitum eſt.

¶ Sit ergo tuta paupertatis facultaſ munda: par
uoq; contenta: incurſus viriliter perferens ad ſu̅
ma ſemper anhelans: omnibus obediens. Et ſit
prompta famulatui: ⁊ ad loquendum tarda: fide
lis obſequio: integra amore: dulciſq; colloquio: cordiſ
tumoroſitate care̅s. qm̅ eius oppoſitu̅ cum eo co̅-
motari non appreciatur. Licet enim a multis de
ſtituit laboris retributio: tame̅ ab aliquo prome-
rebitur fauoris adoptio. Nonne in modico ple-
rumq; lapſu co̅tingit: qd a̅nuo nequit produci cir
culo: adulatoris officio delatoriſq; co̅ſortio pro
loco negocioq; temporis exterminatis.

¶ Sit ergo tuta paupertatis ⁊c. In hac parte Boeti⁹ poſt
oia ſupradicta que de egeſtate ſcolarium premiſerat nu̅c
demu̅ ex his omnibus qua manerie atq; norma pauper
tas ipſa perfere̅da ſit co̅cludit. d. ergo ideſt propter ea que
dicta ſunt. ſ. tuta facultas paupertatis ſit munda. ideſt nul-
lo malo liuore infecta. anhelans. ideſt intende̅s ſemp ad
ſummu̅. ſitq; contenta paruo. ideſt modico. ſ. quantuȝ na
ture ſufficit. atq; ſit perfere̅s. i. patiens viriliter ideſt equo
animo ad modum ſapientum qui ſe habent ſicut tetrago-
num ſine vituperio incurſus ideſt inſultus fortune. ſitq;
omnibus obediens. ſcȝ in nullo rebellis. atq; ſit prompta
ideſt parata famulatui. ideſt ſeruitio. ſit ad loquendu̅ tar
da. quonia̅ in multiloquio raro mendaciu̅ deeſt ſitq; fide
lis in obſequio. ideſt ſeruitio. ſitq; integra. ideſt non leſa
ſed plena amore dulcis. ideſt affabilis colloquio. atq; ſit
carens tumoroſitate. ideſt ſuperbia atq; inflatione cordis
quonia̅ eius oppoſitu̅ eſt omniu̅ predictoꝝ non appreciat
ideſt laudat cum eo. ſcȝ paupere. Deinde apoſtrophando
cuida̅ tacite reſpo̅det queſtioni. Poſſet enim quis dicere
ſed cum hec omnia paup ipſe in ſe habuerit que laboru̅ ſi
bi retributio expectanda eſt. Ad quod reſpondens inquit.
Q̅uis retributio. ideſt co̅penſatio laboris deſtituat a mul
tis tn̅ adoptio amoris et fauoris promerebit. ſcilicet vir-
tute laborum paupertatis ab aliquo: quod co̅firma̅s per

ſtē igt. Nōne. i. nūqd ɔtigit. i. euēit plerūq; aliqd ī modi
co lapſu tpis qd nequit pduci. i. fieri circulo ānuo. i. āni
ſpacio. ⁊ h dico exterminatis. i. ppulſatis p loco ⁊ negocio
tpis tā adulatoris officio quā delatoris. i. accuſatoris cō
ſortio. i. ſocietate. ibi. n. tales put ēt ꝑtaratū ē ois mali p
curatores exiſtūt. ¶ Notādū circa h qd dic paupertas ſit
mūda. i. nō īfecta cupiditatib⁹ terrenoꝝ. qm̄ huic cupidita
ti nihil ſatis ē. de ɔſolatiōe. z. lib. qm̄ vt igt. Sene. epla.
73. h nihil ſuū eē credit q ſp diffidit. q̄ de re nō ad bona
fortūe ſ; ad ſūmū bonū ſp anhelet pauptas. ī eo nēpe ois
ſacietas ē atq; appetit⁹ noſtri cōplemētū. ſit ergo puo cō-
tēta. qm̄ nō rex cumulus ſ; ſufficiētia ditat. Si tibi ſuffi-
ciāt paucula diues eris vt refert. Mathe⁹ ī thobia. Et itē
ī alexādro Galtrus libro q̄rto. Aiu; nulli⁹ egētē nō res ef
ficiūt ſ; ſufficiētia q̄; uis ſit modicū ſi ſufficiat nulli⁹ egebit
Q ꝺ ſi aduerſū qd euenerit ī hiſ fortiſ aius ꝑbeat. Obedia
tur ſingulis: quoniā plus obediētia q̄; victima valere di
noſcit. Sit ligue ſūma modeſtia: cū ſmone ꝓmptiſſimo
citius delinq̄t. Et ſi nihil difficili⁹ a q̄tiliano li. de cauſis
credat q̄; ſilētiū virtutē hr̄e. maxie tn̄ curādū ē vt ī ſermo
ne verecūdia cōſeruet que nil aliud ē q̄; verba ſupflua vl
reprimere vel reſpuere. Hēat h oia tuta pauptas cū fideli
obſeqo amore itegro nō fatuo: dulci colloqo atq; cordis
hūilitate q̄ hō ſolū exaltat vti ī cātico marie dictū ē ⁊ exal
tauit hūiles. faſt⁹ aūt cū fundamēto careat in nullo robo
rat q̄re ipſi iuſto dei iudicio caſus cōgruit. 3. reg. 18. Itē
ſucc⁹ a ſacco dr̄ eo q ex ſacco exprimat vt ptiſana apozi-
ma zoma. ⁊ ſunt greca hec noīa vel a ſugo dr̄. q ſugit. ⁊
producit primā eius ſillabam. vnde ī aurora. In petra car
nes poni ſuccuſq; iubentur. ⁊ quidam putant ipſum aſcri
bi per duo. c. alii per vnum ⁊c.

¶ Capitulum quintum.

Cum ad magiſtratus excellētiā bone in
dolis adoleſcēs velit aſcēdere: neceſſa
riū eſt vt tria genera ſtatuū que ī aſſigna
tiōe pbabilitatis innuit ariſtoteles diligēter itel
ligat. Sūt aūt qdā vehemēter obtuſi: alii medio
cres: tertii excellenter acuti.

¶ Capitulum quintum.

Cum ad magiſtratus excel. Hoc ē capitulū q̄n
tū h⁹ totalis tractat⁹ de diſciplina ſcolariū. in
q̄ p⁹ q̄; boe. in ꝑcedētib⁹ caplis ptractauit de
primis ſcolariū rudimētis ⁊ qūo ſcolares ipſi
magiſtratui diſciplineq; ſubiiciāt. Silr quoq; de eoꝝ ela
tiōe reprimēda. Et rurſū de ſcolariū ſagaci ꝓuiſiōe. nunc
ɔñter ī h q̄nto caplo ptractat. B. qūo ſcolariū ſincera de
uotio ad magiſteriū pferēda ē. Et rōnē ordis ɔgrue ex ꝑ-
cedētib⁹ cape poſſum⁹ ⁊ ſignāter ex eo qd dixerat qm̄ indi
gnū ſe noſcat fore magiſterio q ſe ñ nouit diſcipulū extitiſ
ſe. Vel h mō. In ꝑcedētib⁹. B. determiauit de his q̄ ſco-
lares aptos reddūt ad vlterioris grad⁹. ſ. magiſterii cōſe-
cutionē. nūc vo oñdit quō ad magiſteriū ꝓuehāt. Et ñ ob
ſtāte q̄rūdā libri h⁹ alia ptitōe q̄ h capl; librū tertiū eē uo
lūt. nos tn̄ opinionē noſtrā declarare nō volētes quouſq;
apparētior rō inoteſcat. Caplm h q̄ntū ī duas ptes prici-
pales diuidim⁹. nā prio pōit q̄dā ꝑambula ad magiſtra-
tū faciētia. in ſcda vo de his q̄ ad magiſteriū acgrēdū ne-
ceſſario req̄rūt ibi. Iſtis ſiqdē. Pria adhuc ī duas. na;
prio quādā diuerſitatē ſcolariū vt ex his eligat valētiores
⁊ aptiores ipſi magiſterio ꝑmittit. ſcdo ex hac diuerſitate
eligit ibi. Nullū āt uehemēter. Et dicit prio cū iuuenis bo
ne īdolis. i. cōditiōis velit aſcēdere ad excellētiā magiſtra
tus neceſſariū ē vt itelligat diligenter tria genera. i. tres
mārieꝭ ſtatuū q̄ ſupple gnā Ariſ. ille ꝑipatetic⁹ ī aſſigna-
tiōe pbabilitatis. i. ī libris topicoꝝ vbi de ſillogiſmo pba
bili docet ⁊ ide diuiſiōe; atq; h gñā tria ponēs inquit. āt
p certe quidā. ſ. ex ſcolarib⁹ ſunt vehemēter obtuſi. ebetes
īgenio. alii aūt ſcolares ſunt mediocres. ſ. inter ebetudinē
⁊ acuitatē. tertii vo ſunt excellētes. ſ. valde acuti ⁊ igēio ſub
tiles. ¶ Notādū Boe. in lr̄a thopicas Ariſ. pbabilitateſ
vocat ⁊ bene qdē. ſunt. n. thopice loci atq; metodi pbabi-
les a quib⁹ de oi pbleumate ſillogizare pbabiliter poſſu
m⁹ prio thopicoꝝ. In his. n. thopicis Ariſt. inſeruit hāc
triplicem ſtatuum ſcolarium maneriem. vt in littera.

¶ Nullum vero vehementer obtuſoꝝ vidim⁹ vn
q̄; philoſophico nectare vehementer inebriari.
Iſtis aūt mechanica gaudet maritari. mediocri
bus politica. Excellēter vo acutoꝝ tres inuēim⁹
ptitiōes; quoꝝ qdā ſunt excellēter acuti. alii me-
diocres. tertii excellētiſſime acuti. excellēter acu-
tis gaudet Economica: mediocrib⁹ vo ſub luna
ri globo phiſica: apotecarioruq; practica. Ex-
cellētiſſime acutis quos maxie ariſtoteles notos
ſ; philoſophiā vocat vniuerſaliū per experimenta
ſingulariū arridet cognitio. hec triuialiū dn̄a ⁊
quadriuialium potētia. o q̄; eſt felix exhibitio.

¶ Nullū aūt vehemēter obtuſoꝝ. In hac pte Boeti⁹ poſt
premiſſam diuiſionē oſtendit ad quas ſciētias qlibet ſupe
rioꝝ ſtatuū aptior fore noſcat cū vnius mēbroꝝ ſubdiui
ſione. ⁊ duo facit. nā prio facit quod dictū eſt. ſecūdo cui
dā tacite queſtioni circa hoc reſpōdet ibi mediocritatis. ⁊c.
Et dicit. nos aūt Boeti⁹ nō vidim⁹ vllū vehemēter obtu
ſoꝝ qd. ſ. erat primū diuiſiōis gen⁹ inebriari. i. repleri; vn
q̄;. ideſt aliquotiens nectare phico. i. dulcedine phie vero
p ſed. mechāica ſupple ars gaudet maritari. i. ſociari. iſtis
ſc; obtuſis. mediocrib⁹ vero politica ſupple cōiūgi gaudet
q̄ de regimie ciuitatū eſt atq; cōmunitatū put in libro po
liticoꝝ. Ariſ. hoc clari⁹ edocet. deide tertiū mēbrū ꝑfate
partitiōis ſubdiuidēs dicit. vero p ſed nos īuenim⁹ tres p
titiones. i. tres ptes excellēter acutoꝝ ſupple qd erat ter-
tiū diuiſionis ꝑfate membrū quoꝝ qdā ſunt excellēter acu
ti alii. i. ſecūdi mediocriter acuti. alii ideſt tertii excellētiſſi
me acuti. economica que de regimine familie eſt gaudet ex
cellēter acutis. vero p ſed phiſica. i. medicina ſub lunari
globo. i. lune ſubiecta. q; p. ⁊ apotecarie practica gaudet
mediocribus. aūt pro ſed cognitio. ſ. vniuerſalium per ex-
perimenta ipſoꝝ ſingularium ſupple gaudet ſociari excel-
lentiſſime acutis quoniā altioris quidem inquiſitionis h
negociū eſt. vt porphiri⁹ in pricipio ait yſagogarum. Acu
tis inquā excellētiſſime. quos Ariſtoteles vocat maxime
notos. i. ſapientes ſm phiam. Et rōne; huius tertii quaſi
ſubdens ait. Et hec ideo talibus gaudet qm̄ ſupple cogni
tio vniuerſalium per ſingularia eſt triuialium artiū dn̄a.
q; pro ⁊ potētia quadriuialium. qd expone quēadmodū ī
ſupiorib⁹ cū de logice cōmēdatiōib⁹ edoctū eſt clarius de
monſtratur. ¶ Notandū circa hoc quod dicit nectare phi
co dulcis equidē philoſophie ſpeculatio eſt. nam vt refert
Seneca libro quarto naturaliū quōnu;. Dulce ſpectacu-
lum eſt ſingula nature ſcrutari. Eſt eni animoꝝ ingenioꝝ
q; naturale quaſi pabulū. vt inquit Tullius ad hortenſiū
contemplatio nature que philoſophia eſt. ipſa enim celu;
videm⁹ pulchre formatū ⁊ vt didimi ad Alexandrum ver-
bis vtar. Videm⁹ ſignorum varietatē: ſtellarum fulgore;
rutillare. videmuſq; ipſa pelagus purpureo colore venu-
ſtu; germanā terrā amplecti: ipſa etiā cāpoꝝ virētiū ſpēs
miramur. volucrumq; dulce melos ipſa diſcernim⁹. alia
q; nature ſpectacula ipſa magiſtra contemplamur. que q
dem refutare culpabile eſt atq; difficile imitari. Hec ille.
¶ Notandū artes mechanice in ſola manuū exercitatione
cōſiſtunt oi opatione intellectus penitus aut p maiori par
te ſecluſa. Intellectus. n. ī ſuis opationib⁹ qet⁹ eſt ipſe āt
artes plebeie intellectū mechari cogūt. q̄re non imerito ob
tuſiorib⁹ q ſolū ſingularia cōphēdē valēt aſcribēde ſūt. po
litica vo qm̄ ipſa ſcia eſt vt innuit Aug. de ciui. dei. li. xix.

qua vrbes

qua vrbes regũť ſeu reſpublica dirigiť. vt pace reſpublica fruať ⁊ ſic maioris induſtrie atqȝ prudẽtie vix exegit q̃ȝ mechanica. īõqȝ bñ mediocrib⁹ politica ſociať. acutis ãt excellẽter economica qua domeſticax rex ſapiẽter ordo diſponiť q̃qȝ glibȝ pr̃familias indiget vt domũ regat cũ nõ dñs ex domo ſȝ dom⁹ ex dñio honeſteť. vt refert tulli⁹ li. i. de officiis. ⁊ ſeneca idẽ de quattuor virtutib⁹ cardinalibus Medicina võ q̃ corpox tueť vel reſtaurat ſalutem mediocriter acutis cõuenit veluti q̃ pħie fimbriis adheret penit⁹ cũ ſupiora obſeruat īferioraqȝ conſiderat ⁊ qꝛ teſte ypocrate in pnoſticis eo loco quo dicit. Eſt qddã celeſte ī quo oȝ medicũ puidere. ⁊c. aſtrologie cõiũctiſſima ẽ. hinc bñ in lr̃a dr̃. Phiſica ſubiecta lunari globo ⁊c. Ipa. n. luna oīm hũox motrix eſt q̃re ⁊ diuȝ egritudinũ vel ad bonũ vel ad malũ ſcdm. 16. loca circuli que indicatiuos periodos atqȝ creticos dicimus quomolibet directiua. Excellentiſſime quoqȝ acutis vlium cognitio cõuenit qm̃ h̃ itellectũ illuminatũ reqrit atqȝ ab oib⁹ exterioribus īpedimẽtis denudatũ. atqȝ libex vt eo facili⁹ ⁊ liberius ſpeculatio ſubarũ ɔpoſitiõi diuiſiõi ac diſcurſui valeat inhiare

Mediocritatis tñ extrema partitio bonos pfectoſqȝ lȝ ſibi qñqȝ cõpatiit cũ ſudore: magiſtrat⁹ tñ dotati ſũt honore cõſũpto flore iuuente.

Mediocritatis tñ extre. ⁊c. In hac pte boe. cuidã tacite rñdet qõni. Poſſet. n. qs dicere. Uidem⁹ ſepe vicib⁹ mediocriter acutos ad magnũ ſapie apicẽ de facto ſublimari atqȝ vt ſic doctiſſimos euadere. qd ergo hoc vult qd dictũ ẽ excellẽtiſſime acutos ſolũ hãc ſublimitatẽ ſciax attingere. Ad qd rñdẽs boe. inquit lȝ extrema ptitio. i. illa q̃ ẽ excellẽter acutox quã cenomice aſcripſerã. ſilr quoqȝ mediocritatis. i. illa quã medicine cõdonauim⁹: cõpauit ſibi qñqȝ. i. īterdũ pfectos. i. doctiſſimos ſciax. tñ ipſi ſũt dotati honore magiſtrat⁹ cũ ſudore. i. labore atqȝ magna ſolicitudine ⁊ hoc flore iuuẽte. i. iuuẽtutis ɔſumpto. Notãdũ p vlteriorib⁹ dilucidatiõe qd dicit in lr̃a cũ ſudore. i. labore atqȝ diligẽtia. recurre ad ſupi⁹ dicta cũ dicebatur ī capi. i. q̃ñ circa mediũ: diligẽtia cuiuſlibȝ opis obtuſitas pmolliť. Itẽ inter iuuẽtutẽ atqȝ iuuẽtã. hoc intereſt qm̃ iuuẽt⁹ collectio iuuenũ ẽ atqȝ etas iuuenũ plĩmox. iuuẽta võ etas vni⁹. ⁊ ẽ a. 28. anno vſqȝ ad qnquageſimum protenſa etas ⁊c.

Iſtis ſiqdẽ predictis hoc modo eſt ordinandũ: Primo vt ſciat q̃ qſqȝ ad tanti nois ptineãt reuerẽtiã: vt q̃ ſcita ſũt exprimere noſcat: ⁊ ne ſcriptorũ ɔmiſſioni ſe totaliter cõmittat vt lucretius q cuiuſlibet queſtiõiſ nodũ ppoſite ingrẽdo dimiſſo comitatu cedulis confluebat.

Iſtis ſiqdẽ pdictis ⁊c. In hac pte boe. p⁹ pmiſſa preãbula ad magiſteriũ faciẽtia nũc ɔñr tractat de his q̃ neceſſario ad magiſtratũ reqrũť atqȝ ɔcurrere debent. Et eſt ps iſta plena documẽtis. Diuidiť qꝫ ī ptes ſex ſm documẽta ſex q̃ ponit ſcda ibi. Scdo vt librorũ. tertia ibi. Tertio vt q̃ſdã quarta ibi. Quarto ordinãdũ. qnta ibi. Quīto vt. ſexta ibi. Cũ aũt. Prio g° bo. primũ ponẽs documẽtũ dic. Expeditis ſiqdẽ iſtis ſupple. ſupiorib⁹, ordinãdũ. i. determinãdũ ẽ poſtea hoc mõ vt. ſ. qſqȝ ſup. q ad magiſtratum anhelauerit ſciat oĩa h̃ q̃ ptineãt ad reuerẽtiã tãti nois. ſ. magiſterii quox vnũ ẽ vt noſcat exprimere ſupple verbo q̃ ſcita ſũt. i. que ſcit ĩba mẽte ⁊ ne committat ſe totaliter cõmiſſiõi. i. traditiõi ſcriptox. ſ. librox vt lucreti⁹ ille faciebat q iquirẽdo. i. iueſtigando nodum ideſt difficultatem ſoluẽdi cuiuſlibet qõnis ſibi ppoſite ɔfluebat. i. accelerabat cedulis. i. libris ⁊ hoc demiſſo comitatu. i. ſociox cõſortio. q. d. nõ faciẽdũ ẽ vti lucretius fecerat q cũ ſibi qd aliq̃ ſoluẽda pponebať illico ad libros recurrebat qb⁹ doctrinã ſuã nõ mẽorie īpſſerat vt ſibi cõpetẽť dicere licuit. ī ſacco ſedeo ſedet ac ſapia mecũ ⁊c. Notãdũ q̄ docẽti at qꝫ magiſtrãti cõgruit ſummope eloqntẽ eẽ. Eloquẽtẽ inq̃ȝ vt q̃ mẽte ɔcepit vbo q̃at explicare. Uerbox. n. hõeſta habũdãtia itẽtiõeȝ dclarat loqntis qꝛ teſte Sene. epl̃a. 40 Inopia verbox ⁊ exilitas min⁹ itẽtũ auditoreȝ facit ⁊ plerũqȝ ɔtigit tñ vt verbox inopiã ignorãtia cauſet. vñ Oui. ſecũdo triſtiũ. Qd minime nouerit dr̃e nemo põt. Ne qs igitur docere pſumat qd neſcit attendat q̄ turpe ſit ppriã ignorãtiã ſermõe atteſtari. Legere diſcentib⁹ pdeſt. ſȝ viua magis. quare de voce ſimach⁹ aiens inqt. Aptius eſt negociis intimandis viue vocis iudiciũ.

Secũdo vt librorũ copiã ſue acquirat exercitatiõi vt cũ op⁹ fuerit eos ɔſulat. Nec oino eis credat vt Jugo qui Mõtani ſui magiſtri monitis ī tãtũ ɔfiſus ẽ q̄ oẽ verbũ ab ipſius ore pgreſſũ q̃ternullis exarabat. ⁊ tãq̄ ſacruȝ exiſtimabat: nil aliud q̄ magiſtri vicẽ in ſcolis obtinẽs pdicabat. vñ multotiẽs pudore cõfuſus incluſus abibat. qppe miſerrimi ẽ ingenii ſp inuẽtiſ ⁊ nõ iuẽiẽdis vti: ſtulti⁹ ẽ magiſtrat⁹ oratiõib⁹ oino cõfidere. ſȝ primo credẽdũ ẽ donec videať qd ſentiat: poſtea fingẽdũ ẽ eũdẽ in docẽdo erraſſe. vt ſi forte repire q̃at quid cõmiſſe obiiciat ſedulitati.

Scdo vt librox. ⁊c. In hac pte boe. ponit ſm documẽtũ ad magiſtrãdos ſcolares neceſſariũ qd ẽ circa librox copiã. Et duo facit. nã prio multitudinẽ librorũ cõgrẽdã ſcolarib⁹ ɔmonet. ſcdo nec tñ ī his total' fiducia ɔſtituať exẽplo diſſuadet ibi. nec oino. Et dic prio. ſcdo ſup. neceſſariũ ẽ ſcolari ad apicẽ magiſtrat⁹ tẽdẽti vt acqrat. i. ɔparet ſue exercitatiõi. i. ſuo ſtudio librox copiã: ⁊ hoc iõ vt ſcȝ cũ op⁹ fuerit ɔſulat eos ſupple p qõnib⁹ exſoluẽdis. Et deiñ nimiã in eis ɔfidẽtiã diſſuadẽs exẽplo dicit. nec tñ ſcolaris ipe credat oino. i. totaliter. eis ſupple libris vt. ſ. penit⁹ nulla mẽorie cõmẽdet queadmodũ iugo ille ſcolaris q cõfiſus ẽ ītãtũ monitis. i. documẽtis ſui Magiſtri montani ſic dicti ſic q̄ oẽ verbũ platũ ab ore eiuſ. ſ. magiſtri exarabat. i. iſcribebat q̃ternis. i. libris ſup. nulla penit⁹ mẽorie tradẽdo. ⁊ h̃ ipm ſic ab ore magiſtri receptũ extimabat. i. appreciabat tanq̃ȝ ſacrũ qddã atqȝ ipe iugo obtinẽs tãdẽ vicẽ. i. locũ magiſtri nil aliud ī ſcolis pdicabat q̃ȝ illud qd ī q̃terniolis ſuis magiſtro ſuo docẽte cõſcripſerat. vnde. i. ppter qd ⁊ ipſe abibat multotiẽs ɔfuſus pudore. i. verecũdia. qm̃ nil aliud q̃ȝ liber cõtinuit ſcolarib⁹ pdicabat. ex inde notabile qddã circa hoc ſubiũgit qd ẽ qppe p certe vti ſp iuẽtis nõ ẽt iuẽiẽdis ẽ miſerrimi igẽii ſtultiuſqȝ ẽ cõfidere oino oratiõib⁹. i. documẽtis magiſtrat⁹. i. magr̃i. ſȝ tñ credẽdũ ẽ prio donec. i. quouſqȝ videať qd ſentiat. ſ. magr̃. poſtea fingẽdũ ẽ illũ. i. ſcolarẽ. magr̃ȝ erraſſe. i. q̄ errauerit in docẽdo. Et h̃ iõ vt ſi forte diſcipul⁹ q̃at. i. poſſit repire qd. i. aliqd qd obiiciat ɔmiſſe. i. tradite ſedulitati. i. doctrie. ariſ. nãqȝ ſnĩa oȝ addiſcẽtẽ credẽ quouſqȝ meli⁹ ſẽtiat. ⁊c. Notãdũ q̃ȝuis librox copia multũ diſtrahat vt refert Señ. epl̃a ſecũda ad lucillũ. Cũ ipſox copia ſolũ honoret atqȝ nõ iſtruat. Nõ. n. finis ẽ faciẽdi libros. eccl̃iaſt. 12. q̃ q̃ȝuis ita ſint ñ refert tñ q̃ȝtoſ libroſ qs hẽat ſi bõi ſint atqȝ bõis iſtitutis referti. qdqȝ ſolũ veteres attẽdẽtes admodũ eos ī libros theſauriȝaſſe legim⁹. ſic apud egiptũ bibliotecã vnã q̃dragita milia librox volumia legim⁹ habuiſſe. q̃ tñ oĩa ãniſ ab iitio mũdi trãſactis: qnqȝ milia cẽtũ trigita q̃ttuor. Añ võ xp̃i natiuitatẽ. 95. vnico igne ɔſũpta ſũt h̃ ẽ eo tpe quo Uirgi. orati⁹: ſaluſti⁹: hiſtoric⁹ plotin⁹: poſſidoni⁹ ſtoic⁹ atqȝ alii viri mẽoria digni apd romã claruerũt. Imitãda ſť ergo ī his maiox exẽpla q nõ honoris cã libros ſibi coemerãt ſȝ iſtructiõis grã cõparaũt. Nota q̃ternus dr̃ a q̃ttuor. Codex. n. ẽ ex quattuor carthax foliis colligatus. quintern⁹ ex quinqȝ. ſexternuſ ex ſex triternus ex trib⁹. Itẽ iter eſtimo ⁊ extio. hoc itereſt

nam eſtimare putare eſt extimare vo.i.taxare vl̃ p̃ciare ⁊c.

¶ Tertio vt quoſdã hẽat quos ſecreta doceat libroſqꝫ legat: aliiſqꝫ rudimẽtis informet: vt ſic intellecta ſciat: ſcitaqꝫ exprimere diſcat. ⁊ exp̃ſſiõe frequẽti vſum cõparet: vſus magiſterium propinat: alios nãqꝫ docere ẽ ꝓprie facultati idulgere

¶ Tertio vt quoſdã habeat. In hac pte Boe. ponit tertiũ documẽtũ magiſtrãdiſ ſumme neceſſariũ. Et diuidit̃ i duas ptes. nã p̃io facit qḋ dcm̃ eſt. ſcḋo cãm ſui dicti ſubiũgit ibi. Alios nãqꝫ ⁊c. Et dicit tertio. ſ. neceſſariũ ẽ magiſtrãdo vt hẽat quoſdã. ſ. ſcolares quos doceat ſecrete eiſqꝫ libros legat atqꝫ aliis documẽtis informet. vt ſic ſciat intellecta. ſ. firmius radicãdo qꝫ ꝑ ⁊: diſcat exprimere verbo ſcita ſupple quẽadmodũ i p̃io documẽto expoſitũ ẽ. ⁊ ſic ꝯpet ſibi vſũ ſupple artis ſue freq̃nti exp̃ſſiõe. q vſus vt ẽt ſup̱ius cũ de triplici recordatiõe dictũ ẽ ꝓpinat. i. miniſtrat magiſteriũ. Et rõnẽ hoꝝ ſubiũgẽs dicit. qm̃ docere alios ẽ indulgere. i. opaꝫ dare ꝓprie facultati. i. ſcie iuxͣ illud. Qui aliũ docꝫ ſeipꝫ iſtruit. ¶ Notãdũ i lr̃a ꝯmitit̃ gradatio q color ẽ retoricꝰ. ⁊ fit cũ de p̃cedenti voce ſubſeq̃ns format̃ q̃ſi ꝑ gradũ vocũ vt i h̃ metro. Quid leuiꝰ fumo flamẽ. qd flamie vẽtꝰ qd vẽto mulier. qd muliere nihil

¶ Quarto ordinãdũ ẽ vt hos alioſqꝫ ſibi alliciat: vt cũ oportunitas magiſtrãdi affuerit: eoꝝ itriſeco gaudeat aſpectu. Quid turpiꝰ q̃ p̃io iceptiõiſ tpe ſolꝰ deſtitui vt flauꝰ: q ob ſui generis ipiũ gazeqꝫ dñantis opulẽtiã cũctos ſibi credidit ſubiugari. tpe vͦ ꝯcurſus elapſo raro repit ſodalẽ q legẽ ꝯductiõis adheſit lꝫ initꝰ: mias oĩgenas regaliter addẽdo Generoſitati tñ cõſentaneũ ẽ hꝫ duplicẽ partitiõeꝫ affinitatis magiſtrantis ſalteꝫ ad tempus fouere preſentiam.

¶ Quarto ordinãdũ ẽ. Hic boe. põit q̃rtũ documẽtũ magiſtrãdis neceſſariũ. Et duo facit. nã p̃io facit qḋ dcm̃ ẽ. ſcḋo exẽplo dicta cõfirmat ibi. vt flauꝰ ⁊c. Et dicit q̃rto ordinandũ. i. ꝓuidẽdũ ẽ ipſi magiſtrãdo vt alliciat. i. bonis ſuiſ moribꝰ atqꝫ bẽiuolẽtia attrahat nõ p̃cio coemat vt flauus ipſe fecerat. alliciat dico hos. ſupple de qbꝰ in ꝓ̃io documẽto p̃dictũ ẽ. ⁊ alios q̃ꝫplĩmos. ⁊ hoc iõ vt cũ oportunitas ſupple tp̃is magiſtrãdi affuerit gaudeat eoꝝ. ſ. predictoꝝ itriſeco aſpectu. i. p̄ñtia. qm̃ qd ẽ turpiꝰ q̃ꝫ deſtitui. i. dereliq̃ ſolus ſupple ſine auditoꝝ cõſortio p̃io tpe inceptiõis ſupple honoris magiſtralis. Et exẽplũ ponẽs de flauo dicit. Relinqui inq̃ꝫ vti flauus ille ſcolaris qui tpe exordii. atqꝫ noue iceptiõis ſue credidit ſubiugari ſibi cunctos ob ipiũ. i. ꝑtãtẽ generis ſui atqꝫ opulẽtiã. i. habũdãtiã dñantiſgaze. i. theſauri: ſꝫ qd elapſo tpe ꝯcurſus. i. diſputatiõis magroꝝ atqꝫ examie raro repit ſodalẽ. q̃ dere adheſit legi. i. norme cõductiõis q̃ꝫuis iuitꝰ addẽdo regaliter minas oĩgenas. i. oĩum geneꝝ. q. d. cum ſe flauꝰ ille iceptiõis tpe totalr̃ dereliũ videret vt q̃ſi nullꝰ ipm p̄ſẽtia honorarꝫ. qd fec̃. quos nõ p̃io bẽiuolẽtia allexerat tãdẽ p̃cio atqꝫ minis ſibi coemit. Et ſubdẽs qḋdã notãdũ inquit. tñ cõſentaneũ. i. rõni cõſonũ ẽ generoſitati. i. nobilitati propter duplicẽ ꝑtitionẽ affinitatiſ cõfouere p̄ñtiã magiſtrãtis ſaltẽ ad tp̃s. ¶ Nota gaze lingua pſaꝝ dicũt̃ diuitie vel theſaurꝰ. Inde gazetũ gazarũ repoſitoriũ q̃re ⁊ q̃dã ciuitas paleſtine gaza dicta eſt eo qꝛ cãbiſes pſaꝝ rex theſauros ſuos illic poſuerit cum egyptiis bella intuliſſet.

¶ Quinto vt quoꝝ gratia coronãdus eſt: in fatiore illoꝝ ſcolas ſp ꝑipatetice obãbulet. curialiterqꝫ opponat. proteruienteſqꝫ acriter remordeat. diligentiuſqꝫ pro tempore reſpondeat ne ſi muta fuerit voluntas. ignorantie imputetur cecitati vel arrogantie temeritati.

¶ Quĩto vt quoꝝ gr̃a ⁊c. In hac pte Boe. ponit quĩtũ documẽtũ nouiter magiſtrandis oportunũ. Et duo facit. nã p̃io facit qḋ dictũ ẽ. ſcḋo circa documẽtum ipm notabile quoddã ſubiũgit ibi. nec lꝫ ſumma. P̃ria i duas. nã p̃io documẽtũ ipm ponit. ſcḋo ꝓteruitatẽ circa documẽtũ eſſe fugiendã oñdit ibi. Multos ſiqdẽ. Et dicit p̃io quinto loco ſupple ꝓſpiciẽdũ eſt vt magiſtrãdꝰ ipe ſi honorẽ in promotiõe ſua cõſequi deſideret vt obãbulet. i. circũambulet ꝑipatetice. i. ꝑipateticoꝝ more ſcolas illoꝝ magiſtroꝝ quorũ gratia coronãdus. i. titulo magiſterii inſigniẽdus eſt in honore. qꝫ ꝑ et. opponat. ſ. dubia mouẽdo atqꝫ rñſionibꝰ replicãdo curialr̃. i. curioſe. atqꝫ remordeat. i. arguat acriter ꝓteruiẽtes. i. ꝓterue rñdẽtes. atqꝫ rñdeat ꝓ tpe. i. cuꝫ tp̃s reſpõdẽdi ipſum tetigerit diligentius. ⁊ hoc ne ſi volũtas ſupple ſcolaris promouẽdi muta fuerit imputet̃ ignorãtie cecitati. vel aſcribat̃ temeritati arrogãtie. i. ſuperbie.

¶ Notandũ ph̃oꝝ varias fuiſſe ſectas. Alia qdẽ ſtoicoꝝ q̃rũ p̃iceps zeno fuit ⁊ criſippus. vt ait A. gellius ⁊ recitat Aug. 9. de ciui. dei ca. 4. Et ſeñ. dicit ad elbiã qꝛ a zenone incepit rigida ſtoicoꝝ ſapia. Alia fuit ſecta achademicoꝝ ab achademica villa quoꝝ p̃iceps erat Plato. hi de ſingulis dubitãteſ nil affirmabãt certũ quoꝝ opinionẽ ⁊ Eraclitꝰ vr̃ ꝯfirmare. alia epicureoꝝ fuit ſecta ab epicuro athenięſe dicta q voluptatẽ ſummũ bonũ poſuit vt inquit. A. gelliꝰ li. 14. Ponit ẽt duo bona. ſ. corpꝰ ſine dolore. ⁊ aiaꝫ ſine ꝑturbatiõe referente ſene. ep̃la. 67. ad lucillũ. q̃ ſi i voluptate carnis fundata ẽ reprobãda ẽ: ſi i voluptate mẽtis ſupportãda ⁊ ita poſuiſſe epicuꝝ ſeneca atteſtat̃ i li. de conſtãtia ſapiẽtis. Eſt etiã alia ph̃oꝝ ſecta q̃ ꝑipateticoꝝ ẽ q̃ꝫ Ariſt. cõdidit ſic dicta a peri qḋ eſt circũ ⁊ patos calcãs q̃ſi circũ calcãs vel obãbulãs. hꝰ. n. ſecte ph̃i ⁊ hoꝝ p̃cipue Ari. deãbulãdo diſputabãt vel ẽt de ſcola ad ſcolam ambulãdo diſputabãt ⁊ inquirebãt quid meliꝰ ſue ſententie poſſent acquirere ⁊ adiũgere. ⁊ ad tale ꝓpoſitũ lr̃a loquit̃ cũ inquit ad illoꝝ ſcolas ꝑipatetice obambulet ⁊c.

¶ Multos ſiquidem ob rñſionis proteruitatẽ ſpeculantiũꝫ licet inuite vidimus precipicio frui. nõ enim diſcentis intereſt probris affatibus ⁊ contumelioſis regentem incitare.

¶ Multos ſiquidẽ ob re. In hac pte Boe. monet ꝓteruitatem atqꝫ temeritatẽ in ſupioribꝰ ſummope p̃cauendã fore Et p̃io facit hoc ſcḋo cãm ſubiũgit. ibi. Nõ. n. ⁊c. Et dicit nos boetiꝰ vidimꝰ multos ſpeculãtiũ frui p̃cipitio. i. cadẽtia a gradu dignitatis magiſtralis ob proteruitatẽ rñſionis. nõ. n. intereſt diſcẽtis incitare. i. cõmouere regentẽ. i. magiſtꝝ cõtumelioſis. qꝫ pro ⁊ ꝓbrioſis. i. opprobriuꝫ ingerentibꝰ affatibꝰ. qm̃ ſicuti deꝰ atqꝫ parẽs ſic quoqꝫ magiſter in honore ⁊ reuerẽtia retinẽdꝰ eſt. qm̃ ipſis nullũ ꝓ acceptis equiualẽs recõpẽſari põt. iuxta illud Diis parẽtibꝰ ⁊ magiſtris nullũ reddit̃ equalens. ¶ Notãdũ ꝓteruitas ꝓprie ẽ tã verbo q̃ꝫ facto crudelitas ⁊ terribilitas. Iñ ꝓteruꝰ h̃ vicio notatꝰ. vñ Grecíſmꝰ. Improbus ẽ aliqs v̾bis factiſqꝫ ꝓteruꝰ. Et dr̃ a pro vel pros ⁊ toruus ſicuti ergo nõ factis in magiſtrũ iſurgere lꝫ vt i ſcḋo capitulo de violentia eſt dictũ. Sic neqꝫ ẽt in ipm v̾bis ꝓteruire qm̃ ñ ẽ dignꝰ ſcia qui ſcie inſurgit p̃ceptori ibidẽ q̃re ⁊c.

¶ Nec licet ſumma familiaritate coniunctus fuerit ipſius docẽtis ſecretis niſi iuſſus debet inhiare. iuſſus vero inuite. Nonne fontini proteruitaſ zenocratis ſcrutinia aperuit edocta publice priꝰ inſpexit. ſeqꝫ magiſtrari credidit ſi omnem zenocratis abſtuliſſet mineruam. qua ablata zenocrates ſtudere deſiit. ablatiſqꝫ Fontinus vti neſciens freneſi laborabat grandiori. proprio ergo diſcipulus labori confiſus alieno nunquam in-

uidebit honori.

¶ Nec licet ſumma fami. Hic hoc. pꝰ declaratum ſupiꝰ do cumētū qͦddā notabile ſubiungit dicens. ſcolaris ipe non dꝫ ihiare ſecretis hoc ē libris capſe ꝛ cubiculo. lꝫ ꝓ qͣ̄uis fuerit cōiūctꝰ ſupple magiſtro ſuo ſumma familiaritate ꝛ hoc niſi iuſſus. ꝛ ſi iuſſus tñ inuitꝰ. Et inducēs q̄ndā fontinū xenocratis diſcipulū q magiſtri ſui ſecreta ꝑſpiciēs ex his xenocratis totalē doctrinā adeptā arbitrabaꝶ dic̄. Nōnc. i. nūqd ꝓteruitas fontini ſcolaris aꝑuit ſcrutinia. i. ſecreta monimētoꝝ ſuoꝝ xenocratis illiꝰ mgr̄i. atqꝫ inſperit priꝰ edocta pͥblice. ſ. i ſcol'. qꝫ ꝑ ꝛ. credidit ſe magr̄a ri ex hac furtiua atqꝫ ꝓterua iſpectiōe ſecretoꝝ ſui mgr̄i ꝛ nedū iſpectiōe ſꝫ tūc cū abſtuliſſet ſupple furto oēm mineruā. i. ſapiam libris cōmiſſā xēocratis. qͦd ꝛ factū ē qm̄ oēs codices ſuos abſtulit. qd vltra ablatis ſingul' xenocratis libris xenocrates ipſe ſtudere deſiit. ſupple libroꝝ carētia. fōtinꝰ āt neſciēs. i. nō valēs vti ablatis. i. furto ſubtractis libris xenocratis laborabat poſtea freni. i. rabie mētis grādiori qͣ̄ añ. Et ex his qͦddā nota dignū cōcludēs inqt ergo. i. ꝑꝑ ſupradicta diſcipulꝰ qcūqꝫ fuerit ꝯfiſus ꝓprio labore. ſ. ſtudii nūqͣ̄ inuidebit honori alieno. ¶ Notādū ꝓut latina tradit auctoritas minerua dea eſt multaꝝ iuētrix artiū ſicuti lanificii oliue ꝛ fabrice. ꝛ iō eā nō icōgrue ꝓ ſapia pōi libꝫ. h̄ ēt pallas dicta ē a pallone tracie iſula vbi nutrita fuit. vel qꝛ pallātē gigātē occidit. Itē ſcrutiniū ē qcqd iteriꝰ d aliq̄ ſcrutaꝶ re ſic ꝓpͣh̄a. Defecerūt ſcrutātes ſcrutinio. ꝛc. Itē freneſis rabies ē. ꝛ dr̄ a fren qͦd ē furoris exagitatio a cerebro deſcendens vel ab impedimēto mentis freneſis diciꝶ qꝛ greci frenas mētē dicunt ꝛc.

¶ Cū aūt dies ſumme promotionis affuerit: breui ſtemate cōpēdioſoqꝫ affatu venerāda cōmendeꝶ ſocioꝝ collectio: ſicqꝫ ad honoris inicialis incremēta itrepide procedēdū ē decēti ornatu feſtiuo apparatu ſi faclt̄as ſuppetat: cūctis vel ad libitū eiuſdē ſaltē profeſſiōis ſplēdide procurato.

¶ Cum aūt dies ſum. Hoc ē ſextū documētū circa magiſtrādos attendēdū. Et docētur ꝑ eū ꝑ̄ꝑatoria dignitatis magiſtral'. Et duo facit hoc. i hoc documēto nā prio documētū ponit. ſcdͦo cautelā circa hoc ſubiungit. tertio exēplū a cautela ſuſceptū ſubnectit. q̄rto quoddā notabile circa oia ipſa ponit ſcdͦa ibi. Caute. tertia ibi. Strictoniꝰ q̄rta ibi. O qͣ̄ felicis. Et dic̄ prio. cū āt dies ſūme ꝓmotionis ſupple ad gradū magiſtralē affuerit atqꝫ ꝓmouēdus ipſe iā i cathedra magiſterii ſe ꝓmotōis cā recepit: tūc venerāda collectio. i. ꝯgregatio ſocioꝝ ſuoꝝ ſupple ipm ꝑ̄ſētia ſua honorātiū cōmēdeꝶ. i. laudeꝶ ab ipſo promouēdo breui ſtemate. i. breui arēga. atqꝫ affatu. i. orōne ꝯpēdioſa atqꝫ ꝓcedēdū. i. accedēdū ē itrepide ꝛ audacter ad icremēta ſitial' honoris ſupple magiſtri ſic. ſ. ornatu. i. veſtimēto dcēti ſupple ſue facultati. apꝑatu. i. ꝑ̄ꝑatiōe ꝯuiuali. feſtiuo. i. celebri apꝑatu iquā ꝓcurato. i. ꝯꝑato ſplēdide. i. honorifice cūctis ſupple tā ſue qͣ̄ alterius ſecte magiſtris ꝛ ſcolaribꝰ. ꝛ h̄ ſi facultas ſuppetit. vel ſbaudi ſi nō ſufficiat dūtarat ad libitū. i. voluntatē ſuā ſaltē magiſtris ꝛ ſcolaribꝰ vel ſolū magiſtris eiuſdē ſue ꝓfeſſiōis. i. ſecte. ¶ Notādū circa hoc qꝛ dic̄ breui ſermōe collectiōꝫ ſocioꝝ laudari tūc. n. ve laudamꝰ cū pauco ſermone magnitudinē rei extollimꝰ qm̄ i multo ſermone raro mēdaciū raroqꝫ adulatio deeſt. hic igiꝶ catho. Parce laudato. bñ ꝑce qm̄ nulla tā excelſa virtꝰ ē q̄ dulcedine glie ñ tāgaꝶ. vt refert ſeñ. ꝛ Ouidiꝰ de triſtibꝰ. deniqꝫ nō ꝑuas aio dat glia vires. ꝛ ſcdͦa facit pectora laudis amor. Qua ex re hyeronymꝰ ad ſabinianū ſic inqt. Mali ducimur malo ꝛ adulatoribꝰ nr̄is libēter fauemꝰ. Et qͣ̄qͣ̄ nos rñdeamꝰ idignos ꝛ calidꝰ rubor ora ꝑfundat. tñ ad laudē ſui aia itriſecꝰ letatur. Inde claudianꝰ. gaudet. n. virtus teſtes ſibi iūgere muſas. carmē amat qſqs carmine digna gerit. Parce igiꝶ laudādū ē ꝛ laude iqͣ̄ ſuffulta laudātis dignitate. Laudati merito atqꝫ rei q̄ laudaꝶ magnitudine. Qͦd ſi iſta nō affuerit nō laus ſꝫ adulatio fore manifeſtū eſt. Item ſtema quid ſit in ſuperioribꝰ capl'is iam monſtratū eſt. quare ibi videas.

¶ Caute tñ cōſiderandū eſt cautiuſqꝫ inueſtigandū ante magiſterii elatōꝫ: vt primi āni decurſu ꝓpria poſſit ſuſtētari ſi opus fuerit facultate. Turpe eſt enim ob reuerentiam tanti nois prima frōte mēdicare: vt ſtrictonius qui oibꝰ ad magiſteriū ꝑtinētibus venerabil'r executus: luce cepit tertia mēdicare tātiqꝫ auſus mox eū penituit. quid mirū: quaſi inſtantaneus deluſus abceſſit tanti honoris faſtigia nūqͣ̄ decetero cōfeſſus. O qͣ̄ felicis exitus veneranda eſt cōmendatio.

¶ Caute tñ cōſiderā. ꝛc. Hec ꝑs a multis cautela circa ꝑ̄cedens documētū aſſignari ſolet. meo tñ videre ꝯueniētius ſeptimū aſſignareꝶ documētū. Sꝫ quid de hoc fuerit ſolertie cuiuſlibet recōmitto. hoc tñ dicēdū ē cū cautela ſupioris documēti fuerit: lr̄a hꝫ. Caute tñ. Si vͦo documētū lr̄a hꝫ. Caute etiā. Et ꝫ primā lr̄aꝫ h̄ dicit. cōſiderādū tñ eſt caute. i. ſapiēter. ſubaudi in his ꝛ circa ea q̄ i ſupiori documēto edocta ſūt. cautiuſqꝫ inueſtigādū eſt añ elatōeꝫ. i. ꝓmotōeꝫ magiſterii vt dcurſu. i. curriculo primi āni. ſubaudi gradū magiſtralē ꝓxie ſeq̄ntis. nouellus ipſe magiſter poſſit ſuſtētari facultate ꝓpria ſi opꝰ fuerit. n. ꝓ qꝛ turpe mēdicare. i. egere prīa frōte. i. icōtinēti ob. i. ꝑꝑ reuerentiā tāti nominis. ſ. magiſterii. q. d. turpe nimiū ē qꝛ ſcolaris ꝓmouēdꝰ in adeptiōe magiſtral' dignitatis tāta expendat qꝛ qͣ̄ cito gradū adeptꝰ fuerit mēdicare cogaꝶ. Et exēplū ſubdēs de q̄dā ſtrictonio q expletis ꝛ executis venerabil'r ſplēdide et honorifice oibꝰ ad magiſteriū ꝑtinētibꝰ incepit mēdicare. i. egē tertia luce. i. tertia die proxie ſeq̄nti. qꝫ pro ꝛ. penituit eū ipſonale ē. mox. i. ſtati tāti auſus. i. tāte audacie q̄ ſ̄ vires facultatis aggrediebaꝶ dignitatē magiſtralē. qd mirū. i. q̄re eū nō penituiſſet. Ipſe. n. ſtrictionus deluſus. i. deriſus receſſit q̄ſi iſtātaneꝰ. i. incontinēti. qꝫ ꝓ ꝛ. nūqͣ̄ cōfeſſus ē decetero feſtigia. i. ſūmitates tāti honoriſ. Et tñ notādū qͦdda ponēs exclamat dicēſ. O qͣ̄. i. quātū ē venerāda. i. reuerēda ꝯmēdatio felicis exitꝰ. i. felicis finis ipſe. n. ē in quē oia ordināda ſunt. ſi ergo finis bonꝰ eſt totū laudabile ꝓhas ē. q̄ de re nō inepte dictū eſt Exitus acta probat. Et item finis corōat. ꝛ inſuper a fine omnia denominari.

¶ Capitulum ſextum.

Expeditis his q̄ ad ſcholariū eruditiōem digeſta ſunt dilucidandi moderatione obſeruata: nec angariare lectorē ſermonis breuitate curamus: nec dilatiōe cōfundere: nūqͣ̄ lucidiori ſtilo leuioriqꝫ ſtemate ꝑuſi: qm̄ nō ſolū diſcretis verū etiam rudibus enigmatis ſerie poſtpoſita cōmēdaꝶ. nunc ad magiſtrorū venerabilem properandū eſt maieſtatem.

¶ Capitulum ſextum ꝛ vltimum.

Expeditis q̄ ad ſcolariū eru. ꝛc. Hoc ē caplꝫ ſextū ꝛ vltimū hꝰ totalis tractatꝰ q de ſcolariū diſciplina ē. in quo pꝰ ea q̄ i ſupioribꝰ capl'is edocuit Et ſignāter pꝰ qͣ̄ i ꝓxie ꝑ̄cedēti caplo determiauit de qbuſdā documētis ad dignitatē magiſtralē tū faciētibꝰ cū quoqꝫ neceſſario reqſitis. Nūc ꝯnter i h̄ vltio capl'o pricipaliter de dignitate ipſa magiſtrali ꝛ q̄ ipm circūſtāt et cōcomittāꝶ proſeqꝶ. Et diuidiꝶ hoc totū capitulū i tres ꝑtes pricipales ſm tres magiſtroꝝ maneries.

In pria ꝑte nēpe determinat de pria magiſtroꝝ ſpē et de his q̄ ipſos regulant et nō ſolū eos primos ſed ēt alios cuiuſcunqꝫ maneriei exiſtant. In ſecunda de ſecunda ibi.

Extrema p̄ſentis volumis. In tertia de tertia ibi. Cū ob
dulcoris ⁊c. Pria ps adhuc diuidiť in duas ptes. nā pri
mo cōtinuat dicta dicēdis. ſcdo de ſtatu norma atq̧ regu
la magiſtrātiū determiat ibi. Magiſtroꝝ tal' ⁊c. Itē prio
ponit intentionē ſuā reſpectu p̄cedētiū. ſcdo reſpectu ſeq̄n
tiū ibi. Nūc ad. prio facit qđ dictū eſt. Scđo modū ꝓcedē
di obſeruādū oñdit. ibi. Nec arguere tertio rōnē ſui ꝓceſ
ſus ſubiūgit ibi. Qm̄ nō ſolū. Dicit ergo prio expeditis ill'
q̄ ſe digeſta. i. diuiſiꝫ in ſuꝑiorib' tradita. ad eruditiōeꝫ. i. i
formatiōeꝫ ſcholariū. ⁊ hoc obſeruata moderatiōe. i. mo
deſtia dilucidādi. i. determinādi. ⁊ q2 nos hoc. nō curamꝰ
angariare. id ē. ꝯſtrigere lectiōeꝫ breuitate ſup. noſtre edi
tiōis nec ēt ꝯfundere dilatiōe. i. ꝓlixitate. nōnūq̄ꝫ ꝑuſi le
uiori ſtilo. i. mā atq̧ lucidiori ſcemate. i. verboꝝ ornatu. ⁊
hoc qm̄ ſtilꝰ ſubaudi totiꝰ nr̄i tractatꝰ cōmēdať. i. tradiť
nō ſolū diſcretis. i. eruditis veꝝ ꝓ ſꝫ ēt rudibꝰ. i. idoctis ⁊
h̄ poſtpoſita. i. derelicta ſerie enigmatis. i. obſcuritatis:
Q m̄ āt h̄ ita ſūt ꝓꝑādū. i. accelerādū ē nunc. ſ. hic i loco
ad venerabilē maieſtatē magiſtroꝝ ſbaudi dterminādo đ
ſtatu eorū atq̧ norma ipos tā erga ſe q̄ꝫ erga alios regulā
te. Itē enigma enigmatis ſmo ē figuratiuꝰ vel obſcura lo
cutio ſiue ſilitudo vel qō occulta vel obſcura q̄ difficile in
telligiť niſi apiať. vt illđ iudicū. De cōedēti exiuit cibꝰ ⁊đ
forti egreſſa ē dulcedo ſignificās ex ore leōis fauū eē exētū

Magiſtrorū aūt talis hēať diuiſio. Tātoꝝ qui
dā duabus vrbibus ceteris fulgētioribꝰ. ſ. rome
⁊ athenis cōmorant vlteriꝰ nuſq̄ ꝓcedētes: niſi
q̄tū fortūa ſuccedit eis vt altiꝰ venerēt. Alii p̄di
ctoꝝ obmittētes faſtigia locoꝝ oppidoꝝ adiacen
tiū q̄rūt emolumēta Tū pp nouercā diſciplie ege
ſtatē tū pp natalis patrie dulcorē renitētem.

Magiſtroꝝ āt talis ha. In hac pte boe. poſtq̄ꝫ ſe ſuꝑiori
bꝰ cōtinuauit. nūc itētionē ꝓſequiť. Et duo facit. nā pri
mo quaſdā magiſtroꝝ diuiſiōes p̄mittit. ſcdo normā atq̧
ipſos regulātē modū demōſtrat ibi. Taliū nāq̧. Pria i
duas. nā prio primā diſtinctiōeꝫ magiſtroꝝ p̄mittit. ſcdo
ſcdāꝫ ſubiūgit ibi. Tā iſtoꝝ q̄ꝫ ⁊c. Et dicit prio q2 diuiſio
magiſtroꝝ hēť talis. ſupple vt ſeqť. nā qdā magiſtroꝝ mo
rant duabꝰ vrbibꝰ excellētioribꝰ. i. clarioribꝰ ceteris ſcilicꝫ
rome ⁊ athenis nunq̄ꝫ ꝓcedētes vlteriꝰ niſi forte inq̄ꝫtū
fortuna ſuccedit. i. arridet vt eleuent altiꝰ. i. ad altiora. vl'
ſic. nūq̄ꝫ ꝓcedētes vlteriꝰ. ſ. ab vrbibꝰ his. ⁊ hoc inq̄ꝫtuꝫ
ideſt q̄ꝫdiu fortuna ſuccedit eis vt altiꝰ eleuēť. Et vult dice
cere q2 qdā magiſtroꝝ ſunt q ſolū in vrbe rōana atq̧ athe
nieſi morā ſuā h̄nt. Alii aūt magiſtri ſunt q omittētes faſti
gia. i. ſummitates p̄dictaꝝ vrbiū. ſ. rome ⁊ athenaꝝ. q̄rūt
emolumēta. i. lucra oppidoꝝ. i. caſtroꝝ ⁊ villaꝝ: vt ſic op
pidū largo ſumať vocabulo. oppidoꝝ inq̄ꝫ adiacētiū. ſ. p̄
dictis vrbibꝰ duabꝰ ſubaudi vel de lōge vel de ꝓpe diſtan
tiū. Et dico q̄rūt tū. i. prio pp egeſtatē ſupple remediādā.
egeſtatē dico nouercā. i. ꝯriā diſcipline. nā vt ſepiꝰ dictū ē
nā nō eſt ſufficiēs a ſeipā ſpeculari ſine rebꝰ exterioribꝰ tū
etiā. i. ſecūdo q̄rūt emolumēta alioꝝ oppidoꝝ pp dulcorē
renitentē natalis patrie i. p̄rni ſoli. Vult dicere q2 pꝰ eos
magiſtros q vrbibꝰ rome atq̧ athenis cōmorāť ſunt alii
magiſtri q in oppidis ⁊ hoc quidā in oppidis natalis ſoli.
quidā vero in oppidis prorſus extraneis. Et de his oibꝰ
ſuo ordie atq̧ loco ptractabiť in ſeq̄nti. Notandū ſicut
plurime p̄hoꝝ fuere ſecte. ſic ⁊ plurima ſtudioꝝ receptacu
la. Cōmemorādo ergo hiſtoricoꝝ ſnia celebratiora doctri
naꝝ cōciliabula athenaꝝ ſtudia ceteris p̄clariſſima extite
rūt. q̄ ⁊ ipe hieronimꝰ cōmēdās inquit. Studio athenas
aptiſſimas fore. prio eni leges ſtudiū id tradidit aliiſq̧ ci
uitatibus iura trāſmiſit: i eo viguerūt pene oia p̄hie lumi
na quēadmodū tā lōge fama extitit diuulgatū. Pꝰ athe
narū ſtudiū rōanū floruit italicis p̄his conſtipatū. i q°. Iu
liꝰ ceſar viguit. li. i. de vita ceſſaris ibi. Catho floruit vt ait
ſolinꝰ li. i. ibi Virgi. tulliꝰ ſeneca atq̧ relīq mlti plurimi va
luerūt. Et hec duo ſtudia lr̄a cōmēdat. Eſt ⁊ aliđ pariſiē
ſe ſtudiū in ſuꝑioribus ſatis collaudatū. hꝫ āt etas moder
nior innūeras pene doctrinaꝝ vl'es ſcolas q̄s ſi laudē aut
vituꝑē neſcio. cū virtꝰ ꝯſtet in patēti atq̧ extraneo non in
digeat cōcionatori. Itē emolumētū lꝫ ꝓprie molēdini lu
crū ſit: poniť tm̄ ꝓ quolibꝫ lucro vel cōmoditate. Sic ma
lachie tertio. Et qđ emolumētū q2 cuſtodimꝰ p̄cepta eiꝰ.

Tā iſtoꝝ q̄ alioꝝ qdā rōne pulchre denomina
tionis iperiū aſſumunt vt honorificētur. Alii rōe
intelligētie ignorantia eoꝝ ne confundātur. Ter
tii ſubtilius ſpeculantes ꝓpter vtriuſq̧ ptis icre
mēta magiſtralia cōtrahunt paludamenta.

Tā iſtoꝝ q̄ꝫ illoꝝ. Hic ponit aliā magiſtroꝝ diſtinctionē
dicēs. Magiſtroꝝ eqdē in ciuitatibꝰ p̄fatis atq̧ oppidis
circūiacētibꝰ hitantiū. quidā magiſtri ſunt q aſſumūt ipiū
ideſt gradū atq̧ titulū magiſtralē rōne pulchre denoiatio
nis. i. fame. vt. ſ. ab hoibꝰ honorētur. Et hi ſunt q ſolum
gliaꝫ nois q̄rūt. Alii aūt ſupple gradū aſſumūt ſupple ma
giſtralē rōne. i. ob cāꝫ itelligētie ⁊ hoc iō ne cōfundantur
ignorantia. Tertii vō ſunt q ſpeculantes ſubtilius q̄ꝫ ſu
periores ꝯhūt paludamēta. i. honorē q ꝓprie in his ve
ſtimētiſ cōſiſtit, magiſtralia. i. magiſtꝝ oñdētia. Vult dice
re tertii ſunt q magiſtralē dignitatē aſſumūt ꝓpter incre
mēta vtriuſq̧ tpis ſupradicte. ſ. tā pp apparere atq̧ vt ho
nore celebrenť q̄ꝫ ēt pp itelligētiā. Notādū q̄ꝫuis ſcire
bonū ſit atq̧ p̄ ceteris delectabile cū ſcia ipſa cūcta cōple
ctať atq̧ nihil ignorare ꝑmittat. ſcire tm̄ ipm nō oino lau
dabile ē qđ ob fame gliaꝫ dūtarat cōꝑatur. lꝫ eni pulchꝝ
ſit digito oñdere et dicere' hic eſt. Iuxta p̄ſii flacci ſniaꝫ. ñ
tm̄ ſcm̄ ē. Illud ergo ſcire eligēdū ē qđ vitā virtuoſaꝫ comi
tať nō glie cupiditatē. Eſt igiť ex his magiſtroꝝ generibꝰ
ſolum illud laudale qđ ob ignorātie nebulā dꝑpellēdam
ſciētie ſuſcipit incremēta. Itē paludamētū veſtis regū ge
nꝰ eſt q° vtebanť ad oñdēdū bellū proximo futurū. Et dr̄
a palā q2 tūc oibꝰ palā bellū oñdebať. Eſt q̄q̧ veſtimētū
magiſtrale quo magiſtrandi iduuntur ad futuroꝝ hono
rum titulum oſtendendum.

Taliū nāq̧ quicūq̧ venuſtatis aſſumpte debi
tiq̧ officii velit emolumēta ꝓſequi: in vniuerſa
moꝝ hōeſtate oꝫ vt polleat p̄clarius. vt ſit vtiq̧ i
ſermone verax: in iudicio iuſtus: in cōſilio ꝓuidꝰ
⁊ in cōmiſſo fidelis cōſtās in vultu. pius in affatu
virtutibus inſignitus: bonitateq̧ laudabilis exi
ſtat. ſi qd vō cōtrarii acciderit: hūane fragilitatiſ
appetitu accidere ſolet. Cōuerſatiōe etiā ſit bo
nus. Nulla ſiquidē res eſt magis ꝑnicioſa diſci
pulo vita magiſtri cōtumelioſa. infuſa enim vi
dentur ſepiſſime confundi ex fetido vaſe quia fe
tidum vas aquas infuſas corrumpit.

Taliū nāq̧ qcūq̧ ⁊c. In hac pte boe. pꝰ ſuꝑiorē magi
ſtroꝝ biꝑtitā diuiſionē. nūc de quorūlibꝫ norma atq̧ mo
do ipſos regulāte tā in ſe q̄ꝫ quo ad alios ſubiūgit. Et di
uidiť hec ps i duas ptes. nā prio ponit boe. p̄cepta q̄dam
magiſtros regulātia abſolute ⁊ q° ad ſe. ſcdo ꝑ ꝯpatiōꝫ q°
ad alios. ſcda ibi. h̄ āt. pria adhuc i duas. nā prio facit qđ
dictū ē. ſcdo cāꝫ ſui dicti ſubiūgit ibi. Nulla ſiqdē. Pria
adhuc in duas. nā prio facit id qđ dictū eſt. ſecūdo ponit
q̄ndā excuſatōeꝫ p̄dicta p̄cepta excuſantē. ibi. Si qd vō ⁊c.
Et prio ponēs documēta ſtatū magiſtri regulātia dicit q2
magiſter qcūq̧ ipe fuerit ſi velit proſeq emolumēta aſſū
pte venuſtatis. i. honoris magiſtralis. q̧ pro ⁊ debiti offi
cii oꝫ. i. oportunū ē vt polcat. i. reſplēdeat clariꝰ in vniuer
ſa moꝝ honeſtate. vt. ſ. ſit in ſermone verax. i. in iudicio iu
ſtꝰ ⁊c. lr̄a plana ē. Et ſi' quid ꝯrii accidat ſbaudi ſuꝑioribꝰ

hoc ſolet accidere appetitu humane fragilitatis.i.ipſa ſen
ſualitate ipā.n.debilis ē ⁊ ad malū ꝓna. Et qꝛ debilis iō
ipſam debilitas moꝝ plerūqꝫ ꝯſequit̄.debilitatē.n.ꝯple
xionis vt medicis viſuꝫ ē ſepiꝰ moꝝ ſeq̄t̄ debilitas. ¶ No
tādū licet magr̄ oia illa in ſe hēat q̄ forma docendi ꝯtinet
vti ſunt docēdi ꝯſideratio.exēploꝝ ꝯformitas ⁊ rurſū elo
quētia copioſa.hec tñ minime ſufficiūt niſi ea q̄ v̄bo docꝫ
oꝑe inſtruat.hec.n.optima ſapīe via ē oꝑa ſanis ꝯforma
re doctrinis.Vñ Proſper.li.epigrāmatū.Nō ſatis ē do
mini p̄cepta euoluere lingua.Is meminit legis q memoꝛ
ē oꝑis.Turpe,n.ē vt iq̄t Lactantius li.de falſa ſapīa. ad
phiaꝫ ꝑgere ⁊ phīe oꝑa nō agere.talis.n.vita nō vera ſed
palliata ē.Oꝑa āt phīe mores ſt̄ atqꝫ diuinitatis īſtituta.ī
q̄bus magr̄atꝰ ſic polleat vt diſcipulis nedū exēplo ſit ſꝫ ⁊
decori.Nō āt oīuꝫ hoꝝ h̄ ꝯñter ānexa ē cū dr̄.qm̄ nl'la reſ
ē diſcipulo magis ꝑnicioſa.i.dānoſa q̄ꝫ contumelioſa vi
ta magrī.n.ꝓ qꝛ nos Bo.vidimꝰ īfuſa ex fetido.i.ꝯtamī
nato vaſe ꝯfundi.i.corrūpi ſepiſſime.qm̄ fetidū vas aq̄s
corrūpit.q.d.ſicuti aq̄ corrūpūt̄ vaſe fetido ſic ſcīa docto
re cōtumelioſo Pro quo notādū ꝙ plurimi hodierni tē
poris ſūt ſapiētū q lꝫ doctrinis ſaniſ intēdāt vitā tñ bruta
lē ducūt ſicuti tāgit Ariſtoteles.i.ethicoꝝ.q certe odio ad
modū hñdi ſt̄.exēplo Pacuuii q oēſtales tāto faſtidio re
nuit vt nec v̄bo neqꝫ fcō eis cōicare dignū eſtimauit. ꝓut
ponunt.A.gellius atqꝫ Heliādus in cronicis de quibus.
Lactantius in lib.de falſa ſapīa ſic iq̄t. Quidā ſb obtētu
phīe vitia ſua celātes vt ſunt ſophiſte.domi faciūt ea q̄ ī
ſcholis arguunt.ſicqꝫ docent tm̄ nec faciūt.ipſiqꝫ p̄ceptis
ſuis pondus detrahūt.h tñ genus turpiſſimum eſt. teſte
Seneca ad lucillū epl'a.24.Turpe.n.inq̄t ē aliud loqui
⁊ aliud ſentire. Et itē epl'a.44.h turpiſſimum eſt qđ nob
obiici ſolet v̄ba nos phīe non opera tractare.Inde Catho
Turpe eſt doctori cum culpa redarguit ipm.Cū ergo vita
cuiuſq̄ꝫ deſpicit̄ eius quoqꝫ neceſſe ē vt doctrina deſpicia
tur vt vult Gregorius in omel'.6.li.2.Diſcāt ſermonibꝰ
his viri prudentes docendi formā.ſuoſqꝫ diſcipulos ſtu
dioſos fieri ſuadeant nō ſolū libros euoluēdo ſꝫ ēt mores
cōponendo.Iteꝫ pernicies morſ eſt vel interitus.Inde ꝑ
nicioſus.a.um.damnoſum letiferum ⁊c.

¶ Hec aūt ad aīe docētis iformationē digeſta ſūt
nūc de ceteris primariis nō dico de prio primis
ſed de ſecundo primis differēdum eſt.

¶ Hec āt ad aīe docētis.In hac ꝑte boe.poſtq̄ꝫ poſuit do
cumēta regulātia magr̄os quo ad ſeipꝫ.nūc v̄o fac̄ h idē
quo ad alios. Et diuidit̄ hec ꝑs ī duas ꝑtes.nā prio pōit
normā magr̄os regulātē quo ad diſcipulos.ſcđo quo ad
alios a diſcipul'.ibi. Cū āt ob feſtiui tp̄is ⁊c: Pria ī duas
nā prio fac̄ h quo ad morū obſeruātiā.ſcđo quo ad ſbdito
rū iformatiōeꝫ.ibi.Cū āt hōe iq̄ſitiōis.Pa.adhuc ī duaſ
nā prio ſe dictis dicēdiſqꝫ ꝯtinuat.ſcđo itētū ꝓſeq̄t̄.ibi.Te
net̄ quoqꝫ doctoꝛ ⁊c. Et prio pōit itētiōeꝫ ſuā reſpectu p̄ce
dētiū.ſcđo reſpcū ſeq̄ntiū.ibi.Nūc de ceteris. Et prio di
cit.oia h ſubaudi q̄ dcā ſūt:ſūt digeſta.i.declarata ⁊ tradi
ta ad iformatiōeꝫ aīe docētis ſubaudi quo ad morū ſuoꝝ
honeſtatē abſolute ⁊ in ſe.nūc āt ē differēdū de ceteris pri
mariis.i.documētis ſupple ipm regulantibus.nō tñ dico
de prio primis qꝛ đ iſtis iā dcm̄ ē.ſꝫ de ſcđo primis. Sūt
nēpe vltia reſpectu p̄cedētiū ⁊ pria reſpectu ſequētiū.q̄re ⁊
ſecūdario pria dicūt̄.Itē differo.i.diuerſis modis aꝑio.

¶ Tenetur quoqꝫ doctoꝛ eruditus eſſe:manſuetꝰ
rigidus ātiquꝰ ñ ānis:nō negligēs:nec arrogās.

¶ Tenetur quoqꝫ doctoꝛ.In hac ꝑte ꝓſeq̄t̄ Boe. de do
cumentis regulantibus ipm magiſtrum ꝑ cōparatiōeꝫ ad
ſcholares. Et duo facit.nā prio facit h ī generali. ſcđo in
ſpeciali de quolibꝫ ibi.Sit inquā eruditus. Et dicit prio
ꝙ doctoꝛ tenetur eſſe eruditus manſuetuſ ⁊c.ꝓut hec oia
in proceſſu declaranda ſunt.quare ſequitur.

¶ Sit inquā eruditus:prius enim oportet vt di
ſcat q̄ꝫ doceat.Triuii ſiquidem ꝯparationem do
ctrine nouimus aſſiſtricem.Valde v̄o abſurduꝫ
eſt:⁊ iniquum vt imperiti peritis:nouelli antiq̄s
rudeſqꝫ preferantur emeritis.

¶ Sit iq̄ꝫ eruditꝰ.priꝰ.n.In hac ꝑte ea q̄ p̄miſerat in gñali
nūc in ſpāli ꝓſeq̄t̄. Et diuidit̄ ī tot q̄t ī gñalitate p̄miſerat
ꝑtes. Et ponēs pº primū documētū dic̄. ego Boe.ī q̄ꝫ.i.
dixi ꝙ magr̄ ipſe ſit eruditus.i.doctus. Et rōneꝫ ānectēs
dicit eni ꝓ qꝛ oꝫ.i.oportunum eſt ꝙ magr̄ ipſe priꝰ diſcat
añq̄ꝫ diſcipulos ſuos doceat. Et ſciam triuialeꝫ circa hāc
eruditionē maxie p̄ualere inſinuās eam recōmēdando dic̄
ſiq̄dē nos nouimꝰ ꝯparatiōeꝫ.i.acq̄ſitionem doctrīe triuii
foꝛe valde aptā aſſiſtricē ſup.in his. Et q̄đdā ānectēs no
tandū dicit.valde.n.abſurdū eſt ⁊ iniquū ꝙ ip̄iti.i.idocti
preferant̄ ꝑitis.i.doctis.nouelli ſupple in ſcientiis antiq̄s
ſup.p̄ferant̄.atqꝫ rudes.i.ībecilles emeritis. ¶ Notāduꝫ
ꝙ aſcendēs ad gradū magr̄aleꝫ oꝫ ꝙ ſciētiis ſbiiciat̄ alias
caueat ne ſibi dicat̄ illud ad romāos.ii. Qui alios doceſ
teipſum nō doceas.iō ſapie.18.dr̄.Añq̄ꝫ loquaris.ſ.docē
do diſce.ſ.audiēdo.⁊ iacobi tertio.nolite plures magr̄i fie
ri.in h ēt canones ſatis.ꝯcordar̄ videt̄.59.diſt.ordīarios
⁊.61.di.Miſeꝝ.⁊.16.q.1.Si q̄s clericatus.⁊ ex̄ de electōe
cū enim.Itē eruditus.i.inſtructus q̄ſi ex̄ ruditatē poſitus

¶ Manſuetus.Quoniā q̄ñqꝫ diſcipulorum ela
tionē pati oportunū eſt:ergo māſuetudine vtēduꝫ
ē.Magiſter frāco in imāſuetudine ꝓdeat ī exē
plum:q ob diſcipuloꝝ ſuoꝝ nobilitate ſua vtētiū
irrefrenabilem arrogantiā laqueo ſe ſupēdit.ſa
pientius aūt egiſſꝫ ſi manſuetudine vſus fuiſſet.

¶ Manſuetꝰ qm̄ diſcipu.Hic ponit ſc̄m documētū de mā
ſuetudīe magiſtroꝝ. Et duo facit.nā prio documētū pōit
ſcđo exēplo ipm corroborat.ibi.Magiſter frāco. ⁊ dic̄ ꝙ
magiſter ēt aliq̄ mō māſuetꝰ eē dꝫ ſcolaribꝰ. Et rōem aſſi
gnās dicit.qm̄ q̄ñqꝫ oportunū eſt pati elatiōeꝫ diſcipl'oꝝ
ꝯñs ēt eſt manſuetudine vtēdū.Virtꝰ.n.illa ē q̄ iraſcibili
tates reprimit ⁊ moderat iras:q̄re ⁊ multoꝝ maloꝝ fomīta
refrenat.q̄ certe ſi vſus magiſter frāco fuiſſet cuiꝰ exēpluꝫ
imediate ſubiūgit.ñ laq̄o collū ſtrāgulaſſet.hic.n.cū vidiſ
ſet arrogātiā.i.ſuꝑbiā diſcipuloꝝ vtētiū ſua nobilitate.ar
rogātiā dico:nō refrenabilē.i.corrigibilē laq̄o ſe ſuſpēdit
qui tñ ſapiētius egiſſet ſi māſuetudine hac v̄tute vſuſ fuiſſꝫ

¶ Rigidus.In ſcolarium enim amplexu rigore
frui cōmodiſſimum eſt ut ſic errantibus vindictā
imponat:ſophiſtarū lites diſſoluat:oblatrātes
remordeat obloquentes reprimat:ꝓteruiētes
caſtiget:totāqꝫ determiatiōeꝫ dialeticam faciat:

¶ Rigidꝰ in ſco.Hoc ē tertiū documētū de magiſtroꝝ ri
giditate erga ſubditos. Et dicit ꝙ maſtiger ēt dꝫ eſſe rigi
dus.i.durus ⁊ validꝰ. Et dr̄ a rigeo riges. qm̄ frui.i.vti
rigore.i.rigiditate in āplexu ſcolariū cōmodiſſimū ē ut ſic
errātibꝰ.i.delinq̄ntibꝰ ipōat vindictā.atqꝫ diſſoluat litē ſo
phiſtaꝝ.i.diſputātiū.atqꝫ remordeat.i.puniat oblatran
tes.i.cōtinue cōtra ceteros rixātes ⁊ a cāibꝰ ſumptū ē.ſiſr
⁊ r̄priat oblóq̄ntes.i.ipoſ diffamātes.atqꝫ caſtiget v̄ga re
ctitudis ꝓteruiētes.i.ꝓteruū q̄d attētāteſ.⁊ ſic faciat totā
determiatiōeꝫ.i.illā oēꝫ q̄ īter ſcolares tā ex ꝑte moꝝ q̄ꝫ
etiā doctriaꝝ faciēda ē.faciat dialeticā.i.ad vtrāqꝫ arguē
do ꝑtē ut.ſ.plene diſcutiat hinc īñ.poſteaqꝫ determiet ⁊ fa
ciat quēadmodū p̄miſſū ē. ¶ Nota magiſtrū foꝛe rigiduꝫ
hoc eo mō intelligēdū eſt quo canones intelligūt.ſit inq̄ꝫ
rigidꝰita tñ vt nō aſſit ſeuicia.ſ.nimiū corrigēdo h ē ver
berādo aſpe.i.talis nēpe rigiditas culpe iputāda ē.Leuis
nēpe caſtigatō ſolū magiſtris ꝑmiſſa ē extra de homici.c.
ad audiētiā.⁊.24.q.6.c.prio.⁊ hic ē ꝙ ſi leui ꝑcuſſiōe ſco
laris moriat̄ magiſter nō teneret̄ vt vult vincētiꝰ.⁊ h ſi ſa

nus ē puer ⁊ robuſtus. ſecus autem ſi tener. qꝛ iam non ē
leuis percuſſio. ff. ad. l. acq̄l. l. qua actiōe. §. ſi quis. hoc
etiam notatur in decre. cum in magiſtrum. extra. de elec.

¶ Antiquuſ vo non annis ſed perpetua ſcia. ſi vo
vtrumqꝫ affuerit ſanioꝛ conditio erit.

¶ Sit antiquus non annis. Hoc ē q̄rtuꝫ documentū qđ ē
de magiſtrorū lōga experientia ⁊ ꝑpetuali ſciētia. Et dicit
magiſter etiam ſit antiquus. i. experientia ſuffultus. ⁊ hoc
bene inuens dicit. ātiquus q̄dem nō ānis ſed ꝑpetuali ſcia
. i. ſcia firmiter in eo radicata. ſed tñ ſi vtrūqꝫ fuerit. ſ. ātiq
tas cū ſcia ꝯditio ſua erit ſanioꝛ. ¶ Notādū ꝑ h̄ ꝙ dic̄ an
tiquū foꝛe magiſtꝝ vult ipm longa expientia in doctrinis
atqꝫ docendi foꝛma foꝛe exercitatū. In doctriniſ vti i p͛io
documēto edoctū ē. In docēdi āt foꝛma vt. ſ. doceat recte
⁊ artificialiter vnūquēqꝫ ſm ſuā capacitatē ⁊ ſꝫ cuiuſlibꝫ
artis exigentiam. Et hāc docendi formā optīe tāgit pala
dius lib. i. de agricultura cū inq̄t. Pars p͛ia prudētie eſt
vt ꝯſideres ꝑſonā eius cui p̄cepturus es. Nā ſtultū eſt ru
ſticos pitiſſimoꝝ viroꝝ alloq ſtilo. hec ille. vt g̊ qs bñ do
ceat expedit. vt modū audienti vtilē exq̄rat eiuſqꝫ capacita
tem etatem ⁊ ſenſum ꝯcernat. nec inſtruere incipiat artes
ſꝫ prius mutuat ꝑtes. ⁊ hinc ſumptū eſt vulgare illud. Ar
tes poſt partes veteres didicere magiſtri.

¶ Nō negligēs Qm̄ ſic̄ in vnoquoqꝫ ope mater
inuenit̄ conſtantia: ita vniuerſe doctrine ⁊ diſci-
pline nouerca ē negligentia. Oportunius eni ēēt
mechāice dſeruiī arti ꝙ̄ negligētie iugo onerari.

¶ Non negligēs. Hoc ē q̄ntū documentoꝝ qđ eſt de ma
giſtroꝝ ꝑſeuerantia. Et dicit. Mag͛ nullo mō negligens
exiſtat ſed ꝑſeuerāſ. qm̄ ſicut in vnoquoqꝫ ope inuenit̄ cō
ſtantia ⁊ diligētia veluti mater. ita ēt ꝑ ꝯ͛riū vniuerſe do-
ctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt. i. inimica negligentia: q̄ fit
vt deſeruire mechanice ſcie eſt oportuni⁹ ꝙ̄ onerari iugo
negligētie. ¶ Notandū vir piger indign⁹ hōīs ē. ⁊ iſte q
ſolicitudinē ñ hꝫ nullo meret̄ bñficio dotari. ad h̄. n. nat⁹
eſt hō ut laboret coꝛpore ꝓ victu: mēte ꝓ ꝟtutib⁹ atqꝫ nō
ſolum ſibiipſi ſꝫ vt Plato ait ad Architā p͛ie atqꝫ amiciſ
Pigritia eni mltos facit deſides eo ꝙ icepta ſalubria cō
tinuare formidāt. Et hi ſolū molles ſunt vt vult Ariſto.
ipſe q̄rto ethicoꝝ vbi dicit. Mollicieſ eſt fugere laboꝛioſa
hec āt ipſis mag͛is ſumme cauenda eſt. atqꝫ ēt ꝑſeueran
tia eq̄ aīo firmit̄ amplerāda. q̄qꝫ amplexanda. atqꝫ ēt retē
ta honoꝛes ꝟtuteſ ſcie diuitie ſolēt adipiſci. Tardis. n. mē
tibus non facile ꝟtus cōmittitur teſte Tullio lib. 4. tuſcu
lanaꝝ q̄onum. Et Uirgilius in bucolicis. Tarde venere
bubulci. Omniſ nempe tard⁹ brauio caret.

¶ Non ſit arrogans Qm̄ viuat pauperuꝫ ſcintil
lula extinguit̄ mag͛antis arrogantia voluntaſqꝫ
diſcēdi diuitib⁹ ſequeſtrat̄: qm̄ arrogātis mag͛i
ſedulitas nūq̄ꝫ fideliter hoīem inſtruxit.

¶ Non ſit arrogās. Hoc eſt documētū ſextū q̄ ſuadet̄ arro
gantia foꝛe vitanda mag͛is. Et duo facit Bo. circa h̄ do
cumentū. nā p͛imo oñdit arrogantiā ſūmope vitādā foꝛe
ſcđo demonſtrat q ſunt hi mag͛i q arrogantiā ꝯfouēt ibi
Hi ſunt ⁊ dicit ꝙ magiſter nullo mō arrogans exiſtat. qm̄
arrogantia nullū penit⁹ erga diſcipulos bonū opata ē: ⁊ h̄
oñdit tam circa paupes ꝙ̄ꝫ diuites. Et dicit qm̄ viuax ſci
tillula. i. amoꝛ ſciendi paupis extinguit̄ arrogātia magi-
ſtrat⁹. ⁊ hoc q̄ ad paupes dcm̄ eſt. qꝫ ꝓ. ⁊ voluntas diſcē
di ſeq̄ſtrat̄. i. ſepat̄ a diuitib⁹ ſ͛. audi ipa arrogātia. qm̄ ſe
dulitas. i. diligentia arrogantis mag͛i nūq̄ꝫ iſtruxit hoīeꝫ
fidelit̄. Itē arrogans ſupb⁹ iactator elat⁹ ⁊ iflat⁹ idē. dif-
fert tñ arrogātia a ſupbia. nā ſupbia ināiſ ē glīa de eo qđ
qs hꝫ. ſꝫ arrogantia de eo qđ ñ hꝫ ⁊ cū qs credit ea ſcire q̄
neſcit vel hr̄e q̄ ñ hꝫ. ſepe tñ apđ auctoꝛes h̄ duo ꝯfūdūt̄.

¶ Hi ſūt q id qđ ſciūt humilit̄ docere ꝯtemnūt.

⁊ que rōne ſapiūt recte mōſtrare neq̄unt: qm̄ in
faſtigio poſiti mentes merētiū deſpiciūnt: nec in
datorem ſcie cām referunt. ſed ꝓꝑ͛aꝫ i ſe reſpi-
ciunt excellentiam. Hi ēt ſunt q fimbrias dila-
tant: phylateria magnificāt: i publicis ſpectacu
lis eminētiora ſedilia q̄runt: ⁊ ab oībus rabi noīe
vocari ⁊ ſalutari deſiderāt. Tales ſiq̄dē oīuꝫ ho
noꝝ collectō iure ſedulitatiſ ablato a ſe relegabit

¶ Hi ſūt q id qđ ſciūt humiliter docere ꝯtemnūt. In hac ꝑ
te oñdit q̄ ſunt magiſtri. h̄ vicio arrogātie notati. Et duo
facit ſm duas maneries arrogātie q̄ꝝ vna in docendo eſt
ſcđa in oꝛnatu. ſcđa ibi. Hi ēt ſūt. ⁊ dicit hi ſupple mag͛i
arrogantes ſunt q ꝯtēnunt docere hūilit̄ ea q̄ ſciūt ⁊ nolūt
mōſtrare recte ea q̄ ſapiūt. qm̄ poſiti in faſtigio. i. ſupbia
⁊ faſtu deſcipiūt mētes merentiū. i. deſiderātiū doctrinā
faſtidiendo. i. q̄ſi faſtidiū eis ingerāt. hi ēt arrogātes nec
referunt cām ſue ſcie in delatorē ſcie. i. deū glioſum a q̄ oē
datū optimū ⁊ oē donū ꝑfectū. Ioā. i. hic. n. affluent̄ oīa
tribuit ⁊ ñ iꝓꝑat. tribuitqꝫ pl⁹ ꝙ̄ꝫ rogat̄. In hūc dico nō
referūt cām ſue ſcie ſed reſpiciūt ꝓꝑ͛iā excellētiā in ſe ſolū
eſtimātes ea q̄ ſciūt ꝓꝑ͛ia ſcire excellentia. Et inde ſcđos
arrogantes ꝓſeq̄t̄ dicēs. Hi ēt ſup. arrogātes ſunt q di
latant. i. extendūt fimbrias. ſ. veſtimētoꝝ. appetunt. n. cū
quotidie epulari ſplendide atqꝫ indui purpura ⁊ biſſo vt
eis dicat̄ ecce rabi. vel ſic. dilatāt. i. rotundo oꝛe manife-
ſtāt ⁊ declarant fimbrias. i. ſcias ſuas ⁊ magnificāt phyla
teria ſua. i. vanas ſuas arrogātias. Sūt. n. phylaterie ꝓ
p͛ie breuicella in q̄b⁹ quondā ſcribebat̄ lex ⁊ ſeruabat̄ q̄s
deferebāt añ frontē vel pectus vt ſic ipſi viderētur religio
ſed h̄ non fiebat niſi cā iactātie: ⁊ ad hmōi ſilitudinē loq̄t̄
i lr̄a ⁊ ſunt ꝟba ſumpta Mathei. 23. Dilatant. n. phyla-
teria ſua ⁊ magnificant fimbrias. Hi ēt ſunt q q̄rūt ſedilia
i. recubit⁹ eminentioꝛa. i. p͛ia i publicis ſpectaculis atqꝫ
deſiderāt ſalutari. i. ſalutādo vocari noīe rabi. i. mag͛i. ⁊
ſubdit oīs collectio. i. cetus hoꝝ ſcholariū relegabit. i. ſe-
ꝑabit tales. ſ. arrogantes a ſe ⁊ h̄ ablato. i. remoto iure ſe
dulitatis ⁊ ſcie ¶ Notādū ꝙ arrogātes hi de q̄b⁹ lr̄a ſōat
ypocritaꝝ q̄ſi pelle ſupueſtiūt̄ q ſalutatiōes appetūt in fo
ro atqꝫ p͛ios recubit⁹ i ꝯuiuio: laudes amāt iactātiaſqꝫ fa
ciliter ꝓducūt. adulari gliāt̄. a q̄libꝫ reuereri expectāt. qc
q̄d agūt arbitrāt̄ bonū: coꝛrigi nolūt. Arbitrāt̄. n. ꝓꝑ͛io
ſenſu ſe regere poſſe. Rurſuſqꝫ coꝝ tāta ē temeritas vt oīa
ꝑſumāt nihilqꝫ difficile arbitrāt̄. hoꝝ certe inutilis laboꝛ
eſt. diligentia friuola: fructū nō capiūt ex opib⁹ ſuis ſꝫ po
tius detrimentū. vñ. Ouidius methamoꝛpho. 13. lib. Et
obeſt ſua glīa multis. iō mathe⁹ in thobia. Nō crede titu
lis fame te ꝯſule credeqꝫ menti. ⁊ Martialis coqu⁹. Hūc
volo laudari q ſine moꝛte ꝑt. itē fimbria i ſupioꝛib⁹ capliſ
expoſitū ē Itē relegare. i. remittere. Itē ē in exiliū dānare
vel ꝓcul legare ⁊ ꝓducit le. vñ in thobia. nate cauenda ca
ue ſectare ſectāda. relega cr͛ia. vaſ mētiſ purificat̄ ſtude ⁊c̄

¶ Cū āt hōe iq̄ſitiōis tyro legēdi cā ſcholas itra
uerit. rigore itriſec⁹ aſſūpto ꝯſiderandū ē vt auro
re tpe ꝯtiuo ſubmiſſa voce icipiat oꝛe rotūdo me
diocrit̄ aſcēdendo. niſi magna vrgeat neceſſitas
expectando.

¶ Cū āt hōe inq̄ſitiōis. In hac ꝑte ipſe Boe. poſtq̄ꝫ poſuit
p̄cepta mag͛os regulātia tā q̄ ad ſe ꝙ̄ꝫ q̄ ad alios ⁊ h̄ q̄ ad
moꝝ atqꝫ noꝛme hōeſtatē. hic fac̄ h̄ idē q̄ ad doctrīe admi
ſtratiōeꝫ. ⁊ diuidit̄ hec ꝑs i duas ꝑtes ſꝫ ꝙ duplex eſt do
ctrine adminiſtratio. ē. n. vna ꝑ modū lectiōis atqꝫ declara
tiōis. Alia vo ꝑ modū argumētatiōis. In p͛ia ergo ꝑte de
termiat de noꝛma mag͛os regulanti circa ſcholariū ifoꝛ-
matiōeꝫ q̄ in lectura ꝯſiſtit: ſcđo fac̄ h̄ idē circa eā iforma
tiōeꝫ q̄ i diſputatōe radicat̄. ſcđa ibi: Si cā diſſerendi ⁊c̄.
Prima adhuc i duas. nā p͛io fac̄ qđ dcm̄ ē. ſcđo cāꝫ di-
cti ſubiungit

cti ſbiungit ibi. Q m̄ ſi magr̄at ꝛc̄. Et dic̄ ꝑ͛o cū tiro.i.
nouellus magr̄ hōe inq̄ſitiōis.i. doctrine ⁊ ſcīe intrauerit
ſcholas cā legēdi ꝯſiderādū ē.ſup.ab ip̄o magiſtro vt aſſū
pto rigore īt͛inſecꝰ ſup.quēadmodū ṗdcm̄ eſt cū dicebat̄
ſupra ī codē caplo ſit rigidꝰ.h̄ gͦ rigore aſſūpto tp̄e auro
re.i.matutīo incipiat ſup. lectionē ꝯtinuo ſbmiſſa voce.i.
voce baſſa aſcendēdo tm̄ mediocrit̄.ore rotūdo.i.plēo ⁊ h̄
expectando neminē niſi maxia nec̄itas vrgeat.i.īcumbat
❡ Notādū ē circa h̄ documētū Boetii ſūmop̄e ꝯſiderandū
eſt ne an̄ ip̄az inceptionē hm̄ōi diuini dimutat̄ iplo͛atio
auxilii q ſolus deꝰ eſt q diuitiaſ ſue ſapientie īfluit ī aīas
ſapientū. Et tribuit ſtudētibꝰ grām cognoſcēdi cui nihil ē
difficile ⁊ ſine q̄ nihil poſſibile ē poſſideri vt in ip̄o ꝓlogo
de regimine ꝑ͛ icipū dr̄. Et oē datū optimū ⁊ oē donū ꝑ
fectū deſurſum eſt a patre luminū deſcēdens vt inqt̄ ſcri
ptura. ⁊ Auguſti. Nemo tā eruditꝰ nemo tā doctꝰ q ſupna
illuſtratōe nō idigeat. Et Grego. Niſi intus ſit q doceat
ī vanū lingua doctoris laborat. iō pħa volens oñdere.ſ.in
q̄ vera exiſtat btitudo apud Boetiū li.3.ꝓſa.9.de cōſola
tōe diuinū monet īuocare auxiliū q̄ certe ṗtermiſſo nullū
rite fūdat̄ exordiū. qđ obſeruantes maiores noſtri ſp̄ ī ag
grediendis arduis diuinū iplorarunt auxiliū. ſic Plato ī
cepturus geniturā ſenſibꝰ mūdi inqt vex mi Socrate. nā
cū oībus mos ſit ⁊ q̄ſi q̄dā religio ꝛc̄. ṗcari auxilio diuini
tatē ꝛc̄. ſit gͦ meis ṗcibꝰ cōp̄henſum maxime qdem vt ea
dicant̄ a nobis q̄ placeant deo ꝛc̄. ⁊ hali abenragel. grās
diuo deo ꝛc̄. ſic Ouidius prio metha. dii ceptis nā voſ mu
taſtis ⁊ illaſ aſpirate meis ꝛc̄. ſic ⁊ reliq pene oēs. Aiaduer
tat igit̄ magr̄ vt anq̄ȝ ea ꝑagat q̄ h̄ ṗcepto docēt̄ deo ſup
plicet veluti oīuȝ cordium illuminatori Itē Tyro in ſuꝑio
ribus caplis declaratū eſt. Aurora dr̄ initiuȝ diei clareſcē
tis vel primus ſplendor aeris q grece eous dr̄. vnde Uir
gilius de roſis. Strictior eouſ preceſſerat aura iugales ꝛc̄

❡ Qm̄ ſi magr̄atus diligētia aliquos vltra debiti
tp̄is ſpaciū expectare ṗſūpſerit: hoſ ſiqdē pigrici
ei mora cōfūdit. ireq̄ȝ ſe rancore cōminuet. cū āt
pigriciei diſcipulus dormitatiōis artifex magr̄i
nouerit ſedulitatē: aut maturius feſtinabit: aut
pudore cōfuſus in huius opprobriū dormitabit

❡ Q m̄ ſi magiſtrantis diligentia In hac ṗte Boe. cās ſui
dicti ſbiūgit. Et diuidit̄ ī duas ṗtes. nā prio fac̄ qđ dcm̄
eſt. ſcđo exēplo dcā ꝯfirmat ibi. Sȝ ſi faciat. Prīa adhuc
ī duas hȝ q̄ duas cās aſſignat. ſcđa ibi. Cū āt ꝛc̄. Et dic̄
q̄ ſi magiſtratꝰ diligētia ṗſūpſerit: expectare aliq̄s vltra
ſpaciū debiti tp̄is h̄ forte duo mala ꝯtingere pñt. ſ. q̄ ip̄e
forte magiſter ꝯfundet. hos. i. q̄s expectat mora pigriciei
q. d. cum forte magr̄ illos expectabit pñt ipſi hāc pigritiā
ī ꝯſuetudinē ſibi trahere cogitātes magiſtros eos ſicuti ſe
mel ſic ⁊ ꝯtiuo expectar̄. ⁊ h̄ ṗmū malū ē expectatōe hm̄ōi
prouentux. ſcđm vͦ ē q̄ forte expectatiōe hm̄ōi magiſter
iracūdia tumorat̄ atq̄ȝ replet̄ atq̄ȝ ſe cōminuet ex hīc rācore
ire hm̄ōi vt ſic ceteris nō tā ꝓficue ⁊ tam viriliter lecta de
clarare poſſit ſicuti faceret ſi ira eū nō cōminuiſſet. deīde
ponit ſcđam cāȝ. Et dicit magiſter ēt nō dȝ expectare alq̄ſ
qm̄ cū diſcipulus artifex dormitatōis ⁊ pigriciei nouerit
ſedulitatē. i. curioſitatē maſtigri aut feſtinabit ſe maturiꝰ
.i. citiꝰ q̄ȝ veniet ad horā debitā aut certe ⁊ ꝯfuſuſ pudore
ſupple ob riſum ſociox dormitabit in opprobrium hm̄ōi

❡ Notandū eſt circa h̄ vbi dicit̄ ireq̄ȝ rācore ſe cōminuet.
Ira eſt q̄ ſola aīum ṗturbat atq̄ȝ ſenſum diſcernere vex n̄
ṗmittit. ineſt. n. ſp̄ iratis anguſtia. vñ Tullius in oratōe
ꝓ marcello. Iracūdia iqt ꝯſilio ē inimica. iō epicurꝰ. Ira
inſaniā gignit q̄re ſummop̄e curanda atq̄ȝ ipediēda ē atq̄ȝ
ea q̄ ipſam inducūt expernēda. vñ oratius ī epl̄a. 2. Ira fu
ror breuis eſt aīum rege q niſi paret. Impat hūc frēis hūc
tu cōpeſce cathenis Itē rancor dicit idignatio dolor ama
ricatio ⁊ amaritudo mētis. ide rācoroſus ⁊ rācoroſitas ꝛc̄
Item dormitare frequētatiuū a dormio. ⁊ ē ſub pigritia
dormire. vñ ꝓpħa. Ecce nō dormitabit neq̄ȝ dormiet ꝛc̄

❡ Sed non faciat vt aſſuerus poeta ṗcipit. quem
dromonis caſtoris diſcipuli pigrities nequiuit in
riſum excitare: eo vͦ more quotidiano ad primā
ſtertente: vnguibꝰ ſcabris mēbrati muſicū meloſ
agētibus. oculiſq̄ȝ lippiētbꝰ: lucēq̄ȝ explorātibus
matutini laboris: in ſcholiſq̄ȝ ne res peragat̄ cō
ſortibus aduenientibus ſic dicebat Luciſ rubore
diei aurore ne adhuc ꝯfundit̄. Illiſ itaq̄ȝ negāti
bus mediā ṗtē diei creberrime ſomnolentus ex
pleuit grās deo agēdo. maluit enim ſani capitis
hr̄e duritiē q̄ȝ inſani peritiā. Si. vͦ meridiane
diſputationi plerūq̄ȝ adeſſet. natiuū morē exce
dere neſciēs naſo vigilante ſtertebat. affinibuſq̄ȝ
ob porcine corroſionis ſtrepitū ṗbebat faſtidia.
dū aliqñ olera ſcđas eius delicias hauriret. ora
hiatui lūina ſōno cōmiſit: Manꝰ vͦ lȝ ſordida ī
catino aliqd prendebat. ſȝ ſopor ei nociuus exti
tit dū cibaria incarcerare q̄ſiuit. ad quem fructū
maturitatis O marciane ſociox cariſſime credi
tis hunc ṗuenire: veſtra ſiquidē nouit intentio.

❡ Sed non faciat vt aſſuerus poeta. In hac ṗte Boe. exē
pluȝ qđdā circa ṗdcā ſbiungit. Et prio ꝓponit ip̄ȝ exēplū
ſcđo eū ꝓſeq̄t̄ ibi. eo vͦ. Et dicit magiſter iquā mane vt
ṗdcm̄ eſt icipiet neq̄ȝ ſcholares q̄ſq̄ȝ expectabit rōnibꝰ ſu
pradictiſ. neq̄ȝ faciat vt aſſuerꝰ poeta fecerat quē pigricieſ
dromonis diſcipuli caſtoris nequit excitare in riſū. i. de
riſionē. Et inde exēplū ſuū ꝓſequēs duo facit. nā prio dic̄
qūo ſe dromon gerebat in exercitio ſcholaſtico. ſcđo qūo ī
menſa ſe geſtabat ibi. Dū aliqñ. prīa in duas. nā prio dic̄
qūo ſe in mane geſſerat. ſcđo qūo media die ibi. ſi vͦ. Itē
primo facit qđ dcm̄ eſt. ſcđo quādā falſam cautelā q̄ vſus
fuit ſbiungit ibi. Maluit ꝛc̄. Et dicit eo eni ſup. dromōe
quotidiano more ſtertēte. i. dormiēte. ad primā vſq̄ȝ ad il
lam horā q̄ prima canit̄. ⁊ h̄ vnguibꝰ ſcabris. i. ſcabioſis
⁊ aſperis agitantibꝰ. i. ſcalpēdo faciētibus mēbratim. i. ꝑ
mēbra muſicū melos. i. ſonū q̄ſi muſicū q̄ȝ ſe ſcalpendo q̄
ſi muſicā armoniā ꝯcitabat. ⁊ ſilr̄ exñs lippiētibus oculis
atq̄ȝ explorantibus ſupple nūc aptis nūc itex clauſis. lucē
matutini laboris. i. matutine lectiōis. aiebat. i. dicebat ſic
ſup. vt ſeq̄t̄ ꝯſortibꝰ ſuis aduenietibꝰ. aiebat inq̄ȝ ne. i. nū
qd adhuc res. i. lectio matutina ꝑagit̄. i. fit ī ſcholis. ne. i.
nunquid ꝯfundit̄ adhuc rubor aurore rubore lucis diei.
q. d. ē ne adhuc dies. qđ vltra negantibꝰ illis. ſ. conſociis
ip̄e dromon ſōnolētꝰ. i. plenꝰ ſōno. expleuit. i. cōpleuit vl̄
expoſuit creberrie. i. ſepiſſime ita. ſ. dormiendo mediā par
tē diei. i. vſq̄ȝ ad meridiē. ⁊ h̄ agēdo. i. referēdo gratias dō
q̄ȝ tā bñ tāq̄ȝ ſuauiter ī ſomniis mēbra refouiſſet. ⁊ caute
lam ſuā falſam ſbiungēs dicit. maluit. n. ſbaudi dromon
ipſe. i. magis voluit habere duricieȝ. i. obtuſitatē ſani ca
pitis q̄ȝ peritiā. i. ſapiāȝ inſani. Deinde pōit qūo ip̄e dro
mon ſe circa dieȝ mediā gerebat. vñ dic̄ ſi acciderat q̄ idē
dromō itereſſet diſputatōi meridiane ip̄e neſciēs excedere
.i. ſuꝑare vel ṗuenire morē natiuū. i. inatū q̄ nec̄e erat vt
dormiret cōtinuo ſtertebat. i. dormitabat ſolo naſo vigilā
te. alia littera hȝ vigente. i. ſtertendo reſonāte. q̄ȝ ꝓ ⁊ ṗbe
bat faſtidia. i. nauſeā. atq̄ȝ tediū affinibꝰ. i. ꝯſociiſ ob ſtre
pitū porcine corroſiōis. ⁊ h̄ ꝑ ſilitudinē dcm̄ ē. Poſtremo
oñdit qūo h̄ dromon ī mēſa ſe hēbat ⁊ dic̄ q̄ dū h̄ dromō
ad menſam extitiſſet tanto ſomno deditꝰ extitit vt dū ha u
riret pro ſorberet olera. i. caules criſtētia ſecūdas delitia s
eius cōmiſit ora hiatu. i. voragini ⁊ cōmiſit lumīa ſomno
vͦ ꝓ ſed. lȝ manus ſordida prendebat aliquid in catino. i.
diſco. tm̄ ſopor. i. ſomnus extitit ei nociuus dū q̄ſiuit icar

cerare.i.deglutire cibaria qꝛ tm̄ ſomnꝰ cū oppꝛeſſerat vt q̄cūqꝫ incepiſſet ſomno retraheret. q̄re alloquens. B. martianum dicit. O marciane cariſſime ſocioꝝ ſiqdē ꝓ certe vr̄a intentio nouit ad quē fructum maturitatis.i. laboꝛis ſui creditis ꝑuenire hanc dꝛomonem.q.d.imo nouit qꝛ ad nullum fructum vnq̄ꝫ ꝑtingere valebit. ¶ Notandum circa h̄ exemplum ⁊ ſi ſomnus moderatus bonꝰ eſt.pigritia tm̄ moderata peſſima.qm̄ pigri ſe ſuaqꝫ negligunt ⁊ veluti bruta in fecibus ſuoꝝ delictorum deuoluuntur.oīuꝫ enim vitioꝝ fomentū ſomnolentia eſt.vnde catho. Nam diuturna quies vitiis alimenta miniſtrat.q̄re ⁊ Ouidius ſomnolentos arguens.li.z.ſine titulo in hec v̓ba ꝓrūpit Infelix tota qcūqꝫ queſcere nocte Suſtines: et ſōnos premia magna vocas.⁊ item O male ꝑſto qes o ſemper dedita ſōno. Pectoꝛa nuda bono.quātis pates ipſe ruinis Quē nox ſola tenet neſcit vigilare periclo. Hos ſomnolētos pſius excitat ſatira.5.his verbis. Mane piger ſtertis ſurge inqt auaritia.eya ſurge. Negas inſtat ſurge inqs n̄ queo.ſurge. En qd agā rogitas cuſa.ꝑdā aduehe ponto. Caſtoꝛeuꝫ ſtuppas hebenū thꝰ lubꝛica coba. Tolle recēſ prim ꝰ pipere ⁊ ſic lēte camelo. Uerte aliqd.iura.q.d.poeta Surge piger ſurge.qꝛ inſtat ſurgēdi rō. Moꝛē qꝫ ſōnolentoꝝ q̄ſi exemplo ꝓpoſito cōfoꝛmē ganfredꝰ in poetria aptiſſime ꝯſcripſerat.inqt n. Sciſne morā pigri ſi māe voceſ obaudit. Si citeſ adhuc iterata voce ſonora. Mare vigil ſtertit.tandē clamoꝛe coactꝰ: Oꝛe tm̄ lēto linguā mouet ⁊ mihi qd vis Inqt.ſurge vēi.nox ē ꝑmitte qeſcā. Immo dies eſt ſurge.deus meꝰ en ego ſurgo. Uade ſeq̄r. nec cū ſeqtur: quē negligit.⁊ tu. Nō venies.dudū veniſſeꝫ ſꝫ mihi veſtes Ꝗ uero nec iuenio.nihil eſt te birria noui. Surge cito.dn̄e en ſuꝫ ꝑſto.nec tm̄.imo vel caput huc vel illuc vertit.vl̓ bꝛachia ſcalpit: vel mēbꝛa ī lōgū diſtēdit.ſic ſibi quaſdā. Un̄ libet moꝛulas q̄rit ſemꝑ venit oꝛe. Nō pede ſic veniens nūq̄ꝫ venit ille coactus. forte mouens greſſū trahit a teſtudine motū.hec ille. Nec tm̄ rep̄hendenda ē debita nāe qes qꝛ teſte Oꝛatio in poetria.⁊ q̄nqꝫ bonꝰ dormitat homerus.⁊c̄. Itē ſtertere v̓bū ſupinis caret.i.naribus doꝛmiendo reſonare.vnde ⁊ ſepe pro doꝛmire ponitur. Item ſcaber bꝛa.bꝛū.i. aſper ſcabioſus. ſcabidus. Item catinum lꝫ ſm Iſidoꝛum ſit vas viuarium fictile. capitur tm̄ q̄nqꝫ pro diſco ⁊ ſcutella vt in ꝓpoſito.

¶ Si differendi cā meridianus doctoꝛ ſtudiū adierit: cauenduꝫ ē ne ſophiſtico polleat apparatu nec tetris moueaſ difficultatibus: ſed ſtudioſa ꝑmeditatōe oībus armatus ītrepidus adeat lites eaſqꝫ facili mēte cōponat: ⁊ illud qđ qſqꝫ obiecerit ita memorie diſpōat: vt detegēdi tꝑe a via rōnis nō diſcedat ſꝫ oꝛdie cōpetēti enigmata dilucidādi moderatiōe aſſūpta explicite diſſoluat.

¶ Si differendi cā meridianꝰ ⁊c̄. Supius. B. docuit qualiter magr̄ ſe hr̄e dēat ī docēdo diſcipulos ⁊ h̄ q̄ ad lectionū exercitiū.hic facit h̄ idē q̄ ad diſputationū certamē.⁊ diuidiſ hec ꝑs in duas ꝑtes.nā ꝑ̓o pōit documēta circa hāc ꝑtem.ſcđo incidētia ſbiungit ibi: Aduertēdū. Prima adhuc in duas diuidiſ ſm duo documenta q̄ ponit.ſcđa ibi Si v̓o maxia Pꝛio gͦ ponit primū documētū qđ tale ē.ſi meridianus doctoꝛ adierit ſtudiū cā differēdi.i. diſputādi precauendū ē ſummoꝑe ne magr̄ ipſe polleat apparatu ſophiſtico.i. ne vtaſ rōnibꝰ ſophiſticis ⁊ caueat ne moueaſ tetris.i.obſcuris difficultatibuſ ſꝫ armatꝰ ſtudioſa ꝑmeditatione.i.ſtudio ꝑmeditato īter lites.i. diſputatiōes q̄ ſūt lites ſcholaſtice ītrepidus.qꝛ ꝓ ⁊.cōponat.i. declaret eas facili mente.h̄ eſt facilitate opiniones concoꝛdet ⁊ caueat qꝫ diſponat.i.oꝛdinet memoꝛie illđ qđ qſqꝫ ſibi obiecerit. ſupple diſputādo.ita.i.tali mō vt tꝑe detegēdi.i.ſoluendi ⁊ enodandi nō recedat a via rōnis.ſed accepta moderatōe .i.modeſtia dilucidādi.i. declarandi.exſoluat.i. declaret explicite.i.manifeſte enigmata.i.obſcuritateſ ⁊ ſophiſmata ſibi ꝓpoſita oꝛdine cōpetēti.ſbaudi quēadmodū ꝓpoſita ⁊ obiecta ſūt nō poſteriꝰ pꝛimo atqꝫ pꝛimū poſteriꝰ exſoluendo. ¶ Notandū Boetius ſummoꝑe ſophiſtriā magiſtrum ꝑcauere in diſceptatōibꝰ ſcholaſticis mōet Et rō ē qꝛ vt etiaꝫ in ſuperioꝛibꝰ ꝑmiſſuꝫ ē ipā nōniſi v̓boꝝ ē oſtētatio ambitioſa.ꝯfidentia.n.v̓boꝝ ſola ꝓbanda replet q̄re ⁊ libidinem rixādi Aug.in de doctrina chꝛiſtiana eam noiat atqꝫ ſciam īpietatis.⁊ vide ſupꝛa caplͦ.i. de ſtudio logice. Itē tetrū.i.atrū ⁊ obſcurū ⁊ ēt in ſupioꝛibꝰ dcm̄ ē

¶ Si v̓o maxima vt aſſolet diſcretoꝛuꝫ mentibus contigerit dubitatio in differendo: ſtudius vtendum eſt deliberando: ⁊ qđ naturalibus motibus mens exagitata dictauerit: conſcie in craſtinum ꝓferēdū eſt. Eodēqꝫ mō ſi difficilimū qd qſqs ꝑmeditatus fuerit. diſcretōi ē cōmendandū: facilius enim differēdo plerūqꝫ difficultatis ſcintillula inueniſ q̄ ſi ſtudiu obſeruatōi cōmittereſ qm̄ non ī altero tm̄ ſcie veritas repiſ vt dicit Ariſto.

¶ Si v̓o diſcretoꝝ maxie vt aſſolet mētibꝰ. Hic ponit ſecūdū documentū circa ꝑdcā. Et duo facit.nā ꝑ̓io documētū pōit.ſcđo circa ꝑſumptū aliud dicit ibi.eodē mō ⁊ dic̄ qꝫ ſi in diſputatōe dubitatio maxia accidat vt ſolet mētibꝰ diſcretorū: vtendū eſt ſtudiis deliberādo qd rn̄dēdū.⁊ qđ mēs excogitata.i.cōmota nālibꝰ motibꝰ ꝯſcie dictauerit ſubaudi ex deliberatōe hmōi illud ꝓferendū.i. determinādū eſt publice incraſtino.i. die ⁊ lectōe ſequenti.⁊ ide circa ꝑaſſumptū documētū aliud ponēs duo facit.nā ꝑ̓io documentū ponit.ſcđo ipꝫ ꝯfirmat ibi. facilius.n.⁊ dic̄ eodē mō.ſ.quēadmodū ꝑfatū eſt ſuꝑ.faciendū ſi qd difficillimū magr̄ fuerit ꝑmeditatꝰ.qm̄ ipꝫ cōmēdādū ēt ē diſcretioni.alia ſr̄a hꝫ diſputatōi ⁊ verius ꝓut ex ſequētibꝰ apparet.et rōneꝫ ſbdens dicit.n.ꝓ qꝛ ſcintillula difficultatis repiſ plerūqꝫ facilius differendo.i. diſputando q̄ꝫ ſi committereſ obſuāue ſtudii: qđ ꝯfirmās dicit qm̄ vt iqt Ari. ſubaudi in topicis. Ueritas ipſa non tm̄ repiſ in altero.i. ī vno ſed repiſ in pluribus ſeu in multis. ¶ Notandū circa h̄ qđ dr̄ facilius eni differendo etc. qꝫ diſputatio actus eſt ſcholaſticus q̄ qlibet ītētionē ſuā ad inquirēdā veritatē ꝑ rōnē oſ̄dit et eam verbis aſſeuerat. h̄ qdē actu īter ceteros nil clarius nihilqꝫ ſalubꝛius diſciplͦ cōꝑbobaſ. ipa enim eſt q̄ veritatem enucleat.enigmata manifeſtat errores atqꝫ deuia ꝯdēnat.q̄re non abſurde dcm̄ eſt veritatē facilius differendo reperiri q̄ꝫ ſtudendo.

¶ Aiaduertēdū eſt ēt q̄ tribus modis ī traditionibus vti ſolet diſcretoꝛum cognitio. Nouis ſiqdē ⁊ inuſitatis editionibus gl̓iari: veteribus tetriſqꝫ diſcipulorum mentes palliare vetuſtiſſimis tm̄ innouatis ⁊ tanq̄ ꝓpꝛiis riuis manantibus credētium intelligentias excitare.

¶ Aiaduertendū eſt aūt qꝫ tribus modis traditiōibꝰ ⁊c̄. In hac ꝑte Boe.ponit q̄dā incidētia circa documēta ſuꝑioꝛa Et diuidiſ hec ꝑs in qnqꝫ ꝑtes ſm qnqꝫ incidentia q̄ ponit.ſcđa ibi. Si qs hoꝝ.tr̄ia ibi. Ut ad magr̄atꝰ: q̄rta ibi Si v̓o primeuo.tꝑe etc̄.qnta ibi. Nubila lꝫ q̄nqꝫ. Pꝛimo ponit primū incidens.nā aliqs poſſet dicere. O Boeti iā ꝓbatū eſt et oſ̄ſum q̄uo magr̄ in diſputatiōe ſe gerere debeat.ſed adhuc latet q̄s rōnes facere dꝫ vt diſputantium oꝛta diſceptatio cōpetentius diſſoluaſ. Et ad h̄ rn̄dēs dic̄ qꝫ cognitio diſcretoꝝ magr̄oꝝ vti ſolet ī traditiōibꝰ et diſputatiōibꝰ tribꝰ modiſ et h̄ ſꝫ.tria magr̄oꝝ genera.ſc̄.n. qdā ſbtiles qdā ſbtiliores.qdā ſbtiliſſimi. Solēt et eni qdā gl̓iari.i.gl̓ioſe vti traditionibꝰ.i.rōibꝰ et documētis nouis et inuſitatis. Et h̄ q̄ ad tertiū genꝰ magr̄oꝝ dcm̄ ē. Solent ēt alii palliare mētes diſcipuloꝝ veteribꝰ.i. antiqs et

tetris

tetris.i. obſcuris rōnibꝰ.et h̄ quo ad primos magr̄os dī Sūt ⁊ tertii q̄ ſolent excitare.i. cōmouere intelligētias cre dētiū ſcholariū editionibꝰ ⁊ rōnibꝰ vetuſtiſſimis. i. antiq̄ſſimis ſed inouatis.⁊ vtūt̄ eis tāq̄ꝫ manantibꝰ a ꝓpriis riuis.i.ſcientiis coꝝ. Et hi ſunt q̄ ſcdm genꝰ. ſ. mediocrit̄ ſubtilius amplectunt̄. ℭ Notādū int̄ oīa magr̄oꝝ genera hi certe ſbtiliſſimi fore noſcunt̄ q̄ nō vetuſtoꝝ atqꝫ pene obliteratoꝝ ſꝑ vtūt̄ codicibꝰ vel eoꝝ tm̄ inouatoꝝ. ſūt.n. illi aliēa mendicātes atqꝫ rapientes ſuoqꝫ ingenio veluti a ſe excogitata aſcribētes.ſꝫ hi acutiſſimi qdē ſunt q̄ nouiſ inhiant inſtitutis.miſerrimi enī vti prius etiaꝫ monſtratū eſt ingenii extat ſemꝑ inuentis nō inueniēdis vti. q̄re ⁊c̄. Item tetrum.i.obſcurum vt ſuperius expoſitum eſt.

ℭ Si quis vō hoꝝ diſcipuloꝝ ſagacitate oblectauerit:archiſcholari iungendus eſt:vt vel eis recordationis ſeriem fideliter iprimat:vl' exarandi diligentiam cōmendet. Magnum ſiqdeꝫ in his vtilitatis fomentum colligetur.

ℭ Si q̄s vō hoꝝ diſcipulorū. Hic ponit ſcdm incidēs qd tale ē. Diceret forte aliquis ſi pueri atqꝫ ſcholares q̄ōnes atqꝫ rōnes ꝑ magr̄os adductaſ ad plenū itelligere neq̄ant quid agendū. Ad qd rn̄dens inq̄t.q̄ ſi ſcholares diſputationi aſſiſtentes intelligere neq̄ant rōnes magr̄i in mediū adductas ⁊ tm̄ rōnes ipſe eos delectauerint tūc ſcholares ipſi iungendi ſunt.i.ſociādi archiſcholari.i.baccalario vt ipſe iprimat eis fideliter ſeriē recordationis.i.modū recordandi atqꝫ etiā intelligēdi.vel ēt idē archiſcholaris cōmēdet.i.informet ⁊ oñdat eis ſcholaribꝰ diligētiā exarandi.i. ſcribendi.qm̄ magnū fomentū.i.augmētū vtilitatis colligit̄ ex his.ſ. priuatis informationibꝰ. ℭ Notādū recordatio de q̄ in lr̄a illa q̄ eſt ſuperiꝰ in prio caplō cōis vocitata ē ipa nempe magne vtilitatis eſt diſcipulo.qm̄ vt ibidē dī vſum generat.vſus āt ad magiſteriū ꝓperare feſtinat. Cuius rō ibidem reddit̄.qm̄ ſicut prudentia ſine iuſtitia parū vel nihil ꝓdeſſe noſcit̄.iuſtitia āt ſine prudentia multum ſic ſcia ſine vſu paꝝ. vſus āt ſine ſcia multū ꝓut ⁊ queadmodū in p̄allegato loco hec atqꝫ alia longius declarant̄ vide ibi. Item fomentū nutrimentū vt eſca ⁊ ab effectu ꝓ augmento q̄nqꝫ ponit̄. Et dicit̄ a foueo ues. Itē ſeries.i. ordo tenor. Et dicit̄ a ſero ris.

ℭ Ut aūt ad magr̄atus apicem tpe ꝑueniat diſcipulus ſtudio cōtinuitatis imorandū ē receſſuqꝫ ſecretiori lꝫ ſanguineꝰ exiſtat inſiſtēdū eſt:ne ſtrepitus aſſiſtentiū mentē ebetet.vel migrantiū rixa ꝯfundat itellectū:nullis vinculis vitales ſpirituſ ipedientibus. Honeſtati.n.conſentaneū eſt vt ſecreta rimando ſolitariꝰ magiſter exiſtat magis q̄ꝫ libellos extrahendo cunctis p̄ntiam ſuā exhibeat.nōne detractiōiſ filiꝰ magr̄i ſedulitatē libroſ extrahentē aſpiciēs:qd ingnatū meditaret̄:vtiqꝫ

ℭ Ut ad magr̄atꝰ apicē tpe ꝑueniat. Hic ponit tertiū incides Boe.qꝛ poſſet q̄s dicere poſtq̄ꝫ iā magr̄ oīa illa exeq̄tur queadmodū in ſupioribus edoctum eſt dꝫ ne ipe exhīc relinquere ſtudiū ⁊ ſolo exercitio ſcholaſtico intendere. Ad qd dicit B.q̄ non. Et duo facit.nā primo dicit ipꝫ magiſtrum ꝯtinuo adeherendū ſtudio.ſcdo.qbꝰ in locis oñdit ibi. Receſſuqꝫ ſecretiori. Et dicit prio q̄ ſicuti imorādū ē i.vacandū eſt ſtudio ꝯtinuitatis.i.ꝯtinuo vt diſcipulus ꝑueniat ad apicē magiſtratꝰ.q.d.ſic continuo ſtudendū eſt magiſtro vt appicē ipm magiſterii ꝯſeruet.⁊ locuꝫ ſtudii oñdens inq̄t.qꝫ ꝓ ⁊. eſt inſiſtendū.i.cū ſtudii imorandum receſſu.i.loco ſecretiori.lꝫ ꝓ q̄ꝫuis magiſter ipſe ſanguineuſ exiſtat ſanguinei enī vt ſupiuſ iā demonſtratū ē in locis aptis amenis ⁊ iocūdis informādi ſunt.h̄ tm̄ nō obſtāte in locis ſecretis magr̄ ſtudere dꝫ.h̄ ne ſtrepitus aſſiſtentiū ebetet eū in ſtudio ⁊ ſilr ne ſtrepitus migrantiū ꝯfundat eiꝰ intellectū:ſed ſit in loco q̄eto ⁊ mūdo ⁊ expurgato ab oībꝰ viculis ipedientibꝰ vitales ſpūſ magr̄i. Et reddēs cām dictoꝝ dicit. Cōſentaneū enī eſt honeſtati magr̄oꝝ vt magr̄ rimando.i.ingrendo ſecreto exiſtat ſolitarius q̄ꝫ q̄ exhibeat p̄ntiam ſuā cūctis exhendo.i.exponēdo libelloſ ſtbaudi in aptū.nōne ꝓ nūq̄d.n.detractiōis filiꝰ ſupple q̄ cūqꝫ fuerit aſpiciēs ſedulitatē.ſ.magr̄i in exhendo.i.i publicū ponēdo libellos ſuos cā ſtudii meditaret̄ ingnatuꝫ qd.i.aliqd malū vtiqꝫ opinaret̄.q.d.cū ita ſit q̄ forte oculus nequā malū ex hac publica oñſione opinaret̄ hoēſtiꝰ ē magiſtrum q̄cūqꝫ ſtudeat loco ſolitario ſe recipe. ℭ Notandū circa h̄ qd de ſtudii ꝯtinuitate dī. Sicuti vna dies calida nō facit eſtatē neqꝫ vna yrūdo ver. vti dicit Ariſtote.primo ethicoꝝ.ſic etiā nec vnus actꝰ ſtudioſus ⁊ ſcientificus ſtudioſum atqꝫ ſcientificū reddit.reqrit̄ enī vti ēt i ſupioribus declaratū ē ad ꝑfectionē magiſterii ſtudii ꝯtinuatio.hꝫ nempe ſe ſtudiū in modū cauātis gutte lapidē q̄ nō caſu ſed diuerſis iam millies multiplicatis caſibꝰ lapidē cauat. Sic q̄ꝫ magr̄ bone indolis non primis tituli adepti circulis ſtudiū dimittat ſed ꝯtinuo vſqꝫ in finē ſtudio atqꝫ exercitio adhereat.⁊ h̄ i loco ſolitario.aīa enī terrenis occupata inſultibus nequaq̄ꝫ in cognitioneꝫ ſciarū attingere valet.reqrit nāqꝫ ſtudiū libertatē animi terrēa ꝓrſus reſpuentis cū ipa de mūdo creata ſit.q̄re ⁊ ipaꝫ mūdis ac puris ſolū delectari neċe ē nō defecatis atqꝫ molle terrēa iuolutis.q̄re ⁊c̄ Itē rimari.i. ſcrutari ⁊ iueſtigare. tractū ē a porcis q̄.ꝑ rimā t̄re ſiliq̄s ⁊ radiceſ igrūt ⁊ ꝓducri.vn̄. Proſꝑ. Morbida rimet̄ penatralia dextra ſalutis

ℭ Si vō primeuo tpe magr̄antis diligentia copiā diſcētiū nō habuerit idcirco nō tepeſcat nec ſpe depoſita euaneſcat.ſed tāto acrius ſtudiis iſiſtat ſeqꝫ inc ōflictu ſtrenue p̄beat.vt ſic lꝫ cū paucis honorē ꝯtingant. Paucoꝝ.n.cōſortio multos delinitos ꝓfunditatis ſtudio vigente frequēter vidimus ſtrenue intitulari. Nonne theofraſtus ſubtilitatis artifex paucorum ſuffultꝰ ornatu ſpe defraudatus regendi curam obiecit.quod tm̄ inconſulte egit.conſultius enim egiſſet ſi ſe ſtudii obſeruantie cōmendabilem exhibuiſſet.

ℭ Si vō primeuo tpe. Hoc ē q̄rtū incidēs circa p̄dcā occurrens. Et eſt tale. Poſſet nēpe q̄s dicere oīa ſiqdē bn̄ ⁊ optime digeſta ſūt. ⁊ h̄ circa hos magr̄os q̄ ſcholariū copiā hn̄t.qd āt de his qbꝰ nō plenū eſt auditoriū. ſurda p̄ntia atqꝫ cōmitatꝰ penitꝰ abruptꝰ his rn̄dēs dicit vt in littera Et duo facit ſm duos modos i lr̄a poſitos.ſcda ibi. Muneribꝰ tm̄. Pria in duas.nā prio qddā documētū ſiue q̄ndā modū circa icidens ponit.ſcdo cāꝫ eiꝰ ſbiūgit.ibi.paucoꝝ.n. Et dicit primo ſi diligētia magr̄atꝰ copiā diſcētiū .ſ.ſcholaiū nō habuerit primeuo tpe nō tepeſcat.i.ſi deſiſtat ab inceptis.idcirco.i. ꝓpterea.⁊ h̄ ne euāeſcat.i. recedat depoſita ſpe.ſꝫ q̄ꝫto rarius ē ſibi auditoriū tāto acriꝰ ſtudiis inſiſtat.q̄ ꝓ ⁊.p̄beat.i.exhibeat ſe i ꝯflictu.i.lucta ſcholaſtica q̄ diſputatio ē ſtrenue.i.ardue vt ſic ꝯtigat honorē lꝫ cū paucis. Et rōnē p̄dictoꝝ reddēs duo fac̄. Nam primo rōnē ponit.ſcdo exēplū quoddā circa h̄ ānectit ibi. Nōne Et dic̄.n.ꝓ qꝛ nos Boe.vidimꝰ mltos delinitos .i.inſignitos ſtudio ꝓfunditatis ititulari.i.laudari vigēte tm̄ ꝯſortio paucoꝝ diſcipuloꝝ. Et exēplū circa h̄ qd dixerat nos ſepe ⁊c̄.ponēſ de theofraſto dic̄.ſiue Theofraſtꝰ ille magr̄ exn̄s artifex ſubtilitatis et ſuffultꝰ ornatu paucoꝝ ſiue ipſe abiecit curā regēdi.⁊ h̄ defraudatꝰ ſpe regiminis aſ futuri.q.d.imo:qd tm̄.ſ.abiicere regēdi curā egit icōſulte ſꝫ certe egiſſet ꝯſultiꝰ ſi ſe exhibuiſſet cōmēdabilē obſeruātie ſtudii. ℭ Notādū queadmodū dic̄ lr̄a ꝑ raritatē auditoꝝ nō deſperandū ē.qm̄ et ſi minima eēt ſcholariū co

UNIVERSITAT DE GRANADA

pia nõ ea ꝑꝑ ab exercitio et ſtudio deſiſtendū ē. Attēdēda
enī nõ ē ī his mūdialis glia ſed ſtudii exercitiiqȝ finis q ſa
pia ē cꝰ qdē ē beatū facere. i. ethicoꝝ. atqȝ btāȝ efficere vitā
vt inqt Seneca ad lucillū. Hac Salamon ꝑncipatuȝ obti
nuit ⁊ honorē ꝓuerbiorum ſecundo. Melior. n. eiꝰ eſt
acqſitio ꝙ̄ auri ⁊ argēti ibidē. Ea. n. habita oia bõa pari
ter venūt cū illa. Nõ gº tepeſcat ſciaꝝ tiro ſi copiaȝ ſtudē
tiū ñ habeat cum largior laborū merces ſibi fuerit conſti
tuta. Item tepeſco inchoatiuū eſt a tepeo tepere. i. tepidū
fieri. Et eſt tepere proprie eſſe inter calorem ⁊ frigoreȝ.

¶ Muneribus tamē magri leontini diſcretio mul
torum ſibi acquiſiuit conſortium. Pulchrius
eniȝ ſic egere cenſuit ꝙ̄ diſcentiū cetu deſtitui.

¶ Muneribus tñ leontini. Hic ē ſcdm documentū circa ꝑ
dcm̄ incidens attendendū. Et duo facit. nā primo moduȝ
põit q̄ ſcholareſ magr hr̄e poſſit. ſcdo antipophorizat vl
ſaltim notabile qddā circa h̄ põit ibi. Pietatis vº. Et di
cit ꝙ ſi magr audientium ſcholariū nõ habuerit copiam
modus ē vt eos ſibi muneribꝰ coemat ⁊ ꝯducat exemplo
leõtini cꝰ qdē diſcretio acqſiuit ſibi muneribꝰ. i. donis cõ
ſortiū multoꝝ cenſuit enī. idest eſtimauit. pulchrius fore
egere. i. paupertati incūbere ꝙ̄ deſtitui cetu diſcentiuȝ. ſ.
ſcholariū. ¶ Notandum ſi munere atqȝ donis dii ſupni
placari ꝯſtat iuxta Ouidii in de arte traditionem. Mu
nere dii ſupeꝝ placantur carmine manes ⁊c. Nulli mirū
deniqȝ ſi hoies eis placabunt. Muneribus eqdē oia co
namur vt ſi qd ꝑcatu difficile ē munere faciliteꝛ. q̄re bñ
dixit Ouidius vbi ſupra Carmina laudāt ſȝ munera ma
gna petunt. Et itē. Ipſe lȝ veñias muſis comitatꝰ homere
Si nil attuleris ibis homere foras. Hoc vſus ꝯſilio leon
tinus eos quos ſors ſibi detraxerat muneribꝰ cõparauit.

¶ Pietatis vº ambitu ſcholariū rector delinitꝰ
diſcipulorum corda pauꝑtate degentiū ſtudioſe
qȝ diſcentium mulcere tenet. vȝ cibariis calceis
veſtibus ſaltē tritis ſi facultas ſuppetit: ceteriſqȝ
donatis ſubueniat conſilioqȝ vt decet cõcitatiuo.

¶ Pietatis vº ambitu. Hic Boe. qddā notabile circa pre
dcā põit q̄ erogationē elemoſynaꝝ paupibꝰ faciēdā ꝯmo
net. ⁊ h̄ ſi magis ſuppetat reꝝ facultas. Et duo facit. naȝ
primo facit qd dcm̄ ē. ſcdo hanc erogationē ſummope cõ
mēdat ibi. Que ꝑclarior. Et dicit rector ſcholariū delini
tus. i. munitꝰ vel inſignitꝰ ambitu pietatis. i. ipſamet pie
tate. tenet. ſ. iure caritatis. mulcere. i. fouere corda diſci
pulorū degentiū. i. viuentium pauꝑtate. ⁊ h̄ diſcentiū ſtu
dioſe ⁊ diligent nõ qdem diſcholis. mulcere inquā ciba
riis ⁊ calceis. qȝ ꝓ ⁊ veſtibus ⁊ ſi non nouis ſaltē tritis. i.
laceratis ⁊ antiqs ⁊ h̄ dico ſi facultas ſua ſuppetit. vltra.
n. poſſe viri nõ vult deus vlla reqri. qȝ ꝓ ⁊. magr ipſe ſub
ueniat ipſis ceteris donatis. i. donis aliis ꝙ̄ ꝑmiſſis. ſilr
qȝ ſubueniat eis cõſilio cõcitatiuo h̄ ē āmoneat eos atqȝ
ꝯcitet vt priuſq̄ ſtudiū relinquāt, potius elemoſynas rece
pturi ab eo vel ab aliis veniant. ¶ Notandū lȝ Bo. ſolos
ſcholarium rectores pietatē amplexari cõmonet: ab oibꝰ
tñ totis viribꝰ appetēda eſt. hec. n. virtꝰ eſt quā nā ſuadet
atqȝ rõ cõprobat fraterne caritatis. oēſ. n. hoies nāe vniꝰ
ſumus ꝙ̄obrem penes oēs pietatiſ opa exhibēda ſūt. hīc
Seneca in Thieſte. Nulla vis maior pietate vera ē. quoſ
cūqȝ. n. veros amor retinuit hos pietas tenebit. his gº cõ
cludit caritatis opus pietatē eſſe naturāqȝ querere pieta
tē. ¶ Notandū circa h̄ qd dicit ſi facultas ſuppetit nõ tñ
erogandū ē vt in ꝓceſſu tēporis elargiēda deficiāt. Pru
dens gº intueat qd ſibi ꝯtingere poſſit. nā teſte Socrate.
Melius eſt cauere ꝙ̄ pauere. Sic ergo cuncta largienda
ſit ne ſucceſſu tpis remēdicari cohibeat. pietaſ. i. miſericor
dia bēignitaſ. ꝓpiciatõ. mſceo ceſ. re. mitigat. fouē dlinit

¶ Que. n. ꝑclarior nature que ve ſuauior ꝙ̄ veriſ
ſcolaribus erogatio: Preclarius eſt eniȝ ꝯfoue
re ſcholarē his ī qbus ē minima donātis exhibi
tio maxima vº paupis recipientis ꝓmptio ꝙ̄ hi
ſtrionū ⁊ meretricū deteſtabiles īcurſus delinirī

¶ Que. n. ꝑclarior. In hac parte recõmendat erogationeȝ
pauperibus ſcholaribus factam dicens. que enim eroga
tio. i. elemoſyna ē ꝑclarior. i. nobilior vel ſuauior, ꝙ̄ illa
que eſt q̄ facta veris ſcholaribus. ſi diceret nulla. qrī con
fouere. i. mulcere ſcholarem his. ſ. erogationibus ī quibꝰ
exhibitio donantis eſt minima ⁊ promptio. i. receptõ reci
pientis maxīa eſt. preclarius. i. beatius ⁊ nobilius ꝙ̄ deli
niri. i. fouere deteſtabiles. i. odibiles incurſus hiſtrionum
atqȝ meretricum. ¶ Notandū inter oēs erogationes que
fieri poſſunt preclarior illa eſt que diſcipulis a magiſtro ex
hibetur: qrī in ipſa duplex erogatio cõmittitur. i. corpora
lis atqȝ ſpiritual. Corporalis nāqȝ que victu veſtitu atqȝ
alio exteriori famulatu exhibet. Spiritualis vº qua igno
rantie diſcipuloꝝ medetur atqȝ dubitanti cõſulitur. Cum
ergo duplex in his ſit erogatio in reliqs plerūqȝ ſimplex.
conſtat ea nil preclarius dulciuſqȝ conſtare. ¶ Item nota
circa hoc qd dicit que eſt facta veris ſcholaribꝰ. ⁊c ꝙ̄uiſ
oibꝰ ſubueniēdū ſit habendus tñ ē delectus in quo ſpectā
di ſunt mores cui datur. ⁊ animus atqȝ vite ſanctitas. non
enim erogandū eſt diſcolis. non ingratis: non dilapidato
ribus nõ q̄ȝ deū minime diligentibus. Et iõ bñ dcm̄ ē a
cathõe. Cui des videto. Itē hiſtrio geſticulator vel iocu
lator eſt qui diuerſos geſtus ⁊ habitus hoiuȝ repñtare no
ſcit. Et dicitur ab hiſtorion qd eſt giſticulari. Inde hiſtrio
nes comediaꝝ repñtatores olim dicebātur.

¶ Nubila licet qñqȝ fortuna exiſtat: nõ tamē ma
giſtrantiſ cura deſperet: ſed ſemꝑ curialiter ſe re
gendo incurſus viriliter perferat dulcius expe
ctādo. Proh coriandi pudenda tranſactio.

¶ Nubila licet etiam fortuna exiſtat. Hoc ē quintum ⁊ vlti
mum incidens quod circa predicta contingere poſſet qd ē
fortune aduerſitas. Et duo facit in hac parte. nam primo
circa hoc incidens documentuȝ ponit. ſecundo ipſū docu
mentum exemplo confirmat. ibi. Proh. coriandi. Et dic
lȝ ipa fortuna quādoqȝ exiſtat nubila. i. aduerſa tamen cu
ra. i. vigilia atqȝ ſtudii ſollicitudo magiſtrātis. i. magiſtri
non deſperet ꝑꝑ hoc ſed regendo ſe ſemper bene. i. equani
miter perferat. i. patiatur viriliter. i. animo forti incurſus
idest aduerſitates fortunarum ſpectando ſemper dulcius
melius euenturum. et non faciat quēadmodum Coriandꝰ
ille magiſter qui cum fortuna ſibi nõ ſemper arrideret ſco
las dimiſit deſperationem incurrebat. et ideo inquit ꝓh.
interiectio deteſtantis eſt proh tranſactio idest conſtantia
coriandi huius magiſtri eſt pudenda idest reſpuenda.
¶ Notandum et ſi omnis virtus in ſummo ſit. equanimi
tas tamen animi quā conſtātiam hic licet appellari: plu
rimum collaudanda eſt quā ſi quideȝ macrobius libro. i.
ſic deſcribit. Eſt animum ſupra periculuȝ erigere: nihilqȝ
niſi turpia metuere: fortiter tolerare aduerſa: et humili
ter ꝓſpera: conſtantis hoc animi eſt: vt ait Tullius lib. i.
de officiis in rebus aſperis minime perturbari. Qui hac
virtute caret nullā in ſuis operibus proſperitatem obtine
bit. Cū ergo fortuna malefida nubilū oſtenderit vultum
equanimiter ꝑferendū eſt atqȝ in domino ſperandū. qr te
ſte propheta q ſperant in dño nõ cõfūdet. Quare fortūa
nubila quondā depingebat vt ſuperius ſatis edoctū eſt.

¶ Si autem ob feſtiui temporis impulſuȝ delicia
rum loca viſitare placuerit. ſemꝑ cetus ſui nobi
liores. formaqȝ eminentiores docentis ſecū ha
beat diſcretio: ne q̄ſi deſtitutus ſolatio a multis
videatur. vel ne in periculuȝ excitetur. Marõis
ſaltus feliciuȝ diſcipulorū priuari cetu indoluit

¶ Cum autem ob feſtiui temporis impulſum deliciarum.

Poſtq̄

Poſtꝗ̃ Boetiꝰ in precedētibus poſuit normā atqꝫ mo
dum magiſtros ipſos regulantes.tam quo ad ſe quā quo
ad diſcipulos ſuos.⁊ hoc tam in moribꝰ quā in ſcientiarū
adminiſtratiōe.Hic conſequēter ponit modum atqꝫ nor
mā magiſtros regulantes in cōparatiōe ad alios a diſci-
pulis: Et diuidit̃ hec pars in duas ꝑtes ſm duo docu-
mēta que ponit.ſecūda ibi.Lꝫ āt in ⁊c.Pria ī duas.naꝫ
prio documētū ponit.ſcdo cām ſubiūgit.tertio exēplo cor
roborat.ſcda ibi.Ne q̄ſi.tertia ibi.Maronis ſaltꝰ.Et le
gēdo hoc totū vſqꝫ in ſcdm documētū dicit.prio cū magi
ſtro placuerit viſitare loca deliciarū ob ipulſum feſtiui tē
poris.diſcretio docentis habeat ſꝑ ſecū nobiliores ſui ce
tꝰ.ſ.ſuoꝝ ſcolariū atqꝫ etiā eminētiores forma.forma .n.
eminēs corpis aī ēt excellētiā cōiter repñtare ꝓhibet̃. Et
iō fiat ne magr̃ ipſe a multis videat̃ eē deſtitutꝰ ſolatio.i.
ſolamie vel ēt iō ne excitetur.i.ꝯmoueatur ī ꝑiculū veh .
n.hoi ſoli qm̄ cū ceciderit nō hēbit ſubleuantē.Et mala q̄
exiſi pñt euenire ſi ꝑdicta non obſeruentur exemplo oñdēſ
dicit.Saltꝰ.n.i.trāſitꝰ ſolitarius.Maronis forte Virgi-
liū dicit vl' alteꝝ.ſdoluit.i.valde doluit priuari.i.deſtitui
cetu.ſ.ſocietate feliciū ſcolariū.forte malū qđdā ex ſolita-
rio ſuo tranſitu Maroni euenit: quod quale fuerit Boe.
tamen hic non expreſſit.

Licet aūt in ſcolis rigidꝰ exiſtere debeat tamē
in greſſu ſalutando deuotuſ permaneat in ſermo
ne iucundus tranſmigrantibus:comes alluden
tibus fidelis āmonitu cōmorantibꝰ:caſtitate cau
tus affinibus.ne ſuſpirantis naſi fetorem ſi quis
affuerit:amicabilis ebibat affinitas.

Licet aūt ⁊c.Hoc ē ſcdꝫ docummētū quo magiſtros in
format qualr̃ ſe erga alios a ſcolaribꝰ ſuis gerere debeāt.
Et dicit magiſter ipe ſcolariū lꝫ debeat eē rigidus in ſcol.
ſubaudi quēadmodū ſupiꝰ in eodē capi.expſſum ē vbi di-
cebat̃ rigidꝰ ⁊c.tñ magiſter dꝫ eē deuotꝰ in greſſu.i.trāſi-
tu ſuo corā ꝑplo.⁊ hoc dico ſalutādo quēlꝫ ſm cōditiōes
ſuas.dꝫ ēt eſſe trāſmigrātibꝰ.i.cū pretereūtibꝰ iucūdꝰ ſmo
ne.atqꝫ colludētibꝰ.i.ſibi ꝯgruētibꝰ comes ⁊ ſociꝰ.ſitqꝫ
ꝯmorātibꝰ.i.ſecū hītantibꝰ fidel' admonitu.i.admōitione
ſalubri.atqꝫ ēt ſit affinibꝰ.i.vicinis cautꝰ.i. aſtutꝰ caſtita
te.i.ī caſtitate:q̄ſi dicere velit.ſi nō caſte viuere poſſit co
rā vicinis faciat tñ vt ſi qđ ſiniſtrū egerit vicinis nō īnote
ſcat vt qđ caſte fieri neq̄at ſaltē caute exequetur: ⁊ hꝰ cām
ſubdēs iqt.Et hoc iō vt dictū ē fieri dꝫ ne affinitas amica
bil'.i.amica vicinitas ebibat.i.ſubtrahat fetorē ſuſpirātis
naſi.q.d.vt īmediate ē ſupletū ē.⁊ metaphorica locutō ē

Extrema pñtis voluminis extat compilatio de
magiſtrātibꝰ quos liberalibꝰ nouerca diſciplinis
egeſtas fines cōpulerit inuadere alienas. Et de
illis quos natal' patrie reuocat dulcedo aliquid
ſub compendio dicamus.

Extrema pñtis.⁊c.Hec ē ſcda ꝑs pricipal' hꝰ vltimi capi
tuli.In qua poſtꝗ̃ boe.determiauit ⁊ poſuit diuerſā ma-
giſtroꝝ diuiſionē ⁊ moreſ eoꝝ q ī lociſ ſtudioꝝ pricipaliori
hꝰ.ſ.athenis ⁊ rome hītāt documētis regl'auit.hic mō in
hac ſcda pricipali ꝑte hꝰ caplī vult oſtēdere quō ſe dñt ha
bere illi q hñt curā regēdi ſcolas in caſtris vel in villis ꝑ
fata loca ſtudioꝝ circūiacētibꝰ pauꝑtate ꝯcluſi.Et diuidi
tur hec ꝑs in duas partes.In pria ꝑte ꝓmittit intētū ſuū
In ſecūda ipm ꝓſeqr̃.ibi.Cū ob egeſtatis cām.Et dicit.
extrema.i.vltima cōpilatio pñtis volumīs extat.i.eſt vt
dicamꝰ ſub ꝯpēdio.i.ſub breuitate de magiſtrātibꝰ illis
quos egeſtas.i.pauꝑtas exiſtēs nouerca.i.ꝯria ⁊ inimica
liberalibꝰ diſciplinis ꝯpulit inuadere fines.i.regiōes alie
nas ⁊ ſilr̃ de his quos dulcedo natal' patrie reuocauit ſub
audi vt ibidē cōmorarēt̃:⁊ de his in tertia ꝑte pricipali.

Notādū circa h̄ qđ dicit liberalibꝰ diſciplinis ꝑ has li
berales diſciplinas.vii.artes liberales ītelligit.liberales
ſ.qꝫ qm̄ ab aliis illiberalibꝰ ꝯ̃uſus ſunt diſticte ipſe nēpe
ad aiaꝫ:ille vero ad corpꝰ ordināt̃.liberales ēt qꝛ ſm eas
hō ꝑ ſe diſponit̃ ſꝫ ītellectū ad optimū finē veluti vſū vir
tutū moraliū ⁊ intellectualiū vel ad ꝑfecte felicitatis vſū
que eſt ſpeculatiua.qui autē talia cōſiderant naturaliter li
beri ſunt ⁊ nō ſeruiles cū intellectu vigeant.ideo recte ar-
tes ille liberales dicte ſunt.et rurſū liberales quia liberoſ
expeditos et exercitatos animos requirunt eo qꝛ ſubtiliter
de rerū cauſis diſputant ⁊ de illis plerūqꝫ que a ſenſu re
mota ſunt.Et inſuper liberales ideo qꝛ antiquitus tantū
modo liberi.i.nobiles et ingenui in eis ſtudere conſueue-
rūt.Plebei vero in mechanicis ob peritiam operandi q̄
quidē peritia et opus plus plebeis cōgruit.Ocium vero et
ſtudiū nobilibus ſm hugonē.Itē finis incerti generis.i.
terminus et a funis dicit̃.quia agroꝝ fines funiculis ſūt
diuiſi.Vnde propheta funes ceciderūt mihi in ꝑclariſ:Et
dicit̃ finis terminꝰ ꝯſumatō.mors.patria.vñ Eſt finis pa
tria mors cōſumatio meta.et cōiter incerti generis ē aut
maſculini aut feminini.

Cum ob egeſtatis cām repellende lucri querat
ꝗs odorē dulciſſimū: conſiderandūꝫ eſt vt ſaluo
magiſtratus honore parcitati quātū q̄at inſiſtat:
veſtibus mediocribus inhiat. ⁊ ſcolarium regi-
mini precipue indulgeat.

Cū aūt ob egeſtatis cauſam etc.Poſtꝗ̃ Boetiꝰ itentū
ſuum premiſerat.hic ipſum modo proſequit̃.Et duo facit
Nā prio Boetius oſtendit qualiter magiſtri ipſi exiſten-
tes extra patriā ſuam et in locis ſupradictis vel de prope
vel de longe adiacentibus ſe regere debeant erga ſchola-
res.ſecundo qualiter erga alios a ſcolaribꝰ ibi. Cum aūt
cena.Prima adhuc in duas primo facit quod dictū eſt
quo ad ſe.ſecundo quo ad vicedoctorē.ibi.Aduertēdum.
Prima adhuc in duas.primo enim ponit documenta ge
neralia.ſecundo ſpecialia documēta ſubiūgit.ibi. Pue-
riſqꝫ et dicit primo cum quis magiſtroꝝ ob cauſam repel
lende egeſtatis.ideſt egeſtate ipſa cogente querat odorem
dulciſſimum lucri.ſubaudi ī ꝑtibꝰ alienis. tūc cōſideran
dum eſt vt magiſtratꝰ ipſe inſiſtat.ideſt intendat ꝗ̃tū que
at.i.poterit parcitati.⁊ hoc honore dico ſaluo.qꝫ ꝓ et cōſi
deret etiā vt ihiat veſtibꝰ mediocribꝰ.ſubaudi tamē hono
re magiſtrali dignis iuxta premiſſa ꝓ̃cepta.atqꝫ indulgeat
ideſt intendat precipue regimi ſcolariū. Nota qm̄ oīa h̄
gnālia ꝓ̃cepta in ſuꝑioribꝰ eodē caplo q̄ſi deducta ſūt.vꝫ
magiſtri ꝑcitas:veſtimētoꝝ honeſtas: atqꝫ iuxta ſcola-
res debita attentio.iō de eis hic denuo ꝑtractare ſuꝑfluū
foret.quare ibi videas.Itē queo quis quiui quitū.quire.
ideſt poſſe.et componitur cum nō:et dicit̃ nequeo.

Pueriſqꝫ prio prebeat vultū benignū:paren-
tibuſqꝫ eoꝝ benigniorē affatum.docendiqꝫ adi-
tum ſpōdeat benigniſſimū.vt ſic nō ſolum puero
rū corda ꝑmolliat:verū ēt parētū pecuniam ex-
trahat famāqꝫ efferat:ſcole vō iura regaliter de
fendet:ordine docendi prius edocto putatur.

Pueriſqꝫ vultū prio.In hac parte pꝰ documēta genera
lia documēta ſpecialia ponit.Et diuidit̃.nā prio docet q̄
mō magiſter ſe habebit erga ſcolares correctiōi ſubditos
ſecūdo quō circa alios ibi.Cū aūt habuerit.etc.Itē prio
oñdit quō ſe habeat corā nouellis et puis.ſcdo quō corā
adultis.ibi.Eiſdēqꝫ aliꝗ̃tulū adultis etc.Et pᵒ dic̃ qꝛ cū
magiſter in alienis ꝑtibꝰ curā regimīs ſuſceperit.dꝫ ꝓ̃bere
prio et pricipalr̃ pueris ſupple informādis.vultū bēignū.
parētibꝰ āt eoꝝ affatum benigniorē. atqꝫ ſuadeat.i.pro-
mittat tā pueris q̄ꝫ parētibꝰ aditū.i.itroitū docēdi beni-
gniſſimū.et hoc iō vt ñ ſolū ꝑmolliat.i.mollificꝫ atqꝫ mo
liēdo ad ſe attrahat corda pueroꝝ verū ꝓ ſꝫ extrahat ēt pe

eūiā ꝑentū ſupple q̃ neceſſitati ſue mederi valeat. atqꝫ effe
rat. i. deportet famā. ſupple redolētē ex h. i. ex hac ſua be-
nignitate. Silr āt cū h oīa gerūt defēdat nihilominus re
galiter. i. viriliter iura ſcole. ⁊ hoc ordine. i. mō docēdi edo
cto. i. demōſtrato priꝰ. i. in priorībꝰ. ¶ Notādū ꝫ magi-
ſtroꝝ benignitas tā erga diſcipulos q̄ꝫ eoꝝ parētes maxi
mū ꝑſtet attētiōis atqꝫ bēiuolētie diſcipuloꝝ incrementū
vti colligit̃ ex canone hoc hꝫ. xxvi. di. ⁊ ſilr decretali hūi
lis de maio. ⁊ obe. tn̄ tal' benignitas ſic moderari dꝫ ꝙ ex
h regēdi auctoritas nō frāgat̃: q2 ꝓut dicit Aug. in cano
ne qn̄. lxxxvi. di. dū nimiū ſuat̃ hūilitas regēdi frāgit̃ au
ctoritas. Et iñ hn̄ Boe. pꝰ benignitatis admonitionem
ſubiecit. ſcole vero iura ⁊c. q. d. cū hec gerunt̃ nihilominꝰ
ſcōle iura manu teneant̃. Et hec de nouellis dicta ſūt.

¶ Eiſdē etiā aliquātulum adultis rigiduꝫ ſe exhi
beat: ipſoꝝqꝫ ora ad recte loq̄ndū cōponat: digi-
toſqꝫ ad ſcribēdū conſtrigat: ad legendum oīno
cōformet rigore iuſticie cōmitātē: vt ſic nō ſolū i
doctrina: verumetiam in facetia cōueniat. Ludē
diqꝫ ſpatium tempeſtiue cōcedat: docendiqꝫ be
neficia nullo caſu ſubtrahat.

¶ Eiſdēqꝫ aliquātulū adultis. In hac ꝑte boe. oñdit quō
magiſter ſe hr̄e dꝫ erga diſcipulos iā adultos. Et duo fa-
cit nā prio facit qđ dictū ē circa adultos dociles. ſecūdo
circa rebelles ibi. Si vo. Et dicit ꝙ ſi magiſter hūerit di-
ſcipulos iā pene adultos: tūc exhibeat ſe eiſdē adultis rigi
dum quemadmodum de rigore ſupra doctū ē. atqꝫ cōpo
nat. i. ordiet ora eoꝝ. ſ. adultoꝝ ad loquēdū recte. i. ꝯgrue
q̃ ad grāmaticā ⁊ ornate quo ad rhetoricā. atqꝫ ꝯſtrigat
. i. diſpōat digitos eoꝝ ad ſcribēdū. atqꝫ ꝯformet eos oīo
ad legēdū. ⁊ hoc dico cōcomitāte rigore iuſtitie. ſ. ſcolaſti-
ce. Et rōnē q2 oīa hec ſic fieri debeāt ⁊ ſpālr huiꝰ cū dicit
rigore iuſtitie ⁊c. ſubiūgit dicēs. h iō fieri dn̄t vt ſcolares
ipſi ꝓficiāt nō ſolū i doctria ſꝫ ēt i facetia h ē moribꝰ at-
qꝫ vtutibus. Et ſubdit. Magiſter ēt ꝯcedat tēpeſtiue. i. tē-
pore debito ſcolaribꝰ ſpaciū ludēdi atqꝫ ſic vt nullo mō
eis abſtrahat bn̄ficiū docēdi. ¶ Nota nō ſolū ſcolares ipi
i doctrinis ⁊ diſciplinis erudiēdi ſūt ſꝫ q̄ꝫ in facetis mori-
bꝰ atqꝫ vtutibꝰ ſūmis niſibꝰ iſtruēdi: qm̄ ſi ſolū i doctrinis
ꝓficiāt ⁊ moribꝰ deficiāt. certe nullo mō ꝓfeciſſe dicūt̃. q
n. ꝓficit i ſciētiis atqꝫ deficit i moribꝰ plꝰ defeciſſe q̄ꝫ ꝓfe
ciſſe ꝓhibet̃. q2 Pau. apl's ad eph. vi. iqt. Educate illos.
ſ. iuuenes i diſciplina. ⁊ adiūxit. ⁊ correctiōe dn̄i. ⁊ Gre. 7.
regiſtri ſui. Peto iqt vt puulos q̄s doces moribꝰ erudias
⁊c. ⁊ illđ apte iſinuās boe. di. Rigore iuſtitie comitāte ⁊c.

¶ Si vo cōtumacē ſupbūqꝫ inuenerit: dulciter ca-
ſtiget: exēplaqꝫ moꝝ ꝓpōat qbꝰ reprimat̃. alioqn
parētū aſſenſu virgis affliget̃ vt ſic ad vnguē ca-
ſtigatꝰ euadat ne deſperatꝰ i ignominiā cadat.

¶ Si vero cōtumacē ſup. ⁊c. Hic oñdit boe. quō magiſter
ſe hr̄e dꝫ circa rebelles ⁊ dicit ꝙ ſi magiſter inueniat quē
. i. aliquē cōtumacē vel ſupbū ipm dulciter caſtiget. hoc ē
verbis dulcibꝰ et exortabilibꝰ ad bonū corrigat atqꝫ icre-
pet. ipſiqꝫ exēpla ꝓponat qbꝰ a ſua cōtūacia atqꝫ ſupbia
repriat̃. ꝙ ſi nullo mō vbis ac monitis caritatis et dulci-
bus ſilr i exēplis: mime corrigi valeat. affligat̃. i. corripia
tur vgis et verberibꝰ. et hoc dico fiat cū aſſenſu parētū. et
rōnē ſubdēs iqt. vt ſic ſupple ille ꝯtumax euadat caſtigatꝰ
ad vnguē. i. ad ꝑfectōꝫ ne cadat oīno in ignominiā. i. infa
miā q̄ſi deſpatꝰ. ¶ Notādū ꝙ magiſter circa ꝯtūaces di
ſcipulos more prudētis medici vti dꝫ. Medicꝰ. n. i curādis
morbis prio medicinas miſtrat faciles ne patiēs medicia-
rū fortiū trahat̃ i horrorē et vt ꝑ leuitatē medicaīs potiōi
bus ſalubribꝰ aſſueſcat. ſic quoqꝫ magr̄ prio rebelles ver
bis agat dulcibꝰ vt dulcedie correctiōis allecti a morbo re
belliōis deſiſtāt: ꝙ ſi his mime retrahi valeāt acriori me-
dicamie ē vtēdū. ſ. virgaꝝ ceſſiōe. eligaturqꝫ h potiꝰ ne ſit
vnū mēbꝝ putridū ñ iciſū totiꝰ corꝑis ipediat ſāitatē. ſic qꝫ
ne ſcolaris ꝯtumacis rebellio ignominie ꝑbeat deſpatōeꝫ

¶ Cū autē magiſtrātis dilectio etate ifrigidatos
ſtataleſqꝫ planeticos ſcolaſtici introitus habūe
rit ꝑticipes: ſi correctiōis lima apđ eos vti nequi
uerit: ſenio cōfectis arridēdū eſt: ſtatualibꝰ inge-
miſcēdū: planeticiſqꝫ fauoris ſimulacro eſt con-
gaudēdū. Calamiſtratos cirris hirſutis purat:
fucoqꝫ perfuſos lachrymis irrigantibus gulam
perfundat. Molleſqꝫ caute eiiciat ne mētis ſue
reatum commoti participent.

¶ Cum autem habuerit. etc. In hac ꝑte boe. poſtq̄ꝫ docu-
mēta ꝑmiſerat quō magiſter ſe hr̄e dꝫ circa illos diſcipl'os
q ſūt correctiōi ſubmiſſi. hic facit idē circa eos q extra cor
rectiōis limā ꝑeitꝰ reponūt̃ vti ſunt ſenes ſtatuales plane-
tici et alii. Et ponit pl'a breuia documēta ꝭm pl'itatē et di
uerſitatē oim hoꝝ diſcipuloꝝ. et dicit cū dilectō magiſtrā
tis hūerit etate ifrigidatos hoc ē ſenes ſtatuales. i. beſtia-
les et rudes igēio ve ꝓ vel planeticos. i. errabūdos. et hoc
dico oēs ſcolaſtici introitꝰ ꝑticipes. qd agēdū iq̄ꝫ ſi magr̄
neq̄at vti lima. i. rigore correctiōis apđ eos h mō agēdū ē
vt ſeqt̃. Arridēdū. n. i. fauēdū ſenio ꝯfectis. i. ſenibꝰ atqꝫ
igemiſcēdū ē. i. ꝯdolēdū ꝑꝑ igēii ruditatē ſtatualibꝰ. i. ru
dibꝰ planeticis vo. i. vagabūdis ꝯgaudēdū ē ſil'acro. i. ſi-
militudinibꝰ et exēploꝝ adductionibꝰ. et ſiq laſciui affuerit
vt calamiſtrati fucati atqꝫ molles: tūc purat. i. caſtigꝫ vi-
ciū eoꝝ ꝑeitꝰ purādo calāiſtratos exn̄tes hirſutis cirris. i.
criſpatis capill': atqꝫ ꝓfūdat ꝑfuſos fuco illo colore ficto
lachrymis irrigātibꝰ gulā eoꝝ hoc ē tāto eos caſtiget vt i
lachrymas ꝓuocet q̃ gulā ſuā fuco ꝑfuſam lachrymis tin
gāt. Molles āt. i. laſciuos et luxurioſos eiiciat caute a cō
ſortio reliquoꝝ et h alii ꝯmoti ſupple ſuo luxu ꝑticipēt rea
tū. i. viciū. ſue mētis. ¶ Notādū ſicuti ſe hꝫ informatio ad
iformādū ſic ſe hꝫ correctio ad corrigēdū. ſꝫ alii et alii ifor
mādi ꝭꝫ diuerſitatē moꝝ aliā et aliā reqrūt iformatiōem.
alr. n. iformāt' capaces aliter incapaces. alr iuuenes. alr
ſenes. alr quoqꝫ hi. alr quoqꝫ alii gͦ ēt ꝑ locū a ſili' alii et
alii corrigēdi aliā et aliā reqrūt correctiōem. nō. n. teneri
acriter neqꝫ fortes tenerrime corrigēdi ſūt. ſꝫ qlibꝫ ꝭm ſue
ꝯditiōis gradū correctōeꝫ recipe dꝫ. ſenes gͦ arridēdi ſūt
nō qdē laudādi ſꝫ ſub adulatiōe q̄dā increpādi. rudibꝰ quo
qꝫ ꝯdolēdū ē cū tali mō rudes ſint vt eis ꝑſus nulla diſci
plie medela valeat ſuffragari. plācici āt exēplis āmonēdi
ſūt vt exēploꝝ ꝯtinua maſticatiōe ad ꝯſuetudinē ꝯhāt̃. et ſic
reliqs ſua manerie ꝓut defectꝰ cuiuſlibꝫ exqrit diuerſitas
diuerſo medicamie ſubueniat̃. Itē ſtatualis. rudis et a ſta
tua nomē cepit. ſicut eni ſtatua ſꝑ recte ſtat et difficile fle-
cti pōt. ſic quoqꝫ rudes niſi magna adhibeat̃ iduſtria ifor
mari neq̄ūt. Itē planeticꝰ. i. vagabūdꝰ et errās et nomen
ſūpſit a planeta qđ errātē ſonat. A plāeta. n. plāeticus et
planetaris. Itē cirrꝰ plicatura capilloꝝ ē i āteriori capitis
ꝑte. Et dicit̃ a cirrim. i. tōdere. Inde cirritus. i. crinitꝰ. vn
de Eſt homo cirritus qui cirrum vertice portat.

¶ Aiaduertēdū ē ēt ꝙ quoꝝ erogatiōe laborioſuꝫ
delinit̃ certamē: i illis doctrial' ꝯprobet̃ effectꝰ re
rū nāqꝫ effectꝰ exhibitione oꝑis declarat̃. Ordi
ne āt ꝯpetēti viciſſiꝫ ſūt ꝯuocandi vt fideli ſcruti-
nio pateat quid ſubminiſtrātiū labor diurnꝰ ero
gauerit. Submiſtrātiū eniꝫ cure nō ſꝑ ē ꝯfidēdū
qm̄ illoꝝ cupiditas fractiſ aſſibuſ plerumqꝫ ꝑmo
lit̃ aut ſpe defraudata tepeſcit fidelitas: aut vt vi
deāt fideles crudeſcit ꝑtās. Sicuti vero pauper
tati felici miſericorditer deferēdū ē. ſic nō minuſ
ipius eruditiōibꝰ attētiꝰ ē inſiſtendum.

¶ Aiaduertēdū

¶ Animaduertēdū eſt etiā q̄ quoꝝ. Poſtq̄ȝ hoc. in precedētib⁹ docuit magiſtrū q̄liter ſe hr̄e debeat erga ſcolares ⁊ ḃ q̄ȝtū in ſeē. In hac pte ꝯñter facit hoc idē ⁊ hoc inquātū in vicedoctore eſt. Et diuidit̄ hec ps ī tres ptes. nā p̄io ponit ſuū documētū. Scđo docȝ modū pgrere ⁊ inuenire ſi doctoꝛ bñ egerit circa pueros: tertio ꝓbat. q̄rto ꝯfirmat ſecūda ibi. Rex nāqȝ. tertia ibi. Ordīe āt. q̄rta ibi. Subminiſtrātiū. Et dicit aduertēdū ēt ē q̄ effect⁹ doctrinal̄. .i. doctrie cōprobet̄ i illis. ſ. vicedoctorib⁹ quoꝝ. ſ. vicedoctoꝝ erogatiōe. i. oñſione adminiſtratiōe ⁊ ſubſidio laboꝛio ſū certamē. i. exercitiū ſcolaſticū delinit̄. i. permollit̄. q. d. ꝓſpiciēdū ēt ē q̄uo vicedoctores vt ſūt baccalarii ⁊ alii vicē magiſtri gerētes ſe hēant erga pueros ſi eos ꝓbe īformēt aut ſicco pede ptrāſeāt. q̄m quocūqȝ mō ſe geſſerit ḃ finis opis oñdet. rex nāqȝ effect⁹ declarat̄. i. māifeſtatur opis exhibitiōe. Et dās modū q̄uo in cognitiōe hoꝝ deueniat̄ inqt ſcolares. ipſi oēs quotquot ſūt: ſūt ꝯuocandi ſubaudi ⁊ examinādi viciſſim. i. vicib⁹ alternis. ⁊ hoc ordine ꝯpetēti. i. decēti vt pateat. i. inoteſcat fideli ſcrutinio. i. inq̄ſitiōe qd laboꝛ diurn⁹ ſubmiſtrātiū. i. vicedoctoꝝ erogauerit. i. docuerit eos. q̄m ñ ē ꝯſidēdū ſp cure ſubmiſtrātiū. Et rōneȝ ponit q̄m cupiditas. i. auaritia illoꝝ demollitur. plerūqȝ aſſib⁹. i. obolis fractis vel ab effectu q̄ aſſes illi ſubminiſtrātiū frāgūt ꝯſtātiā. vel q̄ fracti ſunt re. aut fidelitas hoꝝ plerūqȝ tepeſcit defraudata ſpe. ſ. lucri vel ēt ptās coꝝ crudeſcit ſepi⁹ ⁊ hoc vt fideles magiſtro videāt̄ ſua nimia crudelitate. ¶ Nota tria ſunt pp q̄ nō ē in collaborātib⁹ ꝯſidēdū. ſ. auaritia. fruſtratio. ſpei ⁊ nimia crudelitas. Auaritia cui ſeducti pueros ñ corrigūt fruſtratione ſpei: paupes deſpiciūt q̄m nullā mercedē ꝯſeq ſpant Crudelitate aūt mētes diſcipuloꝝ obſtupeſcūt. non ſit ergo vicē magiſtri gerēs nūmoꝝ cupid⁹ neqȝ ſit in docendo paupes piger. q̄m vt in lr̄a ſeqt̄ ſicuti ē deferēdū. i. dādū miſericordit̄ felici paupt:ati. i. illi q̄ nō ē infecta mal̄ vſib⁹ ſic quoqȝ eo min⁹ ē iſiſtēdū attēti⁹ paupis eruditiōi. exercetur. n. i ḃ duplex miſericordie op⁹. vnū q̄dē corpale q̄ꝺ eſt bonoꝝ erogatio. Aliud ſpūale. ſ. ſalubris eruditio. Item ſcrutiniū i ſupioꝛib⁹ expoſitū ē. Itē as aſſis pl̄a ſignificat. vñ as obol⁹ pūct⁹ pōd⁹ poſſeſſio tota. hic āt i ꝓpoſito obolus ē. ſic ⁊ in euāgelio nōne duo paſſeres aſſe veneunt ⁊c.

¶ Cum autem cena paupioꝛ affuerit: cōmēſalib⁹ ē erogāda facultas: familiaribus cōplicibuſqȝ vicinitatis inite porrigēda: ne familiaris vox ſecreta reuelet detrahēdo vel multiplicitatis anus ꝓdiga propinquat anui annectendo. Quid auteȝ anu conſcia futilius.

¶ Cū aūt cena ⁊c. Poſtq̄ȝ hoc. documēta p̄miſerat q̄bus modū atqȝ normā magiſtris tradidit q̄uo ſe erga diſcipulos ſuos hr̄e debeāt. nunc facit hoc idē circa alios a ſuis diſcipulis. Et diuidit̄ hec ps in duas ptes. nā p̄io ponit vnū documētū. ſecūdo aliꝺ ibi. Proterua. tertio tertiū ibi Cauēdū. Pria adhuc ī duas. nā p̄io ponit documētuȝ. ſcđo cāȝ documēti ſubiūgit ibi. Ne familiaris vox Et ponēs documētū dicit cū magiſter ipſe cēa nō habūdauerit ſȝ ſibi cena paupioꝛ. i. tenuioꝛ extiterit vt aliq̄d elargiēdū ⁊ erogandū pietatis intuitu diſpoſuerit. ſolūmō facultas ipſa eſt erogāda cōmenſalibus ⁊ ſcolarib⁹ ſecū ꝯmorātib⁹ familiarib⁹ vō cōplicib⁹ vicinis ſi q̄d erogādū ſit: illꝺ tñ īuite porrigēdū ē. ⁊ hoc iō ne vox. ⁊c. Et in hoc reddit cām documēti. ⁊ diuidit̄ ſm duas cās. ſecūda ibi. Vel multiplicitatis. Et dicit. hoc iō fieri dȝ ſubaudi quēadmodū p̄miſſimus. ne vox familiaris ſupple vicini reuelet ſecreta ſupple pauptatis magiſtri. ⁊ hoc ſibi verbis maleficis detrahendo vel ēt iō ne an⁹. i. vetula cui forte erogat exiſtēs ꝓdiga. i. ſupflue larga mltiplicitatis ſupple verboꝝ ⁊ mēdacii ꝓpiet. i. det ſupple ſibi erogatū anui. i. alteri vetule ⁊ hoc annectēdo ſupple multiplicitati ⁊ mendacio. ipſa. n. anu ꝯſcia domeſtice pauptatis magiſtri nihil futili⁹. i. vanī⁹ loq̄tius ⁊ verboꝝ ſupflui⁹ repiri pōt. q̄re dicit q̄d eni vt lr̄a. ¶ Notādū circa hoc q̄ꝺ dicit̄ ne familiaris bñficia q̄ plerūqȝ gratis dant̄ ⁊ pietatis obtētu elargiūt̄ plerūqȝ ēt in venenū ⁊ opprobriū mutāt̄. ſūt. n. qui bñficia accipiūt ⁊ indigētie cōferētiū attribuūt. nā penes ſe dicūt ideo is dedit q̄ me eget vel indigebit. nouit. n. aut aliquo ſibi ꝓficere poſſe aut mee familie ſperat obſequū. dicūt ēt plēs beneficia ⁊ erogatiōes ſibi fieri fraudis ſub p̄textu. rurſus alii dona cū receperūt mime recognoſcūt. verūtñ ſapiēs ⁊ bonus datū cōmēdat quātūcūqȝ etiā fuerit. cōmēdat inquā atqȝ aſſidua cōmemoratiōe delectat̄. q̄ de re ꝓſpiciēdum maxie cui eroget. Eroget̄ ergo poti⁹ domeſticis q̄ȝ familiaribus vicinis ne p extranea bñficia intranea egeſtas in publicū deuoluet̄. Itē an⁹ anuq̄ vetula dicit̄ q̄ſi multos hn̄s ānos. vel dr̄ ab a ⁊ nus. i. ſenſus q̄ſi ſine ſenſu. ⁊ corripit a vñ Pāphile tolle man⁹ iāqȝ redibit an⁹. dicit̄ etiā poſterioꝛ ps corpis ⁊ tūc ꝓducit. a ut in verſu. Dū ſe curuat an⁹ retro ſibi ſibilat an⁹. Itē futile ē q̄ꝺ cito ⁊ facile decurrit ⁊ dr̄ q̄ꝺ nihil pōt retinere ⁊ hinc facta traſlatione futilis dr̄ homo vanus ſupfluus loquax qui nihil velare ⁊ celare pt vnde futile vas illud quod nulla receptio claudit. ſic homo futilis eſt diuulgans omne quod audit.

¶ Proterua in minimis procul abſit rapacitas: ⁊ fame nouerca ⁊ adunca tenacitas.

¶ Proterua in minimis abſit procul. Hic ponit aliud documētū quo auaritiā magiſtri diſſuadet atqȝ tenacitatē. ⁊ dicit rapacitas. i. auaritia ꝓterua. i. crudelis. abſit ꝓcul i mimis. ſupple reb⁹. q. d. ⁊ ēt ā in maxis p illā topicā. Si illud q̄ꝺ min⁹ ⁊ illud q̄ꝺ magis. ⁊ hoc de auaricia. ⁊ leḡt abſit ēt adūca. i. curua ⁊ pene inflexibil̄ tenacitas exñs nouerca. i. inimica fame. Itē ſicuti a q̄libȝ ſic ⁊ a mgr̄o iter cetera mala hoc viciū rapacitatis fugiēdū ē. lucꝝ nēpe illicitū eſt q̄ iniuſte poſſidet̄ ⁊ q̄m iiuſte acquiſitū iō iuſte depdit̄. hinc tuli⁹ in philippica. z. Male iq̄t parta male dilabunt̄. Nēpe difficile ē vt q̄s ex rapacitate ꝓſpet̄. Si q̄s eni ſuis dieb⁹ gaudē videat̄ his q̄ rapuit. ei⁹ tñ proſpitas aut nō erit diuturna aut in ſucceſſorib⁹ nō durabit. iuxta illud Senece ad lucillū. Nulli inq̄t cui rapina feliciter ceſſit gaudiū rapti durat in poſteris. nec mixꝝ. q̄ nullū violētum ꝑpetuū. Abſit ergo a magiſtro rapacitas q̄ nō ē niſi cupiditas quedā atqȝ rex tā magnaꝝ q̄ȝ puaꝝ ingenioſa. Expoliatio. Itē de tenacitate ſupra iaȝ ſatis dcm̄ ē.

¶ Cauenduȝ eſt ēt ne pueroꝝ pulueri feculento pluſq̄ȝ trienio ibidē alludat: ſȝ maxima comitum gaze ve affuerit affluentia: conſider ataqȝ amoris opulentia: niſi honoris promotio vigeat in amore vel facultatum elatio in honore.

¶ Cauēdū ē ēt ne pue. Hoc ē tertiū documētū h⁹ ptis q̄ꝺ eſt de mora magiſtri extra ſuam patriā. Et dicit q̄ magiſtro ipſo extra patriā ſuā regimī ſcolaſtico incūbente cauēdū ē ēt ne magiſter ipſe extra ſuam patriam degens alludat pulueri. i. labori feculēto. i. fece pleno coꝝ ſupple q̄ dicta ſunt. ſ. ſcolaſtico regimī. alludat inq̄ȝ pluſq̄ȝ triēnio: ñ obſtante q̄ cōfluētia. i. habūdātia maxia gaze ſupple ⁊ lucri ⁊ comitū. i. ſcolariū affuerit affluentia inq̄ȝ federata. i. copulata opulētia. i. cū habūdātia amoris. alia littera hȝ cōfederati amoris ſed. ī idē reddit. q̄ niſi. i. excepto illo ſi ꝓmotio ī maiore vigeat. i. niſi ſperet ad maiora ꝓmoueatur vel certe elatio facultatū. i. diuitiarū et lucri vigeat in honore. q. d. tūc. enim ꝯmorandū eſt cū maiora p̄mia expectēt̄. Itē puluis dr̄ q̄ꝺ viuēti tollit̄. Inde ⁊ puluerē ꝓ labore plerūqȝ accipim⁹. vñ Virgi. in quadā egloga. quid iuuat eſtiuo defeſſum puluere abeſſe. Quā poti⁹ bibulo decubuiſſe thoro. ⁊ Orati⁹. Sūt quos curriculo puluerē olipicū collegiſſe iuuat. ſȝ forte alia ibi interpretet̄ manerie. item feculentus a fece dicit̄. i. fetidus vel plenus fece. lentus enim ſepius plenum ſignificat ſicut oſus.

¶ Cum autem ob dulcoris patrie delicias paren
tumqȝ venerabiles aſpectus regendi curã ys ac
cepit in natalis ſoli ꝯfinio: põpoſo affatu inſiſten
dum eſt. Caute ſplẽdideqȝ ꝓcurationi viciſſim
ẽ arridẽdũ. veſtiumqȝ varietate gaudẽdũ qm̃ ve
ſtis pollimite venuſtas: anulorũqȝ inſignia: mul
tos aliud ꝙ veritas exigit cogũt obtiere. ornatꝰ:
fauor affatuſqȝ lepos: ꝙ plurimos ꝯpatos ſẽſu:
erroneo homerũ excedere viſu cõpellũt: ordie ta
men docẽdi ꝑtaxato diligenter obſeruato.

¶ Cum aũt ob dul. ⁊c. Poſtqȝ boetiꝰ in hoc vltimo capi
tulo oſtẽdit qualr̃ magiſtri regẽtes ſcolas in duabꝰ vrbi
bꝰ ſolẽniorib⁹ vti ẽ athenis ⁊ rome. ſilr̃ quoqȝ in locis his
adiacẽtibꝰ extra tñ ſuã patriã exiſtẽtibꝰ ſe gerere debeãt
tam quo ad ſe qȝ quo ad ſcolares ⁊ ad alios a ſuis ſcolari
bꝰ diſtictos. nũc ꝯſtr in hac finali pte totiꝰ opis deter
minat quõ magiſtri in patria ſua curã docẽdi diſcipulos
ſuſcipiẽtes ſe debeãt gubernare. Et diuidit̃ h̃ ps i duas p
tes. nã p̃io põit documẽta quedã ipꝫ regulantia quo ad
mores cõponẽdos. ſcðo quo ad vicia fugiẽda. ſcða ibi.
Iocoꝝ. Pria adhuc i duas. nã p̃io facit qð dictũ ẽ. ſcðo
cãm documẽtoꝝ ſubnectit ibi. Qm̃ polimite. Et p̃io do
cumẽtũ ponẽs dicit. cũ qs magiſtroꝝ ſuſcepit curã regẽdi
ſcolas in ꝯfinio natalis ſoli. i. territorio tñ ob delicias dul
coris patrie. tñ ẽt ob venerabiles aſpectꝰ parẽtũ iſiſtẽdũ ẽ
. i. vacãdũ ẽ ſubaudi ipſi magiſtro põpoſo. i. ſupbo nõ ea
ſupbia q̃ vicio cõmaculata eſt ſed põpoſo. i. pleno pompa
pbica affatui. i. collogo ⁊ ſermõi. qȝ ꝓ ⁊ ſilr̃ arridẽdũ eſt
caute ſplẽdideqȝ ꝓcuratiõi ſubaudi ciboꝝ ⁊ victualiũ reli
quoꝝ. ⁊ hoc dico viciſſim non qdẽ die ſingulo ſed cũ ips
expoſtulet aut facultate ꝑmittat. qȝ ꝓ ⁊ gaudẽdũ ẽ ipa va
rietate veſtiũ ſupple ⁊ aliis ornatibꝰ decentibꝰ vti ſunt a
nuli ⁊ birꝛ ⁊ ſilia que honor magiſtralis reqrit. Et cãꝫ hu
ius ſubdens de varietate veſtiũ dicit. ⁊ hoc iõ qm̃ vẽuſtaſ
. i. decẽtia veſtis polimite. i. ornate. qȝ ꝓ ⁊ inſignia. i. glio
ſa ornamẽta anuloꝝ ⁊ alioꝝ redimiculoꝝ cogunt multos
obtiere aliud qȝ veritas ipſa itriſeca exigat ⁊ reqrat. Qm̃
vir bñ veſtitꝰ i veſtibꝰ cẽ peritꝰ Credit̃ a mille qȝuis ideo
ta ſit ille Et annectẽs cãꝫ aliã hoc ipm dicit. ornatus etiã
⁊ fauor qȝ ꝓ ⁊ lepos. i. facetia affatus ⁊ colloquii ꝯpellũt
ſupple plerũqȝ excedere. i. ꝑcellere viſu ⁊ apparẽtia mul
tos ſupple tales ⁊ talr̃ veſtibꝰ fauore ⁊ facetia colloquii iſi
gnitoſ mſtoſ dico ꝯpatoſ ſẽſu erroẽo ſbaudi ob fictã decẽ
tiã. homerũ illũ poetã grecũ. q. d. ornatꝰ veſtimẽtoꝝ atqȝ
reliq̃ ſupradicta ſepiꝰ faciũt magiſtrũ eſtiari homero ſapiẽ
tiorẽ ⁊ pitiorẽ qȝuis ita i rei veritate nõ exiſtat. ¶ Notan
dũ ꝙ cuilibꝫ patria ſua dulcoroſa eſt qm̃ locus genitalis
cuiuſlibet ẽ cõſeruatiuũ pricipiũ queadmodũ pr̃ pricipiũ
ꝓductiuũ exiſtit vti atteſtat̃ Porphirius Iſagogicꝰ cũ i
gt. Eſt enim patria pricipiũ gnãtõis queadmodũ ⁊ pr̃. In
ipſa nẽpe virtꝰ celeſtialis nato vigorẽ influit atqȝ ipm in
eẽ cõſeruat veluti locꝰ ſuũ locatũ. ẽ ergo dulcoroſa cuilibꝫ
ſua patria ob loci natalis cõſeruãtiã ſilr̃ quoqȝ dulcoroſa
ẽ ob parẽtũ reuerẽtiã q̃ qdẽ primũ i ꝓmiſſiõe mandata ẽ.
vt pꝫ exodi. xx. cũ dicit̃. honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ vt bñ ſit
tibi. affert. n. parẽtũ reuerẽtia vite lõgeuitatẽ atqȝ bonoꝝ
tpaliũ affluẽtiã habũdãtẽ. Itẽ polimitꝰ. ta. tũ adiectiue
ſũit̃. vl̃ ẽt polimita veſtis ẽ multoꝝ coloꝝ ⁊ dicit̃ a rotun
ditate qð ẽ polꝰ qr veſtis illa rotũda ẽ. ⁊ pt capi i ꝓpoſito
vtroqȝ ſignificato. Itẽ venuſtꝰ. i. decẽs. ⁊ dr̃ a venꝰ. Pa
pias do dic̃ venuſtꝰ. i. ſapiens ornatus. modeſtꝰ. facetus.
formoſus inde venuſtas facetia ẽ ⁊ formoſitas.

¶ Iocoꝝ quoqȝ dãnoſa libido attẽtius ablata ſit:
vt quod raro contingit ꝓuincialis honor famaꝫ
efferat in tituli cõmẽdationẽ. Quanto magis do
venuſtatis titulus ſurrexerit tãto magis ſubdito
rum inſiſtendum eſt fauori: vt quod proprii oris
nequit efferri tumultibus: ipſorum tempeſtiuis
erogetur affatibus: vt non ſolum in morum dul
cedine: verumetiam proprie facultatis acumine
commendabilis inſpectetur:

¶ Iocoꝝ quoqȝ dãnoſa ⁊c. In hac pte boe. pꝰ ꝑdicta ponit
documẽta magiſtroſ regulãtia quo ad vicioꝝ fugã. Et di
uidit̃ hec ps in duas ptes ſm duo documẽta q̃ põit. ſcða
ibi. Cũ aũt. Prio ponit vnũ documẽtũ qð eſt de euitatio
ne iocoꝝ illicitoꝝ. ſcðo cãm documẽti ſubiũgit ibi. Ut qð
oriſ. ⁊c. Et dic̃ p̃io ꝙ dãnoſa libido. i. cupiditaſ iocoꝝ ſit
ablata ſubaudi a magiſtro attẽtiꝰ ⁊ hoc iõ vt honor pro
uincial̃. i. hoſꝫ ꝓuincialiũ ⁊ patrie efferat. i. extollat famã
ſupple magiſtri in cõmẽdationẽ tituli. i. honoris qð tñ ra
ro cõtingit. qm̃ nemo acceptꝰ in patria eſt neqȝ ꝓpheta vt
dicit̃ in euãgelio. ⁊ ſeqt̃. ⁊ quãto magis titulꝰ. i. lauſ ⁊ ho
nor vẽuſtatis ⁊ nobilitatis ſurrexerit. i. excreuerit tãto ma
gis ẽ iſiſtẽdũ. i. vacãdũ fauori ſubiectoꝝ. i. ſcolarium. Et
cãm documẽti aſſignãs dicit. hec oia iõ fieri cõgruũ ẽ vt
qð. i. q̃ laus neqt ꝓferri ſubaudi ob proferẽtis verecũdiã
cũ ꝓpria laus ſordeat. proferri inqȝ tumultibus. i. verbis
tumultuoſis. proprii oris. illud ſaltẽ eroget̃ ⁊ propalet̃ af
fatibꝰ tẽpeſtiuis coꝝ. ſ. ſubditoꝝ vt ſic magiſter ipſe nõ ſo
lũ moꝝ dulcedie ſed ⁊ facultatis. i. ſciẽtiaꝝ acumine. i. ex
cellẽtia ſpectet̃ ⁊ miret̃. ¶ Notãdũ magiſtri in natalibus
cõmorãtibꝰ locis ſummope a luſoꝝ cõſortio ſe abſtinere
debẽt ꝓpter multas viliſſimas ꝯditiões qbꝰ quilibꝫ luſor
aſtrigitur. Pria eſt deſideriũ lucrãdi quod ex cupiditate
ꝓcedit q̃ radix oiꝫ vicioꝝ ẽ. p̃io ad thimotheũ. vi. Secun
da ſpoliare ꝓximũ qð rapina ẽ. Tertia blaſphemare deũ
qð eſt turpiſſimũ. Quarta piurare. quo eccl'ia ꝯtemnit̃.
Quinta valde mẽtiri quo ſcãdalizatur ꝓximũ. Sexta fu
rari qð ſuſpẽdiũ ſequit̃. Septia iraſci qð plerũqȝ homici
diũ ſeqt̃. Octaua ſolẽnitates ñ colere. qre ⁊ merito lapidã
di eſſent luſores ſicuti q colligebãt ligna i ſabbato. No
na ẽ amiſſio honoꝝ oiꝫ. qſ ob res hõe iqſitiõis magiſter q
famã bonã ⁊ honores ſuos ꝓmulgare deſiderat ludoꝝ in
honeſtatẽ rabiẽqȝ deuitet qm̃ nihil ẽ qð hoſeꝫ tã dehõe
ſtat qȝ ludoꝝ ihoneſtas. Alee enim ludꝰ vt i policrato li.
i. ſcribit̃ oim maloꝝ mater ẽ. Deuitet̃ ergo tã alee qȝ cete
roꝝ ludoꝝ enormitas exẽplo Chilonis lacedemonii. hic.
n. ſocietatis iũgẽde cã miſſus in corinthũ duces ⁊ ſenioreſ
ppli ludẽtes iuenit in alea. ifecto itaqȝ negocio reuerſus ẽ
dicẽs ſe nolle ſpartoꝝ gliaꝫ q̃ꝝ ꝯſtructio bizãtio clareſce
bat hac maculare ifamia vt diceret̃ cũ alcatoribꝰ ſocietatẽ
ꝯtriſſe. ꝑclare qqȝ vt fert̃ referebat Temiſtodes magiſtra
tꝰ ⁊ ludis ⁊ qbuſcũqȝ leuioribꝰ arcẽdos fore ne reſpublica
ludẽ videat̃. ꝯfectũqȝ ſui relicta grauitate ꝓnũciet h̃ ille.

¶ Cum autẽ tã moꝝ qȝ facultatis in publicũ eue
nerit cõmendatio. cauẽdũ eſt ne inceſtus caput
obſtipet. adulterium ora confundat illiciteqȝ ma
lignitatis fetor famã bonã denigret. ne roſe ver
num emittẽtes odorẽ videãt̃ expirare. ⁊ lilia ſudo
re caſtitatis q̃ſita decreſcere videantur.

¶ Cum aũt tam moꝝ. Hic ponit ſm documẽtũ quo iuitat
Boe. magiſtros ipſos ad fugã luxurie ſummis viribꝰ am
plexãdã. Et diuidit̃ hec ps in tres ptes. nã p̃io documẽ
tũ ponit. ſecũdo cãm documẽti reddit. tertio oia iſta exẽ
plo ꝯfirmat. ſecũda ibi. Ne roſe. tertia ibi. Venerabil'cra
tonis. Et p̃io documẽtũ ponẽs dicit cũ ꝯmẽdatio. i. lau
datio ⁊ honoratio tã moꝝ qȝ facltatiſ magiſtri in publicũ
idẽ i publicã famã euenerit ꝯſiderãdũ eſt ⁊ firmiꝰ cauẽdũ
ne inceſtus. i. luxuria vel fornicatio caput eius obſtipet. i.
circũdet ⁊ inclinet. ⁊ etiã ne adulteriũ ora ſua ꝯfundat: ſi
nodoche eſt ps ꝓ toto poſita. qȝ ꝓ ⁊. ne fetor vicium illici
te malignitatiſ denigret ⁊ obfuſcet famã ſubaudi magnis
laboribꝰ

laboꝛibus cõquiſitã. Et rõnẽ reddẽs hoꝝ dicit. hec ĩd ꝯſiderãda ſunt ne roſe. i. ipſa bona fama. emittẽtes odoꝛẽ vernũ. i. vernalẽ ⁊ ſuauẽ videãt̃ expirare. ⁊ ẽt ne lilia caſtitatis. i. ipſa caſtitas q̃ liliis merito cõparat̃ queſita ſudoꝛe. i. laboꝛe. videant̃ decreſcere ſupple a ſua pulchꝛitudĩe. q. d. ne ipſa bona fama redolere deſiſtat. ¶ Nota hoc. attẽdens inter alia vicia que habẽt bonam famam tollere ac etiã denigrare ipſa luxuria eſt. Pro tanto vere ſapiẽ magiſtꝝ ꝑ hoc documẽtũ viciũ hoc euitare docet ⁊ famã bonã retinere qđ faciliter adiplere valebit ſi cõſilio ſapiẽ voluerit adhere. vñ ipſa ſapiẽa ꝯtra viciũ hoc ⁊ reliqua vicia dicit. illud ſapiẽ. 7. venerunt mihi oĩa pariter cũ illa ⁊ innumerabilis hoñeſtas ꝑ manus illiꝰ: qđ ⁊ catho attẽdẽs inq̇t Luxuriã fugito. ⁊c. ⁊ ſeq̇t̃ in fine ſcđi verſus. nã ſunt ꝯtraria fame. ꝯtraria inq̃ꝫ qđ nõ ſolũ verbis ſed exẽplo clariſſimũ ẽ. nũquid enim voluſcẽtiũ vrbs clariſſima opulẽta legibꝰ ⁊ moꝛibꝰ oꝛdiata. vt refert Valeriꝰ li. 9. c. i. poſtq̃ꝫ in luxuriã ꝓlapſa eſt in iniuriã ⁊ turpitudinẽ decidit vt ſeruoꝛum inſolẽtiſſime ſubiaceret dñationi. ſic ⁊ imperiũ romanũ. vti Policrates. li. 6. c. iz. refert luxu et libidine exhauſtum ẽ nerone regnãte. quid ergo h̃ vicio fedius. quid dãnoſius. quo virtus atterit̃ victoꝛie elangueſcunt. ſopita gloꝛia in īfamiã ꝯuertit̃. facieſqꝫ honeſtatis denigrat̃. Itẽ inceſtꝰ. i. incaſtus q cũ moniali conſanguĩea vel virgine cõcubit eſt enim coitus illicitus. Sꝫ adulteriũ quaſi ad alteriꝰ thoꝛum acceſſus. ẽ. n. vt inquit magiſter quarto ſententiaꝝ illicitus coitus cum maritata. Sed ſtuprũ ẽ defloꝛatio virginis illicita. foꝛnicatio cõmunis ad hec oĩa ſit tñ ſpecialiter cum ſoluta vidua vel meretrice.

¶ Venerabilis Cratonis effigies pꝛopꝛie facultatis complicibus aliis etiam qui euꝫ vnico aſpectu attigerant meroꝛis cauſam pꝛebuit ⁊ incremẽtum: qui Caſtoꝛis in diuerſoꝛio ob eufraſie vxoꝛis ſue delicias obdoꝛmiuit: amplexando repertus eſt: capillis tractus: verbere caſtigatus: vulnere laceratus: ſale fricatus: vꝛina ſeruoꝛum perfuſus: angulis eiectus: trabibus erectus: tandem laſſatis toꝛtoꝛibus genitalibus pꝛiuatus: ſterquilinio ſuppoſitus: tranſeuntibus expoſitus: plebis abiectio. diſcipuloꝛum deſolatio: commilitonum oppꝛobꝛium: crudumqꝫ ac crudele: miſerum ac miſerrimum cunctis extitit doloꝛis ſpectaculum affinitatis gratia parẽteleqꝫ gloꝛia in nullo ſibi pꝛoficientibus.

¶ Venerabilis cratonis effigies. In hac ꝑte boe. ſuperius dicta exẽplo cõfirmat. Et duo facit. nã pꝛio exẽplũ ponit. ſecundo circa hoc notabile quoddã ſubiũgit ibi. Licet. n. Et exemplũ ꝓponẽs dic̃ que ⁊ quãta oppꝛobꝛia ſubſannationes atqꝫ blaſphemias ob adulteriĩ incurrebat vicium venerabilis enĩ effigies. i. imago ⁊ ſucceſſus cratonis illiꝰ magiſtri ꝓbuit cãm meroꝛis atqꝫ triſtitie incrementuꝫ nedũ pꝛopꝛie facultatiſ. i. artis cõplicibꝰ. i. ſociis verumetiã aliis qui cum attingerent vnico reſpectu. qui. ſ. crato cum obdoꝛmiret quodã tpe in diuerſoꝛio. i. domo. Caſtoꝛis illiꝰ hoĩs quicũqꝫ ĩpe fuerit. ⁊ h̃ ob delitias. i. adulteriũ. eufragie vxoꝛis ſue. reꝑtus. i. cõꝑhenſus eſt in amplexando. qđ vltra. Crato ipſe tractꝰ capillis caſtigatꝰ verbere laceratꝰ. i. laniatus vulnere. ⁊ deinde ſale fricatꝰ atqꝫ poſtea in augmẽtũ penaꝝ vꝛina ſeruoꝝ īfuſus. ⁊ iterũ electꝰ angulis ſupple domꝰ. erectus trabibꝰ. Tandẽ vero toꝛtoꝛibꝰ ĩpm vt ꝓmittit̃ cruciantibꝰ laſſatis ⁊ feſſis genitalibꝰ pꝛiuatus ẽ. ſterquilinioqꝫ ſuppoſitꝰ. trãſeũtibꝰ expoſitus ſubaudi in ridẽdã fabulã. quibꝰ oĩbꝰ ſic perpetratis extitit plebis abiectio. i. deriſio. ⁊c. vt in littera clariꝰ ꝓſeq̇t̃. qñ littera nulla eget expoſitione. ¶ Notãdũ licet mechos atqꝫ adulteros ſilr quoqꝫ ⁊ alios foꝛnicarios cuiuſcũqꝫ cõditiõis exiſtant multa mala iuſto dei iudicio cõcomitant̃. hec tñ q̃ l'ra exẽplo enumerat licet nõ plerũqꝫ ꝯtingãt quẽadmodũ cratoni eueniſſe narrant̃ ſunt tñ de his que cũ adulter ĩ vitio depꝛehendit̃. ipſi pꝛomptiꝰ q̃ꝫ reliqua infliguntur. ſilia ſũt que Oꝛatius libꝛo pꝛio ſermonũ cõnumerat Satira ſecũda inq̇t. n. ipſe hoc modo. Hic ſe pꝛecipitẽ recto dedit. ille flagellis Ad moꝛtẽ ceſus fugiẽs. hic decidit arcẽ. Predonũ in turbã dedit hic pꝛo coꝛꝑe nũmos. Hunc ꝑminxere calones. quin etiã illud Accidit vt quidã teſtes caudãqꝫ ſalacem Demeteret ferro iure oẽs ⁊c. hec ille. Item meroꝛ ꝓpꝛie doloꝛ eſt cũ ſilentio. ⁊ vẽit a mereo. es. quod ꝑterito caret licet mereo. res. ui inueniat̃: tñ nõ ĩ eadẽ ſignificatione. Itẽ diuerſoꝛiũ diuerſitas viaꝝ ẽ vbi viatoꝛ ad callẽ diuertit̃. vel locꝰ remotꝰ ab alio vel receptaculũ ſcilicet hoſpicium vel hoſpitale. Et dĩ a diuerto. vñ in luca. non erat ei locus in diuerſoꝛio. ⁊ vt dicit ibi gloſa eſt locꝰ inter duos muros habens duas ianuas. vt. ſ. ex diuerſis viis recipiat aduenientes.

¶ Licet enim pꝛima quandoqꝫ ſalua fiant indicia vltima vero alterius ſapoꝛis inquinamenta permanebunt ⁊c.

¶ Licet enim q̃ñqꝫ pꝛimeua. In hac finali ꝑticula huiꝰ totius. libꝛi de diſciplina ſcolariũ circa ꝓxime dicta quoddã ſubiũgit notabile quo magiſtros q̃ſlibet cõmonet vt quecũqꝫ tũ in moꝛibꝰ tum quoqꝫ adminiſtratiõe doctrinaruꝫ geſſerint hec ſaltẽ eo oꝛdĩe atqꝫ manerie gerãt vt ſicuti media pꝛimis ꝑualeãt. ſic quoqꝫ vltima mediis pꝛimiſqꝫ antecellãt. quod tamẽ plerũqꝫ alio oꝛdine gerit̃. quãuis enĩ pꝛimeua indicia. i. ſigna fiãt quandoqꝫ. i. ſepius. ſalua ſubaudi ⁊ laudabilia. tamen vltima ſupple indicia remãebũt plerumqꝫ inquinamenta. ideſt turpia ⁊ ſcelerata alterius ſapoꝛis. i. manerici q̃ꝫ pꝛima. ¶ Notandum ſicuti parum pꝛodeſt bene agere ſi mens labilis exiſtat cũ ex nullis actibus generetur habitus niſi boni operis perſeuerantia coexiſtat: ſic quoqꝫ parum immo nihil pꝛoficit qui a bonis incipit medio tepet finemqꝫ hoꝛroꝛe confundit. vnde in pꝛouerbiis ſapiẽtum bene dictum eſt. Nil pꝛodeſt bene facere ſi ceſſes. Nam turpe eſt bona opera cepta deſerere atqꝫ in mala declinare. ¶ Incepto ergo bono pꝛopoſito perſeuerandũ eſt iugiter. Ille autem perſeuerat qui bona cepta continuat. ille quoqꝫ continuat qui ſummo creationis fine ſingula claudit. Qui deus gloꝛioſus eſt in ſecula cuncta benedictus. Amen.

Conſiliabar item gnatoꝛũ ſoluere carmen:
Obliqua facie ſurdus ab arce vehoꝛ.
Non pudeat ſtruxiſſe dolos ex aggere ſato:
Rumiferos ſonitus dum mouet ampla ſeges.
Aderat interdum rabies contermina ponto.
Dum loqnoꝛ ex quarto capite confer opus.
Vos pꝛecoꝛ o iuuenes quibus eſt celebꝛanda iuuentus.
Suggerat innocuos nunc mea lira modos.

¶ Adeſt finis Diui. Seuerini Boetii de conſolatione. necnon de ſcolariũ diſciplina mellifluis operibus cum ſancti Tome ſuper vtroqꝫ commentariis. in hoc eodem volumine.
¶ Impꝛeſſis venetiis per Joannẽ de Foꝛliuio ⁊ Gregoꝛiũ fratres Anno ſalutis. Mcccclxxxvii die. x. februarii.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

I

Conſolatione cum cōm

Nº Caja
A-3